Mofu-Gudur

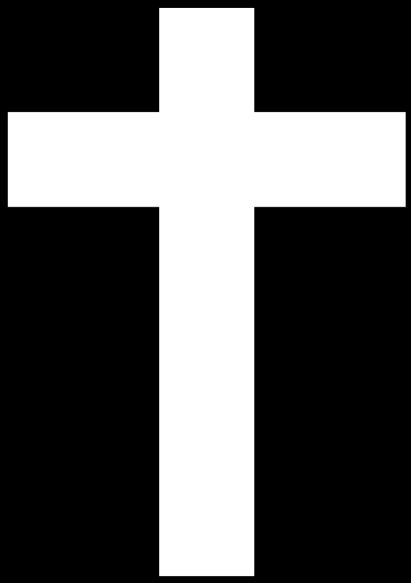

The New Testament in the Mofu-Gudur language of Cameroon:

Mejəwey-mey Mawiya

Mofu-Gudur

The New Testament in the Mofu-Gudur language of Cameroon: Mejəwey-mey Mawiya

Le Nouveau Testament en langue Mofu-Gudur (Cameroun)

copyright © 2007 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mofu-Gudur

Contributor: Aramaic Bible Translation, Inc.

All rights reserved.

2025-05-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 May 2025 from source files dated 14 May 2025
2b021919-36cf-59da-a35f-10c5e5548811

Contents

Matiye 1
Mark 78
Luk 126
Jaŋ 204
Sləra ŋga Ndəhay Meslərey 261
Rawma hay 334
1 Kwarinti hay 370
2 Kwarinti hay 403
Galat hay 425
Efez hay 438
Fəlepi hay 451
Kwalaws hay 460
1 Tesalawnik hay 469
2 Tesalawnik hay 477
1 Timawte 482
2 Timawte 492
Tit 499
Filemaŋw 504
Hebəre hay 506
Jak 533
1 Piyer 542
2 Piyer 552
1 Jaŋ 558
2 Jaŋ 567
3 Jaŋ 569
Jud 571
Cek ma wuzar a Jaŋ 575

Mey-maaya-mawiya masa
Matiye
ma wuzlala
Mey da ray

Mey-maaya-mawiya masa Matiye ma wuzlala

Matiye a wuzlala Mey-maaya-mawiya na, gweegwe letek ta masa Mark leŋ Luk ma wuzlalamara. Ata tabiya a wuzlalam:

- mey da ray Jaŋ-Baptis ma zəlta ndəhay ŋga mbəɗdamara menjey ata
- mey da ray baptem ŋga Yesu
- mey da ray bay-malula ma wuɗey ŋga bata Yesu daa masa aŋga fa key daliyam da wuzlah-ley
- mey da ray Yesu ma zla sləra aŋga daa hwayak ŋgab Galile
- mey da ray Yesu ma daw aa berney ŋga Jeruzelem
- mey da ray meməcey ŋga Yesu da Jeruzelem
- mey da ray masləkɗawa ŋga Yesu daa meməcey

Matiye na, aŋga ndaw ma cakala budaw ŋga ŋgwamna ŋga Rawm. Ama Yesu a zəla ŋga səpa. Da ray ŋgene, ta', a mbəkda sləra aŋga, a daw asiya. Ara ndaw da wuzlah gula hay ŋga Yesu kuraw a ray a cew.

Matiye a wuzlala ɗerewel aŋga na, ŋgada ndəhay Jəwif hay. A zla ɗerewel aŋga na, ta mezəley ŋga ndəhay daa səkway ŋga Yesu amba a wuzda Yesu aa daa səkway ŋga Abəraham. Aa guzley da ray mayawa ŋga Yesu. A wuɗey amba Jəwif hay a sərmara fara fara Yesu na, ara ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay daa mebərey, asaya, amba a sərmara ara aŋga masa ndəhay maa guzlam da ray a daa Mejəwey-mey Magurma.

Matiye ta wuzleley mey la ga masa Yesu maa guzlda. Daa fasəlawal 5 haa 7 na, ara mey masa Yesu ma wuzda da aŋgwa. Daa fasəlawal 13 mey-meŋgey hay daha ta meesərkedey hay mekele mekele da ray mewey ŋga Gazlavay da ray ndəhay. Daa fasəlawal 24 ta 25 ara mey da ray menjey ŋga ndəhay ŋga Yesu daa masa ata fa səkwmara aŋga ma da vəhwa ŋga zəma bay aŋga.

Daa mezley ŋga ɗerewel e, mey mawuzlalakaya da ray Yesu daha, a ləvey: «A da zəlmara Emanəwel, anda meləvey, Gazlavay aa ta aləkwa.» (1.23) Daa mendəvey a, Matiye a wuzleley mey da ray Yesu ma ləvey: «Sərmara, yah na, yah ta akwar mandaw mandaw haa mendəvey ŋga bəla.» (28.20)

Daa ɗerewel e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Mey da ray maaya ŋga Gazlavay da ray ndəhay (5.3-10)

Sləra masa Yesu ma vəldatara a gula aŋga hay ŋga key (28.19-20)

Mezley ŋga səkway ŋga Yesu Kəriste
(Luk 3.23-38)

1 *Yesu *Kəriste na, ara səkway ŋga Bay *Davit. Davit e may, a yawa daa
səkway ŋga *Abəraham. Ndəhay daa səkway ŋga Yesu Kəriste he na, a
zley ta Abəraham.
2 Abəraham a na, aŋga papaŋ ŋga *Izak.

1:1 1.1 Rm 1.3-4; 2Tm 2.8; Mt 20.30-31

Izak may, papaŋ ŋga Jakwap.
Jakwap, papaŋ ŋga ata Juda ta məlmaha hay.
3 Juda, papaŋ ŋga ata Fares ta Zerah ma yatərwa ta ŋgwas aŋga mezəley
Tamar.
Fares, papaŋ ŋga Esraŋw.
Esraŋw, papaŋ ŋga Aram.
4 Aram, papaŋ ŋga Aminadap.
Aminadap, papaŋ ŋga Naasaŋw.
Naasaŋw, papaŋ ŋga Salmaŋ.
5 Salmaŋ, papaŋ ŋga Bəwaz ma yarawa ta ŋgwas aŋga *Rahap.
Bəwaz, papaŋ ŋga Awbet ma yarawa ta ŋgwas aŋga Rut.
Awbet, papaŋ ŋga Jese.
6 Jese, papaŋ ŋga Bay Davit.
Davit e na, aŋga papaŋ ŋga Salamaŋw. Mamaha ta key ŋgwas ŋga Uri la.

7 *Salamaŋw, papaŋ ŋga Rabəwam.
Rabəwam, papaŋ ŋga Abiyah.
Abiyah, papaŋ ŋga Asaf.
8 Asaf, papaŋ ŋga Jawzafat.
Jawzafat, papaŋ ŋga Jəwaram.
Jəwaram, papaŋ ŋga Awziyas.
9 Awziyas, papaŋ ŋga Jəwatam.
Jəwatam, papaŋ ŋga Akaz.
Akaz, papaŋ ŋga Ezekiyas.
10 Ezekiyas, papaŋ ŋga Manase.
Manase, papaŋ ŋga Amaŋw.
Amaŋw, papaŋ ŋga Jawziyas.
11 Jawziyas, papaŋ ŋga ata Yekwaniya ta məlmaha hay,
a yatərwa daa masa ndəhay daa hwayak ŋga *Babilaŋw
ma həlmata *Israyel hay aa hwayak ata.
12 Fa dəɓa ha masa ata ma həlmata la a Babilaŋw a na,
Yekwaniya a yawa Salatiyel.
Salatiyel, papaŋ ŋga Zarubaabel.
13 Zarubaabel, papaŋ ŋga Abiyut.
Abiyut, papaŋ ŋga Eliyakim.
Eliyakim, papaŋ ŋga Azawr.
14 Azawr, papaŋ ŋga Sadakw.
Sadakw, papaŋ ŋga Akim.
Akim, papaŋ ŋga Eliyut.
15 Eliyut, papaŋ ŋga Eliyazar.
Eliyazar, papaŋ ŋga Mataŋ.
Mataŋ, papaŋ ŋga Jakwap.
16 *Jakwap, papaŋ ŋga *Jawzef, zel ŋga *Mari
ma yarawa Yesu ma zəlmara Kəriste, anda meləvey,
ndaw masa Bay *Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay.
17 Anda keɗe, dəga fa Abəraham haa kasl fa Davit na, dedeŋ ŋga dedeŋ hay kuraw a ray a məfaɗ. Dəga fa Davit e may haa kasl ta pas masa ata ma həlmata Israyel hay a Babilaŋw na, dedeŋ ŋga dedeŋ hay kuraw a ray

---

1:2 1.2 MC 21.2-3; 25.26; 29.32–30.24 **1:3 1.3** MC 38.29-30; Rut 4.18-22 **1:5 1.5** Rahap: Jes 2.1-24; ***Rut ta Bəwaz:*** Rut 1–4 **1:6 1.6** 2Sam 11–12 **1:7 1.7** 1Mev 11.31–13.23 **1:8 1.8** 2Mev 13.23–21.20; 26.1 **1:9 1.9** 2Mev 26.1–28.27 **1:10 1.10** 2Mev 29.1–33.25 **1:11 1.11** 2Mev 34.1–36.21 **1:16 1.16** Lk 1.27

a məfaɗ. Yaw, dəga ta pas a ŋgene kasl fa mayawa ŋga Kəriste na, dedeŋ ŋga dedeŋ hay kuraw a ray a məfaɗ saya.

Mey da ray mayawa ŋga Yesu Kəriste
(Luk 2.1-7)

18 Ehe cəndamara mey da ray mayawa ŋga Yesu *Kəriste. *Mari mamaha na, ara kwakwa ŋga *Jawzef. Daa masa Jawzef ta la Mari a way aŋga daa ba araŋ na, Mari ta key hwaɗ sem ta gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay.

19 Jawzef, maŋgasl ŋga Mari na, ara ndaw maaya ta leŋgesl. Daa masa aa ma cənda Mari ta key ta hwaɗ sem na, a wuɗey a par hwaray fa dey ŋga ndəhay ba. Da ray ŋgene, a wulkey ŋga mbəkda kwakwa aŋga, ama a wuɗey ŋga mbəkda na, kwa ndaw a səra mey a ba.
20 Daa masa Jawzef fa wulkey da ray mey a na, *maslaŋ ŋga Bay Gazlavay da vaɗ ta', a sawa a ray a, aa guzlar daa mesəfney, a ləvar: «Jawzef, səkway ŋga *Davit, ka da zlurey ŋga la kwakwa akah Mari ba, maja a key ta hwaɗ ŋgene na, ara ta gədaŋ ŋga Mesəfney ŋga Gazlavay.
21 A yawa bəzey mezəle la, ka da par mezəley Yesu, maja a da ləhdata ndəhay aŋga hay daa mebərey ata hay.»
22 Cek aha keɗe cəpa ta key la anda Gazlavay maa guzlwa zleezle ta mey *ndaw ma təla mey aŋga, ma ləvey:
23 «Nəka taw! dam-saɓara a key ta hwaɗ la manjar zel,
a da yawa bəzey mezəle.
A da zəlmara Emanəwel»,
anda meləvey, Gazlavay aa ta aləkwa.
24 Jawzef a sləkɗey daa ɗar, fa dəɓa ha a ka anda maslaŋ ŋga Bay Gazlavay ma ləvar heyey. Leŋ! a la kwakwa aŋga Mari a way,
25 ama ta cəmam cew e daa ba, haa kasl mayawa ŋga bəzey a. Jawzef a par mezəley Yesu.

2

Mey da ray ndəhay ma səra mey da ray wurzla hay

1 Yesu a yawa da Betəlehem daa hwayak ŋga *Jude, daa masa *Herawt aŋga bay ŋga hwayak a. Fa dəɓa ŋga mayawa aŋga, ndəhay ma səra mey da ray wurzla hay a samawa ta da wurza aa berney ŋga *Jeruzelem.
2 Aa cəfɗamara, a ləvam: «Bəzey masa ata ma yamərwa ma da key bay ŋga *Jəwif hay heyey na, aŋga dama? Ya ta hətmərwa wurzla aŋga la ma bawa ta da wurza. Anda keɗe, ya samawa na, amba ya ragadamar.»
3 Bay Herawt ma cənda mey a keɗe na, rav aŋga a jəvey ga, asaya, ndəhay daa berney ŋga Jeruzelem tabiya rav a jəvtar may.
4 Ta', a zəltərwa *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, ta ndəhay maa sərkada *kwakwas ŋga Mawiz, aa cəfɗata, a ləvtar: «*Kəriste, ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga key bay na, a da yawa dama?»
5 A mbəɗdamara, a ləvmar: «A da yawa da Betəlehem daa hwayak ŋga Jude. Ya sərmara maja *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay ta wuzleley la da ray a zleezle, a ləvey:
6 "Akwar, ndəhay da Betəlehem daa hwayak ŋga Jude na,
slala akwar aa mahura da wuzlah slala hay
mahura hay da Jude,

1:18 1.18 Lk 1.35 **1:21 1.21** Ps 130.7; Mt 1.25; Lk 1.31; SNM 4.12 **1:23 1.23** Iz 7.14 **1:25 1.25** 1.21 **2:2 2.2** Lk 2.4-7; ***bay ŋga Jəwif hay:*** Mt 27.11

maja ara da slala ha ŋgene yah ma da bawa bay
ma da nəkey dey fa ndəhay aɗaw hay Israyel hay.”»
7 Fa dəɓa ha, Bay Herawt a zəltərwa ndəhay ma səra mey da ray wurzla
hay heyey ta mayal a, amba aa cəfɗata wurzla ha a bawa na, ta pas wura.
8 Ta’, a slərdata a Betəlehem, a ləvtar: «Diyam a Betəlehem, səpmara
bəzey a ta dək-vaw. Da masa akwar ma hətmərwa la na, ka samawa, ka
wuzdamiwa, amba ya daw, ya ragadar may.»
9 Ndəhay a ma cəndamara mey ŋga bay a cay na, ta’, a diyam. Masa ata
daa cəveɗ na, a hətmar wurzla masa ma bawa ta da wurza heyey fa daw
fa mey ata. Wurzla ha fa daw fa mey fa mey, a wusey kasl aa slam masa
bəzey mecəhe aŋga da hwaɗ a heyey na, deŋ! a lecey a ray way a.
10 Masa ata ma hətmar wurzla malacakaya heyey na, aa səmam ga, ara
mey ba.
11 A wusam aa slam aha, ta’, a mbəzam aa way a, a hətfamar bəzey
a ta mamaha *Mari. A həlmamara, a ragadamar. Cay, ta’, a pəskamata
gabal ata hay, a vəlmar cek hay ma həɗkam ba. A vəlmar ɓərey meweɗey
pəlŋgeɗ pəlŋgeɗ ta matəway ŋga wudez mezey maaya, leŋ slalak mezey
maaya mezəley «*mir».
12 Fa dəɓa ha, mesəfney a katar. Daa mesəfney a na, Gazlavay a kətata
ŋga diyam ta fa Bay Herawt saba. Maja ŋgene, ta’, a lam cəveɗ mekele
ŋga vəhey aa hwayak ata.

Ata Jawzef ta Mari a hwam aa hwayak ŋga Ejip

13 Daa masa ndəhay ma səra mey da ray wurzla hay heyey ma diyam sem
na, ta’, *maslaŋ ŋga Bay Gazlavay a wuzar vaw a *Jawzef daa mesəfney,
a ləvar: «Sləkɗey, la bəzey, hwam ta mamaha aa hwayak ŋga *Ejip.
Njamawa feteɗe, haa kasl pas masa yah ma da ləvkwar ŋga vəhwa, maja
Bay *Herawt a da səpa bəzey a amba a kəɗa vagay.»
14 Masa Jawzef ma cənda mey a keɗe la na, pərta! a sləkɗey, leŋ! a la
bəzey a, a səhwam ta mamaŋ ŋga bəzey a dasi tavaɗ a ŋgene a Ejip.
15 A njamawa feteɗe haa kasl meməcey ŋga Bay Herawt. Cek aha ta key
la anda Gazlavay maa guzley ta mey *ndaw ma təla mey aŋga zleezle, ma
ləvey: «Ya ta zələrwa bəzey aɗaw daa hwayak ŋga Ejip la.»

A kəɗmata bəza hay mezəle da slala Betəlehem

16 Bay *Herawt ma səra ndəhay ma səra mey da ray wurzla hay heyey
ta fəcmara sem na, mevel a car ga! Ta’, a slərey ndəhay aŋga hay ŋga
kəɗmata bəza hay mezəle da Betəlehem ta bəza hay masa gweegwe ta
slala ha tabiya vagay. A wuɗey ŋga kəɗey vagay na, bəza hay masa ma
yamawa təlam haa kasl fa bəza hay mevey cew. A kəɗta bəza hay mecəhe
hay a anda ŋgene na, maja aŋga ma səra mevey ŋga wurzla ma bawa
masa aŋga ma cənda da mey ndəhay ma səra mey da ray wurzla hay
heyey.
17 Mekəɗey bəza hay a vagay ŋgene na, ta key la anda Jeremey, ndaw
ma təla mey ŋga Gazlavay, maa guzley zleezle, a ləvey:
18 «A cəndamara fa wudam ta gədaŋ da slala Rama,
matəway ta mewudey sləw a! a ndəvey ba.
Ara Rasel ma təway bəz aŋga hay.
Mevel aŋga a dəkey ba,
maja bəz aŋga hay a ta məcam sem.»

2:6 2.6 Mi 5.2; Jaŋ 7.42 **2:15 2.15** Aw 11.1 **2:18 2.18** Jer 31.15-16

Mavəhwa ŋga ata Jawzef ta Mari da Ejip

19 Fa dəɓa ŋga meməcey ŋga Bay *Herawt heyey na, ta', *maslaŋ ŋga
Bay Gazlavay a wuzar vaw a *Jawzef daa mesəfney daa hwayak ŋga *Ejip
heyey,
20 a ləvar: «Sləkɗey, la bəzey, vəham ta mamaha aa hwayak ŋga *Israyel,
maja ndəhay * ma səpmara bəzey a ŋga kəɗey vagay heyey na, ta məcam
sem dəɓa.»
21 Cay, Jawzef pərta! a sləkɗey, leŋ! a la bəzey, ta', a vəham ta mamaŋ
ŋga bəzey a, aa hwayak ŋga Israyel.
22 A da cənda na, Arkelawas fa zəma bay ŋga papaha Herawt daa
hwayak ŋga *Jude. Da ray ŋgene, mandərzay a kar, a zlurey ŋga njey
daa hwayak a. Ta', mesəfney a kar a Jawzef saya. Daa mesəfney a na,
Gazlavay a kəta ŋga daw aa hwayak ŋga *Galile.
23 Anda keɗe, a daw a njey aa hwayak a, da slala *Nezeret. Menjey aŋga
da slala ha ŋgene na, ta key la, anda ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay, ma
kadamara zleezle, ma ləvam: «A da zəlmara bəzey a na, ndaw Nezeret.»

3

Mey da ray sləra ŋga Jaŋ-Baptis
(Mark 1.1-8; Luk 3.1-18; Jaŋ 1.19-28)

1 Fa dəɓa ha, ndaw daha mezəley *Jaŋ-Baptis, a wuzwa vaw da wuzlah-
ley daa hwayak ŋga *Jude, fa wuzey mey,
2 a ləvey: «Mbəɗdamara menjey akwar, səpmara Gazlavay ta mevel pal,
maja gweegwe cay, bay ŋga Gazlavay a wuzwa.»
3 *Jaŋ a na, ara ndaw masa *Izay, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay
zleezle, maa guzley da ray a, a ləvey:
«Ndaw fa wudey da wuzlah-ley, a ləvey:
Ɗiymar cəveɗ ŋgada Bay Mahura,
ɗiymara cəveɗ e maaya maaya dər e.»
4 Zana fa vaw ŋga Jaŋ a na, macakaya ta eŋgwec ŋga slagwama. Vaw
aŋga majəwkaya ta huteɗ. A zəmey na, ayakw ta amam da ley.
5 Ndəhay daa berney ŋga *Jeruzelem ta daa hwayak ŋga Jude tabiya, leŋ
daa hwayak hay mekele mekele gweegwe ta wayam ŋga Jurdeŋ tabiya a
diyam a fa Jaŋ a,
6 a wuzdamara mebərey ata hay. Jaŋ ta', a katar *baptem daa wayam a.
7 Da wuzlah ndəhay ma diyam fa Jaŋ a amba a katar baptem na, *Fariza
hay ta *Saduse hay ga daha. A da hətatar na, fa samawa a fa vəɗa, ta', aa
guzltar, a ləvtar: «Hey! akwar bəza hay ŋga kucesl hay! Ma ləvkwar ka
ləham la daa banay masa Gazlavay ma da handərwa a ray akwar na, wa?

8 Kam cek maaya, amba ndəhay a sərmara akwar ta mbəɗdamara
menjey akwar sem, akwar fa səpmara Gazlavay ta mevel pal.
9 Ka da wulkam daa mevel akwar, ka ləvam: "Papa ala na, ara
*Abəraham, maja ŋgene, Gazlavay a da sərfandar dey-ceceh." Ka da
ləvam kəne ba, maja ya fa ləvkwar fara fara, Gazlavay a gwa ŋga tərdata
aŋgwa hay keɗe ŋga səkway ŋga Abəraham may.

---

* **2:20 2.20** ndəhay: Bay Herawt ta madərlam aŋga hay **2:23 2.23** Lk 1.26; 2.39, 51; Jaŋ 1.46 **3:2 3.2** 4.17; Lk 3.3 **3:3 3.3** Iz 40.3 **3:4 3.4** 2Bay 1.8 **3:7 3.7** bəza hay ŋga kucesl hay: 12.34; 23.33; ***banay:*** 24.15-25, 37-39 **3:9 3.9** Lk 1.54-55; Jaŋ 8.39; Rm 2.28-29; 4.12

10 Zlamba maŋgakaya cay ŋga ŋgəmey wudez hay ta slaslalay a cəpa.
Wudez ma yey babəza maaya ba na, a ŋgəmamara, a pamar awaw fa
vəɗa.
11 Yah na, ya kakwar baptem ta yam, ŋga wuzwa fara fara akwar ta
mbəɗdamara menjey akwar cay. Ama ndaw ma fənya fa sawa. Aŋga na,
kwa ya wusa ŋga cəkwra tarak da salay aŋga ba. Ndaw a na, a kakwar
baptem la ta *Mesəfney ŋga Gazlavay leŋ ta awaw.
12 Aŋga da gədak ta vəley mekəfey daw da har, amba a wunka bəz-daw
ta cekwesl e. Bəz-daw na, a da həla a wudeɗ. Ama cekwesl e na, a da
gəɗar awaw a ray a, awaw masa ma məcey ba ŋga sərmataw.»

Mey da ray baptem ŋga Yesu
(Mark 1.9-11; Luk 3.21, 22)

13 Fa dəɓa ha, Yesu a sawa daa hwayak ŋga *Galile, a daw aa wayam
ŋga Jurdeŋ fa *Jaŋ, amba Jaŋ a kar *baptem.
14 Ama Jaŋ a wuɗey ŋga kar baptem e ba, a ləvar: «Am! Anja ma da
daw fa kah, amba ka kaya baptem na, yah jak, ba diya? Kaa, ka fa sawa
fa yah jak na, kwara?»
15 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ama wure keɗe na, təɓa ŋga kaya baptem,
amba ya kakwa slərа ŋga Gazlavay masa aa maa cəfɗa tabiya ŋga key.»
Ta', Jaŋ a, a təɓa ŋga kar baptem e.
16 Masa Yesu ma hətey baptem cay fa bawa daa yam na, wure ŋgene,
slam da vaɗ bəɗaŋ! a wurey. A da nəkey dey na, *Mesəfney ŋga Gazlavay
fa pawa salay da vaɗ, anda makurgwadakw. Cəkwam! a njey a ray a.
17 Asaya, ɗay fa cənwa da gazlavay da vaɗ, a ləvey: «Kɛɗe he, ara Bəzey
aɗaw, masa yah ma wuɗa kalah. Ya faa səmey ga da ray a.»

4

Bay-malula a wuɗey ŋga bata Yesu
(Mark 1.12, 13; Luk 4.1-13)

1 Fa dəɓa ha, *Mesəfney ŋga Gazlavay a handa Yesu a wuzlah-ley amba
*Sataŋ, bay-malula, a jada ŋga bata.
2 Kwa Yesu ta zəmey cek daa ba, ɗar kwakwar məfaɗ, taa vaɗ, taa pas.
Fa dəɓa ha, may a car dəɓa.
3 Ta', bay-malula a daw a cakay a ŋga bata, aa guzlar, a ləvar: «Da kah
Bəzey ŋga Gazlavay na, tərdata aŋgwa hay keɗe ŋga ɗaf taw!»
4 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay,
a ləvey: "Ndaw na, a njey ta cek mezəmey daada ba, ama ta mey cəpa masa
ma bawa da mey Gazlavay."»
5 Cay, bay-malula ha ta', a handa a *Jeruzelem, berney ŋga Gazlavay. A
təpda aa ray ŋga *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay,
6 a ləvar: «Da kah Bəzey ŋga Gazlavay na, jəvey a hwayak, maja Mey
ŋga Gazlavay mawuzlalakaya a ləvey:
"Gazlavay a da ka amba a slərwa maslaŋ aŋga hay,
a sləwmaka la a har ata
amba salay akah a gurzey fa aŋgwa ba."»
7 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Mey ŋga Gazlavay mawuzlalakaya a ləvey
saya: "Ka da jada Bay Gazlavay akah ba."»

3:10 3.10 7.19 **3:11 3.11** Lk 3.16 **3:12 3.12** Jer 13.24; Mt 13.30 **3:15 3.15** 5.17; 28.19 **3:16 3.16** Iz 63.19; Ez 1.1-3; Jaŋ 1.51; SNM 7.56; CWJ 4.1; 19.11 **3:17 3.17** Iz 42.1; Ps 2.7; Mt 12.18; 17.5 **4:1 4.1** Heb 2.18; 4.15 **4:2 4.2** Mab 34.28; Mt 6.16-17 **4:4 4.4** Mew 8.3 **4:6 4.6** Ps 91.11-12 **4:7 4.7** Mew 6.16

8 Fa dəɓa ha, bay-malula ha, a handa saya, a təpda aa ray ŋga aŋgwa
maazəma, a wuzdara hwayak hay da bəla cəpa ta zleley hay cəpa da hwaɗ
a, aa guzlar,
9 a ləvar: «Da kah ma ragadaya la, kah ma dərya daŋgay la na, hwayak
hay a ta zleley hay cəpa da hwaɗ a keɗe na, ya vəldatakawa la.»
10 Ta', Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Sataŋ, hway la feɗe! Mbəkdaya maja
Mey ŋga Gazlavay mawuzlalakaya a ləvey: "Ka da ragadar na, si ŋgada
Bay Gazlavay akah gway. Dərar daŋgay ŋgada Bay Gazlavay pal taava
aŋga."»
11 Daa ŋgene, bay-malula ha, mbak! a mbəkda Yesu. Ta', maslaŋ hay
ŋga Bay Gazlavay da vaɗ a samawa a cakay a, a jənmara, a vəlmar cek
mezəmey.

Yesu a zlar slərа aŋga daa hwayak ŋga Galile

12 Menjey nekəɗey na, ta', a kərzamara *Jaŋ-Baptis, a mbəzdamara aa
fərsəne. Masa Yesu ma cənda ata ma kərzamara Jaŋ-Baptis sem na, a
sləkɗey, a vəhey aa hwayak ŋga *Galile.
13 Ta njey da slala *Nezeret daa ba, ama a daw a njey a Kapernayum.
Kapernayum na, ara slala da mey dəhwa ŋga Galile, masa daa hwayak
ŋga səkway ŋga Zabulaŋw ta ŋga Naftali.
14 Anda keɗe, cek aha ta key la anda *Izay, *ndaw ma təla mey ŋga
Gazlavay, maa guzley zleezle, ma ləvey:
15 «Ndəhay daa hwayak ŋga səkway ŋga Zabulaŋw
ta ŋga Naftali,
hwayak hay masa gweegwe ta dəhwa ŋga Galile,
ta dey laŋgar ŋga wayam ŋga Jurdeŋ,
hwayak ŋga Galile masa ndəhay Jəwif hay ba hay
ma njam da hwaɗ a,
16 ndəhay a, ata daa ləvaŋ,
ama a hətmar meweɗey mahura la.
Ata masa anda ndəhay maməctakaya,
ama slam a weɗey la a ray ata.»
17 Masa Yesu ma daw a Kapernayum a na, ara daa ŋgene, aŋga ma
zlar mewuzey mey, a ləvey: «Mbəɗdamara menjey akwar da bəla, maja
gweegwe cay, Gazlavay a wuzdərwa bay aŋga.»

Yesu a zəlwa gula hay məfaɗ ŋgeeme
(Mark 1.16-20; Luk 5.1-11)

18 Pas pal daha, Yesu fa pəkey da mey dəhwa ŋga *Galile. Ta', a hətey
məlmaŋ hay cew daha, ara ndəhay ma kərza ewet. Ata *Simaŋw masa
ma zəlmara *Piyer ta məlmaha *Andəre, fa kərzam ewet ta *tabaw daa
dəhwa ha.
19 Yesu ta', a zəltərwa, a ləvtar: «Samawa asi aɗaw. Akwar na, ndəhay
ma kərza ewet, ama dəga wure keɗe ya da tərdakwar ŋga ndəhay ma
zəlwa ndəhay aa cəveɗ ŋga Gazlavay.»
20 Wure ŋgene, mbak! a mbəkdamata tabaw ata hay, ta', a diyam asi
Yesu.
21 Yesu a ŋgəchey nekəɗey fa mey na, a hətey məlmaŋ hay cew mekele
saya, ara ata *Jak ta məlmaha *Jaŋ, bəza hay ŋga Zebede. Ata manjatakaya
daa kwambiwal ta papa ata Zebede, fa ɗiymata tabaw ata hay. Yesu ta', a
zəlta ata Jak ta Jaŋ ŋga diyam asiya.

4:8 4.8 5.1 **4:10 4.10** Mew 6.13; 5.9 **4:12 4.12** 14.3 **4:13 4.13** Jaŋ 2.12 **4:14 4.14-16** Iz 8.23–9.1 **4:16 4.16** Lk 1.79 **4:17 4.17** 3.2; 4.23; 6.10; 10.7 **4:20 4.20, 22** 8.21-22

22 Wure ŋgene, mbak! a mbəkdamara kwambiwal leŋ papa ata, ta', a diyam asi Yesu.

Yesu a wuzey mey ta a mbəley masa-macay hay
(Mark 1.39; Luk 4.44; 6.17-19)

23 Yesu fa pəkta slala hay cəpa daa hwayak ŋga *Galile, faa sərkadata ndəhay daa way-mewuzey-mey hay ŋga Gazlavay, fa wuzey *Mey-maaya-mawiya da ray *mewey ŋga Bay Gazlavay da ray ndəhay, fa mbəley ndəhay daa macay hay wura wura cəpa leŋ ndəhay maahəlɓatakaya hay tabiya.
24 Ndəhay tabiya daa hwayak ŋga Siri a cəndamara mey da ray a. Anda keɗe, a handamar ndəhay ga daa macay hay mekele mekele, siya hay masa vaw fa catar kalah, siya hay masa malula da ray, siya hay masa ta cek da ray fa ɓərzlam, leŋ masa maahəlɓatakaya hay. Ta', Yesu a mbəldata.
25 Ndəhay ga fa diyam asiya. Ndəhay a na, a samawa daa hwayak ŋga Galile, daa hwayak mezəley Berney-Hay-Kuraw, daa berney ŋga *Jeruzelem, daa hwayak ŋga *Jude, leŋ daa hwayak ta dey laŋgar ŋga wayam ŋga Jurdeŋ.

5

Yesu a wuzey mey da aŋgwa

1 Masa Yesu ma hətatar ndəhay ga fa diyam asiya na, ta', a təpey a aŋgwa, cəkwam! a njey ta njey. Gula aŋga hay a diyam, a kusam a cakay a.

Mey da ray maaya ŋga Gazlavay ma da sawa a ray ndəhay
(Luk 6.20-23)

2 Yesu a zlar ŋgaa sərkadata, a ləvtar:
3 «Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndəhay ma ləvam
mbalay Gazlavay, ba na, ata cek hay ŋga tede.
Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ata na,
maja ata ma təɓmara
amba Gazlavay a wey da ray ata fara fara.
4 Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndəhay
masa ta matəway daa dey,
maja ata na, ara Gazlavay ma da dəktar mevel.
5 Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndəhay meekweɗ-mey,
maja ata na, a da hətam slam menjey
anda Gazlavay ma ləvtar a da vəldatara.
6 Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndəhay ma wuɗam
ŋga key cek ma mbafar a Gazlavay ta mevel ata cəpa,
maja ata na, Gazlavay a, a pata la aa wiya.
7 Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndəhay
ma səram dey-ceceh fa ndəhay,
maja ata na, Gazlavay a sərfatar dey-ceceh la may.
8 Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndəhay
ma səpmara mey ŋga Gazlavay ta mevel pal,
maja ata na, a hətmar Gazlavay la ta dey ata.
9 Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndəhay
ma cəmtar ɗay ŋga ndəhay,

4:23 4.23 9.35; 4.17 **5:1 5.1** 4.8; 14.23; 15.29; 17.1; 28.16 **5:1 5.1–7.29** Lk 6.20-49 **5:3 5.3** Iz 57.15; 61.1 **5:4 5.4** Ps 126.5 **5:5 5.5** Ps 37.11 **5:7 5.7** 18.33; Jak 2.13 **5:8 5.8** Ps 24.3-5

maja ata na, Gazlavay a da zəlta bəz aŋga hay.
10 Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndəhay
masa ndəhay ma sərdamata banay
maja ata ma kam cek ma mbafar a Gazlavay.
Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ata na,
maja Bay Gazlavay fa wey da ray ata.
11 «Da ndəhay fa cəɗmakwar, fa sərdamakwar banay, asaya, fa mbərzlam a ray akwar maja akwar ndəhay aɗaw hay na, maaya ŋga Gazlavay aa da ray akwar.
12 Ta sərdamata banay ta ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle la, ba diya? Yaw, da anda keɗe na, maaməlkam, njam ta meesəmey ga ara mey ba, maja ara Gazlavay ma da pəlkwara mawurɓay ŋga sləra akwar maaya maaya da vaɗ.»

Mey da ray manda ta slam-meweɗey
(Mark 9.50; Luk 14.34, 35)

13 Yesu a ləvtar a gula aŋga hay saya: «Da bəla keɗe, akwar na, anda manda. Da mecərey ŋga manda ha daa saba na, ka da sərmara ara manda na, kwara? Da mecərey ŋga manda ha daa saba na, aŋga maaya saba, a kwiydamara aa papalah saw, ndəhay a hərpamara.
14 «Asaya, akwar na, ndəhay ma waɗa bəla. Da berney aa daa ray ŋga aŋgwa na, a ɓey fa dey ŋga ndəhay la daw?
15 Yaw, ndaw a gəɗey awaw aa petərla, a pa asi maŋgayak ba, si a pa aa slam mepey petərla amba a waɗatar dey ŋgada ndəhay daa way a tabiya.

16 Anda keɗe, si ka waɗam fa dey ŋga ndəhay tabiya, amba a hətmar sləra akwar maaya, a həslmar ray a Papakw akwar Bay Gazlavay da vaɗ.»

Mey da ray kwakwas ŋga Mawiz

17 «*Kwakwas ŋga Mawiz ta meesərkedey ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay na, ka wulkam, ya sawa ŋga nəsa daw? Ara kəne ba. Ama ya sawa na, amba ya wuzdakwara mabara ŋga mey da ray a.
18 Ya fa ləvkwar fara fara, kwakwas ŋga Mawiz a, kwa kuset kəɗey, fa daa zəɗey daa ba səlak, haa kasl slam da vaɗ ta slam da hwayak ma ndəvam. Kwakwas ŋga Mawiz fa daa zəɗey daa ba, haa kasl ta pas masa sləra ŋga kwakwas a ma ndəvey cay cəpa.
19 Anda keɗe, da ndaw ta zləɓey mey la, kwa kuset kəɗey daa kwakwas a, asaya, da taa sərkadata ndəhay la ŋga kamara anda aa ma zləɓa ha na, ndaw aha a da tərey ndaw mecəhe da wuzlah ndəhay masa Gazlavay ma wey da ray ata. Ama da ndaw ta nar ray la ŋgada kwakwas a cəpa, asaya, da taa sərkadata ndəhay la ŋga kamara kəne na, ndaw aha a da tərey mahura da wuzlah ndəhay masa Gazlavay ma wey da ray ata.
20 Ya fa ləvkwar fara fara, akwar fa da ndəkwam a wuzlah ndəhay masa Gazlavay ma wey da ray ata na, daa ba, si ka kam cek ma mbafar a Gazlavay ma fəna *Fariza hay leŋ ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz.»

Mey da ray mecey-mevel

5:9 5.9 Heb 12.14 **5:10 5.10** 1Pi 3.14 **5:11 5.11** 10.22; Lk 6.22 **5:12 5.12** 2Mev 36.16; Mt 23.30; Lk 6.23; SNM 7.52; Heb 11.32-38; Jak 5.10 **5:13 5.13** Mk 9.50 **5:15 5.15** Mk 4.21; Lk 8.16 **5:16 5.16** Ef 5.8; Fəl 2.15; 1Pi 2.12 **5:17 5.17** 3.15; 7.12; 22.40; Rm 3.31 **5:18 5.18-19** Jak 2.10

21 Yesu aa sərkadata gula aŋga hay da cakay a heyey saya, a ləvtar:
«Akwar ma cəndamara mey ŋga Gazlavay maa guzldatara ŋgada dede
aləkwa hay zleezle la, ba diya? Mey a, a ləvey: “Ka da kəɗey ndaw vagay
ba. Kwa waawa ma kəɗey ndaw vagay na, a kamar sariya la.”
22 Ama yah na, ya fa ləvkwar saya, kwa waawa ma cey mevel a ray
məlmaha * na, Gazlavay a kar sariya la. Kwa waawa ma ləvar a məlmaha:
“Kah manjar leŋgesl” na, a handamara ndaw a la fa mey ŋga ndəhay
mahura hay ma sla yawa ŋga Israyel hay. Asaya, kwa waawa ma ləvar a
məlmaha: “Kah marəzlkaya” na, ŋgene, mak ŋga mbəzda aa vəgeɗ ŋga
awaw magaza.
23 «Yaw, da ka fa daw aa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay amba ka
vəlar cek a Gazlavay, daa ŋgene, ka sərfada, məlmakw fa cey mevel da
ray akah na,
24 ŋgene, mbəkda cek akah ha a cakay slam-mefəkey cek ŋgada
Gazlavay a, daw fa məlmakw a, cəmamawa ɗay ta aŋga la ɗagay, wara ka
vəhwa, ka vəlda cek akah ŋgada Gazlavay.
25 «Da ndaw a wudka, fa handaka aa sariya na, wusey vaw, ɗiymara mey
akwar ta ndaw aha daa cəveɗ. Da daa ba na, a da vəldaka a har ndaw ma
ka sariya. Ndaw ma ka sariya ha, a da vəldaka a har sewje hay. Sewje hay
may, a da kəzlamaka aa fərsəne.
26 Ya fa ləvka fara fara, ka fa da bawa daa fərsəne he daa ba səlak, si
kah ma pəla dəvaz a la tabiya ndav.»

Mey da ray meley-vaw saw

27 «Akwar ma cəndamara mey ŋga Gazlavay maa guzlda la, a ləvey: “Ka
da ley vaw saw da palah ba.”
28 Ama yah na, ya fa ləvkwar saya, kwa waawa maa həmey ŋgwas ŋga
ndaw daa mevel aŋga ŋga ney ta aŋga na, ŋgene anda ndaw aha ta lam
vaw sem ta ŋgwas aha.
29 Da dey akah ŋga zəmay fa həldaka ŋga key cek hay maaya ba na,
wuzlka dey a, hazakada dəreŋ ta kah. Ŋgama mezəvey ŋga vaw akah
pal meezəɗey da ray vaw akah tabiya ma da kəzley aa vəgeɗ ŋga awaw
magaza.
30 Asaya, da har akah ŋga zəmay fa həldaka ŋga key cek maaya ba na,
ɗəsla har a, hazakada dəreŋ ta kah. Ŋgama mezəvey ŋga vaw akah pal
meezəɗey da ray vaw akah tabiya ma da mbəzey aa vəgeɗ ŋga awaw
magaza.»

Mey da ray meɓəley ŋgwas
(Matiye 19.9; Mark 10.11, 12; Luk 16.18)

31 «Mey mekele daha saya, a ləvey: “Kwa waawa ma ɓəla ŋgwas aŋga
na, si a vəlar ɗerewel ŋga wuzda aŋga ma ɓəla sem.”
32 Ama yah na, ya fa ləvkwar saya: Ndaw a da ɓəla ŋgwas aŋga ba,
si da ŋgwas aha ta ley vaw la da palah kwa. Da ndaw a ɓəla, fa dəɓa
ha ŋgwas aha a ley zel mekele na, a key ŋgene, a tərda ŋgwas aha ŋga
ŋgwas meley-vaw saw da palah. Asaya, ndaw ma la ŋgwas masa zel e ma
ɓəla ŋgene na, aŋga anda ndaw ma ley vaw saw da palah may.»

Mey da ray membeɗey

5:21 5.21 Mab 20.13; Lev 24.17 * **5:22 5.22** məlmaha: Məlmaha a wuɗey ŋga ləvey ara məlmaŋ ŋga səkway ba, ama ara məlmaŋ daa mey ŋga Gazlavay. **5:22 5.22** 1Jŋ 3.15 **5:24 5.24** 6.14-15 **5:25 5.25-26** Lk 12.58-59 **5:26 5.26** 18.34 **5:27 5.27** Mab 20.14 **5:28 5.28** Jəw 31.1; 2Pi 2.14 **5:29 5.29-30** 18.8-9; Mk 9.43-47 **5:31 5.31** Mew 24.1; Mt 19.7; Mk 10.3-4 **5:32 5.32** 19.9; Mk 10.11-12; 1Kwr 7.10-11

33 «Asaya, akwar ma cəndamara mey ŋga Gazlavay maa guzldatara
ŋgada dede aləkwa hay la, a ləvey: “Ka da mbaɗam ŋga tede ba. Da
akwar ma mbaɗam sem na, si ka kamara cek aha fara fara ta mezəley
ŋga Bay Gazlavay.”
34 Ama yah na, ya fa ləvkwar, kwa ka da mbaɗam ba səlak, kwa ta slam
da vaɗ ka da mbaɗam ba, maja ara slam-menjey ŋga Gazlavay.
35 Kwa ta slam da hwayak ka da mbaɗam ba, maja ara slam-mepey-salay
ŋga Gazlavay. Kwa ta *Jeruzelem ka da mbaɗam ba, maja ara berney ŋga
Gazlavay Mawaca-waca.
36 Asaya, kwa ta ray akwar hay ka da mbaɗam ba, maja ka gwamara
ŋga tərdamara kwa eŋgwec ŋga ray akwar matara pal ŋga mabara ba.
37 Da mey a ara aŋga na, ləvam: “Ahaw, ara aŋga!” Da ara aŋga ba
na, ləvam: “Kay, ara aŋga ba!” Da ka ləvam mey wal na, ŋgene mey a, a
bawa ta fa *Sataŋ, bay-malula.»

Mey da ray mepəley cəhwal
(Luk 6.29, 30)

38 «Akwar ma cəndamara mey ŋga Gazlavay maa guzley la daa slam
mekele, a ləvey: “Da ndaw a wuzlkakawa dey na, wuzlkara ŋga aŋga
may. Da ndaw a pəlŋgwakawa sler na, pəlŋgwara ŋga aŋga may.”
39 Ama yah na, ya fa ləvkwar, akwar na, ka da pəlam cəhwal ba. Da
ndaw a kəɗka a cakay baazlam ŋga zəmay na, mbəɗdara dey ŋga gula
saya.
40 Da ndaw a wudka amba a təɓa ɗeŋ-kece akah na, gərda ŋga təɓa
dawura akah saya.
41 Da ndaw a təkaka ɗay ŋga ley cek dadakw kəlemeeter pal na, handara
a key kəlemeeter cew.
42 Da ndaw aa cəfɗafaka cek na, vəlar. Asaya, da ndaw a dedəɗey cek
na, kwa ka daa zləka ba.»

Mey da ray mewuɗey masa-gəra hay
(Luk 6.27, 28, 32-36)

43 «Akwar ma cəndamara mey ŋga Gazlavay maa guzley la daa slam
mekele, a ləvey: “Wuɗa jam akah, masa-gəra akah na, ka da pey dey a ray
a ba.”
44 Ama yah na, ya fa ləvkwar: wuɗmata masa-gəra akwar hay, dəram
daŋgay a Gazlavay amba a pəstar mey a ndəhay ma sərdamakwar banay.

45 Anda keɗe, a da wuzwa akwar na, bəza hay ŋga Papaŋ Bay Gazlavay
da vaɗ, maja aŋga na, fa waɗarawa pas a ray ndəhay maaya ta maaya ba
hay, asaya, fa parawa var ŋgada ndəhay ma namar ray ta ŋgada ndəhay
ma namar ray ba tabiya.
46 Da ka wuɗam ndəhay ma wuɗmakwar daada gway na, Gazlavay a
da pəlkwara mawurɓay ŋga sləra akwar na, maja me? Kwa ma cakala
budaw hay na, fa kamara kəne may, ba diya?
47 Da ka cam har ŋgada səkway akwar hay gway na, ka ta kam sləra
maaya ma fəna maamandaw la daw? Kwa ndəhay ma sərmara Bay
Gazlavay ba na, fa kamara kəne may, ba diya?

5:33 5.33 Lev 19.12; Mesl 30.3 **5:33 5.33-37** 23.16-22; Jak 5.12 **5:34 5.34-35** Iz 66.1; SNM 7.49 **5:35 5.35** Ps 48.3 **5:37 5.37** 2Kwr 1.17-19 **5:38 5.38** Mab 21.24 **5:39 5.39** Rm 12.17 **5:40 5.40** 1Kwr 6.7; Heb 10.34 **5:43 5.43** Lev 19.18; Mt 22.39; Mk 12.31; Lk 10.27 **5:44 5.44** Mab 23.4-5; Rm 12.20; 1Pi 2.20-23; ***mepəsey-mey:*** Lk 6.28; 23.34; SNM 7.60; Rm 12.14; 1Kwr 4.12; 1Pi 3.9 **5:45 5.45** Ef 5.1

48 Papakw akwar Bay Gazlavay da vaɗ, aŋga maaya kalah, a wuɗta
ndəhay tabiya. Təram ndəhay maaya kalah anda aŋga.»

6

Mey da ray mejəney masa-viya hay

1 Yesu aa sərkadata gula aŋga hay da cakay a heyey saya, a ləvtar: «Wam
vaw fa slərа masa akwar ma kamara ŋgada Gazlavay. Ka da kamara ta
mezlepey fa mey ŋga ndəhay ba. Maja da ka kamara amba a hətmakwar
na, Papakw akwar masa da vaɗ na, fa da pəlkwara mawurɓay ŋga slərа
akwar a daa ba.
2 «Yaw, da ka vəlam dala a ndəhay masa-viya hay na, ka da wudam
ta wudey anda ndəhay masa ta neneh cew ba. Ata na, fa kamara kəne
daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay leŋ daa mepəkey ata hay, amba
ndəhay aa həmdamata. Ya fa ləvkwar fara fara, meehəmey a ŋgene na,
ara mawurɓay ŋga slərа ata.
3 Ama kah, da ka fa vəley dala a masa-viya hay na, vəlda ta mayal a,
amba ndəhay a sərmara ba.
4 Anda keɗe, Papakw Bay Gazlavay, ma hətar cek masa kah ma vəlda
na, ara aŋga ma da pəlkawa mawurɓay akah.»

Mey da ray medərey-daŋgay
(Luk 11.2-4)

5 «Yaw, da akwar fa dəram daŋgay na, ka da kamara anda ndəhay masa
ta neneh cew ba. Ata na, a wuɗam melecey ŋga dərey daŋgay daa *way-
mewuzey-mey ŋga Gazlavay leŋ da mey-cəveɗ hay amba ndəhay tabiya a
hətmatar. Ya fa ləvkwar fara fara, taa həmdamata cay, meehəmey a ŋgene
na, ara mawurɓay ata.
6 Ama kah, da masa ka fa da dərey daŋgay na, daw a ver akah, gərca
mey-slam, dərar daŋgay a Papakw Bay Gazlavay feteɗe, daa slam masa
ndəhay da hwaɗ a daa ba. Anda keɗe, Papakw Bay Gazlavay, ma hətar
slərа masa kah ma ka ta meɓey ŋgene na, ara aŋga ma da pəlkawa
mawurɓay ŋga slərа akah.
7 «Da akwar fa dəram daŋgay na, ka da ɗulam mey ga anda ma ta kuley
hay ba. Ata a wulkam na, Bay Gazlavay a cəndatara mey ata meɗuley ga
ŋgene la.
8 Ka da kam anda ata ba, maja Papakw akwar Bay Gazlavay na, ta sərа
cek masa akwar ma daa cəfɗafamara sem.
9 Da akwar fa dəram daŋgay na, ləvam:
“Papa ala Bay Gazlavay da vaɗ,
anja ndəhay tabiya ŋga namaka ray maja kah na,
Bay Gazlavay pal.
10 Anja bay akah ŋga wuzwa.
Ka amba ya namaka ray da bəla keɗe
anda ata ma namaka ray da vaɗ.
11 Vəlndar cek mezəmey ŋga wusndar tasana.
12 Mbəkdandara mebərey ala
anda ala ma mbəkdamatara mebərey
ŋga ndəhay ma kamandar cek maaya ba.
13 Jəɗndar amba cek a batandar ŋga key mebərey ba.

5:48 5.48 Lev 19.2 **6:1 6.1** 23.5 **6:8 6.8** 6.32; Lk 12.30 **6:9 6.9** Ez 36.23 **6:10 6.10** 4.17; 7.21; 12.50; 18.14; 21.31; 26.39-42; Mk 3.35; 14.36; Lk 22.42; Jaŋ 4.34; 6.38-40; SNM 21.14 **6:11 6.11** 6.24-34 **6:12 6.12** 6.15

Badandərwa dasi har ŋga bay-malula.”
[Ahaw, ara kah Bay Gazlavay ta gədaŋ,
ma wey da ray cek hay tabiya.
Ara kah masa ndəhay ma həslmaka ray ŋga sərmataw.
Amen.]
14 «Sərmara, da akwar fa mbəkdamatara mebərey ŋga ndəhay ma ka-
makwar mebərey na, ŋgene, Papakw akwar masa da vaď a mbəkdakwara
mebərey akwar la may.
15 Ama da ka mbəkdamatara mebərey ŋga ndəhay ba na, ŋgene, Bay
Gazlavay Papakw akwar a mbəkdakwara mebərey akwar daa ba may.»

Mey da ray mekey daliyam

16 Yesu a ləvtar saya: «Masa akwar fa kam *daliyam na, ka da ndərɓam
dey anda ndəhay masa ta neneh cew ma kamara ba. Ata na, a ndərɓam
dey amba ndəhay tabiya a sərmara ata fa kam daliyam. Ya fa ləvkwar
fara fara, taa həmdamata cay, meehəmey a ŋgene na, ara mawurɓay ŋga
sləra ata.
17 Ama kah, da masa ka fa key daliyam na, pəra dey akah, njəra ray
akah,
18 amba ndəhay a sərmara ka fa key daliyam ba. Ama, ma səra na, si
Papakw Bay Gazlavay, ma hətar sləra masa kah ma ka ta meɓey ŋgene, a
pəlkawa mawurɓay ŋga sləra akah la.»

Mey da ray meɓəcey zleley da gazlavay da vaď
(Luk 12.33, 34)

19 «Ka da səpam ŋga ɓəcey zleley da bəla keďe ba, maja kwa mətal, da
daa ba, maaca a gwa ŋga zəma. Kwa mayal hay a gwamara ŋga slənmara
way ŋga lalamara.
20 Ama səpam ŋga ɓəcey na, zleley masa da vaď, maja feteďe na, mətal,
da daa ba, maaca a gwa ŋga zəma ba. Kwa mayal hay a gwamara ŋga
mbəzam feteďe, ŋga lalamara ba.
21 Ya ləvey anda keďe maja daa slam masa zleley akah aa da hwaď a na,
mevel akah may aa feteďe.»

Mey da ray meweďey masa fara fara
(Luk 11.34-36)

22 «Bəz ŋga dey na, aŋga anda petərla ŋgada vaw tabiya. Da bəz ŋga dey
akah aŋga maaya maaya na, ŋgene vaw akah cəpa aa daa slam-meweďey.
23 Ama, da bəz ŋga dey akah maaya ba na, ŋgene, vaw akah cəpa aa
daa ləvaŋ. Da meweďey da ray akah fara fara daa ba na, ŋgene, kah daa
ləvaŋ ɓək-ɓek.»

Mey da ray mesəpey Gazlavay, da daa ba, zleley
(Luk 16.13; 12.22-31)

24 Yesu a ləvtar saya: «Ndaw pal a gwa ŋga key madərlam ŋga bay hay
cew ba. Da ta key la kəne na, a da wuďa bay laŋgar ma fəna bay laŋgar,
da daa ba, a da nar ray ŋgada bay laŋgar, a rəsa bay laŋgar. Ka gwamara
ŋga səpmara Gazlavay leŋ zleley cewete daa slam a ba.
25 «Maja ŋgene, ya fa ləvkwar fara fara, daa menjey akwar na, ray
akwar a da həɓey da ray cek mezəmey ta cek mesey ba. Asaya, ray akwar

---

6:13 6.13 10.16-25; 24.3-28; Jak 1.12-15; Jaŋ 17.15; 2Tes 3.3; 2Tm 4.18 **6:14 6.14-15** 5.24; Lk 6.37; Ef 4.32 **6:15 6.15** 18.35 **6:16 6.16-17** Iz 58.5; Mt 4.2; 9.14-15; 17.21; Mk 2.18; 9.29; Lk 2.37; 4.2; 5.33; 18.12; SNM 13.2-3; 14.23; 2Kwr 6.5; 11.27 **6:19 6.19** Jak 5.2-3 **6:20 6.20** 19.21; Mk 10.21; Lk 12.33 **6:24 6.24-34** 6.11

a da həƀey da ray zana ŋga kəzley fa vaw akwar ba. Yaw, cek mezəmey na, a fəna heter akwar daw? Asaya, zana na, a fəna vaw akwar daw?
26 «Wulkam da ray ɗiyaŋ hay taw: fa sləkam daa ba, fa ŋgəmam daw daa ba, fa ƀəcam kwa meeme a wudeɗ daa ba, ama Papakw akwar Bay Gazlavay da vaɗ fa vəltar cek mezəmey cəŋga. Kaa akwar na, ka fənmata ɗiyaŋ hay, ba daw?
27 Ndaw da wuzlah akwar ma gwa ŋga pey kwa ɗar pal a ray ɗar aŋga da bəla ta mewulkey aŋga na, wa?
28 «Kaa, ka wulkam ga da ray zana na, maja me? Nəkmara meefekwey hay da ley cey! Aa fakwam na, kwara? A kam sləra ba, a cam zana ba,
29 ama ya fa ləvkwar, kwa Bay *Salamaŋw zleezle ta zleley ga ta gwa ŋga kəzley zana ma mbey anda meefekwey pal na, daa ba.
30 Gazlavay a ka amba kusaf aa fekwey tasana, ama mandaw na, kusaf a, a wewurey. Da Gazlavay fa key cek maaya ŋgada kusaf masa awaw ma da wawura anda keɗe na, Gazlavay a nəkfakwar dey ma fəna kusaf a ŋgene daa ba daw? Akwar masa ma pamara Gazlavay ŋga ndaw akwar fara fara ba ŋgene, sərmara Gazlavay a kəzlakwar zana la ma fəna meefekwey hay a.
31 «Da ray ŋgene, ka da wulkam ga ba. Da ka ləvam: “Ya da zəmam me? Ya da sam me? Ya da kəzlam fa vaw me?” na, ka da wulkam kəne ba,
32 maja ma səpam cek hay a ŋgene na, ara ndəhay ma sərmara Gazlavay ba. Asaya, cek hay masa akwar ma wuɗam cəpa ha na, Papakw akwar da vaɗ ta səra sem.
33 Səpam teeseɗ na, Gazlavay ŋga wey da ray akwar, asaya, kam cek anda aŋga ma wuɗey. Fa dəƀa ha, Bay Gazlavay a vəldakwara cek hay siya la cəpa.
34 Ya fa ləvkwar dəƀa, ka da wulkam ga fa cek ma da key mandaw ba, maja mewulkey ŋga mandaw na, aŋga wal. Mewulkey fa ɗar pal na, a wusa ŋgada ɗar a.»

7

Mey da ray membəkey mebərey ŋga ndəhay (Luk 6.37, 38, 41, 42)

1 Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Ka da wulkam daa mevel akwar, ka ləvam, “Anja manaŋ ŋgaa zəɗey maja mebərey aŋga” na, kəne ba, maja Bay Gazlavay a daa zəɗdakwar maja mebərey akwar kəne may.
2 Ya fa ləvkwar, Bay Gazlavay a daa zəɗdakwar daa sariya anda akwar ma wuɗam manaŋ na, ŋgaa zəɗey ŋgene may. Asaya, a da ɗəsla mey da ray akwar anda akwar ma ɗəslmara mey da ray ndəhay mekele may.
3 «Ka nəkey dey fa guzer daa dey ŋga məlmakw, ama hwadam mahura masa daa dey akah na, ka wulkey da ray a ba na, maja me?
4 Ka gwa ŋga ləvar ŋgada məlmakw, “Dagay, ya lakawa guzer daa dey akah la”, anja hwadam mahura daa dey akah daha gway na, kwara?
5 Kah, ndaw masa ta neneh cew! La hwadam daa dey akah la ɗagay, amba ka hətar dey njəɗ-njeɗ ŋga ley guzer daa dey ŋga məlmakw.»

Mey-meŋgey da ray ndəhay ma rəsmara Gazlavay

6:25 6.25 Fəl 4.6; 1Pi 5.7 **6:26 6.26** 10.29-31; Lk 12.6-7 **6:29 6.29** 1Bay 10 **6:30 6.30-31** 14.31 **6:32 6.32** 6.8 **6:33 6.33** 1Bay 3.11-14; Ps 37.4-5 **6:34 6.34** Mab 16.4, 19-20 **7:1 7.1** Jak 4.11-12; 1Kwr 4.5 **7:2 7.2** Mk 4.24; Rm 2.1; 14.10-12

6 «Cek hay maaya masa ŋgada Gazlavay na, ka da vəldamatara ŋgada
gədey hay ba, maja a da tatərmawa a ray akwar. Asaya, ka da
kəzlamata bersle akwar hay maaya asi salay ŋga vetem hay ba, maja a
da mbərzlamata ta salay.»

Meecəfɗey cek fa Bay Gazlavay
(Luk 11.9-13)

7 «Cacəfɗam cek fa Bay Gazlavay, a vəldakwara la. Səpam cek fa
Gazlavay, ka hətam la. Zəlam fa mey-mbew, a wurkwara la,
8 maja kwa waawa maa cəfɗafar cek na, a vəlar la. Kwa waawa ma
səpey cek fa vəɗa na, a hətey la. Kwa waawa ma zəley fa mey-mbew na,
a wurara la.
9 Da bəzey akah aa cəfɗafaka makala na, ka vəlar aŋgwa la daw?
10 Asaya, da aa cəfɗafaka ewet na, ka vəlar zezekw la daw?
11 Akwar ndəhay malamba hay ma!, ka sərmara ŋga vəley cek maaya
ŋgada bəz akwar hay. Da kəne na, kaa wara Papakw akwar Bay Gazlavay
da vaɗ a vəltar cek maaya ŋgada ndəhay masa maa cəfɗafamara ba na,
kwara?
12 «Anda keɗe, kamatar cek maaya a ndəhay anda akwar ma wuɗam a
kamakwara kəne may. Keɗe he ara mey masa *kwakwas ŋga Mawiz leŋ
ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay maa sərkadamara.»

Mey-meŋgey ta mey-mbew hay cew
(Luk 13.24)

13 «Səpam ŋga mbəzey na, ta daa mey-mbew meeŋgəlez e, maja mey-
mbew maabaŋ a na, ara cəveɗ meezəɗey ndaw. Ma daw taa cəveɗ e na,
aŋga ta banay daa ba. Ndəhay ga fa diyam ta da hwaɗ a.
14 Ama mey-mbew ŋga cəveɗ ma hendey ndaw aa heter mawiya na, ara
mey-mbew meeŋgəlez e. Ma daw ta hwaɗ a na, aŋga ta banay. Ndəhay
ma hətam ŋga daw ta da hwaɗ a na, ga daa ba.»

Ŋga sərey ndəhay maaya ta maaya ba hay na, kwara?
(Luk 6.43, 44)

15 «Wam vaw fa ndəhay ma pamata ray ata ŋga ndəhay ma təla mey
ŋga Gazlavay. A da samawa fa akwar na, ta meney ray zəkwaɓ zəkwaɓ
anda təɓaŋ hay, ama a da kam həma na, anda gədey-ley hay.
16 Ka da sərmata na, ta fa sləra ata hay maaya ba. Nəka, ndaw a gwa
ŋga ŋgəley maŋgwara fa hatak-daw la daw? Da daa ba, ndaw a gwa ŋga
ŋgəley gudav fa manjaraf la daw?
17 Wudez maɗaɗakaya guɗaf! guɗaf! na, a yey babəza maaya maaya
may. Wudez masa fa ɓetey ta ɓetey na, a yey babəza maaya ba may.
18 Anda keɗe, wudez makuɗfafar a na, a yey babəza maaya ba na, daa
ba. Yaw, wudez masa fa ɓetey ta ɓetey may, a yey babəza maaya na, daa
ba.
19 Wudez ma yey babəza maaya ba na, a ɗəslmara, a pamar awaw fa
vəɗa.
20 Ara anda keɗe, ka da sərmata ndəhay ma pamata ray ata ŋga ndəhay
ma təla mey ŋga Gazlavay na, ta fa sləra ata hay maaya ba may.»

7:7 7.7 Jer 29.12-14; Mt 18.19; 21.22; Mk 11.24; Jaŋ 14.13-14; 15.7; 16.24; Jak 1.5; 1Jŋ 5.14-15 **7:11 7.11** Jak 1.17 **7:12 7.12** 5.17; Rm 13.8-10; Gal 5.14 **7:14 7.14** SNM 14.22 **7:15 7.15** Mew 13.2-4; Mt 24.11, 24; SNM 20.29; 2Kwr 11.13-15; 2Pi 2.1; 1Jŋ 4.1 **7:16 7.16** Jak 3.12 **7:16 7.16-18** 12.33 **7:17 7.17** Gal 5.19-23 **7:19 7.19** 3.10; Lk 3.9; Jaŋ 15.2, 6

Mey da ray sariya ŋga Gazlavay
(Luk 13.25-27)

21 «Sərmara ndəhay ma zəlmaya “Bay Mahura, Bay Mahura” na, fa da
mbəzam cəpa a wuzlah ndəhay masa Gazlavay ma wey da ray ata na, daa
ba. Ama ma da mbəzam na, si ndəhay ma kam cek ma mbafar a Papay
Bay Gazlavay da vaɗ gway.
22 Ta pas masa yah ma da katar sariya a ndəhay tabiya na, ndəhay ga
a ləvmaya la: “Bay Mahura, Bay Mahura, mey ŋga Gazlavay masa ala ma
wuzdamara na, ara ta mezəley akah. Malula hay masa ala ma ɓəlmata da
ray ndəhay ga na, ara ta mezəley akah. Asaya, maazla hay ga masa ala ma
kamata na, ara ta mezəley akah, ba diya?”
23 Anda keɗe, ya daa guzltar ta’ a mey, ya ləvtar: “Kwa ya sərkwar ba
səlak! Diyam dəreŋ ta yah, akwar ndəhay ma kam cek hay malamba.”»

Mey-meŋgey ta way hay cew
(Luk 6.47-49)

24 «Yaw, kwa waawa ma cənda mey aɗaw keɗe, ma ka cek anda mey a
la na, aŋga anda ndaw masa ta leŋgesl, ma ləma way aŋga da ray pəraɗ.

25 Ta piya, bərgadaŋ a kawa a ray way a, var a pey, wayam a ley. Ama
way a, a bəzley ba, maja salay ŋga way a mapakaya da ray pəraɗ.
26 Ama kwa waawa ma cənda mey aɗaw keɗe, ma ka cek anda mey a
daa ba na, aŋga anda ndaw manjar leŋgesl, ma ləma way aŋga da ray
mawurɓay.
27 Ta piya, bərgadaŋ a kawa a ray way a, var a pey, wayam a ley. Way a
kərep! a bəzley, kwa dey laŋgar ma mbəkey daa ba.»

Yesu aa sərkadata ndəhay na, ta me?

28 Fa dəɓa ha Yesu ma ndəvda ŋgaa sərkadata ndəhay cay da ray mey
hay a ŋgene na, ndəhay a, a rəzlam da ray meesərkedey aŋga ha,
29 maja aa sərkadata ndəhay anda ndəhay ata hay maa sərkada
*kwakwas ŋga Mawiz ba, ama aa sərkadata na, ta gədaŋ masa Gazlavay
ma vəldara.

8

Yesu a pərey ndaw daa maasəkula

1 Fa dəɓa ha, Yesu a bərŋgawa da aŋgwa heyey, ndəhay ga fa səpmar
wurzay.
2 Ndaw-maasəkula daha a ŋgəchey a cakay a, a regedey fa mey aŋga,
a ləvar: «Bay aɗaw, da ka wuɗey na, ka gwa ŋga pərya daa maasəkula
aɗaw keɗe.»
3 Yesu tal! a təlda har aŋga, a gəsfar, a ləvar: «Ya wuɗey amba
maasəkula akah a pərey. Tərey ndaw mapərkaya dəɓa!» Wure wure
ŋgene, ndaw-maasəkula heyey saɗ! a səɗey.
4 Ta’, Yesu a ləvar: «Pey leŋgesl, ka da wuzda cek masa yah ma kakawa
keɗe kwa a ndaw ba. Ama daw fa *ndaw ma ka kwakwas ŋga Gazlavay,
amba a nəkaka. Fa dəɓa ha, vəlar cek a Gazlavay anda *kwakwas ŋga
Mawiz ma ləvey, ŋga wuzey a ndəhay, maasəkula fa vaw akah daa saba.»

Yesu a mbəlda madərlam ŋga mahura ŋga sewje hay

7:21 7.21 6.10; 7.24-27; 21.28-31; Rm 2.13; Jak 1.22-25; 2.14-26 **7:23 7.23** 25.12; 2Tm 2.19 **7:24 7.24-27** 7.21 **7:28 7.28** 11.1; 13.53; 19.1; 26.1; Lk 7.1 **7:28 7.28-29** Mk 1.22; Lk 4.32 **8:4 8.4** Lev 14.2-32; Mt 12.16; Mk 7.36; Lk 17.14

5 Yesu fa daw a Kapernayum. Masa aŋga fa daw na, ndaw Rawma daha,
aŋga mahura ŋga sewje hay temere, a ŋgəchey a cakay a. A kar ambahw
amba Yesu a jəna,
6 a ləvar: «Bay aɗaw, madərlam aɗaw, aŋga manakaya da way daa
macay. Maahəlɓakaya, fa sərey banay kalah.»
7 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ya fa daw, ya mbəlda la.»
8 Ama mahura ŋga sewje hay heyey a ləvar: «Bay aɗaw, kwa ya ta wusa
amba ka mbəzey a way aɗaw na, daa ba. Gweguzley mey pal gway na,
madərlam aɗaw a, a mbəley la.
9 Ya ləvka anda keɗe maja yah na, sewje hay mahura da ray aɗaw daha,
asaya, yah mahura da ray sewje hay mekele may. Da ya ləvar ŋgada sewje
laŋgar "daw", a daw. Da ya ləvar ŋgada ndaw laŋgar "sawa", a sawa. Da
ya ləvar ŋgada beke aɗaw "ka sləra keɗe", a ka.»
10 Masa Yesu ma cənda mey a keɗe la na, a mbafar ara mey ba, ta', aa
guzltar ŋgada ndəhay ma diyam asiya, a ləvey: «Ya fa ləvkwar fara fara,
kwa ya ta hətey ndaw ma paya ŋga ndaw aŋga fara fara anda ndaw keɗe
daa ba səlak, kwa da wuzlah səkway aɗaw hay *Israyel hay, ya ta hətey
daa ba.
11 Ya fa ləvkwar: Ta pas masa Gazlavay ma da wuzdərwa bay aŋga na,
ndəhay ga a samawa la daa slam hay tabiya da bəla, ŋga key gwagway da
vaɗ ta ata *Abəraham, *Izak leŋ *Jakwap.
12 Ama ndəhay masa ma yamawa da wuzlah səkway ŋga ndəhay ŋga
Gazlavay na, a da kəzlamata aa ambaw aa ləvaŋ. Feteɗe na, a da təwam,
a daa pəɗam sler.»
13 Ta', Yesu aa guzlar a mahura ŋga sewje hay heyey, a ləvar: «Daw a
way dəɓa. Anja cek masa kah ma wuɗey keɗe na, ŋga key, anda kah ma
təɓa mey aɗaw keɗe.» Wure wure ŋgene madərlam aŋga heyey mbal! a
mbəley.

Yesu a mbəley masa-macay hay ga

14 Cay, ta', Yesu a daw a way *Piyer. A hətfar mamaŋ ŋga ŋgwas ŋga
Piyer e, vaw fa car, manakaya, awaw fa vaw ga.
15 Yesu ta', a gəsfar fa har. Da ray ŋgene, awaw fa vaw heyey daa saba.
Ŋgwas aha pərta! a lecey, ta', a vəlar cek mezəmey a Yesu a.
16 Taa kwaɗ a ŋgene, a handamawa ndəhay ga ta malula hay da ray.
Yesu aa guzltar mey pal, ta', malula hay da ray ndəhay a, a bam. Asaya, a
mbəldata ndəhay masa-macay hay tabiya.
17 Cek aha ta key la anda *Izay, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay maa
guzley zleezle, ma ləvey: «Ara aŋga ta ray aŋga ma jənndakwar daa
bəle aləkwa, asaya, ara aŋga ma mbəldandakwar daa macay aləkwa hay
tabiya.»

Mey da ray ndəhay ma wuɗam ŋga diyam asi Yesu

18 Masa Yesu ma nəkta ndəhay ga fa zlərmar ray na, ta', a ləvtar a gula
aŋga hay amba a zləŋgam a dey laŋgar ŋga dəhwa ŋga *Galile.
19 Daa ŋgene, *ndaw maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz daha a ŋgəchey
a cakay a, aa guzlar, a ləvar: «Bay aɗaw, kwa aa slam wura wura masa
kah ma da daw na, ya daw la asi akah.»

8:11 8.11 Iz 25.6 **8:12 8.12** 13.42, 50; 22.13; 24.51; 25.30 **8:13 8.13** 9.22; 9.29; 15.28 **8:14 8.14** 1Kwr 9.5 **8:17 8.17** Iz 53.4

20 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Mbiga hay, ata ta vəgeɗ ata hay, ɗiyaŋ
hay, ata ta way ata hay. Ama yah, *Bəz ŋga Ndaw na, kwa slam ŋga ney
nekəɗey amba ya məskey vaw da hwaɗ a na, daa ba.»
21 Ndaw mekele da wuzlah ndəhay ŋga Yesu heyey, a sawa, a ləvar: «Bay
aɗaw, vəlya cəveɗ amba ya daw ya jəhərwa papay la ɗagay.»
22 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Sawa asi aɗaw, mbəkdata ndəhay
maməctakaya ŋga jəhmata ndəhay ata hay maməctakaya.»

Yesu a lacada bərgadaŋ da wuzlah dəhwa (Mark 4.35-41; Luk 8.22-25)

23 Cay, Yesu kula! a mbəzey aa kwambiwal, gula aŋga hay ta', a diyam
bama.
24 Daa masa kwambiwal a fa daw na, wure ŋgene memeɗ mahura
aa bərey a ray yam, mendərey nekəɗey vaŋgwala ŋga yam a sərta
kwambiwal a. Daa ŋgene, Yesu na, manakaya daa ɗar.
25 Ta', gula aŋga hay, a ŋgəcham a cakay a, a sləkɗadamara, a ləvmar:
«Bay Mahura, sləkɗey, ləhdandakwar! Aləkwa fa da məckwa.»
26 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ka zluram na, maja me? Akwar fa
padamara Gazlavay ŋga ndaw akwar fara fara daa ba daw?» Pərta! a
sləkɗey, ta', aa bəctar ŋgada memeɗ ta yam heyey. Memeɗ deŋ! a lecey,
yam a wusey saba.
27 Da ray ŋgene, ndəhay a rəzlam, a ləvam da wuzlah ata: «Ndaw a
keɗe na, ara na, wa? Masa kwa memeɗ ta yam a cənmar mey keɗe na!»

Yesu a ɓəley malula da ray ndəhay cew (Mark 5.1-20; Luk 8.26-39)

28 Daa masa Yesu ma wusey la a dey laŋgar ŋga dəhwa ŋga *Galile heyey,
masa daa hwayak ŋga ndəhay Gederen hay na, ndəhay cew daha ta malula
da ray fa bamawa daa cəvay hay mavavərkwatakaya daa aŋgwa, a cam
ray ta Yesu. Ndəhay a, fa zlazləɓam ndəhay ara mey ba, kwa ndaw ma
gwa ŋga daw taa cəveɗ e ŋgene daa ba.
29 Ndəhay a, a wudam ta gədaŋ, a ləvmar a Yesu: «Kah, Bəzey ŋga
Gazlavay, ka wuɗey fa ala na, me? Ka sawa ŋga sərdandar banay dəga
pas ŋga sariya araŋ daw?»
30 Da feteɗe na, ŋgaɓa ŋga vetem hay ga daha da mecəkwer gweegwe
ta ata.
31 Malula hay da ray ndəhay kaa heyey a bərkwamara Yesu, aa
cəfɗamara, a ləvmar: «Da ka da ɓəlndar na, vəlndar cəveɗ amba ya diyam
ya mbəzam aa vetem hay katay.»
32 Ta', Yesu a ləvtar: «Diyam, mbəzam.» Da ray ŋgene, a bam da ray
ndəhay keɗe heyey, a diyam a mbəzam a ray vetem hay a. Ta', vetem hay
a cəpa, a hwam ta gədaŋ ŋgadaa heleŋ, a tataram, a kwiyam saf! aa yam,
aa zəɗam kuɗap! feteɗe.
33 Mecəkwer hay ŋga vetem hay kaa heyey takw! a həlmara mahway a
slala, a kadamatara mey a leŋ mey da ray ndəhay ta malula da ray heyey
cəpa ŋgada ndəhay da slala ha.
34 Da ray ŋgene, ndəhay tabiya da slala ha a bamawa, a cadamara ray
ta Yesu. Ta', a bərkwamara ŋga daw la daa hwayak ata ha.

8:20 8.20 2Kwr 8.9 **8:21 8.21-22** 4.20, 22; 9.9; 19.21; Mk 1.18, 20; 2.14; 10.21; Lk 5.11, 28; 18.22; Jaŋ 1.43; 21.19, 22 **8:26 8.26** Ps 89.10; Mt 14.30-32 **8:29 8.29** Mk 3.11; 1Kwr 15.24

9

Yesu a mbəley ndaw maahəlɓakaya
(Mark 2.1-12; Luk 5.17-26)

1 Fa dəɓa ha, Yesu a təpey aa kwambiwal, a vəhey a dey laŋgar ŋga
dəhwa, a daw a slala aŋga.
2 Ta', a handamar ndaw maahəlɓakaya daha, manakaya da ray ɓeɓele.
Masa Yesu ma nəka ndəhay a, fa təɓmara aŋga ta gədaŋ ŋga mbəlda ndaw
ata na, ta', a ləvar a ndaw maahəlɓakaya heyey: «Dəka mevel, bəz aɗaw!
Mebərey da ray akah daa saba.»
3 Feteɗe na, ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga *Mawiz daha, a wulkam
daa ray ata, a ləvam: «Ndaw a keɗe, a pa ray aŋga ŋga Gazlavay na,
kwara?»
4 Yesu a səra mewulkey ata. Da ray ŋgene, aa cəfɗata, a ləvtar: «Ka
wulkam maaya ba anda keɗe na, maja me?
5 Ya gwa ya ləvey: "Mebərey akah daa saba" da daa ba, ya gwa ya ləvey:
"Sləkɗey, daw ta salay akah." Dasi mey hay cewete keɗe na, masa ta banay
ŋga ləvey ŋgada yah na, wura?
6 Yaw, ya wuɗey ka sərmara, yah *Bəz ŋga Ndaw, yah ta gədaŋ ŋga
mbəkey mebərey ŋga ndəhay da bəla keɗe. Wure keɗe, ka hətmar cek
ma da key la.» Anda keɗe, Yesu, ta', a ləvar a ndaw maahəlɓakaya heyey:
«Sləkɗey, la ɓeɓele akah, daw a way!»
7 Ndaw aha pərta! a sləkɗey, ta', a daw a way.
8 Daa masa ndəhay makustakaya ma hətmar cek aha mekey na, a zluram,
a rəzlam. A həlmamara Gazlavay maja aŋga ma vəlar gədaŋ mahura anda
keɗe a ndaw-magədaŋ.

Yesu a zəla Matiye
(Mark 2.13-17; Luk 5.27-32)

9 Yesu a sləkɗey daa slam aha, a daw. Masa aŋga fa daw na, a hətar ndaw
daha mezəley *Matiye. Aŋga manjakaya fa key sləra daa slam mecekeley
budaw. Ta', Yesu aa guzlar, a ləvar: «Sawa, səpya.» Da ray ŋgene, Matiye
pərta! a sləkɗey, ta', a daw asiya.
10 Fa dəɓa ha nekəɗey, Yesu a daw ŋga zəmey ɗaf da way Matiye he.
Daa way a, ata Yesu ta gula aŋga hay a zəmamara ɗaf a na, ta ndəhay ma
cakala budaw ga leŋ ta ndəhay ma zləɓa *kwakwas ŋga Mawiz.
11 Masa *Fariza hay ma hətmatar fa zəmam ɗaf bama ta ndəhay a na,
ta', a ləvmatar a *gula hay ŋga Yesu: «Bay akwar a zəmam ɗaf ta ndəhay
ma cakala budaw leŋ ta ndəhay ta mebərey hay na, kwara?»
12 Yesu ma cənda mey a na, ta', aa guzltar, a ləvtar: «Ndəhay masa
wurwer na, mey ata ta ndaw ma vəlda slalak daa ba. Ama ma wuɗey mey
ŋga ndaw ma vəlda slalak na, si ndəhay masa-macay hay gway.
13 Ehe, sərmara mey ŋga Gazlavay mawuzlalakaya daa ɗerewel aŋga,
a ləvey: "Ya wuɗey na, ndəhay a səram dey-ceceh fa ndəhay, ba na, a
hərmaya gənaw hay ba." Yaw, ndəhay ma wulkam ata ndəhay maaya
fa mey ŋga Gazlavay na, Gazlavay ta slərdiwa ŋga zəlta daa ba, ama a
slərdiwa na, ŋga zəley ndəhay ta mebərey.»

Mey da ray mekey daliyam
(Mark 2.18-22; Luk 5.33-39)

9:2 9.2 Lk 7.48; Ps 103.3; Jaŋ 9.2 **9:6 9.6** Jaŋ 5.36 **9:9 9.9** 8.21-22 **9:10 9.10** 11.19; Mk 2.15; Lk 5.29; 7.34; 15.1-2; 19.7 **9:13 9.13** Aw 6.6; Mt 12.7; Lk 19.10

14 Fa dəɓa ha, gula hay ŋga *Jaŋ-Baptis a ŋgəcham a cakay Yesu, aa
cəfɗamara, a ləvmar: «Ala ta ndəhay *Fariza hay na, ala fa kam *daliyam
*, ama gula akah hay na, a kam daliyam ba səlak na, maja me?»
15 Yesu a mbəɗdatara ta mey-meŋgey, a ləvey: «Da ndaw a zəlwa
ndəhay aa mekey məlak ŋga kwakwa ŋga zəmey cek na, ndəhay a, aa
səmam da cakay zel-kwakwa ha daa ba daw? Ta pas ŋgene a kam daliyam
ba. Ama pas a, a sawa la masa ata ma da kərzamara zel-kwakwa † ha na,
a kam daliyam la dəɓa.
16 «Yaw, ndaw a gwa ŋga ɗəpa zana magurma ta zana mawiya daw? A
key ba, maja zana mawiya maɗəpkaya na, a nəsa zana magurma ha la,
zana magurma ha a da ŋgərey a dey a.
17 «Asaya, ndaw a gwa a zlərey wuzam meedeɗek e aa kwene-kwene
‡ magurma ba. Da a zləra a hwaɗ a na, wuzam a, a məsley, a ŋgəra
kwene-kwene he la. Anda keɗe, wuzam a leŋ kwene-kwene he a nəsam la
cewete. Da ŋga key maaya na, si ndaw a zləra wuzam meedeɗek e na, aa
kwene-kwene mawiya. Anda keɗe, wuzam a, aa daha, kwene-kwene may
aa daha, cewete a nəsam ba.»

Yesu a mbəley ŋgwas ta a sləkɗadərwa dam daa meməcey (Mark 5.21-43; Luk 8.40-56)

18 Daa masa Yesu faa guzltar anda ŋgene na, ndaw mahura daa *way-
mewuzey-mey ŋga Gazlavay a sawa fa aŋga, ta', a regedey fa mey aŋga,
a ləvar: «Dam aɗaw ta məcey sem wure wure keɗe. Ama ya fa kaka
ambahw, sawa, pa har akah a ray a amba a hətar mesəfney aŋga aa slam
a cəŋga.»
19 Da ray ŋgene, Yesu a lecey, a diyam asiya ta gula aŋga hay.
20 Ŋgwas daha, mambaz fa mbəɗwa da hwaɗ dəga mevey kuraw a ray
a cew. Daa masa Yesu fa daw na, ŋgwas aha a ŋgəchey a cakay a ta fa
dəɓa, ta', a gəsfar har fa mey ŋga zana ŋga Yesu a.
21 A ka anda keɗe maja aŋga fa wulkey daa mevel aŋga, a ləvey: «Da
ya gwa ŋga gəsfar har kwa fa zana aŋga na, ya mbəley la.»
22 Yesu pəla! a mbəɗey dey fa dəɓa, a nəka ŋgwas aha, ta', a ləvar:
«Dəka mevel, dam aɗaw! Ka ta mbəley cay maja kah ma paya ŋga ndaw
akah fara fara.» Wure wure ŋgene, ŋgwas aha ta mbəley cay.
23 Fa dəɓa ha, Yesu a wuswa a way ndaw mahura heyey. A hətfatar
ndəhay ma fa sləlam, asaya ndəhay makustakaya fa mbəɗam haya! haya!
24 Ta', a ləvtar a ndəhay a: «Hwam la feɗe! Dam aha ta məcey daa ba,
ama a key a ney aa ɗar.» Ndəhay a, aa saŋgəram da ray a.
25 Daa masa ndəhay a ma bamawa sem aa ambaw na, Yesu a mbəzey a
way a, ta', a kərza dam aha fa har. Dam a pərta! a sləkɗey.
26 Mey da ray dam aha, a cəney aa wura aa wura tabiya daa hwayak a.

Yesu a wurey dey ŋga ndəhay wulaf hay cew

27 Masa Yesu ma sləkɗey da way ndaw mahura heyey la na, wulaf hay
cew daha, a səpmar wurzay ta mewudey, a ləvam: «Sərfandar dey-ceceh,
may taw, Bəzey ŋga *Davit!»

---

* **9:14 9.14** daliyam: Da ndaw Jəwif fa key daliyam na, a zəmey cek ba amba a nar ray a Gazlavay, a mbəɗda menjey aŋga. **9:14 9.14** 6.16-17; 11.18-19; Lk 7.33-34 † **9:15 9.15** zel-kwakwa: Yesu a ŋgey mey da ray ndəhay ma da kərzamara ŋga kəɗey vagay. **9:15 9.15** 22.2; 25.10; Jaŋ 2.1-12; 3.29; CWJ 19.7 ‡ **9:17 9.17** kwene-kwene: Ara cek anda des (gwajakwaɗ) ama makakaya ta ambal. **9:20 9.20** Lev 15.25-27; Mt 14.36; Mk 5.27; 6.56; Lk 6.19; 8.44 **9:22 9.22** 8.13; Mk 5.34; 10.52; Lk 7.50; 8.48; 17.19; 18.42; SNM 3.16 **9:24 9.24** Jaŋ 11.11-13 **9:25 9.25** Mk 5.41 **9:27 9.27-30** 20.29-34

28 Yesu a wusey a way na, wulaf hay cew heyey, a mbəzam asiya. Ta’,
Yesu aa cəfɗata, a ləvtar: «Ka wulkam na, ya gwa ŋga wurkwara dey
akwar daw?» A mbəɗdamara, a ləvmar: «Ahaw, Bay Mahura.»
29 Da ray ŋgene, aŋga gas! gas! a gəsfatar har fa dey ŋga wulaf hay
a, ta’, a ləvtar: «Dey akwar ŋga wuram anda akwar ma təɓmara ya gwa
ŋga wurkwara.»
30 Dey ata wur! wur! a wuram. Yesu a kətata, a ləvtar: «Jəkam sləmay
maaya maaya, ndaw a da cənda cek masa ma key ta akwar keɗe ba.»
31 Ama ndəhay cew kaa heyey, a mbəkdamara slam aha nekəɗey na, ta’,
a kadamara mey da ray Yesu a ndəhay daa hwayak a tabiya.

Yesu a ɓəla malula da ray ndaw ma gwa ŋgaa guzley ba

32 Masa ndəhay Yesu ma wurtara dey heyey fa bamawa da way a la na,
ta’, a handamar ndaw daha ma gwa ŋgaa guzley ba, maja aŋga ta malula
da ray.
33 Ta’, Yesu a ɓəla malula da ray ndaw a, ndaw aha aa guzley dəɓa. Da
ray ŋgene, ndəhay tabiya feteɗe a rəzlam, a ləvam: «Dəga ŋga menjey
aləkwa, ya ta hətkwa cek ma key anda keɗe daa hwayak ŋga *Israyel keɗe
daa ba.»
34 Ama ndəhay *Fariza hay na, aa guzlam, a ləvam: «Ara bay ŋga
mesəfney maaya ba hay ma vəlar gədaŋ ŋga ɓəley malula da ray ndəhay.»

Mey da ray Yesu, ma key dey-ceceh fa ndəhay

35 Yesu fa pəkta berney hay ta slala hay masa gweegwe ta dəhwa ŋga
*Galile. Feteɗe faa sərkadata ndəhay daa way ata hay mewuzey mey ŋga
Gazlavay, fa wuzey *Mey-maaya-mawiya da ray *mewey ŋga Bay Gazlavay
da ray ndəhay, asaya, fa mbəley ndəhay daa macay hay wura wura cəpa
leŋ ndəhay maahəlɓatakaya tabiya.
36 Masa Yesu ma hətatar ndəhay makustakaya na, dey-ceceh a kar maja
a gəram, gədaŋ ata daa saba, ata anda təɓaŋ hay manjar mecəkwer.
37 Maja ŋgene ta’, a ŋgatar mey a gula aŋga hay, a ləvtar: «Cek ta key
la ga da ley §, ama ndəhay pəreh ŋga kamərwa ŋgada way.
38 Anda keɗe, kamar ambahw a bay ŋga ley a, ŋga slərwa ndəhay mekele
saya a dey a ŋga kawa cek hay da ley a.»

10

Yesu a slərdata gula aŋga hay kuraw a ray a cew (Mark 3.13-19; Luk 6.12-16)

1 Fa dəɓa ha, Yesu ta’, a zəlta gula aŋga hay kuraw a ray a cew amba a
slərdata ŋga key sləra aŋga. A vəltar gədaŋ ŋga ɓəley malula hay da ray
ndəhay, asaya, ŋga mbəley ndəhay daa macay hay wura wura cəpa, leŋ
ndəhay maahəlɓatakaya tabiya.
2 Ndəhay meslərey kuraw a ray a cew e na, ara *Simaŋw, ndaw masa
ma zəlmara *Piyer ta məlmaha *Andəre, *Jak ta məlmaha *Jaŋ, ata cewete
bəza hay ŋga Zebede,

9:29 9.29 8.13 **9:30 9.30** 12.16; Mk 7.36 **9:31 9.31** Mk 7.36 **9:32 9.32-34** 12.22-24 **9:34 9.34** 10.25; 12.24, 27; Mk 3.22; Lk 11.15, 19 **9:35 9.35** 4.23 **9:36 9.36** Mesl 27.17; Ez 34.5; Zak 10.2; Mt 14.14; 15.32; Mk 8.2 § **9:37 9.37** Cek ta key la ga da ley: Yesu a wa cek ma key da ley ta ndəhay ma da təɓmara mey ŋga Gazlavay, ama ndəhay pəreh ŋga jənta ŋga təɓmara mey ŋga Gazlavay a. Bay ŋga ley a na, ara Gazlavay. **10:2 10.2-4** Jaŋ 1.40-44; SNM 1.13

3 *Fəlep, *Bartelemey, *Tuma, *Matiye, *ndaw ma cakala budaw, Jak,
bəzey ŋga Alfe, Taade,
4 Simaŋw, ndaw da wuzlah ndəhay ma wuɗam ŋga ləhdamata ndəhay
ata hay dasi har ŋga masa-gəra ata hay, leŋ Juda Iskariyawt, ndaw ma
vəlda Yesu a har masa-gəra aŋga hay.

Mey da ray sləra ŋga ndəhay meslərey ŋga Yesu ma da kamara (Mark 6.7-13; Luk 9.1-6)

5-6 Yesu a slərdata gula aŋga hay kuraw a ray a cew heyey, a kətata, a
ləvtar: «Diyam fa ndəhay *Israyel hay. Ata maazəɗtakaya anda təɓaŋ hay
maa zəɗam. Ama a slala ndəhay masa *Jəwif hay ba hay na, ka da diyam
ba. Ka da diyam a slala *Samari hay ba may.
7 Da akwar fa diyam daa cəveɗ na, wuzdamatara a ndəhay, ləvmatar,
“Gweegwe cay, bay ŋga Gazlavay a wuzwa.”
8 Mbəldamata masa-macay hay, sləkɗadamatərwa ndəhay
maməctakaya, pərmata maasəkula hay, ɓəlmata malula hay da ray
ndəhay. Gədaŋ a na, ya vəldakwara ŋga maaya. Yaw, akwar may,
kamatara ŋga maaya.
9 Da akwar fa diyam na, ka da lam dala a har ba.
10 Ka da diyam ta gabal da har ba, kwa ta zana hay cew ba. Ka da diyam
kwa ta tarak ba, kwa ta zlanday ba. Maja ndaw ma ka sləra na, si a hətey
cek mezəmey maja sləra aŋga.
11 «Da akwar ma wusam la aa berney, da daa ba, a slala na, səpam ndaw
masa ma wuɗey ŋga təɓkwar. Njam da way aŋga haa kasl pas masa akwar
ma da diyam.
12 Da akwar fa mbəzam a way ndaw na, ka camatar har, ka ləvmatar:
“Maaya ŋga Gazlavay ŋga sawa a ray akwar.”
13 Da ndəhay da way a ta təɓmakwar la na, cacəfɗamara Gazlavay
amba maaya aŋga a njey a ray ata. Ama da ta təɓmakwar daa ba na,
cacəfɗamara Gazlavay amba a la maaya aŋga ha la da ray ata.
14 Da way, da daa ba, da slala masa ndəhay da hwaɗ a, a gəmam
ŋga təɓmakwar ba, asaya, a gəmam ŋga cəndamara mey akwar ba na,
raramatara lagwada fa salay akwar hay *, bam la da way a, da daa ba, da
slala ha.
15 Ya fa ləvkwar fara fara, ta pas ŋga sariya na, Gazlavay a da sərdata
banay ta ndəhay daa berney a ŋgene ma fəna ŋga ndəhay daa berney ŋga
*Sadawm ta ŋga *Gwamar †.»

Mey da ray banay ma da sawa a ray ndəhay meslərey ŋga Yesu (Mark 13.9-13; Luk 21.12-17)

16 Yesu a patar leŋgesl, a ləvtar: «Jəkam sləmay, ya fa slərdakwar anda
təɓaŋ hay ŋgada wuzlah gədey-ley hay. Anda keɗe, wam vaw fa ndəhay
anda zezekw hay ma wam vaw fa ray ata. Təram ndəhay meekweɗ-mey
anda makurgwadakw hay.

10:5-6 10.5 Lk 10.33 **10:5-6 10.5-15** Lk 10.4-12 **10:5-6 10.6** Jer 50.6; Mt 15.24; SNM 13.46 **10:7 10.7** 4.17 **10:10 10.10** 1Kwr 9.14; 1Tm 5.18 **10:13 10.13** Lk 2.14 * **10:14 10.14** raramatara lagwada fa salay akwar hay: Da Jəwif hay fa pəkam daa hwayak ŋga Jəwif hay ba hay na, a raramara lagwada fa salay ata hay leŋ fa zana ata hay maja a wulkam lagwada ha a da zləɓta. Yesu a ləvtar a gula aŋga hay, da ndəhay da slala a təɓmara mey ata ba na, ŋga raramatara lagwada fa salay ata hay kəne. Nəka Mk 6.11; Lk 9.5. **10:14 10.14** SNM 13.51 † **10:15 10.15** Berney hay ŋga Sadawm ta ŋga Gwamar na, Gazlavay ta pəlhata sem cewete zleezle maja mebərey ŋga ndəhay daa berney hay a kalah. Nəka Mezley 18 ta 19. **10:15 10.15** MC 18.20; 19.1-29; Mt 11.24 **10:16 10.16** Lk 10.3

17 Wam vaw, maja a kərzamakwar la, a handamakwar la fa mey ŋga
ndəhay ma ka sariya. Asaya, a sləɗmakwar la daa way ata hay mewuzey
mey ŋga Gazlavay.
18 A ɗaɗamakwar la fa mey ŋga ndəhay mahura hay leŋ fa mey ŋga
bay hay maja akwar ndəhay aɗaw hay. Gazlavay a pəskatar mey la ŋga
handamakwar amba ka kam sede da ray aɗaw fa mey ata leŋ fa mey ŋga
ndəhay masa *Jəwif hay ba hay.
19 Da ta handamakwar la aa sariya na, ka da həɓam ray da ray mey masa
akwar ma daa guzldamara ba, maja mey masa akwar ma daa guzldamara
ŋgene na, a bawa la daa masa akwar faa guzlam.
20 Yaw, mey a, a da bawa ta fa akwar ba, ama ara Mesəfney ŋga Papakw
akwar Bay Gazlavay ma da balakwara mey a.
21 «Ndəhay a vəldamata məlma ata hay la ŋga kəɗey vagay. Papaŋ hay
may, a vəldamata bəz ata hay la kəne. Bəza hay a kam həma la a ray papa
ata hay ta mama ata hay, amba ndəhay a kəɗmata vagay.
22 Ndəhay cəpa a da ŋgəldamakwar ba maja yah. Ama ndaw ma ɓəsa
banay a la haa kasl mendəvey a na, Gazlavay a ləhda la.
23 Da fa sərdamakwar banay da slala na, diyam a slala mekele. Ya fa
ləvkwar fara fara, ta pas masa yah, *Bəz ŋga Ndaw, ma da vəhwa na,
akwar ma ndəvdamara sləra akwar da slala hay tabiya ŋga *Israyel daa
ba araŋ.
24 «Ndaw maa sərkey na, a səra cek a fəna ndaw maa sərkada ba. Ndaw
ma ka sləra na, mahura da ray bay aŋga ba.
25 Ndaw maa sərkey na, a da tərey anda ndaw maa sərkada ha gway.
Ndaw ma ka sləra na, a da tərey anda bay ŋga sləra ha gway. Yaw, akwar
na, anda ndəhay da way aɗaw, da ta zəlmaya "*Beyelzebul ‡" sem na,
ŋgene he, akwar ndəhay da way aɗaw, a da cəɗmakwar ma fəna.»

Ka da zluram ta ndəhay ba
(Luk 12.2-9)

26 «Da ray ŋgene, ka da zluram ta ndəhay ba. Cek tabiya masa ndəhay
ma ɓadamara, a wuzwa la a palah, cek hay masa ndəhay ma sərmara ba
na, a sərmara la.
27 Mey masa yah ma wuzdakwara ta mayal a keɗe na, wuzdamərwa a
palah. Yaw, mey aɗaw masa akwar ma cəndamara ta mey-meesəkey keɗe
na, təpam aa ray ŋga aŋgwa, wudmara ta gədaŋ a ndəhay tabiya.
28 Ka da zluram ta ndəhay ma da kəɗmakwar vagay ba, maja a da kəɗam
na, vaw akwar daada gway, ama a gwamara a ray mesəfney akwar ba.
Zluram na, si ta Gazlavay gway. Aŋga na, a gwa ŋga kəzla vaw akwar ta
mesəfney akwar aa vəgeɗ ŋga awaw magaza.
29 Ɗiyaŋ mecəhe mecəhe cew na, a gwa ŋga həɗkedey dala pal daada,
ba daw? Ama kwa ɗiyaŋ mecəhe pal fa da kəzlwa a hwayak ŋgaa zəɗey
na, daa ba, si Papakw akwar Bay Gazlavay ma vəlda cəveɗ ŋgaa zəɗda.
30 Akwar may, kwa eŋgwec ŋga ray akwar hay na, masləftakaya pal pal
tabiya.
31 Yaw, maja ŋgene, ka da zluram ba. Akwar na, Gazlavay a wuɗkwar
a fəna ɗiyaŋ hay mecəhe mecəhe ga ŋgene, ba daw?

10:17 10.17 SNM 5.40; 2Kwr 11.24 **10:17 10.17-22** 24.9-14; Mk 13.9-13; Lk 21.12-19; Jaŋ 16.1-4 **10:18 10.18** SNM 24.1-26 **10:19 10.19-20** Lk 12.11-12 **10:21 10.21** Mi 7.6; Mt 10.35; Lk 12.52-53 **10:22 10.22** 5.11; Jaŋ 15.18 **10:23 10.23** 16.28; SNM 8.1 **10:24 10.24-25** Lk 6.40; Jaŋ 13.16; 15.20 ‡ **10:25 10.25** Beyelzebul: Mezəley ŋga bay ŋga mesəfney maaya ba hay. **10:25 10.25** 9.34 **10:26 10.26** Mk 4.22; Lk 8.17 **10:28 10.28** Heb 10.31 **10:30 10.30** Lk 21.18

32 «Kwa waawa ma ləvey fa mey ŋga ndəhay, aŋga ndaw aɗaw na,
ŋgene, yah, ya da ləvey fa mey ŋga Papay da vaɗ, aŋga, ndaw aɗaw
may.
33 Ama ndaw ma ləvey fa mey ŋga ndəhay, a sərya ba na, ŋgene, ya da
ləvey fa mey ŋga Papay da vaɗ, ya səra ndaw a ba may.»

Mey da ray ndəhay ma wunkam ɗay maja mey ŋga Yesu
(Luk 12.51-53; 14.26, 27)

34 Yesu a patar leŋgesl saya, a ləvtar: «Ka da wulkam ya sawa ŋga
handawa zazay a bəla na, kəne ba. Fara fara, ya sawa na, ŋga handawa
zazay ba, ama ya handawa vəram.
35 Ya sawa na, amba ya wunkatar ɗay ŋga bəz-mezəle ta papaha, ŋga
dam-maŋgusa ta mamaha, leŋ ŋga ŋgwas ta mamaŋ ŋga zel e.
36 Kwa da way ndaw pal na, ndəhay siya hay a da təram masa-gəra ŋga
siya hay.
37 «Kwa waawa ma wuɗa papaha ta mamaha kalah a fəna aŋga ma
wuɗya na, ta wusa ŋga njey ta yah daa ba. Asaya, kwa waawa ma wuɗta
bəz aŋga hay ta dam aŋga hay kalah a fəna aŋga ma wuɗya na, ta wusa
ŋga njey ta yah daa ba.
38 Kwa waawa ma ɓəsa banay § ma da sawa a ray a maja yah daa ba na,
ta wusa ŋga njey ta yah daa ba. Asaya, kwa waawa ma səpya daa ba na,
aŋga ta wusa ŋga njey ta yah daa ba may.
39 Yaw, kwa waawa ma wuɗey ŋga ləhda heter aŋga na, aa zəɗda la.
Ama ndaw ma vəlda heter aŋga maja yah na, a hətar la aa slam a.»

Gazlavay ma da pəley mawurɓay ŋga sləra na, ŋgada wa hay wa?
(Mark 9.41)

40 «Kwa waawa ma təɓkwar la ta meesəmey na, a key a təɓey ŋgene na,
yah. Ndaw ma təɓya na, a key a təɓey ŋgene na, ndaw ma slərdiwa.
41 Yaw, kwa waawa ma təɓa *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay ta
meesəmey, maja a səra, aŋga ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay na, a hətey
mawurɓay ŋga sləra aŋga la anda ŋga ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay.
Yaw, kwa waawa ma təɓa ndaw maja a səra, ara ndaw maaya fa mey ŋga
Gazlavay na, a hətey mawurɓay ŋga sləra aŋga la anda ŋga ndaw maaya
ha may.
42 Kwa waawa ma vəlar yam makəslkaya ŋgada ndaw pal da wuzlah
akwar, masa ma pa ray aŋga ŋga mecəhe, maja a səra, aŋga gula aɗaw
na, ya fa ləvkwar fara fara, a hətey mawurɓay ŋga sləra aŋga la.»

11

(Luk 7.18-35)

1 Masa Yesu ma kətata ndəhay aŋga hay meslərey kuraw a ray a cew
heyey cay na, pərta! a sləkɗey, a daw ŋga wuzey *Mey-maaya-mawiya
ŋgada ndəhay da slala hay feteɗe.

Jaŋ-Baptis a slərdata gula aŋga hay fa Yesu

10:32 10.32 CWJ 3.5 **10:33 10.33** Mk 8.38; Lk 9.26; 2Tm 2.12 **10:34 10.34** Lk 2.14 **10:35 10.35** 10.21; 24.10; Mk 13.12; Lk 21.16 **10:35 10.35-36** Mi 7.6 **10:37 10.37** Mew 13.7-10; 33.9; Mt 19.29; Mk 10.29; Lk 18.29 § **10:38 10.38** Ta mey Gərek a ləvey: «Kwa waawa ma la hwadam aŋga mazlaŋgalakaya ŋga daw asi aɗaw daa ba na, ta wusa ŋga njey ta yah daa ba.» **10:38 10.38-39** 16.24-25; Mk 8.34-35; Lk 9.23-24; Jaŋ 12.25-26 **10:40 10.40** 18.5; Mk 9.37; Lk 9.48; Jaŋ 13.20; Gal 4.14 **11:1 11.1** 7.28

2 *Jaŋ-Baptis, aŋga daa fərsəne. Daa masa aŋga daa fərsəne he na, a
cənda mey da ray sləra ŋga Yesu *Kəriste. Ta', a slərey gula aŋga hay siya
fa Yesu a
3 ŋgaa cəfɗamara, a ləvmar: «Kah na, Kəriste, ndaw ma da sawa ŋga
ləhdata ndəhay heyey daw? Da daa ba, ya səkwam ndaw mekele ma da
sawa daw?»
4 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Diyam, kadamara cek masa akwar ma
cəndamara ta sləmay akwar, ta masa akwar ma hətmar ta dey akwar keɗe
a Jaŋ-Baptis.
5 Ləvmar na, wulaf hay fa hətmar dey dəɓa, jegwer * hay fa diyam
maaya maaya ta salay ata, maasəkula hay ta səɗam sem, madagazlam
hay fa cənam sləmay, ndəhay maməctakaya fa sləkɗamawa daa meməcey,
ndəhay masa-viya hay fa cəndamara Mey-maaya-mawiya dəɓa.
6 Ndaw ma mbəkda mey aɗaw ba maja sləra masa yah ma ka na, maaya
ŋga Gazlavay aa da ray a.»

Mey da ray Jaŋ-Baptis

7 Masa gula hay ŋga *Jaŋ-Baptis ta diyam sem na, Yesu aa guzltar mey
da ray Jaŋ-Baptis a, a ndəhay, a ləvtar: «Akwar ma diyam a wuzlah-ley
na, ŋga nəkwa me? Ka nəkmawa na, guzer masa memeɗ ma wusa daw?
Ara aŋga ba, ba diya?
8 Kaa, akwar ma diyam ŋga nəkwa na, me? Ka nəkmawa na, ndaw masa
ma pey zana maaya fa vaw daw? Anja ndəhay masa ma pam zana maaya
fa vaw na, ata da way bay hay, ba diya?
9 Wuzdamiwa, ka diyam ŋga nəkmawa na, wa? Ka nəkmawa na, *ndaw
ma təla mey ŋga Gazlavay, ba diya? Ya fa ləvkwar, fara fara ara aŋga.
Ama a fəna ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay la saya,
10 maja *Jaŋ a na, ara ndaw masa mey ŋga Gazlavay mawuzlalakaya
maa guzley da ray a, a ləvey: "Bay Gazlavay a ləvar a Bəzey aŋga: Ehe, ya
fa slərey maslaŋ-cəveɗ aɗaw fa mey akah, amba a ɗiykawa cəveɗ akah."»

11 Yesu aa guzley saya, a ləvey: «Ya fa ləvkwar fara fara, da wuzlah
ndəhay da bəla na, kwa ndaw ma fəna Jaŋ-Baptis na, daa ba. Ama ndaw
mecəhe da wuzlah ndəhay masa Gazlavay fa wey da ray ata na, ndaw aha
a fəna Jaŋ-Baptis.
12 Dəga ta pas masa Jaŋ-Baptis ma zlar ŋga wuzey mey ŋga Gazlavay
haa wure keɗe na, ndəhay malamba masa-həma hay fa kəɗam vaw ŋga
təkmara Bay Gazlavay ŋga wey da ray ndəhay. A wuɗam ŋga wamara
bəla aa slam a ŋga Gazlavay.
13 Kwakwas ŋga *Mawiz ta ndəhay ma təla mey hay tabiya taa guzlam
la da ray Gazlavay ma wey da ray ndəhay. Aa guzlam anda keɗe haa kasl
pas masa Jaŋ ma wuswa.
14 Da ka təɓmara mey aɗaw na, ya fa ləvkwar, *Eli, ndaw masa ndəhay
ma təla mey hay maa guzlam zleezle da ray a ma da vəhwa heyey na, ara
Jaŋ-Baptis a.
15 Da ndaw, aŋga ta sləmay na, ŋga cənda mey a maaya maaya.
16 «Səkway ŋga ndəhay masa wure keɗe kaa na, ya da wata na, ta me?
Yaw, ya da wata na, ta bəza hay masa manjatakaya da slala fa kam wasa
ta mandala ata hay, a wuɗkam ɗay da wuzlah ata, a ləvam:

11:2 11.2 14.3 **11:3 11.3** Jaŋ 1.15, 27; 3.31; 11.27 * **11:5 11.5** jegwer: Ndaw masa salay pal maaya ba. **11:5 11.5** Iz 35.5-6; 26.19; 61.1; Lk 4.18 **11:10 11.10** Mal 3.1; Mab 23.20; Mk 1.2; Lk 1.76 **11:14 11.14** 1Bay 17.1; Mal 3.23; Mt 17.12-13; Mk 9.13 **11:15 11.15** 13.9, 43; Mk 4.9, 23; 7.16; Lk 8.8; 14.35

17 “Ala ta famakwar slǝlam la, ama ka ta gǝrvam daa ba. Ala ta
zlamakwar walay vagay la, ama akwar ta tǝwam daa ba may.”
18 Yaa guzlkwar anda keɗe na, maja Jaŋ ta sawa la ŋga wuzkwar mey.
A key *daliyam, asaya, a sey wuzam ba. Kaa ndǝhay a lǝvam: “Aŋga ta
malula da ray.”
19 Yah, *Bǝz ŋga Ndaw, ya sawa, ya fa zǝmey cek, ya fa sey cek anda
ndǝhay mekele. Ama ndǝhay a lǝvam: “Nǝkmara, ndaw a keɗe, a wulkey
si ŋga zǝmey cek ta ŋga sey wuzam ŋgada hwaɗ aŋga gway. Asaya,
aŋga na, ara jam ŋga ndǝhay ma cakala budaw ta ŋga ndǝhay ma zlǝɓa
kwakwas ŋga Mawiz.” Ama yah na, ya fa lǝvkwar ndǝhay a da sǝrmara
leŋgǝsl ŋga Gazlavay aŋga maaya na, ta fa slǝra maaya masa ndǝhay ta
leŋgǝsl ŋga Gazlavay ma kamara.»

Mey da ray banay ma da sawa a ray ndǝhay ma tǝɓmara mey ŋga Yesu ba
(Luk 10.13-15)

20 Fa dǝɓa ha, Yesu a mbǝɗtar ray ŋgada ndǝhay da slala hay masa aa
ma key maazla hay ga da hwaɗ a. A mbǝɗtar ray na, maja ndǝhay da slala
hay a, ta mbǝɗdamara menjey ata daa ba.
21 A lǝvtar: «Haya! ndǝhay da slala Kwaraziŋ, banay a sawa la a ray
akwar. Haya! ndǝhay da slala Betsayda, banay a sawa la a ray akwar. Da
ndǝhay daa berney ŋga Tir ta ŋga Sidaŋw ta hǝtmatar maazla hay a la na,
anja ta mbǝɗdamara menjey ata sem dǝga zleezle, anja ta kǝzlam zana
ŋga sak meefǝrey vaw sem fa vaw, asaya, ta pǝtkwalam sem daa bebǝɗes
ŋga wuzwa na, ata ta mbǝɗdamara menjey ata da bǝla cay.
22 Da ray ŋgene, ya fa kadakwara, ta pas masa Gazlavay ma da ka sariya
da ray bǝla na, Gazlavay a da sǝrdakwar banay ma fǝna ŋga ndǝhay daa
berney ŋga Tir ta ŋga Sidaŋw.
23 Akwar ndǝhay da Kapernayum may, ka wulkam na, Gazlavay a
ŋgǝlkwar la a vaɗ daw? Ara kǝne ba. A da kǝzlakwar aa slam ŋga ndǝhay
maməctakaya. Ya ta key maazla hay la da wuzlah akwar. Da ndǝhay daa
berney ŋga *Sadawm ta hǝtmatar maazla hay a keɗe la na, anja berney
ata ta pǝlhey daa ba, anja aŋga daha haa wure keɗe.
24 Da ray ŋgene, ya fa kadakwara, ta pas masa Gazlavay ma da ka sariya
da ray bǝla na, Gazlavay a da sǝrdakwar banay ma fǝna ŋga ndǝhay daa
berney ŋga Sadawm.»

Yesu a kar suse a Gazlavay ta meesǝmey
(Luk 10.21, 22)

25 Daa ŋgene, Yesu aa guzley, a lǝvey: «Waa Papay Bay Gazlavay, ndaw
ma wa slam da vaɗ ta da hwayak, ya fa kaka suse, maja ka ta wuzdǝrwa
maaya akah la a ndǝhay ma sǝra cek ba anda bǝza hay mecǝhe hay. Ama
ŋgada ndǝhay masa ta leŋgǝsl ma sǝra cek na, ka ta ɓada maaya ha sem
fa ata.
26 Ahaw, Papay, maja ta mbafaka sem ŋga ka kǝne.»
27 Ta’, Yesu aa guzltar a gula aŋga hay, a lǝvey: «Papay ta vǝldatiwa
cek hay tabiya sem asi har aɗaw. Kwa ndaw pal ma sǝrya, yah, *Bǝz ŋga
Ndaw na, daa ba, si Papay. Asaya, kwa ndaw pal ma sǝra Papay daa ba
may, si yah, Bǝzey aŋga, leŋ ndǝhay masa yah ma wuɗey ŋga wuzdatara.»

11:18 11.18-19 9.14; Mk 2.18; Lk 5.33 **11:19 11.19** 9.10; 11.2 **11:21 11.21** Tir ta Sidaŋw: 15.21; Iz 23.1-16; Am 1.9-10; SNM 12.20 **11:23 11.23** Iz 14.13, 15 **11:24 11.24** 10.15; Lk 10.12 **11:25 11.25** Iz 29.14; 1Kwr 1.18-29 **11:27 11.27** 28.18; Jaŋ 1.18; 3.35; 10.15; 13.3; 17.2

Mey da ray Yesu ma da məskadata vaw ta ndəhay

28 «Akwar ndəhay masa fa gəram ŋga səpey mey hay mekele mekele ŋga *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ŋgene, samawa fa yah, akwar fa da gəram daa saba.
29 Cəndamara mey aɗaw, samawa, sasərkam fa yah, maja yah ndaw meekweɗ-mey, ka da məskam vaw ta zazay.
30 Meesərkey aɗaw na, aŋga ta banay ŋga cəney ba, kwa sləra masa yah ma da ləvkwar ŋga key na, aa ta gəra daa ba.»

12

Yesu, aŋga bay ma wey da ray pas meməskey-vaw
(Mark 2.23-28; Luk 6.1-5)

1 Pas pal daha, ara ta *pas meməskey-vaw, ata Yesu ta gula aŋga hay a diyam taa ley ŋga cek anda daw *. May fa catar a gula aŋga hay a. Da ray ŋgene, ta', a həɓam cek hay a heyey, aa mbəɗmara.
2 Daa masa ndəhay *Fariza hay ma hətmatar gula aŋga hay fa həɓam cek aha na, ta', aa guzlmar a Yesu, a ləvmar: «Haya! Nəkta gula akah hay fa kam sləra ta pas meməskey-vaw, ara cek matəkakaya daa *kwakwas ŋga Mawiz.»
3 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Akwar ta jaŋgamara daa ɗerewel ŋga Gazlavay cek masa *Davit ma ka zleezle na, daa ba daw? Ta pas laŋgar daha, ata Davit ta ndəhay aŋga hay, may fa catar, ama cek mezəmey fa ata daa ba.
4 Maja ŋgene Davit e a mbəzey aa way ŋga Gazlavay, aŋga ta ndəhay aŋga hay, ta', a zəmamara peŋ masa mavəldakaya ŋgada Gazlavay. Kwa kwakwas aləkwa ta pəskatar mey ŋga zəmamara daa ba, anja ŋga zəmamara na, si ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay gway.
5 Asaya, ka ta jaŋgamara mey ŋga kwakwas ŋga Mawiz la, ta pas meməskey-vaw na, ndəhay ma ka kwakwas a fa kam sləra daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay. Anda keɗe, ata fa zləɓmara kwakwas ŋga pas meməskey-vaw, ama ara mebərey ba.
6 Ehe, ya fa ləvkwar, cek mahura ma fəna Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay na, aŋga feɗe da wuzlah akwar.
7 Ɗerewel ŋga Gazlavay zleezle a ləvey: "Ya wuɗey na, ndəhay a səram dey-ceceh fa ndəhay, ba na, a hərmaya gənaw hay ba." Ama ka ta cəndamara mabara ŋga mey a fara fara daa ba. Anja da ka ta cəndamara la na, ka gwamara ŋga mbəɗmatar ray ŋgada ndəhay masa manjar mebərey keɗe ba.
8 Yaw, ma wey da ray pas meməskey-vaw na, ara yah, *Bəz ŋga Ndaw.»

Yesu a ɗiyra har maməckaya ŋga ndaw ta pas meməskey-vaw
(Mark 3.1-6; Luk 6.6-11)

9 Fa dəɓa ha, Yesu pərta! a sləkɗey, a daw a mbəzey aa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay da slala ha.
10 Ndaw feteɗe daha, har maməckaya. Ndəhay *Fariza hay daa way-mewuzey-mey a, aa cəfɗamara Yesu, a ləvmar: «Kwakwas aləkwa ta vəley cəveɗ la ŋga mbəley ndaw ta *pas meməskey-vaw daw?» Aa cəfɗamara anda ŋgene na, amba aa dəɗfamar mey.

11:28 11.28-30 Iz 28.12 **11:29 11.29** Jer 6.16 * **12:1 12.1** cek anda daw: Ta mey Pəlta na, mezəley «alkamaari», ta mey Nasara «le blé». **12:1 12.1** Mew 23.25-26 **12:2 12.2** Mab 20.8-10 **12:3 12.3-4** 1Sam 21.2-7; Lev 24.5-9 **12:5 12.5** Mesl 28.9-10 **12:7 12.7** 9.13 **12:9 12.9-14** Mk 2.27-28

11 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Da ndaw da wuzlah akwar, aŋga ta
təɓaŋ pal, da təɓaŋ a, a kəzley aa vəgeɗ ta pas meməskey-vaw na, ndaw
aha, a badərwa daa vəgeɗ e daa ba daw?
12 Yaw, ya fa ləvkwar fara fara, ndaw a fəna təɓaŋ ta maaya. Kaa wara
kwakwas aləkwa a vəley cəveɗ ŋga jəney ndaw ta pas meməskey-vaw ba
na, kwara?»
13 Cay, ta', Yesu a ləvar a ndaw masa har maməckaya heyey: «Təldərwa
har a.» Tal! a təldara har a. Ta', a ɗiyey anda har laŋgar.
14 Da ray ŋgene, ndəhay Fariza hay a, a bamawa aa ambaw, a kusam, a
cəmdamara ɗay ata ŋga kəɗey Yesu vagay.

Mey da ray ndaw ma ka sləra masa Gazlavay ma wala

15 Daa masa Yesu ma səra dabaray ata la na, pərta! a sləkɗey daa slam
aha, ndal! a daw. Ndəhay ga fa diyam asiya. Ta', a mbəldata masa-macay
hay cəpa da wuzlah ata.
16 Ama a katar mey, a ləvtar: «Kwa ka da wuzdamara mey da ray aɗaw
a ndəhay ba.»
17 Yesu maa guzley anda keɗe na, mey a, ta key la anda *Izay, *ndaw ma
təla mey ŋga Gazlavay zleezle, ma ləvey:
18 «Gazlavay a ləvey: Keɗe ara ndaw ma ka sləra aɗaw
masa yah ma wala,
yah ma wuɗa kalah,
yah faa səmey ga da ray a.
Ya slərey Mesəfney aɗaw la a ray a,
amba a wuzdatara a ndəhay masa Jəwif hay ba,
ya da katar sariya a ndəhay ta cəveɗ e.
19 Kwa fa da tərey vaw ta ndaw daa ba,
kwa fa da wudey ta wudey daa ba.
Kwa fa da key baazlam da wuzlah ndəhay daa ba.
20 Fa da ŋgərfa panay masa fa da həɓey na, daa ba.
Asaya, kwa fa da məca petərla masa fa da məcey na, daa ba,
maja ara ndaw mesərey dey-ceceh fa masa-bəle hay.
A ka sləra aŋga ha la haa ta pas
masa aa ma da ka sariya fara fara da ray ndəhay cəpa.
21 Ndəhay tabiya a da pamara ŋga ndaw ata fara fara.»

Gədaŋ ŋga Yesu a sawa na, dama?
(Mark 3.20-30; Luk 11.14-23)

22 Ta', a handamawa ndaw-wulaf daha ma gwa ŋgaa guzley ba, maja
aŋga ta malula da ray. Yesu ta', a mbəlda, a gwa ŋgaa guzley, a gwa ŋga
hətar dey maaya maaya dəɓa.
23 Ndəhay tabiya feteɗe a rəzlam, a ləvam da ray Yesu: «Da ara Bəzey
ŋga *Davit † heyey kwa?»
24 Ama ndəhay *Fariza hay ma cəndamara mey a keɗe na, a ləvam:
«Ndaw keɗe fa ɓəley malula da ray ndəhay ta maazla ŋga *Beyelzebul,
bay ŋga mesəfney maaya ba hay.»
25 Yesu a səra mewulkey ata, a ləvtar: «Da ndəhay daa hwayak pal a
kam vəram da wuzlah ata na, hwayak a ŋgene a nəsey la. Asaya, ndəhay

---

12:11 12.11-12 Lk 13.15-16; 14.5 **12:14 12.14** Jaŋ 5.16, 18 **12:16 12.16** 8.4; 9.30; Mk 7.36 **12:17 12.17-21** Iz 42.1-4 **12:18 12.18** 3.17 **12:22 12.22-24** 9.32-34 † **12:23 12.23** Bəzey ŋga Davit: Ara mehəsley-ray ŋgada ndaw mawalakaya ma da sawa ŋga key Bay Mahura ŋga Israyel hay, a da yawa daa səkway ŋga Davit, bay ŋga Israyel hay zleezle. **12:23 12.23** 20.30-31 **12:24 12.24** 10.25

da slala hay, da daa ba, ndəhay da way ndaw pal, da ta cəmam ɗay da wuzlah ata daa ba na, slala ha a nəsey la, da daa ba, way ŋga ndaw aha a nəsey la may.
26 Da ndəhay ŋga *Sataŋ fa kəɗam vaw da wuzlah ata na, ŋgene he, ara Sataŋ a, mekəɗey vaw ta vaw aŋga. Kaa wara a da cəmtar ray ŋga wey da ray ata na, kwara dəɓa wura?
27 Da ka ləvam ya ɓəla malula ta gədaŋ ŋga Beyelzebul, bay ŋga mesəfney maaya ba hay na, kaa gula akwar hay na, a ɓəlam malula ta gədaŋ ŋga wa? Da ray ŋgene, gula akwar hay na, a wuzdamakwara la, mey akwar ŋgene, ara aŋga ba.
28 Fara fara, ya fa ɓəley malula ta gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay. A wuɗey ŋga ləvey, Gazlavay fa wey da ray akwar cay.
29 «Yaw, kwa ndaw-mayal ma gwa ŋga mbəzey a way ndaw masa-gədaŋ amba a lalatərwa cek aŋga hay meedey aŋga na, daa ba. Si ndaw-mayal a, a key gədaŋ teeseɗ, a jəwa ndaw masa-gədaŋ a ɗagay. Fa dəɓa ha, a gwa a həltərwa cek hay da way a.
30 «Da ndaw ta njey ta yah daa ba na, ŋgene ndaw a ara masa-gəra aɗaw. Asaya, da ndəhay a jənmaya ŋga ɓəcwa ray ŋga ndəhay ŋgada fa Gazlavay ba na, a key ŋgene, aa waɗamatar ray.
31 Maja ŋgene, ya fa ləvkwar, da ndaw ta key cek maaya ba sem, kwa a cəɗa Gazlavay na, Gazlavay a gwa a mbəkdara mebərey aŋga cəpa. Asaya, a gwa a mbəkdara mey hay maaya ba tabiya masa aŋga maa guzlda da ray Gazlavay a. Ama da ndaw a cəɗa Mesəfney ŋga Gazlavay na, Gazlavay fa da mbəkdara mebərey aŋga daa ba səlak.
32 Kwa anja ndaw aha aa guzley mey maaya ba da ray aɗaw, yah, *Bəz ŋga Ndaw na, Gazlavay a gwa a mbəkdara mebərey aŋga. Ama ndaw maa guzley mey maaya ba da ray Mesəfney ŋga Gazlavay na, Gazlavay fa da mbəkdara mebərey a daa ba, kwa wure keɗe, kwa ta vara ta vara, fa da mbəkdara daa ba səlak.»

Mey-meŋgey ta wudez meyey babəza maaya ta maaya ba (Luk 6.43-45)

33 «Da wudez, aŋga maaya na, a yey babəza maaya may. Da wudez, aŋga maaya ba na, a yey babəza maaya ba may. A da sərmara wudez keɗe maaya ta maaya ba na, fa babəza ha.
34 Hey! Akwar bəza hay ŋga kucesl hay, akwar ndəhay maaya ba, kaa wara ka daa guzlam mey maaya na, kwara? Maja mey masa ndaw maa guzlda na, fa wuzdərwa cek masa maɓadakaya daa mevel aŋga.
35 Anda keɗe, ndaw maaya na, fa wuzdərwa cek maaya daa mevel aŋga. Ndaw malamba may, fa wuzdərwa cek malamba daa mevel aŋga.
36 Ya fa ləvkwar, ta pas masa Bay Gazlavay ma da ka sariya na, kwa waawa a kadara mey aŋga la a Bay Gazlavay da ray mey hay maaya ba masa aa maa guzldata cəpa.
37 Anda keɗe, da mey masa kah maa guzlda aa maaya ba na, Gazlavay a mbəɗka ray la. Yaw, da mey a maaya na, ŋgene Gazlavay a paka la ŋga ndaw maaya fa mey aŋga.»

Ndəhay aa cəfɗamara Yesu ŋga key maazla (Mark 8.11, 12; Luk 11.29-32)

12:28 12.28 Lk 17.21 **12:29 12.29** Iz 49.24 **12:30 12.30** Mk 9.40; Lk 9.50 **12:31 12.31-32** 12.24 **12:33 12.33** 7.16-18 **12:34 12.34** 3.7 **12:36 12.36-37** Jak 3.6-10

38 Fa dəɓa ha, ndəhay siya da wuzlah *ndəhay maa sərkada kwakwas
ŋga Mawiz leŋ *Fariza hay siya aa guzlmar a Yesu, a ləvmar: «Bay ala, ya
wuɗam ka kandar maazla ma wuzdərwa gədaŋ ŋga Gazlavay.»
39 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Akwar ndəhay masa wure keɗe na,
malamba hay, akwar ma mbəkdamara Bay Gazlavay sem! Ka wuɗam ŋga
hətam maazla ma wuzdərwa gədaŋ ŋga Gazlavay fara daw? Kwa akwar
fa da hətam maazla ha daa ba, si maazla anda ma key ta *Jawnas, *ndaw
ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle.
40 Anda Jawnas ma key ɗar maakar taa vaɗ, taa pas da hwaɗ ewet
mahura heyey na, ara anda ŋgene may, yah, *Bəz ŋga Ndaw, ma da key
ɗar maakar taa vaɗ, taa pas da vəgeɗ.
41 Ta pas sariya masa Gazlavay ma da ka na, ndəhay daa berney ŋga
Niniwe heyey na, a lacamawa la ŋga mbəɗmakwar ray, akwar ndəhay
wure keɗe, maja daa masa ata ma cəndamara mey ŋga Gazlavay masa
Jawnas ma wuzdatara na, ta mbəɗdamara menjey ata sem. Nəkmara,
da wuzlah akwar feɗe, ndaw ma fəna Jawnas daha, ama akwar ta
mbəɗdamara menjey akwar daa ba.
42 Asaya, ta pas sariya masa Gazlavay ma da ka na, ŋgwas ma key bay
daa hwayak ŋga Saba zleezle heyey a lacawa la ŋga mbəɗkwar ray, akwar
ndəhay wure keɗe, maja aŋga na, a sawa da dəreŋ ŋga cəney mey da ray
leŋgesl maaya ŋga Bay *Salamaŋw. Nəkmara, da wuzlah akwar feɗe,
ndaw ma fəna Bay Salamaŋw daha, ama akwar ta təɓmara mey aŋga daa
ba.»

Mey da ray malula ma vəhwa a ray ndaw saya
(Luk 11.24-26)

43 «Da masa malula ta bey sem da ray ndaw na, a daw a pəkey da ley
saw, a səpey slam ŋga məskey vaw. Ama da ta hətey slam daa ba na,
44 a wulkey, a ləvey: “Ŋgama, ya vəhey aa slam aɗaw masa yah ma
bawa da hwaɗ a heyey.” A vəhey a ray ndaw aha aa slam aŋga heyey, a
hətfar slam aha maɗiykaya maaya maaya, kwa meeme da hwaɗ a daa ba.
45 Da ray ŋgene, malula ha a daw, a ŋgəlwa malula hay mekele maasala
ma fənmara ta həma ŋga key cek maaya ba. A samawa a ray ndaw a
heyey. Anda keɗe, ndaw aha a da sərey banay ma fəna masa ŋgeeme.
Ara anda keɗe, cek aha a da key ta ndəhay masa maaya ba wure keɗe.»

Mamaŋ ŋga Yesu ta məlmaha hay na, ara wa hay wa?
(Mark 3.31-35; Luk 8.19-21)

46 Daa masa Yesu faa guzltar a ndəhay na, ata mamaha ta məlmaha hay
malacatakaya daa ambaw, a wuɗam ŋgaa guzlmar.
47 Ndaw daha a ləvar a Yesu: «Mamakw ta məlmakw hay ata
malacatakaya daa ambaw. A wuɗam ŋgaa guzlmaka.»
48 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Mamay na, wa? Məlma aɗaw hay na, wa
hay wa?»
49 Fa dəɓa ha Yesu, ta’, a wuzey har ŋgada fa gula aŋga hay, a ləvey:
«Mamay ta məlma aɗaw hay na, ara ndəhay keɗe,
50 maja məlma aɗaw, dam-mama aɗaw, da daa ba, mamay na, ara ndaw
ma key cek anda Papay da vaɗ ma wuɗey.»

12:38 12.38 Jaŋ 6.30; 1Kwr 1.22 **12:38 12.38-39** 16.1-4; Mk 8.11-12 **12:40 12.40** Jaw 2.1; Mt 27.63 **12:41 12.41** Jaw 3.5 **12:42 12.42** 1Bay 10.1-10 **12:45 12.45** 2Pi 2.20 **12:50 12.50** 6.10

13

Mey-meŋgey ta ndaw maa kwecey hulfaɗ a ley
(Mark 4.1-9; Luk 8.4-8)

1 Ta pas a ŋgene, Yesu a bey da way, a daw a njey a mey dəhwa ŋga
*Galile ŋgaa sərkadata ndəhay.
2 Ndəhay ga a kusam a cakay a. Maja ŋgene, ta', Yesu a təpey aa
kwambiwal, a njey a hwaɗ a amba aa guzltar. Kwambiwal a, aa da ray
yam, ama ndəhay a na, malacatakaya da mey dəhwa ha.
3 Aa guzltar da ray cek hay ga ta mey-meŋgey, a ləvtar:
«Ndaw mehəvey daha, a daw ŋgaa kwecey hulfaɗ a ley aŋga.
4 Daa masa aŋga faa kwacada hulfaɗ a na, hulfaɗ laŋgar a kəzley aa
cəveɗ. Fa dəɓa ha, ɗiyaŋ hay a samawa, a ndamara.
5 Yaw, hulfaɗ laŋgar a kəzley aa slam masa pəraɗ, hwiyak da ray a ga
daa ba. Hulfaɗ a, a pəcey fiyaw, maja hwiyak da ray a ga daa ba.
6 Ama menjey nekəɗey, da masa pas fa tey na, a ɓata. Fa dəɓa ha, a
kweley, maja slaslalay a daa vəgeɗ ga daa ba.
7 Hulfaɗ laŋgar a kəzley a wuzlah hatak. Hatak a, a gəley, aa njərɗa
hulfaɗ mapəckaya ha.
8 Ama hulfaɗ laŋgar na, a kəzley aa slam masa maaya, a gəley, a yey
babəza ga, wurzay pal, a gwa a yey babəza temere, laŋgar kwakwar
maakwaw, laŋgar may, kwakwar maakar.»
9 Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Da ndaw, aŋga ta sləmay na, ŋga cənda
mey a maaya maaya.»

Yesu aa guzltar a ndəhay ta mey-meŋgey hay na, maja me?
(Mark 4.10-12; Luk 8.9, 10)

10 Fa dəɓa ha, *gula hay ŋga Yesu a ŋgəcham a cakay a, aa cəfɗamara, a
ləvmar: «Kaa guzltar ŋgada ndəhay a ta mey-meŋgey hay na, maja me?»
11 A mbəɗdatara, a ləvtar: «Yaa guzltar ta mey hay meŋgey na, maja
akwar na, Gazlavay ta vəlkwar cəveɗ la ŋga sərey mey hay maɓadatakaya
da ray mewey aŋga da ray ndəhay. Ama ndəhay a keɗe na, Gazlavay ta
vəltar cəveɗ ŋga sərey mey a daa ba.
12 Anda keɗe, da ndaw a wuɗey ŋga səra mey ŋga Gazlavay na, Gazlavay
a jəna ŋga səra mey a la a dey a. Da ndaw a wuɗey ŋga səra mey ŋga
Gazlavay ba na, kwa mey a masa nekəɗey daa mevel aŋga na, Gazlavay a
badərwa la tabiya.
13 Yaw, yaa guzltar ta mey-meŋgey na, maja ata fa nəkam dey, ama a
hətmar dey ba, fa jəkam sləmay, ama a cəndamara ba.
14 Anda keɗe, cek aha ta key la ŋgada ata, anda mey masa Gazlavay maa
guzlda zleezle ta mey ndaw ma təla mey aŋga *Izay, ma ləvey:
"Akwar fa jəkam sləmay maaya maaya,
ama ka cəndamara ba.
Akwar fa nəkam dey maaya maaya,
ama ka hətmar dey ba.
15 Maja ndəhay a, a gəmam ŋga cənam mey ba,
a dəzlmata sləmay ata hay,
a ɗəpmata dey ata hay.
A kamara kəne amba a hətmar dey ba,
a jəkam sləmay ba,
a təɓmara mey a, aa mevel ata ba.

13:9 13.9 11.15 **13:12 13.12** 25.29 **13:14 13.14-15** Iz 6.9-10; Jaŋ 12.40; SNM 28.26-27

Da ray ŋgene, fa da mbəɗdamara menjey ata
amba ya mbəldata na, daa ba.”

16 «Ama akwar, gula aɗaw hay na, maaya ŋga Gazlavay aa da ray akwar,
maja akwar fa hətmar dey, asaya, akwar fa jəkam sləmay.
17 Ya fa ləvkwar fara fara, ndəhay ma təla mey hay ga zleezle ta ndəhay
siya ga masa maaya fa mey ŋga Gazlavay ta wuɗam la ŋga hətmar cek
masa akwar ma hətmar keɗe, ama ta hətmar daa ba. Ta wuɗam la ŋga
cəndamara cek masa akwar ma cəndamara keɗe, ama ta cəndamara daa
ba.»

Mabara ŋga mey-meŋgey ta ndaw maa kwecey hulfaɗ (Mark 4.13-20; Luk 8.11-15)

18 «Ehe, cəndamara mabara ŋga mey-meŋgey ta ndaw maa kwecey
hulfaɗ heyey dəɓa.
19 Ndəhay siya hay a cəndamara mey da ray *mewey ŋga Gazlavay da
ray ndəhay, ama a cəndamara mabara ŋga mey a ba. Bay-malula a sawa,
a la mey maaya daa mevel ata la. Ŋgada ata na, mey a, aŋga anda hulfaɗ
ma kəzley aa cəveɗ.
20 Ndəhay siya hay saya ma cəndamara mey ŋga Gazlavay la na, a
təɓmara fiyaw fiyaw ta meesəmey. Ŋgada ata na, mey a aŋga anda hulfaɗ
ma kəzley aa slam masa pəraɗ.
21 Ama ndəhay a, a təɓmara mey ŋga Gazlavay ŋga ɗar nekəɗey gway.
Ta pas masa banay mekele mekele ma da sawa a ray ata maja mey a na,
ndəhay a, a da mbəkdamara mey ŋga Gazlavay a fiyaw fiyaw. Ata na,
anda hulfaɗ ma pəcwa daa slam masa pəraɗ, slaslalay daa vəgeɗ ga daa
ba.
22 Ndəhay mekele a cəndamara mey ŋga Gazlavay, a təɓmara, ama mey
a, aa zəɗey maja ata fa wulkam kalah da ray menjey maaya da bəla, asaya,
maja a wuɗam zleley kalah. Ŋgada ata na, mey a, aŋga anda hulfaɗ masa
ma kəzley a wuzlah hatak, manjanjərɗakaya daa hatak a. Ata anda cek
ma yey babəza ba.
23 Ndəhay mekele saya, a jəkam sləmay fa mey ŋga Gazlavay, a təɓmara.
Da ray ŋgene, fara fara a kadamara slərа ta aŋga. Ata anda hulfaɗ ma
pəcwa daa slam maaya. Anda keɗe, mey a, a yey daa mevel ata anda
hulfaɗ ma pəcwa ma yey ga, babəza fa vəɗa a key temere, mekele a key
kwakwar maakwaw, da daa ba, kwakwar maakar.»

Mey-meŋgey ta ley ŋga daw ta zlərav da hwaɗ a

24 Fa dəɓa ha, Yesu aa guzltar ta mey-meŋgey mekele a ndəhay
makustakaya heyey, a ləvtar: «*Mewey ŋga Bay Gazlavay da ray ndəhay
na, ya gwa ŋga wa na, ta me? Ehe, ya ŋgakwar mey da ray a: Ndaw daha
a sləkey hulfaɗ maaya a ley aŋga.
25 Ta tavaɗ masa ndəhay fa nam na, masa-gəra aŋga, a sawa, a sləkey
zlərav aa ley a, ta’, a daw.
26 Menjey nekəɗey, daw heyey a pəcwa. Zlərav a, a pəcwa may. A gəlam
daa slam a, a pamawa ray *.
27 Anda keɗe, ndəhay ma ka slərа ŋga bay ŋga ley a, ta’, a samawa, a
ləvmar a bay ata: “Waa Bay ala, ka sləkey aa ley akah na, hulfaɗ maaya,
ba diya? Kaa zlərav na, a sawa dama?”

13:17 13.17 1Pi 1.10-12 **13:22 13.22** 1Tm 6.9-10 * **13:26 13.26** a pamawa ray: a təlmawa ray

28 A mbəɗdatara, a ləvtar: “Ara masa-gəra aɗaw ma ka sləra ha.” Ta’,
ndəhay ma ka sləra aŋga hay a, a ləvmar: “Anda keɗe na, ka wuɗey ya
diyam, ya məɗmata daw?”
29 A mbəɗdatara, a ləvtar: “Kay, a njey, maja da akwar fa məɗmata na,
ka da məɗam daw maaya asiya may.
30 Mbəkdamata ŋga kam daa slam a haa kasl kiya mekey daw. Ta
kiya ha ŋgene, ya da ləvtar ŋgada ndəhay ma da kamərwa daw a, ŋga
ŋgəmamara zlərav a la ɗagay, ŋga jəwmata maaɗay a, ŋga pamatar awaw
fa vəɗa. Ama daw maaya na, a kamərwa, a handamərwa a wudeɗ.”»

Mey-meŋgey ta babəza ŋga bazlawar leŋ ta cek ma həsla makala
(Mark 4.30-32; Luk 13.18, 19)

31 Fa dəɓa ha, Yesu aa guzltar ta mey-meŋgey mekele saya a ndəhay
feteɗe heyey, a ləvtar: «*Mewey ŋga Bay Gazlavay da ray ndəhay na,
aŋga anda babəza ŋga bazlawar, masa ndaw ma la, ma rəɓa aa ley aŋga.

32 Aŋga mecəhe da wuzlah hulfaɗ hay siya, ama a pəcwa, a gəley
mahura da ray cek hay siya, a tərey ŋga wudez, ɗiyaŋ hay a samawa,
a ɗiyam way fa mey-har hay a.»

(Luk 13.20, 21)

33 Yesu aa guzltar ta mey-meŋgey mekele saya, a ləvtar: «Mewey ŋga
Bay Gazlavay da ray ndəhay na, aŋga anda cek ma həsla makala masa
ŋgwas ma həley kuset kəɗey, ma jahaɗa ta hapa ŋga makala ga, amba a
həslərwa tabiya.»

Yesu aa guzley ta mey-meŋgey na, maja me?
(Mark 4.33, 34)

34 Yesu a wuzdatara mey hay cəpa ŋgada ndəhay na, ta mey-meŋgey.
Kwa taa guzltar ta mey mekele daa ba.
35 A ka kəne na, amba a key anda *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay maa
guzley zleezle, ma ləvey:
«Ya daa guzltar a ndəhay ta mey-meŋgey,
Ya da wuzdatara cek hay masa zleezle maɓadatakaya
    dəga Gazlavay ma ləma bəla.»

Mabara ŋga mey-meŋgey ta ley ŋga daw

36 Fa dəɓa ha, Yesu ta’, a mbəkdata ndəhay heyey, a vəhey a way. Gula
aŋga hay ta’, a samawa a cakay a, aa cəfɗamara, a ləvmar: «Wuzdandara
mabara ŋga mey-meŋgey ta zlərav da ley heyey cey.»
37 Ta’, a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ndaw ma sləka daw masa maaya na,
ara yah, *Bəz ŋga Ndaw.
38 Ley na, ara bəla. Hulfaɗ masa maaya na, ara ndəhay ma təɓmara
amba Gazlavay a wey da ray ata. Zlərav na, ara ndəhay ma namar ray a
bay-malula.
39 Masa-gəra ma sləka zlərav na, ara *Sataŋ, bay-malula. Kiya mekey
daw na, ara pas ŋga mendəvey ŋga bəla. Ndəhay ma da kamərwa daw
na, ara maslaŋ hay ŋga Gazlavay da vaɗ.
40 Anda ata ma ŋgəmamara zlərav ŋga tekwerey na, ta pas mendəvey
ŋga bəla na, a da key kəne may ta ndəhay ma namar ray a bay-malula.
41 Anda keɗe, yah, Bəz ŋga Ndaw, ya slərdata maslaŋ aɗaw hay da vaɗ la
ŋga badamata ndəhay ma təknamata ndəhay ŋga key mebərey leŋ ndəhay

13:30 13.30 3.12; CWJ 14.14-15 **13:31 13.31** 17.20; Lk 17.6 **13:32 13.32** Ez 17.23 **13:33 13.33** 1Kwr 5.6; Gal 5.9 **13:34 13.34-35** 13.10-17 **13:35 13.35** Ps 78.2 **13:40 13.40** 7.19; Jaŋ 15.6

ma kam cek malamba da wuzlah ndəhay masa Gazlavay ma wey da ray ata.
42 A da kəzlamata aa awaw mendəvey ba. Feteɗe na, a təwam la, aa pəɗam sler la.
43 Ama ŋgada ndəhay ma namar ray a Bay Gazlavay na, a njam la ta Papa ata, Bay Gazlavay, da vaɗ, a waɗam la anda pas. Da ndaw, aŋga ta sləmay na, ŋga cənda mey a maaya maaya.»

Mey-meŋgey ta zleley maɓadakaya leŋ ta bersle

44 Yesu aa guzltar ta mey-meŋgey mekele saya, a ləvtar: «*Mewey ŋga Bay Gazlavay da ray ndəhay na, aa letek ta zleley maɓadakaya daa ley. Ndaw a daw, a hətar, a ɓada ma fəna saya. Aa səmey ga da ray a. Maja ŋgene, a daw, a həɗkadata cek aŋga hay tabiya amba a həɗka ley a.
45 «Asaya, mewey ŋga Gazlavay da ray ndəhay na, aa letek ta ndaw ma ka filaw, ma səpey bersle maaya membey ŋga həɗkey.
46 Da ta hətey bersle maaya membey ma həɗkey ba la na, a daw, a həɗkadata cek aŋga hay tabiya amba a həɗka bersle he.»

Mey-meŋgey ta tabaw

47 «Asaya, *mewey ŋga Gazlavay da ray ndəhay na, aa letek ta *tabaw † ma kərzawa ewet hay daa dəhwa, a kusmawa səkway ŋga ewet hay mekele mekele ga.
48 Masa tabaw a ta rəhey cay ta ewet e na, ta', a badamərwa a mey dəhwa. A njam ta njey, a walamata səkway ŋga ewet hay masa maaya, a pamata aa gabal, ama səkway ŋga ewet hay masa maaya ba na, a kəzlamata.
49-50 Ta pas mendəvey ŋga bəla na, maslaŋ hay ŋga Gazlavay da vaɗ, a samawa la ŋga wunkey ndəhay ma namar ray a Gazlavay ta ndəhay masa ta mebərey. Ndəhay masa ta mebərey na, a kəzlamata aa awaw mendəvey ba. Feteɗe na, a təwam la, asaya, aa pəɗam sler la. Sariya ŋga Gazlavay ma da key na, ara anda keɗe.»

Mey da ray mey hay meŋgey ŋga Yesu

51 Yesu aa cəfɗata gula aŋga hay, a ləvtar: «Akwar ta sərmara mabara ŋga mey hay meŋgey keɗe la daw?» A mbəɗdamara, a ləvmar: «Ahaw, ala ta sərmara la.»
52 Da ray ŋgene, Yesu a ŋgatar mey mekele saya, a ləvtar: «Kwa waawa da wuzlah *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ma təɓa amba Gazlavay a wey da ray a na, aŋga anda bay ŋga way ma badərwa zleley aŋga mawiya ta magurma ŋga jəney ndəhay.»

Ndəhay da Nezeret a rəsmara Yesu
(Mark 6.1-6; Luk 4.16-30)

53 Masa Yesu maa guzltar a ndəhay ta mey hay meŋgey cay na, ta', a sləkɗey feteɗe,
54 a daw a *Nezeret, slala masa aa ma gəley da hwaɗ a. Feteɗe aa sərkadata ndəhay daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay. Ndəhay tabiya daa way a, a rəzlam, a ləvam: «Haya! Ma vəldara leŋgesl a ndaw a keɗe ŋga sərey cek hay anda keɗe na, wa? A hətərwa leŋgesl ŋga sərey cek hay a keɗe na, dama?

13:41 13.41 24.31; Mk 13.27 **13:42 13.42** 8.12 **13:43 13.43** Dan 12.3; NMH 5.31; Mt 11.15 **13:44 13.44** Fəl 3.7-14 † **13:47 13.47** tabaw: Ara njeele mahura masa ndəhay ga ma kərzadamara ewet daa slam a. **13:49-50 13.50** 8.12 **13:53 13.53** 7.28 **13:54 13.54** Jaŋ 7.15

55 Aŋga na, bəzey ŋga ndaw ma sla hwadam, ba diya? Mamaha na,
*Mari, ba diya? Ata *Jak, *Jawzef, *Simaŋw leŋ Jud na, məlmaha hay ba
diya?
56 Dam-mamaha hay tabiya, ata da wuzlah aləkwa feɗe, ba diya? Kaa a
hətərwa leŋgesl keɗe ta gədaŋ keɗe na, dama?»
57 Ara maja mewulkey ata ŋgene, ata ma təɓmara mey ŋga Yesu ba. Da
ray ŋgene, Yesu aa guzltar, a ləvtar: «*Ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay
na, ndəhay a təɓmara mey aŋga kwa dama dama, ama ma təɓmara ba na,
si ndəhay daa hwayak aŋga, ndəhay daa səkway aŋga.»
58 Yesu a key maazla hay feteɗe nekəɗey gway maja ata ma təɓmara
mey aŋga ba.

14

Mey da ray meməcey ŋga Jaŋ-Baptis
(Mark 6.14-29; Luk 9.7-9)

1 Daa ŋgene, *Herawt, bay daa hwayak ŋga *Galile, a cənda mey da ray
Yesu.
2 Da ray ŋgene, aa guzltar a madərlam aŋga hay, a ləvtar: «Ndaw aha
na, ara *Jaŋ-Baptis. A sləkɗawa daa meməcey. Ara maja ŋgene, aŋga ta
gədaŋ ŋga key maazla hay.»
3-4 Herawt aa guzley anda keɗe na, maja ara aŋga ta ray aŋga ma kəɗa
Jaŋ-Baptis a vagay. Ehe mey da ray Jaŋ-Baptis a: Herawt a la Herawdiyat,
ŋgwas ŋga məlmaha *Fəlep ŋga ŋgwas aŋga, daa masa Fəlep aa ta dey
ɗagay. Maja ŋgene, *Jaŋ a ləvar a Herawt: «Kah ma la ŋgwas ŋga
məlmakw ŋgene na, ara cek matəkakaya daa kwakwas aləkwa.» Da ray
ŋgene, Herawt a ləvtar a sewje aŋga hay ŋga kərzamara Jaŋ a. Ta', sewje
aŋga hay a, a kərzamara, a jəwmara, a kəzlamara aa fərsəne.
5 Herawt a wuɗey ŋga kəɗa Jaŋ a vagay, ama a zlurey ta ndəhay *Jəwif
hay maja a wulkam na, Jaŋ a ara *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay.
6 Yaw, ta pas gwagway ŋga mesərfedey ɗar ŋga mayawa ŋga Herawt
na, dam ŋga Herawdiyat a gərvey fa mey ŋga ndəhay mazəltakaya aa
gwagway a. Megərvey a, a mbafar kalah a Herawt.
7 Ta', a mbeɗey fa mey ŋga ndəhay, a ləvar a dam aha: «Kwa meeme
masa kah maa cəfɗafaya na, ya vəldakawa la.»
8 A mbəɗdara a Herawt, a ləvar: «Vəldiwa ray ŋga Jaŋ-Baptis aa vəley
wure keɗe feɗe.» A ləvar anda ŋgene na, maja mamaha ma balar mey.
9 Masa Bay Herawt ma cənda mey a keɗe na, mevel a təɗar. A gwa
ŋga mbəɗda mey aŋga ha saba, maja ta mbeɗey sem fa mey ŋga ndəhay
mazəltakaya heyey. Da ray ŋgene, ta', a vəley cəveɗ ŋga vəlda ray ŋga
Jaŋ-Baptis ŋgada dam aha.
10 Ta', a slərey ndaw aa fərsəne. Ndaw aha a ɗəslərwa ray ŋga Jaŋ-
Baptis,
11 a parawa aa vəley, a handərwa, a vəldara a dam a heyey. Ta', dam
aha a handara a mamaha.
12 Fa dəɓa ha, gula hay ŋga Jaŋ-Baptis a, a diyam a lamara vagay a, a
pəshamara aa cəvay. Ta', a diyam, a wuzdamara mey a, a Yesu.

Yesu a vəltar cek mezəmey ŋgada ndəhay ma fəna gabal zlam
(Mark 6.30-44; Luk 9.10-17; Jaŋ 6.1-14)

13:55 13.55 Jaŋ 6.42 **13:57 13.57** Jaŋ 4.44 **14:2 14.2** 16.14 **14:3-4 14.3-4** Lev 18.16; 20.21; Lk 3.19-20 **14:5 14.5** 21.26; Mk 11.32; Lk 20.6

13 Daa masa Yesu ma cənda mey da ray meməcey ŋga *Jaŋ-Baptis la
na, pərta! a sləkɗey, ta', a daw ta kwambiwal amba a wusey taava aŋga
aa slam masa ndəhay da hwaɗ a daa ba. Masa ndəhay da slala hay ma
cəndamara aŋga sem na, a diyam ta mey dəhwa ha ta salay, a səpmar
wurzay.
14 Aŋga ma wusey cay na, ta', a bərŋgawa daa kwambiwal a, a hətfatar
ndəhay makustakaya ga feteɗe. A sərfatar dey-ceceh, ta', a mbəldata
masa-macay hay da wuzlah ata.
15 Ta pas ŋgaa kwaɗ na, *gula hay ŋga Yesu a ŋgəcham fa vəɗa, a
ləvmar: «Wure keɗe hakwaɗ cay, aləkwa da wuzlah-ley. Ŋgama na, ka
mbəɗtar mey a ndəhay a ŋga diyam a slala hay, amba a həɗkam cek
mezəmey.»
16 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ndəhay a na, si a diyam a slala hay
daw? Akwar, ray akwar na, vəlmatar cek mezəmey a.»
17 Ama a mbəɗdamara, a ləvmar: «Kwa cek mezəmey fa ala daa ba, si
peŋ zlam ta ewet cew daada gway.»
18 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Handamərwa feɗe.»
19 Fa dəɓa ha, Yesu a ləvtar ŋgada ndəhay tabiya ŋga njam a hwayak.
Aŋga hal! a həlta peŋ zlam ta ewet cew heyey, a baŋgaɗa dey a vaɗ, a kar
suse a Gazlavay. Fa dəɓa ha, a papəsa peŋ e, ta', a vəldatara a gula aŋga
hay amba a wunkamatara a ndəhay makustakaya heyey.
20 Kwa waawa a zəmey haa a rəhey. Gula aŋga hay ta', a cakalamara
siya ŋga peŋ e. Membəkey na, a rəhey gadakar kuraw a ray a cew.
21 Ndəhay ma zəmam peŋ e na, ata ga ara mey ba, a fəna ndəhay gabal
zlam, ŋgusay ta bəza hay manjar ŋga sləfam.

Yesu a daw ta salay da ray dəhwa ŋga Galile (Mark 6.45-52; Jaŋ 6.15-21)

22 Masa ndəhay a ma zəmam cek cay na, wure wure ŋgene Yesu ta',
a təktar ɗay a gula aŋga hay ŋga təpam aa kwambiwal amba ata na, a
zləŋgam teeseɗ a dey laŋgar ŋga dəhwa ŋga *Galile. Yesu na, a njey fa
dəɓa ɗagay amba a mbəɗtar mey a ndəhay makustakaya heyey ŋga diyam
a way.
23 Masa ta mbəɗtar mey a ndəhay a cay na, ta', a təpey aa ray ŋga aŋgwa
ŋga dərwa daŋgay. Haa tavaɗ, aŋga pal taava aŋga da aŋgwa ha cəŋga.
24 Kwambiwal masa gula aŋga hay da hwaɗ a heyey, aŋga da wuzlah
yam, aŋga dəreŋ ta rav-zazay, vaŋgwala ŋga yam fa zakada * kwambiwal
a maja memeɗ fa key ga ŋgada ray ata.
25 Fa dəɓa ha, gweegwe slam ŋgaa pərek na, Yesu ta', a daw ta salay da
ray yam ŋgada fa ata.
26 Masa gula aŋga hay a ma hətmar fa daw da ray yam na, a zluram ga,
aa wasam pər-par! Aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Ara mamayam!»
Ta', a wudam ta gədaŋ maja mandərzay fa katar.
27 Ama, wure ŋgene, Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Dəkmara mevel! Ara
yah, ka da zluram ba!»
28 *Piyer a mbəɗdara, a ləvar: «Bay aɗaw, da ara kah fara fara na, vəlya
cəveɗ amba ya daw da ray yam ŋgada fa kah taw.»
29 Ta', Yesu a ləvar a Piyer: «Sawa!»
Piyer a bərŋgawa daa kwambiwal, a daw da ray yam ta salay ŋgada fa
Yesu.

14:13 14.13-21 15.32-39 **14:14 14.14** 9.36 **14:20 14.20** 2Bay 4.43-44 **14:23 14.23** 5.1; Lk 5.16
* **14:24 14.24** a zakada: a dəgda **14:25 14.25** Jəw 9.8 **14:26 14.26** Lk 24.37

30 Ama, masa aa ma nəka memeɗ fa key ta gədaŋ na, mandərzay a kar.
A zlar ŋga mbəzey asi yam, ta', a wudey, a ləvey: «Bay mahura, ləhdaya!»

31 Wure wure ŋgene, Yesu tal! a təley har, a kərza fa har, a ləvar: «Ka
wulkey cew cew na, maja me? Kah, ndaw masa ma paya ŋga ndaw akah
fara fara ba ŋgene.»
32 Fa dəɓa ha, ta', a təpam cewete aa kwambiwal a. Wure wure ŋgene,
memeɗ e, deŋ! a lecey, a key saba.
33 Gula hay ŋga Yesu masa daa kwambiwal, a ragadam fa mey aŋga, a
ləvmar: «Fara fara, kah na, Bəzey ŋga Gazlavay.»

Yesu a mbəley masa-macay hay daa hwayak ŋga Genezeret
(Mark 6.53-56)

34 Masa ata Yesu ta gula aŋga hay ma təŋgam la a dey laŋgar ŋga dəhwa
ŋga *Galile heyey na, a wusam aa hwayak daha mezəley Genezeret.
35 Ndəhay daa slam aha na, a sərmara ara Yesu. Ta', a kadamatara mey
a, a ndəhay da slala hay mekele mekele daa hwayak a. Daa masa ata ma
cəndamara mey a cay na, ta', a handamar masa-macay hay.
36 A bərkwamara amba masa-macay hay a, a gəsam har kwa fa mey ŋga
zana aŋga gway. Ndəhay ma gəsfamar har cəpa na, ta mbəlam sem.

15

Mey ŋga Yesu da ray kwakwas ŋga Jəwif hay
(Mark 7.1-13)

1 Fa dəɓa ha, *Fariza hay ta *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz
a samawa da *Jeruzelem fa Yesu, a ləvmar:
2 «Gula akah hay a zləɓmara kwakwas ŋga papaŋ ŋga papa aləkwa hay
zleezle na, maja me? A da zəmam ɗaf na, a pərmara har anda kwakwas
aləkwa ma ləvey ba na, kwara?»
3 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Akwar na, ka zləɓmara *mewey hay
ŋga Gazlavay ta mesəpey kwakwas akwar hay na, maja me?
4 Gazlavay a ləvey: "Natar ray ŋgada ata papakw ta mamakw." Asaya,
"Ndaw ma cəɗa papaha, da daa ba, ma cəɗa mamaha na, si a kəɗmara
ndaw aha vagay."
5 Ama akwar na, akwar faa sərkadam ndəhay, ka ləvam ndaw a gwa ŋga
ləvar a papaha, da daa ba, a mamaha: "Cek masa yah ma da vəldakawa
ŋga jənka heyey na, ya vəldakawa daa saba, maja yah ma vəldara sem a
Gazlavay."
6 Ŋgene na, ndaw aha a nar ray a papaha, da daa ba, a mamaha ha
saba, ba diya? Ara anda ŋgene, akwar fa nəsmara mey ŋga Gazlavay, ta
mesəpey kwakwas akwar.
7 Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew! *Izay, *ndaw ma təla mey ŋga
Gazlavay zleezle maa guzley da ray akwar na, anja fara. Izay a, a ləvey:
8 "Gazlavay a ləvey: Ndəhay keɗe fa həslmaya ray
ta mey ŋga tede,
ama mevel ata na, aa dəreŋ ta yah.
9 Ata fa həlmamaya,
ama mehəlmey a, ta tərey sem ŋga cek ŋga tede,
maja kwakwas masa ata maa sərkadamara ŋgene na,

14:30 14.30-32 8.26 **14:31 14.31** 6.30; 8.26; 16.8; 17.20; Lk 12.28 **14:33 14.33** 16.16; 27.54; Mk 15.39 **14:36 14.36** 9.20 **15:2 15.2** 23.25; Lk 11.38-39 **15:4 15.4** Mab 20.12; 21.17 **15:7 15.7-9** Iz 29.13

ara kwakwas ŋga ndaw-magədaŋ daada gway.”»

Mey da ray cek mekey mebərey a ndaw (Mark 7.14-23)

10 Fa dəɓa ha, Yesu a zəltərwa ndəhay makustakaya ta’, aa guzltar, a
ləvtar: «Jəkam sləmay, cəndamara mey keɗe maaya maaya:
11 Cek masa ndaw ma ndəkwda a mey, ma zəma na, a kar mebərey ba,
ama ma kar mebərey na, si mey ma bawa da mey aŋga.»
12 Ta’, *gula hay ŋga Yesu a ŋgəcham a cakay a, a ləvmar: «Ka fa səra
mey masa kah maa guzlda keɗe na, fa catar mevel a *Fariza hay, ba diya?»
13 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Kwa wudez wura wura masa Papay da
vaɗ, ma rəva ba na, a məɗmara la.
14 Mbəkdamata! Ata na, wulaf hay ma ɗaɗam wulaf hay anda ata. Da
ndaw-wulaf a ɗeɗey wulaf cəla ta zlanday na, ata cewete a təɗam la aa
vəgeɗ, ba diya?»
15 Fa dəɓa ha, *Piyer ta’, aa guzlar, a ləvar: «Wuzdandara mabara ŋga
mey a keɗe cey.»
16 Yesu a ləvey: «Akwar gula aɗaw hay kwa na, ka cəndamara mey a
keɗe ba saya na, gway daw?
17 Cek masa ndaw ma ndəkwda a mey, ma zəma na, a daw ŋgada hwaɗ
ŋga ndaw aha. Fa dəɓa ha, a bawa a palah. Ka ta sərmara daa ba cəŋga
daw?
18 Ama mey masa ndaw maa guzlda ta mey aŋga na, a sawa dəga daa
mevel aŋga. Ŋgene, a kar mebərey a ndaw aha.
19 Mewulkey maaya ba a bawa na, daa mevel ŋga ndaw. Ara mewulkey
a ma həlda ndaw ŋga kəɗey ndaw vagay, ŋga ley vaw saw da palah, ŋga
key cek malamba saw kəne, ŋga leley, ŋga mbərzley a ray ndaw, leŋ ŋga
key mbaɗa fa ndəhay.
20 Ara səkway ŋga cek hay malamba anda keɗe ma kar mebərey a ndaw.
Ama, da ndaw a zəma cek ta har manjar ŋga pərey na, ara mebərey ba.»

Ŋgwas masa Jəwif ba a pa Yesu ŋga ndaw aŋga fara fara (Mark 7.24-30)

21 Fa dəɓa ha, Yesu pərta! a sləkɗey daa slam aha, tal! a diyam ta gula
aŋga hay aa hwayak mekele masa berney ŋga Tir ta berney ŋga Sidaŋw
da hwaɗ a.
22 Ŋgwas daa hwayak a daha, aŋga dam Kana. A sawa fa Yesu, a kar
ambahw, a wudey, a ləvar: «Waa Bay mahura, Bəzey ŋga *Davit! Dam
aɗaw daha, aŋga ta malula da ray, fa sərda banay kalah. Sərfaya dey-
ceceh may taw!»
23 Yesu taa guzlar kwa mey pal daa ba. Gula aŋga hay a ŋgəcham a
cakay a, a ləvmar: «Mbəɗar mey a ŋgwas a keɗe, maja fa səpndakwar
wurzay ta mewudey.»
24 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Gazlavay a slərdiwa na, fa ndəhay
*Israyel hay gway. Ata na, maazəɗtakaya anda təɓaŋ hay manjar
mecəkwer.»
25 Ama, ŋgwas a heyey a daw, a regedey fa mey aŋga, a ləvar: «Waa
Bay mahura, jənya may taw!»
26 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Mevəley ɗaf ŋga bəza hay ŋgada gədey
hay na, maaya daw?»

15:11 15.11 SNM 10.15; 1Tm 4.4; Tit 1.15 **15:14 15.14** 23.16, 24; Lk 6.39; Rm 2.19 **15:19 15.19** Gal 5.19-21 **15:22 15.22** 20.30-31 **15:24 15.24** 10.6; Rm 15.8

27 Ŋgwas a heyey a ləvar: «Ahaw, Bay aɗaw, kaa gədey hay na, a zəmam
meepəsey ŋga ɗaf ma kəzley daa slam masa bay ata hay ma zəmam ɗaf
cəŋga, ba diya?»
28 Da ray ŋgene, Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Maaya kwakwa! Kah ma
paya la ŋga ndaw akah fara fara. Cek aha ŋga key anda kah ma wuɗey.»
Daa ŋgene, dam aŋga heyey a mbəley.

Yesu a mbəley masa-macay hay ga

29 Fa dəɓa ha, Yesu a sləkɗey daa slam aha, a daw ta mey dəhwa ŋga
*Galile. Ta', a təpey aa ray ŋga aŋgwa, cəkwam! a njey feteɗe.
30 Ndəhay makustakaya ga, a samawa fa vəɗa, a handamawa ndəhay
jegwer hay, ndəhay wulaf hay, ndəhay maahəlɓatakaya hay, madagazlam
hay leŋ ndəhay ta macay hay mekele mekele ga. A njadamata fa mey ŋga
Yesu. Ta', a mbəldata.
31 Ndəhay makustakaya heyey a rəzlam maja ata ma hətmatar madaga-
zlam hay heyey faa guzlam dəɓa, ndəhay maahəlɓatakaya hay heyey ta
mbəlam cay, ndəhay jegwer hay heyey fa diyam ta salay ata hay, wulaf
hay may fa hətmar dey dəɓa. Ta', a həlmamara Bay Gazlavay ŋga *Israyel
hay.

Yesu a vəltar cek mezəmey ŋgada ndəhay ma fəna gabal məfaɗ
(Mark 8.1-10)

32 Yesu ta', a zəltərwa gula aŋga hay, a ləvtar: «Dey-ceceh fa kaya fa
ndəhay makustakaya keɗe, maja aŋga kaa ɗar maakar ata da cakay aɗaw,
wure keɗe cek mezəmey da har ata daa saba. Ya wuɗey ŋga mbəkdata
ŋga diyam a way ta may ba, maja da a da hətam gədaŋ daa cəveɗ ŋga
wusey a way ata hay ba kwa.»
33 Gula aŋga hay a mbəɗdamara, a ləvmar: «Kaa aləkwa da wuzlah-
ley keɗe na, ya da hətmawa cek mezəmey ŋga rəhdata ndəhay tabiya
makustakaya keɗe na, dama?»
34 Yesu aa cəfɗata, a ləvtar: «Da har akwar feɗe kaa na, peŋ we?» A
mbəɗdamara, a ləvmar: «Da har ala na, peŋ maasala ta ewet mecəhe
mecəhe nekəɗey gway.»
35 Yesu a ləvtar a ndəhay makustakaya heyey ŋga njam a hwayak.
36 Aŋga ta', a həla peŋ maasala ta ewet hay heyey, a kar suse a Gazlavay,
a papəsa, ta', a vəldatara a gula aŋga hay. Gula aŋga hay a, a wunkamatara
a ndəhay makustakaya ha.
37 Kwa waawa ta hətey cek mezəmey la, haa a rəhey. Ta', gula aŋga
hay a cakalamara siya mambəkakaya. Macakalakaya ha a rəhey gadakar
mahura mahura maasala.
38 Yaw, ndəhay ma zəmamara peŋ ta ewet e na, ndəhay gabal məfaɗ,
ŋgusay ta bəza hay manjar ŋga sləfam.
39 Fa dəɓa ha, Yesu a mbəkdata ndəhay makustakaya ha ŋga diyam a
way ata hay. Ta', a təpey aa kwambiwal, a diyam aa hwayak mezəley
Magadaŋ.

16

Mahura ŋga Jəwif hay aa cəfɗamara Yesu ŋga key maazla
(Mark 8.11-13; Luk 12.54-56)

15:28 15.28 8.13 **15:29 15.29** 5.1 **15:32 15.32** 9.36 **15:32 15.32-39** 14.13-21

1 Fa dəɓa ha, *Fariza hay ta ndəhay *Saduse hay a ŋgəcham a cakay
Yesu ŋga jadamara, aa cəfɗamara amba a key maazla ŋga wuzda gədaŋ
aŋga a sawa ta fa Bay Gazlavay.
2 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «[Masa pas fa kəzley, gazlavay fa key
magaza na, ka ləvam mandaw na, gazlavay ŋga var a key daa ba.
3 Asaya, pərek pərek da masa pas fa bawa, fa cey na, ka ləvam tasana
na, var a pey la. Anda keɗe, da akwar fa nəkam dey a gazlavay na, ka
sərmara cek ma da key tasana ta cek ma da key mandaw. Kaa sləra masa
yah ma ka na, ka sərmara mabara ha ba na, kwara?]
4 Akwar ndəhay masa wure keɗe na, malamba hay, akwar ma
mbəkdamara Bay Gazlavay sem! Ka wuɗam ŋga hətam maazla ma
wuzdərwa gədaŋ ŋga Gazlavay fara daw? Kwa akwar fa da hətam maazla
ha daa ba, si maazla anda ma key ta *Jawnas * zleezle.»
Fa dəɓa ha, Yesu ta', a mbəkdata, a daw.

Mey-meŋgey da ray meesərkedey ŋga Fariza hay ta ŋga Saduse hay (Mark 8.14-21)

5 Daa masa ata Yesu ta gula aŋga hay ma təŋgam sem a dey laŋgar ŋga
dəhwa na, gula aŋga hay a ta sərfadamara ŋga handawa peŋ daa ba.
6 Ta', Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Wam vaw fa cek ma həsla peŋ ŋga
*Fariza hay leŋ ŋga *Saduse hay!»
7 Da ray ŋgene, gula aŋga hay aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Aa
guzley anda keɗe maja aləkwa ma sakurwa ta peŋ daa ba daw?»
8 Yesu na, ta səra mey masa ata maa guzldamara da wuzlah ata sem.
Da ray ŋgene, aa cəfɗata, a ləvtar: «Akwar ndəhay masa ma pamara
Gazlavay ŋga ndaw akwar fara fara ba ŋgene, ka wulkam da ray peŋ
masa akwar ma handamawa daa ba na, maja me?
9 Haa wure keɗe akwar na, ka cəndamara mey a ba cəŋga daw?
Sərfadamara peŋ zlam masa yah ma wunkatara ŋgada ndəhay gabal zlam
heyey. Mambəkakaya na, a rəhey gadakar we?
10 Asaya, sərfadamara peŋ maasala masa yah ma wunkatara ŋgada
ndəhay gabal məfaɗ heyey. Mambəkakaya na, a rəhey gadakar mahura
mahura we?
11 Yaw, daa masa yah maa guzlkwar: "Wam vaw fa cek ma həsla peŋ
masa fa Fariza hay leŋ fa Saduse hay" na, yaa guzley na, da ray peŋ ba.
Kaa ka cəndamara ba na, kwara?»
12 Anda keɗe, *gula hay ŋga Yesu heyey a sərmara, Yesu aa guzltar na, da
ray cek ma həsla peŋ fara fara ba, ama a ŋgatar mey da ray meesərkedey
ŋga Fariza hay ta ŋga Saduse hay.

Piyer a wuzda, Yesu na, ara Kəriste (Mark 8.27-30; Luk 9.18-21)

13 Yesu a wusey aa slam masa gweegwe ta slala Sezere-Fəlep. Aa cəfɗata
gula aŋga hay, a ləvtar: «Ndəhay a padamaya, yah, *Bəz ŋga Ndaw na,
ŋga wa?»
14 A mbəɗdamara, a ləvmar: «Ndəhay siya a ləvam kah na, *Jaŋ-Baptis,
mekele hay a ləvam, kah na, *Eli, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle.
Ndəhay mekele hay saya a ləvam, kah na, Jeremey, da daa ba, ndaw mekele
dasi ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle.»

16:1 16.1 Jaŋ 6.30 **16:1 16.1-4** 12.38-39; Lk 11.16, 29-30 * **16:4 16.4** Nəka Mt 12.39-40. **16:6 16.6** Lk 12.1 **16:7 16.7-9** Mk 6.52 **16:8 16.8** 14.31 **16:9 16.9** 14.20 **16:10 16.10** 15.37 **16:14 16.14** 14.2; 17.10-13; Mt 21.11

15 Ta', Yesu aa cəfɗata saya, a ləvtar: «Kaa akwar may, ka ləvam yah na, wa?»
16 *Simaŋw *Piyer a mbəɗdara, a ləvar: «Kah na, *Kəriste, Bəzey ŋga Gazlavay, ndaw masa aŋga daha ta dey ŋga sərmataw.»
17 Yesu aa guzlar, a ləvar: «Simaŋw, bəzey ŋga *Jawnas, maaya ŋga Gazlavay aa da ray kah, maja mey masa kah maa guzlda keɗe na, ara ndaw-magədaŋ ma wuzdakawa ba, ama ara Papay da vaɗ ma wuzdakawa.
18 Yaw, yah may, ya fa ləvka, kah na, mezəley akah Piyer anda meləvey "pəraɗ." Ya da pa *mecəmey-ray ŋga ndəhay aɗaw hay da ray pəraɗ a. Kwa meməcey na, fa da gwa ŋgaa zəɗda daa ba.
19 Ya da vəlka gədaŋ ŋga wurey cəveɗ ŋgada ndəhay amba a təram ndəhay ŋga Gazlavay. Mey masa kah ma da jəwa da bəla na, aŋga majəwkaya da gazlavay da vaɗ may. Asaya, mey masa kah ma da pəska da bəla na, aŋga mapəskakaya da gazlavay da vaɗ may.»
20 Yesu ta', a kətata gula aŋga hay, a katar mey, a ləvtar: «Fara fara yah na, Kəriste, ama ka da wuzdamara a ndəhay ba.»

Ndaw ma wuɗey ŋga səpa Yesu na, si a key me?
(Mark 8.27-30; Luk 9.18-21)

21 Dəga ta pas masa *Piyer ma wuzda Yesu ara *Kəriste heyey na, Yesu a wuztar mey ŋgada gula aŋga hay, a ləvtar: «Si ya daw a *Jeruzelem. Mahura hay ŋga *Jəwif hay, *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, leŋ *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz na, a sərdamaya banay la feteɗe, a kəɗmaya la vagay. Ama ŋga ɗar maakar a na, ya sləkɗawa la daa meməcey.»
22 Piyer ta', a zəla Yesu ta cakay, a mbəɗar ray, a ləvar: «Kay! Bay mahura, Gazlavay ŋga ka kəne ba! Anja səkway ŋga cek anda ŋgene na, ŋga hətfaka ba səlak!»
23 Ama Yesu pəla! a mbəɗey dey ŋgada fa Piyer, a ləvar: «Hway la da cakay aɗaw, kah, *Sataŋ. Kah na, ka fa səpey ŋga zlaŋgaɗadaya daa cəveɗ aɗaw daw? Maja mewulkey akah ŋgene na, ara mewulkey ŋga Gazlavay ba, ama ara mewulkey ŋga ndaw-magədaŋ gway.»
24 Ta', Yesu aa guzltar a gula aŋga hay, a ləvtar: «Da ndaw a wuɗey ŋga səpya na, si a mbəkda mewulkey fa ray aŋga, a səpya ta mevel pal, si a ɓəsa banay ma da sawa a ray aŋga maja yah, anda yah ma da məcey fa hwadam mazlaŋgalakaya.
25 Sərmara, kwa waawa ma wuɗey ŋga ləhda heter aŋga na, a key aa zəɗda, ama ndaw maa zəɗda heter aŋga maja yah na, a hətar la aa slam a.
26 Da ndaw a hətey cek hay tabiya masa aŋga ma wuɗey da bəla keɗe, ama taa zəɗda heter aŋga sem na, cek hay a tabiya ŋgene, ta ləhdamara ndaw a la daw? Yaw, ndaw a gwa ŋga mbəɗa heter aŋga na, ta me?
27 Sərmara, yah, *Bəz ŋga Ndaw na, ya da sawa ta gədaŋ ŋga Papay leŋ ta maslaŋ aŋga hay da vaɗ. Ya da pəla mawurɓay kwa ŋga waawa cəpa, təɗe fa sləra masa ndaw a ma ka.
28 Ya fa ləvkwar fara fara, ndəhay siya da wuzlah akwar feɗe, fa da məcam daa ba haa ata ma hətmaya ta dey ata la ɗagay, masa yah, Bəz ŋga Ndaw, ya fa zəma bay aɗaw.»

16:16 16.16 14.33; Jaŋ 1.49; 11.27 **16:18 16.18** Lk 22.32; Jaŋ 1.42; 21.15-17; Ef 2.20 **16:19 16.19** Lk 11.52; Mt 18.18; Jaŋ 21.15-17 **16:20 16.20** 17.9 **16:21 16.21** 17.22-23; 20.17-19; 26.2 **16:24 16.24-25** 10.38-39; Lk 14.27; 17.33; Jaŋ 12.25-26; 1Pi 2.21 **16:27 16.27** Ps 62.13; Jəw 34.11; Mt 7.23-27; 13.41; 25.31-46; Lk 13.27; Jaŋ 5.29; Rm 2.6; 1Kwr 3.13-15; 1Pi 1.17; 2Tm 4.14; CWJ 22.12 **16:28 16.28** 10.23; 24.34; Mk 9.1; 13.30; Lk 9.27; 21.32

17

Yesu a mbəɗey fa dey ŋga gula aŋga hay
(Mark 9.2-13; Luk 9.28-36)

1 Ɗar maakwaw fa dəɓa ha na, Yesu ta', a zəlta ata *Piyer, *Jak, leŋ *Jaŋ,
məlmaŋ ŋga Jak a, a ŋgəlta aa ray ŋga aŋgwa maazəma, a njam feteɗe
taava ata.
2 Yesu a, pəla! a mbəɗey fa dey ata, dey aŋga a weɗey anda pas, zana
aŋga mabara ndəɗ-ndeɗ.
3 Wure wure ŋgene, ata *Mawiz ta *Eli a wuzmatar vaw a gula aŋga
hay heyey *. Gula hay a, a hətmatar fa kam maɗay ta Yesu a.
4 Da ray ŋgene, Piyer aa guzlar a Yesu, a ləvar: «Waa Bay Mahura, maaya
na, ya njakwa feɗe. Da ka wuɗey na, amba ya kərcey slam hay maakar,
pal ŋgada kah, pal ŋgada Mawiz, pal ŋgada Eli.»
5 Daa masa faa guzley araŋ na, mekwtene meweɗey ndəɗ-ndeɗ! a sawa,
sərat! a sərtata. A cənam ɗay maa guzlwa daa mekwtene he, a ləvey:
«Kəɗe he ara Bəzey aɗaw masa yah ma wuɗa kalah. Ara bəzey masa ya
faa səmey ga da ray a. Jəkfamar sləmay!»
6 Masa *gula hay ŋga Yesu ma cəndamara la na, a zluram ga, ta', a təɗam
ta mey ta mey, daŋgay dar! a hwayak.
7 Wure ŋgene, Yesu a ŋgəchawa a cakay ata, a wusta ta har, a ləvtar:
«Sləkɗam, ka da zluram ba.»
8 A baŋgaɗamara dey na, a hətam ndaw mekele saba, si Yesu taava aŋga
gway.
9 Masa ata fa bərŋgamawa da aŋgwa ha na, Yesu a kətata, a ləvtar: «Ka
da wuzdamara cek masa akwar ma hətmar keɗe a ndaw ba, haa kasl pas
masa yah, *Bəz ŋga Ndaw, ma da sləkɗawa daa meməcey.»
10 Ta', gula hay ŋga Yesu aa cəfɗamara, a ləvmar: «Ndəhay maa sərkada
kwakwas ŋga Mawiz a ləvam si Eli a sawa la teeseɗ da ray *Kəriste na,
maja me?»
11 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ahaw, fara fara si Eli a sawa ŋga ɗiyta
cek hay cəpa maaya maaya.
12 Ama, yah na, ya fa ləvkwar, Eli ta sawa cay. Ndəhay ta hətmar la, ama
ta sərmara daa ba, ta kamar cek maaya ba la anda mevel ata ma wuɗey.
Ara kəne may, ndəhay a ma da sərdamaya banay, yah, Bəz ŋga Ndaw.»
13 Anda keɗe, gula hay ŋga Yesu ta sərmara sem Yesu aa guzltar na, da
ray *Jaŋ-Baptis.

Yesu a bada cek da ray bəzey
(Mark 9.14-29; Luk 9.37-43a)

14 Masa ata Yesu ta gula aŋga hay maakar heyey ma wusam la a cakay
ndəhay makustakaya na, ta', ndaw daha a ŋgəchawa a cakay Yesu, a
regedey fa mey aŋga,
15 a kar ambahw, a ləvar: «Bay Mahura, bəzey aɗaw aŋga ta cek da ray,
fa ɓərzlada, fa sərda banay. Da cek aha ta zlar ŋga ɓərzlada la na, ta pas
laŋgar a təɗda aa awaw, da daa ba, aa yam. Sərfar dey-ceceh may taw!
16 Ya ta handa la fa gula akah hay, ama ta gwamara ŋga mbəldamara
daa ba.»

17:1 17.1 5.1 **17:2 17.2-8** 2Pi 1.16-18; CWJ 1.16 * **17:3 17.3** Ata Mawiz ta Eli na, ta məcam sem dəga zleezle, ta wuzmatar vaw la a gula hay ŋga Yesu. **17:5 17.5** 3.17 **17:9 17.9** 16.20 **17:10 17.10-11** Mal 3.23-24; Mt 16.14 **17:12 17.12-13** 11.14; Lk 1.17; Jaŋ 1.21

17 Yesu ta', aa guzley, a ləvey: «Hey! Akwar ndəhay marəzltakaya masa
ma pamaya ŋga ndaw akwar fara fara ba keɗe. Ya da njey ta akwar na,
haa ta vara? Ya da ɓəskwar na, haa ta vara? Handamiwa bəzey a feɗe!»
18 Masa ata ma handamərwa bəzey a la na, Yesu ta', aa bəcar a cek da
ray bəzey a. Ta', cek aha a bey. Wure ŋgene, bəzey a, a mbəley.
19 Masa ata Yesu ta gula aŋga hay ata taava ata na, ta', gula aŋga hay
a, a ŋgəcham a cakay a, aa cəfɗamara, a ləvmar: «Ala ta gwamara ŋga
badamara cek da ray bəzey a daa ba na, maja me?»
20 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Maja akwar fa təɓmara mey ŋga
Gazlavay fara fara daa ba. Ya fa ləvkwar fara fara, da akwar fa təɓmara
mey ŋga Gazlavay kwa kuset kəɗey həma babəza ŋga bazlawar na, ŋgene,
ka gwamara ŋga ləvmar a aŋgwa mahura keɗe, sləkɗey la feɗe, daw
ŋgada fataɗay na, aŋgwa ha a sləkɗey la. Anda keɗe, cek masa ta gəra
ŋga key fa akwar na, daa ba. [
21 Ama ŋga bey cek anda keɗe da ray ndaw na, si ta medərey-daŋgay a
Bay Gazlavay leŋ ta mekey *daliyam.]»

Yesu aa guzley saya da ray meməcey aŋga ta masləkɗawa aŋga (Mark 9.30-32; Luk 9.43b-45)

22 Ta pas laŋgar daha, ata Yesu ta gula aŋga hay a vəhmawa a *Galile,
ata tabiya daa slam a. Yesu ta', aa guzltar, a ləvtar: «A da kərzamaya yah,
*Bəz ŋga Ndaw, a da vəldamaya a har ndəhay.
23 Ndəhay a, a da kəɗmaya vagay. Ŋga ɗar maakar a na, ya sləkɗawa
la daa meməcey.»
Mey a keɗe a təɗtar mevel a gula aŋga hay.

Mey da ray budaw

24 Ata Yesu ta gula aŋga hay a diyam a Kapernayum. Ata ma wusam la
na, ndəhay ma cakala budaw ŋga *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay ata
feteɗe. Ta', ndəhay a, a ŋgəcham a cakay *Piyer aa cəfɗamara, a ləvmar:
«Bay akwar na, a pəley budaw ŋga Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay ba
daw?»
25 Piyer a mbəɗdatara, a ləvtar: «'A, 'a, fa pəley.»
Daa masa Piyer fa mbəzey a way masa Yesu aa da hwaɗ a na, Yesu aa
guzlar teeseɗ, a ləvar: «Simaŋw Piyer, ya wuɗey ŋgaa cəfɗaka, ma pəlam
budaw a bay hay da bəla keɗe na, wa hay wa? Ara bəza hay ŋga bay hay
a daw? Da daa ba, ara zəgdaw hay daw?»
26 Piyer a mbəɗdara, a ləvar: «Ara zəgdaw hay.»
Yesu a ləvey: «Anda keɗe na, bəza hay ŋga bay a pəlam budaw ba.
27 Ama ŋgama ya pəlkwa budaw a, amba mevel a catar ba. Anda keɗe,
daw aa dəhwa ŋga *Galile, kəzla tetəlem † akah a hwaɗ a. Ewet masa kah
ma da lawa teeseɗ na, ka wura mey ŋga ewet e, ka hətfey ɓərey ŋga dala
mak ŋga pəlndakwara budaw a la. Larawa amba ka pəlndakwara budaw
aləkwa cew e.»

18

Ma da key mahura na, wa? (Mark 9.33-37; Luk 9.46-48)

17:17 17.17 Mew 32.5, 20 **17:20 17.20** 13.31; 14.31; 21.21; Mk 11.23; Lk 17.6 **17:22 17.22-23** 16.21 **17:24 17.24** Mab 30.13 † **17:27 17.27** tetəlem: jəra, ŋgalam

1 Daa ŋgene, *gula hay ŋga Yesu a ŋgəcham a cakay a, aa cəfɗamara, a
ləvmar: «Da wuzlah ndəhay masa Gazlavay fa wey da ray ata na, mahura
na, wa?»
2 Yesu ta', a zəlwa bəzey mecəhe, a lacada a wuzlah ata.
3 Ta', aa guzltar, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, da akwar ta mbəɗam
amba ka təram anda bəza hay mecəhe daa ba na, ŋgene, akwar fa da
njam a wuzlah ndəhay masa Gazlavay fa wey da ray ata na, daa ba səlak.

4 Ndaw ma pa ray aŋga ŋga mecəhe anda bəzey mecəhe keɗe na, ara
aŋga ma da key mahura da wuzlah ndəhay masa Gazlavay fa wey da ray
ata.
5 Kwa waawa ma təɓey bəzey anda bəzey mecəhe keɗe maja a wuɗya
na, a key ŋgene, a təɓey yah, ray aɗaw.»

Mewey vaw fa cek ma bata ndaw
(Mark 9.42-48; Luk 17.1-2)

6 «Asaya, kwa waawa ma betey ndaw pal dasi ndəhay ma təɓa mey
aɗaw hay keɗe ŋga key mebərey na, ŋgada aŋga na, ŋgama ata ma
jəwmar aŋgwa mahura a ɗay, ma kəzlamara aa bəlay gway.
7 Kay! Banay daha fa ndəhay da bəla keɗe, maja cek hay ga fa təknamata
ndəhay ŋga key mebərey. Ahaw fara, cek hay a, a da batamata ŋga key
mebərey mandaw mandaw. Ama banay a sawa la a ray ndaw ma həldata
ndəhay ŋga key mebərey a.
8 Da har akah, da daa ba, salay akah, fa həldaka ŋga key mebərey na,
ɗəsla har a, da daa ba, salay a, hazakada dəreŋ ta kah. Ŋgama kah ma
hətey heter mendəvey ba ta salay pal, da daa ba, ta har pal da ray kah ma
da mbəzey aa awaw mendəvey ba ta har akah hay cewete, da daa ba, ta
salay akah hay cewete.
9 Da dey akah fa həldaka ŋga key mebərey na, wuzlka dey a, hazakada
dəreŋ ta kah. Ŋgama kah ma hətey heter mendəvey ba ta dey pal, da ray
kah ma da mbəzey aa vəgeɗ ŋga awaw magaza ta dey akah hay cewete.
(Luk 15.3-7)
10 «Pam leŋgesl, kwa ka da rəsam ndaw pal letek da wuzlah ndəhay ma
pamata ray ata ŋga mecəhe anda bəza hay ba. Fara fara, ya fa ləvkwar
maslaŋ ata hay da vaɗ fa lacafamatar a ray da cakay Papay da vaɗ mandaw
mandaw. [
11 Maja yah *Bəz ŋga Ndaw, ya sawa na, ŋga ləhdata ndəhay masa
maazəɗtakaya.]»

Mey-meŋgey ta təɓaŋ meezəɗey

12 «Da ndaw aa ta təɓaŋ hay temere, da pal da wuzlah ata taa zəɗey sem
na, ndaw aha a da key na, kwara? A mbəkdata təɓaŋ hay kwakwar zlam-
letek a ray a zlam-letek da aŋgwa, a daw a səpərwa pal masa meezəɗey
a ŋgene daa ba daw?
13 Ya fa ləvkwar fara fara, da masa ta hətərwa la na, aa səmey la ga
da ray təɓaŋ a pal ŋgene, ma fəna da ray kwakwar zlam-letek a ray a
zlam-letek masa taa zəɗam daa ba heyey.
14 Ara kəne, Papakw akwar masa da vaɗ may, a wuɗey kwa ndaw pal
letek da wuzlah ndəhay ma təɓa mey aŋga hay aa zəɗey ba.»

Da məlmakw ta kaka cek maaya ba la na, ka da kada na, kwara?

18:1 18.1 Lk 22.24 **18:3 18.3** 19.14; Mk 10.15; Lk 18.17 **18:4 18.4** 23.12 **18:5 18.5** Lk 10.16
18:8 18.8-9 5.29-30 **18:10 18.10-14** Jaŋ 10.11-15 **18:14 18.14** 6.10

15 Yesu aa guzltar a gula aŋga hay, a ləvtar: «Da məlmakw * ta kaka cek
maaya ba la na, daw fa vəɗa, kadara mebərey aŋga ha, akwar taa cew
e. Da ta cəndakawa mey akah la na, ŋgene ara cek maaya, kah ma ɗiya
məlmakw a sem.
16 Ama da a cəndakawa mey akah ba na, ŋgəley ndaw pal, da daa ba,
ndəhay cew asi akah. Ka ka anda keɗe na, anda ɗerewel ŋga Gazlavay
ma ləvey: "Kwa cek wura wura maaya ba masa ndaw ma ka, ŋga sərey
mey da ray a fara fara na, maaya na, ndəhay cew, da daa ba, maakar a
nəkmara mey a, a kam sede da ray mey a."
17 Da a cəndakwara ba cəŋga na, kada mey a, a ndəhay daa *mecəmey-
ray ŋga ndəhay aɗaw hay. Da a cəntar mey a ndəhay daa mecəmey-ray a
ba cəŋga na, pa məlmakw a ŋga ndaw ma səra Gazlavay ba, da daa ba,
pa ŋga *ndaw ma cakala budaw.»

Mey da ray medərey-daŋgay

18 «Ya fa ləvkwar fara fara, kwa mey wura wura masa akwar ma da
jəwmara da bəla na, aŋga majəwkaya da gazlavay da vaɗ may. Asaya,
kwa mey wura wura masa akwar ma da pəskamara da bəla na, aŋga
mapəskakaya da gazlavay da vaɗ may.
19 «Ya fa ləvkwar saya: da ndəhay cew da bəla keɗe, a cəmam ɗay ŋgaa
cəfɗey kwa meeme daa medərey-daŋgay na, Papay da vaɗ a vəltar la.
20 Maja da ndəhay cew, da daa ba, maakar ta cəmam la ta mezəley aɗaw
na, yah da wuzlah ata.»

Mey-meŋgey ta ndaw ma ka sləra ma sərey dey-ceceh ba

21 Fa dəɓa ha, *Piyer ta', a ŋgəchey fa Yesu, a ləvar: «Bay Mahura, da
məlma aɗaw fa kaya cek maaya ba mandaw mandaw na, ya da mbəkdara
mebərey aŋga na, dey we? Haa dey maasala daw?»
22 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Kay! dey maasala daada ba, ama dey
kwakwar maasala haa dey maasala ha.
23 «Maja ŋgene, ya wuɗey ŋga ŋgakwar mey amba ka sərmara Gazlavay
a wey da ray ndəhay na, kwara. Bay daha a wuɗey ŋgaa cəfɗa dəvaz aŋga
fa ndəhay ma ka sləra aŋga hay.
24 Masa aŋga fa zlar ŋgaa cəfɗa dəvaz a na, a handamar ndaw pal masa
ta dala aŋga da ray a ga a sləfey ba.
25 Cek aŋga ŋga pəla daa ba. Anda keɗe, bay a, a pəskatar mey a gula
aŋga hay ŋga həɗkadamara ndaw aha, ta ŋgwas aŋga, ta bəz aŋga hay
leŋ cek aŋga hay cəpa ŋga pəley dəvaz a.
26 Ta', ndaw a heyey, a pətkweley fa mey ŋga bay aŋga ha, a ləvar:
"Ambahw, bay aɗaw, vəlya ɗar nekəɗey, cay na, ya pəlkawa cəpa."
27 Bay heyey dey-ceceh a kar fa ndaw aha. Anda keɗe, a mbəkda dəvaz
aŋga da ray ndaw aha heyey cəpa, ta', a mbəkda ŋga daw.
28 «Masa ndaw aha fa bawa na, a cam ray ta ndaw mekele masa ata ma
kam sləra bama. Dəvaz aŋga fa ndaw aha daha may, dəvaz a, kuset kəɗey
gway. Kaw! a kərza ndaw aha kasl! asi ɗay. Ta', a ləvar: "Pəlyawa dala
aɗaw."

---

* **18:15 18.15** məlmakw: A wuɗey ŋga ləvey ara məlmaŋ ŋga səkway ba, ama ara məlmaŋ daa mey ŋga Gazlavay. **18:15 18.15** Lev 19.17; Gal 6.1 **18:16 18.16** Mew 19.15; Jaŋ 8.17; 2Kwr 13.1; 1Tm 5.19 **18:17 18.17** Tit 3.10 **18:18 18.18** 16.19; Jaŋ 20.23 **18:19 18.19** 7.7 **18:20 18.20** 28.20 **18:22 18.22** MC 4.24 **18:23 18.23** 25.19 **18:27 18.27** Lk 7.42

29 Ndaw masa ata ma kam sləra bama heyey, ta’, a pətkweley fa mey
aŋga, a dərar daŋgay, a ləvar: “Ambahw, vəlya ɗar nekəɗey, cay na, ya
pəlkawa.”
30 Ama ndaw kaa heyey a təɓa ba. Ta’, a handa, a kəzla aa fərsəne, haa
aŋga ma pəlra dəvaz aŋga ha.
31 Mandala aŋga hay siya ma hətmar na, a rəzlam, mevel a catar ga. Ta’,
a diyam a wuzdamara mey a cəpa a bay ata heyey.
32 Da ray ŋgene, bay a heyey a zəlrawa ndaw aha, a ləvar: “Kah na,
ndaw malamba. Ya ta mbəkdakawa dəvaz masa da ray kah sem cəpa
maja kah ma dərya daŋgay.
33 Kaa kah na, ka sərfar dey-ceceh fa mandala akah anda yah ma sərfaka
dey-ceceh ba na, kwara?”
34 Mevel a car a bay heyey, ta’, a vəlda a har ndəhay ŋga sərdamara
banay, haa aa ma pəlra dəvaz aŋga ha cəpa.»
35 Cay, Yesu ta’, a patar leŋgesl, a ləvtar: «Yaw, ara anda ŋgene, da ndaw
da wuzlah akwar a mbəkdara mebərey ŋga məlmaha ta mevel pal ba na,
Papay da vaɗ, fa da mbəkdara mebərey aŋga daa ba kəne may.»

19

Mey da ray meɓəley ŋgwas
(Mark 10.1-12; Luk 16.18)

1 Masa Yesu ma ndəvda mey aŋga cay na, ta’, a bey daa hwayak ŋga
*Galile, a daw aa hwayak ŋga *Jude da dey laŋgar ŋga wayam ŋga Jurdeŋ.

2 Ndəhay ga, a səpmar wurzay. Feteɗe, ta’, a mbəldata masa-macay hay
da wuzlah ata.
3 *Fariza hay a diyam a cakay a, amba a jadamara. Aa cəfɗamara, a
ləvmar: «Kwakwas aləkwa a vəley cəveɗ a ndaw ŋga ɓəla ŋgwas aŋga,
kwa fa mey wura wura daw?»
4 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga
Gazlavay a ləvey: “Daa mezley ŋga bəla, Gazlavay a ləmwa na, zel ta
ŋgwas.” Ka ta jaŋgamara mey a daa ba daw?
5 Gazlavay a ləvey saya: “Maja ŋgene, ndaw-mezəle a mbəkda papaha
ta mamaha, amba a cəmam ta ŋgwas aŋga. Ata cewete, a təram anda
ndaw pal.”
6 Anda keɗe, ata ndəhay cew saba, ama ata anda ndaw pal. Yaw, cek
masa Gazlavay ma cəma sem anda keɗe na, ndaw a da wunka ba.»
7 Fariza hay a, aa cəfɗamara Yesu a saya, a ləvmar: «*Mawiz ta wuzleley
mewey la ma ləvey, da ndaw a wuɗey ŋga ɓəla ŋgwas aŋga na, si a
wuzlalar ɗerewel ŋga wuzda aŋga ma ɓəla sem. Kaa a wuzlala mey a
anda keɗe na, maja me?»
8 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Mawiz a vəlkwar cəveɗ ŋga ɓəley
ŋgwas akwar hay na, maja mevel akwar maaya ba. Ama daa mezley ŋga
bəla na, cek aha ta key kəne na, daa ba.
9 Ya fa ləvkwar fara fara, kwa waawa ma ɓəla ŋgwas aŋga, ŋgwas aha
ta ley vaw saw da palah daa ba, a ley ŋgwas mekele, a key ŋgene na, a
ley vaw saw da palah.»
10 Gula aŋga hay, a ləvmar: «Da ŋga ɓəley ŋgwas si anda keɗe na,
ŋgama, ndaw a njey manjar ŋgwas.»

18:33 18.33 5.7 **18:34 18.34** 5.26 **18:35 18.35** 6.12, 15; Ef 4.32; Kwa 3.13; Jak 2.13 **19:1 19.1** 7.28; Lk 9.51 **19:4 19.4** MC 1.27 **19:5 19.5** MC 2.24; Ef 5.31 **19:7 19.7** 5.31 **19:9 19.9** 5.32; Lk 16.18 **19:10 19.10** 1Kwr 7.1

11 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ndəhay cəpa a təɓmara mey a ŋga key
kəne ba. Ma gwa ŋga təɓmara na, si ndəhay masa Gazlavay ma vəltar
gədaŋ ŋga təɓmara mey a.
12 Sərmara, cek hay mekele mekele daha ma təkta ndəhay ŋga ley
ŋgwas. Ndəhay siya maja vaw a latar ba dəga ŋga mayawa ata, siya
maja ata maaŋgwaɗatakaya, siya hay may a njam manjar ŋgwas, maja a
wuɗam ŋga key sləra ŋgada Bay Gazlavay gway. Da ndaw ma gwa ŋga
təɓa mey masa yah ma kada da ray meley ŋgwas keɗe daha na, ŋga təɓa.»

Yesu a pəstar mey a bəza hay
(Mark 10.13-16; Luk 18.15-17)

13 Fa dəɓa ha, ndəhay a handamata bəza hay fa Yesu, amba a patar har a
ray, a pəstar mey, a dərey daŋgay maja ata. Ama gula aŋga hay, a kamatar
mey a ndəhay a.
14 Da ray ŋgene, Yesu aa guzltar a gula aŋga hay a, a ləvtar:
«Mbəkdamatərwa bəza hay ŋga samawa fa yah! Ka da təkmata ba, maja
Gazlavay fa wey da ray ndəhay masa anda bəza hay a.»
15 Ta', a patar har a ray, a pəstar mey. Fa dəɓa ha, ndal! madaw aŋga.

Bəz-gula masa-zleley aa cəfɗa Yesu da ray mehətey heter mendəvey ba
(Mark 10.17-31; Luk 18.18-30)

16 Ta pas laŋgar daha, bəz-gula daha a ŋgəchey a cakay Yesu, aa cəfɗa,
a ləvar: «Bay aɗaw, ya da key maaya amba ya hətey heter mendəvey ba
na, me?»
17 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Kaa cəfɗaya da ray mekey cek maaya na,
maja me? Ara Gazlavay pal taava aŋga, ndaw maaya. Da ka wuɗey ŋga
hətey heter mendəvey ba na, si ka nar ray a *mewey hay ŋga Gazlavay.»
18 Gula ha aa cəfɗa Yesu, a ləvar: «Ya ney ray na, a mewey hay wura?»
Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ka da kəɗey ndaw vagay ba, ka da ley vaw
saw da palah ba, ka da leley ba, ka da mbərzley a ray ndaw ba.
19 Natar ray ŋgada ata papakw ta mamakw, asaya, wuɗa meseembew
akah anda kah ma wuɗa ray akah.»
20 Bəz-gula ha, a ləvar: «Mewey hay a cəpa keɗe, ya ta zləɓta daa ba
səlak, ma mbəkya ŋga key na, wura dəɓa wura?»
21 Yesu a ləvar a bəz-gula ha: «Da ka wuɗey ŋga tərey ndaw maaya
kalah na, daw, həɗkadata cek akah hay tabiya, wunkatara dala ha a masa-
viya hay. Da ka ta ka la anda keɗe na, ka da hətey zleley fa Gazlavay da
vaɗ. Masa kah ma vəldatara dala ha cay a masa-viya hay na, sawa, səpya.»

22 Masa bəz-gula ha ma cənda mey a anda keɗe na, ta', a daw, aŋga ta
meesəmey daa ba, maja aa ta zleley ga, a wuɗey ŋga vəldatara a ndəhay
ba.
23 Da ray ŋgene, Yesu aa guzltar a gula aŋga hay, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar
fara fara, aŋga ta banay ga ŋgada ndaw masa-zleley amba a təɓa Gazlavay
ŋga wey da ray a.
24 Asaya, ya fa ləvkwar, aŋga ta banay ŋgada slagwama ŋga mbəzey
taa vəgeɗ ŋga baatal. Ama, aŋga ta banay ga ma fəna saya ŋgada ndaw
masa-zleley ŋga təɓa Gazlavay ŋga wey da ray a.»
25 Masa gula aŋga hay ma cəndamara mey a keɗe na, a rəzlam ga, a
ləvam: «Kay! Da anda keɗe na, ma da ləhey daa mebərey na, wa?»

19:14 19.14 18.3 **19:18 19.18-19** Mab 20.12-16; Lev 19.18 **19:19 19.19** 22.39 **19:21 19.21** 6.20; 8.21-22; Lk 12.33 **19:22 19.22** Ps 62.11

26 Da ray ŋgene, Yesu a nəkta, a ləvtar: «Meləhey daa mebərey na, ara
cek masa ndaw-magədaŋ ma gwa ŋga ka ba, ama Gazlavay na, a gwa ŋga
kata cek hay tabiya.»
27 Ta', *Piyer aa guzlar a Yesu a, a ləvar: «Yaw, ala na, ya ta
mbəkdamatərwa cek ala hay sem cəpa, amba ya səpmaka. Kaa ya da
hətam fa salay ala na, me?»
28 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, ta pas masa
cek hay cəpa ma da təram mawiya na, yah, *Bəz ŋga Ndaw, ya da njey aa
slam-menjey aɗaw mawaɗakaya ŋga wey da ray ndəhay. Akwar, kuraw a
ray a cew masa ma səpmaya keɗe na, ka da njam aa slam-menjey ŋga bay
hay amba ka kamatar sariya ŋgada səkway hay kuraw a ray a cew ŋga
*Israyel.
29 Da ndaw a mbəkdərwa way aŋga, da daa ba, a mbəkdatərwa
məlmaha hay, dam-mamaha hay, mamaha, papaha, bəz aŋga hay, da daa
ba, a mbəkdatərwa ley aŋga hay, amba a səpya na, ndaw aha a hətey cek
hay a la ma fəna masa aŋga ma mbəkdatərwa ŋgene a key dey temere.
Asaya, a hətey heter mendəvey ba la may.
30 Yaw, ndəhay ga ma təɓmara mey aɗaw ŋgeeme, a da vəham fa dəɓa.
Asaya, ndəhay ga masa fa dəɓa, a da diyam fa mey.»

20

Mey-meŋgey ta ndəhay ma ka sləra da ley

1 Ta', Yesu aa guzltar a gula aŋga hay, a ləvtar: «Ya gwa ŋga wa cek masa
ndəhay ma da hətam ta pas masa Gazlavay ma da wuzdərwa mewey aŋga
da ray ndəhay na, ta me? Ehe, ya ŋgakwar mey da ray a. Bay ŋga ley daha,
a bawa taa pərek e ŋga səpey ndəhay ŋga key sləra da ley aŋga.
2 A kam maɗay ta ndəhay ma ka sləra. Fa mevərndey na, a da vəltar
dala təɗe ŋga sləra ŋga ndaw mevərndey da ley. Ta', a ləvtar ŋga diyam
a ley aŋga ha dəɓa.
3 Pas təɗe mehəley maaca na, a bawa da way saya, a da nəkey dey na,
a ray ndəhay mekele hay manjatakaya ŋga maaya daa slam aha.
4 Ta', a ləvtar: "Diyam ta kam sləra da ley aɗaw katay may, amba ya
pəlkwar dala təɗe fa sləra akwar a."
5 Ta', ndəhay a, a diyam aa sləra ha. Bay ŋga ley kaa heyey a bawa ta
wuzlah-pas, a həley ndəhay mekele. Asaya, a bawa ta pas ŋgaa kwaɗ, a
həley ndəhay mekele saya.
6 Pas gweegwe a kəzley na, a bawa, a hətey ndəhay manjatakaya daa
slam aha saya, a ləvtar: "Ka vərndam ŋga maaya anda keɗe na, maja
me?"
7 A mbəɗdamara, a ləvmar: "Ya vərndam ŋga maaya na, maja ndaw ma
həlndar aa sləra daa ba." Anda keɗe, a ləvtar: "Yaw, diyam a ley aɗaw, ta
kam sləra may."
8 «Masa pas ta kəzley cay na, ta', a zəlrawa *bay-ray ŋga sləra aŋga, a
ləvar: "Zəltərwa ndəhay ma ka sləra, pəltara dala ata. Ka zlar ta fa ndəhay
ma samawa madagway-dakw haa kasl fa ndəhay ma samawa ŋgeeme."
9 Ndəhay madagway-dakw heyey a diyam fa bay-ray ŋga sləra heyey
dəɓa, a təɓmara dala ata, kwa waawa a hətey dala təɗe ŋga sləra ŋga
ndaw mevərndey da ley.

19:26 19.26 Zak 8.6; Lk 1.37 **19:28 19.28** 25.31; Lk 22.30; 1Kwr 6.2; CWJ 3.21 **19:29 19.29** 10.37 **19:30 19.30** 20.16; Mk 10.31; Lk 13.30 **20:8 20.8** Lev 19.13; Mew 24.15

10 Ndəhay ŋgeeme heyey a diyam may, a wulkam na, a da hətam ma
fəna ŋga ndəhay madagway-dakw hay heyey. Ama, a hətam na, dala təɗe
ŋga sləra ŋga ndaw mevərndey da ley cəŋga gway.
11 Masa fa təɓmara dala ha na, faa ŋguram mey da ray bay ŋga ley a,
12 a ləvam: “Ndəhay ma samawa madagway-dakw keɗe, a kam sləra
ɓərey pal gway, ama ka vəltar dala letek ta ala ma kam sləra hipas daa
pas mecey na, kwara?”
13 Ta’, bay ŋga ley a, aa guzley ŋgada ndaw pal da wuzlah ata, a ləvar:
“Jam aɗaw, ya ta bataka daa ba səlak, maja ya kakwa maɗay na, da ray
dala təɗe ŋga mevərndey ŋga sləra ŋga ndaw pal da ley, ba diya?
14 Təɓa dala akah masa anda aləkwa ma kakwa maɗay, daw. Ya wuɗey
ŋga vəlar dala həma ŋga akah a ndaw ma sawa aa sləra fa dəɓa keɗe.
15 Fa kah na, ya gwa ŋga key cek ta zleley aɗaw anda yah ma wuɗey ba
daw? Səleŋ fa kaka maja yah ndaw maaya daw?”»
16 Ta’, Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Ara anda keɗe, ndəhay madagway-
dakw, a da təram ndəhay ŋgeeme, asaya, ndəhay ŋgeeme a da təram
ndəhay madagway-dakw.»

Yesu aa guzley ŋga dey maakar da ray meməcey aŋga ta masləkɗawa aŋga
(Mark 10.32-34; Luk 18.31-34)

17 Ata Yesu fa diyam a *Jeruzelem. Daa masa ata daa cəveɗ na, ta’, Yesu
a ŋgəlta gula aŋga hay kuraw a ray a cew ta cakay, a ləvtar:
18 «Ehe, wure keɗe aləkwa fa nakwa a Jeruzelem. Feteɗe na, a da
vəldamaya, yah *Bəz ŋga Ndaw, a har *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka
kwakwas ta *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz. A da kamaya
sariya ŋga kəɗey vagay.
19 Asaya, a da vəldamaya a har ndəhay masa *Jəwif hay ba, amba
aa saŋgəram a ray aɗaw, a sləɗmaya ta laway, a dərmaya fa hwadam
mazlaŋgalakaya, ya məcey la. Ŋga ɗar maakar a na, ya sləkɗawa la daa
meməcey a.»

Mamaŋ ŋga ata Jak ta Jaŋ aa cəfɗa Yesu
(Mark 10.35-45)

20 Fa dəɓa ha, ŋgwas ŋga Zebede ta bəz aŋga hay a ŋgəcham fa Yesu.
Ŋgwas aha a regedey fa mey aŋga, aa cəfɗa ŋga jəna.
21 Yesu ta’, aa cəfɗa, a ləvar: «Ka wuɗey na, me?» Ŋgwas aha, aa
mbəɗdara, a ləvar: «Ya wuɗey na, ka ləvya dəga wure keɗe, daa masa
ka fa zəma bay akah na, ka da njadata bəz aɗaw hay cew keɗe, pal ta
har-zəmay akah, laŋgar ta har-gula akah.»
22 Yesu aa guzltar a bəza hay ŋga ŋgwas a heyey, a ləvtar: «Ka sərmara
cek masa akwar maa cəfɗam ba. Ka gwamara ŋga səram banay la anda
yah ma da səra daw *?» Ta’, a mbəɗdamara, a ləvmar: «Ahaw, ya
gwamara.»
23 Yesu a ləvtar: «Ahaw, ka səram banay la anda yah ma da səra. Ama
ŋga njey ta har-zəmay aɗaw, da daa ba, ta har-gula aɗaw na, ara yah ma
da ɗəsla mey a ŋgene ba. Ara Papay ma ɗiyta slam hay a ŋgene ŋgada
ndəhay masa aa ma walata.»

20:16 20.16 19.30 **20:17 20.17-19** 16.21; 27.26-31 * **20:22 20.22** Ka gwamara ŋga səram banay la anda yah ma da səra daw?: Ta mey Gərek a ləvey «Ka gwamara ŋga sam cek la daa vəley anda yah ma da sa daw?» **20:22 20.22** 26.39; Mk 14.36; Lk 22.42; Jaŋ 18.11 **20:23 20.23** SNM 12.2

24 Fa dəɓa ha, masa gula aŋga hay siya kuraw ma cəndamara mey a na,
a cam mevel a ray məlmaŋ hay cew heyey.
25 Da ray ŋgene, Yesu a zəlta tabiya, a ləvtar: «Ka sərmara da wuzlah
ndəhay da bəla keɗe na, bay hay daha. Bay hay a na, fa wam da ray
ndəhay ta gədaŋ, asaya, mahura hay mekele fa wam da ray ndəhay ta
cəveɗ e ba.
26 Ama da wuzlah akwar na, a da key kəne ba. Yaw, da ndaw da wuzlah
akwar a wuɗey ŋga key mahura na, si a tərey ndaw ma ka sləra akwar.
27 Asaya, da ndaw da wuzlah akwar a wuɗey ŋga key *bay-ray na, si a
tərey anda beke akwar.
28 Anda keɗe, kwa yah, *Bəz ŋga Ndaw, ya sawa a bəla na, amba ndəhay
a kamaya sləra ba. Ama ya sawa a bəla na, amba ya katar sləra a ndəhay,
ya vəlda heter aɗaw ŋga ləhey ndəhay ga daa mebərey.»

Yesu a wurey dey ŋga ndəhay wulaf hay cew
(Mark 10.46-52; Luk 18.35-43)

29 Masa ata Yesu ta gula aŋga hay fa bam da Jerikwaw na, ndəhay ga fa
səpmatar wurzay.
30 Ndəhay wulaf hay cew daha manjatakaya da mey-cəveɗ. A cəndamara
na, Yesu fa daw ta ŋgene. Ta', a wudam, a ləvam: «Bay Mahura, Bəzey
ŋga *Davit, ambahw sərfandar dey-ceceh may taw!»
31 Ndəhay ga heyey a kamatar mey, a ləvmatar ŋga njam teete. Ama
wulaf hay a, a wudam ta gədaŋ ta gədaŋ cəŋga, a ləvam: «Bay Mahura,
Bəzey ŋga Davit, ambahw sərfandar dey-ceceh may taw!»
32 Yesu ta', a lecey, a zəltərwa, aa cəfɗata, a ləvtar: «Ka wuɗam ya
kakwar na, me?»
33 Ta', wulaf hay a, a mbəɗdamara, a ləvmar: «Bay Mahura, ya wuɗam
ka wurndara dey ala.»
34 Wulaf hay a, a kamar dey-ceceh a Yesu. Aŋga gas! gas! a gəsfatar har
fa dey ata. Wure wure ŋgene, dey ata ha, wur! wur! a wuram, a hətmar
dey maaya maaya dəɓa. Fa dəɓa ha, ta', a diyam asiya.

21

Yesu a daw a Jeruzelem anda bay
(Mark 11.1-11; Luk 19.28-40; Jaŋ 12.12-19)

1 Ata Yesu ta gula aŋga hay fa diyam aa berney ŋga *Jeruzelem. Masa ata
gweegwe ta berney a na, a wusam gweegwe ta slala daha mezəley Betfaje
da rav Aŋgwa ŋga *Awliviye. Yesu ta', a slərey gula aŋga hay cew teeseɗ
ŋgada slala ha,
2 a ləvtar: «Diyam a slala fa mey akwar katay, ka da hətfam madi-
zəŋgwaw majəwkaya ta babəza da cakay a. Pəskamərwa, handamatiwa
cewete.
3 Da ndaw a təkakwar ŋga pəska na, ləvmar: "Bay Mahura a wuɗey."
Ŋgene na, ndaw aha, a mbəkdakwar la ŋga pəska wure ŋgene.»
4 Yaw, cek aha ta key la amba a key anda Gazlavay maa guzlwa zleezle
ta mey *ndaw ma təla mey aŋga ma ləvey:
5 «Ləvmatar a ndəhay daa berney ŋga *Siyaŋw:
nəkam dey, bay akwar fa sawa fa akwar.
Ara ndaw meekweɗ-mey, aa da ray madi-zəŋgwaw,

20:26 20.26-27 23.11; Mk 9.35; Lk 9.48 **20:28 20.28** Iz 53.12; 1Kwr 6.20; 7.23; Gal 1.4; 1Tm 2.5-6; 1Pi 1.18-19 **20:29 20.29-34** 9.27-30 **20:30 20.30-31** 1.1; 9.27; 12.23; 15.22; 21.9, 15; 22.41-46; Mk 10.47-48; 11.10; Lk 1.32, 69; 2.11; 18.38-39; Jaŋ 7.42

aa da ray babəza ŋga madi-zəŋgwaw aha.»
6 Da ray ŋgene, gula aŋga hay cew heyey a diyam, a kamara anda Yesu
ma ləvtar ha.
7 A handamar madi-zəŋgwaw ta babəza ha dəɓa. Gula aŋga hay a, a
ciymata zana ata hay a ray zəŋgwaw hay a. Yesu ta', a njey a ray a.
8 Ndəhay ga malacatakaya daa cəveď ŋga cey ray ta Yesu, a ciyam zana
ata hay aa cəveď ŋga həslmar ray. Siya hay da wuzlah ata, a bəzlham
mey-har ŋga wudez hay, a pamata aa cəveď e may.
9 Ndəhay fa diyam fa mey aŋga, leŋ fa dəɓa aŋga, ata tabiya fa wudam, a
ləvam: «*Hawzana! Həlmakwa Bəzey ŋga *Davit! Anja Bay Gazlavay ŋga
pəsar mey a ndaw masa aa ma slərdərwa ta mezəley aŋga. Həlmakwa
Bay Gazlavay da vaď!»
10 Masa Yesu a fa mbəzey aa berney ŋga Jeruzelem na, ndəhay daa
berney a, a mbəďam haya! haya! aa cəfďam vaw da wuzlah ata, a ləvam:
«Kəďe he na, ara wa?»
11 Ndəhay ga ma diyam ta Yesu heyey, a mbəďdamatara, a ləvmatar:
«Ara ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay, mezəley Yesu, ndaw *Nezeret daa
hwayak ŋga *Galile.»

Yesu a ɓəlta ndəhay daa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay (Mark 11.15-19; Luk 19.45-48; Jaŋ 2.13-22)

12 Fa dəɓa ha, Yesu a mbəzey aa papalah ŋga *Way-mekey-kwakwas
ŋga Gazlavay. Feteďe na, ndəhay fa kam luma. Maja ŋgene, ta', a ɓəlta
ndəhay tabiya ma həďkadam cek hay leŋ ndəhay ma həďkam cek hay. A
bəzlta slam hay ŋga ndəhay ma mbəďa dala ta jaŋga hay ŋga ndəhay ma
həďkadam makurgwadakw hay.
13 Ta', a ləvtar: «Mawuzlalakaya daa ďerewel ŋga Gazlavay, Gazlavay a
ləvey: "Way aďaw na, ara way amba ndəhay a dərmaya daŋgay da hwaď
a." Ama akwar na, ka tərdamara way a keďe ŋga slam ŋga mayal hay!»
14 Ndəhay wulaf hay ta ndəhay jegwer hay a ŋgəcham fa Yesu daa Way-
mekey-kwakwas a. Ta', a mbəldata.
15 Ndəhay mahura hay da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay
leŋ *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz, a hətmatar maazla hay
masa Yesu ma ka. Asaya, a hətmatar bəza hay daa Way-mekey-kwakwas
ŋga Gazlavay a, fa wudam, a ləvam: «*Hawzana! Həlmakwa Bəzey ŋga
*Davit!» Da ray ŋgene, mevel a catar.
16 Ta', a ləvmar a Yesu: «Ka fa cənda mey masa ata maa guzlam keďe
daw?» Yesu a mbəďdatara, a ləvtar: «Ahaw, ya fa cənda. Mawuzlalakaya
daa ďerewel ŋga Gazlavay, a ləvey: "Bay Gazlavay, ka taa sərkadata bəza
hay mecəhe hay ta bəza hay da mey ďəwa la ŋga həlmamaka." Ka ta
jaŋgamara mey a daa ba daw?»
17 Fa dəɓa ha, Yesu a mbəkdata, a bawa daa berney ŋga *Jeruzelem e, a
daw a slala Betani. A ney feteďe dasi tavaď a ŋgene.

Mey da ray wudez manjar babəza (Mark 11.12-14, 20-24)

18 Pepərek e, ta slam ŋgaa pərek na, Yesu a vəhwa aa berney ŋga
*Jeruzelem, may fa car.
19 Daa masa aŋga fa daw na, a hətey wudez daha da mey-cəveď, a yey
babəza anda gudav. Ta', a daw a cakay wudez e, ama a hətfey fa wudez e

21:5 21.5 Iz 62.11; Zak 9.9 **21:8 21.8** 2Bay 9.13 **21:9 21.9** Ps 118.26; 148.1; Mt 20.30-31 **21:11 21.11** 16.14; 21.46; 26.68; Lk 7.16 **21:13 21.13** Iz 56.7; Jer 7.11 **21:15 21.15** 20.30-31 **21:16 21.16** Ps 8.3

na, si gwaslaf a gway, babəza fa vəɗa daa ba. Da ray ŋgene, Yesu a nəsa wudez e, a ləvey: «Kuse! Ka yey babəza saba ŋga sərmataw.» Wure wure ŋgene, wudez e, a kweley.
20 Daa ŋgene, gula aŋga hay, ata da siya. Masa ata ma hətmar wudez e ma kweley anda ŋgene na, a rəzlam, a ləvmar a Yesu: «Wudez e, a kweley fiyaw fiyaw na, kwara?»
21 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, da akwar fa pamara Gazlavay ŋga ndaw akwar fara fara, asaya, da akwar fa wulkam cew cew daa ba na, ka gwamara ŋga key cek anda yah ma ka ŋgada wudez keɗe daada ba, ama ka gwamara kwa ŋga ləvar ŋgada aŋgwa mahura keɗe: "Sləkɗey la feɗe, kəzley aa bəlay" na, a key la kəne.
22 Da akwar fa pamara Gazlavay ŋga ndaw akwar fara fara na, cek masa akwar maa cəfɗamara daa medərey-daŋgay na, a vəldakwara la cəpa.»

Ma vəldara gədaŋ a Yesu na, wa?
(Mark 11.27-33; Luk 20.1-8)

23 Fa dəɓa ha, Yesu a mbəzey aa papalah ŋga *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay. Aa sərkadata ndəhay feteɗe. Masa aŋga faa sərkadata ndəhay a na, ta', *bay-ray hay da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay leŋ mahura hay ŋga *Jəwif hay a ŋgəcham a cakay a, aa cəfɗamara, a ləvmar: «Ma ləvka ŋga kata cek hay a keɗe na, wa? Asaya, ma vəlka cəveɗ ŋga kata na, wa?»
24 Yesu, ta', a mbəɗdatara, a ləvtar: «Yaw, yah may, amba yaa cəfɗakwar mey pal. Da akwar ta mbəɗdamiwa mey a la na, yah may, ya kadakwara ndaw ma vəldiwa cəveɗ ŋga kata cek hay a keɗe la.
25 Kaa ma slərdərwa *Jaŋ-Baptis ŋga katar *baptem a ndəhay na, wa? Gazlavay daw, ndəhay daw?»
Da ray ŋgene, ndəhay mahura hay a ta bay-ray hay a, a slam yawa da wuzlah ata, a ləvam: «Ya da mbəɗdakwa aa mey aŋga ha na, kwara? Da ya ləvkwa: "Ara Gazlavay ma slərdərwa" na, a da mbəɗdandakwara, a ləvey: "Kaa ka təɓmara mey ŋga Jaŋ-Baptis a ba na, maja me?"
26 Ama da ya ləvkwa: "Ara ndəhay ma slərdamərwa" na, ya zlurakwa ta ndəhay maja ndəhay tabiya fa wulkam Jaŋ-Baptis na, ara *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay.»
27 Da ray ŋgene, ta', a mbəɗdamara a Yesu, a ləvmar: «Ya sərmara ba.»
Yesu, ta', a mbəɗdatara, a ləvtar: «Yaw, da anda keɗe na, ya fa da kadakwara ndaw ma vəlya cəveɗ ŋga kata cek hay a keɗe, daa ba may.»

Mey-meŋgey ta bəza hay cew

28 Yesu aa guzltar a ndəhay daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay heyey saya, a ləvtar: «Ya wuɗey ya ŋgakwar mey amba ka wulkam da ray a.
«Ndaw daha, aŋga ta bəza hay cew. A ləvar ŋgada bəzey mahura: "Bəz aɗaw, tasana daw ta kawa sləra da ley."
29 Bəzey a, a mbəɗdara, a ləvar: "Ya fa da daw daa ba." Ama menjey nekəɗey na, a mbəɗda leŋgesl aŋga, ta', a daw ŋga kawa sləra ha.
30 Papaha, ta', a ləvar ŋgada bəzey mecəhe saya, kəne may. Bəzey a, a mbəɗdara, a ləvar: "Aya, papay." Ama fa dəɓa ha, bəzey a, ta daw ŋga kawa sləra heyey daa saba.
31 Kaa dasi bəza hay cew keɗe, ma ka cek masa papa ata ma wuɗey la na, wura?» Ndəhay a, a mbəɗdamara, a ləvmar: «Ara bəzey mahura.»

21:19 21.19 Lk 13.6 **21:21 21.21** 17.20; Lk 17.6 **21:22 21.22** 7.7 **21:26 21.26** 14.5 **21:28 21.28-31** 7.21 **21:28 21.28** Lk 15.11

Yesu a mbəɗdatara ŋgada ndəhay a dəɓa, a ləvtar: «Ahaw, kəne, ama
ya fa ləvkwar fara fara, ndəhay maaya ba hay anda ndəhay ma cakala
budaw ta ŋgwas-barlaw hay, a mbəzam la teeseɗ da ray akwar a wuzlah
ndəhay masa Gazlavay ma wey da ray ata.
32 *Jaŋ-Baptis ta sawa la ŋga wuzkwar cəveɗ masa dər e, ama akwar
ta təɓmara mey aŋga daa ba. Ndəhay ma cakala budaw ta ŋgwas-barlaw
hay, ata na, ta təɓmara mey aŋga la. Kwa masa akwar ma hətmar ata ma
mbəkdamara mekey mebərey na, akwar ta mbəɗdamara menjey akwar
ŋga təɓey mey ŋga Jaŋ-Baptis a daa ba cəŋga.»

Mey-meŋgey da ray ndəhay ma təɓmara Bəzey ŋga Gazlavay ba (Mark 12.1-12; Luk 20.9-19)

33 Yesu aa guzltar a ndəhay saya, a ləvtar: «Jəkam sləmay fa mey-
meŋgey mekele. Ndaw daha, a key jerne ŋga wudez ma yey babəza
mezəmey. Ta', a zləɓa jerne he ray a zlar. Daa jerne he na, a ɗiyey slam
ŋga ɗəcey babəza ŋga wudez e, a ləmey way magəlkaya maazəma ŋgada
ndaw ma jəɗa jerne he. A vəlda jerne he a har ndəhay ŋga kam sləra da
hwaɗ a. Fa dəɓa ha, ta', a daw aa slam dəreŋ.
34 Masa kiya meŋgəley babəza ŋga wudez daa jerne he ta wuswa cay
na, bay ŋga ley a, a slərey gula aŋga hay ŋga təɓwa babəza ŋga wudez e
maala ŋga aŋga.
35 Masa gula hay a ma wusam cay fa ndəhay ma ka sləra daa jerne
kaa heyey na, ndəhay ma ka sləra hay a, kaw! kaw! a kərzamata. Gula
laŋgar, a sləɗmara, laŋgar may, a kəɗmara vagay, asaya, ta', aa zakamara
gula laŋgar ta aŋgwa vagay.
36 Fa dəɓa ha, bay ŋga jerne kaa heyey a slərey gula hay ga ma fəna
ŋgeeme heyey. Ndəhay ma ka sləra daa jerne kaa heyey, a kəɗmata kəne
cəŋga.
37 Fa dəɓa ha, ta', a slərey bəzey aŋga, a wulkey, a ləvey: "A namar ray
la a bəzey da hwaɗ aɗaw."
38 Ama daa masa ndəhay ma ka sləra daa jerne kaa heyey ma hətmar
bəzey aŋga ha fa sawa na, ta', a slam yawa da wuzlah ata, a ləvam: "Katay
ara bəzey ma da wa jerne keɗe fa dəɓa ŋga papaha. Nakwa ta kəɗkwa
vagay, amba ya wakwa jerne he keɗe."
39 Anda keɗe, a kərzamara, a ɗaɗamara a dəɓa jerne he, ta', a kəɗmara
vagay.»
40 Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Kaa wara bay ŋga jerne he ma da
sawa na, a da kadata ndəhay a na, kwara?»
41 A mbəɗdamara, a ləvmar: «Bay ŋga jerne he, a da kəɗta ndəhay
lamba hay a vagay, kwa fa da sərfatar dey-ceceh daa ba. Fa dəɓa ha, a da
vəlda jerne he a har ndəhay mekele. Ndəhay a, a da vəlmar babəza ŋga
wudez e ta kiya meŋgəley babəza ha.»
42 Yesu ta', aa guzltar, a ləvtar: «Akwar ta jaŋgamara mey mawu-
zlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay daa ba səlak daw? Mey masa ma
ləvey:
"Aŋgwa meləmey way masa ndəhay ma ləma way
ma kəzlamara ta cakay na,
aŋgwa ha na, ta tərey sem ŋga aŋgwa maaya meləmey way
ma fənta siya hay jak.
Ŋgene na, ara Bay Gazlavay ma ka cek aha,

21:31 21.31 6.10 **21:32 21.32** Lk 7.29-30 **21:33 21.33** Iz 5.1-2 **21:35 21.35** 22.6 **21:39 21.39** Heb 13.12 **21:41 21.41** 22.7

ara cek maaya fa dey aləkwa.”»

43-44 Fa dəɓa ha, Yesu aa guzltar saya, a ləvey: «[Da ndaw a təɗey a ray
aŋgwa aha na, ndaw aha a da ŋgərfey. Asaya da aŋgwa aha a kəzley a ray
ndaw na, a ɗəga ndaw aha la kwəɗ-kwaɗ anda bebəɗes.] Ara maja keɗe,
ya fa ləvkwar, akwar na, Bay Gazlavay fa da vəlkwar cəveɗ ŋga njey da
wuzlah ndəhay aŋga hay daa ba. A da vəley cəveɗ na, si ŋgada ndəhay
masa sləra ata ma mbafar.»

45 Masa *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta
*Fariza hay ma cəndamara mey-meŋgey masa Yesu maa guzlda ha na,
a sərmara Yesu aa guzley na, da ray ata.

46 Da ray ŋgene, a səpam cəveɗ amba a kərzamara. Ama a zluram ta
ndəhay feteɗe maja ndəhay a, a wulkam Yesu na, ara *ndaw ma təla mey
ŋga Gazlavay.

22

Mey-meŋgey da ray Jəwif hay ma təɓmara mey ŋga Yesu ba (Luk 14.15-24)

1 Yesu aa guzltar ŋgada ndəhay daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay
heyey ta mey-meŋgey hay saya, a ləvtar:

2 «Ya gwa ŋga wa *mewey ŋga Bay Gazlavay da ray ndəhay na, ta me?
Yaw, bay daha, a key gwagway ta pas bəzey aŋga ma lawa kwakwa.

3 A slərdata madərlam aŋga hay ŋga zəlwa ndəhay masa mazəltakaya
ŋgadaa gwagway a. Ama ndəhay mazəltakaya ha, a gəmam ŋga samawa
ba.

4 «Fa dəɓa ha, a slərey madərlam aŋga hay mekele saya, a ləvtar:
“Diyam ta ləvmatar a ndəhay masa mazəltakaya na, ŋga samawa aa
gwagway a. Yah ma hərta sla hay ta ɗahway cay, cek hay tabiya
maɗiytakaya cay, ŋga samawa ŋga zəmey ɗaf ŋga gwagway a dəɓa.”

5 Ama ndəhay mazəltakaya ha, a pam leŋgesl fa mezəley a ba. A diyam
ŋga key cek ata hay mekele. Ndaw laŋgar a daw a ley, ndaw laŋgar a daw
a kawa filaw.

6 Siya hay may, a kərzamata madərlam hay ŋga bay kaa heyey, a
sərdamata banay, a kəɗmata vagay.

7 Masa bay kaa heyey ma cənda na, mevel a car, a slərey sewje aŋga
hay ŋga kəɗey ndəhay ma kəɗmata madərlam aŋga hay heyey vagay. Fa
dəɓa ha, sewje hay a, a wawurmara berney ata.

8 «Cay, ta’, a ləvtar ŋgada madərlam aŋga hay siya: “Cek hay tabiya
ŋga gwagway maɗiytakaya cay, ama ndəhay mazəltakaya na, ata təɗe
ŋga samawa aa gwagway a saba.

9 Anda keɗe, diyam aa cəveɗ mahura hay, zəlmawa kwa waawa masa
akwar ma hətam amba a samawa, a zəmam ɗaf ŋga gwagway a.”

10 Ta’, madərlam aŋga hay kaa heyey, a diyam aa cəveɗ mahura hay,
a zəlmawa ndəhay masa ata ma hətam, ndəhay maaya ta maaya ba hay
cəpa, haa way masa ata ma kam gwagway da hwaɗ a kaa heyey a rəhey.

11 «Bay kaa heyey a daw, a mbəzey aa way ŋga gwagway ŋga nəktərwa
ndəhay ma zəmam ɗaf ŋga gwagway a. A da nəkey dey na, a ray ndaw
daha da wuzlah ata, zana ŋga gwagway fa vaw daa ba.

21:42 21.42 Ps 118.22-23 **21:43-44 21.43-44** Dan 2.34-35, 44-45 **21:46 21.46** 21.11; 26.4-5 **22:2 22.2** 9.15 **22:6 22.6** 21.35 **22:7 22.7** 21.41 **22:11 22.11** CWJ 19.8

12 Aa guzlar a ndaw a, a ləvar: “Jam aɗaw, zana ŋga gwagway fa vaw
akah daa ba kaa na, ka mbəzwa aa way a, ta wura?” Kwa ndaw aha, ta
mbəɗdara daa ba.
13 Ta’, bay kaa heyey aa guzltar a ma ka sləra aŋga hay, a ləvtar:
“Jəwmara salay ta har ŋga ndaw ŋgene, hazakadamara aa ambaw, aa
ləvaŋ. Feteɗe na, a da təway, asaya, a daa pəɗey sler.”»
14 Yesu ta’, aa guzltar a ndəhay a saya, a ləvey: «Ahaw, ndəhay ga
mazəltakaya, ama mawalatakaya na, ndəhay nekəɗey gway.»

Ndəhay mahura hay a jadamara Yesu da ray mepəley budaw (Mark 12.13-17; Luk 20.20-26)

15 Fa dəɓa ha, ndəhay *Fariza hay, a kusam ta cakay ŋga səpey dabaray,
amba a kərzamara Yesu fa mey masa aŋga ma daa guzlda.
16 Ta’, a sləram gula ata hay siya, ta ndəhay ŋga Bay *Herawt fa Yesu
ŋgaa cəfɗamara. A ləvmar: «Bay ala, ya sərmara kah na, ndaw ma
mbərzley ba, ka faa sərkadata ndəhay ŋga njam anda Gazlavay ma wuɗey
fara fara, ka zlurey ta ndaw ba, asaya, ka nəkta ndəhay cəpa letek fa mey
akah.
17 Anda keɗe, ya wuɗam ŋgaa cəfɗamaka, kwakwas aləkwa na, a vəley
cəveɗ ŋga pəley budaw a bay mahura *Sezere daw? A vəley cəveɗ ba
daw? Wuzdandara mewulkey akah da ray mey a keɗe cey.»
18 Ama Yesu ta səra mewulkey ata maaya ba ŋgene sem. Ta’, a ləvtar:
«Akwar ndəhay masa ta neneh cew, ka wuɗam ŋga jadamaya na, maja
me?
19 Wuzmaya dala masa akwar ma pəlam budaw a ta aŋga.» Ta’, ndəhay
kaa heyey a wuzmar dala ha pal.
20 Yesu a nəka dala ha, ta’, aa cəfɗata saya, a ləvtar: «Fa dala ha keɗe
na, ara dey ŋga wa? Ara mezəley ŋga wa?»
21 A mbəɗdamara, a ləvmar: «Ara ŋga Sezere, bay mahura ŋga *Rawm.»
Da ray ŋgene, Yesu a ləvtar: «Anda keɗe, cek masa ŋga Sezere na,
vəldamara a Sezere he. Cek masa ŋga Gazlavay na, vəldamara a Gazlavay
a.»
22 Masa ata ma cəndamara Yesu ma mbəɗdatara anda ŋgene la na, a
rəzlam ga da ray mey a. Mbak! a mbəkdamara, ta’, a diyam.

Mey da ray masləkɗawa ŋga ndəhay daa meməcey (Mark 12.18-27; Luk 20.27-40)

23 Ta pas a ŋgene, ndəhay *Saduse hay a ŋgəcham a cakay Yesu. Saduse
hay na, ara ndəhay ma wulkam, ma ləvam da ndaw ta məcey sem na, fa
da sləkɗawa daa meməcey daa ba. Ta’, aa cəfɗamara Yesu, a ləvmar:
24 «Bay ala, mawuzlalakaya daa *kwakwas ŋga Mawiz a ləvey: “Da
ndaw a məcey ta hətey bəzey daa ba na, si məlmaha a la ŋgwas-vagay a,
amba a yamawa bəza hay ŋgada məlmaha maməckaya ha.”
25 Yaw, məlmaŋ hay maasala da wuzlah ala daha, ata ŋgaa maŋ, ŋgaa
paŋ. Məlma ata mahura leŋ! a ley ŋgwas, pam! a məcey, kwa ta hətey
bəzey daa ba. Da ray ŋgene, a mbəkdara ŋgwas aŋga a məlmaha laŋgar.
26 Cek aha, a key letek ta mambaray a, a key letek ta məlma ata ŋga dey
maakar a haa kasl fa məlma ata ŋga dey maasala ha.
27 Fa dəɓa ha ata ma məcam la cəpa ata na, ŋgwas aha pam! a məcey
may.

22:13 22.13 8.12 **22:21 22.21** Rm 13.7 **22:23 22.23** Lk 20.27 **22:24 22.24** Mew 25.5-6; MC 38.8

28 Anda keɗe, ta pas masa ndəhay maməctakaya ma da sləkɗamawa na,
ŋgwas aha a da key na, ŋgwas ŋga wa dasi ata? Maja ata cəpa ta lamara
la ŋga ŋgwas ata.»
29 Yesu a mbəɗdatara a ləvtar: «Akwar faa zəɗdamara ray akwar maja
ka sərmara mey ŋga Gazlavay ba, asaya, maja ka sərmara gədaŋ aŋga ba.
30 Ya fa ləvkwar fara fara, ta pas masləkɗawa ŋga ndəhay daa meməcey
na, zel hay fa da lam ŋgusay daa saba, ŋgusay fa da njam ta zel hay daa
saba may, ama ndəhay, a da njam anda maslaŋ hay ŋga Gazlavay da vaɗ.
31 Akwar ma jaŋgamara mey masa Gazlavay maa guzldakwara da ray
masləkɗawa ŋga ndəhay daa meməcey na, daa ba daw? Gazlavay a ləvey:
32 "Yah, Gazlavay masa *Abəraham, *Izak, leŋ *Jakwap ma namar ray."»
Yesu aa guzley saya, a ləvey: «Gazlavay na, ara Gazlavay ŋga ndəhay ta
dey, ba na, ŋga ndəhay maməctakaya ba.»
33 Ndəhay tabiya ma cəndamara mey a keɗe na, a rəzlam da ray
meesərkedey ŋga Yesu a.

Mewey ŋga Gazlavay masa mahura na, wura?
(Mark 12.28-34; Luk 10.25-28)

34 Masa *Fariza hay ma nəkmara Yesu ta kusta *Saduse hay sem ta mey
na, ta', a kusam, a ŋgəcham a cakay Yesu.
35 *Ndaw maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz da wuzlah ata daha, aa
cəfɗa Yesu amba a jada, a ləvar:
36 «Bay aɗaw, *mewey ŋga Gazlavay mahura ma fənta siya hay na,
wura?»
37 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «"Si ka wuɗa Bay Gazlavay akah, ta mevel
akah cəpa, ta mesəfney akah cəpa, asaya, ta leŋgesl akah cəpa."
38 Keɗe he ara mewey ŋga Gazlavay mahura ma fənta siya hay.
39 Asaya, mewey ŋga dey cew e ma səpa keɗe daha saya. Mewey a, ata
letek. Mewey a, a ləvey: "Si ka wuɗa meseembew akah anda kah ma wuɗa
ray akah."
40 Yaw, *kwakwas ŋga Mawiz tabiya ta meesərkedey ŋga ndəhay ma
təla mey ŋga Gazlavay zleezle macəmtakaya tabiya na, daa mewey hay a
cew keɗe.»

Kəriste, aŋga bay ŋga Davit na, kwara?
(Mark 12.35-37; Luk 20.41-44)

41 Daa masa *Fariza hay makustakaya na, Yesu aa cəfɗata may,
42 a ləvtar: «*Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata
ndəhay na, ka wulkam da ray a na, kwara? Aŋga, səkway ŋga wa?» A
mbəɗdamara, a ləvmar: «Aŋga na, səkway ŋga Bay *Davit.»
43 Yesu a ləvtar: «Ta gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay na, Davit ta
zəla Kəriste he la, "Bay Mahura." Kaa a zəla anda keɗe saya na, kwara?
Davit e, ta ləvey la:
44 "Bay Gazlavay a ləvar a Bay aɗaw Mahura:
Sawa, njey a har-zəmay aɗaw
amba ya wakwa da ray ndəhay
haa ta pas masa yah ma da pata
masa-gəra akah hay asi salay akah."
45 Yaw, da Davit a zəla Kəriste "Bay Mahura" na, kaa wara Kəriste he ara
bəzey da hwaɗ Davit saya na, kwara?»

22:32 22.32 Mab 3.6 **22:37 22.37** Mew 6.4-5 **22:39 22.39** Lev 19.18; Mt 5.43; 19.19; Rm 13.9; Gal 5.14; Jak 2.8 **22:40 22.40** 5.17; Rm 13.10 **22:41 22.41-46** 20.30-31 **22:44 22.44** Ps 110.1; SNM 2.33-35; 1Kwr 15.27; Heb 1.13; 8.1

46 Kwa ndaw pal da wuzlah ata ta gwa ŋga mbəɗdara kwa mey pal daa
ba. Dəga ta pas ŋgene, kwa waawa a zlurey ŋgaa cəfɗafar mey.

23

Yesu a patar leŋgesl a ndəhay da ray ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ta da ray Fariza hay
(Mark 12.38, 39; Luk 11.43, 46; 20.45, 46)

1 Yesu aa guzltar ŋgada ndəhay makustakaya ta ŋgada gula aŋga hay
daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay heyey saya,
2 a ləvtar: «*Ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz leŋ ndəhay
*Fariza hay na, mapatakaya aa slam a ŋga Mawiz ŋgaa sərkedey kwakwas
aŋga.
3 Si ka təɓmara mey ata, asaya, ka kamara cek masa ata maa
sərkadamakwara ha. Ama cek masa ata ma kamara na, ka da kamara
ba, maja ata ta ray ata na, fa kamara cek anda ata maa sərkadamakwara
ha, daa ba.
4 A bamawa kwakwas hay maadakw a maadakw a masa ndəhay ma
gwamara ŋga səpa ba. A təkmatar ɗay a ndəhay ŋga səpmara kwakwas
hay a, ama ata na, a gəmam ŋga jənmata ndəhay ŋga səpey kwakwas hay
a kwa nekəɗey ba.
5 A kamata sləra ata hay tabiya na, amba ndəhay a hətmatar aa
həmdamata gway. Anda keɗe, a wuzlalam mey masa daa ɗerewel ŋga
Gazlavay, a təfmara aa ambal anda laya, a ləwmara fa daŋgay, da daa
ba, fa har. A təfmata mahura mahura ma fəna ŋga ndəhay siya hay.
Asaya, zana hay masa ata ma pamata fa vaw na, a cam gagəmay maazəma
maazəma * fa mey a, ma fəna ŋga ndəhay mekele.
6 «Da ta zəlmata la aa gwagway na, a wuɗam menjey aa slam maaya
ŋga ndəhay mahura hay. Asaya, daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay
na, a wuɗam menjey aa slam maaya fa mey.
7 A wuɗam ndəhay a camatar har ta meney ray fa mey ŋga ndəhay
makustakaya, asaya, a wuɗam ndəhay a zəlmata bay.
8 «Ama akwar na, ka da təɓmara amba a zəlmakwar bay ba, maja akwar
tabiya na, məlmaŋ hay. Ŋgada akwar, ndaw ma səra cek na, aŋga pal.
9 Asaya, ka da zəlam ndaw da bəla keɗe Papaŋ ba, maja Papakw akwar
na, aŋga pal masa da vaɗ.
10 Ka da təɓmara amba a zəlmakwar Bay Mahura ba, maja Bay akwar
Mahura na, ara *Kəriste pal taava aŋga.
11 «Ndaw mahura da wuzlah akwar na, ara ndaw ma kakwar sləra.
12 Kwa waawa ma pa ray aŋga ŋga ndaw mahura na, Gazlavay a da pa
ŋga mecəhe. Kwa waawa ma nada ray aŋga na, Gazlavay a da pa ŋga
mahura.»

Yesu a mbəɗtar ray a ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ta a Fariza hay
(Mark 12.40; Luk 11.39-42, 44, 52; Luk 20.47)

13 «Banay a sawa la a ray akwar, akwar *ndəhay maa sərkada kwakwas
ŋga Mawiz ta *Fariza hay. Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew. Akwar

---

22:46 22.46 Mk 12.34; Lk 20.40 **23:3 23.3** Rm 2.21-23 * **23:5 23.5** Daa mewulkey ŋga Jəwif hay, gagəmay macakaya maazəma fa mey ŋga zana ŋga ndaw na, a wuzda ndaw aha aŋga ndaw ma nar ray a Gazlavay. **23:5 23.5** Mab 13.9; Mew 6.8; Mesl 15.38-39; Mt 6.1 **23:8 23.8** Jaŋ 13.13 **23:11 23.11** 20.26-27; Mk 9.35; 10.43-44; Lk 9.48; 22.26 **23:12 23.12** Ps 75.8; Mt 18.4; Lk 1.52; 14.11; 18.14

fa təkmata ndəhay ŋga mbəzey a wuzlah ndəhay masa Gazlavay fa wey da ray ata. Akwar ta ray akwar, ta mbəzam daa ba, asaya, ka ta təkmata ndəhay ma wuɗam ŋga mbəzam sem.

[

14 «Banay a sawa la a ray akwar, akwar ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ta Fariza hay. Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew. Akwar fa təɓmatara cek hay ŋga ŋgwas-vagay hay tabiya, asaya, akwar faa guzlam ga daa medərey-daŋgay amba ndəhay aa zaramakwar. Maja ŋgene Gazlavay a sərdakwar banay la ma fəna ndəhay siya.]

15 «Banay a sawa la a ray akwar, akwar ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ta Fariza hay. Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew. Akwar fa pəkam aa wura aa wura cəpa amba ka hətam kwa ndaw pal letek ŋga səpey kwakwas akwar ni, ama da akwar ma hətam la na, ka tərdamara ndaw a, ŋga ndaw ŋga awaw magaza ma fənkwar haa dey cew.

16 «Banay a sawa la a ray akwar, akwar ndəhay ma wuzmatar cəveɗ ŋgada ndəhay, ama akwar na, wulaf hay. Ka ləvam: “Kwa waawa ma mbeɗey ŋga key cek ta *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay na, ara ŋga tede, ama kwa waawa ma mbeɗey ŋga key cek ta ɓərey magaza meweɗey pəlŋgeɗ pəlŋgeɗ daa Way-mekey-kwakwas a na, si cəma a ka cek aha anda aa ma ləvey.”

17 Akwar na, ndəhay manjar-leŋgesl, asaya, akwar wulaf hay! Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay ta ɓərey magaza na, mahura dasi ata na, wura? Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay na, aŋga mahura da ray ɓərey magaza, maja ara Way a ma tərda ɓərey magaza aha ŋga cek maaya ŋgada Gazlavay.

18 Akwar fa ləvam saya: “Kwa waawa ma mbeɗey ŋga key cek ta slam-mefəkey cek ŋgada Gazlavay na, *membeɗey a, ara ŋga tede. Ama kwa waawa ma mbeɗey ŋga key cek ta cek mavəldakaya ŋgada Gazlavay masa mapakaya da ray slam aha na, si a ka cek aha anda aa ma ləvey.”

19 Akwar na, wulaf hay! Cek mahura na, cek mevəley a Gazlavay daw? Da daa ba, slam-mefəkey cek a Gazlavay ma tərda cek aha maaya fa Gazlavay daw?

20 Anda keɗe, kwa waawa ma mbeɗey ta slam-mefəkey cek ŋgada Gazlavay na, a key ŋgene, a mbeɗey ta slam aha leŋ ta cek da ray a tabiya.

21 Kwa waawa ma mbeɗey ta Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay na, a key ŋgene, a mbeɗey ta Way a leŋ ta Gazlavay manjakaya daa Way a.

22 Kwa waawa ma mbeɗey ta slam da vaɗ na, a key ŋgene, a mbeɗey ta slam-menjey ŋga Gazlavay leŋ ta Gazlavay a manjakaya da ray a.

23 «Banay a sawa la a ray akwar, akwar ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ta Fariza hay. Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew. Akwar fa wunkamata cek akwar hay tabiya slam kuraw, ka vəldamara slam pal a Gazlavay, kwa cek hay mecəhe mecəhe ma cərda lar na, akwar fa wunkamara kəne may. Ama ŋga səpey mewey hay maaya na, ka sərfadamara ba. Anda meləvey mekey cek ta cəveɗ e, mesərey dey-ceceh, asaya, menjey mandaw mandaw daa cəveɗ ŋga Gazlavay. Sasəkar jak, cek hay a ŋgene na, ara cek hay maaya ŋga key. Ka da mbəkdamara ŋga key cek hay siya hay ba may.

24 Akwar fa wuzmatar cəveɗ ŋgada ndəhay, ama akwar na, wulaf hay. Akwar fa jajərmara cek akwar mesey maja jajəway mecəhe da hwaɗ a,

---

23:16 23.16 15.14 **23:16 23.16-22** 5.34-37 **23:18 23.18** Mab 29.37 **23:21 23.21** 1Bay 8.13 **23:23 23.23** Lev 27.30; Mi 6.8; Lk 18.12

anja ŋgene, akwar fa ndam slagwama a hwaɗ daa yam maajərkaya heyey cəŋga gway.
25 «Banay a sawa la a ray akwar, akwar ndəhay maa sərkada kwakwas
ŋga Mawiz ta Fariza hay. Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew. Akwar
fa pərmata dəɓa ŋga vəley akwar hay mesey cek ta vəley akwar hay ŋga
ɗaf, anja ŋgene, ta da hwaɗ a na, vəley hay a madakalatakaya tep! tep!
ta cek hay ŋga mayal akwar hay leŋ ta cek hay maaya ba masa akwar ma
wuɗam kalah daa mevel akwar.
26 Akwar Fariza hay na, wulaf hay! Pəram teeseɗ na, hwaɗ a ɗagay,
anda keɗe, dəɓa ha na, a pərey la.
27 «Banay a sawa la a ray akwar, akwar ndəhay maa sərkada kwakwas
ŋga Mawiz ta Fariza hay. Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew. Akwar
na, anda cəvay hay makulɓatakaya mabara ma mbam. Ama ta da hwaɗ a
na, mazakaya, asaya, marəhtakaya ta tetesl hay.
28 Akwar na, kəne may. Fa dey ŋga ndəhay na, akwar anda ndəhay
maaya. Anja daa mevel akwar na, cek hay malamba hay ga, akwar ndəhay
masa ta neneh cew.
(Luk 11.47-51)
29 «Banay a sawa la a ray akwar, akwar *ndəhay maa sərkada kwakwas
ŋga Mawiz ta *Fariza hay. Akwar na, ndəhay masa ta neneh cew. Akwar fa
ləmamata cəvay hay ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay ma kəɗmata
vagay zleezle ŋga mbey, akwar fa kam banjay fa cəvay hay ŋga ndəhay
ma ka cek ta cəveɗ e zleezle.
30 Asaya, akwar fa ləvam: "Daa masa papaŋ ŋga papa ala hay, ata ta dey,
da daa ŋgene ala daha na, anja ala fa da cəmam ta ata ŋga kəɗey ndəhay
ma təla mey ŋga Gazlavay a vagay na, daa ba."
31 Anda keɗe, akwar, ta ray akwar, fa wuzdamara, akwar na, bəza hay
ŋga ndəhay ma kəɗmata ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay.
32 Yaw, maaya na, ka ndəvdamara sləra ŋga papaŋ ŋga papakw akwar
hay zleezle la gway.
33 Akwar zezekw hay, səkway ŋga kucesl hay! Akwar fa da ləham fa
awaw magaza na, daa ba!
34 Maja ŋgene, jəkam sləmay! Yah na, ya da slərkwar ndəhay ma təla
mey ŋga Gazlavay, ndəhay ta leŋgesl ma səra cek, leŋ ndəhay ma daa
sərkadamakwara mey ŋga Gazlavay. Da wuzlah ndəhay a na, siya hay ka
da kəɗmata vagay, siya hay ka da dərmata fa hwadam mazlaŋgalakaya,
siya hay ka da sləɗmata daa way akwar hay mewuzey mey ŋga Gazlavay,
siya hay may ka da səpmatar wurzay aa berney hay mekele mekele amba
ka sərdamata banay.
35 Maja ŋgene, mambaz ŋga ndəhay ma ka cek ta cəveɗ e cəpa masa
ndəhay ma kəɗmata vagay na, a hufkwar † la. A kəɗam teeseɗ na, Abel.
Asaya, ta kəɗam ndəhay mekele mekele la haa kasl fa Zakari, bəzey ŋga
Baraki, masa akwar ma kəɗmara daa walaŋ ŋga slam-mefəkey cek ŋgada
Gazlavay ta *Way ŋga Gazlavay.
36 Ya fa ləvkwar fara fara, mambaz ŋga ndəhay a ŋgene, a huftar la a
ray ndəhay masa wure keɗe.»

Yesu aa guzley da ray Jeruzelem
(Luk 13.34, 35)

23:24 23.24 15.14 **23:25 23.25** Mk 7.4 **23:26 23.26** Jaŋ 9.40 **23:28 23.28** Lk 16.15 **23:30 23.30** 5.12; SNM 7.52 **23:33 23.33** 3.7 **23:34 23.34** 1Tes 2.15 † **23:35 23.35** a hufkwar: a wufwa a ray akwar **23:35 23.35** MC 4.8-10

37 Fa dəɓa ha, Yesu a ləvey: «Haya! Akwar ndəhay da *Jeruzelem, akwar
ndəhay da Jeruzelem, Gazlavay a slərkwar ndəhay ma təla mey aŋga
hay na, ka kəɗmata vagay! Asaya, a slərkwar maslaŋ aŋga hay na, kaa
zakamata ta aŋgwa! Ama mandaw mandaw ya wuɗey amba ya ɓəckwar
tabiya akwar anda gwagwar ma ɓəcta bəz aŋga hay asi kərpasl, ama ka
wuɗam ba.
38 Cəndamara, Gazlavay a da la har aŋga da ray akwar, Way-mekey-
kwakwas akwar a da tərey yideŋ.
39 Yah fa ləvkwar dəga wure keɗe, akwar fa da hətmaya fa dey daa saba
haa ta pas masa akwar ma da ləvam: "Anja Bay Gazlavay ŋga pəsar mey
ŋgada ndaw masa aa ma slərdərwa ta mezəley aŋga."»

24

Yesu aa guzley da ray Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay ma da bəzley
(Mark 13.1-2; Luk 21.5-6)

1 Yesu a bawa daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay. Masa aŋga fa
daw na, gula aŋga hay a ŋgəcham a cakay a amba a wuzdamara Way-
mekey-kwakwas ŋga Gazlavay a, aŋga maləmkaya na, kwara.
2 Ta', Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Akwar fa hətmar way a keɗe cəpa, ba
diya? Ya fa ləvkwar fara fara, way a keɗe na, a bəzlmara la, kwa aŋgwa
pal fa da mbəkey da ray cəla daa ba.»

Mey da ray bəla ma da ndəvey
(Mark 13.3-13; Luk 21.7-19)

3 Fa dəɓa ha, Yesu a daw aa Aŋgwa ŋga *Awliviye, cəkwam! a njey
feteɗe. Gula aŋga hay ta', a ŋgəcham a cakay a, ata taava ata, aa
cəfɗamara, a ləvmar: «Wuzdandara cey, cek aha a da key na, ta vara?
Yaw, ya da sərmara gweegwe cay ka vəhwa, asaya, gweegwe cay bəla a
ndəvey na, fa me?»
4 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Wam vaw fa ndəhay ma da fəcmakwar.
5 Ya ləvkwar anda keɗe, maja ndəhay ga a samawa la ta mezəley aɗaw,
kwa waawa a da ləvey aŋga na, *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala
ŋga ləhdata ndəhay. Anda keɗe, a fəcam ndəhay la ga.
6 Ka da cənam vəram hay gweegwe ta akwar leŋ mey da ray vəram hay
masa dəreŋ ta akwar. Ta ŋgene he cəpa na, ka da zluram ba, maja si cek
hay a ŋgene a kam la teeseɗ ɗagay. Ama ara mendəvey ŋga bəla ba araŋ.
7 Hwayak laŋgar a da key vəram ta hwayak laŋgar, bay laŋgar a da key
həma a ray bay laŋgar. Daa hwayak hay mekele mekele, may a key la,
asaya, hwiyak a wusey la.
8 Cek hay a tabiya a da kam na, anda hwaɗ ma zlar ŋga car ŋgada ŋgwas
ma da yey.

Mey da ray banay ma da hətfatar ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu

9 «Daa ŋgene, a da vəldamakwar a har ndəhay ŋga sərdamakwar banay,
a kəɗmakwar la vagay. Ndəhay tabiya da bəla a da ŋgəldamakwar ba,
maja yah.
10 Anda keɗe, ndəhay ga a da mbəkdamara ŋga təɓey mey aɗaw. A da
ŋgəlam vaw ba da wuzlah ata, asaya, siya hay a da vəldamata siya hay asi
har ŋga ndəhay ŋga sərdamata banay.

23:38 23.38 Ez 10.18-19; 1Bay 9.7-8 **23:39 23.39** Ps 118.26 **24:2 24.2** Lk 19.44 **24:5 24.5** 24.24; 2Tes 2.9-10; 1Jŋ 2.18 **24:7 24.7** 2Mev 15.6; Iz 19.2 **24:9 24.9** 5.11 **24:9 24.9-14** 10.17-22; Jaŋ 16.1-4 **24:10 24.10** 10.35; Lk 12.52-53

11 Ndəhay ga a samawa la, a da mbərzlam, a ləvam ata na, ndəhay ma
təla mey ŋga Gazlavay. Ndəhay a ŋgene, a da nəsam ndəhay ga.
12 Ndəhay a da kam cek hay malamba ma fəna ma fəna, maja ŋgene
ndəhay ga fa da wuɗam vaw ta maaya daa saba.
13 Ama ndaw ma ɓəsa banay a la haa mendəvey a na, Gazlavay a ləhda
la.
14 Si a wuzdamara *Mey-maaya-mawiya da ray *mewey ŋga Bay
Gazlavay da ray ndəhay a ndəhay tabiya da bəla la ɗagay, amba ndəhay
tabiya a cəndamara mey da ray aɗaw. Fa dəɓa ha, bəla a ndəvey dəɓa.»

Mey da ray banay ma da sawa a ray ndəhay da Jude
(Mark 13.14-23; Luk 21.20-24)

15 «Cay na, ka da hətmar ndaw malamba ma nəsa cek, ara ndaw masa
Gazlavay ma wuɗey ŋga hətar fa dey ba. Ka da hətmar ndaw aha
manjakaya daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay. Ndaw a na, *Daniyel,
*ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay ta wuzleley mey la zleezle da ray a.
(Akwar masa ma jaŋgamara mey a keɗe na, si ka pam leŋgesl fa mey a.)
16 Daa ɗar hay a ŋgene na, si ndəhay daa hwayak ŋga *Jude a hwam
ŋga ɓawa a aŋgwa.
17 Kwa ndaw masa fa məskey vaw daa ambaw na, fa da mbəzey a way
ŋga lawa cek aŋga hay daa ba.
18 Kwa ndaw aŋga da ley na, a da vəhwa a way ŋga ley zana ba.
19 Daa ɗar hay a ŋgene, banay a sawa la a ray ŋgusay ta hwaɗ ta a ray
ŋgusay masa ta bəza hay da har.
20 Dəram daŋgay a Gazlavay amba banay a, a sawa ta piya ba, kwa ta
*pas meməskey-vaw ba may,
21 maja daa ɗar hay a ŋgene na, banay a sawa la ga a ray ndəhay. Dəga
mezley ŋga bəla haa wure keɗe ndaw ta sərey banay anda ŋgene daa ba
araŋ. Asaya, banay fa da sawa ma fəna ŋgene daa saba.
22 Da Gazlavay ta ŋgəwa siya ŋga ɗar ŋga banay a daa ba na, anja kwa
ndaw pal fa da mbəkey ta dey daa ba. Ama a ŋgəwa siya ŋga ɗar a na,
maja ndəhay masa aŋga ma walata ŋga ndəhay aŋga hay.
23 «Da ray ŋgene, da ndaw a ləvkwar: "*Kəriste, aŋga keɗe", da daa ba
"aŋga katay" na, ka da təɓmara mey aŋga ba.
24 Ya ləvkwar anda keɗe na, maja ndəhay ma pamara ray ata ŋga Kəriste,
asaya, ndəhay ma pamara ray ata ŋga ndəhay ma təla mey hay ŋga
Gazlavay na, a samawa la. A kam maazla hay ma rəzla ndaw la ŋga
wuzdərwa gədaŋ ata amba a təknam ndəhay. Da a gwamara na, a təknam
kwa ndəhay masa Gazlavay ma walata sem ŋga ndəhay aŋga hay may.
25 Jəkam sləmay, cəndamara maaya maaya, fa cek hay a keɗe ma da kam
na, ya ta pakwar leŋgesl cay.»

Mey da ray ma vəhwa ŋga Bəz ŋga Ndaw
(Mark 13.24-27; Luk 17.23-24; Luk 21.25-28)

26 «Da ndaw aa guzlkwar, a ləvkwar: "*Kəriste aŋga katay da wuzlah-
ley" na, ka da diyam ba. Da a ləvkwar saya "aŋga maɓakaya feɗe" na, ka
da təɓmara mey ŋga ndaw a ba.
27 Yah, *Bəz ŋga Ndaw, ya da vəhwa na, anda var ma zəmey ma weɗey
dəga da wurza haa kasl a mey-aŋgwa.

24:11 24.11 7.15 **24:12 24.12** 2Tm 3.1-5 **24:13 24.13** CWJ 13.10 **24:14 24.14** 28.19 **24:15 24.15** Dan 9.27; 11.31; 12.11 **24:17 24.17-18** Lk 17.31 **24:21 24.21** Dan 12.1; CWJ 7.14 **24:23 24.23-25** Lk 17.23-24 **24:24 24.24** 24.5; 7.15; CWJ 13.13-14 **24:27 24.27** 24.30, 37; 25.31; 1Kwr 15.23; 1Tes 3.13; 4.15; 2Tes 2.1, 8; Jak 5.7-8; 2Pi 3.4; 1Jŋ 2.28

28 Daa slam masa cek maməckaya daha na, kwakucah hay makustakaya feteɗe *.
29 «Fa dəɓa ŋga banay a masa daa ɗar hay a ŋgene na, wure ŋgene pas
a təɓzley la, kiya fa da weɗey daa saba, wurzla hay a kəzlamawa la da
vaɗ a hwayak, cek hay cəpa da gazlavay da vaɗ, a wusam la.
30 Daa ŋgene, yah, Bəz ŋga Ndaw, ya da wuzwa vaw da gazlavay da vaɗ.
Anda keɗe, ndəhay da bəla cəpa a da wudam ta matəway. A da hətmaya,
yah, Bəz ŋga Ndaw, ya fa sawa da ray mekwtene ta gədaŋ mahura leŋ ta
meweɗey ŋga Bay Gazlavay.
31 Ɗay ŋga taalam mahura a cənwa la, yah, Bəz ŋga Ndaw, ya da
slərdatərwa maslaŋ hay ŋga Bay Gazlavay da vaɗ amba a diyam aa slam
hay tabiya da bəla, a kusmatərwa ndəhay masa Gazlavay ma walata ŋga
ndəhay aŋga hay.»

Mey-meŋgey ta gudav
(Mark 13.28-31; Luk 21.29-33)

32 «Jəkam sləmay maaya maaya fa mey masa yah ma da wakwara ta
gudav. Da masa ka hətmar gudav fa ɗeɗey, gwaslaf a guɗaf! guɗaf! na,
ka sərmara kiya madaw a ley gweegwe cay.
33 Aŋga letek kəne, da ka hətmatar cek hay a tabiya fa kam anda yah
ma ləvkwar keɗe na, ŋgene sərmara, Yah, *Bəz ŋga Ndaw, gweegwe cay
ya vəhwa.
34 Ya fa ləvkwar fara fara, cek hay a keɗe tabiya a da kam na, ndəhay
masa wure keɗe ta məcam tabiya daa ba araŋ.
35 Slam da vaɗ ta slam da hwayak a ndəvey la, ama mey aɗaw na, fa da
ndəvey daa ba səlak.»

Ma səra pas ŋga mavəhwa ŋga Bəz ŋga Ndaw na, wa?
(Mark 13.32-37; Luk 17.26-30, 34-36)

36 «Fara fara, cek hay a keɗe tabiya a da kam na, ndaw ma səra kwa
ɗar a, kwa ler e, daa ba. Kwa maslaŋ hay ma njam da cakay Bay Gazlavay
da vaɗ a sərmara ba, kwa Yah, Bəzey aŋga, ya səra ba, ama si Papay, pal
taava aŋga, ma səra ɗar a.
37 Ta pas masa yah, *Bəz ŋga Ndaw ma da vəhwa na, a da key anda cek
ma key daa masa Nəwe aŋga da bəla.
38 Daa masa Bay Gazlavay ta paslata cek hay da bəla ta yam daa ba araŋ,
haa a wusey kasl fa ɗar masa Nəwe ma mbəzey aa kwambiwal na, ndəhay
fa zəmam cek, fa sam cek, fa lam ŋgusay, asaya, fa vəldamata dam ata hay
a way zel.
39 Ama daa ŋgene na, kwa ndəhay ta sərmara masa cek fa da hətfatar
na, daa ba, haa yam a sawa aa zəɗdata cəpa.
Yah, Bəz ŋga Ndaw ma da vəhwa na, a da key kəne.
40 Daa ŋgene, da ndəhay cew fa kam sləra da ley na, ya da ŋgəla pal, ya
da mbəkda laŋgar.
41 Da ŋgusay cew fa kəram fa lavar pal na, ya da ŋgəla pal, ya da mbəkda
laŋgar.

---

* **24:28 24.27-28** Anda ndəhay ma hətmar mezəmey ŋga var, da daa ba, kwakucah hay makustakaya da ray cek maməckaya na, ndəhay tabiya a da hətmar Yesu, Bəz ŋga Ndaw ma da vəhwa na, kəne may. **24:28 24.28** Jəw 39.30; CWJ 19.17-18 **24:29 24.29** Iz 13.10; 34.4; Hag 2.6, 21; 2Pi 3.10, 12; CWJ 6.12-14 **24:30 24.30** Zak 12.10-14; Dan 7.13-14; Mt 24.27; 26.64; Mk 14.62; CWJ 1.7 **24:31 24.31** 13.41; ***taalam:*** 1Kwr 15.52; 1Tes 4.16 **24:34 24.34** 16.28 **24:36 24.36** SNM 1.7 **24:37 24.37-39** MC 6.11-13; 7.7-13; 2Pi 3.6

42 Anda keɗe, wam vaw, ka da nam ba, maja ka sərmara pas ŋga Bay
akwar Mahura ma da vəhwa ba.
43 Jəkam sləmay maaya maaya, da bay ŋga way a səra ɗar masa ndaw-
mayal ma da daw a way aŋga ŋga leley ta tavaɗ na, a ney aa ɗar dasi
tavaɗ a ŋgene la daw? Fa da ney daa ba səlak, fa da mbəkda ndaw-mayal
ŋga sləna way aŋga daa ba.
44 Maja ŋgene, akwar may, wam vaw maaya maaya, maja yah, Bəz ŋga
Ndaw, ya da vəhwa na, kwa ka sərmara ɗar a ba.»

Mey da ray ndaw ma ka sləra maaya ta maaya ba (Luk 12.41-48)

45 «Ndaw ma ka sləra maaya ta leŋgesl na, wura? Ndaw ma ka sləra
maaya ta leŋgesl na, ara ndaw masa bay aŋga ma vəldata ma ka sləra hay
cəpa asi har aŋga amba a vəltar cek mezəmey daa masa may fa catar.
46 Da masa bay aŋga ha, a sawa a hətfar aŋga fa ka sləra ha na, ndaw
ma ka sləra ha aa səmey la.
47 Ya fa ləvkwar fara fara, bay aŋga ha, a da vəldara zleley aŋga hay
cəpa a har aŋga amba a nəkfar dey.
48 Ama da ndaw ma ka sləra ha aŋga maaya ba na, a da ley mewulkey
wal, a ləvey: “Bay aɗaw aha, fa da vəhwa gweegwe daa ba.”
49 Anda keɗe, ndaw ma ka sləra ha, a zlar ŋga kəɗta mandala aŋga hay
masa ata ma kam sləra bama. A da zəmey cek, a da sey wuzam ta ndəhay
ma wam mandaw mandaw.
50 Yaw, bay aŋga ha na, a da vəhwa ta pas masa ndaw ma ka sləra fa
wulkey da ray a daa ba, asaya, kwa fa da səra ler e daa ba.
51 Bay aŋga ha, a da ɓəla da way aŋga, a da sərda banay anda ndəhay
masa ta neneh cew ma da səram banay ta pas mendəvey ŋga bəla, feteɗe
a da təway, asaya, a daa pəɗey sler.»

25

Mey-meŋgey da ray ma da vəhwa ŋga Yesu

1 Yesu a ŋgatar mey a gula aŋga hay, a ləvtar: «Ya gwa ŋga wa pas masa
yah ma da vəhwa ŋga wey da ray ndəhay na, ta me? Yaw, ya gwa ŋga wa
ta saɓara hay kuraw daha ma diyam ta pas meley kwakwa. A diyam ŋga
cawa ray ta zel ŋga dam a ta tavaɗ, ta petərla ata hay da har.
2 Saɓara hay zlam da wuzlah ata na, manjar leŋgesl hay. Siya hay zlam
na, ata ta leŋgesl.
3 Saɓara hay manjar leŋgesl hay heyey na, a lamata petərla ata hay, ama
ta lam mal a har ŋga zlərey aa petərla ata hay a saya na, daa ba gway.
4 Ama saɓara hay zlam masa ta leŋgesl heyey na, a lamata petərla ata
hay, asaya, a zləram mal aa kwalaba hay.
5 Zel ŋga dam aha ta wuswa fiyaw daa ba. Anda keɗe, saɓara hay heyey
a gəram ŋga səkwmara haa ɗar a katar, a nam.
6 «Ta wuzlah-tavaɗ na, ɗay a cənwa ta gədaŋ, a ləvey: “Zel ŋga dam ta
wuswa cay, diyam ta cadamərwa ray.”
7 Da ray ŋgene, saɓara hay kaa heyey a sləkɗam daa ɗar, a ɗiymata
petərla ata hay.

24:42 24.42 24.44, 50; 25.13; Mk 13.33, 35; Lk 12.40; 21.36 **24:43 24.43** 1Tes 5.1-2; 2Pi 3.10; CWJ 3.3 **24:45 24.45-47** 25.21-23 **24:48 24.48** 2Pi 3.4 **24:50 24.50** 24.42 **24:51 24.51** 8.12 **25:1 25.1** Lk 12.35-36

8 Saƀara hay manjar leŋgesl hay heyey na, a ləvmatar a saƀara hay
masa ta leŋgesl hay: “Ambahw, vəlmandar mal may taw. Petərla ala hay
fa məcam maja mal daa saba.”
9 Saƀara hay a, a mbəɗdamatara, a ləvmatar: “Kay! ya vəldamara
ba, maja mal ala fa da wusndakwar aləkwa cəpa daa ba. Diyam ta
həɗkamawa fa ndəhay ma həɗkada mal.”
10 «Masa ata ma diyam sem ŋga səpwa mal heyey na, zel ŋga dam heyey,
a wuswa dəƀa. Saƀara hay siya zlam masa maɗiytakaya vaw heyey na, a
mbəzam bama ŋga key gwagway. Ta’, a gərcamara mey-slam.
11 «Fa dəƀa ha, saƀara hay zlam manjar leŋgesl heyey, a wusmawa, a
ləvam: “Bay ala, Bay ala, wurndara mey-mbew may taw!”
12 Ama zel ŋga dam heyey, a mbəɗdatara, a ləvtar: “Ya fa ləvkwar fara
fara, ya sərkwar ba.”»
13 Yaw, Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Anda keɗe, wam vaw, maja yah,
*Bəz ŋga Ndaw, ma da vəhwa na, ka sərmara kwa ɗar a ba, kwa ler e ba.»

Mey-meŋgey da ray ndəhay ma ka sləra maaya ta maaya ba (Luk 19.11-27)

14 Yesu aa guzltar mey-meŋgey saya, a ləvtar: «Ma da vəhwa aɗaw a
bəla na, aŋga letek anda ndaw masa-zleley ma daw a məlak. Masa fa da
daw na, a zəlta ndəhay ma ka sləra aŋga hay, a vəldatara zleley aŋga
amba a nəkfamar dey.
15 A vəlar gabal temere zlam * a ndaw pal, a vəlar gabal temere cew a
ndaw laŋgar, a vəlar gabal temere pal a ndaw laŋgar saya. A vəldatara
na, təɗe ta gədaŋ ŋga ndaw a, ŋga ndaw a. Fa dəƀa ha, ta’, a daw a məlak.

16 Ndaw masa ma hətey gabal temere zlam heyey na, a daw wure wure
ŋgene, a kada filaw ta dala ha. A hətey gabal temere zlam mekele a dey
a.
17 Ndaw masa ma hətey gabal temere cew heyey na, a ka kəne may. A
hətey gabal temere cew a dey a.
18 Ama ndaw masa ma hətey gabal temere pal na, a daw ta’, a zləɗey
vəgeɗ, a ƀada dala ŋga bay aŋga ha a hwaɗ a.
19 «Menjey ga fa dəƀa ha, bay ŋga ndəhay ma ka sləra ha, a vəhwa da
məlak a, ta’, aa cəfɗata da ray dala ha heyey.
20 Ndaw masa ma hətey gabal temere zlam heyey, a ŋgəchey a cakay a,
ta gabal temere zlam mekele da dey a, ta’, a ləvar: “Bay aɗaw, kah ta vəlya
gabal temere zlam la. Nəka, yah ma hətey gabal temere zlam mekele la a
dey a.”
21 Bay aŋga, a mbəɗdara, a ləvar: “Maaya, kah ndaw ma ka sləra
maaya ta cəveɗ e. Kah ma key sləra ta cəveɗ e la ta cek mecəhe. Ya
da vəldatakawa cek aɗaw hay maaya ga asi har akah. Sawa, njakwa cew
e, sasəmkwa.”
22 «Ndaw masa ma hətey gabal temere cew, a ŋgəchey a cakay a may,
ta’, a ləvar: “Bay aɗaw, ka ta vəlya gabal temere cew la, nəka, ya ta hətey
gabal temere cew mekele la a dey a.”

25:10 25.10 9.15 **25:11 25.11-12** Lk 13.25 **25:12 25.12** 7.23 **25:13 25.13** 24.42 **25:14 25.14-15** Mk 13.34 * **25:15 25.15** Gabal temere zlam, gabal temere cew, leŋ gabal temere pal mawuzlalakaya ta mey Gərek na, «*talaŋ* zlam, *talaŋ* cew, *talaŋ* pal». **25:15 25.15** Rm 12.6 **25:19 25.19** 18.23 **25:21 25.21-23** 24.45-47; Lk 16.10

23 Bay aŋga ha, a ləvar: “Maaya, kah ndaw ma ka sləra maaya ta cəveď
e. Ka ta key sləra la ta cəveď e ta cek mecəhe. Ya da vəldatakawa cek
aďaw hay maaya ga asi har akah. Sawa, njakwa cew e, sasəmkwa.”
24 «Fa dəɓa ha, ndaw masa ma hətey gabal temere pal heyey, a ŋgəchey
a cakay a, ta’, a ləvar: “Bay aďaw, ya səra, kah ndaw ma sərey dey-ceceh
fa ndaw ba, ka ŋgəmey daw daa slam masa kah ma sləka ba, asaya, ka
kawa cek da ley daa slam masa kah ma rəva ba.
25 Ya ta zlurey la ta kah, anda keďe, ta’, ya daw ya ɓada dala akah aa
vəgeď. Dala ha aŋga keďe, ehe təɓa cek akah.”
26 Bay aŋga ha, a mbəďdara, a ləvar: “Kah ndaw ma ka sləra maaya ba,
masa-mayaď! Ka səra yah ndaw ma ŋgəmey daw daa slam masa yah ma
sləka ba, asaya, ya kawa cek da ley daa slam masa yah ma rəva ba,
27 anda keďe, ka gwa ka vəlda dala aďaw a har ndəhay amba daa
mavəhwa aďaw keďe na, a vəhdamiwa dala ha ta yam a, ba daw?”
28 «Da ray ŋgene, ndaw masa-zleley a, a ləvtar a ndəhay ma ka sləra
aŋga hay mekele: “Təɓmara gabal temere he, vəldamara a ndaw masa
ma hətey gabal temere zlam a dey a heyey.
29 Sərmara, ndaw masa cek aŋga daha, a da vəlmar a dey a, ama ndaw
masa cek aŋga kuset kəďey na, a da təɓmara kwa masa kuset kəďey a
ŋgene.
30 Ndaw ma ka sləra keďe na, aŋga ndaw masa mayaď ŋga tede,
hazakadamara aa ambaw, aa ləvaŋ. Feteďe, a da təway, asaya, a daa pəďey
sler.”»

Mey da ray mendəvey ŋga bəla

31 Yesu aa guzltar a gula aŋga hay saya a ləvtar: «Masa yah, *Bəz ŋga
Ndaw, ma da vəhwa daa meweďey aďaw na, ya da samawa ta maslaŋ hay
ŋga Gazlavay tabiya da vaď. Ya da njey aa slam aďaw menjey maaya ŋga
key sariya.
32 Səkway hay tabiya da bəla, a da kusam fa mey aďaw. Ya da ŋgəwta
ndəhay maaya ta maaya ba hay wal wal anda ndaw-mecəkwer ma ŋgəwey
təɓaŋ hay ta ďahway.
33 Ya da pata ndəhay maaya ta har-zəmay, ndəhay maaya ba ta har-gula.
34 «Fa dəɓa ha, yah bay, ya da ləvtar a ndəhay ta har-zəmay: “Akwar
ndəhay masa Papay ma pəskwar mey, slam maďiykaya ŋgada akwar daha
dəga mezley ŋga bəla, samawa, njakwa bama ta Gazlavay ŋga sərmataw,
35 maja may ta caya la, akwar ta vəlmaya cek mezəmey la, yam ta kaya
la, akwar ta vəlmaya yam ŋga sey la, ya ta daw la fa akwar anda ndaw-
məlak, akwar ta təɓmaya la a way akwar hay,
36 zana fa vaw aďaw daa ba, akwar ta vəlmaya zana la. Vaw ta caya la,
akwar ta samawa la ŋga nəkmaya. Yah daa fərsəne, akwar ta samawa la
ŋga nəkmaya.”
37 «Da ray ŋgene, ndəhay maaya heyey, a da mbəďdamiwa, a ləvmaya:
“Bay mahura, ya hətmaka may fa caka, ta’, ya vəlmaka cek mezəmey na,
ŋga vara? Ya hətmaka yam fa kaka, ta’, ya vəlmaka yam ŋga sey na, ŋga
vara?
38 Ya hətmaka kah ndaw-məlak, ta’, ya təɓmaka a way ala hay na, ŋga
vara? Da daa ba, ya hətmaka zana fa vaw daa ba, ta’, ya vəlmaka zana na,
ŋga vara?

25:29 25.29 13.12; Mk 4.25; Lk 8.18; 19.26 **25:30 25.30** 8.12 **25:31 25.31** Mew 33.2; Zak 14.5; Mt 16.27; 19.28; 1Tes 3.13; Jud 14 **25:31 25.31-46** 16.27 **25:35 25.35-36** Iz 58.7

39 Asaya, ya hətmaka vaw fa caka, da daa ba, kah daa fərsəne, ta', ya
nəkmakawa na, ŋga vara?"
40 «Yah, bay, ya da mbəɗdatara, ya ləvtar: "Ya fa ləvkwar fara fara, cek
hay tabiya masa akwar ma kamara ŋgada kwa waawa, kwa ŋgada ndəhay
mecəhe hay dasi ndəhay aɗaw hay keɗe, ka kamara ŋgene na, ŋgada yah
may."
41 «Fa dəɓa ha, ya daa guzltar a ndəhay ta har-gula, ya ləvtar: "Akwar
masa Bay Gazlavay ta nəskwar sem, ŋgəcham la da cakay aɗaw. Diyam
aa awaw mendəvey ba maɗiykaya ŋgada bay-malula ta maslaŋ aŋga hay.

42 Maja may ta caya la, ama akwar ta vəlmaya cek mezəmey daa ba. Yam
ta kaya la, ama akwar ta vəlmaya yam ŋga sey daa ba.
43 Ya ta daw la fa akwar anda ndaw-məlak, ama akwar ta təɓmaya a way
akwar hay daa ba. Zana fa vaw aɗaw daa ba, ama akwar ta vəlmaya zana
daa ba. Vaw ta caya la, asaya, yah daa fərsəne, ama akwar ta samawa ŋga
nəkmaya daa ba."
44 «Da ray ŋgene, a da mbəɗdamiwa, a ləvmaya: "Bay mahura, ya
hətmaka may fa caka, da daa ba, yam fa kaka na, ŋga vara? Ya hətmaka
kah ndaw-məlak, da daa ba, zana fa vaw akah daa ba na, ŋga vara? Asaya,
ya hətmaka vaw fa caka, da daa ba, kah daa fərsəne masa ala ta jənmaka
daa ba na, ŋga vara?"
45 «Da ray ŋgene, ya da mbəɗdatara, ya ləvtar: "Ya fa ləvkwar fara
fara, cek hay masa akwar ma gəmam ŋga kamara ŋgada kwa waawa,
kwa ŋgada ndəhay mecəhe hay dasi ndəhay aɗaw hay keɗe ba na, ka
gəmam ŋga kamara ba ŋgene na, ara ŋgada yah may."
46 «Yaw, ndəhay maaya ba hay anda ŋgene na, a da səram banay ŋga
sərmataw, ama ndəhay masa maaya fa Gazlavay na, a da hətam heter
mendəvey ba.»

26

Mahura hay ŋga Jəwif hay a slam yawa ŋga kəɗey Yesu vagay
(Mark 14.1, 2; Luk 22.1, 2; Jaŋ 11.45-53)

1 Masa Yesu ma ndəvda meesərkedey hay a keɗe tabiya cay na, ta', aa
guzltar a gula aŋga hay, a ləvtar:
2 «Ka sərmara, mendərey ɗar cew ŋga wusey fa gwagway ŋga *Pak, ba
diya? Ta pas a ŋgene, a da kərzamaya yah, *Bəz ŋga Ndaw, a da dərmaya
fa hwadam mazlaŋgalakaya.»
3 Ta pas a ŋgene, *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay
ta mahura hay ŋga *Jəwif hay a kusam a way Kayif, *ndaw mahura da ray
ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay cəpa.
4 A slam yawa da wuzlah ata amba a kərzamara Yesu ta mayal a ŋga
kəɗey vagay.
5 Aa guzlam, a ləvam: «Ya gwakwa ŋga kərzakwa daa gwagway keɗe
ba, maja ndəhay a da yam mey.»

Ŋgwas a mbəɗar ɓərdey fa ray ŋga Yesu
(Mark 14.3-9; Jaŋ 12.1-8)

6 Daa ŋgene, Yesu aa da Betani da way *Simaŋw, ndaw masa aa ma
mbəlda daa maasəkula.

25:40 25.40-45 MM 19.17; Mt 10.40, 42; 12.50; 28.10 **25:41 25.41** Jud 7; CWJ 20.10, 15 **25:46 25.46** Dan 12.2; Jaŋ 5.29; Jak 2.13 **26:1 26.1** 7.28 **26:2 26.2** 16.21 **26:4 26.4-5** 21.46 **26:6 26.6-7** Lk 7.37-38

7 Masa Yesu a, fa zəmey ɗaf na, ŋgwas daha a ŋgəchey a cakay a ta
kwalaba ŋga aŋgwa maavərkwakaya mezəley «*albaatəra». Kwalaba
ha marəhkaya ta ɓərdey mezey maaya ma həɗkey ba. Ta', a mbəɗdara
ɓərdey a fa ray ŋga Yesu.
8 Masa *gula hay ŋga Yesu ma hətmar na, a cam mevel, a ləvam da
wuzlah ata: «A nəsa ɓərdey a keɗe ŋga tede na, maja me?
9 Anja a həɗkada na, a gwa ŋga hətey dala ga. Fa dəɓa ha a wunkatara
dala ha a masa-viya hay, ba daw?»
10 Yesu a səra mewulkey ata ha, ta', aa guzltar, a ləvtar: «Ka həɓmar ray
a ŋgwas aha na, maja me? Sləra masa aŋga ma kayawa keɗe na, aŋga
maaya,
11 maja ndəhay masa-viya hay na, mandaw mandaw akwar bama. Ama
yah na, akwar fa da hətmaya ŋga njey mandaw mandaw ta akwar daa ba.

12 Ŋgwas aha, a mbəɗda ɓərdey fa vaw aɗaw na, a key ŋgene, a ɗiyawa
vaw aɗaw ŋgadaa cəvay.
13 Ya fa ləvkwar fara fara, kwa daa wura daa wura da bəla tabiya, ndəhay
ma da wuzdamara *Mey-maaya-mawiya na, a kadamara cek masa ŋgwas
a ma ka keɗe la may, amba ndəhay a sərfadamara ŋgwas aha.»

Juda a vəlda Yesu a har masa-gəra aŋga hay
(Mark 14.10, 11; Luk 22.3-6)

14 Fa dəɓa ha, ndaw pal da wuzlah *gula hay ŋga Yesu kuraw a ray a
cew mezəley Juda Iskariyawt, a daw fa *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka
kwakwas ŋga Gazlavay.
15 Ta', aa guzltar, a ləvtar: «Da ya ta vəldakwara Yesu a har akwar la
na, ka da vəlmaya me?» Ta', a məslmar ɓərey hay kwakwar maakar ŋga
dala, a vəldamara.
16 Dəga ta pas a ŋgene, Juda a daw a səpey cəveɗ amba a kərzatara
Yesu, a vəldatara.

Yesu a zəmam ɗaf ŋga gwagway ŋga Pak ta gula aŋga hay
(Mark 14.12-21; Luk 22.7-13, 21-23; Jaŋ 13.21-30)

17 Ta ɗar ŋgeeme ŋga *gwagway ŋga peŋ manjar cek ma həsla da hwaɗ
a na, *gula hay ŋga Yesu, a ŋgəcham a cakay a, a ləvmar: «Ka wuɗey ya
diyam, ya ɗiymərwa slam amba ya zəmkwa ɗaf ŋga gwagway ŋga *Pak
na, dama?»
18 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Diyam aa berney ŋga *Jeruzelem fa
ndaw daha. Ka ləvmar na, "Bay ala a ləvey: Dar aɗaw gweegwe cay a
wuswa. Ya wuɗey ŋga key gwagway ŋga Pak ta gula aɗaw hay na, da way
akah."»
19 Gula hay ŋga Yesu heyey a kamara anda Yesu ma ləvtar. Anda keɗe,
a ɗiymara cek ŋga gwagway ŋga Pak a dəɓa.
20 Taa kwaɗ a ŋgene, Yesu a njam ta gula aŋga hay kuraw a ray a cew
ŋga zəmey ɗaf ŋga gwagway a.
21 Daa masa ata fa zəmamara ɗaf a na, Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Ya fa
ləvkwar fara fara, ndaw pal da wuzlah akwar a vəldaya la a har ndəhay
ŋga kəɗmaya vagay.»
22 Mey a keɗe a məctar vaw kwa ara mey ba a gula aŋga hay a. Da ray
ŋgene, aa cəfɗamara Yesu pal pal, a ləvam: «Bay Mahura, ara yah ma da
vəldaka ba, ba diya?»

26:11 26.11 Mew 15.11 **26:15 26.15** Mab 21.32; Zak 11.12; Jaŋ 11.57; 13.2 **26:17 26.17-29** Mab 12.1-20 **26:20 26.20-25** Jaŋ 13.2, 21-30

23 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ma da vəldaya a har ndəhay ŋga
kəɗmaya vagay na, ara ndaw masa aləkwa fa zəmkwa ɗaf bama daa slam
a keɗe.
24 Ahaw, yah, *Bəz ŋga Ndaw na, ya məcey la anda mey mawuzlalakaya
daa ɗerewel ŋga Gazlavay ma ləvey. Ama banay a sawa la a ray ndaw
ma da vəldaya a har ndəhay ŋga kəɗmaya vagay a. Ŋgada ndaw aha na,
ŋgama ta yamərwa daa ba səlak.»
25 Juda, ndaw ma da vəlda Yesu a har ndəhay ŋga kəɗmara vagay heyey
aa cəfɗa Yesu may, a ləvar: «Bay aɗaw, ara yah ma da vəldaka daw?»
Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ka fa kada ta mey akah ŋgene na, kwariya?»

Mey da ray mezəmey cek ŋga madagway-dakw ŋga Bay Mahura (Mark 14.22-26; Luk 22.14-20; 1 Kwarinti hay 11.23-25)

26 Masa ata fa zəmam ɗaf ŋga gwagway a na, Yesu leŋ! a ley peŋ. A kar
suse a Gazlavay, a wunka, ta', a vəldatara a gula aŋga hay, a ləvtar: «Ehe,
təɓmara, zəmamara. Keɗe he, ara vaw aɗaw.»
27 Fa dəɓa ha, leŋ! a ley vəley ta cek mesey da hwaɗ a, a kar suse a
Gazlavay saya. Ta', a vəldatara, a ləvtar: «Ehe, samara akwar cəpa.
28 Keɗe he, ara mambaz aɗaw. Ta fa mambaz a, Gazlavay a jəwey mey
mawiya ta ndəhay aŋga hay. Mambaz a, a da mbəɗwa maja ndəhay ga
amba Gazlavay a mbəkdatara mebərey ata hay.
29 Ya fa ləvkwar, dəga wure keɗe ya fa da sey yam ŋga babəza ŋga wudez
maɗəckaya anda keɗe daa saba səlak. Ya da sey na, si cek mawiya mekele
ta pas masa aləkwa bama daa slam masa Papay fa wey da ray ndəhay da
vaɗ.»
30 Ta', a zlam walay ŋga gwagway daa *Pəsam hay. Fa dəɓa ha, a
sləkɗam, a diyam aa Aŋgwa ŋga *Awliviye.

Piyer a ləvey fa da mbəkda Yesu daa ba səlak (Mark 14.27-31; Luk 22.31-34; Jaŋ 13.36-38)

31 Yesu aa guzltar a gula aŋga hay, a ləvtar: «Dasi tavaɗ keɗe akwar cəpa
ka da mbəkdamaya anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, ma
ləvey: "Ya kəɗa ndaw-mecəkwer la vagay. Təɓaŋ hay masa ma səkəram
daa slam a may, aa kwacam ray la pal pal."
32 Ama da yah ta sləkɗawa cay daa meməcey na, ya daw la teeseɗ da
ray akwar aa hwayak ŋga *Galile. Ka da hətfamaya feteɗe.»
33 *Piyer a mbəɗdara, a ləvar: «Kwa ndəhay cəpa a mbəkdamaka, ama
yah na, ya fa da mbəkdaka daa ba səlak.»
34 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ya fa ləvka fara fara, dasi tavaɗ keɗe,
wuskwaa gwagwalak a da cey ɗay na, ka ta ləvey cay dey maakar, ka
sərya ba, ka sərya ba.»
35 Ama Piyer a mbəɗdara, a ləvar: «Kwa da fa da kəɗmaka vagay na,
ŋga kəɗmandakwar cew e, ya fa da ləvey ya sərka ba na, daa ba səlak.»
Gula hay ŋga Yesu siya a ləvam kəne may.

Yesu a dərey daŋgay a Gazlavay da Gecemene (Mark 14.32-42; Luk 22.39-46)

36 Fa dəɓa ha, Yesu a wusam ta gula aŋga hay aa slam daha mezəley
Gecemene. Ta', aa guzltar a gula aŋga hay, a ləvtar: «Njam feɗe, yah na,
ya daw la fataɗay ŋga dərwa daŋgay a Gazlavay.»

26:23 26.23 Ps 41.10 **26:24 26.24** Ps 22.7-8, 16-19; Iz 53.9 **26:26 26.26-28** 1Kwr 10.16 **26:28 26.28** Mab 24.8; Jer 31.31; Heb 7.22; 9.15-20 **26:30 26.30** Lk 22.39; Jaŋ 18.1 **26:31 26.31** Zak 13.7; Mt 26.56; Jaŋ 16.32 **26:32 26.32** 28.7, 16 **26:34 26.34** 26.75 **26:34 26.34-35** Lk 22.33-34; Jaŋ 13.36-38 **26:36 26.36-46** Lk 5.16; Heb 5.7-8

37 Ta', a ŋgəlta ata *Piyer ta bəza hay ŋga Zebede cewete. Wure ŋgene,
mevel aŋga a ɗəsley, aa ləkey maja banay ma da sawa a ray a.
38 Anda keɗe, aa guzltar, a ləvtar: «Mewulkey fa da kəɗya vagay. Njam
feɗe, zazəkakwa, ka da nam ba.»
39 Ta', a ŋgəchey nekəɗey fa mey, a ney ta hwaɗ ta hwaɗ, ray dar! a
hwayak, a dərey daŋgay, a ləvey: «Papay, da a key ta key na, ŋgəchada
banay ma da sawa a ray aɗaw keɗe la. Ta kəne he cəpa na, key anda kah
ma wuɗey, ba na, anda yah ma wuɗey ba.»
40 Cay, ta', a vəhwa fa gula aŋga hay maakar heyey, a hətfatar
manatakaya daa ɗar. Aa guzlar a Piyer, a ləvar: «Haya! Ka gwamara
ŋgaa zəkam ta yah kwa ler pal ba gway daw?
41 Zazəkam, ka da nam ba, dəram daŋgay a Gazlavay ŋga jənkwar amba
cek a batakwar ŋga key mebərey ba. Mevel akwar na, a wuɗey ŋga key
cek maaya, ama vaw akwar na, aŋga ta bəle.»
42 Yesu a ŋgəchey ŋga dey cew saya, ta', a dərey daŋgay, a ləvey: «Papay,
da ka wuɗey ŋga ŋgəchada banay a keɗe dəreŋ ta yah ba, si a sawa a ray
aɗaw cəma na, ka anda kah ma wuɗey.»
43 Fa dəɓa ha, a vəhwa fa gula aŋga hay maakar heyey saya, a hətfatar
manatakaya cəŋga maja ɗar fa latar mey kalah.
44 Anda keɗe, Yesu ta', a mbəkdata, a ŋgəchey saya, a dərey daŋgay ŋga
dey maakar, aa guzley mey letek anda aa ma dərey daŋgay ŋga dey cew
heyey.
45 Fa dəɓa ha ta', a vəhwa fa gula aŋga hay heyey saya, a ləvtar: «Haa
wure keɗe, akwar fa nam, fa məskam vaw cəŋga daw? Ehe ɗar a ta wuswa
cay amba a vəldamaya, yah, *Bəz ŋga Ndaw, a har ndəhay ta mebərey.
46 Nəkmara ndaw ma da vəldaya a har ndəhay ŋga kəɗey vagay fa sawa
katay. Lacam, nakwa ta cadakwa ray.»

A kərzamara Yesu
(Mark 14.43-50; Luk 22.47-53; Jaŋ 18.3-12)

47 Masa Yesu ta ndəvda meeguzley daa ba araŋ na, Juda, ndaw pal dasi
gula aŋga hay kuraw a ray a cew heyey, a wuswa. Juda ha a samawa
na, ta ndəhay ga ta dəlaw * hay da cakay, ta zlanday hay da har. Ma
slərdamatərwa ndəhay a na, ara bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas
ta mahura hay ŋga Jəwif hay.
48 Juda, ndaw masa ma da vəlda Yesu a har ndəhay, ta wuswa fa Yesu
daa ba araŋ na, aa guzltar a ndəhay a, a ləvtar: «Ndaw masa yah ma da
car har anda mandala aɗaw fara fara na, ara aŋga, kərzamara.»
49 Masa Juda ma wusey la gweegwe ta Yesu na, wure wure ŋgene, a
ŋgəchey a cakay a, a ləvar: «Bay aɗaw, zay daw?» Ta', a car har anda aa
ma ləvey heyey.
50 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Jam aɗaw, ka sləra masa kah ma wuɗey
ŋga ka.»
Anda keɗe, ndəhay ma samawa ta ata Juda heyey a ŋgəcham fa Yesu a,
ta', a kərzamara.
51 Ndaw pal da wuzlah gula aŋga hay masa da cakay a, a məɗərwa dəlaw
aŋga, a ŋgəma, cərah! a cərha sləmay ŋga madərlam ŋga ndaw mahura
da ray ndəhay ma ka kwakwas.

26:39 26.39 6.10; 20.22; Jaŋ 18.11; Heb 10.9 **26:41 26.41** Ef 6.18; Heb 2.18 **26:44 26.44** 2Kwr 12.8 **26:45 26.45** Jaŋ 12.23; 13.1; 17.1 * **26:47 26.47** dəlaw: maslalam

52 Maja ŋgene, Yesu aa guzlar, a ləvar: «Mada dəlaw akah aa way a
maja ndəhay ma kəɗam vaw ta dəlaw na, ara dəlaw a ma da kəɗta vagay.

53 Ka səra, da ya wuɗey na, ya gwa ŋgaa cəfɗa Papay ŋga slərya maslaŋ
aŋga hay ga a fəna gabal kuraw a ray a cew † ŋga jənya, ba daw?
54 Ama da ya ka kəne na, mey ŋga Gazlavay mawuzlalakaya a da key
fara fara na, kwara dəɓa wura? Maja mey a mawuzlalakaya, a ləvey si
cek aha a key kəne.»
55 Fa dəɓa ha, Yesu aa guzltar a ndəhay makustakaya feteɗe, a ləvtar:
«Ka samawa ŋga kərzamaya ta dəlaw, ta zlanday faa har faa har anda
yah ndaw-mayal na, maja me? Mandaw mandaw yah manjakaya daa
*Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, ya faa sərkadata ndəhay, ama ka ta
kərzamaya daa ba.
56 Ama daa mey ŋga Gazlavay mawuzlalakaya na, ndəhay ma təla mey
ŋga Gazlavay taa guzlam la da ray cek ma da key da ray aɗaw. Ara maja
ŋgene si cek aha a key cəpa.»
Fa dəɓa ha, gula aŋga hay cəpa a zluram, a mbəkdamara Yesu, a hwam.

Yesu fa mey ŋga ndəhay ma sla yawa ŋga Jəwif hay
(Mark 14.53-65; Luk 22.54, 55, 63-71; Jaŋ 18.13, 14, 19-24)

57 Ndəhay ma kərzamara Yesu heyey, ta', a handamara a way Kayif,
*ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay. *Ndəhay
maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ta mahura hay ŋga *Jəwif hay
makustakaya feteɗe.
58 *Piyer na, fa səpa Yesu ta meedəreŋ e. A daw haa a mbəzey a palah-
way ŋga ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay heyey.
Ta', a njam ta ndəhay ma jəɗa way a, amba a nəka cek masa ata ma da
kamar a Yesu.
59 *Bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta ndəhay
mahura hay mekele masa ma sla yawa ŋga Jəwif hay tabiya, a səpam
dabaray ŋga mbərzlafamar a ray Yesu amba a kəɗmara vagay.
60 Kwa ndəhay ga ta mbərzlafamar la a ray Yesu, ama ta ŋgene he cəpa,
ta hətam mey təɗe ŋga kəɗmara vagay daa ba. Fa dəɓa ha na, ndəhay
cew daha a samawa fa mey ata, a mbərzlafamar a ray a, a ləvam:
61 «Ndaw keɗe a ləvey: "Ya gwa ŋga bəzla *Way-mekey-kwakwas ŋga
Gazlavay, ɗar maakar na, ya ləma la aa slam a."»
62 *Ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay a sləkɗey,
aa guzlar a Yesu, a ləvar: «Ka mbəɗdatara a ndəhay maa guzlam da ray
akah kaa ba gway daw?»
63 Ama Yesu manjakaya teete. Ta', ndaw mahura da ray ndəhay ma ka
kwakwas ŋga Gazlavay heyey a ləvar saya: «Ya faa cəfɗaka ta mezəley
ŋga Gazlavay masa aa ta dey, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata
ndəhay heyey na, ara kah daw? Wuzdiwa! Kah na, Bəzey ŋga Gazlavay
daw? Mbeɗey amba ka kadiwa fara fara.»
64 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ka fa kada ta mey akah ŋgene na,
kwariya? Ama ya fa ləvkwar, dəga wure keɗe, ka da hətmaya yah, *Bəz

---

26:52 26.52 MC 9.6 † **26:53 26.53** Yesu a wuɗey ŋga ləvey Papaha, Bay Gazlavay, a gwa ŋga slərar maslaŋ hay ga, a sləfey ba. A wa ta sewje hay ŋga Rawm ma kusam gabal maakwaw, gabal maakwaw, slam 12. **26:55 26.55** Lk 19.47 **26:56 26.56** Mt 26.31; Lk 24.46 **26:61 26.61** 27.40; Jaŋ 2.19; SNM 6.14 **26:63 26.63** manjakaya teete: Iz 53.7; Mt 27.12-14; ***Bəzey ŋga Gazlavay:*** Mt 14.33; 27.40, 43; Lk 22.70

ŋga Ndaw, manjakaya ta har-zəmay ŋga Bay Gazlavay Mawaca-waca.
Asaya, ka hətmaya la ya fa sawa da ray mekwtene da vaɗ.»
65 Maja ŋgene, ndaw mahura ha ŋgar! ŋgar! a ŋgərta zana aŋga
hay, aa guzley, a ləvey: «'As! 'As! Ta pa ray aŋga sem ŋga Gazlavay,
akwar ta cəndamara la, ba diya? Wure keɗe, kwa ya səpkwa ndaw ŋgaa
guzlndakwar da ray a saba.
66 Kaa wure keɗe, ka wulkam kwara?» Ndəhay da cakay a, a
mbəɗamara, a ləvmar: «Aŋga ta key mebərey sem, si mekəɗey aŋga
vagay.»
67 Ndəhay siya a cərmar meesleɓ aa dey, a dəvmar mekəɗey, siya hay
may, a vəlmar matapa-har ‡,
68 a ləvmar: «Da kah *Kəriste na, səra ma kəɗka keɗe na, wa?
Wuzdandara cey!»

Piyer a ləvey a səra Yesu ba
(Mark 14.66-72; Luk 22.56-62; Jaŋ 18.15-18, 25-27)

69 Daa ŋgene, *Piyer manjakaya da palah-way ŋga ndaw mahura ma ka
kwakwas ŋga Gazlavay heyey. Dam ma ka sləra feteɗe daha, a ŋgəchawa
a cakay a, a ləvar: «Kah na, gula ŋga Yesu, ndaw *Galile may, ba diya?»
70 Ama Piyer a cada mey fa mey ŋga ndəhay tabiya, a ləvey: «Kay! Ya
səra mey masa kah ma wuɗey ŋgaa guzley ba!»
71 Fa dəɓa ha, ta', a daw fa mey-mbew ŋga way a. Dam ma ka sləra
mekele daha saya, a hətar Piyer, ta', aa guzltar a ndəhay feteɗe, a ləvtar:
«Ndaw keɗe ara ndaw ŋga Yesu, ndaw *Nezeret.»
72 Piyer a cada mey saya, a ləvey: «Ya fa mbeɗey, fara fara, ya səra ndaw
a ba.»
73 Fa dəɓa ha nekəɗey saya, ndəhay masa feteɗe a ŋgəcham a cakay
Piyer, a ləvmar: «Fara fara kah na, kah ndaw da wuzlah ndəhay aŋga hay
maja meeguzley akah kaa na, anda ndaw daa hwayak aŋga.»
74 Da ray ŋgene, Piyer ta', a ləvtar: «Ya fa mbeɗey, fara fara ya səra
ndaw a ba. Da ya mbərzley na, Gazlavay ŋga mbəɗya ray!» Wure wure
ŋgene, gwagwalak ta', a cey ɗay.
75 Piyer a sərfada mey masa Yesu maa guzlar zleezle heyey dəɓa. Mey
a, a ləvey: «Wuskwaa gwagwalak a da cey ɗay na, ka ta ləvey cay dey
maakar ka sərya ba, ka sərya ba.» Piyer ta', a bawa aa ambaw, a təway
ga, a zəley marava.

27

A handamara Yesu fa mey ŋga Bay Pilat
(Mark 15.1; Luk 23.1, 2; Jaŋ 18.28-32)

1 Pərek pərek, *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay
tabiya, leŋ mahura hay ŋga *Jəwif hay a slam yawa daa slam a ŋga kəɗey
Yesu vagay.
2 A jəwmara, a handamara fa Pilat, ndaw Rawma ma wa hwayak ata.

Mey da ray meməcey ŋga Juda
(SNM 1.18, 19)

3 Juda, ndaw ma vəlda Yesu asi har ŋga masa-gəra aŋga hay heyey, a
cənda fa da kəɗmara Yesu vagay na, a zəley marava. Da ray ŋgene, a

---

26:64 26.64 Dan 7.13; Mt 22.44; 24.30; Mk 13.26; Lk 21.27 **26:65 26.65** a ŋgərta zana aŋga hay: Mesl 14.6; Es 9.3; ***Ta pa ray aŋga sem ŋga Gazlavay:*** Lev 24.16; Jaŋ 19.7 ‡ **26:67 26.67** matapa-har: maarawa **26:67 26.67** Iz 50.6; 53.5 **26:68 26.68** 21.11 **26:75 26.75** 26.34

handatara ɓərey hay kwakwar maakar ŋga dala heyey a *bay-ray hay ŋga
ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta mahura hay ŋga *Jəwif hay.
4 A ləvtar: «Ya ta key mebərey la maja yah ma vəlda ndaw masa ta
zay da mey ŋga kəɗey vagay.» Ama ndəhay a, a mbəɗdamara, a ləvmar:
«Ɲgene na, ara mey akah ba na! Ma hətfandar me?»
5 Da ray ŋgene, aa kwacada dala heyey aa *Way-mekey-kwakwas ŋga
Gazlavay. Ta', a daw a ləwa ray aŋga, pam! a məcey.
6 *Bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay heyey,
a gəɗmamara dala ha. Aa guzlam, a ləvam: «Kwakwas aləkwa, a
vəlndakwar cəveɗ amba dala keɗe, a cəmey ta zleley mavəldakaya ŋga
key slərа daa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay ba, maja ara dala ŋga
mekəɗey ndaw vagay.»
7 A slam yawa da wuzlah ata da ray dala ha. Ta', a həɗkam ley ŋga
ndaw meləmey maŋgayak daha ta dala ha. A tərdamara ley a ŋga cəvay
ŋga məlak hay ma məcam feteɗe.
8 Ara maja ata ma həɗkamara ley a ŋgene ta dala ŋga ray ŋga ndaw na,
haa wure keɗe, ndəhay fa zəlmara ley a: «ley ŋga mambaz.»
9 Cek aha, ta key la anda Jeremey, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay maa
guzley zleezle, a ləvey: «A lam ɓərey hay kwakwar maakar ŋga dala masa
ndəhay da wuzlah ndəhay *Israyel hay ma pamara təɗe fa ray ŋga ndaw.

10 A vəldamara dala ha ŋga həɗkey ley ŋga ndaw meləmey maŋgayak
anda Bay Gazlavay ma ləvya.»

Yesu fa mey ŋga Bay Pilat
(Mark 15.2-15; Luk 23.2-5, 13-25; Jaŋ 18.28–19.16)

11 A lacadamara Yesu fa mey ŋga Bay Pilat. Bay a, aa cəfɗa, a ləvar:
«Kah na, bay ŋga *Jəwif hay fara daw?» Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Anda
kah ma ləvey.»
12 Daa masa *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay
leŋ mahura hay ŋga Jəwif hay heyey faa dəɗfamar mey na, kwa Yesu ta
mbəɗdatara daa ba.
13 Da ray ŋgene, Pilat aa guzlar, a ləvar: «Ka fa cənda mey hay maaya
ba cəpa masa ata maa guzldamara da ray akah keɗe, ba diya?»
14 Kwa Yesu a mbəɗdara ba səlak. Anda keɗe, Bay Pilat a rəzley ga maja.
15 Fa mevey a, fa mevey a, ta gwagway ŋga *Pak na, bay daa hwayak
a, fa pəskey ndaw pal daa fərsəne. A pəskey na, ndaw masa ndəhay
makustakaya ma wuɗam.
16 Daa ŋgene, ndaw daa fərsəne daha, ndəhay tabiya a sərmara ara
ndaw maaya ba. Mezəley ŋga ndaw a na, Yesu Barabas.
17 Pilat aa cəfɗata ndəhay makustakaya, a ləvtar: «Ka wuɗam ya
pəskakwar na, Yesu Barabas daw, da daa ba, Yesu, ndaw masa ata ma
zəlmara *Kəriste heyey daw?»
18 Pilat a səra a handamərwa Yesu fa mey aŋga na, maja səleŋ fa katar
da ray Yesu a.
19 Daa masa Bay Pilat manjakaya daa slam mekey sariya na, ŋgwas aŋga,
a slərwa fa aŋga, a ləvar: «Ka da kar cek a ndaw ŋgene ba, maja ara ndaw
masa ta zay da mey. Ya səra maja dasi tavaɗ keɗe, mesəfney ta kaya la ta
ndaw aha. Mesəfney a, ta laya mey la.»

27:3 27.3 26.15 **27:6 27.6** Mew 23.19 **27:9 27.9-10** Zak 11.12-13; Jer 32.8-9 **27:11 27.11** 2.2; 27.29, 37, 42; Mk 15.2, 9, 12, 18, 26, 32; Lk 23.3, 37-38; Jaŋ 1.49; 12.13; 18.33, 39; 19.3, 15, 19, 21 **27:12 27.12-14** Jaŋ 19.9; Mt 26.63 **27:19 27.19** Lk 23.47

20 *Bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay leŋ mahura
hay ŋga Jəwif hay heyey, a həldamata ndəhay makustakaya heyey ŋgaa
cəfɗamara Bay Pilat amba a pəskatara Barabas, ama Yesu na, a kəɗmara
vagay.
21 Bay Pilat aa cəfɗata saya, a ləvtar: «Dasi ndəhay cew keɗe na, ka
wuɗam ya pəskakwar na, wa?» Ndəhay makustakaya ha, a mbəɗdamara,
a ləvmar: «Barabas! Barabas!»
22 Pilat aa cəfɗata saya, a ləvtar: «Kaa Yesu ndaw ma zəlmara Kəriste na,
ya da kada na, kwara?» Ndəhay tabiya a mbəɗdamara, a ləvmar: «Dəra
fa hwadam mazlaŋgalakaya!»
23 Pilat aa cəfɗata, a ləvtar: «Cek maaya ba masa aŋga ma key na,
wura?» Ama a wudam ta gədaŋ ta gədaŋ saya, a ləvam: «Dəra fa hwadam
mazlaŋgalakaya!»
24 Masa Pilat ma nəka kwa a gwa ŋga key meeme da ray mey a ba, asaya,
masa aŋga ma nəka ndəhay fa kam baazlam ta gədaŋ, ta gədaŋ na, ta',
a kawa yam, a pəra har aŋga fa mey ŋga ndəhay makustakaya, a ləvtar:
«Da akwar ta kəɗmara ndaw keɗe la vagay na, mey aɗaw da hwaɗ a daa
ba. Ara mey akwar!»
25 Ndəhay makustakaya tabiya a mbəɗdamara, a ləvmar: «Anja ndaw a
ŋga məcey. Mey a ŋga sawa a ray ala ta bəz ala hay tabiya!»
26 Anda keɗe, ta', Pilat a pəskatara Barabas daa fərsəne. Ama Yesu na,
Pilat a ləvtar a sewje hay ŋga sləɗmara ta laway, ta', a vəldatara amba a
dərmara fa hwadam mazlaŋgalakaya.

Sewje hay aa saŋgəram a ray Yesu
(Mark 15.16-20; Jaŋ 19.2-3)

27 Fa dəɓa ha, sewje hay ŋga Bay Pilat, a handamara Yesu a palah-way
ŋga Bay aha. Ta', a zəlmatərwa sewje hay siya feteɗe tabiya a cakay a.
28 A cəkwmata zana aŋga hay fa vaw, ta', a kəzlmar zana ŋga bay hay
magaza.
29 Ta', a cam hatak, a paɗamar ray ta aŋga anda gursaw ŋga bay. Fa
dəɓa ha, a vəlmar daŋgwar ŋga bay hay a har-zəmay. A ragadam fa mey
aŋga, aa saŋgəram a ray a, a ləvam: «Zay daw, bay ŋga *Jəwif hay?»
30 Fa dəɓa ha, a təfmar meesleɓ fa vaw, ta', a təɓmara daŋgwar heyey,
a kəɗmara aa ray ta aŋga.
31 Masa ata maa saŋgəram cay a ray a na, a cəkwmara zana magaza
heyey fa vaw, a kəzlmar zana aŋga hay. Ta', a badamara daa berney a, a
handamara ŋga dərey fa hwadam.

A dərmara Yesu fa hwadam mazlaŋgalakaya
(Mark 15.21-32; Luk 23.26-43; Jaŋ 19.17-27)

32 Masa sewje hay a, fa handamara Yesu na, a cam ray ta ndaw daa
berney ŋga Siren daha, mezəley *Simaŋw. A təkmar ɗay a Simaŋw heyey
ŋga la hwadam mazlaŋgalakaya ŋga Yesu a.
33 A wusam aa slam mezəley Gwalgwata, anda meləvey, «slam anda
tetesl ŋga ray ŋga ndaw.»
34 Feteɗe, a vəlmar wuzam majahaɗakaya ta slalak meeɗəwek e. Yesu
aa cəka, ama a gəmey ŋga sa ba.
35 Ta', a dərmara fa hwadam mazlaŋgalakaya heyey. Fa dəɓa ha, a
kəɗam caca ŋga wunkey zana aŋga hay.

27:20 27.20-23 SNM 3.13-14 **27:24 27.24** Mew 21.6-9; Ps 26.6 **27:25 27.25** SNM 5.28 **27:26 27.26-31** 20.19 **27:28 27.28** Lk 23.11 **27:29 27.29** 27.11 **27:30 27.30** 26.67 **27:35 27.35** Ps 22.19

36 Ta', a njam feteɗe ŋga jəɗmara.
37 A wuzlalam mey fa hwadam, a sləpmara ta da ray Yesu fa hwadam
mazlaŋgalakaya. Ara mey masa ata ma kəɗmara vagay maja. Mey a, a
ləvey: «Ndaw keɗe na, ara Yesu, bay ŋga *Jəwif hay.»
38 Daa slam masa ata ma dərmara Yesu a na, ta dəram mayal hay cew la
a cakay a, pal ta har-zəmay, laŋgar ta har-gula.
39 Ndəhay ma diyam taa slam a ŋgene, aa saŋgəram a ray a, a wusam
ray, a cəɗmara,
40 a ləvmar: «Kah na, ndaw ma wuɗey ŋga bəzla *Way-mekey-kwakwas
ŋga Gazlavay amba ka ləma mekele daa ɗar maakar heyey, ba diya? Da
kah Bəzey ŋga Gazlavay na, bərŋgawa fa hwadam a ŋgene a hwayak,
ləhda ray akah, dəɓa taw!»
41 Asaya, *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta
*ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz leŋ mahura hay ŋga Jəwif
hay aa saŋgərfamar, a ləvam:
42 «A ləhdata ndəhay siya hay na, kaa ray aŋga na, a gwa ŋga ləhda, ba
daw? Da aŋga Bay ŋga *Israyel hay na, anja ŋga bərŋgawa fa hwadam
a wure keɗe dəɓa taw! Da ta bərŋgawa sem na, ŋgene, ya təɓkwa mey
aŋga.
43 A pa Gazlavay ŋga ndaw aŋga fara fara, asaya, taa guzley la, a ləvey:
"Yah na, Bəzey ŋga Gazlavay." Yaw, da Gazlavay fa wuɗa na, ŋga ləhda
wure keɗe dəɓa taw!»
44 Mayal hay cew masa madərtakaya da cakay a heyey na, a cəɗmara
kəne may.

Meməcey ŋga Yesu
(Mark 15.33-41; Luk 23.44-49; Jaŋ 19.28-30)

45 Ta wuzlah-pas, ləvaŋ a key daa hwayak cəpa. Ləvaŋ a, a njey haa
ɓərey maakar ŋga pas ŋgaa kwaɗ.
46 Ta ɓərey maakar a na, Yesu a wudey ta gədaŋ, a ləvey ta mey ata: «*Eli,
Eli, lema sabaktani?*» Anda meləvey: «Gazlavay aɗaw, Gazlavay aɗaw, ka
mbəkdaya na, maja me?»
47 Ndəhay siya feteɗe, a cəndamara mewudey ŋga Yesu a na, a ləvam:
«Nəka, aŋga fa zəla *Eli, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle!»
48 Ndaw pal da wuzlah ata, ta', a hway ŋga jəhwɓey cek anda gagəmay
aa yam ŋga babəza ŋga wudez meekwerek e, ta', a pa fa mey ŋga zlanday.
A təldara a Yesu a amba a sasəɓa.
49 Ama ndəhay mekele a ləvam: «Səkwakwa, amba ya nəkakwa da wara
cay Eli a, a sawa ŋga ləhda kwa.»
50 Yesu a wudey ta gədaŋ saya, pam! a məcey.
51 Daa *Way ŋga Gazlavay na, zana ma gərca *Slam masa Gazlavay aa
da hwaɗ a daha. Masa Yesu ma məcey la na, zana ha, a ŋgərey cew dəga
da vaɗ kasl a hwayak. Hwiyak a wusey, bəler * hay a bəzlam,
52 cəvay hay a wuram, ndəhay ŋga Gazlavay maməctakaya ga, a
sləkɗamawa daa meməcey.
53 A bamawa daa cəvay. Fa dəɓa ŋga masləkɗawa ŋga Yesu na, ndəhay
a, a diyam aa berney ŋga *Jeruzelem, berney ŋga Gazlavay. Feteɗe,
ndəhay ga a hətmatar.

27:37 27.37 27.11 **27:38 27.38** Iz 53.12 **27:39 27.39** Ps 22.8; 109.25 **27:40 27.40** 26.61, 63
27:42 27.42 27.11 **27:43 27.43** Ps 22.9; Mt 26.63 **27:45 27.45** Am 8.9 **27:46 27.46** Ps 22.1
27:48 27.48 Ps 69.22 * **27:51 27.51** bəler: aŋgwa ma bəzlwa. **27:51 27.51** Mab 26.3; Heb 10.19-20

54 Mahura ŋga sewje hay ŋga Rawma hay ta sewje aŋga hay ma jəɗmara
Yesu heyey, a hətmar hwiyak ma wusey ta cek hay mekele ma kam heyey
na, a zluram ga, a ləvam: «Fara fara ndaw keɗe na, ara Bəzey ŋga
Gazlavay.»
55 Ŋgusay ga feteɗe daha, ata fa nəkam dey da dəreŋ, da dəreŋ. Ŋgusay
a ta səpmar wurzay ŋga Yesu la dəga da *Galile fa jənmara.
56 Da wuzlah ŋgusay a na, *Mari da Magdala, Mari mamaŋ ŋga ata *Jak
ta *Jawzef, leŋ mamaŋ ŋga bəza hay ŋga Zebede.

A jəhmara vagay ŋga Yesu
(Mark 15.42-47; Luk 23.50-56; Jaŋ 19.38-42)

57 Ta pas ŋgaa kwaɗ a ŋgene, ndaw masa-zleley da slala Arimate daha,
mezəley *Jawzef, aŋga may, ara *ndaw ma təɓa mey ŋga Yesu. A wusey
a *Jeruzelem.
58 Ta', a daw a hətfar Bay Pilat, aa cəfɗa vagay ŋga Yesu. Da ray ŋgene,
Bay Pilat a, a pəskatar mey a sewje aŋga hay ŋga vəldamara vagay a, a
Jawzef e.
59 A la vagay a, a zləŋga ta zana mawiya mezləŋgey vagay.
60 A handa vagay a, aa cəvay mawiya masa aŋga maa vərkwa daa aŋgwa
daa ɗar hay a ŋgene. Fa dəɓa ha, a gədbalawa † beeler mahura gazl! fa
mey ŋga cəvay a, ta', a daw.
61 Ata *Mari da Magdala ta Mari laŋgar daha, manjatakaya feteɗe, dey
pəla! a mey cəvay a.

Sewje hay ŋga Bay Pilat a jəɗmara cəvay ŋga Yesu

62 Pepərek e, anda meləvey ta *pas meməskey-vaw, *bay-ray hay ŋga
ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta *Fariza hay a kusam, a diyam a
way Bay Pilat,
63 a ləvmar: «Bay Mahura, ala fa sərfadamara daa masa ndaw
membərzley keɗe aŋga ta dey na, taa guzley la, a ləvey: "Fa dəɓa ŋga
ɗar maakar na, ya sləkɗawa la daa meməcey."
64 Anda keɗe, pəskatar mey a sewje akah hay amba a jəɗmara cəvay
a haa ɗar maakar, daa ba na, gula aŋga hay a da samawa ŋga lalamara
vagay a. Fa dəɓa ha, a da mbərzlam, a da ləvam: "Yesu ta sləkɗawa sem
daa meməcey." Membərzley ata ŋgene na, a da fəna membərzley ŋga
ndaw aha masa ŋgeeme heyey.»
65 Pilat ta', a mbəɗdatara a ndəhay a, a ləvtar: «Ehe, ŋgəlmata sewje
hay keɗe, diyam jəɗmara cəvay a maaya maaya anda akwar ma wuɗam.»
66 Ta', a diyam ŋga jəɗmara cəvay a maaya maaya. Anda keɗe, a
slərɓamara mey ŋga cəvay a maaya maaya. Fa dəɓa ha, a pam sewje
hay ŋga jəɗmara.

28

Yesu a sləkɗawa daa meməcey
(Mark 16.1-10; Luk 24.1-12; Jaŋ 20.1-10)

1 Fa dəɓa ŋga *pas meməskey-vaw, ta pas luma ŋga Gudal, *Mari da
Magdala ta Mari laŋgar daha a diyam ta slam bəŋ-beŋ ŋga nəkmərwa
cəvay ŋga Yesu.

27:54 27.54 14.33; 26.63; Mk 15.39 **27:57 27.57-58** Mew 21.22-23 † **27:60 27.60** gədbalawa: gədkalawa **27:63 27.63** 12.40 **27:64 27.64** 28.13

2 Wure wure ŋgene hwiyak a wusey gəɗ-geɗ ta gədaŋ. Daa ŋgene
maslaŋ ŋga Gazlavay da vaɗ a pawa salay, a gədbala beeler mahura da
mey cəvay heyey, a njey a ray a.
3 Maslaŋ a, dey aŋga a weɗey anda var ma zəmey, zana fa vaw aŋga a
weɗey mabara ndəɗ-ndeɗ anda gagəmay.
4 Sewje hay ma jəɗa cəvay heyey ma hətmar cek aha na, a zluram ga,
aa wasam pər-par! a təɗam a hwayak, ata anda ndəhay maməctakaya.
5 Ta', maslaŋ ŋga Gazlavay heyey aa guzltar a ŋgusay a, a ləvtar: «Akwar
na, ka da zluram ba, ya səra ka səpam na, Yesu, ndaw masa ata ma
dərmara fa hwadam mazlaŋgalakaya heyey.
6 Aŋga feɗe daa saba, ta sləkɗawa sem daa meməcey anda aŋga maa
guzley heyey. Samawa nəkmara slam masa ata ma pamara vagay aŋga ha
a hwaɗ a tiya!
7 Cay na, diyam fiyaw fiyaw, ləvmatar a gula aŋga hay: "Yesu ta
sləkɗawa sem daa meməcey. Aŋga sem teeseɗ fa mey akwar ŋgada
*Galile, ka da hətfamar feteɗe." Mey aɗaw ŋgada akwar na, ara keɗe.»
8 Ŋgusay a, a mbəkdamərwa cəvay a, a hwam fiyaw fiyaw ŋga
kadamatara mey a, a gula aŋga hay heyey. Daa ŋgene mandərzay fa katar,
ama faa səmam ga.
9 Ta', Yesu heyey a daw a cadata ray, a catar har. Masa ŋgusay a ma
hətmar Yesu la na, a ŋgəcham a cakay a, a ragadamar, a kərzamara fa
salay.
10 Ta', Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Ka zluram ba, diyam ta wuzdamatara
a məlma aɗaw hay siya na, ŋga diyam a Galile. A da hətmaya feteɗe.»

Mey ŋga sewje hay ma jəɗmara cəvay

11 Daa masa ŋgusay heyey ata daa cəveɗ araŋ na, sewje hay siya da
wuzlah sewje hay ma jəɗa cəvay heyey, a vəham aa berney. A kadamatara
cek ma key cəpa da mey cəvay heyey ŋgada *bay-ray hay ŋga ndəhay ma
ka kwakwas ŋga Gazlavay.
12 *Bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas kaa heyey, ta', a kusam ta
mahura hay ŋga *Jəwif hay, a slam yawa da wuzlah ata. Ta', a vəlmatar
dala ga ŋgada sewje hay a,
13 a kətmata, a ləvmatar: «Diyam, wuzdamara a ndəhay, ləvmatar:
"Gula hay ŋga Yesu a, ta samawa sem ta tavaɗ, ta lalamara vagay a sem
daa masa ala manatakaya daa ɗar."
14 Da bay ŋga hwayak ta cənda la na, ya səpam cəveɗ la ŋga wuzdamara
mey a maaya maaya amba a təɓa. Anda keɗe, kwa mey fa da hətfakwar
daa ba.»
15 Ta', sewje hay heyey dəɓa, a təɓmara dala ha, a diyam a kamara anda
ata ma kətmata heyey. Ara maja ŋgene haa wure keɗe fa kadamara mey
a da wuzlah Jəwif hay cəŋga.

Yesu, a wuztar vaw a gula aŋga hay
(Mark 16.14-18; Luk 24.36-49; Jaŋ 20.19-23; SNM 1.6-8)

16 Gula hay ŋga Yesu kuraw a ray a letek a diyam a *Galile, a təpam aa
ray ŋga aŋgwa masa Yesu ma ləvtar ŋga diyam a hwaɗ a heyey.
17 Daa masa gula hay a ma hətmar Yesu la na, ta', a ragadamar. Ama
siya hay da wuzlah ata na, ta sərmara ara Yesu fara fara na, daa ba.

28:6 **28.6** 16.21 **28:7** **28.7** 26.32 **28:10** **28.10** 12.50; Jaŋ 20.17 **28:13** **28.13** 27.64 **28:16** **28.16** 5.1; 26.32; 28.10 **28:17** **28.17** 14.31

18 Yesu ta’, a ŋgəchey a cakay ata, a ləvtar: «Gazlavay ta vəldiwa gədaŋ
sem ŋga wa slam da vaɗ ta slam da hwayak cəpa.
19 Maja ŋgene, diyam fa səkway hay da bəla cəpa, tərdamata ŋga
ndəhay aɗaw hay. Kamatar *baptem ta mezəley ŋga Papay, ta mezəley
aɗaw, yah Bəzey aŋga, leŋ ta mezəley ŋga Mesəfney aŋga.
20 Asaya, sasərkadamata amba a təɓmara mey hay tabiya masa yah maa
sərkadakwara. Yaw, sərmara, yah na, yah ta akwar mandaw mandaw haa
mendəvey ŋga bəla.»

28:18 28.18 Dan 7.14; Mt 11.27 **28:19 28.19** səkway hay da bəla cəpa: 10.5-6; 24.14; Mk 16.15; Lk 24.47; SNM 1.8; CWJ 7.9; ***kamatar baptem:*** Mt 3.15; Mk 16.16; SNM 2.38; 8.36; 1Kwr 1.13-16; Ef 4.5; Jaŋ 3.22; 4.1-2; Rm 6.3-4; ***Papay, Bəzey aŋga, leŋ Mesəfney aŋga:*** 2Kwr 13.13; SNM 2.38; 8.16; Rm 6.3, 4; Gal 3.27; Kwa 2.12 **28:20 28.20** 1.23; 5.2-7, 27; 11.28-30; 18.20

Mey-maaya-mawiya masa
Mark
ma wuzlala
Mey da ray

Mey-maaya-mawiya masa Mark ma wuzlala

Mark, ndaw ma wuzlala ɗerewel keɗe na, ara ndaw ma zəlmara Jaŋ-Mark masa mawuzlalakaya daa SNM 12.12 ta 12.25 leŋ daa Kwa 4.10.

Mark a wuzlala Mey-maaya-mawiya ha na, a wuɗey ŋga wuzdatara a ndəhay tabiya Yesu na, ara ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay. Ɗerewel e na, aŋga maazəma anda siya hay ba. Mark taa guzley da ray mayawa ŋga Yesu daa ba, asaya taa guzley da ray Yesu daa masa aŋga bəzey na, daa ba. Daa ɗerewel e na, Mark ta wuzleley la nekəɗey da ray meesərkedey ŋga Yesu. Ama a wuzleley har-gədaŋ na, da ray cek hay masa Yesu ma kata, anda meləvey maazla hay, membəley ndəhay daa macay, meɓəley malula da ray ndəhay.

Mark a wuɗey ya sərkwa Yesu Kəriste na, ara ndaw ta gədaŋ maja dəga daa mezley ŋga ɗerewel e na, a wuzda Yesu Kəriste ara Bəzey ŋga Gazlavay (1.1). Fa dəɓa ha Mark aa guzley da ray mey hay zlam ma wuzda Yesu ma da zlar sləra aŋga. Mey hay a na, ara Jaŋ-Baptis ma sawa ŋga ɗiyra cəveɗ ŋga Yesu, Yesu ma hətey baptem, Mesəfney ŋga Gazlavay ma pawa salay a ray Yesu, ɗay ma cənwa da gazlavay da vaɗ ma ləvey Yesu na, ara bəzey ŋga Gazlavay mawuɗkaya kalah, leŋ Yesu ma jerey fa Sataŋ (1.2-13).

Daa fasəlawal 1.14 haa 10.52 na, Yesu a pəkey daa hwayak ŋga Galile leŋ daa slam hay gweegwe ta hwayak a. A wuzda aŋga ta gədaŋ ŋga Gazlavay. Ndəhay ga a təɓmara mey aŋga, ama ndəhay siya a rəsmara.

Daa fasəlawal 11 haa fasəlawal 16 na, Yesu aŋga da Jeruzelem leŋ daa slam hay gweegwe ta Jeruzelem e.

Daa ɗerewel e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Yesu a wuɗey na, bəza hay a diyam fa vəɗa (10.13-15)

Yesu a wuɗey na, ndəhay tabiya a cəndamara mey aŋga, a təɓmara (16.15)

1 Keɗe ara mezley ŋga *Mey-maaya-mawiya da ray *Yesu *Kəriste, Bəzey ŋga *Gazlavay.

Jaŋ-Baptis a wuzey mey da ray masawa ŋga Yesu
(Matiye 3.1-12; Luk 3.1-18; Jaŋ 1.19-28)

2 *Mey-maaya-mawiya ha a zley anda *Izay, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle, ma wuzlala daa ɗerewel aŋga, a ləvey:
«Gazlavay a ləvar a Bəzey aŋga,
“Ehe, ya fa slərey maslaŋ-cəveɗ aɗaw fa mey akah,
ŋga ɗiya cəveɗ akah.
3 Ndaw fa wudey da wuzlah-ley, a ləvey:
Ɗiymar cəveɗ ŋgada Bay Mahura,
ɗiymara cəveɗ e maaya maaya dər e.”»

1:1 1.1 15.39; Heb 2.3 **1:2 1.2** Mal 3.1; Mab 23.20; Mt 11.10; Lk 1.76; 7.27 **1:3 1.3** Iz 40.3

4 Ndaw ma təla mey a na, ara *Jaŋ-Baptis. Anda keɗe, ta daw la a
wuzlah-ley. Feteɗe ta katar *baptem la a ndəhay, ta wuzey mey ŋga
Gazlavay la, a ləvey: «Mbəɗdamara menjey akwar, səpmara Gazlavay
ta mevel pal, hətam baptem, amba Gazlavay a mbəkdakwara mebərey
akwar.»
5 Ndəhay ga daa berney ŋga *Jeruzelem leŋ da slala hay mekele mekele
masa daa hwayak ŋga *Jude a diyam fa *Jaŋ a, a wuzdamara mebərey ata
hay. Jaŋ ta', a katar baptem daa wayam ŋga Jurdeŋ.
6 Jaŋ a pey fa vaw na, zana ŋga eŋgwec ŋga slagwama *, vaw majəwkaya
ta huteɗ. A zəmey na, ayakw ta amam da ley.
7 Fa wuztar mey ŋga Gazlavay a ndəhay, a ləvey: «Fa dəɓa aɗaw na,
ndaw ma fənya a sawa la. Ya wusa ŋga regedey fa mey aŋga amba ya
pəska zeweɗ ŋga tarak aŋga ba.
8 Yah na, ya kakwar baptem ta yam, ama ndaw aha na, a da kakwar
baptem ta *Mesəfney ŋga Gazlavay.»

Jaŋ-Baptis a kar baptem a Yesu
(Matiye 3.13–4.11; Luk 3.21, 22; 4.1-13)

9 Daa masa *Jaŋ-Baptis fa wuzey mey ŋga Gazlavay ta masa aŋga fa
katar *baptem a ndəhay na, Yesu a sləkɗawa da slala *Nezeret, daa hwayak
ŋga *Galile. A wusey fa *Jaŋ daa wayam ŋga Jurdeŋ heyey. Jaŋ ta', a kar
baptem daa wayam a.
10 Masa Yesu fa bawa daa yam a na, wure ŋgene a hətar slam da vaɗ fa
wurey, *Mesəfney ŋga Gazlavay a pawa salay a ray a anda makurgwadakw.
11 A cənda ɗay maa guzlwa da vaɗ, ma ləvey: «Kah na, Bəzey aɗaw
masa yah ma wuɗa kalah. Ya faa səmey ga da ray akah.»
12 Wure wure ŋgene, Mesəfney ŋga Gazlavay, ta', a təkar ɗay a Yesu
ŋga daw a wuzlah-ley.
13 A njey feteɗe ɗar kwakwar məfaɗ, aŋga manjakaya da wuzlah cek
ŋga ley hay. Feteɗe, *Sataŋ, bay-malula, a wuɗey ŋga bata, ama ta gwa
daa ba. Fa dəɓa ha, maslaŋ hay ŋga Bay Gazlavay da vaɗ a samawa ŋga
jənmara.

Yesu a zəlwa gula hay məfaɗ ŋgeeme
(Matiye 4.12-22; Luk 4.14, 15; 5.1-11)

14 Pas pal daha, Bay *Herawt a slərey sewje aŋga hay ŋga kərzawa *Jaŋ-
Baptis. A kərzamərwa, a jəwmara, a kəzlamara aa fərsəne.
Masa ata ma kəzlamara Jaŋ-Baptis a la aa fərsəne na, Yesu ta', a daw aa
hwayak ŋga Galile. Aŋga fa pəkey feteɗe, fa wuzda Mey-maaya-mawiya
ŋga Gazlavay a ndəhay,
15 a ləvtar: «Dar masa Bay Gazlavay ma wala ta wuswa cay.
Anda meləvey, gweegwe cay, Gazlavay a wuzdərwa bay aŋga. Anda
keɗe, mbəɗdamara menjey akwar, təɓmara *Mey-maaya-mawiya ŋga
Gazlavay!»
16 Yesu fa daw da mey dəhwa ŋga *Galile †. A da nəkey dey na, a ray
ndəhay cew ma kərza ewet daha, ara ata Simaŋw ta məlmaha Andəre. Ata
fa kərzam ewet ta tabaw ‡ daa dəhwa ha.

1:4 1.4 Lk 3.3 * **1:6 1.6** slagwama: slagwama, ara gənaw anda pəles. **1:6 1.6** 2Bay 1.8 **1:11 1.11** Ps 2.7; Iz 42.1; Mk 9.7; 12.6 † **1:16 1.16** dəhwa ŋga Galile: Ara dəhwa mahura, maazəma ha a key gweegwe kəlemeeter 22, mewurey a, a key kəlemeeter 12. Yam da hwaɗ a mandaw mandaw daha. Slala hay mekele mekele da mey dəhwa ha. ‡ **1:16 1.16** tabaw: Cek mahura ŋga kərzey ewet anda njeele mahura masa ndəhay ga ma kərzadamara ewet.

17 Ta’, Yesu a ŋgəchey a cakay ata, a ləvtar: «Samawa asi aɗaw. Akwar
na, ndəhay ma kərza ewet, ama dəga wure keɗe ya da tərdakwar ŋga
ndəhay ma zəlwa ndəhay aa cəveɗ ŋga Bay Gazlavay.»
18 Wure ŋgene, ata *Simaŋw ta *Andəre mbak! a mbəkdamata *tabaw
ata hay, ta’, a diyam asi Yesu.
19 Yesu a ŋgəchey daa slam aha ŋgene nekəɗey na, a hətatar ata *Jak ta
məlmaha *Jaŋ, bəza hay ŋga Zebede. Ata daa kwambiwal ata, fa ɗiymata
tabaw ata hay.
20 Wure ŋgene, Yesu a zəltərwa. Bəza hay a, a mbəkdamara papa ata
Zebede manjakaya daa kwambiwal a ta ndəhay ma kam sləra ta ata. Ta’,
ata Jak ta Jaŋ a diyam asi Yesu.

Yesu a ɓəley malula da ray ndaw (Luk 4.31-37)

21 Fa dəɓa ha, ata Yesu ta gula aŋga hay a diyam a slala Kapernayum.
Ta *pas meməskey-vaw, Yesu a daw aa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay
feteɗe. Aa sərkadata ndəhay, a wuztar mey ŋga Gazlavay daa way a.
22 Ndəhay a, a rəzlam da ray meesərkedey aŋga ha, maja aŋga faa
sərkadata ndəhay anda *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ba,
ama aa sərkadata ta gədaŋ masa Gazlavay ma vəldara.
23 Wure wure ŋgene, ndaw ta malula da ray daha, a mbəzey aa way-
mewuzey-mey ŋga Gazlavay a, a wudey ta gədaŋ, a ləvey:
24 «Yesu, ndaw *Nezeret, walay akah ta ala malula hay me? Ka sawa
ŋgaa zəɗdandar daw? Ya səra fara fara, kah na, ndaw ŋga Gazlavay,
masa aa ma slərdərwa ŋga key sləra aŋga.»
25 Yesu a babəcar a malula da ray ndaw aha, a ləvar: «Njey teete. Bey
da ray ndaw keɗe.»
26 Malula da ray ndaw a heyey, aa wasada ta gədaŋ, a wudey, ta’, a bey
da ray ndaw aha.
27 Ndəhay makustakaya daa way a cəpa, a rəzlam, aa cəfɗam vaw da
wuzlah ata, a ləvam: «Haya! Ara cek e me? Ara meesərkey mawiya daw?
Ndaw a, aa ta gədaŋ, kwa aa guzltar a malula hay da ray ndəhay na, malula
hay a, a cənmar mey.»
28 Wure wure ŋgene, sləmay ŋga Yesu fa zəley kwa daa wura daa wura
cəpa daa hwayak ŋga *Galile a.

Yesu a mbəley masa-macay hay ga (Matiye 8.14-17; Luk 4.38-41)

29 Ta’, Yesu a bey daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay da Kapernayum
heyey, wure ŋgene, a daw a way ata *Simaŋw ta *Andəre. Ata *Jak ta *Jaŋ
a ləgdamara §.
30 Mamaŋ ŋga ŋgwas ŋga Simaŋw, vaw fa car, manakaya, awaw fa vaw
ga. Masa Yesu ma wusey la a way a na, wure ŋgene, a kadamara macay
ŋga ŋgwas kaa heyey a Yesu.
31 Yesu a mbəzey fa ŋgwas aha, a kərza fa har, a sləkɗada. Awaw fa vaw
heyey daa saba. Ŋgwas aha, ta’, a vəltar cek mezəmey.
32 Masa hakwaɗ ma key la na, ndəhay a handamawa masa-macay hay
ga fa Yesu, asaya, a handamawa ndəhay ga masa ta malula da ray.
33 Ndəhay tabiya da slala ha, a kusam fa mey-mbew ŋga way ŋga ata
Simaŋw ta Andəre heyey.

1:18 1.18, 20 Mt 8.21-22 **1:22 1.22** Mt 7.28-29 **1:24 1.24** 3.11 § **1:29 1.29** a ləgdamara: a pamar mey **1:31 1.31** 5.41

34 Yesu a mbəley ndəhay ga daa macay hay mekele mekele. Asaya, a ɓəley malula da ray ndəhay ga. A mbəkdata malula hay a ŋgaa guzlam ba, maja malula hay a, a sərmara Yesu na, ara Bəzey ŋga Gazlavay.

Yesu a wuzey mey ŋga Gazlavay da slala hay mekele mekele daa hwayak ŋga Galile
(Luk 4.42-44)

35 Pepərek e, Yesu a wuley taa pərek e, a daw aa slam masa ndəhay da hwaɗ a daa ba, aŋga fa dərar daŋgay a Gazlavay feteɗe.
36 Masa ata *Simaŋw ta mandala aŋga hay ta sləkɗam cay daa ɗar na, a hətmar Yesu saba, ta', a diyam a səpmara.
37 Masa ata ma hətfamar la na, ta', a ləvmar: «Ndəhay tabiya fa səpmaka.»
38 Ama Yesu a ləvtar: «Ahaw, ya səra, ama nakwa la a slala hay mekele mekele masa gweegwe ta slala ha keɗe amba ya wuzey mey ŋga Gazlavay da slala hay a may, maja ma handiwa feɗe na, ara slərа ha keɗe.»
39 Da ray ŋgene, Yesu a daw a slala hay cəpa masa daa hwayak ŋga *Galile. A wuzey mey ŋga Gazlavay daa way-mewuzey-mey hay ŋga Gazlavay mekele mekele feteɗe, a ɓəley malula hay da ray ndəhay saya.

Yesu a pərey ndaw daa maasəkula
(Matiye 8.1-4; Luk 5.12-16)

40 Yaw, ndaw-maasəkula daha a sawa fa Yesu. Ta', a regedey fa mey aŋga, a kar ambahw, a ləvar: «Da ka wuɗey na, ka gwa ŋga pərya daa maasəkula aɗaw keɗe.»
41 Yesu, a sərfar dey-ceceh, tal! a təlda har aŋga, a gəsfar, a ləvar: «Ya wuɗey amba maasəkula akah a pərey. Tərey ndaw mapərkaya dəɓa!»
42 Wure wure ŋgene, maasəkula fa ndaw a heyey daa saba. Ndaw aha ta səɗey cay.
43 Yesu a ləvar ŋga daw a way, ama masa aŋga ma da ləvar ŋga daw a way na, ta', a kəta la ɗagay,
44 a ləvar: «Pey leŋgesl, ka da wuzda cek masa yah ma kakawa keɗe kwa a ndaw ba. Ama daw fa *ndaw ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, amba a nəkaka. Fa dəɓa ha, vəlar cek a Gazlavay anda *kwakwas ŋga Mawiz ma ləvey, ŋga wuzey a ndəhay, maasəkula fa vaw akah daa saba.»
45 Ama, ndaw aha ta təɓa mekətey ŋga Yesu a daa ba, ta', a daw, a wuzdatara cek masa Yesu ma kara heyey ŋgada ndəhay daa hwayak a cəpa. Masa aŋga ma wuzda mey a, a ndəhay ga la na, maja ŋgene, Yesu a gwa ŋga mbəzey aa berney meedey ndəhay saba, maja ndəhay a da kusmawa a cakay a ga kalah. Anda keɗe, Yesu a daw a njey da wuzlah-ley. Ndəhay kwa daa wura daa wura cəpa fa diyam fa vəɗa cəŋga.

2

Yesu a mbəley ndaw maahəlɓakaya
(Matiye 9.1-8; Luk 5.17-26)

1 Masa Yesu ma lawa da wuzlah-ley heyey na, ɗar nekəɗey fa dəɓa ha, ta', a vəhwa a Kapernayum. Ndəhay a cəndamara masa aŋga da way na,
2 a kusmawa ga aa way masa aŋga da hwaɗ a, slam ŋga njey daa way a daa ba, asaya, kwa slam ŋga njey fa mey-mbew ŋga way a daa ba. Feteɗe, Yesu fa wuztar mey ŋga Gazlavay.

1:34 1.34 3.12 **1:35 1.35** Lk 5.16 **1:39 1.39** Mt 4.23 **1:44 1.44** Lev 14.2-32; Mk 7.36; Lk 17.14 **1:45 1.45** 7.36

3 Ndəhay daha, ta', a samawa fa aŋga. A samawa na, a handamawa
ndaw maahəlɓakaya, ndəhay məfaɗ da wuzlah ata ma lamərwa ndaw
aha manakaya da ray ɓeɓele.
4 A hətam slam ŋga handamara fa mey ŋga Yesu ba, maja ndəhay ga
kalah. Da ray ŋgene, ta', a təpam aa ray ŋga way a, a wuram slam dər
e ta Yesu manjakaya. Ta', a ndəkwdamara ndaw maahəlɓakaya heyey
taa slam masa ata ma wurmara ha. A təldamara aa way a na, ndaw aha
manakaya da ray gegədeɗ aŋga.
5 Masa Yesu ma nəka ndəhay a, fa təɓmara aŋga ta gədaŋ ŋga mbəlda
ndaw ata na, ta', a ləvar a ndaw maahəlɓakaya heyey: «Bəz aɗaw,
mebərey da ray akah daa saba.»
6 *Ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz nekəɗey daha feteɗe. Ta',
a wulkam daa ray ata, a ləvam:
7 «Ndaw kaa aa guzley anda keɗe na, maja me? A pa ray aŋga ŋga
Gazlavay na, kwara! Ma gwa ŋga mbəkda mebərey ŋga ndaw na, wa? Si
Gazlavay pal taava aŋga.»
8 Wure ŋgene Yesu a səra mewulkey ata. Ta', aa cəfɗata, a ləvtar: «Ka
wulkam daa ray akwar anda keɗe na, maja me?
9 Ya gwa ya ləvey: "Mebərey akah daa saba" da daa ba, ya gwa ya ləvey:
"Sləkɗey, la gegədeɗ akah, daw ta salay akah." Dasi mey hay cewete keɗe
na, masa ta banay ŋga ləvey ŋgada yah na, wura?
10 Yaw, ya wuɗey ka sərmara yah, *Bəz ŋga Ndaw, yah ta gədaŋ ŋga
mbəkey mebərey ŋga ndəhay da bəla.» Anda keɗe, Yesu, ta', a ləvar a
ndaw maahəlɓakaya heyey:
11 «Ehe, ya fa ləvka: "Sləkɗey, la gegədeɗ akah, daw a way."»
12 Wure ŋgene, ndaw aha a lecey fa dey ŋga ndəhay tabiya, ta', a la
gegədeɗ aŋga, a bey da wuzlah ndəhay a, a daw. Da ray ŋgene, ndəhay
makustakaya heyey a rəzlam, a həlmamara Gazlavay, a ləvam: «Dəga ŋga
menjey aləkwa, aləkwa ta hətkwa cek anda keɗe na, daa ba səlak.»

Yesu a zəla Levi amba a səpa
(Matiye 9.9-13; Luk 5.27-32)

13 Yesu a sləkɗey da slala ha, a daw ŋgada mey dəhwa ŋga *Galile saya.
Ndəhay ga a samawa fa aŋga, ta', Yesu aa sərkadata ta mey ŋga Gazlavay.
14 Fa dəɓa ha, Yesu a sləkɗey daa slam aha, a daw a pəkey. Masa aŋga
fa pəkey na, a hətar *Levi, bəzey ŋga Alfe, aŋga manjakaya fa key sləra
daa slam mecekeley budaw. (*Jəwif hay fa rəsmata ndəhay daa səkway
ata masa ma cakala budaw ŋga ndəhay Rawma.) Yesu a ləvar: «Sawa,
səpya.» Da ray ŋgene, Levi pərta! a sləkɗey, a daw asiya.
15 Fa dəɓa ha nekəɗey, Yesu a daw ŋga zəmey ɗaf da way Levi a. Daa
way a, ata Yesu ta gula aŋga hay a zəmamara ɗaf a na, ta ndəhay ma
cakala budaw ga leŋ ta ndəhay ma zləɓa *kwakwas ŋga Mawiz. A zəmam
ɗaf bama na, maja ndəhay ma zləɓa kwakwas ŋga Mawiz a ga fa səpmar
wurzay ŋga Yesu.
16 Ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz masa da wuzlah *Fariza
hay a hətmar Yesu fa zəmam ɗaf ta ndəhay ma zləɓa kwakwas ŋga Mawiz
leŋ ta ndəhay ma cakala budaw. Da ray ŋgene, ndəhay maa sərkada
kwakwas ŋga Mawiz a, a ləvmatar a *gula hay ŋga Yesu: «Haya! Yesu a
zəmam ɗaf ta ndəhay ma cakala budaw leŋ ta ndəhay ma zləɓa kwakwas
ŋga Mawiz na, kwara!»

2:5 2.5 Mt 9.2 **2:10 2.10** Jaŋ 5.36 **2:14 2.14** Mt 8.21-22 **2:15 2.15** Mt 9.10

17 Yesu ma cənda mey a la na, ta', aa guzltar, a ləvtar: «Ndəhay masa
wurwer na, mey ata ta ndaw ma vəlda slalak daa ba. Ama ma wuɗey
mey ŋga ndaw ma vəlda slalak na, si ndəhay masa-macay hay gway. Yaw,
ndəhay ma wulkam ata ndəhay maaya fa mey ŋga Gazlavay na, Gazlavay
ta slərdiwa ŋga zəlta daa ba, ama a slərdiwa na, ŋga zəley ndəhay masa
ta mebərey.»

Mey da ray mekey daliyam
(Matiye 9.14-17; Luk 5.33-39)

18 Ta pas laŋgar daha, gula hay ŋga *Jaŋ-Baptis leŋ *Fariza hay fa kam
*daliyam. Ndəhay mekele, ta', a samawa, aa cəfɗamara Yesu, a ləvmar:
«Gula hay ŋga Jaŋ-Baptis leŋ ndəhay ma səpam cəveɗ ŋga Fariza hay fa
kam daliyam, ama gula akah hay na, a kam daliyam ba na, maja me?»
19 Yesu a mbəɗdatara ta mey-meŋgey, a ləvey: «Da ndaw a zəlwa
ndəhay aa mekey məlak ŋga kwakwa ŋga zəmey cek na, a kam daliyam
ta pas ŋgene daw? A kam daliyam ba səlak maja zel-kwakwa, aŋga da
wuzlah ata. Ta pas masa zel-kwakwa aa manjakaya ta ata na, a kam
daliyam ba.
20 Ama pas a, a sawa la masa ndəhay ma da kərzamara zel-kwakwa ha,
a hətmar da wuzlah ata saba. Ta pas a ŋgene na, a kam daliyam la.
21 «Yaw, ndaw a ɗəpa zana mawiya ta zana magurma ba, maja zana
mawiya maɗəpkaya na, a nəsa zana magurma ha la, zana ha a ŋgərey la
a dey a.
22 Asaya, ndaw a gwa ŋga zlərey wuzam meedeɗek e aa kwene-kwene
* magurma ba. Da a zləra a hwaɗ a na, wuzam a, a məsley, a ŋgəra
kwene-kwene he la. Anda keɗe, wuzam a leŋ kwene-kwene he a nəsam
la cewete. Maaya na, si ndaw a zləra wuzam meedeɗek e na, aa kwene-
kwene mawiya.»

Yesu, aŋga bay ma wey da ray pas meməskey-vaw
(Matiye 12.1-8; Luk 6.1-5)

23 Ta *pas meməskey-vaw daha, Yesu a diyam ta gula aŋga hay, ata fa
diyam taa ley ŋga cek anda daw. Masa ata fa diyam na, gula aŋga hay a
həɓam cek aha ŋgaa mbəɗey.
24 Da ray ŋgene, ndəhay *Fariza hay aa cəfɗamara Yesu, a ləvmar:
«Nəkta gula akah hay fa kam sləra ta pas meməskey-vaw. Ata fa kam cek
matəkakaya daa *kwakwas ŋga Mawiz ta pas meməskey-vaw na, maja
me?»
25 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Akwar ta jaŋgamara daa ɗerewel ŋga
Gazlavay cek masa *Davit ma ka zleezle na, daa ba səlak daw? Yaw, ta pas
laŋgar daha, Davit ta ndəhay aŋga hay, ata daa banay maja may fa catar,
ama cek mezəmey fa ata daa ba.
26 Maja ŋgene Davit e, daa masa Abiyatar, aŋga *ndaw mahura da ray
ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, a mbəzey aa way ŋga Gazlavay, a
la peŋ masa mavəldakaya ŋgada Gazlavay, a zəma. Kwakwas ŋga Mawiz
a vəley cəveɗ a ndəhay tabiya ŋga zəmey peŋ e ba, si ndəhay ma ka
kwakwas gway. Ama Davit ta zəma peŋ e la, ta vəltar la ŋgada ndəhay
aŋga hay may.»

2:17 2.17 Lk 19.10 **2:18 2.18** Mt 6.16-17; 11.18-19; Lk 7.33-34 **2:19 2.19** Mt 9.15 * **2:22 2.22** kwene-kwene: Ara cek anda des (gwajakwaɗ) ama makakaya ta ambal. **2:23 2.23** Mew 23.25-26 **2:24 2.24** Mab 20.8-10 **2:25 2.25-26** 1Sam 21.2-7; 22.20; Lev 24.5-9

27 Yesu ta', aa guzltar saya, a ləvtar: «Gazlavay a pa pas meməskey-vaw
na, ŋga key maaya ŋgada ndəhay. Gazlavay a ləmta ndəhay na, amba pas
meməskey-vaw a sərdata banay ba.
28 Anda keɗe, yah, *Bəz ŋga Ndaw, yah na, ndaw ma wey kwa da ray
pas meməskey-vaw.»

3

Yesu a ɗiyra har maməckaya ŋga ndaw ta pas meməskey-vaw
(Matiye 12.9-14; Luk 6.6-11)

1 Fa dəɓa ha, Yesu, ta', a vəhey aa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay
saya. Feteɗe na, ndaw har maməckaya daha.
2 *Fariza hay a wuɗam aa dəɗfamar mey a ray Yesu. Da ray ŋgene, a
jəɗmara da a da mbəlda ndaw aha ta *pas meməskey-vaw kwa.
3 Yesu a ləvar a ndaw masa har maməckaya heyey: «Lecey feɗe, fa mey
ŋga ndəhay tabiya.»
4 Fa dəɓa ha, ta', aa cəfɗata ndəhay heyey, a ləvtar: «Kwakwas aləkwa
a ləvey na, kwara? Ta pas meməskey-vaw na, aləkwa ta cəveɗ ŋga key
maaya a ndaw daw, da daa ba, ŋga key maaya ba daw? Aləkwa ta cəveɗ
ŋga ləhey ndaw daa meməcey daw, da daa ba, ŋga kəɗey ndaw vagay
daw?»
Ama ndəhay a, a gəmam ŋga mbəɗdamara ba.
5 Yesu a nəkta tabiya ta dey magaza. Mevel a car ga maja mevel ata
maaya ba. Ta', a ləvar a ndaw aha heyey: «Təldərwa har a.»
Tal! a təldara har a. Har a, ta', a ɗiyey aa slam a.
6 Masa Fariza hay ma hətmar har ŋga ndaw aha ta ɗiyey sem na, a bam
daa way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay heyey. Wure wure ŋgene, a kusam
ta ndəhay ŋga Bay *Herawt, a cəmdamara ɗay ata ŋga kəɗey Yesu vagay.

Ndəhay ga a diyam asi Yesu

7 Ata Yesu ta gula aŋga hay, a mbəkdamata ndəhay daa *way-mewuzey-
mey ŋga Gazlavay heyey, a diyam a mey dəhwa ŋga *Galile. Ndəhay ga a
diyam asi Yesu a. Ndəhay ma diyam asiya na, a samawa daa hwayak ŋga
Galile,
8 daa berney ŋga *Jeruzelem, daa hwayak ŋga *Jude, daa hwayak ŋga
Idume, daa hwayak masa ta dey laŋgar ŋga wayam ŋga Jurdeŋ, asaya,
daa hwayak hay gweegwe ta berney ŋga Tir leŋ ta berney ŋga Sidaŋw.
Ndəhay a, a samawa ga na, maja ata fa cəndamara slərа masa Yesu ma ka.
9 Ta', Yesu aa cəfɗata gula aŋga hay ŋga səpmar kwambiwal amba
da ndəhay makustakaya ha fa ŋgacamara kalah na, a gwa a təpey aa
kwambiwal a.
10 Ndəhay masa macay hay cəpa fa wusam vaw ŋgada fa Yesu amba a
gəsfamar, maja aŋga fa mbəley ndəhay ga.
11 Ndəhay ta malula da ray daha a hətmar Yesu na, a təɗam asi salay
aŋga, a wudam, a ləvam: «Kah, Bəzey ŋga Gazlavay!»
12 Ama Yesu a kətata, a katar mey ta gədaŋ, a ləvtar a da wuzdamara
aŋga na, wa ba.

Yesu a weley ndəhay meslərey aŋga hay kuraw a ray a cew
(Matiye 10.1-4; Luk 6.12-16)

2:27 2.27 Mew 5.14 **2:27 2.27-28** Mt 12.1-14; Lk 13.10-17; 14.1-6; Jaŋ 5.1-18; 7.21-24; 9.1-16 **3:1 3.1-6** 2.27-28 **3:6 3.6** Jaŋ 5.16, 18 **3:11 3.11** 1.24; 5.7; Mt 8.29; Lk 4.34, 41; 8.28 **3:12 3.12** 1.34; Lk 4.41

13 Fa dəɓa ha, masa Yesu fa da təpey a aŋgwa na, a zəlta ndəhay masa
aŋga ma wuɗey. Ta', ndəhay a, a diyam fa vəɗa.
14 A weley ndəhay kuraw a ray a cew ŋga tərey ndəhay aŋga hay
meslərey. A walata na, amba a pəkam bama mandaw mandaw, amba
a slərdata ŋga wuzey mey ŋga Gazlavay,
15 asaya, amba a vəltar gədaŋ ŋga ɓəley malula hay da ray ndəhay.
16 Ndəhay mawalatakaya kuraw a ray a cew e na, ara *Simaŋw ndaw
masa Yesu ma par mezəley *Piyer,
17 ata *Jak ta məlmaha *Jaŋ, bəza hay ŋga Zebede masa Yesu ma patar
mezəley Bawanerges, anda meləvey, «ndəhay ma kam baazlam anda var
maa bəcey»,
18 *Andəre, *Fəlep, *Bartelemey, *Matiye, *Tuma, Jak bəzey ŋga Alfe,
Taade, Simaŋw, ndaw da wuzlah ndəhay ma wuɗam ŋga ləhdamata
ndəhay ata hay dasi har ŋga masa-gəra ata hay,
19 leŋ Juda Iskariyawt, ndaw ma vəlda Yesu a har masa-gəra aŋga hay.

Ndəhay a ləvam Yesu na, aŋga ta malula da ray (Matiye 12.22-32; Luk 11.14-23; 12.10)

20 Masa Yesu ma walata ndəhay aŋga hay meslərey cay na, ta', a
bərŋgawa da aŋgwa ha, a daw a way. Ndəhay ga a diyam fa aŋga saya.
Ata Yesu ta gula aŋga hay kwa ta hətam har ŋga zəmey ɗaf daa ba, maja
ndəhay makustakaya ga kalah.
21 Masa mamaha ta məlmaha hay ma cəndamara ndəhay makustakaya
kalah da cakay a na, ta', a samawa amba a ŋgəlmara maja ndəhay a, a
wulkam, a ləvam: «Malula fa kar a Yesu!»
22 *Ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ma samawa da
*Jeruzelem, aa guzlam da ray a, a ləvam: «*Beyelzebul, bay ŋga mesəfney
maaya ba hay da ray aŋga daha. Ara aŋga ma vəlar gədaŋ ŋga ɓəley
malula da ray ndəhay.»
23 Maja ndəhay maa guzlam anda ŋgene na, Yesu, ta', a zəltərwa, a
ŋgatar mey, a ləvtar: «*Sataŋ, bay-malula, a gwa a ɓəla malula da ray
ndəhay daw? A gwa ba səlak.
24 Anda meləvey, da ndəhay daa hwayak pal a kam vəram da wuzlah
ata na, hwayak a ŋgene a pəlhey la.
25 Asaya, da ndəhay da way pal a kəɗam vaw da wuzlah ata na, way a
ŋgene a pəlhey la.
26 Anda keɗe, da Sataŋ, bay-malula, a kəɗta ndəhay aŋga hay na, a key
ŋgene, a kəɗey ray aŋga, aŋga fa da key bay ata daa saba.
27 Yaw, kwa ndaw-mayal ma gwa ŋga mbəzey a way ndaw masa-gədaŋ
amba a lalatərwa cek aŋga hay meedey aŋga na, daa ba. Si ndaw-mayal
a, a key gədaŋ teeseɗ, a jəwa ndaw masa-gədaŋ a ɗagay. Fa dəɓa ha, a
gwa a həltərwa cek hay da way a.»
28 Yesu a ləvtar saya: «Ya fa ləvkwar fara fara, Bay Gazlavay a gwa
a mbəkdata mebərey tabiya masa ndəhay ma kamara. Asaya, a gwa a
mbəkdata mey hay maaya ba tabiya masa ndəhay maa guzlam da ray a.
29 Ama, kwa waawa maa guzley mey maaya ba da ray *Mesəfney ŋga
Gazlavay na, Gazlavay fa da mbəkdara mebərey ŋga ndaw aha daa ba.
Yaw, ndaw ma cəɗa Mesəfney ŋga Gazlavay na, mebərey aŋga a da njey
ŋga sərmataw.»

3:16 3.16-19 SNM 1.13; Jaŋ 1.40-44 **3:21 3.21** 3.31; Jaŋ 7.5 **3:22 3.22** Mt 9.34; 10.25 **3:27 3.27** Iz 49.24

30 Yesu a ləvey anda ŋgene na, maja ata faa guzlam, a ləvam: «Malula
fa kar a Yesu.»

Mamaŋ ŋga Yesu ta məlmaha hay na, ara wa hay wa?
(Matiye 12.46-50; Luk 8.19-21)

31 Ata mamaŋ ŋga Yesu ta məlmaha hay a wusmawa aa way masa Yesu
aa da hwaɗ a, a lacam aa ambahw, a sləram ndaw ŋga zələrwa Yesu.
32 Ndəhay makustakaya ga da cakay a manjatakaya, a ləvmar: «Haya,
ata mamakw ta məlmakw hay faa cəfɗamaka daa ambahw.»
33 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Mamay na, wa? Məlma aɗaw hay na,
wa hay wa?»
34 Ta', a nəkfata ndəhay manjatakaya ma zlərmar ray heyey, a ləvtar:
«Mamay ta məlma aɗaw hay na, ara ndəhay keɗe,
35 maja məlma aɗaw, dam-mama aɗaw, da daa ba, mamay na, ara ndaw
ma key cek masa Gazlavay ma wuɗey.»

4

Mey-meŋgey ta ndaw maa kwecey hulfaɗ a ley
(Matiye 13.1-9; Luk 8.4-8)

1 Fa dəɓa ha, Yesu a daw a mey dəhwa ŋga *Galile saya, aa sərkadata
ndəhay feteɗe. Ndəhay ga a diyam a cakay a, maja ŋgene, Yesu a təpey aa
kwambiwal, a njey a hwaɗ a. Kwambiwal a, aa da ray yam, ama ndəhay
na, ata da mey dəhwa ha.
2 Daa meesərkey aŋga na, a kadatar cek hay ga ta mey-meŋgey. Daa
meesərkey aŋga ha na, a ləvtar:
3 «Jəkam sləmay! Ndaw mehəvey daha, a daw ŋgaa kwecey hulfaɗ a
ley aŋga.
4 Masa aŋga faa kwacada hulfaɗ a ley a na, hulfaɗ laŋgar a kəzley aa
cəveɗ. Fa dəɓa ha, ɗiyaŋ hay a samawa, a ndamara.
5 Hulfaɗ laŋgar, a kəzley aa slam masa pəraɗ, hwiyak da ray a ga daa
ba. Hulfaɗ a, a pəcey fiyaw, maja hwiyak da ray a ga daa ba.
6 Ama menjey nekəɗey, da masa pas fa tey na, a ɓata. Fa dəɓa ha, a
kweley, maja slaslalay a daa vəgeɗ ga daa ba.
7 Hulfaɗ laŋgar a kəzley a wuzlah hatak. Hatak a, a gəley, aa njərɗa
hulfaɗ mapəckaya ha. Da ray ŋgene, hulfaɗ mapəckaya ha a gwa a gəley
ŋga yey ba.
8 Ama, hulfaɗ laŋgar a kəzley aa slam masa maaya, a pəcey, a gəley, a
yey ga. Hulfaɗ mapəckaya pal babəza fa vəɗa a key kwakwar maakar,
laŋgar kwakwar maakwaw, da daa ba, temere.»
9 Ta', Yesu a ləvey: «Da ndaw, aŋga ta sləmay na, ŋga cənda mey a
maaya maaya.»

Yesu aa guzltar a ndəhay ta mey-meŋgey hay na, maja me?
(Matiye 13.10-15; Luk 8.9, 10)

10 Masa Yesu ma ŋgəchey sem da cakay ndəhay ga heyey na, gula aŋga
hay kuraw a ray a cew ta ndəhay mekele da cakay a, aa cəfɗamara da ray
mey-meŋgey hay masa aŋga maa guzldatara heyey.
11 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Akwar na, Gazlavay ta vəlkwar cəveɗ la
ŋga sərey mey da ray mewey aŋga da ray ndəhay. Mey a na, maɓadakaya
fa dey ŋga ndəhay siya. A cəndamara mey a anda mey-meŋgey gway.
12 Anda keɗe,

3:30 3.30 Jaŋ 7.20 **3:31 3.31** 3.21 **3:35 3.35** Mt 6.10 **4:1 4.1** 3.9 **4:9 4.9** Mt 11.15

“Ndəhay a, fa nəkam dey maaya maaya,
ama a hətmar dey ba,
asaya, fa jəkam sləmay maaya maaya,
ama a cəndamara ba,
da daa ba na, a mbəɗam dey la ŋgada fa Gazlavay,
amba Gazlavay a mbəkdatara mebərey ata.”»

Mabara ŋga mey-meŋgey da ray meekwecey hulfaɗ (Matiye 13.18-23; Luk 8.11-15)

13 Ta’, Yesu a ləvtar: «Ka sərmara mabara ŋga mey-meŋgey da ray
meekwecey hulfaɗ keɗe ba daw? Kaa, ka sərmara mabara ŋga mey-
meŋgey hay siya na, kwara?
14 Ndaw maa kwecey hulfaɗ a ley na, aŋga anda ndaw ma wuzey mey
ŋga Gazlavay.
15 Ndəhay siya, ata anda cəveɗ masa hulfaɗ ma kəzley a hwaɗ a. A
cəndamara mey ŋga Gazlavay, ama *Sataŋ, bay-malula, a sawa, a la mey
a la daa mevel ata.
16 Ndəhay siya may, ata anda slam masa pəraɗ masa hulfaɗ ma kəzley a
hwaɗ a. A cəndamara mey ŋga Gazlavay, a təɓmara fiyaw ta meesəmey.
17 Ama ndəhay a, a təɓmara mey ŋga Gazlavay ŋga ɗar nekəɗey
anda hulfaɗ ma pəcwa masa ta slaslalay daa vəgeɗ ga daa ba. Ta pas
masa banay mekele mekele ma da sawa a ray ata maja mey a na, a da
mbəkdamara mey ŋga Gazlavay fiyaw fiyaw.
18 Ndəhay mekele a təɓmara mey ŋga Gazlavay anda hulfaɗ ma kəzley
a wuzlah hatak. A təɓmara mey ŋga Gazlavay,
19 ama mey a, aa zəɗey anda hulfaɗ mapəckaya maa njərɗey daa hatak
maja ata fa wulkam kalah da ray menjey maaya da bəla, maja a wuɗam
zleley kalah, asaya maja a səpam cek hay mekele mekele. Da ray ŋgene,
ndəhay a taa zəɗdamara mey ŋga Gazlavay daa mevel ata sem. Ata anda
cek ma yey babəza ba, maja mewulkey ata ha ŋgene.
20 Ndəhay mekele saya, a təɓmara mey ŋga Gazlavay anda hulfaɗ ma
pəcwa daa slam maaya. A cəndamara mey a, a təɓmara, a kadamara sləra
ta aŋga. Anda keɗe, mey a, a yey daa mevel ata anda hulfaɗ ma pəcwa
ma yey ga, babəza fa vəɗa a key kwakwar maakar, mekele a key kwakwar
maakwaw, da daa ba, temere.»

Yesu a ŋgey mey ta petərla (Luk 8.16-18)

21 Ta’, Yesu a ləvtar: «Ndaw a gwa a pa petərla magəɗkaya asi
maŋgayak daw? Da daa ba, asi harŋgawaw daw? Kəne ba. Si a pa na, aa
slam mepey petərla masa ma gwa ma waɗa slam da way.
22 Cek hay tabiya masa maɓadatakaya na, a wuzwa la a palah, a da
hətmar fa dey. Anda meləvey, cek masa daa ləvaŋ na, a wuzwa la aa slam
mawaɗakaya amba ndəhay tabiya a hətmar.
23 Da ndaw, aŋga ta sləmay na, ŋga cənda mey a maaya maaya.»
24 Yesu a ləvtar saya: «Pam leŋgesl fa mey masa akwar ma cəndamara
keɗe. Anda akwar ma təɓmara mey ŋga Gazlavay na, Gazlavay a wakwara
maaya aŋga la kəne, fara fara, a da wakwara ma fəna.

4:12 4.12 Iz 6.9-10; Mt 13.14-15 **4:19 4.19** 1Tm 6.9-10 **4:21 4.21** Mt 5.15; Lk 11.33 **4:22 4.22** Mt 10.26; Lk 12.2 **4:23 4.23** Mt 11.15 **4:24 4.24** Mt 7.2; Lk 6.38

25 Da ndaw a təɓa mey ŋga Gazlavay na, Gazlavay a jəna la ŋga təɓa
mey a ma fəna ma fəna. Da ndaw a təɓa mey ŋga Gazlavay ba na, kwa
mey a masa nekəɗey daa mevel aŋga na, Gazlavay a badərwa la tabiya.»

Mey-meŋgey ta cek masa ndaw ma sləka

26 Yesu a kadatara saya, a ləvey: «*Mewey ŋga Bay Gazlavay da ray
ndəhay na, ya gwa ŋga wa na, ta me? Ehe, ya ŋgakwar mey da ray a.
«Ndaw a sləkey cek a ley.
27 Cek a, a pəcwa. Taa vaɗ, taa pas cek aha fa gəley. Kwa ndaw a, aa daa
ɗar, kwa aa ta dey, cek aha fa gəley cəŋga, ama ndaw aha a səra cek aha
a gəley na, kwara ba.
28 Cek aha, a pəcwa na, taava aŋga, ara hwiyak ma vəlar gədaŋ ŋga
pəcərwa. Ŋgeeme cek aha, a bawa anda kwakwas. Fa dəɓa ha, a gəley. A
təlwa ray, a nəhey.
29 Da cek aha ta nəhey cay na, ndaw aha a ŋgəma maja kiya mekey cek
da ley ta wuswa cay.»

Mey-meŋgey ta babəza ŋga bazlawar
(Matiye 13.31, 32, 34; Luk 13.18, 19)

30 Yesu a kadatara saya, a ləvey: «Ya da wakwa *mewey ŋga Gazlavay
da ray ndəhay na, ta me? Ya da wuzdakwara mewey ŋga Gazlavay kaa
na, ta mey-meŋgey wura?
31 Yaw, ya da wakwa mewey ŋga Gazlavay da ray ndəhay na, ta babəza
ŋga bazlawar masa ndaw ma rəɓa aa ley aŋga. Aŋga kuset kəɗey dasi
babəza ŋga cek hay tabiya da bəla.
32 Ama da marəɓkaya cay na, a pəcwa, a gəley mahura a fənta cek hay
mekele tabiya ma yey babəza mezəmey. A pey har hay mahura mahura,
kwa ɗiyaŋ hay a gwamara a ɗiyam way da hwaɗ a.»
33 Yaw, Yesu a wuzdatara mey ŋga Gazlavay na, ta mey-meŋgey hay anda
keɗe. Aa sərkadatar mey ŋga Gazlavay a ndəhay təɗe ta gədaŋ ata amba
a cəndamara.
34 Aa sərkadata na, si ta mey-meŋgey hay gway. Ama da masa ata ta
gula aŋga hay daada na, a wuzdatara mabara ŋga mey a maaya maaya.

Yesu a lacada bərgadaŋ da wuzlah dəhwa
(Matiye 8.23-27; Luk 8.22-25)

35 Taa kwaɗ aha ŋgene, masa Yesu manjakaya daa kwambiwal heyey
na, ta', a ləvtar a gula aŋga hay: «Təŋgkwa a dey laŋgar ŋga dəhwa.»
36 Da ray ŋgene, a mbəkdamata ndəhay makustakaya da mey dəhwa
ha, gula hay a, a təŋgdamara Yesu ta kwambiwal masa aa manjakaya da
hwaɗ a heyey. Kwambiwal hay mekele malacatakaya da cakay a daha.
37 Ta', bərgadaŋ a zlar mekey bew! bew!, a cawaslada yam aa
kwambiwal a, haa kwambiwal a, a rəhey.
38 Yesu, aŋga fa dəɓa ŋga kwambiwal a, aa daa ɗar, ray mabəckaya fa
cek. Gula aŋga hay a sləkɗadamara, a ləvmar: «Bay Mahura, aləkwa fa
da məckwa keɗe na, a kaka da ray ba gway daw?»
39 Yesu ta', a sləkɗey, a babəcar a bərgadaŋ, a ləvar: «Ka key saba!» A
ləvar a yam a: «Ka wusey saba!» Wure wure ŋgene, bərgadaŋ a, a key
saba, yam a, a wusey saba. Memeɗ te' te', a key saba.
40 Ta', Yesu a ləvtar a gula aŋga hay: «Ka zluram na, maja me? Akwar
fa pamaya ŋga ndaw akwar fara fara daa ba daw?»

4:25 4.25 Mt 25.29 **4:27 4.27-29** Jak 5.7; CWJ 14.14-15 **4:32 4.32** Ez 17.23 **4:39 4.39** Ps 89.11; Mk 6.51

41 Da ray ŋgene, gula aŋga hay a, a zluram ga, aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Ndaw a keɗe na, ara na, wa? Masa kwa memeɗ ta yam a cənmar mey keɗe na!»

5

Yesu a ɓəley malula da ray ndaw
(Matiye 8.28-34; Luk 8.26-39)

1 Masa Yesu ma lacada bərgadaŋ a la na, a wusam ta gula aŋga hay a dey laŋgar ŋga dəhwa ha, masa daa hwayak ŋga ndəhay Gəraza hay.
2 Yesu, ta', a bərŋgawa daa kwambiwal, wure ŋgene, ndaw daha a bawa daa aŋgwa masa cəvay hay da hwaɗ a, a sawa a cada ray ta aŋga. Ndaw aha, aa ta malula da ray.
3 A njey da wuzlah cəvay hay a. Ndaw a gwa a jəwa, kwa ta calalaw ba.
4 A jəwmata salay aŋga hay ta har aŋga hay ta calalaw dey weewe, ama a ɗəslta calalaw hay a. Ndaw ma fəna ta gədaŋ daa ba.
5 Mandaw mandaw, taa vaɗ, taa pas, fa pəkey daa cəvay hay, fa pəkey da aŋgwa. Daa mepəkey aŋga ha na, fa wudey ta gədaŋ, fa pəɗka vaw aŋga ta aŋgwa.
6 Masa ndaw aha ma hətar Yesu da dəreŋ na, a hway ŋgada fa vəɗa, a regedey fa mey aŋga.
7-8 Yesu a ləvar: «Malula, bey da ray ndaw keɗe!»
Ama ndaw a, a wudey ta gədaŋ, a ləvey: «Yesu, Bəzey ŋga Gazlavay da vaɗ, ka wuɗey fa yah me? Ya fa kaka ambahw, ta mezəley ŋga Bay Gazlavay, ka da sərdaya banay ba.»
9 Yesu aa cəfɗa, a ləvar: «Mezəley akah na, me?»
Ndaw aha a mbəɗdara, a ləvar: «Mezəley aɗaw na, "ga," maja ala malula hay ga.»
10 Malula hay da ray ndaw aha a bərkwamara Yesu, amba Yesu a, a ɓəlta daa hwayak a ba.
11 Daa slam aha ŋgene, ŋgaɓa ŋga vetem hay ga daha da mecəkwer, fa səpam cek mezəmey da rav-aŋgwa.
12 Malula hay da ray ndaw heyey a bərkwamara Yesu, aa cəfɗamara, a ləvmar: «Vəlndar cəveɗ amba ya mbəzam a ray vetem hay katay, may taw.»
13 Yesu, ta', a vəltar cəveɗ. Da ray ŋgene, malula hay a, a bam da ray ndaw aha, a diyam a mbəzam a ray vetem hay a. Vetem hay feteɗe na, a key gweegwe gabal cew. Vetem hay a, a hwam ta gədaŋ ŋgadaa heeleŋ, a tataram, a kwiyam saf! aa dəhwa, a ɓaɓətam cəpa.
14 Masa mecəkwer hay ŋga vetem hay kaa heyey ma hətmatar vetem hay a ta ɓaɓətam sem na, a hwam, a diyam, a wuzdamatara a ndəhay da slala ha leŋ a ndəhay gweegwe ta slala ha. Da ray ŋgene, ndəhay a, a samawa ŋga nəkey cek ma key feteɗe he.
15 Ndəhay a wusmawa a cakay Yesu, a hətfamar ndaw masa Yesu ma ɓəlta malula hay ga da ray a heyey. Ndaw aha manjakaya feteɗe ta zana fa vaw, a səra leŋgesl dəɓa. Da ray ŋgene, ndəhay ma samawa heyey, mandərzay a katar.
16 Ndəhay feteɗe ma hətmar cek ma key da ray ndaw ta malula da ray, leŋ da ray vetem hay a na, a kadamatara a ndəhay siya ma samawa.
17 Ta', ndəhay a, a bərkwamara Yesu ŋga daw daa hwayak ata la.

5:7-8 **5.7** 3.11

18 Masa Yesu fa təpey aa kwambiwal ŋga daw na, ndaw masa aa ma
ɓəlra malula hay da ray aŋga heyey, a bərkwa Yesu amba a vəlar cəveď
ŋga diyam cew e.
19 Yesu a vəlar cəveď a ndaw aha ba, ama a ləvar: «Vəhey a way,
kadatara a ndəhay akah hay cek mahura masa Bay Gazlavay ma kakawa
tabiya, kadatara masa aŋga ma sərey dey-ceceh da ray akah keďe.»
20 Ta', ndaw aha, a daw, a wuzda cek masa Yesu ma ka tabiya da ray
a heyey a ndəhay daa hwayak daha mezəley Berney-Hay-Kuraw. Ndəhay
cəpa masa ma cəndamara mey a na, a rəzlam.

Yesu a fəna gədaŋ ŋga macay ta ŋga meməcey
(Matiye 9.18-26; Luk 8.40-56)

21 Yesu a vəhwa ta kwambiwal da dey laŋgar ŋga dəhwa ŋga *Galile
heyey. Ndəhay makustakaya da cakay a ga da mey dəhwa ha.
22 Ndaw daha mezəley Jayirus, ara ndaw pal da wuzlah *bay-ray hay
daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay feteďe. A sawa a cakay ata, a hətar
Yesu, ta', a təďey asi salay aŋga,
23 aa cəfďa ta matəway daa dey, a ləvar: «Dam aďaw fa da məcey.
Ambahw, sawa, pa har akah a ray a amba a mbəley, a njey ta dey, may
taw.»
24 Ta', Yesu a diyam cew e.
Ndəhay makustakaya ga fa diyam asiya, fa ŋgacamara.
25 Da wuzlah ata na, ŋgwas daha, mambaz fa mbəďwa da hwaď dəga
mevey kuraw a ray a cew.
26 Ta sərda banay la ga. Ta daw la fa dakwter hay ga, ta ndəvda zleley
aŋga sem tabiya, ama kwa ta key ŋgama daa ba, macay a, fa lar mey ta
gədaŋ cəŋga.
27 Ŋgwas aha fa cənda Yesu fa mbəley ndəhay, maja ŋgene, a sawa a
wuzlah ndəhay makustakaya heyey ta fa dəɓa ŋga Yesu. Ta', a gəsfar har
fa zana aŋga.
28 A ka anda keďe maja aŋga fa wulkey daa mevel aŋga: «Da ya gwa
ŋga gəsfar har kwa fa zana aŋga na, ya mbəley la.»
29 Masa ŋgwas aha ma gəsfar har fa zana aŋga la na, wure wure ŋgene
mambaz aŋga heyey taŋ! a ďəsley mey. A səra aŋga ta mbəley sem.
30 Wure ŋgene Yesu a səra gədaŋ ta bey la daa vaw aŋga. Maja ŋgene,
a mbəďwa dey fa dəɓa, a ləvtar a ndəhay ga heyey: «Megəsey har fa zana
aďaw na, wa?»
31 Gula aŋga hay a mbəďdamara, a ləvmar: «Ka fa nəkta ndəhay fa
ŋgacamaka ta dey wura wura tabiya kaa na, kaa cəfďandar "Magəsfaya
har wa" na, kwara?»
32 Ama Yesu fa nəkey dey ta cakay cəŋga, amba a hətar ndaw ma gəsfar
har a.
33 Ŋgwas aha mandərzay fa kar ga, faa wesey, a səra Yesu ta mbəlda
sem. Da ray ŋgene, a sawa, a təďey asi salay ŋga Yesu, a wuzdara mabara
ŋga mey a.
34 Yesu a ləvar: «Dam aďaw, ka ta mbəley cay maja kah ma paya ŋga
ndaw akah fara fara. Daw ta zazay, macay akah daa saba.»
35 Masa Yesu faa guzlar ŋgada ŋgwas aha araŋ na, ndəhay a samawa
ta meslərey da way Jayirus, bay-ray ŋga way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay
heyey, a ləvmar ŋgada Jayirus a: «Dam akah heyey, ta məcey sem. Ka
gərda vaw ta Bay Mahura keme seme?»

5:25 5.25 Lev 15.25-27 **5:27 5.27** Mt 9.20 **5:34 5.34** Mt 9.22

36 Ama Yesu kwa ta jəkey sləmay fa mey ata daa ba, a ləvar a Jayirus:
«Mevel akah a da təɗey ba. Paya ŋga ndaw akah fara fara gway na, cay.»
37 Yaw, kwa Yesu ta vəley cəveɗ ŋgada ndaw ŋga daw asiya daa ba, si a
ŋgəley na, *Piyer, *Jak, leŋ *Jaŋ, məlmaŋ ŋga Jak.
38 A wusam a way Jayirus heyey, a hətfamatar ndəhay makustakaya.
Ndəhay a, leŋgesl ata ta mbəɗey sem, fa təwam, fa wudam ta gədaŋ.
39 Yesu a mbəzey a way a, a ləvtar: «Leŋgesl akwar a mbəɗey, akwar fa
təwam na, maja me? Bəzey a, ta məcey daa ba, ama a key a ney aa ɗar.»
40 Ndəhay a, aa saŋgəram a ray a. Yesu a badatərwa cəpa aa ambaw.
A ŋgəlta ata papaŋ ŋga dam aha ta mamaŋ ŋga dam aha leŋ gula aŋga
hay maakar heyey. A mbəzam aa way masa dam aha manakaya da hwaɗ
a heyey.
41 Yesu ta', a kərza dam aha fa har, a ləvar: «*Talita kum!*,» anda meləvey,
«Dam aɗaw, ya fa ləvka, lecey.»
42 Dam keɗe deŋ! a lecey, ta', a daw. (Mevey ŋga dam aha kuraw a ray
a cew.) Wure ŋgene, ata masa daa way a na, a rəzlam ga.
43 Ama Yesu a kətata, a ləvtar: «Cek masa ma key keɗe na, ka da
kadamara ŋgada ndaw ba.» A ləvtar saya: «Vəlmar cek ŋga zəmey.»

6

Ndəhay da Nezeret a rəsmara Yesu
(Matiye 13.53-58; Luk 4.16-30)

1 Yesu a sləkɗey da slala ata Jayirus heyey, a daw a *Nezeret, slala masa
aa ma gəley da hwaɗ a. Gula aŋga hay a diyam asiya.
2 Ta *pas meməskey-vaw na, Yesu a daw aa *way-mewuzey-mey ŋga
Gazlavay feteɗe, aa sərkadata ndəhay. Ndəhay ga a jəkam sləmay fa mey
aŋga. A rəzlam, a ləvam: «Aa sərkadərwa mey ŋga Gazlavay tabiya keɗe
na, dama? A hətərwa leŋgesl ŋga sərey cek hay a keɗe na, dama? Ma
vəldara gədaŋ ŋga key maazla anda keɗe na, wa?
3 Aŋga na, ndaw ma sla hwadam, ba diya? Aŋga bəzey ŋga *Mari, ba
diya? Aŋga məlmaŋ ŋga *Jak, ŋga Jawz, ŋga Jud, leŋ ŋga *Simaŋw, ba
diya? Dam-mamaha hay ata da wuzlah aləkwa feɗe, ba diya?» Ara maja
ŋgene, ndəhay feteɗe ma gəmam ŋga təɓmara mey ŋga Yesu ba.
4 Maja mewulkey ata ŋgene, Yesu aa guzltar ta mey-meŋgey, a ləvtar:
«*Ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay na, ndəhay a təɓmara mey aŋga kwa
dama dama, ama ma təɓmara ba na, si ndəhay daa hwayak aŋga, ndəhay
daa səkway aŋga, asaya, ndəhay da way ata.»
5 Yesu a gwa mekey maazla da wuzlah ata ba, si a pey har a ray ndəhay
masa-macay hay nekəɗey gway, a mbəldata.
6 Da ray ŋgene, Yesu a rəzley da ray ata maja ata ma təɓmara mey aŋga
ba. Ta', Yesu a daw a slala hay mekele daa hwayak a, aa sərkadata ndəhay.

Yesu a slərdata gula aŋga hay kuraw a ray a cew
(Matiye 10.5-15; Luk 9.1-6)

7 Fa dəɓa ha, Yesu a zəltərwa gula aŋga hay kuraw a ray a cew, amba
a slərdata cew cew aa slam hay mekele mekele. Da ray ŋgene, a vəltar
gədaŋ ŋga ɓəley malula hay da ray ndəhay.
8 Ta', a kətata, a ləvtar: «Diyam, ama ka da lam cek a har ba. Ka da lam
cek mezəmey ba, ka da lam gabal ba, ka da lam dala aa jiba ba, lam a har
na, si daŋgwar gway.

5:39 5.39 Jaŋ 11.11-13 **5:41 5.41** 1.31; 9.27 **5:43 5.43** 7.36 **6:2 6.2** Jaŋ 7.15 **6:3 6.3** Jaŋ 6.42 **6:4 6.4** Jaŋ 4.44

9 Yaw, pamata tarak akwar hay a salay, ka diyam na, si ta zana akwar
hay masa fa vaw gway. Ka da lam zana cew cew ba.»
10 Yesu a kətata saya, a ləvtar: «Da akwar ta wusam la aa slam na, njam
da way ndəhay ma təɓmakwar haa kasl pas masa akwar ma da diyam aa
slam mekele.
11 Da ndəhay daa slam aha a təɓmakwar ba, a jəkam sləmay fa mey
akwar ba na, mbəkdamata ndəhay a. Raramatara lagwada fa salay akwar
hay * amba ka wuzdamatara ata ndəhay masa ta mebərey.»
12 Gula hay ŋga Yesu heyey a diyam, a wuzdamara mey ŋga Gazlavay
a ndəhay. A ləvmatar: «Si ka mbəɗdamara menjey akwar, ka səpmara
Gazlavay ta mevel pal.»
13 Asaya, a ɓəlam malula hay ga da ray ndəhay, a takwaɗamatar mal fa
ndəhay masa-macay hay ga, a mbəldamata.

Mey da ray meməcey ŋga Jaŋ-Baptis

14 Bay *Herawt fa cənda mey da ray Yesu maja ndəhay faa guzlam ga da
ray a. Ndəhay siya a ləvam: «Ara *Jaŋ-Baptis ma sləkɗawa daa meməcey.
Maja ŋgene, aŋga ta gədaŋ ŋga key maazla.»
15 Mekele hay a ləvam: «Ara *Eli †.» Mekele hay saya a ləvam: «Ara
ndaw anda ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle.»
16 Masa Herawt ma cənda mey hay a keɗe la na, a ləvey: «Ara Jaŋ-
Baptis! Ya ta ɗəslra ray aŋga sem, ama ta sləkɗawa sem daa meməcey!»
17-18 Herawt aa guzley anda keɗe na, maja ara aŋga ta ray aŋga ma kəɗa
Jaŋ-Baptis a vagay. Ehe mey da ray Jaŋ-Baptis a: Herawt a la Herawdiyat,
ŋgwas ŋga məlmaha *Fəlep ŋga ŋgwas aŋga, daa masa Fəlep aa ta dey
ɗagay. Maja ŋgene, *Jaŋ a ləvar a Herawt: «Kah ma la ŋgwas ŋga
məlmakw ŋgene na, ara cek matəkakaya daa kwakwas aləkwa.» Da ray
ŋgene, Herawt a ləvtar a sewje aŋga hay ŋga kərzamara Jaŋ-Baptis a.
Ta', sewje aŋga hay a, a kərzamara, a jəwmara, a kəzlamara aa fərsəne.
19 Masa Herawdiyat ma cənda mey ŋga Jaŋ-Baptis keɗe la na, mevel a
car, a wuɗey ŋga kəɗa vagay, ama a gwa ba maja Herawt a təɓa ba.
20 Herawt na, fa zlurey ŋga kəɗa Jaŋ-Baptis a vagay, fa nəkfar dey maja a
səra Jaŋ-Baptis ara ndaw ma key cek ta cəveɗ e, ara ndaw ma jəkey sləmay
fa Gazlavay. Masa aŋga ma cənda mey masa Jaŋ-Baptis maa guzlda la na,
ray aŋga a həɓey ga. Ama Herawt a wuɗey ŋga jəkfar sləmay cəŋga.
21 Yaw, ɗar masa Herawdiyat ma hətey cəveɗ amba a kəɗmara Jaŋ-
Baptis na, ta wuswa cay. Ara pas ŋga gwagway masa Herawt ma sərfada
ɗar aŋga ŋga mayawa. Herawt ta zəlwa ndəhay la ga ŋga zəmey ɗaf. A
zəlwa gula aŋga hay, bay hay ŋga sewje hay, leŋ mahura hay daa hwayak
ŋga *Galile.
22 Daa masa ndəhay fa kamara gwagway a na, dam ŋga Herawdiyat a
ndəkwey a wuzlah ata, a gərvey. Megərvey a, a mbafar a Herawt ta ŋgada
ndəhay mazəltakaya heyey. Ta', Herawt a ləvar a saɓara ha: «Cacəfɗafaya
cek masa kah ma wuɗey amba ya vəldakawa.»
23 Herawt ta', a mbeɗey, a ləvey: «Ta Gazlavay tabiya, cek masa kah maa
cəfɗafaya na, ya vəldakawa la, kwa ŋga wunkey hwayak aɗaw cew e, ya
wunkakwa la.»

---

* **6:11 6.11** Nəka Mt 10.14. **6:13 6.13** Jak 5.14 **6:14 6.14-15** 8.28 † **6:15 6.15** Eli: Ara ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle ta məcey ta məcey daa ba, ama Gazlavay ta la sem a gazlavay a vaɗ daa mesewere. Masa Yesu aŋga da bəla na, ndəhay mekele a ləvam Yesu ara Eli ma vəhwa a bəla. **6:15 6.15** Lk 7.16 **6:17-18 6.17-18** Lev 18.16; 20.21; Lk 3.19-20 **6:23 6.23** Est 5.3, 6; 7.2

24 Ta', saƀara ha, a bawa, a daw a ləvar a mamaha: «Ya daa cəfɗafar na, me?»
25 Mamaha a mbəɗdara, a ləvar: «Cacəfɗafar ray ŋga Jaŋ-Baptis.»
Saƀara ha, a wusey vaw, a vəhey fa bay a, a ləvar: «Ya wuɗey ka vəldiwa ray ŋga Jaŋ-Baptis wure keɗe aa vəley.»
26 Da ray ŋgene, Herawt aa ta meesəmey daa saba. Ama a gwa ŋga mbəɗda mey aŋga ha saba, maja ta mbeɗey sem fa mey ŋga ndəhay mazəltakaya heyey.
27 Anda keɗe, ta', a slərey sewje wure wure ŋgene ŋga handərwa ray ŋga Jaŋ-Baptis. Ta', sewje he a daw aa fərsəne, a ɗəslərwa ray ŋga Jaŋ-Baptis a.
28 A parawa aa vəley, a handərwa, a vəldara a saƀara heyey, ta', saƀara ha a handara a mamaha.
29 Masa gula hay ŋga Jaŋ ma cəndamara ta kəɗmara Jaŋ sem na, a diyam a lamara vagay a, a pəshamara aa cəvay.

Yesu a vəltar cek mezəmey ŋgada ndəhay ma fəna gabal zlam (Matiye 14.13-21; Luk 9.10-17; Jaŋ 6.1-14)

30 Gula hay kuraw a ray a cew masa Yesu ma slərdata cew cew ŋga wuzey mey ŋga Gazlavay heyey a vəhmawa, a kusam a cakay Yesu a, a kadamara cek hay masa ata ma kamərwa, ta masa ata maa sərkadamatərwa a ndəhay.
31 Ta', Yesu a ləvtar: «Nakwa aa slam masa ndaw da hwaɗ a daa ba, amba ya njakwa taava aləkwa, amba ka gwamara ka məskam vaw.» A ləvtar anda keɗe na, maja mandaw mandaw ndəhay ga fa samawa, fa vəham, mekele hay fa samawa saya, kwa ata Yesu ta gula aŋga hay a, a hətam har ŋga zəmey ɗaf ba.
32 Da ray ŋgene, a təpam aa kwambiwal, a diyam aa slam masa ndaw da hwaɗ a daa ba, amba a njam taava ata.
33 Masa ata fa diyam na, ndəhay ga ta hətmatar la, ta sərmara slam masa ata ma diyam a hwaɗ a sem. Da ray ŋgene, ndəhay da slala hay tabiya daa hwayak a, a hwam ta salay, aa slam masa ata ma sərmara ata Yesu ta gula aŋga hay ma da diyam a hwaɗ a. A wusam aa slam aha teeseɗ da ray ata Yesu ta gula aŋga hay.
34 Masa Yesu ma wusey la aa slam mebərŋgey na, a bərŋgawa daa kwambiwal a, a hətatar ndəhay makustakaya ga. Dey-ceceh a kar, maja a nəkta ndəhay a, ata anda təƀaŋ hay masa manjar mecəkwer. Ta', aa sərkadata ndəhay a da ray cek hay mekele mekele ga.
35 Mamba pas a kəzley, *gula hay ŋga Yesu a ŋgəcham fa vəɗa, a ləvmar: «Wure keɗe hakwaɗ cay, aləkwa da wuzlah-ley.
36 Ləvtar a ndəhay keɗe ŋga diyam a wuzlah-way, da daa ba, a slala hay ta cakay, amba a həɗkamawa cek mezəmey.»
37 Ama Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Akwar ta ray akwar, vəlmatar cek mezəmey a ndəhay a!» A ləvmar: «Ka wuɗey ya diyam ŋga həɗkawa cek mezəmey ta dala ga kalah ‡ amba ya vəldamatara a ndəhay keɗe daw?»
38 Da ray ŋgene, Yesu aa cəfɗata, a ləvtar: «Da har ndəhay makustakaya feɗe na, peŋ we? Diyam, nəkmərwa.» Masa ata ma nəkmərwa la na, a ləvmar: «Ya hətmawa na, peŋ zlam ta ewet cew.»

6:30 6.30 Lk 6.13; 10.17 **6:32 6.32-44** 8.1-10 **6:34 6.34** Jer 10.21; Ez 34.5; Zak 10.2; Mt 9.36; 14.14; 15.32; Mk 8.2 ‡ **6:37 6.37** dala ga kalah: Mawuzlalakaya ta mey Gərek daa slam a keɗe, a ləvey: «deniye temere cew.» Deniye pal na, ara mawurƀay ŋga sləra ŋga ndaw fa mevərndey.

39 Ta', Yesu a ləvtar a gula aŋga hay ŋga njadamata ndəhay njakw!
njakw! a ray kwakwas meendəɓek e.
40 Da ray ŋgene, ndəhay a, a njam ta njey. Daa slam pal na, ndəhay
temere, temere, daa ba, ndəhay kwakwar zlam, kwakwar zlam.
41 Yesu hal! a həlta peŋ zlam ta ewet hay cew heyey, ta', a baŋgaɗa
dey a vaɗ, a kar suse a Gazlavay. Fa dəɓa ha, ta', a papəsa peŋ e, a
vəldatara a gula aŋga hay amba a wunkamatara a ndəhay heyey. Asaya,
Yesu a papəsta ewet hay cew heyey, a vəldatara a gula aŋga hay amba a
wunkamatara a ndəhay a.
42 Kwa waawa a zəmey haa a rəhey.
43 Ta', gula aŋga hay a cakalamara peŋ ta ewet masa ndəhay ma
mbəkdamara. A cakalamara aa gadakar hay. Macakalakaya ha a rəhey
gadakar kuraw a ray a cew.
44 Ndəhay ma zəmam peŋ e na, zel hay a key gabal zlam §.

Yesu a daw ta salay da ray dəhwa ŋga Galile (Matiye 14.13-21; Luk 9.10-17; Jaŋ 6.1-14)

45 Masa ndəhay ma zəmam cek cay na, wure ŋgene, Yesu ta', a təktar
ɗay a gula aŋga hay ŋga təpam aa kwambiwal amba ata na, a zləŋgam
teeseɗ a dey laŋgar ŋga dəhwa ha gweegwe ta slala Betsayda. Yesu na,
a njey fa dəɓa ɗagay amba a mbəɗtar mey a ndəhay makustakaya heyey
ŋga diyam a way.
46 Fa dəɓa ha masa ata ma wunkam la na, ta', a daw aa aŋgwa ŋga dərey
daŋgay a Gazlavay.
47 Masa tavaɗ ta key sem na, *gula hay ŋga Yesu ata da wuzlah dəhwa
daa kwambiwal. Ama Yesu na, aŋga pal taava aŋga da aŋgwa heyey.
48 A nəkta gula aŋga hay na, fa səram banay ga ŋga təŋgey dəhwa ha,
maja memeɗ fa key ga ŋgada ray ata. Fa dəɓa ha, gweegwe slam ŋgaa
pərek na, Yesu ta', a daw ta salay da ray yam ŋgada fa ata. Aa ma ŋgəchey
la gweegwe ta kwambiwal a na, a wuɗey ŋga mbəkdata fa dəɓa.
49 Ama ata ma hətmar Yesu fa daw da ray yam a na, a wulkam ara
mamayam. Ta', a wudam,
50 maja ata cəpa fa hətmar aŋga fa daw da ray yam a, anda keɗe, a
zluram ga. Ama wure ŋgene, Yesu a ləvtar: «Dəkmara mevel! Ara yah,
ka da zluram ba!»
51 Yesu, ta', a təpey aa kwambiwal fa gula aŋga hay a. Masa aa ma təpey
la aa kwambiwal a na, memeɗ a key saba. Da ray ŋgene, gula aŋga hay
a, a rəzlam ga,
52 maja kwa ata ma hətmar maazla masa Yesu ma ka ta peŋ heyey na,
daa ŋgene ta gwamara ŋga sərmara gədaŋ ŋga Yesu a daa ba, maja ray
ata maŋgərɗakaya.

Yesu a mbəley masa-macay hay daa hwayak ŋga Genezeret (Matiye 14.34-36)

53 Masa ata Yesu ta gula aŋga hay ma təŋgam la a dey laŋgar ŋga
dəhwa heyey na, a wusam aa hwayak daha mezəley Genezeret. A jəwmara
kwambiwal a mey dəhwa ha feteɗe.
54 A bərŋgamawa daa kwambiwal a, wure ŋgene ndəhay a sərmara ara
Yesu ma bərŋgawa.

6:43 6.43 2Bay 4.43-44 § **6:44 6.44** Daa Mt 14.21, a ləvey ŋgusay ta bəza hay daha may, ama manjar ŋga sləfey. **6:46 6.46** Lk 5.16 **6:48 6.48** Jəw 9.8; Lk 24.28 **6:49 6.49** Lk 24.37 **6:51 6.51** 4.39 **6:52 6.52** 8.16-18; Mt 16.7-9

55 A hwam a slala hay mekele mekele cəpa ŋga wuzey a ndəhay siya Yesu
ta sawa la. Da ray ŋgene, a handamatərwa masa-macay hay manatakaya
fa gegədeď aa slam masa Yesu aa da hwaď a.
56 Aa slam masa Yesu ma daw, kwa a slala hay, kwa aa berney hay, kwa
a wuzlah-ley na, ndəhay ga fa handamawa masa-macay hay aa slam masa
ndəhay makustakaya da hwaď a. A bərkwamara amba masa-macay hay
a gəsam har kwa fa mey ŋga zana aŋga gway. Ndəhay ma gəsfamar har
cəpa na, ta mbəlam sem.

7

Ndaw aa maaya fa mey ŋga Gazlavay na, kwara?
(Matiye 15.1-9)

1 *Fariza hay ta ndəhay siya da wuzlah *ndəhay maa sərkada kwakwas
ŋga Mawiz a samawa da *Jeruzelem, a kusam a cakay Yesu.
2 A hətmatar *gula hay ŋga Yesu siya fa zəmam ďaf ta har manjar ŋga
pərey. Anda meləvey, gula hay a ta kamara anda kwakwas ata ma ləvey
na, daa ba.
3 Yaw, Fariza hay a ta ndəhay *Jəwif hay mekele tabiya fa kamara
kwakwas a. A da zəmam ďaf na, si a pərmara har maaya maaya la.
4 Da ta vəhmawa daa luma cay, fa da zəmam ďaf na, si a pəram la ďagay.
A nam ray a cek hay mekele mekele anda kwakwas ata ma ləvey. Anda
meləvey, a pərmata vəley hay, kwakulam hay, leŋ maŋgayak hay amba a
təram ndəhay mazləƀtakaya ba.
5 Da ray ŋgene, Fariza hay ta ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz
heyey, aa cəfďamara Yesu a, a ləvmar: «Gula akah hay a kam cek hay anda
kwakwas ŋga papaŋ ŋga papa aləkwa hay ma wuzdamandakwara ba na,
maja me? Ata fa zəmam ďaf ta har manjar ŋga pərey.»
6 Yesu a mbəďdatara, a ləvtar: «Akwar ndəhay masa ta neneh cew!
Zleezle *Izay, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay maa guzley da ray akwar
na, anja fara. A wuzlala daa ďerewel ŋga Gazlavay, a ləvey:
"Gazlavay a ləvey: Ndəhay keďe fa həslmaya ray
ta mey ŋga tede,
ama mevel ata na, aa dəreŋ ta yah.
7 Ata fa həlmamaya, ama mehəlmey a,
ta tərey sem ŋga cek ŋga tede,
maja kwakwas masa ata maa sərkadamara ŋgene na,
ara kwakwas ŋga ndaw-magədaŋ daada gway."»
8 Yesu a ləvtar saya: «Akwar, Fariza hay ta ndəhay maa sərkada kwakwas
ŋga Mawiz, ka mbəkdamara *mewey hay ŋga Gazlavay, ama ka kam
kwakwas ma sawa ta fa ndəhay.»
9 Ta', Yesu aa guzltar saya: «Haya! Mewey hay ŋga Gazlavay na, ka
wuďam saba, ka mbəkdamara amba ka səpam kwakwas akwar jak daw?
10 Yaw, Mawiz a ləvey: "Natar ray ŋgada ata papakw ta mamakw."
Mawiz a ləvey saya: "Ndaw ma cəďa papaha, da daa ba, mamaha na,
si a kəďmara ndaw aha vagay."
11 Ama akwar na, akwar faa sərkadam ndəhay, ka ləvam, ndaw a
gwa ŋga ləvar a papaha, da daa ba, a mamaha: "Cek masa yah ma da
vəldakawa ŋga jənka heyey na, ya vəldakawa daa saba, maja cek aha

6:56 6.56 Mt 9.20; SNM 5.15 **7:2 7.2-4** Mt 23.25; Lk 11.38-39; Kwa 2.21-22 **7:6 7.6-7** Iz 29.13
7:10 7.10 Mab 20.12; 21.17

na, *Kwarbaŋ.*" ("*Kwarbaŋ*" a wuɗey ŋga ləvey "cek mavəldakaya ŋgada Gazlavay.")
12 Da ray ŋgene, ka ləvmatar a ndəhay ŋga jənmata papa ata hay ta
mama ata hay saba.
13 Anda keɗe, akwar fa nəsmara mey ŋga Gazlavay ta meesərkedey
akwar, maja ka pamara kwakwas akwar ŋga mahura da ray mey ŋga
Gazlavay. Asaya, akwar fa kam cek hay mekele mekele maaya ba letek
anda cek aha keɗe.»

(Matiye 15.10-20)

14 Ta', Yesu a zəlta ndəhay makustakaya tabiya saya, a ləvtar:
«Jəkfamaya sləmay, akwar tabiya, cəndamara mey keɗe.
15 Cek masa ndaw ma zəma na, a gwa ŋga kar mebərey a ndaw aha ba,
ama si mewulkey masa ma bawa daa mevel aŋga. [
16 Wure keɗe anja akwar ta sləmay na, cəndamara mey a keɗe maaya
maaya.]»
17 Fa dəɓa ha, Yesu a mbəkdata ndəhay makustakaya heyey, a mbəzey
aa way. Gula aŋga hay ta', aa cəfɗamara da ray mey-meŋgey masa aa ma
kada ha.
18 Yesu ta', a ləvtar: «Akwar may, haa wure keɗe, ka cəndamara ba
cəŋga daw? Ya wuɗey ka sərmara fara fara cek mezəmey ma mbəzey a
hwaɗ ndaw na, a gwa ŋga kar mebərey a ndaw aha ba,
19 maja cek aha a mbəzey aa mevel aŋga ba, ama a mbəzey aa zakwataf
aŋga, fa dəɓa ha, a bawa a palah.» Anda keɗe, Yesu fa wuzda cek hay
mezəmey cəpa na, ndaw a gwa a zəma, a kar mebərey ba.
20 Yesu aa guzltar saya, a ləvey: «Cek ma kar mebərey a ndaw na, ara
mewulkey ma bawa daa mevel aŋga.
21 Ahaw, ara daa mevel ŋga ndaw-magədaŋ mewulkey maaya ba ma
bawa. Mewulkey a, a həlda ndaw ŋga key cek hay malamba, anda meleley,
mekəɗey ndaw vagay,
22 meley-vaw saw da palah, mekey dey fa cek ŋga ndəhay, mekey cek
ta maagway, membərzley, mekey cek ma ka hwaray, mekey səleŋ, mekey
mbaɗa fa ndəhay, mezlepey, leŋ mepey leŋgesl ba.
23 Yaw, cek hay maaya ba tabiya keɗe na, a bamawa daa mevel ŋga
ndaw, a kamar mebərey a ndaw a.»

Ŋgwas masa Jəwif ba a pa Yesu ŋga ndaw aŋga fara fara (Matiye 15.21-28)

24 Ta', Yesu a sləkɗey daa slam a ŋgene, a daw aa hwayak mekele
gweegwe ta berney ŋga Tir. A mbəzey aa way. A wuɗey amba ndaw
a səra aŋga feteɗe ba, ama a gwa ŋga ɓey ba.
25-26 Feteɗe, ŋgwas daha aŋga dam *Jəwif ba, a yawa da Fenisi daa
hwayak ŋga Siri. Dam aŋga daha, aŋga ta malula da ray. Masa aa ma
cənda mey da ray Yesu na, wure ŋgene, a daw fa vəɗa, a təɗey fa mey
aŋga. Ta', a kar ambahw a Yesu, a ləvar: «Bəla malula da ray dam aɗaw
keɗe may taw.»
27 Ama Yesu aa guzlar ta mey-meŋgey, a ləvar: «Mbəkdata bəza hay ŋga
rəham ɗagay, maja mevəley ɗaf ŋga bəza hay ŋgada gədey hay na, maaya
ba.»
28 Ŋgwas aha a mbəɗdara, a ləvar: «Ahaw, Bay aɗaw. Ama kwa gədey
hay daa slam masa ndəhay fa zəmam ɗaf na, ata fa zəmam meepəsey ŋga
ɗaf masa bəza hay ma kəzlamata a hwayak may, ba diya?»

7:15 7.15 Mt 15.11 **7:21 7.21-22** Gal 5.19-21

29 Da ray ŋgene, Yesu a ləvar: «Kah ma mbəɗdərwa mey a la maaya.
Maja ŋgene, malula ta bey sem da ray dam akah, ka gwa ŋga daw a way.»
30 Anda keɗe, ŋgwas aha, a daw a way, a hətfar dam aŋga manakaya da
ray harŋgawaw ta meesəmey, malula ta bey sem da ray aŋga.

Yesu a wurey sləmay ŋga ndaw madagazlam

31 Ta', Yesu a sləkɗey daa slam masa gweegwe ta berney ŋga Tir heyey.
A daw ta daa berney ŋga Sidaŋw, a vəhwa ta mey dəhwa ŋga *Galile
gweegwe ta hwayak ŋga Berney-Hay-Kuraw.
32 Ndəhay a handamawa ndaw daha madagazlam, maada. A
bərkwamara Yesu amba a par har a ray ŋga wurara sləmay aŋga ta ŋga
tərda neneh aŋga dadakw saba.
33 Anda keɗe, Yesu ta', a ŋgəla ndaw aha aa slam masa dəreŋ ta ndəhay
makustakaya. A pata bəz-mey-har aŋga hay aa sləmay ŋga ndaw aha.
Ta', a təfey meesleɓ fa bəz-mey-har aŋga, a wusa neneh ŋga ndaw aha ta
bəz-mey-har a.
34 Ta', Yesu a baŋgaɗa dey a vaɗ, a səfney ta gədaŋ, a ləvar a ndaw aha:
«*Efata*» anda meləvey, «Wurey!»
35 Wure ŋgene, sləmay ŋga ndaw aha ta', a wurey. Neneh aŋga, dadakw
saba.
36 Yesu a kətata tabiya, a ləvtar: «Ka da wuzdamara a ndaw ba.» Ama
kwa Yesu a təkta ŋga wuzda mey a na, ata ta wuzdamara sem cəŋga.
37 Ndəhay a rəzlam ga, a ləvam: «A key cek hay cəpa maaya. Kwa sləmay
ŋga ndaw madagazlam na, a wura. Kwa neneh ŋga ndaw maada na, a
tərda dadakw saba.»

8

Yesu a vəltar cek mezəmey ŋgada ndəhay ma fəna gabal məfaɗ (Matiye 15.32-39)

1 Daa ɗar hay a ŋgene masa Yesu fa pəkey daa hwayak ŋga Berney-Hay-
Kuraw heyey na, ndəhay ga a samawa, a kusam a cakay a saya. Cek fa ata
ŋga zəmey daa ba. Yesu a zəltərwa gula aŋga hay, a ləvtar:
2 «Dey-ceceh fa kaya fa ndəhay makustakaya keɗe, maja aŋga kaa ɗar
maakar ata da cakay aɗaw. Wure keɗe cek mezəmey da har ata daa saba.

3 Da ya mbəkdata ŋga diyam a way ata hay ta may na, fa da hətam
gədaŋ daa cəveɗ daa ba, maja ndəhay siya hay da wuzlah ata, a samawa
da dəreŋ.»
4 Gula aŋga hay a mbəɗdamara, a ləvmar: «Aləkwa daa wuzlah-ley keɗe
na, ya da hətkurwa peŋ ŋga rəhey ndəhay tabiya keɗe na, dama?»
5 Yesu aa cəfɗata, a ləvey: «Da har akwar feɗe kaa na, peŋ we?»
A ləvam: «Da feɗe na, peŋ maasala daha.»
6 Ta', Yesu a ləvtar a ndəhay makustakaya heyey ŋga njam a hwayak. Fa
dəɓa ha, ta', a həla peŋ maasala heyey, a kar suse a Gazlavay. A papəsa,
a vəldatara a gula aŋga hay amba a wunkamatara a ndəhay a. Ta', a
wunkamatara.
7 Da har ata, ewet mecəhe mecəhe nekəɗey daha saya. Yesu a kar suse
a Gazlavay. Ta', a ləvtar a gula aŋga hay ŋga wunkamatara saya.

7:33 7.33 8.23 **7:36 7.36** Mt 8.4; 9.30-31; 12.16; Mk 1.44-45; 5.43; 9.9; Lk 5.14-15; 8.56 **7:37 7.37** MC 1.31; Iz 35.5-6 **8:1 8.1-10** 6.32-44 **8:2 8.2** Mt 9.36

8 Kwa waawa ta hətey cek mezəmey la, haa a rəhey. Ta', gula aŋga hay
a cakalamara siya ma mbəkdakaya. Macakalakaya ha a rəhey gadakar
mahura mahura maasala.
9 Ndəhay ma zəmam cek feteɗe he na, a fəna ndəhay gabal məfaɗ. Fa
dəɓa ha, Yesu a ləvtar a ndəhay a ŋga vəham a way ata hay dəɓa.
10 Wure wure ŋgene, a təpam ta gula aŋga hay aa kwambiwal, a diyam
aa hwayak ŋga Dalmanuta.

Fariza hay aa cəfɗamara Yesu ŋga key maazla (Matiye 16.1-4)

11 Fa dəɓa ha, *Fariza hay a wusmawa fa Yesu, a zlamar mekey yawa
ta aŋga. A wuɗam a jadamara. Da ray ŋgene, aa cəfɗamara amba a key
maazla ŋga wuzda gədaŋ aŋga a sawa ta fa Bay Gazlavay.
12 Yesu a səfney ta gədaŋ, a gərey maja a təɓmara mey aŋga ba, ta', a
ləvtar: «Ndəhay masa wure keɗe aa cəfɗam maazla ŋga wuzdərwa ara
Gazlavay ma slərdiwa na, maja me? Ya fa ləvkwar fara fara, ya fa da key
maazla ha daa ba.»
13 Ta', Yesu a mbəkdata Fariza hay a, a daw a mbəzey aa kwambiwal
ŋga təŋgey a dey laŋgar ŋga dəhwa ŋga *Galile.

Mey-meŋgey da ray meesərkedey ŋga Fariza hay (Matiye 16.5-12)

14 Daa kwambiwal a na, *gula hay ŋga Yesu ata ta peŋ pal gway. A
sərfadamara ŋga handawa peŋ a dey a saba.
15 Ta', Yesu a kətata, a ləvtar: «Wam vaw fa cek ma həsla peŋ ŋga *Fariza
hay, leŋ fa cek ma həsla peŋ ŋga Bay *Herawt.»
16 Gula aŋga hay a wulkam, aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Aa
guzley anda keɗe na, maja aləkwa ma sakurwa ta peŋ daa ba daw?»
17 Yesu a səra cek masa ata maa guzlam da wuzlah ata. Da ray ŋgene,
aa cəfɗata, a ləvtar: «Ka wulkam da ray peŋ masa akwar ma handamawa
daa ba na, maja me? Haa wure keɗe akwar na, ka cəndamara mey a ba
cəŋga daw? Akwar na, ray maŋgərɗakaya.
18-19 Akwar fa nəkam dey, ama ka hətmar dey ba daw? Akwar fa jəkam
sləmay, ama ka cənam sləmay ba daw? Daa masa yah ma wunkata peŋ
zlam ŋgada ndəhay gabal zlam heyey na, mambəkakaya na, a rəhey
gadakar we? Akwar fa sərfadamara, ba diya?»
A mbəɗdamara, a ləvmar: «Gadakar hay kuraw a ray a cew.»
20 Yesu a ləvtar saya: «Daa masa yah ma wunkatara peŋ maasala ŋgada
ndəhay gabal məfaɗ heyey na, ka rəham gadakar mahura hay ta peŋ
mambəkakaya na, we?»
A mbəɗdamara, a ləvmar: «Gadakar mahura mahura maasala.»
21 Ta', Yesu a ləvtar: «Ka sərfadamara cek masa yah ma ka, ama haa
wure keɗe ka cəndamara mey masa yah maa guzlda da ray cek ma həsla
peŋ keɗe ba cəŋga daw?»

Yesu a wurey dey ŋga ndaw-wulaf

22 Ta', Yesu ta gula aŋga hay a wusam a Betsayda. Feteɗe a handamawa
ndaw-wulaf fa vəɗa, a kamar ambahw ŋga gəsfar har fa ndaw aha amba
dey aŋga a wurey.

8:11 8.11 Jaŋ 6.30; 1Kwr 1.22 **8:11 8.11-12** Mt 12.38-40; Lk 11.16, 29-30 **8:15 8.15** Lk 12.1
8:16 8.16-18 6.52 **8:18-19 8.18-19** 6.43; Jer 5.21 **8:20 8.20** 8.8-9

23 Da ray ŋgene, Yesu ta', a kərza ndaw aha fa har, a ɗaɗa dəreŋ ta slala
ha. Ta', a kar meesleƀ fa dey ŋga ndaw aha, a par har fa dey, aa cəfɗa, a
ləvar: «Ka fa hətar dey dəƀa daw?»
24 Ndaw-wulaf a, a baŋgaɗa dey, a ləvey: «Ya fa hətatar ndəhay, ama
ata anda wudez hay ma diyam.»
25 Ta', Yesu a gəsfar har fa dey saya. Ndaw aha, dey aŋga a wurey, a
hətatar cek hay maaya maaya dəƀa.
26 Yesu aa guzlar ŋga daw a way, a kəta, a ləvar: «Ka da daw ta Betsayda
keɗe ba, daw a way ɗagay.»

Piyer a wuzda, Yesu na, ara Kəriste
(Matiye 16.13-20; Luk 9.18-21)

27 Fa dəƀa ha, ata Yesu ta gula aŋga hay a diyam a slala hay masa
gweegwe ta slala mahura mezəley Sezere-Fəlep. Masa ata fa diyam daa
cəveɗ na, Yesu aa cəfɗata, a ləvey: «Yah na, ndəhay a padamaya na, ŋga
wa?»
28 A mbəɗdamara, a ləvmar: «Ndəhay siya a ləvam kah na, *Jaŋ-Baptis.
Mekele hay a ləvam kah na, *Eli, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle.
Mekele hay saya a ləvam kah na, ndaw pal dasi ndəhay ma təla mey ŋga
Gazlavay zleezle.»
29 Ta', aa cəfɗata saya, a ləvtar: «Kaa akwar may, ka ləvam yah na, wa?»
Piyer a mbəɗdara, a ləvar: «Kah na, *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma
wala ŋga ləhdata ndəhay.»
30 Ta', a kətata gula aŋga hay, a katar mey, a ləvtar: «Ka da wuzdamara
mey a keɗe a ndaw ba.»

Yesu aa guzley da ray meməcey aŋga ta masləkɗawa aŋga
(Matiye 16.21-28; Luk 9.22-27)

31 Yesu, ta', aa sərkadata gula aŋga hay, a ləvtar: «Si yah, *Bəz ŋga Ndaw,
ya sərey banay la ga ɗagay. Mahura hay ŋga *Jəwif hay, *bay-ray hay ŋga
ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, leŋ *ndəhay maa sərkada kwakwas
ŋga Mawiz a rəsmaya la, fa da təƀmara ara Gazlavay ma slərdiwa na,
daa ba. A da kəɗmaya vagay, ŋga ɗar maakar a na, ya sləkɗawa la daa
meməcey.»
32 A wuzdatara mey a keɗe, ƀa' a palah ta ƀada daa ba. Da ray ŋgene,
*Piyer ta', a zəla ta cakay, a mbəɗar ray.
33 Yesu pəla! a mbəɗey dey, a nəkta gula aŋga hay siya. Ta', a kar mey
a Piyer, a ləvar: «Hway la da cakay aɗaw, kah, *Sataŋ. Maja mewulkey
akah ŋgene na, ara mewulkey ŋga Gazlavay ba, ama ara mewulkey ŋga
ndaw-magədaŋ gway.»
34 Ta', a zəlta ndəhay makustakaya ŋga ŋgəchamawa a cakay ata
ta gula aŋga hay. A ləvtar: «Da ndaw a wuɗey ŋga səpya na, si a
mbəkda mewulkey da ray ray aŋga, a səpya ta mevel pal, si a ƀəsa
banay ma da sawa a ray a maja yah, anda yah ma da məcey fa hwadam
mazlaŋgalakaya.
35 Sərmara, kwa waawa ma wuɗey ŋga ləhda heter aŋga na, a key
ŋgene, aa zəɗda. Ama kwa waawa maa zəɗda heter aŋga maja aŋga
fa səpya, asaya, maja aŋga fa wuzey *Mey-maaya-mawiya a ndəhay na, a
key ŋgene, a ləhda heter aŋga ha.

8:23 8.23 7.33; Jaŋ 9.6 **8:28 8.28** 6.14-15; 9.11-13; Lk 7.16 **8:29 8.29** Mt 16.16 **8:30 8.30** 9.9 **8:31 8.31** 9.30-32; 10.32-34 **8:34 8.34** 1Pi 2.21 **8:34 8.34-35** Mt 10.38-39; Lk 14.27; 17.33; Jaŋ 12.25

36 Da ndaw a hətey cek hay tabiya masa aŋga ma wuɗey da bəla keɗe,
ama taa zəɗda heter aŋga sem na, cek hay a tabiya ŋgene, ta ləhdamara
ndaw a la daw?
37 Yaw, ndaw a gwa ŋga mbəɗa heter aŋga ta cek ba.
38 Kwa waawa ma paya hwaray, da daa ba, ma key hwaray ŋga təɓa mey
aɗaw fa mey ŋga ndəhay da bəla wure keɗe masa ma mbəkdamara Bay
Gazlavay sem ta masa ma kam mebərey keɗe na, yah, Bəz ŋga Ndaw, ya
par hwaray la ta pas masa yah ma da vəhwa ta gədaŋ ŋga Papay leŋ ta
maslaŋ aŋga hay.»

9

1 Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, ndəhay siya da
wuzlah akwar feɗe, fa da məcam daa ba, si ata ma hətmar Bay Gazlavay
fa wey ta gədaŋ aŋga la ɗagay.»

Gula hay ŋga Yesu a hətmatar ata Eli ta Mawiz faa guzlam ta Yesu (Matiye 17.1-13; Luk 9.28-36)

2 Dar maakwaw fa dəɓa ha na, Yesu ta', a zəlta ata *Piyer, *Jak, leŋ
*Jaŋ, a ŋgəlta aa ray ŋga aŋgwa maazəma daa slam aha, a njam taava ata
feteɗe. Yesu pəla! a mbəɗey fa dey ata.
3 Zana aŋga a tərey mabara, a weɗey ndəɗ-ndeɗ. Meweɗey ŋga zana ha
ŋgene na, kwa ndaw da bəla keɗe ma gwa ŋga pəra zana ha ŋga weɗey
kəne daa ba.
4 Wure wure ŋgene, gula aŋga hay maakar heyey, a hətmatar ata *Eli
ta *Mawiz, ndəhay ŋga Gazlavay zleezle, faa guzlam ta Yesu.
5 Da ray ŋgene, Piyer aa guzlar a Yesu, a ləvar: «Bay ala, maaya na, ya
njakwa feɗe. Ya da kərcam slam hay maakar, pal ŋgada kah, pal ŋgada
Mawiz, pal ŋgada Eli.»
6 Piyer aa guzley anda keɗe na, maja mandərzay fa katar kalah, a səra
mey masa aa maa guzlda ba.
7 Ta', mekwtene a sərtata. Daa mekwtene he na, a cənam ɗay ma ləvey:
«Keɗe he ara Bəzey aɗaw masa yah ma wuɗa kalah. Jəkfamar sləmay!»
8 Wure wure ŋgene, *gula hay ŋga Yesu a, a nəkam dey ta cakay, ama a
hətmatar ndəhay a saba, si a hətam na, Yesu pal taava aŋga da cakay ata.
9 Masa ata fa bərŋgamawa da aŋgwa ha na, Yesu a kətata, a ləvtar: «Cek
masa akwar ma hətmərwa keɗe na, ka da wuzdamara a ndaw ba səlak,
haa kasl pas masa yah, *Bəz ŋga Ndaw, ma da sləkɗawa daa meməcey.»
10 Gula hay ŋga Yesu a, a təɓmara mekətey a keɗe, ama aa cəfɗam vaw
da wuzlah ata, a ləvam: «Masləkɗawa daa meməcey na, mey a, a wuɗey
ŋga ləvey na, kwara?»
11 Ta', aa cəfɗamara Yesu, a ləvmar: «Ndəhay maa sərkada kwakwas
ŋga Mawiz, a ləvam si Eli a sawa la teeseɗ da ray *Kəriste na, maja me?»
12 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ahaw, fara fara Eli a sawa la teeseɗ
ŋga ɗiyta cek hay cəpa maaya maaya. Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga
Gazlavay, a ləvey, Bəz ŋga Ndaw, a sərey banay la ga, ndəhay a rəsmara
la. Akwar fa sərfadamara mey a keɗe daw?
13 Yaw, ya fa ləvkwar Eli na, ta sawa cay. Anda ɗerewel ŋga Gazlavay
ma ləvey da ray a zleezle na, ndəhay ta kamar cek maaya ba la anda ata
ma wuɗam.»

8:38 8.38 Mt 10.33; Lk 12.9 **9:1 9.1** Mt 16.28 **9:7 9.7** 1.11; ***jəkfamar sləmay:*** Mew 18.15
9:9 9.9 7.36; 8.30 **9:11 9.11-13** Mal 3.23-24; Mk 8.28 **9:13 9.13** Mt 11.14; Lk 1.17; Jaŋ 1.21

Yesu a bada cek da ray bəzey
(Matiye 17.14-21; Luk 9.37-43a)

14 Ata Yesu ta ata *Piyer, *Jak, leŋ *Jaŋ a ŋgəcham gweegwe ta *gula hay
ŋga Yesu siya zlam-letek. Feteɗe a hətam ndəhay ga da cakay gula hay a.
*Ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz daha feteɗe, fa kam yawa ta
gula hay zlam-letek e.
15 Masa ndəhay heyey ma hətmar Yesu la na, wure ŋgene ata cəpa a
rəzlam, a wusam vaw ŋgada fa aŋga amba a camar har.
16 Yesu aa cəfɗata gula aŋga hay feteɗe, a ləvtar: «Ka kam yawa ta
ndəhay keɗe na, da ray me?»
17 Ndaw pal da wuzlah ndəhay makustakaya heyey aa guzlar, a ləvar:
«Bay aɗaw, ya ta handakawa bəzey aɗaw la. Aŋga ta cek da ray, fa təka
ŋgaa guzley.
18 Kwa daa wura daa wura masa cek aha ta zlar la na, a təɗda a hwayak,
maŋgwafakw a bawa da mey, aa pəɗey sler, vaw aŋga a mberey. Ya ta
cacəfɗata gula akah hay la amba a badamara cek aha na, ama ta gwamara
daa ba.»
19 Ta', Yesu a mbəɗdatara a ndəhay a, a ləvtar: «Akwar səkway ŋga
ndəhay ma pamaya ŋga ndaw akwar fara fara ba keɗe. Ya da njey ta
akwar na, haa ta vara? Ya da ɓəskwar na, haa ta vara? Yaw, handamiwa
bəzey a.»
20 Ta', a handamara bəzey a fa Yesu. Masa bəzey a ma hətar Yesu
na, wure ŋgene, cek aha aa wasada. Ta', bəzey a, a təɗey a hwayak, a
pətkweley da hwayak, maŋgwafakw a bawa da mey.
21 Ta', Yesu aa cəfɗa papaŋ ŋga bəzey a, a ləvar: «Cek aha a zlar anda
keɗe na, dəga ŋga vara?»
Papaha a mbəɗdara, a ləvar: «A zlar dəga daa bəzey.
22 Ta pas mekele cek aha, a təɗda aa awaw, da daa ba, a təɗda aa yam
amba a kəɗa vagay. Da ka gwa ŋga ɓəla cek da ray bəzey a na, ambahw,
sərfandar dey-ceceh, jənndar may taw!»
23 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ka ləvey da ya gwa ŋga ɓəla na, maja
me? Ya gwa ya key cek hay cəpa ŋgada ndaw ma paya ŋga ndaw aŋga
fara fara.»
24 Wure ŋgene, papaŋ ŋga bəzey a, a wudey, a ləvey: «Ya fa paka ŋga
ndaw aɗaw fara fara, ama aŋga ta banay ŋgada yah, si ka jənya ŋga paka
ŋga ndaw aɗaw ma fəna.»
25 Masa Yesu ma nəkta ndəhay ga fa hwamawa ŋga nəkey cek masa aa
ma ka na, a babəcar a cek da ray bəzey a heyey, a ləvar: «Kah, cek ma
təka bəzey keɗe ŋgaa guzley, ma təka ŋga jəkey sləmay, ya fa ləvka, bey,
daw! Ka da vəhwa a ray a saba!»
26 Ta', cek aha, a zlar saya, a wudey ta gədaŋ. Aa wasada bəzey a ta
gədaŋ, a təɗda a hwayak. Cek aha, a bey da ray bəzey a. Ndəhay ga da
cakay a, a ləvam: «Bəzey a ta məcey sem.» Aa guzlam anda keɗe na, maja
bəzey a, ta ɓərzley sem.
27 Ama Yesu a kərza fa har, a sləkɗada. Ta', bəzey a, a lecey.
28 Yesu ta', a daw a way. Masa ata taava ata ta gula aŋga hay da way na,
gula aŋga hay a, aa cəfɗamara, a ləvmar: «Ala ta gwamara ŋga badamara
cek da ray bəzey a daa ba na, maja me?»
29 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ŋga bey cek anda keɗe da ray ndaw
na, si ta medərey-daŋgay a Bay Gazlavay gway.»

9:27 9.27 5.41

Yesu aa guzley saya da ray meməcey aŋga ta masləkɗawa aŋga
(Matiye 17.22, 23; Luk 9.43b-45)

30 Ata Yesu ta gula aŋga hay a sləkɗam daa slam aha ŋgene, a diyam
taa hwayak ŋga *Galile a Kapernayum. Yesu a wuɗey ndəhay a sərmara
a lawa dama ba,
31 maja aŋga faa sərkadata gula aŋga hay. Daa meesərkey a na, a ləvtar:
«A da kərzamaya, yah, *Bəz ŋga Ndaw. A da vəldamaya a har ndəhay.
Ndəhay a, a da kəɗmaya vagay, ama ŋga ɗar maakar a na, ya sləkɗawa
la daa meməcey.»
32 Ama gula aŋga hay ta cəndamara mey masa Yesu maa guzldatara
ŋgene daa ba. Asaya, a zluram ŋgaa cəfɗamara mey a.

Mahura dasi gula hay ŋga Yesu na, wa?
(Matiye 18.1-5; Luk 9.46-48)

33 Ata Yesu ta gula aŋga hay a wusam a Kapernayum, a mbəzam a way.
Masa ata da way a na, Yesu aa cəfɗata, a ləvtar: «Ɲga fene, ka kam yawa
daa cəveɗ na, da ray me?»
34 Ama a njam teete, maja daa masa ata daa cəveɗ na, ta kam yawa la
da wuzlah ata, a ləvam: «Mahura dasi aləkwa na, wa?»
35 Yesu, ta', a njey ta njey, a zəlta gula aŋga hay kuraw a ray a cew, a
ləvtar: «Da ndaw a wuɗey a key mahura da ray ndəhay na, si a pa ray
aŋga ŋga mecəhe, a jənta ndəhay tabiya.»
36 A ley bəzey mecəhe, a lacada a wuzlah ata. A kərza bəzey a fa har,
ta', a ləvtar a gula aŋga hay:
37 «Nəkmara bəzey masa yah ma kərza keɗe. Yaw, kwa waawa ma təɓey
bəzey * anda bəzey mecəhe keɗe maja a wuɗya na, ndaw aha a key ŋgene,
a təɓey yah, ray aɗaw. Asaya, kwa waawa ma təɓya na, a təɓey ŋgene,
yah pal taava aɗaw ba, ama a key a təɓey Bay Gazlavay ndaw ma slərdiwa
may.»

Ndaw masa-gəra aləkwa ba na, ara jam aləkwa
(Luk 9.49-50)

38 *Jaŋ aa guzlar a Yesu, a ləvar: «Bay ala, ala ta hətam ndaw daha la
fa ɓəley malula da ray ndəhay ta mezəley akah. Ya wuɗam ŋga təkmara
maja ara ndaw da wuzlah aləkwa ba.»
39 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ka da təkmara ba, maja da ndaw a gwa
mekey maazla maaya ta gədaŋ ma sawa ta mezəley aɗaw na, ndaw aha
fa daa guzley mey maaya ba da ray aɗaw na, daa ba.
40 Anda keɗe, ndaw masa aŋga masa-gəra aləkwa ba na, ara jam aləkwa.

41 Yaw, ya fa ləvkwar fara fara, ndaw ma jənkwar ta cek nekəɗey, kwa
a vəlkwar yam ŋga sey maja akwar ndəhay aɗaw hay na, Bay Gazlavay a
pəlra mawurɓay aŋga la.»

Pam leŋgesl fa cek ma hendey ndaw aa mebərey
(Matiye 18.6-9; Luk 17.1-2)

42 «Kwa waawa ma betey ndaw pal dasi ndəhay ma təɓa mey aɗaw hay
keɗe ŋga key mebərey na, ŋgada aŋga na, ŋgama ata ma jəwmar aŋgwa
mahura a ɗay, ma kəzlamara aa bəlay.

9:30 9.30-32 8.31 **9:33 9.33-34** Lk 22.24 **9:35 9.35** 10.43-44; Mt 20.26-27; Lk 22.26 * **9:37 9.37** bəzey: Feɗe Yesu a wuɗey ŋgaa guzley da ray bəzey daada ba, ama aa guzley da ray kwa waawa masa ta gədaŋ pəreh. **9:37 9.37** Mt 10.40; Lk 10.16; Jaŋ 13.20 **9:40 9.40** Mt 12.30; Lk 11.23

43 Anja da har akah, fa həldaka ŋga key mebərey na, ɗəsla har a. Ŋgama
kah ma hətey heter mendəvey ba ta har pal, da ray kah ma da mbəzey aa
awaw mendəvey ba masa daa vəgeɗ ŋga awaw magaza ta har akah hay
cewete. [
44 Feteɗe, “mətal ma zəmey ndaw fa da ndəvey daa ba, awaw fa da
məcey daa ba.”]
45 Da salay akah, fa həldaka ŋga key mebərey na, ɗəsla salay a. Ŋgama
kah ma hətey heter mendəvey ba ta salay pal, da ray kah ma da mbəzey
aa vəgeɗ ŋga awaw magaza ta salay akah hay cewete. [
46 Feteɗe, “mətal ma zəmey ndaw fa da ndəvey daa ba, awaw fa da
məcey daa ba.”]
47 Da dey akah, fa həldaka ŋga key mebərey na, wuzlka dey a. Ŋgama
kah ma mbəzey ta dey pal aa slam masa Gazlavay ma wey da ray ndəhay
aŋga hay da vaɗ, da ray kah ma da mbəzey aa vəgeɗ ŋga awaw magaza
ta dey akah hay cewete.
48 Feteɗe, “mətal ma zəmey ndaw fa da ndəvey daa ba, awaw fa da
məcey daa ba.”
49 «Sərmara, Gazlavay a jada ndaw aŋga maaya, da daa ba, maaya ba
na, ta awaw leŋ ta manda †.
50 Manda na, ara cek maaya. Ama da manda ha a cərey saba na, ya da
kadakwa amba a cərey saya na, kwara? Akwar na, kam maaya a ndəhay
anda manda ma cərda cek. Njam ta zazay da wuzlah akwar, ka da təram
vaw ba.»

10

Yesu a wuzey mey da ray meɓəley ŋgwas
(Matiye 19.1-12; Luk 16.18)

1 Yesu a sləkɗey da slala Kapernayum, a daw aa hwayak ŋga *Jude da
dey laŋgar ŋga wayam ŋga Jurdeŋ. Ndəhay a kusam ga a cakay a saya.
Aa faa sərkadata anda aa ma ka mandaw mandaw.
2 *Fariza hay a diyam fa vəɗa, amba a jadamara. Aa cəfɗamara, a
ləvmar: «Kwakwas aləkwa a vəley cəveɗ a ndaw ŋga ɓəla ŋgwas aŋga
daw?»
3 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «*Mawiz a ləvkwar ŋga key na, kwariya?»

4 Fariza hay a, a ləvmar: «Mawiz a ləvey da ndaw a wuɗey ŋga ɓəla
ŋgwas aŋga na, si a wuzlalar ɗerewel ŋga ɓəla ŋgwas aŋga ha ɗagay, fa
dəɓa ha, a ɓəla.»
5 Yesu a ləvtar: «Sərmara, Mawiz a wuzlala *mewey a ŋgene na, maja
mevel akwar maaya ba, ka gəmam ŋga təɓmara mey ŋga Gazlavay ba.
6 Daa mezley ŋga bəla, “Gazlavay a ləmwa na, zel ta ŋgwas”, ba diya?
7 “Maja ŋgene, ndaw-mezəle a mbəkda papaha ta mamaha, amba a
cəmam ta ŋgwas aŋga.
8 Ata cewete, a təram anda ndaw pal.” Anda keɗe, ata ndəhay cew saba,
ama ata anda ndaw pal.

9:43 9.43 Mt 5.30 **9:47 9.47** Mt 5.29 **9:48 9.48** Iz 66.24 † **9:49 9.49** Gazlavay a jadata ndəhay ta cek hay mekele mekele daa menjey ata da bəla masa ta banay ga. Mey a keɗe a wuɗey ŋga ləvey ndəhay ma rəsmara Gazlavay ma da səram banay, da daa ba, a wuɗey ŋga ləvey ndəhay ŋga Yesu ma da təram maaya ma fəna ma fəna ta fa banay a. (Nəka Iz 48.10; Rm 5.3-5; Jak 1.2-4; 1Pi 1.6-7.) «Awaw» a wuɗey ŋga ləvey mesərey banay ga, da daa ba, menjey daa awaw ŋga sərmataw. «Manda» na, Jəwif hay a kamara fa cek meewurey ŋgada Gazlavay. **9:49 9.49** Lev 2.13 **9:50 9.50** zazay: Lk 2.14; 1Tes 5.13; Rm 12.18 **10:1 10.1** Lk 9.51 **10:3 10.3-4** Mt 5.31 **10:6 10.6** MC 1.27 **10:7 10.7-8** MC 2.24

9 Yaw, cek masa Gazlavay ma cəma sem anda keɗe na, ndaw a da wunka
ba.»
10 Fa dəɓa ha, masa ata Yesu ta gula aŋga hay ma vəham cay a way na,
gula aŋga hay aa cəfɗamara saya da ray meɓəley ŋgwas.
11 Yesu a ləvtar: «Kwa waawa ma ɓəla ŋgwas aŋga, fa dəɓa ha, a ley
mekele na, ndaw aha a key ŋgene, a ley vaw saw da palah, a key a kar
cek maaya ba ŋgada ŋgwas aŋga mahura.
12 Ŋgada ŋgusay may, da ŋgwas a mbəkda zel e, a daw asi ndaw mekele
na, ŋgwas aha a key ŋgene, a ley vaw saw da palah.»

Yesu a pəstar mey a bəza hay (Matiye 19.13-15; Luk 18.15-17)

13 Ndəhay a handamata bəza hay fa Yesu amba a patar har a ray, a pəstar
mey. Ama gula aŋga hay a kamatar mey a ndəhay a.
14 Masa Yesu ma nəka cek masa gula aŋga hay ma kamara ha na, a
mbafar ba, ta', aa guzltar, a ləvtar: «Mbəkdamatərwa bəza hay ŋga
samawa fa yah! Ka da təkmata ba, maja Gazlavay fa wey da ray ndəhay
masa anda bəza hay a.
15 Ya fa ləvkwar fara fara, da ndaw fa təɓa Bay Gazlavay ŋga wey da
ray a anda bəzey mecəhe ma təɓa daa ba na, ndaw aha fa da mbəzey a
wuzlah ndəhay masa Gazlavay ma wey da ray ata na, daa ba.»
16 Ta', a lata bəza hay a, a har aŋga, a patar har a ray, a pəstar mey.

Ndaw masa-zleley aa cəfɗa Yesu da ray mehətey heter mendəvey ba (Matiye 19.16-30; Luk 18.18-30)

17 Masa Yesu fa da daw aa slam mekele na, gula daha a hawa fa aŋga,
a regedey fa mey aŋga, ta', a ləvar: «Bay aɗaw, ndaw masa maaya, ya da
key amba ya hətey heter mendəvey ba na, me?»
18 Yesu, ta', a ləvar: «Ka zəlya ndaw maaya na, maja me? Ndaw maaya
na, Gazlavay pal taava aŋga.
19 Yaw, ka səra *mewey hay ŋga Gazlavay, ba diya? Ara mey ma ləvey:
"Ka da kəɗey ndaw vagay ba, ka da ley vaw saw da palah ba, ka da leley
ba, ka da mbərzley a ray ndaw ba, ka da təkney cek ŋga ndaw ba, natar
ray ŋgada ata papakw ta mamakw."»
20 Ndaw a, a mbəɗdara, a ləvar: «Bay aɗaw, dəga yah daa zariya aɗaw,
ya ta zləɓta mewey hay a ŋgene daa ba səlak.»
21 Yesu a nəka ndaw aha, a wuɗa, ta', a ləvar: «Cek pal ma mbəkaka
daha ŋga key. Anda keɗe, daw, həɗkadata cek akah hay tabiya, wunkatara
dala ha a masa-viya hay. Da ka ta ka la kəne na, ka da hətey zleley fa
Gazlavay da vaɗ. Masa kah ma vəldatara dala ha cay a masa-viya hay na,
sawa, səpya.»
22 Masa ndaw a ma cənda mey a keɗe la na, a ndərɓa dey, a daw, aŋga
ta meesəmey daa ba, maja aŋga ta zleley ga, a wuɗey a vəlda a ndəhay
mekele ba.
23 Yesu a nəkta gula aŋga hay da cakay a, ta', a ləvtar: «Aŋga ta banay
ga ŋgada ndəhay masa-zleley amba a təɓmara Gazlavay ŋga wey da ray
ata.»

10:11 10.11-12 Mt 5.32; Lk 16.18; 1Kwr 7.10-11 **10:15 10.15** Mt 18.3 **10:19 10.19** Mab 20.12-16; Mew 24.14 **10:21 10.21** Mt 19.21 **10:22 10.22** Ps 62.11

24 Gula aŋga hay a rəzlam ga da ray mey a. Ama Yesu a ləvtar saya:
«Bəz aɗaw hay, aŋga ta banay ŋgada ndaw amba a təɓa Bay Gazlavay
ŋga wey da ray a *.
25 Ahaw, aŋga ta banay ŋgada slagwama ŋga mbəzey taa vəgeɗ ŋga
baatal. Ama aŋga ta banay ga ma fəna saya ŋgada ndaw masa-zleley ŋga
təɓa Bay Gazlavay ŋga wey da ray a.»
26 Gula aŋga hay a rəzlam ta gədaŋ ta gədaŋ, aa cəfɗam vaw da wuzlah
ata, a ləvam: «Da anda keɗe na, ma da ləhey daa mebərey na, wa?»
27 Da ray ŋgene, Yesu a nəkta, a ləvtar: «Meləhey daa mebərey na, ara
cek masa ndaw-magədaŋ ma gwa ŋga ka ba. Ama Gazlavay a gwa ŋga
ləhda ndaw maja aŋga na, a gwa a kata cek hay tabiya.»
28 *Piyer a ləvar a Yesu: «Yaw, ala na, ya ta mbəkdamatərwa cek ala hay
sem cəpa, amba ya səpmaka.»
29 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ya fa ləvkwar fara fara, da ndaw a
mbəkdərwa way aŋga, da daa ba, a mbəkdatərwa məlmaha hay, dam-
mamaha hay, mamaha, papaha, bəz aŋga hay, da daa ba, a mbəkdatərwa
ley aŋga hay, amba a səpya, asaya amba a wuzey *Mey-maaya-mawiya na,

30 ndaw aha, daa masa aŋga da bəla na, a hətey cek hay a la ma fəna,
a key dey temere a ray cek hay masa aŋga ma mbəkdatərwa ha. Anda
meləvey, a da hətey way hay, məlmaŋ hay, dam-mamaŋ hay, mamaŋ hay,
bəza hay, ta ley hay mekele mekele saya. Asaya, ndəhay a sərdamara
banay la ga maja mey aɗaw. Fa dəɓa ŋga mendəvey ŋga bəla na, a hətey
heter mendəvey ba la saya.
31 Yaw, ndəhay ga ma təɓmara mey aɗaw ŋgeeme, a da vəham fa dəɓa.
Asaya, ndəhay masa fa dəɓa, a da diyam fa mey.»

Yesu aa guzley ŋga dey maakar da ray meməcey aŋga ta masləkɗawa aŋga
(Matiye 20.17-19; Luk 18.31-34)

32 Ata Yesu ta ndəhay mekele, ata daa cəveɗ ma daw a *Jeruzelem. Yesu
fa daw fa mey ŋga gula aŋga hay. Gula aŋga hay a, ray ata fa həɓey
maja a sərmara Yesu a da sərey banay da Jeruzelem, ama aŋga fa daw a
Jeruzelem e cəŋga. Asaya, ndəhay mekele masa ma səpmatar wurzay na,
fa diyam ta mandərzay daa dey. Yesu a ŋgəlta gula aŋga hay kuraw a ray
a cew saya ta cakay, aa guzltar da ray cek masa ma da hətfar.
33 A ləvtar: «Ehe, aləkwa fa nakwa a Jeruzelem. Feteɗe na, yah, *Bəz
ŋga Ndaw, a da vəldamaya a har *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas
ta *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz. A da kamaya sariya ŋga
kəɗey vagay, a da vəldamaya a har ndəhay ma təɓa mey ŋga Gazlavay ba.
34 Ndəhay a na, aa saŋgəram la a ray aɗaw, a təfmaya meesleɓ la aa dey,
a sləɗmaya la ta laway. Fa dəɓa ha, a kəɗmaya la vagay. Ŋga ɗar maakar
a na, ya sləkɗawa la daa meməcey.»

Ata Jak ta Jaŋ a səpam ŋga key mahura
(Matiye 20.20-28)

35 Fa dəɓa ha, *gula hay ŋga Yesu masa bəza hay ŋga Zebede, ata *Jak
ta *Jaŋ, a samawa fa Yesu, a ləvmar: «Bay ala, ya wuɗam ka kandar cek
masa ala ma daa cəfɗamaka.»

---

* **10:24 10.24** Daa ɗerewel hay mekele ta mey Gərek a ləvey: «aŋga ta banay ŋgada ndaw ma vəlda ray aŋga ŋgada zleley amba a təɓa Bay Gazlavay ŋga wey da ray a.» **10:27 10.27** Mt 19.26 **10:29 10.29-30** Mt 10.37 **10:31 10.31** Mt 19.30 **10:32 10.32-34** 8.31 **10:34 10.34** 15.15-20

36 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ka wuɗam ya kakwar na, me?»
37 A mbəɗdamara, a ləvmar: «Ya wuɗam ta pas masa kah ma da zəma
bay akah na, pəskandar mey amba ndaw pal a njey ta har-zəmay akah,
ndaw laŋgar a njey ta har-gula akah.»
38 Maja ŋgene, Yesu a ləvtar: «Ka sərmara cek masa akwar maa cəfɗam
ba. Ka gwamara ŋga səram banay la anda yah ma da səra daw? Da daa
ba, ka gwamara ŋga ɓəsmara banay la anda yah ma da ɓəsa daw?»
39 A mbəɗdamara, a ləvmar: «Ahaw, ya gwamara.»
Yesu a ləvtar: «Ahaw, ka səram banay la anda yah ma da səra. Ka
ɓəsmara banay la anda yah ma da ɓəsa.
40 Ama ŋga njey ta har-zəmay aɗaw, da daa ba, ta har-gula aɗaw na, ara
yah ma da ɗəsla mey a ŋgene ba. Ara Gazlavay ma da ɗiyta slam hay a
ŋgene ŋgada ndəhay masa aa ma walata.»
41 Fa dəɓa ha, masa gula aŋga hay siya kuraw ma cəndamara mey a na,
a cam mevel a ray ata Jak ta Jaŋ.
42 Da ray ŋgene, Yesu a zəlta tabiya, a ləvtar: «Ka sərmara da wuzlah
ndəhay da bəla keɗe na, bay hay daha. Bay hay a na, fa wam da ray
ndəhay ta gədaŋ, asaya, mahura hay mekele fa wam da ray ndəhay ta
cəveɗ e ba.
43 Ama da wuzlah akwar na, a da key kəne ba. Yaw, da ndaw da wuzlah
akwar a wuɗey ŋga key mahura na, si a tərey ndaw ma ka sləra akwar.
44 Asaya, da ndaw da wuzlah akwar a wuɗey ŋga key *bay-ray na, si a
tərey anda beke ŋga ndəhay cəpa.
45 Maja, yah, *Bəz ŋga Ndaw, ya sawa a bəla na, amba ndəhay a kamaya
sləra ba. Ama ya sawa na, amba ya katar sləra a ndəhay, ya vəlda heter
aɗaw ŋga ləhey ndəhay ga daa mebərey.»

Yesu a wurey dey ŋga ndaw-wulaf
(Matiye 20.29-34; Luk 18.35-43)

46 Ata Yesu ta gula aŋga hay a wusam a Jerikwaw, a mbəzam a slala
ha. Fa dəɓa ha, masa Yesu fa bam da slala ha ta gula aŋga hay leŋ
ndəhay ga heyey na, ndaw-wulaf daha mezəley Bartime, ara bəzey ŋga
ndaw mezəley Time. Ndaw-wulaf a na, manjakaya feteɗe, fa rəkey da
mey-cəveɗ.
47 Masa aŋga ma cənda ara Yesu, ndaw *Nezeret, ma daw taa cəveɗ e
na, a wudey, a ləvey: «Yesu, *Bəzey ŋga Davit, ambahw sərfaya dey-ceceh,
may taw!»
48 Ndəhay ga heyey a kamar mey, a ləvmar ŋga njey teete, ama ndaw-
wulaf a, a wudey ta gədaŋ cəŋga, a ləvey: «Bəzey ŋga Davit, ambahw
sərfaya dey-ceceh, may taw!»
49 Yesu ta', a lecey, a ləvtar a ndəhay da cakay a: «Zəlmərwa ndaw aha.»
Ta', ndəhay a, a zəlmərwa, a ləvmar: «Dəka mevel, lecey, Yesu fa zəlka.»
50 Anda keɗe, aa zakada gwedeere aŋga, pərta! a lecey, a daw fa Yesu.
51 Ta', Yesu aa cəfɗa, a ləvar: «Ka wuɗey ya kaka na, me?»
Ndaw-wulaf a, a mbəɗdara, a ləvar: «Bay aɗaw, ya wuɗey ka wuryawa
dey aɗaw amba ya hətar dey cəŋga.»
52 Yesu a ləvar: «Dey akah ta wurey cay, maja kah ma paya ŋga ndaw
akah fara fara. Wure keɗe, daw.»

10:38 10.38 Mt 26.39; Mk 14.36; Lk 12.50; 22.42; Jaŋ 18.11 **10:39 10.39** SNM 12.2 **10:43 10.43-44** 9.35; Mt 23.11; Lk 9.48 **10:45 10.45** Mt 20.28 **10:47 10.47-48** Mt 20.30-31

Wure wure ŋgene, dey aŋga ta', a wurey, a hətar dey dəɓa. Ta', a səpa Yesu daa madaw aŋga.

11

Yesu a daw a Jeruzelem anda bay
(Matiye 21.1-11; Luk 19.28-40; Jaŋ 12.12-19)

1 Ata Yesu ta gula aŋga hay fa diyam aa berney ŋga *Jeruzelem. Masa
ata gweegwe ta berney a na, a wusam gweegwe ta slala Betfaje leŋ ta slala
Betani da rav Aŋgwa ŋga *Awliviye. Ta', Yesu, a slərey gula aŋga hay cew
teeseď ŋgada slala ha.
2 A ləvtar: «Diyam a slala fa mey akwar katay. Da akwar ma wusam
la a slala ha na, ka hətfam bəz-zəŋgwaw majəwkaya la feteďe masa kwa
ndaw ta təpey a ray a daa ba araŋ. Pəskamərwa, handamərwa feďe.
3 Da ndaw aa cəfďakwar, a ləvey ka pəskamara zəŋgwaw a ŋga key me
na, ka mbəďdamara, ka ləvmar: "Bay Mahura a wuďey. A da vəhdakawa
wure keďe."»
4 Da ray ŋgene, a diyam, a hətfamar bəz-zəŋgwaw a, majəwkaya da
mey-cəveď gweegwe ta mey-mbew. A pəskamərwa.
5 Ndəhay nekəďey da wuzlah ndəhay feteďe daha aa cəfďamata, a
ləvmatar: «Ka pəskamara zəŋgwaw a na, keme?»
6 A mbəďdamatara, a ləvmatar: «Bay Mahura a wuďey. A da
vəhdakwara wure keďe.» Ta', ndəhay a, a mbəkdamata ŋga diyam ta
zəŋgwaw a.
7 A handamərwa zəŋgwaw a heyey a Yesu. A ciymata zana ata hay a ray
zəŋgwaw a. Ta', Yesu a təpey a ray a.
8 Ndəhay ga malacatakaya daa cəveď ŋga cey ray ta Yesu, a ciyam
zana ata hay aa cəveď e ŋga həslmar ray. Ndəhay mekele a diyam a
bəzlhamawa mey-har ŋga wudez hay da ley, a pamata aa cəveď e may.
9 Ndəhay fa diyam fa mey aŋga, ndəhay mekele hay fa diyam fa
dəɓa aŋga. Ata tabiya fa wudam, a ləvam: «*Hawzana! Həlmakwa
Bay Gazlavay! Anja Bay Gazlavay ŋga pəsar mey a ndaw masa aa ma
slərdərwa ta mezəley aŋga.
10 Anja Bay Gazlavay ŋga pəsar mey a bay ma da wey aa slam a ŋga Bay
*Davit, papaŋ ŋga papa aləkwa zleezle. Həlmakwa Bay Gazlavay da vaď!»

11 Ta', Yesu a mbəzey aa berney ŋga Jeruzelem. A daw aa *Way-mekey-
kwakwas ŋga Gazlavay. A saŋgalata cek hay cəpa da hwaď a. Ta', a diyam
ta gula aŋga hay kuraw a ray a cew a Betani maja gweegwe tavaď cay.

Mey da ray wudez manjar babəza
(Matiye 21.18-19)

12 Pepərek e, ata Yesu ta gula aŋga hay a sləkďam da Betani heyey. Daa
ŋgene, may fa car a Yesu.
13 Masa ata fa diyam daa cəveď na, Yesu a hətey wudez da dəreŋ, wudez
e maďaďakaya. Ta', a daw a cakay a amba a nəka da babəza fa wudez e
daha kwa. Ama, a hətfey fa wudez e na, si gwaslaf gway, babəza fa vəďa
daa ba, maja ara kiya meyey babəza ba.
14 Da ray ŋgene, Yesu a nəsa wudez e, a ləvey: «Anja wudez keďe ŋga
yey babəza saba ŋga sərmataw.»

10:52 10.52 Mt 9.22 **11:8 11.8** 2Bay 9.13 **11:9 11.9** Ps 118.26 **11:10 11.10** Ps 148.1; Mt 20.30-31 **11:13 11.13** Lk 13.6

Masa aŋga maa guzley anda keɗe na, gula aŋga hay ta cəndamara mey a la.

Yesu a ɓəlta ndəhay daa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay
(Matiye 21.12-17; Luk 19.45-48; Jaŋ 2.13-22)

15 Ata Yesu ta gula aŋga hay, a wusmawa a *Jeruzelem. Yesu a mbəzey
aa papalah ŋga *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay. Feteɗe na, ndəhay
fa kam luma. Maja ŋgene, ta', a ɓəlta ndəhay ma həɗkadam cek hay leŋ
ndəhay ma həɗkam cek hay. A bəzlta slam hay ŋga ndəhay ma mbəɗa
dala ta jaŋga hay ŋga ndəhay ma həɗkadam makurgwadakw hay.
16 Asaya, Yesu a vəley cəveɗ kwa ŋgada waawa ŋga daw ta cek hay wura
wura taa papalah ŋga Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay a ba.
17 Da ray ŋgene, a sasərkadata ndəhay, a ləvey: «Mawuzlalakaya daa
ɗerewel ŋga Gazlavay, Gazlavay a ləvey: "Way aɗaw na, ara way amba
ndəhay da bəla tabiya a dərmaya daŋgay da hwaɗ a." Ama akwar na, ka
tərdamara way a keɗe ŋga slam ŋga mayal hay!»
18 Masa *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta
*ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ma cəndamara mey masa Yesu
ma kada keɗe na, a səpam cəveɗ ŋga kəɗmara vagay maja ata fa zluram
ta aŋga. A zluram na, maja ndəhay ga fa rəzlam da ray mey masa aŋga
maa sərkadatara.
19 Masa tavaɗ ta key cay na, ta', Yesu a bamawa ta gula aŋga hay daa
berney ŋga Jeruzelem e.

Mey da ray wudez masa Yesu ma nəsa heyey
(Matiye 21.20-22)

20 Pepərek e, masa ata Yesu ta gula aŋga hay fa diyam taa cəveɗ ma daw
a *Jeruzelem na, a hətmar wudez manjar babəza heyey ta kweley sem haa
kasl fa slaslalay a.
21 *Piyer a sərfada masa Yesu ma nəsa wudez e heyey, ta', a ləvar a Yesu:
«Bay Mahura, nəka wudez masa kah ma ləvey ŋga yey babəza saba heyey
na, ta kweley sem.»
22 Da ray ŋgene, Yesu a ləvtar: «Pamara Gazlavay ŋga ndaw akwar fara
fara mandaw mandaw.
23 Ya fa ləvkwar fara fara, ndaw a gwa a ləvar a aŋgwa mahura:
"Sləkɗey la feɗe, kəzley aa bəlay." Da ndaw aha aŋga ta mewulkey cew
cew daa ba, asaya, da aŋga fa wulkey fara fara daa mevel aŋga Gazlavay
a da kara cek masa aŋga maa cəfɗa na, Gazlavay a kara la.
24 Maja ŋgene, ya fa ləvkwar, da akwar fa dəram daŋgay a Gazlavay
ŋgaa cəfɗey cek, asaya, da akwar fa wulkam daa mevel akwar Gazlavay
a vəldakwara cek aha la na, Gazlavay a vəldakwara cek aha la, kwa kaa
cəfɗam meeme daa medərey-daŋgay akwar.
25 Yaw, da akwar fa dəram daŋgay a Gazlavay, mevel akwar fa cey a
ray ndaw na, mbəkdamara mebərey ŋga ndaw aha, amba Papakw akwar
masa da vaɗ a mbəkdakwara mebərey akwar may. [
26 Ama da ka mbəkdamatara mebərey ŋga ndəhay ba na, Papakw akwar
masa da vaɗ a mbəkdakwara mebərey akwar daa ba may.]»

Ma vəldara gədaŋ a Yesu na, wa?
(Matiye 21.23-27; Luk 20.1-8)

11:17 11.17 Iz 56.7; Jer 7.11 **11:18 11.18** 12.12; 14.1-2 **11:23 11.23** Mt 17.20; Lk 17.6 **11:24 11.24** Mt 7.7; Lk 11.9 **11:25 11.25** Mt 7.1; Lk 6.37

27 Ata Yesu ta gula aŋga hay a vəhmawa a *Jeruzelem saya. Masa Yesu
fa pəkey daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay na, *bay-ray hay ŋga
ndəhay ma ka kwakwas, ta *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz,
leŋ mahura hay ŋga *Jəwif hay a diyam fa aŋga.
28 Aa cəfɗamara, a ləvmar: «Ma ləvka ŋga kata cek hay a keɗe na, wa?
Ma vəlka cəveɗ ŋga kata na, wa?»
29 Ta', Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Amba yaa cəfɗakwar mey pal.
Da akwar ta mbəɗdamiwa mey a la na, ya kadakwara ndaw ma vəldiwa
cəveɗ ŋga kata cek hay a keɗe la may.
30 Yaw, ma slərdərwa *Jaŋ-Baptis ŋga katar *baptem a ndəhay na, wa?
Gazlavay daw, da daa ba, ndəhay daw? Mbəɗdamiwa cey!»
31 Da ray ŋgene, ndəhay a, a slam yawa da wuzlah ata, a ləvam: «Ya
da mbəɗdakwa aa mey aŋga ha na, kwara? Da ya ləvkwa: "Ara Gazlavay
ma slərdərwa" na, a da mbəɗdandakwara, a ləvey: "Kaa ka təɓmara mey
ŋga Jaŋ-Baptis a ba na, maja me?"
32 Ama da ya ləvkwa: "Ara ndəhay ma slərdamərwa" na, ndəhay
makustakaya da cakay aləkwa fa da təɓmara daa ba.»
Yaw, mahura hay a na, fa zluram ta ndəhay, maja ata cəpa a wulkam
Jaŋ-Baptis ara *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay fara fara.
33 Da ray ŋgene, a mbəɗdamara a Yesu, a ləvmar: «Ya sərmara ba.»
Ta', Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Yaw, da anda keɗe na, ya fa da
kadakwara ndaw ma vəlya cəveɗ ŋga kata cek hay a keɗe na, daa ba
may.»

12

Mey-meŋgey da ray ndəhay ma təɓmara Yesu ba
(Matiye 21.33-46; Luk 20.9-19)

1 Fa dəɓa ha, Yesu a ŋgatar mey, a ləvtar:
«Ndaw daha a key jerne ŋga wudez mezəmey. Ta', a zləɓa jerne he
tabiya. A ɗiyey slam ŋga ɗəcey babəza ŋga wudez e. A ləmey way
magəlkaya maazəma ŋgada ndaw ma jəɗa jerne he. Fa dəɓa ha, a həley
ndəhay aa jerne aŋga ha ŋga key sləra da hwaɗ a. Ta', a daw aa slam
dəreŋ.
2 Masa kiya meŋgəley babəza ŋga wudez e ta wuswa cay na, a slərey
gula aŋga pal da wuzlah madərlam aŋga hay aa jerne he amba a təɓra
babəza maala ŋga aŋga.
3 Ama ndəhay ma ka sləra daa jerne he a kərzamara madərlam a, a
sləɗmara, a ɓəlmara a way, ta har ɓa' kəne.
4 Ta', bay ŋga jerne he, a slərey madərlam aŋga mekele fa ata. Ndəhay
a, ta', a slənmar ray, a cəɗmara. Ta', a ɓəlmara.
5 Fa dəɓa ha, bay ŋga jerne he, a slərey madərlam aŋga mekele saya.
Ndəhay a, a kəɗmara vagay. Anda keɗe, a slərey madərlam aŋga hay
mekele mekele, ama ndəhay a, a sləɗmata siya hay, asaya, a kəɗmata siya
hay vagay.
6 Ndaw pal mambəkakaya ŋga slərey na, ara bəzey aŋga mawuɗkaya
kalah. A slərey ŋga madagway-dakw na, bəzey aŋga ha. A wulkey daa
ray aŋga, a ləvey: "Fara fara a namar ray la a bəzey aɗaw."
7 Ama, masa bəzey a fa daw gweegwe ta jerne he na, ndəhay ma ka sləra
ha a hətmar, aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: "Ehe, ndaw ma sawa katay

11:32 11.32 Mt 14.5 **12:1 12.1** Iz 5.1-2 **12:6 12.6** 1.11

na, ara bəzey ma da wa jerne he. Nakwa, kəɗkwa vagay, amba jerne he a
njey ŋgada aləkwa.”
8 Da ray ŋgene, a diyam, kaw! a kərzamara bəzey a, a kəɗmara vagay,
ɓa! a kəzlamara vagay a, a dəɓa jerne he.»
9 Yesu aa cəfɗata, a ləvey: «Akwar na, ka wulkam bay ŋga jerne he, a
da key na, kwara? Ehe, ya fa ləvkwar, bay ŋga jerne he, a sawa la, a kəɗta
ndəhay ma ka sləra ha la vagay, a vəlda jerne he la, a har ndəhay mekele.
10 Akwar ta jaŋgamara mey ŋga Gazlavay la, ba diya? Mey masa ma
ləvey:
“Aŋgwa meləmey way masa ndəhay ma ləma way
ma kəzlamara ta cakay na,
aŋgwa ha na, ta tərey sem ŋga aŋgwa maaya meləmey way
ma fənta siya hay jak.
11 Ŋgene na, ara Bay Gazlavay ma ka cek aha,
ara cek maaya fa dey aləkwa.”»
12 Mahura hay ŋga *Jəwif hay a heyey a səpam cəveɗ ŋga kərzamara
Yesu, maja a sərmara Yesu aa guzley mey-meŋgey na, da ray ata. Ama ata
fa zluram ta ndəhay feteɗe. Da ray ŋgene, mahura hay a, a mbəkdamara,
ta’, a diyam.

Ndəhay mahura hay a jadamara Yesu da ray mepəley budaw (Matiye 22.15-22; Luk 20.20-26)

13 Fa dəɓa ha, mahura ŋga *Jəwif hay a sləram *Fariza hay ta ndəhay
ŋga Bay *Herawt fa Yesu. A wuɗam a jadamara amba aa guzley mey
maaya ba.
14 A diyam, a ləvmar: «Bay ala, ya sərmara kah na, ndaw ma mbərzley
ba. Masa kah faa guzley na, ka zlurey ta ndaw ba, asaya, ka nəkta ndəhay
cəpa letek fa mey akah. Ka faa sərkadata ndəhay ŋga njam anda Gazlavay
ma wuɗey fara fara. Yaw, kwakwas aləkwa a vəley cəveɗ ŋga pəley
budaw a bay mahura *Sezere daw? Maaya na, ya pəlmara budaw a daw,
ya pəlmara ba daw?»
15 Ama Yesu a səra, ndəhay a, aa guzlam ta neneh cew. Ta’, a ləvtar: «Ka
wuɗam ŋga jadamaya na, maja me? Lamaya dala ha pal amba ya nəka.»
16 Ta’, a lamar dala ha. Yesu aa cəfɗata, a ləvtar: «Fa dala ha keɗe na,
ara dey ŋga wa? Ara mezəley ŋga wa?»
A mbəɗdamara, a ləvmar: «Ara ŋga Sezere, bay mahura ŋga Rawm.»
17 Ta’, Yesu a ləvtar: «Cek masa ŋga Sezere na, vəldamara a Sezere he.
Cek masa ŋga Gazlavay na, vəldamara a Gazlavay a.»
Anda keɗe, ndəhay a, a rəzlam ga da ray mey ŋga Yesu a.

Saduse hay a jadamara Yesu da ray masləkɗawa daa meməcey (Matiye 22.23-33; Luk 20.27-40)

18 Ndəhay *Saduse hay na, ara ndəhay ma wulkam, ma ləvam da ndaw
ta məcey sem na, fa da sləkɗawa daa meməcey daa ba. Ndəhay da wuzlah
Saduse hay a, a diyam fa Yesu, aa cəfɗamara, a ləvmar:
19 «Bay ala, zleezle *Mawiz ta wuzlalandakwar kwakwas la, a ləvey:
“Da ndaw məlmaha ta məcey sem na, da ŋgwas ŋga ndaw ma məcey a,
ta yawa bəza hay daa ba na, si məlmaha a la ŋgwas-vagay a, amba a
yamawa bəza hay ŋgada məlmaha maməckaya ha.”

12:10 12.10-11 Ps 118.22-23 **12:12 12.12** 11.18 **12:17 12.17** Rm 13.7 **12:18 12.18** Lk 20.27
12:19 12.19 Mew 25.5-6; MC 38.8

20 Yaw, məlmaŋ hay maasala daha, ata ŋgaa maŋ, ŋgaa paŋ. Məlma ata
mahura, leŋ! a ley ŋgwas. Fa dəɓa ha, ndaw aha pam! a məcey ta hətey
bəzey daa ba.
21 Da ray ŋgene, mambaray a, leŋ! a la ŋgwas-vagay a, aŋga pam! a
məcey saya ta hətey bəzey daa ba may. Fa dəɓa ha, məlma ata mamaakar
a, a la ŋgwas-vagay a, ama pam! a məcey ta hətey bəzey ta ŋgwas aha
daa ba cəŋga.
22 Anda keɗe, ata maasala ata cəpa, ta lamara ŋgwas aha la, ta məcam
sem cəpa, ta mbəkam bəza hay daa ba. Fa dəɓa ha ata ma məcam la cəpa
ata na, ŋgwas aha pam! a məcey may.
23 Anda keɗe, ta pas masləkɗawa ŋga ndəhay daa meməcey na, ŋgwas
aha, a da key na, ŋgwas ŋga wa? Maja ata maasala ata cəpa ta lamara la
ŋga ŋgwas ata.»
24 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Akwar faa zəɗdamara ray akwar anda
keɗe na, maja me? Ara maja ka sərmara mey ŋga Gazlavay ba ta maja ka
sərmara gədaŋ aŋga ba.
25 Yaw, daa masləkɗawa ŋga ndəhay daa meməcey na, zel hay fa da lam
ŋgusay daa saba, ŋgusay fa da njam ta zel hay daa saba, ama a da njam
anda maslaŋ hay ŋga Gazlavay da vaɗ.
26 Ya wuɗey yaa sərkadakwar da ray masləkɗawa ŋga ndəhay daa
meməcey. Ka ta jaŋgamara daa ɗerewel masa Mawiz ma wuzlala la, ba
diya? Dɛrewel e na, aa guzley da ray kusaf masa awaw megəɗey da ray
a. Feteɗe na, Gazlavay a ləvar a Mawiz: “Yah, Gazlavay masa *Abəraham,
*Izak, leŋ *Jakwap ma namar ray.”»
27 Yesu aa guzley saya, a ləvey: «Gazlavay na, ara Gazlavay ŋga ndəhay
ta dey, ba na, ara Gazlavay ŋga ndəhay maməctakaya ba. Akwar Saduse
hay, ka ta zləɓmara mey a sem kalah!»

Mewey ŋga Gazlavay masa mahura na, wura?
(Matiye 22.34-40; Luk 10.25-28)

28 Masa ndəhay *Saduse hay heyey fa kam yawa ta Yesu na, ndaw da
wuzlah *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz daha, a wusey a cakay
ata, a cənda yawa ata ha. A nəka na, Yesu ta mbəɗdatara mey a maaya
maaya la. Da ray ŋgene, aa cəfɗa Yesu, a ləvar: «*Mewey mahura ma
fənta siya hay na, wura?»
29-30 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Mewey mahura ma fənta siya hay a
na, ara mey ma ləvey: “Jəkam sləmay, akwar ndəhay *Israyel hay, Bay
Gazlavay masa aləkwa ma nakwar ray na, aŋga pal, Bay aləkwa mahura.
Wuɗmara Gazlavay, Bay akwar, ta mevel akwar cəpa, ta mesəfney akwar
cəpa, ta leŋgesl akwar cəpa, ta gədaŋ akwar cəpa.” * Mewey masa
mahura na, ara mey keɗe.
31 Yaw, *mewey mahura ŋga dey cew e daha saya, mewey a, a ləvey:
“Wuɗa meseembew akah anda kah ma wuɗa ray akah.” Mewey hay masa
ma fənmata cew hay keɗe na, daa ba.»
32 Ndaw maa sərkada kwakwas heyey a ləvar: «Mey akah maaya, Bay
aɗaw! Mey masa kah maa guzlda keɗe na, ara mey fara fara. Gazlavay,
aŋga pal taava aŋga, Gazlavay mekele daa ba.

12:26 12.26 Mab 3.2, 6 * **12:29-30 12.29-30** Yesu a wuztar keɗe na, mezley ŋga medərey-daŋgay masa Jəwif hay ma kamara taa pərek taa kwaɗ. A zəlmara medərey-daŋgay a ta mey ata, *Sema.* Nəka Mewey hay 6.4-5. **12:29-30 12.29-30** Mew 6.4-5 **12:31 12.31** Lev 19.18; Mt 22.39 **12:32 12.32** Lk 20.39

33 Si ndaw a wuɗa Gazlavay ta mevel aŋga cəpa, ta leŋgesl aŋga cəpa, ta
gədaŋ aŋga cəpa. Asaya, si a wuɗa meseembew aŋga anda aŋga ma wuɗa
ray aŋga. Ndaw ma səpta mewey hay a keɗe na, a mbafar a Gazlavay a
fəna mevəley cek hay ta mehərey cek hay ŋgada aŋga.»
34 Masa Yesu ma nəka ndaw aha ta mbəɗdara mey a la ta leŋgesl maaya
na, ta', a ləvar: «Mewulkey akah ŋgene maaya, gweegwe ka təɓa amba
Gazlavay a wey da ray akah.»
Fa dəɓa ha, kwa waawa ta gəmey ŋgaa cəfɗey mey fa Yesu a daa saba,
maja a zluram fa mey aŋga masa aŋga ma da mbəɗdatara.

Kəriste, aŋga bay ŋga Davit na, kwara?
(Matiye 22.41-46; Luk 20.41-44)

35 Masa Yesu faa sərkadata ndəhay daa *Way-mekey-kwakwas ŋga
Gazlavay na, ta', aa cəfɗata, a ləvey: «*Ndəhay maa sərkada kwakwas
ŋga Mawiz a ləvam *Kəriste *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata
ndəhay na, ara bəzey da hwaɗ Bay *Davit na, kwara?
36 Ta fa gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay na, Davit ta ləvey la:
"Bay Gazlavay a ləvar a Bay aɗaw Mahura:
Sawa, njey ta har-zəmay aɗaw
amba ya wakwa da ray ndəhay
haa ta pas masa yah ma da pata masa-gəra akah hay
asi salay akah."
37 Davit ta ray aŋga, a zəla Kəriste "Bay Mahura" na, kaa wara Kəriste he
ara bəzey da hwaɗ Davit saya na, kwara?»

(Matiye 23.1-36; Luk 20.45-47)

Ndəhay ga fa jəkam sləmay fa meesərkey ŋga Yesu ta meesəmey.
38 Daa meesərkey a na, Yesu a ləvtar a ndəhay makustakaya ha: «Wam
vaw fa *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz. A wuɗam mepəkey ta
dawura hay fa vaw ŋga zlepey. A wuɗam ndəhay a camatar har ta meney
ray fa mey ŋga ndəhay tabiya.
39 Daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay na, a səpam slam-menjey fa
mey ŋga ndəhay amba ndəhay tabiya a hətmatar. Ta pas gwagway na, a
səpam slam-menjey maaya.
40 Asaya, fa təɓmatara cek hay ŋga ŋgwas-vagay hay tabiya. A njam
daa medərey-daŋgay ga, aa guzlam ga amba ndəhay a ləvam ata maaya.
Ya fa ləvkwar, ata na, Gazlavay a sərdata banay la, ma fəna ŋga ndəhay
mekele!»

Mey da ray ŋgwas-vagay masa-viya ma vəley cek a Gazlavay
(Luk 21.1-4)

41 Ta', Yesu a daw, a njey a cakay slam mecekeley dala daa *Way-mekey-
kwakwas ŋga Gazlavay. Aŋga fa nəkta ndəhay feteɗe ma pamara dala aa
cek mecekeley dala. Ndəhay masa-zleley hay fa vəlam dala ga.
42 Ŋgwas-vagay masa-viya daha, a sawa, a kwiyey sisey sisey cew aa cek
aha may. Dala aŋga ha, mekele daa ba.
43 Da ray ŋgene, Yesu a zəlta gula aŋga hay, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara
fara, ŋgwas-vagay masa-viya keɗe na, ta pey dala la aa cek mecekeley dala
ma fəna ŋga ndəhay cəpa.
44 Ya ləvkwar anda keɗe na, maja ndəhay siya hay, a vəlam dala nekəɗey
daa dey zleley ata hay da way ga. Ama ŋgwas-vagay keɗe, ta mərga aŋga

---

12:33 12.33 1Sam 15.22; Aw 6.6 **12:34 12.34** Mt 22.46; Lk 20.40 **12:35 12.35-37** Mt 20.30-31
12:36 12.36 Mt 22.44 **12:38 12.38-39** Lk 11.43 **12:41 12.41** 2Bay 12.10

cəpa, a vəlda zleley aŋga tabiya, masa aŋga ma da həɗkey cek mezəmey ta aŋga.»

13

Yesu aa guzley da ray Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay ma da bəzley (Matiye 24.1, 2; Luk 21.5, 6)

1 Daa masa Yesu fa bawa daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay na, gula aŋga pal aa cəfɗa, a ləvar: «Bay aɗaw, nəka Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay keɗe cey! Səkway ŋga way wura, maləmkaya maaya ta aŋgwa ma mbey anda keɗe!»

2 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ka fa hətar way a maləmkaya maaya masa mahura keɗe, ba diya? Way a cəpa na, a bəzlmara la, kwa aŋgwa pal fa da mbəkey da ray cəla daa ba.»

(Matiye 24.3-14; Luk 21.7-19)

3 Fa dəɓa ha, Yesu a daw aa Aŋgwa ŋga *Awliviye, cəkwam! a njey dey pəla! ŋgada fa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay heyey. Ata *Piyer, *Jak, *Jaŋ, leŋ *Andəre, ata taava ata da cakay Yesu a. Ta', aa cəfɗamara, a ləvmar:

4 «Wuzdandara cey, cek aha a da key na, ta vara? Ya da sərmara ɗar a ta wuswa cay na, fa me?»

5 Ta', Yesu a kətata, a ləvtar: «Wam vaw fa ndəhay ma da fəcmakwar.

6 Sərmara, ndəhay ga a samawa la ta mezəley aɗaw, kwa waawa a da ləvey aŋga na, *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay. A təknam ndəhay la ga.

7 Ta pas masa akwar ma da cənam vəram hay gweegwe ta akwar, asaya, ta pas masa akwar ma da cənam labara ŋga vəram hay masa da dəreŋ na, ka da zluram ba, maja si cek hay a ŋgene, a kam la teeseɗ ɗagay. Ama ara mendəvey ŋga bəla ba araŋ.

8 Hwayak laŋgar a da key vəram ta hwayak laŋgar, bay laŋgar a da key həma a ray bay laŋgar. Daa hwayak hay mekele mekele, hwiyak a wusey la. May a key la da bəla. Cek hay a na, a kam la anda hwaɗ ma zlar ŋga car ŋgada ŋgwas ma da yey, anda meləvey, ara mendəvey ŋga bəla ba araŋ, ama ara mezley a.»

9 Yesu a ləvtar saya: «Ama akwar na, wam vaw! Ndəhay a handamakwar la fa mey ŋga ndəhay ma ka sariya, a sləɗmakwar la daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay. A handamakwar la fa mey ŋga ndəhay mahura hay leŋ fa mey ŋga bay hay, maja akwar ndəhay aɗaw hay. Anda keɗe, ka da kam sede da ray aɗaw fa mey ata.

10 Yaw, ŋgeeme na, si ndəhay ma təɓa mey aɗaw a wuzdamara *Mey-maaya-mawiya da ray aɗaw a ndəhay da bəla cəpa la ɗagay, wara cay bəla a ndəvey.

11 Pas masa ata ma da kərzamakwar ŋga hendey aa sariya na, ka da zluram da ray mey masa akwar ma daa guzlam ba. Ama, gwaguzlam mey masa Gazlavay ma da vəldakwara ta pas a ŋgene, maja mey a na, a da sawa ta fa akwar ba, ama ta fa *Mesəfney ŋga Gazlavay.

12 Ndaw a da vəlda məlmaha amba a kəɗmara vagay. Papaŋ hay a kamara la kəne ŋgada bəza ata hay may. Bəza hay a mbəɗmatar dəɓa la a papa ata hay leŋ a mama ata hay, a vəldamata a ndəhay amba a kəɗmata vagay may.

12:44 12.44 2Kwr 8.12 **13:2 13.2** Lk 19.44 **13:8 13.8** 2Mev 15.6; Iz 19.2 **13:9 13.9-13** Mt 10.17-22; Jaŋ 16.1-4 **13:11 13.11** Lk 12.11-12 **13:12 13.12** Mi 7.6; Mt 10.35; Lk 12.52-53

13 Ndəhay tabiya a da ŋgəldamakwar ba, maja yah. Ama ndaw ma ɓəsa
banay a haa mendəvey a na, Gazlavay a ləhda la.»

Mey da ray banay ma da sawa a ray ndəhay da Jude
(Matiye 24.15-28; Luk 21.20-24)

14 Yesu aa guzley saya, a ləvey: «Da ɗar a ta wuswa cay na, ka hətmar
ndaw malamba ma nəsa cek la. Ara ndaw masa Gazlavay ma wuɗey ŋga
hətar fa dey ba. Ndaw aha, a da njey na, aa slam aŋga menjey ba. (Akwar
masa ma jaŋgamara mey a keɗe na, si ka pam leŋgesl fa mey a.) Ta pas
ŋgene, si ndəhay daa hwayak ŋga *Jude a hwam ŋga ɓawa a aŋgwa.
15 Kwa ndaw masa fa məskey vaw daa ambaw na, fa da mbəzey a way
ŋga lawa cek daa ba.
16 Kwa ndaw aŋga da ley na, fa da vəhwa a way ŋga ley zana daa ba.
17 Daa ɗar hay a ŋgene, banay a sawa la a ray ŋgusay ta hwaɗ ta a ray
ŋgusay masa ta bəza hay da har.
18 Dəram daŋgay a Gazlavay, cacəfɗamara amba cek hay a, a wusmawa
ta piya ba *.
19 Daa ɗar hay a ŋgene, banay a sawa la ga a ray ndəhay. Dəga Gazlavay
ma ləma bəla haa wure keɗe ndaw ta sərey banay anda ŋgene daa ba
araŋ. Asaya, banay fa da sawa ma fəna ŋgene daa saba.
20 Da Bay Gazlavay ta ŋgəwa siya ŋga ɗar ŋga banay a daa ba na, anja
kwa ndaw pal fa da mbəkey ta dey daa ba. Ama a ŋgəwa siya ŋga ɗar a
na, maja ndəhay masa aŋga ma walata ŋgada aŋga.
21 Da ray ŋgene, da ndaw a ləvkwar: "*Kəriste, aŋga keɗe", da daa ba
"Nəkmara, aŋga katay" na, ka da təɓmara mey aŋga ba.
22 Ya ləvkwar anda keɗe na, maja ndəhay ma pamara ray ata ŋga Kəriste,
asaya, ndəhay ma pamara ray ata ŋga ndəhay ma təla mey hay ŋga
Gazlavay na, a samawa la. A kam maazla hay la ŋga wuzdərwa gədaŋ
ata amba a təknam ndəhay. Da a gwamara na, a təknam kwa ndəhay
masa Gazlavay ma walata sem ŋga ndəhay aŋga hay may.
23 Akwar na, wam vaw, maja ya ta pakwar leŋgesl cay da ray cek hay a
cəpa.»

Mey da ray ma vəhwa ŋga Bəz ŋga Ndaw
(Matiye 24.29-31; Luk 21.25-28)

24 Yesu a ləvey saya: «Ama daa ɗar hay a ŋgene, fa dəɓa ŋga mesərey
banay ŋga ndəhay na,
pas a təɓzley la,
kiya fa da weɗey daa saba,
25 wurzla hay a kəzlmawa la da vaɗ a hwayak,
cek hay cəpa da gazlavay da vaɗ a wusam la.
26 Fa dəɓa ha, ndəhay a da hətmaya, yah, *Bəz ŋga Ndaw, fa sawa daa
mekwtene ta gədaŋ mahura leŋ ta meweɗey ŋga Bay Gazlavay.
27 Yaw, Gazlavay a da slərdatərwa maslaŋ aŋga hay amba a diyam aa
slam hay tabiya da bəla, a kusmatərwa ndəhay masa aŋga ma walata ŋga
ndəhay aŋga hay.

(Matiye 24.32-35; Luk 21.29-33)

13:13 13.13 Jaŋ 15.21; CWJ 13.10 **13:14 13.14** Dan 9.27 **13:15 13.15-16** Lk 17.31 * **13:18 13.18** cacəfɗamara amba cek hay a, a wusmawa ta piya ba: a ləvey anda keɗe maja ta piya na, mepəkey ta banay. **13:19 13.19** Dan 12.1; CWJ 7.14 **13:21 13.21-23** Lk 17.23-24 **13:22 13.22** Mt 24.24 **13:24 13.24-25** Mt 24.29 **13:26 13.26** Mt 24.30

28 «Jəkam sləmay maaya maaya fa mey masa yah ma da wakwara ta
gudav. Da masa ka hətmar gudav fa ɗeɗey, gwaslaf a guɗaf! guɗaf! na,
ka sərmara kiya madaw a ley gweegwe cay.
29 Aŋga letek kəne, da ka hətmatar cek hay a fa kam anda yah ma
ləvkwar keɗe na, ŋgene sərmara Yah, *Bəz ŋga Ndaw, gweegwe cay ya
vəhwa.
30 Ya fa ləvkwar fara fara, cek hay a keɗe tabiya a da kam na, ndəhay
masa wure keɗe † ta məcam tabiya daa ba araŋ.
31 Slam da vaɗ ta slam da bəla a ndəvey la, ama mey aɗaw na, fa da
ndəvey daa ba səlak.

(Matiye 24.36-44)

32 «Fara fara, cek hay keɗe tabiya a da kam na, ndaw ma səra kwa ɗar
a, kwa ler e, daa ba. Kwa maslaŋ hay ma njam da cakay Bay Gazlavay
da vaɗ a sərmara ba, kwa Yah, Bəzey aŋga, ya səra ba, ama si Papay, pal
taava aŋga, ma səra ɗar a.
33 Wam vaw! Ka da nam ba, maja ka sərmara ɗar a, a da wuswa ta vara
ba.
34 Ya da vəhwa a bəla na, anda ndaw ma daw a məlak. Ndaw aha, a da
mbəkda way aŋga na, a mbəɗtar mey a ma ka sləra aŋga hay, a vəltar
sləra pal pal. A ləvar a ndaw ma jəɗa mey-slam ŋga way a: “Njey ta dey,
ka da ney ba.”
35 «Yaw, anda keɗe, wam vaw, ka da nam ba, maja ka sərmara ɗar
masa bay ŋga way ma da vəhwa ba. Da taa kwaɗ, da ta wuzlah-tavaɗ, da
gwagwalak fa cey ɗay, da taa pərek na, ka sərmara ba.
36 Da ya vəhwa dərfafay na, ya wuɗey ya hətfakwar daa ɗar ba.
37 Mey masa yah ma ləvkwar keɗe na, ara ŋgada ndəhay tabiya: Ka da
nam ba.»

14

Mahura hay ŋga Jəwif hay a slam yawa ŋga kəɗey Yesu vagay
(Matiye 26.1-5; Luk 22.1, 2; Jaŋ 11.45-53)

1 Ma lawa ɗar cew ŋga wusey fa gwagway ŋga *Pak ta *gwagway ŋga
peŋ manjar cek ma həsla da hwaɗ a. *Bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka
kwakwas ta *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz a səpam cəveɗ
ŋga kərzey Yesu ta mayal a, amba a kəɗmara vagay.
2 A da kərzamara ta mayal a na, maja mahura hay a, a ləvam: «Ya
gwakwa ŋga kərzakwa daa gwagway keɗe ba, maja ndəhay a da yam
mey.»

Ŋgwas a mbəɗar ɓərdey fa ray ŋga Yesu
(Matiye 26.6-13; Jaŋ 12.1-8)

3 Yesu aa da Betani, fa zəmey ɗaf da way *Simaŋw, ndaw masa aa ma
mbəlda daa maasəkula heyey. Masa aŋga fa zəmey ɗaf na, ŋgwas daha, a
mbəzey fa ata ta kwalaba da har, kwalaba ha ŋga aŋgwa maavərkwakaya
mezəley «*albaatəra». Kwalaba ha na, marəhkaya ta ɓərdey mezey maaya
masa ma həɗkey ba, mezəley «*nar». A wura mey ŋga kwalaba ha, a
mbəɗda ɓərdey a, fa ray ŋga Yesu.

† **13:30 13.30** ndəhay masa wure keɗe: Ndəhay a wulkam Yesu aa guzley da ray ndəhay masa ta dey daa ŋgene, da daa ba, da ray Jəwif hay masa ta dey ta pas masa Yesu ma da vəhwa. **13:30 13.30** Mt 16.28 **13:32 13.32** SNM 1.7 **13:33 13.33-35** Mt 24.42 **13:34 13.34** Mt 25.14-15; Lk 19.12-13 **14:1 14.1-2** 11.18 **14:3 14.3** Lk 7.37-38

4 Ndəhay mekele feteɗe a cam mevel a ray ŋgwas aha. Aa guzlam da
wuzlah ata, a ləvam: «A nəsa ɓərdey a keɗe na, maja me?
5 Anja a həɗkada na, a gwa ŋga hətey dala ga, həma dala ŋga ndaw ma
key sləra ŋga mevey pal, ba daw? Da ray membəɗey ɓərdey a, a ray ndaw
na, ŋgama a wunkatara dala ha a masa-viya hay, ba daw?» A mbəɗmar
ray ga ŋgada ŋgwas aha.
6 Ama Yesu a ləvtar: «Mbəkdamara! Ka mbəɗmar ray na, maja me? Cek
masa aa ma ka ŋgada yah keɗe na, ara cek maaya.
7 Masa-viya hay na, akwar mandaw mandaw bama. Ta pas wura wura
masa akwar ma wuɗam na, ka gwamara ŋga jənmata. Ama yah na, akwar
fa da hətmaya ŋga njey ta akwar mandaw mandaw daa ba.
8 Ŋgwas aha ta key cek masa aa ma gwa ŋga ka la. Kwa ya ta məcey daa
ba araŋ kaa na, ta mbəɗda ɓərdey cay fa ray aɗaw ŋga ɗiya vaw aɗaw
ŋgadaa cəvay.
9 Ya fa ləvkwar fara fara, kwa daa wura daa wura da bəla tabiya
na, ndəhay ma da wuzdamara *Mey-maaya-mawiya ŋga Gazlavay, a
kadamara cek masa ŋgwas aha ma ka keɗe la may, amba ndəhay a
sərfadamara ŋgwas aha.»

Juda a vəlda Yesu a har masa-gəra aŋga hay (Matiye 26.14-16; Luk 22.3-6)

10 Juda Iskariyawt, gula pal da wuzlah *gula hay ŋga Yesu kuraw a ray a
cew, a daw fa *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas. A ləvtar a wuɗey
ŋga vəldatara Yesu a har ata.
11 Ata ma cəndamara mey a keɗe la na, aa səmam ga. A ləvmar da ta
vəldatara Yesu la na, a vəlmar dala. Anda keɗe, Juda ha, a daw a səpey
cəveɗ amba a vəldatara Yesu.

Yesu a zəmam ɗaf ŋga gwagway ŋga Pak ta gula aŋga hay (Matiye 26.17-25; Luk 22.7-14, 21-23; Jaŋ 13.21-30)

12 Ara ɗar ŋgeeme ŋga *gwagway ŋga peŋ manjar cek ma həsla da
hwaɗ a. Ta pas a ŋgene, *Jəwif hay a həram bəz-təɓaŋ hay ŋga gwagway
ŋga *Pak. Gula hay ŋga Yesu a diyam fa vəɗa, a ləvmar: «Ka wuɗey ya
diyam, ya ɗiymərwa slam amba ya zəmkwa ɗaf ŋga gwagway ŋga Pak
na, dama?»
13 Da ray ŋgene, Yesu a zəley gula aŋga hay cew, a slərdata, a ləvtar:
«Diyam aa berney ŋga *Jeruzelem. Feteɗe na, ka da cam ray ta ndaw fa
daw ta yam daa kwakulam. Diyam asiya.
14 Aa way masa aa ma da mbəzey na, ləvmar a bay ŋga way a: “Bay
ala a ləvey: Way mapakaya ŋgada yah amba ya zəmam ɗaf ŋga gwagway
ŋga Pak ta gula aɗaw hay na, aa daa wura?”
15 Fa dəɓa ha, a wuzkwar way mahura da ray way la. Way a maɗiykaya
maaya maaya, cek hay cəpa ŋga gwagway da hwaɗ a daha. Ka da
ɗiymandakwara cek mezəmey amba ya zəmkwa ɗaf ŋga gwagway a
feteɗe.»
16 Gula aŋga hay cew heyey, a mbəkdamata, a diyam aa berney a. Feteɗe,
a hətfamatar cek hay tabiya anda Yesu ma ləvtar heyey. Ta’, a ɗiymata cek
hay ŋga gwagway ŋga Pak a.
17 Taa kwaɗ a ŋgene na, Yesu a wusam ta gula aŋga hay kuraw a ray a
cew aa slam mezəmey ɗaf ŋga gwagway a.

14:12 14.12 Mab 12.15-20 **14:12 14.12-26** Mab 12.1-14 **14:17 14.17-21** Jaŋ 13.2, 21-30

18 Masa ata fa zəmamara ɗaf a na, Yesu aa guzltar, a ləvey: «Ya fa
ləvkwar fara fara, ndaw pal da wuzlah akwar, masa fa zəmey ɗaf ta yah
wure keɗe, a vəldaya la a har ndəhay ŋga kəɗmaya vagay.»
19 Mey a keɗe a məctar vaw a gula aŋga hay a, aa cəfɗamara Yesu pal
pal, a ləvam: «Ara yah ma da vəldaka ba, ba diya?»
20 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ara ndaw pal da wuzlah akwar, gula
aɗaw hay kuraw a ray a cew. Ara ndaw masa aləkwa fa zəmkwa ɗaf bama
daa slam a keɗe.
21 Fara fara, si yah, *Bəz ŋga Ndaw, ya məcey anda mey mawuzlalakaya
daa ɗerewel ŋga Gazlavay ma ləvey. Ama banay a sawa la a ray ndaw
ma da vəldaya a har ndəhay ŋga kəɗmaya vagay a. Ŋgada ndaw aha na,
ŋgama ta yamərwa daa ba səlak.»

Yesu a zəmam ɗaf ŋga madagway-dakw ta gula aŋga hay (Matiye 26.26-30; Luk 22.14-20; 1 Kwarinti hay 11.23-25)

22 Masa ata fa zəmam ɗaf ŋga gwagway a na, Yesu leŋ! a ley peŋ. A kar
suse a Gazlavay, a wunka, ta', a vəldatara a gula aŋga hay, a ləvtar: «Ehe,
təɓmara. Keɗe he, ara vaw aɗaw.»
23 Fa dəɓa ha, leŋ! a ley vəley ta cek mesey da hwaɗ a, a kar suse a
Gazlavay saya, ta', a vəldatara a gula aŋga hay. Gula aŋga hay cəpa ta', a
samara.
24 Yesu a ləvtar: «Keɗe na, ara mambaz aɗaw. Mambaz a, a da mbəɗwa
maja ndəhay ga. Ta fa mambaz a, Gazlavay a jəwey mey mawiya ta ndəhay
aŋga hay.
25 Ya fa ləvkwar fara fara, kwa ya fa da sey yam ŋga babəza ŋga wudez
maɗəckaya daa saba səlak. Ya da sey na, si cek mawiya mekele daa slam
masa Gazlavay fa wey da ray ndəhay da vaɗ.»
26 Ta', a zlam walay ŋga gwagway daa *Pəsam hay. Fa dəɓa ha, a
sləkɗam, a diyam aa Aŋgwa ŋga *Awliviye.

Gula hay ŋga Yesu a ləvam fa da mbəkdamara Yesu daa ba (Matiye 26.31-35; Luk 22.31-34; Jaŋ 13.36-38)

27 Yesu a ləvtar a gula aŋga hay: «Akwar cəpa ka da mbəkdamaya daa
masa fa da kərzamaya ŋga kəɗey vagay anda mawuzlalakaya daa ɗerewel
ŋga Gazlavay ma ləvey:
"Ya kəɗa ndaw-mecəkwer la vagay.
Təɓaŋ aŋga hay a kwakwacam ray la pal pal."
28 Ama da yah ta sləkɗawa cay daa meməcey na, ya daw la teeseɗ da ray
akwar aa hwayak ŋga *Galile. Ka da hətfamaya feteɗe.»
29 *Piyer a ləvar: «Kwa ndəhay cəpa a mbəkdamaka, ama yah na, ya fa
da mbəkdaka daa ba.»
30 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ya fa ləvka fara fara, dasi tavaɗ keɗe,
wuskwaa gwagwalak a da cey ɗay ŋga dey cew na, ka ta ləvey cay dey
maakar, ka sərya ba, ka sərya ba.»
31 Ama Piyer a mbəɗdara ta gədaŋ, a ləvar: «Kay! Kwa da fa da
kəɗmaka vagay na, ŋga kəɗmandakwar cew e, ya fa da ləvey ya sərka
ba na, daa ba səlak.» Gula hay ŋga Yesu siya a ləvam kəne may.

Yesu a dərey daŋgay a Gazlavay da Gecemene (Matiye 26.36-46; Luk 22.39-46)

14:18 14.18 Ps 41.10 **14:23 14.23-24** 1Kwr 10.16 **14:24 14.24** Mt 26.28 **14:26 14.26** Lk 22.39; Jaŋ 18.1 **14:27 14.27** Zak 13.7; Mk 14.50-52; Jaŋ 16.32 **14:28 14.28** 16.7 **14:30 14.30** 14.72

32 Ata Yesu ta gula aŋga hay a wusam aa slam daha mezəley Gecemene.
A ləvtar: «Njam feɗe, yah na, ya daw la ŋga dərwa daŋgay a Gazlavay.»
33 Ta', a ŋgəlta ata *Piyer, *Jak, leŋ *Jaŋ, a diyam bama. Daa ŋgene,
mandərzay a kar a Yesu, mevel aŋga a təɗey, maja banay ma da sawa a
ray a.
34 Ta', a ləvtar a gula aŋga hay maakar heyey: «Mewulkey fa da kəɗya
vagay. Njam feɗe, ka da nam ba.»
35 Ta', Yesu a ŋgəchey nekəɗey fa mey, a regedey a hwayak, a dərey
daŋgay a Gazlavay. Aa cəfɗa Gazlavay amba da Gazlavay a təɓa na, banay
masa aŋga ma da səra na, a wusfar ba.
36 A ləvey: «Papay, Papay, cek hay cəpa ka gwa ŋga kata. Ləhdaya daa
banay a keɗe. Ta kəne he cəpa na, key anda kah ma wuɗey, ba na, anda
yah ma wuɗey ba.»
37 Ta', a vəhwa fa gula aŋga hay maakar heyey, a hətfatar manatakaya
daa ɗar. A ləvar a *Simaŋw Piyer: «Simaŋw, ka fa ney daw? Ka ta gwa
ŋga zezəkey nekəɗey, kwa ler pal daa ba gway daw?
38 Zazəkam, ka da nam ba, dəram daŋgay a Gazlavay ŋga jənkwar amba
cek a batakwar ŋga key mebərey ba. Mevel akwar a wuɗey ŋga key cek
maaya, ama vaw akwar na, aŋga ta bəle.»
39 Ta', Yesu a ŋgəchey saya, a dərey daŋgay a Gazlavay anda ŋgeeme
heyey saya.
40 Fa dəɓa ha, a vəhwa fa gula aŋga hay maakar heyey saya, a hətfatar
manatakaya cəŋga maja ɗar fa latar mey kalah. Masa Yesu ma hətfatar
manatakaya na, a sləkɗam, a sərmara ata ma daa guzlmar ŋgada Yesu ba.
41 Ta', Yesu a mbəkdata, a daw ŋga dərey daŋgay a Gazlavay ŋga dey
maakar. Cay, a vəhwa fa gula aŋga hay heyey, a ləvtar: «Haa wure keɗe
akwar fa nam, fa məskam vaw cəŋga daw? Cay dəɓa. Pas a ta wuswa cay,
amba a vəldamaya, yah, *Bəz ŋga Ndaw, a har ndəhay ta mebərey.
42 Lacam! Nəkmara, ndaw ma da vəldaya a har ndəhay ŋga kəɗey vagay
fa sawa katay. Nakwa la, ta cadakwa ray.»

(Matiye 26.47-56; Luk 22.47-53; Jaŋ 18.3-12)

43 Masa Yesu faa guzley na, wure ŋgene, Juda, ndaw pal dasi gula
aŋga hay kuraw a ray a cew heyey, fa sawa fa vəɗa. Juda ha a samawa
na, ta ndəhay ga ta dəlaw * hay da cakay, ta zlanday hay da har. Ma
slərdamatərwa ndəhay a na, ara bay-ray hay da ray ndəhay ma ka
kwakwas, ta ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz, leŋ mahura hay
ŋga Jəwif hay.
44 Juda, ndaw masa ma da vəlda Yesu a har ndəhay, ta wuswa fa Yesu daa
ba araŋ na, aa guzltar a ndəhay a, a ləvtar: «Ndaw masa yah ma da car
har anda mandala aɗaw fara fara na, ara aŋga. Kərzamara, handamara,
jəɗmara maaya maaya.»
45 Masa Juda ma wusey cay gweegwe a cakay Yesu na, a ŋgəchey fa vəɗa,
a ləvar: «Bay aɗaw!» Ta', a car har anda aa ma ləvey heyey.
46 Ndəhay ma samawa ta ata Juda heyey, ta', a kərzamara Yesu.
47 Ama ndaw pal da wuzlah gula aŋga hay feteɗe, a məɗərwa dəlaw
aŋga, a ŋgəma, cərah! a cərha sləmay ŋga madərlam ŋga ndaw mahura
da ray ndəhay ma ka kwakwas.
48 Ta', Yesu a ləvtar: «Ka samawa ŋga kərzamaya ta dəlaw, ta zlanday
faa har faa har anda yah ndaw-mayal na, maja me?

14:32 14.32-42 Lk 5.16; Heb 5.7-8 **14:35 14.35** Jaŋ 12.27 **14:36 14.36** 10.38; Mt 6.10; Jaŋ 18.11; Heb 10.9 **14:38 14.38** Ef 6.18; Heb 2.18 * **14:43 14.43** dəlaw: maslalam

49 Mandaw mandaw yah da wuzlah akwar, ya faa sərkadata ndəhay daa
*Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, ama ka ta kərzamaya daa ba. Cek
hay a, a da kam wure keɗe na, amba a key anda ɗerewel ŋga Gazlavay
zleezle ma ləvey da ray cek ma da key da ray aɗaw.»
50 Fa dəɓa ha, gula aŋga hay cəpa a zluram, a mbəkdamara Yesu, a
hwam.
51 Bəz-gula daha fa səpar wurzay ŋga Yesu. Aŋga feteɗe ta gwedeere
masləlhakaya fa vaw. Ndəhay ma kərzamara Yesu heyey, a kərzamara
bəz-gula ha may.
52 Ama, ta', a pərsley da har ata, a mbəkda gwedeere aŋga, a hway vaw
ɓa' kəne.

Yesu fa mey ŋga ndəhay ma sla yawa ŋga Jəwif hay
(Matiye 26.57-68; Luk 22.54, 55, 63-71; Jaŋ 18.13, 14, 19-24)

53 Ndəhay ma kərzamara Yesu heyey, a handamara a way *ndaw mahura
da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay. *Bay-ray hay ŋga ndəhay
ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, ta mahura hay ŋga *Jəwif hay, leŋ *ndəhay
maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ata makustakaya feteɗe.
54 *Piyer na, fa səpa Yesu ta meedəreŋ e. A mbəzey a palah-way ŋga
ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas heyey. Feteɗe, a njam ta
ndəhay ma jəɗa way a, aŋga fa sətey awaw.
55 Bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta ndəhay
mahura hay mekele masa ma sla yawa ŋga Jəwif hay tabiya, ata na, a
səpam cek malamba masa Yesu ma ka amba a kamar sariya, a kəɗmara
vagay. Ama ta hətam daa ba.
56 Ndəhay ga a samawa ŋga mbərzley a ray Yesu. Ama ata na, taa guzlam
mey letek daa ba.
57 Da ray ŋgene, ndəhay mekele da wuzlah ata, a sləkɗam ta meyey-mey,
a mbərzlam, a ləvam:
58 «Ya cəndamara ndaw aha a ləvey: "Ya bəzla *Way-mekey-kwakwas
ŋga Gazlavay masa ndəhay ma ləmamara keɗe la, ya ləma la mekele ɗar
maakar masa kwa har ŋga ndaw fa da gəsfar ŋga ləmey way a daa ba."»
†
59 Ama kwa ta membərzley ata ha keɗe na, aa guzlam mey wal wal
cəŋga.
60 Da ray ŋgene, ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas heyey a
lecey fa mey ŋga ndəhay cəpa, ta', aa cəfɗa Yesu, a ləvar: «Ka mbəɗdatara
a ndəhay maa guzlam da ray akah keɗe ba gway daw?»
61 Ama Yesu manjakaya teete, kwa ta mbəɗdatara daa ba. Da ray ŋgene,
ndaw mahura heyey aa cəfɗa Yesu saya, a ləvar: «Kah na, *ndaw masa
Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay heyey daw? Gazlavay masa ala ma
həlmamara na, kah na, Bəzey aŋga daw?»
62 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ahaw, ara yah. Akwar, ka da hətmaya,
yah, *Bəz ŋga Ndaw, manjakaya ta har-zəmay ŋga Bay Gazlavay Mawaca-
waca. Asaya, ka hətmaya la, ya fa sawa daa mekwtene da vaɗ.»
63-64 Maja ŋgene, ndaw mahura heyey, ŋgar! ŋgar! a ŋgərta zana aŋga
hay. Mevel a car ga maja Yesu ma ləvar a sawa ta fa Bay Gazlavay. Ta',

---

14:49 14.49 Lk 19.47; 24.46 **14:50 14.50-52** 14.27 **14:56 14.56** Ps 35.11 † **14:58 14.58** Yesu a ləvey fara fara na, «Bəzlmara Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay keɗe, ɗar maakar ya ləma la aa slam a.» (Jaŋ 2.19).Ta ləvey masa ara aŋga ma da bəzla na, daa ba. Fara fara Yesu aa guzley da ray ray aŋga masa ata ma da kəɗmara vagay, ŋga ɗar maakar a, a sləkɗawa. **14:58 14.58** 15.29; Mt 26.61 **14:61 14.61** Yesu taa guzley daa ba: Iz 53.7; Mk 15.3-5; ***Bəzey ŋga Gazlavay:*** 15.39 **14:62 14.62** Dan 7.13; Mt 22.44; 24.30; Mk 13.26; Lk 21.27

ndaw mahura ha, a ləvtar a ndəhay ma sla yawa makustakaya heyey: «Wure keɗe, kwa ya səpkwa ndaw ŋgaa guzlndakwar da ray a saba. Ta pa ray aŋga sem ŋga Gazlavay, akwar ta cəndamara la, ba diya? Wure keɗe ka wulkam da ray a na, kwara?»

Ndəhay cəpa a ləvam aŋga ta mebərey, si mekəɗey aŋga vagay.

65 Ndəhay siya da wuzlah ata a cəram meesleɓ a ray Yesu a. A ɗəpmara dey aŋga ta zana, a dəvmar mekəɗey, a ləvmar: «Səra ma kəɗka keɗe na, wa? Wuzdandara cey!» Fa dəɓa ha, ta', a vəldamara a har ndəhay ma jəɗmara heyey, ndəhay ma jəɗmara ha a vəlmar matapa-har.

Piyer a ləvey a səra Yesu ba
(Matiye 26.69-75; Luk 22.56-62; Jaŋ 18.15-18, 25-27)

66 *Piyer, aŋga da palah-way ŋga ndaw mahura ma ka sariya heyey, saɓara dasi dəmay ma ka sləra da way ndaw mahura ha, a sawa,

67 a hətar Piyer fa sətey awaw. A saŋgala Piyer heyey, a ləvar: «Kah may, gula ŋga Yesu, ndaw *Nezeret keɗe, ba diya?»

68 Ama Piyer a cada mey, a ləvey: «Kay! Ya səra cek masa kah ma wuɗey ŋgaa guzley ba!»

A daw fa mey-slam ŋga way heyey. [Ta', gwagwalak a cey ɗay.]

69 Ta', saɓara heyey, a hətar Piyer saya, a ləvtar a ndəhay makustakaya feteɗe: «Ndaw keɗe aŋga da wuzlah ndəhay ŋga Yesu a!»

70 Ama Piyer a cada mey saya. Menjey nekəɗey, ndəhay feteɗe heyey a ləvmar a Piyer saya: «Fara fara, kah ndaw da wuzlah ndəhay ŋga Yesu, maja kah na, ndaw *Galile.»

71 Da ray ŋgene, Piyer ta', a ləvtar: «Ya fa mbeɗey, fara fara, ya səra ndaw masa akwar maa guzlam da ray a keɗe ba səlak! Da ya mbərzley na, Gazlavay ŋga mbəɗya ray!»

72 Wure wure ŋgene, gwagwalak a cey ɗay ŋga dey cew. Piyer a sərfada mey masa Yesu ma ləvar zleezle heyey: «Wuskwaa gwagwalak a da cey ɗay ŋga dey cew na, ka ta ləvey cay dey maakar, ka sərya ba, ka sərya ba.» Masa Piyer ma sərfada mey a la na, pat! a bawa ta matəway.

15

A handamara Yesu fa mey ŋga Bay Pilat
(Matiye 27.1, 2, 11-14; Luk 23.1-5; Jaŋ 18.28-38)

1 Pərek pərek, *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, mahura hay ŋga *Jəwif hay, *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz, leŋ ndəhay mahura hay mekele ma sla yawa ŋga Jəwif hay, a kusam amba a slam yawa da ray Yesu. Fa dəɓa ha, a jəwmara Yesu, a handamara fa Pilat, bay feteɗe.

2 Bay Pilat a, aa cəfɗa Yesu, a ləvar: «Kah na, bay ŋga Jəwif hay fara daw?»

Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Anda kah ma ləvey.»

3 *Bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay heyey a dadəɗfamar mey hay mekele mekele a ray Yesu.

4 Da ray ŋgene, Pilat aa cəfɗa saya, a ləvar: «Ka mbəɗdatara a ndəhay maa guzlam da ray kah keɗe ba gway daw? Ka fa cənda mey hay cəpa masa ata maa guzldamara da ray akah keɗe, ba diya?»

5 Ama Yesu a mbəɗdara ba səlak. Anda keɗe, Pilat a rəzley ga maja.

14:63-64 14.63-64 Mt 26.65 **14:65 14.65** Iz 50.6; 53.5; Lk 7.16 **14:72 14.72** 14.30 **15:2 15.2** Mt 27.11 **15:3 15.3-5** Jaŋ 19.9; Mk 14.61

A kamar sariya a Yesu ŋga kəɗey vagay
(Matiye 27.15-26; Luk 23.13-25; Jaŋ 18.39–19.16)

6 Fa mevey a, fa mevey a, ta gwagway ŋga *Pak na, Bay Pilat fa pəskey
ndaw pal daa fərsəne. A pəskey na, ndaw masa ndəhay makustakaya maa
cəfɗafamara.
7 Yaw, ndaw daha mezəley Barabas. Aŋga daa fərsəne maja aŋga da
wuzlah ndəhay masa ma namatar ray a ndəhay ma wa hwayak ba. Daa
mekəɗey-vaw daha na, ata Barabas a ta kəɗam ndaw la vagay.
8 Ndəhay makustakaya ha a diyam aa ambaw Bay Pilat, ŋgaa
cəfɗamərwa amba a pəskatar ndaw pal daa fərsəne anda aŋga ma katara
fa mevey a, fa mevey a.
9 Pilat a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ka wuɗam na, ya pəskakwar bay ŋga
*Jəwif hay daw?»
10 A ləvey anda keɗe na, maja a səra *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka
kwakwas ŋga Gazlavay heyey a handamərwa Yesu na, maja səleŋ fa katar
da ray a.
11 Ama bay-ray hay a, a həldamata ndəhay makustakaya heyey ŋgaa
cəfɗamara Bay Pilat amba a pəskatara Barabas jak.
12 Pilat aa cəfɗata saya, a ləvtar: «Ndaw masa akwar ma zəlmara "Bay
ŋga Jəwif hay" na, ka wuɗam ya kada na, kwara?»
13 A wudam ta gədaŋ, a ləvmar: «Dəra fa hwadam mazlaŋgalakaya!
Dəra fa hwadam mazlaŋgalakaya!»
14 Pilat aa cəfɗata, a ləvtar: «Cek maaya ba masa aŋga ma key na,
wura?»
Ama a wudam ta gədaŋ ta gədaŋ saya, a ləvam: «Dəra fa hwadam
mazlaŋgalakaya! Dəra fa hwadam mazlaŋgalakaya!»
15 Pilat a wuɗey amba aa səmdata ndəhay makustakaya heyey. Anda
keɗe, ta', a pəskatara Barabas daa fərsəne. A ləvtar a sewje hay ŋga
sləɗmara Yesu ta laway. Fa dəɓa ha, a vəldatara amba a dərmara fa
hwadam mazlaŋgalakaya.

Sewje hay aa saŋgəram a ray Yesu
(Matiye 27.27-31; Jaŋ 19.2-3)

16 Sewje hay a handamara Yesu a palah-way ŋga Bay Pilat. Ta', a
zəlmatərwa sewje hay siya feteɗe tabiya.
17 A kəzlmar zana magaza ŋga bay hay fa vaw. A cam hatak, a paɗamar
ray anda gursaw ŋga bay.
18 Ta', a camar har, a ləvmar: «Zay daw, bay ŋga *Jəwif hay?»
19 A kəɗmara ta zlanday a wuzlah-ray, a təfmar meesleɓ fa vaw. A
ragadam fa mey aŋga.
20 Fa dəɓa ha, masa ata maa saŋgəram cay a ray a na, a cəkwmara zana
magaza heyey fa vaw, a kəzlmar zana aŋga hay. Ta', a badamara daa
berney a, a handamara ŋga dərey fa hwadam.

A dərmara Yesu fa hwadam mazlaŋgalakaya
(Matiye 27.32-44; Luk 23.26-43; Jaŋ 19.17-27)

21 Ndaw daa berney ŋga Siren daha, mezəley *Simaŋw, aŋga papaŋ ŋga
ata Alekzandəre ta Rufus. A sawa da ley, aŋga fa daw ta ŋgene. Masa
sewje hay heyey, fa handamara Yesu na, a təkmar ɗay a Simaŋw heyey
ŋga la hwadam mazlaŋgalakaya ŋga Yesu a.

15:9 15.9, 12 Mt 27.11 **15:11 15.11-14** SNM 3.13-14 **15:15 15.15-20** 10.34 **15:17 15.17** Lk 23.11 **15:18 15.18** Mt 27.11 **15:19 15.19** 14.65 **15:21 15.21** Rm 16.13

22 A handamara Yesu aa slam mezəley ta mey ata Gwalgwata, anda
meləvey, «slam anda tetesl ŋga ray ŋga ndaw.»
23 A wuɗam ŋga vəlmar wuzam majahaɗakaya ta slalak mezəley «*mir»,
ama Yesu a gəmey ŋga sa ba *.
24 Ta', a dərmara fa hwadam mazlaŋgalakaya. Fa dəɓa ha, a kəɗam
caca ŋga wunkey zana aŋga hay amba a sərmara kwa waawa a da hətey
na, zana wura.
25 A dərmara Yesu fa hwadam na, taa pərek, pas təɗe mehəley maaca.
26 Mey masa ata ma kəɗmara vagay maja ha na, mawuzlalakaya fa
hwadam, a ləvey: «Ara bay ŋga *Jəwif hay.»
27 Daa slam masa ata ma dərmara Yesu a na, ta dəram mayal hay cew la
a cakay a, pal ta har-zəmay, laŋgar ta har-gula. [
28 Cek aha ta key la anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay
zleezle ma ləvey: «Ndəhay a da sləfmara a dey ndəhay malamba.»]
29 Ndəhay ma diyam taa slam a ŋgene aa saŋgəram a ray a, a wusam ray,
a cəɗmara, a ləvmar: «Hey! Kah na, ndaw ma wuɗey ŋga bəzla *Way-
mekey-kwakwas ŋga Gazlavay amba ka ləma mekele daa ɗar maakar
heyey, ba diya?
30 Bərŋgawa fa hwadam a ŋgene a hwayak, ləhda ray akah dəɓa taw!»
31 Asaya, *bay-ray hay ŋga *ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta
*ndəhay maa sərkada *kwakwas ŋga Mawiz aa saŋgəram da ray a, a
ləvam da wuzlah ata: «A ləhdata ndəhay siya hay na, kaa ray aŋga na,
a gwa ŋga ləhda, ba daw?
32 Ndaw keɗe, da aŋga ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga key Bay ŋga
*Israyel hay na, ŋga bərŋgawa fa hwadam a wure keɗe dəɓa taw. Da ya
nəkakwa ta bərŋgawa sem na, ŋgene, ya təɓkwa mey aŋga la.»
Ndəhay madərtakaya da cakay Yesu heyey na, a cəɗmara may.

Meməcey ŋga Yesu
(Matiye 27.45-56; Luk 23.44-49; Jaŋ 19.28-30)

33 Ta wuzlah-pas, ləvaŋ a key daa hwayak cəpa. Ləvaŋ a, a njey haa
ɓərey maakar ŋga pas ŋgaa kwaɗ.
34 Ta ɓərey maakar a na, Yesu a wudey ta gədaŋ, a ləvey ta mey ata:
«*Elawi, Elawi, lema sabaktani?*» Anda meləvey: «Gazlavay aɗaw, Gazlavay
aɗaw, ka mbəkdaya na, maja me?»
35 Ndəhay siya feteɗe, a cəndamara mewudey ŋga Yesu a na, a ləvam:
«Jəkam sləmay, aŋga fa zəla *Eli, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay
zleezle!»
36 Ndaw pal da wuzlah ata, ta', a hway ŋga jəhwɓey cek anda gagəmay
aa yam ŋga babəza ŋga wudez meekwerek e, ta', a pa fa mey ŋga zlanday.
A təldara a Yesu a amba a sasəɓa. Ndaw a, a ləvey: «Səkwakwa, amba ya
nəkakwa da wara cay Eli a, a sawa ŋga bərŋgadərwa la kwa.»
37 Ama Yesu a wudey ta gədaŋ, pam! a məcey.
38 Daa *Way ŋga Gazlavay na, zana ma gərca *Slam masa Gazlavay aa
da hwaɗ a daha. Masa Yesu ma məcey la na, zana ha, a ŋgərey cew dəga
da vaɗ kasl a hwayak.

---

* **15:23 15.23** a gəmey ŋga sa ba: A vəlmar slalak a, a Yesu na, amba a ɓəsa mecey ŋga mbəlek fa vaw aŋga. A gəmey ŋga sa ba na, maja a wuɗey ŋga ɓəsa banay a. **15:24 15.24** Ps 22.19 **15:26 15.26** Mt 27.11 **15:27 15.27** Iz 53.12 **15:29 15.29** 14.58 **15:29 15.29-32** Ps 22.8; 109.25 **15:32 15.32** Mt 27.11 **15:33 15.33** Am 8.9 **15:34 15.34** Ps 22.1 **15:36 15.36** Ps 69.22 **15:38 15.38** Mab 26.31; Heb 10.19-20

39 Mahura ŋga sewje hay ŋga Rawma hay manjakaya fa mey ŋga Yesu,
masa aŋga ma hətar Yesu ma məcey meedey aŋga na, bay ŋga sewje hay
a, aa guzley, a ləvey: «Fara fara ndaw keɗe na, ara Bəzey ŋga Gazlavay.»
40 Ŋgusay feteɗe daha may, ata fa nəkam dey ta meedəreŋ e. Da wuzlah
ata na, *Mari da Magdala, Salawme, leŋ Mari mamaŋ ŋga ata Jawz ta *Jak,
bəz-gula.
41 0Ŋgusay a ta pəkam la ta ata Yesu daa masa aŋga daa *Galile, ta kamar
sləra la. Da cakay hwadam mezleŋgeley Yesu a na, ŋgusay ga mekele daha
may. Ŋgusay a na, ta diyam la ta Yesu a *Jeruzelem.

A jəhmara vagay ŋga Yesu
(Matiye 27.57-61; Luk 23.50-56; Jaŋ 19.38-42)

42 Ta pas ŋgene na, ara ɗar masa ndəhay ma ɗiyam vaw ŋga *pas
meməskey-vaw. Ta pas ŋgaa kwaɗ a ŋgene, meməskey-vaw ŋga *Jəwif
hay a, a zley.
43 Ndaw da slala Arimate daha, mezəley *Jawzef, aŋga, ndaw da wuzlah
ndəhay mahura ma sla yawa ŋga Jəwif hay. Ndəhay ga fa namar ray. Aŋga
may, fa səkwa mewey ŋga Bay Gazlavay. Ndaw aha na, a kərza mevel, a
daw fa Bay Pilat amba aa cəfɗa ŋga vəlar cəveɗ ŋga la vagay ŋga Yesu
amba a jəha.
44 Pilat a rəzley ga maja Yesu ta məcey sem fiyaw fiyaw gway. Da ray
ŋgene, a zələrwa mahura ŋga sewje hay, aa cəfɗa da Yesu a məcey na,
menjey ga kwa.
45 Masa Pilat maa cəfɗa mahura ŋga sewje hay heyey la na, ta', a vəlar
cəveɗ a Jawzef ŋga la vagay a.
46 Jawzef, ta', a həɗkey zana maaya mabara. A bərŋgadərwa vagay a da
ray hwadam mazlaŋgalakaya heyey a hwayak. Ta', a zləŋga ta zana ha, a
handa aa cəvay. Cəvay a, maavərkwakaya daa aŋgwa anda bədam. Ta', a
gədbalawa beeler mahura, gazl! a mey cəvay a.
47 Ata *Mari da Magdala, ta Mari, mamaŋ ŋga Jawz heyey, ata feteɗe, fa
nəkam dey aa cəvay masa ata ma pamara vagay ŋga Yesu a hwaɗ a heyey.

16

Yesu a sləkɗawa daa meməcey
(Matiye 28.1-8; Luk 24.1-12; Jaŋ 20.1-10)

1 Fa dəɓa ŋga *pas meməskey-vaw na, *Mari da Magdala, Mari mamaŋ
ŋga *Jak, leŋ Salawme, a həɗkam ɓərdey hay ma zam maaya amba a
diyam a wucmərwa fa vagay ŋga Yesu.
2 Pərek pərek ta luma ŋga Gudal, masa pas fa bawa na, ŋgusay a, a
diyam a mey cəvay ŋga Yesu a.
3 Ata daa cəveɗ na, aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Ma da
gədbalandakwara beeler mahura da mey cəvay a na, wa?»
4 A da nəkam dey na, a hətmar beeler heyey, magədbalakaya ta cakay.
5 Masa ata fa mbəzam aa cəvay a na, a hətam gula manjakaya ta har-
zəmay. Aŋga ta zana mahura mabara fa vaw. Anda keɗe, mandərzay a
katar a ŋgusay a.
6 Ama gula ha a ləvtar: «Ka zluram ba! Ka səpam na, Yesu, ndaw
*Nezeret, masa ata ma dərmara fa hwadam mazlaŋgalakaya heyey daw?
Ta sləkɗawa sem daa meməcey, aŋga feɗe daa saba. Nəkmara slam masa
ata ma pamara a hwaɗ a.

15:39 15.39 1.1; 3.11; 14.61; Mt 27.54 **15:40 15.40-41** Lk 8.1-3 **16:6 16.6** 8.31

7 Wure keɗe na, diyam, ləvmatar ŋgada ata *Piyer ta *gula hay ŋga Yesu
mekele na, Yesu aŋga sem teeseɗ a *Galile fa mey akwar. Ka da hətfamar
feteɗe anda aa ma ləvkwar.»
8 A bamawa, a hwam, a mbəkdamara cəvay a, ata faa wasam maja
mandərzay fa katar, leŋgesl ata ta mbəɗey sem. Ta kadamara kwa ŋgada
waawa daa ba, maja ata fa zluram ga.

Yesu a wuztar vaw a gula aŋga hay
(Matiye 28.9-10; Jaŋ 20.11-18)

[
9 Pərek pərek ta pas luma ŋga Gudal, Yesu a sləkɗawa daa meməcey.
Masa ta sləkɗawa cay na, ŋgeeme a wuzar vaw a *Mari da Magdala,
ŋgwas masa aa ma ɓəley malula maasala da ray a heyey.
10 Ta', ŋgwas aha, a daw, a kadatara a ndəhay masa ma pəkam ta Yesu
zleezle. A hətfatar ata daa matəway.
11 Ŋgwas aha, a ləvtar: «Yesu aa ta dey! Yah ma hətar la.» Ama masa
ata ma cəndamara mey masa ŋgwas a ma kada na, a təɓmara mey a ba.
(Luk 24.13-35)
12 Fa dəɓa ha, Yesu a wuztar vaw ŋgada gula aŋga hay cew ma diyam ta
daa cəveɗ ma bawa da *Jeruzelem. A wuztar vaw a na, wal ta masa aŋga
ma wuzar vaw ŋgada *Mari da Magdala heyey.
13 Gula hay a, a vəhmawa, a kadamatara a *gula hay ŋga Yesu siya. Gula
hay a, a təɓmara mey ata ha ba saya na, gway.]

Yesu a wuztar vaw a gula aŋga hay kuraw a ray a letek
(Matiye 28.16-20; Luk 24.36-49; Jaŋ 20.19-23; SNM 1.6-8)

[
14 Fa dəɓa ha, masa gula aŋga hay kuraw a ray a letek fa zəmam ɗaf
na, Yesu a wuztar vaw. A mbəɗtar ray maja a təɓmara mey da ray a ba,
a ləvtar: «Ya ta sləkɗawa sem daa meməcey, ama ndəhay ma hətmaya
ta dey ata na, ka təɓmara mey ata ba na, kwara? Anda keɗe, akwar na,
ndəhay masa ray maŋgərɗakaya.»
15 Ta', a ləvtar saya: «Diyam aa hwayak hay cəpa, wuzdamatara *Mey-
maaya-mawiya a ndəhay tabiya.
16 Ndaw ma təɓa mey a la, ta ma hətey *baptem la na, a ləhey la daa
mebərey. Ama ndaw ma təɓa mey a daa ba na, sariya a kərza la.
17 Gazlavay a vəltar gədaŋ ŋga key maazla hay la a ndəhay ma təɓmara
Mey-maaya-mawiya ha. Anda meləvey, a da ɓəlam malula da ray ndəhay
ta mezəley aɗaw. A daa guzlam mey hay mekele mekele masa ata ma
sərmara ba.
18 Kwa a kərzam zezekw ta har, kwa a ləgwmata ta slalak ma kəɗey
ndaw vagay na, cek fa da katar daa ba. A da pam har a ray masa-macay
hay. Anda keɗe, masa-macay hay a, a mbəlam la.]»

Bay Gazlavay a la Yesu a vaɗ
(Luk 24.50-53; SNM 1.9-11)

[
19 Masa Bay Mahura Yesu ma kadatara cek hay la cəpa a gula aŋga hay
na, ta', Gazlavay a la a vaɗ. Feteɗe, aŋga manjakaya ta har-zəmay ŋga
Gazlavay.

16:7 16.7 14.28; Lk 24.34 **16:15 16.15-16** Mt 28.19 **16:16 16.16** SNM 2.38 **16:17 16.17** SNM 8.7; 16.17; ***mey hay:*** SNM 2.4; 10.46; 19.6; 1Kwr 14 **16:18 16.18** zezekw: Lk 10.19; SNM 28.3-6; ***membəley:*** SNM 4.30; 5.16; 8.7; Jak 5.14-15 **16:19 16.19** Mt 22.44

20 Gula aŋga hay, ta’, a diyam aa wura aa wura cəpa, a wuzdamara
*Mey-maaya-mawiya a ndəhay. Yesu, Bay Mahura, fa jənta daa sləra ata
ha. Ndəhay a sərmara mey ŋga *gula hay ŋga Yesu ara mey fara fara na,
maja aŋga fa vəltar gədaŋ ŋga key maazla hay.]

16:20 16.20 Heb 2.4

Mey-maaya-mawiya masa
Luk
ma wuzlala
Mey da ray

Mey-maaya-mawiya masa Luk ma wuzlala

Luk na, ara dakwter. Ta ləgda Pawl la kasl aa hwayak ŋga Rawm (Kwa 4.14; Flm 1.24; 2Tm 4.11). Ndəhay a wulkam aŋga ndaw Jəwif ba, ama ndaw Gərek.

Luk ta wuzleley ɗerewel cew la. A wuzleley na, *Mey-maaya-mawiya* leŋ *Sləra ŋga Ndəhay Meslərey*. A wuzlalata ŋgada ndaw mezəley Teyewfil amba a səra mey masa ndəhay ŋga Yesu maa sərkadamara na, ara mey fara fara (1.4). Kwa a wuzlala ɗerewel e ŋgada Teyewfil na, ama ara ŋgada ndəhay masa Jəwif hay ba hay may.

Daa fasəlawal 1 ta 2 na, Luk aa guzley da ray mayawa ŋga Yesu ta masa aŋga zariya. Ta wuzlalata mezəley ŋga ndəhay daa səkway ŋga Yesu la dəga fa Yesu a haa fa Adam. A wuɗey ŋga wuzda Yesu na, ara ndaw ma ləhdata ndəhay daa səkway hay da bəla tabiya.

Daa ɗerewel aŋga na, Luk aa guzley da ray mey mekele mekele: A ləvey Gazlavay a wuɗey ndəhay tabiya a ləham. A wuzleley ga da ray medərey-daŋgay. Ta wuzndakwar medərey-daŋgay ŋga Yesu la mekele mekele. A wuzleley ga da ray meesəmey da ray sləra masa Gazlavay ma ka. Luk ta wuzleley da ray ŋgusay mekele mekele masa daa Matiye leŋ Mark na, daa ba. A wuzda Yesu a wuɗta ndəhay masa-viya hay. Ta wuzleley mey-meŋgey mekele mekele la da ray zleley. Yesu a wuɗta ndəhay masa ta mebərey cəŋga. A ka amba ndəhay a sərmara na, Gazlavay fa wuɗta. Luk a wuzda dey ga Yesu na, ara «Bəz ŋga Ndaw». Yesu ara Bəzey ŋga Gazlavay, asaya, aŋga ndaw-magədaŋ. Luk taa guzley la ga da ray Mesəfney ŋga Gazlavay. Yesu ta key sləra la ta gədaŋ ŋga Mesəfney ŋga Bay Gazlavay da ray a (4.14). A ləvtar a gula aŋga hay ŋga njam daa berney ŋga Jeruzelem kasl pas masa Gazlavay ma da vəltar gədaŋ ma sawa ta da vaɗ (24.49).

Mey mahura daa ɗerewel keɗe na, ara mey ma ləvey: «Fara fara yah, Bəz ŋga Ndaw, ya sawa na, ŋga səpey ndəhay maazəɗtakaya ta ŋga ləhdata.» (19.10)

Daa ɗerewel e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Walay ŋga Mari (1.46-55)
Mayawa ŋga Yesu (2.1-20)
Mey da ray mewuɗey masa-gəra hay (6.27-31)
Mey da ray membəkey mebərey ŋga ndəhay (6.37-38)
Ma da sərey ndaw, aŋga maaya na, ta fa sləra aŋga (6.43-45)

Mey ŋgeeme

1 Waa *Teyewfil,

Ndəhay ga ta kəɗam vaw la ŋga wuzleley da ray cek hay ma kam da wuzlah ala.

2 A wuzlalam na, mey masa ala ma cəndamərwa fa ndəhay masa ma hətmərwa ta dey ata dəga ŋga mezley ŋga sləra ŋga *Yesu. Ndəhay a, ara ndəhay ma wuzdamara mey ŋga *Gazlavay.

3 Ya taa cəfɗey ndəhay la ta dək-vaw da ray cek hay tabiya ma key dəga
ŋga mezley ŋga sləra ŋga Yesu a. Yah may, a mbafaya ŋga wuzlalatakawa
cek hay a ŋgada kah Teyewfil, ndaw mahura.
4 Ya wuzlalakawa amba ka səra mey masa ata maa sərkadamakawa na,
ara mey fara fara.

Maslaŋ ŋga Gazlavay da vaɗ a wuzda Elizabet a da key hwaɗ

5 Daa masa *Herawt aŋga bay daa hwayak ŋga *Jude na, *ndaw ma ka
kwakwas ŋga Gazlavay daha mezəley *Zakari. Aŋga da wuzlah ndəhay
ma ka kwakwas ŋga Gazlavay masa ata ma zəlmata ndəhay ŋga Abiyah.
Ŋgwas ŋga Zakari a, mezəley Elizabet, aŋga səkway ŋga *Araŋw, *ndaw
mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay zleezle.
6 Zakari a, ata cewete ta ŋgwas aŋga, ndəhay maaya fa mey ŋga
Gazlavay, fa təɓmara *mewey ŋga Bay Gazlavay maaya maaya, asaya, fa
namar ray a kwakwas ŋga Gazlavay ta cəveɗ e.
7 Ama bəzey ata daa ba, maja Elizabet a yey ba. Ata cewete maraw hay.
8 Pas pal daha, Zakari fa key sləra ŋgada Gazlavay daa *Way-mekey-
kwakwas ŋga Gazlavay maja sləra ha ta pas ŋgene a ray ata ta ndəhay
ŋga Abiyah heyey.
9 Aŋga fa key sləra feteɗe maja ta kəɗam caca la amba a walamara anda
kwakwas ata ma ləvey. Sləra aŋga ha na, ara ŋga mbəzey aa *Slam masa
Gazlavay aa da hwaɗ a daa *Way ŋga Gazlavay amba aa wurey cek mezey
maaya ŋgada Gazlavay.
10 Daa ŋgene, ndəhay tabiya makustakaya daa ambaw fa dəram daŋgay.
11 Ta', *maslaŋ ŋga Bay Gazlavay da vaɗ a wuzar vaw a Zakari. A lecey
ta har-zəmay da cakay slam-meewurey cek mezey maaya ŋgada Gazlavay
heyey.
12 Masa Zakari ma hətar na, leŋgesl aŋga a mbəɗey, a zlurey.
13 Ama maslaŋ ŋga Gazlavay a, a ləvar: «Ka zlurey ba, Zakari, maja Bay
Gazlavay ta cənda medərey-daŋgay akah la. Elizabet, ŋgwas akah, a yaka
bəzey mezəle la, ka da zəla bəzey a, *Jaŋ.
14 Kaa səmey la ga. Ndəhay ga aa səmam la fa mayawa aŋga ha may,
15 maja a da key ndaw ma ka sləra mahura ŋga Gazlavay. Fa da sey
wuzam daa ba, kwa fa da sey cek maməslkaya daa ba səlak. *Mesəfney
ŋga Gazlavay a sawa la a ray a, dəga aŋga da hwaɗ mamaha.
16 A da jənta ndəhay *Israyel hay ga amba a vəhmawa fa Bay Gazlavay
ata.
17 A da daw fa mey ŋga Bay Gazlavay ŋga ɗiyra cəveɗ. Aŋga ta gədaŋ
leŋ ta mesəfney ŋga Gazlavay da ray a anda *Eli, *ndaw ma təla mey ŋga
Gazlavay zleezle. A da cəmtar ɗay ŋgada papaŋ hay ta bəz ata hay. A
da tərdata ndəhay makəwtakaya ŋga ndəhay ma wulkam maaya anda
ndəhay ma kam cek ta cəveɗ e. Anda keɗe, a da ɗiyta ndəhay ŋga təɓey
Bay Mahura ma da sawa.»
18 Ama Zakari aa cəfɗa maslaŋ ŋga Gazlavay heyey, a ləvar: «Ya da səra
masa cek aha a key la fara fara na, fa me? Maja wure keɗe na, yah maraw,
ŋgwas aɗaw may, madaŋgwas.»
19 Maslaŋ ŋga Gazlavay a, a mbəɗdara, a ləvar: «Ara yah, Gabəriyel, yah
masa ma lecey fa mey ŋga Gazlavay ŋga kar sləra. Ara aŋga ma slərdiwa
amba ya wuzdakawa mey maaya keɗe.

1:3 1.3 SNM 1.1 **1:5 1.5** Abiyah: 1Mev 24.7-19 **1:9 1.9** Mab 30.7-8 **1:13 1.13** 1.60, 63 **1:15 1.15** Mesl 6.3; NMH 13.4-5; Lk 7.33 **1:17 1.17** Mal 3.1, 23-24; Mt 17.10-13; Mk 9.13; Jaŋ 1.21 **1:18 1.18** MC 17.17; 18.11 **1:19 1.19** Dan 8.16

20 Mey aɗaw masa yah ma kadakawa keɗe na, a key la fara fara ta pas
masa Gazlavay ma wuɗey anda yah ma ləvka, ama kah ta təɓa daa ba. Da
ray ŋgene, wure keɗe, ka da tərey madagazlam, ka fa da gwa ŋgaa guzley
daa ba, haa kasl cek aha ma key la.»
21 Daa masa Zakari a lawa daa Slam maaya daa *Way ŋga Gazlavay heyey
na, ndəhay makustakaya daa ambaw heyey fa səkwmara, a rəzlam maja
ta njawa sem ga kalah daa slam aha.
22 Zakari a bawa aa ambaw, a gwa ŋgaa guzltar saba. Da ray ŋgene,
ndəhay a, a sərmara Gazlavay ta wuzar cek la daa slam aha. A gwa aa
guzley ba, aa guzltar na, si ta har gway.
23 Masa Zakari ta ndəvda slərа aŋga cay na, ta', a daw a way.
24 Fa dəɓa ha, Elizabet, ŋgwas aŋga, a key hwaɗ. Kiya zlam aa
manjakaya da way da way, a ɓada hwaɗ a. Aa guzley daa ray aŋga, a
ləvey:
25 «Nəka, cek masa Bay Gazlavay ma kayawa. A wuɗey ŋga ɓəlyawa
hwaray daa dey aɗaw fa dey ŋga ndəhay.»

Maslaŋ ŋga Gazlavay da vaɗ a wuzda mayawa ŋga Yesu

26 Masa Elizabet aa ta hwaɗ kiya maakwaw na, Gazlavay a slərwa maslaŋ
aŋga, Gabəriyel, a *Nezeret daa hwayak ŋga *Galile,
27 fa dam-saɓara, kwakwa ŋga ndaw mezəley *Jawzef. Jawzef e na, ara
səkway ŋga Bay *Davit zleezle. Mezəley ŋga saɓara ha, *Mari.
28 Maslaŋ ŋga Gazlavay heyey kula! a mbəzey fa vəɗa, a car har, a ləvar:
«Ya caka har, Mari. Bay Gazlavay a wuɗka kalah. Bay Gazlavay aa ta kah.»
29 Mari ma cənda mey a na, mey a, a həɓar ray. A wulkey daa ray aŋga,
a ləvey: «Mecey-har a, keɗe na, a wuɗey ŋga ləvey na, kwara?»
30 Ta', maslaŋ ŋga Gazlavay a, a ləvar: «Ka da zlurey ba Mari, maja ara
Gazlavay ma pəska mey.
31 Ka da key hwaɗ, ka da yawa bəzey mezəle, ka da zəla bəzey a, Yesu.
32 A da key ndaw mahura, asaya, aŋga Bəzey ŋga Bay Gazlavay da vaɗ.
Bay Gazlavay a da tərda ŋga bay aa slam a ŋga Bay Davit, ndaw daa
səkway aŋga zleezle.
33 A da wa səkway ŋga *Israyel ŋga sərmataw. Bay aŋga fa da ndəvey
daa ba səlak.»
34 Mari aa guzlar a maslaŋ ŋga Gazlavay heyey, a ləvar: «Cek aha, a da
key na, kwara? Maja ya səra zel ba.»
35 Maslaŋ a, a mbəɗdara, a ləvar: «Mesəfney ŋga Bay Gazlavay da vaɗ
a sawa la a ray akah ta gədaŋ aŋga, a bərɗaka la anda meezeɗ. Da ray
ŋgene, bəzey a ma da yawa na, ara bəzey masa mapakaya wal ŋgada
Gazlavay. Ndəhay a da zəlmara Bəzey ŋga Gazlavay.
36 Nəka, Elizabet, səkway akah, kwa aŋga madaŋgwas na, aŋga ta hwaɗ
wure keɗe may. A da yawa bəzey mezəle. Ndəhay a ləvam aŋga dərlay,
ama wure keɗe aa ta hwaɗ kiya maakwaw,
37 maja cek masa ta banay fa Gazlavay na, daa ba.»
38 Fa dəɓa ha, Mari a ləvar: «Yah ndaw ma ka slərа ŋga Bay Gazlavay.
Cek aha ŋga key anda kah ma ləvey.» Ta', maslaŋ ŋga Gazlavay a, a
mbəkda, a daw.

Mari a daw fa Elizabet

1:25 1.25 MC 30.23 **1:27 1.27** Mt 1.16 **1:31 1.31** Iz 7.14; Mt 1.21; Lk 2.21; SNM 4.12 **1:32 1.32** Iz 9.6; 2Sam 7.16; Mt 20.30-31 **1:33 1.33** Dan 7.14 **1:35 1.35** Mt 1.18; Lk 4.18 **1:37 1.37** MC 18.14; Mt 19.26; Mk 10.27; Lk 18.27

39 Daa ɗar a ŋgene, *Mari a sləkɗey, a wusey vaw, a daw a slala daa
aŋgwa ŋga *Jude.
40 A wusey a slala ha, kula! a mbəzey a way *Zakari, ta’, a car har a
Elizabet.
41 Daa masa Elizabet ma cənda mecey-har ŋga Mari na, bəzey da hwaɗ
Elizabet a, a wusey. Wure ŋgene, *Mesəfney ŋga Gazlavay a sawa a ray
Elizabet.
42 Da ray ŋgene, aa guzley ta gədaŋ, a ləvar a Mari: «Maaya ŋga
Gazlavay aa da ray akah, a fəna da ray ŋgusay siya tabiya. Asaya, maaya
ŋga Gazlavay aa da ray bəzey masa kah ma da yarawa!
43 Yah na, wa may wa, amba mamaŋ ŋga Bay aɗaw Mahura a sawa a
way aɗaw anda keɗe na!
44 Ya səra kah mamaŋ ŋga Bay aɗaw Mahura na, maja, daa masa yah
ma cənda ɗay akah, kah ma caya har na, bəzey da hwaɗ aɗaw a wusey
ta meesəmey.
45 Maaya ŋga Gazlavay aa da ray akah, maja ka ta təɓa mey aŋga la da
ray cek ma da key fara fara.»

Mari a həlma Bay Gazlavay

46 Fa dəɓa ha *Mari a ləvey:
«Ya fa həlma Bay Gazlavay ta mevel aɗaw cəpa.
47 Ya faa səmey maja Gazlavay, ndaw ma ləhdaya,
48 kwa yah, ndaw mahura fa mey ŋga ndəhay ba na,
aŋga fa nəkfaya dey, yah, ndaw ma ka sləra aŋga.
Fara fara, dəga wure keɗe, ndəhay ma da yamawa tabiya,
a daa guzlam da ray aɗaw, a ləvam:
“Maaya ŋga Gazlavay aa da ray aŋga”.
49 A da ləvam anda keɗe
maja Bay Gazlavay Mawaca-waca, ta kaya cek maaya la.
Aŋga na, Bay Gazlavay pal.
50 A katar maaya la mandaw mandaw
ŋgada ndəhay ma namar ray.
51 Aa ta gədaŋ ŋga key sləra mahura,
aa waɗatar ray ŋga ndəhay ma zlapam.
52 A badata bay hay ma wamata ndəhay ta gədaŋ daa bay,
a pata ndəhay masa ma namar ray ŋga mahura.
53 Ndəhay masa may fa catar na, a rəhdata ta cek mezəmey,
masa-zleley hay na, a vəhdata ta har ɓa’ kəne.
54 Ta jənndakwar la,
aləkwa ndəhay *Israyel hay, ma ka sləra aŋga hay,
anda aa ma ləvtar zleezle a papaŋ ŋga papa aləkwa hay.
55 A ləvtar na, a da key maaya ŋgada *Abəraham ta
ŋgada ndəhay ma yamawa daa səkway aŋga hay
ŋga sərmataw.»
56 Mari a njey da way Elizabet a key gweegwe kiya maakar. Fa dəɓa ha,
ta’, a vəhwa a way aŋga.

Mey da ray mayawa ŋga Jaŋ-Baptis

57 Kiya ŋga Elizabet ta wuswa cay ŋga yey. A yawa bəzey mezəle.

1:46 1.46-55 1Sam 2.1-10 **1:50 1.50** Ps 103.13, 17 **1:51 1.51** Mew 5.15; 26.8 **1:52 1.52** Ps 75.8; Mt 23.12; Jak 4.6, 10 **1:53 1.53** Ps 107.9; 34.11 **1:54 1.54-55** Mi 7.20; Ps 98.3; MC 17.7; 22.17

58 Meseembew aŋga hay ta səkway aŋga hay ma cəndamara masa Bay
Gazlavay ta kar maaya la na, aa səmam ta ata Elizabet e.
59 Masa bəzey a, ma key luma pal cay na, meseembew aŋga hay ta
səkway aŋga hay heyey a samawa aa kwakwas ŋga *mesley mandawal
ŋga bəzey a ta ŋga pey mezəley. A wuɗam a pamar mezəley *Zakari,
mezəley ŋga papaha.
60 Ama mamaha, a ləvtar: «Kəne ba, mezəley aŋga na, *Jaŋ.»
61 A mbəɗdamara, a ləvmar: «Ka zəla anda keɗe na, kwara? Ndaw
mezəley daa səkway akwar anda keɗe daa ba.»
62 Ta', aa cəfɗamara Zakari, papaha, ta har, amba a sərmara a wuɗey
ŋga zəla bəzey a me.
63 Zakari a, ta', aa cəfɗey hwadam kəslparah a ŋga wuzleley mezəley a.
A wuzlala: «Mezəley aŋga, Jaŋ.» Ndəhay tabiya a rəzlam fa mezəley a.
64 Wure wure ŋgene, Zakari a zlar meeguzley dəɓa, aŋga madagazlam
saba. Ta', a həlma Gazlavay ta gədaŋ.
65 Meseembew aŋga hay tabiya mandərzay a katar. Ndəhay daa aŋgwa
daa hwayak ŋga *Jude he tabiya, fa kadamara mey a.
66 Ndəhay tabiya ma cəndamara mey a, a wulkam daa ray ata, a ləvam:
«Bəzey a keɗe na, a da tərey na, me?» A ləvam anda keɗe maja maaya
ŋga Bay Gazlavay aa da ray a fara fara.

Zakari a wuzey mey da ray slərа maaya masa Gazlavay ma ka

67 Fa dəɓa ha, *Mesəfney ŋga Gazlavay a sawa a ray *Zakari, papaŋ
ŋga bəzey heyey. A zlar ŋga wuzey mey anda *ndaw ma təla mey ŋga
Gazlavay, a ləvey:
68 «Həlmakwa Bay Gazlavay, Gazlavay aləkwa *Israyel hay,
maja aŋga ta jənta ndəhay aŋga hay la, amba a ləhdata.
69 Aa ta slərndakwar ndaw masa-gədaŋ la,
ŋga ləhdandakwar daa mebərey.
Ndaw aha, aŋga daa səkway ŋga Bay Davit,
ndaw ma ka slərа aŋga zleezle.
70 Bay Gazlavay taa guzlndakwar la dəga zleezle
ta mey ndəhay ma təla mey aŋga hay.
71 Ta ləvndakwar la, a da ləhdandakwar
dasi har ŋga masa-gəra aləkwa hay,
leŋ dasi har ŋga ndəhay
ma wuɗam ŋga hətmandakwar fa dey ba.
72 A wuzdərwa mewuɗey-vaw aŋga la,
fa papaŋ ŋga papa aləkwa hay,
A sərfada *mejəwey-mey aŋga la ta aləkwa.
73 Daa mejəwey-mey a na, Gazlavay taa guzlar la
a *Abəraham papaŋ ŋga papa aləkwa zleezle, a ləvar,
74 a ləhdandakwar la dasi har ŋga masa-gəra aləkwa hay,
amba ya kakwa slərа ŋgada Gazlavay ta mandərzay ba,
75 amba ya tərkwa ndəhay maaya fa Gazlavay,
ndəhay ma ka slərа ta cəveɗ e,
haa kasl fa meməcey aləkwa.
76 Bəz aɗaw, kah may,

1:59 1.59 MC 17.12-13 **1:60 1.60, 63** 1.13 **1:68 1.68** Ps 41.14; 72.18; 111.9; Lk 4.18-21; 7.16; 19.44 **1:69 1.69** Ps 132.17; Mt 20.30-31 **1:70 1.70** Rm 1.2; Iz 9.1-6; Mi 5.1-3 **1:71 1.71** Ps 106.10 **1:72 1.72** Ps 106.45; 105.8-9; Lev 26.42 **1:73 1.73** MC 22.16-18 **1:74 1.74-75** Tit 2.12, 14

ka da tərey ndaw ma təla mey ŋga Bay Gazlavay da vaɗ
maja ka da daw fa mey ŋga Bay Gazlavay
ŋga ɗiyra cəveɗ.
77 Ka da wuzdatara a ndəhay ŋga Gazlavay na,
Gazlavay a, a da ləhdata
maja a da mbəkdatara mebərey ata.
78 A da ləhdata na, maja aŋga na, maaya kalah,
asaya, a sərey dey-ceceh kalah fa ndəhay.
Fa slərndakwar meweɗey da vaɗ anda pas,
79 amba a waɗatar dey a ndəhay
ma njam daa ləvaŋ masa fa da məcam,
asaya, amba ya hətkwa ŋga njey ta zazay.»
80 Bəzey a heyey, fa gəley, fa gəley, leŋgesl fa səkwa. Fa dəɓa ha, a daw a wuzlah-ley, aa manjakaya feteɗe, kasl pas masa aŋga ma zlar ŋga wuzey mey ŋga Gazlavay fa mey ŋga ndəhay Israyel hay.

2

Mey da ray mayawa ŋga Yesu
(Matiye 1.18-25)

1 Daa masa ata ma yamərwa *Jaŋ-Baptis la na, Agustus, bay mahura da ray bay hay daa hwayak hay ŋga *Rawm, a ləvtar a mahura hay amba a sləfmata ndəhay daa hwayak aŋga hay tabiya.
2 Ŋgene, ara mesləfey ndəhay ŋgeeme. Mesləfey ndəhay a ŋgene na, a key daa masa Kiriniyus fa wata ndəhay daa hwayak ŋga Siri.
3 Ndəhay tabiya a diyam ŋga sləfwa vaw a. Kwa waawa na, a daw aa hwayak aŋga, masa papaha ma yawa da hwaɗ a.
4-5 *Jawzef may, a sləkɗey da *Nezeret daa hwayak ŋga *Galile, a sləkɗam ta kwakwa aŋga *Mari, a diyam a Betəlehem daa hwayak ŋga *Jude ŋga sləfwa vaw. A diyam a Betəlehem na, maja Bay *Davit zleezle a yawa da hwaɗ a. Jawzef na, aŋga səkway ŋga Davit. Mari, kwakwa aŋga ha na, aa ta hwaɗ.
6 Ata ma wusam la a Betəlehem na, kiya ŋga Mari ta wuswa cay ŋga yey.
7 Mari a yawa bəzey mezəle, mahura aŋga. Ta', a mbəza ta zana, a nada aa cek masa gənaw hay ma zəmam cek da hwaɗ a maja daa way meney ŋga məlak hay na, slam ŋgada ata daa ba.

Maslaŋ ŋga Bay Gazlavay a wuzdatara mayawa ŋga Yesu a mecəkwer hay

8 Daa hwayak a ŋgene, mecəkwer hay daha, manatakaya ta tavaɗ da ley. Fa jəɗam gənaw ata hay.
9 *Maslaŋ ŋga Bay Gazlavay da vaɗ ta', a wuztar vaw. Meweɗey ŋga Bay Gazlavay a sawa a ray ata. Mecəkwer hay a, a zluram ga, aa wasam pər-par!
10 Ama maslaŋ a heyey, a ləvtar: «Ka zluram ba, maja ya sawa na, ya handakwar mey maaya masa ma da vəltar meesəmey ga a ndəhay tabiya.
11 Dasi tavaɗ keɗe, da Betəlehem, slala masa Bay *Davit ma yawa zleezle da hwaɗ a, ndaw masa ma da ləhdata ndəhay ta yawa la maja akwar. Ara *Kəriste, Bay Mahura.

1:76 1.76 Mal 3.1; Mt 11.10; Mk 1.2; Lk 7.27 **1:77 1.77** Jer 31.34 **1:78 1.78** Mab 34.6; Iz 60.1-2; Mal 3.20 **1:79 1.79** Iz 9.1, 5; 42.6-7; Mt 4.16 **2:4-5 2.4-7** Mt 2.1; Jaŋ 7.42 **2:11 2.11** Mt 20.30-32; Jaŋ 4.42; SNM 5.31; 13.23; 2Pi 1.11

12 Yaw, amba ya wuzdakwara cek ŋga sərey mey a fara fara, ka da
hətfamar bəzey-gevew * mambəzkaya ta zana, manadakaya daa cek masa
gənaw hay ma zəmam cek da hwaɗ a.»
13 Wure wure ŋgene, maslaŋ hay ŋga Gazlavay mekele a samawa ga, a
tulakamara maslaŋ ŋga Gazlavay heyey. A həlmamara Gazlavay ta walay.
A ləvam:
14 «Anja ndəhay ŋga həlmamara Gazlavay da vaɗ,
asaya, anja Gazlavay ŋga vəltar zazay
a ndəhay masa aa ma wuɗta da bəla.»

Mecəkwer hay a diyam a Betəlehem

15 Fa dəɓa ha, maslaŋ hay ŋga Gazlavay heyey a vəham a vaɗ. Ta',
mecəkwer hay a, a slam yawa da wuzlah ata, a ləvam: «Bay Gazlavay ma
wuzdandakwara cek keɗe na, nakwa la a Betəlehem, amba ya nəkakurwa
cek masa ma key feteɗe.»
16 A sləkɗam, a diyam ta mewusey-vaw. A hətfamatar ata *Mari ta
*Jawzef, leŋ bəzey-gevew manakaya daa cek masa gənaw hay ma zəmam
cek da hwaɗ a.
17 Ata ma hətfamatar la na, a kadamatara cek masa maslaŋ ŋga Gazlavay
ma wuzdatara da ray bəzey a heyey.
18 Ndəhay tabiya ma cəndamara mey masa mecəkwer hay a ma
kadamatara na, a rəzlam.
19 Ama ŋga Mari na, a pa mey a, aa mevel aŋga. Mandaw mandaw fa
wulkey da ray a.
20 Fa dəɓa ha, mecəkwer hay heyey a vəham fa gənaw ata hay. A
həslmar ray a Gazlavay maja aa mahura da ray ndəhay. A həlmamara da
ray cek hay tabiya masa ata ma cəndamərwa, ta masa ata ma hətmərwa
feteɗe, maja cek hay tabiya ta kam la anda maslaŋ ŋga Gazlavay ma
wuzdatara heyey.

A pamar mezəley a Yesu

21 Fa dəɓa ha luma pal, ɗar ta wuswa cay ŋga sley mandawal ŋga bəzey
a, ta pas ŋgene a pamar mezəley Yesu, mezəley masa maslaŋ ŋga Gazlavay
da vaɗ ma wuzdara a mamaha daa masa ta key hwaɗ daa ba araŋ.
22 Fa dəɓa ŋga *mesley mandawal ŋga bəzey a, pas ta wuswa cay amba
*Jawzef ta *Mari † a kam kwakwas ŋga tərey maaya fa Gazlavay anda
kwakwas ŋga Mawiz ma ləvey maja mawuda. Da ray ŋgene, ata Jawzef
ta Mari a diyam aa berney ŋga Jeruzelem. Asaya, a handamara bəzey ata
ŋga wuzey a Bay Gazlavay,
23 maja mawuzlalakaya daa *mewey ŋga Bay Gazlavay, a ləvey: «Bəza
hay mezəle tabiya ma yamawa ŋgeeme na, ma pam wal ŋgada Bay
Gazlavay.»
24 A diyam amba a vəlam cek a Bay Gazlavay. A vəlam na, magwada-
gwada hay cew, da daa ba, makurgwadakw hay cew, anda kwakwas ŋga
Gazlavay ma ləvey.

---

* **2:12 2.12** bəzey-gevew: bəzey-ndeɗez **2:14 2.14** Iz 57.19; Mt 10.13, 34; Mk 9.50; Lk 1.79; 10.5-6; 12.51; 19.38, 42; 24.36; Jaŋ 4.27; SNM 10.36; Ef 2.14, 17 **2:19 2.19** 2.51 **2:21 2.21** 1.31 † **2:22 2.22** Jawzef ta Mari: Har-gədaŋ ŋga ɗerewel hay ta mey Gərek a ləvey: «…pas *ata* ta wuswa cay ŋga tərey maaya…». Ɗerewel hay mekele a ləvam: «…pas *aŋga* ta wuswa cay ŋga tərey maaya…». Ndəhay a wulkam «ata» a wuɗey ŋga ləvey Jawzef ta Mari. Kwa kwakwas ŋga Mawiz aa guzley da ray ŋgwas daada gway na, ama ndəhay a wulkam Luk aa guzley da ray Jawzef may, maja Jawzef a ta gəsfar la fa Mari daa masa aŋga mawuda. **2:22 2.22-24** Lev 12; Mesl 18.15-16 **2:23 2.23** Mab 13.2

Simeyaŋw a həlma Bay Gazlavay maja Yesu

25 Ndaw da *Jeruzelem e daha, mezəley Simeyaŋw. Ndaw aha, ara ndaw
maaya, fa səpa cəveď ŋga Gazlavay ta mevel pal, aa fa səkwa ndaw masa
ma da sawa ŋga ləhdata *Israyel hay. *Mesəfney ŋga Gazlavay aa da ray
a.
26 Mesəfney a, ta ləvar la: «Ka da məcey na, si ka hətar *Kəriste, *ndaw
masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay la.»
27 Fa dəɓa ha, Mesəfney ŋga Gazlavay heyey, a handa aa *Way-mekey-
kwakwas ŋga Gazlavay. Ta pas ŋgene, ata *Jawzef ta *Mari ta handamara
Yesu, bəzey ata heyey la, aa way a, amba a kam kwakwas da ray a anda
*kwakwas ŋga Mawiz ma ləvey.
28 Simeyaŋw a hətar bəzey a, ta', a humbta a har, a kar suse a Gazlavay,
a ləvey:
29 «Wure keďe, Bay Gazlavay, mey masa kah ma ləvya na,
ta key cay.
Anda keďe, ka gwa ŋga mbəkdaya,
yah, ndaw ma ka sləra akah, ŋga məcey ta zazay.
30 Maja yah, ta dey aďaw,
ya ta hətar ndaw ma da ləhdata ndəhay daa mebərey cay.
31 Ka wala ndaw aha na, ŋgada ndəhay tabiya.
32 Aŋga anda slam-meweďey ŋgada ndəhay da bəla tabiya.
Ndəhay a da həlmamata ndəhay akah hay Israyel,
maja ndaw aha keďe.»
33 Ata papaŋ ŋga Yesu ta mamaha a rəzlam da ray mey masa Simeyaŋw
maa guzley da ray bəzey a.
34 Ta', Simeyaŋw a pəstar mey. Fa dəɓa ha, a ləvar a Mari, mamaŋ
ŋga Yesu: «Gazlavay a wala bəzey keďe amba ndəhay Israyel ga a təďam
aa mebərey, siya hay may, a mbəkdamara mekey mebərey, a səpmara
Gazlavay ta cəveď e. Aŋga, ndaw ma wuzdatara a ndəhay ara Gazlavay ma
wuďey ŋga ləhdata ndəhay daa mebərey, ama ndəhay ga a da ŋgəldamara
ba.
35 A wuzdərwa mewulkey ŋga ndəhay ga maɓadakaya la amba ndəhay
tabiya a sərmara. Kah, mamaha na, mevel akah a tərkesley la anda ndaw
ma ŋgəmka ta dəlaw.»

An a kar suse a Gazlavay

36 Daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay heyey, ŋgwas ma təla mey
ŋga Gazlavay daha, mezəley An. Aŋga, dam ŋga Fanəwel, səkway ŋga
Aser. Aa madaŋgwas cay. Daa saɓara aŋga, a ley zel, a njam mevey
maasala.
37 Fa dəɓa ŋga zel e ma məcey la, ŋgwas a, a njey taava aŋga, ŋgwas-
vagay. Mevey aŋga, kwakwar daaŋgafaď a ray a məfaď. Aa daa Way-
mekey-kwakwas ŋga Gazlavay a mandaw mandaw, fa kar sləra a Gazlavay
taa vaď, taa pas, fa key *daliyam, fa dərey daŋgay.
38 Masa Simeyaŋw ma pəstar mey cay na, wure wure ŋgene, An a
ŋgəchey a cakay ata, a kar suse a Gazlavay. Fa dəɓa ha, aa guzley da
ray bəzey a ŋgada ndəhay tabiya da *Jeruzelem masa fa səkwmara amba
Gazlavay a ləhdata.

2:30 2.30-31 Iz 52.10 **2:32 2.32** Iz 42.6; 49.6; 46.13 **2:34 2.34** Iz 8.14; 1Pi 2.8 **2:37 2.37** 1Tm 5.5; Mt 6.16-17 **2:38 2.38** Iz 52.9

39 Masa ata *Jawzef ta *Mari ma ndəvdamərwa mekey kwakwas a tabiya
cay anda kwakwas ŋga Bay Gazlavay ma ləvey na, a vəhmawa a slala ata,
*Nezeret, da *Galile.
40 Bəzey a, fa gəley, fa gəley, fa hətey gədaŋ, leŋgesl fa səkwa. Mepəsey-
mey ŋga Gazlavay aa da ray a.

Yesu aŋga ta mevey kuraw a ray a cew

41 Fa mevey a, fa mevey a, ata *Jawzef, papaŋ ŋga Yesu, ta *Mari,
mamaha a diyam a *Jeruzelem ŋga kawa gwagway ŋga *Pak.
42 Masa Yesu, aŋga ta mevey kuraw a ray a cew na, ta', a ŋgəlmara, a
diyam bama aa gwagway a, anda kwakwas ata ma ləvey.
43 Masa gwagway a daa saba na, a vəhmawa a way, ama Yesu, bəzey
ata na, ta njawa sem fa dəɓa da Jeruzelem e. Ata papaha, ta mamaha, ta
sərmara daa ba.
44 A wulkam na, Yesu aa daa cəveɗ ta ndəhay siya ma diyam ta ata. A
kam daa cəveɗ ɗar pal, ta', a səpmara da wuzlah səkway ata hay, ta da
wuzlah jam ata hay.
45 Ama ta hətmar daa ba. Da ray ŋgene, a vəham a Jeruzelem ŋga
səpmərwa.
46 Ŋga ɗar maakar a na, a hətfamar daa *Way-mekey-kwakwas ŋga
Gazlavay. Aŋga manjakaya da wuzlah *ndəhay maa sərkada *kwakwas
ŋga Mawiz, aŋga fa jəkfatar sləmay, faa cəfɗafatar mey.
47 Ndəhay tabiya ma jəkfamar sləmay, a rəzlam maja leŋgesl aŋga,
asaya, maja mey hay maaya masa aŋga ma mbəɗdatara.
48 Ata papaha ta mamaha ma hətmar la na, a rəzlam ga da ray a.
Mamaha a ləvar: «Bəz aɗaw, ka kandar anda keɗe na, maja me? Ala
ta papakw fa səpmaka, mevel ala ta ɗəsley sem.»
49 A mbəɗdatara, a ləvtar: «Ka səpmaya maja me? Si ya njey daa way
ŋga Papay na, ka sərmara ba daw?»
50 Ama a sərmara mey a, a wuɗey ŋga ləvey kwara ba.
51 Ta', Yesu a samawa bama a slala *Nezeret heyey dəɓa. A cəntar mey.
Ama mamaha na, fa wulkadata cek hay a keɗe tabiya daa mevel aŋga.
52 Yesu fa gəley, fa gəley. Leŋgesl fa səkwa. Aŋga maaya fa Gazlavay
leŋ fa ndəhay.

3

Jaŋ-Baptis a wuzey mey ŋga Gazlavay
(Matiye 3.1-12; Mark 1.1-8; Jaŋ 1.19-28)

1 Masa *Jaŋ-Baptis ma da zla sləra aŋga na, Bay Tiber, ta key mevey
kuraw a ray a zlam cay daa bay da ray bay hay daa hwayak hay ŋga
*Rawm. *Pawns Pilat aŋga bay daa hwayak ŋga *Jude. *Herawt, aa
bay daa hwayak ŋga *Galile. Məlmaha *Fəlep, aŋga bay da Iture ta da
Tərakwanit. Lizaniyas aa bay daa hwayak ŋga Abileŋ.
2 Ata Han ta Kayif, ata mahura hay da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay. Daa ŋgene, Jaŋ-Baptis, bəzey ŋga *Zakari, aa da wuzlah-ley.
Ta', Gazlavay a wuzdara mey aŋga.
3 Da ray ŋgene, *Jaŋ a, a pəkta slam hay tabiya masa gweegwe ta
wayam ŋga Jurdeŋ. A wuztar mey ŋga Gazlavay a ndəhay, a ləvtar:
«Mbəɗdamara menjey akwar, səpmara Gazlavay ta mevel pal, hətam
*baptem, amba Gazlavay a mbəkdakwara mebərey akwar.»

2:41 2.41 Mab 12.1-27; 23.14-17 **2:49 2.49** Jaŋ 2.16 **2:51 2.51** 2.19 **2:52 2.52** 1Sam 2.26
3:3 3.3 SNM 13.24; 19.4; Lk 24.37

4 Cek aha ta key la anda *Izay, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle,
ma wuzlala daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey:
«Ndaw fa wudey da wuzlah-ley, a ləvey:
Ɗiymar cəveɗ ŋgada Bay Mahura,
ɗiymara cəveɗ e maaya maaya dər e.
5 Pəshamata lapatam hay cəpa.
Rarakadamata aŋgwa hay, leŋ ɗaŋgwalay hay cəpa.
Ɗiymata cəveɗ hay magəjvaɗatakaya ŋga təram dər e,
saɓalamata cəveɗ maaya ba hay.
6 Anda keɗe, ndəhay tabiya a hətmar Gazlavay la,
ndaw ma da ləhdandakwar daa mebərey.»

7 Daa masa ndəhay ga fa samawa fa Jaŋ-Baptis, amba a katar baptem na, Jaŋ-Baptis a, a ləvtar: «Hey! akwar bəza hay ŋga kucesl hay! Ma ləvkwar ka ləham la daa banay masa Gazlavay ma da handərwa a ray akwar na, wa?

8 Kam cek maaya, amba ndəhay a sərmara akwar ta mbəɗdamara menjey akwar sem, akwar fa səpmara Gazlavay ta mevel pal. Ka da wulkam daa mevel akwar, ka ləvam: "Papa aləkwa na, ara *Abəraham, maja ŋgene, Gazlavay a da sərfandakwar dey-ceceh." Ka da ləvam kəne ba, maja ya fa ləvkwar fara fara, Gazlavay a gwa ŋga tərdata aŋgwa hay keɗe ŋga səkway ŋga Abəraham may.

9 Wure keɗe, zlamba maŋgakaya cay ŋga ŋgəmey wudez hay ta slaslalay a cəpa. Kwa wudez wura wura ma yey babəza maaya ba na, a da ŋgəmamara, a pamar awaw fa vəɗa.»

10 Ta', ndəhay makustakaya aa cəfɗamara, a ləvmar: «Kaa, ya da kam na, kwara?»

11 A mbəɗdatara, a ləvtar: «Ndaw masa zana aŋga hay cew daha na, ŋga vəlar pal a ndaw masa zana aŋga daa ba. Asaya, ndaw masa cek mezəmey daha na, ŋga wunkamara ta ndəhay masa cek mezəmey daa ba.»

12 Ndəhay ma cakala budaw a samawa ŋga key baptem may, aa cəfɗamara Jaŋ, a ləvam: «Bay ala, kaa ala na, ya da kam kwara?»

13 A mbəɗdatara, a ləvtar: «Ka daa cəfɗam dala ŋga budaw ma fəna masa ŋgwamna maa cəfɗa ba.»

14 Sewje hay may, a samawa, aa cəfɗamara kəne, a ləvam: «Kaa, ala na, ya da kam kwara?» A mbəɗdatara, a ləvtar: «Ka da təɓam dala ŋga ndaw ta gədaŋ ba. Ka daa dəɗfamatar mey a ray ndəhay ba. Sasəmam da ray dala masa ata ma vəldamakwara fa mawurɓay ŋga sləra akwar gway.»

15 Ndəhay na, fa səkwmara cek maaya ma da key. Da ray ŋgene, kwa waawa da wuzlah ata fa wulkey daa ray aŋga, da Jaŋ a na, ara *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay heyey kwa.

16 Anda keɗe, Jaŋ a ləvtar a ndəhay tabiya: «Yah na, ya kakwar baptem ta yam daada gway, ama ndaw mekele ma fənya a sawa la. Kwa ya wusa ŋga pəska zeweɗ ŋga tarak aŋga ba. Aŋga na, a da kakwar baptem ta *Mesəfney ŋga Gazlavay leŋ ta awaw.

17 Aŋga da gədak ta vəley mekəfey daw da har ŋga wunkey bəz-daw ta cekwesl e. Bəz-daw na, a da hə̀la a wudeɗ aŋga. Ama cekwesl e na, a da par awaw fa vəɗa, awaw masa ma məcey ba ŋga sərmataw.»

3:4 3.4-6 Iz 40.3-5 **3:6 3.6** 2.30-31; SNM 28.28 **3:7 3.7** Mt 3.7; Lk 21.5-36 **3:8 3.8** 1.54-55; Mt 3.9 **3:9 3.9** Mt 7.19 **3:16 3.16** SNM 1.5; 11.16; 13.25; 19.2-4; Lk 4.18

18 Anda keɗe, Jaŋ a vəltar gədaŋ a ndəhay ta mey hay mekele mekele
saya, a wuztar *Mey-maaya-mawiya.
19 Ama Jaŋ a mbəɗar ray a Bay Herawt maja aa ma la Herawdiyat, ŋgwas
ŋga məlmaha, ŋga ŋgwas aŋga, asaya, maja aa ma key cek hay mekele
mekele maaya ba.
20 Da ray ŋgene, Bay Herawt heyey a key cek maaya ba ma fəna saya, a
kəzla Jaŋ aa fərsəne.

Jaŋ-Baptis a kar baptem a Yesu
(Matiye 3.1-12; Mark 1.1-8; Jaŋ 1.19-28)

21 Masa *Jaŋ-Baptis fa katar *baptem ŋgada ndəhay tabiya heyey na,
Yesu a sawa amba a hətey baptem may. Ta', Jaŋ-Baptis a kar baptem e. Fa
dəɓa ha, Yesu a dərey daŋgay. Masa aa fa dərey daŋgay na, slam da vaɗ
bəɗaŋ! a wurey.
22 *Mesəfney ŋga Gazlavay a pawa salay a ray a, a nəkey anda
makurgwadakw. Day a cənwa da vaɗ, a ləvey: «Kah na, Bəzey aɗaw
masa yah ma wuɗa kalah. Ya faa səmey ga da ray akah.»

Ndəhay daa səkway ŋga Yesu
(Matiye 1.1-17)

23 Masa Yesu ma da zlar slərа aŋga na, aŋga ta mevey kwakwar maakar.
Ndəhay a wulkam Yesu na, ara bəzey ŋga *Jawzef.
Jawzef na, bəzey ŋga Heley,
24 Heley na, bəzey ŋga Matat,
Matat na, bəzey ŋga Levi,
Levi na, bəzey ŋga Melki,
Melki na, bəzey ŋga Janay,
Janay na, bəzey ŋga Jawzef,
25 Jawzef na, bəzey ŋga Matatiyas,
Matatiyas na, bəzey ŋga Amus,
Amus na, bəzey ŋga Nahum,
Nahum na, bəzey ŋga Esəli,
Esəli na, bəzey ŋga Nagay,
26 Nagay na, bəzey ŋga Mat,
Mat na, bəzey ŋga Matatiyas,
Matatiyas na, bəzey ŋga Semeyiŋ,
Semeyiŋ na, bəzey ŋga Jawzek,
Jawzek na, bəzey ŋga Jawda,
27 Jawda na, bəzey ŋga Jəwanaŋ,
Jəwanaŋ na, bəzey ŋga Reza,
Reza na, bəzey ŋga Zarubaabel,
Zarubaabel na, bəzey ŋga Salatiyel,
Salatiyel na, bəzey ŋga Neri,
28 Neri na, bəzey ŋga Melki,
Melki na, bəzey ŋga Adi,
Adi na, bəzey ŋga Kwazam,
Kwazam na, bəzey ŋga Elmadam,
Elmadam na, bəzey ŋga Er,
29 Er na, bəzey ŋga Yesu,
Yesu na, bəzey ŋga Eliyezer,

3:19 3.19-20 Mt 14.3-4; Mk 6.17-18 **3:21 3.21** 5.16 **3:22 3.22** 4.18; ***Bəzey aɗaw:*** Ps 2.7; Iz 42.1; Lk 9.35; 20.13 **3:27 3.27** Salatiyel: 1Mev 3.17; Es 3.2

Eliyezer na, bəzey ŋga Jəwarim,
Jəwarim na, bəzey ŋga Matat,
Matat na, bəzey ŋga Levi,
30 *Levi na, bəzey ŋga Simeyaŋw,
Simeyaŋw na, bəzey ŋga Juda,
Juda na, bəzey ŋga Jawzef,
Jawzef na, bəzey ŋga Jawnam,
Jawnam na, bəzey ŋga Eliyakim,
31 Eliyakim na, bəzey ŋga Meleya,
Meleya na, bəzey ŋga Mena,
Mena na, bəzey ŋga Matata,
Matata na, bəzey ŋga Nataŋ,
Nataŋ na, bəzey ŋga Davit,
32 *Davit na, bəzey ŋga Jese,
Jese na, bəzey ŋga Awbet,
Awbet na, bəzey ŋga Bəwaz,
Bəwaz na, bəzey ŋga Sala,
Sala na, bəzey ŋga Naasaŋw,
33 Naasaŋw na, bəzey ŋga Aminadap,
Aminadap na, bəzey ŋga Adəmiŋ,
Adəmiŋ na, bəzey ŋga Arni,
Arni na, bəzey ŋga Esraŋw,
Esraŋw na, bəzey ŋga Fares,
Fares na, bəzey ŋga Juda,
34 Juda na, bəzey ŋga *Jakwap,
Jakwap na, bəzey ŋga Izak,
Izak na, bəzey ŋga Abəraham,
Abəraham na, bəzey ŋga Tara,
Tara na, bəzey ŋga Nahwar,
35 Nahwar na, bəzey ŋga Seruk,
Seruk na, bəzey ŋga Ragaw,
Ragaw na, bəzey ŋga Pelek,
Pelek na, bəzey ŋga Eber,
Eber na, bəzey ŋga Sala,
36 Sala na, bəzey ŋga Kaynam,
Kaynam na, bəzey ŋga Arfazat,
Arfazat na, bəzey ŋga Sem,
Sem na, bəzey ŋga Nəwe,
Nəwe na, bəzey ŋga Lemek,
37 Lemek na, bəzey ŋga Matuzala,
Matuzala na, bəzey ŋga Henakw,
Henakw na, bəzey ŋga Jaret,
Jaret na, bəzey ŋga Meleliyel,
Meleliyel na, bəzey ŋga Kaynam,
38 Kaynam na, bəzey ŋga Enaws,
Enaws na, bəzey ŋga Set,
Set na, bəzey ŋga Adam,
Adam a na, bəzey ŋga Gazlavay.

3:30 3.30-33 Rut 4.18-22; 1Mev 2.1-14 **3:31 3.31** Nataŋ: 2Sam 5.14 **3:33 3.33-38** MC 29.35; 25.19-26; 11.10-20; 5.1-32

4

Bay-malula a wuɗey ŋga bata Yesu
(Matiye 4.1-11; Mark 1.12, 13)

1 Fa dəɓa ha masa *Jaŋ-Baptis ma kar *baptem la a Yesu na, Yesu a
vəhwa daa wayam ŋga Jurdeŋ heyey. *Mesəfney ŋga Gazlavay aa da ray
a, ta', a handa a wuzlah-ley.
2 Aa manjakaya feteɗe ɗar kwakwar məfaɗ. Bay-malula a sawa a cakay
a, a jada ŋga bata amba a key cek maaya ba. Daa masa Yesu aa da wuzlah-
ley a na, aŋga fa zəmey cek daa ba. Fa dəɓa ha, may a car dəɓa.
3 Ta', bay-malula heyey aa guzlar, a ləvar: «Da kah Bəzey ŋga Gazlavay
na, tərda aŋgwa keɗe ŋga ɗaf taw!»
4 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay,
a ləvey: "Ndaw na, a njey ta cek mezəmey daada ba."»
5 Fa dəɓa ha, bay-malula heyey a təpda aa slam magəlkaya a vaɗ, wure
ŋgene ta', a wuzdara hwayak hay masa bay hay ma wamata da bəla cəpa.
6 Ta', a ləvar: «Ya vəldakawa gədaŋ ŋga wey da ray hwayak hay a keɗe,
ta zleley hay da hwaɗ a cəpa. Maja cek hay a keɗe cəpa mavəldatakaya a
har aɗaw, ya gwa ŋga vəldata kwa ŋgada waawa masa yah ma wuɗey.
7 Anda keɗe, da kah ma regedey fa mey aɗaw la na, cek hay a cəpa ya
vəldatakawa la.»
8 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay,
a ləvey: "Ka da ragadar na, si ŋgada Bay Gazlavay akah gway. Dərar
daŋgay ŋgada Bay Gazlavay pal taava aŋga."»
9 Asaya, bay-malula a handa aa berney ŋga *Jeruzelem, a təpda aa ray
ŋga *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, ta', a ləvar: «Da kah Bəzey ŋga
Gazlavay na, jəvey daa ray ŋga way keɗe a hwayak,
10 maja mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey: "Gazlavay a
ləvtar la a maslaŋ aŋga hay ŋga jəɗmaka."
11 Mawuzlalakaya saya, a ləvey: "A sləwmaka la a har ata amba salay
akah a gurzey fa aŋgwa ba."»
12 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga
Gazlavay, a ləvey: "Ka da jada Bay Gazlavay akah ba."»
13 Masa bay-malula ta hətey mey ŋga jada Yesu daa saba na, ta', a daw,
a mbəkda ŋga pas mekele.

Yesu a zlar sləra aŋga daa hwayak ŋga Galile
(Matiye 4.12-17; Mark 1.14, 15)

14 Yesu a vəhwa aa hwayak ŋga *Galile, ta gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga
Gazlavay da ray a. Daa hwayak a cəpa, ndəhay a zlamar ŋgaa guzley da
ray a.
15 Yesu fa wuzey mey ŋga Gazlavay daa way-mewuzey-mey hay ŋga
Gazlavay. Ndəhay tabiya faa həmdamara.

Ndəhay da Nezeret a rəsmara Yesu
(Matiye 13.53-58; Mark 6.1-6)

16 Ta', Yesu a daw a *Nezeret, slala masa aa ma gəley da hwaɗ a. Ta *pas
meməskey-vaw, a mbəzey aa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay anda aa
ma daw maamandaw. A lecey, a daw fa mey ŋga ndəhay amba a jeŋgey
ɗerewel ŋga Gazlavay.

4:1 4.1-2 Mt 6.16-17; Lk 4.18; Heb 4.15 **4:4 4.4** Mew 8.3 **4:6 4.6** Mt 28.18; Jaŋ 12.31 **4:8 4.8** Mew 6.13; 5.9 **4:10 4.10-11** Ps 91.11-12 **4:12 4.12** Mew 6.16 **4:13 4.13** 22.3, 31 **4:14 4.14** 4.18

17 Ta', a vəlmar ɗerewel mapaɗakaya, masa *Izay, *ndaw ma təla mey
ŋga Gazlavay, ma wuzlala zleezle. A pəska ɗerewel e, a hətfey slam
mawuzlalakaya ma ləvey:
18 «Mesəfney ŋga Bay Gazlavay aa da ray aɗaw,
Bay Gazlavay ta walaya la amba ya wuzdatara
*Mey-maaya-mawiya ŋgada masa-viya hay.
A slərdiwa
amba ya ləvtar a ndəhay majəwtakaya
dasi har ŋga bay-malula na,
Gazlavay ta pəskata sem.
A slərdiwa ŋga wurey dey ŋga wulaf hay,
ŋga ləhey ndəhay dasi har ŋga masa-gəra ata hay.
19 A slərdiwa amba ya ləvtar ɗar masa Bay Gazlavay
ma da wuzdərwa maaya aŋga a ray ndəhay na,
ta wuswa cay.»
20 Fa dəɓa ha, paɗ! paɗ! a paɗa ɗerewel e heyey, ta', a vəldara a ndaw
ma ka sləra daa way a. A njey fa mey ata ŋga wuzey mey a. Ndəhay cəpa
daa way a, fa nəkmara.
21 Yesu a zlar ŋgaa guzltar dəɓa, a ləvey: «Mey mawuzlalakaya masa
tasana akwar ma cəndamara keɗe na, mey a ta key cay wure keɗe ŋgada
akwar.»
22 Ndəhay cəpa a ləvam da wuzlah ata: «Mey masa aləkwa ma
cəndakwa fa Yesu keɗe na, maaya.» A rəzlam da ray mey aŋga hay maaya
masa aŋga maa guzldata, ta', a ləvam: «Haya, ara na, bəzey ŋga *Jawzef,
ba diya?»
23 Da ray ŋgene, Yesu a ləvtar: «Fara fara ka daa guzlam mey-meŋgey
da ray aɗaw, ka ləvam: "Ndaw ma səra ray ŋga slalak, mbəlda ray akah!"
Anda meləvey ka da ləvam: "Ala ma cəndamara sləra akah hay masa kah
ma kata da Kapernayum la cəpa. Yaw, ka kəne da slala akah feɗe may."»
24 Ta', Yesu aa guzltar saya, a ləvey: «Ya fa ləvkwar fara fara, kwa ndaw
ma təla mey ŋga Gazlavay wura wura na, fa təɓmara maaya maaya daa
hwayak masa aa ma yawa da hwaɗ a na, daa ba.
25 Wulkam da ray *Eli, ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle. Daa
masa aŋga da bəla na, mevey maakar ta kiya maakwaw, var ta pawa daa
ba. May mahura ta key la daa hwayak ŋga *Israyel cəpa. Ya fa ləvkwar
fara fara, daa ŋgene, ŋgwas-vagay hay ga daha daa hwayak a,
26 ama Gazlavay ta slərda Eli fa ŋgwas-vagay hay daa hwayak ŋga
Israyel ŋga jənta daa ba səlak. A slərda na, si fa ŋgwas-vagay masa *Jəwif
ba ma njey da slala Sarəpta daa hwayak ŋga Sidaŋw.
27 Asaya, wulkam da ray Elize, ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle.
Daa masa aŋga da bəla na, maasəkula hay ga daa hwayak ŋga Israyel
daha, ama kwa ta pərey ndaw pal dasi ata ŋga mbəley daa maasəkula ha
daa ba. A pərey na, si Naamaŋ, ndaw Siri gway.»
28 Masa ndəhay daa way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay heyey ma
cəndamara mey a na, ata tabiya, mevel a catar ga da ray Yesu.
29 Ta', a lacam, a ɗaɗamara, a badamara da wuzlah-way. A handamara
aa mey-zeleŋ, amba a təvdamara ŋgada hwayak.
30 Ama Yesu pat! a bey la da wuzlah ata, ndal! madaw aŋga.

4:18 4.18 1.35; 3.16, 22; 4.1, 14; 10.21; 24.49; Mt 1.18, 20; 3.11, 16; 4.1; 12.18, 28, 31-32; 28.19; Mk 1.8, 10, 12; 3.29; SNM 1.2, 5, 8; 2.4, 17, 18 **4:18 4.18-19** Iz 61.1-2; Mt 11.5; Lk 7.22 **4:18 4.18-21** 1.68 **4:19 4.19** Lev 25.10 **4:22 4.22** Jaŋ 6.42 **4:24 4.24** Jaŋ 4.44 **4:25 4.25** 1Bay 17.1, 8-16 **4:27 4.27** 2Bay 5.1-14

Yesu a ɓəley malula da ray ndaw
(Mark 1.21-28)

31 Fa dəɓa ha, Yesu a daw a Kapernayum daa hwayak ŋga *Galile.
Feteɗe faa sərkadata ndəhay daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay ta
*pas meməskey-vaw.
32 Ndəhay a, a rəzlam da ray meesərkedey aŋga ha, maja aa guzley na,
ta gədaŋ masa Gazlavay ma vəldara.
33 Daa way-mewuzey-mey a ŋgene, ndaw daha, aa ta malula da ray. A
zlar mewudey ta gədaŋ, a ləvey:
34 «Haya, Yesu, ndaw *Nezeret, walay akah ta ala malula hay me? Ka
sawa ŋgaa zəɗdandar daw? Ya səra fara fara, kah na, ndaw ŋga Gazlavay,
masa aa ma slərdərwa ŋga key sləra aŋga.»
35 Yesu aa bəcar a malula da ray ndaw aha, a ləvar: «Njey teete. Bey
da ray ndaw keɗe.» Malula da ray ndaw a heyey dac! a təɗda ndaw a, a
hwayak fa mey ŋga ndəhay tabiya, a bey da ray ndaw aha, kwa ta kar cek
daa ba.
36 Ndəhay cəpa feteɗe heyey a rəzlam, aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam:
«Haya! mey keɗe na, ara səkway ŋga mey wura, masa ndaw aha a təktar
ɗay a malula hay ŋga bam da ray ndəhay keɗe na!»
37 Da ray ŋgene, sləmay ŋga Yesu fa zəley kwa daa wura daa wura cəpa
daa hwayak a.

Yesu a mbəley masa-macay hay ga
(Matiye 8.14-17; Mark 1.29-34)

38 Yesu a bey daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay, a daw a way
*Simaŋw. Mamaŋ ŋga ŋgwas ŋga Simaŋw a, vaw fa car, awaw fa vaw
ga. Da ray ŋgene, aa cəfɗamara Yesu ŋga mbəlda.
39 A daw a gəɓey a ray a, ta', aa bəcey amba macay a, a mbəkda ŋgwas
aha. Macay a, mbak! a mbəkda, awaw fa vaw heyey daa saba. Wure
ŋgene, ŋgwas aha pərta! a lecey, ta', a vəltar cek mezəmey.
40 Fa dəɓa ha pas ma kəzley la na, ndəhay tabiya da slala ha masa
ndəhay ta macay hay da way ata hay daha, kwa macay hay wura wura, a
handamatərwa fa Yesu. A patar har pal pal tabiya a ray, a mbəldata.
41 Malula hay ga a bam da ray masa-macay hay a, a wudam, a ləvam:
«Kah Bəzey ŋga Gazlavay.» Ama Yesu aa bəctar a malula hay a, a təkta
ŋgaa guzley maja a sərmara aŋga *Kəriste.

Yesu a wuzey mey daa hwayak ŋga Jude
(Mark 1.35-39)

42 Slam ma wurey la na, Yesu a bey da wuzlah-way, a daw aa slam masa
ndəhay da hwaɗ a daa ba. Ndəhay ga fa səpmara, ta', a hətmar. Masa ata
ma hətmar la na, a wuɗam amba Yesu a njey ta ata, a mbəkdata ba.
43 Ama Yesu a ləvtar: «Si ya daw a slala hay mekele may ŋga wuzey
*Mey-maaya-mawiya da ray mewey ŋga Bay Gazlavay da ray ndəhay, maja
Bay Gazlavay a slərdiwa na, ŋga key sləra ha kəne.»
44 Ta', Yesu a daw a pəkta slala hay a, a wuzey mey ŋga Gazlavay daa
way-mewuzey-mey hay ŋga Gazlavay mekele mekele daa hwayak ŋga
*Jude.

4:32 4.32 Mt 7.28-29 **4:34 4.34** Mk 3.11 **4:41 4.41** Mk 3.11-12 **4:43 4.43** 11.2

5

Yesu a zəley ndəhay maakar ŋgeeme ŋga key gula aŋga hay
(Matiye 4.18-22; Mark 1.16-20)

1 Pas laŋgar daha, Yesu, aŋga da mey dəhwa ŋga Genezeret. Ndəhay
ga makustakaya, fa njanjərɗam vaw ŋgada cakay a, maja a wuɗam a
cəndamara mey ŋga Gazlavay.
2 Kwambiwal hay cew daha da mey dəhwa ha. Ndəhay ma kərza ewet,
ata da hwaɗ a daa saba, fa pərmata *tabaw ata hay. Yesu a hətatar
kwambiwal hay a.
3 Ta', a təpey aa kwambiwal ŋga ndaw mezəley *Simaŋw. Aa cəfɗa
Simaŋw ha ŋga ŋgəchada kwambiwal a nekəɗey ŋgada wuzlah yam.
Masa Simaŋw ma ŋgəchada kwambiwal a la na, Yesu ta', a njey ta njey a
hwaɗ a, fa wuzdatara mey ŋga Gazlavay a ndəhay da mey dəhwa ha.
4 Fa dəɓa ha masa aŋga ma wuzdatara mey ŋga Gazlavay la na, a ləvar
a Simaŋw: «Ŋgəchada kwambiwal akah aa slam masa yam da hwaɗ a
seleleŋ. Feteɗe, akwar ta mandala akah hay, kəzlamata tabaw akwar hay
aa yam a, ka hətam ewet la.»
5 Simaŋw a mbəɗdara, a ləvar: «Bay ala, tavaɗ tavaɗ keɗe, ala ta gəram
la daa ewet e, ama kwa ya ta hətam daa ba səlak. Yaw, da ara kah ma ləvya
na, ya kəzlamata tabaw hay a, aa yam a cəŋga.»
6 Ta', a kəzlamata tabaw ata hay aa yam, wure ŋgene, a kərzamawa
ewet ga daa yam a. Tabaw hay a, a zlamar ŋga ŋgərey maja ewet ga
kalah.
7 Anda keɗe, a gəvcamatərwa mandala ata hay daa kwambiwal mekele
ŋga jənmata. Mandala ata hay a, a samawa, a rəhdamata kwambiwal hay
cewete ta ewet, haa kwambiwal hay a, a wuɗam ŋga ndəkwam asi yam.
8-9 Ata Simaŋw *Piyer ta mandala aŋga hay tabiya, mandərzay a katar
maja ewet ga masa ata ma kərzamara ha. Masa Simaŋw aha ma hətar
maazla keɗe na, a regedey fa mey ŋga Yesu, a ləvar: «Bay Mahura, maaya
na, ya ŋgəchey la da cakay akah, maja yah na, ndaw ta mebərey.»
10 Ata *Jak ta *Jaŋ, bəza hay ŋga Zebede, ma kam sləra bama ta ata
Simaŋw, mandərzay a katar may. Da ray ŋgene, Yesu a ləvar a Simaŋw:
«Ka zlurey ba, dəga tasana ka da zəlwa ndəhay aa cəveɗ ŋga Bay Gazlavay
anda kah ma kərzey ewet keɗe.»
11 Ta', a ŋgəchadamata kwambiwal ata hay a rav-zazay, mbak! a
mbəkdamata cek ata hay tabiya, a diyam asi Yesu.

Yesu a pərey ndaw daa maasəkula
(Matiye 8.1-4; Mark 1.40-45)

12 Fa dəɓa ha, Yesu aa da slala laŋgar daha. Ndaw daha maasəkula fa
vaw zlap zlap. Ndaw aha a hətar Yesu na, ta', a daw a regedey fa mey
aŋga. A kar ambahw, a ləvar: «Bay aɗaw, da ka wuɗey na, ka gwa ŋga
pərya daa maasəkula aɗaw keɗe.»
13 Yesu tal! a təlda har aŋga, a gəsfar, a ləvar: «Ya wuɗey amba
maasəkula akah a pərey. Tərey ndaw mapərkaya dəɓa!» Wure wure
ŋgene, maasəkula fa ndaw aha daa saba.
14 Ta', Yesu a kəta, a ləvar: «Ka da wuzda cek masa yah ma kakawa keɗe
kwa a ndaw ba. Ama daw fa *ndaw ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, amba
a nəkaka. Fa dəɓa ha, vəlar cek a Gazlavay anda *kwakwas ŋga Mawiz
ma ləvey, ŋga wuzey a ndəhay, maasəkula fa vaw akah daa saba.»

5:4 5.4-9 Jaŋ 21.2-11 **5:11 5.11** Mt 8.21-22 **5:14 5.14** Lev 14.2-32; Mk 7.36; Lk 17.14

15 Ama ndəhay na, fa kadamara mey da ray Yesu ta gədaŋ ta gədaŋ cəŋga. Da ray ŋgene, ndəhay ga a samawa fa vəɗa, a kusam, amba a jəkam sləmay fa mey masa aa maa guzley, asaya, amba a mbəldata masa-macay hay.
16 Kwa ndəhay fa samawa ga na, Yesu a njey da cakay ata mandaw mandaw ba, ama a bey la da wuzlah ata, a daw aa slam masa ndəhay da hwaɗ a daa ba, amba a dərey daŋgay a Gazlavay.

Yesu a mbəley ndaw maahəlɓakaya
(Matiye 9.1-8; Mark 2.1-12)

17 Pas pal daha, Yesu faa sərkadata ndəhay. *Fariza hay ta *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz manjatakaya feteɗe may. A samawa da slala hay mekele mekele da *Galile ta da *Jude, leŋ daa berney ŋga *Jeruzelem. Bay Gazlavay a vəlar gədaŋ a Yesu ŋga mbəldata masa-macay hay.
18 Ndəhay daha, a samawa, a handamawa ndaw maahəlɓakaya manakaya da ray ɓeɓele. A səpam cəveɗ amba a mbəzdamara aa way masa Yesu aa da hwaɗ a, amba a pamara fa mey aŋga,
19 ama a hətam cəveɗ ba maja ndəhay ga kalah. Anda keɗe, a təpam aa ray ŋga way a, a wuram slam daa ray ŋga way a, a təldamara ndaw maahəlɓakaya kaa heyey da ray ɓeɓele aŋga ha ta laza, a wuzlah ndəhay makustakaya ga fa mey ŋga Yesu daa way a.
20 Masa Yesu ma nəka ndəhay a, fa təɓmara aŋga ta gədaŋ ŋga mbəlda ndaw ata na, ta', a ləvar a ndaw maahəlɓakaya heyey: «Jam aɗaw, ya fa ləvka mebərey da ray akah daa saba.»
21 Ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ta Fariza hay heyey a cəndamara mey keɗe na, a wulkam daa ray ata, a ləvam: «Ara səkway ŋga ndaw wura ma pa ray aŋga ŋga Gazlavay keɗe, na! Ma gwa ma mbəkda mebərey ŋga ndaw na, wa? Si Gazlavay pal taava aŋga ma gwa ma mbəkda mebərey ŋga ndaw, ba diya?»
22 Ama Yesu ta səra mewulkey ata sem, aa cəfɗata, a ləvtar: «Ka wulkam anda keɗe, maja me?
23 Ya gwa ya ləvar: "Mebərey akah daa saba", da daa ba, ya gwa ya ləvar: "Sləkɗey, daw ta salay akah." Dasi mey hay cewete keɗe na, masa ta banay ŋga ləvey ŋgada yah na, wura? *
24 Yaw, ya wuɗey amba ka sərmara yah, *Bəz ŋga Ndaw, yah ta gədaŋ ŋga mbəkey mebərey ŋga ndəhay da bəla.» Anda keɗe, Yesu ta', a ləvar a ndaw maahəlɓakaya heyey: «Ehe, ya fa ləvka: "Sləkɗey, la ɓeɓele akah, daw a way."»
25 Wure wure ŋgene, ndaw aha a sləkɗey, a lecey fa dey ata tabiya, a la ɓeɓele aŋga heyey, ta', a daw a way ta mehəlmey Gazlavay.
26 Ndəhay tabiya feteɗe a rəzlam. A həlmamara Gazlavay ta meney ray. A ləvam: «Cek masa ŋga menjey aləkwa, ya ta hətkwa daa ba na, ya ta hətkwar la tasana dəɓa.»

Yesu a zəla Levi ŋga səpa
(Matiye 9.9-13; Mark 2.13-17)

5:15 5.15 Mk 7.36 **5:16 5.16** Mt 14.23; 26.36-46; Mk 1.35; 6.46; Lk 3.21; 6.12; 9.18, 28-29; 11.1; SNM 1.14; 2.42; 6.4; 12.5 **5:20 5.20** 7.48; Mt 9.2 * **5:23 5.23** Yesu a wuɗey ŋga ləvey aŋga ta gəra ŋga ləvey: «Sləkɗey, daw ta salay akah», maja a gwamara ŋga hətmar cek masa aa ma da ka fara fara. Ama da a ləvey: «Mebərey akah daa saba» na, ta gəra ŋga ləvey ba, maja a gwamara ŋga hətmar cek aha fara fara ba. **5:24 5.24** Jaŋ 5.36

27 Fa dəɓa ha masa Yesu ma ka maazla keɗe la, a bawa daa way a, a daw,
a da nəkey dey na, a ray *ndaw ma cakala budaw mezəley *Levi. Aŋga
manjakaya fa key sləra daa slam mecekeley budaw. Ta', Yesu aa guzlar, a
ləvar: «Sawa, səpya.»
28 Da ray ŋgene, Levi a, pərta! a sləkɗey, a mbəkdata cek aŋga hay
tabiya, a daw asiya.
29 Fa dəɓa ha nekəɗey, Levi a kar gwagway mahura ŋgada Yesu da way
aŋga. Ndəhay ma cakala budaw ta ndəhay mekele makustakaya ga feteɗe,
a zəmamara ɗaf ŋga gwagway a bama.
30 *Fariza hay ta *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz da wuzlah
ata, aa ŋguram mey, a ləvmatar a *gula hay ŋga Yesu: «Ka zəmam ɗaf
ta ndəhay ma cakala budaw leŋ ta ndəhay ma zləɓa kwakwas ŋga Mawiz
na, kwara?»
31 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ndəhay masa ata wurwer na, mey ata
ta ndaw ma vəlda slalak daa ba. Ama ma wuɗey mey ŋga ndaw ma vəlda
slalak na, si ndəhay masa-macay hay gway.
32 Yaw, ndəhay ma wulkam ata ndəhay maaya fa mey ŋga Gazlavay
na, Gazlavay ta slərdiwa ŋga zəlta daa ba, ama a slərdiwa na, ŋga zəley
ndəhay masa ta mebərey amba a mbəɗdamara menjey ata, a səpmara
Gazlavay ta mevel pal.»

Mey da ray mekey daliyam
(Matiye 9.14-17; Mark 2.18-22)

33 *Fariza hay heyey a ləvmar a Yesu: «Gula hay ŋga *Jaŋ-Baptis ta pas
laŋgar fa kam *daliyam, fa dəram daŋgay, asaya, gula ala hay fa kamara
kəne may. Ama gula akah hay na, a zəmam cek, a sam cek mandaw
mandaw na, maja me?»
34 Yesu a mbəɗdatara ta mey-meŋgey, a ləvey: «Da ndaw a zəlwa
ndəhay aa mekey məlak ŋga kwakwa ŋga zəmey cek na, ndəhay a, a
gwamara a kam daliyam daa masa zel-kwakwa ha aa da cakay ata daw?
A kam daliyam ba səlak.
35 Ama pas a, a sawa la, masa ata ma da kərzamara zel-kwakwa ha. Daa
ŋgene dəɓa na, a kam daliyam la.»
36 Fa dəɓa ha Yesu a ŋgatara mey a saya ta zana, a ləvey: «Kwa ndaw
ma ŋgərey zana mawiya ŋga ɗəpey zana magurma na, daa ba. Da a ka
kəne na, ta nəsa zana mawiya sem, zana ha fa da cəmam ta magurma daa
ba.
37 Asaya, ndaw a gwa ŋga zlərey wuzam meedeɗek e aa kwene-kwene †
magurma ba. Da a zləra a hwaɗ a na, wuzam a, a məsley, a ŋgəra kwene-
kwene he la. Wuzam a, a mbəɗey la, asaya, kwene-kwene he a nəsey
la.
38 Si ka zləra wuzam meedeɗek e aa kwene-kwene mawiya.
39 Da ndaw fa sey wuzam maməslkaya na, a wuɗey ŋga sey meedeɗek
e saba, maja a wulkey wuzam maməslkaya na, a fəna meedeɗek e.»

6

Yesu, aŋga bay ma wey da ray pas meməskey-vaw
(Matiye 12.1-8; Mark 2.23-28)

5:28 5.28 Mt 8.21-22 **5:29 5.29** Mt 9.10 **5:32 5.32** 19.10 **5:33 5.33** Mt 6.16-17; 11.18-19; Lk 7.33-34 **5:34 5.34** Mt 9.15 † **5:37 5.37** kwene-kwene: Ara cek anda des (gwajakwaɗ) ama makakaya ta ambal.

1 Ta *pas meməskey-vaw daha, ata Yesu ta gula aŋga hay a diyam taa ley
ŋga cek anda daw *. Gula aŋga hay heyey a həɓam cek aha, a babərmara,
aa mbəɗmara.
2 Maja ŋgene, ndəhay da wuzlah *Fariza hay a ləvmatar: «Akwar fa
kam cek matəkakaya daa *kwakwas ŋga Mawiz ta pas meməskey-vaw na,
maja me?»
3 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Akwar ta jaŋgamara daa ɗerewel ŋga
Gazlavay cek masa *Davit ma ka zleezle na, daa ba daw? Ta pas laŋgar
daha, ata Davit ta ndəhay aŋga hay, may fa catar, ama cek mezəmey fa ata
daa ba.
4 Maja ŋgene Davit e a mbəzey aa way ŋga Gazlavay, a təɓwa peŋ masa
mavəldakaya ŋgada Gazlavay, ta' a zəmey, asaya, a vəltar a ndəhay aŋga
hay may. Ama, peŋ e na, kwakwas ŋga Mawiz a vəley cəveɗ a ndəhay
tabiya ŋga zəmamara ba, si ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay gway.»
5 Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Ma wey da ray pas meməskey-vaw na,
ara yah, *Bəz ŋga Ndaw.»

Yesu a ɗiyra har maməckaya ŋga ndaw ta pas meməskey-vaw (Matiye 12.9-14; Mark 3.1-6)

6 Ta *pas meməskey-vaw daha saya, Yesu a daw aa *way-mewuzey-mey
ŋga Gazlavay. Ta', aa sərkadata ndəhay daa way a. Ndaw daha feteɗe,
har-zəmay maməckaya.
7 *Ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ta *Fariza hay, ata feteɗe
may. Fa jəɗmara Yesu da a da mbəley ndaw ta pas meməskey-vaw kwa.
A jəɗmara anda keɗe na, amba a hətam mey ŋga kərza Yesu.
8 Ama Yesu a səra mewulkey ata. Da ray ŋgene, aa guzlar a ndaw
masa har maməckaya heyey, a ləvar: «Sləkɗey, lecey fa mey ŋga ndəhay
tabiya.» Ndaw aha, ta', a sləkɗey, a lecey.
9 Fa dəɓa ha, Yesu aa guzltar a ndəhay ma jəɗmara heyey, a ləvtar:
«Yaw, ya wuɗey yaa cəfɗakwar, kwakwas aləkwa a ləvey na, kwara? Ta
pas meməskey-vaw na, aləkwa ta cəveɗ ŋga key maaya a ndaw daw, da
daa ba, ŋga key maaya ba daw? Aləkwa ta cəveɗ ŋga ləhey ndaw daa
meməcey daw, da daa ba, ŋga mbəkey ndaw ŋga məcey daw?»
10 Ta', Yesu a nəkta tabiya pal pal ɗagay, fa dəɓa ha, aa guzlar a ndaw
heyey, a ləvar: «Təldərwa har a.» Tal! a təldara har a. Har a, ta', a ɗiyey
aa slam a.
11 Ama Fariza hay ta ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz heyey
na, mevel a catar ga. A zlamar mesley yawa da wuzlah ata, a ləvam: «Ya
da kadakwa ndaw Yesu kaa na, kwara?»

Yesu a weley ndəhay meslərey aŋga hay kuraw a ray a cew (Matiye 10.1-4; Mark 3.13-19)

12 Daa ɗar hay a ŋgene, Yesu a daw a aŋgwa ŋga dərwa daŋgay. Feteɗe
tavaɗ tavaɗ aŋga fa dərey daŋgay a Gazlavay.
13 Masa slam ma wurey cay na, ta', a zəlta gula aŋga hay a cakay a. A
weley ndəhay kuraw a ray a cew da wuzlah ata, a pata ŋga ndəhay aŋga
hay meslərey.
14 A pey ŋga ndəhay meslərey a na, *Simaŋw, ndaw masa aa ma
par mezəley *Piyer heyey, ta məlmaha *Andəre, *Jak, *Jaŋ, *Fəlep,
*Bartelemey,

---

* **6:1 6.1** cek anda daw: Ta mey Pəlta na, mezəley «alkamaari», ta mey Nasara «le blé». **6:1 6.1** Mew 23.25 **6:2 6.2** Mab 20.8-10 **6:3 6.3-4** 1Sam 21.2-7; Lev 24.5-9 **6:6 6.6-11** Mk 2.27-28 **6:11 6.11** Jaŋ 5.16, 18 **6:12 6.12** 5.16 **6:14 6.14-16** SNM 1.13; Jaŋ 1.40-44

15 *Matiye, *Tuma, Jak bəzey ŋga Alfe, Simaŋw, ndaw da wuzlah ndəhay
ma wuɗam ŋga ləhdamata ndəhay ata hay dasi har ŋga masa-gəra ata hay,
16 Jud bəzey ŋga Jak, ta Juda Iskariyawt ndaw ma vəlda Yesu a har masa-
gəra aŋga hay.

Yesu a mbəley masa-macay hay
(Matiye 4.23-25)

17 Fa dəɓa ha, Yesu a pawa salay daa aŋgwa ta ndəhay aŋga hay
meslərey. A lacam aa papalah aa slam masa ndəhay aŋga hay siya hay
ga da hwaɗ a. Ndəhay mekele ga feteɗe daha a samawa daa hwayak ŋga
*Jude. Kwa daa berney ŋga *Jeruzelem ta samawa la may. Asaya, ndəhay
siya a samawa daa berney ŋga Tir ta ŋga Sidaŋw, berney hay masa da
mey-bəlay.
18 Ndəhay a ŋgene a samawa ŋga cəney mey ŋga Yesu, asaya, a samawa
amba Yesu a mbəldata daa macay ata hay. Da wuzlah ndəhay a ŋgene na,
ndəhay ta malula da ray daha fa səram banay. Yesu ta', a ɓəlta malula da
ray ndəhay a.
19 Ndəhay tabiya a səpam cəveɗ ŋga gəsey fa Yesu maja gədaŋ daa vaw
aŋga fa bawa ŋga mbəldata ndəhay tabiya.

Mey da ray maaya ŋga Gazlavay ta banay ma da sawa a ray ndəhay
(Matiye 5.1-12)

20 Masa Yesu ma mbəldata masa-macay hay cay na, a mbəɗey dey ŋgada
fa ndəhay aŋga hay, a ləvtar:
«Akwar masa-viya hay,
maaya ŋga Gazlavay aa da ray akwar
maja Bay Gazlavay fa wey da ray akwar fara fara.
21 Akwar masa may fa cakwar wure keɗe,
maaya ŋga Gazlavay aa da ray akwar
maja Gazlavay a rəhdakwar la.
Akwar masa fa təwam wure keɗe,
maaya ŋga Gazlavay aa da ray akwar
maja kaa saŋgəram la.
22 «Da ndəhay fa rəsmakwar,
fa mbəɗmakwar dəɓa,
fa cəɗmakwar, asaya,
faa guzlam mey hay maaya ba a ray akwar,
maja akwar gula aɗaw hay, yah, *Bəz ŋga Ndaw na,
maaya ŋga Gazlavay aa da ray akwar.
23 Da masa ndəhay a fa kamakwar anda keɗe na,
sasəmam, jəvam ta meeməlkey
maja Gazlavay a pəlkwara mawurɓay akwar la
maaya maaya da gazlavay da vaɗ.
Papaŋ ŋga papa ata hay a sərdamata banay
ta ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle na, kəne.
24 Ama akwar masa-zleley hay na,
banay a sawa la a ray akwar
maja akwar ta zəmamara wiya akwar cay wure keɗe.
25 Akwar masa ma rəham sem wure keɗe,
banay a sawa la a ray akwar,

6:19 6.19 Mt 9.20 **6:20 6.20** Jak 2.5 **6:20 6.20-49** Mt 5–7 **6:21 6.21** CWJ 7.16-17; Jer 31.25; Ps 126.5; Iz 61.3 **6:22 6.22** Mt 5.11; Jaŋ 16.2; SNM 5.41; 1Pi 4.14 **6:23 6.23** Mt 5.12 **6:24 6.24** Mt 19.23-24; Jak 5.1

maja may a cakwar la.
Akwar masa faa saŋgəram wure keɗe,
ka da njam daa banay, ka təwam la.
26 «Akwar masa ndəhay faa həmdamakwar wure keɗe,
banay a sawa la a ray akwar.
Ara anda keɗe papaŋ ŋga papa ata hay zleezle
maa həmdamata ndəhay ma təla mey ta membərzley.»

Mey da ray mewuɗey masa-gəra hay (Matiye 5.38-48; 7.12a)

27 Yesu a ləvtar saya: «Wure keɗe ya fa ləvkwar, akwar ndəhay masa ma jəkam sləmay fa mey aɗaw: Wuɗmata masa-gəra akwar hay, kamatar maaya a ndəhay masa ma ŋgəldamakwar ba,
28 pəsmatar mey a ndəhay masa ma nəsmakwar, dəram daŋgay maja ndəhay ma sərdamakwar banay.
29 Da ndaw a kəɗka a cakay baazlam na, mbəɗdara cakay laŋgar saya. Da ndaw a lakawa dawura akah na, mbəkda ŋga la, vəldara ɗeŋ-kece saya.
30 Kwa waawa maa cəfɗafaka cek na, vəlar. Da ndaw ta ley cek la fa kah na, ka daa cəfɗa həz-hez † ba.
31 Wure keɗe, kamatar cek maaya a ndəhay, anda akwar ma wuɗam ŋga kamakwara maaya kəne may.
32 «Da ka wuɗam ndəhay ma wuɗmakwar daada gway na, ka wulkam Gazlavay a kakwar maaya la maja daw? Maja kwa ndəhay masa ta mebərey na, fa wuɗmata ndəhay masa ma wuɗmata kəne.
33 Da ka kam cek maaya ŋgada ndəhay masa ma kamakwar maaya gway na, ka wulkam Gazlavay a kakwar maaya la maja daw? Maja kwa ndəhay masa ta mebərey na, fa kamara kəne may.
34 Yaw, da ka vəlam cek hay a ndəhay masa ka wulkam wara a vəhdamakwara gway na, Gazlavay a vəlkwar cek maaya la maja daw? Maja kwa ndəhay masa ta mebərey na, fa vəlmatar cek hay a ndəhay masa wara a vəhdamatara kəne.
35 Ama akwar na, wuɗmata masa-gəra akwar hay, kamatar maaya, vəlmatar cek a ndəhay masa ma gwamara ŋga vəhdamakwara ba. Da akwar fa kamara anda keɗe na, Bay Gazlavay da vaɗ a pəlkwara mawurɓay akwar la ga, a tərdakwar la ŋga bəz aŋga hay, maja aŋga na, fa sərey dey-ceceh fa ndəhay masa ma kam suse ba, leŋ fa ndəhay malamba hay.
36 Kam maaya a ndəhay anda Papa aləkwa Bay Gazlavay ma key maaya a ndəhay.»

Mey da ray membəkey mebərey ŋga ndəhay (Matiye 7.1-5)

37 Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Ka da wulkam daa mevel akwar, ka ləvam,"Anja manaŋ ŋgaa zəɗey maja mebərey aŋga na" kəne ba, maja Bay Gazlavay a daa zəɗdakwar maja mebərey akwar kəne may. Ka da mbəɗmatar ray a ndəhay ba, anda keɗe Bay Gazlavay a mbəɗkwar ray daa ba may. Mbəkdamatara mebərey ŋga ndəhay, Gazlavay a mbəkdakwara mebərey akwar la kəne may.

6:25 6.25 1Kwr 4.8 **6:26 6.26** Jak 4.4; Jer 5.31 **6:29 6.29** Rm 12.17; 1Kwr 6.7 † **6:30 6.30** həz-hez: ŋgəz-ŋgez ta mey Zədem **6:35 6.35** vəley cek: Lev 25.35-36 **6:37 6.37** Mt 6.14-15; Mk 11.25-26

38 Vəlam cek a ndəhay, Gazlavay a vəlkwar la kəne. A da kwiykwar ga aa
gabal akwar mahura, a rəɗkwara, aa jəkakwara haa a rəhey, siya mbak.
Bay Gazlavay a da wakwara cek ta daram masa akwar ma wamatara a
ndəhay mekele may.»
39 Fa dəɓa ha, Yesu aa guzltar ta mey-meŋgey saya, a ləvtar: «Ndaw-
wulaf a gwa ŋga ɗaɗa ndaw-wulaf cəla daw? Da ndaw-wulaf a ɗaɗa
wulaf cəla na, ata cewete a təɗam la aa vəgeɗ.
40 Yaw, ndaw maa sərkey na, a səra cek a fəna ndaw maa sərkada ba.
Ama da ndaw a taa sərkey la maaya maaya na, aŋga anda ndaw maa
sərkada ha gway.»
41 Ta', Yesu a ŋgey mey mekele saya, a ləvey: «Ka nəkey dey fa guzer
daa dey ŋga məlmakw, ama hwadam mahura masa daa dey akah na, ka
wulkey da ray a ba na, kwara?
42 Ka gwa ŋga ləvar ŋgada məlmakw, "Məlma aɗaw, ɗagay ya lakawa
guzer daa dey akah la". Anja kah na, hwadam mahura daa dey akah daha,
ama ka hətar ba na, kwara? Kah, ndaw masa ta neneh cew! La hwadam
daa dey akah la ɗagay, amba ka hətar dey njəɗ-njeɗ ŋga ley guzer daa
dey ŋga məlmakw.»

Mey-meŋgey ta wudez meyey babəza maaya ta maaya ba (Matiye 7.16-20; 12.33-35)

43 Yesu a ləvtar saya: «Fara fara, wudez masa maaya na, a yey babəza
maaya ba na, daa ba. Yaw, wudez masa fa ɓetey ta ɓetey na, a yey babəza
maaya na, daa ba may.
44 Kwa wudez wura wura a da sərey na, fa babəza ha. Anda keɗe, ka gwa
ŋga ŋgəley səkeɗ fa manjaraf ba. Ka gwa ŋga ŋgəley gudav fa bəz-tak ba.
45 Ndaw maaya na, fa wuzdərwa cek masa maaya daa mevel aŋga
maaya. Ndaw malamba may, fa wuzdərwa cek maaya ba daa mevel aŋga
maaya ba. Fara fara, mey masa ndaw maa guzlda na, fa wuzdərwa cek
masa maɓadakaya daa mevel aŋga.»

Mey-meŋgey ta way hay cew (Matiye 7.24-27)

46 Yesu a ləvtar: «Ka zəlmaya "Bay Mahura, Bay Mahura" ama ka kamara
cek anda yah ma ləvkwar ba na, maja me?
47 Wure keɗe amba ya wuzdakwara kwa waawa ma sawa fa yah, ma
jəkey sləmay fa mey aɗaw, ma ka cek anda mey a la na,
48 ya wa ndaw aha ta ndaw ma wuɗey ŋga ləmey way, ma zləɗa salay
ŋga way a maaya maaya kasl fa pəraɗ. A pa salay a, a ray a. Pas masa var
ta pawa la, wayam a lawa, a zləra way a, ama a gwa ŋga bəzla ba maja
salay ŋga way a mapakaya maaya da ray pəraɗ.
49 Ama ndaw ma cənda mey aɗaw, ma ka cek anda mey a daa ba na, ya
wa ta ndaw ma pey salay ŋga way manjar ŋga zləɗey. Pas masa var ta
pawa la, wayam a lawa, a zləra way a, way a kərep! a bəzley cəpa.»

7

Yesu a mbəlda madərlam ŋga mahura ŋga sewje hay (Matiye 8.5-13)

1 Masa Yesu ma wuzdatara mey aŋga cay tabiya a ndəhay na, ta', a daw
a Kapernayum.

6:38 6.38 Mk 4.24 **6:39 6.39** Mt 15.14 **6:40 6.40** Mt 10.24-25 **6:46 6.46** Mal 1.6 **6:46 6.46-49** Mt 7.21 **7:1 7.1** Mt 7.28

2 Feteɗe, ndaw Rawma daha, aŋga mahura ŋga sewje hay temere. Ndaw
a ŋgene, a wuɗa madərlam aŋga daha kalah. Ama madərlam a, vaw fa
car ga, fa da məcey.
3 Masa ndaw a ma cənda mey da ray Yesu na, ta', a slərey ndəhay mahura
hay ŋga *Jəwif hay da slala ha ŋgene fa Yesu ŋgaa cəfɗamərwa ŋga sawa
amba a mbəlda madərlam aŋga ha.
4-5 Ndəhay mahura hay a, a wusam fa Yesu, a kamar ambahw, a ləvmar:
«Maaya na, ka jəna mahura ŋga sewje hay a. Ara ndaw maaya ŋga jəney,
maja a wuɗndakwar aləkwa Jəwif hay kalah, ara aŋga ma ləmndakwara
*way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay feɗe.»
6 Masa Yesu ma cənda mey a la na, ta', a diyam bama. A wusam gweegwe
ta way ŋga mahura ŋga sewje hay heyey na, mahura ŋga sewje hay a,
a slərey jam aŋga hay fa Yesu ŋga ləvmar: «Mahura ŋga sewje hay a
ləvey: "Bay aɗaw, ka da gərwa vaw ŋga sawa saba, maja ya wusa amba
ka mbəzey a way aɗaw ba.
7 Maja ŋgene, ya nəka na, ya wusa ŋga wusey fa mey akah ba. Ama, da
ka ta ləvey mey pal la na, madərlam aɗaw a mbəley la.
8 Ya ləvka anda keɗe maja yah na, sewje hay mahura da ray aɗaw daha,
asaya, yah mahura da ray sewje hay mekele may. Da ya ləvar ŋgada sewje
laŋgar "daw", a daw. Da ya ləvar ŋgada ndaw laŋgar "sawa", a sawa. Da
ya ləvar ŋgada beke aɗaw "ka sləra keɗe", a ka.»
9 Masa Yesu ma cənda mey a keɗe la na, a mbafar ara mey ba. A mbəɗey
dey fa dəɓa ŋgada fa ndəhay ma diyam asiya, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar,
fara fara kwa ya ta hətey ndaw ma paya ŋga ndaw aŋga fara fara anda
ndaw keɗe daa ba səlak, kwa da wuzlah səkway aɗaw hay *Israyel hay,
ya ta hətey daa ba.»
10 Ndəhay masa mahura ŋga sewje hay ma slərdata heyey na, a
vəhmawa a way, a hətfamar madərlam a, vaw fa car daa saba.

Yesu a sləkɗadərwa bəzey ŋga ŋgwas-vagay daa meməcey

11 Fa dəɓa ha, Yesu a diyam ta gula aŋga hay leŋ ta ndəhay mekele
mekele ga a slala Nayiŋ.
12 Masa gweegwe fa da mbəzam a slala ha na, a cam ray ta ndəhay
fa lamawa vagay ŋga bəzey ŋgadaa cəvay. Ara bəzey ŋga ŋgwas-vagay
daha. Bəzey aŋga ha pal ŋgene. Ndəhay ga da slala ha fa diyam asi vagay
a.
13 Masa Bay Mahura ma hətar ŋgwas aha na, a kar dey-ceceh, a ləvar:
«Dəka mevel, ka təway ba!»
14 Aŋga ma ləvar la anda keɗe na, ta', a ŋgəchey, a gəsfar har fa ɓeɓele
masa vagay da ray a heyey. Ta', ndəhay ma lamara vagay kaa, a lacam.
Yesu aa guzlar a vagay a, a ləvar: «Bəz-gula, ya fa ləvka: "Sləkɗey!"»
15 Vagay kaa, ta', a sləkɗey, a njey ta njey, a zlar meeguzley. Yesu a ləvar
a mamaha: «Ehe, bəzey akah!»
16 Ndəhay tabiya a rəzlam, a zluram, a həlmamara Gazlavay, a ləvam:
«Tasana, ndaw mahura ma təla mey ŋga Gazlavay ta sawa la a wuzlah
aləkwa.» A ləvam saya: «Gazlavay ta sawa la ŋga jəney ndəhay aŋga
hay.»
17 Ndəhay daa hwayak ŋga *Jude tabiya ta daa hwayak hay masa ta
cakay tabiya ta cəndamara cek masa Yesu ma ka keɗe la.

7:12 7.12 1Bay 17.17 **7:15 7.15** 1Bay 17.22-23 **7:16 7.16** 1.68; 19.44; ***ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay:*** Mt 16.14; 21.11, 46; 26.68; Mk 6.15; 8.28; 14.65; Lk 7.39; 9.8, 19; 22.64; 24.19; Jaŋ 4.19; 6.14; 7.40; 9.17

Jaŋ-Baptis a slərdata gula aŋga hay cew fa Yesu (Matiye 11.2-19)

18 Daa masa *Jaŋ-Baptis aŋga daa fərsəne na, gula aŋga hay aa guzlmar
da ray cek hay tabiya masa Yesu ma kata. Ta', Jaŋ-Baptis a zəlwa gula
aŋga hay cew,
19 a slərdata fa Bay Mahura amba aa cəfɗamara, a ləvmar: «Kah na,
*Kəriste, ndaw ma da sawa ŋga ləhdata ndəhay heyey daw? Da daa ba,
ya səkwam ndaw mekele ma da sawa daw?»
20 Ta', a diyam. Masa ata ma wusam fa Yesu la na, a ləvmar: «Jaŋ-Baptis
a slərdandərwa ŋgaa cəfɗaka, a ləvey: "Kah na, Kəriste, ndaw ma da sawa
ŋga ləhdata ndəhay heyey daw? Da daa ba, ya səkwam ndaw mekele ma
da sawa daw?"»
21 Ta pas ŋgene, Yesu fa mbəley masa-macay hay ga, kwa cek mecey
wura wura cəpa, fa ɓəley malula hay da ray ndəhay ga, asaya, fa wurey
dey ŋga wulaf hay ga.
22 Fa dəɓa ha, a mbəɗdatara a ndəhay masa *Jaŋ ma slərdata heyey,
a ləvtar: «Diyam, kadamara cek masa akwar ma hətmar ta dey akwar,
ta akwar ma cəndamara ta sləmay akwar a Jaŋ-Baptis a. Ləvmar na,
wulaf hay fa hətmar dey dəɓa, jegwer * hay fa diyam maaya maaya ta
salay ata, maasəkula hay ta səɗam sem, madagazlam hay fa cənam sləmay,
ndəhay maməctakaya fa sləkɗamawa daa meməcey, ndəhay masa-viya
hay fa cəndamara Mey-maaya-mawiya dəɓa.
23 Ndaw ma mbəkda metəɓey-mey aɗaw ba maja sləra masa yah ma ka
na, maaya ŋga Gazlavay aa da ray a.»

Mey da ray Jaŋ-Baptis

24 Ndəhay masa *Jaŋ-Baptis ma slərdata heyey ma diyam la na, Yesu a
zlar maa guzltar da ray Jaŋ-Baptis a, a ndəhay ga da cakay a, a ləvtar:
«Akwar ma diyam a wuzlah-ley na, ŋga nəkwa me? Ka nəkmawa na,
guzer masa memeɗ ma wusa daw? Ara aŋga ba, ba diya?
25 Kaa, akwar ma diyam ŋga nəkwa na, me? Ka nəkmawa na, ndaw
masa ma pey zana maaya fa vaw daw? Anja ndəhay masa ma pam zana
maaya fa vaw na, ara ndəhay ma njam daa wiya da way bay hay, ba diya?
26 Wuzdamiwa, ka diyam ŋga nəkwa na, wa? Ka nəkmawa na, *ndaw
ma təla mey ŋga Gazlavay, ba diya? Ya fa ləvkwar, fara fara ara aŋga.
Ama a fəna ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay la saya,
27 maja *Jaŋ a na, ara ndaw masa mey ŋga Gazlavay mawuzlalakaya
maa guzley da ray a, a ləvey:
"Bay Gazlavay a ləvar a Bəzey aŋga:
Ehe, ya fa slərey maslaŋ-cəveɗ aɗaw fa mey akah,
amba a ɗiykawa cəveɗ akah."»
28 Yesu a ləvtar saya: «Ya fa ləvkwar fara fara, da wuzlah ndəhay da bəla
na, kwa ndaw ma fəna Jaŋ-Baptis daa ba. Ama ndaw mecəhe da wuzlah
ndəhay masa Bay Gazlavay fa wey da ray ata na, ndaw aha a fəna Jaŋ-
Baptis.
29 «Ndəhay cəpa feteɗe ma cəndamara mey ŋga Jaŋ na, ta təɓmara mey
a la, a sərmara Gazlavay fa key cek ta cəveɗ e. Kwa ma cakala budaw
hay ta təɓmara la may. Ndəhay a ŋgene ta təɓmara la amba Jaŋ-Baptis a
katar *baptem.

---

* **7:22 7.22** jegwer: Ndaw masa salay pal maaya ba. **7:22 7.22** 4.18-19; Mt 11.5 **7:27 7.27** Mal 3.1; Mab 23.20; Mk 1.2; Lk 1.76 **7:29 7.29** 3.7, 12 **7:29 7.29-30** Mt 21.32

30 Ama *Fariza hay ta *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ta
təɓmara cek masa Gazlavay ma wuɗey ŋgada ata na, daa ba, maja a
wuɗam Jaŋ-Baptis a katar baptem ba.»
31 Yesu aa guzltar mey mekele saya, a ləvtar: «Ya da wa səkway ŋga
ndəhay masa wure keɗe kaa na, ta me? Ata anda me?
32 Ata anda bəza hay masa manjatakaya fa yam mey da wuzlah ata, a
ləvam: “Ala ta famakwar sləlam la, ama akwar ta gərvam daa ba. Ala ta
zlamakwar walay vagay la, ama akwar ta təwam daa ba.”
33 Ya ləvkwar anda keɗe na, maja Jaŋ-Baptis ta sawa la ŋga wuzkwar
mey. A zəmey ɗaf anda ndəhay mekele ba, a sey wuzam ba, ama ka ləvam:
“Aŋga ta malula da ray.”
34 Yah, *Bəz ŋga Ndaw, ya sawa, ya fa zəmey cek, ya fa sey cek anda
ndəhay mekele. Ama ka ləvam: “Nəkmara, ndaw a keɗe, a wulkey si ŋga
zəmey cek ta ŋga sey wuzam ŋgada hwaɗ aŋga gway. Asaya, aŋga na,
ara jam ŋga ndəhay ma cakala budaw ta ŋga ndəhay ma zləɓa kwakwas
ŋga Mawiz.”
35 Ama yah na, ya fa ləvkwar, ndəhay a da sərmara leŋgesl ŋga Gazlavay,
aŋga maaya na, ta fa ndəhay aŋga hay tabiya ma təɓmara leŋgesl e.»

Ŋgwas ta mebərey a mbəɗar ɓərdey fa salay ŋga Yesu

36 Ndaw Fariza daha, a zəla Yesu a way aŋga ŋga zəmey ɗaf. Yesu a daw
a way ndaw aha, ta’, a njam ŋga zəmey ɗaf.
37 Da slala ha ŋgene ŋgwas daha, aa fa key mebərey kalah. A cənda
masa Yesu fa zəmey ɗaf da way ndaw Fariza ha na, ta’, a daw ta kwalaba
marəhkaya ta ɓərdey da har a way ndaw aha. Kwalaba ha ŋga aŋgwa
maavərkwakaya mezəley «*albaatəra».
38 A regedey gweegwe ta salay ŋga Yesu. A təway haa matəway a, a
gəcey fa salay ŋga Yesu, a takwaɗa salay a ta eŋgwec ŋga ray aŋga, a
kərza salay a, a səmɗa, ta’, a mbəɗdara ɓərdey heyey fa vəɗa.
39 Ndaw Fariza ma zəla Yesu ŋga zəmey ɗaf heyey, ma hətar ŋgwas aha
fa takwaɗa salay ŋga Yesu na, a wulkey daa ray aŋga, a ləvey: «Da ndaw
keɗe fara fara ara *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay na, anja a səra ŋgwas
ma gəsfar fa salay keɗe na, ara ŋgwas ta mebərey kalah.»
40 Da ray ŋgene, Yesu aa guzlar a ndaw Fariza ha, a ləvar: «*Simaŋw, ya
wuɗey ŋgaa guzlka mey pal.» Simaŋw a mbəɗdara, a ləvar: «Gweguzley
taw, Bay aɗaw.»
41 Yesu a ləvar: «Ndəhay cew daha, a lam dəvaz fa ndaw. Ndaw pal a
ley gabal temere zlam. Ndaw laŋgar a ley gabal kwakwar zlam †.
42 Ama ata cewete ta gwamara ŋga pəlmara dəvaz a daa ba. Anda keɗe,
ndaw ma vəldatara dəvaz a heyey, a mbəkdatara dəvaz a. Yaw, dasi ata
cewete keɗe na, ma da wuɗa ndaw ma mbəkdatara dəvaz a kalah na, wa?»

43 Simaŋw a mbəɗdara, a ləvar: «Ya wulkey ma da wuɗa kalah na, ndaw
masa aa ma mbəkdara dəvaz ga da ray a heyey.» Ta’, Yesu a ləvar: «Ahaw
fara, ka taa guzley la, ara aŋga.»
44 Fa dəɓa ha, ta’, a mbəɗey dey fa ŋgwas kaa heyey, a ləvar a Simaŋw:
«Ka fa hətar ŋgwas keɗe, ba diya? Ya sawa na, a way akah, ama ka ta vəlya

---

7:33 7.33 1.15 **7:33 7.33-34** Mt 9.14; Mk 2.18; Lk 5.33 **7:34 7.34** Mt 9.10 **7:36 7.36** 11.37 **7:37 7.37-38** Mt 26.6-7; Mk 14.3 **7:39 7.39** 7.16 † **7:41 7.41** gabal temere zlam: Ta mey Gərek a ləvey «*deniye* temere zlam.» *Deniye* pal na, ara mawurɓay ŋga sləra ŋga ndaw fa mevərndey. **7:42 7.42** Mt 18.27

yam ŋga pərey salay daa ba. Aŋga na, ta pəryawa salay la ta matəway, ta takwaɗayawa la ta eŋgwec ŋga ray aŋga.
45 Ya sawa a way akah, ka ta təɓya maaya maaya daa ba, ama aŋga na, dəga aŋga ma mbəzwa a way akah keɗe haa wure keɗe ta mbəkda ŋga səmɗayawa salay daa ba.
46 Ka ta takwaɗaya mal fa ray daa ba, ama aŋga ta mbəɗya ɓərdey la fa salay aɗaw.
47 Da ray ŋgene, ya fa ləvka masa aŋga ma wuɗya keɗe na, fa wuzdərwa kwa aŋga ta mebərey ga kalah na, mebərey a daa saba. Ama ndaw ma wulkey aŋga ta mebərey ga daa ba, amba Bay Gazlavay a mbəkdara mebərey a na, ŋgene ara ndaw ma wuɗa Gazlavay nekəɗey gway.»
48 Fa dəɓa ha, Yesu a ləvar a ŋgwas heyey: «Mebərey akah daa saba.»
49 Ndəhay masa manjatakaya ŋga zəmey ɗaf bama heyey, aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Keɗe na, ara wa masa ma gwa ŋga mbəkey mebərey ŋga ndaw keɗe na!»
50 Ama Yesu a ləvar a ŋgwas a heyey: «Bay Gazlavay ta ləhdaka cay daa mebərey, maja kah ma paya ŋga ndaw akah fara fara. Daw ta zazay.»

8

Ma pəkam ta Yesu na, wa hay wa?

1 Fa dəɓa ha, Yesu a daw aa berney hay leŋ a slala hay ŋga wuzey *Mey-maaya-mawiya da ray mewey ŋga Gazlavay da ray ndəhay. Ndəhay masa ma pəkam ta Yesu na, ara gula aŋga hay kuraw a ray a cew
2 ta ŋgusay masa aŋga ma ɓəley malula da ray ata, ta masa aŋga ma mbəldata daa macay. Ŋgusay a na, ara *Mari da Magdala, ŋgwas masa Yesu ma ɓəley malula maasala da ray a heyey,
3 Zaan, ŋgwas ŋga Kuza ndaw ma nəkey dey fa zleley ŋga Bay *Herawt, leŋ Suzan, ta ŋgusay mekele mekele. Ŋgusay a na, a jənmata ata Yesu ta gula aŋga hay kuraw a ray a cew ta zleley ata hay.

Mey-meŋgey ta ndaw maa kwecey hulfaɗ a ley
(Matiye 13.1-23; Mark 4.1-20)

4 Daa berney hay mekele mekele ndəhay fa samawa fa Yesu. Masa ndəhay ga ata da cakay a na, Yesu ta', aa guzltar ta mey-meŋgey, a ləvey:
5 «Ndaw mehəvey daha, a daw ŋgaa kwecey hulfaɗ a ley aŋga. Daa masa aŋga faa kwacada hulfaɗ a na, hulfaɗ laŋgar a kəzley aa cəveɗ. Ndəhay a diyam ta ray a. Ɗiyaŋ hay a ndamara.
6 Siya a kəzley aa slam masa pəraɗ, a pəcwa nekəɗey na, a kweley maja yam daa slam aha daa ba.
7 Siya a kəzley a wuzlah hatak. A pəcwa da wuzlah hatak a. Hatak a njanjərɗa, a təka ŋga gəley.
8 Ama siya a kəzley aa slam maaya, a pəcwa, a gəley, a yey babəza ga, a key temere.» Yesu a ləvtar ta gədaŋ: «Ɗa ndaw, aŋga ta sləmay na, ŋga cənda mey a maaya maaya.»
9 Gula hay ŋga Yesu aa cəfɗamara amba a sərmara mabara ŋga mey-meŋgey keɗe.
10 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Gazlavay ta vəlkwar cəveɗ la ŋga sərey mey hay maɓadatakaya da ray mewey aŋga da ray ndəhay. Ama ndəhay siya hay na, ya wuzdatara ta mey-meŋgey. Anda keɗe,

---

7:44 7.44 MC 18.4; 1Tm 5.10 **7:46 7.46** Ps 23.5 **7:48 7.48** 5.20; Mt 9.2; Mk 2.5 **7:50 7.50** Mt 9.22 **8:2 8.2-3** 23.49, 55-56; 24.1-10; Mt 27.55-56, 61; 28.1, 8-10; Mk 15.40-41, 47; 16.1, 8 **8:8 8.8** Mt 11.15

“Fa nəkam dey, ama a hətmar dey ba.
Fa jəkam sləmay, ama a cəndamara ba.”
11 «Ehe, ya wuzdakwara mabara ŋga mey-meŋgey a. Hulfaɗ na, ara
mey ŋga Gazlavay.
12 Ndəhay siya ata anda mey-cəveɗ masa hulfaɗ ma kəzley a hwaɗ a.
Ndəhay a fa jəkam sləmay fa mey ŋga Gazlavay, ama bay-malula a sawa, a
la mey a la daa mevel ata, amba a təkta ŋga təɓmara mey a maja Gazlavay
a da ləhdata.
13 Ndəhay mekele ata anda slam masa pəraɗ. A cəndamara mey ŋga
Gazlavay, a təɓmara ta meesəmey. Ama a hway slaslalay ba. A təɓmara
ŋga menjey nekəɗey gway. Anda keɗe, ta pas masa cek maaya ba fa batata
na, a mbəkdamara mey a.
14 Hulfaɗ ma kəzley a wuzlah hatak na, aŋga anda ndəhay mekele ma
cəndamara mey ŋga Gazlavay ama a mbəkdamara mey a daa walaŋ maja
mewulkey ata aa da ray cek hay mekele mekele, ta da ray zleley leŋ da ray
menjey daa wiya da bəla. Anda keɗe, sləra masa ata ma kamara na, aŋga
anda daw, babəza fa vəɗa daa ba, səfteker.
15 Hulfaɗ ma kəzley aa slam maaya na, aŋga anda ndəhay siya ma jəkam
sləmay, ma təɓmara mey a aa mevel ata maaya maaya, a kam cek anda
Gazlavay ma wuɗey. A təɓmara mey a, a mbəkdamara ba. Anda keɗe,
mey a, a yey daa mevel ata anda hulfaɗ ma pəcwa ma yey ga.»

Mey-meŋgey ta petərla
(Mark 4.21-25)

16 Yesu a ləvtar saya: «Da ndaw ta gəɗey awaw la aa petərla na, a ɗəpa ta
maŋgayak ba, a pa asi harŋgawaw ba. Ama a pa aa slam mepey petərla
ŋga waɗa slam daa way a, amba ndəhay ma mbəzam a hwaɗ a na, a
hətmar dey.
17 Cek hay tabiya maɓadakaya, a wuzwa la a palah. Cek masa ndəhay
ma sərmara ba na, a sərmara la, asaya, a wuzwa la aa slam-meweɗey.
18 Pam leŋgesl amba ka jəkam sləmay maaya maaya. Da ndaw ta təɓa
mey ŋga Gazlavay la na, Gazlavay a jəna la ŋga təɓa mey a ma fəna ma
fəna. Da ndaw ta təɓa mey ŋga Gazlavay daa ba na, kwa mey a nekəɗey
masa aŋga ma wulkey daa mevel aŋga daha na, Gazlavay a badərwa la
tabiya.»

Mamaŋ ŋga Yesu ta məlmaha hay na, ara wa hay wa?
(Matiye 12.46-50; Mark 3.31-35)

19 Fa dəɓa ha, ata mamaŋ ŋga Yesu ta məlmaha hay a diyam fa Yesu,
ama ta gwamara ŋga wusey a cakay a daa ba, maja ndəhay ga kalah.
20 Ndəhay feteɗe aa guzlmar a Yesu, a ləvmar: «Ata mamakw
ta məlmakw hay malacatakaya daa ambaw, a samawa fa akah, faa
cəfɗamaka.»
21 Ama Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar a ndəhay tabiya: «Mamay ta məlma
aɗaw hay na, ara ndəhay masa ma jəkam sləmay fa mey ŋga Gazlavay,
ma kam cek anda mey a ma ləvey.»

Yesu a lacada bərgadaŋ da wuzlah dəhwa
(Matiye 8.23-27; Mark 4.35-41)

22 Ta pas laŋgar daha, Yesu a təpam ta gula aŋga hay, aa kwambiwal, a
ləvtar: «Təŋgkwa a dey laŋgar ŋga dəhwa.» Ta’, a diyam.

8:10 8.10 Mt 13.14-15 **8:14 8.14** 1Tm 6.9-10 **8:16 8.16** 11.33; Mt 5.15 **8:17 8.17** 12.2; Mt 10.26 **8:18 8.18** Mt 25.29 **8:21 8.21** 11.28

23 Daa masa ata fa təŋgam na, Yesu aa daa ɗar. Wure ŋgene, bərgadaŋ
a zlar mekey da ray yam. Kwambiwal heyey, a rəhey ta yam, ndəhay da
hwaɗ a fa daa zəɗam.
24 Da ray ŋgene, gula aŋga hay, a ŋgəcham a cakay a, a sləkɗadamara,
a ləvmar: «Bay Mahura! Bay Mahura! Aləkwa fa da məckwa!»

Yesu ta', a sləkɗey, aa bəcey ta gədaŋ, a təka bərgadaŋ ta yam ma wusey
heyey. Bərgadaŋ heyey a key saba, yam a wusey saba.
25 Yesu aa guzltar a gula aŋga hay a, a ləvtar: «Ka pamaya ŋga ndaw
akwar fara fara ba na, maja me?»

Ama gula aŋga hay a, a zluram, a rəzlam, aa guzlam da wuzlah ata, a
ləvam: «Ndaw a kaa na, ara wa? Masa aa guzlar kwa ŋgada bərgadaŋ,
kwa ŋgada yam, a cənar mey keɗe na!»

Yesu a ɓəley malula hay da ray ndaw
(Matiye 8.28-34; Mark 5.1-20)

26 Ata Yesu ta gula aŋga hay a wusam aa hwayak ŋga ndəhay Gəraza
hay ta dey laŋgar ŋga dəhwa, dey ta' ŋgada *Galile.
27 Ata ma wusam la na, Yesu a pawa salay daa kwambiwal a. Ndaw daa
berney feteɗe daha a sawa a cada ray. Ndaw aha, aa ta malula da ray.
Menjey ga, ta kəzley zana fa vaw daa ba. A njey na, da way ba, ama daa
cəvay hay.
28 Daa masa aŋga ma hətar Yesu na, a zlar mewudey, a təɗey asi salay
aŋga, aa guzlar ta gədaŋ, a ləvar: «Yesu, Bəzey ŋga Gazlavay da vaɗ, ka
wuɗey fa yah na, me? Ambahw, ka da sərdaya banay ba!»
29 Aa guzley anda keɗe, maja Yesu ma ləvar a malula ha ŋga bey da ray
aŋga. Malula ha fa kar mandaw mandaw. Ndəhay aŋga hay a jəwmata
har ta salay hay ta calalaw amba a njey da way, ama ndaw a, a key gədaŋ,
a ɗəsla calalaw a. Malula ha fa hwada a ley.
30 Ta', Yesu aa cəfɗa, a ləvar: «Mezəley akah na, me?» A mbəɗdara, a
ləvar: «Mezəley aɗaw na, "ga".» A ləvey anda keɗe maja malula hay ga
da ray a daha.
31 Malula hay heyey na, a kamar ambahw a Yesu amba a ɓəlta aa vəgeɗ
meseleleŋ e ba.
32 Daa slam aha ŋgene, ŋgaɓa ŋga vetem hay ga daha da mecəkwer da
aŋgwa. Malula hay da ray ndaw heyey a bərkwamara Yesu ŋga vəltar
cəveɗ amba a mbəzam a ray vetem hay a. Yesu ta', a vəltar cəveɗ.
33 Ta', malula hay a, a bam da ray ndaw aha, a diyam a mbəzam a ray
vetem hay a. Wure ŋgene, vetem hay a tabiya a bam ray, a hwam ta gədaŋ
ŋgadaa heeleŋ, a tataram, a kwiyam saf! aa yam, a ɓaɓətam cəpa.
34 Masa mecəkwer hay ŋga vetem hay kaa heyey ma hətmar cek ma key
la anda keɗe na, a hwam a wuzdamara mey a, a ndəhay daa berney a, leŋ
a ndəhay da slala hay masa ta cakay.
35 Ndəhay a, a samawa ŋga nəkey cek mekey feteɗe he. A wusmawa a
cakay Yesu na, a hətfamar ndaw masa Yesu ma ɓəlta malula hay da ray
aŋga heyey. Ndaw aha manjakaya da cakay Yesu, aŋga ta zana fa vaw. A
səra leŋgesl dəɓa. Ndəhay ma samawa ŋga nəkey cek ma key heyey na,
mandərzay a katar.
36 Ndəhay feteɗe ma hətmar Yesu ma ɓəlta malula hay da ray ndaw
heyey, a kadamatara a ndəhay ma samawa ŋga nəkey cek ma key heyey.

8:24 8.24 Ps 89.11 **8:28 8.28** Mk 3.11

37 Anda keɗe, ndəhay tabiya daa hwayak ŋga Gəraza hay a ləvmar a
Yesu ŋga daw la daa hwayak ata, maja fa zluram ga. Da ray ŋgene, Yesu
a təpey aa kwambiwal ŋga daw.
38 Ndaw masa Yesu ma ɓəlta malula hay da ray aŋga heyey, a kar
ambahw a Yesu ŋga vəlar cəveɗ amba a diyam cew e. Ama Yesu ta vəlar
cəveɗ ŋga diyam cew e daa ba, a vəhda, a ləvar:
39 «Daw a way akah, ta kadatara cek mahura masa Gazlavay ma kakawa
keɗe tabiya a ndəhay.» Ta', ndaw aha a daw, a wuzda mey da ray cek masa
Yesu ma ka tabiya da ray a heyey ŋgada ndəhay daa berney a tabiya.

Yesu a mbəley ŋgwas ta a sləkɗadərwa dam ŋga Jayirus daa meməcey (Matiye 9.18-26; Mark 5.21-43)

40 Ndəhay ga fa səkwmara Yesu da dey laŋgar ŋga dəhwa ŋga *Galile.
Aŋga ma vəhwa la na, ndəhay a təɓmara ta meesəmey.
41 Ndaw daha mezəley Jayirus. Aŋga *bay-ray ŋga *way-mewuzey-mey
ŋga Gazlavay feteɗe. A wusey fa Yesu, a təɗey asi salay aŋga. A kar
ambahw ŋga daw a way aŋga,
42 maja dam aŋga daha, aŋga pal, mekele daa ba, vaw fa car, fa da məcey.
Dam aha, mamba mevey kuraw a ray a cew.
Masa Yesu fa daw a way Jayirus a na, ndəhay fa ŋgacamara ta keɗe ta
keɗe.
43 Da wuzlah ndəhay a ŋgene, ŋgwas daha mambaz fa mbəɗwa da
hwaɗ, dəga mevey kuraw a ray a cew. Ta ndəvda zleley aŋga sem cəpa fa
dakwter hay, ama kwa ndaw ma gwa a ray macay a daa ba.
44 Ŋgwas aha a ŋgəchey ŋgada fa Yesu ta fa dəɓa, a gəsfar har fa mey
ŋga zana aŋga. Wure wure ŋgene, mambaz aŋga heyey taŋ! a ɗəsley
mey.
45 Yesu aa cəfɗata ndəhay, a ləvey: «Ma gəsfaya na, wa?» Kwa waawa a
ləvey: «Ara yah ba, ara yah ba.» Ta', *Piyer a ləvar: «Bay aɗaw, ray akah
tabiya mazlərkaya ta ndəhay fa ŋgacamaka kaa na, ka ləvey ma gəsfaya
wa na, kwara?»
46 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ndaw ta gəsfaya la, maja ya səra gədaŋ
daa vaw aɗaw ta bey la.»
47 Ŋgwas aha, a nəka na, Yesu ta səra sem, a gwa a ɓada ray aŋga saba.
Ta', a daw fa Yesu, aa faa wesey maja fa zlurey. A təɗey asi salay aŋga.
Ta', a kada fa mey ŋga ndəhay tabiya a gəsfar har fa zana ŋga Yesu na,
maja me, asaya, a kada Yesu a mbəlda wure wure ŋgene na, kwara.
48 Fa dəɓa ha, Yesu a ləvar: «Dam aɗaw, ka ta mbəley cay maja kah ma
paya ŋga ndaw akah fara fara. Daw ta zazay.»
49 Masa Yesu faa guzlar ŋgada ŋgwas aha araŋ na, ndaw a sawa ta
meslərey da way Jayirus, bay-ray ŋga way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay
heyey, a ləvar: «Dam akah heyey, ta məcey sem. Ka da gərda vaw ta Bay
Mahura saba.»
50 Ama Yesu ma cənda mey a na, a ləvar a Jayirus: «Mevel akah a da
təɗey ba. Paya ŋga ndaw akah fara fara gway na, dam akah a mbəley la.»
51 Masa Yesu ma wusey la a way Jayirus na, kwa a vəley cəveɗ a ndaw
ŋga mbəzey asiya ba, si ma mbəzam asiya na, ata Piyer, *Jaŋ, *Jak, leŋ
papaŋ ŋga dam aha ta mamaha gway.
52 Ndəhay tabiya feteɗe fa təwam, fa wudam maja dam aha. Ama Yesu
a ləvtar: «Ka təwam ba. Dam aha ta məcey daa ba, ama a key a ney aa
ɗar.»

8:43 8.43 Lev 15.25-27 **8:44 8.44** Mt 9.20 **8:48 8.48** Mt 9.22 **8:52 8.52** Jaŋ 11.11-13

53 Ndəhay a, aa saŋgəram a ray Yesu maja a sərmara dam aha ta məcey sem.
54 Yesu a ŋgəchey fa dam aha heyey, ta', a kərza fa har, aa guzlar ta gədaŋ, a ləvar: «Bəzey, sləkɗey!»
55 Mesəfney aŋga a vəhwa aa slam a, ta', a sləkɗey wure ŋgene. Yesu a ləvtar ŋga vəlmar cek mezəmey.
56 Papaŋ ŋga dam aha ta mamaha a rəzlam ga, ama Yesu a kətata, a ləvtar: «Cek masa ma key keɗe na, ka da kadamara ŋgada ndaw ba.»

9

Yesu a slərdata gula aŋga hay kuraw a ray a cew
(Matiye 10.5-15; Mark 6.7-13)

1 Yesu a kusta gula aŋga hay kuraw a ray a cew, a vəltar gədaŋ ŋga key maazla amba a ɓəlam malula hay wura wura tabiya da ray ndəhay, asaya, amba a mbəlam masa-macay hay.
2 Aŋga ma vəltar gədaŋ la na, ta', a slərdata ŋga wuzey mey da ray mewey ŋga Gazlavay da ray ndəhay, asaya, ŋga mbəley masa-macay hay.

3 Ta', a ləvtar: «Diyam, ama daa madaw akwar na, ka da lam cek a har ba, ka da lam zlanday ba, ka da lam gabal ba, ka da lam cek mezəmey ba, ka da lam dala ba. Ndaw a da ley zana cew ba.
4 Kwa daa slam wura wura ndaw ma təɓkwar la a way aŋga na, njam a way a ŋgene kasl pas masa akwar ma da diyam.
5 Kwa daa slam wura wura ndəhay ma təɓmakwar daa ba na, raramatara lagwada fa salay akwar hay amba ka wuzdamatara ata ndəhay ta mebərey, diyam la da slala ha.»
6 Ta', gula aŋga hay heyey a pəkam da slala hay mekele mekele daa hwayak ŋga *Galile, a wuzam *Mey-maaya-mawiya, a mbəlam masa-macay hay, kwa daa wura daa wura cəpa.

Ray a həɓar a Bay Herawt
(Matiye 14.1-12; Mark 6.14-29)

7 *Herawt, ndaw ma wa hwayak ŋga *Galile ŋgene, a cənda mey da ray ata Yesu ta gula aŋga hay. Mey a, a həɓar ray maja ndəhay faa guzlam mey hay mekele mekele. Ndəhay a ləvam: «Ndaw aha na, ara *Jaŋ-Baptis ma sləkɗawa daa meməcey.»
8 Siya hay a ləvam: «Ara *Eli ma wuzwa vaw.» Mekele hay a ləvam: «Ara ndaw pal dasi ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle ma sləkɗawa daa meməcey.»
9 Ama Herawt a ləvey: «Jaŋ-Baptis na, ya ta ɗəslra ray sem. Kaa ndaw masa yah ma cənda mey da ray a keɗe na, ara wa dəɓa wa?» Da ray ŋgene, a səpey cəveɗ ŋga hətar Yesu.

Yesu a vəltar cek mezəmey a ndəhay ma fəna gabal zlam
(Matiye 14.13-21; Mark 6.30-44; Jaŋ 6.1-14)

10 Fa dəɓa ha, ndəhay meslərey ŋga Yesu kuraw a ray a cew heyey a vəhmawa fa Yesu, a kadamara cek hay tabiya masa ata ma kamərwa daa mepəkey ata. Yesu ta', a ŋgəlta taava ata, a diyam aa slam gweegwe ta slala Betsayda.

8:54 8.54 Mk 5.41 **8:56 8.56** Mk 7.36 **9:1 9.1-6** 10.1-12 **9:2 9.2** 11.2 **9:3 9.3** 22.35 **9:5 9.5** SNM 13.51 **9:7 9.7-9** 9.19 **9:9 9.9** 23.8 **9:10 9.10** 6.13; 10.17 **9:10 9.10-17** Mt 15.32-39

11 Ama ndəhay ga ma cəndamara ata sem na, a diyam asi ata. Yesu a
təɓta ta meesəmey. A wuztar mey da ray mewey ŋga Gazlavay da ray
ndəhay, asaya, a mbəldata masa-macay hay.
12 Yaw, mamba pas a kəzley na, gula aŋga hay kuraw a ray a cew heyey
a ŋgəcham a cakay a, a ləvmar: «Ləvtar a ndəhay keɗe ŋga diyam a
wuzlah-way, da daa ba, a slala hay ta cakay, amba a səpam slam-meney ta
cek mezəmey, maja aləkwa da wuzlah-ley.»
13 Ama Yesu a ləvtar: «Akwar ta ray akwar, vəlmatar cek mezəmey!»
Gula hay a, a mbəɗdamara, a ləvmar: «Da har ala na, peŋ zlam ta ewet
cew gway. Da ka wuɗey amba ndəhay tabiya keɗe a zəmam cek na, si ya
diyam ya həɗkamawa kwa.»
14 Da wuzlah ndəhay a ŋgene, zel hay a key gabal zlam. Yesu a ləvtar
a gula aŋga hay a: «Njadamata njakw! njakw! kwakwar zlam, kwakwar
zlam.»
15 Gula aŋga hay ta', a njadamata tabiya anda Yesu ma ləvtar.
16 Fa dəɓa ha, Yesu hal! a həlta peŋ zlam ta ewet cew heyey, ta', a
baŋgaɗa dey a vaɗ, a kar suse a Gazlavay maja cek mezəmey a. Ta', a
papəsa, a vəldatara a gula aŋga hay amba a wunkamatara a ndəhay a.
17 Kwa waawa a zəmey haa a rəhey. Ta', gula aŋga hay a cakalamara
siya ŋga cek hay a ma mbəkey. Macakalakaya ha, gadakar kuraw a ray a
cew.

Ndəhay a padamara Yesu na, ŋga wa?
(Matiye 16.13-28; Mark 8.27–9.1)

18 Ta pas laŋgar daha, Yesu fa dərey daŋgay pal taava aŋga. Gula aŋga
hay ata da cakay a. Ta', Yesu aa cəfɗata, a ləvtar: «Yah na, ndəhay a
padamaya na, ŋga wa?»
19 Gula aŋga hay a, a mbəɗdamara, a ləvmar: «Ndəhay siya a ləvam kah
na, *Jaŋ-Baptis. Mekele hay a ləvam kah na, *Eli, *ndaw ma təla mey ŋga
Gazlavay zleezle. Mekele hay saya a ləvam kah na, ndaw pal dasi ndəhay
ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle ma sləkɗawa daa meməcey.»
20 Ta', Yesu aa cəfɗata saya, a ləvtar: «Kaa akwar may, ka ləvam yah
na, wa?» *Piyer a mbəɗdara, a ləvar: «Kah na, *Kəriste, *ndaw masa
Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay.»
21 Yesu a kətata gula aŋga hay, a katar mey, a ləvtar: «Ka da wuzdamara
mey a keɗe a ndaw ba.»
22 A ləvtar saya: «Si yah, *Bəz ŋga Ndaw, ya sərey banay la ga ɗagay.
Mahura hay ŋga *Jəwif hay, *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay, leŋ *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz, a rəsmaya la, fa
da təɓmara ara Gazlavay ma slərdiwa na, daa ba. A da kəɗmaya vagay.
Ama ŋga ɗar maakar a na, ya sləkɗawa la daa meməcey.»

Mey da ray mesəpey Yesu

23 Ta', Yesu a ləvtar a ndəhay tabiya: «Da ndaw a wuɗey ŋga səpya na,
si a mbəkda mewulkey da ray ray aŋga, a səpya ta mevel pal, si a ɓəsa
banay ma da sawa a ray aŋga mandaw mandaw maja yah, anda yah ma
da məcey fa hwadam mazlaŋgalakaya.
24 Sərmara, kwa waawa ma wuɗey ŋga ləhda heter aŋga na, a key
ŋgene, aa zəɗda. Ama kwa waawa maa zəɗda heter aŋga maja yah na, a
key ŋgene, a ləhda heter aŋga ha.

9:17 9.17 2Bay 4.43-44 **9:18 9.18** 5.16 **9:19 9.19** 9.7-8; Lk 1.17; 7.16 **9:20 9.20** Mt 16.16; Lk 22.67 **9:21 9.21** 9.36 **9:22 9.22** 9.43-45; 17.25; 18.31-34; 24.6-7 **9:23 9.23-24** 14.27; 17.33; Mt 10.38-39; Jaŋ 12.25-26; 1Pi 2.21

25 Da ndaw a hətey cek hay tabiya masa aŋga ma wuɗey da bəla keɗe,
ama aa zəɗda heter aŋga, da daa ba, a nəsa ray aŋga na, mehətey cek hay
a tabiya ŋgene, a jəna la daw?
26 Kwa waawa ma paya hwaray fa mey ŋga ndəhay, da daa ba, ma key
hwaray ŋga təɓa mey aɗaw na, ŋgene, ta pas masa yah, *Bəz ŋga Ndaw,
yah ma da vəhwa ta meweɗey aɗaw *, ta gədaŋ mahura ŋga Papay, leŋ ta
gədaŋ ŋga maslaŋ aŋga hay da vaɗ na, ya par hwaray la fa mey ŋga Bay
Gazlavay may.
27 Ya fa ləvkwar fara fara, ndəhay siya da wuzlah akwar feɗe, fa da
məcam daa ba, si ata ma hətmar mewey ŋga Bay Gazlavay la ɗagay.»

Gula hay ŋga Yesu a hətmar meweɗey ŋga Yesu (Matiye 17.1-8; Mark 9.2-8)

28 Fa dəɓa ha luma pal na, Yesu, ta', a ŋgəlta ata *Piyer, *Jaŋ, leŋ *Jak.
A təpam a aŋgwa amba Yesu a dərwa daŋgay feteɗe.
29 Masa aŋga fa dərey daŋgay na, dey aŋga pəla! a mbəɗey, zana aŋga
a weɗey mabara ndəɗ-ndeɗ.
30 Wure wure ŋgene, ndəhay daha cew faa guzlam ta Yesu a. Ara ata
*Mawiz ta *Eli.
31 A wuzmawa vaw daa meweɗey ŋga Gazlavay da vaɗ. Ata faa guzlam
ta ata Yesu da ray sləra aŋga masa aŋga ma da ndəvda ta fa meməcey
aŋga da *Jeruzelem.
32 Ata Piyer ta gula hay cew heyey manatakaya cəkw-cakw daa ɗar. Ama
a sləkɗam daa ɗar, a hətmar meweɗey ŋga Yesu ta ndəhay cew heyey.
33 Daa masa ndəhay a fa diyam la da cakay Yesu na, Piyer aa guzlar a
Yesu, a ləvar: «Bay ala, maaya na, ya njakwa feɗe, amba ya kərcam slam
hay maakar, pal ŋgada kah, pal ŋgada Mawiz, pal ŋgada Eli.» Ama Piyer
a səra mey masa aŋga maa guzlda ba.
34 Masa Piyer faa guzley na, mekwtene a sawa, a sərtata. Mekwtene ma
sərtata la na, gula aŋga hay heyey a zluram.
35 Daa mekwtene he na, ɗay a cənwa, a ləvey: «Keɗe he ara Bəzey aɗaw,
masa yah ma wala, jəkfamar sləmay.»
36 Fa dəɓa ŋga ɗay ma cənwa ha na, *gula hay ŋga Yesu a da nəkam
dey na, mbak! Yesu pal taava aŋga. Gula hay ŋga Yesu a, a njam teete,
kwa cek masa ata ma hətmar na, ta kadamara ŋgada ndəhay daa ba.

Yesu a bada cek da ray bəzey (Matiye 17.14-18; Mark 9.14-27)

37 Pepərek e, ata Yesu ta gula aŋga hay maakar heyey a pamawa salay
da aŋgwa heyey, ndəhay ga a diyam ŋga cadamərwa ray ta Yesu a.
38 Da wuzlah ndəhay a ŋgene, ndaw daha a zlar mewudey, a ləvar a
Yesu: «Bay aɗaw, ya kaka ambahw. Nəka bəzey aɗaw keɗe, aŋga pal,
mekele daa ba, jəna cey.
39 Aŋga ta cek da ray, ta zlar la na, a wudey, a gucey, maŋgwafakw a
bawa da mey. A sərda banay kalah, a mbəkda gweegwe ba.
40 Ya ta katar ambahw la a gula akah hay amba a badamara cek da ray
bəzey a, ama ta gwamara daa ba.»
41 Yesu aa guzley, a ləvey: «Hey! Akwar ndəhay marəzltakaya masa ma
pamaya ŋga ndaw akwar fara fara ba keɗe. Ya da njey ta akwar na, haa ta

---

* **9:26 9.26** meweɗey aɗaw: Nəka Heb 1.3. **9:26 9.26** 12.9; Mt 10.33; 2Tm 1.8; 2.12 **9:27 9.27** Mt 16.28 **9:28 9.28-29** 5.16 **9:29 9.29-36** 2Pi 1.16-18 **9:31 9.31** 9.22; 13.33 **9:32 9.32** Jaŋ 1.14 **9:35 9.35** 3.22; Mew 18.15 **9:36 9.36** 9.21

vara? Ya da ɓəskwar na, haa ta vara?» Ta', a ləvar a ndaw aha: «Handiwa
bəzey akah ha feɗe.»
42 Masa bəzey a gweegwe a wusey a cakay Yesu na, cek da ray a cəkw!
a la bəzey a, ɓa! a kəzla a hwayak, a gucey. Ama Yesu aa bəcar a cek da
ray bəzey a, ta', a mbəley. Yesu a ləvar a papaha: «Ehe, bəzey akah.»
43 Ndəhay tabiya a rəzlam, a ləvam: «Fara fara Gazlavay na, aa ta
gədaŋ.»

Yesu aa guzley saya da ray meməcey aŋga ta masləkɗawa aŋga (Matiye 17.22-23; Mark 9.30-32)

Daa masa ndəhay tabiya fa rəzlam da ray cek hay tabiya masa Yesu ma
kata na, a ləvtar a gula aŋga hay:
44 «Wure keɗe jəkam sləmay maaya maaya, pamara mey keɗe aa ray: A
da kərzamaya, yah, *Bəz ŋga Ndaw, a da vəldamaya a har ndəhay.»
45 Ama gula aŋga hay ta cəndamara mey masa Yesu maa guzldatara
ŋgene daa ba. Mabara ŋga mey a maɓadakaya fa ata, a gwamara ŋga
cəndamara ba ɗagay. A zluram ŋgaa cəfɗamara Yesu da ray mey a.

Mahura na, wa? (Matiye 18.1-5; Mark 9.33-37)

46 Gula hay ŋga Yesu a kam yawa da wuzlah ata, a wuɗam amba a
sərmara mahura dasi ata na, wa.
47 Ama Yesu a səra mewulkey ata. Ta', a ley bəzey mecəhe deŋ! a lacada
a cakay a,
48 a ləvtar: «Kwa waawa ma təɓa bəzey mecəhe keɗe la maja a wuɗya
na, a key ŋgene na, a təɓey yah, ray aɗaw. Asaya, kwa waawa ma təɓya
la, a təɓey ŋgene na, Bay Gazlavay, ndaw ma slərdiwa may. Ndaw masa
mecəhe da wuzlah akwar tabiya na, mahura na, aŋga.»

Ndaw masa-gəra aləkwa ba na, ara jam aləkwa (Mark 9.38-40)

49 Ta', *Jaŋ a mbəɗdara a Yesu, a ləvar: «Bay ala, ala ta hətam ndaw
daha la fa ɓəley malula da ray ndəhay ta mezəley akah. Ya wuɗam ŋga
təkmara maja ara ndaw da wuzlah aləkwa ba.»
50 Ama Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ka da təkmara ba. Ndaw masa-gəra
akwar ba na, ara jam akwar.»

Ndəhay Samari a wuɗam ŋga təɓmara Yesu ba na, maja me?

51 Masa gweegwe cay Gazlavay a la Yesu fa vəɗa a vaɗ na, Yesu a kərza
mevel ŋga daw aa berney ŋga *Jeruzelem.
52 Ta', a slərey ndəhay teeseɗ fa mey. A diyam a slala daha daa hwayak
ŋga *Samari ŋga ɗiymar slam-meney.
53 Ama ndəhay daa slala ha, a gəmam ŋga təɓmata ba, maja a sərmara
Yesu a wuɗey ŋga daw a Jeruzelem †.
54 Masa gula aŋga hay ata *Jak ta *Jaŋ ma nəkmara ndəhay daa slala ha
a gəmam ŋga təɓmata ba na, ta', a ləvmar: «Bay Mahura, ka wuɗey yaa
cəfɗamawa awaw ŋga pawa salay da vaɗ ŋga zəma slala ha keɗe tabiya
daw?»

9:43 9.43-45 9.21-22 **9:45 9.45** 18.34 **9:46 9.46-48** 22.24-26 **9:48 9.48** 10.16; 22.26; Mt 10.40; 20.26-27; Mk 10.43-44; Jaŋ 13.20 **9:50 9.50** 11.23; Mt 12.30 **9:51 9.51** 24.50-51; Mt 19.1; Mk 10.1; SNM 1.9 **9:52 9.52** 10.33 † **9:53 9.53** Ndəhay Samari, ata masa-gəra ŋga Jəwif hay. Anda keɗe, a wuɗam Jəwif hay da Galile a diyam a Jeruzelem ta daa hwayak ata ba. **9:54 9.54** 2Bay 1.10, 12

55 Yesu pəla! a mbəɗey dey ŋgada fa ata, ta’, a mbəɗtar ray, a katar
mey. [A ləvtar: «Ma həldakwar ŋgaa guzley anda keɗe na, mesəfney
wura? Yah, *Bəz ŋga Ndaw, ya sawa na, ŋgaa zəɗey ndəhay ba, ama ŋga
ləhdata.]»
56 Ta’, a diyam aa slala mekele.

Mey da ray mesəpey Yesu
(Matiye 8.19-22)

57 Ata fa diyam daa cəveɗ, ndaw daha a ləvar a Yesu: «Kwa aa slam
wura wura masa kah ma da daw na, ya daw la asi akah.»
58 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Mbiga hay, ata ta vəgeɗ ata hay, ɗiyaŋ
hay, ata ta way ata hay. Ama yah, *Bəz ŋga Ndaw na, kwa slam ŋga ney
nekəɗey amba ya məskey vaw da hwaɗ a na, daa ba.»
59 A ləvar a ndaw laŋgar: «Sawa asi aɗaw.» Ama ndaw aha a ləvar:
«Bay aɗaw, vəlya cəveɗ amba ya daw ya jəhərwa papay la ɗagay.»
60 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Mbəkdata ndəhay maməctakaya ŋga
jəhmata ndəhay ata hay maməctakaya. Kah na, daw ta wuzey mey da
ray mewey ŋga Gazlavay da ray ndəhay.»
61 Ndaw laŋgar daha saya a ləvar: «Yah na, ya daw la asi kah Bay aɗaw,
ama vəlya cəveɗ amba ya da catərwa har a ndəhay da way ala hay la
ɗagay.»
62 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ndaw masa fa həvey ta sla hay, a mbəɗey
dey fa dəɓa na, aŋga letek ta ndaw ma wuɗey ŋga daw taa cəveɗ aɗaw,
ama a nəkey dey fa dəɓa aa cəveɗ aŋga magurma. Ndaw anda ŋgene na,
a gwa mekey slərа ŋga Bay Gazlavay ba səlak.»

10

Yesu a slərdata ndəhay kwakwar maasala a ray a cew

1 Fa dəɓa ha, Bay Mahura a weley gula hay mekele kwakwar maasala a
ray a cew, amba a slərdata tabiya cew cew teeseɗ fa mey aŋga aa berney
hay cəpa ta a slala hay tabiya masa aŋga ta ray aŋga ma da daw a hwaɗ
a.
2 A ŋgatar mey, a ləvtar: «Cek ta key la ga da ley, ama ndəhay ŋga
kamərwa a way na, pəreh. Anda keɗe, kamar ambahw a bay ŋga ley a,
ŋga slərwa ndəhay mekele saya a dey a ŋga kawa cek hay da ley a.
3 Yaw, anda keɗe diyam, ya slərdakwar anda bəz-təɓaŋ hay ŋgada
wuzlah gədey-ley hay.
4 Ka da lam dala ba, ka da lam gabal ba, kwa ka da lam tarak hay ba. Ka
da lacam daa cəveɗ ŋga cey har a ndəhay ba.
5 Da ka mbəzam a way ndaw ŋga njey, teeseɗ na, ləvam: “Anja way
keɗe ŋga njey daa zazay.”
6 Da ndaw ma wuɗey zazay ŋga njey da way aŋga daha na, mepəsey-
mey akwar a, a wusfar la. Da ndaw ma wuɗey zazay da way a daa ba na,
mepəsey-mey akwar a, a vəhwa la fa akwar.
7 Da ndəhay da way a ta təɓmakwar la, njam da way a ŋgene, zəmam
cek, sam cek, masa ndəhay a ma vəldamakwara, maja ndaw ma ka slərа
na, aa təɗe ŋga hətey mawurɓay ŋga slərа aŋga. Ka da səpmata fa way
a fa way a ba.
8 Masa akwar ma wusam la aa berney wura wura, da ndəhay feteɗe a
təɓmakwar na, cek masa ndəhay a ma da vəldamakwara, zəmamara.

9:61 9.61 1Bay 19.20 **9:62 9.62** 11.2; Fəl 3.13 **10:1 10.1-12** 9.1-6 **10:4 10.4** 22.35; 2Bay 4.29
10:5 10.5-6 2.14 **10:7 10.7** 1Tm 5.18; 1Kwr 9.6-14

9 Mbəldamata masa-macay hay daa berney a, ləvmatar a ndəhay daa
berney a: “Bay Gazlavay ta wuswa la gweegwe ta akwar ŋga wey da ray
akwar.”
10 Ama da ka wusam aa berney wura wura masa ndəhay a gəmam ŋga
təɓmakwar ba na, diyam aa slam masa ndəhay ga da hwaɗ a, ləvam:
11 “Kwa lagwada daa berney akwar fa salay ala, ya raramakwara amba
ya wuzdamakwara akwar ta kam cek maaya ba la. Asaya, si ka sərmara
Bay Gazlavay ta wuswa la gweegwe ta akwar ŋga wey da ray akwar!”»
12 Yaw, Yesu aa guzltar saya, a ləvey: «Ya fa ləvkwar fara fara, ta pas ŋga
sariya na, Gazlavay a da sərdata banay ta ndəhay daa berney a ŋgene ma
fəna ŋga ndəhay daa berney ŋga *Sadawm.»

Yesu a wuzda banay ma da sawa a ray ndəhay ma təɓmara mey aŋga ba (Matiye 11.20-24)

13 «Haya! ndəhay da slala Kwaraziŋ, banay a sawa la a ray akwar. Haya!
ndəhay da slala Betsayda, banay a sawa la a ray akwar. Ya ta key maazla
hay la da wuzlah akwar. Da ndəhay daa berney ŋga Tir ta ŋga Sidaŋw ta
hətmatar maazla hay a la na, anja ta mbəɗdamara menjey ata sem dəga
zleezle, anja ta kəzlam zana ŋga sak meefərey vaw sem fa vaw, asaya,
anja ta pətkwalam sem daa bebəɗes ŋga wuzwa na, ata ta mbəɗdamara
menjey ata da bəla cay.
14 Da ray ŋgene, ta pas masa Gazlavay ma da ka sariya da ray bəla na,
Gazlavay a da sərdakwar banay ma fəna ŋga ndəhay daa berney ŋga Tir
ta ŋga Sidaŋw.
15 Akwar, ndəhay da Kapernayum may, ka wulkam na, Gazlavay a
ŋgəlkwar la a vaɗ daw? Ara kəne ba. Sasəkar jak, a da kəzlakwar aa
slam ŋga ndəhay maməctakaya.»
16 Yesu a ləvtar a gula aŋga hay: «Ndaw masa fa cənkwar mey na, a key
ŋgene, a cənya mey may. Ndaw masa ma təɓa mey akwar ba na, a key a
təɓey mey aɗaw ba may. Asaya, ndaw ma rəsya na, a key ŋgene a rəsa
ndaw ma slərdiwa.»

Ndəhay kwakwar maasala a ray a cew heyey a vəhmawa da pəkey

17 Ndəhay meslərey hay kwakwar maasala a ray a cew heyey, a vəhmawa
ta meesəmey ga, a ləvmar a Yesu: «Bay Mahura, daa masa ala faa guzlam
ta mezəley akah na, kwa malula hay may a cənmandar mey.»
18 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Yah, ya ta hətar *Sataŋ la fa təɗwa
anda mezəmey ŋga var ma kawa da vaɗ ŋgada hwayak.
19 Yaw, jəkam sləmay, ya ta vəlkwar gədaŋ la ŋga pey salay a ray zezekw
hay ta arac hay, asaya, ya ta vəlkwar gədaŋ la ŋga fəna gədaŋ ŋga masa-
gəra hay ŋga Bay Gazlavay tabiya. Kwa cek fa da hətfakwar daa ba.
20 Ama ka da sasəsam maja malula hay ma cənmakwar mey ba. Sasəsam
na, maja mezəley akwar hay mawuzlalatakaya da gazlavay da vaɗ.»

Yesu a kar suse a Gazlavay ta meesəmey (Matiye 11.25-27; 13.16-17)

21 Wure wure ŋgene, *Mesəfney ŋga Gazlavay a vəlar meesəmey a Yesu.
Ta’, Yesu a həlma Gazlavay, a ləvey: «Waa Papay Bay Gazlavay, ndaw ma
wa slam da vaɗ ta da hwayak, ya fa kaka suse, maja ka ta wuzdərwa maaya
akah la a ndəhay ma səra cek ba anda bəza hay mecəhe hay. Ama ŋgada

---

10:9 10.9, 11 11.2 **10:11 10.11** SNM 13.51; 18.6 **10:12 10.12** Mt 10.15 **10:13 10.13-14** Iz 23.1-16 **10:15 10.15** Iz 14.13, 15 **10:16 10.16** 9.48; Mt 18.5; Mk 9.37; Jaŋ 13.20 **10:17 10.17** 9.10; Mk 6.30 **10:18 10.18** Jaŋ 12.31; CWJ 12.9 **10:19 10.19** Ps 91.13 **10:20 10.20** Mab 32.32; Fəl 4.3; CWJ 3.5

ndəhay masa ta leŋgesl ma səra cek na, ka ta ɓada maaya ha sem fa ata.
Ahaw Papay, maja ta mbafaka sem ŋga ka kəne.»
22 Ta', a ləvtar a ndəhay: «Papay ta vəldatiwa cek hay tabiya sem asi
har aɗaw. Kwa ndaw pal ma sərya, yah, *Bəz ŋga Ndaw na, daa ba, si
Papay. Asaya, kwa ndaw pal ma səra Papay daa ba may, si yah, Bəz aŋga,
leŋ ndəhay masa yah ma wuɗey ŋga wuzdatara.»
23 Fa dəɓa ha, ta', a mbəɗey dey ŋgada fa gula aŋga hay, a ləvtar ŋgada
ata taava ata: «Maaya ŋga Gazlavay aa da ray akwar maja akwar ma
hətmar cek masa Gazlavay ma ka keɗe ta dey akwar.
24 Ama ya fa ləvkwar, ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle ta bay
hay ga, ta wuɗam la ŋga hətmar cek masa akwar ma hətmar keɗe, ama
ta hətmar daa ba. Ta wuɗam la ŋga cəndamara cek masa akwar ma
cəndamara keɗe, ama ta cəndamara daa ba.»

Mey-meŋgey ta ndaw Samari

25 Feteɗe na, *ndaw maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz daha, a wuɗey
ŋga jada Yesu. Ta', a sləkɗey, aa cəfɗa, a ləvar: «Bay aɗaw, ya da key
amba ya hətey heter mendəvey ba na, me?»
26 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Mawuzlalakaya daa kwakwas aləkwa na,
kwariya? Masa kah ma jaŋga na, ka cənda na, kwara?»
27 Ndaw aha, a mbəɗdara a Yesu, a ləvar: «Mey a, a ləvey: "Si ka wuɗa
Bay Gazlavay akah ta mevel akah cəpa, ta mesəfney akah cəpa, ta gədaŋ
akah cəpa, ta leŋgesl akah cəpa. Si ka wuɗa meseembew akah anda kah
ma wuɗa ray akah."»
28 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Yawa, ka ta mbəɗdiwa la maaya kalah.
Daw ta ka kəne, ka hətey heter mendəvey ba la.»
29 Ama ndaw aha a wuɗey amba a ɓəla hwaray daa dey aŋga. Da ray
ŋgene, aa cəfɗa Yesu saya, a ləvar: «Meseembew aɗaw na, wa?»
30 Yesu aa guzlar saya, a ləvar: «Ndaw *Jəwif daha a sləkɗey da
*Jeruzelem, a daw a Jerikwaw. A da daw na, a har mayal hay. Mayal
hay a, a kərzamara, a kəɗmara, a mbəkdamara həɗek həɗek ŋga məcey.
31 Fa dəɓa ha, *ndaw ma ka kwakwas ŋga Gazlavay daha, a daw taa
cəveɗ e ŋgene. A hətar ndaw masa mayal hay ma kəɗmara heyey. Ta', a
zleŋgeɗey, a daw dəreŋ ta aŋga.
32 Fa dəɓa ha, ndaw ma ka kwakwas ŋga Gazlavay mekele daha masa da
wuzlah ndəhay ŋga *Levi, a daw taa slam aha ŋgene may. A hətar ndaw
masa mayal hay ma kəɗmara heyey na, ta', a zleŋgeɗey a daw dəreŋ ta
aŋga, anda ndaw ŋgeeme heyey saya na, gway.
33 Ama, ndaw-məlak daha, ara ndaw *Samari, fa daw taa cəveɗ e ŋgene
may. A wusey a cakay ndaw masa mayal hay ma kəɗmara keɗe na, a nəka
na, a kar dey-ceceh.
34 Ta', a ŋgəchey a cakay a, a kar mal ta slalak fa mbəlek e, a mbəzra. Fa
dəɓa ha, a la a ray zəŋgwaw aŋga, ta', a handa aa way meney ŋga məlak
hay, a nəkfar dey.
35 Pepərek e, masa fa da daw aa mepəkey aŋga na, ta' a vəlar dala a bay
ŋga way a, a ləvar: "Nəkfayawa dey fa ndaw keɗe. Pas masa ya ta vəhwa
cay daa mepəkey aɗaw na, yah ta ray aɗaw, ya pəlkawa cek tabiya masa
ka maa zəɗda maja aŋga fa dəɓa aɗaw la."»

10:21 10.21 4.18; Mt 11.25 **10:22 10.22** Mt 11.27 **10:24 10.24** 1Pi 1.10-12 **10:25 10.25** 18.18; Mt 19.16; Mk 10.17 **10:27 10.27** Mt 22.37, 39 **10:28 10.28** Lev 18.5; Rm 10.5; Gal 3.12; Jaŋ 13.17 **10:33 10.33** Samari: Mt 10.5; Lk 9.52; 17.11, 16; Jaŋ 4.9, 39-40; SNM 1.8; 8.1, 5, 14-17, 25; 9.31

36 Masa Yesu ma ndəvda mey-meŋgey keɗe cay na, ta', aa cəfɗa *ndaw
maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz heyey, a ləvar: «Da wuzlah ndəhay
maakar keɗe na, meseembew ŋga ndaw masa mayal hay ma kəɗmara
kaa na, wa?»
37 *Ndaw maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz a, a mbəɗdara, a ləvar:
«Meseembew aŋga na, ara ndaw masa ma sərfar dey-ceceh.» Ta', Yesu a
ləvar: «Daw, ta ka kəne.»

Mey da ray ata Marta ta Mari

38 Ata Yesu ta gula aŋga hay fa diyam daa cəveɗ. Masa ata ma wusam
la a slala daha na, feteɗe, ŋgwas daha mezəley Marta, a ŋgəla Yesu a way
aŋga.
39 Dam-mamaha daha, mezəley *Mari, cəkwam! a njey a cakay Bay
Mahura, fa jəkey sləmay fa mey aŋga masa aa ma kada.
40 Marta fa key sləra hay mekele mekele ga daa hejek. Ta', a sawa fa
Yesu, a ləvar: «Bay Mahura, dam-mama aɗaw a mbəkdatiwa sləra hay
tabiya a ray aɗaw anda keɗe na, a mbafaka gway daw? Ləvar ŋga sawa
ŋga jənya.»
41 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Marta, Marta, ka fa həɓa ray akah maja
ka fa key cek hay mekele mekele ga.
42 Ama cek pal mahura ŋga key daha. Ara cek masa Mari ma ka keɗe.
Ndaw ma gwa ŋga təka daa ba.»

11

Mey da ray medərey-daŋgay
(Matiye 6.9-13; 7.7-11)

1 Ta pas laŋgar daha, Yesu fa dərey daŋgay daa slam daha. Masa aa
ma ndəvda cay na, ndaw pal dasi gula aŋga hay, aa cəfɗa, a ləvar: «Bay
Mahura, sasərkadandar medərey daŋgay anda *Jaŋ maa sərkadata gula
aŋga hay cey.»
2 Yesu a ləvtar: «Da akwar fa dəram daŋgay na, ləvam:
Papaŋ Bay Gazlavay,
anja ndəhay tabiya ŋga namaka ray
maja kah na, Bay Gazlavay pal.
Maaya na, ka wa bəla tabiya.
3 Vəlndar cek mezəmey ŋga wusndar fa ɗar a, fa ɗar a.
4 Mbəkdandara mebərey ala,
maja ala may, ala fa mbəkdamatara mebərey
ŋga ndəhay ma kamandar cek maaya ba.
Jəɗndar amba cek a batandar ŋga key mebərey ba.»
5 Yesu aa guzltar mey-meŋgey da ray medərey-daŋgay a gula aŋga hay,
a ləvtar: «Da ndaw da wuzlah akwar, jam aŋga daha na, a daw fa aŋga ta
wuzlah-tavaɗ amba aa cəfɗa, a ləvar: "Jam aɗaw, vəlya peŋ maakar yaa
dəɗey cey,
6 maja mandala aɗaw ta sawa la da pəkey ta way aɗaw, ama cek
mezəmey amba ya vəlar daa ba."
7 Jam aŋga ha a mbəɗdara da way da way, a ləvar: "Ka sərdaya banay
ba. Ya ta gərca mey-mbew cay, ala manatakaya ta bəz aɗaw hay. Ya gwa
ya sləkɗey amba ya vəlka peŋ ba."»

10:38 **10.38-40** Jaŋ 11.2; 12.2-3 **11:1** **11.1** 5.16 **11:2** **11.2** ka wa bəla tabiya (mewey ŋga Gazlavay da ray ndəhay): 4.43; 9.2, 62; 10.9, 11; 17.21; 19.11; SNM 1.6-8; 19.8; 28.23, 31 **11:3** **11.3** 12.22-32 **11:7** **11.7-8** 18.5

8 Yesu a ləvey saya: «Ya fa ləvkwar kwa ndaw aha, a wuɗey ŋga sləkɗey
ba na, a sləkɗey la. A da sləkɗey na, maja ata jam ba, ama maja da ta vəlar
daa ba na, jam aŋga ha a daa cəfɗa dey ga, hwaray fa da kar daa ba. Anda
keɗe, a vəlar cek tabiya masa jam aŋga ha ma wuɗey la.
9 «Yah na, ya fa ləvkwar: Cacəfɗam cek fa Bay Gazlavay, a vəldakwara
la. Səpam cek fa Gazlavay, ka hətam la. Zəlam fa mey-mbew, a wurkwara
la,
10 maja kwa waawa maa cəfɗafar cek na, a vəlar la. Kwa waawa ma
səpey cek fa vəɗa na, a hətey la. Kwa waawa ma zəley fa mey-mbew na,
a wurara la.
11 «Akwar papaŋ ŋga bəza hay, da bəzey akah aa cəfɗafaka ewet na, ka
vəlar zezekw la daw?
12 Yaw, da aa cəfɗafaka slesleɗ na, ka vəlar arac la daw?
13 Akwar ndəhay malamba hay ma!, ka sərmara ŋga vəley cek maaya
ŋgada bəz akwar hay. Da kəne na, kaa wara Papakw akwar Bay Gazlavay
da vaɗ a vəltar Mesəfney aŋga ŋgada ndəhay masa maa cəfɗafamara ba
na, kwara?»

Gədaŋ ŋga Bay Gazlavay a fəna gədaŋ ŋga Sataŋ (Matiye 12.22-30; Mark 3.20-27)

14 Pas pal daha Yesu a ɓəley malula da ray ndaw ma gwa meeguzley
ba daha. Masa aŋga ma ɓəla malula ha cay na, ndaw a, aa guzley dəɓa.
Ndəhay tabiya feteɗe a rəzlam.
15 Ama ndəhay siya da wuzlah ata a ləvam: «Ara *Beyelzebul, bay ŋga
mesəfney maaya ba hay ma vəlar gədaŋ ŋga ɓəley malula da ray ndəhay.»
16 Siya hay a səpam cəveɗ ŋga jadamara, a ləvmar ŋga key maazla ŋga
wuzda gədaŋ aŋga a sawa ta fa Bay Gazlavay.
17 Ama Yesu a səra mewulkey ata, ta', a ləvtar: «Da ndəhay daa hwayak
pal a kam vəram da wuzlah ata na, hwayak a ŋgene a nəsey la. Daa vəram
a ŋgene, way hay a bəzlam la.
18 Da gula hay ŋga *Sataŋ, a kam vəram da wuzlah ata na, kaa wara
Sataŋ a, a da cəmtar ray ŋga wey da ray ata na, kwara dəɓa wura? Yaw,
ya ləvkwar anda keɗe na, maja ka ləvam ya ɓəley malula da ray ndəhay
ta gədaŋ ŋga Beyelzebul.
19 Da kəne na, kaa gula akwar hay a ɓəlam malula ta gədaŋ ŋga wa? Ka
ləvam ta gədaŋ ŋga Gazlavay, ba diya? Da ray ŋgene, gula akwar hay a,
a wuzdamakwara la mey akwar ŋgene ara aŋga ba.
20 Fara fara, ya ɓəley malula da ray ndəhay na, ara ta gədaŋ ŋga
Gazlavay. A wuɗey ŋga ləvey, Gazlavay fa wey da ray akwar cay.»
21 Yesu a ŋgey mey saya, a ləvey: «Da ndaw masa-gədaŋ fa jəɗa zleley
aŋga ta cek ma ka vəram na, zleley aŋga ha mapakaya maaya maaya, cek
a wusfar ba.
22 Ama da ndaw mekele ma fəna ta gədaŋ a sawa, a kərza ndaw aha,
a pərslara cek mekey vəram aŋga hay tabiya masa aŋga ma jəɗa zleley
aŋga ta aŋga. A həlra zleley aŋga tabiya, a wunkatara a ndəhay aŋga hay.
23 «Yaw, da ndaw aa ta yah daa ba na, ŋgene ndaw a ara masa-gəra
aɗaw. Asaya, da ndaw a gəmey ŋga jənya ŋga ɓəcwa ndəhay aa cəveɗ
aɗaw ba na, a key ŋgene, aa waɗatar ray.»

Mey da ray malula ma vəhwa a ray ndaw saya (Matiye 12.43-45)

11:9 11.9 Mt 7.7 **11:14 11.14-15** Mt 9.32-34 **11:16 11.16** Mk 8.11; Mt 16.1 **11:20 11.20** 17.21
11:21 11.21 Iz 49.24 **11:23 11.23** 9.50; Mk 9.40

24 Yesu aa guzley saya, a ləvey: «Da masa malula ta bey sem da ray ndaw
na, a daw a pəkey da ley saw, a səpey slam ŋga məskey vaw. Da ta hətey
daa ba na, a ləvey: “Ŋgama ya vəhey aa slam aɗaw masa yah ma bawa
da hwaɗ a heyey.”
25 Ta’, a vəhey a ray ndaw aha aa slam aŋga heyey, a hətfar slam aha
maɗiykaya maaya maaya.
26 Da ray ŋgene, malula ha a daw a ŋgəlwa malula hay mekele maasala
ma fənmara ta həma. A samawa a ray ndaw a heyey. Anda keɗe, ndaw
aha a da sərey banay ma fəna masa ŋgeeme.»

Maaya ŋga Gazlavay na, aa da ray wa hay wa?

27 Masa Yesu ma kada mey keɗe la na, ŋgwas daha da wuzlah ndəhay
makustakaya kaa heyey, aa guzlar a Yesu, a ləvar: «Maaya ŋga Gazlavay
aa da ray ŋgwas masa kah ma yawa da hwaɗ aŋga, kah ma sa ɗəwa
aŋga!»
28 Yesu a ləvar: «Ahaw, ama maaya ŋga Gazlavay ŋga sawa jak na, a
ray ndəhay ma jəkam sləmay fa mey ŋga Gazlavay, ma kadamara slərа ta
mey a.»

Ndəhay aa cəfɗamara Yesu ŋga key maazla (Matiye 12.38-42)

29 Ndəhay ga fa kusmawa ma fəna ma fəna a cakay Yesu. Yesu a zlar
ŋgaa guzley, a ləvey: «Ndəhay masa wure keɗe kaa na, maaya ba hay.
Aa cəfɗam maazla masa da gazlavay da vaɗ ma wuzda ara Gazlavay ma
slərdiwa. Ama a hətmar maazla ha daa ba, si maazla anda ma key ta
*Jawnas, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle.
30 Anda Gazlavay ma ka maazla ta Jawnas zleezle ŋgada ndəhay daa
berney ŋga Niniwe, ara kəne may ta yah, *Bəz ŋga Ndaw, ma da tərey
ŋga maazla ŋgada ndəhay masa wure keɗe.
31 Yaw, ta pas sariya masa Gazlavay ma da ka na, ŋgwas ma key bay
daa hwayak ŋga Saba zleezle, a lacawa ray la ŋga mbəɗkwar ray, akwar
ndəhay masa wure keɗe, maja aŋga na, a sawa da dəreŋ ŋga cəney mey
maaya ŋga Bay *Salamaŋw, ndaw ta leŋgesl. Nəkmara, da wuzlah akwar
feɗe, ndaw ma fəna Bay Salamaŋw daha!
32 Ta pas sariya na, ndəhay daa berney ŋga Niniwe heyey, a lacamawa
ray la ŋga mbəɗmakwar ray, akwar ndəhay masa wure keɗe, maja daa
masa ata ma cəndamara mey ŋga Gazlavay masa Jawnas ma wuzdatara
na, ta mbəɗdamara menjey ata sem. Nəkmara, da wuzlah akwar feɗe,
ndaw ma fəna Jawnas daha!»

Mey-meŋgey ta slam-meweɗey (Matiye 5.15; 6.22-23)

33 Yesu aa guzltar ta mey-meŋgey: «Da ndaw ta gəɗey awaw la aa
petərla ŋga weɗey slam na, a ɗəpa ba. Ama a pa aa slam mepey petərla
ŋga waɗa slam daa way a, amba ndəhay ma mbəzam a hwaɗ a na, a
hətmar dey.
34 Bəz ŋga dey akah na, fa waɗa vaw akah anda petərla ma waɗa slam.
Da bəz ŋga dey akah aŋga maaya maaya na, kah daa slam-meweɗey. Ama
da dey akah aa maaya ba na, ŋgene, kah daa ləvaŋ.
35 Anda keɗe, wey vaw anja slam-meweɗey daa kah ŋgene na, ŋga tərey
ŋga ləvaŋ ba.

11:26 11.26 2Pi 2.20 **11:28 11.28** 8.21 **11:29 11.29-30** Mt 16.2-4; Mk 8.12; Jaŋ 6.30 **11:30 11.30** Jaw 2.1 **11:31 11.31** 1Bay 10.1-10 **11:32 11.32** Jaw 3.5 **11:33 11.33** 8.16; Mk 4.21

36 Ama da vaw akah cəpa aa daa slam-meweɗey, ləvaŋ da hwaɗ a kwa
kuset kəɗey daa ba na, ŋgene, vaw akah a da weɗey anda petərla ma
waɗa slam.»

Yesu a mbəɗtar ray a Fariza hay ta ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz
(Matiye 23.1-36; Mark 12.38-40)

37 Masa Yesu ma ndəvda meeguzley cay na, ndaw Fariza daha a zəla a
way aŋga ŋga zəmey ɗaf. Ta', a diyam, a mbəzam a way a, a njam ŋga
zəmey ɗaf.
38 Ndaw Fariza heyey a rəzley, maja Yesu ta pəra har ŋga zəmey ɗaf
anda kwakwas ŋga *Fariza hay a ma ləvey na, daa ba.
39 Bay Mahura a ləvar: «Akwar Fariza hay, akwar fa pərmara dəɓa
ŋga vəley ŋga ɗaf ta vəley ŋga yam akwar hay maaya maaya ŋga səpey
kwakwas akwar, ama mevel akwar na, marəhkaya ta mewulkey ŋga leley,
ta ŋga key maagway.
40 Akwar ndəhay marəzltakaya hay! Gazlavay ma karawa dəɓa ŋga cek
hay a na, ta karawa hwaɗ a daa ba daw?
41 Ama da ka wuɗam mevel akwar ŋga tərey maaya fa mey ŋga
Gazlavay, maaya na, ka vəlmatar cek masa daa vəley akwar hay a masa-
viya hay.
42 «Banay a sawa la a ray akwar, akwar Fariza hay. Akwar fa wunkamata
cek akwar hay tabiya slam kuraw, akwar fa vəldamara slam pal a
Gazlavay, kwa cek hay mecəhe mecəhe ma cərda lar, ta gwaslaf ŋga lar
mekele mekele daa jerne akwar hay na, akwar fa wunkamara kəne may.
Ama ka sərfadamara ŋga key cek maaya ta cəveɗ e a ndəhay ba. Asaya,
ka wuɗmara Gazlavay ba. Sasəkar jak, cek hay a ŋgene na, ara cek hay
maaya ŋga key. Ka da mbəkdamara ŋga key cek hay siya hay ba may.
43 «Banay a sawa la a ray akwar, akwar Fariza hay, maja daa *way-
mewuzey-mey ŋga Gazlavay na, ka wuɗam menjey aa slam maaya masa
fa mey. Ka wuɗam ndəhay a camakwar har ta meney ray fa mey ŋga
ndəhay makustakaya ga.
44 Banay a sawa la a ray akwar, akwar Fariza hay, maja akwar anda
cəvay hay ma hətey ba masa ma katar hezey a ndəhay ma diyam ta ray a,
kwa a sərmara ba.»
45 Ndaw pal da wuzlah *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz a
mbəɗdara, a ləvar: «Waa bay ala, kaa guzley anda keɗe na, a key ka
cəɗndar ala ndəhay maa sərkada kwakwas may.»
46 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Akwar ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga
Mawiz may, banay a sawa la a ray akwar, maja akwar fa bamawa kwakwas
hay maadakw a maadakw a masa ndəhay a gwamara ŋga səpmara ba.
Ama ka gəmam ŋga jənmata ŋga səpey kwakwas hay a, kwa nekəɗey ba.
47 Banay a sawa la a ray akwar, akwar masa ma ləmamata cəvay hay
ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle ŋga mbey, anja ara papaŋ
ŋga papakw akwar hay ma kəɗmata jak.
48 Anda keɗe, akwar fa wuzdamara a ndəhay sləra ŋga papaŋ ŋga
papakw akwar hay ŋgene na, a mbafakwar. Ata na, ta kəɗmata ndəhay
ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle sem, akwar kwa ka ləmamata cəvay ata
hay maaya maaya.

11:37 11.37 7.36 **11:38 11.38-39** Mk 7.2-4; Mt 15.2 **11:41 11.41** 12.33 **11:42 11.42** Mt 23.23; Lk 18.12 **11:43 11.43** 20.46; Mk 12.38-39 **11:47 11.47-48** SNM 7.52

49 Maja ŋgene, Bay Gazlavay ma səra cek tabiya, a ləvey: “Ya da slərwa
ndəhay ma təla mey aɗaw, ta ndəhay meslərey. A da sərdamata banay ta
siya hay da wuzlah ata, siya hay may, a da kəɗmata vagay.”
50 Da ray ŋgene, mambaz ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay tabiya
masa ma məcam dəga ŋga mezley ŋga bəla na, a hufey la a ray ndəhay
masa wure keɗe.
51 A kəɗam teeseɗ na, *Abel. Asaya, ta kəɗam ndəhay mekele mekele la
haa kasl fa *Zakari masa ata ma kəɗmara daa walaŋ ŋga slam-mefəkey cek
ŋgada Gazlavay ta *Way ŋga Gazlavay. Fara fara, ya fa ləvkwar, Gazlavay
a katar sariya la a ndəhay masa wure keɗe maja ata.
52 «Akwar ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz, banay a sawa la
a ray akwar maja akwar ta ɓadamara mey ŋga Gazlavay sem fa ndəhay
anda ndaw ma ɓey lekəle ŋga mey-slam.»
53 Masa Yesu ma bawa la da way ndaw Fariza heyey na, ndəhay maa
sərkada kwakwas ŋga Mawiz ta Fariza hay, mevel a catar ga. Ta’, aa
cəfɗamara da ray mey hay mekele mekele,
54 amba da ta hətam mey maaya ba la na, a dadəɗfamar mey.

12

Yesu a patar leŋgesl a gula aŋga hay
(Matiye 10.26, 27)

1 Daa masa Yesu fa kam yawa ta *Fariza hay leŋ ta *ndəhay maa sərkada
kwakwas ŋga Mawiz heyey na, ndəhay ga ta kusam la, a key gabal weewe,
kwa slam ŋga lecey daa ba. Yesu aa guzltar a gula aŋga hay ɗagay, a ləvtar:
«Wam vaw fa cek ma həsla peŋ ŋga Fariza hay. Anda meləvey, wam vaw
fa Fariza hay, ndəhay masa ta neneh cew.
2 Cek tabiya masa ndəhay ma ɓadamara, a wuzwa la a palah, cek hay
masa ndəhay ma sərmara ba na, a sərmara la.
3 Maja ŋgene, cek tabiya masa akwar ma kadamara ta tavaɗ daa ləvaŋ
na, ndəhay tabiya a cəndamara la taa pas. Mey tabiya masa akwar maa
səkdamara taa səkey da ver na, a wuzdamara la ta gədaŋ daa slam metəley
mey.»

Maaya ŋga zlurey na, ta wa?
(Matiye 10.28-31)

4 Yesu a ləvtar: «Ya fa ləvkwar, jam aɗaw hay, ka da zluram ta ndəhay
ma da kəɗmakwar vagay ba, maja a da kəɗam na, vaw akwar daada gway.
Fa dəɓa ha, fa da gwamara ŋga kamakwar cek mekele daa saba.
5 Amba ya wuzdakwara ndaw masa akwar ma da zluram ta aŋga.
Zluram na, ta Gazlavay gway, maja ta kəɗkwar vagay la na, fa dəɓa ha,
a gwa ŋga kəzlakwar aa vəgeɗ ŋga awaw magaza saya. Fara fara, ya fa
ləvkwar, zluram ta aŋga.
6 «Ɗiyaŋ mecəhe mecəhe zlam na, a gwa ŋga həɗkedey dala cew daada,
ba daw? Ama Gazlavay a sərta ɗiyaŋ hay a pal pal tabiya.
7 Akwar may, kwa eŋgwec ŋga ray akwar hay na, masləftakaya pal pal
tabiya. Ka da zluram ba! Akwar na, Gazlavay a wuɗkwar a fəna ɗiyaŋ
hay mecəhe mecəhe ga ŋgene, ba daw?»

Mey da ray mekey sede da ray Yesu
(Matiye 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

11:49 11.49 6.13 **11:51 11.51** MC 4.8-10; 2Mev 24.20-22 **11:52 11.52** Mt 16.19 **11:53 11.53-54** 20.20 **12:1 12.1** Mt 16.6; Mk 8.15 **12:2 12.2** 8.17; Mk 4.22 **12:5 12.5** Heb 10.31 **12:7 12.7** 21.18

8 Yesu a ləvtar saya: «Ehe, ya fa ləvkwar saya, kwa waawa ma ləvey
fa mey ŋga ndəhay, aŋga ndaw aɗaw na, ŋgene, yah, *Bəz ŋga Ndaw, ya
da ləvey fa mey ŋga maslaŋ hay ŋga Gazlavay da vaɗ ta pas sariya, aŋga
ndaw aɗaw may.
9 Ama ndaw ma ləvey fa mey ŋga ndəhay a sərya ba na, yah, Bəz ŋga
Ndaw, ya da ləvey fa mey ŋga maslaŋ hay ŋga Gazlavay ta pas sariya, ya
səra ba may.
10 «Kwa waawa maa guzley mey maaya ba da ray aɗaw, yah, Bəz ŋga
Ndaw na, Gazlavay a mbəkdara mebərey aŋga la. Ama ndaw ma cəɗa
*Mesəfney ŋga Gazlavay na, Gazlavay fa da mbəkdara mebərey aŋga daa
ba səlak.
11 «Da a handamakwar aa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay ŋga key
sariya, da daa ba, fa mey ŋga ndəhay mahura hay ta bay hay amba a
kamakwar sariya na, ka da zluram ba, ray akwar a da həɓey da ray mey
masa akwar ma da mbəɗdamatara ŋga ləhey ray akwar ba.
12 Mey masa akwar ma da mbəɗdamatara na, Mesəfney ŋga Gazlavay a
wuzdakwara la ta pas ŋgene.»

Mey-meŋgey ta ndaw masa-zleley marəzlkaya

13 Ndaw pal da wuzlah ndəhay ga da cakay Yesu heyey a ləvar: «Bay
aɗaw, ləvar a məlma aɗaw mahura ŋga wunkandara zleley ŋga papa ala
ma mbəkdandara cey!»
14 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Jam aɗaw, ma paya ŋga ɗəsley mey da
wuzlah akwar ta ŋga wunkakwara zleley akwar na, wa?»
15 Fa dəɓa ha, aa guzltar a ndəhay tabiya, a ləvtar: «Wam vaw, ka da
səpam ŋga key zleley ta har akwar ba. Kwa ndaw, aŋga ta zleley ga na,
heter aŋga fa da njey maja zleley a na, daa ba.»
16 Ta', aa guzltar mey-meŋgey, a ləvtar: «Ndaw daha, aŋga ta zleley ga.
Ley aŋga hay ta kam cek la maaya maaya.
17 Anda keɗe, ndaw aha, a wulkey, a ləvey: "Slam ŋga pata cek aɗaw
hay daa saba. Ya da key na, kwara?"
18 Fa dəɓa ha, a ləvey: "Aha! Ya səra cek masa yah ma da ka. Ŋgama
ya həɓta wudeɗ aɗaw hay cəpa, ya ləmta mahura mahura, ya ɓəcta daw
aɗaw ta zleley aɗaw hay tabiya a hwaɗ a.
19 Fa dəɓa ha, ya da ləvey: Zleley aɗaw fa da ndəvey daa ba, a key mevey
weewe la. Ya da məskey vaw, ya da zəmey cek, ya da sey cek, ya da njey
daa wiya."
20 «Ama Gazlavay a ləvar a ndaw aha: "Kah na, ndaw marəzlkaya, dasi
tavaɗ keɗe, ya da la mesəfney akah. Zleley masa kah ma ɓəca ŋgene na,
ŋgada wa?"»
21 Da ray ŋgene, Yesu a wuzdatara mey a, a ndəhay da cakay a heyey,
a ləvtar: «Ndəhay masa ma ɓəcam zleley da bəla keɗe ŋgada ata ray ata
na, a key ŋgene, a kam cek ma mbafar a Gazlavay ba. Ata letek ta ndaw
a keɗe.»

Mey da ray mepey Gazlavay ŋga ndaw fara fara (Matiye 6.25-34)

22 Fa dəɓa ha, Yesu aa guzltar a gula aŋga hay, a ləvtar: «Maja ŋgene,
ya fa ləvkwar fara fara, daa menjey akwar na, ray akwar a da həɓey da
ray cek mezəmey ta cek mesey ba. Asaya, ray akwar a da həɓey da ray
zana ŋga kəzley fa vaw akwar ba.

12:9 12.9 9.26; Mk 8.38 **12:11 12.11-12** 21.14-15; Mt 10.19-20; Mk 13.11 **12:15 12.15** 1Tm 6.9-10
12:19 12.19-20 Ps 49.21 **12:22 12.22-32** 11.3

23 Ya ləvkwar anda keɗe na, maja cek mezəmey a fəna heter akwar ba,
zana may, a fəna vaw akwar ba.
24 «Yaw, wulkam da ray ɗiyaŋ hay cey! Fa sləkam daa ba, fa ŋgəmam
daw daa ba, kwa wudeɗ ata hay daa ba, ama Gazlavay fa vəltar cek
mezəmey cəŋga. Akwar na, ka fənmata ɗiyaŋ hay ba daw?
25 Da wuzlah akwar ndaw ma gwa ŋga pey kwa ɗar pal a ray ɗar aŋga
da bəla ta mewulkey aŋga na, wa?
26 Da ka gwamara mekey cek mecəhe ba na, ka həɓam ray da ray cek
hay mekele na, maja me?
27 «Nəkmara meefekwey hay da ley cey! Aa fakwam na, kwara? A kam
sləra ba, a cam zana ba, ama ya fa ləvkwar, kwa Bay *Salamaŋw zleezle
ta zleley ga ta gwa ŋga kəzley zana ma mbey anda meefekwey pal na, daa
ba.
28 Gazlavay a ka amba kusaf aa fekwey tasana, ama mandaw na, kusaf a,
a wewurey. Da Gazlavay fa key cek maaya ŋgada kusaf masa awaw ma da
wawura anda keɗe na, Gazlavay a nəkfakwar dey ma fəna kusaf a ŋgene
daa ba daw? Akwar masa ma pamara Gazlavay ŋga ndaw akwar fara fara
ba ŋgene, sərmara Gazlavay a kəzlkwar zana la ma fəna meefekwey hay
a.
29 Anda keɗe, ray akwar a da həɓey mandaw mandaw da ray cek
mezəmey ta da ray cek mesey ba. Ka da zluram maja cek hay a ba.
30 Ma həɓam ray maja cek hay a ŋgene na, ndəhay da bəla keɗe masa
ma sərmara Gazlavay ba. Ama akwar na, Papakw akwar, Bay Gazlavay, a
səra cek masa akwar ma wuɗam.
31 Anda keɗe, səpam na, Gazlavay ŋga wey da ray akwar. Fa dəɓa ha,
Bay Gazlavay a vəldakwara cek hay siya la may.»

Mey da ray meɓəcey zleley da gazlavay da vaɗ (Matiye 6.19-21)

32 Yesu a ləvtar a gula aŋga hay: «Akwar na, ga daa ba anda təɓaŋ hay
masa ŋguyer kəɗey, ama ka da zluram ba, maja ta mbafar la a Papakw
akwar amba a vəlkwar cek hay maaya masa aŋga ma ɗiytara ŋgada
ndəhay masa aŋga fa wey da ray ata.
33 Həɗkadamata cek akwar hay, wunkamatara dala ha a masa-viya hay.
Səpam ŋga ɓəcey zleley * na, aa slam masa menjey ŋga sərmataw da
vaɗ. Feteɗe zleley akwar a fa da ndəvey daa ba. Anda keɗe, mayal hay a
gwamara ŋga lalamara daa ba, kwa maaca a gwa ŋga nəsa ba.
34 Sərmara, daa slam masa zleley akwar aa da hwaɗ a na, mevel akwar
may aa feteɗe.»

Mey da ray mewey vaw ŋga key sləra ŋgada Gazlavay

35 Yesu a ləvtar: «Njam vaw maɗiykaya mandaw mandaw ŋga key sləra
ŋgada Gazlavay. Ka da məcmata petərla akwar hay ba,
36 anda ndəhay ma ka sləra ma səkwmara bay ŋga way ma lawa daa
gwagway ŋga kwakwa ta tavaɗ. A səkwmara amba a wurmara mey-mbew
fiyaw da masa ta vəhwa cay, fa zəley fa mey-mbew.

12:24 12.24 Ps 147.9 **12:27 12.27** 1Bay 10 **12:28 12.28** Mt 14.31 **12:32 12.32** Iz 41.14; Lk 22.29 * **12:33 12.33** zleley: Yesu a wuɗey ŋga ləvey na, da ka fa kar cek ma mbafar a Gazlavay na, mawurɓay akah mapakaya da gazlavay da vaɗ anda zleley akah maɓəckaya a nəsey ba, a ndəvey ba. **12:33 12.33** Mt 6.19; 6.20; Lk 11.41; 18.22; SNM 2.45; 4.34-37; Kwa 3.1-2 **12:35 12.35-36** Mt 25.1 **12:36 12.36** CWJ 3.20

37 Da bay ŋga way a sawa, a hətfatar ata ta dey na, meesəmey daha
ŋgada ndəhay ma ka sləra hay a. Ya fa ləvkwar fara fara, bay ŋga way a,
a pa zana ŋga sləra fa vaw, a zəltərwa, a njadata, a vəltar cek mezəmey.
38 Kwa a vəhwa ta wuzlah-tavaɗ, kwa ta slam ŋgaa pərek, a hətfatar ata
ta dey na, meesəmey daha ŋgada ndəhay a.
39 «Jəkam sləmay maaya maaya, da bay ŋga way a səra ɗar masa ndaw-
mayal ma da daw a way aŋga na, a mbəkda ndaw-mayal a ŋga sləna way
aŋga ha la daw?
40 Yaw, akwar may, wam vaw maaya maaya maja yah, *Bəz ŋga Ndaw,
ya da vəhwa na, kwa ka sərmara ɗar a ba.»

Mey da ray ndaw ma ka sləra maaya ta maaya ba (Matiye 24.45-51)

41 *Piyer aa cəfɗa Yesu, a ləvar: «Bay Mahura, kaa guzley ta mey-
meŋgey keɗe na, ŋgada ala daw, ŋgada ndəhay tabiya daw?»
42 Bay Mahura a mbəɗdara, a ləvar: «Ndaw ma ka sləra maaya ta
leŋgesl na, wura? Ndaw ma ka sləra maaya ta leŋgesl na, ara ndaw masa
bay aŋga ma da pa ŋga mahura da ray ma ka sləra aŋga hay cəpa, amba
a vəltar cek mezəmey daa masa may fa catar.
43 Da masa bay aŋga ha a sawa a hətfar aŋga fa ka sləra ha na, ndaw
ma ka sləra ha aa səmey la.
44 Ya fa ləvkwar fara fara, bay aŋga ha, a da vəldara zleley aŋga hay
cəpa a har aŋga amba a nəkfar dey.
45 Ama ndaw ma ka sləra masa ma ley mewulkey aŋga wal na, a ləvey:
“Bay aɗaw fa da vəhwa gweegwe daa ba.” Ta’, a kəɗta ndəhay ma ka
sləra hay mezəle hay ta maŋgusa hay. A zəmey cek, a sey wuzam, a wey.
46 Fa dəɓa ha, bay aŋga ha na, a da vəhwa ta pas masa ndaw ma ka
sləra ha fa wulkey da ray a daa ba, asaya, kwa fa da səra ler e daa ba.
Bay aŋga ha a da ɓəla da way aŋga, a da sərda banay anda aŋga ma da
sərdata banay ta ndəhay ma təɓa mey ŋga Gazlavay ba.»
47 Yesu a ləvar saya: «Ndaw ma ka sləra masa ma səra cek masa bay
aŋga ma wuɗey, ama a wey vaw fa sləra aŋga ba, asaya, a key cek masa
aŋga ma ləvar ba na, ndaw aha, a hətey mekəɗey ga la.
48 Da ndaw ma ka sləra laŋgar a səra cek masa bay aŋga ma wuɗey
ba, ama ta key cek maaya ba la təɗe ŋga kəɗey na, a da hətey mekəɗey
nekəɗey gway. Ndaw masa Gazlavay ta vəlar cek la ga a har aŋga na, a
daa cəfɗafar ga kəne may. Ndaw masa Gazlavay ta vəlar sləra mahura la
ŋga key na, a daa cəfɗafar ŋga ka sləra ha maaya maaya ma fəna.»

Mey da ray ndəhay ma da wunkam ɗay maja Yesu (Matiye 10.34-36)

49 Yesu a ləvtar a gula aŋga hay: «Ya sawa na, ŋga pey awaw fa bəla
keɗe. Ya wuɗey na, awaw a, a gəɗey dəga wure keɗe.
50 Si a sərdamaya banay ga kasl fa meməcey †. Ray aɗaw fa həɓey kasl
pas masa banay a ma da ndəvey.
51 Ka wulkam ya sawa na, ya handawa zazay a bəla daw? Kay! Kəne ba.
Ya fa ləvkwar, ya sawa ŋga wunkey ndəhay.
52 Dəga wure keɗe, ndəhay zlam da way, a wunkam la, maakar a cəmam
la a ray cew, cew a cəmam la a ray maakar.

12:39 12.39 Mt 24.43 **12:40 12.40** Mt 24.42 **12:42 12.42-44** 19.17-19 **12:47 12.47** Jak 4.17
† **12:50 12.50** banay ga kasl fa meməcey: Ta mey Gərek, a ləvey «ya da hətey baptem.» **12:50**
12.50 Mk 10.38 **12:51 12.51** 2.14 **12:52 12.52-53** 14.26; 21.16; Mt 24.10; Mk 13.12

53 Yaw, bay ŋga way a wuɗkam ɗay la ta bəzey aŋga, bəzey a wuɗkam
ɗay la ta papaha, ŋgwas a wuɗkam ɗay la ta dam aŋga, dam a wuɗkam
ɗay la ta mamaha, mamaŋ ŋga bəzey a wuɗkam ɗay la ta ŋgwas ŋga
bəzey aŋga, ŋgwas ŋga bəzey a wuɗkam ɗay la ta mamaŋ ŋga zel e.»

Mey da ray mesərey cek ma da key wure keɗe
(Matiye 16.2-3)

54 Yesu a ləvtar a ndəhay ga da cakay a: «Anja ka hətmar gazlavay ŋga
var fa lawa ta mey-aŋgwa ‡, wure ŋgene ka ləvam: “Var fa sawa.” Fa
dəɓa ha, var a, a pey fara.
55 Da ka hətmar memeɗ fa kawa ta dey ŋga Məzam § na, ka ləvam:
“Mawurɓay a key la.” Fa dəɓa ha, mawurɓay a, a key fara.
56 Akwar ndəhay masa ta neneh cew, ka gwamara ŋga wunkamara cek
ma key da bəla ta cek ma key da gazlavay da vaɗ, ama ka sərmara cek ma
key wure keɗe ba na, maja me?»

Si ndaw a ɗiya mey ta ndaw ma wuda
(Matiye 5.25, 26)

57 Yesu a ləvtar saya: «Akwar ta ray akwar ka sərmara cek masa maaya
ŋga key ba na, kwara?
58 Da ndaw a wudka, akwar fa diyam cew e aa sariya na, ɗiymara mey
a dəga daa cəveɗ. Da daa ba na, a da handaka fa ndaw ma ka sariya,
ndaw ma ka sariya ha a da vəldaka a har sewje hay. Sewje hay may, a da
kəzlamaka aa fərsəne.
59 Ya fa ləvka, ka fa da bawa daa fərsəne he daa ba səlak, si kah ma pəla
dəvaz a la tabiya ndav.»

13

Mey da ray membəɗey menjey

1 Daa ŋgene, ndəhay feteɗe daha, aa guzlmar a Yesu, a ləvmar: «Bay
Pilat ta kəɗey ndəhay *Galile la vagay daa masa ata fa həram gənaw hay
ŋgada Gazlavay. A cəma mambaz ata ta mambaz ŋga gənaw hay a.»
2 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ka wulkam mebərey ŋga ndəhay Galile
hay a ŋgene a fəna ŋga Galile hay siya, maja ata ma məcam anda ŋgene
daw?
3 Ya fa ləvkwar a fəna ba səlak! Ama da akwar ta mbəɗdamara menjey
akwar daa ba na, akwar cəpa ka daa zəɗam kəne may.
4 Yaw, wulkam da ray ndəhay kuraw a ray a daaŋgafaɗ masa way
magəlkaya maazəma da slala Siləwe ma bəzlwa a ray ata heyey. Ka
wulkam na, a fənmata ndəhay siya da *Jeruzelem ta mebərey daw?
5 Ya fa ləvkwar a fənmata ba səlak! Ama da akwar ta mbəɗdamara
menjey akwar daa ba na, akwar cəpa ka daa zəɗam kəne.»

Mey-meŋgey ta wudez ma yey ba

6 Yesu ta’, a ŋgatar mey, a ləvtar: «Ndaw daha a rəvey wudez aa ley
aŋga. Fa dəɓa ha, a sawa amba a ŋgəley babəza ŋga wudez e, ama wudez
e, ta yey babəza daa ba.

12:53 12.53 Mi 7.6 ‡ **12:54 12.54** var fa lawa ta mey-aŋgwa: Daa hwayak ŋga Jəwif hay var a sawa na, ta dey ŋga Dəhwa Mediterene. Dəhwa ha aŋga ta mey-aŋgwa ŋga Mafaw hay. § **12:55 12.55** dey ŋga Məzam: Ara «*sud*» ta mey Nasara. **13:3 13.3** Ps 7.13 **13:6 13.6** Mt 21.19; Mk 11.13

7 Bay ŋga wudez e, a ləvar a ndaw ma jəɗa ley aŋga ha: “Nəka wudez keɗe, mevey maakar ya fa sawa amba ya ŋgəley babəza fa vəɗa, ama
babəza fa vəɗa daa ba. Ɗəsla wudez e, maja fa təka slam ŋga maaya.”
8 Ama ndaw ma jəɗa ley a, a mbəɗdara, a ləvar: “Bay aɗaw, mbəkda ta
ləmla keɗe ɗagay, amba ya gudha si-wurza, ya həlar gəraŋ asiya.
9 Da səfeɗ na, a yey la kwa. Da ta yey daa ba cəŋga na, ka ɗəsla.”»

Yesu a mbəley ŋgwas ta pas meməskey-vaw

10 Ta *pas meməskey-vaw daha, Yesu faa sərkadata ndəhay daa *way-
mewuzey-mey ŋga Gazlavay.
11 Ŋgwas daha, aa ta malula da ray mevey kuraw a ray a daaŋgafaɗ.
Malula ha ta hurma sem. A gwa ŋga lecey der e ba.
12 Masa Yesu ma hətar ŋgwas aha na, ta’, a zəla, a ləvar: «Mamay,
malula masa ma hurmaka ŋgene na, daa saba.»
13 Ta’, a par har a ray. Wure wure ŋgene, ŋgwas aha deŋ! a lecey. A
həlma Gazlavay.
14 Ama *bay-ray ŋga way-mewuzey-mey a, mevel a car maja Yesu ma
mbəley ndaw ta pas meməskey-vaw ŋgene. Da ray ŋgene, aa guzltar a
ndəhay makustakaya daa way a, a ləvtar: «Ɗar maakwaw daha ŋga key
sləra, da ka wuɗam membəley na, samawa ta pas hay a ŋgene, ama ka
da samawa ta pas meməskey-vaw ba!»
15 Bay Mahura a mbəɗdara a ndaw a, a ləvar: «Akwar, ndəhay masa
ta neneh cew! Ta pas meməskey-vaw na, akwar fa pəskamata sla akwar
hay ta zəŋgwaw akwar hay da gezleŋ, ka handamata ŋga samawa yam,
ba diya?
16 Yaw, ŋgwas daa səkway ŋga *Abəraham keɗe, aŋga majəwkaya da
har *Sataŋ, bay-malula, mevey kuraw a ray a daaŋgafaɗ. Aŋga na, ya
pəska ta pas meməskey-vaw ba na, maja me?»
17 Masa Yesu ma mbəɗdatara anda keɗe la na, hwaray a katar a masa-
gəra aŋga hay tabiya. Ama ndəhay makustakaya na, aa səmam da ray
sləra hay mekele mekele maaya masa Yesu ma kata.

Mey-meŋgey ta babəza ŋga bazlawar leŋ ta cek ma həsla makala (Matiye 13.31-33; Mark 4.30-32)

18 Fa dəɓa ha, Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Mewey ŋga Bay Gazlavay da
ray ndəhay na, aŋga anda me? Ya da wa na, ta me?
19 Ya wa ta babəza ŋga bazlawar masa ndaw ma la, ma rəɓa aa ley
aŋga. Babəza ŋga bazlawar aha, ta’, a pəcwa, a gəley mahura. Ɗiyaŋ hay
a ɗiyam way fa mey-har hay a.»
20 Yesu a ləvtar saya: «Ya da wa mewey ŋga Bay Gazlavay da ray ndəhay
na, ta me?
21 Ya wa ta cek ma həsla makala masa ŋgwas ma həley kuset kəɗey, ma
jahaɗa ta hapa ŋga makala ga, amba a həslərwa tabiya.»

Bay Gazlavay a wey na, da ray wa hay wa? (Matiye 7.13, 14, 21-23)

22 Yesu fa daw ŋgada *Jeruzelem, a daw taa berney hay leŋ ta slala hay,
faa sərkadata ndəhay.

13:8 13.8 2Pi 3.9, 15 **13:10 13.10-17** Mk 2.27-28 **13:14 13.14** Mab 20.9-10 **13:15 13.15-16** 14.5; Mt 12.11-12 **13:16 13.16** səkway ŋga Abəraham: 1.54-55, 73; 3.8; 19.9 **13:19 13.19** Ez 17.23; Mt 13.31 **13:21 13.21** Mt 13.33

23 Daa ŋgene ndaw daha, aa cəfɗa, a ləvar: «Bay Mahura, Gazlavay a da
ləhey daa mebərey na, ndəhay nekəɗey gway daw?» Ta', Yesu aa guzltar
a ndəhay feteɗe, a ləvtar:
24 «Kam gədaŋ amba ka mbəzam taa mey-mbew meeŋgəlez e aa slam
masa Bay Gazlavay fa wey da ray ndəhay. Ya fa ləvkwar, ndəhay ga a
jadamara la, amba a mbəzam, ama fa da gwamara daa ba.
25 «Yaw, pas pal bay ŋga slam aha a da sləkɗey ŋga gərca mey-mbew.
Ŋgene, ka da lacam aa ambaw, ka da zəlam fa mey-mbew, ka ləvam: "Bay
ala, wurndara mey-mbew may taw!" Ama a da mbəɗdakwara, a ləvkwar:
"Ya sərkwar ba! Ka samawa na, dama?"
26 Fa dəɓa ha, ka da zlamar ŋgaa guzlmar, ka ləvam: "Aləkwa ta zəmkwa
cek la bama, aləkwa ta sakwa cek la bama, ka taa sərkadandar la daa cəveɗ
ala hay mepəkey."
27 A da ləvkwar saya: "Ya sərkwar ba! Ka samawa na, dama? Akwar
ndəhay tabiya masa ma ka cek maaya ba hay, ŋgəcham la da cakay aɗaw."

28 Ta pas masa akwar ma da hətmatar ata *Abəraham, *Izak, *Jakwap,
leŋ ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle tabiya, manjatakaya da
cakay Bay Gazlavay na, ŋgene, ka da təwam, ka daa pəɗam sler maja
akwar mambəkdatakaya daa ambaw.
29 Ta pas masa Gazlavay ma da wuzdərwa bay aŋga na, ndəhay daa
səkway hay mekele mekele a samawa la daa slam hay tabiya da bəla, ŋga
key gwagway da vaɗ.
30 Yaw, da wuzlah ndəhay madagway-dakw na, siya a da təram ndəhay
ŋgeeme, asaya, da wuzlah ndəhay ŋgeeme na, siya a da təram ŋga
madagway-dakw.»

Yesu a təway maja ndəhay daa berney ŋga Jeruzelem (Matiye 23.37-39)

31 Ta pas ŋgene, ndəhay da wuzlah *Fariza hay daha a ŋgəchamawa fa
Yesu amba a wuzmar mey, a ləvmar: «Daw la feɗe aa slam mekele maja
Bay *Herawt a wuɗey ŋga kəɗka vagay.»
32 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Diyam ləvmar a mbiga * ha: "Ehe, ya
fa ɓəley malula hay da ray ndəhay, ya fa mbəley masa-macay hay, tasana,
mandaw, ŋga ɗar maakar a ya da ndəvda sləra aɗaw."
33 Anda meləvey si ya ley cəveɗ, ya daw tasana, mandaw, mandaw
laŋgar saya, maja ndəhay a gwamara ŋga kəɗmara *ndaw ma təla mey
ŋga Gazlavay dəreŋ ta *Jeruzelem ba səlak.»
34 Fa dəɓa ha, Yesu a ləvey: «Haya! Akwar ndəhay da Jeruzelem †,
akwar ndəhay da Jeruzelem, Gazlavay a slərkwar ndəhay ma təla mey
aŋga hay na, ka kəɗmata vagay. Asaya, a slərkwar maslaŋ aŋga hay
na, kaa zakamata ta aŋgwa. Ama mandaw mandaw ya wuɗey amba ya
ɓəckwar tabiya akwar anda gwagwar ma ɓəcta bəz aŋga hay asi kərpasl,
ama ka wuɗam ba.
35 Cəndamara, Gazlavay a da la har aŋga da ray akwar, Way-mekey-
kwakwas akwar a da tərey yideŋ. Yah fa ləvkwar, akwar fa da hətmaya

---

13:25 13.25 Mt 25.11-12 **13:27 13.27** 2Tm 2.19 **13:30 13.30** Mt 19.30 * **13:32 13.32** mbiga: Yesu a zəla Bay Herawt «mbiga» maja daa mewulkey ŋga Jəwif hay, mbiga na, ara cek ŋga ley ma key cek ta dabaray, ama ndəhay a zluram ta aŋga ba maja ara cek mecəhe. † **13:34 13.34** Akwar ndəhay da Jeruzelem: Daa mey a keɗe Yesu ta wusey a Jeruzelem daa ba araŋ, ama aa guzley anda aŋga gweegwe ta ata.

fa dey daa saba haa ta pas masa akwar ma da ləvam: “Anja Bay Gazlavay
ŋga pəsar mey ŋgada ndaw masa aa ma slərdərwa ta mezəley aŋga.”»

14

Yesu a mbəley ndaw mambakaya ta mbey

1 Ta *pas meməskey-vaw, Yesu ta’, a daw a way ndaw pal da wuzlah
mahura hay ŋga *Fariza hay ŋga zəmey ɗaf. Ndəhay manjatakaya feteɗe,
fa saŋgalamara Yesu ta dək-vaw da ray cek masa aa ma da ka.
2 Ndaw da wuzlah ata daha, mambakaya ta mbey. Ndaw a malacakaya
fa mey aŋga.
3 Yesu ta’, aa guzltar ŋgada *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz
ta ŋgada Fariza hay, a ləvtar: «Kwakwas aləkwa a ləvey na, kwara?
Membəley ndaw masa-macay ta pas meməskey-vaw na, maaya daw,
maaya ba daw?»
4 Ama ndəhay a, a gəmam ŋga mbəɗdamara ba. Ta’, Yesu a gəsfar har
fa ndaw masa-macay heyey, mbal! a mbəlda, ta’, a mbəkda ŋga daw.
5 Fa dəɓa ha, aa cəfɗata, a ləvtar: «Da ndaw da wuzlah akwar aŋga ta
bəzey, da daa ba, aŋga ta sla, yaw, da bəzey a, da daa ba, sla ha a təɗey aa
ɓəlndaw na, ndaw aha a badərwa fiyaw fiyaw, kwa ta pas meməskey-vaw,
daa ba daw?»
6 Kwa ndəhay a, ta gwamara ŋga mbəɗdamara aa mey ŋga Yesu a daa
ba.

Ndaw a da pa ray aŋga ŋga mahura ba

7 Yesu fa nəkta ndəhay ma samawa ŋga zəmey ɗaf da way ndaw Fariza
heyey. A səpam slam-menjey na, si ŋga ndəhay mahura hay. Maja ŋgene,
Yesu a ŋgatar mey, a ləvtar:
8 «Da ndaw a zəlkwar ŋga zəmey ɗaf ŋga gwagway ŋga meley kwakwa
na, ka da səpey ŋga njey aa slam ŋga ndaw mahura ba. Da kaa təɗe ta
zəlwa ndaw mahura da ray akah la aa gwagway a kwa.
9 Anda keɗe, bay ŋga way a, a sawa, a da ləvka: “Mbəkda slam keɗe a
ndaw keɗe.” Maja ŋgene, ka da mbəkda slam aha, ka da njey fa dəɓa ta
hwaray a.
10 Ama da ta zəlmaka la ŋga zəmey ɗaf ŋga gwagway na, daw ta njey fa
dəɓa, amba bay ŋga way a, a sawa, a ləvka: “Jam aɗaw, sawa aa slam ŋga
ndəhay mahura hay keɗe.” Anda keɗe, a həslka ray fa mey ŋga ndəhay
tabiya daa gwagway a.
11 Yaw, fara fara kwa waawa ma pa ray aŋga ŋga mahura na, Gazlavay
a da pa ŋga mecəhe, asaya, ndaw masa ma nada ray aŋga na, Gazlavay a
da pa ŋga mahura.»
12 Yesu ta’, aa guzlar a ndaw ma zəla ŋga zəmey ɗaf heyey, a ləvar: «Da
ka key gwagway na, ka da zəltərwa jam akah hay ba. Asaya, ka da zəltərwa
məlmakw hay ba, ka da zəltərwa səkway akah hay ba, kwa meseembew
akah hay masa-zleley hay ka da zəltərwa ba. Ka da zəltərwa ba maja ata
may, a da zəlmaka kəne. A da pəlmakawa cek masa kah ma vəldatara la.
13 Ama da ka key gwagway na, zəlwa masa-viya hay, ndəhay masa
maahəlɓatakaya hay, ndəhay jegwer hay, leŋ wulaf hay.
14 Da ka zəlwa ndəhay anda keɗe hay ŋga zəmey ɗaf na, maaya
ŋga Gazlavay a sawa la a ray akah maja ndəhay a na, a gwamara ŋga

13:35 13.35 Ps 118.26; Ez 10.18-19 **14:1 14.1-6** Mk 2.27-28 **14:5 14.5** 13.15-16; Mt 12.11 **14:7 14.7** 20.46 **14:8 14.8-10** MM 25.7 **14:11 14.11** Mt 23.12 **14:13 14.13** Mew 14.29

vəhdamakawa cek aha ba. Ama Bay Gazlavay a da vəhdakawa ta pas masa ndəhay masa maaya fa mey ŋga Gazlavay, ma da sləkɗamawa daa meməcey.»

Mey-meŋgey ta ndəhay mazəltakaya aa gwagway (Matiye 22.1-10)

15 Masa ndaw pal da wuzlah ndəhay ma zəmam ɗaf ta ata Yesu heyey ma cənda mey a la na, ta', a ləvar a Yesu: «Meesəmey daha ŋgada ndaw ma da zəmey ɗaf ŋga gwagway daa bay ŋga Gazlavay da vaɗ.»
16 Ta', Yesu a mbəɗdara ta mey-meŋgey, a ləvar: «Ndaw daha a key gwagway, ta', a zəlwa ndəhay ga.
17 Pas təɗe ŋga zəmey cek na, a slərey madərlam aŋga fa ndəhay a ŋga ləvtar: "Samawa, maja cek tabiya maɗiykaya cay!"
18 Ama ata tabiya a kam ambahw pal pal. Ndaw ŋgeeme a ləvar a madərlam a: "Ambahw, mbəkdaya maja ya ta həɗkey ley la, ya daw ya da nəkərwa."
19 Ndaw laŋgar a ləvar: "Ambahw, mbəkdaya maja ya ta həɗkawa sla hay kuraw la ŋga key slərа, ya daw la ya jadatərwa!"
20 Mekele a ləvar saya: "Ya gwa ya daw ba maja ya ta kwakwa da ver."
21 Madərlam a, a vəhey a cakay bay aŋga, a kadara mey masa ndəhay a ma ləvmar keɗe. Bay ŋga way a, mevel a car, a ləvar a madərlam aŋga: "Daw fiyaw aa slam masa ndəhay da hwaɗ a daha ta aa walaŋ-way hay. Ŋgəlwa masa-viya hay, ndəhay masa maahəlɓatakaya hay, masa wulaf hay, leŋ ndəhay jegwer hay."
22 Fa dəɓa ha nekəɗey, madərlam a, a vəhwa, a ləvar: "Bay aɗaw, ya ta zəlwa ndəhay la anda kah ma ləvey, ama slam daa way a daha cəŋga."
23 Ta', bay a, a ləvar a madərlam a: "Daw a mey-cəveɗ daa zlərɗay-aŋgwa hay, təktərwa ɗay a ndəhay ŋga samawa amba way aɗaw a rəhey.
24 Ya fa ləvkwar, kwa ndaw pal dasi ndəhay masa yah ma zəltərwa ŋgeeme heyey, fa da zəmey ɗaf ŋga gwagway aɗaw keɗe daa saba səlak!"»

Ŋga tərey gula ŋga Yesu na, kwara? (Matiye 10.37, 38)

25 Fa dəɓa ha, Yesu fa diyam ta ndəhay ga daa cəveɗ. Yesu pəla! a mbəɗwa dey ŋgada fa ata, a ləvtar:
26 «Da ndaw a wuɗey ŋga key gula aɗaw na, si a wuɗya a fəna papaha ta mamaha, ŋgwas aŋga ta bəz aŋga hay, məlmaha hay ta dam-mamaha hay, kwa heter aŋga. Da daa ba na, a gwa ŋga key gula aɗaw ba.
27 Kwa waawa ma ɓəsa banay ma da sawa a ray a maja aŋga ma səpya daa ba na, fa da gwa ŋga key gula aɗaw daa ba.
28 Da ndaw da wuzlah akwar a wuɗey a ləmey way mahura, teeseɗ na, si a wulkey la ɗagay, way a, a key dala we. Fa dəɓa ha, a nəka da dala aŋga a wusa ŋga kara slərа aŋga ha tabiya la kwa.
29 Da dala a wusa ba, ama da a zlar ma pa salay a cəŋga na, a gwa ŋga ndəvda slərа ŋga way a daa ba. Ŋgene, ndəhay tabiya masa ma hətmar way a, a daa saŋgərfamar,
30 a ləvam: "Ndaw keɗe a zlar meləmey way, ama a gwa ŋga ndəvda ba!"
31 «Yaw, da bay a wuɗey ŋga key vəram ta bay mekele, si a wulkey da ray ndəhay aŋga hay gabal kuraw ɗagay. A wulkey da a gwa ma kəɗmata

14:15 14.15 13.29 **14:24 14.24** 22.30 **14:26 14.26** 12.51-53; 18.29; Mt 10.37 **14:27 14.27** 9.23; Mt 16.24; Mk 8.34

ndəhay ŋga bay laŋgar ma sawa ta ndəhay aŋga hay gabal kwakwar cew
ŋgene la kwa.
32 Da a wulkey fa da gwamara daa ba na, a slərey maslaŋ aŋga hay fa
bay laŋgar heyey amba a njam ta zazay, daa masa bay a, a lawa dəreŋ
ɗagay.»
33 Yesu a wuzdatara: «Anda keɗe, da kwa waawa da wuzlah akwar ta
mbəkdərwa zleley aŋga leŋ ndəhay aŋga hay daa ba na, a gwa ŋga key
gula aɗaw ba.»

Mey da ray manda
(Matiye 5.13; Mark 9.50)

34 Yesu a ləvtar: «Manda na, ara cek maaya. Ama da manda ha a cərey
saba na, ya da kadakwa amba a cərey saya na, kwara?
35 Manda ha aŋga maaya saba. Kwa ŋga kwiyey aa ley, kwa ŋga kwiyey
anda gəraŋ, maaya saba. A da həlmara, a kwiydamara aa papalah saw.
Da ndaw aŋga ta sləmay na, ŋga cənda mey a maaya maaya.»

15

Mey-meŋgey ta təɓaŋ meezəɗey
(Matiye 18.12-14)

1 Ta pas laŋgar daha, ndəhay ma cakala budaw ta ndəhay ma zləɓa
*kwakwas ŋga Mawiz, a ŋgəcham tabiya fa Yesu amba a jəkfamar sləmay.

2 *Fariza hay ta ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz aa ŋguram
mey da wuzlah ata, a ləvam: «Ndaw keɗe a təɓta ndəhay ma zləɓa
kwakwas ŋga Mawiz, asaya, a zəmam ɗaf bama na, kwara?»
3 Anda keɗe, Yesu ta', aa guzltar ta mey-meŋgey, a ləvtar:
4 «Da ndaw da wuzlah akwar, aŋga ta təɓaŋ hay temere, da pal taa
zəɗey sem na, ndaw aha, a mbəkdata təɓaŋ hay kwakwar zlam-letek a
ray a zlam-letek da wuzlah-ley, a daw a səpərwa pal meezəɗey a, haa
aŋga ma hətərwa daa ba daw?
5 Masa aŋga ma hətərwa la na, aa səmey ga. A cəpərwa təɓaŋ aŋga ha
fa pepesl *,
6 a sawa a way. Masa aŋga ma wuswa la na, a zəltərwa jam aŋga hay
ta meseembew aŋga hay, a ləvtar: "Samawa, sasəmkwa bama maja təɓaŋ
aɗaw taa zəɗey la, ya ta hətərwa cay."
7 «Ya fa ləvkwar aŋga letek kəne, da gazlavay da vaɗ na, meesəmey
daha da ray ndaw pal ta mebərey ma mbəɗda menjey aŋga. Meesəmey
a, a fəna meesəmey da ray ndəhay kwakwar zlam-letek a ray a zlam-letek
masa menjey ata maaya, ma wuɗam ŋga mbəɗey menjey ata ba.»

Mey-meŋgey ta dala meezəɗey

8 Yesu aa guzltar ta mey-meŋgey saya, a ləvtar: «Yaw, dala ŋga ŋgwas
daha sisey sisey † kuraw, ama pal zazaɗ! aa zəɗey. Ta', a gəɗey awaw aa
petərla, a faca way, a səpa ta dək-vaw kasl aa ma hətar dala ha.
9 Masa aŋga ma hətar la na, a zəltərwa jam aŋga hay ta meseembew
aŋga hay, a ləvtar: "Samawa, sasəmkwa bama maja dala aɗaw taa zəɗey
la, ya ta hətar cay."

14:35 14.35 Mt 11.15 **15:1 15.1-2** Mt 9.10 **15:3 15.3-7** Jaŋ 10.11-15 **15:4 15.4** Ez 34.11, 16
* **15:5 15.5** pepesl: «papay» ta mey Zədem. † **15:8 15.8** sisey: Daa ŋgene na, sisey ara dala ga. Ta mey Gərek ara dala təɗe ŋga sləra ŋga ndaw ma vərndey da ley.

10 Yaw, ya fa ləvkwar ara letek kəne da wuzlah maslaŋ hay ŋga Bay
Gazlavay da vaɗ na, meesəmey daha maja ndaw pal ta mebərey ma
mbəɗda menjey aŋga.»

Mey-meŋgey da ray papaŋ ta bəza hay cew

11 Yesu aa guzltar ta mey-meŋgey saya, a ləvtar: «Ndaw daha, bəz aŋga
hay cew.
12 Masa matabəwa a ləvar a papaha: "Papay, wure keɗe, wunkandara
cek akah hay masa ala ma da wamara fa dəɓa akah. Yaw, masa ŋgada
yah na, vəldiwa." Ta', papa ata ha a wunkatara.
13 Fa dəɓa ha ɗar nekəɗey na, bəzey matabəwa ha, ta', a həɗkadata
cek hay maala ŋga aŋga tabiya. A daw ta dala ha aa hwayak dəreŋ.
Daa hwayak a ŋgene, a zlar ŋga key cek hay malamba, maja ŋgene, aa
kwacada dala aŋga heyey tabiya.
14 Masa aŋga ma ndəvda dala aŋga sem tabiya na, may mahura a key
daa hwayak a, a hətey cek ŋga zəmey saba.
15 Ta', a daw a key sləra da way ndaw feteɗe daha. Ndaw aha a slərda
a ley ŋga jəɗey vetem hay amba a vəltar cek mezəmey.
16 Bəzey a, a wuɗey ŋga zəmey babəza ŋga wudez masa vetem hay ma
zəmamara, ama ndaw ma vəlar cəveɗ daa ba.
17 A zlar mewulkey da ray cek masa aa ma ka, a ləvey: "Ndəhay ma ka
sləra ŋga papay fa zəmam cek, fa rəham, fa mbəkdamara siya, ama yah
na, may fa kəɗya feɗe!
18 Ŋgama ya mbəkda hwayak keɗe, ya daw fa papay, ya ləvar: Papay,
ya ta key mebərey la fa mey ŋga Gazlavay, ta fa mey akah.
19 Wure keɗe, ya wusa amba ka zəlya bəzey akah saba. Nəkya anda
ndaw ma ka sləra akah gway."
20 Ta', a sləkɗawa, a sawa fa papaha.
«Ama masa a lawa dəreŋ ta way ŋga papaha ɗagay na, papaha a hətar,
a kar dey-ceceh. A hway a da cadərwa ray, slaslap! a slasləpa.
21 Ta', bəz aŋga ha a ləvar: "Papay, ya ta key mebərey la fa mey ŋga
Gazlavay, ta fa mey akah. Wure keɗe, ya wusa amba ka zəlya bəzey akah
saba."
22 Ama, papaha a ləvtar a ma ka sləra aŋga hay: "Wusmawa vaw,
lamawa zana maaya, kəzlamara fa vaw ŋga bəzey aɗaw keɗe. Lamawa
daŋgwa ŋga bəz-mey-har, pamara a har. Lamawa tarak, ndəkwdamara a
salay.
23 Ɗaɗamərwa bəz-sla maaɓəlkaya masa aləkwa ma rəfkwa ŋgene.
Hərmara, kakwa gwagway, sasəmkwa,
24 maja bəzey aɗaw keɗe aŋga anda bəzey maməckaya, ama ta
sləkɗawa sem, aŋga anda bəzey maazəɗkaya, ama yah ta hətar sem."
Ta', ma ka sləra aŋga hay a kamara anda bay ata ma ləvtar. Anda keɗe,
ndəhay a zlamar mekey gwagway ta meesəmey.
25 «Daa masa ata fa kamara gwagway a na, bəzey mahura a lawa da ley.
Masa aŋga fa sawa da ley na, a cənda baazlam ta gaaŋgaŋ ŋga megərvey.
26 Ta', a zəley ndaw ma ka sləra ŋga papaha pal, aa cəfɗa, a ləvar:
"Mekey da way a, me?"
27 Ndaw ma ka sləra ha, a mbəɗdara, a ləvar: "Məlmakw ta sawa
cay, papakw ta hərа bəz-sla masa aləkwa ma rəfkwa heyey sem, maja
məlmakw a ta vəhwa sem, aa daha zay."

15:11 15.11 Mt 21.28 **15:13 15.13** MM 29.3 **15:24 15.24** Ef 2.5

28 Bəzey mahura heyey a key mevel, a gəmey ŋga mbəzey a way saba.
Ama, papaha, ta', a daw fa aŋga, a bərkwa ŋga mbəzey a way.
29 Ama bəzey a, a mbəɗdara a papaha, a ləvar: "Papay, jəkey sləmay:
mevey weewe ya fa kaka sləra, ya fa təßkawa mey akah mandaw mandaw,
ama ka ta vəlya kwa bəz-ɗakw pal ŋga key gwagway ta mandala aɗaw hay
daa ba.
30 Ama bəzey akah keɗe a vəhwa, ta ndəvdatərwa cek akah hay sem
tabiya ŋga mesəpey ŋgwas-barlaw hay, ama ŋgada aŋga na, ka hərara
bəz-sla masa aləkwa ma rəfkwa heyey jak!"
31 Papaha a ləvar: "Bəz aɗaw, kah na, mandaw mandaw aləkwa cew e,
cek tabiya masa yah ma wa na, ara ŋga akah.
32 Si ya kakwa gwagway ta meesəmey, maja məlmakw keɗe, aŋga
na, anda bəzey maməckaya, ama ta sləkɗawa sem, aŋga anda bəzey
maazəɗkaya, ama yah ma hətar sem!"»

16

Mey-meŋgey ta gula masa-wewer

1 Ta pas laŋgar daha, Yesu a ŋgatar mey a gula aŋga hay, a ləvtar:
«Ndaw daha aa ta zleley ga. Gula aŋga mahura ma jəɗra zleley a
daha. Ndaw daha a sawa, a ləvar a ndaw masa-zleley a: "Gula akah faa
kwacadakawa zleley akah la."
2 Bay ŋga gula heyey ta', a zələrwa, a ləvar: "Ya ta cəney mey maaya ba
la da ray akah. Wuzdiwa sləra masa kah ma ka tabiya, maja wure keɗe
ka fa da key gula aɗaw daa saba!"
3 Gula aŋga kaa heyey a wulkey daa ray aŋga, a ləvey: "Ya da key kwara?
Bay aɗaw a da badaya daa sləra aŋga. Gədaŋ aɗaw ŋga həvey daa ba.
Ŋga rəkey na, hwaray a kaya la.
4 Aha! Wure keɗe ya səra cek masa yah ma da ka! Ŋgama ya kərzey
jam hay. Anda keɗe, ta pas masa ta badaya sem daa sləra aŋga na, jam
aɗaw hay a, a ŋgəlmaya a way ata hay."
5 Masa aa ma wulkey la anda keɗe na, ta', a zəltərwa ndəhay masa ma
lam dəvaz ŋga bay aŋga pal pal tabiya. A ləvar a ndaw ŋgeeme: "Dəvaz
ŋga bay aɗaw da har kah na, we?"
6 Ndaw aha a mbəɗdara, a ləvar: "Mal gwajakwaɗ temere." A ləvar:
"Larawa ɗerewel ŋga dəvaz akah fiyaw, njey, wuzlala fa vəɗa kwakwar
zlam."
7 Ta', aa cəfɗa ndaw laŋgar saya, a ləvar: "Dəvaz ŋga bay aɗaw da har
akah na, we?" Ndaw aha a mbəɗdara, a ləvar: "Daw sak temere." A ləvar
a ndaw aha: "Larawa ɗerewel ŋga dəvaz akah fiyaw, wuzlala fa vəɗa
kwakwar daaŋgafaɗ."
8 Kwa gula ha a key cek ta cəveɗ e ba na, ndaw masa-zleley a, aa həmda
maja a ka sləra aha ta dabaray. Fara fara, ndəhay da bəla keɗe a kam cek
ta dabaray da wuzlah ata ma fəna ndəhay ŋga Bay Gazlavay.»
9 Yesu a ləvey saya: «Ya fa ləvkwar, zleley da bəla keɗe na, kərzadamara
jam. Anda keɗe, da zleley a ta ndəvey sem na, ka da hətam slam menjey
maaya ma ndəvey ba da vaɗ.
10 Ndaw masa ma key sləra maaya ta cek mecəhe na, a key sləra maaya
ta cek mahura la may. Ndaw ma key sləra ta cəveɗ e ba ta cek mecəhe na,
a key sləra ta cəveɗ e ba ta cek mahura la may.

16:8 16.8 Ef 5.8 **16:10 16.10** 19.17-19; Mt 25.21-23

11 Da ray ŋgene, da ka kam slərа maaya ba ta zleley masa ma
vəldamakwara a har akwar da bəla keɗe na, kaa wara zleley masa fara
fara na, ma da vəldakwara na, wa?
12 Ama da wure keɗe ka kam cek hay maaya ba ta zleley masa ndaw
ma vəldakwara da bəla keɗe na, fa dəɓa ha, Gazlavay a vəlkwar zleley la
amba ka wamara daw?
(Matiye 6.24)
13 «Ndaw ma gwa ŋga key slərа ŋgada bay hay cew daa ba, maja a da
wuɗa bay laŋgar a fəna bay laŋgar, da daa ba, a da nar ray a bay laŋgar,
a rəsa bay laŋgar. Ka gwamara ŋga səpmara Gazlavay leŋ zleley cewete
daa slam a ba.»
14 Masa *Fariza hay ma cəndamara mey a keɗe na, aa saŋgəram a ray
Yesu maja a wuɗam dala kalah.
15 Ta', Yesu a ləvtar: «Akwar fa kam cek maaya fa dey ŋga ndəhay, amba
a ləvam akwar ndəhay maaya hay. Ama Gazlavay na, a səra mevel akwar.
Cek masa ndəhay a nəkmara mahura fa mey ata na, ara cek ŋga tede fa
mey ŋga Gazlavay.»

Mey hay mekele mekele ŋga Yesu
(Matiye 11.13, 12; 5.18; 5.32; 19.9; Mark 10.11-12)
16 Yesu a ləvtar: «Kwakwas ŋga *Mawiz ta ndəhay ma təla mey ŋga
Gazlavay fa wuzdamara mey ŋga Gazlavay haa kasl *Jaŋ-Baptis. Dəga
daa ŋgene, ndəhay fa cəndamara *Mey-maaya-mawiya da ray *mewey
ŋga Gazlavay da ray ndəhay. Kwa waawa fa key gədaŋ amba a mbəzey a
wuzlah ndəhay masa Gazlavay ma da wey da ray ata fara fara.
17 «Slam da vaɗ ta slam da hwayak, aŋga ta gəra amba a ndəvey, ama
cek mecəhe mawuzlalakaya daa mey ŋga kwakwas ŋga Mawiz keɗe ŋgaa
vəsey na, aŋga ta gəra ma fəna saya.
18 «Yaw, kwa waawa ma ɓəla ŋgwas aŋga, a lawa mekele na, a key
ŋgene, a ley vaw saw da palah. Asaya, kwa waawa ma la ŋgwas masa zel
e ma ɓəla sem na, a key ŋgene, a ley vaw saw da palah may.»

Mey-meŋgey da ray ndaw masa-zleley ta ndaw masa-viya
19 Yesu aa guzltar ta mey-meŋgey saya, a ləvtar: «Ndaw daha, aŋga ta
zleley ga, a pey zana fa vaw na, maaya masa ndaw ma gwa ŋga həɗka ba.
Aa daa wiya mandaw mandaw, fa zəmey cek maaya.
20 Ndaw mekele daha, aŋga masa-viya, mezəley aŋga Lazar, mbəlek
fa vaw njaɓa-njaɓa. Manakaya fa mey-mbew ŋga ndaw masa-zleley kaa
heyey.
21 Aa fa wuɗey ŋga gəɗmey meepəsey ŋga ɗaf da hwayak daa slam
mezəmey ɗaf ŋga ndaw masa-zleley heyey, ama ndaw ma vəlar daa ba.
Asaya, gədey hay fa samawa, fa ndəfɗamara mbəlek fa vaw aŋga.
22 «Fa dəɓa ha nekəɗey, ndaw masa-viya heyey, pam! a məcey. Maslaŋ
hay ŋga Gazlavay da vaɗ ta', a samawa, leŋ! a lamara a vaɗ a cakay
*Abəraham. Ndaw masa-zleley heyey, pam! a məcey may. Ndəhay ta', a
jəhmara.
23 Ndaw masa-zleley kaa fa sərey banay ga da wuzlah ndəhay
maməctakaya. A da baŋgaɗa dey a vaɗ na, a hətar Abəraham manjakaya
dəreŋ, Lazar manjakaya da cakay a.
24 Da ray ŋgene, a wudey, a təlar mey, a ləvar: "Papay Abəraham,
sərfaya dey-ceceh, slərdərwa Lazar amba a jəhwɓa bəz-mey-har aŋga aa

16:15 16.15 Mt 23.28 **16:18 16.18** Mt 19.9; Mk 10.11-12; 1Kwr 7.10-11

yam na, a gəciwa fa neneh aɗaw, maja ya fa sərey banay kalah daa awaw keɗe.”
25 «Ama Abəraham a mbəɗdara, a ləvar: “Bəz aɗaw, wulkada, daa masa
kah da bəla, ka ta hətey zleley la ga, daa ŋgene, Lazar fa sərey banay.
Wure keɗe, feɗe, ala fa dəkmar mevel, ama kah, ka fa sərey banay may.
26 Asaya, daa walaŋ ala ta akwar na, vəgeɗ seleleŋ daha, cəveɗ ŋga daw
daa ba. Da ray ŋgene, da ndəhay feɗe a wuɗam ŋga diyam feteɗe na, a
gwamara ŋga diyam ba. Asaya, da ndəhay feteɗe a wuɗam ŋga samawa
feɗe na, a gwamara ba may.”
27 «Ndaw masa-zleley kaa heyey a ləvar a Abəraham: “Na, ya kaka
ambahw papay Abəraham, slərda Lazar a way papay.
28 Məlma aɗaw hay zlam daha, ŋga daw ŋga wuztar, amba a samawa
aa slam ŋga banay keɗe saba.”
29 Abəraham a mbəɗdara, a ləvar: “Məlmakw hay na, si a jəkam sləmay
fa mey ŋga *Mawiz leŋ fa mey ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay.”
30 «Ndaw aha a ləvar: “Kəne ba, papay Abəraham. Maaya na, si ndaw
ma sləkɗey daa meməcey, a daw fa ata, ŋgene, a mbəɗdamara menjey
ata la.”
31 «Ama Abəraham a ləvar: “Da a jəkam sləmay fa mey ŋga Mawiz
ba, asaya, da a cəndamara mey ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay
zleezle ba na, ŋgene kwa mey ŋga ndaw ma sləkɗey daa meməcey na, fa
da təɓmara daa ba may.”»

17

Mey da ray mebərey
(Matiye 18.6-7, 15, 21-22; Mark 9.42)

1 Yesu a ləvtar a gula aŋga hay: «Fara fara ndəhay ma həldamata ndəhay
mandaw mandaw ŋga key mebərey na, daha. Ama banay a sawa la a ray
ndaw masa ma həldata ndəhay ŋga key mebərey.
2 Ŋgada aŋga na, ŋgama ata ma jəwmar aŋgwa mahura a ɗay, a
kəzlamara aa bəlay, da ray masa aŋga ma da həlda ndaw pal da wuzlah
ndəhay ma təɓa mey aɗaw hay keɗe ŋga key mebərey.
3 Wam vaw maaya maaya fa ray akwar!
«Da məlmakw ta key mebərey la na, kəta. Da ta mbəɗda leŋgesl aŋga
ha la na, mbəkdara mebərey aŋga ha.
4 Kwa da a kaka mebərey dey maasala fa pas pal na, ama da fa vəhwa
fa kah dey maasala ha, a ləvka: “Ambahw, ara mebərey aɗaw, ambahw,
ara mebərey aɗaw,” na, mbəkdara mebərey aŋga ha.»

Mey da ray metəɓey mey ŋga Gazlavay

5 Ndəhay meslərey ŋga Yesu a ləvmar a Bay Mahura: «Vəlndar gədaŋ
saya amba ya təɓmara mey akah ma fəna ma fəna.»
6 Bay Mahura a ləvtar: «Da akwar fa təɓmara mey ŋga Gazlavay kwa
kuset kəɗey həma babəza ŋga bazlawar na, ŋgene ka gwamara ŋga
ləvmar a wudez mahura keɗe, “Məɗey la feɗe, daw ta kəzley aa bəlay”
na, a cənkwar mey la.»

Mey da ray ndaw ma ka sləra

7 Yesu a ləvey: «Da ndaw da wuzlah akwar gula aŋga fa həvar da ley,
da daa ba, fa səkərar ɗahway, fa dəɓa ha, a sawa da ley na, bay aŋga a

16:29 16.29 2Tm 3.16 **17:5 17.5** 6.13 **17:6 17.6** Mt 13.31; 21.21; Mk 11.23

ləvar la ŋga sawa fiyaw fiyaw, amba a zəmey cek daw? Fa da ləvar kəne
daa ba!
8 Sasəkar jak, a da ləvar: “Mbəɗdata zana akah hay amba ka ɗiyawa
cek aɗaw mezəmey, həlyawa cek mezəmey ta cek mesey. Fa dəɓa ha, ka
zəma ŋga kah may, ka sa ŋga kah may.”
9 Da gula ha a kara cek anda bay aŋga ha ma ləvar na, a kar suse la
daw?
10 Akwar kwa kəne, da ka kamara sləra tabiya masa Gazlavay ma
ləvkwar na, si ka ləvam: “Ala na, gula hay ŋga tede gway, ya kam sləra
masa Gazlavay ma ləvndar ŋga key gway.”»

Yesu a mbəley ndəhay kuraw daa maasəkula

11 Yesu fa daw a *Jeruzelem, a daw taa kwakway ŋga hwayak ŋga
*Samari ta hwayak ŋga *Galile.
12 A wusey gweegwe ta slala daha na, maasəkula hay kuraw a samawa
ŋgada fa vəɗa. A lacam dəreŋ ta aŋga.
13 A wudam, a ləvam: «Yesu, Bay Mahura, sərfandar dey-ceceh!»
14 Masa Yesu ma hətatar na, a ləvtar: «Diyam, wuzdamatara vaw akwar
a ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay.» Masa ata fa diyam, a nəkmara
na, vaw ata ta səɗey sem.
15 Ndaw pal da wuzlah ata daha aŋga ma hətar vaw aŋga ta səɗey sem
na, a mbəɗwa dey, a vəhwa fa Yesu, a həlma Gazlavay ta gədaŋ.
16 A wuswa, a regedey fa mey ŋga Yesu, a kar suse. Ndaw aha ŋgene
ara ndaw Samari.
17 Yesu ta’, aa cəfɗata ndəhay da cakay aŋga, a ləvtar: «Maasəkula hay
ma səɗam na, kuraw ba diya? Kaa si ndaw pal ma vəhwa feɗe, siya hay
na, ata dama?
18 Ndaw ma wulkawa ŋga vəhwa amba a həlma Gazlavay daa ba, si
ndaw-məlak keɗe gway daw?»
19 Fa dəɓa ha, Yesu a ləvar a ndaw aha: «Sləkɗey, daw, ka ta ləhey cay
maja kah ma paya ŋga ndaw akah fara fara.»

Mey da ray pas masa Bəz ŋga Ndaw ma da vəhwa (Matiye 24.23-28, 37-41)

20 Fa dəɓa ha, *Fariza hay aa cəfɗamara Yesu, a ləvmar: «Gazlavay a da
wuzdərwa aŋga bay na, ta vara?» Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Gazlavay
ma da wuzdərwa aŋga bay na, ara cek masa ndaw ma gwa ŋga hətar ta
dey ba.
21 Ndaw a gwa a ləvey “Ehe, a keɗe,” da daa ba “A katay,” na, a gwa a
ləvey kəne ba. Sərmara, mewey ŋga Bay Gazlavay aa da wuzlah akwar
wure keɗe.
22 Ta’, a ləvtar a gula aŋga hay: «Pas a, a sawa la masa akwar ma da
wuɗam ŋga hətmaya yah, *Bəz ŋga Ndaw, fa dey kwa ɗar pal, ama ka
hətmaya daa ba.
23 A da ləvmakwar: “Aŋga feɗe,” da daa ba “Aŋga fataɗay,” ama ka da
diyam ba. Ka da hwam aa slam aha ba.
24 Anda ndəhay ma hətmar var ma zəmey ma waɗa slam da vaɗ ta slam
da hwayak tabiya na, yah, Bəz ŋga Ndaw ya da vəhwa na, kəne.
25 Ama teeseɗ na, si ya sərey banay la ga ɗagay. Asaya, ndəhay da bəla
wure keɗe a rəsmaya la.

17:10 17.10 1Kwr 9.16-17 **17:12 17.12** Lev 13.46 **17:14 17.14** Lev 14.2-32; Mt 8.4; Mk 1.44; Lk 5.14 **17:16 17.16** 10.33 **17:19 17.19** Mt 9.22 **17:21 17.21** 11.2, 20; Mt 12.28 **17:22 17.22-24** 21.7-24 **17:23 17.23-24** Mt 24.23-25; Mk 13.21-23 **17:25 17.25** 9.21-22

26 Ta pas masa yah, Bəz ŋga Ndaw ma da vəhwa na, a da key anda cek
ma key daa masa Nəwe aŋga da bəla.
27 Daa ŋgene, ndəhay fa zəmam cek, fa sam cek, fa lam ŋgusay, fa
vəldamata dam ata hay a way zel, haa kasl pas masa Nəwe ma mbəzey la
aa kwambiwal mahura. Fa dəɓa ha, var a pawa ga, a rəhda slam da bəla,
aa zəɗdata ndəhay cəpa.
28 Asaya, pas a, a da key anda cek ma key daa masa *Lut aŋga da
bəla. Daa ŋgene, ndəhay fa zəmam cek, fa sam cek, fa həɗkam cek, fa
həɗkadamara cek ata hay, fa sləkam, fa ləmam way.
29 Ama daa masa Lut ma bawa daa berney ŋga *Sadawm la na, awaw
təs! təs! a kəzlwa da gazlavay da vaɗ ta cek ma təɓey awaw, a paslata
tabiya.
30 A da key kəne ta pas masa yah, Bəz ŋga Ndaw, ma da wuzwa vaw.
31 «Ta pas a ŋgene, ndaw masa manjakaya daa ambaw, masa cek aŋga
hay a lamawa ta da way na, a da mbəzey ŋga latərwa ba. Da ndaw aŋga
da ley na, a da vəhwa a way ba.
32 Sərfadamara cek ma key ta ŋgwas ŋga Lut! *
33 Kwa waawa ma wuɗey ŋga ləhda heter aŋga na, a key ŋgene, aa
zəɗda. Kwa waawa maa zəɗda heter aŋga na, a key ŋgene, a ɓada.
34 Ya fa ləvkwar, dasi tavaɗ ŋgene, da ndəhay cew manatakaya daa slam
a na, a da ŋgəlam pal, a da mbəkdamara laŋgar.
35 Da ŋgusay cew fa kəram fa lavar pal na, a da ŋgəlam pal, a da
mbəkdamara laŋgar. [
36 Da ndəhay cew fa həvam da ley na, a da ŋgəlam pal, a da mbəkdamara
laŋgar.]»
37 Gula aŋga hay aa cəfɗamara, a ləvmar: «A da key dama, Bay
Mahura?» A mbəɗdatara, a ləvtar: «Daa slam masa cek maməckaya daha
na, kwakucah hay makustakaya feteɗe.»

18

Mey-meŋgey da ray ŋgwas-vagay ta ndaw ma ka sariya

1 Fa dəɓa ha, Yesu a ŋgatar mey a gula aŋga hay amba a wuzdatara si
a dəram daŋgay mandaw mandaw, a da gəram ba səlak.
2 A ləvtar: «Ndaw ma ka sariya daa berney daha, a zlurey ta Gazlavay
ba, a cəney mey ŋga ndaw ba.
3 Ŋgwas-vagay daa berney a daha, fa daw fa vəɗa mandaw mandaw, a
ləvar: “Wunkandar ta masa-gəra aɗaw.”
4 Ŋgwas a fa daw mandaw mandaw, ama ndaw aha a gəmey ŋga
wunkata ba menjey ga. Fa dəɓa ha, ndaw aha, a wulkey daa mevel aŋga,
a ləvey: “Kwa ya fa zlurey ta Gazlavay daa ba, asaya, kwa ya cəney mey
ŋga ndaw ba na,
5 ama maja ŋgwas-vagay keɗe, fa gərdaya, ŋgama ya kara sariya aŋga,
ba na, a da həɓya ray mandaw mandaw.”»
6 Fa dəɓa ha, Bay Mahura aa guzley saya, a ləvey: «Wulkam da ray mey
ŋga ndaw ma ka sariya maaya ba maa guzley keɗe.

17:28 17.28-29 MC 19.24-25 **17:31 17.31** Mt 24.17-18; Mk 13.15-16 * **17:32 17.32** ŋgwas ŋga Lut: Ŋgwas ŋga Lut pəla! a mbəɗey dey fa dəɓa daa cəveɗ na, ta tərey sem ŋga manda. Nəka MC 19.26. **17:32 17.32** MC 19.26 **17:33 17.33** 9.24; Mt 16.25; Mk 8.35 **17:37 17.37** Jəw 39.30 **18:1 18.1** 11.2; Rm 12.12; Fəl 4.6; Kwa 4.2; 1Tes 5.17 **18:5 18.5** 11.7-8

7 Da ndaw maaya ba keɗe ta jəna ŋgwas keɗe la na, kaa wara Gazlavay
na, a jənta ndəhay aŋga hay mawalatakaya masa fa dərmar daŋgay taa
vaɗ, taa pas daa ba daw? A zəney vaw ŋga jənta la daw?
8 Yaw, ya fa ləvkwar, a jənta la fiyaw fiyaw. Ama daa masa yah, *Bəz
ŋga Ndaw, fa vəhwa a bəla na, ya hətfey ndəhay ma təɓmara mey aɗaw
da bəla la daw?»

Mey-meŋgey ta ndaw Fariza leŋ ta ndaw ma cakala budaw

9 Ndəhay siya fa wulkam, ata na, maaya fa mey ŋga Gazlavay. A nəkmata
ndəhay mekele anda ndəhay ta mebərey. Da ray ŋgene, Yesu aa guzley
mey-meŋgey da ray ata,
10 a ləvey: «Ndəhay cew daha, a diyam ŋga dərmawa daŋgay daa *Way-
mekey-kwakwas ŋga Gazlavay. Ndaw pal, ara ndaw Fariza, ndaw laŋgar,
ara *ndaw ma cakala budaw.
11 Masa ata daa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay a na, ndaw Fariza
kaa heyey deŋ! a lecey, a dərey daŋgay da hwaɗ da hwaɗ, a ləvey: "Waa
Bay Gazlavay, ya fa kaka suse, maja yah anda ndəhay mekele ba. Ata
na, mayal hay, ata ndəhay ma kam cek maaya ba hay mekele mekele, ata
ndəhay ma lam vaw saw da palah. Asaya, ya fa kaka suse, maja yah anda
ndaw ma cakala budaw keɗe ba.
12 Fa luma pal na, ya fa key *daliyam dey cew. Daa cek tabiya masa yah
ma hətey na, ya fa wunka slam kuraw, ya fa la slam pal, ya fa vəldakawa."

13 Ama ndaw ma cakala budaw keɗe a lecey dəreŋ, a wuɗey ŋga
baŋgaɗa dey a vaɗ ba, ta', a kəɗa rav maja mebərey aŋga, a ləvey: "Bay
Gazlavay, sərfaya dey-ceceh. Yah ndaw ta mebərey!"»
14 Ta', Yesu aa guzltar saya, a ləvey: «Ya fa ləvkwar, ndaw ma cakala
budaw a, a daw a way na, Gazlavay ta pa sem ŋga ndaw maaya fa mey
aŋga. Ama ndaw Fariza heyey na, Gazlavay ta pa ŋga ndaw maaya fa mey
aŋga daa ba. Sərmara, kwa waawa ma gəlda ray aŋga na, Gazlavay a da
pa ŋga mecəhe, ama ndaw masa ma nada ray aŋga na, Gazlavay a da pa
ŋga mahura.»

Yesu a pəstar mey a bəza hay
(Matiye 19.13-15; Mark 10.13-16)

15 Ndəhay a handamata bəzey ata hay fa Yesu, kwa masa da dəɓa hay
amba a patar har a ray, a pəstar mey. Masa gula aŋga hay ma hətmatar
na, a kamatar mey a ndəhay a.
16 Ama Yesu a ləvtar a ndəhay masa ta bəza hay a, ŋga
ŋgəchadamatərwa. Ta', a ləvtar a gula aŋga hay: «Mbəkdamatərwa bəza
hay ŋga samawa fa yah! Ka da təkmata ba, maja Gazlavay fa wey da ray
ndəhay masa anda bəza hay.
17 Ya fa ləvkwar fara fara, si ka təɓa Bay Gazlavay ŋga wey da ray akah
anda bəzey mecəhe ma təɓa, da daa ba na, ka fa da mbəzey a wuzlah
ndəhay masa Gazlavay ma wey da ray ata na, daa ba.»

Ndaw masa-zleley aa cəfɗa Yesu da ray mehətey heter mendəvey ba
(Matiye 19.16-30; Mark 10.17-31)

18 Ndaw mahura ŋga *Jəwif hay daha, aa cəfɗa Yesu, a ləvar: «Bay aɗaw,
ndaw masa maaya, ya da key amba ya hətey heter mendəvey ba na, me?»

18:12 18.12 11.42; Mt 6.16-17; 23.23 **18:13 18.13** 5.8; Ps 51.3, 5 **18:14 18.14** Ps 51.19; Mt 23.12
18:17 18.17 Mt 18.3 **18:18 18.18** 10.25

19 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ka zəlya ndaw maaya na, maja me? Ndaw
maaya na, Gazlavay pal taava aŋga.
20 Yaw, ka sərta mewey hay ŋga Gazlavay, ba diya? Ara mey hay masa
ma ləvam: “Ka da ley vaw saw da palah ba, ka da kəɗey ndaw vagay ba,
ka da leley ba, ka mbərzley a ray ndaw ba, natar ray ŋgada ata papakw
ta mamakw.”»
21 Ndaw aha, a mbəɗdara a Yesu, a ləvar: «Dəga yah daa zariya aɗaw
na, ya ta zləɓta mewey hay a ŋgene daa ba səlak.»
22 Masa Yesu ma cənda mey aŋga la na, ta’, a ləvar: «Cek pal ma
mbəkaka daha ŋga key saya. Həɗkadata cek akah hay tabiya, wunkatara
dala ha a masa-viya hay. Da ka ta ka la anda keɗe na, ka da hətey zleley
fa Gazlavay da vaɗ. Masa kah ma vəldatara dala ha cay a masa-viya hay
na, sawa, səpya.»
23 Masa ndaw aha ma cənda mey ŋga Yesu a la na, aŋga ta meesəmey
daa ba, maja zleley aŋga ga kalah.
24 Masa Yesu ma hətar ndaw aha aŋga ta meesəmey daa ba na, ta’, aa
guzley, a ləvey: «Aŋga ta banay ga ŋgada ndəhay masa-zleley amba a
təɓmara Gazlavay ŋga wey da ray ata.
25 Ahaw, aŋga ta banay ŋgada slagwama ŋga mbəzey taa vəgeɗ ŋga
baatal. Ama aŋga ta banay ga ma fəna saya ŋgada ndaw masa-zleley ŋga
təɓa Bay Gazlavay ŋga wey da ray a.»
26 Ndəhay ma cəndamara mey a na, a ləvam: «Da anda keɗe na, ma da
ləhey daa mebərey na, wa?»
27 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Cek masa ta banay fa ndəhay na, aŋga
ta banay fa Gazlavay ba.»
28 *Piyer a ləvar: «Ehe wure keɗe, ala ta mbəkdamatərwa cek ala hay
sem, amba ya səpmaka.»
29 Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, da ndaw a
mbəkdərwa way aŋga ta ndəhay da way aŋga cəpa, anda meləvey ŋgwas
aŋga, məlmaha hay, papaha ta mamaha, leŋ bəz aŋga hay, amba Bay
Gazlavay a wey da ray a na,
30 daa masa aŋga da bəla keɗe, a hətey cek hay la ga ma fəna. Asaya, fa
dəɓa ŋga mendəvey ŋga bəla na, a hətey heter mendəvey ba la.»

Yesu aa guzley ŋga dey maakar da ray meməcey aŋga ta masləkɗawa aŋga

(Matiye 20.17-19; Mark 10.32-34)

31 Fa dəɓa ha, Yesu a ŋgəlta gula aŋga hay kuraw a ray a cew, a ləvtar:
«Jəkam sləmay, ehe, wure keɗe aləkwa fa nakwa a *Jeruzelem. Cek hay
tabiya masa ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle ma wuzlalamara
da ray aɗaw, yah, *Bəz ŋga Ndaw na, a da key.
32 Anda meləvey, a da vəldamaya a har ndəhay masa *Jəwif hay ba, a
daa saŋgəram a ray aɗaw, a da cəɗmaya, a da təfmaya meesleɓ aa dey,
33 a da sləɗmaya ta laway. Fa dəɓa ha, a da kəɗmaya vagay. Ŋga ɗar
maakar a, ya sləkɗawa la daa meməcey.»
34 Ama gula aŋga hay, kwa ta cəndamara mey a daa ba, maja mey a
maɓadakaya fa ata. Anda keɗe, a sərmara cek masa Yesu ma wuɗey ŋga
ləvey ba.

18:20 18.20 Mab 20.12-16 **18:22 18.22** 12.33; Mt 8.21-22 **18:27 18.27** Zak 8.6; Lk 1.37 **18:29 18.29** 14.26; Mt 10.37 **18:31 18.31-34** 9.21-22 **18:34 18.34** 9.45

Yesu a wurey dey ŋga ndaw-wulaf
(Matiye 20.29-34; Mark 10.46-52)

35 Yesu a wusey gweegwe ta Jerikwaw. Feteɗe, ndaw-wulaf daha
manjakaya da mey-cəveɗ fa rəkey.
36 Masa aa ma cənda ndəhay ga fa yam mey, fa diyam taa cəveɗ e na,
ta', aa cəfɗata ndəhay a, a ləvtar: «Mekey me?»
37 A ləvmar: «Yesu ndaw *Nezeret, fa sawa ta keɗe.»
38 Aa ma cənda la anda keɗe na, a zlar mewudey, a ləvey: «Yesu, Bəzey
ŋga *Davit, ambahw sərfaya dey-ceceh!»
39 Ndəhay ma diyam fa mey, a kamar mey, a ləvmar ŋga njey teete.
Ama ndaw-wulaf a, a wudey ta gədaŋ cəŋga, a ləvey: «Bəzey ŋga Davit,
ambahw sərfaya dey-ceceh!»
40 Yesu ta', a lecey, a ləvtar a ndəhay da cakay aŋga ŋga ŋgəlmərwa
ndaw-wulaf a. Masa wulaf a, ma wusey a cakay a na, Yesu, ta', aa cəfɗa,
a ləvar:
41 «Ka wuɗey ya kaka na, me?» Wulaf a, a mbəɗdara, a ləvar: «Bay
mahura, ya wuɗey ka wuryawa dey aɗaw amba ya hətar dey cəŋga.»
42 Yesu a ləvar: «Dey akah ŋga wurey. Ka ta mbəley cay maja kah ma
paya ŋga ndaw akah fara fara.»
43 Wure wure ŋgene, dey aŋga ta', a wurey, a hətar dey dəɓa. Ta', a
daw asi Yesu, a həlma Gazlavay. Masa ndəhay tabiya ma hətmar cek a na,
a həlmamara Gazlavay may.

19

Mey da ray Zase, bay ŋga ndəhay ma cakala budaw

1 Fa dəɓa ha, Yesu a wusey a slala Jerikwaw. A daw ta da slala ha.
2 Feteɗe ndaw daha mezəley Zase. Aŋga bay ŋga ndəhay ma cakala
budaw, aŋga ndaw ta zleley ga.
3 Fa səpey cəveɗ amba a hətar Yesu, ama a gwa ŋga hətar ba, maja aŋga
medekwele, ndəhay ga fa təhmar dey.
4 Ta', a hway fa mey, a daw a təpey a ray bazlawar da mey-cəveɗ masa
Yesu ma da daw ta hwaɗ a amba a hətar Yesu a.
5 Masa Yesu ma wusey la aa slam aha na, a baŋgaɗa dey, a ləvar: «Zase,
wuswa vaw, pawa salay, tasana ya da ney da way akah.»
6 Maja ŋgene, Zase a wuswa vaw, a pawa salay, a təɓa Yesu ta meesəmey.
7 Ama ndəhay ma hətmar na, aa ŋguram mey, a ləvam: «Haya! Ndaw
aha keɗe a da daw ŋga ney a way ndaw ta mebərey na, kwara!»
8 Zase ta', a lecey fa mey ŋga Bay Mahura, a ləvar: «Nəka, Bay Mahura,
wure keɗe ya da wunka cek aɗaw hay slam cew, ya da vəlda slam pal a
masa-viya hay. Ŋgada ndəhay masa yah ma təktar ɗay ŋga pəley dala
ŋga budaw ma fəna na, ya da vəhdatara dala ha həma həma ŋgene dey
məfaɗ.»
9 Yesu a ləvar: «Tasana Gazlavay ta ləhdata ndəhay da way keɗe cay
daa mebərey, maja kah Zase, kah ndaw ma pa Gazlavay ŋga ndaw akah
fara fara anda papaŋ ŋga papa aləkwa *Abəraham zleezle may.
10 Fara fara yah, *Bəz ŋga Ndaw, ya sawa na, ŋga səpey ndəhay
maazəɗtakaya ta ŋga ləhdata.»

18:38 18.38-39 Mt 20.30-31 **18:42 18.42** Mt 9.22 **19:7 19.7** Mt 9.10 **19:8 19.8** Mab 21.37; Ez 33.14-16 **19:9 19.9** 13.16; SNM 16.31 **19:10 19.10** Ez 34.16; Mt 9.13; Mk 2.17; Lk 5.32; 1Tm 1.15

Mey-meŋgey ta dala
(Matiye 25.14-30)

11 Ndəhay ga fa jəkfamar sləmay fa Yesu, a wulkam Gazlavay a da
wuzdərwa aŋga bay wure wure ŋgene, maja aŋga gweegwe ta *Jeruzelem.
Da ray ŋgene, Yesu aa guzltar ta mey-meŋgey saya,
12 a ləvey: «Ndaw daha, ata ŋga way ata ta bay. Aa fa da daw aa hwayak
dəreŋ, amba a pamərwa aa bay. Fa dəɓa ha, a vəhwa aa hwayak aŋga.
13 Masa aa fa da daw na, ta', a zəltərwa madərlam aŋga hay kuraw, a
vəltar dala gabal temere temere. Ta', a ləvtar: "Mbəɗam har ta dala keɗe,
kasl pas masa yah ma da vəhwa." Fa dəɓa ha, ta', a daw.
14 «Ama ndəhay daa hwayak aŋga, a wuɗmara ba. Da ray ŋgene, a
sləram ndəhay fa dəɓa aŋga, a ləvam: "Ya wuɗam ndaw keɗe ŋga key
bay ala ba."
15 «Ta ŋgene he cəpa, ta pamərwa sem aa bay cəŋga. Ndaw a, ta' a
vəhwa aa hwayak aŋga. Masa aŋga ma vəhwa cay na, ta', a zəltərwa
madərlam aŋga hay masa aa ma vəltar dala heyey amba a səra dala masa
ata ma hətam a ray a.
16 «Madərlam ŋgeeme, a sawa fa mey aŋga, a ləvar: "Bay aɗaw, ya ta
hətwa gabal temere temere kuraw la ta dala masa kah ma vəldiwa heyey."
17 «Bay a, a ləvar: "Maaya, ara mey ba. Kah, madərlam maaya. Maja ka
ta key sləra ta cəveɗ e la ta cek mecəhe. Anda keɗe, ya paka ŋga wey da
ray berney hay kuraw."
18 «Madərlam ŋga dey cew e, ta', a sawa, a ləvar: "Bay aɗaw, ya ta
hətwa gabal temere temere zlam la ta dala masa kah ma vəldiwa heyey."
19 «Bay a, a ləvar a ndaw aha: "Kah na, ya paka ŋga wey da ray berney
hay zlam."
20 «Ta', madərlam mekele a sawa fa aŋga saya, a ləvar: "Bay aɗaw, təɓa
dala akah. Ya ta ɓada la mahərzlakakaya daa bərtete,
21 maja ya fa zlurey ta akah. Kah na, ndaw ma sərey dey-ceceh fa ndaw
ba, ka ley cek daa slam masa kah ma pa ba. Ka ŋgəmey daw daa slam
masa kah ma sləka ba."
22 «Bay a, a ləvar: "Kah, madərlam maaya ba. Mey akah masa kah maa
guzlda keɗe na, ya da kaka sariya maja. Da ka sərya, yah, ya sərey dey-
ceceh fa ndaw ba, ya ley cek daa slam masa yah ma pa ba, ya ŋgəmey daw
daa slam masa yah ma sləka ba na,
23 anja ka vəlda dala ha a har ndaw amba daa mavəhwa aɗaw keɗe, ya
təɓərwa dala ha ta yam a ba daw?"
24 «Ta', bay a, a ləvtar a ndəhay da cakay aŋga: "Təɓmara dala da
har aŋga, vəldamara a ndaw masa ma hətey gabal temere temere kuraw
heyey."
25 Ndəhay a, a ləvmar: "Bay ala, ŋga aŋga gabal temere temere kuraw
daha cay, ba diya?"
26 Bay a, a ləvtar: "Ya fa ləvkwar, ndaw masa cek aŋga daha, a da vəlmar
a dey a. Ama ndaw masa cek aŋga kuset kəɗey na, a da təɓmara cek aha
kuset kəɗey a ŋgene.
27 Yaw, masa-gəra aɗaw hay masa ma wuɗam ya key bay ata ba heyey
na, kərzamatərwa, handamatərwa, kəɗmata vagay fa mey aɗaw feɗe."»

19:11 19.11 11.2; SNM 1.6 **19:12 19.12-13** Mk 13.34; SNM 1.11; 2.33-36 **19:14 19.14** SNM 4.17; 5.28; 13.44-46; 28.25-28 **19:17 19.17-19** 12.42-44; 16.10 **19:26 19.26** Mt 25.29

Yesu a daw a Jeruzelem anda bay
(Matiye 21.1-11; Mark 11.1-11; Jaŋ 12.12-19)

28 Fa dəɓa ha, Yesu maa guzley la na, ta', a daw ŋgadaa berney ŋga
*Jeruzelem, ndəhay ga fa səpmar wurzay.
29 A wusey a Aŋgwa ŋga *Awliviye, gweegwe ta slala Betfaje leŋ ta slala
Betani. Masa aŋga ma wusey la feteɗe na, ta', a slərey gula aŋga hay cew
teeseɗ ŋgada slala ha, a ləvtar:
30 «Diyam a slala fa mey aləkwa katay. Da akwar ta wusam a slala ha
la na, ka hətfam bəz-zəŋgwaw majəwkaya la feteɗe, masa kwa ndaw ta
təpey a ray a daa ba araŋ. Pəskamərwa, handamərwa feɗe.
31 Da ndaw aa cəfɗakwar, a ləvey: "Ka pəskamara ka me?" na, ka
mbəɗdamara, ka ləvmar: "Bay Mahura a wuɗey."»
32 Gula hay cew heyey, ta', a diyam, a hətfamar cek aha anda Yesu ma
ləvtar.
33 Masa ata fa pəskamara bəz-zəŋgwaw a na, ndəhay ŋga zəŋgwaw a,
a ləvmatar: «Ka pəskamara bəz-zəŋgwaw a, keme?»
34 A mbəɗdamatara, a ləvmatar: «Bay Mahura a wuɗey.»
35 Ta', a handamərwa fa Yesu, a ciyam zana ata hay a ray a. A təpdamara
Yesu a ray bəz-zəŋgwaw a.
36 Masa aŋga fa daw na, ndəhay a həslmar ray, a ciyam zana ata hay aa
cəveɗ amba a daw ta ray a.
37 Daa ŋgene, Yesu aŋga gweegwe ta berney ŋga Jeruzelem. Masa aŋga
fa daw taa cəveɗ ma bərŋgawa daa Aŋgwa ŋga Awliviye na, ndəhay aŋga
hay tabiya feteɗe faa səmam, a zlamar ŋga həlmamara Gazlavay ta gədaŋ
maja maazla hay tabiya masa ata ma hətmar.
38 A ləvam: «Anja Bay Gazlavay ŋga pəsar mey a Bay masa aa ma
slərdərwa ta mezəley aŋga. Anja Bay Gazlavay a, ŋga handərwa zazay
aŋga a wuzlah ndəhay. Anja ndəhay ŋga həlmamara Gazlavay da vaɗ!»
39 *Fariza hay da wuzlah ndəhay a daha, a ləvmar a Yesu: «Bay, ləvtar
a ndəhay akah hay ŋga njam teete.»
40 Yesu, ta', a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar, da ta njam teete la
na, kwa aŋgwa hay a wudam la.»

Yesu a təway maja ndəhay daa berney ŋga Jeruzelem

41 Masa Yesu ma wusey la gweegwe ta berney ŋga *Jeruzelem na, a nəka
berney a, ta', a təway maja cek ma da hətfatar ndəhay da hwaɗ a.
42 A ləvey: «Akwar ndəhay da Jeruzelem, ya wuɗey anja tasana keɗe
na, ka sərmara cek ma da njadakwar daa zazay ta Gazlavay. Ama wure
keɗe, cek aha ta ɓey sem fa dey akwar, ka gwamara ŋga hətmar saba.
43 Pas a, a sawa la, masa masa-gəra akwar hay ma da zlərmakwar ray
ta cek hay ŋga vəram. A gərcamakwar la aa berney a, kwa akwar fa da
gwamara ŋga bawa daa saba.
44 A da bəzlmara berney akwar cəpa. Kwa fa da mbəkam aŋgwa pal da
ray cəla daa ba. Akwar ta bəz akwar hay na, a da kəɗmakwar cəpa vagay,
maja akwar ta pam leŋgesl fa pas masa Gazlavay ma sawa ŋga ləhdakwar
na, daa ba!»

Yesu a ɓəltərwa ndəhay daa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay
(Matiye 21.12-17; Mark 11.15-19; Jaŋ 2.13-22)

19:36 19.36 2Bay 9.13 **19:38 19.38** Ps 118.26; Lk 2.14 **19:40 19.40** Hab 2.11 **19:41 19.41-44** 21.20-24 **19:42 19.42** Mew 32.29; Lk 2.14 **19:44 19.44** 1.68; 21.6; Mt 24.2; Mk 13.2

45 Fa dəɓa ha, Yesu a mbəzey aa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay.
Feteɗe na, ndəhay daha fa kam luma. A ɓəlta ndəhay ma həɗkadam cek hay a,
46 a ləvtar: «Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, Gazlavay a
ləvey: “Way aɗaw na, ara way amba ndəhay a dərmaya daŋgay da hwaɗ
a.” Ama akwar na, ka tərdamara way a keɗe ŋga slam ŋga mayal hay!»
47 Mandaw mandaw Yesu faa sərkadata ndəhay daa Way-mekey-
kwakwas ŋga Gazlavay. *Bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay, ta *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz, leŋ mahura hay
ŋga *Jəwif hay, fa səpam cəveɗ ŋga kəɗmara vagay.
48 Ama ta hətam cəveɗ ŋga kərzamara daa ba, maja ndəhay tabiya fa
jəkfamar sləmay maaya maaya.

20

Ma vəldara gədaŋ a Yesu na, wa?
(Matiye 21.23-27; Mark 11.27-33)

1 Ta pas laŋgar daha, Yesu faa sərkadata ndəhay daa *Way-mekey-
kwakwas ŋga Gazlavay, fa wuztar *Mey-maaya-mawiya. *Bay-ray hay ŋga
ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, ta *ndəhay maa sərkada kwakwas
ŋga Mawiz, leŋ mahura hay mekele ŋga *Jəwif hay, a samawa fa aŋga.
2 Aa cəfɗamara, a ləvmar: «Wuzdandara, ma ləvka ŋga kata cek hay a
keɗe na, wa? Asaya, ma vəlka cəveɗ ŋga kata na, wa?»
3 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Yah may, amba yaa cəfɗakwar mey pal.
Wuzdamiwa cey.
4 Ma slərdərwa *Jaŋ-Baptis ŋga katar *baptem a ndəhay na, wa?
Gazlavay daw, da daa ba, ndəhay daw?»
5 Ta’, ndəhay a, a slam yawa da wuzlah ata, a ləvam: «Ya da mbəɗdakwa
aa mey aŋga ha na, kwara? Da ya ləvkwa: “Ara Gazlavay, ma slərdərwa,”
na, a da mbəɗdandakwara, a ləvey: “Kaa ka təɓmara mey ŋga Jaŋ-Baptis
a ba na, maja me?”
6 Ama, da ya ləvkwa: “Ara ndəhay ma slərdamərwa” na, ndəhay tabiya
a daa zakamandakwar ta aŋgwa amba a kəɗmandakwar vagay, maja a
wulkam Jaŋ-Baptis a, ara *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay.»
7 Da ray ŋgene, a mbəɗdamara, a ləvmar: «Ya sərmara ba.»
8 Ta’, Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Yaw, da anda keɗe na, ya fa da
kadakwara ndaw ma vəlya cəveɗ ŋga kata cek hay a keɗe na, daa ba
may.»

Mey-meŋgey da ray ndəhay ma təɓmara Bəzey ŋga Gazlavay ba
(Matiye 21.33-46; Mark 12.1-12)

9 Fa dəɓa ha, Yesu, ta’, aa guzltar a ndəhay ta mey-meŋgey, a ləvtar:
«Ndaw daha a key jerne ŋga wudez hay mezəmey. Ta’, a vəlda jerne he
a har ndəhay ŋga kam sləra da hwaɗ a. Cay, ta’, a daw aa slam dəreŋ, a
njawa ga feteɗe.
10 A wa təɗe aa kiya meŋgəley babəza ŋga wudez hay a na, ta’, a slərey
gula aŋga pal fa ndəhay ma ka sləra daa jerne he, amba a təɓar babəza
ŋga wudez hay a maala ŋga aŋga may. Gula ha, ta’, a daw, a wusey aa
jerne he. Ama ndəhay a, a kəɗmərwa, a ɓəlmərwa ta har ɓa’ kəne.

19:46 19.46 Iz 56.7; Jer 7.11 **19:47 19.47** 21.37; 22.53; Mt 26.55; Mk 14.49; Jaŋ 18.20 **19:48 19.48** 20.19; 22.2 **20:6 20.6** Mt 14.5 **20:9 20.9** Iz 5.1-2 **20:10 20.10** 2Mev 36.15-16

11 Fa dəɓa ha, bay ŋga jerne he, a slərey gula aŋga mekele saya. Aŋga
may, a kəɗmərwa anda ndaw ŋgeeme heyey cəŋga, a cəɗmərwa, ta', a
ɓəlmərwa ta har ɓa' kəne.
12 Bay a, ta', a slərey gula aŋga mekele ŋga dey maakar saya. Aŋga na,
a kəɗmara haa a kamar mbəlek fa vaw, aa zakadamara a palah.
13 Da ray ŋgene, bay ŋga jerne he, a wulkey, a ləvey: "Wure keɗe, ya
da key na, kwara? Ŋgama ya slərey bəzey da hwaɗ aɗaw masa yah ma
wuɗa kalah keɗe, da a cənmar mey la kwa." Ta' a slərda.
14 Ama masa ndəhay ma kam sləra daa jerne heyey, ma hətmar bəzey a
fa sawa na, aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: "Nəkmara, ndaw ma sawa
katay, ara bəzey ma da wa jerne keɗe fa dəɓa ŋga papaha. Da ta wuswa
la na, ya kəɗkwa vagay, amba jerne he a njey ŋgada aləkwa."
15 Masa aŋga ma wuswa la na, ta' aa zakadamara daa jerne he a palah,
a kəɗmara vagay.»
Yesu aa cəfɗata ndəhay feteɗe, a ləvey: «Wure keɗe, ka wulkam bay
ŋga jerne he a da kadata ndəhay a na, kwara?
16 Yaw, ya fa ləvkwar bay ŋga jerne he, a da sawa ŋga kəɗta ndəhay a
cəpa vagay, a da vəlda jerne he a har ndəhay mekele.» Masa ndəhay a ma
cəndamara mey a keɗe na, a ləvam: «Anja Gazlavay ŋga ka kəne ba!»
17 Yesu a nəkta, a ləvey: «Da ka wuɗam cek aha ŋga key kəne ba na,
mey ŋga Gazlavay mawuzlalakaya ma ləvey:
"Aŋgwa meləmey way masa ndəhay ma ləma way
ma kəzlamara ta cakay na,
anja ara aŋgwa maaya, ma fənta siya hay jak."
Mey a keɗe na, a wuɗey ŋga ləvey me?
18 Yaw, kwa waawa ta təɗey la a ray aŋgwa ha na, a ŋgərfey. Da aŋgwa
ha ta kəzley la a ray ndaw na, a ɗəga kwəɗ-kwaɗ.»

Ndəhay mahura hay a jadamara Yesu da ray mepəley budaw (Matiye 22.15-22; Mark 12.13-17)

19 *Ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz, ta *bay-ray hay ŋga
ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, a sərmara Yesu aa guzley mey-
meŋgey keɗe da ray ata. A wuɗam ŋga kərzamara Yesu ta pas a ŋgene,
ama a zluram ta ndəhay.
20 Da ray ŋgene, a zlamar ŋga jəɗmara. Ta', a walam ndəhay, a
slərdamata fa Yesu amba a jəɗam mey da mey aŋga. Ndəhay a, a pamata
ray ata hay anda ndəhay maaya. A wuɗam ŋga cənam mey maaya ba fa
aŋga, amba a kərzamara, a handamara fa ndəhay ŋga ŋgwamna amba a
kamar sariya.
21 Aa cəfɗamara, a ləvmar: «Bay ala, ya sərmara mey masa kah maa
guzlda, ta cek masa kah maa sərkadandara na, ara mey fara fara. Ka
nəkta ndəhay cəpa letek fa mey akah. Ka faa sərkadata ndəhay ŋga njam
anda Gazlavay ma wuɗey fara fara.
22 Anda keɗe, ya wuɗam ŋgaa cəfɗamaka, kwakwas aləkwa na, a vəley
cəveɗ ŋga pəley budaw a bay mahura *Sezere daw? A vəley cəveɗ ba
daw?»
23 Ama Yesu a səra wewer ata, ta', a ləvtar:
24 «Wuzmaya dala ha pal cey.» Masa ata ma wuzmar dala ha la na, aa
cəfɗata, a ləvtar: «Fa dala ha keɗe, ara dey ŋga wa? Ara mezəley ŋga wa?»
A mbəɗdamara, a ləvmar: «Ara ŋga Sezere, bay mahura ŋga *Rawm.»

20:13 20.13 3.22 **20:16 20.16** 21.20-24 **20:17 20.17** Ps 118.22 **20:18 20.18** 1Pi 2.8 **20:19 20.19** 19.48 **20:20 20.20** 11.53-54

25 Ta’, Yesu a ləvtar: «Anda keɗe, cek masa ŋga Sezere na, vəldamara a
Sezere he. Cek masa ŋga Gazlavay na, vəldamara a Gazlavay a.»
26 A jəɗam mey da mey aŋga fa dey ŋga ndəhay tabiya, ama ta hətam
mey da hwaɗ aŋga ŋga kərza daa ba. Sasəkar mey masa Yesu ma
mbəɗdatara na, a rəzlam ga da ray a jak, a njam teete.

Mey da ray masləkɗawa ŋga ndəhay daa meməcey (Matiye 22.23-33; Mark 12.18-27)

27 Fa dəɓa ha, ndəhay *Saduse hay a ŋgəcham a cakay Yesu. Ndəhay a
ŋgene ara ndəhay ma wulkam, ma ləvam da ndaw ta məcey sem na, fa
da sləkɗawa daa meməcey daa ba. Aa cəfɗamara Yesu, a ləvmar:
28 «Bay ala, zleezle *Mawiz ta wuzlalandakwar kwakwas la, a ləvey:
“Da ndaw məlmaha ta məcey sem na, da ŋgwas ŋga ndaw ma məcey a,
ta yawa bəza hay daa ba na, si məlmaha a la ŋgwas-vagay a, amba a
yamawa bəza hay ŋgada məlmaha maməckaya ha.”
29 Yaw, məlmaŋ hay maasala daha, ata ŋgaa maŋ, ŋgaa paŋ. Məlma ata
mahura, leŋ! a ley ŋgwas. Fa dəɓa ha, ndaw aha pam! a məcey, ta hətey
bəzey daa ba.
30 Mambaray a, leŋ! a la ŋgwas-vagay a, aa pam! a məcey, ta hətey
bəzey daa ba may.
31 Ma səpa ŋga maakar a, leŋ! a la ŋgwas-vagay a saya, a məcey, ta
hətey bəzey daa ba cəŋga. Anda keɗe, ata maasala ata tabiya, ta lamara
ŋgwas aha la, a məcam, ta hətam bəzey ta ŋgwas aha daa ba.
32 Fa dəɓa ha masa ta məcam sem na, ŋgwas aha pam! a məcey may.
33 Anda keɗe, ta pas masa ndəhay maməctakaya ma da sləkɗamawa na,
ŋgwas aha a da key na, ŋgwas ŋga wa? Maja ata maasala ata cəpa, ta
lamara la ŋga ŋgwas ata.»
34 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Da bəla keɗe, zel fa ley ŋgwas, ŋgwas
fa ley zel.
35 Ama fa dəɓa ŋga meməcey, zel hay ta ŋgusay masa Gazlavay ma
nəkta maaya ŋga sləkɗamawa daa meməcey amba a njam da cakay aŋga
na, ŋgene zel a ley ŋgwas daa saba, ŋgwas a ley zel daa saba.
36 Daa masa ata da cakay Gazlavay na, ata anda maslaŋ aŋga hay da
vaɗ, fa da məcam daa saba. Ta təram sem bəza hay ŋga Gazlavay maja ta
sləkɗamawa sem daa meməcey.
37 Kwa Mawiz zleezle na, ta wuzleley mey la ŋga wuzey, ndəhay a
sləkɗamawa la daa meməcey. Yaw, daa masa aŋga maa guzley da ray
awaw megəɗey da ray kusaf na, a zəla Bay Gazlavay, “Gazlavay masa
*Abəraham, *Izak, leŋ *Jakwap ma namar ray.”»
38 Yesu aa guzley saya, a ləvey: «Fa Gazlavay na, ndəhay maməctakaya
ta ndəhay ta dey na, ata cəpa ta dey, maja Bay Gazlavay, ara Gazlavay ŋga
ndəhay ta dey, ba na, ara Gazlavay ŋga ndəhay maməctakaya ba.»
39 Siya hay da wuzlah ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz a
ləvam: «Bay ala, ka taa guzley la maaya.»
40 Da ray ŋgene ndəhay a zluram ŋgaa cəfɗafamar mey mekele.

Kəriste, aŋga bay ŋga Davit na, kwara? (Matiye 22.41-46; Mark 12.35-37)

20:25 20.25 Rm 13.7 **20:27 20.27** SNM 4.1-2; 23.6-8 **20:28 20.28** Mew 25.5-6; MC 38.8 **20:36 20.36** 1Jŋ 3.1-2 **20:37 20.37** Mab 3.2, 6 **20:39 20.39** Mk 12.32 **20:40 20.40** Mt 22.46; Mk 12.34

41 Yesu aa cəfɗata ndəhay feteɗe, a ləvey: «Ndəhay a ləvam *Kəriste,
*ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay na, ara bəzey da hwaɗ
Bay *Davit na, kwara?
42 Maja Davit ta ray aŋga, a wuzlala daa ɗerewel ŋga *Pəsam, a ləvey:
“Bay Gazlavay a ləvar a Bay aɗaw Mahura:
Sawa, njey a har-zəmay aɗaw amba ya wakwa da ray ndəhay
43 haa ta pas masa yah ma da pata masa-gəra akah hay asi salay akah.”
44 Yaw, da Davit a zəla Kəriste “Bay Mahura” na, kaa wara Kəriste he ara
bəzey da hwaɗ Davit saya na, kwara?»

Yesu a kətata gula aŋga hay fa ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz
(Matiye 23.1-36; Mark 12.38-40)

45 Yesu a patar leŋgesl a gula aŋga hay fa mey ŋga ndəhay tabiya da
cakay a, fa jəkfamar sləmay. Aa guzltar a gula aŋga hay a, a ləvtar:
46 «Wam vaw fa *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz. A wuɗam
mepəkey ta dawura hay fa vaw ŋga zlepey. A wuɗam ndəhay a camatar
har ta meney ray fa mey ŋga ndəhay. Daa *way-mewuzey-mey ŋga
Gazlavay na, a səpam slam-menjey fa mey ŋga ndəhay amba ndəhay
tabiya a hətmatar. Ta pas gwagway na, a səpam slam-menjey maaya.
47 Asaya, fa təɓmatara cek hay ŋga ŋgwas-vagay hay tabiya, ama da ata
fa dəram daŋgay na, a njam daa medərey-daŋgay a ga, amba ndəhay a
ləvam ata maaya. Ya fa ləvkwar, Gazlavay a sərdata banay la, ma fəna
ŋga ndəhay mekele!»

21

Mey da ray ŋgwas-vagay masa-viya ma vəley cek a Gazlavay
(Mark 12.41-44)

1 Yesu aŋga daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay. A nəkey dey ta
cakay, a hətatar ndəhay masa-zleley hay, fa kwiyam dala aa cek mecekeley
dala.
2 A hətey ŋgwas-vagay masa-viya daha, fa kwiyey sisey sisey cew aa cek
aha may.
3 Da ray ŋgene, Yesu a ləvey: «Ya fa ləvkwar fara fara, ŋgwas-vagay
masa-viya keɗe, ta vəley dala la ma fəna ŋga ndəhay siya tabiya.
4 Ya ləvkwar anda keɗe na, maja ndəhay siya, a vəlam dala nekəɗey daa
dey zleley ata hay da way ga. Ama ŋgwas-vagay keɗe, ta mərga aŋga ha
cəpa, a vəlda zleley aŋga tabiya, masa aŋga ma da həɗkey cek mezəmey
ta aŋga.»

Mey da ray mendəvey ŋga bəla
(Matiye 24.1-14; Matiye 10.17-22; Mark 13.1-13)

5 Ndəhay siya aa guzlam da ray *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, a
ləvam: «Way keɗe, maɗiykaya ta aŋgwa ma mbey kalah, ta cek hay maaya
ma həɗkam ba masa ndəhay ma vəldamata a Gazlavay.» Yesu a ləvtar:
6 «Pas a, a sawa la, cek hay masa akwar ma hətmatar keɗe na, a da
bəzlam cəpa, kwa aŋgwa pal fa da mbəkey da ray cəla daa ba.»
7 Aa cəfɗamara, a ləvmar: «Bay ala, cek aha a da key na, ta vara? Ya da
sərmara ɗar a ta wuswa cay na, fa me?»
8 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Wam vaw, ka da vəlmatar cəveɗ a
ndəhay ŋga fəcmakwar ba. Ya ləvkwar anda keɗe, maja ndəhay ga a

20:41 20.41-44 Mt 20.30-31 **20:42 20.42-43** Ps 110.1; SNM 2.33-35 **20:46 20.46** 11.43; 14.7
21:1 21.1 2Bay 12.10 **21:4 21.4** 2Kwr 8.12 **21:6 21.6** 19.44 **21:7 21.7-24** 17.22-24

samawa la, ta mezəley aɗaw, a da ləvam ara Gazlavay ma walata ŋga
ləhey ndəhay daa banay. Asaya, a ləvam pas masa Gazlavay ma da ləhdata
ndəhay ta wuswa cay. Ka da diyam asi ndəhay a ŋgene ba!
9 Ta pas masa akwar ma da cənam labara ŋga vəram hay, ta labara ŋga
ndəhay ma cakalam mey ta bay ata hay na, ka da zluram ba, maja si cek
hay keɗe a kam la teeseɗ ɗagay. Ama ara mendəvey ŋga bəla wure wure
ŋgene ba.»
10 Fa dəɓa ha, aa guzley saya, a ləvey: «Hwayak laŋgar a da key vəram
ta hwayak laŋgar, bay laŋgar a da key həma a ray bay laŋgar.
11 Hwiyak a wusey la ga. May a key la daa hwayak hay mekele mekele,
asaya, macay hay a kəɗam ndəhay la ga. Cek hay ma zlurey ndaw a kam
la, asaya, cek hay ma rəzley ndaw a wuzmawa la da gazlavay da vaɗ.
12 «Ama wuskwaa cek hay a, a da kam na, a kərzamakwar la, a
sərdamakwar banay la, a vəldamakwar la amba a kamakwar sariya daa
*way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay hay. A ndəkwdamakwar la aa fərsəne,
a handamakwar la fa mey ŋga bay hay, ta fa mey ŋga mahura hay ŋga
hwayak hay, maja yah.
13 Ka da səram banay a ŋgene na, amba ka hətam cəveɗ ŋga key sede
da ray aɗaw.
14 Da ray ŋgene, sərmara maaya maaya ka da zluram da ray mey masa
akwar ma daa guzlam ba,
15 maja ya vəlkwar leŋgesl la ŋgaa guzley mey maaya. Anda keɗe, kwa
masa-gəra akwar hay, fa da gwamara ŋga təɗdamakwar daa ba.
16 Kwa papakw akwar hay, kwa mamakw akwar hay, kwa məlmakw
akwar hay, kwa səkway akwar hay, kwa jam akwar hay, a wudmakwar la
a way bay. Ndəhay siya da wuzlah akwar na, a kəɗmata la vagay.
17 Ndəhay tabiya a da ŋgəldamakwar ba, maja yah.
18 Ama, kwa eŋgwec ŋga ray akwar pal fa daa zəɗey daa ba.
19 Ɓəsmara banay a, anda keɗe, ka hətam heter mendəvey ba la.»

Mey da ray hwayak ŋga Jeruzelem ma da pəlhey (Matiye 24.15-21; Mark 13.14-19)

20 Yesu aa guzltar a gula aŋga hay saya, a ləvtar: «Da ka hətmatar sewje
hay ta zlərmara berney ŋga *Jeruzelem sem ŋga key vəram na, daa ŋgene,
sərmara berney a gweegwe cay a pəlhey.
21 Anda keɗe, si ndəhay daa hwayak ŋga *Jude a hwam ŋga ɓawa a
aŋgwa, si ndəhay da Jeruzelem a bam, asaya, ndəhay da slala ta cakay a
da mbəzam aa berney a saba.
22 Daa ŋgene, Bay Gazlavay a da sərdata banay ta ndəhay daa hwayak
a, amba cek hay tabiya mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay dəga
zleezle na, a kam fara fara.
23 Daa ɗar hay a ŋgene, banay a sawa la a ray ŋgusay ta hwaɗ ta a ray
ŋgusay masa ta bəza hay da har, maja banay mahura a sawa la aa hwayak
a. Fara fara, Bay Gazlavay a cey mevel la a ray ndəhay daa hwayak a.
24 Masa-gəra hay a da kəɗmata ndəhay siya vagay ta dəlaw, siya, a da
tərdamata ŋga beke hay, a da handamata aa hwayak hay mekele mekele da
bəla. Anda keɗe, ndəhay masa *Jəwif hay ba, a da wam da ray Jeruzelem,
a da sərdamata banay haa kasl pas masa mewey ata ha ma ndəvey.»

21:10 21.10 Mk 13.8 **21:12 21.12** SNM 12.1-4; 18.12-17; SNM 24–26 **21:12 21.12-19** Mt 10.17-22; Jaŋ 16.1-4 **21:14 21.14-15** 12.11-12 **21:16 21.16** Mi 7.6; Mt 10.35; Lk 12.52-53 **21:18 21.18** 1Sam 14.45; Mt 10.30; Lk 12.7 **21:19 21.19** CWJ 13.10 **21:20 21.20-24** 19.41-44; 20.16; Mt 22.7 **21:22 21.22** Mew 32.35; Aw 9.7

Mey da ray ma vəhwa ŋga Bəz ŋga Ndaw
(Matiye 24.29-31; Mark 13.24-27)

25 Yesu aa guzley saya, a ləvey: «Daa ŋgene, ndəhay a da zluram, a wulkam cek maaya ba a key la maja pas fa mbəɗey, kiya fa mbəɗey, wurzla hay fa mbəɗam. Da bəla na, səkway hay tabiya mandərzay a da katar maja membey mey ŋga yam ta vaŋgwala ŋga yam daa bəlay.
26 Ndəhay a da wulkam kalah fa cek hay ma da kam da bəla, anda keɗe mandərzay a da kəɗta vagay maja cek hay cəpa da gazlavay da vaɗ, a wusam la.
27 Fa dəɓa ha, a da hətmaya yah, *Bəz ŋga Ndaw, ya fa sawa daa mekwtene ta gədaŋ mahura, ta meweɗey ŋga Bay Gazlavay.
28 Ama da cek hay a keɗe fa zlamar mekey na, akwar na, lacam maaya maaya, baŋgaɗamata dey akwar hay, maja yah, ndaw ma da ləhdakwar daa banay, gweegwe cay ya wuswa.»

Mey-meŋgey ta gudav
(Matiye 24.32-35; Mark 13.28-31)

29 Fa dəɓa ha, Yesu a ŋgatar mey a gula aŋga hay, a ləvtar: «Nəkmara gudav keɗe ta wudez hay siya.
30 Da masa akwar fa hətmatar gwaslaf hay a fa zlamar ŋga ɗeɗey na, ka sərmara kiya madaw a ley gweegwe cay.
31 Aŋga letek kəne, da ka hətmatar cek hay a fa kam anda yah ma ləvkwar kaa na, ka sərmara gweegwe cay, Gazlavay a wuzdərwa bay aŋga.
32 Ya fa ləvkwar fara fara, cek hay a keɗe tabiya, a da kam na, ndəhay masa wure keɗe ta məcam tabiya daa ba araŋ.
33 Slam da vaɗ ta slam da hwayak a ndəvey la, ama mey aɗaw na, fa da ndəvey daa ba səlak.»

Yesu a kətata ndəhay da ray ma vəhwa aŋga

34 «Wam vaw fa menjey akwar. Wam vaw, ka da mbəkdamara ray akwar ŋga sey cek haa ka wam ba leŋ ŋga səpey cek mezəmey ta cek mesey kalah ba, asaya, ka da mbəkdamara ray akwar ŋga wulkey kalah da ray menjey da bəla ba. Ray akwar a da həɓey fa cek hay a keɗe ba, maja pas masa yah ma da vəhwa na, kwa ka sərmara ɗar a ba, ya da hətfakwar dərfafay,

35 anda ndaw ma kərzey cek ta gadaŋ. Ta pas ŋgene, ya da katar sariya a ndəhay da bəla tabiya.
36 Ya fa ləvkwar, wam vaw, dəram daŋgay mandaw mandaw, amba ka hətam gədaŋ ŋga ləhey fa cek hay ma da kam tabiya, asaya, ŋga lecey fa mey aɗaw, yah, *Bəz ŋga Ndaw, ta mandərzay ba.»
37 Mandaw mandaw Yesu a vərndey daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, fa wuzey mey. Ama taa kwaɗ na, a daw a nawa daa aŋgwa ŋga *Awliviye.
38 Mandaw mandaw taa pərek na, ndəhay ga a diyam fa vəɗa aa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, amba a jəkam sləmay fa mey aŋga.

22

Juda a vəlda Yesu a har masa-gəra aŋga hay
(Matiye 26.1-5, 14-16; Mark 14.1-2, 10-11; Jaŋ 11.47-53)

21:25 21.25 Ps 46.3-4; Mt 24.29 **21:27 21.27** Mt 24.30 **21:34 21.34-35** Iz 24.17; 1Tes 5.1-3
21:36 21.36 Mt 24.42; CWJ 6.17 **21:37 21.37** 19.47; 22.39

1 Gwagway ŋga peŋ manjar cek ma həsla da hwaď a mezəley gwagway
ŋga *Pak, gweegwe cay.
2 *Bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, ta *ndəhay
maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz, a səpam cəveď amba a kəďmara Yesu
vagay, ama a zluram ta zagaba.
3 Fa dəɓa ha, *Sataŋ kula! a mbəzey aa mevel ŋga Juda, ndaw mezəley
Iskariyawt. Ara gula pal da wuzlah gula hay kuraw a ray a cew ŋga Yesu.
4 Juda ta', a daw a kamawa maďay ta *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka
kwakwas ŋga Gazlavay leŋ ta mahura hay ŋga ndəhay ma jəďa *Way-
mekey-kwakwas ŋga Gazlavay amba a vəldatara Yesu.
5 Bay-ray hay ta mahura hay a, aa səmam ga. A ləvmar da ta vəldatara
Yesu la na, a vəlmar dala.
6 Juda a təɓa ŋga vəldatara. A daw a səpey cəveď, amba a vəldatara
Yesu, kwa ndəhay a sərmara ba.

Gula hay ŋga Yesu a səpam slam ŋga key gwagway ŋga Pak (Matiye 26.17-25; Mark 14.12-21; Jaŋ 13.21-30)

7 Gwagway ŋga peŋ manjar cek ma həsla da hwaď a, ta wuswa cay. Pas
a ŋgene ara pas ma hərey bəz-təɓaŋ hay ŋga key gwagway ŋga *Pak.
8 Da ray ŋgene, Yesu a slərdata ata *Piyer ta *Jaŋ, a ləvtar: «Diyam ta
ďiymandakwar slam ta cek mezəmey amba ya zəmkwa ďaf ŋga gwagway
ŋga Pak!»
9 Ata Piyer ta Jaŋ aa cəfďamara, a ləvmar: «Ka wuďey ya diyam ŋga
ďiywa slam aha na, dama?»
10 A mbəďdatara, a ləvtar: «Ehe, jəkam sləmay. Diyam aa berney ŋga
*Jeruzelem. Masa akwar fa da mbəzam aa berney a na, ka cam ray la ta
ndaw daha fa daw ta yam daa kwakulam. Diyam asiya. Aa way masa aŋga
ma da mbəzey na,
11 ləvmar a bay ŋga way a: "Bay ala a ləvey: Way masa yah ma da
zəmam ďaf ŋga gwagway ŋga Pak ta gula aďaw hay na, aa daa wura?"
12 Fa dəɓa ha, a wuzkwar way mahura da ray way la. Daa way a na, cek
hay tabiya daha ŋga key gwagway a. Ka da ďiymandakwara cek mezəmey
amba ya zəmkwa ďaf ŋga gwagway a feteďe.»
13 Fa dəɓa ha, a diyam, a hətfamatar cek hay tabiya anda Yesu ma ləvtar
heyey. Ta', a ďiymata cek hay ŋga gwagway ŋga Pak a.

Yesu a zəmey ďaf ta ndəhay aŋga hay meslərey ŋga madagway-dakw (Matiye 26.26-30; Mark 14.22-26; 1 Kwarinti hay 11.23-25)

14 Masa pas təďe ŋga zəmey ďaf ŋga gwagway ŋga *Pak heyey na, ta',
Yesu a diyam aa way heyey, a njam ta ndəhay aŋga hay meslərey ŋga
zəmey ďaf.
15 Yesu a ləvtar: «Ya ta wuďey la fara fara ŋga zəmey ďaf ŋga gwagway
ŋga Pak keďe ta akwar, wara a sərdamaya banay.
16 Ya fa ləvkwar, kwa ya fa da zəmey ďaf ŋga gwagway ŋga Pak a daa
saba, si ta pas masa Bay Gazlavay ma da wey da ray ndəhay tabiya da vaď.
Ta pas ŋgene, mabara ŋga mey da ray gwagway ŋga Pak a, a wuzwa la
fara fara.»
17 Fa dəɓa ha, Yesu leŋ! a la vəley ta cek mesey da hwaď a, ta', a kar
suse a Bay Gazlavay, a ləvtar: «Təɓmara cek keďe, samara akwar cəpa.
18 Ya fa ləvkwar fara fara, dəga wure keďe, ya fa da sey cek aha ta akwar
daa saba haa kasl pas masa Gazlavay ma da wuzdərwa bay aŋga fara fara.»

22:1 **22.1** Mab 12.1-20 **22:2** **22.2** 19.48 **22:3** **22.3** 4.2, 13; 10.18; 22.31, 53 **22:7** **22.7** Mab 12.6 **22:14** **22.14** 6.13

19 Fa dəɓa ha, leŋ! a ley peŋ, a kar suse a Bay Gazlavay, ta', a wunka,
a vəldatara, a ləvtar: «Kedɗe he na, ara vaw aɗaw mavəldakaya ŋgada
akwar. Kamara anda kedɗe amba ka sərfadamaya.»
20 Ata ma zəmamara ɗaf cay na, ta', a vəldatara vəley ta cek mesey da
hwaɗ a heyey saya, a ləvtar: «Kedɗe he na, ara mambaz aɗaw. Mambaz a,
a da mbəɗwa maja akwar. Ta fa mambaz a, Gazlavay a jəwey mey mawiya
ta ndəhay aŋga hay.
21 Ama nəka, ndaw masa ma daa zəɗdaya na, aŋga fa zəmey ɗaf fedɗe
ta yah.
22 Fara fara, si yah, *Bəz ŋga Ndaw, ya məcey anda Gazlavay ma wuɗey,
ama banay a sawa la a ray ndaw masa ma daa zəɗdaya!»
23 Aa cəfɗam vaw da wuzlah ata, a ləvam: «Ma da ka cek aha kedɗe na,
ara wa?»

Mahura na, wa?

24 Fa dəɓa ha nekəɗey, *gula hay ŋga Yesu a kam yawa ga da wuzlah
ata, a wuɗam amba a sərmara mahura da wuzlah ata na, wa.
25 Yesu a ləvtar: «Bay hay da bəla kedɗe fa wam da ray ndəhay ta gədaŋ.
Ata na, a wuɗam ndəhay ata hay aa həmdamata, a zəlmata bay hay ma
ka sləra maaya.
26 Ama ŋga akwar na, kəne ba. Ndaw masa mahura da wuzlah akwar
na, si a tərey anda matabəwa akwar. Ndaw masa ma wakwar na, si a tərey
ndaw ma kakwar sləra.
27 Da wuzlah ndaw ma həlrawa ɗaf ta ndaw ma zəma na, mahura na,
wa? Mahura na, ara ndaw ma zəma, ba diya? Ama yah na, yah da wuzlah
akwar, anda ndaw ma kakwar sləra.
28 «Akwar na, ndəhay masa dasi aɗaw mandaw mandaw daa masa ya
fa sərey banay, akwar ta mbəkdamaya daa ba.
29 Yah may, ya vəlkwar gədaŋ amba ka wam da ray ndəhay anda Papay
ma vəlya gədaŋ ŋga wey da ray ndəhay.
30 Da ray ŋgene, pas masa yah ma da wey da ray ndəhay na, akwar
may, ka da njam aa slam maaya da cakay aɗaw, ya da zəmkwa cek, ya
da sakwa cek bama. Ka da njam aa slam-menjey ŋga bay hay, amba ka
kamatar sariya ŋgada səkway ŋga *Israyel hay kuraw a ray a cew.»

Mey da ray ata Yesu ta Simaŋw Piyer
(Matiye 26.31-35; Mark 14.27-31; Jaŋ 13.36-38)

31 Yesu a ləvar a *Simaŋw *Piyer: «Simaŋw, Simaŋw, jəkey sləmay,
*Sataŋ ta hətey cəveɗ la amba a kəfkwar * anda ndaw ma kəfey daw
ŋga wunkey bəz-daw ta cekwesl e.
32 Ama ya ta dərar daŋgay la a Gazlavay maja kah, amba ka mbəkda
ŋga təɓa mey aɗaw ba. Pas masa ka ta vəhwa sem a fa yah cəŋga na,
vəltar gədaŋ a məlmakw hay may.»
33 Piyer a ləvar: «Bay Mahura, kwa a handamaka aa fərsəne na, ya səpka
la, amba ya njakwa cew e, asaya, kwa a kəɗmaka vagay na, ya məckwa la
cew e.»
34 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ya fa ləvka, Piyer, tasana wuskwaa
gwagwalak a da cey ɗay na, ka ta ləvey cay dey maakar, ka sərya ba,
ka sərya ba.»

22:20 22.20 Mab 24.8; Jer 31.31; Zak 9.11; Rm 11.27; 2Kwr 3.6; Gal 4.24; Heb 8.6; 9.12 **22:21 22.21-23** Jaŋ 13.2, 21-30 **22:24 22.24** Mt 18.1; Mk 9.33-34 **22:24 22.24-26** 9.46-48 **22:26 22.26** 9.48; Mt 23.11; Mk 9.35 **22:27 22.27** Jaŋ 13.4-5, 12-17 **22:30 22.30** Mt 19.28 * **22:31 22.31** kəfkwar: Ata Piyer ta gula hay ŋga Yesu siya. **22:31 22.31** 22.3 **22:32 22.32** Mt 16.18; Jaŋ 21.15-17 **22:34 22.34** 22.61; Mt 26.75; Mk 14.72

Mey da ray mewey vaw maja banay

35 Fa dəɓa ha, Yesu a ləvtar a gula aŋga hay: «Ta pas masa yah ma
slərdakwar, dala da har daa ba, gabal daa ba, tarak daa ba heyey na, ka
ta huram cek daa slam aha la daw?» A mbəɗdamara, a ləvmar: «Ya ta
huram cek daa ba.»
36 A ləvtar: «Ama wure keɗe na, ndaw masa dala aŋga daha, ŋga la a
har, ndaw masa gabal aŋga daha, ŋga la. Ndaw masa dəlaw aŋga daa ba,
ŋga həɗkada zana aŋga, ŋga həɗkawa dəlaw dəɓa.
37 Daa ɗerewel ŋga Gazlavay, mey mawuzlalakaya da ray aɗaw a ləvey:
"Aŋga masləfkaya da wuzlah ndəhay ma kəɗa ndəhay vagay!" Fara fara,
si cek a kaya la anda mey mawuzlalakaya da ray aɗaw a cəma.»
38 Gula aŋga hay a ləvmar: «Bay Mahura, dəlaw hay cew keɗe daha.» A
mbəɗdatara, a ləvtar: «Mey a keɗe mak.»

Yesu a dərey daŋgay daa Aŋgwa ŋga Awliviye
(Matiye 26.36-46; Mark 14.32-42)

39 Fa dəɓa ha, Yesu ta', a bey daa berney ŋga *Jeruzelem, a daw ŋgadaa
Aŋgwa ŋga *Awliviye anda aŋga ma daw mandaw mandaw taa kwaɗ.
Gula aŋga hay ta', a diyam asiya.
40 Aŋga ma wusey la feteɗe na, ta', aa guzltar a gula aŋga hay, a ləvtar:
«Dəram daŋgay a Gazlavay ŋga jənkwar amba cek a batakwar ŋga key
mebərey ba.»
41 Fa dəɓa ha, ta', a daw ta cakay, dəreŋ nekəɗey. Da ndaw aa zekey
aŋgwa na, a wusey aa slam aha. Ta', a regedey, a dərey daŋgay,
42 a ləvey: «Papay, da ka wuɗey na, ka gwa ka ŋgəchada banay keɗe
dəreŋ ta yah. Ta kəne he cəpa na, ka da ka anda yah ma wuɗey ba, ama
ka anda kah ma wuɗey.» [
43 Daa slam aha ŋgene, *maslaŋ ŋga Bay Gazlavay da vaɗ, ta', a pawa
salay ŋga vəlar gədaŋ.
44 Fa dəɓa ha, Yesu a dərey daŋgay ta gədaŋ aŋga cəpa maja mevel aŋga
fa təɗey kalah. Mawurɓay fa vaw aŋga fa vavawa, fa gəcey anda mambaz
ma gəcey a hwayak.]
45 Aŋga ma dərey daŋgay cay na, ta', a sləkɗey, a vəhwa fa gula aŋga
hay. A hətfatar na, ata cəkw-cakw daa ɗar maja ta wulkam la ga, a gəram.
46 A ləvtar: «Ka nam maja me? Sləkɗam, dəram daŋgay a Gazlavay ŋga
jənkwar amba cek a batakwar ŋga key mebərey ba.»

A kərzamara Yesu
(Matiye 26.47-56; Mark 14.43-50; Jaŋ 18.3-11)

47 Masa Yesu ta ndəvda meeguzley daa ba araŋ na, ndəhay ga fa samawa
ta ata Juda, ndaw pal dasi gula aŋga hay kuraw a ray a cew heyey. Juda
ha, aa fa mey ata. A ŋgəchey fa Yesu amba a car har anda mandala aŋga
fara fara.
48 Ama Yesu a ləvar: «Juda, ka caya har amba kaa zəɗdaya, yah, *Bəz
ŋga Ndaw daw?»
49 Masa ndəhay ŋga Yesu ma hətmar cek aha na, aa cəfɗamara Yesu,
a ləvmar: «Bay Mahura, ka wuɗey ya kəɗmata ndəhay a ta dəlaw hay
daw?»
50 Ndaw pal da wuzlah ata, a ŋgəma madərlam ŋga *ndaw mahura da
ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta dəlaw, cərah! a cərha sləmay
ta dey ŋga zəmay.

22:35 22.35 9.2-3; 10.4 **22:37 22.37** Iz 53.12 **22:39 22.39** 21.37; Mt 26.30; Mk 14.26; Jaŋ 18.1
22:39 22.39-46 5.16 **22:42 22.42** Mt 6.10; 20.22; Mk 10.38; Jaŋ 12.27-28

51 Ama Yesu a ləvey: «Cay, mak! Mbəkdamata ŋga wam ŋga ata.» A gəsfar har fa sləmay ŋga ndaw aha, sləmay a, ta', a kəfey aa slam a.
52 Fa dəɓa ha, ta', aa guzltar ŋgada *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, ta ŋgada mahura hay ŋga ndəhay ma jəɗa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, leŋ ŋgada mahura hay ŋga *Jəwif hay masa ma samawa ŋga kərzamara, a ləvtar: «Ka samawa ŋga kərzamaya ta dəlaw, ta zlanday faa har faa har anda yah ndaw-mayal na, maja me?
53 Mandaw mandaw yah da wuzlah akwar daa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, akwar ta səpmaya ŋga kərzey daa ba. Ama pas a keɗe ara pas akwar, amba ka kam cek anda akwar ma wuɗam da ray aɗaw, asaya, ara pas ŋga *Sataŋ, bay ŋga ləvaŋ, ma da ka sləra aŋga da ray aɗaw.»

Piyer a ləvey a səra Yesu ba
(Matiye 26.57, 58, 69-75; Mark 14.53, 54, 66-72; Jaŋ 18.12-18, 25-27)

54 Masa ata ma kərzamara Yesu cay na, ta', a handamara a way *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay. *Piyer fa səpta ta meedəreŋ e.
55 Da way ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas a na, awaw magəɗkaya da palah-way daha. Piyer a daw cəkwam! a njey a cakay ndəhay manjatakaya da mey awaw a.
56 Dam ma ka sləra da way a daha, a hətar Piyer manjakaya da mey awaw a. Ta', a nəkfa, a ləvey: «Ndaw keɗe na, ara gula ŋga Yesu.»
57 Ama Piyer ma cənda anda keɗe na, a cada mey, a ləvey: «Kay! ŋgwas keɗe, ya səra ndaw a ba.»
58 Menjey nekəɗey, ndaw mekele a hətar Piyer saya, a ləvar: «Kah na, ndaw pal dasi gula aŋga hay.» Ama Piyer a mbəɗdara a ndaw aha, a ləvar: «Kay! yah dasi ata ba.»
59 Fa dəɓa ha, menjey zəɓat a saya na, ndaw mekele aa guzley ta gədaŋ, a ləvey: «Fara fara, ndaw keɗe na, ara gula aŋga, maja aŋga ndaw *Galile.»
60 Ama Piyer a mbəɗdara, a ləvar: «Ndaw keɗe! ya səra mey masa kah ma wuɗey ŋga ləvey keɗe ba.»
Wure wure ŋgene, masa ta ndəvda maa guzley daa ba araŋ na, gwagwalak a cey ɗay.
61 Bay Mahura Yesu pəla! a mbəɗey dey fa Piyer, a nəkfa. Piyer a sərfada mey masa Bay Mahura ma ləvar: «Wuskwaa gwagwalak a da cey ɗay tasana na, ka ta ləvey cay dey maakar ka sərya ba, ka sərya ba.»
62 Piyer ta', a bawa aa ambaw, a təway ga, a zəley marava.

Ndəhay aa saŋgəram da ray Yesu
(Matiye 26.67, 68; Mark 14.65)

63-64 Ndəhay ma jəɗmara Yesu a, aa saŋgərfamar. A sərtamara dey aŋga ta zana, a kəɗmara, ta', aa cəfɗamara, a ləvmar: «Səra ma kəɗka keɗe na, wa? Wuzdandara cey!»
65 Aa guzlmar mey hay mekele mekele, a cəɗmara.

Yesu fa mey ŋga ndəhay ma sla yawa ŋga Jəwif hay
(Matiye 26.59-66; Mark 14.55-64; Jaŋ 18.19-24)

66 Fa dəɓa ha, slam ma wurey cay na, mahura hay ŋga *Jəwif hay, *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, leŋ *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz, a kusam. A ləvmatar a ndəhay ma

---

22:53 22.53 19.47; 22.3 **22:61 22.61** 22.34; Mt 26.34; Mk 14.30 **22:63-64 22.64** 7.16

jəɗmara Yesu ŋga handamərwa Yesu a fa mey ata, ŋga key sariya. Ta', a handamərwa Yesu a, fa mey ata.
67 Ndəhay mahura hay heyey ta', aa cəfɗamara, a ləvmar: «Da kah
*Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay heyey na,
kadandara.» Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Kwa ya kadakwara yah Kəriste
na, akwar fa da təɓmara daa ba.
68 Da yaa cəfɗakwar mey pal na, akwar fa da mbəɗdamiwa daa ba.
69 Dəga wure keɗe, yah, *Bəz ŋga Ndaw, ya da njey ta har-zəmay ŋga
Bay Gazlavay Mawaca-waca.»
70 Ata tabiya a ləvmar: «Kaa kah na, Bəzey ŋga Gazlavay dəɓa daw?»
A mbəɗdatara, a ləvtar: «Ahaw, anda akwar ma ləvam, yah, Bəzey ŋga
Gazlavay.»
71 Da ray ŋgene, aa guzlam, a ləvam: «Aləkwa ta ray aləkwa, ta
cəndakwa cay da mey aŋga, ya səpkwa ndaw ŋgaa guzlndakwar da ray a
na, keme seme!»

23

Yesu fa mey ŋga Bay Pilat
(Matiye 27.1-2, 11-14; Mark 15.1-5; Jaŋ 18.28-38)

1 Mahura ŋga *Jəwif hay makustakaya heyey tabiya, a sləkɗam, a
handamara Yesu fa mey ŋga Bay Pilat.
2 Feteɗe, a zlamar ŋga mbərzlafamar, a ləvam: «Ya hətfamar ndaw keɗe
fa nəsa hwayak ala, fa həldata ndəhay ŋga vəldamara budaw a bay Rawma
ba! A ləvey aŋga *Kəriste, bay mahura.»
3 Pilat aa cəfɗa Yesu, a ləvar: «Kah na, bay ŋga Jəwif hay fara daw?»
Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Anda kah ma ləvey.»
4 Pilat aa guzltar a *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay leŋ a ndəhay makustakaya feteɗe, a ləvtar: «Ya ta hətey mebərey
fa ndaw keɗe təɗe ŋga kərza daa ba.»
5 Ama ndəhay a, a mbərzlam cəŋga, a ləvam: «Fa caradata ndəhay daa
hwayak ŋga ndəhay Jəwif hay tabiya ŋga key cek maaya ba ta fa mewuzey
mey aŋga hay mekele mekele. A zlarawa da *Galile, haa a wuswa feɗe.»

Yesu fa mey ŋga Bay Herawt

6 Ama masa Pilat ma cənda Yesu a sawa da *Galile na, ta', aa cəfɗata
ndəhay da cakay a, a ləvtar: «Ndaw keɗe ara ndaw Galile fara daw?»
7 Masa Pilat ma cənda Yesu a sawa da Galile, hwayak masa *Herawt ma
wa na, ta', a slərdara a Bay Herawt, maja daa ɗar a ŋgene Bay Herawt a,
aŋga da *Jeruzelem feteɗe may.
8 Masa Bay Herawt a ma hətar Yesu na, aa səmey ga maja dəga zleezle,
aŋga fa wuɗey ŋga hətar, maja aŋga fa cəney mey da ray a. A wulkey daa
mevel aŋga na, da Yesu a key maazla meedey aŋga la kwa.
9 Bay Herawt a, aa cəfɗafar mey hay mekele mekele, ama kwa Yesu a
mbəɗdara ba.
10 *Bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, ta *ndəhay
maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ata feteɗe. A dadəɗfamar mey masa
maadakw a.
11 Bay Herawt a, ta sewje aŋga hay aa saŋgərfamar, a cəɗmara. Ta', a
pamar zana maaya membey fa vaw, a vəhdamara fa Bay Pilat saya.

22:67 22.67 9.20; Jaŋ 10.24-25 **22:69 22.69** Dan 7.13; Ps 110.1; SNM 7.56 **22:70 22.70** Mt 26.63; Lk 1.32-35 **23:2 23.2** 20.20-26 **23:7 23.7** 3.1 **23:8 23.8** 9.9 **23:11 23.11** Mt 27.28; Mk 15.17; Jaŋ 19.2

12 Daa ba na, ata Bay Herawt ta Bay Pilat a cəmam ba, ama mezley dəga
ta pas ŋgene ata jam.

A ɗəslmara sariya ŋga Yesu
(Matiye 27.15-26; Mark 15.6-15; Jaŋ 18.39–19.16)

13 Masa Bay *Herawt ma vəhda Yesu sem fa Pilat saya na, ta', Pilat a
kusta *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, ta mahura
hay ŋga *Jəwif hay, leŋ zagaba,
14 a ləvtar: «Akwar ta handamərwa ndaw keɗe la fa yah, ka ləvam fa
nəsa hwayak ala. Ama ya taa cəfɗa la meedey akwar, kwa ya ta hətey
mebərey anda akwar ma ləvam na, daa ba.
15 Bay Herawt may, ta hətey mebərey a daa ba kəne. Ta', a vəhdərwa
fa aləkwa cəŋga. Fara fara ndaw keɗe ta key mebərey təɗe ŋgaa zəɗey
heter aŋga na, daa ba.
16 Yaw, ya sləɗa gway na, ya mbəkda.»
[
17 Fa mevey a, fa mevey a, gweegwe gwagway ŋga *Pak na, Pilat a
pəskatar ndaw pal daa fərsəne ŋgada ndəhay daa hwayak a.]
18 Ama ndəhay tabiya feteɗe a zlamar mewudey ta gədaŋ, a ləvam:
«Kəɗndara ndaw keɗe vagay! Pəskandar Barabas!»
19 A kəzlamara Barabas aa fərsəne na, maja aŋga ma həldata ndəhay
ŋga kam baazlam a ray bay ŋga berney a ta aŋga ma kəɗey ndaw vagay.
20 Pilat ta', aa guzltar ŋgada zagaba saya maja a wuɗey ŋga mbəkda
Yesu.
21 Ama ndəhay a, a wudam ta gədaŋ, a ləvam: «Dəra fa hwadam
mazlaŋgalakaya! Dəra fa hwadam mazlaŋgalakaya!»
22 Pilat ta', aa guzley ŋga dey maakar, a ləvtar: «Cek maaya ba masa
aŋga ma key na, wura? Maja kwa ya ta hətey mebərey fa aŋga təɗe ŋgaa
zəɗey mesəfney aŋga na, daa ba. Ya da sləɗa gway na, ya mbəkda.»
23 Ama a wudam ta gədaŋ, aa cəfɗamara, a ləvam: «Ya wuɗam Yesu
na, ka dəra fa hwadam mazlaŋgalakaya.» Mewudey ata ha a fənar ray a
Pilat.
24 Ta', a təɓa ŋga key anda ata maa cəfɗamara.
25 A pəskatara ndaw masa ata ma wuɗam ŋga pəskey heyey. Ndaw a na,
a kəzlamara aa fərsəne, maja aŋga ma həldata ndəhay ŋga key baazlam a
ray bay ŋga berney a ta aŋga ma kəɗey ndaw vagay heyey. Ta', a vəldatara
Yesu amba a kamar cek anda ata ma wuɗam.

A dərmara Yesu fa hwadam mazlaŋgalakaya
(Matiye 27.32-44; Mark 15.21-32; Jaŋ 19.17-27)

26 Daa masa fa handamara Yesu ŋga dərey na, a cadamara ray ta
*Simaŋw, ndaw da Siren fa sawa da ley. Sewje hay kaw! a kərzamara
Simaŋw a, a pamara hwadam mazlaŋgalakaya heyey a ray aŋga, a handa
fa dəɓa ŋga Yesu.
27 Ndəhay ga fa diyam asiya, asaya, ŋgusay fa diyam asiya ta matəway.
28 Ama Yesu pəla! a mbəɗwa dey fa ŋgusay a, a ləvtar: «Ŋgusay da
*Jeruzelem, ka təwam maja yah ba, ama təwam maja ray akwar, ta maja
bəz akwar hay!
29 Maja pas ŋga banay a sawa la masa ndəhay a da ləvam: "Meesəmey
daha ŋgada ŋgusay dərlay hay, masa ta yam bəza hay daa ba, masa ta
vəlam ɗəwa a bəza hay daa ba səlak!"

23:18 23.18-25 SNM 3.13-14 **23:29 23.29** 21.23

30 Ndəhay a da zlamar ŋgaa guzley ŋgada aŋgwa hay, a ləvam:
“Bəzlmawa a ray ala!” ta ŋgadaa heeleŋ hay, “Pəshamandar!”
31 Da fa gəɗmar awaw fa hwadam meendəɓek e ŋgaa wurey na, kaa
wara hwadam makwalakaya na, a gəɗmara kəlmeɗek! daa ba daw?» *
32 Ta’, a handamawa ndəhay mekele cew, ndəhay a, ara mayal hay, amba
a kəɗmata ta ata Yesu daa slam a vagay.
33 A wusam aa slam masa ata ma zəlmara «tetesl ŋga ray.» Ta’, a
dərmara Yesu aa slam aha, leŋ mayal hay cew heyey. Mayal hay a na,
a dərmata fa hwadam mekele hay a cakay Yesu, pal ta har-zəmay, laŋgar
ta har-gula.
34 Yesu a ləvey: «Papay, mbəkdatara mebərey ŋga ndəhay keɗe † maja
a sərmara cek masa ata ma kamara ba.»
Ndəhay ma dərmara Yesu a, a kəɗam caca amba a wunkamara zana
aŋga hay da wuzlah ata.
35 Ndəhay tabiya malacatakaya feteɗe, fa nəkmara cek mekey. Mahura
hay ŋga *Jəwif hay aa saŋgərfamar, a ləvam: «Aŋga ta ləhey ndəhay la
daa meməcey. Da masa aŋga *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga
ləhdata ndəhay na, ŋga ləhda ray aŋga taw!»
36 Sewje hay, aa saŋgərfamar may. A ŋgəcham a cakay a, a vəlmar
wuzam maakwiyaŋ a, a ləvmar:
37 «Da kah, bay ŋga Jəwif hay na, ləhda ray akah, ta har akah taw!»
38 A wuzlalam mey, a sləpmara fa hwadam masa ata mazlaŋgalamara
fa vəɗa heyey, a ləvam: «Ndaw keɗe, ara bay ŋga Jəwif hay.»
39 Ndaw pal da wuzlah mayal hay cew madərtakaya da cakay Yesu heyey
na, a cəɗa Yesu, a ləvey: «Kah na, Kəriste, ba diya? Ləhda ray akah dəɓa
taw, amba ka ləhdandar may!»
40 Ama ndaw-mayal laŋgar a kar mey, a ləvar: «Kah madərkaya anda
aŋga. Ka zlurey ta Gazlavay ba daw?
41 Aləkwa na, sariya aləkwa təɗe fa slərа aləkwa maaya ba. Ama aŋga
na, kwa ta key mebərey daa ba səlak.»
42 Ta’, aa guzley saya, a ləvey: «Yesu, pas masa kah ma da vəhwa ŋga
zəma bay akah na, sərfadaya may.»
43 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ya fa ləvka fara fara, mezley dəga tasana,
ya da njakwa cew e daa slam maaya da vaɗ.»

Meməcey ŋga Yesu
(Matiye 27.45-56; Mark 15.33-41; Jaŋ 19.28-30)

44-45 Ta pas ŋgene, mamba wuzlah-pas na, pas sərat! a sərtey. Ləvaŋ
a key daa hwayak tabiya haa ɓərey maakar ŋgaa kwaɗ. Daa *Way ŋga
Gazlavay zana ma gərca *Slam masa Gazlavay aa da hwaɗ a na, a ŋgərey
pəɗak! cew da wuzlah.

23:30 23.30 Aw 10.8; CWJ 6.16 * **23:31 23.31** Yesu a wa hwadam meendəɓek e ta aŋga ray aŋga, ndaw masa ta mebərey daa ba. A wa hwadam makwalakaya ta ndəhay Jəwif hay masa ta mebərey ga. Anda keɗe, Yesu a ləvey Jəwif hay a da səram banay ma fəna banay masa aŋga ma səra keɗe. Nəka Ez 21.3. **23:31 23.31** 1Pi 4.17 **23:33 23.33** Iz 53.12 † **23:34 23.34** ndəhay keɗe: Ndəhay a wulkam Yesu aa guzley da ray Jəwif hay ma wuɗam ŋga dərmara fa hwadam. Ndəhay mekele a wulkam Yesu aa guzley da ray sewje hay ŋga Rawm ma dərmara. Ndəhay mekele saya a wulkam Yesu aa guzley da ray ndəhay tabiya feteɗe. **23:34 23.34** Ps 22.19; Mt 5.44; Lk 6.28; SNM 7.60 **23:35 23.35-36, 39** Ps 22.8; 109.3-5 **23:36 23.36** Ps 69.22 **23:37 23.37-38** Mt 27.11 **23:43 23.43** 2Kwr 12.3 **23:44-45 23.44-45** Am 8.9

46 Yesu a wudey ta gədaŋ, a ləvey: «Papay, ya mbəkdakawa mesəfney
aɗaw a har akah.» Masa aŋga maa guzley la anda keɗe na, pam! a məcey.

47 Mahura ŋga sewje hay ŋga Rawma hay, ma hətar cek aha ma key
anda ŋgene na, a həlma Gazlavay, a ləvey: «Fara fara ndaw keɗe, ara
ndaw maaya!»
48 Ndəhay tabiya makustakaya feteɗe ŋga nəkey dey fa cek ma key daa
slam aha na, ta hətmar cek aha la, ata tabiya a vəhmawa a way ata hay ta
mekəɗey rav.
49 Jam ŋga Yesu hay tabiya, ta ŋgusay ma samawa asiya dəga da *Galile,
malacatakaya dəreŋ, fa nəkam dey fa cek ma key tabiya.

A jəhmara vagay ŋga Yesu
(Matiye 27.57-61; Mark 15.42-47; Jaŋ 19.38-42)

50-51 Ndaw daha mezəley *Jawzef. Ara ndaw da slala Arimate daa
hwayak ŋga *Jəwif hay. Ndaw aha aa maaya fa mey ŋga Gazlavay. Fa
səkwa mewey ŋga Bay Gazlavay. Ara ndaw da wuzlah ndəhay mahura
hay ma sla yawa ŋga Jəwif hay. Ama ta pas masa ndəhay a ma kamar
sariya a Yesu amba a kəɗmara vagay na, Jawzef e, ta təɓa mewulkey ata
daa ba, ta təɓa sləra ata masa ata ma kamara na, daa ba.
52 Masa Yesu ma məcey la na, Jawzef e a daw fa Bay Pilat, aa cəfɗarawa
ŋga vəldara vagay ŋga Yesu amba a jəha. Ta', Bay Pilat a vəlar cəveɗ ŋga
jəha.
53 Anda keɗe, Jawzef e, a padərwa salay ta vagay a fa hwadam
mazlaŋgalakaya heyey. A mbəza ta maslaga, a handa aa cəvay
maavərkwakaya daa pəraɗ. Cəvay a ŋgene, kwa ta pam vagay mekele
a hwaɗ a daa ba araŋ.
54 Ta pas ŋgene na, luma ŋga Gajava. Gweegwe pas a kəzley amba *pas
meməskey-vaw a zley.
55 Ŋgusay masa ma ləgdamərwa Yesu dəga da *Galile heyey, ta', a diyam
bama ta ata Jawzef heyey. A wuzaɗam dey aa cəvay a, a nəkmara a pamara
vagay ŋga Yesu na, kwara.
56 Fa dəɓa ha, a vəham a way ata hay, a wam vaw ta cek hay mezey
maaya leŋ mal ŋga tekweɗey fa vagay ŋga Yesu. Ta pas meməskey-vaw,
ŋgusay a, a məskam vaw anda *kwakwas ŋga Mawiz ma ləvey.

24

Yesu a sləkɗawa daa meməcey
(Matiye 28.1-10; Mark 16.1-8; Jaŋ 20.1-10)

1 Fa dəɓa ŋga *pas meməskey-vaw, pərek pərek ta pas luma ŋga Gudal,
ŋgusay ma wam vaw ta cek hay mezey maaya heyey a lamata cek hay a,
a diyam a mey cəvay ŋga Yesu.
2 A hətfamar beeler mahura da mey cəvay a, magədbalakaya ta cakay.
3 A mbəzam aa cəvay a, ama ta hətfamar vagay ŋga Bay Mahura Yesu
daa ba.
4 Daa ŋgene, ray ata a həɓey. Ta', ndəhay cew daha a wuzmatar vaw.
Zana ŋga ndəhay a, a waɗam mabara ndəɗ-ndeɗ.
5 Ŋgusay a, mandərzay a katar, a jəkwdamara ray a hwayak. Ndəhay
a, a ləvmatar: «Ka səpmara ndaw masa ta dey da wuzlah ndəhay
maməctakaya na, kwara?

23:46 23.46 Ps 31.6; SNM 7.59 **23:47 23.47** manjar mebərey: Mt 27.19; SNM 3.14; 7.52; 22.14
23:49 23.49 8.2-3; Ps 38.12 **23:55 23.55-56** 8.2-3 **23:56 23.56** Mab 20.10

6 Aŋga feɗe daa saba, ta sləkɗawa sem daa meməcey. Sərfadamara mey
masa aŋga maa guzldakwara da *Galile heyey, a ləvkwar:
7 “Si a vəldamaya, yah, *Bəz ŋga Ndaw, a har ndəhay ta mebərey amba
a dərmaya fa hwadam mazlaŋgalakaya. Ŋga ɗar maakar a, ya sləkɗawa
daa meməcey.”»
8 Da ray ŋgene, a sərfadamara mey ŋga Yesu maa guzltar heyey.
9 Ta’, a sləkɗam da mey cəvay a, a diyam, a kadamatara cek hay ma kam
tabiya a *gula hay ŋga Yesu kuraw a ray a letek, leŋ ŋgada gula aŋga hay
siya.
10 Ŋgusay a na, ara ata *Mari da Magdala, Zaan, leŋ Mari mamaŋ ŋga
*Jak ta ŋgusay mekele ma ləgdamata. Ara ata ma wuzdamara mey a, a
ndəhay meslərey ŋga Yesu.
11 Ama ndəhay meslərey ŋga Yesu a, a wulkam mey masa ŋgusay ma
kadamara keɗe na, ara mey saw kəne. A təɓmara ba.
12 Ta ŋgene he cəpa, *Piyer pərta! a lecey, a hway a mey cəvay a cəŋga.
A wusey, ta’, a gəɓey, a wuzeɗey dey aa cəvay a, ama kwa ta hətey cek
mekele daa ba, si maslaga. Ta’, a vəhwa a way aŋga, ray a həɓar da ray
cek masa aa ma hətərwa.

Yesu a wuztar vaw a gula aŋga hay cew daa cəveɗ ŋga Emayus (Mark 16.12, 13)

13 Ta pas a ŋgene masa Yesu ma sləkɗawa daa meməcey na, gula
aŋga hay cew fa diyam ŋgada slala mezəley Emayus. Slala ha na, a key
kəlemeeter kuraw a ray a letek ta *Jeruzelem.
14 Ata faa guzlam da ray cek masa ma key cəpa daa ɗar hay a ŋgene.
15 Masa ata faa guzlam, fa kam yawa da wuzlah ata na, Yesu a kərzata
daa cəveɗ, ta’, a diyam bama.
16 Ata fa hətmar maaya maaya, ama cek ma təkta ŋga sərmara ara Yesu
na, daha.
17 Vaw ata tabiya maməckaya. Yesu aa cəfɗata, a ləvtar: «Masa akwar
fa samawa keɗe na, ka kam maɗay na, da ray me?» Ta’, a lacam.
18 Ndaw dasi ata pal, mezəley Kəliyawpas, a ləvar: «Ndaw aɗaw, kah,
ndaw-məlak da Jeruzelem keɗe daw? Ka ta cənda mey masa ma key daa
ɗar hay a keɗe daa ba daw?»
19 Ta’, aa cəfɗata, a ləvtar: «Mekey ara mey a?»
A mbəɗdamara, a ləvmar: «Mey ma key da ray Yesu, ndaw Nezeret. Ara
*ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay mahura. Aŋga ta gədaŋ daa sləra aŋga,
daa meeguzley maaya fa mey ŋga Gazlavay leŋ fa mey ŋga ndəhay tabiya.

20 Ama *bay-ray hay ŋga ndəhay aləkwa hay ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay leŋ mahura aləkwa hay ta handamara la fa Rawma hay, a kamar
sariya, a dərmara fa hwadam mazlaŋgalakaya ŋga məcey.
21 Ala na, ya wulkam ara aŋga ma da ləhdandakwar aləkwa *Israyel hay
daa banay. Ama ta ŋgene he cəpa, tasana kaa ɗar maakar aŋga ma məcey
*.
22-23 Ŋgusay da wuzlah ala hay daha, ŋga fene taa pərek, ta diyam la
a mey cəvay aŋga, ama ta hətmərwa vagay aŋga daa ba. A vəhmawa,
a ləvmandar: “Maslaŋ hay ŋga Gazlavay da vaɗ a wuzmandar vaw, a

---

24:6 24.6-7 9.21-22 **24:9 24.9-11** Mk 16.10-11; Lk 8.2-3 **24:19 24.19** 7.16 * **24:21 24.21** tasana kaa ɗar maakar aŋga ma məcey: Daa masa Yesu ma məcey fa hwadam mazlaŋgalakaya na, gula aŋga hay ray ata fa həɓey, a sərmara cek ma da key saba. Ta pas ŋgene ɗar maakar, a wulkam Gazlavay fa da key cek ŋga jəna Yesu daa saba. **24:21 24.21** 1.68; 2.38

ləvmandar: Yesu ta sləkɗawa sem daa meməcey, aŋga ta dey.” Mey ŋga
ŋgusay a ma cəndamərwa keɗe na, a həɓndar ray.
24 Ndəhay da wuzlah ala siya ta diyam la a mey cəvay a may. A hətmərwa
cek aha anda ŋgusay ma kadamandara heyey. Ama Yesu na, ta hətmərwa
daa ba.»
25 Da ray ŋgene, Yesu a ləvtar: «Haya, akwar ndəhay manjar leŋgesl.
Akwar ndəhay ma wusam vaw ŋga təɓa mey ŋga ndəhay ma təla mey
ŋga Gazlavay ma wuzdamara zleezle tabiya ba.
26 Si *Kəriste a sərey banay la ɗagay, fa dəɓa ha, a daw a vaɗ a njey aa
slam aŋga meweɗey na, ka sərmara ba daw?»
27 Ta’, Yesu a wuzdatara mey masa maa guzley da ray a daa ɗerewel ŋga
Gazlavay tabiya. A zlar ma wuzdatara ta fa ɗerewel hay ŋga *Mawiz, fa
dəɓa ha, a wuzdatara mey daa ɗerewel hay ŋga ndəhay ma təla mey ŋga
Gazlavay tabiya.
28 Masa ata ma wusam gweegwe ta slala masa gula aŋga hay cew ma
wuɗam ŋga daw a hwaɗ a heyey na, Yesu a key anda a mbəkdata, a daw
fa mey.
29 Ama a kamar ambahw, a ləvmar: «Njakwa feɗe bama maja pas fa da
kəzley, gweegwe tavaɗ cay.» Aŋga ta’, a vəhwa, a diyam, a mbəzam aa
way.
30 Fa dəɓa ha, a njam bama ŋga zəmey ɗaf. Yesu leŋ! a ley peŋ, a kar
suse a Gazlavay, ta’, a wunka, a vəldatara.
31 Cek ma təkta ŋga sərmara heyey na, daa saba, a sərmara ara Yesu
dəɓa. Ama wure wure ŋgene, a hətmar da cakay ata ha saba.
32 Da ray ŋgene, aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Daa masa aləkwa
daa cəveɗ, aŋga fa wuzdandakwara mey daa ɗerewel ŋga Gazlavay heyey
na, mevel aləkwa fa kəsley anda lanja, ba diya?»
33 Wure ŋgene, a sləkɗam a vəham a Jeruzelem. A hətfamatar *gula
hay ŋga Yesu kuraw a ray a letek heyey makustakaya ta ndəhay ata hay.
34 Ndəhay makustakaya heyey aa guzlmatar a gula hay cew heyey teeseɗ,
a ləvmatar: «Fara fara Bay Mahura ta sləkɗawa sem daa meməcey! Ta
wuzar vaw la a *Simaŋw!»
35 Gula hay cew heyey ta’, a kadamatara cek tabiya masa ma key daa
cəveɗ ŋga Emayus heyey, asaya, a wuzdamatara a sərmara ara Yesu na,
daa masa aŋga fa wunka peŋ.

Yesu a wuztar vaw a gula aŋga hay
(Matiye 28.16-20; Mark 16.14-18; Jaŋ 20.19-23; SNM 1.6-8)

36 Ama gula hay cew heyey, ta ndəvdamara ŋgaa guzley daa ba araŋ na,
Yesu a daw a wuzlah ata, a ləvtar: «Anja Gazlavay ŋga njadakwar daa
zazay.»
37 Mandərzay a katar, a zluram, aa wasam maja a wulkam ara mamayam.

38 Ama Yesu a ləvtar: «Ka zluram na, maja me? Akwar ta mewulkey cew
cew, maja me?
39 Nəkmata har aɗaw hay, ta salay aɗaw hay. Fara fara ara yah!
Tatəmamaya, nəkmaya maaya maaya amba ka sərmara fara fara ara yah.
Maja mamayam na, aŋga ta aslaw ŋga vaw ta tetesl anda akwar ma
hətmaya keɗe na, daa ba, ba diya?»

24:24 **24.24** 24.12; Jaŋ 20.3-10 **24:25** **24.25-27** 24.45 **24:27** **24.27** 24.44 **24:32** **24.32** 24.45
24:34 **24.34** Mk 16.7; 1Kwr 15.4-5 **24:36** **24.36** 1Kwr 15.5; ***Zazay ŋga Gazlavay:*** Lk 2.14
24:37 **24.37** Mt 14.26; Mk 6.49

40 Daa masa aŋga faa guzltar anda keɗe na, a wuzdatara har aŋga hay,
ta salay aŋga hay.
41 A təɓmara mey a, maaya maaya ba araŋ maja ata daa meesəmey ga.
Ray ata fa həɓey, Yesu ta', aa cəfɗata, a ləvtar: «Cek mezəmey da har
akwar feɗe daha daw?»
42 Ta', a vəlmar ewet mafəkakaya.
43 Leŋ! a la, ta', a zəma fa mey ata.
44 Fa dəɓa ha, a ləvtar: «Daa masa aləkwa bama heyey na, ya ta ləvkwar
la, mey tabiya masa mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga *kwakwas ŋga
Mawiz, ta daa ɗerewel ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay, leŋ daa
*Pəsam hay na, si mey a tabiya, a key cəma.»
45 Ta', a wurtara leŋgesl, amba a sərmara mabara ŋga mey daa ɗerewel
ŋga Gazlavay.
46 Fa dəɓa ha, a ləvtar: «Mawuzlalakaya zleezle, a ləvey: "Si *Kəriste a
sərey banay, a məcey, ŋga ɗar maakar a, a sləkɗawa daa meməcey.
47 Si a wuzdamara mey da ray membəɗey menjey, ta da ray membəkey
mebərey, ŋgada ndəhay da bəla tabiya ta mezəley ŋga Kəriste. A da
zlamara da *Jeruzelem."
48 Ara akwar ma da wuzdamatara cek hay masa akwar ma hətmatar
keɗe a ndəhay.
49 Yah, ya da slərdakwara Mesəfney masa Papay ma ləvey a da
vəldakwara heyey. Ama si ka njam daa berney ŋga Jeruzelem ɗagay, kasl
pas masa Gazlavay ma da vəlkwar gədaŋ ma sawa da vaɗ.»

Bay Gazlavay a la Yesu a vaɗ
(Mark 16.19-20; SNM 1.9-11)

50 Fa dəɓa ha, Yesu ta', a badata gula aŋga hay daa berney a, a diyam
gweegwe ta Betani. Feteɗe, ta', a baŋgaɗa har, a pəstar mey.
51 Daa masa aa fa pəstar mey na, ta', a mbəkdata, Bay Gazlavay a la a
vaɗ.
52 Gula aŋga hay a, a ragadam ŋga həlmamara. Ta', a vəhmawa a
*Jeruzelem ta meesəmey ga.
53 Mandaw mandaw ata daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, fa
həlmamara Gazlavay.

24:41 24.41-43 Jaŋ 21.5, 10; SNM 10.41 **24:44 24.44** 24.27; Jaŋ 5.39; ***Mawiz:*** SNM 7.9-10, 25-27, 35, 37-39; Jaŋ 5.46; ***ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay:*** Iz 52.13–53.12; Aw 6.2; ***Pəsam hay:*** Ps 22.69 **24:45 24.45** 24.25-27, 32; Jaŋ 20.9 **24:46 24.46** 9.21-22; Mt 26.56; Mk 14.49; 1Kwr 15.3-4; SNM 17.2-3; 28.23 **24:47 24.47** 3.3; SNM 1.8; 5.31; 11.18; 17.30-31; 20.21; Rm 15.19 **24:48 24.48** SNM 1.8, 22; 2.32; 3.15; 4.33; 10.39-41; 13.31 **24:48 24.48-49** SNM 5.32; Jaŋ 15.26-27 **24:49 24.49** 4.18 **24:50 24.50-51** 9.51; Mk 16.19; SNM 1.9; 3.21 **24:52 24.52** SNM 1.12; Jaŋ 14.28; 16.22 **24:53 24.53** SNM 2.46; 5.12

Mey-maaya-mawiya masa
Jaŋ
ma wuzlala
Mey da ray

Mey-maaya-mawiya masa Jaŋ ma wuzlala

Jaŋ na, ara ndaw da wuzlah gula hay ŋga Yesu kuraw a ray a cew. Ara gula masa Yesu ma wuɗa kalah (13.23; 21.20). Aŋga məlmaŋ ŋga Jak, papa ata Zebede (Mt 4.21).

Ɗerewel e aŋga wal nekəɗey ta masa Matiye, Mark, leŋ Luk ma wuzlalamata. Jaŋ na, a wuzda mabara ŋga mey ŋga Yesu, asaya aa guzley da ray sləra masa Yesu ma ka. Jaŋ a wuɗey ndəhay a sərmara Yesu Kəriste na, ara Mey ŋga Gazlavay masa aa daha ta Gazlavay dəga bəla ta zley daa ba araŋ. Mey ŋga Gazlavay a na, ta tərey la ŋga ndaw-magədaŋ. Ta sawa la a bəla, amba ndəhay a təram ŋga bəza hay ŋga Gazlavay.

Dəga daa fasəlawal 2 haa fasəlawal 12, Jaŋ aa guzley da ray maazla hay maasala ma rəzla ndaw masa Yesu ma kata. Ta fa maazla hay a na, ya sərkwa Yesu aa Bəzey ŋga Gazlavay fara fara.

Dəga daa fasəlawal 13 haa fasəlawal 21, Jaŋ aa guzley da ray Yesu ma da mbəkda bəla. Aa guzley da ray Yesu ma kətata gula aŋga hay da ray menjey ata fa dəɓa ŋga meməcey aŋga (13-16). Aa guzley da ray Yesu ma dərar daŋgay a Gazlavay, ma kar ambahw amba a mbəkdata gula aŋga hay asi har ŋga Gazlavay (17). Aa guzley da ray ndəhay ma kərzamara Yesu ŋga kəɗey vagay (18-19). Asaya, aa guzley da ray Yesu ma sləkɗawa daa meməcey leŋ da ray Yesu ma wuztar vaw a gula aŋga hay amba a vəltar gədaŋ (20-21).

Daa ɗerewel e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Gazlavay a wuɗta ndəhay kalah (3.16-17)
Yesu a ləvey: «Yah na, ɗaf mevəley heter mendəvey ba.» (6.35, 48)
Yesu a ləvey: «Yah na, slam-meweɗey.» (8.12; 9.5)
Yesu a ləvey: «Yah na, mey-slam ŋga təɓaŋ hay.» (10.7, 9)
Yesu a ləvey: «Yah na, ndaw-mecəkwer maaya.» (10.2-4, 11, 14)
Yesu a ləvey: «Yah, ray aɗaw na, ya sləkɗadatərwa ndəhay daa meməcey, asaya, ya vəltar heter mendəvey ba.» (11.25-26)
Yesu a ləvey: «Yah na, cəveɗ ma handata ndəhay ŋgada fa Gazlavay.» (14.6)

Mey da ray Yesu Kəriste, ma zəlmara Mey ŋga Gazlavay

1 Masa *Gazlavay ta ləma bəla daa ba araŋ na, ndaw ma zəlmara Mey
ŋga Gazlavay aa daha cay. Mey a manjakaya ta Gazlavay *. Mey a na, ara
Gazlavay a ray aŋga.
2 Masa Gazlavay ta zlar ŋga ləmtərwa cek hay tabiya daa ba araŋ na,
Mey a manjakaya ta Gazlavay.
3 Gazlavay a katərwa cek hay tabiya ta fa ndaw aha. Kwa Gazlavay ta
key cek manjar aŋga na, daa ba.

---

* **1:1 1.1** Yesu ara Gazlavay ray aŋga. Nəka Mt 1.23; Rm 9.5; Fəl 2.6; Kwa 1.19; 2.9; Tit 2.13; Heb 1.3; 2Pi 1.1; 1Jŋ 5.20. **1:1 1.1-2** MC 1.1–2.4; Jaŋ 17.5; Fəl 2.6; 1Jŋ 1.1-2; CWJ 19.13-16 **1:3 1.3-4** 1.9-10; 5.26; 1Kwr 8.6; Kwa 1.16-17; Heb 1.2; CWJ 3.14

4 Ara aŋga ma vəltar heter a cek hay tabiya. Aŋga fa waɗatar dey a
ndəhay amba a njam aa slam-meweɗey, a sərmara cek masa fara fara.
5 Aŋga na, slam-meweɗey, aŋga fa weɗey daa ləvaŋ. Ləvaŋ a, ta gwa
ŋga sərta daa ba səlak.
6 Zleezle, ndaw daha mezəley *Jaŋ †. Gazlavay ta slərdərwa la fa ndəhay.

7 A sawa ŋga wuzdatara a ndəhay mey da ray slam-meweɗey a, amba
kwa waawa a təɓa mey aŋga da ray slam-meweɗey a.
8 Fara fara, Jaŋ na, ara slam-meweɗey a ba. Ama a sawa na, amba a
wuzey mey da ray a gway.
9 Ndaw ma zəlmara Mey ŋga Gazlavay heyey na, ara slam-meweɗey fara
fara. Masa aŋga ma sawa a bəla na, a waɗatar dey ŋga ndəhay tabiya.
10 Ndaw ma zəlmara Mey heyey ta sawa la a bəla. Gazlavay a ləma bəla
na, ta fa aŋga. Ama ndəhay da bəla ta sərmara ara aŋga na, daa ba.
11 Aŋga ta sawa la aa hwayak aŋga, ama ndəhay daa hwayak aŋga ha
ta təɓmara daa ba.
12 Ama ŋgada ndəhay ma təɓmara ta masa ma pamara ŋga ndaw ata
fara fara na, ta vəltar gədaŋ la ŋga tərey bəza hay ŋga Gazlavay.
13 A təram bəza hay ŋga Gazlavay na, anda bəzey ma yawa da hwaɗ
ŋgwas ba, asaya, anda mewulkey ŋga ndaw-magədaŋ ma wuɗey ŋga yey
bəzey ba. Ama a təram bəza hay ŋga Gazlavay na, maja ara Gazlavay a,
ray aŋga ma wuɗey amba a təram bəz aŋga hay.
14 Yaw, Mey aha, ta tərey la ŋga ndaw-magədaŋ, ndaw a ta njey la da
wuzlah ala. Maaya aŋga a ndəvey ba, ta wuzdərwa mey masa fara fara la
da ray Gazlavay. Ala ta hətmar gədaŋ aŋga la. Gədaŋ a na, ara gədaŋ ŋga
Bəzey-menduleŋ masa Papaha ma vəldara.
15 Daa masa Jaŋ ma hətar na, a wuzey mey da ray a saya, a wudey
ta gədaŋ, a ləvey: «Keɗe ara ndaw masa yah maa guzley zleezle da ray
a heyey, ya ləvey: “Ndaw a sawa la fa dəɓa aɗaw. Aŋga na, a fənya ta
gədaŋ, maja daa masa ya ta yawa daa ba araŋ na, ndaw aha aa daha cay.”»

16 Ndaw aha, aa maaya kalah. Maaya aŋga a ndəvey ba. Maaya aŋga
ha aa da ray aləkwa tabiya. Maja ŋgene, aa fa pəsndakwar mey kalah ma
fəna ma fəna.
17 Gazlavay a vəldandakwara *mewey aŋga na, ta har *Mawiz. Ama
maaya aŋga ta mey masa fara fara da ray a na, a sawa ta fa *Yesu *Kəriste.

18 Kwa ndaw pal ta hətar Gazlavay ta dey aŋga daa ba səlak. Ama Bəzey-
menduleŋ masa aa letek ta Gazlavay, manjakaya ta Papaha Bay Gazlavay
na, ta wuzdandakwara Gazlavay a la.

Mey da ray Jaŋ-Baptis
(Matiye 3.1-12; Mark 1.1-8; Luk 3.1-18)

19-20 Pas pal daha, mahura hay ŋga *Jəwif hay da *Jeruzelem a sləram
ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta ndəhay *Levi hay ‡ ta fa Jaŋ. A
sləram ŋgaa cəfɗamərwa, aŋga na, wa? Jaŋ ta ɓey mey ta ɓey daa ba.

1:5 1.5 MC 1.3-4 † **1:6 1.6** Jaŋ masa keɗe na, ara Jaŋ-Baptis. Nəka Jaŋ 1.15. **1:6 1.6** Mt 3.1 **1:8 1.8** 1.20 **1:9 1.9-10** 8.12; 17.25; 1Jŋ 2.8 **1:12 1.12** 1Jŋ 3.1; Gal 3.26; 4.5 **1:13 1.13** 3.3, 5-6; 1Pi 1.23; 1Jŋ 3.9 **1:14 1.14** Gal 4.4; Fəl 2.7; 1Tm 3.16; Heb 2.14; 1Jŋ 4.2; ***gədaŋ ŋga Bəzey-menduleŋ masa Papaha ma vəldara:*** Mt 17.2; Jaŋ 2.11; 1Jŋ 1.1-3 **1:15 1.15** 1.24-27, 30; 5.31-34, 36 **1:17 1.17** 7.19; Mab 31.18 **1:18 1.18** 6.46; 14.8-9; Mab 33.20; Mt 11.27; 1Tm 6.16; 1Jŋ 4.12 ‡ **1:19-20 1.19** ndəhay Levi hay: Ara ndəhay ma jənmata ndəhay ma ka kwakwas. Ara ata ma jəɗmara Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, a nəkfamar dey. Asaya, ara ndəhay ma zla walay daa Way a, aa sərkadamata ndəhay.

Ta zlurey ŋga mbəɗdatara daa ba, a wuzdatara, a ləvtar: «Kəriste, ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay na, ara yah ba.»
21 Aa cəfɗamara saya, a ləvmar: «Kaa kah na, wa? Kah na, *Eli daw?» A mbəɗdatara, a ləvtar: «Kay! yah na, Eli ba.» Aa cəfɗamara saya, a ləvmar: «Kah na, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay § masa ala fa səkwmara heyey daw?» Jaŋ a mbəɗdatara, a ləvtar: «Kay! yah na, ndaw a ba.»
22 Ta', aa cəfɗamara saya, a ləvmar: «Kaa kah na, wa dəɓa wa? Wuzdandara amba ya diyam, ya kadamatara ŋgada ndəhay ma slərdamandərwa. Ka pada ray akah na, ŋga wa?»
23 *Jaŋ a mbəɗdatara, a ləvtar: «Yah na,
"ndaw ma wudey da wuzlah-ley, ma ləvey:
Bay aləkwa mahura fa sawa,
ɗiymara cəveɗ aŋga dər e."
Mey a keɗe na, ara anda Izay, ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay maa guzley zleezle da ray aɗaw.»
24 Da wuzlah ndəhay ma slərdamata fa Jaŋ heyey na, *Fariza hay daha may.
25 Aa cəfɗamara, a ləvmar: «Da kah, *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay ba, da kah, Eli ba, asaya, da kah ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay heyey ba na, kaa ka katar *baptem a ndəhay na, kwara?»
26 Jaŋ a mbəɗdatara, a ləvtar: «Yah na, ya kakwar baptem ta yam, ama ndaw da wuzlah akwar daha, masa ka sərmara ba.
27 Aŋga na, a da sawa fa dəɓa aɗaw, kwa ya fa da wusa ŋga pəska zeweɗ ŋga tarak aŋga daa ba.»
28 Mey a keɗe tabiya, a key da slala Betani masa da dey laŋgar ŋga dəhwa ŋga Jurdeŋ, slam masa Jaŋ ma katar baptem a ndəhay da hwaɗ a.

Jaŋ-Baptis a wuzey mey da ray Yesu

29 Pepərek e, *Jaŋ a hətar Yesu fa sawa ŋgada fa vəɗa, ta', aa guzley, a ləvey: «Nəkmara, Bəz-təɓaŋ ŋga Gazlavay *, ma da la mebərey ŋga ndəhay da bəla.
30 Ara ndaw masa yah maa guzley zleezle da ray a heyey, ya ləvey: "Ndaw a sawa la fa dəɓa aɗaw. Aŋga na, a fənya ta gədaŋ, maja daa masa ya ta yawa daa ba araŋ na, ndaw aha aa daha cay."
31 Zleezle na, yah ta ray aɗaw, ya səra ara wa ba. Ama ya sawa ŋga wuzdatara ndaw aha a *Israyel hay ta *baptem masa yah ma ka ta yam.»
32 Jaŋ a wuzey mey da ray ndaw aha, a ləvey: «Yah ma hətar *Mesəfney ŋga Gazlavay la ta dey aɗaw fa pawa salay da gazlavay da vaɗ anda makurgwadakw, a njey a ray a.
33 Daa masa yah ma hətar na, kwa ya ta səra daa ba araŋ, ama Bay Gazlavay ma slərdiwa ŋga katar baptem a ndəhay ta yam ta wuzdiwa la, a ləvya: "Ndaw masa kah ma da hətar Mesəfney aɗaw ma da pawa salay a ray a na, ara aŋga ma da katar baptem a ndəhay ta Mesəfney aɗaw."

1:19-20 1.19-27 5.33 **1:19-20 1.20** 3.28 § **1:21 1.21** Daa Mewey hay 18.15, Mawiz a ləvtar a Jəwif hay fa dəɓa aŋga na, ndaw ma təla mey mekele anda aŋga a sawa la. Nəka Jaŋ 1.25; 6.14; leŋ 7.40. **1:21 1.21** Mt 2.14; Jaŋ 6.14 **1:23 1.23** Iz 40.3 **1:25 1.25-26** 1.33; Mt 21.25 **1:27 1.27** 1.15; SNM 13.25 **1:28 1.28** 10.40; Mt 3.13 * **1:29 1.29** Bəz-təɓaŋ ŋga Gazlavay: Ara mezəley ŋga Yesu. Anda meləvey, aŋga anda bəz-təɓaŋ masa Jəwif hay ma hərmara ŋgada Gazlavay amba Gazlavay a mbəkdatara mebərey ata. **1:29 1.29** 1.36; Iz 53.6-7; 1Pi 1.19; 1Jŋ 2.2; CWJ 5.6 **1:30 1.30** 1.15 **1:32 1.32** Mt 3.16

34 Fara fara, yah, Jaŋ, ya ta hətar la ta dey aɗaw. Ya gwa ŋga key sede
da ray a, ya ləvey ndaw aha ara Bəzey ŋga Gazlavay.»

Gula hay ŋga Yesu ŋgeeme na, wa hay wa?

35 Pepərek e, ata *Jaŋ-Baptis ta gula aŋga hay cew, ata daa slam mekey
*baptem heyey saya.
36 Masa *Jaŋ ma hətar Yesu fa daw na, a ləvtar: «Nəkmara, kataɗay na,
*Bəz-təɓaŋ ŋga Gazlavay.»
37 Gula hay ŋga Jaŋ heyey a cəndamara mey a na, ta', a diyam asi Yesu.
38 Yesu a mbəɗey dey fa dəɓa na, a hətatar gula hay ŋga Jaŋ heyey fa
səpmar wurzay, ta', aa cəfɗata, a ləvtar: «Ka səpam fa yah na, me?» A
mbəɗdamara, a ləvmar: «*Raabi*, slam akah menjey na, dama?» (*Raabi* na,
anda meləvey ndaw maa sərkadata ndəhay.)
39 A mbəɗdatara, a ləvtar: «Samawa taw, ka hətmar la.» Da ray ŋgene,
a diyam, a sərmara slam aŋga menjey heyey, a njam bama feteɗe haa pas
a kəzley. (Daa masa ata ma cam ray ta Yesu na, gweegwe pas ŋgaa kwaɗ.)
40 Ndaw pal dasi ndəhay cew masa ma cəndamara mey ŋga Jaŋ-Baptis
ma diyam asi Yesu heyey na, ara *Andəre, məlmaŋ ŋga *Simaŋw *Piyer.
41 Ata ma mbəkdamara Yesu la na, Andəre a cam ray teeseɗ na, ta
məlmaha Simaŋw. A ləvar: «Ya ta hətmar *Kəriste la.» (Kəriste anda
meləvey *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay.)
42 Ta', a handa Simaŋw fa Yesu. Yesu a nəka Simaŋw na, ta', a ləvar:
«Kah na, Simaŋw, bəzey ŋga Jaŋ, ama dəga wure keɗe, a da zəlmaka
Sefas.» (Yaw, Sefas na, a wuɗey ŋga ləvey «Pəraɗ» †.)

Yesu a zəlta ata Fəlep ta Nataniyel ŋga key gula aŋga hay

43 Pepərek e, Yesu a wuɗey ŋga daw aa hwayak ŋga *Galile. A daw a
hətfar *Fəlep, ta', a ləvar: «Sawa, səpya.»
44 (Fəlep ara ndaw daa berney ŋga Betsayda, berney masa ata *Andəre
ta *Piyer ma njam da hwaɗ a.)
45 Fa dəɓa ha, Fəlep a cam ray ta Nataniyel, a ləvar: «Sərfada zleezle na,
*Mawiz ta wuzleley la daa ɗerewel ŋga kwakwas aŋga da ray ndaw ma
da sawa, ba diya? Asaya, ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay ta wuzlalam
la da ray a may, ba diya? Ala ta hətmar ndaw aha la. Ara Yesu, bəzey ŋga
*Jawzef. Ndaw aha, a sawa da *Nezeret.»
46 Nataniyel a mbəɗdara, a ləvar: «Cek maaya a gwa a bawa da Nezeret
may daw?» Fəlep a mbəɗdara, a ləvar: «Sawa taw, ka hətar la.»
47 Masa Yesu ma hətar Nataniyel fa sawa fa vəɗa na, aa guzley da ray a,
a ləvey: «Nəka, ndaw keɗe na, ara ndaw *Israyel fara fara. Mevel aŋga
maaya, a mbərzley ba.»
48 Nataniyel aa cəfɗa, a ləvar: «Ka sərya fa me?» Yesu a mbəɗdara,
a ləvar: «Dəga Fəlep ta zəlkawa daa ba araŋ na, ya ta hətka sem dasi
wudez.»
49 Nataniyel a mbəɗdara dəɓa, a ləvar: «Bay aɗaw, kah na, Bəzey ŋga
Gazlavay, kah bay ŋga Israyel hay!»
50 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ka təɓa mey aɗaw maja yah ma ləvka
yah ma hətka la dasi wudez heyey daw? Yaw, ka hətey maazla hay ma
fəna ŋgene la saya.»

1:34 1.34 Bəzey ŋga Gazlavay: 1.49; 5.18-23; 10.36; 11.27; 20.31; Mt 3.17; 27.54; SNM 9.20 **1:36 1.36** 1.29 **1:40 1.40-42** Mt 4.18-20 **1:41 1.41** 4.25 † **1:42 1.42** Pəraɗ: Ara «Piyer» ta mey Gərek. Ta mey Hebəre may ara «Sefas». **1:42 1.42** Mt 10.2; 16.18 **1:45 1.45** Mew 18.15; Iz 9.5; 42.1-4; Ez 34.23; Mi 5.1-3 **1:49 1.49** 1.34; 12.13; Mt 27.42

51 Ta', Yesu aa guzley saya, a ləvey: «Ya fa ləvkwar fara fara, ka da
hətmar slam da vaɗ mawurkaya. Maslaŋ hay ŋga Gazlavay ‡ fa təpam a
vaɗ, fa bərŋgamawa a hwayak, maja yah, Bəz ŋga Ndaw.»

2

Maazla masa Yesu ma ka ŋgeeme

1 Fa dəɓa ha ɗar cew na, gwagway ŋga meley kwakwa da Kana daa
hwayak ŋga *Galile daha. Mamaŋ ŋga Yesu, aŋga feteɗe daa gwagway a.
2 Ta zəlmata ata Yesu ta gula aŋga hay la aa gwagway a may.
3 Yaw, masa gwagway a ta ndəvey daa ba araŋ na, wuzam * daa saba.
Mamaŋ ŋga Yesu, ta', aa guzlar a Yesu, a ləvar: «Wuzam daa saba kaa na,
kwara?»
4 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Mamay, walay aləkwa da hwaɗ a me? Pas
masa yah ma da wuzda vaw aɗaw ŋgada ndəhay, yah na, wa na, ta wuswa
daa ba araŋ.»
5 Ta', mamaŋ ŋga Yesu aa guzltar ŋgada ma ka sləra hay daa gwagway
a, a ləvtar: «Cek masa aŋga ma da ləvkwar tabiya ŋga key na, kamara.»
6 Feteɗe gəzla hay daha maakwaw, gəzla pal na, a key liter temere. Ara
gəzla hay masa *Jəwif hay ma pam yam a hwaɗ a ŋga pərey har ta ŋga
pərey cek ata hay anda kwakwas ata ma ləvey.
7 Yesu aa guzltar ŋgada ma ka sləra hay heyey, a ləvtar: «Rəhdamata
gəzla hay keɗe ta yam.» Ta', ma ka sləra hay a, a rəhdamata pece pece.
8 Fa dəɓa ha, Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Wure keɗe kam yam a nekəɗey,
handamara ŋgada bay-ray ŋga sləra ŋga gwagway a.» Ta', a kamar, a
handamar.
9 Bay-ray a, aa cəkda yam a, ama ta tərey sem ŋga wuzam. A səra wuzam
a, a sawa ta wura ba. Ama ndəhay ma ka sləra hay heyey na, a sərmara.
Bay-ray ŋga sləra ŋga gwagway a, ta', a zələrwa zel-kwakwa ha,
10 aa guzlar, a ləvar: «Kwa waawa ma key gwagway ŋga meley kwakwa
na, a vəltar teeseɗ a ndəhay mazəltakaya na, wuzam mecərey kalah. Fa
dəɓa ha, da masa ndəhay mazəltakaya ha ta sam wuzam la ga na, a vəltar
masa ma cərey pəreh, ba diya? Ama ŋga kah na, wuzam masa ma cərey
kalah na, ka ɓada haa wure keɗe daw?»
11 Yesu a ka maazla aŋga ŋgeeme keɗe na, da Kana daa hwayak ŋga
Galile. Ta fa maazla ha keɗe a wuzdərwa gədaŋ aŋga. Da ray ŋgene, gula
aŋga hay a pamara ŋga ndaw ata fara fara.
12 Fa dəɓa ha, ta', a sləkɗam, a diyam a Kapernayum ta ata mamaha,
məlmaha hay, leŋ gula aŋga hay. A njamawa feteɗe ɗar nekəɗey.

Yesu a ɓəltərwa ndəhay ma ka filaw daa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay

(Matiye 21.12, 13; Mark 11.15-17; Luk 19.45, 46)

13 Gwagway ŋga *Jəwif hay masa ata ma zəlmara *Pak gweegwe cay.
Ta', Yesu a sləkɗey, a daw a *Jeruzelem ŋga kawa gwagway a.

---

‡ **1:51 1.51** Maslaŋ hay ŋga Gazlavay: Mesəfney a kar a Jakwap, a nəka sasal majəkdakaya dəga da hwayak kasl a gazlavay a vaɗ. Maslaŋ hay ŋga Gazlavay fa təpam a gazlavay a vaɗ, fa bərŋgamawa a hwayak ta fa sasal a. Ta fa mesəfney a ŋgene, Jakwap a səra Gazlavay aa ta aŋga. Nəka MC 28.12.

2:1 2.1-11 4.46 * **2:3 2.3** wuzam: Wuzam a na, ara yam ŋga babəza ŋga wudez maməslkaya. **2:4 2.4** 7.6, 30; 8.20; 12.23; 13.1; 17.1; Lk 22.53 **2:6 2.6** Mk 7.3-4 **2:11 2.11** maazla: 2.23; 3.2; 4.54; 6.26; 11.47-48; 20.30; SNM 2.22; Rm 15.19 **2:12 2.12** Mt 4.13 **2:13 2.13** 6.4; 11.55; 12.12; Mab 12.1-14

14 Masa aŋga ma wusey la na, a mbəzey aa *Way-mekey-kwakwas ŋga
Gazlavay. Feteɗe, a hətfey ndəhay ma ka filaw ŋga sla hay, ŋga təɓaŋ hay
leŋ ŋga makurgwadakw hay. Asaya, a hətfey ndəhay manjatakaya daa
slam ata hay membəɗey dala.
15 Ta', a cəmey laza ŋga key laway, a ɓəltərwa ndəhay ma ka filaw tabiya
ta təɓaŋ ata hay, leŋ sla ata hay daa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay
a palah. A bəzlta taabal hay ŋga ndəhay ma mbəɗam dala heyey. Dala
kwakwac! kwakwac! aa kwecey.
16 Aa guzltar ŋgada ndəhay ma həɗkadam makurgwadakw hay, a ləvtar:
«Badamata cek hay a keɗe la tabiya feɗe! Ka da tərdamara way ŋga Papay,
Bay Gazlavay, ŋga way ma ka filaw ba.»
17 Daa masa *gula hay ŋga Yesu ma hətmar cek masa Yesu ma ka na,
a sərfadamara mey mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay ma ləvey:
«Bay Gazlavay, way akah na, ya wuɗa kalah, haa ya vəlda ray aɗaw maja
way a.»
18 Mahura hay daa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, aa guzlmar a
Yesu, a ləvmar: «Key maazla ŋga wuzdandara kah ta cəveɗ ŋga kata cek
hay a keɗe.»
19 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Bəzlmara Way-mekey-kwakwas ŋga
Gazlavay keɗe, ɗar maakar ya ləma la aa slam a.»
20 Ta', ndəhay a, a mbəɗdamara, a ləvmar: «Haya! Mevey kwakwar
məfaɗ a ray a maakwaw, fa ləmamara way a keɗe. Ama kah, ka ləvey ka
ləma la aa slam a ɗar maakar na, kwara!»
21 Yaw, Yesu maa guzley da ray Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay na,
a key a ŋgey mey da ray ray aŋga.
22 Masa Yesu ma sləkɗawa la daa meməcey na, gula aŋga hay a
sərfadamara mey da ray Way-mekey-kwakwas masa Yesu maa guzlda
heyey. Da ray ŋgene, a təɓmara mey daa ɗerewel ŋga Gazlavay
mawuzlalakaya zleezle, asaya, a təɓmara mey masa Yesu maa guzlda.

Yesu na, a səra cek daa mevel ŋga ndaw-magədaŋ

23 Masa Yesu aa da *Jeruzelem ŋga key gwagway ŋga *Pak heyey na, ta
key maazla hay la feteɗe. Ndəhay ga a təɓmara mey aŋga maja ata ma
hətmar maazla hay masa aa ma kata.
24 Ama ta ŋgene he cəpa, Yesu ta pata ŋga ndəhay aŋga hay fara fara
na, daa ba, maja a səra mewulkey ŋga ndəhay a tabiya.
25 Asaya, a wuɗey kwa ndaw a kadar mey da ray ndəhay ba, maja a səra
cek daa mevel ŋga ndaw-magədaŋ.

3

Ata Yesu ta Nikwedem

1 Ndaw daha, mezəley Nikwedem. Ara ndaw Fariza masa da wuzlah
mahura hay ŋga *Jəwif hay.
2 Dasi tavaɗ pal daha, ndaw aha a daw a hətfar Yesu, aa guzlar, a ləvar:
«Bay aɗaw, ya sərmara ara Gazlavay ma slərdakawa ŋgaa sərkadata
ndəhay. Ya sərmara, ma gwa ŋga key maazla hay anda kah ma kata keɗe
na, si ndaw ma sawa ta fa Gazlavay.»

2:16 2.16 Lk 2.49 **2:17 2.17** Ps 69.10 **2:18 2.18** 2.11 **2:19 2.19** Mt 26.61; 27.40; SNM 6.14 **2:21 2.21** 1Kwr 6.19 **2:22 2.22** 1.45; 12.16; 14.26; Lk 24.6-8, 27 **2:23 2.23** 2.11; 6.29; 7.31; 8.30; 9.38; 10.42; 11.45; 12.42; 20.29, 31; 16.9 **3:1 3.1** Nikwedem: 7.50; 19.39 **3:2 3.2** Mt 22.16; Jaŋ 2.11

3 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ehe, ya fa ləvka fara fara, da ndaw ta yawa
ŋga dey cew daa ba na, aa da wuzlah ndəhay masa Gazlavay fa wey da
ray ata na, daa ba.»
4 Nikwedem aa cəfɗa saya, a ləvar: «Ndaw ta key mahura cay na, a gwa
ŋga yawa ŋga dey cew saya daw? A gwa ŋga vəhey a hwaɗ mamaha ŋga
yawa ŋga dey cew daw?»
5 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Fara fara, ya fa ləvka saya, da ndaw ta
yawa ta fa yam, leŋ ta fa *Mesəfney ŋga Gazlavay daa ba na, aa da wuzlah
ndəhay masa Gazlavay fa wey da ray ata na, daa ba.
6 Ndaw ma yawa da hwaɗ ndaw-magədaŋ na, ara ndaw gway, ama ndaw
ma yawa ta fa Mesəfney ŋga Gazlavay na, Mesəfney ŋga Gazlavay a, aa
da ray a.
7 Ya ta ləvka la, si akwar ndəhay tabiya ka yamawa ŋga dey cew. Yaw,
ka da rəzley da ray mey a ba.
8 Wulkey da ray memeɗ mekey cey. Kwa daa wura daa wura na, fa key
anda aa ma wuɗey. Ka fa cənda meebərey a, ama ka səra a sawa dama
ba, ka səra a daw ama ba. Ndaw ma yawa ta fa Mesəfney ŋga Gazlavay
na, aa kəne may.»
9 Ta', Nikwedem a mbəɗdara, a ləvar: «Cek aha a da key na, kwara?»
10 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Kah, ndaw mahura maa sərkadata ndəhay
da *Israyel, ba diya? Kaa ka səra cek aha ba, kwara?
11 Yaw, ya fa ləvka fara fara, yaa guzlam na, da ray cek masa ala * ma
sərmara. Ya wuzam mey na, da ray cek masa ala ma hətmar ta dey ala.
Ama akwar na, ka wuɗam ŋga təɓmara mey ala ha ba.
12 Nəka, da ya faa guzlkwar da ray cek hay ma kam da bəla keɗe na, ka
gəmam ŋga təɓmara mey aɗaw ba. Kaa wara yaa guzlkwar da ray cek
hay masa da gazlavay da vaɗ na, ka da təɓmara kwara?
13 Kwa ndaw pal da bəla ta təpey a gazlavay a vaɗ na, daa ba. Si yah,
*Bəz ŋga Ndaw ma bərŋgawa da vaɗ a.
14 Zleezle masa *Mawiz aa da wuzlah-ley na, ta vəɗey zezekw ŋga ɓərey
magaza la. A jəwa fa hwadam, ta', a baŋgaɗa a vaɗ. Yah, Bəz ŋga Ndaw,
a da dərmaya fa hwadam, a da baŋgaɗamaya a vaɗ anda ŋgene may,
15 amba kwa waawa ma paya ŋga ndaw aŋga fara fara na, a hətey heter
mendəvey ba.»
16 Yaw, Gazlavay a wuɗta ndəhay da bəla kalah, haa a slərdərwa Bəzey
aŋga mendulеŋ amba kwa waawa ma pa ŋga ndaw aŋga fara fara na, aa
zəɗey ba, ama a hətey heter mendəvey ba.
17 Gazlavay a slərdərwa Bəzey aŋga a bəla na, ŋga katar sariya a ndəhay
ŋgaa zəɗam ba, ama ŋga ləham daa mebərey ta fa aŋga.
18 Ndaw ma təɓa mey ŋga Bəzey aŋga na, Gazlavay fa da kar sariya
amba aa zəɗey na, daa ba. Ama ndaw ma təɓa mey aŋga ba na, Gazlavay
ta kar sariya cay la, maja aa ma pa Bəzey-mendulеŋ ŋga Gazlavay ŋga
ndaw aŋga fara fara ba.
19 Ahaw, Gazlavay ta slərdərwa Meweɗey † aŋga la a bəla, ama ndəhay
a wuɗam meweɗey a ba. A wuɗam na, ləvaŋ jak, maja ata fa kam cek hay
malamba. Yaw, Gazlavay a da katar sariya ŋgaa zəɗdata na, maja.

3:3 3.3 1.13 **3:5 3.5** Tit 3.5 **3:6 3.6** 6.63 **3:8 3.8** Ekz 11.5 * **3:11 3.11** ala: Anda meləvey, Yesu ta ndəhay mekele ma wuzam mey fara fara da ray Gazlavay. **3:11 3.11** 3.32; 8.26 **3:12 3.12** 12.32; 14.1-3; 17.5 **3:13 3.13** MM 30.4; Rm 10.6 **3:14 3.14** Mesl 21.9; Jaŋ 8.28; 12.32-34; 18.32 **3:15 3.15** 20.31 **3:16 3.16** 3.36; 5.24; Rm 8.32; 1Jŋ 3.1; 4.9-10; 5.11, 13 **3:17 3.17** 12.47 **3:18 3.18** 5.22 † **3:19 3.19** Meweɗey a na, ara Yesu. Ləvaŋ na, ara bay-malula. **3:19 3.19** 8.12

20 Kwa waawa ma key cek malamba na, a key a rəsa meweďey a, kwa
fa da daw aa meweďey a daa ba. A zlurey maja cek hay malamba masa
aŋga ma kata ha, a da wuzmawa.
21 Ama ndaw masa fa key cek hay maaya na, a mbəzey aa meweďey a
la, amba ndəhay a hətmatar cek hay maaya masa aŋga ma kata na, ara
cek hay masa Gazlavay ma wuďey.

Jaŋ-Baptis a wuzey mey da ray Yesu saya

22 Fa dəɓa ha, ata Yesu ta gula aŋga hay a sləkďam da *Jeruzelem, a
diyam aa slam mekele daa hwayak ŋga *Jude he, a njam feteďe ta gula
aŋga hay a, a katar *baptem a ndəhay.
23 *Jaŋ-Baptis may, fa katar baptem a ndəhay. A katar baptem a na, da
Enaŋw gweegwe ta slala mezəley Salim, maja yam ga feteďe daha. Ndəhay
fa diyam fa ata, fa kamatar baptem.
24 Daa ŋgene, ta kərzamara Jaŋ-Baptis aa fərsəne daa ba araŋ.
25 Gula hay ŋga Jaŋ-Baptis siya fa kam yawa ta ndaw *Jəwif daha da ray
mepərey ta mepərey cek hay ŋga tərey maaya fa mey ŋga Gazlavay anda
kwakwas ŋga Jəwif hay ma ləvey.
26 Gula hay ŋga Jaŋ-Baptis heyey a diyam fa *Jaŋ a, a ləvmar: «Bay
ala, ka fa sərfada ndaw masa akwar cew e da dey laŋgar ŋga wayam ŋga
Jurdeŋ heyey, ba diya? Nəka, ndəhay ga fa diyam la ŋgada fa vəďa, aa fa
katar baptem kaa na, kwara?»
27 Jaŋ-Baptis e, a mbəďdatara, a ləvtar: «Ma gwa ŋga key cek anda
ŋgene na, si ndaw masa Gazlavay ma vəlar gədaŋ.
28 Akwar ray akwar ta cəndamara la ta sləmay akwar, yah ma ləvkwar:
“Yah na, *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay ba.
Ama yah na, ndaw masa Gazlavay ma slərdərwa teeseď da ray a ŋga ďiyey
cəveď aŋga.”
29 Akwar fa sərmara, da ndaw a ley ŋgwas na, ŋgwas aha ara ŋgada
ndaw aha. Ama gula-maŋgasl manjakaya da cakay a ŋga jəna, a cənda
ďay aŋga na, aa səmey. Ara anda keďe, wure keďe yah daa meesəmey
masa fara fara.
30 Anja sləmay ŋga ndaw aha ŋga zəley ma fəna ŋga yah.»

Mey da ray Yesu, ndaw ma sawa ta da vaď

31 Ndaw ma sawa ta da gazlavay da vaď na, a fənta ndəhay tabiya. Ndaw
masa da bəla na, ara ndaw-magədaŋ gway. Anda keďe, aa guzley na, si da
ray cek hay masa ma kam da bəla gway. Ndaw ma sawa ta da gazlavay da
vaď na, [a fənta ndəhay tabiya.]
32 Anda keďe, aa guzley da ray cek masa aŋga ma hətar ta dey aŋga, ta
masa aŋga ma cənda ta sləmay aŋga, ama ndəhay a təɓmara mey aŋga
ha ba cəŋga.
33 Ndaw masa ma təɓa mey aŋga ha la na, a key a wuzdatara a ndəhay
na, Gazlavay ara ndaw ma mbərzley ba fara fara.
34 Ndaw masa Gazlavay ma slərdərwa na, aa guzley mey hay ŋga
Gazlavay, maja Gazlavay ta vəlda Mesəfney aŋga tabiya sem a ray a.
35 Gazlavay Papaŋ, a wuďa Bəzey aŋga, ta vəlar gədaŋ la amba a wey
da ray cek hay cəpa.

3:20 3.20 Ef 5.11-13 **3:21 3.21** 1Jŋ 2.4 **3:22 3.22** 4.1-2 **3:24 3.24** Mt 4.12; 14.3 **3:26 3.26** 1.29-34 **3:27 3.27** 19.11; 1Kwr 4.7; Heb 5.4 **3:28 3.28** 1.20; Mal 3.1; Mt 11.10 **3:29 3.29** Mt 9.15 **3:31 3.31** 8.23; 15.19; 1Jŋ 4.5 **3:32 3.32** 3.11 **3:35 3.35** 5.20; 10.17; 13.3; 14.10; 17.2; Mt 11.27; 28.18

36 Kwa waawa ma pa Bəzey a ŋga ndaw aŋga fara fara na, a hətey heter
mendəvey ba la. Ama kwa waawa ma təɓra mey aŋga ba na, fa da hətey
heter mendəvey ba daa ba. Anda keɗe, Gazlavay fa cey mevel da ray a
mandaw mandaw.

4

Mey da ray ata Yesu ta ŋgwas Samari daha

1-3 Ndəhay *Fariza hay a cəndamara na, *gula hay ŋga Yesu ga, a fəna
ŋga *Jaŋ-Baptis, asaya, Yesu fa katar *baptem a ndəhay ga, a fəna Jaŋ-
Baptis a. (Fara fara na, Yesu, ta ray aŋga ta key baptem kwa ŋgada ndaw
pal daa ba. Ama ara gula aŋga hay ma kamara gway.) Masa Yesu ma cənda
mey masa Fariza hay maa guzldamara heyey na, a sləkɗey daa hwayak
ŋga *Jude, a vəhey a *Galile.
4 Ŋga wusey a Galile he na, si a daw ta da *Samari.
5 Daa madaw aŋga ha na, a wusey aa hwayak ŋga Samari, a slala Sikar
gweegwe ta ley daha. Ara ley masa *Jakwap ma vəldara zleezle ŋgada
bəzey aŋga *Jawzef.
6 Ɓəlndaw ŋga Jakwap a feteɗe daha. Yesu a gərey ŋga madaw. Ta', a
məskey vaw da mey ɓəlndaw a. Ara gweegwe da wuzlah-pas.
7 Wure ŋgene, ŋgwas Samari daha, a daw ŋga təɗkawa yam daa
ɓəlndaw a. Ta', Yesu a ləvar: «Vəlya yam ŋga sey cey.»
8 Daa ŋgene, gula hay ŋga Yesu ata sem a slala ŋga həɗkawa cek
mezəmey.
9 Ŋgwas Samari kaa, a mbəɗdara a Yesu, a ləvar: «Kah na, ndaw *Jəwif,
ba diya? Kaa, kaa cəfɗey yam ŋga sey fa yah, ŋgwas Samari na, kwara?»
(Ŋgwas aha aa guzley anda keɗe na, maja ndəhay Jəwif hay a zləram ta
ndəhay Samari hay ba səlak.)
10 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Da ka səra maaya masa Gazlavay ma ka
ŋgada ndaw, asaya, da ka sərya, yah, ndaw maa cəfɗafaka yam ŋga sey
keɗe na, anja ara kah ma daa cəfɗafaya yam jak. Anda keɗe, ya da vəlka
yam masa ma vəley heter mendəvey ba.»
11 Ŋgwas a, a ləvar: «Papay aɗaw, cek metəɗkey yam fa kah daa ba,
asaya, ɓəlndaw a, aa seleleŋ. Kaa ka da hətərwa yam ma vəley heter
mendəvey ba ha na, dama?
12 Ɓəlndaw a keɗe na, ara papaŋ ŋga papa ala Jakwap ma zləɗndara.
Aŋga ta bəz aŋga hay leŋ gənaw aŋga hay ta sam yam a la may. Kaa kah
na, ka fəna Jakwap daw?»
13 Yesu a ləvar: «Kwa waawa ma sey yam a keɗe, yam a kar la cəŋga.
14 Ama ndaw ma da sey yam masa yah ma da vəldara na, kwa yam fa
da kar daa saba səlak. Yam a, a da njey daa aŋga, a ndəvey ba, asaya, a
da vəlar heter mendəvey ba.»
15 Ŋgwas a, a mbəɗdara, a ləvar: «Papay aɗaw, vəlya yam a may taw,
amba yam a kaya saba, asaya, amba ya sawa ŋga təɗkey yam feɗe saba
na!»
16 Yesu aa guzlar, a ləvar: «Daw, zələrwa zel akah, samawa feɗe.»
17 Ŋgwas a, a mbəɗdara, a ləvar: «Yah na, zel aɗaw daa ba.» Yesu a
ləvar: «Kah maa guzley la, ara aŋga. Ahaw, zel akah daa ba,

3:36 3.36 3.16 **4:1-3 4.1-2** 3.22 **4:4 4.4** 4.9; Lk 9.52; 17.11, 16; SNM 8.4-25 **4:5 4.5** MC 33.19; 48.22 **4:9 4.9** 2Bay 17.29-41; Es 4.1-3; Mt 10.5; Lk 9.52-53 **4:10 4.10** 4.26; 7.37 **4:12 4.12** 8.53 **4:13 4.13-14** 6.35; 7.37 **4:15 4.15** 6.34

18 maja ka ta ley zel hay la zlam, asaya, ndaw masa akwar cew e wure
keɗe na, ara zel akah ba fara. Ka taa guzley la ara aŋga.»

19 Ŋgwas a, a ləvar: «Papay aɗaw, ya nəkaka keɗe na, kah, *ndaw ma
təla mey ŋga Gazlavay.
20 Papaŋ ŋga papa ala hay a dəram daŋgay ŋgada Gazlavay na, daa
aŋgwa keɗe. Ama akwar Jəwif hay, ka ləvam slam medərey-daŋgay ŋgada
Gazlavay na, si da *Jeruzelem gway.»
21 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Kwakwa, jəkfaya sləmay. Pas a, a wuswa
la masa ndəhay a da dərmar daŋgay a Papay, Bay Gazlavay, kwa daa
wura daa wura. Fa da diyam ŋga dərwa daŋgay daa aŋgwa keɗe ta da
Jeruzelem daada na, daa ba.
22 Akwar Samari hay, akwar fa dəram daŋgay, ama ka sərmara ndaw
masa akwar ma dərmar daŋgay a ba. Ala Jəwif hay na, ya sərmara ndaw
masa ala ma dərmar daŋgay, maja ndaw ma da ləhdata ndəhay na, a bawa
daa səkway ala Jəwif hay.
23 Pas a fa sawa, ta wuswa cay, masa ndəhay ma nam ray a Bay Gazlavay
Papaŋ fara fara na, a namar ray la ta mevel pal ta fa gədaŋ ŋga Mesəfney
aŋga. Bay Gazlavay Papaŋ a wuɗta ndəhay ma namar ray anda ŋgene.
24 Gazlavay na, ara Mesəfney, ndaw a gwa ŋga hətar ta dey ba. Anda
keɗe, ndəhay ma namar ray na, si a namar ray ta mevel pal, ta fa gədaŋ
ŋga Mesəfney aŋga.»
25 Ŋgwas a, a mbəɗdara, a ləvar: «Ya səra *Kəriste, *ndaw masa
Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay na, a sawa la. Da masa ta sawa
cay na, a wuzdandara cek hay tabiya maaya maaya la.»
26 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Kəriste he na, ara yah, ndaw masa maa
guzlka keɗe.»

27 Daa masa Yesu faa guzlam ta ŋgwas Samari keɗe heyey na, gula aŋga
hay a vəhmawa, a rəzlam ga maja aa faa guzley ta ŋgwas. Ama kwa ndaw
pal taa cəfɗa ŋgwas aha: «Ka wuɗey fa ndaw a me?» na, daa ba. Asaya,
kwa ndaw pal taa cəfɗa Yesu: «Kaa guzlam ta ŋgwas aha maja me?» na,
daa ba.
28 Ŋgwas aha, mbak! a mbəkda kwakulam aŋga da mey yam a, ta', a
vəhey a slala. A daw a ləvtar a ndəhay:
29 «Samawa ta nəkmara ndaw katay cey, aa guzlya da ray cek masa yah
ma kata tabiya! Da ara Kəriste, ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata
ndəhay heyey kwa!»
30 Ndəhay a, a bamawa daa berney a, ta', a diyam ŋgada fa Yesu a.

31 Masa ŋgwas aha ta vəhey sem a slala heyey na, gula hay ŋga Yesu aa
guzlmar a Yesu a, a ləvmar: «Bay ala, zəmey cek dəɓa.»
32 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Cek aɗaw mezəmey daha masa akwar
ma sərmara ba.»
33 Gula aŋga hay aa cəfɗam vaw da wuzlah ata, a ləvam: «Haya! Ndaw
mekele ta handar cek ŋga zəmey la daw?»

34 Yesu a mbəɗdatara saya, a ləvtar: «Cek aɗaw mezəmey na, ara mekey
cek ma mbafar a ndaw ma slərdiwa, asaya, ara ŋga ndəvda sləra masa aa
ma vəldiwa ŋga key.

4:19 4.19 9.17; Mt 21.46 **4:20 4.20** Mew 12.5-14; Ps 122.1-5 **4:22 4.22** Iz 2.3; 2Bay 17.27-33; Rm 9.3-4 **4:23 4.23-24** 3.3-8; 2Kwr 3.17; Fəl 3.3 **4:25 4.25** 1.41; 4.29; 7.26; 11.27 **4:26 4.26** 9.37 **4:29 4.29** Mt 12.23 **4:34 4.34** 6.38; 8.28; 12.49-50; 14.31; 15.10; 17.4

35 Ka wulkam, ka ləvam: “Wure keɗe mendərey kiya məfaɗ ŋga kawa
cek da ley.” Yah na, ya fa ləvkwar, nəkam dey, cek da ley ta key cay,
mendərey ŋga kawa.
36 Ndaw ma karawa cek da ley a na, ta hətey mawurɓay ŋga sləra aŋga
cay. Da ray ŋgene, ndaw ma sləka cek aha ta ndaw ma karawa cek aha da
ley aa səmam daa slam a. Ara kəne may, ŋgada ndaw ma zəlwa ndəhay
ŋga hətey heter mendəvey ba.
37 Mey a daha a ləvey: “Ndaw a sləka daw, ama ma da karawa a way
na, ndaw mekele.” Mey a keɗe ara aŋga fara.
38 Ya ta slərdakwar la ŋga kawa cek da ley masa akwar ma həvmara ba.
Ma həvmara na, ndəhay mekele, ama ara akwar ma da zəmam wiya da
ray cek ata ha.»
39 Ndəhay Samari hay ga da slala ha, a pamara Yesu ŋga ndaw ata fara
fara maja ŋgwas aha ma ləvtar: «Ndaw aha aa guzlya da ray cek hay masa
yah ma kata tabiya.»
40 Maja ŋgene, ata ma wusmawa fa Yesu heyey na, a kamar ambahw
ŋga njey ta ata. Yesu, ta’, a njey ta ata ɗar cew, aŋga faa sərkadata.
41 Masa ata ma cəndamara mey aŋga ha la na, ndəhay ga mekele saya
a təɓmara mey a.
42 Ta’, aa guzlmar a ŋgwas a, a ləvmar: «Ya pamara ŋga ndaw ala
fara fara na, ara maja kah ma ləvndar heyey daada ba, ama maja ala
ma cəndamara mey aŋga ta sləmay ala. Wure keɗe, ya ta sərmara cay,
fara fara ara aŋga ndaw ma da ləhdata ndəhay da bəla.»

Yesu a mbəlda bəzey ŋga ndaw mahura ŋga ŋgwamna

43 Yesu ma key la ɗar cew da *Samari na, ta’, a daw aa hwayak ŋga
*Galile * heyey dəɓa.
44 Yesu ta ray aŋga taa guzley la, a ləvey: «*Ndaw ma təla mey ŋga
Gazlavay na, ndəhay daa hwayak aŋga a rəsmara.»
45 Ama masa Yesu ma wusey la a Galile na, ndəhay feteɗe, a təɓmara
maaya maaya, maja ata ma hətmar maazla hay masa aŋga ma kata la
tabiya daa masa ata ma diyam aa gwagway ŋga *Pak da *Jeruzelem.
46 Yesu ta’, a daw a Kana saya, daa hwayak ŋga Galile he, a slala masa
aa ma tərda yam ŋga wuzam heyey. Feteɗe, ndaw mahura ŋga ŋgwamna
daha, bəzey aŋga vaw fa car. Bəzey a, a lawa da Kapernayum.
47 Masa ndaw aha ma cənda Yesu ta sləkɗey sem da *Jude ŋgada Galile
na, aŋga may, ta’, a sləkɗey a daw fa Yesu a, a kar ambahw amba a diyam
cew e, ŋga mbəldərwa bəzey aŋga da Kapernayum, maja bəzey aŋga ha
fa da məcey.
48 Yesu a ləvar: «Akwar siya hay, da ka ta hətam maazla hay ma rəzla
ndaw daa ba na, anja akwar fa da təɓmara mey aɗaw daa ba, ba diya?»
49 Ndaw mahura ŋga ŋgwamna heyey a mbəɗdara, a ləvar: «Bay aɗaw,
nakwa la fiyaw fiyaw maja bəzey aɗaw a fa ɓərzley.»
50 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Daw a way, bəzey akah a mbəley la.»
Ndaw aha, a təɓa mey ŋga Yesu heyey, ta’, a daw.
51 Masa aŋga fa daw ŋgada way na, ndəhay ma ka sləra aŋga hay a
cadamara ray daa cəveɗ, a ləvmar: «Bəzey akah ta mbəley cay.»

4:35 4.35 Mt 9.37; CWJ 14.14-20 **4:37 4.37** Mi 6.15 **4:42 4.42** 1Jŋ 4.14 * **4:43 4.43** Nezeret, slala masa Yesu ma gəley da hwaɗ a na, aa da Galile. **4:44 4.44** Mt 13.57 **4:46 4.46** 2.1-11 **4:46 4.46-53** Mt 8.5-13 **4:48 4.48** Mk 13.22; 1Kwr 1.22

52 Ndaw aha aa cəfɗata, a ləvtar: «Bəzey a, a key ŋgama ha na, dəga
ŋga vara?» A mbəɗdamara, a ləvmar: «A kar ŋgama, awaw fa vaw daa
saba na, dəga ŋgaa kwana ta ɓərey pal ŋgaa pas.»
53 Anda keɗe, ndaw aha, a səra bəzey aŋga a key ŋgama na, daa masa
Yesu maa guzlar, ma ləvar: «Bəzey akah a mbəley la» heyey. Da ray ŋgene,
aŋga ta ndəhay da way aŋga tabiya a pamara Yesu ŋga ndaw ata fara fara.

54 Keɗe he, ara maazla ŋga dey cew e masa Yesu ma ka daa masa aŋga
ma sləkɗey da Jude ŋgada Galile.

5

Yesu a mbəlda ndaw maahəlɓakaya

1 Fa dəɓa ha, *Jəwif hay a kam gwagway da *Jeruzelem. Yesu, ta', a daw
aa gwagway a may.
2 Daa berney ŋga Jeruzelem e, gweegwe ta mey-mbew mahura
membəzey aa berney a, mezəley Slam-membəzey ŋga təɓaŋ hay, wurak
ŋga yam daha. Wurak a na, a zəlmara ta mey *Hebəre «Betzata». Ray a
mazlərkaya ta balak hay zlam.
3 Dasi balak hay a na, masa-bəle hay ga manatakaya: wulaf hay daha,
jegwer * hay daha, maahəlɓatakaya hay daha. [Ata manjatakaya fa
səkwmara amba yam a wusey,
4 maja *maslaŋ ŋga Bay Gazlavay fa pawa salay aa wurak aha, fa wusa
yam a. Ndaw ma mbəzey teeseɗ aa yam ma wusey a na, a mbəley kwa
daa macay wura wura cəpa.]
5 Feteɗe, ndaw daha aŋga maahəlɓakaya dəga mevey kwakwar maakar
a ray a daaŋgafaɗ.
6 Masa Yesu ma hətar ndaw aha manakaya na, a səra aŋga
maahəlɓakaya menjey ga. Ta', aa cəfɗa, a ləvar: «Ka wuɗey ŋga mbəley
daw?»
7 Ndaw aha a mbəɗdara, a ləvar: «Bay aɗaw, masa yam fa wusey daa
wurak na, kwa ndaw ŋga mbəzdaya aa yam a daa ba. Da ya ləvey, ya daw
may na, ndaw mekele ta mbəzey sem teeseɗ da ray aɗaw.»
8 Yesu aa guzlar, a ləvar: «Sləkɗey, la gegədeɗ akah, daw ta salay akah.»

9 Wure wure ŋgene, ndaw aha ta mbəley sem, ta', a la gegədeɗ aŋga, a
daw.
Yesu a mbəlda ndaw a na, ta pas meməskey-vaw.
10 Masa mahura hay ŋga Jəwif hay ma hətmar ndaw aha fa la gegədeɗ
aŋga na, aa guzlmar, a ləvmar: «Tasana na, *pas meməskey-vaw, ba diya?
Kaa kwakwas aləkwa a vəlka cəveɗ ŋga la gegədeɗ akah gway daw?»
11 A mbəɗdatara, a ləvtar: «Ndaw ma mbəldaya na, a ləvya "La gegədeɗ
akah, daw ta salay akah."»
12 Mahura hay ŋga Jəwif hay aa cəfɗamara saya, a ləvmar: «Ara ndaw
a wura, ma ləvka "la gegədeɗ akah, daw" keɗe na!»
13 Ama ndaw aha na, a səra ndaw masa ma mbəlda ha saba, maja Yesu
taa zəɗfar sem da wuzlah ndəhay ga feteɗe.
14 Fa dəɓa ha, Yesu a cam ray ta ndaw aha daa *Way-mekey-kwakwas
ŋga Gazlavay, ta', a ləvar: «Nəka, wure keɗe, ka ta mbəley cay. Ka da key
mebərey saba, daa ba na, banay mahura ma fəna keɗe, a hətfaka la.»

4:53 4.53 2.23 **4:54 4.54** 2.11 * **5:3 5.3** jegwer: Ndaw masa salay pal maaya ba. **5:8 5.8-9** Mt 9.6-7 **5:9 5.9** 5.16, 18; 7.21-22; 9.14; Mk 2.27-28 **5:10 5.10** Mab 20.8-10; Jer 17.21-22 **5:13 5.13** 6.15; 11.54; 12.36; Mt 8.18; 13.36 **5:14 5.14** Mt 9.2; Jak 5.16

15 Ndaw aha ta', a daw fa mahura hay ŋga Jəwif hay heyey, a ləvtar:
«Ara Yesu ma mbəldaya.»
16 Da ray ŋgene, a zlamar ŋga cekeley mey fa Yesu, maja aa ma mbəlda
ndaw aha ta pas meməskey-vaw.
17 Yesu ta', aa guzltar, a ləvtar: «Papay Bay Gazlavay fa key sləra mandaw
mandaw, yah may, ya key sləra mandaw mandaw anda aŋga.»
18 Mahura hay ŋga Jəwif hay heyey a səpam dabaray ta gədaŋ ta gədaŋ
ŋga kəɗmara Yesu vagay maja aa maa guzltar a. Ma catar mevel na, mey
da ray pas meməskey-vaw daada saba, ama maja aa ma zəla Gazlavay
Papaha. Ŋgene, a key a pa ray aŋga ŋga Gazlavay.

Mey da ray gədaŋ masa Gazlavay ma vəldara a Yesu

19 Yesu aa guzltar a mahura hay ŋga *Jəwif hay ma cakalafamar mey
heyey, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, yah Bəzey ŋga Gazlavay, ya gwa
ŋga key cek taava aɗaw ba. Ya nəkey dey na, fa cek masa Papay ma ka,
fa dəɓa ha, ya ka anda aŋga.
20 Fara fara, Papay na, a wuɗya, yah Bəzey aŋga, asaya, aa fa wuzdatiwa
cek hay tabiya masa aŋga ray aŋga ma kata. A da wuzya cek hay ga ma
rəzlam ndaw ma fəna masa akwar ma hətmar keɗe. Ka rəzlam la ga maja.

21 Yaw, Papay fa sləkɗadatərwa ndəhay daa meməcey, fa vəltar heter.
Yah, Bəzey aŋga may, ya da vəltar heter a ndəhay masa yah ma wuɗey
ŋga vəldatara.
22 Yaw, ma da katar sariya a ndəhay na, ara Papay ba, ama ara yah, maja
ta vəlya cəveɗ la ŋga katar sariya a ndəhay,
23 amba ndəhay a namaya ray anda ata ma namar ray a Papay. Da ndaw
a naya ray, yah, Bəzey aŋga ba na, fa da nar ray a Papay, ndaw ma slərdiwa
daa ba may.
24 «Ya fa ləvkwar fara fara, da ndaw fa jəkey sləmay fa mey aɗaw, asaya,
da ndaw fa təɓa mey ŋga Papay, ndaw ma slərdiwa na, ndaw aha ta hətey
heter mendəvey ba cay. Sariya ŋgaa zəɗda daa ba, ama ta sləkɗawa sem
daa meməcey.
25 Ya fa ləvkwar fara fara, pas a, a sawa la, ta wuswa cay, masa ndəhay
maməctakaya a da cəndamara ɗay aɗaw, yah, Bəzey ŋga Gazlavay.
Ndəhay ma cəndamara, ma təɓmara mey aɗaw na, a da njam ta dey.
26 Papay aa ta gədaŋ ŋga vəley heter. Anda keɗe, ta vəldiwa gədaŋ a la
ŋgada yah, Bəzey aŋga may, amba ya vəltar heter a ndəhay.
27 Asaya, ta vəlya cəveɗ la ŋga katar sariya a ndəhay, maja yah, *Bəz
ŋga Ndaw.
28-29 Pas a, a wuswa la masa ndəhay da vəgeɗ a da cəndamara ɗay aɗaw,
asaya, a da bamawa daa cəvay ata hay. Ka da rəzlam fa cek hay a ŋgene ba.
Anda keɗe, ndəhay manjar mebərey na, a da sləkɗamawa daa meməcey,
a da hətam heter mendəvey ba, ama ndəhay ta mebərey na, yah, Bəzey
ŋga Gazlavay, ya da katar sariya ŋgaa zəɗdata.
30 «Yah na, ya gwa ŋga key cek taava aɗaw ba, ama si ta gədaŋ ŋga
Gazlavay. Da ya fa key sariya a ndaw na, ya ka anda Gazlavay ma ləvya.

5:15 5.15 9.11 **5:18 5.18** mekəɗey Yesu vagay: Mt 14.5; Jaŋ 7.1, 25; 8.37, 40; 11.53; ***a zəla Gazlavay Papaha:*** 1.34; 3.3 5; 8.16-19; 10.17-18, 29-38; 14.8-11, 20, 28; 15.9-10; 16.27-28; 17.1-26 **5:19 5.19** 1.34 **5:20 5.20** 3.35 **5:21 5.21** Rm 4.17; Ef 2.5; Jaŋ 11.25 **5:22 5.22** 3.18; 5.27, 30; 9.39; 12.47-48; SNM 10.42; 1Jŋ 2.28 **5:23 5.23** Fəl 2.10-11 **5:24 5.24** 3.16; 5.22; 6.35; 8.51; 10.28; 11.25-26; 14.6; 17.2; 20.31; 1Jŋ 2.25; 3.14 **5:25 5.25** 11.43; Mk 5.41; Lk 7.14 **5:26 5.26** 1.4 **5:28-29 5.29** 11.24

Sariya masa yah ma da ka na, aa fara fara, maja ya ka ta cəveď e anda Gazlavay, ndaw ma slərdiwa, ma ləvya ŋga ka.»

Mey da ray ndəhay ma kam sede da ray Yesu

31 Yesu aa guzley saya, a ləvey: «Da ya key sede da ray aďaw na, kaa wara ndəhay a da sərmara mey masa yah maa guzlda, ara mey fara fara na, kwara?
32 Ama ara ndaw mekele ma key sede da ray aďaw. Ya səra, sede masa aa ma ka da ray aďaw a na, aa fara fara.
33 Akwar na, ka ta sləram ndəhay fa *Jaŋ-Baptis la. Aŋga taa guzlkwar la da ray mey masa fara fara.
34 Ama yah na, walay aďaw ta ndaw amba a key sede da ray aďaw na, daa ba. Yaa guzlkwar da ray Jaŋ-Baptis na, ya wuďey amba ka təɓmara Gazlavay a ləhdakwar daa mebərey.
35 Jaŋ-Baptis a na, aŋga anda petərla magəďkaya ŋga waďa slam kweďek! kweďek! Pas pal daha akwar taa səmam la daa meweďey aŋga ha.
36 Cek ma fəna mey masa Jaŋ-Baptis maa guzley da ray aďaw na, daha. Cek aha na, ara sləra masa Papay ma vəldiwa ŋga key. Sləra masa yah ma ka ha na, fa wuzda fara fara ara Papay ma slərdiwa.
37 Papay, ndaw ma slərdiwa may, aŋga ray aŋga taa guzley la da ray aďaw, yah, Bəzey aŋga. Ama akwar ma cəndamara ďay aŋga daa ba, akwar ma hətmar ta dey akwar daa ba may.
38 Akwar fa rəsmara mey aŋga, maja akwar fa təɓmara mey aďaw, yah, Bəzey aŋga masa aŋga ma slərdiwa na, daa ba.
39 «Akwar faa sərkam mey ŋga Gazlavay maaya maaya amba ka hətam heter mendəvey ba ta fa vəďa. Ahaw, fara fara mey ŋga Gazlavay a na, aa guzley da ray aďaw.
40 Ama ŋga hətey heter mendəvey ba ha na, ka wuďam ŋga samawa fa yah ba.
41 «Yah na, ya fa səpey amba ndəhay aa həmdamaya daa ba.
42 Ama akwar na, ya səra mewulkey akwar. Akwar fa wuďmara Gazlavay daa ba.
43 Yah na, ara Papay Bay Gazlavay ma slərdiwa, ka gəmam ŋga təɓmaya ba. Ama da ndaw mekele a sawa saw ŋga ray aŋga gway na, ka təɓmara jak.
44 Ka wuďam amba ndəhay aa həmdamakwar. Ama ka wuďam amba Gazlavay masa fara fara aa həmdakwar ba jak. Kaa wara ka da təɓmara mey aďaw na, kwara?
45 «Ka wulkam ara yah ma da wudkwar fa mey ŋga Gazlavay daw? Ara yah ba, ara *Mawiz ma da wudkwar, ndaw masa akwar ma wulkam a ləhdakwar la.
46 Da fara fara akwar ta təɓmara mey ŋga Mawiz la na, ka təɓmara mey aďaw la may, maja Mawiz a, a wuzleley na, da ray aďaw.
47 Da ka təɓmara mey ŋga Mawiz ma wuzlala da ray aďaw a ba na, kaa wara ka da təɓmara mey aďaw na, kwara?»

5:30 5.30 4.34 **5:31 5.31-32** 5.36 **5:33 5.33-34** 1.15, 19, 34 **5:36 5.36** 10.25, 38; 14.10-11; 15.24, 27 **5:37 5.37** 1.34; Mab 20.19; Mew 4.12 **5:38 5.38** 16.9 **5:39 5.39** Lk 24.27, 44; SNM 13.27; 17.11; 2Tm 3.15-16; 1Pi 1.10-11 **5:41 5.41** 7.18 **5:44 5.44** 5.41 **5:45 5.45** Mew 31.24-29 **5:46 5.46** Mew 18.15, 18; Lk 24.27; Jaŋ 6.14; SNM 3.22; 7.37 **5:47 5.47** Lk 16.29-31

6

Yesu a vəltar cek mezəmey a ndəhay ma fəna gabal zlam
(Matiye 14.13-21; Mark 6.30-44; Luk 9.10-17)

1 Fa dəɓa ha, Yesu a sləkɗey, a zləŋgey a dey laŋgar ŋga dəhwa ŋga
*Galile. A zəlmara dəhwa ha saya, dəhwa ŋga Tiberiyat.
2 Ndəhay ga fa səpmar wurzay, maja ata ma hətam maazla hay masa
Yesu ma kata ŋga mbəley masa-macay hay.
3 Ata Yesu ta gula aŋga hay, ta', a təpam aa ray ŋga aŋgwa, a njam
feteɗe.
4 Daa ŋgene, gwagway ŋga *Jəwif hay mezəley *Pak gweegwe cay.
5 Yesu a baŋgaɗa dey na, a hətey ndəhay ga fa samawa ŋgada fa vəɗa.
Ta', aa cəfɗa *Fəlep, a ləvar: «Ya da həɗkakurwa cek mezəmey ŋgada
ndəhay tabiya keɗe na, dama?»
6 Yesu aa guzlar anda ŋgene na, a key a jada Fəlep maja aŋga na, ta səra
cek masa aa ma da ka sem.
7 Fəlep a mbəɗdara, a ləvar: «Kwa gabal temere cew * na, fa da wusa
ŋga həɗkawa cek mezəmey amba kwa waawa a hətey nekəɗey nekəɗey
na, daa ba.»
8 Gula mekele da wuzlah gula aŋga hay mezəley *Andəre, masa məlmaŋ
ŋga *Simaŋw *Piyer, aa guzlar, a ləvar:
9 «Bəz-gula feɗe daha, aŋga ta peŋ † zlam leŋ ewet cew. Kaa ŋgada
ndəhay ga keɗe na, a da wusey wa?»
10 Yesu aa guzltar a gula aŋga hay, a ləvtar: «Ləvmatar a ndəhay ŋga
njam a hwayak.» Daa slam a ŋgene kwakwas mapəckaya daha, ta', a njam
feteɗe. Zel hay daa slam aha, a key gabal zlam.
11 Yesu hal! a həlta peŋ hay a, a kar suse a Gazlavay, fa dəɓa ha, a
wunkatara a ndəhay a. A həla ewet, a ka kəne saya. A zəmamara, a
rəham, siya mbak!
12 Masa ata ma rəham cay na, Yesu aa guzltar a gula aŋga hay, a ləvtar:
«Cakalamara siya masa mambəkakaya, kwa kuset keɗe a da nəsey ŋga
tede ba.»
13 Gula hay ŋga Yesu a cakalamara siya ŋga peŋ zlam masa ata ma
zəmamara heyey na, a rəhey gadakar kuraw a ray a cew.
14 Masa ndəhay ma hətmar maazla masa Yesu ma ka na, aa guzlam, a
ləvam: «Fara fara, ndaw keɗe ara *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay masa
ma ləvam zleezle a da sawa a bəla heyey.»
15 Ama Yesu a səra a da samawa ŋga pamara aa bay ŋga gədaŋ. Maja
ŋgene, a mbəkdata, a təpey ŋgada aŋgwa saya, a njey taava aŋga feteɗe.

Yesu a daw ta salay da ray dəhwa ŋga Galile
(Matiye 14.22-33; Mark 6.45-52)

16 Taa kwaɗ a ŋgene, *gula hay ŋga Yesu a bərŋgamawa daa aŋgwa
ŋgada mey dəhwa.

6:2 6.2 Mt 6.25; Jaŋ 2.23 **6:3 6.3** aŋgwa: Mt 5.1; 15.29; Mk 3.13; 6.46; Lk 22.39 **6:4 6.4** 2.13 * **6:7 6.7** gabal temere cew: Ta mey Gərek a ləvey «deniye» temere cew. *Deniye* pal na, ara mawurɓay ŋga sləra ŋga ndaw fa mevərndey. **6:8 6.8** Andəre: 1.40; 12.22; Mt 4.18; Mk 13.3 † **6:9 6.9** peŋ: Peŋ keɗe na, a tamara ta hapa ŋga cek anda daw mezəley «orge» ta mey Nasara. Ara ɗaf ata masa ata ma zəmamara mandaw mandaw. **6:11 6.11** 21.9, 13 **6:14 6.14** Mew 18.15, 18; Jaŋ 1.21; 2.11; 5.46; 7.40; SNM 3.22-23 **6:15 6.15** 5.13; 18.36

17 Ta', a təpam aa kwambiwal, a diyam a Kapernayum a dey laŋgar ŋga dəhwa ha. Tavaɗ a kərzata daa masa ata fa təŋgam. Ama Yesu ta wusey
a cakay ata daa ba araŋ.
18 Memeɗ fa key ga. Yam fa cewesley.
19 Masa gula hay ŋga Yesu a, fa diyam ta kwambiwal, a key kəlemeeter
zlam da daa ba maakwaw na, a hətmar Yesu gweegwe ta ata, fa daw ta
salay da ray yam a. Da ray ŋgene, mandərzay a katar.
20 Ama Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Ara yah, ka da zluram ba!»
21 Da ray ŋgene, a wuɗam ŋga lamara aa kwambiwal a, ama wure wure
ŋgene, kwambiwal a ta wusey sem a rav-zazay aa slam masa ata ma diyam
aha.

Ndəhay ga a səpmara Yesu

22 Pepərek e, ndəhay ga ma lamawa ta dey laŋgar ŋga dəhwa heyey, a
nəkmara na, ara kwambiwal pal daa slam aha daada. Asaya, a sərmara
Yesu ta təpey aa kwambiwal a ta gula aŋga hay daa ba, ama ara gula aŋga
hay taava ata ma təpam aa kwambiwal a ŋga təŋgey a dey laŋgar ŋga
dəhwa.
23 Ama fa dəɓa ha, kwambiwal hay mekele a samawa da Tiberiyat, aa
slam masa ndəhay ga ma zəmam peŋ masa Bay Mahura ma kar suse a
Gazlavay maja heyey.
24 Yaw, ndəhay ga heyey, a nəkmara na, ata Yesu ta gula aŋga hay, ata
feteɗe daa saba. Da ray ŋgene, a təpam kwambiwal hay ma samawa da
Tiberiyat heyey, a diyam ŋgada Kapernayum, a səpmara Yesu.

Yesu, aŋga ɗaf ma vəley heter mendəvey ba

25 Ndəhay ga heyey a təŋgam ta kwambiwal hay a hətfamar Yesu aa ta
dey laŋgar ŋga dəhwa. Ta', aa cəfɗamara, a ləvmar: «Bay ala, ka sawa
feɗe kaa na, kwara? Ka wuswa ŋga vara?»
26 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, ka səpmaya
na, maja akwar ma hətam maazla masa yah ma ka ba. Ama ka səpmaya
na, maja akwar ma zəmam cek haa ka rəham.
27 Ka da səpam ŋga hətey ɗaf ma da nəsey da bəla keɗe ba. Ama səpam
ŋga hətey ɗaf mevəley heter mendəvey ba. Ɗaf mevəley heter mendəvey
ba ha na, ara yah, *Bəz ŋga Ndaw ma da vəldakwara, maja Papay, Bay
Gazlavay, ta wuzda la ara aŋga ma vəldiwa gədaŋ a.»
28 Ndəhay a, aa cəfɗamara Yesu saya, a ləvmar: «Bay ala, kaa ya da kam
sləra ma mbafar a Gazlavay na, wura?»
29 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Sləra ma mbafar a Gazlavay na, ara
mepey ndaw masa aŋga ma slərdərwa ŋga ndaw aŋga fara fara.»
30 Aa guzlmar a Yesu, a ləvmar: «Kandar maazla masa ala ma da hətmar
ta dey ala, amba ya sərmara ara Gazlavay ma slərdakawa, asaya, ya
pamaka ŋga ndaw ala fara fara. Kaa ka da kandar maazla ha na, wura?
31 Zleezle, papaŋ ŋga papa aləkwa hay ta zəmam cek mezəley "man" ‡
la da wuzlah-ley. Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey: "Ta
vəltar cek mezəmey la ma kwiywa ta da vaɗ."»
32 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, ma vəlkwar
cek mezəmey ma kwiywa ta da vaɗ na, ara *Mawiz ba, ama ara Gazlavay
Papay ma vəlkwar cek mezəmey masa fara fara ma kwiywa ta da vaɗ.

6:23 6.23 6.11 **6:26 6.26** 2.11 **6:27 6.27** 6.35 **6:29 6.29** 2.23 ‡ **6:31 6.31** "man": Ara cek mezəmey masa Gazlavay ma vəldatara ŋgada ndəhay Israyel hay daa masa ata da wuzlah-ley mevey kwakwar məfaɗ. **6:31 6.31** Ps 78.24; Mab 16.4, 31; Jaŋ 6.49

33 Ahaw, cek mezəmey masa Gazlavay ma vəldakwara na, ara ndaw ma
pawa salay ta da vaď. Ara aŋga ma da vəltar heter mendəvey ba a ndəhay
da bəla.»
34 A mbəďdamara a Yesu dəɓa, a ləvmar: «Bay ala, na vəlndar cek
mezəmey a ŋgene mandaw mandaw taw!»
35 Yesu a mbəďdatara saya, a ləvtar: «Yah na, ďaf mevəley heter
mendəvey ba. Da ndaw ta sawa la asi aďaw na, may fa da car daa saba,
asaya, da ndaw ma paya la ŋga ndaw aŋga fara fara na, yam fa da kar
daa saba may.
36 Ya taa guzlkwar la, ya ləvkwar: "Akwar ma hətmaya la ta dey akwar,
ama ka təɓmara mey aďaw ba cəŋga."
37 Ndəhay tabiya masa Papay ma vəldatiwa na, a samawa la asi aďaw.
Ndaw ma sawa asi aďaw na, ya fa da ɓəla daa ba,
38 maja ya pawa salay da vaď na, ŋga key cek anda yah ma wuďey ba,
ama ŋga key cek anda Gazlavay, ndaw ma slərdiwa, ma wuďey.
39 Gazlavay, ndaw ma slərdiwa, a wuďey ndəhay masa aa ma vəldatiwa
na, yaa zəďey kwa pal da wuzlah ata ba. Ama ya da sləkďadatərwa daa
meməcey ta pas masa bəla ma da ndəvey.
40 Cek ma mbafar a Papay na, anja ndəhay tabiya ma sərmaya, yah,
Bəzey aŋga, ta ma pamaya ŋga ndaw ata fara fara na, ŋga hətam heter
mendəvey ba. Ya da sləkďadatərwa daa meməcey ta pas masa bəla ma da
ndəvey.»
41 Masa Yesu ma ləvey «Yah na, ďaf ma pawa salay ta da vaď» heyey na,
*Jəwif hay aa ŋguram mey da ray a,
42 a ləvam: «Aŋga na, Yesu, bəzey ŋga *Jawzef, ba diya? Aləkwa fa
sərmatakwa ata papaha ta mamaha kaa gway na! Kaa aa guzley, a ləvey
aŋga ďaf ma pawa salay ta da vaď na, kwara?»
43 Yesu a mbəďdatara, a ləvtar: «Mbəkdamara meeŋgurey-mey.
44 Kwa ndaw ma gwa ŋga sawa asi aďaw ta gədaŋ aŋga na, daa ba. Si
Papay, ndaw ma slərdiwa, ma handərwa. Yaw, ya da sləkďadərwa daa
meməcey ta pas masa bəla ma da ndəvey.
45 Ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay ta wuzlalam la, a ləvam: "Ara
Gazlavay ma daa sərkadata ndəhay tabiya." Yaw, kwa waawa ma jəkey
sləmay fa Papay, ma təɓa meesərkedey aŋga na, a sawa la asi aďaw.
46 Sərmara na, kwa ndaw pal ma hətar Papay daa ba, si yah, ndaw ma
sawa ta fa aŋga gway.
47 Ya fa ləvkwar fara fara, ndaw ma paya ŋga ndaw aŋga fara fara la
na, ta hətey heter mendəvey ba cay.
48 Yah na, ďaf mevəley heter mendəvey ba.
49 Zleezle papaŋ ŋga papakw akwar hay ta zəmam cek mezəmey la da
wuzlah-ley, ama ta ŋgene he cəpa ta məcam sem cəŋga.
50 Ama ndaw ma zəma ďaf ma pawa salay ta da vaď na, fa da məcey daa
ba.
51 Yah na, ďaf mevəley heter mendəvey ba ma pawa salay ta da vaď. Da
ndaw ma zəmey ďaf a la na, a da njey ŋga sərmataw. Ďaf masa yah ma
da vəldakwara ha na, ara aslaw ŋga vaw aďaw. Ya vəlda amba ndəhay da
bəla a hətam heter mendəvey ba.»

6:33 6.33 6.41, 51 **6:34 6.34** 4.15; Mt 6.11 **6:35 6.35** 4.13-14; 6.48-58; 7.37 **6:36 6.36** 16.9; 20.29 **6:37 6.37** 17.2, 24 **6:38 6.38** 4.34; Mt 26.39 **6:39 6.39** 10.28; 17.12; 18.9 **6:40 6.40** 5.24; 6.44, 54; 11.24 **6:42 6.42** Mt 13.55 **6:45 6.45** Iz 54.13 **6:46 6.46** 1.18 **6:48 6.48-50** 6.35; CWJ 2.17 **6:49 6.49** 6.31

52 Jəwif hay a kam yawa ta gədaŋ da ray mey a kedɛ, aa cəfɗam vaw
da wuzlah ata, a ləvam: «Ndaw aha kedɛ a da vəldandakwara aslaw ŋga
vaw aŋga ŋga zəmey na, kwara?»
53 Da ray ŋgene, Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, da
akwar ma zəmam aslaw ŋga vaw aɗaw daa ba, asaya, da akwar ma sam
mambaz aɗaw, yah, Bəz ŋga Ndaw, daa ba na, ŋgene, akwar fa da hətam
heter mendəvey ba daa ba.
54 Ndaw masa fa zəmey aslaw ŋga vaw aɗaw ta masa fa sey mambaz
aɗaw na, ta hətey heter mendəvey ba cay. Yaw, ya da sləkɗadərwa daa
meməcey ta pas masa bəla ma da ndəvey.
55 Maja aslaw ŋga vaw aɗaw na, ara cek mezəmey masa fara fara, asaya,
mambaz aɗaw na, ara cek mesey masa fara fara.
56 Ndaw ma zəmey aslaw ŋga vaw aɗaw ta ma sey mambaz aɗaw na, a
da njey macəmkaya ta yah, yah may, ya da njey macəmkaya ta aŋga.
57 Papay, ndaw ma slərdiwa, aa ta dey, ya njey dasi har aŋga. Anda kedɛ,
ndaw masa fa zəmey aslaw ŋga vaw aɗaw na, a da njey dasi har aɗaw
may.
58 Yah na, ɗaf ma pawa salay ta da vaɗ. Ɗaf a ara anda cek mezəmey
masa papaŋ ŋga papakw akwar hay ma zəmamara zleezle ba, maja ta
zəmamara cek aha la, ta məcam sem cəŋga. Ama ndaw ma zəma ɗaf
masa yah ma da vəldara kedɛ na, a da njey ta dey ŋga sərmataw.»
59 Kedɛ he, ara meesərkedey ŋga Yesu daa *way-mewuzey-mey ŋga
Gazlavay da Kapernayum.

Mey da ray heter mendəvey ba

60 Masa ndəhay a ma cəndamara mey ŋga Yesu la na, ndəhay ga da
wuzlah ata masa ma diyam asiya heyey a ləvam: «Mey aŋga ha kedɛ na,
aa ta banay ŋga cəney. Ma da gwa ŋga jəkfar sləmay na, wa?»
61 Ama Yesu ta səra sem ndəhay a faa ŋguram mey da ray mey aŋga ha.
Ta', aa guzltar, a ləvtar: «Mey aɗaw a kedɛ na, fa həɓkwar ray daw?
62 Yaw, kaa da wara akwar ma da hətmaya, yah, *Bəz ŋga Ndaw, fa təpey
aa slam masa yah ma pawa salay da hwaɗ a na, ka da ləvam kwara?
63 Ara *Mesəfney ŋga Gazlavay ma vəltar heter a ndəhay. Ndaw-
magədaŋ taava aŋga na, a gwa ŋga njey ta gədaŋ aŋga daada ba. Mey
masa yah maa guzldakwara kedɛ na, a sawa ta fa Mesəfney ŋga Gazlavay,
a vəltar heter a ndəhay.
64 Ama ndəhay siya da wuzlah akwar, a təɓmara mey aɗaw a ba.»
Dəga zleezle, Yesu a sərta ndəhay masa ma da təɓmara mey aŋga ba,
asaya, a səra ndaw ma da vəlda a har masa-gəra aŋga hay ŋga kəɗey
vagay.
65 Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Ara maja ŋgene, yah ma ləvkwar kwa
ndaw ma gwa ŋga sawa asi aɗaw ta gədaŋ aŋga na, daa ba, si Papay ma
vəlar cəveɗ ŋga sawa gway.»
66 Dəga aŋga maa guzley ŋgene na, ndəhay ga dasi ndəhay ma diyam
asi Yesu a, a mbəkdamara, a diyam asiya saba.
67 Yesu, ta', aa guzltar a gula aŋga hay kuraw a ray a cew, a ləvtar: «Kaa
akwar may, ka wuɗam ŋga diyam na, gway daw?»
68 *Simaŋw *Piyer a mbəɗdara, a ləvar: «Bay ala, ya diyam na, fa wa
dəɓa wa? Mey akah na, a vəley heter mendəvey ba a ndəhay, ba diya?

6:53 6.53-58 Mt 26.26-28; 1Kwr 10.16; 11.23-26 **6:56 6.56** 15.4-5 **6:62 6.62** SNM 1.9-11 **6:63 6.63** 3.5-8; 2Kwr 3.6 **6:64 6.64** 13.11; 16.9 **6:67 6.67-69** Mt 16.15-20; Mk 1.24

69 Wure keɗe, ala ta sərmara cay, ya təɓmara, kah na, ndaw ŋga
Gazlavay masa aa ma slərdərwa ŋga key sləra aŋga.»
70 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ma walakwar, akwar kuraw a ray a
cew keɗe na, ara yah, ba diya? Ama ndaw pal da wuzlah akwar daha na,
aŋga gula ŋga *Sataŋ, bay-malula.»
71 Yesu aa guzley na, da ray Juda, bəzey ŋga Simaŋw Iskariyawt. Juda
ha na, kwa aŋga da wuzlah gula aŋga hay kuraw a ray a cew heyey na,
ara aŋga ma da vəlda Yesu a har masa-gəra aŋga hay ŋga kəɗey vagay.

7

Mey da ray Yesu ta məlmaha hay

1 Fa dəɓa ha, Yesu a pəkey daa hwayak ŋga *Galile. A wuɗey ŋga daw
ŋga pəkey daa hwayak ŋga *Jude ba, maja mahura hay ŋga *Jəwif hay
feteɗe fa səpmara ŋga kəɗey vagay.
2 Daa ŋgene *gwagway ŋga Way-mekərcey * gweegwe cay.
3 Ta', məlmaha hay aa guzlmar, a ləvmar: «Sləkɗey la da Galile feɗe,
daw aa hwayak ŋga Jude amba ndəhay ma səpmaka a hətmar sləra masa
kah ma ka ta dey ata.
4 Maja kwa waawa, da a wuɗey ndəhay tabiya ŋga sərmara na, a ɓey
cek masa aa ma ka fa dey ŋga ndəhay ba. Ka fa key maazla hay mekele
mekele anda keɗe, kata fa mey ŋga ndəhay tabiya amba a sərmaka.»
5 Kwa məlmaŋ ŋga Yesu hay a ta ray ata na, fa pamara Yesu a ŋga ndaw
ata fara fara daa ba.
6 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Pas masa maaya ŋgada yah na, ta wuswa
daa ba araŋ, ama ŋgada akwar na, kwa pas wura wura na, aŋga maaya.
7 Akwar na, ndəhay da bəla fa da hətam cəveɗ ŋga rəsmakwar daa ba,
ama yah na, fa rəsmaya, maja ya fa wuzdatərwa cek hay malamba masa
ata ma kamata.
8 Akwar na, diyam aa gwagway a. Yah na, ya fa da daw daa ba, maja pas
aɗaw ta wuswa daa ba araŋ.»
9 Fa dəɓa ha masa Yesu maa guzley la anda keɗe na, ta', a njey da Galile
he cəŋga.

Yesu aa sərkadata ndəhay daa gwagway ŋga Way-mekərcey

10 Masa məlmaŋ ŋga Yesu hay ata sem la aa gwagway heyey na, Yesu ta',
a daw aa gwagway a may, ama a səhwey ta səhwey, kwa ndaw ma hətar
daa ba.
11 Mahura hay ŋga *Jəwif hay a səpmara daa gwagway a, a ləvam:
«Ndaw a heyey aa dama?»
12 Ndəhay ga daa gwagway a faa səkam mey da ray Yesu a, siya hay a
ləvam: «Ara ndaw maaya.» Ndəhay siya may, a ləvam: «Kay! Ara ndaw
maaya ba, fa betey ndəhay.»
13 Kwa ndaw ta gwa ŋgaa guzley da ray Yesu fa mey ŋga ndəhay daa ba,
maja a zluram ta mahura hay ŋga Jəwif hay.
14 Masa gwagway a heyey ta key cay ɗar məfaɗ na, Yesu ta', a daw aa
*Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, aa sərkadata ndəhay.

6:71 6.71 12.4 **7:1 7.1** 5.18 * **7:2 7.2** gwagway ŋga Way-mekərcey: Ara gwagway mahura ŋga Jəwif hay. A kamara ɗar daaŋgafaɗ da Jeruzelem, daa hwayak ŋga Jude. **7:2 7.2** Lev 23.33-34; Mew 16.13-15 **7:5 7.5** 16.9 **7:6 7.6** 2.4 **7:7 7.7** 15.18; 16.33; 17.14; Mt 10.22; 24.9; 1Jŋ 3.13 **7:11 7.11** 11.56 **7:13 7.13** 9.22

15 Mahura hay ŋga Jəwif hay ma cəndamara mey ŋga Yesu a na, a
rəzlam, a ləvam: «Haya! Ndaw a kaa meeme, taa sərkey ŋga sərey mey
ŋga Gazlavay daa ba, ama a sərta mey hay a maaya maaya na, kwara?»
16 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Mɛy masa yah maa sərkadatara a
ndəhay keɗe na, ara mey aɗaw ba, ama ara mey ŋga Gazlavay, ndaw
ma slərdiwa.
17 Mey masa yah maa sərkadatara a ndəhay, da ara mey ŋga Gazlavay,
da daa ba, da ara mey aɗaw na, ndaw ma wuɗey ŋga key cek ma mbafar
a Gazlavay na, a səra la.
18 Ndaw maa sərkadata ndəhay ta gədaŋ aŋga gway na, a key ŋgene,
a səpey amba ndəhay aa həmdamara. Ama ndaw maa sərkadata ndəhay
amba ndəhay aa həmdamara ndaw ma slərdərwa na, ŋgene ara ndaw
maaya ma mbərzley ba.
19 Zleezle *Mawiz ta wuzkwar kwakwas hay la ŋga səpey, ba diya? Ama
kwa ndaw pal da wuzlah akwar ta səpa kwakwas a ta cəveɗ e daa ba. Kaa
ka səpmaya ŋga kəɗey vagay na, maja me?»
20 Ndəhay a mbəɗdamara, a ləvmar: «Kah na, ta malula da ray. Ma
wuɗey ŋga kəɗka vagay na, wa?»
21 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Pas pal daha, ya ta mbəley ndaw la ta
*pas meməskey-vaw. Akwar ta rəzlam la ga maja.
22 Wulkam cey, Mawiz ta wuzkwar kwakwas la ŋga *mesley mandawal.
Kwakwas ŋga mesley mandawal a, a zley na, fa Mawiz ba, ama dəga fa
papaŋ ŋga papakw akwar hay zleezle. Kwa ta pas meməskey-vaw na,
akwar fa slam mandawal ŋga bəza hay.
23 Akwar fa slam mandawal ŋga bəzey kwa ta pas meməskey-vaw amba
kwakwas ŋga Mawiz a zləɓey ba. Kaa ka cam mevel a ray aɗaw maja yah
ma mbəley ndaw ta pas meməskey-vaw na, kwara?
24 Ka da wulkam da ray ndaw, ka ləvam aŋga maaya, da daa ba, aŋga
maaya ba maja akwar ma hətmar ta dey gway na, kəne ba. Ama wulkam
maaya maaya da ray cek masa ndaw aha ma ka amba kaa guzlam fara
fara ta cəveɗ e.»

Mey da ray ndəhay maa guzlam da ray Kəriste

25 Ndəhay siya da *Jeruzelem aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Keɗe
na, ara ndaw masa ata ma səpmara ŋga kəɗey vagay heyey, ba diya?
26 Nəkmara, aŋga faa guzley fa mey ŋga ndəhay. Kaa aa guzlmar saba
kwara? Mahura aləkwa hay ta sərmara la fara fara ara *Kəriste, *ndaw
masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay heyey fara daw?
27 Yaw, Kəriste ma da sawa na, ya sərkwa slam masa aŋga ma sawa da
hwaɗ a ba. Ama ndaw keɗe na, ya sərkwa slam masa aŋga ma sawa, ba
diya?»
28 Daa masa Yesu faa sərkadata ndəhay daa *Way-mekey-kwakwas ŋga
Gazlavay na, aa guzley ta gədaŋ, a ləvey: «Akwar na, ka sərmaya fara
daw? Asaya, ka sərmara slam masa yah ma sawa da hwaɗ a fara fara
daw? Ya sawa na, ŋga ray aɗaw ba, ama ara ndaw ma slərdiwa. Ndaw a,
aa maaya fara fara. Akwar na, ka sərmara ndaw aha ba.
29 Yah na, ya səra ndaw aha, maja ya sawa da cakay a, asaya, ara aŋga
ma slərdiwa.»

7:15 7.15 Mt 13.54; Lk 2.47 **7:16 7.16** 12.49; 14.10 **7:18 7.18** 5.41; 8.50; 12.43 **7:19 7.19** 1.17; SNM 7.53; Rm 2.17-24 **7:20 7.20** 8.48 **7:21 7.21-23** 5.9 **7:22 7.22** MC 17.9-14; Lev 12.3 **7:23 7.23** 5.9 **7:24 7.24** 8.15 **7:25 7.25** 5.18 **7:26 7.26** 4.25; 18.20 **7:27 7.27** 9.29 **7:28 7.28-29** 8.55; 17.8, 21, 25

30 A səpam cəveď amba a kərzamara Yesu, ama kwa ndaw pal ta pafar
har daa ba, maja pas aŋga ta wuswa daa ba araŋ.
31 Ta ŋgene he cəpa, ndəhay ga fa təɓmara mey aŋga cəŋga. Aa guzlam,
a ləvam: «*Ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay ma da sawa
na, a key maazla hay ma fəna ŋga ndaw keďe la daw?»

Yesu a ləvey ndəhay fa da hətmar daa saba na, maja me?

32 Mey masa ndəhay maa səkdamara da ray Yesu heyey na, *Fariza hay ta
cəndamara sem. Da ray ŋgene, Fariza hay a, ta *bay-ray hay ŋga ndəhay
ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, a sləram ndəhay ma jəďa *Way-mekey-
kwakwas ŋga Gazlavay ŋga kərzamərwa Yesu.
33 Yesu ta', aa guzley, a ləvey: «Ya da njey da cakay akwar da bəla keďe
na, nekəďey gway. Fa dəɓa ha, ya da daw a cakay ndaw ma slərdiwa.
34 Ka səpmaya la, ama akwar fa da hətmaya daa saba, maja ka gwamara
ŋga diyam aa slam masa yah ma da daw a hwaď a ba.»
35 Mahura hay ŋga *Jəwif hay aa cəfďam vaw da wuzlah ata, a ləvam:
«A da daw na, ta', ama may ama, amba ya hətkwar saba na! A da daw fa
ndəhay aləkwa hay Jəwif hay ma njam da wuzlah Gərek hay daw? A daa
sərkadatərwa Gərek hay daw?
36 Aa guzley, a ləvey: "Ka səpmaya la, ama akwar fa da hətmaya daa
saba, maja ka gwamara ŋga diyam aa slam masa yah ma da daw a hwaď
a ba." Mey a keďe na, a wuďey ŋga ləvey me?»

Mey da ray yam ma vəley heter mendəvey ba

37 Ďar ŋga madagway-dakw ŋga *gwagway ŋga Way-mekərcey na, ara
ďar mahura ma fənta ďar hay siya ŋga gwagway a. Ta pas ŋgene, Yesu a
lecey ta lecey fa mey ŋga ndəhay, aa guzley ta gədaŋ, a ləvey: «Da ndaw
yam fa kar na, ŋga sawa fa yah ŋga sey.
38 Yaw, mawuzlalakaya daa ďerewel ŋga Gazlavay, a ləvey: "Ndaw ma
paya ŋga ndaw aŋga fara fara la na, yam ma vəley heter mendəvey ba fa
vavawa daa mevel aŋga".»
39 Yesu maa guzley anda keďe na, da ray *Mesəfney ŋga Gazlavay.
Ndəhay masa ma pamara Yesu ŋga ndaw ata fara fara na, a hətam
Mesəfney aha la. Daa ŋgene, Yesu ta vəldərwa Mesəfney a, a bəla daa
ba araŋ, maja Yesu ta təpey a vaď ŋga njey aa slam aŋga meweďey daa
ba araŋ.

Ndəhay a wuďkam ďay da wuzlah ata maja Yesu

40 Masa ndəhay ma cəndamara mey ŋga Yesu la na, ndəhay siya da
wuzlah ata aa guzlam, a ləvam: «Fara fara, ndaw keďe ara *ndaw ma təla
mey ŋga Gazlavay ma da sawa heyey.»
41 Ndəhay siya a ləvam: «Ara *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala
ŋga ləhdata ndəhay.» Mekele hay saya a ləvam: «Kəriste he a da sawa na,
daa hwayak ŋga *Galile daw?
42 Mawuzlalakaya daa ďerewel ŋga Gazlavay a ləvey: "Kəriste, ndaw
masa Gazlavay ma wala na, a da bawa daa səkway ŋga Bay *Davit, a da
yawa da Betəlehem, slala masa Bay Davit e ma yawa zleezle da hwaď a."»

43 Anda keďe, ndəhay a, a wuďkam ďay da wuzlah ata maja Yesu.

7:30 7.30 2.4; 7.44 **7:31 7.31** 2.23 **7:33 7.33** 13.33; 16.5 **7:33 7.33-36** 8.14 **7:34 7.34** 8.21; 13.36 **7:37 7.37** Lev 23.36; Jaŋ 4.10, 14; CWJ 22.17 **7:39 7.39** 14.16; 17.1 **7:40 7.40** 6.14 **7:42 7.42** Iz 11.1; Mi 5.1-2; Mt 20.30-31

44 Ndəhay siya da wuɗam ŋga kərzamara Yesu, ama kwa
ndaw pal ta pafar har daa ba.

Mahura hay ŋga Jəwif hay a təɓmara mey ŋga Yesu ba

45 Masa ndəhay ma jəɗa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay ma
vəhmawa la na, *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta
*Fariza hay aa cəfɗamata, a ləvmatar: «Akwar ma kərzamərwa daa saba
maja me?»
46 Ndəhay ma jəɗa Way-mekey-kwakwas heyey a mbəɗdamatara, a
ləvmatar: «Ŋga menjey ala, ya ta hətam ndaw maa guzley maaya anda
aŋga daa ba.»
47 Fariza hay aa guzlmatar saya, a ləvmatar: «Yaw, akwar may ta fəckwar
sem aa cəveɗ aŋga ŋgene may daw?
48 Ala Fariza hay na, ala fa təɓmara mey ŋga ndaw aha daa ba. Kwa
ndaw mahura ŋga *Jəwif hay pal fa təɓa mey ŋga ndaw aha daa ba may.
49 Ndəhay ma təɓmara mey aŋga ŋgene na, ara ndəhay ma sərmara
*kwakwas ŋga Mawiz ba, ara ndəhay masa Gazlavay ta nəsta sem.»
50 Nikwedem, masa ma daw fa Yesu zleezle heyey na, aŋga da wuzlah
Fariza hay a. Ta', a mbəɗdatara, a ləvtar:
51 «Kwakwas aləkwa a vəley cəveɗ ŋga kərzey ndaw anda keɗe ba. Si
ya jəkfakwar sləmay, ya sərkwa cek masa aa ma ka la ɗagay.»
52 Fariza hay siya a mbəɗdamara, a ləvmar: «Kah may, kah ndaw *Galile
daw? Jaŋga ɗerewel ŋga Gazlavay amba ka səra kwa *ndaw ma təla mey
ŋga Gazlavay pal masa ndaw Galile na, daa ba.»

Mey da ray ŋgwas daha ma ley vaw saw da palah

[
53 Fa dəɓa ha, aa waɗam ray, kwa waawa a daw a way aŋga.

8

1 Masa *Fariza hay maa waɗam ray cay na, ta', Yesu a daw aa Aŋgwa
ŋga *Awliviye.
2 Pepərek e, slam bəŋ-beŋ na, ta', a vəhwa aa *Way-mekey-kwakwas
ŋga Gazlavay. Ndəhay ga a ŋgəcham a cakay a, ta', a njey, aa sərkadata.
3 *Ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz ta Fariza hay a handamawa
ŋgwas daha fa mey ŋga Yesu a. Ŋgwas aha a kərzamərwa fa ley vaw saw
da palah. Deŋ! a lacadamara ŋgwas aha a wuzlah ndəhay tabiya,
4 aa guzlmar a Yesu, a ləvmar: «Bay ala, ehe, ŋgwas keɗe, ya
kərzamərwa fa ley vaw saw da palah.
5 Kwakwas ŋga Mawiz a ləvey kwa ŋgwas wura wura ma ley vaw saw
da palah anda keɗe na, si meezekey aŋga ta aŋgwa vagay. Kaa kah na, ka
wulkey kwara?»
6 Aa guzlmar a Yesu anda keɗe na, a wuɗam a ŋgamar gadaŋ amba a
hətam dabaray ŋga dadəɗfamar mey. Ama Yesu ta', aa cəɗkwey, a təhwey
cek ta har fa hwiyak.
7 Ndəhay kaa heyey na, faa guzlmar cəŋga, faa guzlmar cəŋga. Ta', Yesu
a, a lecey, aa guzltar, a ləvtar: «Da ndaw pal dasi akwar ŋgene manjar
mebərey daha na, ŋga ley aŋgwa ha ŋga hazaka teeseɗ cey.»
8 Fa dəɓa ha, Yesu ta', aa cəɗkwey saya, a təhwey cek fa hwiyak saya.

7:50 7.50 3.1-2 **7:51 7.51** Mew 1.16-17; 17.6 **8:2 8.2** Mt 26.55 **8:5 8.5** Mew 22.22-24 **8:6 8.6** Mt 22.15 **8:7 8.7** Mew 17.7; 13.10

9 Masa ndəhay ma handamərwa ŋgwas heyey ma cəndamara Yesu maa
guzley anda keɗe la na, a səhwam pal pal, ndəhay mahura hay teeseɗ,
mendərey Yesu taava aŋga, ŋgwas a malacakaya fa mey aŋga.
10 Yesu ta', a lecey, aa guzlar a ŋgwas a, a ləvar: «Kwakwa, ndəhay ma
handamakawa heyey na, ata ama dəɓa ama? Ndaw pal da wuzlah ata ta
hazakaka la daw?»
11 Ŋgwas aha a mbəɗdara, a ləvar: «Daa ba, bay aɗaw.» Yesu a ləvar:
«Yah may, ya fa da hazakaka daa ba. Daw, ama dəga tasana ka da key
mebərey saba.»]

Yesu aa guzley da ray ray aŋga

12 Yesu aa guzltar a ndəhay makustakaya daa Way-mekey-kwakwas
heyey saya, a ləvtar: «Ma waɗa slam da bəla na, ara Yah. Ndaw ma səpya
na, fa da pəkey daa ləvaŋ daa saba, ama a da njey daa slam-meweɗey
masa ma vəley heter mendəvey ba.»
13 *Fariza hay aa guzlmar, a ləvmar: «Ka faa guzley da ray akah ta mey
akah. Maja ŋgene, mey masa kah maa guzlda ha na, ara mey fara fara
ba.»
14 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Kwa ya faa guzley da ray aɗaw ta mey
aɗaw na, ama mey masa yah maa guzlda ha, ara mey fara fara. Ara mey
fara fara na, maja ya səra slam masa yah ma sawa da hwaɗ a, asaya, ya
səra slam masa yah ma da daw a hwaɗ a may. Ama akwar na, ka sərmara
slam masa yah ma sawa da hwaɗ a ba, ka sərmara slam masa yah ma da
daw a hwaɗ a ba may.
15 Akwar na, ka wulkam da ray ndaw, ka ləvam ndaw keɗe aŋga maaya,
da daa ba, aŋga maaya ba, maja akwar ma hətmar ta dey daada gway.
Mewulkey akwar ŋgene, ara mewulkey ŋga ndaw-magədaŋ. Ama yah na,
yaa guzley da ray ndaw ba.
16 Yaw, da ya taa guzley la da ray ndaw na, a key ŋgene, yaa guzley fara
fara, maja ara yah taava aɗaw maa guzley da ray ndaw aha ba, ama ala
ta Papay, ndaw ma slərdiwa.
17 Mawuzlalakaya daa kwakwas akwar, a ləvey, da ndəhay cew taa
guzlam la letek da ray cek na, ara mey fara fara, ba diya?
18 Yah na, ya faa guzley da ray aɗaw ta mey aɗaw. Papay, ndaw ma
slərdiwa faa guzley da ray aɗaw may.»
19 Fariza hay aa cəfɗamara, a ləvmar: «Papakw a na, aa dama?» Yesu
a mbəɗdatara, a ləvtar: «Akwar na, ka sərmaya ba, ka sərmara Papay ba
may. Da ka sərmaya na, anja ka sərmara Papay la may.»
20 Yesu aa guzlda mey a keɗe na, aŋga manjakaya gweegwe ta slam
mecekeley dala daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay. Aa faa sərkadata
ndəhay daa Way a, ama kwa ta kərzamara daa ba, maja pas aŋga ta wuswa
daa ba araŋ.

Yesu a patar leŋgesl ŋgada ndəhay ma təɓmara mey aŋga ba

21 Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Yah na, ya da daw. Fa dəɓa ha, ka
səpmaya la, ama akwar fa da hətmaya daa saba. Anda keɗe, ka da məcam
ta mebərey da ray. Aa slam masa yah ma da daw na, akwar fa da gwamara
ŋga diyam a hwaɗ a daa ba.»

8:9 8.9 Mt 22.22 **8:11 8.11** 5.14 **8:12 8.12** 1.5, 9-10; 3.19; 9.4-5; 11.9-10; 12.35-36, 46; Iz 49.6; Mt 5.14; Lk 2.32; 2Kwr 4.4, 6; Ef 5.8-14; 1Jŋ 1.5-7; 2.8; 3.14 **8:13 8.13** 5.31-32 **8:14 8.14** 3.2; 7.28-29, 33-36; 8.21-22, 42; 13.1, 33; 16.5, 10, 28; 17.8; 20.17 **8:15 8.15** 7.24 **8:17 8.17** Mew 19.15 **8:18 8.18** 5.36; 1Jŋ 5.9 **8:19 8.19** 5.18; 16.3 **8:20 8.20** 2.4 **8:21 8.21** 8.14

22 Mahura hay ŋga *Jəwif hay aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Ndaw
aha aa guzley, a ləvey, aa slam masa aŋga ma da daw na, ya gwakwa ŋga
nakwa ba. A ləvey anda keɗe na, a da kəɗa ray aŋga vagay kwa!»
23 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Akwar na, ndəhay da ray hwayak keɗe.
Ama yah na, ya sawa da gazlavay da vaɗ. Akwar na, ndəhay ŋga bəla keɗe,
ama yah na, ndaw ŋga bəla keɗe ba.
24 Maja ŋgene, ya ta ləvkwar la: "Ka da məcam ta mebərey da ray." Da
ka təɓmara "Yah na, ara Yah" * ba na, fara fara, ka da məcam ta mebərey
da ray.»
25 Aa cəfɗamara Yesu, a ləvmar: «Kah na, wa?» Yesu a mbəɗdatara, a
ləvtar: «Yah na, ndaw masa yah ma wuzdakwara dəga zleezle heyey.
26 Mey hay ga da ray akwar daha amba yaa guzley da ray a. Anda keɗe,
ya da mbəɗkwar ray maja mebərey akwar. Fara fara, mey masa yah ma
kada a ndəhay na, ara mey masa yah ma cəndərwa fa ndaw ma slərdiwa.
Aŋga na, ndaw maa guzley mey fara fara.»
27 Yesu maa guzley anda keɗe na, da ray Papaha, Bay Gazlavay. Ama
ndəhay a, a cəndamara ba.
28 Maja ŋgene, Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Da masa akwar ma
baŋgaɗamaya, yah, *Bəz ŋga Ndaw cay fa hwadam mazlaŋgalakaya na,
daa ŋgene, ka sərmara la "Yah na, ara Yah." Asaya, ka sərmara la, yah
na, ya gwa ŋga key cek taava aɗaw ba, ama ya kedey na, mey masa Papay
maa sərkadiwa.
29 Ndaw ma slərdiwa na, aŋga ta yah, ta mbəkdaya taava aɗaw daa ba.
Ya fa key cek mandaw mandaw ma mbafar.»
30 Masa Yesu maa guzley la anda ŋgene na, ndəhay ga a təɓmara mey
aŋga.

Beke hay na, wa hay wa?

31 Yesu aa guzltar ŋgada *Jəwif hay masa ma təɓmara mey aŋga dəɓa, a
ləvtar: «Da akwar ta təɓmara mey aɗaw la, ka mbəkdamara ba na, ŋgene
akwar gula aɗaw hay fara fara.
32 Anda keɗe, ka sərmara mey masa fara fara la, mey a, a da pəskakurwa
daa beke.»
33 A mbəɗdamara, a ləvmar: «Ala na, ndəhay daa səkway ŋga
*Abəraham, kwa ndaw pal dasi ala masa beke na, daa ba səlak! Kaa ka
ləvndar mey a, a da pəskandar daa beke na, kwara?»
34 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, kwa waawa
ma key mebərey na, aŋga beke maja mebərey fa wa.
35 Nəka, beke na, a sləfmara a wuzlah ndəhay masa da way bay aŋga
ba, ama bəzey ŋga ndaw ŋga way a na, a sləfmara a wuzlah ndəhay da
way a.
36 Anda keɗe, da ara yah, Bəzey ŋga Gazlavay, ma pəskakwar daa beke
na, ka da njam akwar beke hay saba fara fara.
37 Ahaw, ya səra akwar na, ndəhay daa səkway ŋga Abəraham. Ama
akwar fa səpmaya ŋga kəɗey vagay, maja mey aɗaw ta mbəzkwar aa
mevel daa ba.
38 Yah na, ya kedey mey masa Papay ma wuzdiwa. Akwar na, ka kam
cek masa papakw akwar ma kadakwara.»

8:23 8.23 3.31 * **8:24 8.24** Yah na, ara Yah: Gazlavay a wuzar vaw a Mawiz, a ləvar: «Mezəley aɗaw na, "Yah na, ara Yah"» Nəka Mab 3.14, asaya, nəka Iz 43.10. **8:24 8.24** 13.19 **8:28 8.28** 3.14; 4.34; 5.18 **8:30 8.30** 2.23 **8:31 8.31** 14.15; 15.8 **8:33 8.33** Mt 3.9; Rm 4.12 **8:34 8.34** Rm 6.16, 20; 2Pi 2.19 **8:35 8.35** Mab 21.2 **8:36 8.36** Gal 5.1 **8:37 8.37** 5.18

39 A mbəɗdamara saya, a ləvmar: «Ala na, ndəhay daa səkway ŋga
Abəraham.» Yesu a ləvtar: «Da akwar ndəhay daa səkway ŋga Abəraham
na, anja ka kam cek anda aŋga ma ka la.
40 Ama wure keɗe, akwar fa səpmaya ŋga kəɗey vagay, yah, ndaw masa
ma wuzdakwara mey masa yah ma cəndərwa ta sləmay aɗaw fa Gazlavay.
Ya fa ləvkwar, Abəraham na, ta key cek anda akwar ma kamara kaa na,
daa ba.
41 Akwar na, akwar fa kam cek anda papakw akwar ma ka.»

A mbəɗdamara a Yesu, a ləvmar: «Ala na, bəza hay ŋga ndaw mekele
ba, Papa ala na, pal, ara Bay Gazlavay.»
42 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Da Gazlavay ara Papakw akwar na,
anja ka wuɗmaya la, maja ya sawa da cakay a, asaya, yah feɗe maja aŋga.
Ya sawa na, ŋga ray aɗaw ba, ama ara aŋga ma slərdiwa.
43 Kaa ka cəndamara mey aɗaw ba na, maja me? Ara maja akwar ma
gəmam ŋga jəkam sləmay fa mey aɗaw ba.
44 Anda keɗe, papakw akwar na, *Sataŋ, bay-malula. Ka kam cek hay
cəpa na, masa ma mbafar a papakw akwar a gway. Dəga daa mezley ŋga
bəla na, papakw akwar, bay-malula ha, fa kəɗta ndəhay vagay. Asaya, a
ŋjey daa cəveɗ masa fara fara ba səlak, maja mey masa fara fara fa bawa
da mey aŋga daa ba. Membərzley na, aa da mey aŋga, maja ara ndaw
membərzley. Membərzley tabiya na, a sawa ta fa vəɗa.
45 Yah na, ya faa guzlkwar mey masa fara fara. Da ray ŋgene, ka təɓmara
mey aɗaw ba cəŋga.
46 Ndaw pal da wuzlah akwar ma gwa ŋga ləvya ya ta key mebərey la
na, wa? Kaa da ya faa guzlkwar mey masa fara fara na, ka təɓmara ba,
maja me?
47 Ndaw ma ləvey Gazlavay ara Papaha na, a jəkfar sləmay fa Gazlavay
a. Ama akwar na, bəza hay ŋga Gazlavay ba. Ara maja ŋgene, akwar ma
jəkam sləmay fa mey aŋga ba may.»

Yesu a fəna Abəraham na, kwara?

48 *Jəwif hay a mbəɗdamara a Yesu, a ləvmar: «Ala maa guzlmaka, ya
ləvam kah, ndaw *Samari ŋga tede, kah ta malula da ray heyey na, ara
aŋga fara.»
49 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Kay, malula da ray aɗaw daa ba, ama
a key ya həslar ray a Papay. Akwar na, ka gəmam ŋga həslmaya ray ba.
50 Kaazla yah ta ray aɗaw, ya fa wuɗey ndaw ŋga həslya ray daa ba,
ama ndaw pal daha, a həslya ray la, ara aŋga ma da ɗəsla mey a.
51 Ya fa ləvkwar fara fara, ndaw ma cənya mey na, fa da məcey daa ba
ŋga sərmataw.»
52 Jəwif hay heyey a mbəɗdamara, a ləvmar: «Wure keɗe, ya ta sərmara
cay, kah na, ta malula da ray fara, maja *Abəraham ta məcey sem, ndəhay
ma təla mey ŋga Gazlavay ta məcam sem may. Kaa kah na, ka ləvey:
“Ndaw ma cənya mey na, fa da məcey daa ba ŋga sərmataw” na, kwara?
53 Abəraham, papaŋ ŋga papa ala hay ma!, ta məcey sem. Kaa kah na,
ka fəna Abəraham a daw? Asaya, ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay may
ta məcam sem. Kaa ka pa ray akah na, ŋga wa may wa?»

8:39 8.39 8.33 **8:41 8.41** Mew 32.6; Iz 63.16 **8:42 8.42** 1Jŋ 5.1 **8:44 8.44** MC 3.1-5; 1Jŋ 2.4; 3.8 **8:46 8.46** 2Kwr 5.21; 1Pi 2.22; 1Jŋ 3.5 **8:47 8.47** 10.27; 18.37 **8:48 8.48** 4.9; 7.20; 10.20; Mk 3.21-22 **8:50 8.50** 7.18 **8:51 8.51** 5.24 **8:53 8.53** 4.12

54 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Da ya fa həsley ray na, mehəsley-ray aɗaw a, ara cek ŋga tede. Ma həslya ray na, ara Papay, ndaw masa akwar ma ləvam: “Ara Gazlavay ala” heyey.
55 Ama ka sərmara ndaw a ba, si yah pal ma səra. Da ya ləvey ya səra ba na, ŋgene yah, ndaw membərzley anda akwar. Ama yah na, ya səra ndaw aha, asaya, ya fa jəkfar sləmay, ya fa təɓa mey aŋga.
56 Abəraham, papaŋ ŋga papakw akwar, taa səmey la ga maja a wulkey a hətar masawa aɗaw la a bəla. Ahaw, ta hətar la, taa səmey la maja.»
57 Da ray ŋgene, Jəwif hay aa guzlmar, a ləvmar: «Mevey akah a wusa kwakwar zlam ba kaa gway na, ka hətərwa Abəraham a na, dama?»
58 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, dəga Abəraham ta yawa daa ba araŋ na, “Yah na, ara Yah.”»
59 Da ray ŋgene, mahura hay ŋga Jəwif hay aa kwalam aŋgwa ŋgaa zekey Yesu a vagay. Ama Yesu ta’, a ɓey, a bawa la daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay.

9

Yesu a wurey dey ŋga ndaw-wulaf

1 Pas pal daha, Yesu fa pəkey daa berney ŋga *Jeruzelem. Feteɗe, a hətey ndaw daha. Ndaw aha, aŋga wulaf dəga ŋga mayawa aŋga.
2 Gula hay ŋga Yesu aa cəfɗamara Yesu a, a ləvmar: «Bay ala, ndaw keɗe a yawa, aŋga wulaf na, maja me? Ara maja mebərey aŋga daw? Da daa ba, maja mebərey ŋga ata papaha ta mamaha daw?»
3 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ara maja mebərey aŋga ba, asaya, ara maja mebərey ŋga ata papaha ta mamaha ba may. Ndaw aha, aŋga wulaf na, ara amba Gazlavay a ka sləra aŋga da ray a.
4 Pas, aa daha ɗagay kaa na, maaya na, ya kakwa sləra ŋga ndaw ma slərdiwa, ba na, ya da hətkwa har saba, maja tavaɗ fa da key, kwa ndaw fa da gwa ŋga ka sləra ha daa saba.
5 Daa masa yah da bəla keɗe na, ara yah ma waɗa bəla ha.»
6 Fa dəɓa ha, aŋga maa guzley la anda keɗe na, tef! a təfey meesleɓ a hwayak, ta’, a ɗey hahay ta meesleɓ e, a kwarara fa dey ŋga ndaw-wulaf heyey,
7 a ləvar: «Daw ta pərarawa dey daa wurak ŋga yam ŋga Siləwe.» (Siləwe he a wuɗey ŋga ləvey «ndaw-meslərey.») Ta’, ndaw-wulaf heyey a daw a pərarawa dey daa wurak a, a vəhwa na, a hətar dey dəɓa.
8 Meseembew aŋga hay ta ndəhay ma hətmar maamandaw fa rəkey heyey na, a hətmar aŋga fa hətar dey dəɓa, a ləvam: «Keɗe na, ara ndaw ma rəkey maamandaw feɗe heyey, ba diya?»
9 Ndəhay siya a ləvam: «Ahaw, ara aŋga.» Siya hay may a ləvam: «Ara aŋga ba, ara ndaw ma lawa cəla.» Ndaw a, a ləvtar: «Ahaw, ara yah, ndaw-wulaf heyey.»
10 Ta’, ndəhay a, aa cəfɗamara, a ləvmar: «Kaa, dey akah a wurey kwara?»
11 Ndaw a, a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ndaw mezəley Yesu daha, ta’, a ɗey hahay, a kwarayawa fa dey aɗaw, fa dəɓa ha, a ləvya ŋga daw ŋga pərarawa dey daa wurak ŋga yam ŋga Siləwe. Da ray ŋgene, ta’, ya daw. Masa yah ma pərarawa cay na, ya hətar dey dəɓa.»

8:55 8.55 4.34; 7.28-29 **8:58 8.58** 1.1; 17.5 **8:59 8.59** 10.31 **9:2 9.2** Mab 20.5; Ez 18.20; Lk 13.2, 4 **9:3 9.3** 11.4 **9:4 9.4** 5.17 **9:5 9.5** 8.12 **9:6 9.6** Mk 8.23 **9:8 9.8** SNM 3.10

12 Ndəhay a, aa cəfɗamara, a ləvam: «Ndaw aha, aŋga dama?» A ləvtar:
«Ya səra ba.»
13 Ta', a handamara ndaw masa Yesu ma wurara dey heyey fa *Fariza
hay,
14 maja Yesu a ɗey hahay, a wurara dey ŋga ndaw a na, ta *pas
meməskey-vaw.
15 Fa dəɓa ha, Fariza hay a, aa cəfɗamara ndaw aha saya, a ləvmar:
«Haa ka hətar dey anda keɗe na, ndaw aha, a kada na, kwara?» A ləvtar:
«A kwarayawa hahay fa dey. Ta', ya pəra dey a, cay, ta', ya hətar dey
dəɓa.»
16 Ndəhay siya da wuzlah Fariza hay a, a kam yawa da wuzlah ata. Siya
hay a ləvam: «Ndaw ma key cek anda keɗe na, ara Gazlavay ma slərdərwa
ba, maja a key sləra ta pas meməskey-vaw, ara cek masa kwakwas aləkwa
ma təka sem, ba diya?» Siya hay a ləvam saya: «Ndaw ta mebərey da ray
na, a gwa ŋga key maazla anda keɗe daw?» Anda keɗe, a kam yawa ga
haa a wuɗkam ɗay da wuzlah ata.
17 Fa dəɓa ha, ta', aa cəfɗamara ndaw masa Yesu ma wurara dey heyey
saya, a ləvmar: «Kaa kah may, ka da ləvey da ray ndaw ma wurkawa dey
keɗe na, kwara?» A mbəɗdatara, a ləvtar: «Yah na, ya ləvey ara *ndaw
ma təla mey ŋga Gazlavay.»
18-19 Ndaw aha a yawa aŋga wulaf, ama wure keɗe dey aŋga ta wurey
sem na, mahura hay ŋga *Jəwif hay a təɓmara mey a ba, si ata maa
cəfɗamata ata papaha ta mamaha la ɗagay. Ta', a zəlmatərwa, a ləvmatar:
«Keɗe na, ara bəzey akwar daw? A yawa na, fara fara aŋga wulaf daw?
Yaw, kaa wure keɗe aŋga fa hətar dey na, kwara?»
20 A mbəɗdamatara, a ləvmatar: «Fara fara, ya sərmara ara bəzey ala,
a yawa na, aŋga wulaf.
21 Ama ya sərmara cek ma key ta aŋga ba, asaya, ya sərmara ndaw ma
wurara dey keɗe ba may. Cacəfɗamara aŋga ray aŋga, ara bəzey saya
daw? A gwa ŋga wuzdakwara.»
22 Ata papaha ta mamaha aa guzlam anda keɗe na, maja fa zluram ta
mahura hay ŋga Jəwif hay masa da wuzlah Fariza hay heyey. Mahura hay
a, ta cəmam ɗay ata sem, a ləvam kwa waawa ma pa Yesu la ŋga *ndaw
masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay na, ŋgene a badamara ndaw
aha daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay.
23 Ara maja ŋgene, ata papaha ta mamaha heyey maa guzlam, ma ləvam:
«Ara bəzey saba, cacəfɗamara taw!»
24 Fariza hay a, a zəlmərwa ndaw masa Yesu ma wurara dey heyey saya,
a ləvmar: «Wuzdandara fara fara ta mezəley ŋga Gazlavay, maja ala na,
ya sərmara ndaw ma wurkawa dey keɗe, ara ndaw ta mebərey.»
25 A mbəɗdatara, a ləvtar: «Ayəwa, da aa ta mebərey, da aa ta mebərey
daa ba na, ya səra ba. Ama yah ma sərey na, cek pal. Zleezle na, yah
wulaf, ama wure keɗe, dey aɗaw ta wurey cay, ya fa hətar dey dəɓa.»
26 Ndəhay a, a ləvmar saya: «Kaa ndaw aha na, a kaka me? A wurkawa
dey a na, kwara?»
27 A mbəɗdatara, a ləvtar: «Yah ma wuzdakwara cay, ama ka wuɗam
ŋga jəkfamaya sləmay ba. Kaa ka wuɗam ya wuzdakwara saya na, kwara?
Ayəwa, da ka wuɗam ŋga key gula aŋga hay may kwa?»
28 Da ray ŋgene, a cəɗmara ndaw aha, a ləvam: «Hey! Gula aŋga na,
kah! Ala na, gula hay ŋga *Mawiz.

9:14 9.14 5.9 **9:16 9.16** 7.43; 9.33; 10.19 **9:17 9.17** 4.19 **9:22 9.22** 7.13; 12.42; 19.38; 20.19

29 Ala na, ya sərmara Gazlavay taa guzlar la a Mawiz, ama ndaw keɗe
na, ya sərmara a sawa dama, ba.»
30 Ndaw a, a mbəɗdatara, a ləvtar: «Aayaa! Akwar ta rəzlmaya sem,
maja ka sərmara ndaw a, a sawa na, dama ba. Kaa, aŋga na, ta wuryawa
dey aɗaw sem!
31 Ya sərkwa ndəhay ta mebərey na, Gazlavay a jəkfatar sləmay ba. Ama
da ndaw a nar ray a Gazlavay, a kar cek anda aa ma wuɗey na, ŋgene, a
jəkfar sləmay la.
32 Dəga ŋga menjey aləkwa na, ya ta cənkwa ndaw ma wurey dey ŋga
ndaw ma yawa, aŋga wulaf la daw?
33 Da ndaw aha, ara Gazlavay ma slərdərwa ba na, a gwa ŋga key cek
anda keɗe ba.»
34 A mbəɗdamara, a ləvmar: «Kah na, ndaw ta mebərey fara fara dəga
ŋga mayawa akah, kaa ka wuɗey ŋgaa sərkadandar cek may daw?» Da
ray ŋgene, ta', a badamara daa way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay.
35 Yesu a cənda na, ta badamara ndaw masa aŋga ma wurara dey heyey
sem. Ta', a daw a hətfar, a ləvar: «Kah ma pa *Bəz ŋga Ndaw la ŋga ndaw
akah fara fara daw?»
36 Ndaw a, a mbəɗdara, a ləvar: «Bəz ŋga Ndaw na, ara wa, Bay
Mahura? Wuzdiwa cey, amba ya pa ŋga ndaw aɗaw fara fara na!»
37 Yesu a ləvar: «Ka fa hətar ndaw aha ta dey akah, ara yah, ndaw maa
guzlka keɗe!»
38 Ndaw aha, a ləvar: «Ya paka ŋga ndaw aɗaw fara fara, Bay Mahura!»
Ta', ndaw aha a regedey fa mey aŋga.

Yesu a wata wulaf hay ta ndəhay ta mebərey

39 Yesu aa guzley ta mey-meŋgey dəɓa, a ləvey: «Ya sawa a bəla keɗe ŋga
wuzdatara a ndəhay na, wulaf hay a da hətmar dey, ndəhay ma hətmar
dey may, a da təram wulaf hay.»
40 Ndəhay *Fariza hay siya masa da cakay a, a cəndamara Yesu maa
guzley anda keɗe na, ta', aa cəfɗamara, a ləvmar: «Kaa, ala na, wulaf hay
may daw?»
41 Yesu a mbəɗdatara, ləvtar: «Da akwar ndəhay wulaf hay na, ŋgene
fara fara akwar ta mebərey daa ba. Ama wure keɗe, ka ləvam akwar fa
hətmar dey, maja ŋgene, ka da njam ta mebərey da ray.»

10

Mey-meŋgey ta ndaw-mecəkwer

1 Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Ya fa ləvkwar fara fara, ndaw ma
mbəzey a gezleŋ təɓaŋ hay taa mey-mbew ba, ama a mbəzey ta ray-way
na, ndaw a ŋgene ara ndaw-mayal ma sla ɗay ŋga ndaw.
2 Ama ndaw ma mbəzey a gezleŋ təɓaŋ hay taa mey-mbew na, ndaw a
ŋgene ara mecəkwer * ŋga təɓaŋ hay a.
3 Ndaw ma jəɗta təɓaŋ hay ta tavaɗ a wurara mey-mbew ŋgada
mecəkwer e, asaya, təɓaŋ aŋga hay, a cəndamara ɗay aŋga. A zəlta təɓaŋ
hay a pal pal ta mezəley ata, a badatərwa a palah.
4 Masa ta badatərwa cəpa cay na, mecəkwer e, a kəzley fa mey ata, təɓaŋ
hay a, a səpmar wurzay maja a sərmara ɗay aŋga.

9:29 9.29 7.27; 8.14 **9:31 9.31** Ps 66.18; MM 15.29; Iz 1.15 **9:33 9.33** 3.2 **9:34 9.34** 9.2 **9:37 9.37** 4.26 **9:39 9.39** 5.22 **9:40 9.40** Mt 15.14; 23.26 **9:41 9.41** 15.22 * **10:2 10.2** mecəkwer: Ara bay ŋga təɓaŋ hay, a kəzley fa mey ŋga təɓaŋ aŋga hay. **10:4 10.4** 10.27; CWJ 14.4

5 Anda keɗe, da ara ndaw mekele na, təɓaŋ hay a fa da səpmara daa ba
səlak, ama a da hwam ta ndaw aha maja a sərmara ɗay aŋga ba.»
6 Yesu aa guzltar ta mey-meŋgey anda keɗe, ama ndəhay a cəndamara
mabara ŋga mey a ba.

Yesu a ləvey, aŋga ndaw-mecəkwer maaya

7 Yesu aa guzley saya, a ləvey: «Ya fa ləvkwar fara fara, yah na, mey-slam
ŋga təɓaŋ hay.
8 Ndəhay tabiya ma samawa teeseɗ da ray aɗaw † ma mbəzam a gezleŋ
təɓaŋ hay a na, ara mayal hay ma bəzla ndəhay. Ama təɓaŋ hay a, ta
cənmatar mey daa ba.
9 Yah na, mey-slam. Da ndaw a mbəzwa ta fa yah na, ya ləhda. Ndaw
a, a gwa a mbəzey, a bawa ta mandərzay ba. Asaya a gwa ŋga hətey cek
mezəmey.
10 Ndaw-mayal a sawa na, ŋga leley, ŋga kəɗey ndaw vagay, asaya, ŋgaa
zəɗey ndaw. Ama yah na, ya ta sawa la a bəla amba ndəhay a hətam heter
mendəvey ba ma fəna ma fəna.
11 «Yah na, ndaw-mecəkwer maaya. Ndaw-mecəkwer maaya na, a vəlda
ray aŋga maja təɓaŋ aŋga hay.
12 Ndaw ma səkərey maja dala daada gway na, ara ndaw-mecəkwer
fara fara ba. Təɓaŋ hay masa aŋga ma səkərata na, ara ŋga aŋga hay
ba. Da ndaw aha a hətar gədey-ley fa sawa ŋgada fa təɓaŋ hay a na, a
hway, a mbəkdata. Anda keɗe, gədey-ley a kərzey təɓaŋ hay a, siya hay,
a kwakwacam ray.
13 Ndaw ma səkərey maja dala, ma hway, ma mbəkdata təɓaŋ hay na,
aa fa wulkey fa təɓaŋ hay a daa ba.
14 «Yah na, ndaw-mecəkwer maaya. Ya sərta təɓaŋ aɗaw hay, təɓaŋ
aɗaw hay may a sərmaya,
15 anda Papay ma sərya, yah may, ya səra Papay. Ya vəlda ray aɗaw
maja təɓaŋ aɗaw hay.
16 Səkway ŋga təɓaŋ aɗaw hay mekele daha ‡, ama ata da wuzlah təɓaŋ
hay keɗe daa ba. Si ya handatərwa a wuzlah keɗe hay may, amba a
cəndamara ɗay aɗaw. A da cəmam ta təɓaŋ hay a keɗe, a da njam daa
slam a, dasi har ŋga ndaw-mecəkwer pal.
17 «Papay fa wuɗya maja ya da vəlda ray aɗaw ŋga məcey, amba fa
dəɓa ha, ya sləkɗawa daa meməcey.
18 Kwa ndaw ma gwa ŋgaa zəɗda ray aɗaw na, daa ba, si yah ma təɓa
ŋga vəlda ray aɗaw ŋga məcey. Ya gwa ŋga vəlda ray aɗaw ŋga məcey,
asaya, ya gwa ŋga hətar aa slam a. Keɗe na, ara cek masa Papay ma ləvya
ŋga key.»
19 Masa Yesu maa guzley la anda keɗe na, *Jəwif hay a kam yawa da
wuzlah ata saya.
20 Ndəhay ga da wuzlah ata a ləvam: «Aŋga ta cek da ray, aŋga malula.
Ka jəkam sləmay fa mey aŋga na, maja me?»

10:6 10.6 16.25 † **10:8 10.8** Ndəhay tabiya ma samawa teeseɗ da ray aɗaw: Yesu aa guzley feɗe na, da ray ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay ba. Ama aa guzley da ray ndəhay ma pamara ray ata ŋga Kəriste, ndaw ma da ləhdata ndəhay daa meɓərey. **10:8 10.8** Jer 23.1-2; Ez 34.2-3 **10:9 10.9** 14.6; Ps 23.2; Ez 34.14 **10:11 10.11** ndaw-mecəkwer maaya: Ps 23.1; Ez 34.11-16; Jer 23.3; Mt 18.12-14; Heb 13.20; CWJ 7.1; ***a vəlda ray aŋga:*** 15.13; Rm 5.8; 1Jŋ 3.16 **10:12 10.12** SNM 20.29 **10:14 10.14** 10.27; 2Tm 2.19 **10:15 10.15** Mt 11.27 ‡ **10:16 10.16** Səkway ŋga təɓaŋ aɗaw hay mekele daha: Yesu aa guzley da ray ndəhay masa Jəwif hay ba hay ma da təɓmara mey aŋga. **10:16 10.16** 11.52; Iz 56.8; Ez 34.23-24; 1Pi 2.25 **10:17 10.17** 3.35; 5.18 **10:18 10.18** 4.34 **10:19 10.19** 9.16 **10:20 10.20** 8.48

21 Ndəhay siya a ləvam: «Ndaw ta cek da ray na, aa guzley anda keɗe
ba. Malula na, a gwa ŋga wurey dey ŋga ndaw-wulaf daw?»

Mey da ray Jəwif hay ma rəsmara Yesu saya

22 Fa mevey a, fa mevey a, *Jəwif hay fa kam gwagway ŋga sərfedey
mewurey *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay da *Jeruzelem. Daa ŋgene,
gwagway a ta wuswa cay saya. Ara ta kiya memeɗ.
23 Yesu fa pəkey dasi balak masa ata ma zəlmara Balak ŋga *Salamaŋw
daa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay a.
24 Feteɗe, Jəwif hay a zlərmar ray, a ləvmar: «Ka fa həɓndar ray kalah
kaa na, haa ta vara? Da kah *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga
ləhdata ndəhay heyey na, kadandara la fara fara gway taw!»
25 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ya ta kadakwara cay, ama akwar ma
təɓmara daa ba. Maazla hay tabiya masa yah ma kata na, ara ta gədaŋ
ŋga Papay. Maazla hay a fa wuzda mey da ray aɗaw.
26 Ama akwar na, ka təɓmara ba maja akwar da wuzlah ndəhay aɗaw
hay ba.
27 Ndəhay aɗaw hay a na, ata anda təɓaŋ hay, a sərmara ɗay aɗaw, ya
sərta pal pal. Da ya fa daw na, ata fa səpmaya wurzay.
28 Ya da vəltar heter mendəvey ba, fa daa zəɗam daa ba ŋga sərmataw.
Kwa ndaw ma da gwa ŋga pərslata dasi har aɗaw na, daa ba.
29 Papay, ndaw ma vəldatiwa na, a fənta cek hay tabiya. Anda keɗe, kwa
ndaw fa da gwa ŋga pərslata dasi har ŋga Papay na, daa ba may.
30 Ala ta Papay na, sləra ala letek.»
31 Jəwif hay aa kwalam aŋgwa saya amba aa zakamara Yesu vagay.
32 Ama Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Ya ta key maazla hay maaya la ga
fa mey akwar ta gədaŋ ŋga Papay. Kaa ka daa zakamaya ta aŋgwa vagay
na, maja maazla wura?»
33 Jəwif hay a, a mbəɗdamara, a ləvmar: «Ya ta wuɗam ŋgaa zakamaka
ta aŋgwa vagay maja maazla maaya masa kah ma ka na, daa ba. Ama ya
wuɗam ŋgaa zakamaka na, maja kah ma cəɗa Gazlavay. Asaya, kah na,
ndaw-magədaŋ ŋga tede gway na, kaa ka pa ray akah ŋga Gazlavay na,
kwara?»
34 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Daa kwakwas akwar mawuzlalakaya,
Gazlavay a ləvey: “Akwar na, gazlavay hay.”
35 Ya fa sərkwa mey mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay na,
meevəsey aŋga daa ba, ba diya? Daa ɗerewel ŋga Gazlavay a zəlam
gazlavay hay na, ndəhay masa Gazlavay maa guzltar.
36 Yah na, Papay ta walaya la, ta slərdiwa la a bəla. Ya ta ləvey la, yah
na, Bəzey ŋga Gazlavay, ama ka ləvam a key ya cəɗa Gazlavay a. Kaa, kaa
guzlam anda keɗe na, kwara?
37 Da ya fa kata sləra hay masa Papay ma vəldatiwa daa ba na, ŋgene
akwar fa da təɓmara mey aɗaw daa ba.
38 Ama da ya fa kata, ka təɓmara ba cəŋga na, təɓmara mey aɗaw maja
maazla hay masa yah ma kata tarah taw, amba ka sərmara maaya maaya
Papay aa ta yah, yah may, yah ta Papay.»
39 Mahura hay ŋga Jəwif hay a səpam cəveɗ ŋga kərzamara Yesu saya.
Ama Yesu ta ləhfatar sem.

10:23 10.23 SNM 3.11 **10:24 10.24** Lk 22.67 **10:25 10.25** 5.36 **10:26 10.26** 16.9 **10:27 10.27** 8.47; 10.3, 14 **10:28 10.28** 5.24; 6.39 **10:30 10.30** 5.18; 17.21 **10:31 10.31** 11.8 **10:33 10.33** Lev 24.16; Mt 26.65 **10:34 10.34** Ps 82.6 **10:36 10.36** 1.34 **10:38 10.38** 10.25 **10:39 10.39** 7.30; 8.20

40 Yesu ta', a zləŋgey a dey-wayam ŋga Jurdeŋ saya, aa slam masa *Jaŋ-
Baptis ma zlar ŋga katar *baptem a ndəhay da hwaɗ a heyey. Ta', a njey
feteɗe ɗar ga.
41 Ndəhay ga a samawa a cakay a, aa guzlam da ray a, a ləvam: «Jaŋ-
Baptis na, ta key maazla kwa dey pal daa ba, ama mey masa aa maa guzlda
da ray ndaw aha keɗe na, ara mey fara fara, membərzley da hwaɗ a daa
ba.»
42 Anda keɗe, ndəhay ga feteɗe a pamara Yesu ŋga ndaw ata fara fara.

11

Yesu, a sləkɗadərwa Lazar daa meməcey

1-2 Ndaw da slala Betani daha mezəley Lazar. Dam-mamaha hay cew
daha, ara ata Marta ta *Mari. Mari a na, ara ŋgwas masa ma wucar ɓərdey
fa salay ŋga Bay Mahura Yesu, ma takwaɗa ta eŋgwec ŋga ray aŋga heyey.
Pas pal daha, vaw a car a Lazar.
3 Dam-mamaha hay a, ta', a sləram ndaw fa Yesu ŋga ləvmar: «Bay
aɗaw, jam akah masa kah ma wuɗa kalah heyey na, aa maaya daa ba.»
4 Yesu ma cənda mey a la na, ta', a ləvtar a gula aŋga hay: «Macay ŋga
Lazar a na, fa da kəɗa daa ba. Ama a key amba a wuzdərwa gədaŋ ŋga
Bay Gazlavay, asaya, amba ndəhay a həslmaya ray, yah, Bəzey aŋga.»
5 Yesu na, a wuɗta ata Marta ta Mari leŋ Lazar a kalah.
6 Ama, masa aa ma cənda Lazar aa daa macay na, ta ŋgene he cəpa, aa
manjakaya daa slam aha cəŋga haa ɗar cew.
7 Fa dəɓa ha, ta', a ləvtar a gula aŋga hay: «Vəhkwa aa hwayak ŋga
*Jude.»
8 Gula aŋga hay a, a mbəɗdamara, a ləvmar: «Kay! Bay ala, daa ɗar
hay a keɗe na, *Jəwif hay siya feteɗe fa səpmaka ŋgaa zekey ta aŋgwa
vagay, ba diya? Kaa ka wuɗey ya vəhkwa a Jude saya na, kwara?»
9 Yesu a ləvtar: «Daa mevərndey pal na, ɓərey kuraw a ray a cew, ba
diya? Fara fara, da ndaw a pəkey taa pas na, a hətar dey maaya maaya, a
təɗey ba, maja slam fa weɗey.
10 Yaw, da ndaw a pəkey ta tavaɗ na, a təɗey maja ləvaŋ.»
11 Masa aŋga maa guzley anda keɗe na, ta', a ləvtar saya: «Jam aləkwa
Lazar ta ney sem aa ɗar, ama ya daw la ŋga sləkɗadərwa.»
12 Gula aŋga hay a, a mbəɗdamara, a ləvmar: «Bay ala, da a key a ney
aa ɗar na, a sləkɗey la.»
13 Fara fara, Yesu a wuɗey ŋga ləvtar na, Lazar ta məcey sem, ama gula
aŋga hay a, a cəndamara na, anda ara ɗar fara gway.
14 Ta', Yesu a kadatara mabara ŋga mey a dəɓa, a ləvtar: «Lazar ta
məcey sem.
15 Ya faa səmey maja yah ma daw fa Lazar a daa ba araŋ. Wure keɗe
amba ka təɓmara mey aɗaw na, nakwa la fa vəɗa.»
16 Anda keɗe, *Tuma masa ata ma zəlmara Didim * a ləvtar a gula hay
siya: «Nakwa la, aləkwa may, amba ya məckurwa bama ta Bay aləkwa.»

Mey da ray Yesu, ndaw ma vəley heter mendəvey ba

17 Masa Yesu ma wusey cay a Betani heyey na, a cənda Lazar ta key ɗar
məfaɗ cay daa cəvay.

10:40 10.40 1.28 **10:41 10.41** 1.29-34; 3.27-28 **10:42 10.42** 2.23 **11:1-2 11.1-2** 12.1-3; Lk 10.38-39 **11:3 11.3** 11.36 **11:4 11.4** 9.3; 17.1 **11:8 11.8** 8.59; 10.31 **11:9 11.9-10** 8.12; 12.35-36 **11:11 11.11** Mt 9.24 * **11:16 11.16** Didim: Ara ta mey Gərek anda meləvey «cek ŋga dey». **11:16 11.16** Mk 14.31; Rm 6.8; ***Tuma:*** 20.24

18-19 Ndəhay *Jəwif hay ga ta samawa la da *Jeruzelem aa vagay a, maja
slala Betani ta Jeruzelem na, ata gweegwe, a key kəlemeeter maakar gway.
A samawa ŋga camatar har ŋgada ata Marta ta *Mari maja vagay ŋga
məlma ata ha.
20 Masa Marta ma cənda Yesu fa sawa na, ta', a hway ŋga cadərwa ray.
Mari na, manjakaya da way.
21 Marta a ləvar a Yesu a: «Bay Mahura, da kah ma sawa la fiyaw na,
anja məlma aɗaw fa da məcey daa ba.
22 Ta ŋgene he cəpa, ya səra, kwa wure keɗe cek masa kah maa cəfɗey
fa Gazlavay na, a vəldakawa la.»
23 Ta', Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Məlmakw a na, a sləkɗawa la daa
meməcey.»
24 Marta a ləvar: «Ahaw, ya səra na, a sləkɗawa la ta pas mendəvey ŋga
bəla, masa ndəhay tabiya ma da sləkɗamawa daa meməcey.»
25 Ta', Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Yah, ray aɗaw na, ya sləkɗadatərwa
ndəhay daa meməcey, asaya, ya vəltar heter mendəvey ba. Ndaw ma paya
ŋga ndaw aŋga fara fara na, kwa a məcey na, a sləkɗawa la daa meməcey
a.
26 Asaya, ndaw ma hətey heter mendəvey ba ha maja aa ma paya ŋga
ndaw aŋga fara fara na, fa da məcey daa ba ŋga sərmataw. Ka wulkey da
ray mey a keɗe na, kwara? Ka təɓa mey a, aa mevel akah daw?»
27 Marta a mbəɗdara, a ləvar: «Ahaw, Bay Mahura, ya təɓa. Ya səra kah
na, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay. Kah na, Bəzey
ŋga Gazlavay, ndaw masa aa ma ləvey a sawa la a bəla heyey.»

Yesu, a təway maja Lazar

28 Masa Marta maa guzley la anda keɗe na, ta', a vəhey a way. Aa səkar
mey a *Mari, a ləvar: «Bay Mahura ta sawa la, faa cəfɗaka.»
29 Mari a cənda na, ta', a sləkɗey wure ŋgene, a daw fa Yesu,
30 maja Yesu a na, ta wusey a slala ha daa ba araŋ, ama aŋga daa slam
masa Marta ma cadərwa ray heyey cəŋga.
31 *Jəwif hay ma samawa ŋga camar har a Mari heyey, a nəkmara na,
Mari ta sləkɗawa sem da way, a bawa fiyaw. A wulkam na, Mari a, a daw
a mey cəvay ŋga təwawa. Ta', a səpmar wurzay.
32 Mari a wusey aa slam masa Yesu aa da hwaɗ a. Aŋga ma hətar Yesu
a na, ta', a təɗey asi salay aŋga, a ləvar: «Bay Mahura, da kah ma sawa
la fiyaw na, anja məlma aɗaw fa da məcey daa ba.»
33 Yesu a nəka na, ata Mari ta Jəwif hay da cakay a heyey, fa təwam. Da
ray ŋgene, mevel ŋga Yesu a kuɗferey,
34 aa cəfɗata, a ləvtar: «Ka jəhmara vagay a na, dama?» A mbəɗdamara,
a ləvmar: «Bay Mahura, sawa, nəka taw!»
35 Yesu ta', a təway.
36 Jəwif hay a, aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Nəkmara cey, fa
təway, a wuɗa Lazar a kalah!»
37 Ama siya hay da wuzlah ata a ləvam: «Aŋga ma wurara dey ŋga ndaw-
wulaf heyey na, kaa a gwa ŋga təka meməcey ŋga Lazar a ba daw?»

Yesu, a sləkɗadərwa Lazar daa meməcey

11:21 11.21 11.32 **11:24 11.24** 5.29; 6.40, 54; Dan 12.2 **11:25 11.25** 5.21, 24; 8.51 **11:27 11.27** 1.34; 4.25 **11:32 11.32** 11.21 **11:35 11.35** Lk 19.41 **11:37 11.37** 9.6

38 Fa dəɓa ha, mevel ŋga Yesu a kuɗferey saya, ta', a daw a mey cəvay
heyey. Cəvay a na, ara vəgeɗ maavərkwakaya daa aŋgwa mahura, beeler
da mey a.
39 Yesu a ləvtar: «Gədbalamara beeler da mey a.» Marta, dam-mamaŋ
ŋga ndaw maməckaya ha, a mbəɗdara a Yesu, a ləvar: «Bay Mahura, a
da zafandakwar, maja ta key ɗar məfaɗ cay daa cəvay.»
40 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ya ta ləvka daa ba daw? Da kah ma təɓa
mey aɗaw la na, ka hətar gədaŋ ŋga Gazlavay la.»
41 Fa dəɓa ha, ta', a gədbalamara beeler heyey dəɓa. Yesu a baŋgaɗa
dey a vaɗ, a ləvey: «Papay, ya kaka suse maja kah ma jəkfaya sləmay.
42 Ya səra ka fa jəkfaya sləmay mandaw mandaw, ama yaa guzley anda
keɗe na, amba ndəhay da cakay aɗaw keɗe a təɓmara ara kah ma slərdiwa
a bəla.»
43 Masa Yesu maa guzley la anda keɗe na, ta', a wudey ta gədaŋ, a ləvey:
«Lazar, bawa!»
44 Lazar ndaw maməckaya heyey pat! a bawa, har ta salay majəwtakaya
ta maslaga, yaw, dey aŋga may masərtakaya ta zana. Yesu a ləvtar a
ndəhay: «Pəskamara, mbəkdamara ŋga daw.»

A wuɗam ŋga kəɗmara Yesu vagay
(Matiye 26.1-5; Mark 14.1, 2; Luk 22.1, 2)

45 *Jəwif hay tabiya ma samawa ŋga camar har a *Mari heyey ta hətmar
maazla masa Yesu ma ka la. Siya hay da wuzlah ata a pamara Yesu ŋga
ndaw ata fara fara.
46 Ama ndəhay siya na, a diyam fa *Fariza hay, a kadamatara cek masa
Yesu ma ka.
47 Masa ata ma cəndamara cay na, ta', *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka
kwakwas ŋga Gazlavay ta Fariza hay a zəlmatərwa mahura hay masa ma
sla yawa ŋga Jəwif hay ŋga kusey da ray mey a, a ləvmatar: «Ndaw a fa
key maazla kalah kaa na, ya da kakwa na, kwara?
48 Da mbak! ya mbəkdakwa ŋga key maazla hay anda keɗe na, ŋgene
ndəhay tabiya a da təɓmara mey aŋga. Anda keɗe, mahura hay ŋga
*Rawm a da samawa, a da pəlhamara Way-mekey-kwakwas aləkwa, asaya,
a da paslamata ndəhay aləkwa hay.»
49 Ndaw pal da wuzlah ata daha mezəley Kayif. Ara *ndaw mahura
da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta mevey a ŋgene. Ta', aa
guzltar, a ləvtar: «Akwar kaa na, kwa ka səram cek ba.
50 Cəndamara, maaya na, ndaw pal a məcey maja aləkwa tabiya, da
ray Rawma hay ma da samawa ŋga paslamandakwar tabiya daa hwayak
aləkwa.»
51 Mey masa Kayif maa guzldatara ŋgene na, ara mewulkey aŋga ba.
Ama maja ta mevey a ŋgene, aŋga mahura ŋga ndəhay ma ka kwakwas
ŋga Gazlavay na, Gazlavay ta vəlar gədaŋ la ŋgaa guzley da ray cek ma
da key: si Yesu a məcey maja Jəwif hay tabiya.
52 Yesu a məcey na, maja Jəwif hay daada ba, ama a məcey amba a
cəmtar ray ŋga bəza hay ŋga Gazlavay masa maakwacatakaya ray da bəla
cəpa ndav.
53 Dəga ta pas ŋgene, a jəwmara mey ata ŋga kəɗey Yesu vagay.

11:38 11.38 20.1; Mt 27.60 **11:42 11.42** 12.30 **11:44 11.44** 20.6-7 **11:45 11.45** 2.23 **11:47 11.47-48** 2.11; Mt 26.3-5; SNM 4.16 **11:49 11.49-50** 18.14 **11:52 11.52** 10.16 **11:53 11.53** 5.18

54 Ara maja ŋgene, Yesu a mbəkda mepəkey da wuzlah Jəwif hay. Ta’,
a daw aa slala feteɗe daha mezəley Efərayim gweegwe ta wuzlah-ley. A
njam feteɗe ta gula aŋga hay.
55 Daa ŋgene gwagway ŋga Jəwif hay mezəley «*Pak» gweegwe cay a
wuswa. Ndəhay ga da slala hay mekele mekele a diyam a *Jeruzelem. A
diyam na, dəga gwagway a araŋ amba a ɗiyam vaw, ŋga tərey maaya fa
mey ŋga Gazlavay ŋga key gwagway a.
56 Ndəhay a, a səpmara Yesu. Masa ata daa *Way-mekey-kwakwas ŋga
Gazlavay na, aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Ndaw aha, a sawa la aa
gwagway a daw? A sawa daa ba daw? Ka wulkam na, kwara?»
57 Aa guzlam anda keɗe na, maja bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka
kwakwas ŋga Gazlavay ta Fariza hay taa guzlmatar la, a ləvam: «Kwa
waawa ma səra slam masa Yesu aa da hwaɗ a na, ŋga kada amba ma daw
ma kərzarawa.»

12

Mari a mbəɗar ɓərdey fa salay ŋga Yesu
(Matiye 26.6-13; Mark 14.3-9)

1 Mendərey ɗar maakwaw ŋga key gwagway ŋga *Pak. Daa ŋgene, Yesu
a sləkɗey, a daw a Betani. Betani na, ara slala ŋga Lazar, ndaw masa Yesu
ma sləkɗadərwa daa meməcey heyey.
2 Masa aŋga ma wusey la feteɗe na, ta’, a tamar ɗaf. Marta a həlra ɗaf
a. Lazar aa da wuzlah ndəhay masa Yesu ma zəmamara ɗaf a bama.
3 *Mari a lawa reta ŋga liter ŋga ɓərdey mezəley «*nar», ɓərdey a, a
həɗkey ba. Ta’, a mbəɗdara fa salay ŋga Yesu. Fa dəɓa ha, Mari a, a
takwaɗa ta eŋgwec ŋga ray aŋga. Slam daa way a cəpa a zey ɓərdey a.
4 Da ray ŋgene, gula pal da wuzlah *gula hay ŋga Yesu mezəley Juda
Iskariyawt, ndaw ma da vəlda Yesu a har masa-gəra aŋga hay heyey, aa
guzley, a ləvey:
5 «Anja a vəldandakwara ɓərdey a na, ya həɗkadakwa dala ga *, ya
vəldakwa dala ha ŋgada masa-viya hay, ba daw?»
6 Aa maa guzley anda ŋgene na, ta wulkey ta masa-viya hay fara fara
daa ba, ama a wuɗey ŋga lala dala ha maja aŋga ndaw-mayal. Ara aŋga
ma kərza dala ŋga ata Yesu ta gula aŋga hay, fa dəɓa ha, a lala dala ha
ŋgada aŋga.
7 Maja ŋgene, Yesu aa guzlar, a ləvar: «Mbəkda ŋgwas aha cey! A key
kaa na, a ɗiya vaw aɗaw ŋgadaa cəvay cay.
8 Masa-viya hay na, akwar mandaw mandaw bama, ama yah na, ya fa
da njey da wuzlah akwar ŋga mandaw mandaw daa ba.»

A wuɗam ŋga kəɗmara Lazar vagay

9 *Jəwif hay ga a cəndamara na, Yesu sem a Betani. Da ray ŋgene, ta’,
a diyam a Betani a. A diyam na, maja Yesu daada ba, ama a wuɗam ŋga
hətmərwa Lazar, ndaw masa Yesu ma sləkɗadərwa daa meməcey heyey,
fa dey.

11:54 11.54 5.13; 7.1 **11:55 11.55** 2.13; Mesl 19.11-20; 2Mev 30.17-18 **11:56 11.56** 7.11 **12:1 12.1-3** 11.1-2 **12:2 12.2** Lk 10.40 **12:3 12.3** Lk 7.37-38 **12:4 12.4** Juda Iskariyawt: 6.71; 13.2, 27; 18.2; Mt 10.4 * **12:5 12.5** dala ga: Ta mey Gərek a ləvey «deniye» temere maakar. *Deniye* pal na, ara mawurɓay ŋga sləra ŋga ndaw fa mevərndey. **12:5 12.5** Iz 58.7; Mt 19.21; Jak 2.15-16 **12:7 12.7** 19.40 **12:8 12.8** Mew 15.11 **12:9 12.9** 11.43-44

10 Daa ŋgene, *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay
a jəwam mey da wuzlah ata ŋga kəɗey Lazar vagay may.
11 A jəwmara mey a na, maja ndəhay Jəwif hay ga fa təɓmara mey ata
daa saba. Ama a təɓam na, mey ŋga Yesu dəɓa, maja aa ma sləkɗadərwa
Lazar a daa meməcey.

Yesu a mbəzey a Jeruzelem anda bay
(Matiye 21.1-11; Mark 11.1-11; Luk 19.28-40)

12 Pepərek e, ndəhay ga ma diyam ŋga key gwagway ŋga *Pak da
*Jeruzelem heyey, a cəndamara na, Yesu fa sawa a Jeruzelem e.
13 Maja ŋgene, a ɗəslmawa mey-har hay ŋga wudez hay anda gendew,
a diyam ŋga cadamərwa ray ta Yesu a. A wudam ta gədaŋ, a ləvam:
«*Hawzana! Həlmakwa Bay Gazlavay! Anja Bay Gazlavay ŋga pəsar mey
a Bay ŋga *Israyel hay, ndaw masa aa ma slərdərwa ta mezəley aŋga.»
14 Feteɗe, Yesu a hətey bəz-zəŋgwaw daha, ta', a təpey a ray a. Ara anda
mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay zleezle, ma ləvey:
15 «Ndəhay daa berney ŋga *Siyaŋw,
ka da zluram ba.
Nəkmara, bay akwar fa sawa da ray bəz-zəŋgwaw.»
16 Daa ŋgene, gula aŋga hay a cəndamara cek ma key da wuzlah ata
ba. Ama, masa Yesu ma təpey la a vaɗ ŋga njey aa slam-meweɗey na, a
sərfadamara anja mey ŋga Gazlavay maa guzley la da ray a, asaya, ndəhay
ta kamar cek la a Yesu anda mey a maa guzley.
17 Ndəhay tabiya masa da cakay Yesu daa masa aa ma zəla Lazar daa
cəvay, ta aa ma sləkɗadərwa daa meməcey heyey na, fa kadamara mey a
ŋgada ndəhay siya.
18 Maja ŋgene, ndəhay ga ma cəndamara mey a na, a samawa ŋga
cadamara ray ta Yesu. A samawa na, maja ata ma cəndamara aŋga ma
ka maazla ha.
19 *Fariza hay aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Ndaw a keɗe na,
ya gwakwa a ray a ba! Ehe, nəkmara, ndəhay tabiya fa səpmar wurzay
cəŋga!»

Ndəhay Gərek hay a səpmara Yesu

20 Ndəhay ma diyam a *Jeruzelem ŋga həlmey Bay Gazlavay daa
gwagway ŋga *Pak na, Gərek hay da wuzlah ata daha may.
21 Gərek hay a, a diyam a cakay *Fəlep, ndaw ma sawa da Betsayda daa
hwayak ŋga *Galile. Ta', aa guzlmar, a ləvmar: «Bay ala, ya wuɗam ŋga
cey ray ta Yesu.»
22 Fəlep a sləkɗey, a daw aa guzlar a *Andəre. Fa dəɓa ha, ta', a diyam
cewete, aa guzlmar a Yesu.
23 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Pas a ta wuswa cay amba Gazlavay a
wuzdərwa gədaŋ aɗaw, yah, *Bəz ŋga Ndaw.
24 Ya fa ləvkwar fara fara, da hulfaɗ ŋga daw a kəzley a hwayak, ta
pəshey daa ba na, a da njey salalay a kəne. Ama da ta pəshey sem aa
hwiyak na, a pəcwa, a gəley, a key ray mahura.
25 Anda keɗe, kwa waawa ma wuɗa heter aŋga na, a key ŋgene, aa
zəɗda. Ama kwa waawa ma wuɗa heter aŋga ba da bəla keɗe na, a key
ŋgene, a ɓada ŋga hətey heter mendəvey ba.

12:11 12.11 11.45 **12:13 12.13** Ps 118.26; Mt 27.42; Jaŋ 1.49 **12:15 12.15** Zak 9.9 **12:16 12.16** 2.22; 17.1 **12:17 12.17** 11.42-45 **12:19 12.19** 11.48 **12:21 12.21** 1.44; Lk 19.3; 23.8 **12:23 12.23** 2.4; 12.16 **12:24 12.24-25** Mt 10.39; 16.24-25; 1Kwr 15.36

26 Kwa waawa ma wuɗey ŋga kaya sləra na, si a səpya. Aa slam masa
yah ma da daw na, ndaw ma ka sləra aɗaw a sawa la asi aɗaw. Papay a
da həslar ray ŋgada ndaw ma ka sləra aɗaw a.»

Yesu aa guzley da ray meməcey aŋga

27 «Wure keɗe, ray aɗaw fa həɓey. Ya daa guzley na, ya ləvey me? Ya
fa da ləvey, Papay, ləhdaya daa banay ma da sawa a ray aɗaw wure keɗe
na, daa ba, maja ya sawa a bəla na, ŋga ɓəsa banay a keɗe.
28 Papay, wuzdərwa gədaŋ akah amba ndəhay a həslmaka ray.» Maja
ŋgene, ɗay a cənwa da gazlavay da vaɗ, a ləvey: «Yah ta wuzdərwa gədaŋ
aɗaw cay, ama ya wuzdərwa la saya.»
29 Ndəhay makustakaya feteɗe ma cəndamara ɗay a na, aa guzlam, a
ləvam: «Ara var maa bəcey.» Ndəhay siya a ləvam: «Ara maslaŋ ŋga
Gazlavay da vaɗ maa guzlar.»
30 Ama Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Ɗay a, aa guzlwa na, ŋgada yah ba,
ama ŋgada akwar.
31 Wure keɗe, pas a ta wuswa cay amba Gazlavay a katar sariya a ndəhay
da bəla. Wure keɗe, pas a ta wuswa cay ŋga ɓəley bay-malula, ndaw ma
wa bəla keɗe.
32 Ama yah, da ta baŋgaɗamaya cay fa hwadam mazlaŋgalakaya a vaɗ
ŋga məcey na, ya da ŋgəlta ndəhay tabiya a cakay aɗaw.»
33 Yesu aa guzley anda keɗe na, a wuɗey a wuzda a da məcey na, kwara.

34 Zagaba tabiya a mbəɗdamara, a ləvmar: «Ya ta jaŋgamara la daa
ɗerewel ŋga kwakwas ala, a ləvey *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma
wala ŋga ləhdata ndəhay na, a da njey ŋga sərmataw, ba diya? Kaa kah,
ka ləvey a da baŋgaɗamara *Bəz ŋga Ndaw a vaɗ na, kwara? Bəz ŋga
Ndaw a na, ara wa?»
35 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Meweɗey aa da cakay akwar, a da njey
nekəɗey gway. Daa masa meweɗey a, aa da cakay akwar keɗe na, pəkam
da hwaɗ a, amba ləvaŋ a hətfakwar saba. Da ndaw fa pəkey daa ləvaŋ
na, a səra slam masa aa ma da daw a hwaɗ a ba.
36 Daa masa meweɗey a, aa da cakay akwar keɗe na, si ka təɓmara aa
mevel akwar, amba ka təram ŋga ndəhay ŋga meweɗey.» Masa Yesu maa
guzltar la anda keɗe na, ta', a ŋgəchey dəreŋ ta ata, a ɓey.

Mey ŋga Izay da ray Jəwif hay ma təɓmara mey ŋga Yesu ba

37 Yesu ta key maazla hay la ga fa mey ŋga *Jəwif hay, ama ta ŋgene he
cəpa, Jəwif hay a ta pamara Yesu ŋga ndaw ata fara fara daa ba cəŋga.
38 Anda keɗe, mey masa *Izay, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay, maa
guzley zleezle da ray Yesu heyey na, ta key la. Izay a, a ləvey:
«Bay Gazlavay, ma təɓa mey akah
masa ala ma kadamara na, wa?
Bay Gazlavay, ka wuzdərwa gədaŋ akah na,
ŋgada wa hay wa?»
39 Yaw, Jəwif hay a ta gwamara ŋga təɓmara mey ŋga Yesu a daa ba. Ara
anda Izay a maa guzley zleezle saya, a ləvey:
40 «Gazlavay ta wulfatara dey ata sem
amba a hətmar dey saba.

12:26 12.26 14.3; 17.24 **12:27 12.27** 12.23; Mt 26.38 **12:28 12.28** 17.1; Mt 3.17; 17.5 **12:31 12.31** 5.22; 14.30; 16.11 **12:32 12.32-34** 3.14 **12:33 12.33** 18.32 **12:34 12.34** Ps 89.37; 110.4; Ez 37.25; Jaŋ 12.23; 3.14 **12:35 12.35-36** 7.33; 8.12 **12:36 12.36** 5.13 **12:37 12.37** 16.9 **12:38 12.38** Iz 53.1; Rm 10.16

Ta rəzlta sem
amba a sərmara leŋgesl saba.
Anda keɗe, fa da mbəɗam dey ŋgada fa Gazlavay
amba ya mbəldata na, daa ba.»
41 Izay ma ləvey anda keɗe na, maja aa ma hətar gədaŋ ŋga Yesu, ta', aa guzley da ray Yesu a.
42 Ta ŋgene he cəpa na, mahura hay ŋga Jəwif hay ga ta pamara Yesu la ŋga ndaw ata fara fara cəŋga, ama a wuzdamərwa a palah ba. A zluram ta *Fariza hay maja a da badamata daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay.

43 Anda keɗe, a wuɗam na, ndəhay ŋgaa həmdamata da ray Gazlavay ma daa həmdata jak.

Mey ŋga Yesu a kərzata ndəhay ta sariya

44 Yesu aa guzley ta gədaŋ, a ləvey: «Ndaw ma paya ŋga ndaw aŋga fara fara na, a key ŋgene, a pey yah taava aɗaw ba, ama a pa ndaw ma slərdiwa ŋga ndaw aŋga fara fara may.
45 Yaw, ndaw ma hətya la na, ta hətar ndaw ma slərdiwa sem may.
46 Yah na, ndaw ma waɗa bəla. Ya ta sawa la amba kwa waawa ma paya ŋga ndaw aŋga fara fara na, a njey daa ləvaŋ saba.
47 Da ndaw a cənda mey aɗaw, a pafar leŋgesl ba na, ŋgene ara yah ma da kar sariya ŋgaa zəɗda ba. Maja yah na, yah ma sawa a bəla ŋga katar sariya a ndəhay ŋgaa zəɗam daa ba. Ama ya sawa na, amba ndəhay da bəla a ləham daa mebərey.
48 Ndaw ma wuɗya ba, asaya, ndaw ma təɓa mey aɗaw ba na, cek ma da kar sariya na, daha: ara mey aɗaw ma da kərza ta sariya ta pas mendəvey ŋga bəla.
49 Mey masa yah ma kada na, ara mey aɗaw ba, ama ara Papay, ndaw ma slərdiwa, ma balayawa mey a amba yaa guzlda, ya wuzda a ndəhay.
50 Ahaw, ya səra na, mey aŋga a da vəlkwar heter mendəvey ba. Anda keɗe, mey masa yah ma kada na, ya kada anda Papay ma ləvya.»

13

Yesu a pərtara salay ŋga gula aŋga hay

1 Masa gwagway ŋga *Pak anda mandaw na, Yesu a səra pas ŋga meməcey aŋga ta wuswa cay, a da mbəkda bəla keɗe, a da vəhey ŋgada fa Papaha. Yesu na, ta wuɗta ndəhay aŋga hay da bəla sem. Ta pas ŋgene aa fa wuzda na, a wuɗta kalah cəŋga.
2 Taa kwaɗ a ŋgene, Yesu a zəmam ɗaf ta gula aŋga hay. Anja *Sataŋ, bay-malula, ta bata Juda, bəzey ŋga *Simaŋw Iskariyawt cay, amba Juda ha a vəlda Yesu a har masa-gəra aŋga hay.
3 Yesu na, fa səra Gazlavay Papaŋ ta vəldara gədaŋ sem ŋga wey da ray cek hay cəpa. A səra aŋga na, a sawa ta fa Gazlavay. Asaya, a səra pas pal a da vəhey fa Gazlavay a, a vaɗ.
4 Da ray ŋgene, Yesu ta', a mbəkda mezəmey ɗaf, a sləkɗey a cəkwa zana masa mahura fa vaw, ta', a jəwey zana mekele aa laɓay.
5 Cay, a kawa yam aa taasa, a pərtara salay ŋga gula aŋga hay, a takwaɗatara yam a ta zana majəwkaya daa laɓay heyey.

12:40 12.40 Iz 6.10 **12:41 12.41** Iz 6.1-3 **12:42 12.42** 2.23; 9.22 **12:43 12.43** 7.18 **12:44 12.44** 5.24 **12:45 12.45** 14.9; 5.18 **12:46 12.46** 12.35-36 **12:47 12.47** 3.17; 5.22 **12:49 12.49** 7.16-17 **12:50 12.50** 4.34 **13:1 13.1** 2.4 **13:2 13.2** 12.4; Lk 22.3 **13:3 13.3** 3.35; 8.14 **13:4 13.4-5** Lk 12.37

6 Yesu a wusey ta’! fa Simaŋw *Piyer na, Simaŋw Piyer e, a ləvar: «Bay
Mahura, kah ta ray akah, amba ka pəryawa salay daw?»
7 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Cek masa yah ma ka keɗe na, ka səra mey
da ray a wure keɗe ba araŋ. Ama ŋgada fa mey nekəɗey na, ka səra mey
da ray a la.»
8 Piyer a mbəɗdara saya, a ləvar: «Kay! Kah ta ray akah, ka pəryawa
salay ba!» Yesu a ləvar: «Da ya ta pərkawa salay daa ba na, kwa ka fa da
hətey cek fa yah daa ba may.»
9 Simaŋw Piyer a mbəɗdara, a ləvar: «Bay Mahura, da anda keɗe na, ka
da pərya na, salay daada ba, ama pərtiwa har hay ta ray cəpa may.»
10 Yesu a ləvar saya: «Da ndaw ma pərey sem na, a wuɗey ŋga pərey
vaw tabiya saba, si salay gway, maja dəlay fa vəɗa daa saba, ba diya?
Akwar gula aɗaw hay na, akwar tabiya mapərtakaya ama si ndaw pal
manda-pərey.»
11 Yesu maa guzley anda keɗe na, a səra ndaw ma da vəlda a har
masa-gəra aŋga hay. Ara maja ŋgene, aŋga ma ləvey: «Akwar cəpa
mapərtakaya ba.»
12 Masa Yesu ma pərtara salay cay na, ta’, a kəzla zana aŋga mahura
heyey fa vaw, a vəhey aa slam aŋga mezəmey ɗaf. Ta’, aa guzltar a gula
aŋga hay a, a ləvtar: «Akwar ta sərmara cek masa yah ma kakwara keɗe
la daw?
13 Nəka, akwar fa zəlmaya “Bay Mahura”, asaya, “ndaw maa
sərkadakwar”. Ahaw, akwar maa guzlam la ara aŋga fara, yah na, ndaw
maa sərkadakwar, asaya, yah Bay akwar Mahura.
14 Anda keɗe, da yah Bay akwar Mahura, asaya, da yah ndaw maa
sərkadakwar ma pərkwara salay na, si akwar may ka pəram salay ŋga
ndaw a, ŋga ndaw a da wuzlah akwar may.
15 Yah ma ka anda keɗe na, amba ka kamara kəne may.
16 Ya fa ləvkwar fara fara, ndaw ma ka sləra ŋga ndaw na, a fəna bay
ŋga sləra ha ba səlak, asaya, ndaw-meslərey na, a fəna ndaw ma slərda
ba səlak.
17 Wure keɗe akwar ma sərmara cay, da akwar fa kamara anda keɗe na,
maaya ŋga Gazlavay a sawa la a ray akwar.
18 «Yah maa guzley anda keɗe na, da ray akwar cəpa ba. Ahaw, ndəhay
masa yah ma walata na, ya səra mewulkey ata tabiya. Ama maaya na,
mey mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay zleezle a key fara. Mey a,
a ləvey: “Ndaw masa yah ma zəmam ɗaf cew e daa vəley pal ta tərey sem
ŋga masa-gəra aɗaw.”
19 Ya kadakwara mey a la teseɗ dəga wure keɗe amba da cek aha ma
da key ŋgene ta wuswa cay na, ka sərmara “Yah na, ara Yah”.
20 Ya fa ləvkwar fara fara, ndaw ma təɓa ndaw masa yah ma slərda na,
a key ŋgene, a təɓey na, yah, ray aɗaw. Yaw, da ndaw ta təɓya la na, a
key ŋgene, a təɓey ndaw ma slərdiwa.»

Juda a da vəlda Yesu a har masa-gəra hay
(Matiye 26.20-25; Mark 14.17-21; Luk 22.21-23)

21 Masa Yesu maa guzley la anda keɗe na, ray aŋga a həɓey, a ləvey:
«Ya fa ləvkwar fara fara, ndaw pal da wuzlah akwar a vəldaya la a har
masa-gəra aɗaw hay ŋga kəɗmaya vagay.»

13:10 13.10 15.3 **13:11 13.11** 6.64, 70-71 **13:12 13.12-14** Mt 20.24-28; 23.8-12; Lk 22.27; 1Tm 5.10 **13:15 13.15** 1Jŋ 2.6; Fəl 2.5; 1Pi 2.21 **13:16 13.16** 15.20; Mt 10.24 **13:17 13.17** Jak 1.25 **13:18 13.18** Ps 41.10; Jaŋ 17.12 **13:19 13.19** 8.24; 14.29; 16.4 **13:20 13.20** Mt 10.40

22 Gula hay ŋga Yesu a nəkam vaw aa dey aa dey, ama kwa ta sərmara
ndaw masa Yesu maa guzley da ray a na, daa ba.
23 Gula pal dasi ata manjakaya da cakay Yesu a, gula ha ara gula masa
Yesu ma wuɗa kalah.
24 *Simaŋw *Piyer a kəɓcar dey a gula ha amba gula ha aa cəfɗa Yesu
aa guzley na, da ray wa.
25 Ta', gula ha a gənsley ŋgada fa Yesu, aa cəfɗa, a ləvar: «Bay Mahura,
ma da vəldaka a har masa-gəra akah hay na, wa?»
26 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Amba ya cey ɗaf, ya key lar fa vəɗa, ya
təldara a ndaw. Ndaw a ŋgene na, ara ndaw ma da vəldaya a har masa-
gəra aɗaw hay.» Yesu a cey ɗaf dəɓa, a key lar fa vəɗa, ta', a təldara a
Juda, bəzey ŋga Simaŋw Iskariyawt.
27 Dəga daa masa Juda ha ma təɓa ɗaf da har Yesu a ŋgene na, wure
wure ŋgene *Sataŋ, bay-malula, a mbəzey aa mevel ŋga Juda ha. Cay,
Yesu ta', aa guzlar dəɓa, a ləvar: «Cek masa kah ma wuɗey ŋga ka na, ka
la fiyaw gway taw!»
28 Kwa ndaw pal dasi gula hay a ma səra Yesu aa guzlar anda ŋgene
maja me na, daa ba.
29 Gula hay siya a wulkam na, Yesu a wuɗey ŋga slərda Juda ha ŋga
həɗkawa cek hay ŋga gwagway, da daa ba, aa cəfɗa ŋga vəltar cek a
masa-viya hay maja ara aŋga ma kərza dala ata.
30 Masa Juda ma təɓa ɗaf da har Yesu heyey la na, ta', a bawa fiyaw aa
ambaw. Daa ŋgene, tavaɗ ta key cay.

Mey da ray mewey mawiya

31 Masa Juda ma bawa sem aa ambaw heyey na, Yesu aa guzley a ləvey:
«Dəga wure keɗe, gədaŋ aɗaw, yah, *Bəz ŋga Ndaw, fa wuzwa amba
ndəhay a həslmaya ray. Asaya, yah, Bəz ŋga Ndaw, ya fa wuzda gədaŋ
ŋga Gazlavay amba ndəhay a həslmar ray.
32 [Maja ya fa wuzda gədaŋ ŋga Gazlavay a ndəhay na,] Gazlavay a da
wuzda gədaŋ aɗaw a ndəhay may. Gweegwe cay a wuzdərwa gədaŋ a.
33 Bəz aɗaw hay, ya fa da njey ta akwar ga daa saba. Ka da səpmaya,
ama ya ləvkwar anda yah ma ləvtar a mahura hay ŋga *Jəwif hay heyey:
Aa slam masa yah ma da daw na, akwar fa da gwamara ŋga diyam a hwaɗ
a daa ba.
34 Ehe, ya vəlkwar *mewey mawiya: Wuɗam vaw. Maaya na, ka wuɗam
vaw anda yah ma wuɗkwar keɗe.
35 Da masa akwar fa wuɗam vaw na, ndəhay tabiya a sərmara la akwar
gula aɗaw hay.»

Mey da ray ata Piyer ta Yesu
(Matiye 26.31-35; Mark 14.27-31; Luk 22.31-34)

36 *Simaŋw *Piyer aa cəfɗa Yesu, a ləvar: «Bay Mahura, ka da daw na,
ama?» Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Aa slam masa yah ma da daw keɗe na,
ka gwa ŋga səpya wure keɗe ba araŋ, ama ka səpya la fa dəɓa ha.»
37 Piyer a ləvar: «Bay Mahura, ya gwa ŋga səpka wure keɗe ba na, maja
me? Si ya məcey maja akah.»
38 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Kah na, ka gwa ŋga məcey maja yah fara
daw? Ya fa ləvka fara fara, wuskwaa gwagwalak a da cey ɗay na, ka ta
ləvey cay dey maakar, ka sərya ba, ka sərya ba.»

13:23 **13.23** 19.26; 20.2; 21.7, 20 **13:27** **13.27** 13.2 **13:29** **13.29** 12.6 **13:31** **13.31-32** 17.1
13:33 **13.33** 8.14 **13:34** **13.34** 15.12, 17; 1Jŋ 2.7-8; 3.11, 23; 4.11; 2Jŋ 5-6 **13:35** **13.35** 1Jŋ 3.14
13:36 **13.36** 8.14; 21.19 **13:38** **13.38** 18.27

14

Mey da ray cəveď ma daw ŋgada fa Gazlavay Papaŋ

1 Yesu aa guzltar a gula aŋga hay, a ləvtar: «Ka daa ləkam saba. Pamara
Gazlavay ŋga ndaw akwar fara fara, asaya, pamaya ŋga ndaw akwar fara
fara may.
2 Fa Papay Bay Gazlavay da vaď na, slam hay ŋga njey suha daha. Ara
maja ŋgene, yah maa guzlkwar, ya ləvkwar: "Ya da daw ŋga ďiykwar
slam da vaď."
3 Masa yah ma daw cay ŋga ďiykwara slam aha na, ya vəhwa la ŋga
ŋgəlkwar amba ka njam aa slam masa yah ma da njey a hwaď a may.
4 Slam masa yah ma da daw a hwaď a na, ka sərmara cəveď e.»
5 *Tuma aa cəfďa, a ləvar: «Bay Mahura, slam masa kah ma da daw a
hwaď a na, ya sərmara ba. Kaa wara ya da sərmara cəveď e na, kwara?»
6 Yesu a mbəďdara, a ləvar: «Yah na, cəveď ma handata ndəhay ŋgada
fa Gazlavay. Yah na, ndaw ma wuzda mey fara fara da ray Gazlavay. Asaya,
yah na, ndaw ma vəltar heter mendəvey ba a ndəhay. Da ndaw a wuďey
ŋga daw fa Papay na, si a sawa ta fa yah.
7 Da ka sərmaya na, ka sərmara Papay la may. Dəga tasana, ka sərmara
Papay a, akwar ta hətmar la ta dey akwar.»
8 *Fəlep a ləvar: «Bay Mahura, wuzdandara Papakw a na, cay gway
taw!»
9 Yesu a mbəďdara, a ləvar: «Dəga zleezle aləkwa bama kaa na, ka sərya
ba cəŋga daw, Fəlep? Ndaw ma hətya la na, a key ŋgene, a hətey Papay
a gway. Kaa ka ləvya wuzdandara Papay a na, maja me dəƀa me?
10 Yah ta Papay, asaya, Papay aa ta yah na, ka səra ba daw? Mey cəpa
masa yah maa guzldakwara tabiya keďe na, a sawa ta fa yah ba. Ama ara
Papay masa aa ta yah heyey ma ka sləra aŋga.
11 Təƀmara mey aďaw masa yah ma ləvkwar, yah ta Papay, Papay may
aa ta yah. Da ka təƀmara maja yah maa guzlkwar keďe ba na, təƀmara
maja maazla hay masa yah ma kata tarah taw!
12 Ya fa ləvkwar fara fara, ndaw ma paya ŋga ndaw aŋga fara fara na, a
kata maazla hay masa yah ma kata la may. A da key maazla hay mahura
ma fəna, maja yah na, ya da vəhey * a cakay Papay a vaď.
13 Cek hay tabiya masa akwar maa cəfďamara ŋga key ta mezəley aďaw
† na, ya kakwara la amba yah, Bəz ŋga Ndaw, ya wuzdatara gədaŋ ŋga
Papay a ndəhay amba a həslmar ray.
14 Yaw, da akwar faa cəfďafamaya cek ŋga key ta mezəley aďaw na, ya
kakwara cek aha la.»

Mey da ray Mesəfney ŋga Gazlavay ma da sawa

15 Yesu aa guzltar a gula aŋga hay saya, a ləvtar: «Da akwar fa wuďmaya
na, si ka namar ray a *mewey aďaw.
16 Ya dərar daŋgay la a Papay amba a slərkwar ndaw mekele ŋga
jənkwar. Ndaw a, a da njey ta akwar ŋga sərmataw.

14:1 14.1 14.27 **14:3 14.3** 12.26 **14:5 14.5** Tuma: 20.24 **14:6 14.6** Heb 10.20 **14:7 14.7** 8.19 **14:9 14.9** 12.45 **14:10 14.10** 3.35 **14:11 14.11** 5.18, 36; 10.37-38 * **14:12 14.12** ya da vəhey: Yesu a daw fa Bay Gazlavay a vaď, a da slərwa Mesəfney ŋga Gazlavay a ray ndəhay aŋga hay. Asaya, a kar ambahw a Gazlavay maja ndəhay aŋga hay amba a hətam gədaŋ ŋga key sləra ŋga Gazlavay. Nəka Jaŋ 14.16-17. † **14:13 14.13** ta mezəley aďaw: Anda meləvey, medərey-daŋgay ta gədaŋ masa Yesu ma vəldara, asaya, aa cəfďey cek masa ma mbafar a Yesu. **14:13 14.13** 15.16; 17.1 **14:15 14.15** 14.21, 23; 15.10; 1Jŋ 5.3; 2Jŋ 6 **14:16 14.16** 7.39; 14.26; 15.26; 16.7, 13; 20.22; 1Jŋ 3.24; 4.13; SNM 1.4; 2.4

17 Ara Mesəfney ma wuzda mey masa fara fara da ray Gazlavay. Ndəhay
da bəla ‡ a gwamara ŋga təɓmara daa ba, maja a hətmar ta dey ata daa
ba, asaya, a sərmara ba. Ama akwar na, ka sərmara, maja aŋga da wuzlah
akwar, asaya, aa daa akwar.
18 «Ya fa da mbəkdakwar taava akwar anda matawak hay na, daa ba. Ya
vəhwa la a wuzlah akwar.
19 Menjey nekəɗey feɗe, ndəhay da bəla keɗe fa da hətmaya daa saba.
Ama akwar na, ka hətmaya la maja yah ta dey. Akwar may, ka da njam ta
dey anda yah.
20 Da pas a ta wuswa cay na, ka sərmara la, Papay aa ta yah, akwar ta
yah, yah may, yah ta akwar.
21 «Ndaw ma təɓa mewey aɗaw, asaya, ma nar ray na, ndaw a ŋgene
a wuɗya. Nəka, Papay na, a wuɗa ndaw ma wuɗya. Yah may, ya wuɗa
ndaw masa ma wuɗya, ya wuzar vaw ŋgada aŋga.»
22 Ta′, Jud aa cəfɗa, a ləvar: «Bay Mahura, ka da wuzey vaw na, ŋgada
ala gway, ama ŋgada ndəhay da bəla cəpa ba na, maja me?» Maa cəfɗa
ha na, ara Jud mekele, ba na, ara Juda Iskariyawt ba.
23 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ndaw ma wuɗya na, a cənya mey la may.
Anda keɗe, Papay a wuɗa la may. Ala ta Papay ya da diyam fa ndaw aha,
ya da njam daa slam a.
24 Ndaw ma wuɗya ba na, a cənya mey daa ba may. Mey masa yah
maa guzlda keɗe na, ara mey aɗaw ba, ama ara mey ŋga Papay, ndaw ma
slərdiwa.
25 «Ya fa kadakwara cek hay a tabiya, daa masa yah da wuzlah akwar
keɗe ɗagay.
26 Cay na, Papay a slərkwar Mesəfney aŋga la ta mezəley aɗaw. Ara
Mesəfney a ma da jənkwar. A daa sərkadakwara cek hay tabiya. Asaya, a
da sərfadakwara mey hay cəpa masa yah ma kadakwara.
27 «Ya mbəkdakwar daa zazay, njam ta zazay aɗaw. Zazay aɗaw a na,
aŋga wal ta zazay ŋga ndəhay da bəla. Anda keɗe, ka daa ləkam ba, ka
da zluram ba.
28 Akwar ma cəndamara la, yah ma ləvey: “Ya daw la fa Papay, fa dəɓa
ha, ya vəhwa la fa akwar, ba diya?” Da ka wuɗmaya na, ŋgene, kaa
səmam la da ray yah ma da daw fa Papay a, maja Papay na, aa mahura da
ray aɗaw.
29 Ya kadakwara mey a la teeseɗ dəga wure keɗe amba da cek aha ma
da key ŋgene ta wuswa cay na, ka təɓmara mey aɗaw ma fəna.
30 Kwa ya fa daa guzlkwar ga daa saba, maja bay-malula, ndaw ma wa
bəla keɗe, fa sawa. Ama kwa fa da gwa ŋga kaya cek daa ba səlak.
31 Ama a sawa na, amba ndəhay da bəla a sərmara ya fa wuɗa Papay,
asaya, ya fa kata cek hay tabiya anda aŋga ma ləvya ŋga kata. Yaw, lacam!
Nakwa la!»

15

Yesu a ləvey aŋga wudez ma yey babəza maaya

‡ **14:17 14.17** Ndəhay da bəla: Ndəhay masa ma wulkam da ray Gazlavay ba, a səpam na, si cek hay da bəla gway. Nəka Jaŋ 15.18-25. **14:17 14.17** 1Kwr 2.10-16 **14:19 14.19** 16.16; 8.14 **14:20 14.20** 5.18 **14:21 14.21** 14.15 **14:23 14.23** CWJ 3.20 **14:24 14.24** 7.16 **14:26 14.26** 14.16 **14:27 14.27** 16.33; 20.19, 21 **14:28 14.28** 8.14 **14:29 14.29** 13.19 **14:30 14.30** 12.31 **14:31 14.31** 15.10; Mt 26.46

1 Yesu aa guzltar a gula aŋga hay, a ləvtar: «Yah na, wudez * masa fara
fara ma yey babəza maaya. Bay ŋga wudez e na, ara Papay.
2 Mey-har aɗaw hay cəpa masa ma yam babəza ba na, Papay a ɗəslta.
Ama masa ma yam babəza na, aa kəlhata amba a yam babəza ma fəna.
3 Mey masa yah ma wuzdakwara keɗe na, ta pərkwara mevel akwar
sem.
4 Njam macəmkaya ta yah anda yah manjakaya macəmkaya ta akwar.
Mey-har ŋga wudez maɗəslkaya sem na, a gwa ŋga yey babəza saya daw?
Aŋga letek kəne, da akwar macəmkaya ta yah daa ba na, ka da təram cek
ŋga tede.
5 «Yah na, wudez. Akwar na, mey-har hay a. Da ndaw macəmkaya ta
yah, yah may macəmkaya ta ndaw aha na, menjey ŋga ndaw aha a key
la maaya fa mey ŋga Gazlavay. Maja da akwar macəmkaya ta yah daa ba
na, akwar fa da gwamara ŋga key kwa meeme daa ba səlak.
6 Da ndaw aa macəmkaya ta yah daa ba na, a da hazakadamara
ndaw aha ta cakay anda mey-har hay ŋga wudez maɗəsltakaya ma
hazakadamara ta cakay, fa dəɓa ha, a kweley. A kusmamara, a pam awaw
fa vəɗa ŋga wewurey.
7 Da akwar macəmkaya ta yah, asaya, da akwar fa təɓmara mey aɗaw
mandaw mandaw na, cacəfɗam kwa cek wura wura, ka hətam la.
8 Da akwar fa kam maaya mandaw mandaw na, ndəhay a sərmara la
akwar gula aɗaw hay. Anda keɗe, ndəhay a da həlmamara Papay maja.
9 Ya fa wuɗkwar anda Papay ma wuɗya may. Njam daa mewuɗey-vaw
aɗaw.
10 Da akwar fa namar ray a mewey aɗaw na, ka njam la daa mewuɗey-
vaw aɗaw. Ara anda yah ma nar ray a mewey ŋga Papay, yah manjakaya
daa mewuɗey-vaw aŋga may.
11 «Yaa guzlkwar anda keɗe na, amba kaa səmam anda yah maa səmey
keɗe may, asaya, amba ka njam daa meesəmey masa fara fara.
12 Ehe, ya kadakwara mewey aɗaw: Wuɗam vaw anda yah ma wuɗkwar
keɗe.
13 Ndaw ma vəlda heter aŋga ŋga məcey maja jam aŋga hay na, ŋgene
ara mewuɗey-vaw mahura.
14 Da akwar fa kamara cek masa yah ma ləvkwar ŋga key na, ŋgene
akwar jam aɗaw hay.
15 Ya fa da zəlkwar ndəhay ma ka sləra aɗaw hay daa saba maja ndaw
ma ka sləra na, a səra cek masa bay aŋga ma key tabiya ba. Ama ya
zəlkwar jam aɗaw hay, maja cek tabiya masa yah ma cəndərwa fa Papay
na, ya ta wuzdakwara cay.
16 Ma walamaya ŋga key bay akwar na, ara akwar ba. Sasəkar jak, ara
yah ma walakwar. Ya walakwar na, amba ka diyam, ka kamara sləra aɗaw,
sləra ha a da njey ŋga sərmataw. Anda keɗe, Papay a da vəldakwara cek
masa akwar maa cəfɗafamara ta mezəley aɗaw.
17 Cek masa yah ma wuɗey fa akwar na, wuɗam vaw.»

---

* **15:1 15.1** wudez masa fara fara ma yey babəza maaya: Wudez e na, a zəlmara ta mey Pəlta «*inabohi*». Zleezle Gazlavay a wa wudez e keɗe ta Israyel hay. Ama Israyel hay ta təram sem ŋga cek ŋga tede maja ata ma mbəɗmar dəɓa a Gazlavay. Anda keɗe, ata anda wudez ma yey babəza maaya ba. Nəka Jeremey 2.21. **15:1 15.1** Aw 10.1; Ps 80.9-12 **15:2 15.2** Mt 3.10 **15:3 15.3** 13.10 **15:4 15.4-5** 6.56; 15.7, 10, 16; Rm 11.17-18; 2Kwr 3.5; 4.7; 1Jŋ 2.6, 28; 3.6, 24 **15:6 15.6** Mt 7.19 **15:7 15.7** 15.16 **15:8 15.8** 14.13; 17.1 **15:9 15.9** 13.1; 5.18 **15:10 15.10** 14.15 **15:11 15.11** 16.22, 24; 17.13; 1Jŋ 1.4 **15:12 15.12** 13.34; 1Jŋ 4.11 **15:13 15.13** 10.11 **15:16 15.16** 14.13; 15.7; 16.23-24; Mt 18.19; 1Jŋ 3.22; 5.14-15; Jaŋ 6.70; 13.18 **15:17 15.17** 13.34

Mey da ray ndəhay ma da rəsmata ata Yesu ta gula aŋga hay

18 Yesu aa guzltar a gula aŋga hay saya, a ləvtar: «Da ndəhay da bəla fa
rəsmakwar na, sərmara a rəsam teeseɗ na, yah.
19 Da akwar anda ndəhay da bəla keɗe na, anja a wuɗmakwar la maja
akwar ndəhay ata hay. Ama akwar na, ndəhay ata hay ba, maja ara yah
ma walakwar wal da wuzlah ata. Ata ma rəsmakwar na, maja.
20 Sərfadamara mey masa yah maa guzlkwar heyey: "Ndaw ma ka sləra
ŋga ndaw na, a fəna bay ŋga sləra ha ba." Da ta sərdamaya banay la
na, a sərdamakwar banay la kəne may. Yaw, da ta cənmaya mey la na, a
cənmakwar mey la may.
21 A da sərdamakwar banay a na, maja yah. A kamara anda keɗe na,
maja a sərmara ndaw ma slərdiwa a bəla ba.
22 Da yah ma sawa a bəla ŋga wuzdatara mey ŋga Gazlavay daa ba na,
anja mebərey da ray ata ŋga kərzata daa ba. Ama wure keɗe masa yah
ma sawa a bəla ŋga wuzdatara mey ŋga Gazlavay sem keɗe na, ata ta mey
ŋgaa guzley ŋga ləhdata daa mebərey ata daa ba.
23 Ndaw ma rəsya na, a key ŋgene, a rəsa Papay may.
24 Yah ma key maazla hay masa ndaw ma gwa ŋga kata ba la da wuzlah
ata. Anja da daa ba na, mebərey da ray ata daa ba. Ama wure keɗe masa
ata ma hətmatar maazla hay a ta dey ata la kaa na, a rəsmandar ta Papay
cəŋga gway.
25 Ama cek aha, a key anda mawuzlalakaya daa kwakwas ata, ma ləvey:
"A rəsmaya ŋga tede gway."»
26 Yesu aa guzltar a gula aŋga hay saya, a ləvtar: «Sərmara, ndaw ma da
jənkwar a sawa la. A da sawa ta fa Papay. Masa yah ma daw cay a cakay
Papay na, ya slərdakwara la. Ndaw aha na, ara *Mesəfney ŋga Gazlavay, a
da wuzdatara cəveɗ masa fara fara a ndəhay. A da key sede da ray aɗaw.

27 Akwar may, ka da kam sede da ray aɗaw, maja dəga yah ma zla sləra
aɗaw na, aləkwa bama haa wure keɗe.

16

1 «Yah ma ləvkwar anda keɗe na, amba kwa da fa sərdamakwar banay
na, ka təɓmara mey aɗaw cəŋga, ka mbəkdamara ba.
2 A da ɓəlmakwar daa way-mewuzey-mey hay ŋga Gazlavay. Asaya pas
a, a wuswa la masa ndəhay ma da kəɗmakwar vagay na, a wulkam a key
ŋgene, a kamar cek maaya ŋgada Gazlavay.
3 A da kam cek maaya ba anda keɗe na, maja ta sərmara Papay daa ba,
asaya, maja ta sərmaya daa ba may.
4 Ama ya wuzdakwara anda keɗe na, amba da pas a ta wuswa cay, fa
kamakwar anda keɗe na, ka sərfadamara yah ma wuzdakwara cay la.»

Mey da ray Mesəfney ŋga Gazlavay ma da ka sləra aŋga

Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Dəga yah ma zla sləra aɗaw, yah ma
wuzdakwara mey a daa ba na, maja yah daha da cakay akwar ɗagay.
5 Wure keɗe, ya da daw a cakay ndaw ma slərdiwa, kwa ndaw pal dasi
akwar ma daa cəfɗaya: "Ka daw ama?" na, daa ba.
6 Ama akwar ta mewulkey kalah maja yah ma ləvkwar anda keɗe he.

15:18 15.18 7.7 **15:20 15.20** 13.16 **15:21 15.21** 16.3 **15:22 15.22** 9.41 **15:23 15.23** Lk 10.16; Jaŋ 5.23; 1Jŋ 2.23 **15:24 15.24** 5.36 **15:25 15.25** Ps 69.5; 35.19 **15:26 15.26** 1.15; 5.36; 14.16; 1Jŋ 5.6-9 **15:27 15.27** 1.14; SNM 1.8; 1Jŋ 1.2; 4.14 **16:2 16.2** 9.22 **16:3 16.3** 15.21 **16:4 16.4** 13.19 **16:5 16.5** 8.14 **16:6 16.6** 16.22

7 Yaw, ya faa guzlkwar mey masa fara fara, aŋga maaya ŋgada akwar
amba ya vəhey fa Papay a vaɗ. Fara fara, da ya ta vəhey daa ba na,
*Mesəfney ŋga Gazlavay, ndaw ma da jənkwar heyey, fa da sawa daa ba.
Ama da ya ta vəhey la na, ya slərdakwara la.
8 Da ta wuswa cay na, a da wuzdatara a ndəhay da bəla mey masa fara
fara amba a sərmara mebərey ata, amba a sərmara cəveɗ masa maaya,
asaya, amba a sərmara sariya masa Gazlavay ma da ka.
9 A da sərmara mebərey ata na, maja ata ma pamaya ŋga ndaw ata fara
fara ba.
10 A da sərmara cəveɗ masa maaya na, maja ya fa da vəhey ŋgada fa
Papay, akwar fa da hətmaya daa saba.
11 A da sərmara sariya masa Gazlavay ma ka na, maja Gazlavay ta kar
sariya cay a bay-malula, ndaw ma wa bəla keɗe.
12 «Ya fa wuɗey ŋgaa guzlkwar da ray cek hay ga, ama wure keɗe na,
aŋga ta banay amba ka cəndamara.
13 Da masa Mesəfney ma wuzda mey masa fara fara da ray Gazlavay
heyey ta wuswa cay na, a da wuzdakwara mey masa fara fara da ray cek
hay tabiya. Mey masa aa ma daa guzlda na, a sawa ta fa gədaŋ aŋga ba.
Ama a daa guzley mey masa aŋga ma cəndərwa da vaɗ. A da wuzdakwara
cek ma da key ŋgada fa mey.
14 Mesəfney a na, a da wuzdərwa gədaŋ aɗaw amba ndəhay a həslmaya
ray maja cek hay tabiya aa ma wuzdakwara na, a cəndərwa fa yah.
15 Cek hay tabiya masa Papay ma wata na, yah ma wata may. Ara maja
ŋgene, yah maa guzlkwar, ya ləvey cek hay tabiya masa Mesəfney a ma
wuzdakwara na, a cəndərwa fa yah.»

Mey da ray gula hay ŋga Yesu ma da təwam ta ma daa səmam

16 Yesu aa guzltar a gula aŋga hay saya, a ləvtar: «Menjey nekəɗey feɗe,
akwar fa da hətmaya fa dey daa saba. Fa dəɓa ha nekəɗey na, ka hətmaya
la saya.»
17 Maja ŋgene, gula aŋga hay siya aa guzlam da wuzlah ata, a ləvam:
«Aa guzlndakwar, a ləvey: “Menjey nekəɗey feɗe, ka hətmaya fa dey daa
saba. Fa dəɓa ha nekəɗey na, ka hətmaya la saya.” Yaw, a ləvey saya: “Ya
da daw fa Papay a vaɗ.” Mey hay a keɗe na, a wuɗey ŋga ləvey me?
18 A ləvey: “Menjey nekəɗey” na, a wuɗey ŋga ləvey me? Mey a, a
cəney ba.»
19 Yesu a səra gula aŋga hay fa wuɗam ŋgaa cəfɗamara. Anda keɗe, ta’,
aa guzltar, a ləvtar: «Ya taa guzlkwar la, ya ləvkwar: “Menjey nekəɗey
feɗe, akwar fa da hətmaya fa dey daa ba. Fa dəɓa ha nekəɗey na, ka
hətmaya la saya.” Kaa cəfɗam vaw da wuzlah akwar na, ŋga sərey mey
a keɗe daw?
20 Ya fa ləvkwar fara fara, cay na, ka təwam la, kaa huram la da wuzlah
akwar, ama ndəhay da bəla siya na, aa səmam la. Ka laləkam la, ama fa
dəɓa ha, kaa səmam la.
21 «Wulkam da ray ŋgwas ta hwaɗ taw! Da masa fa da yey na, hwaɗ a,
a sərda banay. Ama da bəzey ta yawa cay na, a sərfada banay a saba, aa
səmey maja aa ma hətey bəzey mawiya.

16:7 16.7 14.16 **16:8 16.8** SNM 24.25 **16:9 16.9** 2.23; 5.38; 6.36, 64; 7.5; 10.26; 12.37 **16:11 16.11** 12.31 **16:13 16.13** 14.16; 15.26; SNM 16.6-10; 1Jŋ 2.27 **16:14 16.14** 17.1 **16:15 16.15** 17.10 **16:16 16.16** 14.19

22 Wure keɗe akwar may, daa mewulkey, ama ya hətkwar la saya. Anda
keɗe, ka daa səmam, kwa ndaw ma da təkakwar ŋgaa səmey a daa ba
səlak.
23 Ta pas a ŋgene, ka sərmata cek hay cəpa la, akwar fa daa cəfɗafamaya
ŋga sərey cek daa saba. Yaw, ya fa ləvkwar fara fara, da kaa cəfɗam kwa
meeme fa Papay ta mezəley aɗaw na, Papay a, a vəldakwara la.
24 Haa wure keɗe, ka taa cəfɗam cek ta mezəley aɗaw daa ba araŋ. Anda
keɗe, cacəfɗam cek, ka hətam la amba ka njam daa meesəmey masa fara
fara.»

Mey da ray gədaŋ ŋga Yesu da ray bəla

25 Yesu aa guzltar a gula aŋga hay saya, a ləvtar: «Yah maa guzlkwar
tabiya na, ta mey-meŋgey. Yaw, pas a, a wuswa la masa yah ma daa
guzlkwar ta mey-meŋgey saba, ya da kadakwara mabara ŋga mey da ray
Papay.
26 Ta pas ŋgene na, ka daa cəfɗam cek fa Papay ta mezəley aɗaw. Ka da
wulkam ara yah ma daa cəfɗakwara Papay kwa? Kay, kəne ba, ama ara
akwar ta ray akwar ma daa cəfɗamara,
27 maja Papay a ta ray aŋga a wuɗkwar. A wuɗkwar na, maja akwar ma
wuɗmaya, asaya, maja akwar ma təɓmara ya sawa na, da fa aŋga.
28 Ya sawa a bəla keɗe na, da cakay Papay. Wure keɗe, ya da mbəkda
bəla ha, ya da vəhey ŋgada fa Papay a.»
29 Gula aŋga hay a mbəɗdamara, a ləvmar: «Nəka, wure keɗe, ka fa
wuzdərwa mey a maaya maaya, ka faa guzley ta mey-meŋgey daa saba.
30 Wure keɗe, ala fa sərmara, kah na, ka sərta cek hay tabiya. Cek
masa ndaw ma wuɗey ŋgaa cəfɗaka na, ka ta səra sem. Maja ŋgene,
ya təɓmara, kah na, ka sawa da fa Gazlavay.»
31 Yesu a mbəɗdatara, a ləvtar: «Wure keɗe na, akwar ma təɓmara la,
ya sawa da fa Gazlavay dəɓa daw?
32 Yaw, pas a, a sawa la, ta wuswa cay, masa akwar tabiya ka daa kwacam
ray pal pal, kwa waawa a da daw a way aŋga, ka da mbəkdamaya taava
aɗaw. Ama fara fara, yah taava aɗaw ba, maja Papay aa ta yah.
33 Yah maa guzlkwar mey tabiya keɗe na, amba akwar masa macəmkaya
ta yah keɗe, ka njam daa zazay. Ka səram banay la da bəla keɗe, ama kam
gədaŋ. Yah na, ya ta fəna bəla ha sem ta gədaŋ.»

17

Yesu a dərey daŋgay maja gula aŋga hay

1 Fa dəɓa ha, Yesu maa guzltar cay a gula aŋga hay heyey na, ta', a
baŋgaɗa dey a vaɗ, a dərey daŋgay a Gazlavay, a ləvey: «Papay, pas masa
yah ma da sərey banay na, ta wuswa cay. Wuzdərwa gədaŋ aɗaw, yah
Bəzey akah, a ndəhay, amba yah may, ya wuzdərwa gədaŋ akah a ndəhay.

2 Ka ta vəlya gədaŋ la ŋga wey da ray ndəhay tabiya da bəla. Anda keɗe,
ya da vəltar heter mendəvey ba ŋgada ndəhay masa kah ma vəldatiwa asi
har aɗaw.
3 Heter mendəvey ba ha na, ara amba ndəhay a sərmaka, kah na,
Gazlavay pal masa fara fara, asaya, ara amba a sərmaya, yah Yesu *Kəriste
masa kah ma slərdərwa.

16:22 16.22 15.11 **16:23 16.23** 15.16 **16:25 16.25** Mt 13.34 **16:28 16.28** 8.14 **16:32 16.32** Zak 13.7; Mt 26.31, 56 **16:33 16.33** 7.7; 14.27; 1Jŋ 5.4 **17:1 17.1** 2.4; 11.4; 12.16, 23, 41; 13.31-32; 14.13; 15.8; 16.14; 17.10, 22, 24 **17:2 17.2** 3.35; 5.24; Mt 28.18 **17:3 17.3** 1Jŋ 5.20

4 Masa yah da bəla keɗe na, ya ta wuzdatara gədaŋ akah cay a ndəhay.
Asaya, yah ma ndəvda slərа masa kah ma vəldiwa ŋga key cay cəpa.
5 Wure keɗe, Papay Bay Gazlavay, vəhdaya fa mey akah, həslya ray saya,
anda kah ma həslya ray daa masa yah da cakay akah dəga bəla ta zlar ŋga
ləmey daa ba araŋ heyey.
6 «Yah ma wuzdaka la a ndəhay masa kah ma walata da bəla ŋga njam
asi har aɗaw, amba a sərmaka. Ahaw, ndəhay a na, ara ŋga akah hay,
ama kah ma vəldatiwa la asi har aɗaw, anda keɗe, fa cənmaka mey.
7 Wure keɗe, a sərmara cek hay tabiya masa ŋga yah na, a samawa ta
fa kah.
8 A sərmara na, maja mey masa kah ma wuzdiwa na, yah ma wuzdatara
la, ta cəndamara la. A sərmara fara fara ya sawa da fa kah, asaya, ta
təɓmara la ara kah ma slərdiwa.
9 «Ya dərey daŋgay na, maja ndəhay a, ba na, maja ndəhay da bəla cəpa
ba. Ahaw, ya dərey daŋgay maja ndəhay masa kah ma vəldatiwa asi har
aɗaw. Ata na, ndəhay akah hay.
10 Yaw, ndəhay aɗaw hay tabiya na, ara ndəhay akah hay. Asaya, ndəhay
akah hay tabiya na, ara ndəhay aɗaw hay. Ya fa wuzda gədaŋ aɗaw ta fa
ndəhay masa kah ma vəldatiwa ha.
11 Menjey nekəɗey feɗe, ya da mbəkda bəla. Ata na, ata da bəla keɗe
mandaw mandaw. Ya da vəhey ŋgada fa kah. Papay Bay Gazlavay pal,
nəkfatar dey ta gədaŋ akah, gədaŋ masa kah ma vəldiwa heyey. Anda
keɗe, a da njam macəmkaya pal anda aləkwa cew e macəmkaya pal.
12 Daa masa ala bama heyey na, ya ta nəkfatar dey la ta gədaŋ masa kah
ma vəldiwa. Yah ma nəkfatar dey la, kwa ndaw pal taa zəɗey daa ba, si
ndaw masa ma daa zəɗey cəŋga, anda mey ŋga Gazlavay mawuzlalakaya
zleezle * ma ləvey heyey.
13 Papay, wure keɗe, ya fa da vəhey fa kah. Yaa cəfɗaka anda keɗe daa
masa yah da bəla keɗe amba ndəhay a, aa səmam anda yah maa səmey,
a njam daa meesəmey masa fara fara.
14 Yah na, yah ma wuzdatara mey akah la a ndəhay aɗaw hay, ama
ndəhay siya da bəla fa rəsmata, maja ata na, ara ndəhay ŋga bəla saba.
Yah may, yah ndaw ŋga bəla ba.
15 Papay, ya taa cəfɗaka amba ka badata da bəla keɗe la na, daa ba, ama
yaa cəfɗaka na, amba ka nəkfatar dey maja bay-malula a da katar cek
maaya ba.
16 Ata na, ara ndəhay ŋga bəla keɗe ba anda yah ndaw ŋga bəla keɗe
ba may.
17 Mey akah na, ara mey masa fara fara. Tərdata ndəhay a ŋga ndəhay
akah hay ta fa mey akah masa fara fara ha.
18 Ehe, ya fa slərdata fa ndəhay da bəla anda kah ma slərdiwa may.
19 Yah na, ya vəldakawa heter aɗaw maja ata, amba ata may, a təram
ndəhay akah hay fara fara ta fa mey akah masa fara fara keɗe.
20 «Ya dərey daŋgay na, maja ndəhay aɗaw hay keɗe daada ba, ama ya
dərey daŋgay maja ndəhay ma da pamaya ŋga ndaw ata fara fara ta fa
mey masa ata ma da wuzdamatara.

17:4 **17.4** 4.34 **17:5** **17.5** 1.1-2; 8.58; 17.24 **17:6** **17.6** 17.26 **17:10** **17.10** 15.8 **17:11** **17.11-12** 6.39; 13.18; ***macəmkaya pal:*** 10.30; 17.21-23; Gal 3.28 * **17:12** **17.12** mey ŋga Gazlavay mawuzlalakaya zleezle: Nəka Ps 41.10ta Jaŋ 13.18. **17:13** **17.13** 15.11 **17:14** **17.14** 7.7; 8.23 **17:15** **17.15** Mt 6.13; 2Tes 3.3; 1Jŋ 5.18 **17:18** **17.18** 20.21

21 Anda keɗe, maaya na, ndəhay a njam macəmkaya pal anda kah Papay,
kah ta yah, yah may, yah ta kah. Maaya na, a njam ta aləkwa, amba ndəhay
siya da bəla a sərmara ara kah ma slərdiwa.
22 Yah ma vəldatara gədaŋ masa kah ma vəldiwa heyey cay amba a njam
macəmkaya pal anda yah ta kah macəmkaya pal may.
23 Yah macəmkaya ta ata anda kah macəmkaya ta yah. Anda keɗe, a da
njam macəmkaya pal maaya maaya ma fəna, amba ndəhay siya da bəla a
sərmara ara kah ma slərdiwa a bəla, asaya, amba a sərmara ka fa wuɗa
anda kah ma wuɗya.
24 «Papay, ahaw, kah ma vəldatiwa ndəhay a la. Aa slam da vaɗ masa
yah ma da njey a hwaɗ a na, ya wuɗey anja ya njam bama ta ata. Anda
keɗe, a hətmar gədaŋ masa kah ma vəldiwa heyey la, aa səmam da ray a.
Vəldiwa gədaŋ a, maja ka fa wuɗya dəga bəla ta ləmey daa ba araŋ.
25 Papay, ndaw ma ka cek ta cəveɗ e, ndəhay siya ga da bəla na, ta
sərmaka daa ba araŋ. Yah na, ya ta sərka cay, asaya, ndəhay aɗaw hay ta
sərmara cay ara kah ma slərdiwa a bəla.
26 Papay, ya ta wuzdaka la a ndəhay aɗaw hay a, amba a sərmaka. Ya
wuzdaka la amba a sərmaka cəŋga, amba a wuɗam vaw anda kah ma
wuɗya kalah keɗe, asaya, amba ya njey macəmkaya ta ata.»

18

A kərzamara Yesu
(Matiye 26.47-56; Mark 14.43-50; Luk 22.47-53)

1 Masa Yesu ma dərey daŋgay cay na, ta', a diyam ta gula aŋga hay a
dey laŋgar ŋga wayam ŋga Sedəraŋw. Feteɗe na, jerne daha. A mbəzam
ta gula aŋga hay a, aa jerne he.
2 Yaw, Juda, ndaw ma da vəlda Yesu a har masa-gəra aŋga hay heyey, a
səra slam aha, maja Yesu ta diyam la dey weewe a hwaɗ a ta gula aŋga
hay a.
3 Juda a ŋgəley sewje hay ga, asaya, a ŋgəley ndəhay ma jəɗa *Way-
mekey-kwakwas ŋga Gazlavay. Ara *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka
kwakwas ŋga Gazlavay ta *Fariza hay ma slərdamata. Ta', a diyam aa
jerne he dəɓa. Ata cəpa ta cek hay ŋga vəram, ta petərla hay, leŋ awaw
mandəvɗatakaya fa har fa har.
4 Yesu na, ta səra cek ma da hətfar sem. Da ray ŋgene, a ŋgəchey ŋgada
fa ata, aa cəfɗata, a ləvtar: «Ka səpam na, wa?»
5 A mbəɗdamara, a ləvmar: «Ya səpam Yesu ndaw *Nezeret.» Ta', a
ləvtar: «Yesu a na, ara yah.» Juda, ndaw ma da vəlda Yesu a heyey, aa da
wuzlah ata.
6 Masa Yesu a maa guzley, ma ləvey: «Yesu a na, ara yah» heyey na, a
zluram. Da ray ŋgene, a ŋgəcham ta dəɓa ta dəɓa, a təɗam zlambəla'-la'-
la' a hwayak.
7 Ta', Yesu aa cəfɗata saya, a ləvtar: «Ka səpam na, wa?» A
mbəɗdamara, a ləvmar: «Ya səpam Yesu ndaw Nezeret.»
8 Yesu a ləvtar: «Yah ma ləvkwar la Yesu a na, ara yah. Da ka səpam
yah na, mbəkdamata ndəhay siya keɗe ŋga diyam!»
9 A key anda keɗe na, amba mey ŋga Yesu daa medərey-daŋgay aŋga
heyey a key. Mey a, a ləvey: «Kwa ya taa zəɗey ndaw pal dasi ndəhay
masa kah ma vəldatiwa heyey na, daa ba.»

17:21 17.21-23 5.18; 17.11 **17:24 17.24** 12.26; 17.5 **17:25 17.25** 1.9-10; 8.55; Mt 11.25-27 **17:26 17.26** 17.6 **18:1 18.1** Mt 26.36 **18:2 18.2** 12.4; Lk 21.37; 22.39 **18:3 18.3** 7.32, 45 **18:9 18.9** 6.39

10 *Simaŋw *Piyer na, aŋga ta dəlaw da har. Ta', a məɗərwa daa way
a, a ŋgəma madərlam ŋga *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas
ŋga Gazlavay kaa heyey, cərah! a cərhara sləmay ta dey ŋga zəmay. A
zəlmara ndaw masa Simaŋw ma cərhara sləmay a na, Malkus.
11 Ama ta', Yesu aa guzlar a Piyer, a ləvar: «Mada dəlaw akah aa way
a. Ka wulkey banay masa Papay ma wuɗey ya səra na, ŋga wusfaya ba
daw?»

A handamara Yesu fa Han

12 Sewje hay ga ta *bay-ray ata leŋ ndəhay ma jəɗa *Way-mekey-
kwakwas ŋga Gazlavay masa mahura hay ŋga *Jəwif hay ma slərdamata
heyey na, a kərzamara Yesu dəɓa, a jəwmara.
13 A handamara teeseɗ na, a way Han *. Han aha na, ara mesey ŋga
Kayif. Kayif e may, ara ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay ta mevey a ŋgene.
14 Daa ŋgene na, Kayif a taa guzltar la ŋgada mahura hay ŋga Jəwif hay,
a ləvtar: «Maaya na, ndaw pal a məcey, da ray aləkwa Jəwif hay tabiya
ma da paslakwa.»

Piyer a cey mey a ləvey aŋga gula ŋga Yesu ba
(Matiye 26.69, 70; Mark 14.66-68; Luk 22.55-57)

15 Ata *Simaŋw *Piyer ta gula ŋga Yesu laŋgar daha a səpmar wurzay
ŋga Yesu a. *Ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay
a, a səra gula ŋga Yesu laŋgar a. Da ray ŋgene, ta', gula ha a mbəzam ta
Yesu a, a way ndaw mahura ha.
16 Ama Piyer na, aŋga ta daa ambaw, gweegwe fa mey-mbew. Gula
laŋgar masa ndaw mahura ha ma səra heyey na, ta', a bawa aa ambaw,
aa cəfɗa dam ma jəɗa mey-mbew e ŋga mbəzdərwa Piyer. Ta', Piyer a
mbəzey.
17 Dam ma jəɗa mey-mbew e aa cəfɗa Piyer, a ləvar: «Hey! kah na,
ndaw pal dasi gula hay ŋga ndaw aha may, ba diya?» Piyer a mbəɗdara,
a ləvar: «Kay! Yah na, gula aŋga ba.»
18 Ndəhay ma ka slərа feteɗe leŋ ndəhay ma jəɗa *Way-mekey-kwakwas
ŋga Gazlavay heyey ta gəɗam awaw la, fa sətmara maja memeɗ fa key.
Piyer heyey aa da cakay ata, fa sətey awaw a may.

Yesu fa mey ŋga Han
(Matiye 26.59-66; Mark 14.55-64; Luk 22.66-71)

19 *Ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay aa cəfɗa
Yesu da ray gula aŋga hay ta da ray mey masa aa maa sərkadatara a
ndəhay.
20 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ya taa guzley la fa mey ŋga ndəhay tabiya,
ya taa sərkedey ndəhay la mandaw mandaw daa *way-mewuzey-mey ŋga
Gazlavay ta daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay masa *Jəwif hay ma
cəmam tabiya a hwaɗ a. Yah ma ɓey mey ta ɓey daa ba səlak.
21 Kaa, kaa cəfɗaya na, maja me? Daw fa ndəhay ma cəndamara mey
aɗaw, cacəfɗata, ata na, a sərmara mey masa yah ma wuzdatara ha maaya
maaya.»

18:10 18.10 Lk 22.36, 38 **18:11 18.11** Mt 20.22; 26.39 * **18:13 18.13** Han ta key mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay la teeseɗ da ray Kayif. Da ray ŋgene, Jəwif hay ga fa pamara ŋga ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas cəŋga. **18:13 18.13** 18.24; Lk 3.2 **18:14 18.14** 11.49-50 **18:15 18.15-16** Mt 26.28 **18:17 18.17** 18.25 **18:20 18.20** 7.14, 26; 6.59; Mt 4.23; 26.55; SNM 26.26

22 Daa masa Yesu faa guzley anda keɗe na, ndaw pal dasi ndəhay ma
jəɗa Way-mekey-kwakwas feteɗe, a sləŋgar matapa-har a Yesu. Ta', aa
guzlar, a ləvar: «A mbəɗam mey ŋgada *ndaw mahura da ray ndəhay ma
ka kwakwas ŋga Gazlavay na, kəne daw?»
23 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Da yah maa guzley mey maaya ba la na,
wuzdiwa taw. Yaw, da yah maa guzley mey maaya la na, anja ka kəɗya fa
me?»
24 Fa dəɓa ha, Han a ləvtar a ndəhay heyey ŋga handamara fa Kayif,
ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Jəwif hay ta mevey a
ŋgene. Yesu a, majəwkaya cəŋga.

Piyer a cey mey a ləvey aŋga gula ŋga Yesu ba cəŋga
(Matiye 26.71-75; Mark 14.69-72; Luk 22.58-62)

25 Masa *Simaŋw *Piyer fa sətey awaw feteɗe heyey na, ndəhay feteɗe
he, aa cəfɗamara, a ləvmar: «Kah na, gula pal da wuzlah gula hay ŋga
ndaw aha may, ba diya?» Ama Piyer a cada mey, a ləvey: «Kay! yah na,
gula aŋga ba.»
26 Feteɗe, ndaw ma ka sləra ŋga *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka
kwakwas ŋga Gazlavay daha. Ndaw aha ara səkway ŋga ndaw masa Piyer
ma cərhara sləmay heyey. Ndaw aha, aa guzlar a Piyer, a ləvar: «Kah na,
yah ma hətkwar la ta ata ndaw aha daa jerne, ba diya?»
27 Piyer a cada mey cəŋga. Daa ŋgene, gwagwalak ta', a cey ɗay.

Yesu fa mey ŋga Bay Pilat
(Matiye 27.1, 2, 11-14; Mark 15.1-5; Luk 23.1-5)

28 Pərek pərek, a badamara Yesu da way Kayif, a handamara a way Pilat,
Bay Rawma. Ama mahura hay ŋga *Jəwif hay na, a mbəzam a way a ba,
maja a wuɗam ŋga zləɓmara kwakwas ata ba, anda keɗe amba a gwamara
ŋga zəmey ɗaf ŋga gwagway ŋga *Pak.
29 Maja ŋgene, Bay Pilat, a bawa aa ambaw, a hətfatar. Ta', aa cəfɗata,
a ləvtar: «Ka kərzamərwa ndaw a keɗe na, a kawa me?»
30 A mbəɗdamara, a ləvmar: «Da ta key cek malamba daa ba na, anja
ya handamərwa fa kah la daw?»
31 Bay Pilat a mbəɗdatara, a ləvtar: «Akwar ta ray akwar, ŋgəlmara
ndaw a, ɗəslmara sariya aŋga anda kwakwas akwar ma ləvey.» Mahura
hay ŋga Jəwif hay a mbəɗdamara, a ləvmar: «Ala na, ta cəveɗ ŋga kəɗey
ndaw vagay daa ba.»
32 Cek aha, a key anda keɗe na, amba Yesu a məcey fa hwadam
mazlaŋgalakaya anda aa ma ləvey a da məcey heyey.
33 Bay Pilat a mbəzey ta ray ŋgada way, a zəla Yesu. Ta', aa cəfɗa, a
ləvar: «Kah na, bay ŋga Jəwif hay daw?»
34 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Kaa guzley anda keɗe na, ara mewulkey
akah daw, da daa ba, ara ndəhay ma kadamakawa daw?»
35 Bay Pilat a mbəɗdara, a ləvar: «Yah na, ndaw Jəwif daw? Ara səkway
akah hay ta *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas akwar hay ma
handamakawa fa yah keɗe. Kaa ka key maaya ba na, me?»
36 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ya wey da ray ndəhay na, da bəla keɗe
ba. Da yah bay da bəla keɗe na, anja gula aɗaw hay a kəɗam vaw la amba
mahura hay ŋga Jəwif hay a kərzamaya ba. Ama wure keɗe, ya fa wey da
ray ndəhay da bəla keɗe daa ba.»

18:22 18.22 19.3; SNM 23.2 **18:24 18.24** 18.13 **18:26 18.26** 18.1, 10; Mt 26.51 **18:31 18.31** 19.6 **18:32 18.32** 3.14; Mt 20.19 **18:35 18.35** 1.11 **18:36 18.36** 6.15

37 Da ray ŋgene, Bay Pilat aa cəfɗa, a ləvar: «Kaa kah na, bay dəɓa
daw?» Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Anda kah ma ləvey, yah bay. Ya yawa,
ya sawa a bəla na, ŋga wuzdatara mey masa fara fara a ndəhay. Kwa
waawa ma səpey cəveɗ masa fara fara na, ara ndaw ma jəkey sləmay fa
mey aɗaw.»
38 Bay Pilat a mbəɗdara, a ləvar: «Mey masa fara fara na, mey wura?»

A kamar sariya a Yesu
(Matiye 27.15-31; Mark 15.6-20; Luk 23.13-25)

Masa Bay Pilat maa guzley la anda keɗe na, ta', a bawa aa ambaw saya
fa mey ŋga Jəwif hay. A ləvtar: «Yah na, yah ma hətey cek təɗe ŋga kəɗey
ndaw keɗe vagay na, daa ba.
39 Yaw, anda kwakwas akwar ma wuɗey na, si ya pəskakwar ndaw
pal daa fərsəne ta gwagway ŋga *Pak. Anda keɗe, ka wuɗam na, ya
pəskakwar bay ŋga *Jəwif hay daw?»
40 A wudam, a ləvam: «Kay! ka mbəkda ndaw keɗe ba. Ama pəskandar
na, Barabas.» Barabas a na, ara ndaw-mayal ma sla ɗay ŋga ndaw.

19

1 Ta', Bay Pilat a ləvtar a sewje hay ŋga sləɗmara Yesu ta laway.
2 Sewje hay a cam hatak, a paɗamar ray anda gursaw ŋga bay. Asaya, a
kəzlmar zana magaza ŋga bay hay fa vaw.
3 Ta', a ŋgəcham a cakay a, a sasaŋgəram a ray a, a ləvmar: «Zay daw,
bay ŋga Jəwif hay?» Fa dəɓa ha, kaŋ! kaŋ! a vəlmar matapa-har.
4 Ta', Bay Pilat a bawa aa ambaw saya, aa guzltar a Jəwif hay, a ləvtar:
«Ɗagay, jəkam sləmay! Ya da badakwara ndaw aha aa ambaw amba ka
sərmara kwa ya ta hətey cek maaya ba masa aŋga ma ka na, daa ba.»
5 Yesu ta', a bawa aa ambaw dəɓa. Aŋga ta gursaw ŋga hatak heyey da
ray, leŋ zana magaza heyey fa vaw. Pilat aa guzltar, a ləvtar: «Ehe ndaw
aha!»
6 Ama masa *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay
ta ndəhay ata hay ma hətmar na, a wudam ta gədaŋ, a ləvam: «Dəra fa
hwadam mazlaŋgalakaya! Dəra fa hwadam mazlaŋgalakaya!» Pilat aa
guzltar saya, a ləvtar: «Ehe, ŋgəlmara ndaw aha, dərmara ta har akwar fa
hwadam mazlaŋgalakaya ha, maja yah na, kwa yah ma hətey cek maaya
ba masa aŋga ma ka na, daa ba.»
7 Jəwif hay a mbəɗdamara, a ləvmar: «Kwakwas ala daha, anda
kwakwas a ma ləvey na, si mekəɗey ndaw aha keɗe vagay maja taa guzley
la, a ləvey aŋga Bəzey ŋga Gazlavay.»
8 Masa Bay Pilat ma cənda aŋga ma ləvey aŋga Bəzey ŋga Gazlavay na,
mandərzay a kar ta gədaŋ ta gədaŋ.
9 A mbəzey a way saya, ta', aa cəfɗa Yesu a, a ləvar: «Kah na, ka sawa
dama?» Ama kwa Yesu ta mbəɗdara daa ba.
10 Da ray ŋgene, Bay Pilat aa guzlar, a ləvar: «Kaa guzley ba keɗe na,
ŋgada yah, ba diya? Ka səra, yah na, ya gwa ŋga mbəkdaka, da daa ba,
ya gwa ŋga dərka fa hwadam mazlaŋgalakaya, ba diya?»
11 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Ka gwa ŋga wey da ray aɗaw ba, si Bay
Gazlavay ma vəlka cəveɗ. Anda keɗe, ndaw ma vəldaya asi har akah keɗe
ta key mebərey sem ma fənka.»

18:37 18.37 3.32-33; 8.47; 1Tm 6.13; 1Jŋ 4.6 **19:2 19.2** Lk 23.11 **19:3 19.3** 18.22 **19:4 19.4** 18.38; Lk 23.4 **19:6 19.6** 18.31 **19:7 19.7** Lev 24.16; Mt 26.63-65; Jaŋ 1.34; 5.18 **19:9 19.9** Mt 26.62-63; 27.12, 14 **19:11 19.11** 10.18

12 Masa Bay Pilat ma cənda mey a keɗe na, a səpey cəveɗ amba a mbəkda
Yesu. Ama Jəwif hay a, a wudam ta gədaŋ, a ləvam: «Da kah ma mbəkda
ndaw keɗe sem na, ŋgene, kah jam ŋga bay mahura *Sezere * saba. Kwa
waawa ma pa ray aŋga ŋga bay na, ara masa-gəra ŋga bay mahura Sezere,
ba diya?»
13 Masa Bay Pilat ma cənda mey a keɗe saya na, ta', a badərwa Yesu aa
ambaw saya. A njey a ray jaŋga aŋga mekey sariya mapakaya da ray slam
macacəlkaya ta aŋgwa mezəley ta mey *Hebəre «Gabata».
14 Ara ta pas meɗiyey vaw ŋga key gwagway ŋga Pak. Ta wuzlah-pas †
na, Bay Pilat a ləvtar a Jəwif hay a: «Ehe bay akwar.»
15 Ama a wudam ta gədaŋ, a ləvam: «Kəɗa vagay! Kəɗa vagay! Dəra fa
hwadam mazlaŋgalakaya.» Bay Pilat a mbəɗdatara, a ləvtar: «Bay akwar
gway na, ka wuɗam ya dərkwara fa hwadam mazlaŋgalakaya gway daw?»
*Bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay a mbəɗdamara,
a ləvmar: «Bay ala mahura mekele na, daa ba, si bay Sezere gway.»
16 Anda keɗe, Bay Pilat a vəldatara Yesu amba a dərmara fa hwadam
mazlaŋgalakaya. Ta', a kərzamara Yesu dəɓa.

A dərmara Yesu fa hwadam mazlaŋgalakaya (Matiye 27.32-44; Mark 15.21-32; Luk 23.26-43)

17 A badamərwa Yesu daa berney. Daa masa fa badamərwa ha na,
Yesu fa la hwadam mazlaŋgalakaya masa ata ma da dərmara fa vəɗa.
A handamara ŋgadaa slam mezəley ta mey *Hebəre «Gwalgwata», anda
meləvey, «slam anda tetesl ŋga ray ŋga ndaw.»
18 Feteɗe, sewje hay ta', a dərmara Yesu fa hwadam mazlaŋgalakaya ha.
A dəram ndəhay cew saya a cakay a, pal ta har-zəmay, laŋgar ta har-gula,
Yesu na, aa da wuzlah.
19 Bay Pilat ta', a ləvtar a ndəhay ŋga wuzlalam mey ma ləvey: «Yesu
ndaw *Nezeret, bay ŋga *Jəwif hay.» Asaya, a ləvtar ŋga sləpmara fa
hwadam masa Yesu mazlaŋgalakaya fa vəɗa heyey.
20 Jəwif hay ga ta jaŋgamara mey mawuzlalakaya ha la maja slam masa
ata ma dərmara Yesu a na, aŋga gweegwe ta berney a. Asaya, ndəhay ga
ta jaŋgamara mey a la maja mey a mawuzlalakaya na, ta mey Hebəre ta
mey Leteŋ leŋ ta mey Gərek ‡.
21 Maja ŋgene, *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Jəwif hay
aa guzlmar, a ləvmar: «Ka da mbəkda mey a mawuzlalakaya "Bay ŋga
Jəwif hay" anda ŋgene ba. Ama mbəɗda, wuzlala: "Ndaw aha ta ləvey la:
Yah na, yah bay ŋga Jəwif hay".»
22 Bay Pilat a mbəɗdatara, a ləvtar: «Cek masa yah ma wuzlala sem na,
a da njey mawuzlalakaya anda ŋgene.»
23 Masa sewje hay ma dərmara Yesu fa hwadam mazlaŋgalakaya cay
na, ta', a həlmata zana aŋga hay, a wunkamara slam məfaɗ, fa sewje he
fa sewje he. Mambəkakaya zana aŋga maazəma masa mezəvey a daa ba
dəga da vaɗ haa kasl a hwayak.

---

* **19:12 19.12** Sezere ara bay mahura ŋga Rawma hay ma wey da ray hwayak hay ga, kwa hwayak ŋga Jəwif hay may. **19:12 19.12** 18.37; Lk 23.2; SNM 17.7 † **19:14 19.14** ta wuzlah-pas: Ta mey Gərek a ləvey «ɓərey maakwaw.» Da Jaŋ a sləfa anda Jəwif hay na, ɓərey maakwaw ara ta wuzlah-pas fa aləkwa Mafaw hay. Da Jaŋ a sləfa anda Rawma hay na, ara slam beŋ! beŋ! fa aləkwa. Nəka Mk 15.25. ‡ **19:20 19.20** Mey Hebəre ara mey Jəwif, Leteŋ ara mey Rawma, Gərek ara mey masa ndəhay ga ma cəndamara daa hwayak hay mekele mekele ŋga Rawm.

24 Sewje hay a, aa guzlam da wuzlah ata a ləvam: «Ya da ŋgərkwa zana
ha ta ŋgərey ba, ama kəɗkwa caca amba ndaw pal a la.» Cek aha a key
anda mey ŋga Gazlavay mawuzlalakaya zleezle ma ləvey:
«Ta wunkamara zana aɗaw hay sem da wuzlah ata,
zana maazəma na, a kəɗam caca amba ndaw pal a la.»
Yaw, keɗe he ara cek masa sewje hay ma kamara.
25 Ata mamaŋ ŋga Yesu, ta dam-mamaha, ta *Mari ŋgwas ŋga Kəlawpas,
leŋ Mari da Magdala, malacatakaya da cakay hwadam mazlaŋgalakaya
masa ata ma dərmara Yesu fa vəɗa heyey.
26 Yesu a nəka mamaha. Gula aŋga masa aa ma wuɗa kalah heyey may,
aa da cakay mamaha ha. Ta', Yesu aa guzlar a mamaha, a ləvar: «Mamay,
ŋgene na, bəzey akah.»
27 Ta', aa guzlar a gula aŋga ha, a ləvar: «Ŋgene na, mamakw.» Dəga ta
pas a ŋgene gula ŋga Yesu a ta', a ŋgəla Mari a way aŋga.

(Matiye 27.45-56; Mark 15.33-41; Luk 23.44-49)

28 Daa ŋgene, Yesu a səra ta ndəvda sləra aŋga cay. Ta', aa guzley, a
ləvey: «Yam fa kaya.» Aa guzley anda keɗe na, amba mey mawuzlalakaya
daa ɗerewel ŋga Gazlavay zleezle heyey na, a key.
29 Feteɗe, kwakulam daha marəhkaya ta yam ŋga babəza ŋga wudez
meekwerek e. Sewje hay a jəhwɓam cek anda gagəmay aa yam a heyey, a
tərvaɗamara fa mey ŋga zlanday, a təldamara a mey Yesu.
30 Yesu maa səɓa yam ŋga babəza ŋga wudez meekwerek e heyey cay
na, ta', aa guzley, a ləvey: «Sləra aɗaw tabiya, ta ndəvey cay.» Fa dəɓa ha,
a jəkwda ray, pam! a məcey.

Sewje a sləka Yesu aa cakay

31 Yesu a məcey na, ta pas masa *Jəwif hay fa ɗiyam vaw ŋgadaa *pas
meməskey-vaw. Ta pas a ŋgene, mahura hay ŋga Jəwif hay a wuɗam
vagay hay a njam fa hwadam mazlaŋgalakaya hay heyey saba, asaya, maja
pas meməskey-vaw § a ŋgene a fənta pas hay meməskey-vaw siya. Da ray
ŋgene, ta', aa cəfɗamara Bay Pilat ŋga ŋgərfey salay * hay ŋga ndəhay fa
hwadam mazlaŋgalakaya, asaya, ŋga padamatərwa salay da ray hwadam
hay a.
32 Anda keɗe, sewje hay a ŋgərfamara salay hay ŋga ndaw ŋgeeme ta
ŋga ndaw ŋga dey cew e masa madərtakaya da cakay Yesu heyey dəɓa.
33 A wusam ŋga ŋgərfamara salay hay ŋga Yesu may na, a hətfamar ta
məcey sem. Anda keɗe, kwa ta ŋgərfamara salay aŋga hay daa saba.
34 Ama sewje pal da wuzlah ata, ta', a sləka ta zəwet aa cakay. Wure
ŋgene, mambaz ta yam a mbəɗwa.
35 Ndaw ma kada mey a keɗe na, ta hətar la ta dey aŋga †. Mey masa
aa ma kada na, ara mey fara fara. Yaw, aŋga na, a səra ara mey fara fara.
Anda keɗe, a kada mey a na, amba akwar may, ka təɓmara mey a.
36 Cek hay a tabiya ma kam keɗe na, anda mey ŋga Gazlavay
mawuzlalakaya zleezle, ma ləvey: «Kwa fa da ŋgərfamar tetesl pal daa
ba.»

19:24 19.24 Ps 22.19 **19:25 19.25** Mt 27.55-56; Lk 23.49 **19:26 19.26** 13.23 **19:28 19.28** Ps 22.16 **19:29 19.29** Ps 69.22 § **19:31 19.31** Pas meməskey-vaw a, a fənta pas meməskey-vaw siya na, maja ara ta gwagway ŋga Pak. * **19:31 19.31** meŋgərfey salay: A ŋgərfamatara salay na, amba a məcam fiyaw. **19:31 19.31** Mew 21.22-23 **19:34 19.34** 1Jŋ 5.6 † **19:35 19.35** Jaŋ aa guzley da ray aŋga ray aŋga. Nəka Jaŋ 19.26; 20.2; leŋ 21.24. **19:35 19.35** 15.27; 21.24 **19:36 19.36** Ps 34.20-21; Mab 12.46

37 Asaya, mey ŋga Gazlavay mawuzlalakaya mekele daha, a ləvey: «A
hətmar ndaw masa ata ma sləkmara la.»

A jəhmara vagay ŋga Yesu
(Matiye 27.57-61; Mark 15.42-47; Luk 23.50-56)

38 Fa dəɓa ha, ndaw da slala Arimate daha, mezəley *Jawzef. Ta', a daw
fa Bay Pilat ŋgaa cəfɗarawa vagay ŋga Yesu amba a jəha. Jawzef e na,
ara ndaw ma təɓa mey ŋga Yesu, ama ta wuzda vaw aŋga daa ba maja a
zlurey ta mahura hay ŋga *Jəwif hay. Bay Pilat ta vəlar cəveɗ la. Aŋga
ta', a daw a la vagay a.
39 Nikwedem, ndaw masa ma hətfar Yesu a ta tavaɗ heyey, ta', a diyam
cew e ta Jawzef ŋga jəhey vagay a. Nikwedem ta ley mal mezey maaya
ŋga cek mezəley «*mir» majahaɗakaya ta cek mezəley «aləwes» la a har,
a fəna kəlew kwakwar maakar.
40 Ata cewete ta', a lamara vagay ŋga Yesu a, a zləŋgmara ta maslaga,
a takwaɗamar mal heyey anda Jəwif hay ma kamara daa masa ata fa da
zləŋgam vagay.
41 Daa slam masa ata ma dərmara Yesu a na, jerne daha. Daa jerne he
cəvay mawiya daha, kwa ta pam vagay a hwaɗ a daa ba araŋ.
42 A jəhmara Yesu aa cəvay a na, maja ara hakwaɗ, *pas meməskey-vaw
gweegwe cay, asaya, maja cəvay a gweegwe feteɗe.

20

Yesu a sləkɗawa daa meməcey
(Matiye 28.1-8; Mark 16.1-8; Luk 24.1-12)

1 Taa pərek ta luma ŋga Gudal, slam beŋ! beŋ! *Mari da Magdala, a daw
ŋga nəkərwa cəvay ŋga Yesu. A wusey a mey cəvay a, a da nəkey dey na,
beeler mahura ma gərca mey ŋga cəvay a maŋgəchadakaya ta cakay.
2 Anda keɗe, takw! a həla mahway ŋgada fa ata *Simaŋw *Piyer ta gula
laŋgar masa Yesu ma wuɗa kalah heyey. Ta', aa guzltar, a ləvtar: «Ta
lamara vagay ŋga Bay Mahura Yesu sem daa cəvay, ya sərmara a pamara
aa wura ba.»
3 Da ray ŋgene, ata Piyer ta gula laŋgar heyey, a sləkɗam, a diyam a
mey cəvay a.
4 Ata cewete, a hwam ta hway, ama gula laŋgar heyey a hway a fəna
Piyer, a wusey teeseɗ a mey cəvay a.
5 Ta', a wuzeɗey dey aa cəvay a, a hətey da hwaɗ a na, maslaga hay
makwiydatakaya, ama ta mbəzey aa cəvay a daa ba.
6 Simaŋw Piyer a wusey fa dəɓa aŋga, ta', a mbəzey aa cəvay a. A
hətatar maslaga hay makwiydatakaya,
7 asaya, a hətar zana masa ata ma sləwɗamara ray ŋga Yesu ta aŋga
heyey. Zana ha na, macəmkaya ta maslaga hay heyey ba, ama mapaɗakaya
wal ta cakay.
8 Gula laŋgar ma wusey teeseɗ heyey, a mbəzey aa cəvay a may, a hətatar
cek hay a, anda keɗe, a təɓa ma sləkɗawa ŋga Yesu daa meməcey.
9 Ama *gula hay ŋga Yesu ta cəndamara mey ŋga Gazlavay masa ma
ləvey Yesu a da sləkɗawa daa meməcey na, daa ba araŋ.
10 Fa dəɓa ha, ta', gula hay cew heyey a vəham a way ata hay.

19:37 19.37 Zak 12.10; CWJ 1.7 **19:38 19.38** 9.22 **19:39 19.39** 3.1-2 **19:40 19.40** 12.7 **20:2 20.2** 13.23 **20:6 20.6-7** 11.44 **20:9 20.9** Ps 16.10-11; Lk 24.26-27; SNM 2.25-31; 1Kwr 15.4

Yesu a wuzar vaw a Mari da Magdala
(Matiye 28.9, 10; Mark 16.9-11)

11 Daa ŋgene, *Mari da Magdala ta', a vəhey a mey cəvay a. Deŋ! a
lecey a mey cəvay a, fa təway. Masa aŋga fa təway a na, ta', a wuzeɗey
dey aa cəvay a.
12 A da nəkey dey na, a ray maslaŋ hay ŋga Gazlavay cew ta zana hay
mabara fa vaw. Ata manjatakaya cəma daa slam masa ata ma pamara
vagay ŋga Yesu heyey, pal manjakaya daa slam-ray, pal daa slam-salay.
13 Maslaŋ hay ŋga Gazlavay heyey aa cəfɗamara, a ləvmar: «Kwakwa,
ka təway me?» A mbəɗdatara, a ləvtar: «Ta lamara vagay ŋga Bay aɗaw
Mahura sem, ya səra a pamara aa wura ba.»
14 Masa ŋgwas aha maa guzley la anda keɗe, a da mbəɗey dey na, a ray
Yesu malacakaya feteɗe, ama kwa ta səra ara aŋga na, daa ba.
15 Yesu a, aa cəfɗa, a ləvar: «Kwakwa, ka təway me? Ka səpey na, wa?»
Ŋgwas aha, a wulkey na, ara ndaw ma jəɗa jerne he, ta', aa guzlar, a ləvar:
«Papay aɗaw, da ara kah ma la na, wuzdiwa slam masa kah ma pa amba
ya larawa aa slam a taw?»
16 Yesu ta', a zəla, a ləvar: «Mari!» Masa Mari ma cənda mezəley aŋga
la na, pəla! a mbəɗey dey ŋgada fa Yesu, ta', aa guzlar ta mey *Hebəre, a
ləvar: «Rabuni,» anda meləvey «bay aɗaw».
17 Yesu aa guzlar, a ləvar: «Mbəkdaya, ka da zəndaya vaw ba, maja ya
ta təpey fa Papay a vaɗ daa ba araŋ. Ama kah na, daw ta ləvtar a məlma
aɗaw hay, ya təpey la fa Papay masa aŋga Papakw akwar may, fa Gazlavay
masa aŋga Gazlavay akwar may.»
18 Ta', Mari da Magdala a daw fa *gula hay ŋga Yesu dəɓa, a kadatara,
a ləvtar: «Ya ta hətar Bay Mahura Yesu la.» Asaya, Mari a kadatara mey
masa Yesu a ma ləvar.

Yesu a wuztar vaw a gula aŋga hay
(Matiye 28.16-20; Mark 16.14-18; Luk 24.36-49)

19 Taa kwaɗ ta luma ŋga Gudal a ŋgene, *gula hay ŋga Yesu makus-
takaya daa way daha. Ta gərcamata mey-slam hay sem ta lekəle maja ata
fa zluram ta mahura hay ŋga *Jəwif hay. Ta', Yesu a daw a lecey a wuzlah
ata, a ləvtar: «Anja Gazlavay ŋga njadakwar daa zazay.»
20 Masa aŋga ma ləvtar la anda keɗe na, ta', a wuzdatara har aŋga hay
ta cakay aŋga. Gula hay ŋga Yesu a, taa səmam la ga maja ata ma hətmar
Bay Mahura ha.
21 Yesu aa guzltar saya, a ləvtar: «Anja Gazlavay ŋga njadakwar daa
zazay. Anda Papay, Bay Gazlavay, ma slərdiwa a bəla na, yah may, ya
slərdakwar ŋga key sləra aɗaw.»
22 Masa aŋga maa guzltar anda keɗe la na, ta', a səfney a ray ata, a
ləvtar: «Təɓam *Mesəfney ŋga Gazlavay a ray akwar.
23 Da ka mbəkdamara mebərey ŋga ndaw na, Gazlavay a mbəkdara la
may. Ama da akwar ma mbəkdamara mebərey ŋga ndaw daa ba na,
Gazlavay fa da mbəkdara daa ba may.»

Tuma a key yawa

20:13 20.13 20.2 **20:14 20.14** 21.4; Lk 24.16 **20:17 20.17** məlma aɗaw hay: Rm 8.29; Heb 2.11-12 **20:19 20.19** 9.22; 14.27; 20.1 **20:20 20.20** 19.34; 20.25, 27 **20:21 20.21** 17.18 **20:22 20.22** 14.16 **20:23 20.23** Mt 18.18

24 Yaw, daa masa Yesu ma wuztar vaw a gula aŋga hay na, *Tuma, masa
ata ma zəlmara Didim *, gula pal dasi gula aŋga hay kuraw a ray a cew,
aŋga da wuzlah ata daa ba.
25 Masa Tuma ma sawa la a wuzlah ata na, a ləvmar: «Ala ta hətmar Bay
Mahura la.» Ama Tuma a mbəɗdatara, a ləvtar: «Da yah ma hətar vevek †
ŋga mbəlek fa har ŋga medərey heyey daa ba, da yah ma pa bəz-mey-har
aɗaw aa vevek ŋga mbəlek e daa ba, asaya, da yah ma pa har aɗaw aa
cakay aŋga daa ba na, ŋgene, ya fa da təɓa Yesu ta sləkɗawa sem daa
meməcey na, daa ba.»
26 Luma pal fa dəɓa ha na, *gula hay ŋga Yesu a kusam aa way heyey
saya. Tuma aŋga da wuzlah ata dəɓa. Mey-slam hay magərcatakaya ta
lekəle, ama Yesu ta' a sawa, a lecey a wuzlah ata, a ləvtar: «Anja Gazlavay
ŋga njadakwar daa zazay.»
27 Fa dəɓa ha, Yesu a ləvar a Tuma: «Təldərwa bəz-mey-har akah feɗe,
nəkta har aɗaw hay. Asaya, təldərwa har akah, pa aa cakay aɗaw. Mbəkda
mekey yawa, təɓa ya ta sləkɗawa sem daa meməcey.»
28 Tuma a mbəɗdara, a ləvar: «Kah na, Bay aɗaw Mahura, kah na,
Gazlavay aɗaw!»
29 Yesu a ləvar: «Kah ma təɓa mey a keɗe na, maja kah ma hətya ta dey
akah, ba diya? Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndəhay ma təɓmara ya ta
sləkɗawa sem daa meməcey, masa kwa ta hətmaya ta dey ata daa ba.»

Mey da ray Mey-maaya-mawiya masa Jaŋ ma wuzlala

30 Yesu ta key maazla hay la ga mekele mekele meedey gula aŋga hay,
ama maazla hay a tabiya mawuzlalatakaya daa ɗerewel keɗe daa ba.
31 Mey hay tabiya masa mawuzlalatakaya daa ɗerewel keɗe na, ara amba
ka təɓmara, Yesu na, ara Bəzey ŋga Gazlavay, ara *ndaw masa Gazlavay
ma wala ŋga ləhdata ndəhay. Anda keɗe, da akwar fa təɓmara mey aŋga
na, ka da hətam heter mendəvey ba ta fa aŋga.

21

Yesu a wuztar vaw a gula aŋga hay maasala

1 Fa dəɓa ha ɗar nekəɗey na, Yesu a wuztar vaw a gula aŋga hay saya.
A wuztar vaw na, da mey dəhwa ŋga Tiberiyat. Ehe, mey da ray Yesu ma
wuztar vaw a gula aŋga hay a.
2 Ata *Simaŋw *Piyer, *Tuma masa ata ma zəlmara Didim, Nataniyel
ndaw da Kana daa hwayak ŋga *Galile, ta bəza hay ŋga Zebede, leŋ *gula
hay ŋga Yesu cew mekele, ata tabiya daa slam a.
3 Simaŋw Piyer a ləvtar: «Ya daw la aa ewet.» Ndəhay siya keɗe heyey a
mbəɗdamara, a ləvmar: «Ala may, ya diyam asi akah.» Da ray ŋgene, ta',
a diyam, a təpam aa kwambiwal. Tavaɗ tavaɗ ata daa ewet e, ama kwa ta
kərzam daa ba.
4 Taa pərek masa pas fa bawa na, Yesu a daw, a njey a mey dəhwa ha.
Ama gula aŋga hay ta sərmara ara aŋga na, daa ba.
5 Ta', Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Bəz aɗaw hay, akwar ma kərzam ewet
e la daw?» A mbəɗdamara, a ləvmar: «Ala ma kərzam daa ba.»
6 Yesu a ləvtar saya: «Lamara *tabaw akwar, kəzlamara ta dey ŋga
zəmay, ka kərzamawa la.»

---

* **20:24 20.24** Didim: anda meləvey "cek ŋga dey". **20:24 20.24** Tuma: 11.16; 14.5; 20.27; 21.2
† **20:25 20.25** vevek: vavay, vevəlek **20:26 20.26** 20.19 **20:29 20.29** 1Pi 1.8 **20:30 20.30** 1.14;
2.11 **20:31 20.31** 3.15; 1Jŋ 5.13 **21:3 21.3** Lk 5.5 **21:4 21.4** 20.14; Lk 24.16

Da ray ŋgene, a kəzlamara tabaw ata anda Yesu ma ləvtar. A hətam
ewet ga da hwaɗ a. A gwamara ŋga ɗaɗamərwa tabaw a, aa kwambiwal
saba, maja ewet ga kalah da hwaɗ a.
7 Ta', gula masa Yesu ma wuɗa kalah heyey a ləvar a Piyer: «Ara Bay
Mahura!» Masa Simaŋw Piyer ma cənda ara Bay Mahura na, ta', a kəzla
zana fa vaw maja ta cəkwa zana sem amba a kərzey ewet. Ta', a jəvey daa
kwambiwal gəv! aa yam, a daw ŋgada fa Yesu.
8 Yaw, gula hay ŋga Yesu siya na, ata gweegwe cay a rav-zazay, mendərey
a wusa meeter temere saba. A diyam ta kwambiwal. Daa ŋgene, fa
ɗaɗamara tabaw ata marəhkaya ta ewet ga da hwaɗ a heyey.

9 A bərŋgamawa daa kwambiwal. Masa ata ma bərŋgamawa cay na, a
hətam zay-awaw ta ewet da ray a leŋ peŋ.
10 Yesu aa guzltar, a ləvtar: «Həlmawa ewet masa akwar ma kərzamərwa
ŋgene nekəɗey.»
11 Simaŋw Piyer a təpey aa kwambiwal a, ta', a ɗaɗarawa tabaw a
marəhkaya kaf! ta ewet hay ga mahura hay da hwaɗ a heyey. Ewet hay a
tabiya temere ta kwakwar zlam a ray a maakar. Tabaw a marəhkaya kaf!,
ama kwa ta ŋgərey daa ba.
12 Yesu a ləvtar: «Samawa, zəmam cek.» Yaw, kwa gula pal da wuzlah
ata ta key gədaŋ ŋgaa cəfɗa kah na, wa na, daa ba gway, maja a sərmara
fara fara ara Bay Mahura.
13 Yesu a ŋgəchey, a la peŋ heyey, a wunkatara a gula aŋga hay, asaya,
a la ewet da ray zay-awaw, a vəldatara.
14 Dəga ŋga masləkɗawa ŋga Yesu daa meməcey na, ta pas ŋgene, ara
ŋga dey maakar a masa aŋga ma wuztar vaw a gula aŋga hay.

Yesu aa cəfɗa Piyer

15 Masa ata ma ndəvdamara mezəmey cek cay na, Yesu aa cəfɗa
*Simaŋw *Piyer, a ləvar: «Simaŋw, bəzey ŋga *Jaŋ, ka wuɗya a fənta
ndəhay keɗe daw?» Piyer a mbəɗdara, a ləvar: «Ahaw, Bay Mahura, ka
fa səra ya wuɗka.» Yesu a ləvar: «Nəkfatar dey fa ndəhay aɗaw hay, anda
ndaw ma nəkfatar dey fa bəz-təɓaŋ aŋga hay.»
16 Ta', Yesu a ləvar ŋga dey cew saya: «Simaŋw, bəzey ŋga Jaŋ, ka
wuɗya daw?» Piyer a mbəɗdara, a ləvar: «Ahaw, Bay Mahura, ka fa səra
ya wuɗka.» Yesu a ləvar: «Key mecəkwer ŋga ndəhay aɗaw hay anda
ndaw ma səkərey təɓaŋ aŋga hay.»
17 Ta', Yesu a ləvar ŋga dey maakar: «Simaŋw, bəzey ŋga Jaŋ, ka wuɗya
daw?» Piyer na, ray aŋga ta həɓey sem maja Yesu maa cəfɗa ŋga dey
maakar, a ləvar: «Ka wuɗya daw, ka wuɗya daw?» Ta', a mbəɗdara, a
ləvar: «Bay Mahura, kah na, ka sərta cek hay cəpa, ka fa səra ya wuɗka.»
Yesu a ləvar: «Nəkfatar dey fa ndəhay aɗaw hay anda ndaw ma nəkfatar
dey fa təɓaŋ aŋga hay.
18 Yaw, ya fa ləvka fara fara, daa masa kah daa gula akah na, ma ɗiya
vaw akah ŋgada pəkey na, kah ta ray akah. Ka fa daw kwa aa wura aa
wura. Ama da kah ta key maraw cay na, ka da baŋgaɗata har akah hay
amba ndaw mekele a ɗiykawa vaw akah. A da handaka kwa aa slam masa
kah ma wuɗey ŋga daw ba.»

21:6 21.6 Lk 5.5-7 **21:7 21.7** 13.23; Mt 14.29 **21:11 21.11** Lk 5.6 **21:13 21.13** 6.11; Mt 14.19; 15.36 **21:14 21.14** 20.19, 26 **21:15 21.15-17** ndaw ma nəkfatar dey fa bəz-təɓaŋ aŋga hay: 10.14-16; SNM 20.28; 1Pi 5.2 **21:18 21.18** 2Pi 1.14

19 Ta mey a keɗe na, Yesu a wuɗey ŋga wuzda səkway ŋga meməcey
ŋga Piyer. Piyer a da həlma Gazlavay ta fa meməcey aŋga ha. Fa dəɓa ha,
Yesu a ləvar a Piyer: «Sawa, səpya.»

Mey da ray gula masa Yesu ma wuɗa kalah

20 *Piyer a mbəɗey dey fa dəɓa, a da nəkey dey na, a ray gula masa
Yesu ma wuɗa kalah heyey. Gula ha fa səptar wurzay. Ara gula masa ma
gənsley ŋgada fa Yesu daa masa ata fa zəmam ɗaf, maa cəfɗa, ma ləvey:
«Bay Mahura ma da vəldaka a har masa-gəra akah hay na, wa?» heyey.
21 Piyer ma hətar la na, ta', aa cəfɗa Yesu, a ləvar: «Bay Mahura, kaa
ma da hətfar a gula keɗe na, me?»
22 Yesu a mbəɗdara, a ləvar: «Da ya wuɗey a njey ta dey da bəla keɗe
haa kasl mavəhwa aɗaw na, mey akah da hwaɗ a me? Kah na, sawa,
səpya.»
23 Mey a, a cəney fa ndəhay ŋga Yesu siya na, anda gula ha fa da məcey
daa saba. Fara fara Yesu ta ləvar a Piyer, gula ha fa da məcey daa saba na,
daa ba. Ama a ləvar na, «Da ya wuɗey a njey ta dey da bəla keɗe haa kasl
mavəhwa aɗaw na, mey akah da hwaɗ a me?»
24 Yaw, gula ha na, ara ndaw ma hətatərwa cek hay a keɗe ta dey aŋga,
ara aŋga ma wuzdatara a ndəhay, asaya, ara aŋga ma wuzlalatərwa aa
ɗerewel keɗe may. Ala na, ya sərmara mey hay a keɗe ara mey hay masa
fara fara.
25 Yesu ta key cek hay la mekele mekele ga. Anja da cek hay a
mawuzlalatakaya cəpa pal pal fa ɗerewel na, ya wulkey slam da bəla keɗe
ŋga pata ɗerewel hay a daa ba.

21:19 21.19 13.36 **21:20 21.20** 13.23, 25 **21:24 21.24** 15.27; 19.35 **21:25 21.25** 20.30

Sləra ŋga Ndəhay Meslərey ŋga Yesu

Mey da ray ɗerewel ŋga Sləra ŋga Ndəhay Meslərey

Ɗerewel keɗe ara ɗerewel ŋga dey cew masa Luk ma wuzlala. A wuzda mezley ŋga Egəliz hay zleezle. Ɗerewel e a zley ta mey da ray Gazlavay ma la Yesu a vaɗ (fasəlawal 1) leŋ Mesəfney ŋga Gazlavay ma pawa salay a ray ndəhay ŋga Yesu (fasəlawal 2). Fa dəɓa ha, daa fasəlawal 3 haa 12, Luk aa guzley da ray ndəhay ma wuzdamara mey ŋga Yesu dəga da Jeruzelem haa a Samari. Ndəhay a na, ara ata Piyer, Etiyen leŋ Jak.

Fasəlawal 13 haa 20 aa guzley da ray Pawl mepəkey ŋgeeme, ŋga dey cew, leŋ ŋga dey maakar ŋga wuzey Mey-maaya-mawiya daa hwayak hay ŋga Gərek hay ta ŋga Rawma hay.

Fasəlawal 21 haa 28 aa guzley da ray sariya masa ndəhay Rawma hay ma kamara a Pawl maja Jəwif hay ma wudmara, a wuɗam ŋga kəɗmara vagay. Asaya, da ray bay-ray hay ŋga Rawma hay ma slərdamara Pawl a Rawm ŋga key sariya fa mey ŋga Bay Sezere.

Mey mahura daa ɗerewel keɗe na, ara mey ma ləvey: «[…] ta pas masa Mesəfney ŋga Gazlavay ma da pawa salay a ray akwar na, ka hətam gədaŋ la. Fa dəɓa ha, ka da kam sede da ray aɗaw. Ka da kam sede teeseɗ na, fa mey ŋga ndəhay da Jeruzelem, fa dəɓa ha, fa mey ŋga ndəhay da Jude, fa mey ŋga ndəhay da Samari, leŋ fa mey ŋga ndəhay da bəla tabiya.» (SNM 1.8)

Daa ɗerewel e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Mey da ray mevəley cek a masa-viya hay (20.35)

Pawl a wuzey mey da ray Gazlavay (17.24-31)

Mey ŋgeeme

1 Waa *Teyewfil,

Daa ɗerewel aɗaw ŋgeeme na, ya ta wuzlalaka mey da ray Yesu la. Daa ɗerewel e ya ta wuzlalatakawa cek hay tabiya masa Yesu ma kata la, leŋ mey masa aŋga maa sərkadatara a ndəhay, dəga ta pas masa aŋga ma zla sləra aŋga da bəla

2-3 haa kasl pas masa *Gazlavay ma la a vaɗ. Masa *Yesu aŋga da bəla na, aŋga ta weley ndəhay aŋga hay meslərey la. Fa dəɓa ha, Yesu a, a məcey, ta', a sləkɗawa daa meməcey, a wuztar vaw a ndəhay aŋga hay. Fa dəɓa ŋga masləkɗawa aŋga daa meməcey na, ɗar kwakwar məfaɗ, aŋga fa wuztar vaw maaya maaya ta fa cek hay mekele mekele, amba ndəhay meslərey a, a sərmara fara fara aŋga ta dey. Asaya, aa guzltar da ray mewey ŋga Gazlavay da ray ndəhay. A kətata da ray cek hay masa ata ma da kamara na, ta gədaŋ ma sawa ta fa *Mesəfney ŋga Gazlavay.

4 Ta pas laŋgar daha na, Yesu fa zəmam ɗaf daa slam a ta ndəhay aŋga hay meslərey. Ta', a kətata, a ləvey: «Papay a ləvey a vəlkwar cek la. Ya ta kadakwara cay, ba diya? Njam daa berney ŋga *Jeruzelem feɗe, səkwmara cek aha.

5 *Jaŋ a katar *baptem a ndəhay na, ta yam, ama daa ɗar hay nekəɗey feɗe, ka hətam baptem la ta Mesəfney ŋga Gazlavay.»

1:1 1.1 Lk 1.1-4 **1:2-3 1.2-3** 10.41; 13.31; 28.23; Lk 24.36-42, 46-51; 1Tm 3.16 **1:4 1.4-5** Lk 3.16; 24.49; Jaŋ 14.16

Bay Gazlavay a la Yesu a vaď

6 Ndəhay meslərey ŋga Yesu a makustakaya da cakay a, aa cəfďamara,
a ləvmar: «Bay Mahura, ka da ďiya hwayak ŋga *Israyel amba ka wey da
ray a na, wure keďe daw?»
7 Yesu a mbəďdatara, a ləvtar: «Akwar na, mey akwar da hwaď a me?
Ara Papay ma pa pas a, ara aŋga pal ma wa ďar a.
8 Ama ta pas masa *Mesəfney ŋga Gazlavay ma da pawa salay a ray
akwar na, ka hətam gədaŋ la. Fa dəɓa ha, ka da kam sede da ray aďaw.
Ka da kam sede teeseď na, fa mey ŋga ndəhay da *Jeruzelem, fa dəɓa ha,
fa mey ŋga ndəhay da *Jude ta fa mey ŋga ndəhay da *Samari, leŋ fa mey
ŋga ndəhay da bəla tabiya.»
9 Fa dəɓa ha Yesu ma ndəvda mey hay keďe la na, Gazlavay ta', a la a
vaď, ndəhay da cakay a fa nəkmara, mekwtene sərat! a sərta, a hətmar
Yesu a saba.
10 Ata fa nəkam dey a vaď aa slam masa Gazlavay ma la Yesu a cəŋga.
Wure wure ŋgene, ndəhay cew daha malacatakaya da wuzlah ata, ta zana
mabara fa vaw,
11 a ləvmatar: «Akwar, ndəhay *Galile hay, akwar malacatakaya, fa
nəkam dey ŋgada vaď ŋgada vaď na, maja me? Yesu masa Bay Gazlavay
ma la da wuzlah akwar a vaď keďe na, a vəhwa la, anda akwar ma hətmar
aŋga ma daw ŋgada vaď keďe.»

A lam ndaw mekele aa slam a ŋga Juda Iskariyawt

12 Fa dəɓa ha, ndəhay meslərey ŋga Yesu a bərŋgamawa daa Aŋgwa
ŋga *Awliviye. A vəhmawa a *Jeruzelem, aŋgwa ha dəreŋ daa ba, a key
kəlemeeter pal gway.
13 Masa ata ma wusmawa la a Jeruzelem na, ta', a təpam aa way da ray
way, aa slam masa ata ma kusam mandaw mandaw da hwaď a. Ndəhay
meslərey a na, ara *Piyer, *Jaŋ, *Jak, *Andəre, *Fəlep, *Tuma, *Bartelemey,
*Matiye, Jak bəzey ŋga Alfe, *Simaŋw, ndaw da wuzlah ndəhay ma wuďam
ŋga ləhdamata ndəhay ata hay dasi har ŋga masa-gəra ata hay, leŋ Jud
bəzey ŋga Jak.
14 Ata tabiya fa kusam mandaw mandaw ŋga dərey daŋgay a Gazlavay
ta mevel pal. A kusam na, ta ŋgusay mekele mekele, ta *Mari, mamaŋ ŋga
Yesu, leŋ ta məlmaŋ ŋga Yesu hay.
15 Daa ďar hay a ŋgene, ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu makustakaya
daa slam a, a key temere ta kwakwar cew. Ta', Piyer a lecey a wuzlah ata,
a ləvtar:
16-17 «Məlma aďaw hay, Juda aŋga zleezle na, da wuzlah aləkwa, aləkwa
masa Yesu ma walandakwar amba ya kakwa sləra ŋgada Bay Gazlavay.
Ama ara aŋga ma wuzdatara cəveď a ndəhay ŋga kərzey Yesu. Zleezle na,
Bay *Davit taa guzley la ta gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay da ray cek
masa Juda ma da ka. Yaw, mey daa ďerewel ŋga Gazlavay a ŋgene ta key
la fara fara anda mawuzlalakaya.»
18 Juda heyey, ta hətey dala la maja cek malamba masa aŋga ma ka ha.
Ta dala ha na, a həďkada ley. Da ley aŋga ha, a təďey, hwaď pəcakw! a
pəckwey, tanday zaď! a palah, pam! a məcey.

1:6 1.6 Lk 24.21 **1:7 1.7** Mk 13.32 **1:8 1.8** Lk 24.47-48; ***ka da kam sede da ray aďaw:*** 1.21-22; 2.32; 3.15; 5.32; 10.39; Jaŋ 15.27 **1:9 1.9** Lk 24.51; Jaŋ 6.62; 1Pi 3.22 **1:10 1.10** Lk 24.4 **1:11 1.11** Lk 21.27; CWJ 1.7 **1:12 1.12** Lk 24.52 **1:13 1.13** Lk 6.14-16 **1:14 1.14** Lk 23.49 **1:16-17 1.16** Ps 41.10 **1:18 1.18-19** Mt 27.3-8

19 Ndəhay da Jeruzelem tabiya ta cəndamara mey a la. Da ray ŋgene, a
zəlmara ley a ta mey ata «Hakəldama,» anda meləvey, ley ŋga mambaz.
20 Piyer a ləvey saya: «Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga *Pəsam hay, a
ləvey:
“Anja way aŋga, ŋga tərey yideŋ,
ndaw ŋga njey a hwaɗ a ba.”
Yaw, mawuzlalakaya saya, a ləvey:
“Si ndaw mekele a la sləra aŋga.”
21-22 «Da ray ŋgene, maaya na, ndaw mekele a sawa asi aləkwa amba a
key sede da ray masləkɗawa ŋga Bay Mahura Yesu. Si ya walakwa ndaw
masa ala ma pəkam la bama ta ata Yesu aa wura aa wura. Ndaw masa
aləkwa ma da walakwa na, si ndaw aha aŋga ta ala dəga ta pas masa *Jaŋ-
Baptis ma kar *baptem a Yesu haa kasl pas masa Gazlavay ma la Yesu a
da wuzlah aləkwa a vaɗ.»
23 Fa dəɓa ha masa ata ma cəndamara mey ŋga Piyer la na, a lam ndəhay
cew. Ara ata *Jawzef, masa ndəhay ma zəlmara Barsabas, mehəlmey
Justus, leŋ Matiyas.
24 Ta’, a dəram daŋgay a Bay Gazlavay, a ləvam: «Bay Gazlavay, ka sərta
mevel ŋga ndəhay tabiya, wuzndar ndaw pal dasi ndəhay cew keɗe masa
kah ma wuɗey
25 ŋga key *ndaw-meslərey ŋga Yesu aa slam a ŋga Juda. Juda na, ta
mbəkda sləra ha sem ŋga daw aa slam masa aŋga ma wuɗey.»
26 Ta’, a wuzlalamata mezəley ata cewete ŋga weley ndaw pal dasi ata.
Ma da bawa na, mezəley ŋga Matiyas. Da ray ŋgene, a pamara Matiyas a
dey ndəhay meslərey kuraw a ray a pal heyey.

2

Mesəfney ŋga Gazlavay a pawa salay a ray ndəhay ŋga Yesu

1 Masa pas ŋga gwagway ŋga *Pantekwat ta wuswa cay, ndəhay ma təɓa
mey ŋga Yesu tabiya makustakaya daa slam a.
2 Wure wure ŋgene, a cəndamara cek ma kawa ta da vaɗ anda memeɗ
maa bərey. Cek aha a rəhda way masa ata manjatakaya da hwaɗ a heyey.
3 A hətam cek anda neneh hay ŋga awaw ma gəɗey. Neneh hay a, a
wunkam, a njam a ray ata pal pal tabiya.
4 Ata tabiya marəhtakaya ta *Mesəfney ŋga Gazlavay. A zlamar
meeguzley ta mey hay mekele mekele masa ata ma sərmara ba, anda
Mesəfney a ma vəldatara ŋgaa guzley.
5 Yaw, da *Jeruzelem e na, *Jəwif hay masa ma səpam cəveɗ ŋga
Gazlavay ta mevel pal feteɗe daha. A samawa daa hwayak hay da bəla
tabiya.
6 Ata ma cəndamara cek maa bərey heyey la na, a kusmawa ga. Ata
tabiya a rəzlam maja kwa waawa fa cənda mey aŋga fa ndəhay ma təɓa
mey ŋga Yesu a, ata faa guzlam ta mey hay a.
7 A rəzlam, a wulkam, aa cəfɗam vaw da wuzlah ata, a ləvam: «Ndəhay
maa guzlam mey keɗe, ata tabiya ndəhay daa hwayak ŋga *Galile, ba diya?

8 Kaa kwa waawa fa cənda mey aŋga fa ndəhay a faa guzlam na, kwara?

1:20 1.20 Ps 69.26; 109.8 **1:21-22 1.21-22** Lk 1.2; 3.21; 24.51 **1:24 1.24** Jaŋ 2.24-25 **1:26 1.26** MM 16.33 **2:1 2.1** Lev 23.15-21; Mew 16.9-11 **2:3 2.3-4** Lk 3.16 **2:4 2.4** Ata tabiya marəhtakaya ta Mesəfney ŋga Gazlavay: 4.31; 6.3, 5; 7.55; 8.17; 10.44; 11.15, 24; 13.9; 15.8; 19.2, 6; ***meeguzley ta mey hay mekele mekele masa ata ma sərmara ba:*** 4.31; 10.45-46; 19.6; 1Kwr 12.10; 14.2-12 **2:7 2.7** 1.11

9 «Aləkwa feɗe na, ndəhay ma samawa daa hwayak ŋga Parte, daa
hwayak ŋga Medi ta daa hwayak ŋga Elam, daa hwayak ŋga Mezapaw-
tami, daa hwayak ŋga *Jude, daa hwayak ŋga Kapadəwas, daa hwayak
ŋga Paŋw, daa hwayak ŋga Azi,
10 daa hwayak ŋga Fərizi, daa hwayak ŋga Pamfili, daa hwayak ŋga
*Ejip, leŋ daa hwayak ŋga Libi masa gweegwe ta berney ŋga Siren. Asaya,
da wuzlah aləkwa na, ndəhay ma samawa da *Rawm daha,
11 ndəhay ma samawa da Kəret daha, ta ndəhay Arap hay daha may. Da
wuzlah aləkwa, siya hay ara ndəhay daa səkway ŋga Jəwif hay, ta siya hay
ma mbəzam ŋga səpey kwakwas ŋga Jəwif hay. Ama aləkwa tabiya, ya
fa cəndakwa ata faa guzlam ta mey hay mekele mekele masa daa hwayak
aləkwa da ray sləra mahura masa Gazlavay ma ka!»
12 Anda keɗe na, ata tabiya a rəzlam, a sərmara ŋga key kwara ba, aa
guzlam da wuzlah ata, a ləvam: «Cek aha keɗe a wuɗey ŋga ləvey kwara?»

13 Ama ndəhay siya hay, aa saŋgəram a ray ndəhay ma təɓa mey ŋga
Yesu kaa heyey, a ləvam: «Ata tabiya mawatakaya ta wuzam.»

Piyer a wuztar mey a ndəhay makustakaya

14 Da ray ŋgene, *Piyer ta', a lacam ta ndəhay meslərey kuraw a ray
a pal heyey, aa guzley ta gədaŋ fa mey ŋga ndəhay makustakaya heyey,
a ləvtar: «Akwar ndəhay *Jəwif hay daa hwayak ŋga *Jude, leŋ akwar
ndəhay tabiya ma samawa daa hwayak hay mekele mekele a *Jeruzelem,
jəkam sləmay maaya maaya fa mey masa yah ma da wuzdakwara keɗe
amba ka sərmara mabara ŋga mey a.
15 Ndəhay keɗe fa wam anda akwar ma ləvam na, daa ba, maja aŋga
kaa na, pas ŋgaa pərek, pas ma həla maaca ɗagay.
16 Ama wure keɗe cek aha keɗe a key na, anda Jəwel, *ndaw ma təla
mey ŋga Gazlavay zleezle, ma ləvey:
17 "Gazlavay a ləvey,
Ta pas masa bəla gweegwe cay a ndəvey na,
ya vəltar Mesəfney aɗaw la a ndəhay tabiya.
Da ray ŋgene, bəz akwar hay mezəle ta dam akwar hay,
a təram la ŋga ndəhay ma təla mey aɗaw hay.
Gula akwar hay na, ya da wuztar cek hay mawiya
masa Yah ma da kata.
Maraw hay da wuzlah akwar may,
mesəfney a katar la amba ya wuztar cek hay.
18 Ahaw, daa ɗar hay a ŋgene,
ya vəltar Mesəfney aɗaw la a ndəhay
ma ka sləra aɗaw hay,
mezəle hay ta maŋgusa hay tabiya,
a da təram *ndəhay ma təla mey aɗaw hay.
19 Ya key maazla hay la da gazlavay da vaɗ,
ya key cek hay ma rəzla ndaw la da ray hwayak.
Mambaz, ta awaw, leŋ kakas a bamawa la.
20 Pas fa da weɗey daa saba,
kiya a da mbəɗey magaza anda mambaz.
Fa dəɓa ha, Bay Mahura a vəhwa la
amba a key sariya da bəla.
Ta pas a ŋgene, ndəhay a hətmar gədaŋ aŋga la,

2:12 2.12 1Kwr 14.23 **2:17 2.17-21** Jwl 3.1-5

a da sərmara pas a ara pas mahura ma fəna siya hay.
21 Anda keɗe, kwa waawa maa cəfɗa Bay Mahura
ŋga ləhda na, Bay Mahura a ləhda la.”»
22 Piyer a ləvey saya: «Akwar, *Israyel hay, jəkfamaya sləmay fa mey aɗaw keɗe. Yesu ndaw *Nezeret na, Gazlavay ta wuzdakwara la aŋga na, wa. Ka sərmara fara fara maja Gazlavay ta key maazla hay la mahura ma rəzla ndaw ta har aŋga da wuzlah akwar. Maazla hay a na, fa wuzdakwara gədaŋ ŋga Gazlavay aa ta Yesu a.
23 Ndaw aha, Gazlavay ta vəlda la a har akwar anda aa ma wuɗey. Dəga zleezle Gazlavay ta səra cek masa akwar ma da kamara sem. Cek aha na, ara akwar ma vəldamara Yesu a har ndəhay ma səra Gazlavay ba, amba a kəɗmara vagay fa hwadam mazlaŋgalakaya heyey. Akwar ta kəɗmara la,
24 ama Gazlavay ta sləkɗadərwa sem, a badərwa daa banay ŋga meməcey maja gədaŋ ŋga meməcey a gwa a ray a ba.
25 Ehe, zleezle Bay *Davit maa guzley da ray Yesu, a ləvey:
“Ya fa hətar Bay Mahura mandaw mandaw fa mey aɗaw,
aŋga manjakaya ta har-zəmay aɗaw amba ya zlurey ba.
26 Da ray ŋgene, mevel aɗaw faa səmey,
ya zley walay ta meesəmey.
Kwa ya məcey la na,
ya fa səkwa cek masa Gazlavay ma da kayawa,
27 ya da njey ta zazay maja ya səra kah, Bay Gazlavay,
ka mbəkda mesəfney aɗaw
aa slam ŋga ndəhay maməctakaya daa ba,
kwa ka fa da mbəkda vaw aɗaw,
yah, ndaw ma ka sləra akah,
ŋga zey daa cəvay daa ba may.
28 Ka ta wuzdiwa cəveɗ ŋga hətey heter mendəvey ba la,
Ya daa səmey ga, maja kah manjakaya ta yah.”»
29 Piyer a ləvtar saya: «Məlma aɗaw hay Jəwif hay, ya gwa yaa guzlkwar mey masa fara fara da ray Davit e, Davit masa papaŋ ŋga papa aləkwa zleezle. Ya fa ləvkwar aŋga ta məcey sem, ta pəshamara sem aa cəvay. Cəvay aŋga ha, haa kasl tasana, aa daha feɗe.
30 Aŋga na, ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay, a səra Gazlavay ta jəwey mey la ta aŋga, a ləvar: “Fa dəɓa akah, ya da pey ndaw pal daa səkway akah ŋga key bay anda kah.”
31 Da ray ŋgene, Davit a səra cek masa Gazlavay ma da ka ŋgada fa mey. A səra *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay na, Gazlavay a sləkɗadərwa la daa meməcey. Davit e, aa guzley da ray masləkɗawa ŋga *Kəriste daa meməcey a, a ləvey Gazlavay ta mbəkda ndaw aha da wuzlah ndəhay maməctakaya daa ba, vaw aŋga ta zey daa cəvay daa ba.
32 Yesu keɗe na, Gazlavay ta sləkɗadərwa sem daa meməcey, ala tabiya fa kam sede da ray a.
33 Gazlavay ta la sem a vaɗ, a pa aa slam maaya a har-zəmay aŋga. Gazlavay Papaŋ, ta’, a vəlar Mesəfney aŋga masa aŋga ma ləvar a da vəldara. Ta’, Yesu a slərdandakwara Mesəfney a, a ray aləkwa. Ara

---

2:21 2.21 22.16; Rm 10.13 **2:22 2.22** Lk 24.19; Jaŋ 3.2; SNM 2.43; 4.30; 5.12-16; 6.8; 14.3; 15.12; 19.11-12; Rm 15.19; Heb 2.4 **2:23 2.23** 3.15; 4.28; 7.52; Lk 23.33; 1Tes 2.15 **2:24 2.24** 3.15; Lk 24.5 **2:25 2.25-28** Ps 16.8-11 **2:27 2.27** 13.35 **2:29 2.29** 1Bay 2.10; SNM 13.36 **2:30 2.30** 2Sam 7.12-13, 16 **2:31 2.31** Ps 16.10 **2:32 2.32** 1.8

Mesəfney a ma vəlndakwar gədaŋ ŋga key cek masa akwar ma hətmar ta
masa akwar ma cəndamara wure kedɗe.
34 Ya sərkwa Davit ta ray aŋga ta təpey a vaɗ na, daa ba. Ama aa guzley
da ray Kəriste zleezle, a ləvey:
"Bay Gazlavay a ləvar a Bay aɗaw Mahura:
Sawa, njey ta har-zəmay aɗaw
35 haa kasl pas masa yah ma da pata masa-gəra akah hay
asi salay akah."»

36 Piyer a ləvtar saya: «Si Israyel hay tabiya a sərmara fara fara, ndaw masa Gazlavay ma pa ŋga Bay Mahura ta ŋga ndaw masa ma da ləhdata ndəhay na, ara Yesu, ndaw masa akwar ma dərmara fa hwadam mazlaŋgalakaya heyey.»

37 Ndəhay makustakaya heyey, a cəndamara mey a kedɗe na, mevel a tədɗar ga. A ləvmar ŋgada Piyer ta ŋgada ndəhay meslərey siya hay: «Kaa ya da kam na, kwara, məlma ala hay?»

38 Piyer a mbəɗdatara, a ləvtar: «Mbəɗdamara menjey akwar, səpmara Gazlavay ta mevel pal. Cacəfɗam *baptem ta mezəley ŋga Yesu Kəriste, amba Gazlavay a mbəkdakwara mebərey akwar. Anda kedɗe, Gazlavay a vəlkwar Mesəfney aŋga la.

39 Gazlavay a ləvey, a vəldatara Mesəfney aŋga la a ndəhay. A ləvey a da vəldakwara ŋgada akwar, ŋgada bəz akwar hay, ta ŋgada ndəhay masa dəreŋ, ndəhay tabiya masa Gazlavay, Bay aləkwa, ma da zəlta.»

40 Ta', Piyer aa guzltar mey mekele mekele saya amba a təɓmara mey aŋga ŋga vəltar gədaŋ. A ləvtar: «Wuɗkam ta ndəhay malamba da bəla wure kedɗe, amba Bay Gazlavay a ləhdakwar daa sariya ma da kərzata.»

41 Ndəhay ga da wuzlah ndəhay a ŋgene, a təɓmara mey ŋga Piyer, ta', a hətam baptem. Ta pas ŋgene, ndəhay a key gabal maakar ma samawa a dey ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu.

Menjey ŋga ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu

42 Mandaw mandaw ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu fa jəkam sləmay fa meesərkedey ŋga ndəhay aŋga hay meslərey ta mevel pal, a njam macəmkaya pal anda məlmaŋ hay, fa wunam peŋ ŋga sərfedey meməcey ŋga Yesu, fa dəram daŋgay a Gazlavay daa slam a.

43 Ndəhay meslərey hay a fa kam maazla hay mekele mekele ŋga wuzdərwa gədaŋ ŋga Bay Gazlavay aa ta ata. Ndəhay tabiya a rəzlam da ray maazla hay a, a namar ray a Bay Gazlavay maja.

44 Ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu na, macəmkaya ɗay letek, a wunkamara zleley ata hay da wuzlah ata.

45 Anda meləvey, a həɗkadamata ley ata hay ta cek ata hay, a wunkamara dala ha da wuzlah ata tabiya. Kwa waawa a hətey cek masa təɗe ŋga wusa.

46 Mandaw mandaw fa kusam aa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay ta mevel pal. Da way ata hay na, a zəmam ɗaf daa slam a ta meesəmey, ta mevel maaya.

2:33 2.33 aa slam maaya a har-zəmay ŋga Gazlavay: 2.34; 3.13; 5.30-34; 7.55-56; Mk 16.19; Lk 20.42; 22.69; Rm 8.34; Ef 1.20; Kwa 3.1; Heb 8.1; 1Pi 3.22; ***Gazlavay Papaŋ, ta', a vəlar Mesəfney aŋga masa aŋga ma ləvar a da vəldara:*** 1.4; Jaŋ 14.16-17; 15.26 **2:34 2.34-35** Ps 110.1; Lk 20.42-43; Heb 1.13 **2:36 2.36** 3.15 **2:37 2.37** 16.30; Lk 3.10, 12, 14 **2:38 2.38** 3.19; Lk 3.3 **2:39 2.39** Iz 57.18-19; Ef 2.17 **2:41 2.41** 2.47; 4.4; 5.14; 6.1, 7; 8.4; 11.21, 24; 12.24; 13.49; 16.5; 19.20; 21.20; 2Tes 3.1 **2:44 2.44-45** 4.32-35 **2:46 2.46** Lk 24.53

47 Ata fa həlmamara Gazlavay. Ndəhay tabiya aa həmdamata. Mandaw
mandaw Bay Mahura fa zəlwa ndəhay mekele mekele masa ma ləham sem
daa mebərey ŋgadaa dey ata.

3

Ndaw maahəlɓakaya ma hətar salay aŋga

1 Ta pas laŋgar daha, ata *Piyer ta *Jaŋ fa diyam aa *Way-mekey-
kwakwas ŋga Gazlavay ŋga dərwa daŋgay. Ara ta pas ŋgaa kwaɗ, pas
təɗe medərey-daŋgay ŋga *Jəwif hay.
2 Gweegwe ta mey-mbew ŋga Way-mekey-kwakwas a, mey-mbew ma
zəlmara «Mey-mbew Membey,» ndaw daha manjakaya feteɗe. Ndaw
aha, maahəlɓakaya dəga ŋga mayawa aŋga. Mandaw mandaw ndəhay
fa handamərwa, a njadamara feteɗe, amba a rəkey dala fa ndəhay ma
mbəzam aa Way-mekey-kwakwas a.
3 Ta pas ŋgene, ndaw aha a hətatar ata Piyer ta Jaŋ fa diyam aa Way-
mekey-kwakwas a. Ta', aa cəfɗafatar dala.
4 Ata Piyer ta Jaŋ a nəkfamara, Piyer a ləvar: «Nəkfandar.»
5 Ndaw aha a nəkfata maaya maaya, a wulkey daa ray aŋga, a ləvey: «A
da vəlmaya cek.»
6 Ama Piyer a ləvar: «Dala da har aɗaw na, daa ba səlak, ama cek masa
da har aɗaw na, ya vəldakawa la. Ta gədaŋ ŋga Yesu *Kəriste, ndaw
*Nezeret, ya fa ləvka, sləkɗey, daw ta salay akah.»
7 Ta', Piyer a kərza fa har-zəmay, a sləkɗada. Wure wure ŋgene, salay
ŋga ndaw aha, ta jerey cay.
8 Ta', a lecey, a jəvey, a zlar madaw. A mbəzam aa Way-mekey-kwakwas
ŋga Gazlavay ta ata Piyer ta Jaŋ heyey. Aŋga fa daw, fa jəvey, fa həlma
Gazlavay.
9 Ndəhay masa daa Way-mekey-kwakwas a tabiya a hətmar aŋga fa daw,
fa həlma Gazlavay.
10 A sərmara ara ndaw masa salay maahəlɓakaya ma njey fa Mey-mbew
Membey ŋga rəkey heyey. Ata tabiya a rəzlam ga da ray cek ma key ta
aŋga, a sərmara cek masa ata ma da kam ba.

Piyer a wuzey mey daa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay

11 Ata *Piyer ta *Jaŋ leŋ ndaw masa salay maahəlɓakaya heyey, ata
dasi balak ŋga *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay mezəley «Balak ŋga
*Salamaŋw.» Ndaw aha, a gəmey ŋga mbəkdata ata Piyer ta Jaŋ ba.
Ndəhay tabiya feteɗe a hwamawa ŋgada fa ata, maja a rəzlam ga da ray
ndaw masa salay maahəlɓakaya heyey.
12 Masa Piyer ma hətatar ndəhay fa samawa na, a ləvtar: «Akwar
ndəhay *Israyel hay, ka rəzlam anda keɗe na, maja me? Ka nəkfamandar
me? Ka wulkam ndaw keɗe salay aŋga a jerey ŋga daw kaa na, ara ta
gədaŋ ala daw, da daa ba, maja ala ma kam cek maaya ta cəveɗ e fa mey
ŋga Gazlavay daw? Kay, kəne ba!
13 Ara Gazlavay ma mbəlda ndaw aha, Gazlavay masa *Abəraham, *Izak,
leŋ *Jakwap, papaŋ ŋga papa aləkwa hay zleezle, ma namar ray. Ara
Gazlavay ma wuzdandakwara aŋga fa həslar ray a Yesu, ndaw ma ka sləra
aŋga. Akwar ta ray akwar, ka ta vəldamara Yesu a la a har mahura hay,
kwa Pilat a wuɗey ŋga mbəkda, ama akwar ta təɓmara daa ba.

2:47 2.47 2.41 **3:1 3.1** 10.3, 9, 30 **3:2 3.2** 14.8 **3:8 3.8** 14.10; Jaŋ 5.14 **3:11 3.11** 5.12; Jaŋ 10.23 **3:13 3.13** 2.33; 7.32; Mab 3.6, 15; Lk 23.13-23

14 Yesu na, ara ndaw pal masa maaya ma sawa ta fa Gazlavay. Ama
akwar ka wuɗmara ba, ka ləvmar a Pilat na, ŋga pəskakwar ndaw ma
kəɗa ndaw vagay jak.
15 Anda keɗe, ndaw ma vəltar heter a ndəhay jak na, akwar ta kəɗmara
sem, ama Gazlavay ta sləkɗadərwa sem daa meməcey. Ala ta ray ala fa
kam sede da ray masləkɗawa aŋga ha.
16 Ndaw masa akwar ma hətmar da cakay aɗaw keɗe na, ka sərmara.
Salay aŋga a jerey na, ara ta gədaŋ ŋga Yesu, maja ala ma pamara Yesu a
ŋga ndaw ala fara fara. Maja ala fa pamara Yesu ŋga ndaw ala fara fara
na, mbal! a mbəley maaya maaya anda akwar tabiya ma hətmar ta dey
akwar keɗe.
17 «Ama wure keɗe, məlma aɗaw hay, ya səra cek masa akwar ta mahura
akwar hay ma kamara a Yesu na, a key ka sərmara ba.
18 Cek aha ma key keɗe na, Gazlavay ta wuzda la ta mey ndəhay ma
təla mey aŋga hay zleezle, a ləvey, si cəma *Kəriste masa aŋga ma da
slərdərwa na, a sərey banay.
19 Maja ŋgene, ya fa ləvkwar: mbəɗdamara menjey akwar, mbəɗmawa
dey ŋgada fa Bay Gazlavay, amba a mbəkdakwara mebərey akwar.
20 Anda keɗe, Gazlavay a məskadakwar vaw la. A slərkwar Kəriste la,
anda meləvey, Yesu, ndaw masa aa ma wala ŋga ləhdakwar dəga zleezle
heyey.
21 Wure keɗe si Yesu a njawa da gazlavay da vaɗ ɗagay, haa kasl pas
masa Gazlavay ma da ɗiyta cek hay tabiya mawiya anda aŋga ma ləvey
zleezle. Gazlavay taa guzley la da ray mey a ta mey ndəhay ma təla mey
aŋga hay.
22 Ara anda keɗe *Mawiz maa guzley zleezle, a ləvey: “Bay Gazlavay
masa akwar ma namar ray, a da slərkwar *ndaw ma təla mey anda yah.
Ndaw a na, ara ndaw daa səkway akwar anda yah may. Mey tabiya masa
aŋga ma daa guzldakwara na, jəkam sləmay fa vəɗa.
23 Kwa waawa ma cənar mey a ndaw a ba na, Gazlavay a bada la da
wuzlah ndəhay aŋga hay, ŋgaa zəɗey.”
24 «Yaw, fara fara, ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay ga, dəga fa *Samiyel
ta ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay mekele mekele fa dəɓa aŋga, ata
tabiya ta wuzdamara mey da ray cek hay masa ma kam wure keɗe la.
25 Məlma aɗaw hay, Gazlavay maa guzley ta mey ndəhay ma təla mey
aŋga hay keɗe na, ara ŋgada akwar. Gazlavay a jəwam mey ta papa
aləkwa hay zleezle, a ləvar a Abəraham: “Ya pəstar mey la a ndəhay
da bəla tabiya ta fa səkway akah.” *Mejəwey-mey a keɗe na, ara ŋgada
akwar may.
26 Anda keɗe, Gazlavay ta wuzdakwara Yesu, ndaw ma ka sləra aŋga la.
A slərdərwa na, ŋgada akwar ɗagay. A slərdərwa amba a kakwar maaya,
ŋga mbəɗdakwara menjey akwar maaya ba ŋgene.»

4

Ata Piyer ta Jaŋ fa mey ŋga ndəhay ma ka sariya ŋga Jəwif hay

---

3:15 3.15 2.23-24; 4.10; 5.30-31; 10.39-40; 13.30; 17.31; Heb 2.10 **3:16 3.16** Mt 9.22 **3:17 3.17** Lk 23.34; 1Tm 1.13 **3:18 3.18** 5.42; Lk 24.27, 44-46 **3:19 3.19** 2.38 **3:22 3.22-23** Mew 18.15, 19; SNM 7.37 **3:24 3.24** 3.18 **3:25 3.25** MC 12.3; Gal 3.8, 16 **3:26 3.26** 13.46; 18.6; Rm 1.16

1 Masa ata *Piyer ta *Jaŋ faa guzlmatar a ndəhay makustakaya heyey na,
ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, ta *bay-ray ŋga ndəhay ma jəɗa
Way-mekey-kwakwas, leŋ ndəhay *Saduse hay, a samawa a cakay ata.
2 Mevel fa catar maja ata Piyer ta Jaŋ faa sərkadamata ndəhay, a
ləvmatar ndəhay maməctakaya a da sləkɗamawa daa meməcey maja Yesu
ta sləkɗawa sem daa meməcey.
3 Mahura hay heyey, ta', a kərzamata ata Piyer ta Jaŋ a, a handamata, a
gərcamata aa fərsəne. Ama ta kamatar sariya ta pas ŋgene daa ba, maja
pas daa saba.
4 Ta ŋgene he cəpa, ndəhay ga da wuzlah ndəhay makustakaya ma
cəndamara mey ŋga Piyer heyey ta təɓmara mey ŋga Yesu la cəŋga. Anda
keɗe, ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu ta səkam la a dey a, a key gabal zlam.

5 Pepərek e, bay-ray hay ŋga *Jəwif hay, ta mahura hay ŋga Jəwif hay, leŋ
*ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz, a kusam feteɗe da *Jeruzelem.
6 Da wuzlah ndəhay makustakaya ha na, ara ata Han, *ndaw mahura
da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, Kayif, Jaŋ, Alekzandəre leŋ
ndəhay siya tabiya da way Han.
7 Ta', a handamatərwa ata Piyer ta Jaŋ heyey, a lacadamata fa mey ata,
ndaw masa ma hətar salay aŋga heyey aa da cakay ata. A cacəfɗamata ata
Piyer ta Jaŋ, a ləvmatar: «Ka mbəldamara ndaw masa salay maahəlɓakaya
keɗe na, ta gədaŋ wura? Ma vəldakwara gədaŋ ŋga key maazla keɗe na,
wa?»
8 Piyer, marəhkaya ta *Mesəfney ŋga Gazlavay, ta', a mbəɗdatara, a
ləvtar: «Akwar, bay-ray hay ta mahura ala hay,
9 kaa cəfɗamandar tasana maja ala ma kam cek maaya ŋgada ndaw
maahəlɓakaya keɗe, daw? Kaa cəfɗamandar, ndaw aha a hətar salay aŋga
na, kwara, ba diya?
10 Yaw, akwar cəpa ta ndəhay *Israyel hay tabiya, si ka sərmara ndaw
malacakaya fa mey akwar keɗe na, a hətar salay aŋga ta gədaŋ ŋga
Yesu *Kəriste, ndaw *Nezeret. Ara aŋga masa akwar ma dərmara fa
hwadam mazlaŋgalakaya ŋga məcey, ama Gazlavay ta sləkɗadərwa sem
daa meməcey.
11 Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay da ray Yesu, a ləvey:

"Aŋgwa masa akwar, ndəhay ma ləma way,
ma kəzlamara ta cakay na,

anja ara aŋgwa maaya, ma fənta siya hay jak."
12 Ahaw, ya fa ləvkwar, Gazlavay a ləhdata ndəhay daa mebərey na, si ta
fa Yesu gway. Ndaw mekele da bəla keɗe masa Gazlavay ma vəlar gədaŋ
ŋga ləhey ndəhay daa mebərey na, daa ba səlak.»
13 Mahura hay ma sla yawa ŋga Jəwif hay feteɗe heyey na, a nəkmara
na, ata Piyer ta Jaŋ fa zluram daa ba səlak. A rəzlam ga, maja a sərmara,
ata Piyer ta Jaŋ, ara ndəhay anda siya hay gway, ta jaŋgam daa ba. A
sərfadamara ata Piyer ta Jaŋ ta pəkam la ta ata Yesu.
14 Masa mahura hay ma sla yawa ha ma hətmar ndaw masa ma hətar
salay aŋga heyey malacakaya da cakay ata Piyer ta Jaŋ na, kwa ta gwamara
ŋga mbəɗdamatara daa saba.

4:1 4.1 Lk 22.4, 52 **4:1 4.1-2** ndəhay Saduse hay: 5.17; 23.8; Lk 20.27 **4:2 4.2** 2.24; 4.33; 17.18; 26.23 **4:3 4.3** 5.18 **4:4 4.4** 2.41 **4:7 4.7** Lk 20.2 **4:8 4.8** 2.4 **4:10 4.10** 3.6; 3.15 **4:11 4.11** Ps 118.22; Lk 20.17; 1Pi 2.4-7 **4:12 4.12** Mt 1.21; 1Kwr 3.11

15 Da ray ŋgene, mahura hay a, a badamatərwa la daa way a, a zlamar
mesley yawa da wuzlah ata.
16 A ləvam: «Ya da kadamatakwa ndəhay keɗe na, kwara? Maja ndəhay
da Jeruzelem tabiya a sərmara fara fara Gazlavay ta key maazla mahura
la ta fa ata. Ya gwakwa ya rəskwa maazla ha keɗe ba.
17 Ama amba mey keɗe a daw fa mey fa mey saba, asaya amba ndəhay
mekele a cəndamara ba na, si ya təktakwa ndəhay cew keɗe. Ya təktakwa
a da wuzdamara mey da ray Yesu a ndəhay saba səlak.»
18 Ta', a zəlmata saya, a təkmata ŋgaa sərkedey ndəhay da ray mey ŋga
Yesu, asaya, a təkmata kwa ŋga key maɗay ŋga maaya ta ndəhay da ray
Yesu.
19 Ama ata Piyer ta Jaŋ a mbəɗdamatara, a ləvmatar: «Akwar ta ray
akwar, nəkmara mey keɗe cey. Maaya fa mey ŋga Gazlavay na, ya təɓam
mey akwar da ray mey ŋga Gazlavay daw?
20 Ala na, si cəma yaa guzlam da ray cek hay masa ala ma hətmar ta dey
ala ta masa ala ma cəndamara ta sləmay ala.»
21-22 Mahura hay ma sla yawa ŋga Jəwif hay kaa heyey ta hətam mey
ŋga sərdamata banay daa ba, maja ndəhay tabiya fa həlmamara Gazlavay
maja maazla ha. Ndaw masa ma hətar salay aŋga ta maazla heyey, mevey
aŋga a fəna kwakwar məfaɗ. Maja mahura hay a ta hətam mey da ray
ata daa ba na, a kamatar mey ta gədaŋ saya, ta' a mbəkdamata.

Medərey-daŋgay ŋga ndəhay ŋga Yesu

23 Fa dəɓa ha, mahura hay ma sla yawa ŋga *Jəwif hay heyey ma
mbəkdamata ata *Piyer ta *Jaŋ la na, ta', a vəham fa ndəhay ata hay.
A kadamatara mey masa *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay ta mahura hay ŋga Jəwif hay kaa heyey ma ləvmatar.
24 Ndəhay ata hay a, a jəkfamatar sləmay. Ata tabiya ta', a dəram daŋgay
ŋgada Gazlavay ta mevel pal, a ləvam: «Bay Gazlavay, Mawaca-waca, ara
kah ma ləma slam da vaɗ ta cek hay da hwaɗ a, ara kah ma ləma slam da
hwayak ta cek hay da hwaɗ a, ara kah ma ka bəlay ta cek hay da hwaɗ a.

25 Ara kah maa guzley zleezle ta mey ndaw akah, *Davit, papaŋ ŋga papa
ala. Ka wuzdara ta fa Mesəfney akah amba a ləvey:
"Ndəhay masa Jəwif hay ba fa yam mey na, maja me?
A slam yawa ŋga tede ŋga nəsey Bay Gazlavay na,
maja me?
26 Bay hay da bəla keɗe fa cakalam mey,
mahura hay fa kusam ŋga key vəram ta Bay Gazlavay
leŋ ta ndaw masa aŋga ma wala."
27 Ahaw, cek aha ta key la anda keɗe. Fara fara, Bay *Herawt ta *Pawns
Pilat ta ndəhay masa Jəwif hay ba, ta *Israyel hay, ata tabiya ta kusam la
daa berney a keɗe, da ray Yesu, ndaw ma ka sləra akah masa kah ma wala
ŋga ləhdata ndəhay.
28 Ata ma kamata cek hay tabiya keɗe na, a kamara anda kah Bay Gazlavay
ma wuɗey ŋga ka ta gədaŋ akah dəga zleezle.
29 Wure keɗe, Bay Gazlavay, nəka, ata fa kamandar mey ta gədaŋ. Vəlndar
gədaŋ ŋgada ala, ndəhay ma ka sləra akah hay, ŋga wuzey mey akah ta
mandərzay daa dey ba səlak.

4:15 4.15 5.34-35 **4:16 4.16** Jaŋ 11.47 **4:17 4.17-19** 5.28-29, 40 **4:24 4.24** Mab 20.11; Ps 146.6
4:25 4.25-26 Ps 2.1-2 **4:27 4.27** Herawt: Lk 23.7-11; ***Pawns Pilat:*** Lk 23.1 **4:28 4.28** 2.23
4:29 4.29 Ef 6.19

30 Wuzdərwa gədaŋ akah! Mbəldata masa-macay hay, key maazla hay ŋga
wuzwa gədaŋ akah aa ta ala, ta gədaŋ ŋga Yesu, ndaw ma ka sləra akah.»

31 Ata ma ndəvdamara medərey-daŋgay la na, slam masa ata ma kusam
da hwaɗ a, a wusey gəɗ-geɗ. Ata tabiya marəhtakaya ta *Mesəfney ŋga
Gazlavay, a wuzdamara mey ŋga Gazlavay ta mandərzay daa dey saba.

Ndəhay ŋga Yesu a jənam vaw da wuzlah ata

32 Ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu tabiya a njam mewulkey ata letek,
mevel ata macəmkaya pal. Ndaw masa ma ləvey: «Zleley aɗaw na, yah
pal ma wa» na, daa ba. Ama a wunkamara zleley ata hay da wuzlah ata.
33 Ndəhay meslərey ŋga Yesu a kam sede da ray masləkɗawa ŋga Bay
Mahura Yesu daa meməcey na, ta gədaŋ ŋga Gazlavay. Ata tabiya, Bay
Gazlavay ta pəstar mey la ga.
34 Da wuzlah ata na, kwa ndaw ma hurey cek mezəmey daa ba. Ndaw
masa ley aŋga daha, da daa ba, way aŋga daha na, a həɗkada. A handərwa
dala ha
35 a har ndəhay meslərey a. Ndəhay meslərey a, a wunkamatara dala
ha ŋgada ndəhay masa daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu. A
vəldamara dala ha ŋgada ndaw a ndaw a təɗe ŋga wusa.
36 Ndaw da wuzlah ndəhay ŋga Yesu a daha, mezəley *Jawzef. Aŋga
ndaw daa səkway ŋga *Levi, a yawa da Sipəre. Ndəhay meslərey a, a
zəlmara na, *Barnabas, anda meləvey «ndaw ma vəltar gədaŋ a ndəhay.»
37 Ley aŋga daha. A həɗkada ley a. Fa dəɓa ha, a handərwa dala ha, a
vəldatara a ndəhay meslərey hay.

5

Mey da ray ata Ananiyas ta ŋgwas aŋga Safira

1 Ndaw daha mezəley *Ananiyas ta ŋgwas aŋga Safira, a cəmdamara
ɗay ata letek. Ta', Ananiyas a həɗkada ley ata.
2 A wunka dala ha cew, ta', a ɓada siya. Siya may, a handatara a ndəhay
meslərey heyey, a vəldatara anda ara dala ŋga ley ata ha cəpa. Ŋgwas
aŋga a səra cek masa zel e ma ka.
3 Ama *Piyer a ləvar: «Ananiyas, ka mbəkda *Sataŋ amba a mbəzey aa
mevel akah na, maja me? Ka ta ɓadərwa siya ŋga dala ŋga ley akah ha
sem. Anda keɗe, ka ta mbərzla *Mesəfney ŋga Gazlavay sem.
4 Daa masa kah ma həɗkada daa ba na, kah ma wa, ba diya? Kwa kah
ma həɗkada la keɗe, kah ma wa dala ha. Ka wulkey daa ray akah ŋga key
cek keɗe na, maja me? Ka mbərzley kaa na, ndəhay ba, ama ka mbərzley
Gazlavay.»
5 Masa Ananiyas ma cənda mey a la anda keɗe na, a təɗey, pam! a
məcey. Mandərzay a katar kwa ara mey ba, a ndəhay ma cəndamara mey
a.
6 Ta', gula hay a samawa, a mbəzmara vagay a, a badamərwa, a diyam
a pəshamara aa cəvay.
7 Ler maakar fa dəɓa ha na, ŋgwas aŋga, a wuswa. Ama a səra cek
masa ma key ta zel e ba.
8 Piyer aa cəfɗa, a ləvar: «Kadiwa, ka həɗkadamara ley akwar na, dala
ha keɗe tar daw?» A mbəɗdara, a ləvar: «Ahaw, ya həɗkadamara kəne.»

4:30 4.30 2.22 **4:31 4.31** 2.4 **4:32 4.32-35** 2.44-45; 6.1; Lk 14.33; 18.22 **5:2 5.2** 4.35 **5:3 5.3** Jaŋ 13.2

9 Anda keɗe, ta', Piyer a ləvar: «Ka cəmdamara ɗay akwar ta zel
akah, ŋga jedey Mesəfney ŋga Gazlavay na, maja me? Ehe, gula hay ma
pəshamara zel akah, ata fa mey-slam. A da pəshamaka kəne may.»
10 Wure wure ŋgene, ŋgwas aha a təɗey fa mey aŋga, pam! a məcey.
Gula hay keɗe heyey a mbəzmawa, a hətfamara ta məcey sem. Ta', a
lamara, a handamara, a pəshamara a cakay zel e.
11 Fa dəɓa ha, mandərzay a katar ga ara mey ba ŋgada ndəhay daa
Egəliz tabiya ta ŋgada ndəhay ma cəndamara mey a.

Ndəhay meslərey ŋga Yesu a kam maazla hay

12 Ndəhay meslərey ŋga Yesu fa kam maazla hay ga da wuzlah ndəhay
ŋga wuzdərwa gədaŋ ŋga Gazlavay. Fa ɗar a, fa ɗar a, ndəhay ma təɓa
mey ŋga Yesu tabiya fa diyam aa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, fa
kusam feteɗe ta mevel pal dasi Balak ŋga *Salamaŋw heyey.
13 Ndəhay siya ma təɓmara mey ŋga Yesu fara fara ba na, a wuɗam
ŋga kusey ta ata ba, maja a zluram, ama ndəhay tabiya faa həmdamata
ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu a cəŋga.
14 Mandaw mandaw ndəhay fa samawa a dey a, a dey a, zel hay, ŋgusay,
fa təɓmara mey ŋga Bay Mahura, a cəmam a dey ndəhay ŋga Yesu heyey.

15 Maja ndəhay meslərey ŋga Yesu a fa kam maazla hay ta gədaŋ ŋga
Gazlavay na, ndəhay a handamawa masa-macay hay a mey-cəveɗ. A
handamatərwa feteɗe, a nadamata a ray ɓeɓele hay, da daa ba, a ray
gegədeɗ hay, amba da masa *Piyer fa daw taa cəveɗ e ŋgene na, meezeɗ
aŋga a wusey a ray siya hay, a mbəlam.
16 Ndəhay ga a samawa da slala hay mekele mekele masa gweegwe ta
berney ŋga *Jeruzelem, a handamawa masa-macay hay, ta ndəhay masa
ta malula da ray. Ndəhay a tabiya ta mbəlam sem.

A sərdamata banay ta ndəhay meslərey ŋga Yesu

17 Yaw, *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta
ndəhay da cakay a, anda meləvey ndəhay masa da wuzlah *Saduse hay,
səleŋ a katar ga ta ndəhay meslərey ŋga Yesu heyey. A slam yawa amba
a sərdamata banay.
18 Ta', a kərzamata meedey ndəhay tabiya, a handamata aa fərsəne.
19 Ama dasi tavaɗ ŋgene, maslaŋ ŋga Gazlavay a pawa salay da vaɗ,
a wura mey-slam ŋga fərsəne he, a badatərwa ndəhay meslərey heyey, a
ləvtar:
20 «Diyam aa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, wuzdamatara mey
hay tabiya da ray heter mawiya a ndəhay.»
21 Ndəhay meslərey heyey a cənmar mey a maslaŋ a. Slam bəŋ-beŋ na,
ta', a diyam, a mbəzam aa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay heyey, a
zlamar ŋgaa sərkadamata ndəhay.
Daa ŋgene, ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay
ta ndəhay da cakay a, a kusmatərwa bay-ray hay ŋga Jəwif hay tabiya ŋga
sley yawa. Ta', a sləram ndəhay ŋga ŋgəlmatərwa ndəhay meslərey ŋga
Yesu kaa heyey daa fərsəne.
22 Ndəhay heyey a wusam aa fərsəne he na, ta hətfamatar ndəhay
meslərey ŋga Yesu daa ba. Ta', a vəhmawa, a kadamatara a ndəhay
mahura hay ma sla yawa kaa heyey,

5:9 5.9 1Kwr 10.9 **5:12 5.12** 2.22; 3.11 **5:14 5.14** 2.41 **5:15 5.15-16** 19.11-12; Lk 4.40 **5:17 5.17** 4.1-2 **5:19 5.19** 12.7-10 **5:22 5.22-24** 12.18-19

23 a ləvmatar: «Ala ta hətfamatar daa ba. Ya wusam na, mey-slam
magərcakaya maaya maaya, ndəhay ma jəɗmata ata fa mey-slam a, ama
ya wurmara mey-slam a, ya mbəzam aa way a na, ndəhay a, ata da hwaɗ
a daa saba.»
24 *Bay-ray ŋga ndəhay ma jəɗa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay,
ta *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay kaa heyey a
cəndamara na, mey a, a həɓtar ray, a sərmara cek ma key ta ndəhay
meslərey kaa heyey ba.
25 Ndaw daha, ta', a sawa, a ləvtar: «Ehe, jəkam sləmay, ndəhay
masa akwar ma ndəkwdamata aa fərsəne heyey na, ata daa Way-mekey-
kwakwas ŋga Gazlavay, faa sərkadamata ndəhay.»
26 Ta', bay ŋga ndəhay ma jəɗa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay ta
sewje aŋga hay a diyam, a ŋgəlmatərwa ndəhay meslərey heyey. Sewje
hay a, ta kamatar mey ta gədaŋ daa ba, maja a zluram ndəhay a daa
zakamata ta aŋgwa.
27 Fa dəɓa ha masa sewje hay a ma ŋgəlmatərwa la na, ta', a lacadamata
fa mey ŋga mahura hay ma sla yawa ha. *Ndaw mahura da ray ndəhay
ma ka kwakwas ŋga Gazlavay heyey aa cəfɗata,
28 a ləvtar: «Ala ta təkmakwar sem ŋga wuzey mey a ndəhay da ray
ndaw aha, ama akwar fa kamara cəŋga. Fara fara, akwar ta wuzdamara
mey a sem a ndəhay tabiya da *Jeruzelem. Asaya, ka wuɗam ndəhay
tabiya a wulkam na, ara ala ma kəɗmara ndaw aha, ba diya?»
29 *Piyer ta ndəhay meslərey siya a mbəɗdamara, a ləvmar: «Si cəma
ya cənmar mey a Gazlavay da ray ala ma da cənmatar mey a ndəhay.
30 Akwar ta kəɗmara Yesu la vagay fa hwadam mazlaŋgalakaya. Ama
Gazlavay ŋga papaŋ ŋga papa aləkwa hay ta sləkɗadərwa sem daa
meməcey.
31 Yesu a na, ara ndaw masa Gazlavay ma la a vaɗ a har-zəmay aŋga.
A pa ŋga ndaw mahura, Bay ma ləhdata ndəhay. A ka kəne amba a
wurey cəveɗ ŋgada ndəhay *Israyel hay ŋga mbəɗdamara menjey ata,
ŋga səpam Gazlavay ta mevel pal, amba Gazlavay a mbəkdatara mebərey
ata.
32 Ala na, ya fa kam sede da ray cek hay a keɗe. *Mesəfney ŋga Gazlavay
fa key sede da ray a kəne may, Mesəfney masa Gazlavay ma vəldatara a
ndəhay ma cənmar mey.»
33 Ndəhay mahura hay ma sla yawa heyey a cəndamara na, mevel a
catar ga ara mey ba, a wuɗam ŋga kəɗmata vagay.
34 Ama ndaw Fariza pal da wuzlah ata daha, mezəley aŋga Gamaliyel.
Aŋga ndaw mahura maa sərkada *kwakwas ŋga Mawiz, ndəhay tabiya faa
həmdamara. Ta', a lecey da wuzlah mahura hay ma sla yawa kaa heyey,
a ləvtar a ndəhay ŋga badamatərwa ndəhay meslərey ŋga Yesu a ɗagay.
35 Fa dəɓa ha a ləvtar a mahura hay ma sla yawa ha: «Akwar Israyel
hay, wam vaw da ray cek masa akwar ma da kamatara a ndəhay keɗe.
36 Sərfadamara, zleezle ndaw mezəley Tewdas ta sawa la, a ləvey: "Yah,
ndaw mahura." Ndəhay ga, a key temere məfaɗ ma səpmara. Ama ndəhay
mekele hay ta kəɗmara sem vagay. Ndəhay ma səpmara tabiya heyey, taa
kwacam ray sem, mey a daa saba.
37 Fa dəɓa aŋga, ndaw daha mezəley Juda, ndaw *Galile. Aŋga ta sawa
la daa ɗar hay masa ndəhay fa sləfam vaw. Aŋga ha na, ta həldata ndəhay

5:24 **5.24** 4.1 **5:26** **5.26** Lk 20.19; 22.2 **5:28** **5.28-29** 4.17-19; Mt 27.25 **5:30** **5.30-31** 3.15
5:32 **5.32** 1.8; Jaŋ 15.26-27 **5:34** **5.34** Gamaliyel: 22.3 **5:36** **5.36** 21.38

la ŋga səpmara, ndəhay ga ta diyam la asiya. Fa dəɓa ha, ta', a kəɗmara vagay saya, ndəhay ma diyam asiya heyey taa kwacam ray sem may.
38 Da ray ŋgene, ya fa ləvkwar: ka da həɓam ray maja ndəhay a keɗe saba, mbəkdamata ŋga diyam. Mewulkey ata ta sləra ata ha, da a sawa ta fa gədaŋ ŋga ndaw-magədaŋ na, a ndəvey la.
39 Ama da mewulkey ata ta sləra ata ha a sawa ta fa gədaŋ ŋga Gazlavay na, ŋgene ka gwamara ŋgaa zəɗdamara daa ba. Wam vaw, ka da kəɗam vaw ta Gazlavay ba.»
Mahura hay ma sla yawa heyey, ta', a təɓmara mey aŋga.
40 A zəlmatərwa ndəhay meslərey heyey. A sləɗmata, a ləvmatar: «Ka da wuzam mey da ray Yesu saba.» Ta', a mbəkdamata.
41 Ndəhay meslərey a, a sləkdam, a mbəkdamata ndəhay ma sla yawa heyey, ta', a diyam ta meesəmey maja Gazlavay ta nəkta la, ata təɗe ŋga sərey banay maja Yesu.
42 Mandaw mandaw ata fa diyam aa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay leŋ a way ndəhay mekele mekele. Ata faa sərkadamatara *Mey-maaya-mawiya da ray Yesu a ndəhay feteɗe, kwa a mbəkdamara ba. Ata fa wuzdamatara Yesu na, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay.

6

A walam ndəhay maasala ŋga jəney ndəhay meslərey ŋga Yesu

1 Daa ŋgene, ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu fa səkmawa, a dey a, a dey a. Da wuzlah ata na, *Jəwif hay maa guzlam mey Gərek daha. A yam mey ta Jəwif hay mekele daa hwayak a ŋgene, a ləvam: «Ŋgwas-vagay hay masa da wuzlah ala, fa hətam cek mezəmey masa ata ma wunkamatara mandaw mandaw na, daa ba.»
2 Da ray ŋgene, ndəhay meslərey kuraw a ray a cew heyey, ta', a kusmata ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu tabiya, a ləvmatar: «Ala na, ya mbəkdamara mewuzey mey ŋga Gazlavay, amba ya wunkam ɗaf na, a zlərda ba.
3 Məlma ala hay, maaya na, ka walam *ndəhay maasala da wuzlah akwar, masa ndəhay faa həmdamata, masa marəhtakaya ta *Mesəfney ŋga Gazlavay, ndəhay masa ta leŋgesl, amba ya vəldamatara sləra ha asi har ata.
4 Ala na, ya vəldamara ray ala ŋga dərey daŋgay a Gazlavay, ta ŋga wuzey mey aŋga.»
5 Mey a keɗe a mbafatar a ndəhay tabiya. Ta', a walam Etiyen, ndaw ma təɓa mey ŋga Yesu maaya maaya, marəhkaya ta Mesəfney ŋga Gazlavay, leŋ *Fəlep, Pərakwar, Nikanawr, Timaŋw, Parmanas, asaya, Nikwala, ndaw Antiyaws masa ma mbəkda kwakwas aŋga zleezle ŋga səpey kwakwas ŋga Jəwif hay.
6 Ta', a handamatərwa ndəhay maasala ha fa ndəhay meslərey heyey. Ndəhay meslərey a, ta', a dəram daŋgay, a pamatar har a ray, amba a kamara sləra ata ta gədaŋ ŋga Gazlavay.
7 Yaw, mey ŋga Gazlavay fa daw fa mey fa mey. Da *Jeruzelem ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu fa səkmawa a dey a, a dey a. Ndəhay ga ma ka kwakwas ŋga Gazlavay a təɓmara mey ŋga Yesu may.

5:37 5.37 Lk 2.2; 13.1-2 **5:40 5.40** 4.18; 5.28 **5:41 5.41** Lk 6.22-23; 1Pi 4.13 **5:42 5.42** Yesu na, ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay daa mebərey: 9.22; 17.3; 18.5, 28; Lk 24.25-27
6:1 6.1 2.45; 4.35 **6:3 6.3** 1Tm 3.7-13 **6:6 6.6** 13.2-3; 14.23; 1Tm 4.14; 2Tm 1.6 **6:7 6.7** 2.41

A kərzamara Etiyen

8 Etiyen na, Bay Gazlavay ta pəsar mey la ga, a vəlar gədaŋ aŋga. Da
ray ŋgene, aŋga fa key maazla hay ga ma rəzley ndaw da wuzlah ndəhay.

9 Ama ndəhay siya hay a zlamar ŋga cakalafamar mey. Ara *Jəwif hay
ma samawa daa berney ŋga Siren leŋ daa berney ŋga Alekzandəri. Ata
da wuzlah ndəhay ma kusam daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay masa
ata ma zəlmara «Way ŋga ndəhay ma bamawa daa beke.» Mekele hay ma
cakalafamar mey na, a samawa daa hwayak ŋga Silisi leŋ daa hwayak ŋga
Azi. A zlamar ŋga key yawa ta Etiyen e.
10 Ama ta gwamara a ray a daa ba, maja aa guzltar ta leŋgesl masa
*Mesəfney ŋga Gazlavay ma vəldara.
11 Da ray ŋgene, a diyam, a vəlmatar dala a ndəhay amba a mbərzlam
a ray Etiyen e, a ləvam: «Ya cəndamara na, ndaw keɗe fa cəɗa *Mawiz,
fa cəɗa Gazlavay.»
12 A həldamata ndəhay cəpa, ta mahura hay ŋga Jəwif hay, leŋ ndəhay
maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz. Ta', a diyam, a kərzamara Etiyen, a
handamara fa mahura hay ma sla yawa ŋga Jəwif hay.
13 Ta', a ŋgəlmawa ndəhay membərzley, amba a ləvam: «Mandaw
mandaw, ndaw keɗe faa guzley mey maaya ba da ray *Way-mekey-
kwakwas ŋga Gazlavay ta da ray kwakwas ŋga Mawiz.
14 Ya cəndamara, a ləvey: "Yesu, ndaw *Nezeret, a bəzla Way aləkwa
mekey kwakwas ŋga Gazlavay la, a mbəɗdata kwakwas masa Mawiz maa
sərkadandakwara la mekele."»
15 Ndəhay tabiya manjatakaya daa way mesley yawa feteɗe a nəkmara
Etiyen ndəzl a, dey aŋga fa weɗey anda dey ŋga maslaŋ ŋga Gazlavay da
vaɗ.

7

Etiyen aa guzltar ŋgada mahura hay ma sla yawa ŋga Jəwif hay

1 *Ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay aa cəfɗa
Etiyen, a ləvar: «Mey masa ata ma kadamara keɗe na, fara fara daw?»
2 Etiyen a mbəɗdara, a ləvey: «Məlma aɗaw hay, ta papay hay,
jəkfamaya sləmay. Gazlavay masa manjakaya daa slam ma weɗey na, ta
wuzar vaw la a *Abəraham, papaŋ ŋga papa aləkwa, daa masa aŋga daa
hwayak ŋga Mezapawtami, ta yiŋgey aa berney ŋga *Haraŋ daa ba araŋ.

3 Gazlavay a ləvar: "Bey daa hwayak akah, mbəkdata səkway akah hay,
daw aa hwayak masa yah ma da wuzdakawa."
4 Da ray ŋgene, Abəraham a sləkɗey daa hwayak ŋga ndəhay *Kalde,
a daw a njey aa berney ŋga Haraŋ. Fa dəɓa ŋga meməcey ŋga papaha,
Gazlavay, ta', a ləvar ŋga yiŋgey da Haraŋ a ŋgadaa hwayak mekele. Maja
ŋgene, a sawa aa hwayak ŋga Kana, masa aləkwa *Jəwif hay da hwaɗ a
wure keɗe.
5 Ta', a njey aa hwayak a, ama daa ŋgene, Gazlavay ta vəldara hwayak
a ŋgada Abəraham daa ba araŋ, kwa slam nekəɗey ŋga pey salay daa
hwayak a ŋgene ta hətey ŋgada aŋga daa ba araŋ. Daa ŋgene, Abəraham
bəzey aŋga daa ba araŋ, ama Gazlavay ta ləvar la, a da vəldara hwayak
a ŋgene amba a wey da ray a, asaya amba bəza hay ŋga bəz aŋga hay a
wamara fa dəɓa aŋga.

6:8 6.8 2.22 **6:10 6.10** 6.3; Lk 21.15 **6:11 6.11** Mt 26.59-61 **6:13 6.13** 18.13; 21.28; Jer 26.11
7:2 7.2 22.1 **7:3 7.3** MC 12.1; Heb 11.8-10 **7:4 7.4** MC 11.31; 12.4 **7:5 7.5** MC 12.7

6 Gazlavay a ləvar saya: “Bəza hay ŋga bəz akah hay a da njam daa
hwayak ŋga ndəhay mekele. Ndəhay a, a da wamata, a da kam beke ŋga
ndəhay a, a da sərdamata banay haa mevey temere məfaɗ.
7 Ama fa dəɓa ha ya da katar sariya a ndəhay ma kadamata beke he,
wara bəza hay a, a bamawa daa hwayak a, a vəhmawa, a ragadamaya la
daa slam aha keɗe.”
8 Ta’, Bay Gazlavay a jəwam mey ta Abəraham. *Mejəwey-mey aha na,
ara ta fa *mesley mandawal. Anda keɗe, Abəraham a yawa *Izak. Fa dəɓa
ha luma pal na, a slara mandawal. Izak a slara ŋga bəzey aŋga, *Jakwap
kəne. Jakwap may, a slatara ŋga bəz aŋga hay kuraw a ray a cew * kəne.
Ma yamatərwa səkway aləkwa hay kuraw a ray a cew keɗe na, ara bəza
hay ŋga Jakwap.
9 «Papaŋ ŋga papa aləkwa hay a, masa bəza hay kuraw a ray a cew
ŋga Jakwap heyey, səleŋ a katar da ray *Jawzef, məlma ata. Ta’, a
həɗkadamara ŋga key beke daa hwayak ŋga *Ejip. Ama Gazlavay aa ta
aŋga,
10 fa jəɗa, a ləhda daa banay aŋga hay tabiya. *Farawaŋ, bay daa
hwayak ŋga Ejip, a wulkey maaya da ray Jawzef maja Gazlavay ta vəlar
leŋgesl la. Farawaŋ, ta’, a pa Jawzef ŋga ndaw mahura daa hwayak aŋga,
ta da way aŋga tabiya.
11 «Fa dəɓa ha, may ta key la ga daa hwayak ŋga Ejip ta daa hwayak
ŋga Kana tabiya. Banay ga da ray ndəhay a daha. Papaŋ ŋga papa aləkwa
hay, bəza hay ŋga Jakwap heyey, a hətam cek mezəmey saba.
12 Ama Jakwap ma cənda cek mezəmey daha da Ejip na, ta’, a slərdata
bəz aŋga hay. Ŋgene ara meslərey ŋgeeme.
13 A diyam ŋga dey cew na, Jawzef ta’, a wuztar vaw a məlmaha hay. Da
ray ŋgene, Farawaŋ, a sərta səkway ŋga Jawzef hay.
14 Fa dəɓa ha, Jawzef ta’, a slərey məlmaha hay ŋga ŋgəlmərwa papaha
Jakwap ta ndəhay da way aŋga tabiya ŋga samawa, amba a njam bama.
Ndəhay a tabiya ata kwakwar maasala a ray a zlam.
15 Ta’, Jakwap a daw a njey a Ejip. A məcwa feteɗe. Bəz aŋga hay may,
masa papaŋ ŋga papa aləkwa hay tabiya, a məcam feteɗe.
16 Fa dəɓa ha, a handamata vagay ata hay aa hwayak ŋga Sikem, amba
a pəshamatərwa feteɗe aa cəvay ŋga Abəraham. Cəvay a na, ara cəvay
masa Abəraham ma həɗka fa bəza hay ŋga Hamawr da Sikem e zleezle,
a vəltar dala anda ata ma wuɗam.
17 «Pas masa Gazlavay ma da ka cek anda aŋga ma ləvar a Abəraham
zleezle na, gweegwe cay. Anda keɗe, ndəhay *Israyel hay masa daa beke
daa hwayak ŋga Ejip heyey fa yam a dey a, a dey a. Ata ga feteɗe.
18 Ta’, a pam bay mekele da Ejip, bay a, a səra Jawzef ba.
19 Bay a ŋgene, ta key wewer sem da ray səkway aləkwa hay Israyel
hay, a sərdata banay ta papaŋ ŋga papa aləkwa hay heyey. A təktar ɗay
a ndəhay Israyel hay a, ŋga kəzlamata bəz ata hay gevew saw, amba a
məcam.

7:6 7.6-7 MC 15.13-14 * **7:8 7.8** bəz aŋga hay kuraw a ray a cew: Səkway hay kuraw a ray a cew ŋga Israyel hay na, ara ndəhay daa səkway ŋga Ruben, daa səkway ŋga Simeyaŋw, daa səkway ŋga Levi, daa səkway ŋga Juda, daa səkway ŋga Isakar, daa səkway ŋga Zabulaŋw, daa səkway ŋga Jawzef, daa səkway ŋga Benjameŋ, daa səkway ŋga Daŋ, daa səkway ŋga Naftali, daa səkway ŋga Gat, leŋ daa səkway ŋga Aser. Nəka MC 35.23-26. **7:8 7.8** MC 17.9-14; 21.2-4; 25.26; 29.31–30.24; 35.16-18 **7:9 7.9** MC 37.11, 28; 39.2, 21 **7:10 7.10** MC 41.37-44 **7:11 7.11-12** MC 41.54; 42.1-2, 5 **7:13 7.13** MC 45.1, 3, 16 **7:14 7.14-15** MC 45.9-10, 18; 46.6-7, 27 **7:16 7.16** MC 23.3-16; 49.29-30; 50.13; Jes 24.32; Heb 11.9, 13 **7:17 7.17-18** Mab 1.7-8 **7:19 7.19** Mab 1.10-11, 22

20 «Daa ɗar a ŋgene, a yamərwa *Mawiz, aŋga bəzey membey, ma
mbafar a Gazlavay. A gəley da way papaha kiya maakar.
21 Fa dəɓa ha, a badamərwa, a kəzlamara, ama dam ŋga Bay Farawaŋ
leŋ! a la. Ta', a gəla anda bəzey da hwaɗ aŋga.
22 Da ray ŋgene, Mawiz aa sərkey cek hay tabiya masa ndəhay da Ejip
ma sərmara. Mawiz a tərey ndaw masa ta gədaŋ, ta fa mey masa aa ma
wuzda, asaya ta fa sləra masa aa ma ka.
23 «Masa Mawiz ma key mevey kwakwar məfaɗ cay na, a jəwey vaw
ŋga daw ŋga nəktərwa məlmaha hay Israyel hay.
24 Masa aŋga ma wusey la na, a hətar ndaw Ejip fa kəɗa ndaw ata. Ta',
a daw a jəna ndaw ata ha, a kəɗey vaw aa slam a ŋga aŋga, a kəɗa ndaw
Ejip kaa heyey vagay.
25 Mawiz a wulkey na, məlmaha hay Israyel hay a sərmara ara ta fa aŋga
Gazlavay ma da badatərwa da Ejip, ama ata na, a sərmara ba.
26 «Pepərek e saya, Mawiz a hətfatar Israyel hay cew fa kəɗam vaw.
A wuɗey ŋga wunkata amba a njam daa zazay, a ləvtar: "Haya, ndəhay
keɗe, akwar na, məlmaŋ hay, ba diya? Kaa ka kəɗam vaw na, kwara?"
27 Ama ndaw masa ma cakala mey na, a dəkda Mawiz, a ləvar: "Ma paka
ŋga bay ŋga kandar sariya na, wa?
28 Ka wuɗey ka kəɗya vagay anda kah ma kəɗa ndaw Ejip ŋgaa kwana
heyey daw?"
29 Mawiz a cənda ndaw kaa maa guzlar anda keɗe na, mandərzay a kar,
ta', a hway aa hwayak ŋga Madiyaŋ. Manjakaya daa hwayak a na, aŋga
ndaw-məlak. A yawa bəza hay mezəle hay cew feteɗe.
30 «Fa dəɓa ha mevey kwakwar məfaɗ saya, Mawiz aa da wuzlah-ley,
gweegwe ta aŋgwa ŋga Sinay. Maslaŋ ŋga Gazlavay a pawa salay da vaɗ,
a wuzar vaw daa awaw, da wuzlah gwaslaf.
31 Mawiz a hətar na, a rəzley. Masa aŋga fa ŋgəchey a cakay a amba
a nəka maaya maaya na, a cənda ɗay ŋga Bay Gazlavay maa guzlwa da
hwaɗ a, a ləvar:
32 "Yah, Gazlavay masa papaŋ ŋga papakw akwar hay ma ragadamar.
Ahaw yah, Gazlavay masa Abəraham, Izak, leŋ Jakwap ma namar ray."
Mawiz a zlurey, aa wesey, a wuɗey ŋga nəka saba.
33 Bay Gazlavay a ləvar: "Cəkwta tarak da salay la, maja slam masa kah
malacakaya da hwaɗ a keɗe na, slam aha ara slam masa Gazlavay aa da
hwaɗ a.
34 Fara fara, ya fa hətar banay ŋga ndəhay aɗaw hay da Ejip, ya fa cənda
matəway ata. Da ray ŋgene, ya pawa salay na, amba ya ləhdata daa beke.
Wure keɗe na, daw, ya slərdaka a Ejip."
35 «Yaw, Mawiz aha ara ndaw masa zleezle Israyel hay a ma wuɗmara
ba, ma ləvmar: "Ma paka ŋga bay ŋga kandar sariya na, wa?" heyey.
Ama Mawiz a na, ara ndaw masa Gazlavay ma pa ŋga bay amba a ləhdata
Israyel hay daa beke. Gazlavay a pa ŋga bay ŋga ləhdata na, ta fa maslaŋ
ma wuzar vaw da wuzlah gwaslaf heyey.
36 Ara Mawiz ma badatərwa Israyel hay da Ejip ta maazla hay masa
aŋga ma kata maja Gazlavay aa ta aŋga. A kata maazla hay a na, daa
hwayak ŋga Ejip, da mey Bəlay Magaza, leŋ da wuzlah-ley haa a key mevey
kwakwar məfaɗ.

7:20 7.20-21 Mab 2.2-10; Heb 11.23 **7:23 7.23-29** Mab 2.11-15; Heb 11.24-27 **7:29 7.29** Mab 2.15, 21-22; 18.3-4 **7:30 7.30-34** Mab 3.1-10 **7:35 7.35** Mab 2.14; 3.2 **7:36 7.36** Mab 7.3; 14.21-29; 16.1–17.16; Mesl 14.33; 20.1-11

37 Ara Mawiz a saya ma ləvtar a Israyel hay: “Gazlavay a slərkwar *ndaw
ma təla mey la mekele daa səkway akwar anda aŋga ma slərdiwa keɗe
may.”
38 Daa masa Jəwif hay makustakaya da wuzlah-ley heyey na, ara Mawiz
a, ma handa mey ŋgada papaŋ ŋga papa aləkwa hay, mey masa maslaŋ
ŋga Gazlavay da vaɗ maa guzlar daa aŋgwa ŋga Sinay. Asaya, ara aŋga
ma təɓərwa *mewey ŋga Gazlavay ma vəley heter a ndəhay, amba a
wuzdandakwara.
39 «Ama papaŋ ŋga papa aləkwa hay a, a wuɗam ŋga cənmar mey a
Mawiz a ba, a təɓmara mey aŋga ba, a wuɗam ŋga vəham a Ejip e cəŋga.

40 Da ray ŋgene, a ləvmar a *Araŋw, “Kandakwar kuley hay ŋga
jənndakwar daa mepəkey aləkwa hay. Mawiz ma badandakurwa da Ejip
kaa na, ya sərkwa cek ma kar ba.”
41 Ta’, a vəɗam cek anda bəz-sla, a ragadamar, a tamara anda kuley ata,
a kam gwagway ta meesəmey maja cek aha masa ata ma kamara ta har
ata.
42 Ama Gazlavay pəla! a mbəɗfatar dəɓa, a mbəkdata ŋga ragadam a
wurzla hay da vaɗ anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga ndəhay ma təla
mey ŋga Gazlavay zleezle. Daa ɗerewel e, Gazlavay a ləvey:
“Akwar ndəhay Israyel hay, daa masa akwar ma njam
mevey kwakwar məfaɗ da wuzlah-ley na,
akwar ta hərmaya gənaw hay la daw?
Akwar ta vəlmaya cek hay la daw?
43 Daa ba səlak! Ama ka tam na, kuley hay mekele mekele.
Akwar ta lamara kuley mezəley Malakw la ta way a, a har.
Asaya, akwar ta lamara kuley maləmkaya
anda wurzla mezəley Refan la.
Maja akwar ma ləmamata kuley hay a keɗe,
ka ragadamatar na,
ya handakwar la kəleŋ
ma fəna hwayak ŋga Babilaŋw saya.”»
44 Etiyen a ləvtar saya: «Papaŋ ŋga papa aləkwa hay ta kərcam way la
zleezle da wuzlah-ley ŋga pey *akwatay ŋga mejəwey-mey ŋga Gazlavay
a hwaɗ a, a pəkam ta aŋga. Ara Gazlavay ma wuzdara a Mawiz, a da
kərca way aha na, kwara. Fa dəɓa ha, Mawiz ta kərca la anda Gazlavay
ma wuzdara ha.
45 Papaŋ ŋga papa aləkwa hay ta pəkam la ta Way-mekərcey aha, haa
kasl Jesəwe ma key bay-ray ata. Ta pas masa Jesəwe ma key bay-ray ata
na, Gazlavay a ɓəlta ndəhay masa Jəwif hay ba daa hwayak keɗe fa mey
fa mey, amba Jəwif hay a wamara hwayak a. Way-mekərcey ŋga Gazlavay
ta ambal a na, aa daha haa kasl pas masa *Davit ma zəma bay aŋga.
46 Davit ta hətey maaya ŋga Gazlavay la, aa cəfɗa Gazlavay ŋga vəlar
cəveɗ amba a ləmar way mawiya ŋgada Gazlavay masa Jakwap ma
ragadar.
47 Ama, fa dəɓa ha, ara Bay *Salamaŋw ma ləmra way mawiya ha ŋgada
Gazlavay.
48 «Ama Bay Gazlavay da vaɗ a njey daa way masa ndəhay ma ləmamara
ta har ata ba. Anda *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle ma ləvey:

7:37 7.37 3.22-23 **7:38 7.38** Mab 19.1–20.17; SNM 7.53; Gal 3.19 **7:39 7.39** Mesl 14.3 **7:40 7.40-41** Mab 32.1-8 **7:42 7.42-43** Am 5.25-27; ***Malakw:*** Lev 18.11 **7:44 7.44** way mekərcey: Mab 25.9, 40 **7:45 7.45** Jes 3.14-17; 18.1; 2Sam 6 **7:46 7.46** Ps 132.1-5 **7:47 7.47** 2Sam 7.5-7; 1Bay 6.1-38 **7:48 7.48** 17.24-25

49 “Bay Gazlavay a ləvey:
Slam da vaɗ na, ara slam ŋga bay aɗaw,
slam da hwayak may, ara slam-mepey-salay aɗaw.
Ka ləmamaya na, way wura?
Slam aɗaw meməskey-vaw na, wura?
50 Ara yah ma kata slam hay tabiya, ba diya?”»
51 Etiyen a ləvtar saya: «Akwar ndəhay ray maŋgərɗakaya hay! Akwar fa wuɗmara Gazlavay ta mevel akwar pal daa ba, ka cənmar mey ba səlak! Mandaw mandaw, ka wuɗam *Mesəfney ŋga Gazlavay a key sləra daa akwar ba. Akwar na, anda papakw akwar hay zleezle.
52 *Ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay, masa papaŋ ŋga papakw akwar hay ta sərdamara banay daa ba na, daha daw? Ndəhay ma wuzdamara mey da ray ndaw pal masa maaya ma da sawa na, ara papakw akwar hay a ma kəɗmata vagay, ba diya? Wure keɗe, akwar may, ka taa dəɗfamar mey la a ndaw masa maaya ha keɗe, ka ta kəɗmara sem vagay.
53 Akwar na, Gazlavay ta slərdakwara kwakwas aŋga la ta har maslaŋ aŋga hay da vaɗ. Ama akwar ta səpmara kwakwas a daa ba.»

Aa zakamara Etiyen ta aŋgwa

54 Ndəhay ma ka sariya heyey, mevel a catar a ray Etiyen ara mey ba. A zam har maja mevel ta catar la ga da ray mey masa Etiyen ma kada.
55 Ama Etiyen, marəhkaya ta *Mesəfney ŋga Gazlavay, a nəkey dey a vaɗ, a hətar meweɗey ŋga Gazlavay, a hətar Yesu malacakaya ta har-zəmay ŋga Gazlavay.
56 Ta’, a ləvey: «Ehe, slam da vaɗ mawurkaya, ya fa hətar *Bəz ŋga Ndaw malacakaya ta har-zəmay ŋga Gazlavay.»
57 Masa ata ma cəndamara Etiyen ma ləvey anda keɗe la na, a wudam ta gədaŋ, a dəzlmata sləmay ata hay ta har. Ata tabiya a cəmam a ray a,
58 a ɗaɗamara, a badamara la daa berney, aa zakamara ta aŋgwa. Masa ata fa daa zakamara na, a mbəkdamatərwa jəbe ata hay fa ndaw mezəley *Sawl.
59 Daa masa ata faa zakamara na, Etiyen e a dərey daŋgay a Gazlavay, a ləvey: «Bay Mahura Yesu, təɓa mesəfney aɗaw.»
60 Ta’, a regedey, a wudey ta gədaŋ, a ləvey: «Bay Gazlavay, mbəkdatara mebərey ata ha keɗe.» Aŋga ma ləvey anda keɗe la na, pam! a məcey.

8

1a Meməcey ŋga Etiyen e, a mbafar a Sawl.

Sawl a sərdata banay ta ndəhay ŋga Yesu

1b-3 Ta’, ndəhay ma səpa cəveɗ ŋga Gazlavay ta mevel pal a lamara vagay ŋga Etiyen, a pəshamara aa cəvay. A təwam ga maja meməcey aŋga ha. Ta pas a ŋgene, banay mahura a sawa a ray ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu da *Jeruzelem. *Sawl a, a səpey cəveɗ ŋga nəsta ndəhay a. A daw a səpta ndəhay mezəle hay, ta ŋgusay fa way a, fa way a. A kərzata, a handata aa fərsəne. Daa ŋgene, ndəhay ŋga Yesu siya aa kwacam ray pal pal aa slam hay mekele mekele daa hwayak ŋga *Jude leŋ daa hwayak ŋga *Samari.

7:49 7.49-50 Iz 66.1-2 **7:51 7.51** Mab 32.9; 33.5; Jer 4.4; Rm 2.28-29; ***ka wuɗam Mesəfney ŋga Gazlavay a key sləra daa akwar ba:*** Iz 63.10; Ez 2.3-5 **7:52 7.52** Lk 11.47-48 **7:53 7.53** 7.38; Heb 2.2 **7:54 7.54** Ps 37.12; 112.10 **7:55 7.55-56** Mt 26.64; SNM 2.33 **7:56 7.56** 10.11; Lk 3.21; Jaŋ 1.51 **7:58 7.58** 22.20 **7:59 7.59** Ps 31.6; Lk 23.46 **7:60 7.60** Lk 23.34 **8:1a 8.1** 8.4; 11.19

Ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu masa mambəkakaya da Jeruzelem na, si ndəhay meslərey gway.
4 Ndəhay maa kwacam ray heyey, fa pəkam kwa aa wura aa wura, fa wuzam *Mey-maaya-mawiya.

Fəlep a wuzey Mey-maaya-mawiya daa hwayak ŋga Samari

5 Ŋga *Fəlep na, ta', a daw aa berney mahura daa hwayak ŋga *Samari. Masa aŋga ma wusey la feteďe na, a wuztar mey a ndəhay daa berney a da ray *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay.
6 Ndəhay daa berney a, a diyam, a kusam amba a cəndamara mey aŋga, a nəkmara maazla hay masa aŋga ma kata. Maja ŋgene, a jəkam sləmay maaya maaya fa mey masa Fəlep ma kadatara.
7 Malula a bey da ray ndəhay ga ta mewudey ta gədaŋ, ndəhay masa maahəlɓatakaya ta jegwer hay a hətmatar salay ata hay aa slam a.
8 Da ray ŋgene, ndəhay daa berney a aa səmam ga, ara mey ba.

9 Daa berney a ŋgene, ndaw daha mezəley *Simaŋw. Masa Fəlep ta daw aa berney a daa ba araŋ na, Simaŋw fa key maazla hay ga, ama maazla hay a na, a sawa ta fa Gazlavay ba. Ta rəzley ndəhay ga la da Samari ta maazla hay a. A pa ray aŋga ŋga ndaw mahura.
10 Maja ŋgene, ndəhay tabiya, bəza hay ta mahura hay daa hwayak a na, a təɓmara mey aŋga. Aa guzlam da ray a, a ləvam: «Aŋga na, ara ndaw ta gədaŋ masa ma zəlmara "gədaŋ mahura ŋga Gazlavay."»
11 Ndəhay feteďe a təɓmara mey ŋga Simaŋw a maaya maaya maja ta njey la ga da wuzlah ata, ta rəzlta la ta maazla hay mekele mekele masa aa ma kata.
12 Ama ta pas ŋgene, Fəlep a sawa, a wuztar *Mey-maaya-mawiya da ray Yesu Kəriste, ta da ray mewey ŋga Gazlavay da ray ndəhay. Ndəhay masa ma təɓmara mey ŋga Fəlep e, ta hətam *baptem la, kwa zel hay kwa ŋgusay.
13 Simaŋw, ndaw ma key maazla heyey, ta', a təɓa mey a may. Fa dəɓa ha, a hətey baptem, ta' a daw asi Fəlep, a mbəkda saba. A rəzley maja aa ma hətatar maazla hay mahura masa Fəlep ma kata ta gədaŋ ŋga Gazlavay.

14 Fa dəɓa ha, ndəhay meslərey ŋga Yesu da *Jeruzelem a cəndamara na, ndəhay da Samari ma təɓmara mey ŋga Gazlavay la. Ta', a slərmatar ata *Piyer ta *Jaŋ.
15 Masa ata Piyer ta Jaŋ ma wusam la feteďe na, ta', a dəram daŋgay a Gazlavay maja ndəhay a. Aa cəfďamara amba Mesəfney aŋga a sawa a ray ata.
16 A dəram daŋgay a Gazlavay da ray ndəhay a na, maja *Mesəfney ŋga Gazlavay ta sawa kwa a ray ndaw pal dasi ata daa ba araŋ. Cek masa ata ma hətam na, ara baptem ta mezəley ŋga Yesu Bay Mahura gway.
17 Da ray ŋgene, ata Piyer ta Jaŋ a pamatar har a ray. Ta', ndəhay a, a hətam Mesəfney ŋga Gazlavay dəɓa.

18 Masa Simaŋw ma hətatar ndəhay ma hətam Mesəfney ŋga Gazlavay maja ndəhay meslərey a ma pamatar har a ray heyey na, ta', a vəltar dala ŋgada ata Piyer ta Jaŋ heyey,
19 a ləvtar: «Vəlmaya gədaŋ a may, amba da ya ta pey har la a ray kwa waawa na, ndaw a hətey Mesəfney ŋga Gazlavay may.»

8:1b-3 8.3 9.1, 13, 21; 22.4-5; 26.9-11; 1Kwr 15.9; Gal 1.13 **8:4 8.4** 2.41 **8:7 8.7** Mk 16.17; Lk 9.1
8:12 8.12 28.23 **8:16 8.16-17** 19.1-6 **8:18 8.18** 6.6

20 Ama Piyer a mbəɗdara, a ləvar: «Anja Gazlavay ŋga zəɗdaka ta dala
akah ha cəpa, maja gədaŋ masa Gazlavay ma vəlda a ndəhay aŋga hay
na, ka fa wulkey ka gwa ŋga həɗka ta dala.
21 Wure keɗe mey akah daa sləra ŋga Gazlavay keɗe daa ba, maja mevel
akah ta mewulkey akah maaya ba fa mey ŋga Gazlavay.
22 Mbəkda mekey mebərey, cacəfɗey ambahw fa Gazlavay maja mebərey
akah. Da Gazlavay a mbəkdakawa mewulkey maaya ba daa mevel akah
la kwa.
23 Ya nəka mevel akah na, matara. Kah ndaw masa səleŋ, kah beke ŋga
mebərey.»
24 Ta', Simaŋw heyey a mbəɗdatara ŋgada ata Piyer ta Jaŋ heyey, a
ləvtar: «Ambahw, akwar ta ray akwar, dərmar daŋgay a Gazlavay maja
yah, amba mey masa akwar ma ləvam keɗe na, a hətfaya ba.»
25 Masa ata Piyer ta Jaŋ ma kam sede la da ray mey ŋga Bay Mahura Yesu,
ma wuzdamatara la a ndəhay da Samari na, ta', a vəham a Jeruzelem. Ata
fa diyam daa cəveɗ na, a wuzam Mey-maaya-mawiya da slala hay mekele
mekele daa hwayak ŋga Samari.

Ata Fəlep ta ndaw Etiyawpi

26 Maslaŋ ŋga Gazlavay a ləvar a *Fəlep: «Sləkɗey, daw ta da wurza taa
cəveɗ ma daw da *Jeruzelem ŋgadaa berney ŋga Gaza. Cəveɗ e a daw ta
wuzlah ley.»
27-28 Fəlep, ta', a sləkɗey, a daw. Daa cəveɗ ŋgene, a hətar ndaw
Etiyawpi fa daw a way. Aŋga ndaw mahura, *maaŋgwaɗakaya ŋga key
madərlam ŋga Kandas, ŋgwas, bay ma wa hwayak ŋga Etiyawpi. Ara
aŋga ma kərza dala ŋga Kandas a tabiya. Ndaw Etiyawpi a ta daw la a
Jeruzelem, ŋga ragadar a Bay Gazlavay. Fa vəhwa ŋgada way ta seret
ŋga pəles. Aŋga fa jeŋgey ɗerewel ŋga *Izay, *ndaw ma təla mey ŋga
Gazlavay zleezle.
29 *Mesəfney ŋga Gazlavay a ləvar a Fəlep: «Daw asi ndaw ta seret
katay.»
30 Fəlep, ta', a hway, a kərza ndaw aha daa cəveɗ. Masa aŋga ma cənda
ndaw a fa jeŋgey daa ɗerewel ŋga Izay, ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay
na, ta', Fəlep aa cəfɗa, a ləvar: «Ka fa cənda mey daa ɗerewel masa kah
ma jaŋga ŋgene daw?»
31 Ndaw Etiyawpi heyey a mbəɗdara: «Da ndaw ta kadiwa daa ba na,
ya da cənda kwara?» Ta', a ləvar a Fəlep heyey ŋga təpwa aa seret aŋga
ha. Fəlep, ta', a təpey, a njey a cakay a.
32 Mey daa ɗerewel ŋga Gazlavay masa aŋga ma jaŋga ha na, mey a, a
ləvey:
«Aŋga na, anda təɓaŋ ma handamara ŋga hərey,
aŋga anda bəz-təɓaŋ ma təway ba
kwa masa fa handamara ŋga sley eŋgwec aŋga,
ta wura mey aŋga ŋga təway anda ŋgene daa ba may.
33 A pam dey a ray a ba anda cek saw,
a kamar sariya ta cəveɗ e ba.
Aŋga ta mbəkey bəzey da bəla
ŋga zəley sləmay aŋga daa ba,
maja ta ndəvdamara heter aŋga da bəla sem.»

8:21 8.21 Ef 5.5 **8:24 8.24** Mab 9.27-28 **8:27-28 8.27-28** Iz 18.7; 56.3 **8:32 8.32-33** Iz 53.7-8

34 Ndaw Etiyawpi heyey a ləvar a Fəlep: «Ambahw, kadiwa cey! Ndaw
ma təla mey ŋga Gazlavay kaa na, aa guzley da ray wa? Aa guzley da ray
aŋga ray aŋga daw, da ray ndaw mekele daw?»
35 Ta', Fəlep a wuzdara mey daa ɗerewel ŋga Gazlavay a. A zla ta fa
mey masa ndaw a ma jaŋga keɗe heyey, a wuzar mey da ray *Mey-maaya-
mawiya ŋga Yesu.
36 Masa ata fa diyam daa cəveɗ, a wusam a mey yam daha. Ta', ndaw
Etiyawpi a, a ləvar: «Ehe, yam keɗe daha. Ma təkya ŋga hətey *baptem
na, me?» [
37 Fəlep a ləvar: «Da ka ta təɓa mey ŋga Yesu la ta mevel pal na, ka gwa
ŋga hətey baptem.» Ndaw Etiyawpi a mbəɗdara, a ləvar: «Ya ta təɓa Yesu
*Kəriste la, aŋga Bəzey ŋga Gazlavay.»]
38 Ta', ndaw Etiyawpi a, a ləvar a ndaw ma kərza ray ŋga pəles ŋga
lacada seret. Ata Fəlep ta ndaw Etiyawpi a, a pamawa salay, a mbəzam aa
yam. Fəlep ta', a kar baptem a ndaw aha.
39 Masa ata fa bamawa daa yam na, Mesəfney ŋga Gazlavay leŋ! a la
Fəlep. Ndaw Etiyawpi a, a hətar saba, ama fa daw ta meesəmey ga.
40 Wure ŋgene, Fəlep a nəkey dey na, aŋga daa berney ŋga Azawtus. A
daw ta mewuzey Mey-maaya-mawiya da slala hay tabiya daa cəveɗ haa
kasl a wusey aa berney ŋga Sezere.

9

Sawl a təɓa Yesu Bay Mahura
(SNM 22.6-16; 26.12-18)

1 Daa ɗar hay a ŋgene, *Sawl heyey fa sərdata banay ta ndəhay ma
səpa cəveɗ ŋga Bay Mahura Yesu cəŋga. A ləvtar a da kəɗta vagay. Ta',
a daw fa *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay da
*Jeruzelem.
2 Aa cəfɗa ndaw aha ŋga wuzlalar leeter hay amba a handatara a *bay-
ray hay daa way-mewuzey-mey hay ŋga Gazlavay daa berney ŋga Damas.
A ka anda keɗe, amba da ta hətey ndəhay, kwa mezəle hay, kwa ŋgusay,
masa ma səpa cəveɗ ŋga Yesu feteɗe la na, a kərzatərwa, a handatərwa
a Jeruzelem.
3 Aŋga fa daw daa cəveɗ ma daw a Damas a, gweegwe cay a wusey na,
wure wure ŋgene, slam a waɗawa pəray! da gazlavay da vaɗ a ray a.
4 Ta', a təɗey a hwayak, a cəney ɗay ŋga ndaw ma zəla ta da vaɗ, a
ləvar: «Sawl, Sawl, ka sərdaya banay anda keɗe na, maja me?»
5 Sawl heyey aa cəfɗa, a ləvar: «Bay Mahura, kah na, wa?» Ɗay ŋga
ndaw ma zəla heyey a mbəɗdara, a ləvar: «Ara yah, Yesu, ndaw masa kah
ma sərda banay.
6 Ama sləkɗey, daw a Damas ɗagay. Feteɗe, a wuzdamakawa cek masa
kah ma da ka la.»
7 Ndəhay masa ma diyam ta Sawl a, ata malacatakaya kwa ta gwamara
ŋga wurey mey daa ba maja mandərzay fa katar kalah. Ata fa cəndamara
ɗay ŋga ndaw maa guzley, ama ta hətmar ndaw aha daa ba.
8 Sawl a lecey, a wura dey, ama a gwa ŋga hətar dey saba. Ta', ndəhay
a, a kərzamara fa har, a handamara a Damas.
9 Ɗar maakar, a hətar dey ba, a zəmey cek ba, kwa a sey yam ba.

8:35 8.35 Lk 24.27 **8:36 8.36** Mt 28.19 **8:39 8.39** 1Bay 18.12 **8:40 8.40** 21.8 **9:1 9.1** 8.3 **9:2 9.2** 19.9, 23; 22.4; 24.14, 22; 28.22 **9:3 9.3** Hab 3.3-4; 1Tm 6.16; 2Kwr 4.4, 6 **9:5 9.5** 1Kwr 15.8 **9:8 9.8** 13.11

10 Daa berney ŋga Damas a, ndaw ma səpa cəveď ŋga Yesu feteďe daha
mezəley *Ananiyas. Bay Mahura a wuďey ŋga wuzar cek masa aa ma da
ka. Maja ŋgene a zəla, a ləvar: «Ananiyas!» Ananiyas a zlar mey: «Away,
Bay Mahura, yah keďe!»
11 Bay Mahura a ləvar: «Sləkďey, daw wure wure keďe aa Cəveď Cər-cer,
səpa way ŋga Juda. Feteďe, cacəfďa ndaw daha mezəley Sawl, ndaw daa
berney ŋga Tars. Aŋga fa dərey daŋgay.
12 Daa medərey-daŋgay a, cek a wuzar, a hətar ndaw mezəley Ananiyas,
ma daw fa vəďa ŋga par har a ray, amba dey aŋga a wurey, a hətar dey
saya.»
13 Ananiyas a mbəďdara, a ləvar: «Bay Mahura, ndəhay ga taa guzlmaya
la da ray ndaw aha. A ləvmaya aŋga ta sərdata banay la ga ta ndəhay akah
hay da Jeruzelem.
14 Aŋga ma sawa feďe kaa na, ara bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka
kwakwas ŋga Gazlavay ma vəlmərwa cəveď ŋga kərzey ndəhay tabiya
ma təɓa mey akah.»
15 Ta', Bay Mahura a ləvar a Ananiyas: «Sləkďey, daw, maja ya ta wala
ndaw aha sem amba a kaya sləra, a wuzdatara mey da ray aďaw a ndəhay
masa *Jəwif hay ba hay, a bay ata hay, leŋ a ndəhay *Israyel hay.
16 Yah, ta ray aďaw, ya da wuzdara banay masa aŋga ma da səra ga daa
sləra ha maja yah.»
17 Ananiyas, ta', a sləkďey, a daw. A ndəkwey a way heyey, a hətfar
Sawl, ta', a par har a ray, a ləvar: «Sawl, məlma aďaw, Bay Mahura Yesu
a slərdiwa fa akah. Ara aŋga ma wuzka vaw daa cəveď masa ka fa sawa
feďe. A slərdiwa amba ka hətar dey cəŋga, amba Bay Gazlavay a rəhdaka
ta Mesəfney aŋga.»
18 Wure ŋgene, cek hay anda meesəftey ŋga ewet a kəzlmawa daa dey
ŋga Sawl a. Dey aŋga wur! a wurey. A sləkďey, a kamar *baptem.
19 Fa dəɓa ha, ta', a zəmey cek, a hətar gədaŋ aŋga saya.

Sawl a wuzey mey ŋga Gazlavay da Damas

Sawl ta njawa la ďar nekəďey ta ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu da
Damas.
20 Wure wure ŋgene, ta', a daw aa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay
feteďe, a wuztar mey a ndəhay, a ləvtar Yesu na, ara Bəzey ŋga Gazlavay.
21 Ndəhay masa ma cəndamara mey aŋga tabiya a rəzlam, a ləvam:
«Ndaw keďe na, ara ndaw maa zəďdata ndəhay ŋga Yesu da *Jeruzelem
heyey, ba diya? A sawa feďe kaa na, ŋga kərzata amba a handata fa *bay-
ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay heyey, ba diya?»
22 Ama fa ďar a, fa ďar a, *Sawl fa wuzey mey maaya maaya ma fəna
ma fəna, a ləvey Yesu na, ara *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata
ndəhay. Anda keďe, *Jəwif hay daa berney ŋga Damas a, a sərmara a da
mbəďdamara aa mey aŋga kwara saba.
23 Fa dəɓa ha ďar ga, Jəwif hay a slam yawa amba a kəďmara Sawl a
vagay.
24 Jəwif hay a fa jəďmara mey-mbew hay ŋga berney a taa vaď, taa pas,
amba a kərzamara Sawl a, a kəďmara vagay. Ama wewer masa ata ma
kamara na, Sawl a, ta cənda sem.

9:11 9.11 21.39; 22.3 **9:12 9.12** Mk 8.23-25 **9:15 9.15** 13.2; 22.21; 23.11; 26.1; 27.24; Rm 1.5 **9:16 9.16** 20.23; Lk 21.12; 2Kwr 11.23-28 **9:17 9.17** 19.6 **9:20 9.20** 17.2; Lk 22.70 **9:21 9.21** 8.1; 9.13-14 **9:22 9.22** 5.42 **9:23 9.23** 23.12 **9:23 9.23-25** 2Kwr 11.32-33

25 Da ray ŋgene, ta tavaɗ, gula aŋga hay, ta', a səhwdamara a cakay
mahwal ŋga Damas, a pamara aa cakarak, a təldamara ta laza taa
maŋgalaw ŋga mahwal a kasl a hwayak a dey laŋgar ŋga berney a.

Sawl a vəhwa a Jeruzelem

26 Fa dəɓa ha, *Sawl a vəhwa a *Jeruzelem *, a səpey cəveɗ ŋga cəmey
ta ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu, ama ndəhay ŋga Yesu a, a zluram ta
aŋga, a wulkam aŋga ta tərey ndaw ma təɓa mey ŋga Yesu fara fara daa
ba.
27 Ama *Barnabas na, ta', a ŋgəla, a handa fa ndəhay meslərey ŋga Yesu.
A kadatara mey da ray Sawl ma hətar Bay Mahura daa cəveɗ ŋga Damas,
ta mey masa Bay Mahura maa guzldara. A wuzdatara mey da ray Sawl a
daa masa Sawl fa wuzda mey ŋga Yesu da Damas ta mandərzay daa dey
daa ba.
28 Dəga ta pas ŋgene, Sawl a njam ta ndəhay ŋga Yesu feteɗe. A pəkam
ta ata da Jeruzelem. A wuzey mey da ray Bay Mahura Yesu a ndəhay ta
mandərzay daa dey daa ba.
29 Aa guzltar a *Jəwif hay maa guzlam mey Gərek, a kam yawa ta ata.
Ama ata na, a səpam cəveɗ ŋga kəɗmara vagay.
30 Məlmaŋ hay daa mey ŋga Yesu a cəndamara Jəwif hay a fa wuɗam
ŋga kəɗmara vagay na, a ŋgəlmara aa berney ŋga Sezere da mey-bəlay,
ta', a mbəzdamara aa kwambiwal ŋga daw aa berney ŋga Tars †.
31 Yaw, daa ŋgene, ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu daa
hwayak ŋga *Jude, daa hwayak ŋga *Galile, leŋ daa hwayak ŋga *Samari
na, manjatakaya ta zazay. Fa ɗar a, fa ɗar a, fa hətam gədaŋ daa metəɓey-
mey ŋga Yesu ma fəna ma fəna. Daa menjey ata na, fa namar ray a
Gazlavay. *Mesəfney ŋga Gazlavay aa ta ata. Maja ŋgene, mecəmey-ray
hay a fa səkmawa a dey a, a dey a.

Ene, ndaw maahəlɓakaya, a hətar salay aŋga

32 *Piyer fa pəkey kwa aa wura aa wura. Pas laŋgar daha a daw ŋga
nəkwa ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu daa berney ŋga Lida.
33 Daa berney a ŋgene, ndaw daha mezəley Ene, salay maahəlɓakaya.
Aa manakaya mevey daaŋgafaɗ, a gwa a lecey ba. Piyer a hətar ndaw aha
na,
34 ta', a ləvar: «Ene, Yesu *Kəriste ta mbəldaka sem. Lecey, paɗa
gegədeɗ akah ta har akah.» Wure ŋgene, ndaw aha a lecey.
35 Ndəhay tabiya daa berney ŋga Lida ha ta ndəhay da Saraŋw, a hətmar
ndaw aha, maja ŋgene, ta', a təɓmara mey ŋga Bay Mahura Yesu.

Tabita a sləkɗawa daa meməcey

36 Daa berney ŋga Jawpe ŋgwas daha mezəley Tabita. Ara ŋgwas ma
təɓa mey ŋga Yesu. A zəlmara ta mey Gərek «Dawurkas,» anda meləvey
«meweney.» Aŋga mandaw mandaw fa key sləra maaya, fa jənta masa-
viya hay.
37 Ama vaw, ta', a car, pam! a məcey. Masa aŋga ma məcey la na, ta', a
pərmara vagay a, a pamara aa way da ray way.
38 Ndəhay ŋga Yesu da Jawpe a cəndamara na, *Piyer aa da Lida feteɗe.
Berney ŋga Lida ha gweegwe ta berney ŋga Jawpe. Ta', a sləram ndəhay

---

* **9:26 9.26** Sawl ta vəhwa a Jeruzelem fiyaw fiyaw daa ba, ama menjey ga. Nəka Gal 1.17-21. **9:26 9.26-27** 9.3-6, 20; Gal 1.18 **9:27 9.27** Barnabas: 4.36-37; 11.22-30; 12.25; 13.1-4, 7, 43-50; 14.12, 20; 15.2-12, 22, 35-39; 1Kwr 9.6; Gal 2.1, 9, 13 † **9:30 9.30** Tars: Ara berney masa Sawl ma yawa da hwaɗ a (SNM 22.3). **9:30 9.30** 11.25; Gal 1.21

cew fa vəɗa, amba aa cəfɗamərwa, a ləvmar: «Ambahw, nakwa la fa ala fiyaw cey!»
39 Masa Piyer ma cənda anda keɗe na, ta', a diyam ta ndəhay kaa heyey
a Jawpe, kwa ta zənam vaw daa ba. A wusam, a ŋgəlmara Piyer, a
handamara aa way masa da vaɗ da ray way heyey. Ŋgusay fa yideŋ hay
tabiya masa feteɗe, a ŋgəchamawa a cakay Piyer, fa təwam, a wuzdamara
zana ata hay masa Tabita ma təftara daa masa aŋga ta dey.
40 Fa dəɓa ha Piyer a badatərwa ndəhay tabiya aa ambaw, a regedey, a
dərey daŋgay a Gazlavay. Ta', a mbəɗey dey fa vagay a, a ləvar: «Tabita,
sləkɗey.» Tabita a wura dey. Masa aŋga ma hətar Piyer na, ta', a sləkɗey,
a njey.
41 Piyer a kərza fa har, a jəna ŋga lecey. Ta', a zəltərwa ŋgusay fa yideŋ
hay heyey leŋ ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu feteɗe, a wuzdatara Tabita
heyey, a hətmar aŋga ta dey.
42 Mey a, a wusey fa ndəhay daa berney ŋga Jawpe tabiya. Ndəhay ga a
təɓmara mey ŋga Bay Mahura.
43 Piyer ta njey la ga daa berney ŋga Jawpe da way ndaw ma kəfɗa
ambal, mezəley *Simaŋw.

10

Piyer a wuzar mey ŋga Gazlavay ŋgada Kwerney

1 Ndaw daa berney ŋga Sezere daha mezəley Kwerney. Aŋga mahura
ŋga sewje hay temere. Ata da wuzlah sewje hay ŋga Rawma hay mezəley
«Sewje hay ma samawa da Itali.»
2 Ndaw aha fa səpa cəveɗ ŋga Gazlavay ta mevel pal. Aŋga ta ndəhay
da way aŋga hay ndav fa namar ray a Gazlavay anda *Jəwif hay. Fa
jənta masa-viya hay ga da wuzlah Jəwif hay, fa dərey daŋgay a Gazlavay
mandaw mandaw.
3 Ta pas laŋgar daha, ta pas ŋgaa kwaɗ ɓərey maakar, Gazlavay a wuzar
cek a Kwerney a. A hətar *maslaŋ ŋga Gazlavay ma sawa da vaɗ maaya
maaya ta dey aŋga, maslaŋ a mbəzey fa vəɗa. Ta', a zəla: «Kwerney!»
4 Kwerney a nəka maslaŋ ŋga Gazlavay a, mandərzay a kar, a ləvar:
«Bay aɗaw, mekey me?» Maslaŋ ŋga Gazlavay kaa a mbəɗdara, a ləvar:
«Gazlavay ta cənda medərey-daŋgay akah la, ta hətka la masa kah fa jənta
masa-viya hay. Cek hay a keɗe a mbafar. Da ray ŋgene, aa fa sərfadaka.
5 Wure keɗe, slərey ndəhay aa berney ŋga Jawpe ŋga zəlwa ndaw daha
mezəley *Simaŋw, masa mehəlmey *Piyer.
6 Aŋga da way ndaw daha ma kəfɗa ambal mezəley Simaŋw, way aŋga
da mey-bəlay.»
7 Masa maslaŋ ŋga Gazlavay maa guzlar heyey ma vəhey la na, Kwerney,
ta', a zəlwa madərlam aŋga hay cew ta sewje pal da wuzlah sewje aŋga
hay masa daa sləra aŋga. Sewje he ŋgene, ara ndaw ma səpa cəveɗ ŋga
Gazlavay ta mevel pal.
8 Ta', a kadatara cek tabiya ma kam. Fa dəɓa ha, ta', a slərdata aa berney
ŋga Jawpe fa Piyer.
9 Pepərek e, ndəhay masa Kwerney ma slərdata heyey ata daa cəveɗ
gweegwe a wusam a Jawpe heyey. Gweegwe ta wuzlah-pas na, Piyer ta', a
təpey aa papalah da ray way ŋga dərey daŋgay a Gazlavay.

9:40 9.40 Mk 5.40-41 **9:43 9.43** 10.6, 32 **10:1 10.1-2** 27.1, 3; Lk 7.2, 5 **10:1 10.1-8** 10.30-33

10 Masa aŋga fa dərey daŋgay na, may fa car, a wuɗey ɗaf ŋga zəmey.
Daa masa fa tamar ɗaf a na, Gazlavay ta', a wuzar cek.
11 A hətar slam da vaɗ mawurkaya, cek anda gwedeere a pawa salay a
hwayak, cakay hay məfaɗ mabaŋgaɗatakaya.
12 Daa gwedeere he, cek hay ŋga ley mekele mekele da hwaɗ a, cek hay
masa salay məfaɗ, cek hay ma diyam ta hwaɗ ta hwaɗ, leŋ ɗiyaŋ hay.
13 Ɗay a cənwa da vaɗ, a ləvey: «Piyer, lecey, sley ɗay ŋga cek hay a
keɗe, zəmey!»
14 Ama Piyer a mbəɗdara, a ləvar: «'A'a, Bay Mahura, ŋga menjey aɗaw,
cek masa kwakwas ala ma təka sem na, ya ta zəmey daa ba araŋ.»
15 Ɗay heyey, ta', a cənwa saya, a ləvar: «Cek masa Gazlavay ma ləvey
maaya ŋga zəmey na, ka da pada ŋga cek maaya ba na, kəne ba.»
16 Ɗay a, a cənwa dey maakar, fa dəɓa ha, cek aha ta', a vəhey aa slam
a, a vaɗ.
17 Piyer fa wulkada cek masa Gazlavay ma wuzdara, a wuɗey ŋga ləvar
na, me. Daa ŋgene, ndəhay masa Kwerney ma slərdata heyey faa cəfɗam
ndəhay, a ləvam: «Way ŋga Simaŋw na, dama?» Ta', a diyam, a lacam daa
ambaw ɗagay.
18 A zəlam, a ləvam: «Ndaw mezəley Simaŋw, masa mehəlmey Piyer
daha na, aŋga feɗe daw?»
19 Piyer a lawa daa slam medərey-daŋgay heyey, fa wulkey da ray cek
masa Gazlavay ma wuzdara. Ta', *Mesəfney ŋga Gazlavay a ləvar: «Ehe,
ndəhay daha maakar fa səpmaka.
20 Sləkɗey, bərŋgey fa ata amba ka diyam bama. Ka da zlurey ba, maja
ara Yah ma slərdatərwa.»
21 Piyer, ta', a bərŋgawa fa ndəhay a, a ləvtar: «Ara yah, ndaw masa
akwar ma səpmara. Ka samawa na, kwara?»
22 Ndəhay a, a mbəɗdamara, a ləvmar: «Ya samawa na, Kwerney,
mahura ŋga sewje hay, ma slərdandərwa. Aŋga na, ndaw maaya fa
Gazlavay, kwa aŋga ndaw Jəwif ba, aŋga fa səpa mey ŋga Gazlavay anda
Jəwif hay. Jəwif hay tabiya faa həmdamara. Ndaw a na, maslaŋ ŋga
Gazlavay da vaɗ ta sawa la fa vəɗa, a ləvar ŋga sawa ŋga ŋgəlka a way
aŋga, amba a jəkey sləmay fa mey masa kah ma da kadara.»
23 Piyer, ta', a ŋgəlta ŋgada way, a vəltar slam ŋga ney dasi tavaɗ a
ŋgene.

Piyer a daw a way Kwerney

Pepərek e, a sləkɗam, a diyam ta ata Piyer heyey. Məlmaha hay siya daa
mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu da Jawpe a ləgdamata.
24 Pepərek e saya, a wusam aa berney ŋga Sezere. Daa ŋgene, Kwerney
ta zəltərwa səkway aŋga hay, ta jam aŋga hay masa fara fara la, ata
makustakaya, fa səkwmata.
25 *Piyer a wusey a way Kwerney. Masa aŋga fa mbəzey a way a na,
Kwerney, ta', a car har, a regedey fa mey aŋga.
26 Ama Piyer, ta', a sləkɗada, a ləvar: «Lecey, yah na, ndaw anda akah.»
27 Piyer faa guzlam ta Kwerney haa kasl ata ma wusam a palah-way.
Feteɗe Piyer a hətfey ndəhay ga makustakaya da way Kwerney a.
28 A ləvtar: «Akwar, ka sərmara kwakwas ŋga *Jəwif hay ta təka ndaw
Jəwif sem ŋga ndəkwey a way ndəhay masa Jəwif hay ba hay, asaya, ta

10:11 10.11 7.56 **10:12 10.12-14** Lev 11.1-47; Ez 4.14 **10:15 10.15** Mk 7.15, 19 **10:19 10.19** 11.12; 13.2, 4; 15.28; 16.6; 20.22-23; 21.4, 11 **10:23 10.23** 10.45; 11.12 **10:25 10.25-26** 14.13-15; CWJ 19.10

təka sem kwa ŋga pəkey ta ata. Ama, Gazlavay ta wuzdiwa la, ya da nəka kwa waawa aa mazləɓkaya, a da kaya hezey na, kəne ba.
29 Da ray ŋgene, masa kah ma zəlyawa na, ya ta zlurey ŋga sawa daa ba. Ya wuɗey ya səra ka zəlyawa na, kwara?»
30 Kwerney a mbəɗdara, a ləvar: «Aŋga kaa ɗar maakar, ta ɓərey maakar ŋgaa kwaɗ anda keɗe, ya fa dərey daŋgay da way aɗaw. Daa ŋgene, ndaw daha a sawa a cakay aɗaw ta zana fa vaw ma weɗey ndəɗ-ndeɗ,
31 a ləvya: "Kwerney, Gazlavay ta cənda medərey-daŋgay akah la. Fa sərfada masa kah ma jənta masa-viya hay heyey.
32 Anda keɗe, slərey ndəhay aa berney ŋga Jawpe ŋga zəlwa ndaw mezəley *Simaŋw masa mehəlmey Piyer. Aŋga da way ndaw mezəley Simaŋw ma kəfɗa ambal, way aŋga da mey-bəlay."
33 Wure ŋgene, ta', ya slərey ndəhay fa kah ŋga ŋgəlmakawa keɗe. Suse, maja kah ma sawa. Wure keɗe na, ala tabiya makustakaya fa mey ŋga Gazlavay ŋga jəkey sləmay fa mey masa Bay Mahura ma vəldakawa ŋga wuzdandara.»

Piyer a wuzey Mey-maaya-mawiya ŋgada Kwerney ta ndəhay da way aŋga

34 Ta', *Piyer a zlar mewuzey mey, a ləvey: «Wure keɗe ya səra fara fara Gazlavay a weley ndəhay ta weley ba.
35 Anda meləvey, ndaw ma nar ray a Gazlavay, ma key cek ta cəveɗ e na, kwa aŋga daa səkway wura wura, Gazlavay a təɓa la.
36 Gazlavay ta slərdərwa mey aŋga la a ndəhay *Israyel hay. Mey a na, ara *Mey-maaya-mawiya ma njadandakwar daa zazay ta fa Yesu *Kəriste, Bay Mahura ŋga ndəhay tabiya.
37 Ka sərmara cek ma key daa hwayak ŋga *Galile haa aa hwayak ŋga *Jude fa dəɓa ha masa *Jaŋ-Baptis ma wuzey mey ta aa ma katar *baptem a ndəhay heyey, ba diya?
38 Ka sərmara na, Gazlavay ta wala Yesu, ndaw *Nezeret la, a vəlar Mesəfney aŋga ta gədaŋ aŋga. Yesu a, a pəkta hwayak hay mekele mekele, a katar maaya a ndəhay, a pəskatərwa ndəhay tabiya masa dasi har ŋga bay-malula, a mbəldata. A kata sləra hay a anda keɗe na, maja Gazlavay aa ta aŋga.
39 «Ala na, ndəhay masa ma hətmar la ta dey ala, ya kam sede da ray cek hay masa aŋga ma kata tabiya da *Jeruzelem ta daa hwayak hay mekele mekele ŋga *Jəwif hay. Ta dərmara la fa hwadam mazlaŋgalakaya, a kəɗmara vagay.
40 Ama ŋga ɗar maakar a, Gazlavay ta sləkɗadərwa sem daa meməcey. Ta', a vəlar cəveɗ ŋga wuzwa vaw a ndəhay.
41 A wuzwa vaw a na, ŋgada ndəhay tabiya ba, ama ŋgada ala, ndəhay masa aa ma walata ŋgeeme ŋga key sede da ray a. Ala na, ta zəmam cek la, ta sam cek la bama ta Yesu a fa dəɓa ha masa Gazlavay ma sləkɗadərwa cay daa meməcey.
42 Gazlavay a ləvndar ya wuzdamatara mey aŋga a ndəhay, ya kam sede da ray a, ya ləvam, Yesu ara ndaw masa Gazlavay ma pa ŋga key sariya a ndəhay masa ta dey ta a ndəhay maməctakaya.

10:28 10.28 10.15; Gal 2.12 **10:30 10.30** 1.10; Lk 24.4 **10:30 10.30-33** 10.1-8 **10:32 10.32** 9.43 **10:34 10.34** Rm 2.11; Jak 2.1 **10:35 10.35** Jaŋ 9.31 **10:36 10.36** Iz 52.7; Rm 3.25-26; 5.1; 2Kwr 5.18; Kwa 1.20; CWJ 19.16 **10:38 10.38** Lk 4.18; 13.16; Jaŋ 3.2 **10:39 10.39-40** 3.15 **10:41 10.41** 1.4; Lk 24.30-31, 41-43; Jaŋ 21.12-13 **10:42 10.42** 17.31; Rm 14.9; 2Tm 4.1; 1Pi 4.5

43 Ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay tabiya taa guzlam la da ray Yesu
a, a ləvam kwa waawa ma pa Yesu ŋga ndaw aŋga fara fara na, Gazlavay
a mbəkdara mebərey aŋga la ta fa gədaŋ ŋga mezəley aŋga.»

Ndəhay masa Jəwif hay ba a hətam Mesəfney ŋga Gazlavay

44 Daa masa *Piyer faa guzley ɗagay, *Mesəfney ŋga Gazlavay a pawa
salay a ray ndəhay tabiya ma jəkam sləmay fa mey aŋga.
45 Ndəhay *Jəwif hay ma təɓa mey ŋga Yesu ma samawa ta ata Piyer
feteɗe heyey a rəzlam ga, maja Gazlavay ta vəltar Mesəfney aŋga la a ray
ndəhay masa Jəwif hay ba hay may.
46 Ndəhay Jəwif hay a, a cəndamara ndəhay a faa guzlam ta mey hay
mekele mekele masa ata ma sərmara ba, fa həslmar ray a Gazlavay. Ta',
Piyer a ləvey:
47 «Wure keɗe ndəhay kaa ta hətam Mesəfney ŋga Gazlavay cay anda
aləkwa may. Kaa ya gwakwa ŋga təktakwa ŋga hətey *baptem ta yam
daw?»
48 Da ray ŋgene, a ləvtar ŋga kamatar baptem ta mezəley ŋga Yesu
*Kəriste. Ta', aa cəfɗamara Piyer ŋga njey ta ata ɗar nekəɗey.

11

Piyer aa guzley fa mey ŋga ndəhay ŋga Yesu da Jeruzelem

1 Ndəhay meslərey ŋga Yesu ta məlmaŋ hay daa mey ŋga Yesu masa
daa hwayak ŋga *Jude, a cəndamara na, ndəhay masa *Jəwif hay ba ta
təɓmara mey ŋga Gazlavay la may.
2 Ta pas masa *Piyer ma vəhwa a *Jeruzelem na, Jəwif hay ma təɓa mey
ŋga Yesu a slam mey a ray a,
3 a ləvmar: «Ka mbəzey a way ndəhay masa Jəwif hay ba hay, masa
mandawal manjar ŋga sley, ka zəmam cek bama daa slam a na, kwara!»
4 Ta', Piyer a wuzdatara cek hay ma kam dəga ŋga mezley. A kadatara
pal pal, a ləvtar:
5 «Yah daa berney ŋga Jawpe, ya fa dərey daŋgay a Gazlavay, daa
ŋgene, ta', Gazlavay a wuzya cek. Ya hətar cek daha, a pawa salay da
gazlavay da vaɗ a cakay aɗaw, cek aha anda gwedeere, cakay hay məfaɗ
mabaŋgaɗatakaya.
6 Ya nəkey dey maaya maaya a hwaɗ a na, ya hətey cek hay ta salay
məfaɗ məfaɗ, cek hay ŋga ley hay, cek hay ma diyam ta hwaɗ ta hwaɗ,
leŋ ɗiyaŋ hay.
7 Ya cənda ɗay ma ləvya: "Piyer, lecey, sley ɗay ŋga cek hay a keɗe,
zəmey!"
8 Ama ya mbəɗdara, ya ləvar: "'A'a, Bay Gazlavay, ŋga menjey aɗaw,
cek masa kwakwas ala ma təka sem na, ya ta zəmey daa ba araŋ."
9 Ɗay heyey, ta', aa guzlya saya, a ləvey: "Cek masa Gazlavay ma ləvey
maaya ŋga zəmey na, ka da pada ŋga cek maaya ba na, kəne ba."
10 «Cek a keɗe a key dey maakar, fa dəɓa ha cek aha tabiya, ta', a vəhey
aa slam a, a vaɗ.
11 Wure wure ŋgene, ndəhay maakar a wusmawa a way ndaw masa ala
da hwaɗ a. Ara ndaw daa berney ŋga Sezere daha ma slərdatərwa fa yah.
12 *Mesəfney ŋga Gazlavay a ləvya: "Daw ta ata, ka da zlurey ba." Ta',
ya diyam bama aa hwayak ŋga Sezere. Məlma aɗaw hay maakwaw daa

10:43 10.43 13.38; Jer 31.34 **10:44 10.44-46** 2.4 **10:47 10.47** 8.36 **10:48 10.48** 19.5 **11:3 11.3** 10.28; Gal 2.12 **11:5 11.5-12** 10.11-20

mey ŋga Yesu da Jawpe masa da cakay aɗaw feɗe, ta', ya diyam bama. Ya wusam, ala tabiya ya mbəzam a way ndaw aha.
13 Ndaw a, a kadandara cek masa aŋga ma hətar da way aŋga. A ləvndar
*maslaŋ ŋga Bay Gazlavay da vaɗ, ta wuzar vaw la, a lecey fa mey aŋga,
a ləvar: "Slərey ndəhay aa berney ŋga Jawpe ŋga ŋgəlwa ndaw mezəley
*Simaŋw, masa mehəlmey Piyer.
14 Aŋga na, a wuzdakawa cəveɗ ma da ləhdakwar ta ndəhay da way
akah la."
15 «Masa ya fa zlar ŋgaa guzltar na, Mesəfney ŋga Gazlavay a pawa
salay a ray ata cəpa anda aŋga ma pawa salay a ray ala ŋgeeme.
16 Daa ŋgene, ya sərfada mey ŋga Bay Mahura zleezle, ma ləvey: "*Jaŋ
a katar *baptem a ndəhay na, ta yam, ama akwar, ka hətam baptem la ta
Mesəfney ŋga Gazlavay."
17 Gazlavay a vəltar Mesəfney aŋga, anda aŋga ma vəldandara Mesəfney
a daa masa ala ma təɓmara mey ŋga Bay Mahura Yesu *Kəriste. Anda
keɗe, yah na wa, ŋga təka Gazlavay ŋga key cek masa aa ma wuɗey na!»
18 Masa ata ma cəndamara mey keɗe la na, a mbəkdamara meyey-mey.
Ta', a həlmamara Gazlavay, a ləvam: «Kwa ŋgada ndəhay masa Jəwif hay
ba hay na, fara fara Gazlavay ta wurtar cəveɗ cay amba a mbəɗdamara
menjey ata, a səpmara Gazlavay ta mevel pal. Maja ŋgene, ata may, a
hətam heter mendəvey ba la.»

Mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu da Antiyaws

19 Ta pas masa ata ma kəɗmara Etiyen heyey vagay na, fa dəɓa ha, a
zlamar ŋga sərdamata banay ta ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu. Ndəhay
ŋga Yesu a, aa kwacam ray pal pal. Siya ŋga ndəhay a, a diyam kasl aa
hwayak ŋga Fenisi, aa hwayak ŋga Sipəre, ta aa berney ŋga Antiyaws. A
wuzam mey ŋga Gazlavay na, si a ndəhay *Jəwif hay gway.
20 Ama ndəhay siya da wuzlah ndəhay maa kwacam ray heyey masa
ndəhay Sipəre hay ta ndəhay Siren hay na, ta wusam la a Antiyaws. Feteɗe,
ta wuzmatar *Mey-maaya-mawiya la da ray Bay Mahura Yesu *Kəriste, a
ndəhay masa Jəwif hay ba hay may.
21 Gədaŋ ŋga Bay Mahura aa ta ata. Maja ŋgene, ndəhay ga a təɓmara
mey aŋga, a səpmara cəveɗ aŋga.
22 Ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu da *Jeruzelem a
cəndamara mey aha. Da ray ŋgene, a sləram *Barnabas a Antiyaws.
23-24 Barnabas a na, aŋga ndaw maaya, marəhkaya ta *Mesəfney ŋga
Gazlavay, fa pa Yesu ŋga ndaw aŋga fara fara. Masa aŋga ma wusey la
a Antiyaws a na, a hətar sləra masa Gazlavay ma ka da wuzlah ndəhay
a ta fa maaya aŋga. Barnabas aa səmey ga maja maaya ŋga Gazlavay a.
Ta', a vəltar gədaŋ a ndəhay tabiya. A ləvtar: «Namar ray a Bay Mahura
mandaw mandaw ta mevel akwar cəpa, ka da mbəkdamara ba.» Maja
ŋgene, ndəhay ga a təɓmara mey ŋga Bay Mahura.
25 Fa dəɓa ha Barnabas, ta', a daw aa berney ŋga Tars, a səpərwa *Sawl.

26 Masa aŋga ma hətar la na, a ŋgələrwa aa berney ŋga Antiyaws. Ta', a
njam cew e mevey pal daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu da Antiyaws
a. Ata faa sərkadam ndəhay ga feteɗe. Ara daa berney a ŋgene, ata ma
zlamar ŋga zəlmata ndəhay ŋga Yesu «Kəretiyeŋ hay.»

11:14 11.14 16.31 **11:15 11.15** 2.4 **11:16 11.16** 1.5 **11:18 11.18** 13.48; 14.15, 27; 15.4, 12, 22-29; 17.12; 18.5-11; 19.8-10; 20.21 **11:19 11.19** 8.1-4 **11:20 11.20** Jaŋ 7.35 **11:21 11.21** 2.41 **11:23-24 11.23** 13.43; 14.22; 15.32; 16.40; 18.23; 20.1, 28-31 **11:25 11.25** 9.30

27 Daa ŋgene, ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay siya a sləkɗam da
Jeruzelem, a diyam a Antiyaws.
28 Ndaw pal dasi ata daha mezəley Agabus. A lecey, a wuzda mey masa
Mesəfney ŋga Gazlavay ma wuzdara, a ləvey: «May mahura a key la fa
bəla ndav.» Fara fara may a na, ta key la daa masa Kəlawt aa daa bay.
29 Masa aŋga ma ləvtar anda keɗe la na, ndəhay ŋga Yesu feteɗe a
cəmdamara ɗay ata. A wulkam maaya na, kwa waawa a slərwa cek təɗe
ta gədaŋ aŋga, ŋga jəney məlmaŋ hay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga
Yesu daa hwayak ŋga *Jude.
30 Ta', a kamara kəne. Cek hay macakalakaya ha na, a slərdamara ta
har ata Barnabas ta Sawl ŋga vəley a *bay-ray hay daa mecəmey-ray ŋga
ndəhay ŋga Yesu da Jude.

12

Bay Herawt a sərdata banay ta ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu

1 Daa ŋgene, Bay *Herawt a zlar ma sərdata banay ta ndəhay mekele
mekele daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu.
2 A kəɗa *Jak ta dəlaw vagay. Jak a na, ara məlmaŋ ŋga *Jaŋ.
3 Bay Herawt a nəka na, *Jəwif hay faa səmam maja aŋga ma kəɗa Jak
vagay. Ta', a kərza *Piyer saya, a kəzla aa fərsəne. A kərza Piyer na, daa
ɗar hay ŋga gwagway mezəley «*Gwagway ŋga peŋ manjar cek ma həsla
da hwaɗ a.»
4 Ta', a ləvtar a sewje hay ŋga jəɗmara. Sewje hay a, ata məfaɗ, məfaɗ
dey məfaɗ a. Bay Herawt a, a wuɗey ŋga kar sariya a Piyer meedey
ndəhay tabiya fa dəɓa ŋga gwagway ŋga *Pak.
5 Anda keɗe, Piyer magərcakaya daa fərsəne, ama ndəhay daa mecəmey-
ray ŋga ndəhay ŋga Yesu heyey fa dəram daŋgay a Gazlavay mandaw
mandaw ta mevel pal maja aŋga.

Maslaŋ ŋga Gazlavay da vaɗ a badərwa Piyer daa fərsəne

6 Slam ma da wurwa amba Bay *Herawt a kar sariya a *Piyer na, ta
tavaɗ a ŋgene, Piyer majəwkaya ta calalaw hay cew manakaya da wuzlah
sewje hay cew ma jəɗmara heyey. Sewje hay mekele fa jəɗmara mey-slam
ŋga fərsəne he saya.
7 Ta', *maslaŋ ŋga Bay Gazlavay da vaɗ a sawa, slam daa way a, a weɗey
pəray! Maslaŋ a, a wusa Piyer aa cakay, a sləkɗada, a ləvar: «Sləkɗey
fiyaw!» Masa maslaŋ a faa guzlar na, calalaw hay heyey a kwiyam da har
Piyer.
8 Maslaŋ a, a ləvar: «Ɗiya vaw akah, pata tarak akah hay a salay.» Piyer,
ta', a ka anda maslaŋ a ma ləvar. Maslaŋ a ləvar saya: «Sləlha zana akah
fa vaw, səpya.»
9 Piyer aa da siya, a bamawa daa fərsəne kasl ambaw. Ama Piyer ta səra
cek masa maslaŋ a ma kara ŋgene ara cek fara fara na, daa ba. A wulkey
ara mesəfney ma kar.
10 Masa ata fa diyam na, a mbəkdamatərwa sewje hay ŋgeeme, a
mbəkdamatərwa sewje hay ŋga dey cew e, a wusam fa mey-mbew ŋga
ɓərey ŋga fərsəne masa ma bawa ŋgadaa berney. Mey-mbew e a wurey
taava aŋga. Ta', a bamawa daa fərsəne he. A diyam taa cəveɗ ma daw

---

11:27 11.27 13.1; 15.32 **11:28 11.28** 21.10 **11:29 11.29-30** 12.12, 25; Rm 15.26; 1Kwr 16.1; 2Kwr 8.4; 9.2, 12; Gal 2.10 **12:4 12.4** 4.3 **12:5 12.5** Jak 5.16 **12:7 12.7-10** 5.19

taa berney a. Fa dəɓa ha nekəɗey na, maslaŋ ŋga Gazlavay a sem, a daw, a mbəkda Piyer feteɗe.

11 Daa slam aha ŋgene, Piyer, a səra cek masa ma key ta aŋga na, ara cek fara fara. A ləvey: «Wure keɗe, ya səra fara fara ara Bay Gazlavay ma slərwa maslaŋ aŋga, ŋga ləhdaya dasi har ŋga Herawt, asaya, daa cek maaya ba tabiya masa ndəhay *Jəwif hay ma wuɗam ŋga kamaya.»

12 Masa Piyer ma səra cek aha ma key anda keɗe la na, ta', a daw a way *Mari, mamaŋ ŋga Jaŋ-Mark. Ndəhay ga makustakaya feteɗe, fa dəram daŋgay a Gazlavay.

13 Piyer a zəley fa mey-mbew, a kəɗa kweteŋ *. Dam ma key sləra da wuzlah ata feteɗe daha mezəley Rawde. Ta', a sawa ŋga nəka ma kəɗa kweteŋ e na, ara wa.

14 A wusey fa mey-mbew. Masa aa ma cənda ara ɗay ŋga Piyer na, aa səmey ga ara mey ba. Kwa ŋga wura mey-mbew e na, ta wura daa ba, ama a hway ta ray ŋgada way fa ndəhay da way a heyey, a ləvtar: «Piyer malacakaya fa mey-mbew.»

15 Ndəhay kaa a mbəɗdamara ŋgada dam aha, a ləvmar: «Malula fa kaka daw?» Ama aŋga fa ləvtar, fa ləvtar: «Fara fara ara aŋga.» Ndəhay a, a ləvam: «Da ara maslaŋ aŋga kwa †.»

16 Ama Piyer, fa zəley, fa kəɗa kweteŋ ŋga mey-mbew cəŋga, kwa ta mbəkda daa ba. Ta', a wurmara mey-mbew heyey. Masa ata ma hətmar ara aŋga na, a rəzlam ga.

17 Piyer heyey, ta', a baŋgaɗatar har ŋga njam teete, ta', a kadatara mey da ray cek masa Bay Gazlavay ma ka ŋga badərwa daa fərsəne. A ləvtar: «Kadamara mey keɗe ŋgada *Jak ta ŋgada məlmaŋ hay mekele daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu.» Ta', a mbəkdata, a daw aa slam mekele.

18 Cay, slam ta', a wurey, sewje hay heyey a wuram mey həɓak a həɓak a, a sərmara ŋga key kwara ba. A ləvam: «Piyer a key na, kwara?»

19 Bay Herawt heyey, ta', a slərey ndəhay aa wura aa wura ŋga səpmərwa Piyer e, ama ta hətmərwa daa ba. Da ray ŋgene, Bay Herawt aa cəfɗata sewje hay ma jəɗmara Piyer heyey, ta', a ləvtar a ndəhay mekele ŋga kəɗmata vagay. Fa dəɓa ha, ta', Bay Herawt a, a sləkɗey daa hwayak ŋga *Jude, a daw aa berney ŋga Sezere, a njawa feteɗe ɗar nekəɗey.

Meməcey ŋga Bay Herawt

20 Daa ŋgene, Bay *Herawt mevel aŋga fa cey a ray ndəhay daa berney ŋga Tir ta ndəhay daa berney ŋga Sidaŋw. Ndəhay daa berney hay a, a həɗkam cek mezəmey na, daa hwayak ŋga Bay Herawt a. Da ray ŋgene, a cəmdamara ɗay ata, a səpam cəveɗ ŋga daw fa vəɗa. Maja ŋgene, a vəlam dala a Bəlastus, madərlam mahura ŋga Bay Herawt amba a hətam cəveɗ ŋga wusey fa Herawt ŋga kar ambahw.

21 Masa pas ŋga key ambahw a Bay Herawt a heyey ma wuswa cay na, Herawt a pawa zana ŋga bay fa vaw, a daw, a njey aa jaŋga aŋga fa mey ŋga ndəhay a, a zlar meeguzley.

22 Aa faa guzley na, ndəhay tabiya feteɗe a wudam, a ləvam: «Maa guzley kaa na, ara Gazlavay, ba na, ndaw ba.»

12:12 12.12 Jaŋ-Mark: 12.25; 13.13; 15.37; Kwa 4.10 * **12:13 12.13** kweteŋ: parawal † **12:15 12.15** maslaŋ aŋga: Ndəhay Jəwif hay a wulkam maslaŋ ŋga Gazlavay fa ndaw a fa ndaw a na, daha, fa jəɗa ndaw a ndaw a. Maslaŋ a, a gwa a wuzwa vaw anda ndaw aha. Nəka Mt 18.10. **12:18 12.18-19** 5.22-24 **12:22 12.22** Ez 28.2

23 Wure wure ŋgene, maslaŋ ŋga Gazlavay da vaď a kəďa Herawt a,
maja aŋga ma təɓa ndəhay a ma həslmar ray, a pa ray aŋga ŋga Gazlavay.
Ta', mətal hay a zəmamara, fa dəɓa ha, a məcey.
24 Yaw, mey ŋga Gazlavay na, fa daw fa mey, fa mey. Ndəhay masa ma
təɓa mey ŋga Gazlavay a, fa səkmawa, a dey a, a dey a.
25 Fa dəɓa ha ata *Barnabas ta *Sawl ma ndəvdamara sləra ata da
*Jeruzelem la na, a vəham aa berney ŋga Antiyaws. A diyam bama ta
ata Jaŋ-Mark.

13

A walamata ata Barnabas ta Sawl

1 Daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu daa berney ŋga Antiyaws
masa da Siri na, ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay daha, asaya, ndəhay
maa sərkadam mey ŋga Gazlavay daha. Ndəhay a na, ara ata *Barnabas,
Simeyaŋw masa ma pamar sləmay-wazlay «Matara», Lusiyus, ndaw Siren,
Manayaŋ masa ma gəlam ta Bay *Herawt daa slam a, leŋ *Sawl.
2 Ta pas laŋgar daha, ata fa dəram daŋgay a Gazlavay, fa kam *daliyam.
Ta', *Mesəfney ŋga Gazlavay a ləvtar: «Pamatiwa ata Barnabas ta Sawl
wal ŋga key sləra masa yah ma zəlta maja.»
3 Anda keďe, fa dəɓa ha masa ata ma ndəvdamara mekey daliyam ta
medərey-daŋgay cay na, a pamatar har a ray ata Barnabas ta Sawl heyey,
ta', a mbəkdamata ŋga diyam aa sləra ha.

Ata Barnabas ta Sawl daa hwayak ŋga Sipəre

4 Anda keďe, *Mesəfney ŋga Gazlavay a slərdata ata *Barnabas ta *Sawl.
A diyam aa berney ŋga Selesi. Feteďe, a ndəkwam aa kwambiwal ŋga
daw aa hwayak ŋga Sipəre masa da wuzlah bəlay. 5 A wusam aa berney
ŋga Salamin daa hwayak ŋga Sipəre he. Feteďe, a wuzdamara mey ŋga
Gazlavay a ndəhay *Jəwif hay daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay a.
Jaŋ-Mark, aa da wuzlah ata ŋga jənta.
6 A pəkmara hwayak a tabiya haa kasl a wusam aa berney ŋga Pafaws.
Feteďe, a hətfamar ndaw Jəwif mezəley Bar-Yesu. Aŋga fa key maazla hay
ma sawa ta fa Gazlavay ba. A mbərzley, a ləvey aŋga *ndaw ma təla mey
ŋga Gazlavay.
7 Bar-Yesu a, aŋga madərlam ŋga bay ŋga hwayak a. Bay a, mezəley
Serziyas Pawlas, aŋga ndaw ta leŋgesl. A zəltərwa ata Barnabas ta Sawl
a way aŋga, maja a wuďey ŋga cəney mey ŋga Gazlavay fa ata.
8 Bar-Yesu, ndaw ma ka maazla ha, a zəlmara ta mey Gərek, Elimas.
Ama Elimas na, a wuďey mey ŋga ata Barnabas ta Sawl ba. A səpey cəveď
amba a təka bay a ŋga təɓa mey ŋga Gazlavay.
9 Da ray ŋgene, Sawl, masa ata ma zəlmara ta mey Gərek Pawl,
marəhkaya ta Mesəfney ŋga Gazlavay, a nəkfa ndaw aha,
10 a ləvar: «Kah ndaw membərzley! Kah, ndaw ma təknata ndəhay
tabiya! Kah, bəzey ŋga bay-malula! Kah, masa-gəra ŋga cek hay maaya
tabiya! Sləra masa Bay Gazlavay ma ka na, ara sləra maaya ta cəveď e.
Ama kah, ka fa səpey cəveď mandaw mandaw ŋga nəsa sləra ha!
11 Ehe, wure keďe, Bay Gazlavay a da nəska, ka da wulfey. Haa ďar
nekəďey, ka fa da hətar meweďey ŋga pas daa ba.» Wure wure ŋgene,

---

12:24 12.24 2.41 **12:25 12.25** 11.29-30 **13:1 13.1** 11.27 **13:2 13.2** 9.15; 10.19; 22.19; Gal 1.15-16 **13:3 13.3** 6.6 **13:4 13.4** 10.19; 15.39 **13:5 13.5** 17.2 **13:8 13.8** 2Tm 3.8

slam tabiya a tərey ləvaŋ fa mey aŋga, a hətar dey saba. A səpey ndaw
ŋga ɗaɗa fa har.
12 Bay heyey ma hətar cek ma key anda keɗe la na, a rəzley ga da ray
mey ŋga Bay Mahura Yesu, ta', a təɓa mey ŋga Gazlavay.

Ata Pawl ta Barnabas da Antiyaws daa hwayak ŋga Pisidi

13 Fa dəɓa ha, Pawl ta ndəhay ma ləgdamara a təpam aa kwambiwal, a
sləkɗam daa berney ŋga Pafaws. A təŋgam bəlay, a diyam a Perze masa
daa hwayak ŋga Pamfili. Feteɗe na, Jaŋ-Mark a mbəkdata, a vəhwa a
*Jeruzelem.
14 Ata na, a sləkɗam daa berney ŋga Perze he, a diyam a Antiyaws daa
hwayak ŋga Pisidi. Ta *pas meməskey-vaw, a diyam, a njam aa *way-
mewuzey-mey ŋga Gazlavay feteɗe.
15 Daa way a, ndəhay a jaŋgamara ɗerewel ŋga *kwakwas ŋga Mawiz
leŋ ŋga ndəhay ma təla mey. Fa dəɓa ha, *bay-ray hay daa way a, a sləram
ndaw fa ata Pawl ta *Barnabas ŋgaa guzltar, a ləvtar: «Məlma ala hay, da
akwar ta mey daha ŋga vəltar gədaŋ a ndəhay makustakaya keɗe na, ka
gwamara ŋgaa guzlam wure keɗe.»
16 Pawl, ta', a sləkɗey, a lecey, a baŋgaɗa har aŋga, a zlar meeguzley, a
ləvey:
«Akwar, ndəhay Israyel hay, ta akwar masa daa səkway ŋga Jəwif hay
ba ma səpam mey ŋga Gazlavay, jəkfamaya sləmay.
17 Gazlavay masa ndəhay *Israyel hay ma namar ray na, ta walata papaŋ
ŋga papa aləkwa hay la zleezle. Ta səkdata la ga daa masa ata daa hwayak
ŋga *Ejip. Fa dəɓa ha, ta badatərwa la daa hwayak ŋga Ejip ta gədaŋ aŋga
mahura.
18 A key mevey kwakwar məfaɗ aŋga fa nəkfatar dey da wuzlah-ley.
19 Fa dəɓa ha, a paslata səkway hay maasala da *Kanaŋ cəpa, a vəldatara
hwayak a, a ndəhay Israyel hay ŋga wamara.
20 Mevey masa Israyel hay ata daa beke ta masa ata da wuzlah-ley na, a
key mevey temere məfaɗ ta kwakwar zlam.
«Fa dəɓa ha, a patar bay-ray hay ŋga jənta papaŋ ŋga papa aləkwa hay
a, haa kasl fa *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay mezəley Samiyel ma sawa.

21 Daa ŋgene, ta', aa cəfɗam bay. Anda keɗe, Gazlavay a vəltar *Sawl,
bəzey ŋga Kis, daa səkway ŋga Benjameŋ ŋga key bay ata. A wa hwayak
a, mevey kwakwar məfaɗ.
22 Ta', Gazlavay a bada Sawl daa bay, a patar *Davit ŋga bay ata.
Gazlavay aa guzley da ray a, a ləvey: "Ya ta hətey ndaw ma mbafaya
la, ara Davit, bəzey ŋga Jese. A da key sləra tabiya masa yah ma wuɗey."
23 Daa səkway ŋga Davit e na, Gazlavay ta bawa ndaw pal la ma da
ləhdata Israyel hay anda aa ma ləvey zleezle *. Ndaw aha na, ara Yesu.
24 Wuskwaa Yesu a da zlar sləra aŋga na, *Jaŋ-Baptis ta wuzdatara
la a ndəhay Israyel hay tabiya, a ləvtar: "Mbəɗdamara menjey akwar,
mbəkdamara mekey mebərey, hətam *baptem."

13:11 13.11 9.8; 22.11 **13:13 13.13** 13.5; 15.38 **13:14 13.14** 17.2 **13:15 13.15** 15.21 **13:17 13.17** Mab 1.7; Mew 5.15 **13:18 13.18** Mab 16.35; Mesl 14.33-34; Mew 29.4 **13:19 13.19** Mew 7.1; Jes 14.1 **13:20 13.20** NMH 2.16; 1Sam 3.20 **13:21 13.21** 1Sam 8.5, 19; 10.21; 11.15 **13:22 13.22** 1Sam 16.12; 13.14 * **13:23 13.23** Gazlavay ta ləvar la a Davit, ndaw pal daa səkway aŋga a bawa la ŋga ləhdata Israyel hay, a da wey ŋga sərmataw. Nəka 2Sam 7.11-16. **13:23 13.23** Iz 11.1; Rm 1.3; CWJ 5.5 **13:24 13.24** Lk 3.3

25 Mamba Jaŋ-Baptis a ndəvda sləra aŋga na, a ləvtar a ndəhay: “Ka
wulkam yah na, wa? Yah na, ndaw masa akwar ma səkwmara heyey ba.
Ama jəkam sləmay, ndaw ma da sawa fa dəɓa aɗaw daha, a fənya, kwa
ya wusa ŋga pəska zeweɗ ŋga tarak aŋga ba.”»
26 Pawl a ləvtar saya: «Məlma aɗaw hay, akwar masa daa səkway
ŋga *Abəraham, ta masa daa səkway ŋga *Jəwif hay ba ma namar ray
a Gazlavay, Gazlavay ta slərdandakwara *Mey-maaya-mawiya la ŋgada
aləkwa amba a ləhdandakwar daa mebərey.
27 Fara fara, ndəhay da Jeruzelem ta bay-ray ata hay ta sərmara Yesu ara
wa na, daa ba. Mey ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay masa ata ma
jaŋgamara mandaw mandaw ta pas meməskey-vaw na, ta cəndamara daa
ba may. Ama ta pas masa ata ma kamar sariya a Yesu ŋga kəɗey vagay
na, ta kamara la anda mey a ma ləvey.
28 Kwa ta hətam mey fa aŋga təɗe ŋga kar sariya ŋga kəɗey vagay na,
daa ba. Ta ŋgene he cəpa, ta’, a kamar ambahw a Pilat ŋga kəɗa vagay.
29 Masa ata ma kamara cay tabiya anda ɗerewel ŋga Gazlavay maa
guzley da ray Yesu a na, ta’, a bərŋgadamərwa da ray hwadam, a
pəshamara aa cəvay.
30 Ama Gazlavay ta sləkɗadərwa sem daa meməcey.
31 Yesu ta wuztar vaw la a ndəhay ɗar weewe, ndəhay masa zleezle ata
ma pəkam bama daa hwayak ŋga *Galile haa kasl a Jeruzelem. Wure keɗe,
ndəhay a fa kam sede da ray a fa mey ŋga Israyel hay.
32 «Ala may, ya fa wuzdamakwara mey maaya da ray cek masa Gazlavay
ma ləvtar zleezle a papaŋ ŋga papa aləkwa hay a katara la heyey.
33 Wure keɗe Gazlavay ta kandakwara cek aha la ŋgada aləkwa, bəz
ata hay, ta fa masləkɗawa ŋga Yesu daa meməcey. Aŋga letek ta mey
mawuzlalakaya daa *Pəsam cew ma ləvey:
“Kah na, Bəzey aɗaw,
dəga tasana yah Papakw.”
34 Yaw, Gazlavay ta sləkɗadərwa la daa meməcey, amba kwa a zey ba səlak.
Zleezle Gazlavay ta ləvey la:
“Ya pəskwar mey la, anda yah ma ləvar a Davit.
Fara fara, ya kakwara cek aha la.”
35 Maja ŋgene, mawuzlalakaya daa ɗerewel mekele saya, a ləvey:
“Ndaw ma ka sləra akah na,
ka fa da mbəkda ŋga zey daa cəvay daa ba səlak.”
36 Davit e, daa masa aŋga ta dey na, fa key sləra anda Gazlavay ma wuɗey.
Ta’, a məcey, a pəshamara aa cəvay a cakay papaŋ ŋga papaha hay, vaw
aŋga na, ta zey sem.
37 Ama ndaw masa Gazlavay ma sləkɗadərwa daa meməcey na, ta zey daa
ba.
38 Məlma aɗaw hay, si ka sərmara fara fara, ala fa wuzdamakwara,
Gazlavay a mbəkdatara mebərey ŋga ndəhay na, ta fa Yesu. Gazlavay
ta mbəkdakwara mebərey akwar maja akwar ma səpmara kwakwas ŋga
Mawiz na, daa ba.
39 Ama kwa waawa ma pa Yesu ŋga ndaw aŋga fara fara na, Gazlavay ta
mbəkdara mebərey aŋga sem.

13:25 13.25 Lk 3.15-16 **13:27 13.27** 3.17 **13:28 13.28** Lk 23.4, 14-15, 21-23 **13:29 13.29** Lk 23.50-56 **13:30 13.30** 3.15 **13:31 13.31** 1.3, 8 **13:32 13.32-33** Ps 2.7; Rm 1.3-4 **13:34 13.34** Iz 55.3 **13:35 13.35** Ps 16.10 **13:36 13.36** 2.29 **13:38 13.38** 10.43; 15.10 **13:39 13.39** Rm 4.25; 6.7; 10.4

40 Maja ŋgene, wam vaw fa mey ŋga ndəhay ma təla mey hay zleezle ma
kadamara, amba cek masa ata ma kadamara ha a wusfakwar ba. Ndəhay
a, a ləvam:
41 “Akwar ndəhay ma rəsmara mey ŋga Gazlavay, nəkmara!
Ka da rəzlam, fa dəɓa ha, ka daa zəɗam,
maja yah, Bay Gazlavay,
ya da key sləra mahura ta pas masa akwar ta dey keɗe.
Kwa ndaw ta wuzdakwara mey da ray sləra ha la na,
akwar fa da təɓmara daa ba.”»
42 Masa ata Pawl ta Barnabas heyey ma bamawa daa way-mewuzey-mey
ŋga Gazlavay la na, ndəhay a, a ləvmatar ŋga vəhmawa ta pas meməskey-
vaw mekele ma da sawa, amba aa guzlmatar da ray mey a saya.
43 Fa dəɓa ha ndəhay maa waham ray cay na, ndəhay ga ta diyam la asi
ata Pawl ta Barnabas. Ma diyam a na, ara Jəwif hay ta ndəhay siya hay ma
mbəzam ŋga səpey kwakwas ŋga Jəwif hay. Daa maɗay ata ta ndəhay a
na, ata Pawl ta Barnabas a vəlmatar gədaŋ amba a njam mandaw mandaw
daa maaya ŋga Gazlavay.
44 Masa pas meməskey-vaw mekele heyey ma wuswa cay na, har-gədaŋ
ŋga ndəhay daa berney a, a kusam ŋga cəney mey da ray Bay Mahura
Yesu.
45 Ama Jəwif hay a nəkmata ndəhay ga makustakaya feteɗe na, səleŋ a
katar. A cəɗmara Pawl, a wuɗam mey aŋga ba.
46 Ata Pawl ta Barnabas heyey ta’, aa guzlmatar ta mandərzay daa dey
daa ba, a ləvmatar: «Teeseɗ na, anja si cəma ya wuzdamakwara mey
ŋga Gazlavay ŋgada akwar Jəwif hay ɗagay. Ama, ka təɓmara mey a ba.
Anda keɗe akwar fa wuzdamara, akwar təɗe ŋga njam da vaɗ ta Gazlavay
ŋga sərmataw ba. Da ray ŋgene, ya mbəkdamakwar, ya diyam fa ndəhay
mekele masa Jəwif hay ba.
47 Ehe, Bay Gazlavay ta vəlndar *mewey aŋga la, a ləvey:
“Ya ta paka la ŋga weɗey fa mey ŋga ndəhay
masa Jəwif hay ba hay,
amba ka wuzdatara a ndəhay tabiya da bəla
ya da ləhdata na, kwara.”»
48 Ndəhay masa Jəwif hay ba ma cəndamara mey a na, aa səmam ga. Aa
həmdamara mey ŋga Bay Gazlavay. Ndəhay masa Gazlavay ma walata la
ŋga hətey heter mendəvey ba na, a təɓmara mey ŋga Yesu.
49 Anda keɗe, ndəhay fa wuzdamara mey ŋga Bay Gazlavay kwa daa
wura daa wura daa hwayak a ŋgene.
50 Ama Jəwif hay da Antiyaws a həldamata ŋgusay masa-zleley hay ma
səpa kwakwas ŋga Jəwif hay leŋ ndəhay mahura hay daa berney a, ŋga
sərdamata banay ta ata Pawl ta Barnabas. A ɓəlmatərwa daa hwayak ata.
51 Ata Pawl ta Barnabas, a raramara lagwada fa salay ata hay †. Ta’, a
diyam aa berney ŋga Ikwaniyum.
52 Ama ndəhay ma səpa cəveɗ ŋga Yesu da Antiyaws a na, a njam daa
meesəmey fara fara, ata marəhtakaya ta *Mesəfney ŋga Gazlavay.

13:41 13.41 Hab 1.5 **13:43 13.43** 11.23 **13:44 13.44** 17.2 **13:46 13.46** 3.26; 18.6 **13:47 13.47** Iz 49.6 **13:48 13.48** 11.18 **13:49 13.49** 2.41 † **13:51 13.51** raramara lagwada fa salay ata hay: Da Jəwif hay fa pəkam daa hwayak ŋga Jəwif hay ba hay na, a raramara lagwada fa salay ata hay leŋ fa zana ata hay maja a wulkam lagwada ha a da zləɓta. Yesu a ləvtar a gula aŋga hay, da ndəhay daa berney a təɓmara mey ata da ray aŋga ba na, ŋga raramara lagwada fa salay ata hay kəne. Nəka Mt 10.14; Lk 9.5.Anda keɗe, ata Pawl ta Barnabas a wuzdamatara a ndəhay daa berney a na, ata ta mebərey, mey ŋga ata Pawl ta Barnabas da hwaɗ a daa saba. **13:51 13.51** 18.6; Lk 9.5

14

Ata Pawl ta Barnabas a wuzam mey ŋga Gazlavay da Ikwaniyum

1 Ata Pawl ta *Barnabas a wusam aa berney ŋga Ikwaniyum. A diyam aa
*way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay feteɗe anda ata ma diyam da Antiyaws.
A wuzmatar mey da ray Yesu a ndəhay maaya maaya haa ndəhay masa
*Jəwif hay ta ndəhay masa Jəwif hay ba hay ga feteɗe, a təɓmara mey a.
2 Ama Jəwif hay siya a gəmam ŋga təɓmara mey a ba. Anda keɗe, a
həldamata ndəhay masa Jəwif hay ba hay ŋga wulkam maaya ba da ray
ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu.
3 Ta ŋgene he cəpa, ata Pawl ta Barnabas ta njam la ga da Ikwaniyum
a cəŋga. A wuzam mey da ray Bay Mahura ta mandərzay daa dey ba. A
kam sede da ray Gazlavay, aa guzlam da ray maaya aŋga. Bay Gazlavay a
wuzdərwa mey ata na, ara mey fara fara, a vəltar gədaŋ ŋga key maazla
hay ma rəzla ndaw.
4 Ta', ndəhay daa berney a, a wunkam cew maja mey a. Siya hay a
təɓam mewulkey ŋga Jəwif hay, siya hay may a təɓam mewulkey ŋga
ndəhay meslərey a.
5 Daa ɗar hay a ŋgene, ndəhay Jəwif hay ta ndəhay masa Jəwif hay ba
hay leŋ bay ata hay na, a cəmdamara ɗay ata pal. A wuɗam ŋga sərdamata
banay ta ata Pawl ta Barnabas, a wuɗam ŋgaa zakamata ta aŋgwa vagay.

6 Masa ndəhay meslərey cew keɗe ma cəndamara mey a la na, a hwam
da Ikwaniyum, a diyam ŋgadaa berney ŋga Listəra, ŋgadaa berney ŋga
Derbe masa daa hwayak ŋga Likwani, leŋ aa slala hay mekele mekele daa
hwayak a.
7 Feteɗe may, ta wuzam *Mey-maaya-mawiya la.

Ata Pawl ta Barnabas a wuzam mey ŋga Gazlavay da Listəra

8 Da Listəra, ndaw daha maahəlɓakaya dəga ŋga mayawa aŋga, a gwa
ma daw ba.
9 Aa fa jəkey sləmay fa mey masa Pawl maa guzlda. Pawl a nəkfa, a səra
ndaw a fa təɓa mey ŋga Yesu, a gwa a hətar salay aŋga la.
10 Pawl aa guzlar ta gədaŋ, a ləvar: «Sləkɗey, lecey deŋ! ta salay akah!»
Ndaw a, ta', a jəvey, a zlar ma daw ta salay aŋga.
11 Ndəhay a hətmar cek masa Pawl ma ka, a zlamar ŋga wudey ta mey
ata Likwani, a ləvam: «Kuley hay ta samawa la fa aləkwa, a təram anda
ndəhay.»
12 A pamata ata Pawl ta *Barnabas ŋga kuley hay, ta', a zəlmara Barnabas
*Zus * ta mezəley ŋga kuley ata. A zəlmara Pawl may Hermes † maja ara
Pawl maa guzltar.
13 Way ŋga kuley mezəley Zus aa gweegwe ta mey-slam ŋga berney a.
Ta', ndaw ma ta kuley a, a handawa gusaŋ hay ta meefekwey hay fa mey-
slam ŋga way ŋga kuley a, amba a tamata ata Barnabas ta Pawl anda kuley
ata hay.
14 Ama masa ata Barnabas ta Pawl ma cəndamara mey a keɗe la na, a
ŋgərmata zana ata hay, a hwam a wuzlah ndəhay a ta mewudey, a ləvam:

14:1 14.1 17.2 **14:2 14.2** 13.45 **14:3 14.3** 2.22 **14:5 14.5** 14.19; 2Tm 3.11 **14:6 14.6** Mt 10.23 **14:8 14.8** 3.2 **14:11 14.11** 28.6 * **14:12 14.12** Zus: Ndəhay Gərek hay na, kuley ata hay mekele mekele daha. Zus ara kuley mahura da ray kuley hay siya hay. † **14:12 14.12** Hermes: Hermes ara kuley masa ma təla mey ŋga Zus ta ŋga kuley hay siya hay. **14:13 14.13-15** 10.25-26; Dan 2.46

15 «Haya! Akwar ndəhay keɗe, ka kam keɗe na, səkway ŋga me? Ala
na, ndəhay anda akwar, ba diya? Ya samawa feɗe ŋga wuzmakwar *Mey-
maaya-mawiya. Ya fa ləvmakwar, mbəkdamara metey kuley hay masa
ma gwa ŋga jənkwar ba ŋgene. Mbəɗmawa dey fa Gazlavay, ndaw masa
aŋga daha ta dey ŋga sərmataw, ma ləma slam da vaɗ ta cek hay da hwaɗ
a, ma ləma slam da hwayak ta cek hay da hwaɗ a, ara aŋga ma ka bəlay
ta cek hay da hwaɗ a.
16 Zleezle na, a mbəkdata ndəhay da bəla tabiya masa *Jəwif hay ba hay
ŋga səpam cəveɗ anda ata ma wuɗam.
17 Ta ŋgene he cəpa, Gazlavay fa wuzdərwa gədaŋ aŋga da wuzlah ata
mandaw mandaw cəŋga ta fa maaya aŋga masa aŋga ma ka. Aŋga fa
pakwar var, fa vəlkwar cek mezəmey fa mevey a fa mevey a anda akwar
ma wuɗam, fa rəhdakwar ta cek mezəmey, faa səmdakwar ga.»
18 Kwa ata maa guzlmatar la anda keɗe na, ata Barnabas ta Pawl a
təkmata ndəhay a ta banay ŋga mbəkdamara metey kuley a.
19 Fa dəɓa ha, Jəwif hay ma samawa da Antiyaws masa daa hwayak
ŋga Pisidi, leŋ Jəwif hay ma samawa da Ikwaniyum, a həldamata ndəhay
daa berney ŋga Listəra ŋgaa zakamara Pawl ta aŋgwa vagay. Ta', aa
zakamara, a ɗaɗamara la daa berney a ŋgada palah maja a wulkam aŋga
ta məcey sem.
20 Ama ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu na, a kusam a cakay a. Pawl
heyey, ta', a sləkɗey, a vəhwa aa berney a.

Ata Pawl ta Barnabas a vəhmawa a Antiyaws masa da Siri

Pepərek e, Pawl, ta', a diyam ta Barnabas aa berney ŋga Derbe.
21 A wuzam *Mey-maaya-mawiya da Derbe he. Ndəhay ga feteɗe a
təɓmara mey ŋga Yesu. Ta', ata Pawl ta *Barnabas a vəham aa berney ŋga
Listəra, fa dəɓa ha, a vəham aa berney ŋga Ikwaniyum, leŋ a Antiyaws
masa daa hwayak ŋga Pisidi.
22 Daa berney hay a, a vəlmatar gədaŋ a ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu
feteɗe ŋga jaram maaya maaya daa cəveɗ ŋga Yesu. A ləvmatar: «Si ya
sərkwa banay ga amba ya mbəzkwa aa slam masa Gazlavay fa wey da
hwaɗ a.»
23 Daa mecəmey-ray hay ŋga ndəhay ŋga Yesu tabiya na, a walam
ndəhay ŋga key *bay-ray hay. Masa ata ma walamata cay na, a kam
*daliyam, a dəram daŋgay a Gazlavay maja ata. Ta', ata Pawl ta Barnabas
a vəldamata ndəhay a, a har Bay Mahura masa ata ma pamara ŋga ndaw
ata fara fara, amba a jəɗta.
24 A diyam ta daa hwayak ŋga Pisidi, a wusam aa hwayak ŋga Pamfili.
25 Da Pamfili a na, ŋgeeme, a wuzam mey ŋga Gazlavay daa berney ŋga
Perze, fa dəɓa ha a diyam a wuzam mey daa berney ŋga Ataliya.
26 Da Ataliya ha na, a diyam ta kwambiwal a Antiyaws masa daa hwayak
ŋga Siri. Ara da Antiyaws a zleezle ndəhay ŋga Yesu feteɗe ma dəram
daŋgay maja ata Pawl ta Barnabas amba Gazlavay a pəstar mey ŋga key
sləra aŋga, sləra masa wure keɗe ata ta kamara cay.
27 Masa ata ma wusam a Antiyaws a la na, a kusmata ndəhay daa
*mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu feteɗe. A kadamatara cek hay tabiya
masa Gazlavay ma ka ta ata. Asaya, a wuzdamatara cek hay masa Gazlavay

---

14:15 14.15 Mab 20.11; 1Kwr 8.4-6 **14:16 14.16** 17.30 **14:17 14.17** Ps 147.8; Jer 5.24 **14:19 14.19** 14.5; 13.50; 17.13; 2Kwr 11.25 **14:22 14.22** 11.23 **14:23 14.23** 6.6; Tit 1.5 **14:26 14.26** 13.1-2

ma ka ŋga wurtara cəveď ŋgada ndəhay masa *Jəwif hay ba hay amba a pamara Yesu ŋga ndaw ata fara fara.
28 Ata Pawl ta Barnabas ta njam la ga feteďe ta ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu.

15

Ndəhay ŋga Yesu a kusam da Jeruzelem

1 Ndəhay siya hay a samawa daa hwayak ŋga *Jude ŋgadaa berney ŋga Antiyaws masa da Siri, aa sərkadamata məlmaŋ hay daa mey ŋga Yesu, a ləvmatar: «Da akwar ma təɓmara *mesley mandawal anda *kwakwas ŋga Mawiz ma ləvey daa ba na, Gazlavay fa da ləhdakwar daa mebərey daa ba may.»
2 Ata Pawl ta *Barnabas na, ta təɓmara mey a daa ba. Ta', a kam yawa ga ta ndəhay a da ray mey a. Məlma ata hay daa mey ŋga Yesu da Antiyaws heyey, a walamata ata Pawl ta Barnabas leŋ ndəhay mekele da wuzlah ata, amba a diyam a *Jeruzelem ŋgaa guzlwa ta ndəhay meslərey hay, ta *bay-ray hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu da ray mey a.
3 Da ray ŋgene, ndəhay daa mecəmey-ray da Antiyaws a, a vəlmatar cek hay ŋga jənta daa madaw ata a Jeruzelem. Ndəhay a, a diyam taa hwayak ŋga Fenisi leŋ taa hwayak ŋga *Samari, fa diyam ta meeguzley da ray ndəhay masa *Jəwif hay ba hay, a ləvam ata ta mbəkdamara mekey mebərey sem, a təɓam mey ŋga Yesu dəɓa. Da ray ŋgene, masa məlma ata hay daa mey ŋga Yesu tabiya feteďe ma cəndamara na, aa səmam ga.
4 A wusam a Jeruzelem na, ndəhay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, ta bay-ray hay, leŋ ndəhay meslərey ŋga Yesu a təɓmata ta meesəmey. Ata Pawl ta Barnabas a wuzdamatara cek hay tabiya masa Gazlavay ma ka ta fa ata.
5 Ama ndəhay *Fariza hay siya ma təɓa mey ŋga Yesu na, a sləkďam, a ləvam: «Ndəhay masa Jəwif hay ba hay na, si a təɓmara ŋga sley mandawal, si ya ləvmatar ŋga səpam kwakwas ŋga Mawiz.»
6 Ndəhay meslərey a, ta bay-ray hay a, a kusam tabiya da slam a ŋga nəkey mey a.
7 Masa ata fa kam yawa ga da ray mey a na, *Piyer ta', a sləkďey, a ləvey: «Məlma aďaw hay, ka sərmara zleezle Gazlavay a walaya da wuzlah akwar na, ŋga wuzey *Mey-maaya-mawiya a ndəhay masa Jəwif hay ba hay, amba a cəndamara, a təɓmara mey ŋga Yesu.
8 Gazlavay na, ara ndaw ma səra mevel ŋga ndəhay tabiya. Aŋga ma vəltar Mesəfney aŋga la a ndəhay masa Jəwif hay ba hay anda aa ma vəldandakwara may. Anda keďe, fa wuzdərwa, aŋga fa təɓta ndəhay a.
9 Gazlavay ta wunkandakwar ta ndəhay masa Jəwif hay ba hay na, daa ba. Ta pərtara mevel ata la, maja ata ma təɓmara mey ŋga Yesu.
10 Kaa wure keďe, ka jadamara Gazlavay na, maja me? Ka wuďam ka təkmatar ďay a ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu ŋga səpey kwakwas ŋga Mawiz na, maja me? Kwa papaŋ ŋga papa aləkwa hay, kwa aləkwa, ya gwakwa ŋga səpkwa kwakwas a tabiya ba!
11 Sasəkar jak, ya fa sərkwa Gazlavay a ləhdandakwar na, ta fa maaya ŋga Bay Mahura Yesu, letek ta ndəhay Jəwif hay ba hay may!»

14:27 14.27 11.18; 15.12 **15:1 15.1** Lev 12.3; Gal 5.2 **15:2 15.2** Gal 2.1-10 **15:4 15.4** 15.12 **15:7 15.7** 10.1-43 **15:8 15.8** 2.4; 10.44 **15:9 15.9** 10.35 **15:10 15.10-11** 15.19; Gal 2.16; 3.10-12; Ef 2.5-8

12 Wure ŋgene, ndəhay makustakaya tabiya feteɗe a njam teete, a jəkam
sləmay fa ata Barnabas ta Pawl. A wuzdamatara mey da ray maazla hay
tabiya ma rəzla ndaw masa Gazlavay ma vəltar gədaŋ ŋga ka da wuzlah
ndəhay Jəwif hay ba hay.
13 Masa ata ma ndəvdamara mey ata cay na, *Jak a zlar meeguzley may,
a ləvey: «Məlma aɗaw hay, jəkam sləmay!
14 Wure keɗe *Simaŋw Piyer ta kadandakwara mey da ray pas masa
Gazlavay ma zlar ŋga nəkfatar dey fa ndəhay Jəwif hay ba hay la. Dəga
ta pas ŋgene a weley ndəhay da wuzlah ata ŋga tərey ndəhay aŋga hay.
15 Mey a, aa letek ta mey ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay
mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, ma ləvey:
16 Bay Gazlavay a ləvey:
"Way ŋga *Davit * ta bəzley sem.
Fa dəɓa ha, ya vəhwa la,
ya ləma way a † la,
ya lacada aa slam a.
17 Anda keɗe, ndəhay siya a səpmaya la, yah Bay Gazlavay,
kwa ndəhay daa hwayak hay wura wura tabiya,
masa yah ma zəlta ŋga key ndəhay aɗaw hay na,
a səpmaya la.
Ehe, Bay Gazlavay a ləvey anda keɗe.
A key cek hay anda keɗe na,
ara cek hay masa
18 aa ma wuɗey ŋga wuzdatərwa dəga zleezle."»
19 Jak a ləvtar saya: «Maja mey a keɗe, ya wulkey maaya na, ndəhay
Jəwif hay ba hay ma mbəɗmawa dey fa Gazlavay na, ya sərdamatakwa
banay ba.
20 Ama, wuzlalamatakwa leeter, ya ləvmatakwa a da zəmam aslaw ŋga
kuley ŋga zləɓta ba, a da lam vaw saw ba, a da zəmam aslaw ŋga cek
metərɗey ta tərɗey ba, asaya, a da zəmam mambaz ba.
21 Maja dəga zleezle haa wure keɗe na, fa wuzam mey da ray kwakwas
ŋga Mawiz da slala hay tabiya, asaya, fa jaŋgamara mey a daa way hay
mewuzey mey ŋga Gazlavay ta *pas meməskey-vaw.»

A slərmatar leeter a ndəhay ŋga Yesu masa Jəwif hay ba hay

22 Masa *Jak ma ndəvda mey aŋga la na, ndəhay meslərey, ta *bay-
ray hay, leŋ ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu tabiya,
a cəmdamara ɗay ata. Ta', a walam ndəhay da wuzlah ata, amba a
slərdamata aa berney ŋga Antiyaws ta ata Pawl ta *Barnabas. A walam
na, Jud ma zəlmara Barsabas, leŋ Silas. Ata cewete faa həmdamata da
wuzlah məlmaŋ hay feteɗe.
23 A wuzlalamatar leeter a har. Daa leeter e, a ləvam:
«Ara ala, məlmakw akwar hay masa ndəhay meslərey ŋga Yesu, ta
bay-ray hay ŋga mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu ma wuzlalamak-
wara leeter keɗe.

15:12 15.12 2.22 * **15:16 15.16** Way ŋga Davit: Aa guzley da ray səkway ŋga Davit, da daa ba, da ray aa ma wey da ray Israyel. † **15:16 15.16** ya ləma way a: Masa Gazlavay ma ləvey a ləma way ŋga Davit e la na, ara mey-meŋgey da ray masləkɗawa ŋga Yesu daa meməcey, ta da ray metəpey aŋga a vaɗ ŋga key Bay Mahura ŋga səkway hay tabiya da bəla ŋga sərmataw. **15:16 15.16-18** Am 9.11-12; Iz 45.21 **15:19 15.19** Gal 5.3 **15:20 15.20** 15.29; 21.25; ***aslaw:*** 1Kwr 8.1-13; 10.23-33; ***meley-vaw saw:*** Lev 18.6-18; ***aslaw ŋga cek metərɗey ta tərɗey:*** Lev 17.15; ***mambaz:*** Lev 17.10-14 **15:21 15.21** 13.15 **15:22 15.22-29** 11.18; 16.4

Akwar masa Jəwif hay ba hay, ma təɓa mey ŋga Yesu da Antiyaws, daa hwayak ŋga Siri, leŋ daa hwayak ŋga Silisi, ya camakwar har.

24 Ya cəndamara ndəhay da wuzlah ala hay ta diyam la fa akwar. A həɓmakwar ray, a mbəɗdamakwara leŋgesl ta mey ata hay. Ama ara ala ma slərdamata ba.
25 Da ray ŋgene, ya cəmdamara ɗay ala pal, ya kam maɗay da ray mey a, ta', ya walam ndəhay amba ya slərdamata fa akwar. A diyam ta ata Pawl ta Barnabas ndəhay masa ala ma wuɗmata kalah.
26 Ata Pawl ta Barnabas a na, ara ndəhay masa ma vəldamara ray ata sem ŋga key sləra ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste.
27 Da ray ŋgene, ya slərmakwar Jud ta Silas, amba a wuzdamakwara mey a letek anda ala ma wuzlalamakwara keɗe.
28 Maja ta mbafar la a *Mesəfney ŋga Gazlavay leŋ ŋgada ala, amba ya vəlmakwar *mewey mekele saba, si mewey hay masa ala ma wuzlalamakwara keɗe gway. Ehe, ala fa ləvmakwar:
29 ka da zəmam aslaw ŋga kuley ba, ka da zəmam mambaz ba, ka da zəmam aslaw metərɗey ta tərɗey ba, ka da lam vaw saw ba. Da akwar ta təkmata ray akwar hay la fa cek hay a keɗe na, akwar ta kam maaya la.
Gazlavay ŋga njadandakwar daa zazay aŋga.»
30 Ta', a mbəkdamata ndəhay masa ata ma walamata ŋga slərey heyey ŋga diyam aa berney ŋga Antiyaws. Masa ata ma wusam la na, ta', a kusmata ndəhay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu feteɗe, a vəldamatara leeter heyey.
31 Ndəhay ŋga Yesu feteɗe a jaŋgamara leeter e, aa səmam ga da ray a, mey da hwaɗ a, a vəltar gədaŋ.
32 Ata Jud ta Silas heyey na, ata ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay. Aa guzlmatar mey hay ga a məlmaŋ hay daa mey ŋga Yesu. A vəlmatar gədaŋ amba a njam daa cəveɗ ŋga Yesu.
33 Ta', a njamawa nekəɗey feteɗe. Fa dəɓa ha, a wuɗam ŋga vəhmawa fa ndəhay ma slərdamata heyey. Da ray ŋgene, məlma ata hay feteɗe heyey, a ləvmatar: «Diyam ta zazay. Ka camatar har a ndəhay ma slərdamakurwa may.» [
34] ‡
35 Ata Pawl ta Barnabas na, a njamawa da Antiyaws a. Ata ta ndəhay mekele ga, faa sərkadamata ndəhay, fa wuzam *Mey-maaya-mawiya ŋga Bay Mahura.

Ata Pawl ta Barnabas a wuɗkam ɗay

36 Fa dəɓa ha nekəɗey, Pawl a ləvar a *Barnabas: «Nakwa la fa məlma aləkwa hay daa mey ŋga Yesu daa berney hay mekele mekele masa aləkwa ma wuzmatakwar mey ŋga Bay Mahura zleezle, amba ya nəkakurwa menjey ata na, aa kwara.»
37 Barnabas na, a wuɗey a ŋgəla Jaŋ-Mark asi ata.
38 Ama Pawl a təɓa ba, maja Jaŋ-Mark a, ta mbəkdatərwa la daa hwayak ŋga Pamfili. A mbəkdatərwa na, daa masa sləra ata, ta ndəvey daa ba araŋ.

15:24 15.24 Gal 1.7; 5.10 **15:28 15.28-29** 10.19; 15.20; Lk 11.46 **15:32 15.32** 11.23, 27 ‡ **15:34 15.34** Daa ɗerewel siya hay a ləvam: «Silas na, ta' a njawa feteɗe. Jud na, a vəhey taava aŋga.» **15:37 15.37** 12.12 **15:38 15.38** 13.13

39 Ata Pawl ta Barnabas a kam yawa ga. Ta', a wuɗkam ɗay. Da
ray ŋgene, Barnabas a ŋgəla Jaŋ-Mark, a diyam cew e, a təŋgam ta
kwambiwal aa hwayak da wuzlah bəlay mezəley Sipəre.
40 Ama Pawl na, a ŋgəla Silas may. Məlma ata hay daa mey ŋga Yesu
feteɗe a dəram daŋgay a Gazlavay maja ata, amba Gazlavay a pəstar mey.
Ata Pawl ta Silas, ta', a diyam.
41 A diyam a slala hay mekele mekele daa hwayak ŋga Siri leŋ daa
hwayak ŋga Silisi. A vəlmatar gədaŋ a ndəhay daa mecəmey-ray hay ŋga
Yesu feteɗe.

16

Timawte a ləgdata ata Pawl ta Silas

1 Fa dəɓa ha, Pawl a daw aa berney ŋga Derbe, asaya, a daw aa berney
ŋga Listəra. Feteɗe, ndaw ma təɓa mey ŋga Yesu daha mezəley Timawte.
Mamaha dam *Jəwif ma təɓa mey ŋga Yesu, ama papaha na, ndaw Gərek.

2 Məlmaŋ hay daa mey ŋga Yesu da Listəra, ta daa berney ŋga
Ikwaniyum faa həmdamara.
3 Pawl a wuɗey Timawte a ləgda aa sləra aŋga, ta', a ŋgəla. A slara
mandawal maja Jəwif hay da slala hay feteɗe na, a sərmara papaha ara
ndaw Gərek.
4 A diyam, a pəkam aa berney hay mekele mekele. Daa berney hay a na,
a kadamatara mey majəwkaya ŋga ndəhay meslərey, ta ŋga *bay-ray hay
ŋga ndəhay ŋga Yesu da *Jeruzelem heyey ŋgada ndəhay ma təɓa mey
ŋga Yesu feteɗe. A ləvmatar ŋga təɓmara mey a.
5 Da ray ŋgene, ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu a
hətam gədaŋ ŋga təɓey mey ŋga Yesu ma fəna ma fəna. Fa ɗar a, fa
ɗar a, ndəhay fa səkmawa.

Gazlavay a wuzar cek a Pawl da Tərwas

6 Fa dəɓa ha, ata Pawl ta ndəhay ma ləgdamara a wuɗam a diyam
ŋga wuzey mey ŋga Gazlavay daa hwayak ŋga Azi, ama *Mesəfney ŋga
Gazlavay, a vəltar cəveɗ ba. Da ray ŋgene, a diyam taa cəveɗ ma daw ta
daa hwayak ŋga Fərizi, leŋ taa cəveɗ ma daw ta daa hwayak ŋga Galati.
7 Masa ata ma wusam gweegwe ta hwayak ŋga Misi la na, a səpam cəveɗ
ŋga daw aa hwayak ŋga Bitini, ama Mesəfney ŋga Yesu a vəltar cəveɗ ba.
8 Ta', a diyam taa hwayak ŋga Misi, a wusam aa berney ŋga Tərwas da
mey-bəlay.
9 Ta tavaɗ, Gazlavay a wuzar cek a Pawl. Pawl a hətar ndaw Masadəwan
daha malacakaya, ndaw aha fa kar ambahw, a ləvar: «Sawa a Masadəwan
amba ka jənndar.»
10 Fa dəɓa ha masa Gazlavay ma wuzdara cek aha cay a Pawl na, wure
ŋgene, ya səpam * cəveɗ ŋga təŋgey ta kwambiwal a Masadəwan, maja
ya sərmara ara Gazlavay ma zəlndar, amba ya wuzmatar Mey-maaya-
mawiya a ndəhay daa hwayak a.

Lidi a təɓa mey ŋga Bay Mahura da Fəlepi

15:39 15.39 13.4 **15:40 15.40** 14.26 **16:1 16.1** 14.6; ***Timawte:*** Rm 16.21; 1Kwr 4.17; Fəl 2.19; 2Tm 1.5 **16:2 16.2** 6.3; Fəl 2.20, 22 **16:3 16.3** Gal 2.3-5; 1Kwr 9.20 **16:4 16.4** 15.22-29 **16:5 16.5** 2.41 **16:6 16.6** 10.19 * **16:10 16.10** Luk, ndaw ma wuzlala ɗerewel keɗe, a kada mey da ray ata ma pəkam bama ta ata Pawl, Silas, leŋ Timawte.

11 Da Tərwas na, ya təpam aa kwambiwal, ya diyam kasl aa hwayak da
wuzlah bəlay mezəley Samawtəras. Pepərek e, ya təŋgam aa berney ŋga
Niyapawlis. Ya pam salay.
12 Ta', ya diyam ta salay aa berney ŋga Fəlepi masa berney mahura
daa hwayak ŋga Masadəwan. Berney ŋga Fəlepi a na, ara berney masa
Rawma hay ma wamara †. Ta', ya njam daa berney a, ɗar nekəɗey.
13 Ta *pas meməskey-vaw, ta', ya bamawa daa berney a, ya diyam a mey
wayam daha, maja ya wulkam da ya hətfam slam medərey-daŋgay ŋga
*Jəwif hay feteɗe la kwa. Masa ala ma hətam slam medərey-daŋgay a la
na, ta', ya njam, yaa guzlmatar a ŋgusay makustakaya feteɗe.
14 Ŋgwas pal da wuzlah ata daha mezəley Lidi, a sawa daa berney ŋga
Tiyatir. Ara ŋgwas ma ka filaw ŋga zana magaza ma həɗkey ba. Aŋga
ŋgwas Jəwif ba, ama fa nar ray a Gazlavay anda Jəwif hay. A jəkfandar
sləmay, Bay Mahura a wurara mevel aŋga amba a təɓa mey masa Pawl
ma kada.
15 Anda keɗe, ta', a hətam *baptem ta ndəhay da way aŋga tabiya. A
ləvndar: «Da ka nəkmara, ya fa təɓa mey ŋga Bay Mahura Yesu fara fara
na, samawa, njam a way aɗaw.» A kandar ambahw ta mevel aŋga ndav
ŋga daw a way aŋga.

Ata Pawl ta Silas daa fərsəne daa berney ŋga Fəlepi

16 Ta pas laŋgar daha, ala fa diyam aa slam medərey-daŋgay heyey saya
na, ta', ya cam ray ta dam beke daha. Aŋga ta fakalaw da ray, a wuɗkey
har. Bay aŋga hay fa hətam dala ga maja aŋga ma wuɗkey har aha.
17 Dam beke he a sawa asi ala ta ata Pawl ta mewudey, a ləvey: «Ndəhay
keɗe ara ndəhay ma kam sləra ŋga Bay Gazlavay Mawaca-waca. Ata fa
wuzmakwar cəveɗ masa akwar ma da ləham daa mebərey ta da hwaɗ a.»

18 Aa fa ka anda keɗe ɗar ga haa Pawl a cey mevel a ray a. Pawl a, pəla!
a mbəɗey dey, a ləvar a fakalaw da ray dam aha: «Fakalaw, ya fa ləvka ta
mezəley ŋga Yesu *Kəriste, bey da ray dam keɗe.» Wure ŋgene, fakalaw
kaa heyey, ta', a bey da ray dam aha.
19 Bay aŋga hay a, a nəkmara na, fa hətam dala fa vəɗa daa saba. Da
ray ŋgene, ta', a kərzamata ata Pawl ta Silas. A ɗaɗamata fa mahura hay
ŋga Rawma hay, a handamata aa slam mekey sariya ŋga ndəhay tabiya.
20 A handamata fa mey ŋga ndəhay Rawma hay ma ka sariya hay, a
ləvmatar: «Ndəhay keɗe fa handamawa mey aa berney aləkwa. Ara
ndəhay *Jəwif hay,
21 ata faa sərkadamata ndəhay ta kwakwas mekele, kwakwas masa
aləkwa Rawma hay ma təkakwa sem.»
22 Ndəhay tabiya feteɗe a cəmam a ray ata Pawl ta Silas. Ndəhay ma
ka sariya hay a ləvmatar a ndəhay ŋga cəkwmatara zana fa vaw ŋga ata
Pawl ta Silas ŋga gədaŋ, asaya, a ləvmatar ŋga sləɗmata ta laway.
23 Masa ata ma sləɗmata la ga na, ta', a handamata aa fərsəne, a ləvmar
a ndaw ma jəɗa fərsəne he ŋga jəɗta maaya maaya.
24 Masa ndaw ma jəɗa fərsəne ma cənda anda keɗe na, ta', a handata
aa way masa da wuzlah daa fərsəne he, a ndəkwdatara salay aa hwadam.

---

† **16:12 16.12** berney masa Rawma hay ma wamara: Har-gədaŋ ŋga ndəhay feteɗe na, Rawma hay. Ndəhay daa berney a, a səpam mewey hay ŋga Rawm ta cəveɗ e anda ndəhay daa berney ŋga Rawm ma səpmara. **16:13 16.13** 17.2 **16:14 16.14** 17.4 **16:15 16.15** 8.36 **16:16 16.16** 19.24 **16:17 16.17** 19.15; Lk 4.34, 41 **16:18 16.18** 3.6 **16:20 16.20** 17.6 **16:22 16.22-23** 2Kwr 11.25; 1Tes 2.2

25 Ta wuzlah-tavaɗ na, ata Pawl ta Silas a dəram daŋgay a Gazlavay, a
həlmamara Gazlavay ta walay. Ndəhay siya majəwtakaya daa fərsəne he
fa jəkfamatar sləmay.
26 Wure wure ŋgene, hwiyak a wusey, salay ŋga way ŋga fərsəne he a
wusey. Mey-slam hay tabiya a wuram, calalaw hay masa ata ma jəwmata
ndəhay tabiya ta aŋga na, a pəskam.
27 Ndaw ma jəɗa fərsəne he a sləkɗey daa ɗar, a nəkta mey-slam hay
mawurtakaya, a wulkey da ndəhay daa fərsəne he ta hwam sem kwa. Da
ray ŋgene, a məɗərwa dəlaw aŋga, amba a kəɗa ray aŋga.
28 Ama Pawl aa guzlar ta gədaŋ, a ləvar: «Ka da kəɗa ray akah ba! Ala
tabiya, ala daha!»

29 Ndaw ma jəɗa fərsəne heyey, ta', aa cəfɗey awaw ŋga nəkey dey, a
wusey vaw, a mbəzey aa slam masa ata Pawl ta Silas da hwaɗ a heyey. A
təɗey asi salay ata, ta meewesey maja aa fa zlurey.
30 Ta', a badatərwa daa slam aha, aa cəfɗata, a ləvtar: «Bay aɗaw hay,
ya da key kwara amba ya ləhey daa mebərey na!»
31 Ata Pawl ta Silas a mbəɗdamara, a ləvmar: «Pa Bay Mahura Yesu ŋga
ndaw akah fara fara, a ləhdaka la daa mebərey, kah ta ndəhay da way
akah.»
32 Ta', a wuzdamara mey ŋga Bay Mahura, ŋgada aŋga, ta ŋgada ndəhay
da way aŋga tabiya.
33 Dasi tavaɗ a ŋgene na, ndaw ma jəɗa fərsəne heyey, ta', a ŋgəlta
ata Pawl ta Silas, a pərtara mbəlek ata hay ŋga meslədey heyey. Aŋga ta
ndəhay da way aŋga tabiya, ta', a hətam *baptem wure ŋgene.
34 Ta', a handata ata Pawl ta Silas a way aŋga, a vəltar cek mezəmey.
Aŋga ta ndəhay da way aŋga tabiya aa səmam ga, maja ata ma pamara
Gazlavay ŋga ndaw ata fara fara.

35 Fa dəɓa ha, slam ma wurey la na, ndəhay Rawma hay ma ka sariya
hay, a sləram sewje hay ŋga ləvmar a ndaw ma jəɗa fərsəne ŋga mbəkdata
ata Pawl ta Silas heyey ŋga diyam.
36 Ndaw ma jəɗa fərsəne heyey a daw a ləvar a Pawl: «Ndəhay Rawma
hay ma ka sariya hay ta vəlmaya cəveɗ la ŋga mbəkdakwar. Anda keɗe,
ka gwamara ka bam, ka diyam ta zazay.»
37 Ama Pawl a ləvtar a sewje hay ma slərdamatərwa heyey: «Ta kam
sariya da ray ala daa ba səlak, ama a sləɗmandar meedey ndəhay tabiya,
yaw, ala na, ndəhay Rawma hay may! A handamandərwa aa fərsəne, ama
wure keɗe, a wuɗam ŋga mbəkdamandar, ya diyam ta mayal a na, kwara
dəɓa wura? A key ba. Si ndəhay ma ka sariya ha, a samawa, ata ray ata,
a mbəkdamandar.»
38 Sewje hay heyey, a diyam, a mbəɗdamatara mey masa ata Pawl ta
Silas ma ləvmatar heyey a ma ka sariya hay a. Masa ata ma cəndamara
ata Pawl ta Silas ata ndəhay Rawma hay na, a zluram.
39 Daa ŋgene, a diyam ata ray ata fa ata Pawl ta Silas heyey, a kamatar
ambahw. Ta', a badamatərwa daa fərsəne he, a ləvmatar ŋga diyam la
daa berney ata.
40 Masa ata Pawl ta Silas heyey ma bamawa la daa fərsəne na, ta', a
diyam a way Lidi. A hətfamatar məlma ata hay ma təɓa mey ŋga Yesu
feteɗe, a vəlmatar gədaŋ. Ta', a diyam aa slam mekele saya.

16:27 16.27 12.18-19 **16:30 16.30-31** 2.37; 11.14; Jaŋ 6.28-29 **16:33 16.33** 16.15 **16:37 16.37** 22.25-29; 23.27 **16:40 16.40** 11.23

17

Ata Pawl ta Silas daa berney ŋga Tesalawnik

1 Ata Pawl ta Silas a diyam taa berney ŋga Amfipawlis leŋ taa berney
ŋga Apawlani, a wusam a Tesalawnik. Feteɗe, *way-mewuzey-mey ŋga
Gazlavay daha.
2 Pawl, ta', a daw aa way a, ŋga dərwa daŋgay anda aŋga ma ka mandaw
mandaw. Pawl fa daw fa luma ha fa luma ha ta *pas meməskey-vaw luma
maakar, fa kam yawa ta ndəhay makustakaya daa way a da ray ɗerewel
ŋga Gazlavay.
3 Faa sərkadata ndəhay maaya maaya da ray ɗerewel ŋga Gazlavay, a
ləvey si *Kəriste na, a sərey banay, a məcey, fa dəɓa ha, a sləkɗawa daa
meməcey. Pawl a ləvtar: «Yesu masa yah ma wuzkwar mey da ray a
wure keɗe kaa na, ara Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata
ndəhay.»
4 *Jəwif hay siya feteɗe a təɓmara mey a, a diyam asi ata Pawl ta
Silas. Ndəhay siya hay ga da wuzlah Gərek hay masa ma səpam mey
ŋga Gazlavay anda Jəwif hay ta ŋgusay ga masa daa səkway ŋga ndəhay
mahura hay, a təɓmara mey a may.
5 Ama Jəwif hay siya may, səleŋ a katar. Ta', a kusam ndəhay saw kəne
daa cəveɗ hay. Ndəhay a, a diyam a kusmata ndəhay, a həldamata ŋga
yam mey daa berney a. Ta', a diyam a way ndaw ŋga Yesu, mezəley
Jasaŋw, a səpmata ata Pawl ta Silas amba a handamata fa mey ŋga ndəhay
ma ka sariya.
6 Ama ta hətfamatərwa daa ba. Da ray ŋgene, ta', a ɗaɗamərwa Jasaŋw
ta məlmaŋ hay mekele mekele daa mey ŋga Yesu, a handamatərwa fa mey
ŋga mahura hay ma wamara berney a. A wudam, a ləvam: «Ndəhay keɗe
na, fa həldamata ndəhay ŋga nəsa hwayak kwa daa wura daa wura cəpa.
Wure keɗe, ta wusmawa la feɗe saya.
7 Jasaŋw ta təɓta la ŋga njam da way aŋga. Ndəhay a tabiya a təɓmara
mewey ŋga Bay *Sezere saba, a ləvam bay mekele daha mezəley Yesu.»
8 Masa Jəwif hay a ma ləvam anda keɗe la na, mevel ŋga mahura hay
daa berney a, ta ŋga ndəhay makustakaya tabiya a kuɗferey ta gədaŋ.
9 Ndəhay mahura hay a, a təkmatar ɗay ŋgada ata Jasaŋw ta ndəhay
makərzatakaya heyey ŋga pəlam dala a ŋgwamna, amba baazlam a key
saba. Ta', a mbəkdamata.

Ata Pawl ta Silas a diyam aa berney ŋga Bere

10 Ta tavaɗ a ŋgene məlmaŋ hay daa mey ŋga Yesu a slərdamata ata
Pawl ta Silas aa berney ŋga Bere. A wusam feteɗe, a diyam aa *way-
mewuzey-mey ŋga Gazlavay.
11 Ndəhay daa berney ŋga Bere he, mevel ata maaya, ata anda ndəhay
daa berney ŋga Tesalawnik ba. A wuɗam ŋga jəkey sləmay fa mey da ray
Yesu maaya maaya. Fa ɗar a, fa ɗar a, fa jaŋgam mey ŋga Gazlavay amba
a sərmara mey masa Pawl ma kada na, ara mey fara fara.
12 Da ray ŋgene, ndəhay *Jəwif hay ga da wuzlah ata a təɓmara mey
ŋga Yesu. Ŋgusay Gərek hay ga masa-zleley hay, leŋ ndəhay Gərek hay ga
ta təɓmara mey a la may.

17:1 17.1-9 1Tes 2.1-2 **17:2 17.2** 9.20; 13.5, 14, 44; 14.1; 16.13; 17.10, 17; 18.5, 26; 19.8-9; 28.17
17:3 17.3 3.18 **17:4 17.4** 13.50; 16.14; 17.17 **17:5 17.5** Jasaŋw: Rm 16.21 **17:6 17.6** 16.20
17:7 17.7 Lk 23.2; Jaŋ 19.12 **17:10 17.10** 17.2 **17:11 17.11** Jaŋ 5.39 **17:12 17.12** 11.18

13 Ama Jəwif hay da Tesalawnik ma cəndamara Pawl fa wuzey mey ŋga
Gazlavay daa berney ŋga Bere saya na, ta', a diyam a Bere he may. A
zlamar ŋga həldamata ndəhay daa berney a.
14 Da ray ŋgene, məlmaŋ hay daa mey ŋga Yesu feteɗe, a bam daa
berney a ta ata Pawl. A handamara Pawl a, a mey-bəlay, ama ata Silas
ta Timawte na, manjatakaya da Bere he.
15 Ndəhay ma handamara Pawl aha na, a diyam bama kasl aa berney
ŋga Aten. Feteɗe Pawl a ləvtar: «Ləvmatar ŋgada ata Silas ta Timawte
ŋga samawa fa yah fiyaw fiyaw.» Ta', ndəhay a, a vəhmawa a Bere.

Pawl daa berney ŋga Aten

16 Masa Pawl fa səkwta ata Silas ta Timawte daa berney ŋga Aten na, aa
fa pəkey, a hətey kuley hay ga feteɗe. Da ray ŋgene, ray aŋga a həɓey.
17 A kam yawa daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay feteɗe ta *Jəwif
hay leŋ ta ndəhay Jəwif hay ba hay masa ma namar ray a Gazlavay. Asaya,
fa ɗar a, fa ɗar a, aŋga fa daw aa luma, fa kam yawa ta ndəhay feteɗe.
18 Da wuzlah ndəhay ma kam yawa ha na, ndəhay ma təɓmara
meesərkedey ŋga *Epikur hay * ta ndəhay ma təɓmara meesərkedey ŋga
Sətawik hay † daha. A zlamar mekey yawa ta aŋga may. Ndəhay siya hay
a ləvam da ray a: «Ndaw masa baazlam kalah keɗe a wuɗey ŋga ləvey na,
kwara?» Siya hay a ləvam: «A key aa sərkadandakwar mey da ray kuley
hay daa hwayak mekele kwa.» Ndəhay a ləvam anda keɗe maja Pawl fa
wuzey mey da ray Yesu ta da ray masləkɗawa daa meməcey.
19 Ta', a ŋgəlmara Pawl, a handamara fa ndəhay mahura ma sla
yawa. Ndəhay ma sla yawa ha mezəley ata na, Ariyawpaz ‡. A
ləvam: «Meesərkey mawiya masa kah ma kada keɗe na, ya wuɗam ka
wuzdandara,
20 maja meesərkedey akah ha ala ta cəndamara ta sləmay ala daa ba
araŋ. Ya wuɗam ya sərmara mabara ŋga mey a.»
21 Yaw, ndəhay Aten hay tabiya, ta məlak hay ma njam daa berney a na,
a kam sləra saba, si fa jəkam sləmay fa meesərkey hay mawiya mekele
mekele, a kam maɗay da ray a.
22 Ta', Pawl a lecey fa mey ŋga ndəhay ma sla yawa heyey, a ləvtar:
«Ndəhay Aten hay, ya nəka na, akwar fa səpmara kwakwas ŋga kuley
akwar hay ta cəveɗ e.
23 Ya səra maja daa masa ya fa pəkey daa berney akwar keɗe na, ya ta
hətey kuley akwar hay la ga maləmtakaya. Daa slam laŋgar ya ta hətey
slam metey kuley la mawuzlalakaya fa vəɗa, a ləvey: "Kuley ma sərey
ba." Kwa ka sərmara kuley a ba, akwar fa ragadamar. Ama wure keɗe ya
ta sawa la ŋga wuzdakwara mey da ray a.
24 Gazlavay na, ara ndaw ma ləma bəla ta cek hay da hwaɗ a tabiya.
Aŋga Bay Mahura da ray cek hay da vaɗ ta da hwayak. Aŋga na, a njey
daa way masa ndəhay ma ləmamara ta har ba.

17:13 17.13 14.5, 19; 1Tes 2.14-16 **17:17 17.17** 17.2, 4 * **17:18 17.18** Epikur hay: Ara gula hay ŋga ndaw Gərek mezəley Epikur. A wuɗam ŋga sərey banay ba. A wuɗam menjey daa zazay ta meesəmey gway. † **17:18 17.18** Sətawik hay: Ara gula hay ŋga ndaw Gərek mezəley Zenew. A wulkam da ray mekey sləra maaya, kwa anja sləra ha ta banay na, a ɓəsmara gway. **17:18 17.18** 4.2; 1Kwr 1.22 ‡ **17:19 17.19** Ariyawpaz: Ara mezəley ŋga aŋgwa da Aten, slam masa ndəhay mahura hay ma sla yawa daa berney a ma kusam aa slam aha. Fa dəɓa ha, a zəlmata ndəhay ma sla yawa hay a Ariyawpaz. **17:24 17.24** 7.48; Ps 146.6; 1Bay 8.27

25 Aa fa wuɗey amba ndəhay a kamar cek na, daa ba, maja ara aŋga ma
vəlda heter leŋ mesəfney a ndəhay tabiya da bəla, ara aŋga ma vəlda kwa
meeme tabiya.
26 Ndaw masa Gazlavay ma ləma pal ŋgeeme na, ara ta fa aŋga Gazlavay
ma zlar ŋga key səkway hay ŋga ndəhay tabiya, amba a njam da bəla keɗe.
Asaya, Gazlavay ta pata ɗar hay masa ndəhay ma da njam da bəla cay, ta
pata kwakway ŋga hwayak ata hay cay.
27 A ləmtərwa ndəhay na, amba a səpmara, da kaa təɗe a hətfamar la
kwa. Ama fara fara na, Gazlavay aa dəreŋ kwa ta waawa ba.
28 «Ara anda mawuzlalakaya, a ləvey:
“Ya hətkwa heter ŋga səfney na, maja aŋga.
Ya hətkwa gədaŋ ŋga pəkey na, maja aŋga.
Aləkwa ta dey na, maja aŋga.”
Anda ndəhay siya hay da wuzlah akwar ma zla walay hay ma ləvam:
“Aləkwa may, bəz aŋga hay.”
29 «Aləkwa na, bəza hay ŋga Gazlavay. Anda keɗe, ya da wulkakwa
Gazlavay na, ara kuley ba. Aŋga anda kuley mavəɗkaya ta ɓərey magaza
ba səlak, asaya, aŋga anda kuley maɗəzlkaya ta aŋgwa ba. Kuley hay a
keɗe na, ara cek hay masa ndəhay ma kamata ta har ata, ta leŋgesl ata.
30 Gazlavay ta cey mevel da ray ndəhay zleezle na, daa ba, maja daa
ŋgene ndəhay a sərmara mey aŋga ba ɗagay. Ama, wure keɗe, a ləvtar a
ndəhay da bəla tabiya kwa daa wura daa wura ŋga mbəɗdamara menjey
ata, ŋga səpmara ta mevel pal.
31 Bay Gazlavay a ləvtar a ndəhay tabiya anda keɗe na, maja aŋga ta pa
ɗar a cay ŋga key sariya da bəla. A da ka sariya ha ta cəveɗ e ta fa ndaw
pal masa aŋga ma wala. Ta wuzdərwa la a ndəhay tabiya fara fara ara
ndaw aha ma da ka sariya ha maja Gazlavay ta sləkɗadərwa ndaw a sem
daa meməcey.»
32 Masa ndəhay ma cəndamara Pawl ma kada mey da ray masləkɗawa
daa meməcey la na, ndəhay siya hay aa saŋgərfamar. Ama siya hay a
ləvam: «Ya wuɗam ka sawa, ka kadandara mey a keɗe ta pas mekele
saya.»
33 Pawl, ta’, a daw, a mbəkdata.
34 Ndəhay siya da wuzlah ata, a diyam asi Pawl, a təɓmara mey a. Ara
ata Deni, ndaw mahura da wuzlah ndəhay ma sla yawa ŋga Ariyawpaz a,
ta ŋgwas mezəley Damaris, leŋ ndəhay mekele mekele hay may.

18

Pawl daa berney ŋga Kwarinti

1 Fa dəɓa ha, Pawl a sləkɗey da Aten, a daw aa berney ŋga Kwarinti.
2 Feteɗe, a hətfey ndaw *Jəwif daha mezəley Akilas, ndaw aha a yawa
daa hwayak ŋga Paŋw. Akilas a, a sawa daa berney ŋga *Rawm masa
daa hwayak ŋga Itali na, menjey ga daa ba. A samawa na, ta ŋgwas
aŋga Pəresil, maja Kəlawt, bay mahura ŋga hwayak hay masa berney ŋga
Rawm ma wata, ta ɓəlta Jəwif hay sem tabiya daa berney a. Pawl, ta’, a
daw fa ata Akilas ta Pəresil,

17:25 17.25 Ps 50.10-13 **17:26 17.26** Mew 32.8; Jəw 12.23 **17:27 17.27** Iz 55.6 **17:28 17.28** MC 1.27 **17:29 17.29** 19.26; Iz 44.9-20 **17:30 17.30** 14.16; Rm 2.4 **17:31 17.31** 3.15; 10.42 **18:2 18.2** Akilas: Rm 16.3; 1Kwr 16.19; 2Tm 4.19

3 a njam bama, a kam sləra daa slam a, maja sləra ata letek. A kam
way-mekərcey * ŋga həɗkedey.
4 Mandaw mandaw ta *pas meməskey-vaw, a daw aa *way-mewuzey-
mey ŋga Gazlavay feteɗe, a wuzdatara mey da ray Yesu a ndəhay Jəwif
hay, kwa a ndəhay Gərek hay tabiya makustakaya daa way a. A səpey ŋga
kusta ta mey amba ndəhay a, a təɓmara mey a.

5 Masa ata Silas ta Timawte ma samawa la daa hwayak ŋga Masadəwan
na, Pawl a mbəkda mekey way-mekərcey ɗagay. A wuztar *Mey-maaya-
mawiya mandaw mandaw a Jəwif hay, a ləvtar Yesu na, ara *Kəriste,
*ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay.
6 Ama Jəwif hay a, a wuɗam mey ŋga Pawl ba, a cəɗmara. Da ray ŋgene,
Pawl a rara lagwada fa zana aŋga a ray ata, aa guzltar ta gədaŋ, a ləvtar:
«Ka gəmam ŋga təɓmara mey a ba, anda keɗe, Gazlavay a kakwar sariya
la ŋgaa zəɗdakwar. Sərmara, ŋgene na, mey aɗaw da hwaɗ a daa ba.
Wure keɗe, ya mbəkdakwar, ya daw la, ya wuzdatara mey a, a ndəhay
masa Jəwif hay ba hay.»
7 Pəla! a mbəɗtar dəɓa. A bawa daa way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay
heyey, a daw a way ndaw mezəley Titiyus Justus. Aŋga ndaw Jəwif ba ma
nar ray a Gazlavay anda Jəwif hay. Way aŋga aa da cakay way-mewuzey-
mey ŋga Gazlavay a.
8 Kərispus, *bay-ray ŋga way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay a, a təɓa mey
ŋga Bay Mahura Yesu. Ndəhay da way aŋga hay a təɓmara mey a may.
Ndəhay Kwarinti hay ma jəkam sləmay fa Pawl na, ata ga, a təɓmara mey
ŋga Yesu, a hətam *baptem.

9 Ta pas laŋgar daha ta tavaɗ, mesəfney a kar a Pawl. Daa mesəfney a,
Bay Mahura a ləvar: «Ka da zlurey ŋga wuzey mey aɗaw ba, ka da njey
teete ba, wuzdatara a ndəhay cəŋga,
10 maja yah manjakaya ta kah. Kwa ndaw fa da gwa ŋga kərzaka ŋga
sərdaka banay daa ba, maja ndəhay aɗaw hay ga daa berney a keɗe daha.»
11 Da ray ŋgene, Pawl manjakaya daa berney a mevey pal ta kiya
maakwaw, fa wuzdatara mey ŋga Gazlavay a ndəhay feteɗe.

12 Masa Galiyaw, aŋga guverner daa hwayak ŋga Akay na, Jəwif hay, ta',
a cəmdamara ɗay ata a ray Pawl. A kərzamara, a handamara fa mey ŋga
ndəhay ma ka sariya feteɗe.
13 A ləvam: «Ndaw keɗe fa təknata ndəhay ŋga dərey daŋgay a
Gazlavay taa cəveɗ mekele masa ma nəsndakwara kwakwas aləkwa.»

14 Anja Pawl fa da mbəɗdatara, ama Galiyaw ta', aa guzley, a ləvtar a
Jəwif hay: «Akwar Jəwif hay, da ndaw a keɗe ta key mebərey mahura la,
da daa ba, ta key cek masa maaya ba mekele la na, ŋgene, ya jəkfakwar
sləmay la.
15 Ama ka handamawa yawa da ray meesərkey akwar, da ray mezəley
ŋga ndəhay akwar hay, ta da ray kwakwas akwar na, anda keɗe, si akwar
ta ray akwar, ka kamara sariya ha. Yah na, ya təɓa ŋga key sariya da ray
səkway ŋga mey hay anda keɗe ba.»
16 Ta', a ɓəltərwa daa slam mekey sariya ha.

---

* **18:3 18.3** way-mekərcey: Ata na, a kam way-mekərcey ta ambal, da daa ba, ta zana macakaya ta eŋgwec ŋga ɗahway. **18:3 18.3** 20.33-34; 1Kwr 4.12; 9.12-18; 1Tes 2.9; 2Tes 3.7-9 **18:5 18.5-6** 3.26; 5.42 **18:5 18.5-11** 11.18 **18:6 18.6** 13.51; 20.26 **18:8 18.8** 8.36 **18:9 18.9-10** Iz 41.10; Jer 1.8; 1Kwr 2.3-4 **18:13 18.13** 6.13 **18:14 18.14-15** 23.29; 25.18-20; Jaŋ 18.31

17 Ndəhay tabiya a kərzamara Sawsten, bay-ray ŋga way-mewuzey-mey
ŋga Gazlavay feteɗe, a kəɗmara fa mey-mbew ŋga way mekey sariya ha.
Ama Galiyaw ta wulkey da ray mekəɗey a daa ba səlak.

Pawl a vəhwa aa berney ŋga Antiyaws daa hwayak ŋga Siri

18 Fa dəɓa ha, Pawl a njey ɗar ga da Kwarinti ta məlmaŋ hay daa mey
ŋga Yesu feteɗe. Ta', a mbəkdata, a diyam ta ata Pəresil ta Akilas aa
berney ŋga Senkəre amba a lam kwambiwal ŋga daw aa hwayak ŋga
Siri. Da Senkəre na, Pawl ta həja ray aŋga la †, maja ta mbaɗar la a
Gazlavay, a ləvar a da kar cek, wure keɗe, ta ka cek aha cay. Ta', a təpam
aa kwambiwal, a diyam aa hwayak ŋga Siri.
19 A wusam aa berney ŋga Efez. Pawl a mbəkdata ata Pəresil ta Akilas
ŋga njam feteɗe. Ta', a daw aa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay, a kam
yawa ta *Jəwif hay daa way a.
20 Siya hay aa cəfɗamara ŋga njey nekəɗey fa ata saya, ama Pawl a təɓa
ba.
21 A mbəkdata, a ləvtar: «Da Gazlavay ta təɓa la na, ya vəhwa la fa
akwar saya.»
Ta', a sləkɗey daa berney ŋga Efez ta kwambiwal, a daw.
22 A wusey aa berney ŋga Sezere, a pey salay, a daw a *Jeruzelem ŋga
catar har a ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu feteɗe. Fa
dəɓa ha, a daw aa berney ŋga Antiyaws masa da Siri.
23 A njawa feteɗe nekəɗey, a daw a pəkwa daa hwayak ŋga Galati ta
daa hwayak ŋga Fərizi, a daw a slala hay mekele mekele feteɗe. A vəltar
gədaŋ a ndəhay ŋga Yesu tabiya.

Apalaws a wuzey mey da ray Yesu

24 Ndaw *Jəwif daha mezəley Apalaws, a daw, a wusey a Efez. A yawa
daa berney ŋga Alekzandəri. Apalaws a na, ara ndaw ma səra meeguzley
maaya maaya, asaya, a səra ɗerewel ŋga Gazlavay maaya maaya.
25 Ndəhay taa sərkadamara maaya maaya la da ray Bay Mahura Yesu. A
sərey na, si *baptem ŋga *Jaŋ-Baptis gway, ama fa wuzdatara mey da ray
Yesu a ndəhay ta meesəmey, aa sərkadata ta cəveɗ e cəŋga.
26 A wuzey mey daa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay fa ɗar a, fa ɗar a.
Aa guzley ta mandərzay daa dey daa ba. Ata Pəresil ta Akilas a cəndamara
na, ta', a ŋgəlmərwa a way ata, a wuzmar mey ŋga Gazlavay amba a səra
ma fəna saya.
27 Fa dəɓa ha, Apalaws a wuɗey ŋga daw aa hwayak ŋga Akay. Məlmaŋ
hay daa mey ŋga Yesu da Efez, ta', a vəlmar gədaŋ, a wuzlalamatar leeter
ŋgada ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu da Akay a, amba a təɓmara maaya
maaya. Ta', Apalaws a daw. Masa Apalaws ma wusey la na, a jəney ndəhay
ga ma təɓa mey ŋga Yesu feteɗe maja maaya ŋga Gazlavay aa da ray a.
28 Apalaws a kadatara mey a Jəwif hay fa mey ŋga ndəhay tabiya, a
wuzdatara na, mewulkey ata, aa dər e ba. A wuzdatara daa ɗerewel ŋga
Gazlavay, fara fara Yesu na, ara *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata
ndəhay.

---

† **18:18 18.18** ta həja ray aŋga la: («ta həza ray» ta mey Gudal) Da ndaw Jəwif a mbaɗar a Gazlavay ŋga key cek na, a mbəkda ray kəne, a həja ba, a sla ba haa cek aha ma key. Fa dəɓa ha, a həja ray aŋga, a vəldara eŋgwec ehe a Gazlavay. Nəka Mesl 6.5-21. **18:19 18.19-20** 17.2 **18:21 18.21** Jak 4.15 **18:23 18.23** 14.22; 15.32 **18:24 18.24-25** 19.3-4; ***Apalaws:*** 1Kwr 1.12; 3.4-6 **18:26 18.26** 17.2 **18:28 18.28** 5.42

19

Pawl daa berney ŋga Efez

1 Daa masa Apalaws aŋga daa berney ŋga Kwarinti daa hwayak ŋga
Akay heyey na, Pawl, ta', a daw ta daa aŋgwa hay, a wusey kasl aa berney
ŋga Efez. A hətfey ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu nekəɗey feteɗe.
2 Ta', aa cəfɗata, a ləvtar: «Akwar ta hətam *Mesəfney ŋga Gazlavay
la ta pas masa akwar ma təɓmara Yesu daw?» A mbəɗdamara, a ləvmar:
«Ŋga menjey ala na, ala ma cənam mey da ray Mesəfney ŋga Gazlavay
daa ba.»
3 Pawl aa cəfɗata, a ləvtar: «Anda keɗe, ka hətam *baptem na, wura?»
A mbəɗdamara, a ləvmar: «Ya hətam baptem ŋga *Jaŋ.»
4 Pawl a ləvtar: «Zleezle Jaŋ a key baptem na, ŋgada ndəhay masa ma
wuɗam ŋga mbəɗdamara menjey ata maaya ba. Jaŋ a, a ləvtar a ndəhay
*Jəwif hay, ndaw daha a sawa la fa dəɓa aŋga. Maaya na, a pamara ŋga
ndaw ata fara fara. Ndaw a na, ara Yesu.»
5 Masa ata ma cəndamara mey a keɗe la na, ta', a hətam baptem ta
mezəley ŋga Yesu Bay Mahura.
6 Pawl a patar har a ray. Mesəfney ŋga Gazlavay a sawa a ray ata,
aa guzlam ta mey mekele mekele masa ata ma sərmara ba, a zlamar ma
wuzdamara mey masa Gazlavay ma vəldatara ŋga kedey.
7 Ndəhay a tabiya a key kuraw a ray a cew.
8 Kiya maakar, Pawl fa daw fa daw aa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay.
Feteɗe, aa guzltar a ndəhay ta mandərzay daa dey ba da ray mewey ŋga
Gazlavay da ray ndəhay. A kam yawa ta Jəwif hay a, aa guzltar mey mekele
mekele amba a təɓmara mey da ray Yesu.
9 Ama ndəhay siya hay da wuzlah ata a gəmam ŋga təɓmara mey a
ba. Aa guzlam mey maaya ba da ray cəveɗ ŋga Bay Mahura fa mey ŋga
ndəhay tabiya feteɗe. Da ray ŋgene, Pawl, mbak! a mbəkdata, ta', a ŋgəlta
ndəhay masa ŋga Yesu, a diyam bama. Anda keɗe, mandaw mandaw Pawl
fa daw ŋga wuzey mey a ndəhay daa lekwel ŋga ndaw daha mezəley
Tiranus.
10 Aa fa ka kəne haa kasl mevey cew. Maja ŋgene, ndəhay daa hwayak
ŋga Azi tabiya, kwa Jəwif hay, kwa ndəhay masa Jəwif hay ba, ta hətam
ŋga cəney mey ŋga Bay Mahura Yesu la.

Mey da ray bəza hay ŋga Seva

11 Gazlavay fa key maazla hay mekele mekele ma rəzley ndaw ta fa Pawl.

12 Daa ŋgene, ndəhay a lamatərwa zana ŋga sləra ŋga Pawl ta zana
aŋga hay mekele mekele masa ma gəsam la fa vaw aŋga, a handamara fa
masa-macay hay. Anda keɗe, ndaw masa macay ma gəsey ta aŋga na, a
mbəley. Ndaw masa ta malula da ray ma gəsey ta aŋga may, malula ha a
bey.
13 Daa ɗar hay a ŋgene, *Jəwif hay daha, fa pəkam ŋga ɓəley malula
da ray ndəhay. A jadamara ŋga ɓəley malula da ray ndəhay ta mezəley
ŋga Bay Mahura Yesu. Anda keɗe, a ləvmar a malula: «Ala fa ləvmaka ta
mezəley ŋga Yesu, masa Pawl ma wuzda mey da ray a, bey da ray ndaw
keɗe.»

19:2 19.2 2.38; 8.16 **19:3 19.3-4** 18.25; Lk 3.3-4, 16-17 **19:6 19.6** 2.4 **19:8 19.8** 17.2; 28.23
19:9 19.9 9.2 **19:10 19.10** 20.18 **19:11 19.11-12** 2.22 **19:13 19.13** 3.6; Lk 9.49-50

14 Bəza hay maasala ŋga ndaw daha mezəley Seva, ata fa kamara kəne
may. Seva na, ara ndaw da wuzlah *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka
kwakwas ŋga Gazlavay.
15 Ama pas pal daha na, malula a mbəɗdatara, a ləvtar: «Yesu na, ya
səra. Pawl may, ya səra mey da ray a. Kaa akwar na, wa hay wa?»
16 Ndaw masa ta malula kaa heyey na, ta', a hway a ray ata. A fənta
tabiya ta gədaŋ, a kəɗta, a katar mbəlek fa vaw, a ŋgərtara zana fa vaw,
haa bəza hay a, a bamawa da way aŋga, a hwam ta vaw ɓa' kəne.
17 Masa Jəwif hay, ta ndəhay Jəwif hay ba hay daa berney ŋga Efez e ma
cəndamara mey a la na, ata cəpa, mandərzay a katar, a həlmamara Bay
Mahura Yesu ma fəna ma fəna.
18 Ndəhay ga masa ma təɓmara mey ŋga Yesu a diyam, a wuzdamara
cek hay maaya ba hay masa ata ma kamara zleezle fa mey ŋga ndəhay
tabiya, a kam ambahw maja.
19 Ndəhay ga masa ma kam slalak ŋga nəsey ndəhay na, a han-
damatərwa ɗerewel ata hay masa ta mey hay ma nəsey ndəhay mawu-
zlalakaya da hwaɗ a na, aa kərmata ta awaw fa mey ŋga ndəhay tabiya.
Dala ŋga ɗerewel hay a tabiya na, ga kalah *.
20 Anda keɗe, ta fa gədaŋ ŋga Bay Gazlavay, ndəhay ga a cəndamara
mey ŋga Bay Mahura Yesu. Ndəhay ma təɓmara mey a, fa səkmawa a dey
a, a dey a.

Ndəhay a yam mey da Efez

21 Fa dəɓa ŋga cek hay a keɗe ma kam la na, Pawl a wulkey maaya na,
a daw a *Jeruzelem. A wuɗey a daw aa hwayak ŋga Masadəwan ta aa
hwayak ŋga Akay ɗagay, wara a daw a Jeruzelem e. A ləvey: «Da yah ma
wusey la a Jeruzelem na, si ya daw aa berney ŋga *Rawm may.»
22 Ta', a slərey ndəhay cew ma jənmara aa hwayak ŋga Masadəwan.
Ndəhay a, ara ata Timawte ta Eraste. Ama Pawl na, a njey daa hwayak
ŋga Azi ɗar nekəɗey.
23 Daa ɗar hay a ŋgene, ndəhay a yam mey ga da Efez da ray cəveɗ ŋga
Bay Mahura Yesu.
24 Ndaw daa berney a daha, mezəley Demetəriyus. A vəɗey cek hay
mecəhe mecəhe ŋga ɓərey ma həɗkey ba, masa ma nəkam anda way-
mekey-kwakwas ŋga kuley mezəley Artemis †. Aŋga ta ndəhay ma ka
sləra ha fa hətam dala ga ta sləra ha ŋgene.
25 Demetəriyus ta', a zəltərwa gula aŋga hay ta ndəhay ma ka sləra hay
anda aŋga, a ləvtar: «Akwar ndəhay keɗe, ka sərmara sləra aləkwa keɗe
fa handandakwar zleley ga.
26 Ama akwar ta ray akwar fa cəndamara, akwar fa hətmar cek masa
ndaw mezəley Pawl ma ka. A ləvtar a ndəhay na, "Kuley masa ndəhay ma
kamara ta har na, ara cek ma jəney ndaw ba." Maja ŋgene, ndəhay ga da
Efez keɗe ta mbəɗdamara mewulkey ata sem, a təɓmara mey aŋga. Ma
təɓmara mey aŋga na, ara ndəhay daa berney keɗe daada ba, ama kwa
ndəhay ga daa hwayak ŋga Azi tabiya.

19:15 19.15 16.17 **19:17 19.17** 5.11 * **19:19 19.19** dala ga kalah: Ndəhay a wulkam a key dala ŋga sləra daa mevey pal ŋga ndəhay temere ta kwakwar maakwaw. **19:20 19.20** 2.41 **19:21 19.21** 23.11; Rm 1.10, 13 **19:23 19.23** 9.2; 2Kwr 1.8 † **19:24 19.24** Artemis: Ara kuley masa ndəhay ma ragadamar daa hwayak ŋga Azi ta daa hwayak ŋga Akay zleezle. A wulkam ara kuley maŋgusa. Way-mekey-kwakwas ŋga Artemis masa daa berney ŋga Efez e ara way mahura membey masa ma rəzlta ndəhay da bəla zleezle. **19:24 19.24** 16.16 **19:26 19.26** 17.29

27 Da cek aha fa key anda keɗe na, ndəhay a da rəsmara sləra aləkwa
ha. A da rəsam sləra aləkwa daada ba, ama ndəhay a da mbəkdamara
meregedey daa way-mekey-kwakwas ŋga kuley Artemis may. Fara fara
kuley Artemis na, ara kuley mahura masa ndəhay daa wura daa wura
daa hwayak ŋga Azi ta da bəla tabiya ma ragadamar. Ama da ndəhay ta
təɓmara mey ŋga Pawl keɗe la na, kuley a, fa da zəldamara sləmay daa
saba.»
28 Masa ndəhay ma cəndamara mey masa Demetəriyus ma kada anda
keɗe la na, mevel a catar ga. A wudam, a ləvam: «Artemis, kuley ŋga
ndəhay Efez hay na, ara kuley mahura!»
29 Mewudey a, a cəney fa ndəhay mekele mekele daa berney a na, ta',
leŋgesl ata a mbəɗey. Ndəhay a ɗaɗamata ata Gayus ta Aristarke, ndəhay
daa hwayak ŋga Masadəwan masa ma ləgdamara Pawl, a hwam tabiya
ŋgada bərakw.
30 Pawl a wuɗey ŋga daw fa ndəhay a, ama ndəhay ma təɓmara mey
ŋga Yesu a təkmara.
31 Ndəhay da wuzlah mahura hay ma wamara hwayak ŋga Azi na, ara
jam hay ŋga Pawl. A slərmawa ndəhay fa vəɗa, a ləvmar a da daw a
bərakw a ba.
32 Ndəhay makustakaya tabiya feteɗe na, ray ata ta həɓey sem, fa yam
mey saw kəne. Ndəhay siya a wudam, a ləvam mey pal, siya hay a wudam,
a ləvam mey mekele. Ama har-gədaŋ ŋga ndəhay da wuzlah ata na, a
sərmara a kusam maja me ba.
33 Ndaw *Jəwif daha, mezəley Alekzandəre. Jəwif hay mekele a wala-
mara da wuzlah ndəhay Jəwif hay siya, a lacadamara fa mey ŋga ndəhay
makustakaya amba a wuzdatara mey a maaya maaya. Alekzandəre a
baŋgaɗa har ŋgaa guzley, a wuɗey a wuztar mey a ndəhay makustakaya
ha.
34 Ama masa ata ma sərmara aŋga ndaw Jəwif na, a zlamar ma wudam
ta ɗay pal, a ləvam: «Artemis, kuley ŋga ndəhay Efez hay na, ara kuley
mahura!» Haa ler cew, ata fa wudam anda keɗe.
35 Sekəreter mahura ‡ daa berney a, a təkta ŋga yey mey, ta', a njam
teete. Sekəreter e a ləvtar: «Akwar ndəhay da Efez, ndəhay tabiya a
sərmara aŋgwa ŋga kuley ŋga Artemis na, a kəzlwa da gazlavay da vaɗ.
Asaya, a sərmara ara ndəhay daa berney ŋga Efez ma jəɗmara way-mekey-
kwakwas ŋga kuley mahura ha ta aŋgwa ŋga kuley a.
36 Ndaw ma da rəsa mey keɗe na, daa ba. Da ray ŋgene, si ka njam
teete, ka wulkam maaya maaya ɗagay.
37 Ka handamatərwa ndəhay a keɗe na, maja me? Ta lalamawa cek daa
way a la daw? Ta cəɗmara kuley a la daw?
38 Ɗar hay daha mapakaya ŋga key sariya. Ndəhay ma ka sariya hay
daha. Da Demetəriyus ta ndəhay aŋga hay a wuɗam ŋga wudey ndəhay
na, ŋgama a diyam a ɗəslmara sariya ha fa ata.
39 Da ka wuɗam ŋga ɗiyey mey mekele ma fəna keɗe saya na, si ka
handamara mey a fa mecəmey-ray mahura ŋga ŋgwamna ŋga nəka mey
a.
40 Ama da ray cek ma key tasana keɗe na, a gwamara ŋga pamandakwar
mebərey, a da ləvam aləkwa fa wuɗkwa ŋga nəsey mewey ŋga *bay-
ray hay daa berney a. Maja da mahura hay aa cəfɗamandakwar da ray

19:29 19.29 Aristarke: 20.4; 27.2; Kwa 4.10 ‡ **19:35 19.35** Sekəreter mahura: ara ndaw mahura daa berney, ndaw ma handa mey ŋga ŋgwamna ŋga Rawm a ndəhay mahura hay daa berney a. Aŋga ndaw da wuzlah ndəhay ma wamara berney a.

mekusey a keɗe na, aləkwa fa da gwakwa ŋga mbəɗdamatakwara daa ba.»
41 Fa dəɓa ha masa sekəreter heyey maa guzltar la anda keɗe na, ta', a
ləvtar a ndəhay makustakaya heyey ŋga diyam.

20

Pawl a pəkey da Masadəwan leŋ daa hwayak ŋga Gərek

1 Fa dəɓa ha masa baazlam da Efez heyey ta ndəvey cay na, Pawl, ta',
a kusta ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu feteɗe. Aa guzltar mey mekele
mekele ŋga vəltar gədaŋ. Cay, a catar har a ndəhay a, a mbəɗtar mey, a
wunkam, ta', a daw aa hwayak ŋga Masadəwan.
2 Masa aŋga fa pəkey daa hwayak a na, a vəltar gədaŋ a ndəhay ma təɓa
mey ŋga Yesu feteɗe ta mey hay mekele mekele ga. Fa dəɓa ha, a wusey
aa hwayak ŋga Gərek hay *.
3 A njey daa hwayak a kiya maakar. Masa fa da ndəkwey aa kwambiwal
ŋga daw aa hwayak ŋga Siri na, a cənda *Jəwif hay ta cəmdamara ɗay ata
cay amba a kəɗmara vagay. Da ray ŋgene, a wulkey maaya na, a vəhey, a
daw a Siri taa cəveɗ ma daw a Masadəwan.
4 Pawl a diyam na, ta ata Sawpater, bəzey ŋga Pirus daa berney ŋga
Bere, Aristarke ta Sekundus ndəhay daa berney ŋga Tesalawnik, Gayus
ndaw daa berney ŋga Derbe, leŋ Timawte, Tisik ta Tərawfim ndəhay daa
hwayak ŋga Azi.
5 Ndəhay a keɗe na, a diyam teeseɗ fa mey ala †, a səkwmandar da
Tərwas.
6 Fa dəɓa ŋga Gwagway ŋga peŋ manjar cek ma həsla da hwaɗ a, ala na,
ya sləkɗam daa berney ŋga Fəlepi, ya ndəkwam aa kwambiwal, ya diyam
a Tərwas. Dar zlam fa dəɓa ha na, ya wusam a Tərwas a, ya hətfamatar
feteɗe. Ya njam luma pal.

Pawl a vəhwa fa ndəhay da Tərwas

7 Ta pas luma ŋga Dəram taa kwaɗ, ya kusam ŋga zəmey ɗaf ŋga
sərfedey meməcey ŋga Yesu. Pawl ta', aa guzltar a ndəhay makustakaya.
Aŋga faa guzley, faa guzley, kasl wuzlah-tavaɗ, maja slam ta wurey la na,
a da daw aa slam mekele.
8 Daa way da ray way masa ala makustakaya da hwaɗ a, petərla hay
daha ga daa way a.
9 Bəz-gula daha mezəley Yutik manjakaya daa feneeter ŋga way masa
ala makustakaya da hwaɗ a ha. Pawl fa wuzey mey, fa wuzey mey, gula
kaa heyey a gərey ŋga menjey. Dar a kar, ta', a ney aa ɗar. Masa aa daa
ɗar na, ta', a təɗwa da ray way masa ŋga maakar a da vaɗ a hwayak.
Ndəhay a sləkɗadamara, ama ta məcey sem.
10 Pawl, ta', a bərŋgawa, a daw a ray bəz-gula ha, a ney a ray a, humbat!
a humbta, a ləvtar a ndəhay: «Ka təwam ba, aa ta dey.»
11 Ta', Pawl a vəhey aa way da ray way heyey, a wuna peŋ, a zəmamara
daa slam a. Aa guzley haa slam ma wurey. Fa dəɓa ha, ta', a daw.
12 Bəz-gula heyey na, aŋga maaya maaya ta mbəley cay. Ndəhay a
ŋgəlmara, a diyam a way. Masa ata ma hətmar bəz-gula heyey ma mbəley
cay na, mevel ata a dəkey, kwa ara mey ba.

20:1 20.1 11.23 * **20:2 20.2** hwayak ŋga Gərek hay: Ara mezəley mekele ŋga hwayak ŋga Akay. **20:4 20.4** 19.29; ***Timawte:*** 16.1; ***Tisik:*** Ef 6.21; ***Tərawfim:*** 21.29 † **20:5 20.5** ala: Luk, ndaw ma wuzlala mey a keɗe, a cəmam ta Pawl saya. **20:7 20.7** 2.42, 46 **20:10 20.10** 1Bay 17.21

Pawl a daw da Tərwas aa berney ŋga Mile

13 Pawl a wuɗey ŋga daw a Asaws ta salay ɗagay. Da ray ŋgene, a ləvndar ŋga daw ta kwambiwal fa mey a Asaws. Ta', ya diyam, ya səkwmara daa Asaws a amba ya diyam bama.
14 Masa aŋga ma hətfandar la da Asaws na, a ndəkwey aa kwambiwal may, ta', ya diyam aa berney ŋga Mitilen.
15 Ya sləkɗam feteɗe, ta kwambiwal. Pepərek e, ya wusam aa kwakway ŋga hwayak da wuzlah bəlay mezəley Kiyaw. Pepərek e mekele, ya təŋgdamara bəlay, ya diyam aa hwayak da wuzlah bəlay mekele mezəley Samaws. Pepərek e mekele saya na, ya wusam aa berney ŋga Mile.
16 Ya diyam a Mile, ya mbəkdamara berney ŋga Efez na, maja Pawl fa wuɗey ŋga njey daa hwayak ŋga Azi ga daa ba. Aŋga fa wusey vaw ŋga daw aa berney ŋga *Jeruzelem, amba wuskwaa ɗar ŋga gwagway ŋga *Pantekwat a da wuswa na, aŋga ta wusey cay.

Pawl aa guzltar a bay-ray hay ŋga ndəhay ŋga Yesu da Efez

17 Masa Pawl aa daa berney ŋga Mile na, ta', a slərwa a Efez ŋga zəley *bay-ray hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu feteɗe.
18 Masa bay-ray hay a ma wusam la a cakay a, a Mile na, Pawl a ləvtar: «Dəga yah ma sawa fa akwar ŋgeeme aa hwayak ŋga Azi keɗe na, ka sərmara menjey aɗaw da wuzlah akwar mandaw mandaw na, aŋga kwara.
19 Ya kar sləra a Bay Mahura na, ta meney ray, ta matəway daa dey, asaya, ya ta sərey banay la ga maja *Jəwif hay fa səpam cəveɗ ŋga kəɗmaya vagay.
20 Ka sərmara kwa ya ta ɓey cek fa akwar masa ma jənkwar na, daa ba səlak. Ya fa wuzdakwara mey ŋga Gazlavay, ya faa sərkadakwara kwa daa papalah, kwa da way akwar hay.
21 Ya faa guzltar a Jəwif hay ta a ndəhay masa Jəwif hay ba hay, amba a mbəɗdamara menjey ata, a mbəɗam dey fa Gazlavay, a səpmara ta mevel pal, a pamara Bay aləkwa Mahura Yesu ŋga ndaw ata fara fara.
22 Wure keɗe, ya fa daw a *Jeruzelem maja *Mesəfney ŋga Gazlavay ma təkya ɗay ŋga daw, ama ya səra cek ma da hətfaya feteɗe ba.
23 Cek masa yah ma sərey na, kwa daa berney wura wura Mesəfney ŋga Gazlavay fa wuzdiwa, a sərdamaya banay la, a kəzlamaya la aa fərsəne.
24 Ama kwa ya məcey, kwa yah ta dey, ŋgada yah na, a mbafaya gway. Cek mahura ŋgada yah na, ara ŋga ndəvey sləra masa Bay Mahura Yesu ma vəldiwa a har aɗaw ŋga key. Sləra ha, ara mewuzey *Mey-maaya-mawiya da ray maaya ŋga Gazlavay.
25 «Ya ta pəkey la da wuzlah akwar tabiya, ya ta wuzkwar mey la da ray mewey ŋga Gazlavay da ray ndəhay. Ama wure keɗe, ya səra kwa ndaw pal dasi akwar fa da hətya daa saba.
26 Da ray ŋgene, ya fa ləvkwar dəga tasana, da ndaw dasi akwar taa zəɗey la na, mey aɗaw da hwaɗ a daa ba,
27 maja ya ta wuzdakwara mey hay tabiya la da ray cek masa Gazlavay ma wuɗey ŋga ka. Kwa ya ta ɓey mey fa akwar daa ba.
28 Ya fa ləvkwar, wam vaw fa ray akwar, jəɗmata ndəhay tabiya masa Mesəfney ŋga Gazlavay ma vəldakwara asi har akwar anda mecəkwer ma jəɗta təɓaŋ aŋga hay. Kam mecəkwer ŋga ndəhay daa mecəmey-ray

---

20:17 20.17 18.21 **20:18 20.18** 19.10 **20:21 20.21** 11.18 **20:22 20.22** Mesəfney ŋga Gazlavay: 10.19 **20:23 20.23** 21.4, 11; 9.16 **20:24 20.24** 21.13; 2Tm 4.7 **20:25 20.25** 28.23 **20:26 20.26** 18.6

ŋga ndəhay ŋga Gazlavay. Ata na, Gazlavay a pata wal ŋgada aŋga ta fa
meməcey ŋga Bəzey aŋga.
29 Ya səra, pas masa ya ta daw sem na, ndəhay a mbəzmawa la a wuzlah
akwar anda wagalak hay ma diyam a wuzlah təɓaŋ hay. A da nəsmata
ndəhay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu.
30 Kwa ndəhay da wuzlah akwar may, a mbərzlam la, amba a təknamata
ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu ŋga diyam asi ata.
31 Anda keɗe, wam vaw fa ray akwar. Sərfadamara, mevey maakar yah
da wuzlah akwar, taa vaɗ, taa pas, ya ta kətkwar la pal pal tabiya akwar,
haa ya təway maja akwar.
32 «Wure keɗe, ya fa vəldakwar a har Gazlavay, ya kətkwar ŋga sərfedey
mey da ray maaya ŋga Gazlavay. Aŋga na, a gwa a vəlkwar gədaŋ ŋga
təɓey mey ŋga Yesu ma fəna ma fəna, a gwa a vəlkwar cek hay maaya
masa aŋga ma ɓadatara a ndəhay aŋga hay tabiya.
33 Dey ta kaya fa dala akwar, ta zleley akwar daa ba. Dey ta kaya kwa fa
zana ŋga ndaw pal daa ba.
34 Akwar ta ray akwar ka sərmara ya ta key sləra la ta har aɗaw, amba
ya hətey dala ŋga həɗkey cek mezəmey ŋgada yah ta ŋgada ndəhay ma
ləgdamaya.
35 Anda keɗe, yah ma wuzdakwara la, si ka kam sləra amba ka jənmata
ndəhay masa-viya hay. Sərfadamara mey ŋga Bay Mahura Yesu maa
guzley ta mey aŋga, ma ləvey heyey: “Ndaw ma vəley cek, aa ta meesəmey
a fəna ndaw ma təɓa cek aha.”»
36 Masa Pawl ma ndəvda meeguzley la na, ndəhay tabiya a ragadam.
Pawl ta’, a dərey daŋgay a Gazlavay ta ndəhay a daa slam a.
37 Fa dəɓa ha, ndəhay tabiya a təwam, cacam! a cacəmamara fa dadak,
a camar har ŋga daw ta zazay.
38 A təwam ga na, maja aŋga ma ləvtar: «Akwar fa da hətmaya daa
saba.» Ta’, a ləgdamara kasl aa slam metəpey kwambiwal.

21

Pawl a daw aa berney ŋga Jeruzelem

1 Masa ala ma mbəkdamatərwa *bay-ray hay da Efez heyey cay na,
ta’, ya diyam ta kwambiwal cer aa hwayak da wuzlah bəlay mezəley
Kwas. Pepərek e, ya diyam ya wusam aa hwayak da wuzlah bəlay mekele
mezəley Rawdes. Da feteɗe, ta’, ya diyam ta kwambiwal aa berney ŋga
Patara.
2 Da Patara ha, ya hətam kwambiwal mekele ma daw aa hwayak ŋga
Fenisi, ta’, ya ndəkwam a hwaɗ a, ya diyam.
3 Masa ala da wuzlah bəlay na, ya hətmar hwayak ŋga Sipəre ta har-
gula, ama ya diyam na, ŋgadaa hwayak ŋga Siri. Ta’, kwambiwal a lecey
da Tir daa hwayak ŋga Siri heyey, amba a padamata salay ta cek hay da
hwaɗ a.
4 Daa ŋgene ya pam salay, ya diyam, ya hətfam ndəhay ma təɓa mey ŋga
Yesu feteɗe. Ta’, ya njam bama ta ata luma pal. *Mesəfney ŋga Gazlavay
a wuztar cek ma da kar a Pawl da *Jeruzelem. Da ray ŋgene, ndəhay a, a
ləvmar a Pawl na, a da daw a Jeruzelem e ba.

20:28 20.28 1Pi 5.2 **20:28 20.28-31** 11.23 **20:29 20.29** Mt 7.15; Jaŋ 10.12 **20:30 20.30** Gal 4.17; 1Jŋ 2.19 **20:31 20.31** 19.10; 1Tes 2.11-12; 2Kwr 11.28 **20:32 20.32** 26.18; 1Tes 5.23-24; 2Tes 1.11-12 **20:33 20.33-34** 18.3 **20:35 20.35** Mt 10.8 **20:38 20.38** 20.25 **21:4 21.4** 10.19; 21.11

5 Ama masa ala ma kam luma pal la ta ata na, ta', ya sləkɗam, ya diyam
a pəkey. Ata tabiya ta ŋgwas ata hay, ta bəz ata hay, a ləgdamandərwa
daa berney a haa a palah. Ya wusam a mey-bəlay na, ta', ya ragadam, ya
dəram daŋgay a Gazlavay.
6 Masa ala ma dəram daŋgay cay na, ta', ya cam har pal pal da wuzlah
ala tabiya, ya ndəkwam aa kwambiwal. Ata may, ta', a vəham a way ata
hay.
7 Ya diyam ta kwambiwal da Tir aa berney ŋga Pətawlemayis. Feteɗe,
ya pam salay. Ya camatar har a məlma ala hay daa mey ŋga Yesu, ya njam
ɗar pal bama.
8 Pepərek e, ta', ya diyam, ya wusam aa berney ŋga Sezere. Feteɗe, ndaw
ma wuzey mey da ray Yesu daha mezəley *Fəlep. Aŋga na, ara ndaw pal
da wuzlah *ndəhay maasala * masa ata ma walamata da Jeruzelem heyey.
Ya diyam, ya njam da way aŋga.
9 Dam aŋga hay məfaɗ, ta diyam a way zel daa ba araŋ, fa wuzam mey
masa Gazlavay ma wuzdatara.
10 Masa ya ta njam cay ɗar ga feteɗe na, *ndaw ma təla mey daha
mezəley Agabus a sawa da *Jude aa berney a.
11 Ta', a wuswa fa ala, leŋ! a la senter ŋga Pawl, a jəwta salay aŋga hay
ta har aŋga hay, a ləvey: «Ehe, Mesəfney ŋga Gazlavay a ləvey: "*Jəwif
hay daa hwayak ŋga Jeruzelem a da jəwmara ndaw ŋga senter keɗe anda
yah ma jəwa har aɗaw ta salay aɗaw keɗe, a da vəldamara a har ndəhay
Jəwif hay ba hay."»
12 Masa ala ma cəndamara mey a keɗe la na, ala ta ndəhay ŋga Yesu daa
Sezere he, ya kamar ambahw a Pawl, a da daw a Jeruzelem e ba.
13 Ama Pawl a mbəɗdandara, a ləvey: «Ka təwam na, maja me? Ka
wuɗam ka pamaya mandərzay aa dey daw? Yah na, kwa a jəwmaya, kwa
a kəɗmaya vagay da Jeruzelem e maja Bay Mahura Yesu na, cay.»
14 Anda keɗe, ala ta gwamara ŋga mbəɗdamara mewulkey aŋga daa ba.
Da ray ŋgene, mbak! ya mbəkdamara ŋga daw, ya ləvmar: «Bay Mahura
Yesu ŋga key anda aa ma wuɗey.»
15 Ya njam feteɗe ɗar nekəɗey saya, ta', ya ɗiyam vaw, ya diyam a
Jeruzelem.
16 Ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu siya da Sezere, ta', a ləgdamandar a
way ndaw daha mezəley Mənasaŋw. Ara ndaw daa hwayak ŋga Sipəre
ma təɓa mey ŋga Yesu dəga zleezle. Ya nam da way aŋga feteɗe.

Pawl a daw a nəkərwa Jak

17 Masa ala ma wusam la a *Jeruzelem na, məlmaŋ hay daa *mecəmey-
ray ŋga ndəhay ŋga Yesu a təɓmandar ta meesəmey.
18 Pepərek e, ala ta ata Pawl, ta', ya diyam a way *Jak. *Bay-ray hay
tabiya ŋga mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu makustakaya feteɗe.
19 Pawl, ta', a catar har, a wuzdatara cek hay tabiya maaya maaya, cek
hay masa Gazlavay ma kata da wuzlah ndəhay masa *Jəwif hay ba hay ta
fa sləra aŋga.
20 Ndəhay a ma cəndamara mey a ŋgene na, ta', a həlmamara Gazlavay.
A ləvmar a Pawl: «Məlma ala, ka səra da wuzlah ndəhay Jəwif hay na,

---

21:5 21.5 20.36 * **21:8 21.8** ndəhay maasala: Ara ndəhay maasala mawalatakaya ŋga jəney ŋgwas fa yideŋ hay da Jeruzelem. Nəka SNM 6.1-6. **21:8 21.8** 6.5; 8.5, 40 **21:9 21.9** 2.17 **21:10 21.10** 11.28 **21:11 21.11** 20.23; 21.33; Rm 15.31 **21:13 21.13** 20.24 **21:14 21.14** Lk 22.42 **21:18 21.18** 15.13; Gal 1.19 **21:19 21.19** 11.18

ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu, a key gabal weewe. Ata tabiya a wuɗam mey ŋga *kwakwas ŋga Mawiz kalah cəŋga.
21 Ndəhay a, a cəndamara ka fa wuztar mey a Jəwif hay tabiya masa daa hwayak mekele hay, ka ləvtar ŋga mbəkdamara kwakwas ŋga Mawiz. Asaya, ka fa ləvtar a da slamatara mandawal ŋga bəz ata hay ba, a da səpam kwakwas ŋga Jəwif hay saba.
22 Fara fara, kah ma sawa feɗe kaa na, a cəndamara la. Ya da kakwa na, kwara?
23 Maaya na, ka ka cek masa ala ma da ləvmaka keɗe. Nəka, ndəhay məfaɗ feɗe daha ta mbaɗamar la a Gazlavay.
24 Pas masa ata ma da kam kwakwas a Gazlavay ŋga ndəvey *membeɗey ata ha na, gweegwe a wuswa. A da kam kwakwas a Gazlavay amba a təram ndəhay mazləɓtakaya saba, fa dəɓa ha a həjmata ray ata hay †. Maaya na, ka diyam bama, ka həɗkatar cek hay ŋga key kwakwas a ta dala akah. Anda keɗe, ndəhay tabiya a da sərmara mey hay masa ata ma cəndamara da ray akah na, ara membərzley. Asaya, a sərmara kah, ta ray akah, ka fa nar ray a kwakwas ŋga Mawiz a may.
25 Ŋgada ndəhay masa Jəwif hay ba hay ma təɓa mey ŋga Yesu na, ala ta ɗiymara mey a cay, ya ta wuzlalamatar leeter la da ray a, ya ləvmatar, a da zəmam aslaw ŋga kuley ba, a da zəmam mambaz ba, a da zəmam aslaw metərɗey ta tərɗey ba, a da lam vaw saw ba.»
26 Masa ata ma ləvmar anda keɗe la na, Pawl, ta', a daw ta ndəhay məfaɗ heyey. Pepərek e, a kam kwakwas a Gazlavay amba a təram ndəhay mazləɓtakaya saba. Ata Pawl ta ndəhay məfaɗ heyey ta', a mbəzam aa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay. A diyam fa ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay feteɗe, a ləvmatar: «Mendərey ɗar maasala amba ya təram ndəhay masa mazləɓtakaya saba. Masa ala ta təram ndəhay masa mazləɓtakaya ba cay na, ya vəhmawa la ŋga vəley cek a Gazlavay.»

A kərzamara Pawl daa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay

27 Mamba ɗar maasala heyey a ndəvey, *Jəwif hay mekele ma samawa daa hwayak ŋga Azi a hətmar Pawl daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay. A həldamata ndəhay tabiya feteɗe ŋga kərzamara Pawl, ta', a kərzamara.
28 A wudam, a ləvam: «Ndəhay *Israyel hay, jənmandar! Ehe, ndaw masa maa sərkadata ndəhay kwa daa wura daa wura ta mey maaya ba da ray ndəhay Israyel hay leŋ da ray *kwakwas ŋga Mawiz, asaya, da ray Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay heyey na, a keɗe. Wure keɗe kwa ndəhay masa Jəwif hay ba hay na, ta ŋgəltərwa sem aa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay amba a zləɓmara way a!»
29 A ləvam anda keɗe maja ata ma hətmatar ata Pawl ta Tərawfim, ndaw Efez, daa berney ŋga *Jeruzelem. A wulkam Pawl ta mbəzda la aa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay.
30 Mey a keɗe a cəney fa ndəhay tabiya da Jeruzelem na, a hwamawa da slala hay mekele mekele, a kusam aa way a. A kərzamara Pawl, a badamərwa aa ambaw. Ta', a gərcamata mey-slam hay ŋga Way-mekey-kwakwas a fiyaw fiyaw.

21:21 21.21 mesley mandawal: 16.3; Gal 3.25, 28; 5.2 **21:23 21.23-24** Mesl 6.13-21 † **21:24 21.24** Nəka 18.18ta mey da ray a. **21:25 21.25** 15.29 **21:26 21.26** 1Kwr 9.19-23 **21:28 21.28** 6.13; 24.6 **21:29 21.29** Tərawfim: 20.4

31 Masa ata fa da kəɗmara vagay na, *bay-ray ŋga sewje hay ŋga *Rawm
a cənda ndəhay da Jeruzelem tabiya fa yam mey.
32 Wure wure ŋgene, a həlwa sewje hay ta sewje mahura hay da ray
sewje hay a, a hwamawa fa ndəhay makustakaya heyey. Masa ndəhay
makustakaya ha ma hətmatar la na, ta', a mbəkdamara Pawl, a kəɗmara
saba.
33 *Bay-ray ŋga sewje hay heyey, ta', a daw fa Pawl, a kərza, a ləvtar
a sewje hay ŋga jəwmara ta calalaw cew. Ta', aa cəfɗata ndəhay
makustakaya, a ləvey: «Ara na, wa? A key na, me?»
34 Ndəhay tabiya a ləvam mey wal wal. Bay a ta cənda mey a maaya
maaya daa ba, maja ndəhay fa yam mey kalah. Da ray ŋgene, a ləvtar a
sewje aŋga hay ŋga handamara Pawl aa way ŋga sewje hay.
35 Masa ata ma wusam la fa slam metəpey ŋga mbəzey ŋgada way a na,
sewje hay a lamara ta ley, maja ndəhay fa kam həma a ray a.
36 Ndəhay ga fa diyam asiya, fa wudam, a ləvam: «Kəɗmara vagay!
Kəɗmara vagay!»

Pawl a kada mabara ŋga mey aŋga

37 Masa ata fa da mbəzdamara Pawl aa way ŋga sewje hay heyey na,
Pawl a ləvar a *bay-ray ŋga sewje hay a: «Ka vəlya cəveɗ ŋgaa guzlka
la daw?» *Bay-ray ŋga sewje hay heyey aa cəfɗa, a ləvar: «Ka səra
meeguzley mey Gərek daw?
38 Kah na, ndaw *Ejip ma həldata ndəhay ŋga kəɗey vaw daa ɗar hay a
keɗe ba daw? Ara kah ma handatərwa ndəhay gabal məfaɗ a wuzlah-ley
ŋga nəsa mewey ŋga *Rawm heyey, ba diya?»
39 Pawl a mbəɗdara, a ləvar: «Yah, ndaw *Jəwif. Ya yawa da Tars daa
hwayak ŋga Silisi, berney masa ndəhay ma zəldamara sləmay. Ambahw,
vəlya cəveɗ, amba yaa guzltar a ndəhay keɗe.»
40 Bay-ray ŋga sewje hay heyey, ta', a vəlar cəveɗ. Pawl deŋ! a lecey
aa slam metəpey ŋgada way heyey, ta', a baŋgaɗa har amba ndəhay a
sərmara fa wuɗey ŋgaa guzley. Ndəhay a cəpa, a njam teete, ta', aa guzltar
ta mey *Hebəre.

22

1 Pawl a ləvtar: «Waa papay hay, ta məlma aɗaw hay Jəwif hay, jəkam
sləmay fa mey aɗaw masa yah ma da ləvkwar wure keɗe da ray cek ma
key ta yah.»
2 Masa ata ma cəndamara aŋga faa guzley ta mey ata Hebəre na, a njam
teete ma fəna, ma fəna, a jəkam sləmay. Ta', Pawl a ləvtar dəɓa:
3 «Yah na, ndaw Jəwif, ya yawa da Tars daa hwayak ŋga Silisi. Ama
ya gəley da *Jeruzelem feɗe, ya ta jeŋgey la fa Gamaliyel, ndaw maa
sərkadaya ta cəveɗ e da ray kwakwas ŋga papaŋ ŋga papa aləkwa hay.
Yah ndaw ma key sləra ŋgada Gazlavay ta mevel aɗaw cəpa anda akwar
tasana keɗe may.
4 Ya ta sərdata banay la ga ta ndəhay ma səpa cəveɗ ŋga Yesu haa
ndəhay a, a məcam. Ya ta kərzey zel hay leŋ ŋgusay la, ya ndəkwdata
aa fərsəne.
5 *Ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta mahura
hay ŋga Jəwif hay tabiya a sərmara mey masa yah ma kada na, ara mey
fara fara. Ta vəlmaya leeter hay masa ata ma wuzlalamatara a məlmaŋ

21:36 21.36 22.22; Lk 23.18; Jaŋ 19.15 **21:38 21.38** 5.36 **22:3 22.3** 5.34-39; 9.11 **22:4 22.4** 9.2 **22:4 22.4-5** 8.3; 26.9-11

hay Jəwif hay daa berney ŋga Damas la a har. Leeter hay a, a vəlmaya cəveď ŋga daw a Damas a ŋga kərzawa ndəhay ma səpam cəveď ŋga Yesu, amba ya jəwtərwa, ya handatərwa a Jeruzelem, amba mahura hay a kamatar sariya ŋga sərdamata banay.»

Pawl a kada mey da ray pas masa aŋga ma təɓa Yesu (SNM 9.1-19; 26.12-18)

6 «Mamba wuzlah-pas, ya fa daw daa cəveď. Gweegwe ya wusey aa berney ŋga Damas na, wure wure ŋgene, slam a waďawa pəray! da gazlavay da vaď a ray aďaw.
7 Ya təďey a hwayak, ya cənda ďay ma ləvya: "*Sawl, Sawl, ka sərdaya banay anda keďe na, maja me?"
8 Ya mbəďdara, ya ləvey: "Bay Mahura, kah na wa?" A mbəďdiwa, a ləvya: "Ara yah, Yesu, ndaw *Nezeret, masa kah ma sərda banay."
9 Ndəhay masa dasi aďaw na, ta hətmar slam-meweďey a la, ama ta cəndamara ďay masa maa guzlya na, daa ba.
10 Ta', ya cacəfďa, ya ləvar: "Bay Mahura, kaa ya da key na, kwara?" A mbəďdiwa, a ləvya: "Sləkďey, daw aa berney ŋga Damas. Feteďe, a da wuzdamakawa cek hay tabiya masa Gazlavay ma walaka ŋga kata."
11 Slam-meweďey kaa heyey ta wulfayawa dey sem, ndəhay dasi aďaw heyey, ta', a ďaďamaya fa har, a handamaya aa berney ŋga Damas a.
12 «Daa berney a ŋgene, ndaw mezəley *Ananiyas daha, aa fa səpa cəveď ŋga Gazlavay ta mevel pal, fa səpa *kwakwas ŋga Mawiz ta cəveď e, *Jəwif hay daa berney ŋga Damas a tabiya faa həmdamara.
13 A sawa a hətfaya, a lecey a cakay aďaw, a ləvya: "Sawl, məlma aďaw, dey akah ŋga wurey aa slam a." Wure wure ŋgene, dey aďaw ta', a wurey aa slam a, ya hətar Ananiyas a maaya maaya.
14 Ananiyas ta', a ləvya: "Gazlavay masa papaŋ ŋga papa aləkwa hay ma ragadamar ta walaka la, amba ka səra sləra masa aŋga ma wuďey ka kara, amba ka hətar ndaw pal ma key cek ta cəveď e ta dey akah, asaya, amba ka cənda ďay aŋga.
15 Maja ŋgene, ka da key sede da ray ndaw aha, ka da wuztar mey a ndəhay tabiya da ray cek masa kah ma hətar ta da ray cek masa kah ma cənda.
16 Kaa wure keďe ka səkwey na, me? Sləkďey, hətey *baptem, cacəfďa Bay Mahura ŋga jənka, amba Gazlavay a mbəkdakawa mebərey akah."»

Mey da ray Gazlavay ma slərda Pawl fa ndəhay Jəwif hay ba hay

17 Pawl a ləvey saya: «Fa dəɓa ha ya vəhwa a *Jeruzelem. Pas pal daha, ya fa dərey daŋgay daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay na, Gazlavay a wuzya cek,
18 ya hətar Bay Mahura. Ta', a ləvya: "Wusey vaw, bey fiyaw da Jeruzelem keďe, maja ndəhay daa berney a keďe fa da təɓmara mey masa kah ma da kada da ray aďaw na, daa ba."
19 Ya mbəďdara, ya ləvar: "Bay Mahura, ata na, a sərmara fara fara, ya ta daw la aa *way-mewuzey-mey ŋga Gazlavay mekele mekele, ya kərzawa ndəhay ma təɓa mey akah hay, ya kəďta, ya kəzlata aa fərsəne.
20 Etiyen, ndaw ma key sede da ray akah na, ta pas masa ata ma kəďmara vagay na, yah ta ray aďaw, yah daha feteďe. Masa ata ma kəďmara vagay la na, ta mbafaya la. Yah ma jəďtara jəbe hay ŋga ndəhay ma kəďmara ha."

22:6 22.6-7 9.3 **22:6 22.6-16** 9.1-22; 26.12-18 **22:16 22.16** 8.35-36; 9.14 **22:17 22.17** Gal 1.18 **22:20 22.20** 7.58; 8.1

21 Ama Bay Mahura a ləvya cəŋga: “Daw, ya slərdaka dəreŋ fa ndəhay
masa *Jəwif hay ba hay.”»

Pawl fa mey ŋga bay-ray ŋga sewje hay ŋga Rawm

22 Ndəhay makustakaya heyey fa jəkam sləmay fa Pawl haa kasl fa
mey aŋga madagway-dakw, ma ləvey: «Daw, ya slərdaka dəreŋ fa
ndəhay masa *Jəwif hay ba hay.» Masa ata ma cəndamara mey a la
na, ta’, a wudam, a ləvam: «Lamara ndaw keɗe, kəɗmara vagay! Ka
da mbəkdamara ŋga njey ta dey ba!»
23 A wudam ta gədaŋ, aa zakadamata zana ata hay a vaɗ, a həlam hwiyak
a vaɗ.
24 *Bay-ray ŋga sewje hay heyey a ləvtar a ndəhay aŋga hay ŋga
handamara aa way ŋga sewje hay heyey. A ləvtar ŋga sləɗmara ta laway
amba a wuzdərwa ndəhay makustakaya a wudam a ray a na, maja me.
25 Ama masa ata ma jəwmara cay ŋga sləɗey na, Pawl a ləvar a mahura
ŋga sewje hay masa da cakay a: «Akwar ta cəveɗ ŋga sləɗey ndaw Rawma
masa sariya manjar ŋga key araŋ daw?»
26 Masa mahura ŋga sewje hay ma cənda mey a keɗe la na, ta’, a daw
fa *bay-ray ata heyey, aa cəfɗa, a ləvar: «Ka wuɗey ŋga kar a ndaw keɗe
na, me? Ndaw aha ara ndaw Rawma.»
27 Bay-ray ŋga sewje hay heyey, ta’, a daw fa Pawl, aa cəfɗa, a ləvar:
«Kadiwa, kah na, ndaw Rawma daw?» Pawl a mbəɗdara, a ləvar: «Ahaw.»
28 Bay-ray ŋga sewje hay heyey a ləvar: «Yah ma da tərey ŋga ndaw
Rawma keɗe na, ya ta vəley dala la ga.» Pawl a mbəɗdara, a ləvar: «Ama
yah na, ndaw Rawma dəga ŋga mayawa aɗaw maja papay ndaw Rawma.»
29 Ndəhay ma da sləɗmara ŋgaa guzley heyey, a cəndamara aŋga ma
ləvey anda keɗe na, a ŋgəcham la da cakay a. Masa bay-ray ŋga sewje
hay kaa heyey ma cənda Pawl aŋga ndaw Rawma na, a zlurey maja aŋga
ma jəwa ta calalaw *.

Pawl fa mey ŋga ndəhay mahura hay ma sla yawa ŋga Jəwif hay

30 *Bay-ray ŋga sewje hay heyey, a wuɗey a səra fara fara *Jəwif hay a
wudmara Pawl na, maja me. Da ray ŋgene, pepərek e, ta’, a pəska Pawl,
a ləvtar a *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay leŋ a
ndəhay mahura hay ma sla yawa ŋga Jəwif hay tabiya ŋga kusam. Ta’, a
handərwa Pawl, a lacada fa mey ata.

23

1 Pawl ta’, a nəkfata ndəhay mahura hay ma sla yawa makustakaya kaa
heyey, a ləvtar: «Məlma aɗaw hay, yah na, ya səra daa mevel aɗaw sləra
masa yah ma ka ŋgada Gazlavay haa kasl tasana na, aŋga maaya.»
2 *Ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay feteɗe
daha mezəley *Ananiyas. A ləvtar a ndəhay malacatakaya da cakay Pawl
a ŋga sləŋgmar maarawa.
3 Ta’, Pawl a ləvar: «Gazlavay a kəɗka la, kah ndaw masa ta neneh cew!
Kah manjakaya ŋga kaya sariya anda mey ŋga *kwakwas ŋga Mawiz ma
ləvey, ama ka fa səpa kwakwas a daa ba maja ka fa ləvtar a ndəhay ŋga
kəɗmaya anda keɗe.»
4 Ndəhay da cakay a, a ləvmar: «Haya! Ka cəɗa *ndaw mahura da ray
ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay na, kwara?»

22:21 22.21 9.15 **22:22 22.22** 21.36 **22:25 22.25** 16.37 * **22:29 22.29** Ŋga sərdey banay ta ndaw Rawma manjar sariya ŋga key na, mewey ŋga Rawm a vəley cəveɗ ba. **23:1 23.1** 24.16 **23:2 23.2-3** Lev 19.15; Mt 23.27-28; Jaŋ 18.22-23

5 Pawl a mbəɗdatara, a ləvtar: «Məlma aɗaw hay, yah na, ya səra ara
ndaw mahura ba. Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey: “Ka
daa guzley mey maaya ba da ray bay ŋga ndəhay akah hay ba.”»
6 Pawl a səra da wuzlah ndəhay mahura hay ma sla yawa makustakaya
ha na, *Saduse hay daha, *Fariza hay daha. Maja ŋgene, aa guzley ta
gədaŋ fa mey ata, a ləvey: «Məlma aɗaw hay, yah ndaw Fariza, bəzey ŋga
ndaw Fariza. A kamaya sariya keɗe na, maja ya fa səkwa masləkɗawa ŋga
ndəhay daa meməcey.»
7 Aŋga ma ləvey la anda keɗe na, Fariza hay ta Saduse hay a, a zlamar
mekey yawa, ndəhay makustakaya heyey a wunkam cew.
8 Ndəhay Saduse hay a wulkam ndəhay maməctakaya a sləkɗamawa
daa meməcey daa ba. Asaya, a ləvam maslaŋ hay ŋga Bay Gazlavay da
vaɗ daa ba, kwa mesəfney hay wura wura daa ba may. Ama Fariza hay a
ləvam cek hay a ŋgene tabiya na, daha.
9 Ndəhay fa kam baazlam ta gədaŋ ta gədaŋ, ndəhay maa sərkada
kwakwas ŋga Mawiz masa Fariza hay, ta’, a sləkɗam, a kam mey ta gədaŋ,
a ləvam: «Ala ta hətam mebərey fa ndaw keɗe kwa nekəɗey daa ba.
Da maslaŋ ŋga Gazlavay da vaɗ ma sawa maa guzlar kwa, da daa ba,
mesəfney kwa.»
10 Yawa ha fa key ta gədaŋ ta gədaŋ. Bay-ray ŋga sewje hay heyey a
zlurey, a wulkey Jəwif hay a, a da pəwmara Pawl. Da ray ŋgene, a ləvtar
a sewje aŋga hay ŋga diyam, ŋga ŋgəlmərwa Pawl la da wuzlah ndəhay
a. Ta’, a handamara aa way ŋga sewje hay.
11 Dasi tavaɗ a ŋgene, Bay Mahura Yesu a wuzar vaw a Pawl, a ləvar:
«Ka da zlurey ba! Anda kah ma key sede da ray aɗaw da *Jeruzelem keɗe
na, si ka daw ka key sede da ray aɗaw daa berney ŋga *Rawm may.»

Jəwif hay a cəmdamara ɗay ata ŋga kəɗey Pawl vagay

12 Pepərek e, *Jəwif hay a kusam, a cəmdamara ɗay ata pal. A mbaɗam,
a ləvam a zəmam ɗaf ba, a sam yam ba, si ata ma kəɗmara Pawl vagay la
ɗagay.
13 Ndəhay a, ata a fəna ndəhay kwakwar məfaɗ.
14 Ta’, a diyam fa *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay, ta fa mahura hay ŋga Jəwif hay, a ləvmatar: «Ala ta mbaɗam
sem, tasana, ya zəmam ɗaf ba, ya sam yam ba, si ala ma kəɗmara Pawl
vagay la.
15 Wure keɗe, akwar ta ndəhay mahura hay ma sla yawa ŋga Jəwif hay
mekele, si ka sləram fa bay-ray ŋga sewje hay ŋga *Rawm ŋga handərwa
Pawl fa akwar. Ka ləvmar ka wuɗam amba ka cacəfɗamara saya, ka
nəkmara mey aŋga maaya maaya. Ama, ala na, ya da lacam aa cəveɗ,
amba ya kəɗmara vagay daa masa aŋga ta wuswa fa akwar daa ba araŋ.»
16 Masa ata maa guzlam ŋgene na, bəzey ŋga dam-mamaŋ ŋga Pawl a
ta cənda mey a sem. Ta’, a daw a mbəzey aa way ŋga sewje hay heyey, a
kadara mey a, a Pawl.
17 Pawl, ta’, a zəlwa ndaw pal da wuzlah mahura hay da ray sewje hay
a, a ləvar: «Handa gula keɗe fa bay-ray akwar, a da kadar mey daha.»
18 Ndaw kaa ta’, a handa gula keɗe fa bay-ray ata heyey, a wusam, a
ləvar: «Pawl, ndaw daa fərsəne heyey a zəlya, a ləvya ya handərwa gula
keɗe fa akah, mey aŋga daha ŋga kadakawa.»

23:5 23.5 Mab 22.27 **23:6 23.6** 26.5; 24.21; Fəl 3.5-6 **23:8 23.8** 4.1-2 **23:9 23.9** 25.25; Lk 23.4
23:11 23.11 18.9; 19.21; 27.24; 28.16, 23 **23:12 23.12** 9.23 **23:14 23.14-15** 25.3

19 *Bay-ray ŋga sewje hay kaa, a ŋgəla gula ha ta cakay. Ta', aa cəfɗa, a
ləvar: «Ka ləvey na, kwara?»
20 Gula kaa a mbəɗdara, a ləvar: «Jəwif hay ta cəmdamara ɗay ata cay
pal, amba aa cəfɗamaka mandaw ka handa Pawl fa ndəhay mahura hay
ma sla yawa ŋga Jəwif hay. A ləvam a wuɗam amba aa cəfɗamara maaya
maaya saya.
21 Ama ka da təɓa mey ata ba, maja ndəhay a fəna kwakwar məfaɗ fa
jəɗmara daa cəveɗ. Ata tabiya ta mbaɗam sem, a ləvam a zəmam ɗaf ba,
a sam yam ba, si ata ma kəɗmara Pawl la vagay ɗagay. Ata ta mbaɗam
sem, a kamara la. A səkwam kaa na, mey masa kah ma da mbəɗdatara.»
22 Da ray ŋgene, bay-ray ŋga sewje hay heyey a ləvar a gula ha: «Mey
masa kah ma kadiwa keɗe na, ka da wuzda kwa a ndaw ba.» Fa dəɓa ha,
ta', a ləvar ŋga daw.

Bay-ray ŋga sewje hay a slərda Pawl fa Guverner Fəlekes

23 Fa dəɓa ha, *bay-ray ŋga sewje hay heyey, ta', a zəlwa mahura ŋga
sewje hay cew, a ləvtar: «Kusam sewje hay temere cew, ta sewje hay masa
ma diyam ta pəles hay kwakwar maasala, leŋ sewje hay masa ta zəwet
hay temere cew. Akwar cəpa ɗiyam vaw, ŋga daw aa berney ŋga Sezere
ta ɓərey zlam-letek ŋga tavaɗ.
24 Asaya, səpam pəles hay ŋgada Pawl, amba a təpey, ka handamara ta
zazay fa Guverner Fəlekes.»
25 Ta', a wuzleley leeter, a ləvey:
26 «Ara yah Kəlawt Liziyas ma wuzlalakawa leeter keɗe, ŋgada akah,
bay aɗaw mahura, Guverner Fəlekes. Ya caka har.
27 Ya wuɗey yaa guzlka da ray ndaw keɗe. *Jəwif hay ma kərzamara, a
wuɗam ŋga kəɗmara vagay. Masa yah ma cənda la aŋga ndaw Rawma
na, ta', ya daw ta sewje hay, ya ləhdərwa dasi har ata.
28 Ya wuɗey ŋga səra a wudmara na, maja me. Anda keɗe, ta', ya
handa fa ndəhay ata hay mahura ma sla yawa ŋga Jəwif hay.
29 Ya nəka a wudmara na, da ray mey ŋga kwakwas ata gway. Aa ta
key mebərey təɗe kwa ŋga kəɗa vagay, kwa ŋga ndəkwda aa fərsəne na,
daa ba.
30 Ama ya cənda na, Jəwif hay ta cəmdamara ɗay ata cay ŋga kəɗmara
vagay. Ya slərdakawa fiyaw fiyaw keɗe na, maja. Ya ləvtar a ndəhay ma
wudmara na, ŋga diyam ŋga wudmara fa akah.
Keɗe ara mey aɗaw ŋgada akah.»

31 Ta', sewje hay, a ŋgəlmərwa Pawl anda bay-ray ata ma ləvtar. A
handamara dasi tavaɗ a ŋgene aa berney ŋga Antipatəris.
32 Pepərek e, sewje hay ma diyam ta salay, ta', a vəhmawa a way, a
mbəkdamata sewje hay ta pəles hay ŋga handamara Pawl a.
33 A wusam a Sezere heyey. Ta', a vəldamara leeter e a Guverner Fəlekes,
Pawl may, a mbəkdamərwa asi har aŋga.
34 Guverner kaa a jaŋga leeter e, ta', aa cəfɗa Pawl, a ləvar: «Kah na,
daa hwayak wura?» Pawl a mbəɗdara, a ləvar: «Yah, ndaw Silisi.»
35 Daa ŋgene, Fəlekes a ləvar: «Da ndəhay ma wudmaka ta samawa la
na, yaa cəfɗaka la da ray mey a.» Ta', a ləvtar a sewje hay ŋga jəɗmara
daa way meney mahura ŋga guverner masa Bay *Herawt ma ləma.

23:27 23.27 21.30-33; 22.25 **23:29 23.29** 18.14-15; 26.31; 28.18 **23:30 23.30** 24.5-8

24

Jəwif hay a wudmara Pawl saya da Sezere

1 Fa dəɓa ha ɗar zlam, *Ananiyas, *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka
kwakwas ŋga Gazlavay, a wusey a Sezere. Mahura hay ŋga *Jəwif hay
mekele mekele, leŋ ndaw mezəley Tertulus ma səra mewey ŋga Rawma
hay a diyam bama ta ata Ananiyas a. A wusam fa mey ŋga Guverner
Fəlekes a, amba a wudmara Pawl.
2 Ta', a zəlmərwa Pawl. Masa Pawl ma wuswa a cakay ata la na, Tertulus
a zlar ŋgaa guzlar da ray a, a guverner, a ləvey:
«Waa bay ala mahura Fəlekes, ala manjatakaya ta zazay fara fara maja
kah. Ka ta ɗiya hwayak aləkwa la amba cek tabiya da hwaɗ a, a daw
maaya maaya, maja kah ndaw ta leŋgesl maaya.
3 Ndəhay tabiya daa hwayak aləkwa fa təɓmara cek masa kah ma ka
tabiya, ala fa kamaka suse.
4 Ama ya wuɗey ya gərdaka ta mey hay ga ba. Da ray ŋgene, ya kaka
ambahw ŋga jəkey sləmay fa mey ala nekəɗey, maja kah ndaw maaya ma
səra dey-ceceh fa ndaw.
5 Ya nəkmara ndaw keɗe na, ndaw makəwkaya kalah, ara aŋga ma
handərwa meyey-mey a wuzlah ndəhay Jəwif hay da bəla tabiya. Aŋga
ndaw mahura ŋga ndəhay ma səpam cəveɗ membərzley masa ma zəlmata
*Nezeret hay.
6 Asaya, aŋga na, a wuɗey ŋga zləɓa *Way-mekey-kwakwas ŋga
Gazlavay. Ara maja ŋgene, ala ma kərzamərwa. [Ya wuɗam amba ya
kamar sariya anda *mewey ŋga Jəwif hay ma ləvey,
7 ama Liziyas, *bay-ray ŋga sewje hay ta', a sawa, a təɓa da har ala ta
gədaŋ.
8 Ta', Liziyas a, a ləvtar a ndəhay ma wudmara ha, ŋga samawa fa mey
akah keɗe.] Da ka cacəfɗa Pawl a na, ka səra la, ya wudmara na, da ray
mey fara fara.»
9 Jəwif hay feteɗe a ləvam: «Fara fara, mey masa Tertulus maa guzley
kaa na, ara aŋga.»

Pawl a kada mabara ŋga mey aŋga fa mey ŋga Fəlekes

10 Guverner Fəlekes kaa heyey a lar har, a ləvar a Pawl ŋgaa guzley.
Pawl, ta', a ləvey: «Ya səra, mevey ga ara kah ma ka sariya daa hwayak
keɗe. Anda keɗe, mevel aɗaw faa səmey ga, amba ya kada mabara ŋga
mey aɗaw fa mey akah.
11 Masa yah ma daw a *Jeruzelem ŋga ragadawa a Gazlavay na, a fəna
ɗar kuraw a ray a cew ba. Da kaa cəfɗa mey a na, ka hətfar la kəne.
12 Kwa ndaw ta hətfaya masa ala fa kam yawa ta ndaw daa *Way-mekey-
kwakwas ŋga Gazlavay na, daa ba. Asaya, ndaw ta hətfaya masa ya fa
həldata ndəhay ŋga yey mey daa way hay mewuzey mey ŋga Gazlavay,
kwa daa berney na, daa ba.
13 Ata ma wudmaya kaa na, ndaw da wuzlah ata ma gwa ma wuzdakawa
mey a, ara mey fara fara daha daw?
14 Ama ya wuzdakawa, yah na, ya fa ragadar a Gazlavay masa papaŋ
ŋga papa ala hay ma ragadamar. Ya ragadar na, ta mesəpey cəveɗ ŋga
Yesu. Ata na, a ləvam cəveɗ e ara cəveɗ ma mbərzley ndəhay. Ama ya
fa təɓa *kwakwas ŋga Mawiz tabiya, ta mey mawuzlalakaya daa ɗerewel
hay ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay tabiya may.

24:1 24.1 25.2 **24:5 24.5** 17.6 **24:6 24.6** 21.28, 30 **24:14 24.14** 9.2

15 Yah, ya pa leŋgesl aɗaw si a ray Gazlavay, ya təɓa mey ma ləvey a
da sləkɗadatərwa ndəhay maaya ta ndəhay maaya ba hay daa meməcey.
Kwa ndəhay a ma wudmaya keɗe na, fa pam leŋgesl a ray mey a may.
16 Da ray ŋgene, ya fa key sləra ta mevel pal amba mandaw mandaw
mevel aɗaw a njey maaya fa Gazlavay leŋ fa mey ŋga ndəhay.
17 «Masa yah ma mbəkda berney ŋga Jeruzelem mevey ga la na, ta', ya
vəhwa aa berney a, ya handatar dala ŋga jəney ndəhay masa-viya hay da
wuzlah səkway aɗaw hay *Jəwif hay ta ŋga key kwakwas a Gazlavay.
18 A hətfamaya daa Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay. Daa ŋgene, ya
fa ndəvda mekey kwakwas ŋga Gazlavay amba ya tərey ndaw mazləɓkaya
saba. Ndəhay da cakay aɗaw ga daa ba, ya fa key baazlam daa ba.
19 Ama Jəwif hay daa hwayak ŋga Azi ata feteɗe. Da ata ta mey da ray
aɗaw daha na, anja ara ata ha ma da wudmaya fa mey akah jak.
20 Da daa ba na, kaa cəfɗata ndəhay fa mey akah keɗe ŋga kadamakawa
mebərey masa yah ma ka ta pas masa ata ma kərzamaya, ma handamaya
fa mey ŋga ndəhay mahura hay ma sla yawa ŋga Jəwif hay taw.
21 Fara fara, fa mey ŋga ndəhay ma sla yawa na, ya ta lecey la, ya
ləvey: "Ya fa səkwa pas masa Gazlavay ma da sləkɗadatərwa ndəhay daa
meməcey." A wudmaya fa mey akwar kaa na, maja mey a keɗe daw?»
22 Fəlekes na, a səra mey da ray cəveɗ ŋga Yesu maaya maaya. A gəmey
ŋga ɗəsla sariya ha wure ŋgene ba, a ləvtar: «Ya da ɗəsla sariya akwar
na, si ta pas masa Liziyas, *bay-ray ŋga sewje hay heyey, ma sawa.» Ta', a
ləvtar ŋga diyam a way.
23 A ləvar a mahura ŋga sewje hay ma jəɗmara Pawl ŋga jəɗmara maaya
maaya daa fərsəne, ama a da sərdamara banay ba, ŋga vəlmatar cəveɗ a
jam aŋga hay ma samawa ŋga jənmara.

Pawl fa mey ŋga Fəlekes

24 Dar nekəɗey fa dəɓa ha, Fəlekes, ta', a samawa ta ŋgwas aŋga
Dərusil, dam *Jəwif. Ta', a slərey, a zəlmərwa Pawl, amba a cənda mey
da ray metəɓey-mey ŋga Yesu *Kəriste.
25 Pawl, ta', aa guzltar da ray menjey ma mbafar a Gazlavay, ta da ray
menjey ta mewey vaw fa cek hay saw, leŋ da ray sariya masa Gazlavay ma
da ka ta pas mendəvey ŋga bəla. Pawl fa wuzda mey a ŋgene na, Fəlekes
a zlurey, ta', a ləvey: «Wure keɗe, mey a mak ɗagay. Mbəkdaya. Pas masa
yah ma hətey har la na, ya zəlka la saya.»
26 Asaya a wulkey na, Pawl a vəlar dala la, da ray ŋgene, a zəla Pawl
dey weewe ŋga key maɗay.
27 Fa dəɓa ha mevey cew, guverner mekele a njey aa slam a ŋga Fəlekes,
mezəley ŋga ndaw aha na, Parsiyus Festus. Fəlekes na, a gəmey ŋga
pəskarawa Pawl daa fərsəne ba maja a wuɗey Jəwif hay aa səmam da
ray a.

25

Pawl fa mey ŋga Guverner Festus

1 Festus a wuswa aa hwayak ŋga *Jəwif hay ŋga key guverner feteɗe. Fa
dəɓa ha ɗar maakar, a sləkɗey daa berney ŋga Sezere, a daw a *Jeruzelem.

24:15 24.15 23.6; 26.8; Dan 12.2; Jaŋ 5.28-29 **24:16 24.16** 23.1; 1Kwr 4.4; 2Kwr 1.12; 2Tm 1.3 **24:17 24.17-19** 11.29-30; 21.17-28 **24:21 24.21** 23.6; 24.15 **24:22 24.22** 9.2 **24:23 24.23** 27.3; 28.16, 30 **24:27 24.27** 25.9

2 Da Jeruzelem e, *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay, ta mahura hay ŋga Jəwif hay a samawa fa vəɗa, a wudmara
Pawl saya. A kamar ambahw a Festus,
3 aa cəfɗamara ŋga vəltar cəveɗ amba a handatara Pawl a Jeruzelem e.
Aa cəfɗamara na, maja ta cəmdamara ɗay ata cay, amba a kəɗmara Pawl
vagay daa cəveɗ.
4 Ama Festus a mbəɗdatara, a ləvtar: «Pawl aa daa fərsəne daa berney
ŋga Sezere. Yah kwa ya vəhey la feteɗe daa ɗar hay a keɗe.
5 Maaya na, ya diyam bama ta mahura akwar hay a Sezere he. Da ndaw
a ta key cek maaya ba la na, a wudmara feteɗe.»
6 Festus a njawa ta ata da Jeruzelem e, a key ɗar daaŋgafaɗ, da daa ba
kuraw gway. Ta', a vəhwa aa berney ŋga Sezere. Pepərek e, a njey aa
slam mekey sariya, a ləvey ŋga handamərwa Pawl.
7 Masa ata ma wusdamərwa Pawl la na, Jəwif hay ma samawa da
Jeruzelem a zlərmar ray. A wudmara, a mbərzlafamar a ray, ta mey
hay maadakw a maadakw a hay ga. Ama ata ta ray ata, a gwamara ŋga
wuzdamara mey da ray mey hay a fara fara ba.
8 Pawl, ta', a kada mabara ŋga mey aŋga, a ləvey: «Ya ta key mebərey
da ray kwakwas ŋga Jəwif hay daa ba, ya ta zləɓa *Way-mekey-kwakwas
ŋga Gazlavay daa ba. Kwa *Sezere, bay mahura ŋga *Rawm na, yah ta
key mebərey fa vəɗa daa ba.»
9 Yaw, Festus a wuɗey aa səmdata Jəwif hay. Da ray ŋgene, aa cəfɗa
Pawl, a ləvar: «Ka təɓa ŋga daw a Jeruzelem daw? Feteɗe a da kamaka
sariya fa mey aɗaw da ray mey masa ata ma wudmaka maja keɗe.»
10 Pawl a mbəɗdara, a ləvar: «Wure keɗe, yah malacakaya daa slam
mekey sariya ŋga bay mahura ŋga Rawm. Da sariya a key ta cəveɗ e na,
anja maaya sariya aɗaw a, a key feɗe. Ya ta key mebərey fa Jəwif hay daa
ba. Kah ta ray kah, ka səra maaya maaya.
11 Da ya ta key mebərey la təɗe ŋga kəɗey vagay na, ŋgene, kəɗmaya,
ya təɓa ŋga məcey. Ama ata ma wudmaya keɗe na, ara membərzley. Da
ray ŋgene, ndaw ma da gwa ŋga vəldaya asi har ata daa ba. Anda keɗe,
yah na, yaa cəfɗey cəveɗ ŋga hendey sariya aɗaw fa Sezere, bay mahura
ŋga Rawm.»
12 Festus a slam yawa ta ndəhay aŋga hay. Fa dəɓa ha, ta', a ləvar a
Pawl: «Ka taa cəfɗey cəveɗ la ŋga daw fa mey ŋga Sezere, bay mahura
ŋga Rawm. Anda keɗe, ya vəlka cəveɗ, ka daw fa aŋga.»

Pawl fa mey ŋga Bay Agəripa

13 Ɗar nekəɗey fa dəɓa ha, Bay Agəripa ta dam-mamaha Berenis, a
diyam aa berney ŋga Sezere ŋga cey har a Festus.
14 A njam ɗar ga daa berney a. Da ray ŋgene, Festus ta', a kadara mey
da ray Pawl heyey a Bay Agəripa ha, a ləvar: «Ndaw feɗe daha, aa daa
fərsəne dəga fa Bay Fəlekes.
15 Masa yah da *Jeruzelem na, *bay-ray hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas
ŋga Gazlavay ta mahura hay ŋga *Jəwif hay, a wudmara fa yah, aa
cəfɗamaya ŋga ɗəsla sariya aŋga ha ŋga kəɗa vagay.
16 Ama ya ləvtar, kwakwas ŋga Rawma hay a ləvey na, ndəhay Rawma
hay a vəldamara ndaw masa ndəhay ma wudmara ŋga kəɗey vagay saw
saw ba. Si ndaw masa ata ma wudmara a sawa fa mey ŋga ndəhay ma

25:2 25.2 24.1 **25:3 25.3** 23.14-15 **25:7 25.7** 24.5-6, 13 **25:9 25.9** 24.27 **25:11 25.11-12** 25.21, 25; 28.19 **25:14 25.14** 24.27

wudmara ha, a cənda mey ata la ɗagay. Fa dəɓa ha, ndaw masa ata ma wudmara ha a kada mabara ŋga mey aŋga.
17 Ta', ya samawa feɗe ta Jəwif hay aha. Ya ta njey ga daa ba, pepərek e gway na, ta', ya daw aa slam ŋga sariya, ya ləvtar ŋga handamərwa ndaw aha.
18 Ndəhay ma wudmara ha, ta', a samawa. Ya wulkey na, a wudmara da ray aŋga ma key cek malamba hay. Ama, anja kəne ba.
19 Si ata ma kam yawa da ray kwakwas ata, ta da ray ndaw daha mezəley Yesu. Ndaw aha ta məcey sem, ama Pawl a ləvtar ta sləkɗawa sem daa meməcey, aŋga ta dey.
20 Ya səra ŋga ɗəsla mey a ba. Da ray ŋgene, ta', yaa cəfɗa Pawl, ya ləvar: "Ka təɓa ma daw a Jeruzelem amba a ɗəslmakawa sariya akah feteɗe daw?"
21 Ama Pawl a ləvya, a wuɗey a njey daa fərsəne, a səkwa sariya aŋga fa Bay Mahura *Sezere gway. Anda keɗe, ya ləvtar ŋga jəɗmara ɗagay, wara ya slərda fa Sezere he.»
22 Bay Agəripa a ləvar a Festus: «Yah may, ya wuɗey ya cənda mey ŋga ndaw aha.» Festus a mbəɗdara, a ləvar: «Mandaw na, ka cənda mey aŋga ha la.»
23 Taa pərek, Bay Agəripa ta Berenis a diyam ta ndəhay aŋga hay, fa həslmatar ray. A mbəzam aa slam mekey sariya ta bay-ray hay ŋga sewje hay, leŋ mahura hay daa berney a. Festus a ləvtar ŋga ŋgəlmərwa Pawl. Ta', a handamərwa Pawl a.
24 Festus a ləvey: «Waa, Bay mahura Agəripa, ta ndəhay tabiya masa feɗe, akwar fa hətmar ndaw keɗe, masa Jəwif hay tabiya ma wudmara fa yah. A wudmara da Jeruzelem, ta', a samawa a wudmara feɗe may. Ata tabiya a ləvmaya ta gədaŋ, ya da mbəkda ba, si ya kəɗa vagay.
25 Ama ŋga yah na, yah ta hətey mebərey fa vəɗa masa təɗe ŋga kəɗa vagay na, daa ba. Yaw, maja aŋga ta ray aŋga, taa cəfɗey cəveɗ la amba bay mahura ŋga *Rawm a ɗəslra sariya ha na, ya wulkey maaya ya slərdara feteɗe.
26 Ama ya səra mey masa yah ma da wuzlalar a bay mahura ŋga Rawm aha da ray sariya ha ba. Ara maja ŋgene, yah ma handərwa fa mey akwar, teeseɗ na, fa mey akah ɗagay, Bay Agəripa. Cacəfɗa, amba ya səra cek masa yah ma da wuzleley da ray a, a bay mahura ŋga Rawm.
27 Daa mewulkey aɗaw, da ya slərda ndaw fa bay mahura ŋga Rawm ŋga ɗəslra sariya da ray a, ama ya ta wuzdara mey masa ata ma wudmara maja daa ba na, ŋgene, a cəney ba.»

26

Pawl a kadara mabara ŋga mey aŋga a Agəripa

1 Bay Agəripa a ləvar a Pawl: «Ya vəlka cəveɗ ŋga kada mabara ŋga mey akah.» Pawl, ta', a baŋgaɗa har aŋga, a zlar ŋga kada mabara ŋga mey aŋga, a ləvey:
2 «Waa Bay Agəripa, tasana yah faa səmey ga, ŋga kada mabara ŋga mey aɗaw fa mey akah, da ray mey masa *Jəwif hay ma wudmaya tabiya,
3 maja kah na, ka səra mey da ray kwakwas ŋga Jəwif hay maaya maaya. Asaya, ka səra mey hay masa Jəwif hay ma kam yawa da ray a. Da ray ŋgene, jəkfaya sləmay ta dək-vaw cey.

25:18 25.18-20 18.14-15 **25:22 25.22-23** Lk 21.12; 23.8 **26:1 26.1** 9.15

4 «Yaw, Jəwif hay tabiya a sərmara menjey aɗaw dəga daa zariya aɗaw
haa wure keɗe. A sərmara, menjey aɗaw da wuzlah ndəhay aɗaw hay, ta
da *Jeruzelem.
5 Jəwif hay a keɗe, a sərmaya dəga zleezle. Da a wuɗam na, a gwamara
ma kam sede da ray aɗaw. A sərmara daa menjey aɗaw na, ya ta səpa
*kwakwas ŋga Mawiz la ta gədaŋ aɗaw ndav maja yah ndaw Fariza.
*Fariza hay na, ara ndəhay Jəwif hay ma səpam kwakwas ŋga Mawiz ta
gədaŋ ata cəpa, ma fəna ndəhay mekele hay.
6 Wure keɗe, fa kamaya sariya na, maja yah ma pa leŋgesl aɗaw a ray
cek masa Gazlavay ma ləvtar a papaŋ ŋga papa ala hay zleezle a katara la
heyey.
7 Cek masa Gazlavay ma ləvtar a da katara ha na, səkway ala hay kuraw
a ray a cew tabiya fa pam leŋgesl a ray a, a wuɗam ŋga hətmar. Da
ray ŋgene, taa vaɗ, taa pas, ata fa ragadamar a Bay Gazlavay. Waa Bay
Agəripa, Jəwif hay a, a wudmaya na, maja.
8 Akwar Jəwif hay, Gazlavay a sləkɗadatərwa ndəhay daa meməcey la,
kaa ka təɓmara mey a ba na, maja me?
9 «Zleezle yah ta ray aɗaw, ya ta wulkey la, maaya na, si ya səpey wewer
mekele mekele amba ya nəsa mezəley ŋga Yesu, ndaw *Nezeret.
10 Keɗe ara cek masa yah ma ka da Jeruzelem. *Bay-ray hay ŋga ndəhay
ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ta vəlmaya cəveɗ la ŋga kərzey ndəhay ga
ma təɓa mey ŋga Yesu, ta', ya ndəkwdata aa fərsəne. Masa ata fa kamatar
sariya ŋga kəɗmata vagay na, ya ləvey maaya.
11 Ya daw ya sərdata banay dey weewe daa way hay mewuzey mey ŋga
Gazlavay tabiya. Ya təktar ɗay ŋga rəsmara Yesu. Mevel ta caya la a ray
ata kwa ara mey ba. Da ray ŋgene, ya ta daw la ya səptərwa kwa daa
hwayak ŋga ndəhay Jəwif hay ba hay, ya sərdatərwa banay.»

Pawl a kada pas masa aŋga ma təɓa Yesu (SNM 9.1-19; 22.6-16)

12 «Ara maja ŋgene, yah ma daw aa berney ŋga Damas. Ara *bay-ray
hay ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ma slərdamaya. Ya daw na,
ta leeter da har masa ata ma wuzlalamara ŋga vəlya cəveɗ ŋga kərzawa
ndəhay.
13 Yaw, Bay Agəripa, ta wuzlah-pas ya fa daw daa cəveɗ, ya hətar slam
ma waɗawa a ray aɗaw. A waɗawa da gazlavay da vaɗ, ama a fəna
meweɗey ŋga pas. A weɗey da ray aɗaw, ta ndəhay dasi aɗaw.
14 Ala tabiya ya təɗam a hwayak. Yah na, ta', ya cəney ɗay ŋga ndaw
maa guzlya ta mey *Hebəre, a ləvya: "*Sawl, Sawl, ka sərdaya banay anda
keɗe na, maja me? Kah fa nəsa ray akah anda sla ma mbəzley zlanday
ŋga mecəkwer aŋga."
15 Ta', yaa cəfɗa, ya ləvar: "Bay Mahura, kah na wa?" Bay Mahura a
mbəɗdiwa, a ləvya: "Ara yah, Yesu ndaw masa kah ma sərda banay.
16 Ama sləkɗey, lecey ta lecey. Ya wuzka vaw keɗe na, maja ya ta walaka
sem amba ka tərey ndaw ma ka sləra aɗaw. Ka da key sede da ray aɗaw,
ka ləvtar a ndəhay mey da ray kah ma hətya tasana keɗe. Asaya, ka da
kadatara cek masa yah ma da wuzdakawa.
17 Ya slərdaka fa *Jəwif hay, leŋ fa ndəhay daa səkway hay mekele. Kwa
da a kamaka cek maaya ba na, ya ləhdaka la dasi har ata.

26:4 26.4 Gal 1.14 **26:5 26.5** 23.6 **26:6 26.6-8** 23.6; 24.15; 28.20 **26:9 26.9-11** 8.3 **26:12 26.12-18** 9.1-22; 22.5-16

18 Ya slərdaka fa ata na, amba ka wurtara leŋgesl ata, amba ka
badatərwa daa ləvaŋ ŋgadaa slam-meweɗey. Ya slərdaka fa ata, amba ka
badatərwa dasi har ŋga *Sataŋ bay-malula, a mbəɗmawa dey ŋgada fa
Gazlavay. Da ata ma pamaya la ŋga ndaw ata fara fara na, ya mbəkdatara
mebərey ata la, asaya a hətam slam-menjey la da wuzlah ndəhay ŋga
Gazlavay.”»

Pawl aa guzley da ray sləra aŋga

19 Pawl a ləvey saya: «Waa Bay Agəripa, dəga mezley ta pas masa Bay
Mahura ma wuzya vaw da vaɗ ŋgene na, ya fa pey leŋgesl a ray a, ya fa
ka cek aha anda aa ma wuzdiwa.
20 Anda keɗe, ya zlar ŋga wuzey mey ŋgeeme na, a ndəhay daa berney
ŋga Damas, fa dəɓa ha, ya wuzdatara mey a, a ndəhay da *Jeruzelem,
a ndəhay da *Jude tabiya, leŋ a ndəhay *Jəwif hay ba hay daa hwayak
mekele mekele may. Ya ləvtar: “Si ka mbəɗdamara menjey akwar,
mbəɗam dey fa Gazlavay, səpmara ta mevel pal. Kam sləra maaya fa mey
ŋga Gazlavay ŋga wuzdərwa na, akwar ta mbəɗdamara menjey akwar
sem.”
21 Ara maja ŋgene, Jəwif hay ma kərzamiwa daa *Way-mekey-kwakwas
ŋga Gazlavay, a wuɗam ŋga kəɗmaya vagay.
22 Ama haa kasl tasana keɗe, Gazlavay fa jənya. Maja ŋgene, wure keɗe
yah malacakaya fa mey akwar, ya fa wuzda mey ŋga Gazlavay fa mey
ŋga ndəhay tabiya, kwa a mahura hay, kwa a ndəhay wura wura cəpa.
Ya wuzey na, si mey ŋga *Mawiz ta mey ŋga ndəhay ma təla mey ŋga
Gazlavay maa guzlam da ray cek ma da key. A ləvam
23 *Kəriste a sərey banay la. Aŋga, ara ndaw ŋgeeme da wuzlah ndəhay
maməctakaya ma da sləkɗamawa daa meməcey. Maja masləkɗawa aŋga
daa meməcey a na, a wuzdatara meweɗey ŋga Gazlavay a Jəwif hay ta a
ndəhay daa səkway hay mekele tabiya.»

Pawl a ləvar a Bay Agəripa ŋga təɓa mey ŋga Yesu

24 Masa Pawl fa kada mabara ŋga mey aŋga anda keɗe na, ta’, Festus a
kar mey ta gədaŋ, a ləvar: «Pawl, ray akah ta mbəɗey sem, mesərey cek
akah kalah ŋgene, ta nəskawa leŋgesl sem.»
25 Pawl a mbəɗdara, a ləvar: «Waa bay mahura, leŋgesl aɗaw, ta nəsey
daa ba. Mey masa yah ma kada keɗe na, ara mey saw ba, ama ara mey
fara fara.
26 Bay Agəripa na, a səra mey a keɗe. Ya gwa ŋgaa guzlar ta mandərzay
daa dey ba, maja ya wulkey a səra mey da ray cek hay a tabiya, maja cek
hay a maɓadakaya daa ba, fa key fa dey ŋga ndəhay tabiya.
27 Waa Bay Agəripa, ka təɓa mey ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay,
ba diya? Yah na, ya səra, ka fa təɓa mey ata.»
28 Ta’, Agəripa a mbəɗdara, a ləvar: «Ka wulkey ka gwa ŋga tərdaya
ndaw ŋga Yesu wure wure keɗe la gway daw?»
29 Pawl a mbəɗdara, a ləvar: «Yah fa dərey daŋgay a Gazlavay, amba
kwa wure keɗe, kwa ŋgada fa mey, kah ta ndəhay ma cəndamara mey
aɗaw tasana keɗe tabiya, ka təram anda yah, ama a da jəwmakwar ta
calalaw keɗe ba may tarah.»
30 Fa dəɓa ha, Bay Agəripa, ta Guverner Festus, ta Berenis heyey leŋ
ndəhay tabiya da cakay ata, a sləkɗam, a diyam.

26:18 26.18 Ef 2.2; 5.8-14; Kwa 1.13 **26:20 26.20** 9.20, 28-29; Lk 3.8 **26:23 26.23** 3.15; Iz 49.6; Lk 24.46-47; 1Kwr 15.20 **26:26 26.26** Jaŋ 18.20 **26:28 26.28** 11.26

31 Masa ata ma ŋgəcham la nekəɗey na, aa guzlam da wuzlah ata,
a ləvam: «Ndaw keɗe ta key mebərey təɗe ŋga kəɗey vagay ta ŋga
ndəkwey aŋga aa fərsəne na, daa ba.»
32 Fa dəɓa ha, Agəripa a ləvar a Festus: «Ya gwakwa ya mbəkdakwa
ndaw keɗe, ama a key saba maja aŋga taa cəfɗey cəveɗ sem ŋga daw fa
*Sezere, bay mahura da *Rawm.»

27

A slərdamara Pawl aa berney ŋga Rawm

1 Masa ta slam yawa cay amba ya diyam * aa hwayak ŋga Itali ta
kwambiwal na, ta', a vəldamata ata Pawl, ta daŋgay hay siya a har ndaw
mezəley Juliyus, mahura ŋga sewje hay. Aŋga mahura da wuzlah sewje
hay ŋga Rawm, masa ata ma zəlmata «Sewje hay ŋga Bay Agustus.»
2 Ta', ya ndəkwam aa kwambiwal ma sawa daa berney ŋga Adəramit.
Kwambiwal a, a daw ŋgadaa slam-mepey-salay mekele mekele ta dey
bəlay ŋga hwayak ŋga Azi. Ta', ya diyam. Ala bama ta ata ndaw
daha mezəley Aristarke, ndaw Masadəwan daa berney ŋga Tesalawnik.
3 Pepərek e, ya wusam aa berney ŋga Sidaŋw. Juliyus, a sərfar dey-ceceh
a Pawl, ta', a vəlar cəveɗ ŋga pey salay ŋga daw aa berney a ŋga nəktərwa
jam aŋga hay, amba a jənmara.
4 Fa dəɓa ha, ya təpam aa kwambiwal saya. Ya gwamara ŋga diyam dər
e ba, maja memeɗ fa kawa a ray ala. Ta', ya diyam ta cakay hwayak da
wuzlah bəlay mezəley Sipəre masa memeɗ fa key ga daa ba.
5 Ya təŋgam a dey bəlay gweegwe ta hwayak ŋga Silisi leŋ hwayak ŋga
Pamfili, ta', ya wusam a Mira daa hwayak ŋga Lisi.
6 Feteɗe, mahura ŋga sewje hay heyey a səpey kwambiwal mekele.
A hətndar kwambiwal ma sawa daa berney ŋga Alekzandəri ma daw
ŋgadaa hwayak ŋga Itali. Ta', a təpdandar aa kwambiwal a.
7 Ɗar ga, ala fa diyam nekəɗey, nekəɗey. Ya wusam gweegwe ta berney
ŋga Kənit na, banay daha ga ŋga daw maja memeɗ faa bərey. Memeɗ
e a təkndar ŋga daw fa mey, ta', ya slapalam ta fa slam da wuzlah bəlay
mezəley Salmawne, ŋga wusey a dey laŋgar ŋga hwayak da wuzlah bəlay
mezəley Kəret, dey masa memeɗ daa ba.
8 Ya diyam ta banay taa kwakway ŋga hwayak a, ya wusam aa slam
da Kəret mezəley Slam-mepey-salay Maaya, masa gweegwe ta berney ŋga
Laze.
9 Daa madaw ala ha na, ya ta kam ɗar ga sem. Ndəhay ta kamara
*daliyam ŋga mbəkey mebərey sem. Anda meləvey, piya † gweegwe a
wuswa, madaw ta kwambiwal a key saba maja bərgadaŋ fa key. Maja
ŋgene, Pawl a ləvey:
10 «Waa jam aɗaw hay, ya səra madaw aləkwa keɗe a kandakwar banay
ga la. Kwambiwal ta cek hay da hwaɗ a, a da ndəkwam asi yam, a daa
zəɗam. Ma daa zəɗam na, cek hay a daada ba, ama kwa aləkwa ray
aləkwa may.»

26:31 26.31 23.29 **26:32 26.32** 25.11-12 * **27:1 27.1** ya diyam: Luk, ndaw ma wuzlala mey hay keɗe, a ləvey "ya diyam" na, maja ta cəmam la ta ata Pawl saya, a diyam bama haa a Rawm. **27:1 27.1** 25.12 **27:2 27.2** 19.29 **27:3 27.3** 24.23; 28.2 † **27:9 27.9** piya: Daa hwayak hay a feteɗe, piya a key ta kiya masa kalaŋ daa hwayak ŋga ndəhay Mafaw hay. Anda meləvey, piya feteɗe a key ta kiya mesəfeɗ haa kasl kiya ma daw a ley. Anda keɗe, maja ta piya ha na, madaw taa bəlay ta kiya ha maaya ba, maja bərgadaŋ fa key kalah. **27:9 27.9-10** 2Kwr 11.26

11 Mahura ŋga sewje hay heyey a cənda mey ŋga Pawl ba, ama a cəney
na, mey ŋga ndaw ma hwada kwambiwal ta bay ŋga kwambiwal a gway.
12 Slam-mepey-salay feteɗe na, aŋga maaya ŋga lecey kwambiwal a
hwaɗ a ta piya ba. Daa ŋgene har-gədaŋ ŋga ndəhay a, a wuɗam ŋga
diyam. Da a gwamara ma wusam na, a wuɗam a diyam aa slam-mepey-
salay daa berney ŋga Fenikis, amba a njam feteɗe ta piya ha. Berney ŋga
Fenikis na, aa daa hwayak ŋga Kəret da wuzlah bəlay heyey. Slam-mepey-
salay da Fenikis ha na, aa ta har-gula ŋga ndaw ma nəkey dey ŋgada
mey-aŋgwa leŋ ta har-zəmay ŋga ndaw ma nəkey dey ŋgada wurza.

Bərgadaŋ a key da ray bəlay

13 Fa dəɓa ha, memeɗ ta dey ŋga Məzam a kawa nekəɗey. A wulkam a
hətam cəveɗ la ŋga wusey a Fenikis anda ata ma wuɗam. Da ray ŋgene, a
ɗaɗamərwa ɓərey mandandal a ma lacada kwambiwal, a pamara a hwaɗ
a. Ta', a diyam ta mey kwakway ŋga hwayak ŋga Kəret.
14 Ama fa dəɓa ha nekəɗey bərgadaŋ ta', a kawa. Bərgadaŋ a na, a
zəlmara Erakilaŋw ‡, a sawa taa aŋgwa ŋga Kəret.
15 A fəna kwambiwal ta gədaŋ. Ya gwamara ŋga handamara kwambiwal
a dər e saba. Mbak! ya mbəkdamara, memeɗ e ŋga handa.
16 Fa dəɓa ha, ya diyam ta dəɓa hwayak mekele mecəhe da wuzlah bəlay
mezəley Kwada. Hwayak a, a təka memeɗ nekəɗey ma da sawa ŋgada ray
ala. Feteɗe, ya baŋgaɗamərwa kwambiwal mecəhe § ŋgadaa kwambiwal
mahura maja kwambiwal mecəhe a daa zəɗey, ama aa ta banay ga maja
memeɗ e kalah.
17 Masa ndəhay ma hwada kwambiwal a ma pamara kwambiwal mecəhe
heyey la aa kwambiwal mahura na, ta', a təkɗam laza fa kwambiwal
mahura heyey. Asaya, ta', a kəzlam cek aa bəlay ŋga təka kwambiwal
ŋga daw a rav-zazay ŋga hwayak ŋga Libi maja a zluram da a wusam
haa a rav-zazay a na, a da slənam aa mawurɓay. Fa dəɓa ha, mbak! a
mbəkdamara kwambiwal a amba memeɗ a handa aa wuzlah bəlay.
18 Memeɗ e, fa key, fa key ta gədaŋ cəŋga. Anda keɗe, pepərek e, a
kəzlamata cek hay ŋga filaw masa daa kwambiwal a aa bəlay.
19 Pepərek e mekele, memeɗ e fa key cəŋga. Cek hay masa maadakw
a maadakw a fa kwambiwal a na, ndəhay ma hwada a cəkwmata, a
hazakadamata aa bəlay ta har ata.
20 Dar ga, ya hətmar pas ba, ya hətmatar wurzla hay ba, maja bərgadaŋ
a. Fa key ta gədaŋ, ta gədaŋ haa ya wulkam ya ləham la na, daa ba.
21 Menjey ga, ndəhay daa kwambiwal a ta zəmam cek daa ba. Pawl ta',
a lecey fa mey ata tabiya, a ləvtar: «Haya, jam aɗaw hay, anja da akwar
ma təɓmara mey aɗaw la na, ya ta sləkɗakurwa daa hwayak ŋga Kəret
daa ba. Da aləkwa ma sləkɗakurwa da Kəret e daa ba na, anja cek aləkwa
hay keɗe fa da nəsam daa ba, fa daa zəɗam daa ba.
22 Ama wure keɗe, ya fa ləvkwar, kərzamara mevel, kwa ndaw pal dasi
aləkwa fa daa zəɗey daa ba, si kwambiwal ma daa zəɗey gway.
23 Dasi tavaɗ keɗe, Gazlavay, ndaw masa ma walaya, masa yah ma
ragadar, ta slərwa maslaŋ aŋga la da vaɗ fa yah.
24 A ləvya: "Pawl, ka da zlurey ba, fara fara si ka wusey, ka lecey fa mey
ŋga Bay *Sezere da *Rawm ŋga kaka sariya. Gazlavay a ləhdata ndəhay

‡ **27:14 27.14** Erakilaŋw: Ara memeɗ ma kawa taa walaŋ ŋga dey aŋgwa leŋ ŋga dey ŋga Pəlta. Ara bərgadaŋ mahura, a nəsey cek hay ga. § **27:16 27.16** kwambiwal mecəhe: Ara kwambiwal ŋga ləhdata ndəhay da masa kwambiwal mahura ta nəsey sem da wuzlah bəlay. **27:18 27.18** Jaw 1.5

tabiya daa kwambiwal keɗe la, aa zəɗam daa ba maja maaya aŋga aa da ray akah.”
25 Da ray ŋgene, jam aɗaw hay, kərzamara mevel, ka da zluram ba, maja ya səra Gazlavay a ka la fara fara anda aŋga ma ləvya.
26 Ama si kwambiwal a lecey a ray hwiyak da wuzlah bəlay la ɗagay.»

27 Dar kuraw a ray a məfaɗ, memeɗ e fa dəkdandar daa bəlay ŋga Mediterene cəŋga. Ta wuzlah-tavaɗ, ndəhay ma hwada kwambiwal a wulkam na, ala gweegwe ya wusam a ray-ɗəgar.
28 Ata a padamərwa salay ta ɓərey majəwkaya fa kwambiwal a, amba a wamara yam a. A hətfamar yam a seleleŋ, a key meeter kwakwar maakar a ray a maasala. A diyam fa mey nekəɗey, a wamara yam saya, a hətfamar yam a seleleŋ, a key meeter kwakwar cew a ray a daaŋgafaɗ.
29 A zluram maja memeɗ a da handa kwambiwal fa aŋgwa. Da ray ŋgene, a padamatərwa salay ta ɓərey hay məfaɗ mandandal a mandandal a ma lacada kwambiwal fa dəɓa ŋga kwambiwal a. A səkwam slam ŋga wurey, ama slam a wurfatar gweegwe ba.
30 Ndəhay ma hwada kwambiwal a, a wuɗam ma bamawa da hwaɗ a amba a ləham. Ta’, a padamərwa salay ta kwambiwal mecəhe heyey aa yam. A kam anda a da padamatərwa salay ta ɓərey mandandal a mandandal a ma lacada kwambiwal fa mey ŋga kwambiwal mahura.
31 Ama Pawl a ləvtar a sewje hay, ta ŋgada mahura ata: «Da ndəhay ma hwada kwambiwal a, a njam a hwaɗ a ba na, akwar fa da gwamara ŋga ləhey daa bəlay a daa ba.»
32 Sewje hay heyey ta’, a ɗəslmara laza ma kərza kwambiwal mecəhe, a mbəkdamara aa yam, a daw.

33 Gweegwe slam a wurey na, ta’, Pawl a zəlta ndəhay tabiya ŋga zəmey ɗaf, a ləvtar: «Akwar ta ɓəsmara banay la ɗar kuraw a ray a məfaɗ, akwar ta zəmam kwa meeme daa ba.
34 Maaya na, ya zəmkwa ɗaf ŋga hətey gədaŋ ŋga ləhey. Kwa eŋgwec pal fa ray ŋga ndaw da wuzlah akwar fa daa zəɗey daa ba.»
35 Masa aŋga ma ləvey la anda keɗe na, leŋ! a ley peŋ, a kar suse a Gazlavay fa mey ata tabiya, ta’, a həɓey, a zəmey.
36 Da ray ŋgene, ata tabiya a kərzamara mevel. Fa dəɓa ha, a zəmam peŋ e may.
37 Ala daa kwambiwal a tabiya a key temere cew ta kwakwar maasala a ray a maakwaw.
38 Masa ata ma rəham la na, ta’, a kəzlamara cek anda daw daa kwambiwal a aa yam, maja a wuɗam kwambiwal a, a key dadakw ba.

Vaŋgwala ŋga yam a həɓa kwambiwal

39 Fa dəɓa ha slam ma wurey la na, ndəhay ma hwada kwambiwal a hətmar hwiyak, ama a sərmara slam aha ba. Daa slam aha, a hətmar slam masa maaya ŋga lecey kwambiwal da ray-ɗəgar, mawurɓay da hwaɗ a. Da a gwamara na, anja a wuɗam ŋga handamara kwambiwal feteɗe, a wuɗam a mbəkdamara feteɗe.
40 Da ray ŋgene, ta’, a ɗəslmara laza ŋga ɓərey məfaɗ mandandal a mandandal a heyey, a mbəkdamata aa yam. Ta’, a pəskamata laza hay masa ma jəwa hwadam ma hwada kwambiwal. Ta’, a baŋgaɗamara zana fa mey ŋga kwambiwal amba memeɗ a handa a rav-zazay.

27:24 27.24 9.15 **27:26 27.26** 28.1 **27:34 27.34** Lk 12.7 **27:35 27.35** Lk 22.19

41 Ama kwambiwal kaa a daw, a hətfey slam, yam da hwaɗ a ga daa ba,
deŋ! a lecey aa mawurɓay daa yam a, mey a, caca'! aa mawurɓay a, kwa
a wusey ba səlak. Vaŋgwala ŋga yam a sawa a həɓa hwadam fa dəɓa.
42 Maja ŋgene, sewje hay a wuɗam a kəɗmata ndəhay daŋgay hay vagay
maja a zluram ndəhay a, a daa ndavam, a da ləham.
43 Ama mahura ŋga sewje hay a wuɗey ma ləhda Pawl, ta', a təkta siya
hay ŋga kəɗmata ndəhay daŋgay hay a. A ləvtar a ndəhay ma sərmara
mendendevey ŋga jəvam teeseɗ aa yam a, amba a wusam kasl a rav-zazay.
44 Siya hay, a ləhmawa na, a kərzam har ta hwadam hay ŋga kwambiwal
mahəɓkaya. Anda keɗe, ala tabiya ma ləhmawa sem a palah, kwa cek ma
kandar daa ba səlak.

28

Pawl aŋga daa hwayak da wuzlah bəlay mezəley Malta

1 Fa dəɓa ha, masa ala ma ləham la aa hwayak da wuzlah bəlay a na, ya
cəndamara a ləvam hwayak a mezəley Malta.
2 Ndəhay feteɗe ta təɓmandar la maaya maaya ta meesəmey. Var fa
pey, memeɗ daha. Maja ŋgene, ndəhay a, a gəɗmandar awaw mahura, a
ŋgəlmandar a cakay awaw a.
3 Pawl ta', a həlwa sasam, a pa fa awaw a, anja kucesl daa sasam a daha.
Awaw a car a zezekw e, a bawa, a za Pawl fa har, aa sləpet e fa har a.
4 Ndəhay daa hwayak a, a hətmar zezekw kaa masləptakaya fa har aŋga,
a ləvam da wuzlah ata: «Fara fara ndaw keɗe, ara ndaw ma kəɗa ray ŋga
ndaw. Kwa ta ləhwa sem daa bəlay na, kuley aləkwa masa ma mbəɗtar
ray a ndəhay na, ta hufar sem a ray, ta vəlar cəveɗ ŋga njey ta dey daa
ba.»
5 Ama Pawl, ta', a kuca har, a kəzla zezekw e aa awaw. Kwa ta cənda
mecey ŋga zezekw e daa ba səlak.
6 Ndəhay fa nəkmara, a wulkam, a ləvam: «Har aŋga a da həsley, da daa
ba, aŋga ray aŋga a da məcey wure ŋgene.» Ama a njam ga, a nəkmara
kwa cek ta kar a Pawl daa ba. Da ray ŋgene, a hətam mewulkey mekele
saya, aa guzlam da ray a, a ləvam: «Aŋga na, ara kuley ma tərey ŋga
ndaw.»
7 Bay ŋga hwayak a, mezəley Pubəliyus. Way aŋga ta ley aŋga hay aa
gweegwe ta slam masa ala ma pam salay. Aŋga ta təɓndar la a way aŋga
ta meesəmey. Ya njam da way aŋga ha ɗar maakar.
8 Papaŋ ŋga Pubəliyus a, aa manakaya, aa gwa ba, awaw fa vaw, fa
kuhwey zay mambaz mambaz. Pawl ta', a daw fa vəɗa, a dərey daŋgay a
Gazlavay, a par har a ray, ta', a mbəlda.
9 Fa dəɓa ha, masa-macay hay mekele mekele tabiya daa hwayak a, a
samawa fa Pawl, ta', Pawl a mbəldata.
10-11 Ndəhay daa hwayak ŋga Malta ha, a vəlmandar cek hay mekele
mekele ŋga həslmandar ray. Ya kam kiya maakar daa hwayak a. Masa ala
fa da mbəzam aa kwambiwal amba ya diyam na, ta', a vəlmandar cek hay
tabiya ŋga jənndar daa madaw ala ŋgada *Rawm saya.

Pawl a wusey a Rawm

27:41 27.41 27.22 **28:2 28.2** 2Kwr 11.27 **28:5 28.5** Mk 16.18; Lk 10.19 **28:6 28.6** 14.11

Ya diyam ta kwambiwal ma sawa daa berney ŋga Alekzandəri. Kwambiwal a ta njey la ta piya daa hwayak ŋga Malta ha. A zəlmara kwambiwal a «Kuley Mawusa hay *.»
12 Ya təŋgam ta kwambiwal a, ya wusam aa berney ŋga Sirakuz, ya njam feteɗe ɗar maakar.
13 Ta', ya sləkɗam da Sirakuz a ta kwambiwal a, ya diyam ta mey-bəlay, ya wusam aa berney ŋga Reziyaw. Pepərek e, memeɗ ta dey ŋga Məzam a zlar ŋga kawa, ta', ya diyam. Fa dəɓa ha ɗar cew ya wusam aa berney ŋga Puzawl, ya pam salay.
14 Daa berney a, ya hətfam məlmaŋ hay daa *mecəmey-ray ŋga Yesu. A zəlmandar amba ya njam ta ata luma pal. Ara anda keɗe, ala ma diyam ŋgada *Rawm.
15 Yaw, məlmaŋ hay daa mecəmey-ray ŋga Yesu daa berney ŋga Rawm a cəndamara mey da ray ala. Masa ata ma cəndamara na, ta', a samawa a cadamandar ray daa cəveɗ ma daw a Rawm a. Siya hay a samawa a cadamandar ray daa luma ŋga Apiyus. Mekele hay a samawa a cadamandar ray da slala mezəley Way-Maakar-Mezəmey-Cek. Masa Pawl ma hətatar na, a kar suse a Gazlavay, mevel aŋga a dəkey, a hətey gədaŋ.
16 Masa ala ma wusam a Rawm la na, sewje mahura feteɗe a vəlar cəveɗ a Pawl ŋga njey daa way daha taava aŋga, ama sewje pal fa jəɗa daa way a.

Pawl fa mey ŋga Jəwif hay da Rawm

17 Fa dəɓa ha ɗar maakar, Pawl a zəltərwa mahura hay ŋga *Jəwif hay da *Rawm a way aŋga. A kusta, a ləvtar: «Məlma aɗaw hay, ya səra ya ta key cek maaya ba ŋgada ndəhay aləkwa hay na, daa ba, kwa ya ta nəsa kwakwas ŋga papaŋ ŋga papa aləkwa hay na, daa ba may, ama ta kərzamiwa la da *Jeruzelem, a vəldamaya a har Rawma hay.
18 Ata ta cacəfɗamaya la da ray cek masa yah ma ka. Fa dəɓa ha, ta wuɗam la ŋga mbəkdamaya maja ta hətam mebərey masa təɗe ŋga kəɗya vagay na, daa ba.
19 Ama Jəwif hay ta təɓmara ŋga mbəkdamaya daa ba, da ray ŋgene, dabaray aɗaw mekele daa ba, si ya ləvtar ŋga handamərwa sariya aɗaw fa bay mahura ŋga Rawm. Ama ya ta sawa ŋga wudey səkway aɗaw hay na, daa ba.
20 Ehe, yah ma zəlkurwa na, maja keɗe, amba ya hətkwar, yaa guzlkwar. A jəwmaya ta calalaw keɗe na, maja yah ma pa leŋgesl aɗaw a ray ndaw masa aləkwa Jəwif hay ma səkwakwa.»
21 Jəwif hay a mbəɗdamara, a ləvmar: «Ala ta hətam leeter fa Jəwif hay masa daa hwayak ŋga *Jude da ray akah daa ba. Asaya, kwa ndaw pal da wuzlah məlma ala hay ma samawa daa hwayak a ta handandar mey maaya ba da ray akah daa ba may.
22 Ama ya wuɗam ya cəndamara mey da hwaɗ akah, maja ya sərmara ndəhay daa hwayak hay mekele mekele fa rəsmata ndəhay ma təɓa mey anda akah.»
23 Ta', mahura hay ŋga Jəwif hay a, a pam ɗar masa ata ma da kusam ta Pawl saya.

Pawl a wuzey mey ŋga Gazlavay da Rawm

---

* **28:10-11 28.11** Kuley Mawusa hay: Ara kuley hay masa ndəhay Gərek ma hwada kwambiwal ma ragadamar. Kwa cek maacaɗakaya anda kuley hay a na, fa mey ŋga kwambiwal a daha. **28:16 28.16** 24.23 **28:18 28.18** 23.29 **28:19 28.19** 25.11 **28:22 28.22** 9.2 **28:23 28.23** 1.3; 8.12; 19.8; 28.31; Lk 17.21

Masa ɗar a ma wuswa la na, ndəhay ga a kusam a way Pawl. Dəga ŋgaa pərek haa pas ŋgaa kwaɗ Pawl fa wuztar mey ŋga Gazlavay. A kadatara Bay Gazlavay a wey da ray ndəhay na, kwara. A jeŋgey ɗerewel da ray kwakwas ŋga Mawiz ta ɗerewel hay ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay, amba ndəhay a, a mbəɗdamara leŋgesl ata hay, a təɓmara Yesu na, ara *ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay.
24 Siya hay a təɓmara mey ŋga Pawl, ama siya hay a gəmam ŋga təɓmara ba.
25 Daa ŋgene, a kam yawa da wuzlah ata maja mewulkey ata wal wal. Masa ata fa da diyam na, Pawl ta', aa guzltar mey pal saya, a ləvtar: «Mey masa *Mesəfney ŋga Gazlavay maa guzley a papaŋ ŋga papakw akwar hay ta mey *Izay, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle heyey na, ara mey fara fara.
26 Mesəfney a, a ləvar:
"Daw, ləvtar a ndəhay a:
Akwar fa jəkam sləmay maaya maaya,
ama ka cəndamara ba.
Akwar fa nəkam dey maaya maaya,
ama ka hətmar dey ba.
27 Maja ndəhay a, a gəmam ŋga cənam mey ba,
a dəzlmata sləmay ata hay,
a ɗəpmata dey ata hay.
A kamara kəne amba a hətmar dey ba,
a jəkam sləmay ba,
a təɓmara mey a, aa mevel ata ba.
Da ray ŋgene, fa da mbəɗdamara menjey ata
amba ya mbəldata na, daa ba."»
28 Pawl a ləvtar saya: «Anda keɗe, sərmara, Gazlavay a slərdərwa mey da ray meləhey daa mebərey na, a ndəhay masa *Jəwif hay ba hay. Ata na, a cəndamara mey a la!» [
29 Fa dəɓa ŋga mey a keɗe, Jəwif hay a diyam ta mekey yawa ta gədaŋ da wuzlah ata.]
30 Yaw, mevey cew Pawl manjakaya daa way masa aŋga fa pəley dala maja. Aŋga fa təɓta ndəhay tabiya ma samawa ŋga nəkmara.
31 Aŋga fa wuzey mey da ray mewey ŋga Gazlavay da ray ndəhay, aa sərkadata ndəhay da ray Bay Mahura Yesu *Kəriste ta mandərzay daa dey daa ba. Kwa ndaw ma təka daa ba.

28:26 28.26-27 Iz 6.9-10 **28:28 28.28** 13.46; Lk 3.6

Leeter masa Pawl ma wuzlalatara a Rawma hay

Mey da ray

Leeter ŋgada Rawma hay

Pawl ma wuzlala leeter keɗe na, ta daw aa berney ŋga Rawm daa ba araŋ. A wuzlala na, daa masa aŋga daa mepəkey aŋga ŋga dey maakar. A wuɗey ŋga daw a Rawm ŋga vəltar gədaŋ a ndəhay feteɗe. Fa dəɓa ha, a wuɗey ndəhay da Rawm a jənmara ŋga daw aa hwayak mekele. A wuzlala leeter e na, da way Gayus da Kwarinti (16.23). Ara Febe, ŋgwas ma jənta ndəhay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu da Senkəre, slala masa gweegwe ta Kwarinti, ma handa leeter e a Rawm (16.1-2).

Daa leeter e, Pawl a wuzlalatar da ray meesərkedey aŋga da ray Yesu. Da ndaw a wuɗey ŋga njey maaya fa mey ŋga Gazlavay na, si a pa Yesu ŋga ndaw aŋga fara fara gway, ba na, cek mekele daa ba (1.17).

Daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu da Rawm na, Jəwif hay daha, asaya, ndəhay masa Jəwif hay ba hay daha. Jəwif hay a fa səpmara kwakwas ata cəŋga. Ndəhay mekele mekele a wulkam ndəhay masa Jəwif hay ba hay si a səpmara kwakwas ŋga Jəwif hay may. Pawl a ləvey, kwakwas ŋga Jəwif hay na, a ləhey ndaw ba. Ŋga ləhey na, si ndaw a təɓa mey ŋga Yesu ta gədaŋ ŋga Mesəfney ŋga Gazlavay. Ara daa fasəlawal 1 haa 8 Pawl maa guzley anda keɗe.

Daa fasəlawal 9 haa 11, Pawl a ləvey kwa har-gədaŋ ŋga Jəwif hay a təɓmara mey da ray Yesu ba na, a wulkey pas pal na, a təɓmara la.

Daa fasəlawal 12 haa 16 Pawl aa guzley da ray menjey ŋga ndəhay ŋga Yesu daa Egəliz leŋ da wuzlah ndəhay da bəla. Pawl a ndəvda leeter e na, ta mecey-har a ndəhay ga.

Daa ɗerewel e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Mey da ray meləhey daa mebərey (3.23; 6.23; 10.9)
Mesəfney ŋga Gazlavay a jənta ndəhay daa menjey ata (8)
Cek masa ndaw ma da hətar maja aŋga maaya fa mey ŋga Gazlavay (5.1-5)
Mey da ray menjey ta mewuɗey-vaw (13.8-10)

Mecey-har

1 Ara yah Pawl ma wuzlalakwara leeter keɗe. Yah ndaw ma ka sləra
ŋga *Yesu *Kəriste. Ara *Gazlavay ma walaya ŋga key *ndaw-meslərey
ŋga Yesu, a paya ŋga wuzey mey aŋga maaya mawiya.
2 *Mey-maaya-mawiya ha na, Gazlavay a ləvey dəga zleezle a da
slərdərwa ta fa ndəhay ma təla mey aŋga. Mey ŋga ndəhay ma təla mey
aŋga ha na, mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay.
3-4 Mey-maaya-mawiya ha na, ara mey da ray Bay aləkwa Mahura Yesu
Kəriste, Bəzey ŋga Gazlavay. A tərey ŋga ndaw-magədaŋ, a yawa daa
səkway ŋga Bay *Davit. Ama Gazlavay ta wuzdərwa la fara fara, ara Bəzey
aŋga masa ta gədaŋ daa masa aŋga ma sləkɗadərwa daa meməcey ta
gədaŋ ŋga Mesəfney aŋga.

1:1 1.1 SNM 9.3-15; 26.16; Gal 1.15-16 **1:2 1.2** 3.21; 1Pi 1.10-12 **1:3-4 1.3-4** Mt 1.1; 20.30-31; SNM 13.33; 2Tm 2.8

5 Gazlavay ta wuzdiwa maaya aŋga la ta fa Yesu Kəriste he. A paya
ŋga ndaw-meslərey ŋga Yesu amba ya wuzdatara Mey-maaya-mawiya a
ndəhay daa səkway hay wura wura cəpa. Ya wuzdatara na, amba ndəhay
a, a təɓmara mey aŋga, a namar ray. Anda keɗe, ya fa həslar ray a Kəriste.

6 Akwar Rawma hay may, akwar da wuzlah ndəhay a ŋgene, maja Yesu
Kəriste ta zəlkwar la ŋga tərey ndəhay aŋga hay.
7 Ya fa cakwar har, akwar ndəhay cəpa da *Rawm, akwar masa Gazlavay
ma wuɗkwar kalah. Gazlavay ta zəlkwar la, ta tərdakwar la ŋga ndəhay
aŋga hay.
Anja Papa aləkwa, Bay Gazlavay, ta Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste
ŋga pəsmakwar mey, asaya, ŋga njadamakwar daa zazay.

Pawl a wuɗey ŋga daw ŋga nəktərwa Rawma hay

8 Yaw, teeseɗ na, ya fa kar suse a Papay Bay Gazlavay ta fa Yesu *Kəriste
maja akwar tabiya. Ya fa kar suse he na, maja ndəhay da bəla tabiya fa
zəldamakwar sləmay maja akwar ma təɓmara mey ŋga Yesu Kəriste.
9 Gazlavay a səra, daa masa ya fa dərey daŋgay na, ya fa sərfadakwar.
Ya fa kar sləra ta mevel pal daa masa ya fa wuzda *Mey-maaya-mawiya
da ray Bəzey aŋga.
10 Ya faa cəfɗa mandaw mandaw daa medərey-daŋgay aɗaw amba a
vəlya cəveɗ ŋga daw fa akwar anda aa ma wuɗey.
11 Ahaw, ya wuɗey fara fara ŋga hətkwar fa dey amba ya vəlkwar gədaŋ
ma sawa ta fa *Mesəfney ŋga Gazlavay. Anda keɗe, ka da hətam gədaŋ
ma fəna ma fəna daa cəveɗ ŋga Yesu.
12 Ya wuɗey ŋga ləvey na, ya da daw fa akwar a na, amba ya jənkwa
vaw ŋga vəley gədaŋ da wuzlah aləkwa. Anda meləvey, ya da hətey gədaŋ
maja akwar ma təɓmara mey ŋga Yesu. Akwar may, ka da hətam gədaŋ
maja yah ma təɓa mey ŋga Yesu.
13 Məlma aɗaw hay, maaya na, ka sərmara ya ta wulkey la dey ga ŋga
daw fa akwar, ama ya ta hətey har ŋga daw daa ba araŋ. Ya wuɗey ŋga
daw fa akwar a na, ŋga kawa sləra ŋga jənkwar ŋga daw fa mey fa mey
daa cəveɗ ŋga Yesu anda yah ma jəntərwa ndəhay daa hwayak hay mekele
mekele may.
14 Si ya wuzda Mey-maaya-mawiya a ndəhay tabiya, kwa ŋgada ndəhay
daa berney hay ŋga Gərek hay, kwa ŋgada ndəhay daa slam hay mekele,
asaya, kwa ŋgada ndəhay ta leŋgesl ma səra cek, kwa ŋgada ndəhay ma
səra cek ba.
15 Ara maja ŋgene, yah ma wuɗey ŋga daw fa akwar Rawma hay may
ŋga wuzdakwara Mey-maaya-mawiya.

Mey-maaya-mawiya aa ta gədaŋ ŋga ləhey ndəhay

16 Ya fa da zlurey ŋga wuzey *Mey-maaya-mawiya na, daa ba, maja Mey-
maaya-mawiya aa ta gədaŋ ŋga Gazlavay ŋga ləhdata ndəhay ma pamara
Yesu ŋga ndaw ata fara fara daa mebərey. Gazlavay a ləhey teeseɗ na,
ndəhay *Jəwif hay, fa dəɓa ha, ndəhay masa Jəwif hay ba.
17 Mey-maaya-mawiya na, fa wuzdərwa Gazlavay a nəkta ndəhay, ata
maaya fa mey aŋga na, kwara. A da nəkta ndəhay, ata maaya na, ta fa ata
ma pamara Yesu ŋga ndaw ata fara fara gway, ba na, cek mekele daa ba.
Ara anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, ma ləvey: «Ndaw

---

1:5 1.5 11.13; 15.15-18; Gal 1.1; 2.7, 9 **1:7 1.7** zazay: 5.1; 15.33; 16.20; 1Kwr 7.15 **1:8 1.8** 16.19; 1Tes 1.8 **1:9 1.9-10** 15.23; SNM 19.21; Ef 1.16 **1:13 1.13** 1Kwr 9.19-22 **1:14 1.14** Kwa 3.11 **1:16 1.16** 2.9; SNM 13.46; 2Tm 1.8; 1Kwr 1.18, 24

masa maaya fa mey ŋga Gazlavay na, ara ndaw ma pa Gazlavay a ŋga ndaw aŋga fara fara. Anda keɗe, a hətey heter mendəvey ba la.»

Ndəhay tabiya ata ta mebərey na, maja me?

18 Gazlavay da vaɗ fa cey mevel da ray mebərey ŋga ndəhay magədaŋ tabiya. Ata fa kam cek hay malamba ŋgada ndəhay, a namar ray a Gazlavay ba səlak. Anda keɗe, Gazlavay a da katar sariya maja ata fa təkmata ndəhay siya ŋga sərey mey masa fara fara da ray Gazlavay.
19 A da sərdata banay maja cəveɗ mawuzdakaya maaya maaya cay ŋgada kwa waawa amba a sərey cek da ray Gazlavay. Ara Gazlavay a, ray aŋga, ma wuzdatara cəveɗ e fa mey ata. Ama ata ta səpmara cəveɗ e daa ba.
20 Fara fara, ndaw a gwa ŋga hətar Gazlavay ta dey ba, ama dəga aŋga ma ləma bəla haa wure keɗe, ndəhay a gwamara ŋga sərmara ta fa cek hay masa aŋga ma katərwa. Cek hay a na, fa wuzdərwa Gazlavay aa ta gədaŋ mendəvey ba ŋga sərmataw, asaya, aŋga Gazlavay Mawaca-waca. Anda keɗe, fa mey ŋga Gazlavay na, mey ata ŋga wurey amba Gazlavay a sərfatar dey-ceceh fa mebərey ata na, daa saba.
21 Ndəhay a fa sərmara Gazlavay na, daha. Ama a namar ray ba, a kamar suse ba anda ara Gazlavay ata ba. A wulkam na, a ray cek hay ŋga tede. Ata na, anda ata daa ləvaŋ maja cek maaya ta maaya ba na, a sərmara ba.

22 A pamara ray ata ŋga ndəhay ta leŋgesl ma səra cek, anja ara ndəhay manjar-leŋgesl.
23 Gazlavay masa ta gədaŋ, ndaw masa ta dey ŋga sərmataw na, ata fa namar ray daa ba. Sasəkar a nam ray na, ŋgada cek mavəɗkaya ta ɓərey anda ndaw-magədaŋ masa ma da məcey jak. Asaya, a nam ray na, ŋgada cek hay masa ata ma vəɗmata ta har ata hay aa slam a ŋga ɗiyaŋ hay, aa slam a ŋga cek hay masa salay məfaɗ leŋ aa slam a ŋga zezekw hay.
24 Ara maja ŋgene, Gazlavay ma mbəkdata sem amba a kam cek hay ma ka hezey masa ata ma wuɗam. Anda keɗe, fa nəsmara vaw ata ta cek hay ma ka hwaray.
25 Yaw, ta mbəkdamara mey masa fara fara da ray Gazlavay sem amba a jəkam sləmay fa mey membərzley. A ragadam na, ŋgada cek hay masa Gazlavay ma katərwa jak, a namatar ray. Ama Gazlavay ta ray aŋga masa ma katərwa cek hay a na, ta mbəkdamara sem jak. Aŋga na, Gazlavay pal masa ndəhay ma da həlmamara ŋga sərmataw. *Amen.
26 Ara maja ŋgene, Gazlavay ta mbəkdata sem amba a kam cek hay malamba ma ka hwaray anda ata ma wuɗam kalah daa mevel ata. Ŋgusay a mbəkdamara meney ta zel hay anda maamandaw, a nam ta ŋgusay cəla ata hay. Ŋgene ara cek malamba, ara cek ŋga key kəne ba.
27 Zel hay may kəne, a mbəkdamara meney ta ŋgusay. A wuɗam na, si ŋga nam ta zel hay cəla ata hay. Zel a ney ta zel cəla na, ara cek ma ka hwaray kalah. Anda keɗe, fa handamawa banay ŋgada ray ata, təɗe ta sləra ata maaya ba ha ŋgene.
28 Ndəhay a ŋgene ta wuɗam ŋga sərmara Gazlavay daa ba. Ara maja ŋgene Gazlavay ma mbəkdata sem amba a wulkam saw, a kam cek ta cəveɗ e ba.

1:17 1.17 3.21-30; ***fasəlawal*** 4; 10.4-13; Hab 2.4; Gal 3.9-12; Fəl 3.9; Heb 10.38 **1:18 1.18** 2.5, 8; Ef 5.6; 2Tes 2.12 **1:19 1.19-20** Jəw 12.9; Ps 19.2-5; SNM 17.27-28; 1Kwr 1.21 **1:21 1.21** Ef 4.17-18 **1:22 1.22** 1Kwr 1.19-20 **1:23 1.23** Mew 4.16-18; Ps 106.20 **1:25 1.25** 9.5 **1:26 1.26-27** 1Kwr 6.9 **1:27 1.27** Lev 18.22; 20.13

29 Cek hay maaya ba daa mevel ata daha. Ata fa kam cek masa ta cəveď
e daa ba, fa sərdamata banay ta ndəhay, fa kam dey fa cek ŋga ndəhay,
fa kam maagway, fa kam səleŋ, fa kəďam ndəhay vagay, fa kam baazlam
da wuzlah ata, fa kam wewer fa cek ŋga ndəhay, fa fəcam ndəhay. Asaya,
ata fa slam mey a ray ndəhay,
30 fa kam mbaďa fa ndəhay, a wuďmara Gazlavay ba, fa cəďam vaw saw,
fa zlapam, faa həmdamara ray ata. Mandaw mandaw ata fa səpam wewer
hay mekele mekele ŋga key cek hay maaya ba a ndəhay. A namatar ray
ŋgada papa ata hay ta mama ata hay ba.
31 Ata manjar leŋgesl, aa guzlam ta neneh cew cew, a wuďam vaw pəreh,
a səram dey-ceceh fa ndaw ba.
32 Ama, ata fa sərmara, ndəhay ma kam cek hay maaya ba anda ŋgene
na, Gazlavay a katar sariya la. Ndəhay anda ŋgene hay na, ata təďe
ŋga kəďey vagay maja mebərey ata. Ta ŋgene he cəpa, fa kam cek hay
malamba ma fəna ma fəna, asaya, aa həmdamata ndəhay mekele ma kam
cek hay malamba anda ata.

2

Gazlavay a da katar sariya a ndəhay na, kwara?

1 Jam aďaw hay, da akwar fa mbəďmatar ray a ndəhay na, mey akwar
ŋga wurey amba Gazlavay a sərfakwar dey-ceceh fa mebərey akwar na,
daa ba, maja akwar ta mebərey anda ata may. Da ka mbəďmatar ray a
ndəhay na, a key ŋgene, ka mbəďam ray ŋgada akwar ray akwar, maja
akwar fa kam cek maaya ba letek anda ata.
2 Ya sərkwa Gazlavay a key sariya la, a da sərdata banay ta ndəhay ma
kam cek hay malamba. Sariya ŋga Gazlavay a na, ara ta cəveď e fara fara.
3 Akwar ndəhay ma kam cek hay malamba, ka mbəďmatar ray ŋgada
ndəhay mekele ma kam cek malamba anda akwar na, ka wulkam Gazlavay
a kakwar sariya ŋgaa zəďdakwar daa ba daw?
4 Gazlavay na, ara ndaw maaya, a sərda banay ta ndaw fiyaw fiyaw maja
mebərey aŋga ba. Aŋga fa ɓəsa mebərey a, kaa ka rəsmara Gazlavay a
jak na, kwara? Aŋga ma kakwar maaya ŋgene na, amba ka mbəďdamara
menjey akwar, ba diya?
5 Akwar, ndəhay masa ray maŋgərďakaya ŋgene, ka wuďam amba ka
mbəďdamara menjey akwar ba. Anda keďe, akwar fa cəhaďamawa sariya
ŋga Gazlavay ŋgada ray akwar ma fəna ma fəna. Yaw, ta pas masa
Gazlavay ma da cey mevel a ray ndəhay ta mebərey fara fara na, a da
katar sariya təďe ta mebərey ata.
6 A da pəlra mawurɓay a ndaw a, a ndaw a, təďe fa sləra maaya ta maaya
ba masa aŋga ma ka.
7 Ndəhay masa ma səpam ŋga key maaya mandaw mandaw na, a
wuďam Gazlavay a həsltar ray, a njadata aa slam aŋga meweďey, a wuďam
ŋga hətey heter mendəvey ba. Gazlavay a da vəlda heter mendəvey ba ha
na, ŋgada ata.
8 Ama ndəhay masa ma kam həma a ray Gazlavay, ma rəsmara mey
masa fara fara, ma səpam ŋga key cek hay malamba mandaw mandaw
na, Gazlavay a cey mevel la ga a ray ata, a sərdata banay la.

1:29 1.29 Gal 5.19-21; 2Tm 3.2-4 **2:1 2.1** Ps 50.16; Mt 7.2 **2:4 2.4** SNM 17.30; 2Pi 3.9, 15 **2:5 2.5** Iz 2.11-21 **2:6 2.6** 1Kwr 3.13-15; 2Kwr 5.10; Ef 6.8; Mt 16.27

9 Ahaw, ndəhay masa ma kam cek hay malamba na, a səram banay la
ga, a təwam la. Ma da sərey banay teeseď na, ndəhay *Jəwif hay, fa dəɓa
ha, ndəhay daa səkway hay siya tabiya may.
10 Ama ndəhay ma kam cek hay maaya na, Gazlavay a da həsltar ray, a
njadata daa zazay aa slam aŋga meweďey. A da ka kəne ŋgada ndəhay
aŋga hay tabiya, teeseď na, ŋgada Jəwif hay, fa dəɓa ha, ŋgada ndəhay
daa səkway hay siya tabiya may,
11 maja Gazlavay na, a weley ndəhay ta weley ba.
12 Gazlavay ta wuzdara kwakwas aŋga la a *Mawiz. Da ndəhay masa
ma sərmara kwakwas a ba, a kam mebərey na, ndəhay a, aa zəďam la
tabiya, ama a daa zəďam na, maja kwakwas a ba. Jəwif hay na, a sərmara
kwakwas a. Ata may, da a zləɓmara kwakwas a na, Gazlavay a katar sariya
la anda kwakwas a ma ləvey.
13 Gazlavay a nəkta ndəhay, ata maaya fa mey aŋga na, maja ata ma
cəndamara kwakwas a ta sləmay daada ba, ama maja ata ma kamara cek
anda kwakwas a ma ləvey.
14 Yaw, ndəhay mekele masa Jəwif hay ba, ma sərmara kwakwas ŋga
Mawiz ba na, ta pas laŋgar ata ray ata fa kam cek hay anda kwakwas ŋga
Mawiz a ma ləvey cəŋga. Anda keďe, kwa a sərmara kwakwas a ba na,
ata fa sərmara ŋga key cek hay ta cəveď e cəŋga.
15 Menjey ata na, fa wuzda Gazlavay ta wuzdatara kwakwas a sem, aa
daa mevel ata. Asaya, ta pas mekele, mewulkey ata fa wuzdatara cek masa
ata ma kamara maaya ta maaya ba.
16 Fara fara, pas pal Gazlavay a katar sariya la a ndəhay ta fa Yesu
*Kəriste. Ta pas ŋgene, Gazlavay a da wuzdərwa mewulkey masa
maɓadakaya daa mevel ŋga ndaw a, ŋga ndaw a. *Mey-maaya-mawiya
masa yah ma wuzda na, fa ləvey kəne.

Jəwif hay a səpmara kwakwas ŋga Mawiz ba na, maja me?

17 Kaa akwar *Jəwif hay na, kwara? Ka ləvam akwar na, Jəwif hay,
asaya, ka wulkam ka ləvam cek hay tabiya ata ta cəveď e maja ka sərmara
*kwakwas ŋga Mawiz, ka zlapam ka ləvam akwar ndəhay ŋga Gazlavay.
18 Ka sərmara cek masa Gazlavay ma wuďey, asaya, kwakwas ŋga Mawiz
fa wuzdakwara cəveď ŋga sərey cek masa maaya ta maaya ba.
19 Ka wulkam na, ka gwamara ŋga wuzmatar cəveď ŋgada ndəhay masa
wulaf hay * daw? Asaya, ka wulkam na, akwar ndəhay ma waďamatar dey
a ndəhay masa daa ləvaŋ daw?
20 Ndəhay ma səra cek ba na, ka wulkam ka gwamara ŋga kətmata la
daw? Asaya, ka wulkam na, ka gwamara ŋgaa sərkadamata bəza hay
† daw? Ka wulkam anda keďe maja ka ləvam kwakwas ŋga Mawiz ta
wuzdakwara cek hay sem cəpa ta fa mey masa fara fara.
21 Ehe, jəkam sləmay, akwar ndəhay masa maa sərkadamata ndəhay
siya, kaa sərkam ray akwar ba na, maja me? Akwar ndəhay ma kətmata
ndəhay siya ŋga leley ba, kaa ka lalam na, kwara?
22 Asaya, akwar fa ləvmatar a ndəhay ka da lam vaw saw ba, kaa ka lam
vaw saw saya na, kwara? Ka ləvam saya ka tam kuley ba, kaa ka lalamata
cek hay da ver-kuley hay saya na, kwara?

2:11 2.11 SNM 10.34; Kwa 3.25; 1Pi 1.17; Jak 2.1 **2:12 2.12** Mt 7.21 **2:16 2.16** 2.6; 1Kwr 4.5 **2:17 2.17** 9.4; Iz 48.1 * **2:19 2.19** wulaf hay, ndəhay masa daa ləvaŋ: Pawl a wuďey ŋgaa guzley da ray ndəhay masa Jəwif hay ba masa ma sərmara Gazlavay ba. **2:19 2.19** Mt 15.14 † **2:20 2.20** bəza hay: Pawl aa guzley da ray bəza hay fara fara ba, ama da ray ndəhay masa ma sərmara mey ŋga Gazlavay maaya maaya ba araŋ. **2:21 2.21** Mt 23.3-4; Jaŋ 7.19

23 Akwar fa zlapam kalah, ka ləvam ka sərmara kwakwas ŋga Mawiz,
ama akwar fa zləɓmara kwakwas a saya na, kwara? Anda keɗe, a key ka
pamar hwaray a Gazlavay.
24 Ara anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay ma ləvey:
«Ndəhay siya faa guzlam mey maaya ba da ray Gazlavay maja akwar Jəwif
hay.»
25 Akwar Jəwif hay, ka ləvam Gazlavay a sərkwar ta fa *mesley
mandawal. Da akwar fa səpmara kwakwas ŋga Mawiz ta cəveɗ e na,
mesley mandawal a, a jənkwar la. Ama da akwar fa səpmara kwakwas a
ta cəveɗ e daa ba na, mesley mandawal a ara cek ŋga tede ŋgada akwar,
fa da jənkwar daa ba.
26 Anda keɗe, da ndaw mandawal manjar ŋga sley, a səpa kwakwas
ŋga Mawiz ta cəveɗ e na, Gazlavay a nəka ndaw a anda ndaw maslakaya
mandawal ba daw?
27 Da ray ŋgene, ndəhay daa səkway hay mekele mandawal manjar ŋga
sley masa ma səpmara kwakwas ta cəveɗ e, a mbəɗmakwar ray la. A da
mbəɗmakwar ray na, maja akwar Jəwif hay, akwar ta kwakwas akwar
mawuzlalakaya, asaya, akwar fa slam mandawal, ama ta ŋgene he cəpa,
akwar fa zləɓmara kwakwas a cəŋga.
28 Ndaw a da sərey aŋga ndaw Jəwif fara fara na, ta fa me? A da sərey
aŋga ndaw Jəwif fara fara na, ta fa cek masa ndaw ma gwa ŋga hətar ta
dey fa vaw aŋga daada ba, anda meləvey, ta fa mesley mandawal daada
ba.
29 Ama ndaw Jəwif fara fara na, ara ndaw masa Gazlavay ma mbəɗdara
mevel aŋga sem. Ndaw maslakaya mandawal fara fara na, ara ndaw masa
*Mesəfney ŋga Gazlavay fa key sləra daa mevel aŋga, ba na, ara ndaw
masa ma səpey kwakwas mawuzlalakaya daada ba. Ndaw masa Jəwif
fara fara na, ara ndaw masa Gazlavay maa həmda, ba na, ara ndaw masa
ndaw-magədaŋ maa həmda ba.

3

Ndaw masa manjar mebərey na, daha daw?

1 Da anda keɗe na, *Jəwif hay a fənmata ndəhay mekele fa mey ŋga
Gazlavay na, ta me? *Mesley mandawal na, ara cek ma jəney ndaw daw?
2 Ahaw, Jəwif hay a fənmata ndəhay mekele na, ta cek hay ga. Teeseɗ
na, Gazlavay a vəldatara mey aŋga na, ŋgada Jəwif hay a.
3 Fara fara, ndəhay ga da wuzlah ata fa təɓmara mey ŋga Gazlavay daa
ba. Kaa Gazlavay na, a mbəɗda mewulkey aŋga, a ka cek anda aa ma
ləvey saba maja ata daw?
4 Kay, fa da mbəɗda daa ba. Kwa ndəhay tabiya fa mbərzlam na,
Gazlavay a da ka cek anda aŋga ma ləvey cəŋga. Ara anda mawuzlalakaya
daa ɗerewel ŋga Gazlavay ma ləvey:
«Kah, Bay Gazlavay, mey akah tabiya
ara mey fara fara ta cəveɗ e.
Da ndaw aa dəɗfaka mey na,
ka gwa ŋga wuzda ara mebərey akah ba.»
5 Da kwa ndəhay siya a da ləvam mebərey masa aləkwa ma kakwa fa
wuzdərwa maaya ŋga Gazlavay na, ya da ləvkwa kwara? Yaa guzley
kaa na, anda ndəhay magədaŋ maa guzlam may. Kaa da Gazlavay a

2:24 2.24 Ez 36.20 **2:25 2.25** 1Kwr 7.19; Gal 5.3 **2:26 2.26** Gal 5.6 **2:28 2.28-29** 9.6; Jer 4.4; Fəl 3.2-3; Kwa 2.11 **3:2 3.2** 9.4; Ps 147.19-20 **3:3 3.3-4** 9.6; 11.29; Mesl 23.19; 2Tm 2.13 **3:4 3.4** Ps 51.6

sərdandakwar banay maja mebərey aləkwa na, ya gwakwa ŋga ləvey
Gazlavay a na, fa key cek ta cəveď e daa saba daw?
6 Kay, kəne ba! Gazlavay na, ara ndaw ma key cek ta cəveď e. Da
Gazlavay fa key cek ta cəveď e daa ba na, kaa a da katar sariya a ndəhay
ta cəveď e na, kwara?
7 Da kwa ndaw a ləvey, mekey cek ta cəveď e ba na, fa wuzdatara ŋgada
ndəhay Gazlavay ara ndaw maa guzley mey fara fara, ŋga wuzdərwa
gədaŋ aŋga. Da kəne na, Gazlavay a daa zəďdata ndəhay maja mebərey
ata na, fa me dəɓa me?
8 Ndəhay siya fa ləvam: «Kakwa cek hay maaya ba amba ndəhay a
sərmara Gazlavay na, ara ndaw maaya kalah.» Ahaw, a ləvam anda keďe
ba, kwara? Kwa ndəhay siya na, faa guzlam maaya ba da ray aďaw, a
ləvam ya faa guzley anda keďe may. Sariya a təďdata ndəhay a la, təďe fa
mewulkey ata maaya ba ha ŋgene.

Ndaw ma key cek anda Gazlavay ma wuďey na, daha daw?

9 Kaa wure keďe na, kwara? Aləkwa *Jəwif hay na, ya fənmatakwa
ndəhay siya hay daw? Kay, ya fənmatakwa ba səlak! Ya ta wuzdakwara
cay, ndəhay Jəwif hay ta ndəhay masa Jəwif hay ba cəpa na, mebərey fa
fəntar ray.
10 Ara anda mawuzlalakaya daa ďerewel ŋga Gazlavay ma ləvey:
«Kwa ndaw masa maaya fa mey ŋga Gazlavay na, daa ba,
kwa ndaw pal daa ba səlak.
11 Kwa ndaw masa ta leŋgesl ma səra cek na, daa ba,
kwa ndaw pal ma wuďey ŋga səpa
cəveď ŋga Gazlavay na, daa ba.
12 Ata cəpa ta mbəkdamara cəveď ŋga Gazlavay sem.
Ata cəpa daa slam a ta mbəďmar dəɓa sem a Gazlavay.
Kwa ndaw ma key cek maaya na, daa ba.
Kwa ndaw pal daa ba səlak.
13 Mey ma bawa da mey ata na,
maaya ba anda cəvay mawurkaya ma zey.
Neneh ata na, fa təknata ndəhay kalah.
Ndəvez ŋga mey ata na,
a kəďey ndaw vagay anda mewer ŋga zezekw.
14 Mey ma bawa da mey ata na,
ara mey meeďəwek e, ma nəsa ndaw.
15 Salay ata na, fa həldata ŋga wusey vaw fiyaw fiyaw
ŋga kəďey ndəhay vagay.
16 Kwa daa wura daa wura daa mepəkey ata na,
fa nəsam cek hay, fa sərdamata banay ta ndəhay.
17 Asaya, a sərmara ma handawa zazay
a wuzlah ndəhay ba.
18 Ata na, a zluram ta Gazlavay ba səlak.»
19 Ahaw, aləkwa fa sərkwa, cek hay tabiya masa *kwakwas ŋga Mawiz
maa sərkada na, ara ŋgada ndəhay masa Gazlavay ma vəldatara kwakwas
a. Anda keďe, kwa ndaw ma gwa ŋga wura mey amba a ďiya ray aŋga na,
daa ba, ndəhay cəpa ta mebərey fa mey ŋga Gazlavay.

3:5 3.5 9.14 **3:8 3.8** 6.1 **3:9 3.9** 1.18–2.24; 3.23 **3:10 3.10-12** Ps 14.1-3 **3:13 3.13** Ps 5.10; 140.4 **3:14 3.14** Ps 10.7 **3:15 3.15-17** Iz 59.7-8 **3:18 3.18** Ps 36.2

20 Maja ŋgene, ndaw masa maaya fa mey ŋga Gazlavay maja aŋga ma
səpa kwakwas ŋga Mawiz tabiya na, daa ba. Kwakwas a, a wuzwa na,
mebərey ŋga ndəhay gway.

Ndəhay a da təram maaya fa mey ŋga Gazlavay na, kwara?

21 Wure keɗe, Gazlavay ta wuztar cəveɗ la a ndəhay amba a pata ŋga
ndəhay maaya fa mey aŋga. Cəveɗ e na, kwa mey ŋga *kwakwas ŋga
Mawiz da hwaɗ a daa ba səlak. Ama kwakwas a, leŋ ndəhay ma təla mey
ŋga Gazlavay taa guzlam la da ray cəveɗ e dəga zleezle, a ləvam Gazlavay
a wuzwa cəveɗ la mawiya.
22 Gazlavay ma pata ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga na, maja ata ma
pamara Yesu *Kəriste ŋga ndaw ata fara fara. Gazlavay a pey ŋga ndəhay
maaya fa mey aŋga na, ndəhay tabiya masa ma təɓmara mey ŋga Yesu,
maja Gazlavay a weley ndəhay ta weley ba.
23 Ndəhay tabiya ta kam mebərey la. Anda keɗe, ata dəreŋ ta maaya
ŋga Gazlavay.
24 Ama Gazlavay ta sərfatar dey-ceceh la, a tərdata ŋga ndəhay maaya
fa mey aŋga ta fa Yesu Kəriste, ndaw masa ma ləhdata daa mebərey. A ka
kəne na, ara ŋga maaya, ba na, ta cek ba.
25 Ara Yesu a masa Gazlavay ma vəlda ŋga məcey amba a mbəkdatara
mebərey ŋga ndəhay ta fa mambaz aŋga. Ara mambaz a ma mbəɗwa fa
hwadam mazlaŋgalakaya ŋgada ndəhay ma pamara ŋga ndaw ata fara
fara. Gazlavay a ka anda keɗe na, amba a wuzdatara a ndəhay, aŋga na,
ndaw ma ka cek ta cəveɗ e. Ahaw, daa masa aŋga ma sərdata banay ta
ndəhay maja mebərey ata masa zleezle daa ba heyey na, Gazlavay ta ka
cek ta cəveɗ e la.
26 Daa ŋgene, Gazlavay ta ɓəsa mebərey a la. Gazlavay a ka cek ta cəveɗ
e wure keɗe may, maja ta fa meməcey ŋga Yesu na, a gwa ŋga key sariya
ta cəveɗ e. Asaya, a gwa ŋga pata ndəhay masa ma təɓmara mey ŋga
Yesu ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga.
27 Da anda keɗe na, aləkwa ta cəveɗ ŋga zlepey maja aləkwa ma
kadakwa sləra maaya ta kwakwas ŋga Mawiz daw? Kay! aləkwa ta cəveɗ
daa ba. Aləkwa ta cəveɗ daa ba na, maja me? Maja cek mahura fa mey
ŋga Gazlavay na, ara mesəpey kwakwas ba, ama ara metəɓey-mey ŋga
Yesu.
28 Ahaw, ya sərmara fara fara Gazlavay a nəka ndaw aŋga maaya fa mey
aŋga na, maja ndaw a ma təɓa mey ŋga Yesu, ba na, maja aŋga ma səpa
kwakwas ŋga Mawiz tabiya ba.
29 Ka wulkam Gazlavay na, ara Gazlavay ŋga *Jəwif hay daada daw?
Ndəhay masa Jəwif hay ba na, ara Gazlavay ata may, ba diya? Ahaw, fara
fara aŋga na, ara Gazlavay ŋga ndəhay masa Jəwif hay ba may,
30 maja Gazlavay na, aŋga pal. Da Jəwif hay a pamara Yesu ŋga ndaw
ata fara fara na, Gazlavay a tərdata ŋga ndəhay maaya la fa mey aŋga.
Yaw, da ndəhay daa səkway mekele a pamara Yesu ŋga ndaw ata fara fara
na, Gazlavay a tərdata la ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga may.
31 Anda keɗe, da ya pakwa Yesu ŋga ndaw aləkwa fara fara na, a wuɗey
ŋga ləvey aləkwa fa tərdakwa kwakwas ŋga Mawiz ŋga cek ŋga tede daw?

3:20 3.20 Jəw 4.17; Ps 130.3; 143.2; Rm 4.15; Gal 2.16; 3.22 **3:21 3.21-22** 1.2, 17 **3:22 3.22** 2.11; 3.9; 10.12; 11.32 **3:23 3.23** 5.2, 12; 8.18-20; MC 3.19 **3:24 3.24** 5.17; Ef 2.8; Tit 3.7 **3:25 3.25** mambaz: Mt 26.28; Ef 2.13; Kwa 1.20; Heb 9.12-14; 1Jŋ 1.7; CWJ 1.5; 5.9; ***zazay:*** 5.1; 2Kwr 5.18-21; Ef 2.14-16; Kwa 1.20; ***ndaw ma ka cek ta cəveɗ e:*** 1.17; 3.3-4 **3:27 3.27** 3.1, 21, 31; 8.2 **3:28 3.28** Gal 2.16 **3:29 3.29-30** 3.22; 4.11-12

Kay, kəne ba! Sasəkar aləkwa fa kərzakwa kwakwas a maaya maaya ta har cew cew jak.

4

Gazlavay a tərda Abəraham maaya fa mey aŋga

1 Yaw, kaa ya wulkakwa da ray *Abəraham, dede aləkwa zleezle na, kwara? Ta hətey cek ta gədaŋ aŋga la daw?
2 Da Gazlavay ta pa Abəraham ŋga ndaw maaya fa mey aŋga la ta fa sləra aŋga masa maaya * na, anja Abəraham a, təɗe a zlepey. Ama ta gwa ŋga zlepey fa mey ŋga Gazlavay daa ba.
3 Ara anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay ma ləvey: «Abəraham a təɓa mey masa Gazlavay ma ləvar. Anda keɗe, Gazlavay a nəka na, aŋga ndaw maaya fa mey aŋga, maja aŋga ma pa ŋga ndaw aŋga fara fara.»
4 Ndaw ma key sləra na, a hətey dala. Dala ha ara mawurɓay ŋga sləra aŋga, ba na, a vəldamara ŋga tede ba.
5 Ama ndaw ma nəkey dey fa sləra aŋga ba, a pa Gazlavay ŋga ndaw aŋga fara fara na, Gazlavay a pa ndaw a la ŋga ndaw maaya fa mey aŋga. Ara Gazlavay ma gwa ŋga pa ndaw ta mebərey ŋga ndaw maaya fa mey aŋga maja Gazlavay a nəka na, ndaw a ma təɓa mey aŋga la.
6 Zleezle Bay *Davit taa guzley la letek kəne. A ləvey ndəhay masa Gazlavay ma pata ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga kwa ta nəka sləra ata daa ba na, mepəsey-mey ŋga Gazlavay aa da ray ata.
7 Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndəhay
masa Gazlavay ma mbəkdatara mebərey ata sem.
Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndəhay
masa Gazlavay ma nəkey dey fa mebərey ata saba.
8 Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndəhay
masa Gazlavay ma sləfa mebərey ata saba.
9 Davit e maa guzley anda keɗe na, a wuɗey ŋga ləvey maaya ŋga Gazlavay aha aa da ray ndəhay masa maslakaya mandawal daada gway daw? Kay, kəne ba! Maaya ŋga Gazlavay a na, aa da ray ndəhay masa mandawal manjar ŋga sley may. Ahaw, ya ta ləvkwa la: «Gazlavay a nəka na, Abəraham aŋga ndaw maaya fa mey aŋga, maja aŋga ma pa ŋga ndaw aŋga fara fara.»
10 Masa Gazlavay ma tərda Abəraham a ŋga ndaw maaya fa mey aŋga na, daa masa aŋga ta sla mandawal cay daw, daa ba daw? Fara fara daa ŋgene na, Abəraham a ta sla mandawal daa ba araŋ.
11 Daa masa Abəraham ma sla mandawal daa ba araŋ na, Gazlavay ta nəka cay aŋga ndaw maaya fa mey aŋga, maja aŋga ma pa Gazlavay a ŋga ndaw aŋga fara fara. Fa dəɓa ha, Gazlavay ta', a ləvar ŋga sla mandawal. *Mesley mandawal a ŋgene na, fa wuzda aŋga ndaw maaya fa mey ŋga Gazlavay. Anda keɗe, Abəraham na, ara papaŋ ŋga ndəhay masa mandawal manjar ŋga sley, masa ma təɓmara mey ŋga Gazlavay.
12 Asaya, aŋga papaŋ ŋga ndəhay masa mandawal maslakaya may. Ya wuɗey ŋgaa guzley keɗe na, da ray ndəhay maslakaya mandawal cəpa ba,

---

3:31 3.31 6.15; 8.2-4 * **4:2 4.2** Daa masa Yesu aa da bəla na, Jəwif hay a ləvam Abəraham na, ara ndaw maaya fa mey ŋga Gazlavay maja sləra masa aa ma ka. (Nəka Jak 2.21-23.) Ama Pawl a ləvey Abəraham na, ara ndaw maaya fa mey ŋga Gazlavay maja aŋga ma pa Gazlavay ŋga ndaw aŋga fara fara. (Nəka 4.9leŋ Gal 3.6-9.) **4:2 4.2** Jak 2.21 **4:3 4.3** MC 15.6; Gal 3.6; Jak 2.23 **4:6 4.6-8** Ps 32.1-2 **4:11 4.11** MC 17.9-11; Gal 3.7; Rm 2.28-29

ama yaa guzley na, da ray ndəhay maslakaya mandawal masa ma pamara Gazlavay ŋga ndaw ata anda papa aləkwa Abəraham ma pa Gazlavay ŋga ndaw aŋga fara fara daa masa aŋga ta sla mandawal daa ba araŋ.

Gazlavay a da vəltar a ndəhay ma pamara ŋga ndaw ata fara fara na, me?

13 Gazlavay a ləvar ŋgada *Abəraham ta ŋgada bəza hay ma da yamawa da hwaɗ aŋga na, a da vəldatara bəla cəpa ŋgada ata. Gazlavay a da vəldatara bəla ha na, ara maja Abəraham ma nar ray a *kwakwas ŋga Mawiz ba, ama maja aa ma pa Gazlavay a ŋga ndaw aŋga fara fara. Ara maja ŋgene, Gazlavay ma pa ŋga ndaw maaya fa mey aŋga.

14 Anja da Gazlavay a da vəltar cek a ndəhay maja ata ma səpam kwakwas daada na, ŋgene, mepey Gazlavay ŋga ndaw fara fara, ara cek ŋga tede. Asaya, anja cek masa Gazlavay ma ləvey a da vəldatara ha na, ara cek ŋga tede may.

15 Yaw, da ndəhay a zləɓmara kwakwas na, Gazlavay a cey mevel. Ama da anja kwakwas daa ba na, ndəhay a da zləɓam me?

16 Anda keɗe, cek maaya masa Gazlavay ma da vəlda na, a da vəldatara ŋgada ndəhay masa ma pamara ŋga ndaw ata fara fara. A da vəldatara na, ŋga maaya maja a wuɗey ndaw kalah. Gazlavay ma ləvey a da vəltar cek heyey na, ara ŋgada bəza hay ma da yamawa da hwaɗ Abəraham tabiya. A da vəlda cek aha na, ŋgada ndəhay ma təɓa mey aŋga masa ma səpmara kwakwas ŋga Mawiz daada ba, ama ŋgada ndəhay mekele tabiya ma pamara ŋga ndaw ata anda Abəraham zleezle. Abəraham na, ara papa aləkwa, aləkwa tabiya ndav.

17 Ara anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, Gazlavay a ləvar a Abəraham: «Ya ta paka la ŋga papaŋ ŋga səkway hay ga.» Yaw, fa mey ŋga Gazlavay na, Abəraham ara papa aləkwa. Aŋga ta pa Gazlavay la ŋga ndaw aŋga fara fara, Gazlavay ma sləkɗadatərwa ndəhay daa meməcey, asaya, ma gwa ŋga kata cek hay masa ma kam daa ba araŋ.

18 Kwa ndəhay siya a wulkam Gazlavay a gwa ŋga vəlar cek ŋgada Abəraham anda aa ma ləvar heyey daa ba na, Abəraham a fa pa Gazlavay ŋga ndaw aŋga fara fara cəŋga. Anda keɗe, aŋga ta tərey la ŋga «papaŋ ŋga səkway hay ga» anda Gazlavay maa guzlar, a ləvar: «Bəza hay da hwaɗ akah a laslam la ga anda wurzla hay.»

19 Daa masa Gazlavay maa guzlar ŋgene na, Abəraham a key mevey temere. Abəraham a səra aŋga maraw, gədaŋ aŋga daa saba, asaya, a səra ŋgwas aŋga Sara na, aŋga madaŋgwas cay. Ta ŋgene he cəpa, Abəraham fa təɓa Gazlavay a kar cek la anda aa ma ləvar cəŋga.

20 Fara fara, aŋga fa təɓa mey masa Gazlavay ma ləvar. A wulkey cew cew da ray cek masa Gazlavay ma da vəldara ba. Ama fa hətey gədaŋ ma fəna ma fəna daa metəɓey-mey ŋga Gazlavay, fa həslar ray.

21 Yaw, Abəraham a səra Gazlavay aa ta gədaŋ ŋga kara cek anda aa ma ləvar.

22 Ara maja ŋgene, Gazlavay ma pa ŋga ndaw maaya fa mey aŋga.

23 Mey ma ləvey: «Gazlavay a pa ŋga ndaw maaya fa mey aŋga» na, mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay na, ŋgada Abəraham daada ba,

---

4:12 4.12 Mt 3.9 **4:13 4.13** MC 12.7; 22.17 **4:14 4.14** Gal 3.18 **4:15 4.15** 3.20; 5.13, 20; 7.7-13; Gal 3.19 **4:16 4.16** Gal 3.7 **4:17 4.17-18** MC 15.5; 17.4-5; 2Kwr 1.9; Heb 11.12, 19 **4:19 4.19-20** MC 17.1-6; Heb 11.11 **4:21 4.21** MC 18.14; Lk 1.37 **4:22 4.22** 4.3 **4:23 4.23-24** 10.9; 15.4

24 ama mey a mawuzlalakaya ŋgada aləkwa may. Da aləkwa fa pakwa
Gazlavay ŋga ndaw aləkwa fara fara, Gazlavay ma sləkɗadərwa Bay
aləkwa Mahura Yesu daa meməcey na, Gazlavay a, a pandakwar ŋga
ndəhay maaya fa mey aŋga la may.
25 Yesu a na, Gazlavay ta vəlda la a har ndəhay ŋga məcey maja mebərey
aləkwa. Fa dəɓa ha, ta sləkɗawa sem daa meməcey amba Gazlavay a
pandakwar ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga.

5

Cek masa ndaw ma da hətar maja aŋga maaya fa mey ŋga Gazlavay na, wura?

1 Ahaw, Gazlavay a tərdandakwar ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga
na, maja aləkwa ma pakwa ŋga ndaw aləkwa fara fara. Anda keɗe,
aləkwa manjatakaya daa zazay fa mey aŋga maja Bay aləkwa Mahura,
Yesu *Kəriste.
2 Ara Yesu ma vəlndakwar cəveɗ amba ya sərkwa maaya ŋga Gazlavay
maja aləkwa fa pakwa ŋga ndaw aləkwa fara fara. Aləkwa majaratakaya
daa mey aŋga ta fa maaya aŋga ha. Asaya, aləkwa faa səmkwa maja ya
sərkwa ya hətkwa meweɗey aŋga la a ray aləkwa.
3 Ara ŋgene daada ba, ama aləkwa faa səmkwa saya daa masa aləkwa fa
sərkwa banay, maja banay a, a jənndakwar ŋga ɓəsey banay hay mekele
mekele.
4 Meɓəsey banay na, a vəley gədaŋ a ndaw ŋga jerey. Yaw, da aləkwa
majaratakaya na, ya sərkwa ya da hətkwa cek masa Gazlavay ma ləvey a
vəldandakwara la heyey.
5 Cek aha na, fa da pandakwar hwaray daa ba, maja Gazlavay ta
wuzdərwa mewuɗey-vaw aŋga sem ta fa Mesəfney aŋga masa aa ma
vəldandakwara.
6 Daa masa aləkwa ta gədaŋ ŋga ləhda ray aləkwa daa ba na, Kəriste ta
məcey la maja aləkwa, aləkwa ndəhay ma kam həma a ray Gazlavay. A
məcey a na, ta pas masa Gazlavay ma wala ɗar a.
7 Ya sərkwa aŋga ta banay amba ndaw a təɓa ŋga məcey aa slam a ŋga
ndaw ma ka cek ta cəveɗ e. Ayəwa, da kwa ndaw a gwa ŋga məcey aa
slam a ŋga ndaw meekweɗ-mey kwa.
8 Ama kwa aləkwa ta mebərey na, ta ŋgene he cəpa, Kəriste ta məcey
la maja aləkwa cəŋga. Ara anda keɗe Gazlavay ma wuzda, aŋga fa
wuɗndakwar kalah.
9 Wure keɗe, Gazlavay ta tərdandakwar la ŋga ndəhay maaya fa mey
aŋga ta fa mambaz ŋga Yesu ma mbəɗwa daa meməcey aŋga. Anda keɗe,
ya sərkwa fara fara Yesu Kəriste a ləhdandakwar la, Gazlavay fa da cey
mevel da ray aləkwa daa saba.
10 Daa masa aləkwa masa-gəra hay ŋga Gazlavay na, Gazlavay a ta
cəmndakwar ɗay la ta aŋga ray aŋga, ta fa meməcey ŋga Bəzey aŋga.
Wure keɗe, aləkwa macəmkaya ɗay ta aŋga. Anda keɗe, ya sərkwa fara
fara a ləhdandakwar la maja Bəzey aŋga ma sləkɗawa sem daa meməcey.

4:25 4.25 Iz 53.4-5, 10; Rm 8.32-34; 1Kwr 15.17 **5:1 5.1** 3.21-30; ***Gazlavay a tərdandakwar ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga:*** 3.25-26 **5:2 5.2** maaya ŋga Gazlavay: 3.21; 6.14; 2Kwr 6.1; 12.9; Gal 1.6; 5.4; Ef 2.5-8; 1Pi 1.10-11; 4.13-14; 5.10, 12; ***mepey Yesu ndaw aləkwa fara fara:*** Rm 3.24; 8.17-18; ***meweɗey aŋga:*** 8.17-18; 9.23; 1Kwr 2.7; 2Kwr 3.18; 4.17; Kwa 1.27; 3.4; 1Tes 2.12; 2Tm 2.10; 1Pi 5.1 **5:3 5.3-5** Jak 1.2-3, 12; 1Pi 1.5-7 **5:5 5.5** 8.39; Ps 22.6; Heb 6.19 **5:6 5.6-7** 1Pi 3.18 **5:8 5.8** Jaŋ 3.16 **5:9 5.9** 1.18; 1Tes 1.10 **5:10 5.10** 2Kwr 5.18-20; Kwa 1.20-22

11 Ara keɗe daada ba, ama aləkwa faa səmkwa da ray Gazlavay maja Bay
aləkwa Mahura Yesu Kəriste may. Ara maja aŋga, aləkwa macəmkaya ta
Gazlavay.

Mey da ray Adam ta Kəriste

12 Mebərey a sawa a bəla na, ta fa ndaw pal mezəley *Adam. Ndəhay a
məcam na, maja mebərey a. Anda keɗe, meməcey fa paslata ndəhay da
bəla maja ndəhay tabiya ata ta mebərey.
13 Dəga Gazlavay ta wuzdara kwakwas aŋga a *Mawiz daa ba araŋ na,
mebərey aa daha da bəla cay. Ama daa masa kwakwas a daa ba araŋ na,
Gazlavay fa sləfa mebərey ŋga ndəhay daa ba may.
14 Ama ta ŋgene he cəpa dəga fa Adam haa kasl fa Mawiz na, ndəhay
tabiya ta ləham fa meməcey daa ba cəŋga. Adam ta cənar mey a Gazlavay
daa ba. Kwa ndəhay a ta kam mebərey anda Adam a daa ba na, ta məcam
sem cəŋga. Ya gwakwa ŋga wa Adam a na, ta ndaw ma da sawa.
15 Ama Adam a na, ata letek ta ndaw ma da sawa ha ba. Mebərey ŋga
Adam aŋga wal ta cek maaya masa Gazlavay ma da vəldatara a ndəhay
maja mewuɗey-vaw aŋga. Ahaw, fara fara ndəhay ga ta məcam sem maja
mebərey ŋga ndaw pal. Ama, Gazlavay a katar maaya la ma fəna a ndəhay
ga. A da katar maaya ha na, ta fa ndaw pal mezəley Yesu *Kəriste.
16 Cek masa ndəhay ma hətam ta fa Gazlavay na, a fəna cek masa ndəhay
ma hətam ta fa ndaw pal mezəley Adam. Ara aŋga ma handərwa mebərey
a bəla. Anda keɗe, mebərey masa ndaw pal ma ka ha na, sariya ŋga
Gazlavay ta təɗdata ndəhay sem maja. Ama maaya masa Gazlavay ma
katara a ndəhay na, a pata ndəhay a ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga.
Anda keɗe, kwa ndəhay a, ata ta mebərey ga na, sariya ŋga Gazlavay fa
da təɗdata daa ba.
17 Ahaw, fara fara ndaw pal ta key mebərey la. Anda keɗe, meməcey ta
kəɗta ndəhay tabiya sem maja ndaw aha. Ama ndaw mekele daha wal,
ara Yesu Kəriste. Ara ta fa aŋga, Gazlavay ma katar maaya a ndəhay ma
fəna ma fəna, a ndəvey ba, a cəmtar ɗay ta aŋga ray aŋga. Maja ŋgene,
ndəhay a hətam heter mendəvey ba la, asaya, a da wam da ray cek hay
bama.
18 Nəka, ndəhay tabiya na, sariya ta təɗdata sem maja mebərey ŋga
ndaw pal, Adam. Ama ndaw pal daha, ara Yesu Kəriste. Aŋga na, ara
ndaw ma key cek maaya ta cəveɗ e. Ara ta fa aŋga Gazlavay a pata ndəhay
ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga. Da ray ŋgene, ndəhay a hətam heter
mendəvey ba la.
19 Ahaw, ndəhay ga ata ta mebərey maja ndaw pal daha ma cənar mey
a Gazlavay ba. Ama ndaw pal daha, ara Yesu Kəriste. Aŋga na, ta cənar
mey la a Gazlavay. Da ray ŋgene, ndəhay ga ta təram ŋga ndəhay maaya
la fa mey ŋga Gazlavay maja ndaw aha.
20 Gazlavay ta wuzdatara kwakwas aŋga la a ndəhay. Anda keɗe, ndəhay
fa kam mebərey ma fəna ma fəna. Ama daa masa ndəhay fa kam mebərey
ma fəna ma fəna na, Gazlavay fa key dey-ceceh, fa wuzdatara mewuɗey-
vaw aŋga ma fəna ma fəna a ndəhay may.
21 Mebərey a hətey gədaŋ da ray ndəhay ŋgaa zəɗdata na, ta fa
meməcey. Ama wure keɗe maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndəhay.
Gazlavay na, aa ta gədaŋ ŋga pata ndəhay ŋga ndəhay maaya fa mey

---

5:11 5.11 8.31 **5:12 5.12** MC 2.17; 3.19; Rm 6.21, 23; 7.9-10 **5:13 5.13** 4.15 **5:14 5.14** 1Kwr 15.21-22, 45-49 **5:17 5.17** mewey: Mt 19.28; 1Kwr 6.2-3; 2Tm 2.12; CWJ 20.4, 6 **5:20 5.20** 4.15

aŋga. A wuzdərwa maaya aŋga ha amba ya hətkwa heter mendəvey ba ta fa Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste.

6

Ndaw ŋga Yesu a key mebərey mandaw mandaw daw?

1 Kaa wure kedɗe na, ya da ləvkwa kwara? Maaya na, ya kakwa
mebərey mandaw mandaw amba Gazlavay a sərfandakwar dey-ceceh, a
wudɗndakwar ma fəna ma fəna daw?
2 Kay, kəne ba səlak! Ta dey ŋga mebərey na, aləkwa anda ndəhay
maməctakaya. Mebərey a gwa a wandakwar saba. Kaa wara ya njakwa
mandaw mandaw daa mebərey na, kwara dəɓa wura?
3 Ka sərmara maaya maaya daa masa aləkwa ma hətkwa *baptem na,
aləkwa macəmkaya ta Yesu *Kəriste. Anda meləvey, aləkwa ma məckwa
la ta aŋga may.
4 Daa masa aləkwa maməctakaya ta Kəriste daa yam ŋga baptem na,
ŋgene anda aləkwa mapəshatakaya ta aŋga amba menjey aləkwa a tərey
mawiya. Menjey aləkwa a tərey mawiya na, letek anda Gazlavay Papaŋ
ma sləkɗadərwa Yesu daa meməcey ta gədaŋ aŋga masa maaya kalah.
5 Ahaw, aləkwa ma məckwa la anda aŋga, anda kedɗe, aləkwa
macəmkaya ta aŋga. Da ray ŋgene, ya da sləkɗakurwa daa meməcey
anda aŋga may.
6 Ya sərkwa daa masa Yesu ma məcey fa hwadam mazlaŋgalakaya na,
menjey aləkwa masa zleezle aa fa hwadam a ta pas ŋgene may amba
menjey aləkwa masa zleezle he a ndəvey. Anda kedɗe, aləkwa beke ŋga
mebərey saba,
7 maja ndaw masa maməckaya na, mebərey a wa saba.
8 Yaw, da aləkwa maməctakaya ta Kəriste na, ya sərkwa ya da njakwa
ta dey bama ta aŋga may.
9 Ya sərkwa fara fara Kəriste na, ta sləkɗawa sem daa meməcey. Yaw,
aŋga fa da məcey daa saba, meməcey fa da wey da ray a daa ba may.
10 Kəriste ta məcey la dey pal maja ndəhay tabiya. Ta fa meməcey aŋga
ha na, mebərey a gwa a wandakwar saba. Wure kedɗe na, aŋga ta dey,
manjakaya da cakay Gazlavay.
11 Akwar may, akwar kəne. Sərmara, akwar na, maməctakaya, mebərey
fa wakwar daa saba. Wure kedɗe, akwar ta dey, manjatakaya ta Gazlavay
maja akwar macəmkaya ta Yesu Kəriste.
12 Anda kedɗe, ka da vəlmar cəveɗ a mebərey ŋga wey da ray vaw akwar
ma da məcey ŋgene ba. Cek hay maaya ba masa akwar ma wuɗam kalah
na, ka da pamara mewulkey akwar a ray a ba.
13 Ka da vəldamara vaw akwar ŋgada mebərey amba a tərda vaw akwar
ŋga cek ma ka sləra malamba ba. Ama vəldamara ray akwar na, ŋgada
Gazlavay anda ndəhay masa maməctakaya ma sləkɗamawa daa meməcey.
Vəldamara ray akwar tabiya a Gazlavay amba a tərdakwar ŋga ndəhay ma
ka cek maaya ta cəveɗ e.
14 Anda kedɗe, ara mebərey ma da wey da ray akwar saba, maja akwar fa
səpmara *kwakwas ŋga Mawiz daa saba, ka səpam na, ŋga hətey maaya
ŋga Gazlavay.

5:21 5.21 6.23 **6:1 6.1** 3.5-8, 31; 5.20 **6:2 6.2** 6.6; 7.4 **6:3 6.3-4** Gal 3.27; Kwa 2.12; Tit 3.5; 1Pi 3.21; Mt 28.19 **6:4 6.4** 2Kwr 5.14-15, 17; Gal 6.15; Kwa 3.1-5, 10 **6:5 6.5** Fəl 3.10-11 **6:6 6.6** Gal 5.24 **6:9 6.9-10** SNM 2.27; Heb 9.25-28; 1Pi 3.18 **6:11 6.11** Gal 2.19; 1Pi 2.24 **6:12 6.12** 12.1 **6:14 6.14** 5.2; Gal 5.18; 1Jŋ 3.6

Aləkwa na, ndəhay ma ka cek maaya daw, maaya ba daw?

15 Kaa ya da kakwa na, kwara? Da aləkwa fa səpkwa *kwakwas ŋga
Mawiz daa saba, ya səpkwa maaya ŋga Gazlavay na, aləkwa ta cəveď ŋga
key mebərey daw? Kay, daa ba!
16 Ka sərmara da ka vəldamara ray akwar ŋgada ndaw, ka ləvmar ka
namar ray la na, akwar ma təram sem ŋga beke aŋga hay, ba diya? Anda
keďe, da akwar ma vəlmar cəveď sem a mebərey ŋga wey da ray akwar
na, ŋgene akwar beke hay ŋga mebərey a, asaya, akwar fa cəhaďamawa
meməcey a ray akwar. Ama da akwar fa namar ray a Gazlavay na, akwar
ta təram sem ŋga beke aŋga hay, anda keďe, a pakwar la ŋga ndəhay
maaya fa mey aŋga.
17 Zleezle na, akwar beke ŋga mebərey, ama wure keďe akwar fa
təƀmara mey ŋga Gazlavay masa ndəhay maa sərkadamakwara ta mevel
pal. Ya kakwa suse a Gazlavay maja.
18 Gazlavay ta pəskakwar sem daa beke ŋga mebərey. Anda keďe, ka da
kam cek masa maaya ta cəveď e.
19 Ya wakwara mey a ta beke keďe na, maja aŋga ta banay ŋgada akwar
amba ka cəndamara mey a. Zleezle na, akwar anda beke hay. Ka ta
vəldamara ray akwar la ŋga key cek hay malamba ma həldakwar ŋga
rəsa Gazlavay. Ama wure keďe na, vəldamara ray akwar tabiya ŋgada
Gazlavay amba ka kam cek masa maaya ta cəveď e anda akwar na, beke
aŋga hay. Anda keďe, menjey akwar a mbafar la a Gazlavay.
20 Zleezle daa masa akwar beke ŋga mebərey na, ka wuďam ŋga key cek
masa maaya ta cəveď e ba.
21 Daa ŋgene na, akwar fa kam cek hay malamba masa fa pakwar
hwaray wure keďe. Kaa cek maaya masa akwar ma hətam da hwaď a
na, me? Sasəkar cek hay a ŋgene na, fa handawa meməcey a ray akwar
jak, ba diya?
22 Wure keďe na, Gazlavay ta pəskakwar sem daa beke ŋga mebərey.
Anda keďe, akwar ndəhay ma ka sləra ŋga Gazlavay. Cek maaya masa
akwar ma hətam na, ara menjey akwar maaya ma mbafar a Gazlavay.
Asaya, menjey akwar a, a da vəlkwar heter mendəvey ba ŋga sərmataw.
23 Nəka, cek mehətey fa mebərey na, ara meməcey. Ama cek masa
Gazlavay ma vəlda ŋga maaya na, ara heter mendəvey ba maja aləkwa
macəmkaya ta Yesu *Kəriste, Bay aləkwa mahura.

7

Kwakwas ŋga Mawiz a da wey da ray aləkwa saba na, ta vara?

1 Məlma aďaw hay, ya faa guzlkwar, akwar masa ma sərmara *kwakwas
ŋga Mawiz. Ka sərmara kwakwas a, a wey da ray ndaw na, daa masa
ndaw aha aŋga ta dey gway.
2 Wakwa mey a ta ŋgwas da way zel. Daa masa zel e aa ta dey ďagay
na, ŋgwas a, aa ta cəveď ŋga ley zel mekele daa ba, maja kwakwas ŋga
Mawiz a vəlar cəveď ba. Ama da zel e ta məcey sem na, ŋgwas a, aa ta
cəveď ŋga ley zel mekele, kwakwas a, a təka saba.
3 Anda keďe, da ŋgwas masa zel e aa ta dey, a ley zel mekele na, ŋgene
ŋgwas aha ta ley vaw sem da palah. Ama da zel e ta məcey sem na,
kwakwas a, a vəlar cəveď ŋga ley zel mekele. Ŋgene, ara meley-vaw saw
da palah ba.

6:15 6.15 6.1 **6:16 6.16** Jaŋ 8.34; 2Pi 2.19 **6:17 6.17** Jaŋ 8.32 **6:18 6.18** 8.15; 1Pi 2.24 **6:21 6.21** 7.5; 8.6, 13; Jak 1.14-15 **6:23 6.23** 5.21 **7:2 7.2** 1Kwr 7.39

4 Məlma aɗaw hay, ŋgada akwar na, aa letek kəne may, kwakwas ŋga
Mawiz fa wey da ray akwar daa saba. Akwar anda ndəhay maməctakaya
maja *Kəriste ta məcey la aa slam a ŋga akwar. Wure keɗe, akwar na,
ŋgada aŋga, ndaw masa Gazlavay ma sləkɗadərwa daa meməcey. Akwar
macəmkaya ta aŋga amba ka kamar sləra maaya ma mbafar.
5 Zleezle daa menjey aləkwa na, aləkwa fa kakwa cek hay saw anda
mevel aləkwa ma wuɗey gway. Kwakwas ŋga Mawiz a wuzdandakwara
cek hay masa ma kar mebərey a ndaw. Masa aləkwa ma sərtakwa cek
hay a la na, sasəkar aləkwa fa katakwa ma fəna ma fəna jak. Cek hay
a fa həldandakwar ŋga key sləra maaya ba ma handawa meməcey a ray
aləkwa.
6 Zleezle aləkwa anda beke hay maja kwakwas ŋga Mawiz, aləkwa anda
ndəhay magərcatakaya daa fərsəne. Wure keɗe, aləkwa mapəskatakaya
dasi har ŋga kwakwas a, amba ya kakwa sləra ŋgada Gazlavay taa cəveɗ
mekele mawiya masa *Mesəfney ŋga Gazlavay ma wuzdandakwara. Ya
kakwa sləra ŋgada Gazlavay taa cəveɗ magurma masa kwakwas ŋga
Mawiz ma wuzdandakwara saba.

Kwakwas ŋga Mawiz a wuzwa na, me?

7 Kaa wure keɗe na, ya da ləvkwa kwara? *Kwakwas ŋga Mawiz na, ara
cek maaya ba daw? Kay, kəne ba. Anja da kwakwas a daa ba na, ya fa da
səra mebərey daha na, daa ba. Kwakwas a, a ləvey: «Ka da kam dey fa
cek ŋga ndaw ba.» Anja da kwakwas a ta ləvey kəne daa ba na, ya səra
mekey dey fa cek ŋga ndaw na, ara mebərey la daw?
8 Ama kwakwas a ta wurar cəveɗ sem a mebərey ŋga key sləra daa yah.
Mebərey a ta həldaya la ŋga key dey fa cek ŋga ndaw. Anja da kwakwas
a daa ba na, mebərey fa da hətey gədaŋ da ray ndaw daa ba.
9 Zleezle daa masa ya səra mey da ray kwakwas a ba na, yah ta dey, ya
fa wey ŋga yah. Ama daa masa ya ta cənda mey da ray kwakwas a cay
na, mebərey ta hətey gədaŋ sem da ray aɗaw.
10 Da ray ŋgene, yah na, anda ndaw maməckaya. Gazlavay ta vəldərwa
kwakwas aha la amba ndəhay a hətam heter. Ama ŋgada yah na, kwakwas
a ta cəhaɗaya meməcey sem a ray.
11 Ama masa yah ma cənda mey da ray kwakwas a la na, kwakwas a
ta wurar cəveɗ sem a mebərey ŋga key sləra daa yah. Mebərey a ta
hətey cəveɗ sem ŋga təknaya ta fa kwakwas a. Anda keɗe, mebərey a
ta cəhaɗaya meməcey sem a ray.
12 Fara fara, kwakwas ŋga Mawiz na, aŋga maaya, mebərey da hwaɗ a
daa ba. Asaya, mey hay da ray kwakwas a na, a samawa fa Gazlavay. Ata
maaya, mebərey da hwaɗ a daa ba. A jənta ndəhay ŋga key cek ta cəveɗ
e.
13 Anda keɗe, cek masa maaya na, a gwa ŋga handawa meməcey a
ray aɗaw daw? Kay, kəne ba! Ma handərwa meməcey a ray ndaw na,
ara mebərey. Mebərey a ta hətey cəveɗ sem ta fa cek masa maaya ŋga
handaya meməcey a ray. A key anda keɗe na, amba ndəhay a sərmara
mebərey ara cek maaya ba kalah ta fa kwakwas a.

Cek maaya ta maaya ba a cəmam daa ndaw na, kwara?

14 Ya sərkwa *kwakwas ŋga Mawiz na, a sawa ta fa Gazlavay, ama
aləkwa na, ndəhay magədaŋ gway. Ya ta tərkwa beke ŋga mebərey sem.

7:4 7.4 6.4; Gal 2.19 **7:5 7.5** 6.21 **7:6 7.6** 6.7; 8.2-4; 2Kwr 3.6 **7:7 7.7** Mew 5.21; MC 2.16-17; 3.6 **7:7 7.7-13** 4.15 **7:8 7.8** 1Kwr 15.56 **7:9 7.9** 5.13 **7:10 7.10** Lev 18.5 **7:11 7.11** MC 3.13 **7:12 7.12** 1Tm 1.8 **7:14 7.14** Ps 51.7

15 Fara fara, cek masa yah ma ka na, ya ka maja me na, ya səra ba, maja
cek maaya masa yah ma wuɗey na, ya ka ba. Ama ya key na, cek masa
yah ma wuɗey ba jak.
16 Da ya key cek masa yah ma wuɗey ba na, ŋgene, ya təɓa, ya səra
kwakwas a na, aŋga maaya.
17 Anda keɗe, da ya key cek maaya ba na, ara yah ma ka ba. Ara mebərey
masa daa yah ma ka cek aha.
18 Ahaw, ya səra yah ta gədaŋ ŋga key cek maaya ta cəveɗ e na, daa ba.
Anda meləvey yah na, ndaw-magədaŋ. Ya wuɗey ŋga key cek maaya ta
cəveɗ e, ama gədaŋ aɗaw daa ba.
19 Yaw, cek maaya masa yah ma wuɗey ŋga ka na, ya fa ka daa ba, ama
ya key na, cek maaya ba masa yah ma wuɗey ŋga ka ba jak.
20 Da ya key cek maaya ba masa yah ma wuɗey ŋga ka ba na, a wuɗey
ŋga ləvey ara yah ma ka ba. Ara mebərey masa daa yah ma ka cek aha.
21 Ya wuɗey ŋga key cek maaya, ama ya da key na, cek masa maaya ba
gway. Keɗe ara cek masa yah ma saŋgala daa menjey aɗaw.
22 Daa mevel aɗaw na, ya fa wuɗey fara fara ŋga səpa *kwakwas ŋga
Gazlavay.
23 Ama ya nəka na, cek maaya ba ma fənya ray daha. Cek aha fa təka
mewulkey aɗaw ŋga key cek masa maaya. Cek maaya ba ha ma fənya ray
a na, ta tərdaya sem ŋga beke ŋga mebərey.
24 Ay! Yah na, ndaw ta matəway daa dey. Yah na, meməcey aa da ray
aɗaw. Ma da ləhdaya daa meməcey a na, wa?
25 Ara Gazlavay ma da ləhdaya ta fa Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste.
Ara maja ŋgene, ya fa kar suse ta mevel aɗaw cəpa.
Anda keɗe, daa mewulkey aɗaw na, ya wuɗey ŋga səpa kwakwas ŋga
Gazlavay. Ama maja yah ndaw-magədaŋ na, ya key na, cek masa ma
handaya mebərey a ray jak.

8

Mesəfney ŋga Gazlavay a jənta ndəhay daa menjey ata na, kwara?

1 Wure keɗe ndəhay masa macəmkaya ta Yesu *Kəriste na, sariya ŋga
Gazlavay fa da təɗdata daa ba.
2 Mebərey fa da hətey gədaŋ ŋga handawa meməcey a ray aləkwa daa
saba, maja gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay aa da ray aləkwa. Gədaŋ
ŋga Mesəfney ŋga Gazlavay a, a vəlndakwar heter mawiya ta fa Yesu
Kəriste.
3 *Kwakwas ŋga Mawiz na, a gwa ŋga key sləra anda Gazlavay ba, maja
bəle ŋga ndaw-magədaŋ ta tərda kwakwas a sem ŋga cek manjar gədaŋ.
Gazlavay aa ta gədaŋ ma fəna kwakwas ŋga Mawiz. Gazlavay a wuzda
aŋga na, a wuɗey ŋga cəney mebərey fa sləmay aŋga ba səlak, a kar
sariya a ndaw-magədaŋ maja mebərey aŋga. Anda keɗe, ta slərdərwa
Bəzey aŋga la a bəla, a tərey ŋga ndaw-magədaŋ, vaw aŋga anda aləkwa
ndəhay ma ka mebərey. Gazlavay a ka anda keɗe, ŋga ləhdata ndəhay daa
mebərey ta fa meməcey ŋga Bəzey aŋga ha. Anda keɗe, ta fəna gədaŋ ŋga
mebərey sem ta fa Bəzey aŋga ha.
4 Gazlavay a ka anda keɗe na, amba ya tərkwa ndəhay ma ka cek ta
cəveɗ e fara fara anda kwakwas a ma wuɗey ya kakwa. Ya kakwa na,

7:15 7.15 Gal 5.17 **7:18 7.18** MC 8.21; Fəl 2.13 **7:23 7.23** Gal 5.17; Jak 4.1; 1Pi 2.11 **7:24 7.24-25** 1Kwr 15.57 **8:1 8.1** 1.18; 5.1 **8:2 8.2** 3.27; 7.7-11 **8:3 8.3** Gal 4.4; Fəl 2.7-8; 2Kwr 5.21

anda mewuɗey ŋga ndaw-magədaŋ saba, ama ya kakwa anda Mesəfney
ŋga Gazlavay ma wuɗey.
5 Ndəhay ma səpam ŋga njey anda ndəhay magədaŋ ma wuɗam na,
a wulkam mandaw mandaw da ray cek masa ma mbafatar gway. Ama
ndəhay ma kam cek anda Mesəfney ŋga Gazlavay ma wuɗey na, a wulkam
mandaw mandaw da ray cek masa ma mbafar a Mesəfney a.
6 Da ndaw a wulkey mandaw mandaw da ray cek masa ma mbafar gway
na, a key ŋgene, a cəhaɗawa meməcey a ray aŋga. Ama da ndaw a
wulkey mandaw mandaw a ray cek ma mbafar a Mesəfney ŋga Gazlavay
na, ŋgene, Gazlavay a da vəlar heter mawiya, asaya, a da njada daa zazay.

7 Ndəhay ma wulkam mandaw mandaw da ray cek masa ma mbafatar a
vaw ata hay na, ata masa-gəra hay ŋga Gazlavay. Ata fa səpmara kwakwas
ŋga Gazlavay daa ba, kwa a gwamara ŋga key sləra ta kwakwas a ba.
8 Ndəhay ma səpam ŋga key cek masa ma mbafatar a vaw ata hay gway
na, ndəhay a, fa da mbafamar a Gazlavay daa ba.
9 Ama akwar na, akwar fa kam cek ma mbafar a vaw akwar hay daa
ba. Ka səpam na, cek masa ma mbafar a Mesəfney ŋga Gazlavay maja
Mesəfney a, aa da ray akwar. Ndaw masa Mesəfney ŋga Kəriste da ray a
daa ba na, ndaw aha ara ndaw ŋga Kəriste ba.
10 Da Kəriste aa daa mevel akwar na, Mesəfney ŋga Gazlavay a vəlkwar
heter mawiya la maja aa ma pakwar ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga.
Kwa ka məcam la, vaw akwar a zey la maja mebərey na, ka hətam heter
mawiya la.
11 Asaya, da Mesəfney ŋga Gazlavay ma sləkɗadərwa Yesu Kəriste daa
meməcey aa da ray akwar na, ŋgene Gazlavay a da sləkɗadakurwa daa
meməcey may. Anda keɗe, a da sləkɗadakurwa ha na, ta gədaŋ ŋga
Mesəfney aŋga masa da ray akwar a.
12 Məlma aɗaw hay, ara maja ŋgene si ya njakwa anda Mesəfney ŋga
Gazlavay ma wuɗey, ba na, anda vaw aləkwa ma wuɗey ba.
13 Yaw, da akwar fa kam cek masa ma mbafar a vaw akwar gway na, ka
məcam la. Ama da akwar fa vəlmar cəveɗ a Mesəfney ŋga Gazlavay ŋga
jənkwar ŋga mbəkda mekey cek hay maaya ba na, ŋgene, ka hətam heter
mawiya la.
14 Ndəhay cəpa masa ma vəlmar cəveɗ a Mesəfney ŋga Gazlavay ŋga
wey da ray ata na, ndəhay a ŋgene, ara bəza hay ŋga Gazlavay.
15 Mesəfney masa akwar ma təɓmara ŋga wey da ray akwar a na, fa
da tərdakwar ŋga beke hay daa ba, akwar fa da njam ta mandərzay daa
dey daa saba. Ama Mesəfney ŋga Gazlavay a, a da tərdakwar ŋga bəza
hay ŋga Gazlavay, a da jənndakwar ŋga zəla Gazlavay a: «Aba», anda
meləvey, «Papay.»
16 Mesəfney a, fa wuzdandakwara daa mevel aləkwa na, aləkwa bəza
hay ŋga Gazlavay fara fara.
17 Ahaw, aləkwa na, bəza hay ŋga Gazlavay. Anda keɗe, ya hətkwa cek
masa aŋga ma ɓada maja aləkwa la. Ya da hətkwa cek aha na, bama daa
slam a ta Kəriste maja da aləkwa ma sərkwa banay la bama ta Kəriste na,
ya da njakwa bama ta aŋga daa slam aŋga meweɗey may.

Mey da ray meweɗey ŋga Kəriste

8:4 8.4 6.22; 7.4; 13.10; Gal 5.16, 25 **8:6 8.6** 6.21; Gal 6.8 **8:9 8.9** 1Kwr 3.16 **8:10 8.10** Gal 2.20; 1Jŋ 3.24 **8:11 8.11** 2Kwr 4.14 **8:12 8.12** 6.18 **8:13 8.13** Gal 6.8; Ef 4.22-24 **8:14 8.14** 1Jŋ 2.29–3.1 **8:15 8.15** Mk 14.36; Gal 4.5-7 **8:17 8.17** 5.12; Gal 4.7; Fəl 3.10-11

18 Ya səra, banay masa aləkwa ma sərkwa wure keɗe kaa na, ara cek
mecəhe ŋga tede. Fara fara, slam-meweɗey ŋga Gazlavay masa aa ma
vəldandakwara na, aŋga maaya, a wam ta banay masa aləkwa ma sərkwa
wure keɗe ba.
19 Cek hay tabiya masa Gazlavay ma katərwa na, cek hay a fa səkwmara
ɗar masa Gazlavay ma da wuzdatərwa bəz aŋga hay daa slam aŋga
meweɗey amba ɗar a, a wuswa fiyaw fiyaw.
20 A səkwmara maja cek hay tabiya masa Gazlavay ma katərwa na, ta
təram sem ŋga cek ŋga tede. Ara cek hay a ma wuɗam ŋga key kəne
ba, ama ara Gazlavay ma la har aŋga da ray ata. Ta ŋgene he cəpa, fa
səkwmara Gazlavay ŋga ka sləra aŋga da ray ata cəŋga.
21 Sləra ha na, ara Gazlavay ma da pəskatərwa dasi har ŋga ndaw ma
nəsta, ma tərdata ŋga beke. Anda keɗe, cek hay a tabiya a da hətam
meweɗey ŋga Gazlavay bama daa slam a ta bəza hay ŋga Gazlavay. A da
wam ŋga ata anda bəza hay ŋga Gazlavay.
22 Ya sərkwa dəga mezley ŋga bəla haa wure keɗe, cek hay tabiya masa
Gazlavay ma katərwa na, fa səram banay, a njaram anda ŋgwas ma da
yey.
23 Ma səram banay a daa masa ata fa səkwmara na, ara cek hay a
daada ba, ama aləkwa may fa njarakwa daa mevel aləkwa. Aləkwa na,
ndəhay masa Gazlavay ma vəlndakwar Mesəfney aŋga teeseɗ da ray cek
hay mekele masa aŋga ma da vəldandakwara. Anda keɗe, aləkwa fa
səkwakwa pas masa Gazlavay ma da tərdandakwar ŋga bəz aŋga hay
fara fara, a da pəskandakwar dasi har ŋga ndaw ma nəsndakwar, amba
kwa waawa a wey ray aŋga.
24 Gazlavay ta ləhdandakwar sem daa mebərey ama ya sərtakwa cek hay
masa Gazlavay ma da ka da ray aləkwa tabiya ba araŋ. Aləkwa fa sərkwa
fara fara ya hətkwa cek hay a la. Da ndaw ta hətar cek masa aa ma səkwa
sem ta dey aŋga na, a səkwa cek aha saba maja cek aha aa fa dey aŋga
cay. Ma da səkwa cek masa aŋga ma hətar sem ŋgene na, wa dəɓa wa?
25 Aləkwa na, fa səkwakwa cek masa aləkwa ma hətkwa ta dey aləkwa
daa ba araŋ. Anda keɗe, ya ɓəskwa mevel ŋga səkwa cek aha ta zazay.
26 *Mesəfney ŋga Gazlavay fa jənndakwar may, maja aləkwa gədaŋ
pəreh daa cəveɗ ŋga Gazlavay. Kwa ya sərkwa cek masa aləkwa ma daa
cəfɗakwa fa Gazlavay ba. Ama Mesəfney ŋga Gazlavay a, ta ray aŋga,
fa dərar daŋgay a Gazlavay aa slam a ŋga aləkwa. Aa cəfɗa Gazlavay
ta mevel pal, aa guzlar a Gazlavay ta mey masa ma fənar ray a ndaw-
magədaŋ ŋgaa guzley.
27 Gazlavay ma səra cek daa mevel ŋga ndaw na, a cənda cek masa
Mesəfney aŋga ma wuɗey, maja Mesəfney a faa cəfɗa Gazlavay amba a
jənta ndəhay aŋga hay anda Gazlavay ma wuɗey.
28 Ŋgada ndəhay ma wuɗmara Gazlavay, ndəhay masa Gazlavay ma
zəlta ŋga key cek anda aŋga ma wuɗey na, ya sərkwa cek hay tabiya
masa ata ma hətam na, ara Gazlavay ma ka amba a tərey ŋga cek maaya
ŋgada ata.
29 Dəga zleezle na, Gazlavay ta walata ndəhay aŋga hay cay. Asaya, ara
aŋga ma wuɗey ŋga tərdata ndəhay aŋga hay a anda Bəzey aŋga. A ka
anda keɗe na, amba Bəzey aŋga a tərey bəzey maa-mey-ndaw da wuzlah
ndəhay ŋga Gazlavay masa anda məlmaŋ hay ga.

8:18 8.18 2Kwr 4.17 **8:19 8.19** Kwa 3.4; 1Jŋ 3.2 **8:20 8.20** MC 3.17-19 **8:23 8.23** 2Kwr 5.2-5; Ef 4.30 **8:24 8.24** 2Kwr 5.7; Heb 11.1 **8:25 8.25** 2Kwr 4.18 **8:27 8.27** Ps 139.1 **8:28 8.28** Jəw 2.10; Ef 1.11 **8:29 8.29** Kwa 1.18; Heb 1.6

30 Yaw, ndəhay masa Gazlavay ma walata ŋgene na, Gazlavay ta
zəltərwa la ŋga key ndəhay aŋga hay may. Daa masa aa ma zəlta ha
na, ta pata la ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga may. Asaya, ndəhay masa
aa ma pata ŋga ndəhay maaya fa aŋga na, ta handata sem aa slam aŋga
meweɗey may.

Gazlavay a wuɗndakwar mandaw mandaw

31 Kaa wure keɗe na, mey mambəkakaya ŋga ləvey daha saya daw?
Gazlavay aa ta aləkwa, kaa ma da gwa a ray aləkwa na, wa?
32 Gazlavay ta ɓadərwa Bəzey aŋga daa ba, ama ta slərdərwa la a bəla
ŋga məcey maja aləkwa tabiya. Anda Gazlavay ma slərdandakwara Bəzey
aŋga na, fara fara a vəldandakwara cek hay tabiya la may.
33 Ma gwa ŋga mbəɗtar ray ŋgada ndəhay masa Gazlavay ma walata
na, wa? Kwa ndaw pal ma gwa daa ba, maja ara Gazlavay ma tərdata ŋga
ndəhay masa maaya fa mey aŋga.
34 Ndəhay masa Gazlavay ma walata na, ma gwa ŋga təɗdata ta sariya
na, wa? Kwa ndaw pal ma gwa daa ba, maja Yesu *Kəriste ta məcey la, ta
sləkɗawa sem daa meməcey, wure keɗe aa manjakaya ta har-zəmay ŋga
Gazlavay, fa dərey daŋgay maja aləkwa.
35 Ma da wunkandakwar ta Kəriste amba a wuɗndakwar saba na, me?
Kwa aləkwa daa banay, kwa mewulkey fa həɓndakwar ray, kwa ndaw
a cakalafandakwar mey, kwa aləkwa daa may, kwa aləkwa daa viya,
kwa anja ndaw a wuɗey ŋga kandakwar cek maaya ba, kwa ndaw a
kəɗndakwar vagay na, cek hay a cəpa ŋgene, a gwa ŋga wunkandakwar
ta Kəriste ba.
36 Anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, ma ləvey:
«Bay Gazlavay, ndəhay fa səpmandar mandaw mandaw
ŋga kəɗey vagay maja ala ndəhay akah hay.
Fa mey ŋga ndəhay na,
ala * anda təɓaŋ hay masa ma handamata ŋga hərey.»
37 Ta ŋgene he cəpa, ya kakwa bay-gula la da ray banay hay a ŋgene tabiya
ta gədaŋ ŋga ndaw ma wuɗndakwar kalah.
38 Ahaw, ya səra fara fara cek ma gwa ma wunkandakwar ta ndaw masa
ma wuɗndakwar kalah ha na, daa ba. Kwa ya məckwa, kwa aləkwa ta
dey, kwa maslaŋ hay ŋga Gazlavay, kwa gədaŋ ŋga bay hay masa da bəla
keɗe ta gədaŋ ŋga mesəfney hay masa daa memeɗ, kwa cek hay ma kam
wure keɗe ta cek hay ma da kam ŋgada fa mey,
39 kwa maazla hay da gazlavay da vaɗ, kwa daa vəgeɗ ŋga awaw magaza,
kwa cek wura wura mekele masa Gazlavay ma katərwa, kwa meeme
cəpa a gwa ŋga wunkandakwar ta mewuɗey-vaw ŋga Gazlavay ba. Ara
mewuɗey-vaw masa aŋga ma wuzdərwa ta fa Yesu Kəriste, Bay aləkwa
Mahura.

9

Mey da ray Israyel hay, ndəhay masa Gazlavay ma walata

1 Mey masa yah ma daa guzlda keɗe na, ara mey fara fara, ya mbərzley
ba, maja yah na, ndaw ŋga *Kəriste. Asaya, *Mesəfney ŋga Gazlavay fa

8:30 8.30 1.7; 5.2; 2Tes 2.13-14 **8:31 8.31** Ps 118.6 **8:31 8.31-34** Iz 50.8-9 **8:32 8.32** 5.8; Jaŋ 3.16 **8:34 8.34** 4.25; SNM 2.33; Heb 7.25; 1Jŋ 2.1 **8:35 8.35** 2Kwr 5.14 * **8:36 8.36** ala: Daa Ps 44.23aa guzley da ray səkway ŋga Jəwif hay, ama feɗe na, Pawl aa guzley da ray ndəhay ŋga Yesu. **8:36 8.36** Ps 44.23; 2Kwr 4.11 **8:37 8.37** 1Jŋ 5.4-5 **8:38 8.38** Ef 1.21; 1Kwr 3.22; 15.24; 1Pi 3.22 **8:39 8.39** 5.5; Jaŋ 3.16; 2Kwr 13.13; Ef 1.4; 2.4; 1Tes 1.4; 2Tes 2.16

wa mewulkey aɗaw, mewulkey aɗaw a fa wuzda, mey masa yah ma kada keɗe na, ara mey fara fara.
2 Ya wuɗey ŋga ləvey na, mewulkey fa da kəɗya, mevel fa caya mandaw mandaw
3 da ray səkway aɗaw hay *Jəwif hay. Ala na, ŋga way ala pal. Da Gazlavay a səra na, ŋga nəsya, ŋga wunkandar ta Kəriste amba məlma aɗaw hay Jəwif a ɗiyam.
4 Ata daa səkway ŋga *Israyel hay. Gazlavay ta walata sem ŋga təram bəz aŋga hay, ta wuzdatara gədaŋ aŋga la, ta jəwam mey la ta ata, ta wuzdatara kwakwas aŋga la, ta wuztar cəveɗ la amba a dərmar daŋgay, ta wuzdatara cek maaya masa aa ma ləvey a da vəldatara heyey la.
5 Ata na, ndəhay daa səkway ŋga papaŋ ŋga papa aləkwa hay zleezle *. Yesu Kəriste may, daa masa aŋga ndaw-magədaŋ na, aŋga ndaw daa səkway a. Ama ta ŋgene he cəpa na, ta təɓmara mey aŋga daa ba. Kəriste he na, ara ndaw ma wata cek hay tabiya. Anja ndəhay ŋga həlmamara Gazlavay ŋga sərmataw. Amen.

6 Ya wuɗey ŋga ləvey mey masa Gazlavay maa guzlda na, ta key anda aa ma ləvey daa ba na, kəne ba. Mey a ta key la. Ama ya wuɗey ŋga ləvey, Israyel hay na, ara ndəhay ŋga Gazlavay cəpa ba.
7 *Abəraham ta yey bəza hay la. Ama bəza hay a cəpa na, ara bəz aŋga hay fara fara anda Gazlavay ma ləvey ba, maja Gazlavay taa guzlar la zleezle a Abəraham a, a ləvar: «Ara ta fa bəza hay ŋga bəz akah *Izak, sləmay akah ma da zəley.»
8 Anda meləvey, bəza hay masa Abəraham ma yatərwa na, ata tabiya bəza hay ŋga Gazlavay ba. Ama bəza hay ŋga Gazlavay fara fara na, ara bəza hay masa Abəraham ma yatərwa maja Gazlavay ma ləvar a da vəlar bəza hay ga heyey.
9 Mey masa Gazlavay ma ləvar a Abəraham a zleezle a da vəlar cek heyey na, mey a, a ləvey: «Haa kasl səfeɗ anda keɗe na, ya vəhwa la. Daa ŋgene, Sara ta yawa bəzey mezəle cay.»

10 Yaw, ara ŋgene daada ba. Rebeka may, ta yawa la, a yawa bəza hay cew. Ata ŋga papa ata pal. Papa ata ha na, ara dede aləkwa Izak zleezle.
11-12 Gazlavay a ləvar a Rebeka: «Bəzey mahura na, a da kar sləra ŋgada mecəhe.» Gazlavay maa guzlar anda keɗe na, daa masa bəza hay a, a sərmara ma key cek masa maaya ta maaya ba, ba araŋ, ara daa masa ata da hwaɗ mama ata ɗagay. Gazlavay ma ləvey anda keɗe na, ŋga wuzda aŋga na, fa key cek mandaw mandaw anda aa ma wuɗey. A weley ndaw masa aa ma wuɗey. A walata na, maja sləra masa ndaw a ma ka ba.
13 Anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay ma ləvey:

«Ya weley na, Jakwap. Ezayu na, ya wuɗa ba.»

14 Da kəne na, ya da ləvkwa kwara dəɓa wura? Gazlavay a na, ara ndaw ma key cek ta cəveɗ e ba dəɓa daw? Kay, kəne ba!

9:2 9.2-3 Mab 32.32 **9:4 9.4** səkway ŋga Israyel hay: Mab 4.22; Aw 11.1; ***gədaŋ ŋga Gazlavay:*** Mab 16.10; 24.16-17; 40.34-35; ***mejəwey-mey:*** MC 17.7; Mab 24.7-8; ***kwakwas aŋga:*** Mab 20-24; ***Gazlavay a da ka cek anda aŋga ma ləvey:*** 3.2, 4; 4.13, 17; Gal 3.6, 14 * **9:5 9.5** papaŋ ŋga papa aləkwa hay: Anda meləvey, Abəraham, Izak, leŋ Jakwap ta bəz aŋga hay kuraw a ray a cew. **9:5 9.5** 15.8; Mab 3.6, 15; ***Kəriste:*** Mt 1.1; Rm 1.3-4 **9:6 9.6** 3.3-4; 2.28-29 **9:7 9.7** MC 21.12; Mt 3.9 **9:8 9.8** Gal 3.7; 4.23 **9:9 9.9** MC 18.10, 14 **9:10 9.10-12** MC 25.21-23; Rm 11.6 **9:13 9.13** Mal 1.2-3 **9:14 9.14** 3.5; Mew 32.4

15 Gazlavay ta ləvar la a *Mawiz zleezle: «Da ya wuɗey ŋga key maaya
a ndaw na, ya ka. Asaya, da ya wuɗey ŋga sərey dey-ceceh fa ndaw na,
ya sərfar.»
16 Anda keɗe, da Gazlavay a kar maaya a ndaw na, ara maja ndaw a ma
wuɗey ba, asaya, maja sləra ŋga ndaw a ma ka ba, ama ara maja Gazlavay
ma sərfar dey-ceceh.
17 Daa ɗerewel ŋga Gazlavay na, Gazlavay a ləvar a *Farawaŋ, bay ŋga
*Ejip: «Yah ma paka aa bay na, amba ya wuzdərwa gədaŋ aɗaw ta fa kah,
asaya, amba ndəhay da bəla cəpa a zəldamaya sləmay.»
18 Anda keɗe, Gazlavay a gwa ŋga sərfar dey-ceceh a ndaw masa aa ma
wuɗey, asaya, a gwa ŋga tərda ndaw ŋga macarakaya anda aa ma wuɗey.

Gazlavay a gwa ŋga key cek anda aa ma wuɗey

19 Da kwa ndaw a da ləvya: «Da anda keɗe na, Gazlavay a mbəɗtar ray
a ndəhay na, fa me dəɓa me? Ndəhay a gwamara ŋga təkmara cek masa
aa ma wuɗey ŋga ka daw?»
20 Kah ndaw-magədaŋ ŋga tede, kah na, wa may wa, amba ka kada yawa
ta Gazlavay na! Maŋgayak maləmkaya na, a gwa ŋga ləvar a ndaw ma
ləma: «Ka ləmya anda keɗe na, maja me daw?» Kay, a gwa ba!
21 Ndaw ma ləma maŋgayak a gwa ŋga key cek ta hahay ŋga meləmey
anda aa ma wuɗey. A gwa ŋga wunka hahay a cew, pal a ləmda maŋgayak
wal membey kalah, laŋgar may, a ləmda maŋgayak masa saw kəne.
22 Yaw, da Gazlavay a ka anda ndaw ma ləma maŋgayak na, mey akah
da hwaɗ a me? Gazlavay a wuɗey ŋga wuzdərwa na, aŋga fa cey mevel
da ray ndəhay, asaya, a wuɗey ŋga wuzdərwa gədaŋ aŋga a ndəhay. Ama
ndəhay masa anja aŋga ma da cey mevel da ray ata ta masa aŋga ma da
katar sariya ŋgaa zəɗdata na, fa ɓəsta kwa ara mey ba cəŋga.
23 Gazlavay fa ɓəsta na, amba a wuzdatara gədaŋ aŋga a ndəhay. A
wuɗey ŋga pa gədaŋ aŋga ha a ray ndəhay masa aŋga ma sərfatar dey-
ceceh. Ta ɗiyta la dəga zleezle amba a hətam gədaŋ aŋga ha.
24 Ndəhay a na, ara aləkwa. Gazlavay a zəlndakwar na, da wuzlah
ndəhay *Jəwif hay daada ba, ama da wuzlah ndəhay daa səkway mekele
hay may.
25 Ara anda Gazlavay maa guzley ta mey Awze, *ndaw ma təla mey aŋga,
ma ləvey:
«Ndəhay masa ata ndəhay aɗaw hay zleezle ba na,
ya da zəlta ndəhay aɗaw hay.
Ndəhay masa ya wuɗta ba zleezle na,
ya da zəlta ndəhay aɗaw hay mawuɗtakaya kalah.
26 Daa slam masa yah ma ləvtar la a ndəhay:
“Akwar ndəhay aɗaw hay ba” na,
yah, Gazlavay masa ta dey,
ya da zəlta “bəz aɗaw hay”.»
27 *Izay, ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay may, taa guzley la da ray *Israyel
hay, a ləvey: «Anja kwa Israyel hay ata ga a sləfam ba anda mawurɓay
da wayam na, Gazlavay a da ləhey daa mebərey na, ndəhay nekəɗey da
wuzlah ata gway.

9:15 9.15 Mab 33.19; Mt 20.1-15 **9:16 9.16** Ef 2.8 **9:17 9.17** Mab 9.16 **9:18 9.18** Mab 4.21; 7.3; 9.12; 14.4; 1Pi 2.8 **9:20 9.20** Iz 29.16; 45.9 **9:21 9.21** Jer 18.6; 2Tm 2.20 **9:22 9.22** 2.4, 8 **9:23 9.23** 5.2 **9:24 9.24** 1.16; 10.12 **9:25 9.25** Aw 2.25; 1Pi 2.10 **9:26 9.26** Aw 1.10 **9:27 9.27-28** Iz 10.22-23

28 Fara fara Bay Gazlavay a da ka sləra aŋga cəpa fiyaw fiyaw da bəla anda
aa ma ləvey.»
29 Yaw, anda Izay a maa guzley dəga zleezle saya, a ləvey:
«Da Bay Gazlavay ma wa slam da vaɗ tabiya
ta mbəkndakwar ndəhay nekəɗey
daa səkway aləkwa daa ba na,
anja ŋgene, ya ta paslakwa sem sle'
anda ndəhay daa berney ŋga Sadawm ta ŋga Gwamar.»

Mey da ray mepey Yesu ŋga ndaw fara fara

30 Kaa wure keɗe, ya da ləvkwa na, kwara? Ya ləvkwa ndəhay *Jəwif
hay ba na, fa səpam cəveɗ amba Gazlavay a pata ŋga ndəhay maaya fa
mey aŋga na, daa ba. Ama Gazlavay a pata ŋga ndəhay maaya fa mey
aŋga na, maja ata ma pamara *Kəriste ŋga ndaw ata fara fara.
31 *Israyel hay na, fa səpam *kwakwas ŋga Mawiz amba Gazlavay a pata
ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga. Ama ta hətam amba a pata ŋga ndəhay
maaya fa mey aŋga ha anda kwakwas a ma wuɗey na, daa ba.
32 Ta hətam daa ba maja me? Maja a wulkam Gazlavay a da pata ŋga
ndəhay maaya fa mey aŋga na, ta fa cek masa ata ma kamara gway. Fa
pamara Gazlavay ŋga ndaw ata fara fara na, daa ba. Anda keɗe, salay ata
ta kəɗey sem fa aŋgwa mekey mecembeɗey a ndəhay,
33 anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay ma ləvey:
«Nəka, daa berney ŋga Siyaŋw na,
ya da pey aŋgwa mekey mecembeɗey a ndəhay,
ara aŋgwa ma təɗdata ndəhay.
Ama kwa waawa ma zlembey ta aŋgwa † ha na,
a zəley marava daa ba səlak.»

10

Mey da ray Jəwif hay ma da ləham

1 Məlma aɗaw hay, cek masa yah ma wuɗey ta mevel aɗaw cəpa na,
anja Gazlavay ŋga ləhdata səkway aɗaw hay *Jəwif hay daa mebərey. Ya
fa dərey daŋgay mandaw mandaw maja ata.
2 Ya gwa ya ləvey ata na, ta vəldamara ray ata la ta mevel ata cəpa ŋga
səpey cəveɗ ŋga Gazlavay. Kwa ta səpmara cəveɗ e la ta mevel ata cəpa
na, ama ta sərmara cəveɗ masa fara fara na, daa ba.
3 Ata ta sərmara ŋga səpey cəveɗ masa amba Gazlavay a pata ŋga
ndəhay maaya fa mey aŋga na, daa ba. A səpam amba Gazlavay a pata
ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga na, ta fa cek hay masa ata ma kamara ta
har ata gway. Anda keɗe, cəveɗ fara fara masa Gazlavay ma da pata ŋga
ndəhay maaya fa mey aŋga na, a wuɗam ba.
4 Fara fara, dəga *Kəriste ma sawa a bəla na, gədaŋ ŋga *kwakwas ŋga
Mawiz ta ndəvey sem. A key anda keɗe, amba Gazlavay a pey ŋga ndəhay
maaya fa mey aŋga na, ndəhay ma pamara ŋga ndaw ata fara fara.

Mey da ray ndəhay daa səkway wura wura ma da ləham

5 Masa *Mawiz maa guzley zleezle da ray ndaw ma wuɗey amba
Gazlavay a pa ŋga ndaw maaya fa mey aŋga maja aa ma səpa kwakwas

---

9:29 9.29 Iz 1.9 **9:30 9.30** 10.20 **9:31 9.31** 10.2-3 **9:32 9.32** 4.4-5 † **9:33 9.33** aŋgwa: A wuɗey ŋga ləvey Yesu. Kwa waawa ma zlembey ta aŋgwa ha na, anda meləvey, kwa waawa ma təɓa mey ŋga Yesu a. **9:33 9.33** Iz 8.14; 28.16; 1Pi 2.6-8 **10:1 10.1** 9.1-3 **10:2 10.2** SNM 22.3 **10:3 10.3** 1.17 **10:4 10.4** Gal 3.24-25

aŋga na, a ləvey: «Ndaw ma səpa kwakwas a mandaw mandaw, ma rəsa
ba səlak na, a hətey heter la ta fa kwakwas a.»
6 Ama cəveď amba Gazlavay a pa ndaw ŋga ndaw maaya fa mey
aŋga maja aa ma pa ŋga ndaw aŋga fara fara na, cəveď e aŋga wal.
Mawuzlalakaya daa ďerewel ŋga Gazlavay da ray cəveď e, a ləvey: «Kah
ndaw-magədaŋ, ka da wulkey daa mevel akah, ka ləvey ma da təpey a
gazlavay a vaď na, wa?» na, ka da ləvey kəne ba. Anda meləvey, ka da
ləvey «Ma da təpey a gazlavay a vaď ŋga bərŋgadərwa *Kəriste na, wa?»
na, ka da ləvey kəne ba.
7 Asaya, «Ma da gwa ŋga mbəzey a wuzlah ndəhay maməctakaya na,
wa?» na, ka da ləvey kəne ba may. Anda meləvey, ka da wulkam amba
ndaw a daw a wuzlah ndəhay maməctakaya ŋga zəlwa Kəriste na, kəne
ba.
8 Mawuzlalakaya daa ďerewel ŋga Gazlavay, a ləvey: «Mey ŋga
Gazlavay aa da cakay akah, ba na, dəreŋ ta kah ba. Aa da baazlam akah
ta daa mevel akah.» Yaw, mey a na, ara mey masa ala ma wuzdamatara
ŋgada ndəhay amba a təƀmara.
9 Da kah ta mey akah, kah maa guzley la fa mey ŋga ndəhay, ka
ləvey: «Yesu na, ara Bay Mahura,» asaya, da ka ta təƀa la ta mevel akah
cəpa Gazlavay ta sləkďadərwa sem daa meməcey na, ŋgene, Gazlavay a
ləhdaka la.
10 Ndaw ma pa Gazlavay ŋga ndaw aŋga fara fara la na, Gazlavay a, a
pa ndaw aha ŋga ndaw maaya fa mey aŋga la. Asaya, ndaw maa guzley
ta mey aŋga, a ləvey: «Yesu ara Bay Mahura» na, Gazlavay a ləhda ndaw
a la.
11 Ahaw, mawuzlalakaya daa ďerewel ŋga Gazlavay, a ləvey: «Kwa
waawa ma pa Gazlavay ŋga ndaw aŋga fara fara na, a zəley marava daa
ba səlak.»
12 Anda keďe, ndaw *Jəwif ta ndaw Jəwif ba na, ata letek. Ata cəpa
bay ata na, pal, ara Bay Mahura, ndaw ma katar maaya daa masa ata faa
cəfďamara ŋga jənta.
13 Anda mawuzlalakaya daa ďerewel ŋga Gazlavay, ma ləvey: «Kwa
waawa maa cəfďa Bay Mahura ŋga ləhda na, Bay Mahura ha a ləhda la.»

14 Kaa da ndəhay ta pamara Bay Mahura ha ŋga ndaw ata fara fara daa
ba na, a daa cəfďamara ŋga ləhdata na, kwara? Yaw, kaa da ndəhay ta
cəndamara mezəley ŋga Bay Mahura ha daa ba na, a da pamara ŋga ndaw
ata fara fara ha na, kwara? Asaya, kaa da ndaw ta wuzey mey da ray Bay
Mahura ha daa ba na, ndəhay a da cəndamara mey da ray a na, kwara?
15 Kaa da ndəhay maslərdatakaya ŋga wuzey mey a daa ba na, a da
wuzdamara mey da ray Bay Mahura ha na, kwara? Anda mawuzlalakaya
daa ďerewel ŋga Gazlavay, ma ləvey: «Cek ma mbey anda ndəhay ma
diyam ŋga wuzey *Mey-maaya-mawiya a ndəhay na, daa ba.»
16 Ama ndəhay tabiya ta təƀmara Mey-maaya-mawiya ha aa mevel ata
na, daa ba. Ara anda *Izay, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay maa guzley
zleezle, ma ləvey: «Waa Bay Gazlavay, ma təƀa mey ala masa ala ma
wuzdamara da ray akah na, wa?»
17 Anda keďe, amba ndaw a təƀa mey ŋga Gazlavay na, si a cənda mey
a la ďagay. Mey masa aa ma cənda ha na, ara mey ŋga Kəriste.

10:5 10.5 Lev 18.5; Gal 3.12 **10:6 10.6-8** Mew 30.12-14 **10:9 10.9** 1Kwr 12.3; Fəl 2.11 **10:11 10.11** 9.33 **10:12 10.12** 3.22 **10:13 10.13** Jwl 3.5 **10:15 10.15** Iz 52.7 **10:16 10.16** Iz 53.1; Jaŋ 12.38 **10:17 10.17** Jaŋ 17.20

18 Da anda keɗe na, ya wuɗey ŋga səra Jəwif hay na, ta jəkam sləmay
fa Mey-maaya-mawiya ha daa ba fara daw? Fara fara, ta jəkam sləmay la.
Ara anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, ma ləvey:
«Ndəhay ta diyam la ŋga wuzey mey ŋga Gazlavay
da bəla tabiya.
Ɗay ata ta cəney la aa wura aa wura cəpa,
kwa aa slam masa dəreŋ.»
19 Ya wuɗey ŋga səra saya, *Israyel hay na, ta cəndamara mey a daa ba
fara daw? Fara fara ta cəndamara la, ama ta gəmam ŋga təɓmara daa ba.
Ya səra anda keɗe na, maja Gazlavay taa guzltar la dəga zleezle ta mey
Mawiz, a ləvey:
«Ya da tərdakwar ŋga ndəhay ma ka səleŋ
fa ndəhay daa səkway hay saw kəne.
Ya da ka amba mevel akwar a cey a ray ndəhay
masa daa səkway hay manjar leŋgesl.»
20 Fa dəɓa ha Izay may, ta zlurey ŋgaa guzley daa ba, a ləvey:
«Gazlavay a ləvey:
Ndəhay masa ta səpmaya daa ba na,
ta hətmaya la ta dey ata.
Ya ta wuzda vaw aɗaw la ŋgada ndəhay
masa kwa maa cəfɗamara mey aɗaw daa ba.»
21 Da ray ndəhay Israyel hay na, Gazlavay taa guzley la saya ta mey Izay,
a ləvey:
«Ya vərndey hipas, har aɗaw mawurkaya
ŋga təɓtərwa ndəhay ma kam həma a ray aɗaw
amba a vəhmawa, ama ata ta cənmaya mey daa ba.»

11

Mey da ray Gazlavay ma sərfatar dey-ceceh a Israyel hay

1 Yaw, ya wuɗey ŋga səra saya, da anda kaa na, Gazlavay ta mbəɗtar
dəɓa sem a ndəhay aŋga hay *Israyel hay daw? Kay, daa ba səlak! Yah
ray aɗaw na, yah ndaw Israyel, yah daa səkway ŋga Benjameŋ. Benjameŋ
e may, ara ndaw daa səkway ŋga *Abəraham.
2 Fara fara, Gazlavay ta mbəɗtar dəɓa a ndəhay aŋga hay Israyel
hay masa aa ma walata dəga zleezle na, daa ba. Ka sərfadamara mey
mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay da ray *Eli ma təway fa mey
ŋga Gazlavay maja Israyel hay heyey saba daw? A ləvey:
3 «Waa Bay Gazlavay, ta kəɗmata ndəhay ma təla mey akah hay sem
cəpa vagay, mendərey yah pal taava aɗaw. Fa səpmaya ŋga kəɗey vagay
may. Asaya, ta bəzlmata slam hay mefəkey cek ŋgada kah sem.»
4 Kaa Gazlavay a mbəɗdara a Eli a na, kwariya? A mbəɗdara, a ləvar:
«Kay, mendərey kah pal taava akah ba! Ya ta ɓey ndəhay gabal maasala
la ŋgada yah. Ara ndəhay masa ta namar ray ŋgada kuley mezəley Bal
daa ba.»
5 Yah, Pawl, ya fa ləvkwar, kwa haa wure keɗe na, aŋga letek kəne may,
Gazlavay ta mbəkey ndəhay siya la da wuzlah Israyel hay masa aŋga ma
walata maja aŋga ma sərfatar dey-ceceh.

10:18 10.18 Ps 19.5 **10:19 10.19** Mew 32.21; Rm 11.11 **10:20 10.20** Iz 65.1; Rm 9.30 **10:21 10.21** Iz 65.2 **11:1 11.1** SNM 22.30; 2Kwr 11.22; Gal 1.13-14; Fəl 3.5 **11:2 11.2** 11.29; Ps 94.14; Jer 31.37 **11:3 11.3-4** 1Bay 19.10, 14, 18 **11:5 11.5** 9.27

6 Gazlavay a walata ndəhay a na, maja aŋga ma sərfatar dey-ceceh, ba
na, maja sləra ata ba. Anja da a walata maja sləra ata na, ŋgene ta sərfatar
dey-ceceh daa ba.
7 Kaa wure keɗe, mey a, a wuɗey ŋga ləvey na, kwara? Israyel hay na,
ta hətam cek masa ata ma səpmara na, daa ba, si ndəhay nekəɗey masa
Gazlavay ma walata na, ta hətam la. Har-gədaŋ ŋga ndəhay da wuzlah
ata na, ta wuɗam ŋga cəndamara ɗay ŋga Gazlavay na, daa ba.
8 Anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, ma ləvey: «Gazlavay
ta ŋgərɗatara ray ata sem, ta wulfatara dey ata sem, ta dəzltara sləmay
ata sem, haa wure keɗe ata kəne cəŋga.»
9 Bay *Davit taa guzley la saya, a ləvey:
«Cek hay masa ata ma zəmamara ŋgene na,
ŋga kərzata fa ɗay anda ŋgam-ŋgam ma kərzey cek,
anja ŋga tərey ŋga vəgeɗ amba a təɗam a hwaɗ a,
a səram banay təɗe fa sləra ata.
10 Anja dey ata ŋga wulfey amba a hətmar dey saba,
anja ŋga gəɓdamara dəɓa mandaw mandaw
maja banay ata.»
11 Ya wuɗey ŋga səra mey a saya, *Jəwif hay ma zlaŋgaɗam daa cəveɗ
ŋga Gazlavay na, ta zlaŋgaɗam sem ŋga tar fara daw? Kay, daa ba səlak.
Ama maja mebərey masa ata ma kamara na, ndəhay masa Jəwif hay ba
hay ata ta cəveɗ ŋga ləhey daa mebərey. A key anda ŋgene na, amba
Jəwif hay a, a kam səleŋ ta ndəhay masa Jəwif hay ba hay.
12 Jəwif hay ta kam mebərey la, maja ŋgene, Gazlavay ta katar maaya
la a ndəhay da bəla tabiya. Jəwif hay ta zlaŋgaɗam sem daa cəveɗ ŋga
Gazlavay, maja ŋgene, Gazlavay ta', a pəstar mey a ndəhay masa Jəwif
hay ba hay. Yaw, da Gazlavay ta katar maaya la a ndəhay masa Jəwif hay
ba hay maja Jəwif hay ta zlaŋgaɗam sem daa cəveɗ aŋga na, kaa wara a
katar maaya ma fəna ta pas masa ndəhay Jəwif hay tabiya ma da vəhmawa
fa vəɗa ŋga ləhey, ba daw?

Mey da ray ndəhay masa Jəwif hay ba hay ma da ləham

13 Wure keɗe, ya wuɗey ŋgaa guzlkwar ŋgada akwar ndəhay masa
*Jəwif hay ba hay. Yah na, *ndaw-meslərey ŋga Yesu masa Gazlavay ma
slərdərwa ŋga wuzey mey ŋgada akwar ndəhay masa Jəwif hay ba hay.
Ya faa səmey ga da ray sləra aɗaw a.
14 Ya wuɗey na, səkway aɗaw hay Jəwif hay a nəkam dey fa sləra masa
yah ma ka da wuzlah ndəhay masa Jəwif hay ba hay, a səpam cəveɗ amba
Gazlavay a ləhdata may.
15 Masa Gazlavay ma mbəɗtar dəɓa sem a ndəhay aɗaw Jəwif hay na,
ta', a cəmtar ɗay ŋga ndəhay siya da bəla ta aŋga ray aŋga. Da anda
keɗe na, ta pas masa Gazlavay ma da təɓta aa slam a na, ma da key na,
me? Cek maaya a key la. Ndəhay masa maməctakaya a sləkɗamawa la
daa meməcey.
16 Sərmara, da ta cam peŋ la teeseɗ ŋga vəley ŋgada Gazlavay na, peŋ
e siya tabiya na, ara ŋga Gazlavay a may. Asaya, da a vəlmar slaslalay hay
ŋga wudez na, mey-har hay ŋga wudez e cəpa ŋgada aŋga may.
17 Səkway ŋga *Israyel hay na, aŋga anda wudez maaya marəvkaya
masa mey-har hay siya maɗəsltakaya. Ama akwar masa Jəwif hay ba na,

---

11:6 11.6 4.5; Gal 3.18 **11:8 11.8** Iz 29.10; Mew 29.3; Mt 13.14-15 **11:9 11.9-10** Ps 69.23-24; 35.8 **11:11 11.11** SNM 13.46; Rm 10.19 **11:13 11.13** 1.5 **11:16 11.16** Mesl 15.19-21

akwar anda mey-har hay ŋga wudez saw manjəɓtakaya fa wudez maaya
marəvkaya masa mey-har hay siya maɗəsltakaya heyey. Wure keɗe, ka
da hətam cek maaya maja akwar manjəɓtakaya fa wudez maaya heyey.
18 Da anda kaa na, ka da rəsmata ndəhay masa anda mey-har hay ŋga
wudez maɗəsltakaya ŋgene ba. Akwar fa zlapam da ray ata na, maja me?
Akwar na, mey-har hay gway. Ma kərza slaslalay na, ara mey-har hay ba,
ama ara slaslalay ma kərza mey-har hay, ba diya?
19 Da kwa ndəhay siya da wuzlah akwar a daa guzlam, a ləvam:
«Gazlavay a ɗəslta mey-har hay a na, amba a njəɓey yah aa slam aha.»
20 Ahaw, kəne fara. Ama Gazlavay a ɗəslta na, maja ata ma pamara ŋga
ndaw ata fara fara daa ba. Yaw, aŋga ma njəɓkwar aa slam ata na, maja
akwar ma pamara ŋga ndaw akwar fara fara. Maja ŋgene, ka da zlapam
saba, ama maaya na, ka zluram ta Gazlavay.
21 Jəwif hay na, ara ndəhay masa mapatakaya anda mey-har ŋga wudez
masa maaya. Da Gazlavay ta sərfatar dey-ceceh daa ba na, ka wulkam a
sərfakwar dey-ceceh la daw?
22 Nəkmara, Gazlavay na, a gwa a key maaya a ndaw, asaya, a gwa a
cey mevel a ray ndaw may. Aŋga na, fa cey mevel da ray ndəhay masa
ma zlaŋgaɗam sem daa cəveɗ aŋga. Ama faa həmdakwar, akwar ndəhay
masa daa cəveɗ aŋga. Si ka kamar cek ma mbafar mandaw mandaw, da
daa ba na, a da ɗəslkwar anda mey-har hay ŋga wudez e may.
23 Jəwif hay na, da ata ta vəhmawa sem aa cəveɗ ŋga Gazlavay, a pamara
ŋga ndaw ata fara fara na, Gazlavay a, a njəɓta la aa slam ata fa wudez
masa maaya heyey saya, maja Gazlavay aa ta gədaŋ ŋga vəhdatərwa, a
njəɓta aa slam ata cəŋga.
24 Akwar ndəhay masa Jəwif hay ba, akwar na, anda mey-har hay ŋga
wudez saw da ley masa ma ɗəslmərwa ŋga njəɓey fa wudez masa maaya.
Yaw, da Gazlavay ta gwa ŋga ka cek masa ta banay anda keɗe sem na, ka
wulkam aŋga ta banay amba a vəhdatərwa Jəwif hay masa mapatakaya
ta cakay heyey aa slam ata daw?

Mey da ray Israyel hay ma da ləham daa mebərey

25 Məlma aɗaw hay, ya wuɗey ka sərmara mey maɓadakaya daha, amba
ka pamara ray akwar ŋga ndəhay ma səra cek kalah ba. Ahaw, *Israyel
hay siya na, ray ata maŋgərɗakaya. Ama ta pas masa ndəhay *Jəwif hay
ba hay masa Gazlavay ma wuɗey ŋga ləhdata ta ləham cay na, Israyel hay
siya hay a na, a mbəɗdamara menjey ata la, a pamara Gazlavay ŋga ndaw
ata fara fara.
26 Anda keɗe na, Gazlavay a ləhdata ndəhay Israyel hay la cəpa anda
mawuzlalakaya daa ɗerewel aŋga ma ləvey:
«Ndaw ma da ləhdata ndəhay a da bawa
daa aŋgwa ŋga *Siyaŋw *.
A da mbəkdatara mebərey ŋga ndəhay daa səkway ŋga Jakwap.
27 Keɗe he na, ara *mejəwey-mey aɗaw ta ata
ta pas masa yah ma da mbəkdatara mebərey ata.»
28 Ata ta təɓmara *Mey-maaya-mawiya daa ba, anda keɗe, ta təram sem
ŋga masa-gəra hay ŋga Gazlavay. A key anda keɗe na, amba akwar ndəhay
Jəwif hay ba hay na, Gazlavay a ləhdakwar daa mebərey. Ama taa slam

---

11:17 11.17 Ef 2.11-13 **11:18 11.18** Jaŋ 4.22 **11:20 11.20** 1Kwr 10.12 **11:25 11.25** Mt 24.14; Jaŋ 10.16 * **11:26 11.26** aŋgwa ŋga Siyaŋw: A wuɗey ŋga ləvey ndəhay Jəwif hay, da daa ba, berney ŋga Jeruzelem. **11:26 11.26-27** Iz 59.20-21; 27.9; Jer 31.33-34

laŋgar Gazlavay ta walata la maja ata na, ndəhay aŋga hay mawuďtakaya kalah, asaya, maja ta jəwam mey la ta papaŋ ŋga papa ata hay zleezle.
29 Da Gazlavay ta wala ndaw sem, asaya, da ta kar maaya la a ndaw a na, a da njey anda ŋgene, fa da mbəďda mewulkey aŋga daa ba.
30 Akwar ndəhay masa Jəwif hay ba hay na, zleezle akwar fa namar ray a Gazlavay daa ba. Ama Gazlavay ta sərfakwar dey-ceceh la wure keďe, maja ndəhay Jəwif hay ma namar ray ba.
31 Wure keďe masa ata ma namar ray a Gazlavay ba ŋgene na, Gazlavay ta sərfakwar dey-ceceh la aa slam a ŋga ata. A key anda keďe amba ata may, a mbəďdamara menjey ata amba Gazlavay a sərfatar dey-ceceh.
32 Yaw, anda keďe, Gazlavay na, ta vəltar cəveď la a ndəhay tabiya amba a namar ray ba. A ka anda keďe amba aŋga may, a sərfatar dey-ceceh a ndəhay ndav.

Mey da ray gədaŋ ŋga Gazlavay

33 Nəka! Gazlavay fa sərfatar dey-ceceh fara fara a ndəhay. Aŋga ndaw ta leŋgesl, a sərta cek hay tabiya. Cek masa daa mevel aŋga na, ndaw ma gwa ŋga səra daa ba. Cek masa aa ma wuďey ŋga ka na, ndaw ma gwa ŋga səra daa ba.
34 Anda mawuzlalakaya daa ďerewel ŋga Gazlavay ma ləvey:
«Ma səra mewulkey ŋga Gazlavay na, wa?
Ma gwa ŋga kəta Bay Gazlavay na, wa?
35 Ma vəlar cek a Gazlavay
ma fəna cek masa aa ma vəldara na, wa?
Kwa ndaw pal daa ba səlak.»
36 Ma ləmtərwa cek hay cəpa na, ara aŋga. Fa nəkfatar dey fa cek hay a tabiya amba cek hay a, a njam na, dasi har aŋga. Anja ndəhay ŋga həlmamara Gazlavay ŋga sərmataw. *Amen.

12

Ya da kakwar sləra a Gazlavay na, kwara?

1 Məlma aďaw hay, Gazlavay ta sərfakwar dey-ceceh la ga kalah. Anda keďe, ambahw, vəldamara ray akwar tabiya ŋgada aŋga. Da ka vəldamara ray akwar tabiya ŋgada aŋga ha na, a key ŋgene, ka vəlmar cek maaya ma mbafar. Keďe ara cəveď masa fara fara ŋga ney ray a Gazlavay.
2 Ka da səpam kwakwas ŋga ndəhay masa da bəla keďe ba. Vəlmar cəveď a Gazlavay ŋga wey da ray akwar amba mewulkey akwar a mbəďey, mevel akwar a key maaya. Da akwar fa kamara anda keďe na, ka sərmara cek masa Gazlavay ma wuďey la. Anda meləvey, ka sərmara cek masa maaya, ma mbafar, masa fara fara anda aŋga ma wuďey.
3 Gazlavay na, ta kaya maaya la, ta paya la ŋga ndaw aŋga meslərey. Ara maja ŋgene, ya fa ləvkwar ŋgada akwar tabiya, ndaw a da pa ray aŋga ŋga ndaw mahura ma fəna gədaŋ aŋga ba. Ama kwa waawa ŋga nəka gədaŋ aŋga amba a səra aŋga na, kwara. Kwa waawa ŋga nəka menjey aŋga təďe ta masa aa ma təƀa mey ŋga Gazlavay ŋgene na, cay gway.
4 Ka sərmara kwa waawa da wuzlah akwar na, aŋga ta vaw pal, ama mezəvey hay fa vaw a na, ata ga. Kwa mezəvey wura wura na, aŋga ta sləra aŋga wal.

11:29 11.29 3.3-4; 15.8 **11:32 11.32** 3.22; Gal 3.22 **11:33 11.33** Jəw 11.7; Ps 139.17 **11:34 11.34** Jəw 15.8; Iz 40.13 **11:35 11.35** Jəw 41.3 **11:36 11.36** 16.27; 1Kwr 8.6 **12:1 12.1** 6.13; 1Pi 2.5 **12:2 12.2** Ef 4.22-24; 1Tes 5.21 **12:3 12.3** 1.5; Mt 20.26; 1Kwr 12.11, 28; Ef 4.17 **12:4 12.4-5** 1Kwr 12.27

5 Aləkwa may kəne, aləkwa ga, ama aləkwa cəpa ya ta tərkwa sem ŋga
vaw pal maja aləkwa macəmkaya ta *Kəriste. Aləkwa tabiya macəmkaya
pal anda mezəvey ŋga vaw macəmkaya fa vaw ŋga ndaw pal.
6 Gazlavay ta vəlndakwar gədaŋ la mekele mekele anda aa ma wuɗey
ŋga vəlda a ndaw a, ndaw a. Anda keɗe, kwa waawa ŋga kada sləra ta
gədaŋ masa Gazlavay ma vəldara ha. Da ndaw aŋga ta gədaŋ ŋga təley
mey ŋga Gazlavay na, ŋga təley mey masa Gazlavay ma wuzdara ŋgene
gway.
7 Da ndaw aa ta gədaŋ ŋga jəney ndəhay na, maaya a jənta. Da ndaw
aa ta gədaŋ ŋgaa sərkedey ndəhay na, maaya aa sərkadata.
8 Da ndaw aa ta gədaŋ ŋga dəktar mevel a ndəhay amba a hətam gədaŋ
na, maaya a dəktar mevel. Da ndaw aa ta gədaŋ ŋga wunka cek aŋga
ta ndəhay na, ŋga vəlda ta mevel maaya. Da ndaw aa ta gədaŋ ŋga key
*bay-ray daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu na, ŋga ka sləra aŋga
ta cəveɗ e. Da ndaw aa ta gədaŋ ŋga key maaya a ndəhay masa daa banay
na, ŋga katara ta meesəmey.
9 Si ka wuɗam vaw da wuzlah akwar ta mevel pal, ba na, ka da wuɗam
vaw ta mey daada ba. Ka da təɓmara ŋga key cek hay malamba ba. Ama
səpam na, ŋga key cek masa maaya ta cəveɗ e.
10 Wuɗam vaw da wuzlah akwar maja akwar cəpa na, məlmaŋ hay daa
mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu. Anja kwa waawa ŋga nar ray a ndaw
a, ndaw a da wuzlah akwar ta mevel maaya.
11 Vəldamara ray akwar ŋga key sləra ta gədaŋ akwar cəpa. Ka da təram
ndəhay masa-mayaɗ hay ba. Kamar sləra a Bay Mahura ta mevel akwar
ndav.
12 Akwar fa səkwam cek masa Gazlavay ma ləvey a da vəldakwara.
Anda keɗe, sasəmam mandaw mandaw. Da akwar daa banay na, ɓəsmara
banay a. Kam gədaŋ ŋga dərey daŋgay mandaw mandaw.
13 Ndəhay ŋga Gazlavay masa cek ata hay daa ba na, jənmata, asaya,
təɓmata maaya maaya a way akwar hay.
14 Ndəhay masa ma sərdamakwar banay na, cacəfɗamara Gazlavay ŋga
pəstar mey. Cacəfɗam na, amba Gazlavay a pəstar mey, ba na, a nəsta ba.

15 Yaw, da ndəhay ata daa meesəmey na, sasəmam bama. Da ndəhay
ata daa matəway na, təwam bama.
16 Akwar da wuzlah akwar na, njam ɗay macəmkaya letek. Ka da səpam
ŋga tərey mahura da ray ndəhay siya daa mecəmey-ray akwar ba. Kwa
sləra masa wura wura na, kamara ta meney ray. Ka da pamara ray akwar
ŋga ndəhay ma səra cek hay kalah ba.
17 Da ndaw ta kakwar cek maaya ba la na, ka da madamara a ndaw
a ba. Ama səpam na, ŋga key cek hay masa maaya masa ndəhay maa
həmdamara.
18 Anja da ka gwamara na, kam cek hay masa təɗe ta gədaŋ akwar amba
ka njam ta ndəhay tabiya daa zazay.
19 Jam aɗaw hay, da ndaw ta kakwar cek maaya ba la na, ka da
madamara a ndaw a ba. Mbəkdamara amba Gazlavay a cey mevel a ray a,

---

12:6 12.6-8 1Kwr 12.4-11; 12.27–14.40; 1Pi 4.10-11 **12:7 12.7-8** SNM 6.1-3; 2Kwr 9.5, 7 **12:9 12.9** 2Kwr 6.6; 8.24; 1Tm 1.5; 1Pi 1.22; 1Kwr 13.4-7 **12:10 12.10** 14.15; Jaŋ 13.14-15; Gal 5.13; 6.3, 10; Ef 4.2; Fəl 2.2-3 **12:11 12.11** 8.9; Gal 5.25; CWJ 3.15 **12:12 12.12** 5.2-3; 8.24-25; Mt 24.13, 22; Lk 18.1; 1Kwr 10.13; 1Tes 2.14 **12:13 12.13** Gal 6.10; Heb 13.2 **12:14 12.14** Mt 5.44 **12:15 12.15** Jəw 30.25; 1Kwr 12.26; 2Kwr 11.29 **12:16 12.16** MM 3.7; 1Kwr 1.10-11, 19-20, 27-28; 8.1 **12:17 12.17** MM 20.22; 1Kwr 6.7; 1Tes 5.15; 1Pi 3.9

maja mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, Gazlavay a ləvey: «Cek masa ndaw ma ka maaya ba na, ma da pəla na, yah. Ara yah, ma da kar cek maaya ba.»

20 Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay saya, a ləvey: «Da masa-gəra akah, may fa car na, vəlar cek ŋga zəmey. Da yam fa kar na, vəlar yam ŋga sey. Da ka fa ka kəne na, hwaray a kar la, a mbəɗda menjey aŋga la.»

21 Ka da mbəkda ray akah ŋga həɓey maja ndaw ma kaka cek maaya ba amba ka madara na, kəne ba. Ama si ka key cek maaya amba ka key bay-gula da ray cek maaya ba ha.

13

Mey da ray meney ray ŋgada bay-ray hay ŋga ŋgwamna

1 Maaya na, kwa waawa a natar ray ŋgada *bay-ray hay ŋga ŋgwamna, maja kwa waawa ma key bay-ray na, ara Gazlavay ma vəldara. Yaw, bay-ray hay tabiya ŋga ŋgwamna na, ara Gazlavay ma pata.

2 Anda keɗe, kwa waawa ma natar ray ba na, a key ŋgene a mbəkda cəveɗ masa Gazlavay ma wuɗey. Ndaw ma natar ray a bay-ray hay a ba na, sariya a təɗda la.

3 Ndaw ma key cek ta cəveɗ e na, a zlurey ta bay-ray hay ŋga ŋgwamna ba, ama ndaw ma key cek ta cəveɗ e ba na, si a zlurey ta ata. Ka wuɗam ŋga zlurey ta bay-ray hay ŋga ŋgwamna ba, ba diya? Anda keɗe, si ka kam cek ta cəveɗ e amba aa həmdamakwar.

4 Fara fara bay-ray hay ŋga ŋgwamna na, fa kamar sləra ŋgada Gazlavay ŋga jənkwar amba ka kam cek ta cəveɗ e. Ama da akwar fa kam cek ta cəveɗ e daa ba na, si ka zluram ta bay-ray hay a, maja ata ta gədaŋ ŋga sərdamakwar banay. A da sərdamakwar banay a na, ŋga tede ba. Da ndəhay ma ka cek ta cəveɗ e ba, bay-ray hay a fa sərdamata banay na, a key ŋgene, a kamar sləra a Gazlavay. Anda keɗe, ata fa wuzdamərwa na, Gazlavay fa cey mevel a ray ndəhay ma ka cek ta cəveɗ e ba.

5 Da anda keɗe na, aŋga maaya amba ka namatar ray a bay-ray hay ŋga ŋgwamna. Ka namatar ray na, maja Gazlavay ma da sərdakwar banay daada ba, ama maja ka sərmara ara cek ta cəveɗ e.

6 Ara maja ŋgene, akwar ma pəlam budaw may. Ndəhay ma cakala budaw a na, ara ndəhay masa Gazlavay ma pata ŋga ka sləra ha.

7 Cek masa ndəhay ŋga ŋgwamna ata ta cəveɗ ŋgaa cəfɗafamakwar na, vəldamatara. Da ara budaw na, vəldamatara a ndəhay ma cakala budaw a. Da ara dala ŋga cek mekele masa ŋgwamna maa cəfɗafakwar na, vəldamara. Da ara ŋga ney ray ŋgada bay-ray hay ŋga ŋgwamna na, namatar ray.

Mey da ray menjey ta mewuɗey-vaw

8 Ka da njam ta dəvaz ŋga ndaw da ray akwar ba. Ama dəvaz pal da ray akwar daha amba ka pəlmara mandaw mandaw. Dəvaz a na, ara mewuɗey-vaw da wuzlah akwar. Ndaw ma wuɗey ndaw na, a key a nar ray fara fara ŋgada kwakwas ŋga Gazlavay.

9 Gazlavay a ləvey: «Ka da ley vaw saw ba, ka da kəɗey ndaw vagay ba, ka da leley ba, ka da key dey fa cek ŋga ndaw ba.» *Mewey hay a keɗe ta

---

12:19 12.19 Mew 32.35; Mt 5.39 **12:20 12.20** MM 25.21-22; Mt 5.44 **13:1 13.1** MM 8.15-16 **13:1 13.1-7** SNM 5.29; Tit 3.1; 1Pi 2.13-14; CWJ 13; 20.4 **13:3 13.3** 1Pi 2.14; 3.13 **13:5 13.5** 2.15 **13:7 13.7** Mt 22.21 **13:8 13.8-10** Jaŋ 13.34; 1Kwr 13; 16.14; Gal 6.10

siya hay cəpa na, macəmkaya daa mey pal ma ləvey: «Wuɗa meseembew
akah anda kah ma wuɗa ray akah.»
10 Ndaw ma wuɗey ndaw na, kwa fa da kar cek maaya ba ŋgada ndaw
aha daa ba. Anda keɗe, da ka wuɗey ndaw na, a key ŋgene, ka nar ray
maaya maaya a kwakwas ŋga Gazlavay.

Mey da ray mewey vaw ŋga səkwey Yesu ma da vəhwa

11 Wure keɗe na, ka sərmara, pas a ta wuswa cay. Ara pas masa akwar
ma da sləkɗam daa ɗar. Ahaw, pas masa Gazlavay ma da ləhdakwar da
bəla keɗe na, aa gweegwe cay. Pas a na, aa gweegwe da ray pas masa
akwar ma təɓmara mey ŋga Yesu təlam heyey.
12 Tavaɗ fa ndəvey *, mamba slam a wurey †. Anda keɗe, ya da kakwa
cek maaya ba anda ndəhay daa ləvaŋ saba. Ama jəwkwa vaw ta cek hay
ma ka vəram ŋga key bay-gula da ray cek hay maaya ba anda ndəhay daa
slam-meweɗey.
13 Maaya na, menjey aləkwa a key maaya anda ndəhay daa slam-
meweɗey. Anda meləvey, ya da kakwa wasa malamba ba, ya da wakwa
ba, ya da lakwa vaw saw da palah ba, ya da kakwa cek hay malamba ba,
ya da tərkwa vaw ba, asaya, ya da kakwa səleŋ fa cek ŋga ndaw ba may.
14 Anja maaya na, ka vəlmar cəveɗ a Bay Mahura Yesu *Kəriste ŋga wey
da ray akwar. Cek hay malamba masa akwar ma wuɗam kalah na, ka da
kamara saba.

14

Mey da ray ndəhay masa ta gədaŋ leŋ da ray ndəhay masa ta gədaŋ pəreh

1 Ndəhay masa ta gədaŋ pəreh daa mey ŋga Gazlavay na, təɓmata a
wuzlah akwar. Ka da mbəɗmatar ray da ray mewulkey ata ba.
2 Ya wuɗey ŋgaa guzlkwar na, da ray cek mezəmey. Ndəhay siya a
wulkam na, cek hay tabiya mezəmey. Anda keɗe, ata na, a zəmamara cek
hay tabiya. Ama ndaw masa ta gədaŋ pəreh daa mey ŋga Gazlavay na, a
zlurey ŋga zəmey cek wura wura *, a zəmey na, si gwaslaf ŋga lar daada
gway.
3 Anda keɗe, ndaw masa ma zəmey aslaw na, a da rəsa ndaw masa ma
zəmey gwaslaf ŋga lar daada gway ba. Yaw, ndaw masa ma zəmey gwaslaf
ŋga lar daada gway na, a da mbəɗar ray a ndaw masa ma zəmta cek hay
tabiya ba may, maja ata cewete Gazlavay ta təɓta sem, ta mbəkdata daa
ba.
4 Kaa kah na, wa amba ka mbəɗar ray a ndaw ma ka sləra ŋga ndaw
mekele na! Da ndaw a, a key sləra maaya, da a key sləra maaya ba na, si
bay aŋga ma da nəka sləra aŋga ha gway. Fara fara, ndaw a, a key sləra
ta cəveɗ e la, maja Bay Mahura, bay aŋga, aa ta gədaŋ ŋga jəna ndaw ma
ka sləra ha ŋga key sləra maaya.

13:9 13.9 Mew 5.17-21; Lev 19.18; Mt 22.34-40; Gal 5.14; Jak 2.8-13 **13:11 13.11** Ef 5.14-16; 1Kwr 7.29-31 **13:11 13.11-12** 1Tes 5.5-8 * **13:12 13.12** tavaɗ fa ndəvey: Ara mey-meŋgey da ray bəla keɗe ta ndəhay ma kam mebərey. A wuɗey ŋga ləvey bəla gweegwe a ndəvey. † **13:12 13.12** mamba slam a wurey: Ara mey-meŋgey da ray maaya ŋga Gazlavay ma da sawa a ray ndəhay. Ara pas masa aləkwa ma da njakwa ta Gazlavay da vaɗ. **13:12 13.12** Ef 5.11; 6.11, 13; 1Jŋ 2.8 **13:13 13.13** Lk 21.34; Ef 5.18 **13:14 13.14** Fəl 2.5; Kwa 3.15 **14:1 14.1** 15.7 **14:1 14.1–15.6** 1Kwr 8.1-13; 9.22; 10.23-33; Kwa 2.16, 20-22; 1Tm 4.4-5; Heb 13.9 * **14:2 14.2** a zlurey ŋga zəmey cek wura wura: Ndəhay a zluram ŋga zəmey cek wura wura na, maja aslaw masa kwakwas ŋga Jəwif hay ma təka sem, a wuɗam ŋga zəmey ba, asaya, a wuɗam ŋga zəmey aslaw ŋga kuley ba. **14:2 14.2** Dan 1.8; 1Kwr 10.25-28

5 Ndaw mekele a wulkey ɗar hay mekele na, maaya a fəna ɗar hay siya.
Ndaw mekele saya a wulkey ɗar hay cəpa na, ata letek. Anda keɗe, anja
kwa waawa ŋga səra cek masa aŋga ma wulkada daa mevel aŋga maaya
maaya.
6 Ndaw masa ma wulkey ɗar hay mekele a fəna siya hay na, a key ŋgene,
a wuɗey ŋga həslar ray a Bay Mahura Yesu. Yaw, ndaw masa ma zəmta
cek hay cəpa na, a key ŋgene, a wuɗey ŋga həslar ray a Bay Mahura
may, maja fa kar suse a Gazlavay fa cek hay masa aŋga ma zəmta ha.
Asaya, ndaw masa ma zəmta cek hay cəpa ba na, a key ŋgene, a wuɗey
ŋga həslar ray a Bay Mahura may, maja fa kar suse a Gazlavay fa cek hay
masa aŋga ma zəmta ha.
7 Ya sərkwa, kwa aləkwa ta dey da bəla keɗe, kwa aləkwa ta məckwa
sem na, ya wakwa ray aləkwa ba.
8 Daa masa aləkwa ta dey keɗe na, aləkwa manjatakaya ŋga kar sləra a
Bay Mahura. Yaw, da masa aləkwa ma məckwa sem may, ya məckwa na,
ŋga həslar ray a Bay Mahura. Anda keɗe, kwa aləkwa ta dey, kwa aləkwa
maməctakaya na, aləkwa cəpa ndəhay ŋga Bay Mahura Yesu *Kəriste.
9 Sərmara, Kəriste ta məcey la, ama ta sləkɗawa sem daa meməcey a
ŋga key bay ŋga ndəhay masa ta dey ta masa maməctakaya.
10 Da anda keɗe na, kah, ka mbəɗar ray a məlmakw, ka me? Kah, ka rəsa
məlmakw, ka me? Aləkwa cəpa na, ya da nakwa fa mey ŋga Gazlavay, a
kandakwar sariya.
11 Anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, ma ləvey:
«Yah, Bay Gazlavay masa ta dey, ya fa ləvey fara fara,
ndəhay tabiya a da ragadam fa mey aɗaw,
kwa waawa a da həslya ray,
a da ləvey yah na, Gazlavay aŋga.»
12 Anda keɗe, kwa waawa a da kada cek masa aŋga ma ka fa mey ŋga
Gazlavay.

Mey da ray mepey leŋgesl fa məlmaŋ hay mekele mekele

13 Da anda keɗe na, ya da mbəɗtakwar ray a məlma aləkwa hay saba.
Ka da kam cek ŋga həlda məlmakw akwar ŋga key mebərey ba.
14 Yah na, yah ndaw ŋga Bay Mahura Yesu. Anda keɗe, ya səra fara fara,
cek matəkakaya ŋga zəmey na, daa ba. Ama da ndaw a wulkey cek keɗe
aŋga maaya ba ŋga zəmey na, cek aha aa maaya ba na, ŋgada aŋga gway.

15 Anda keɗe, da məlmakw a cey mevel a ray akah maja kah ma zəmey
cek wura wura na, ŋgene ka ta səpey mewuɗey-vaw daa ba. *Kəriste a
məcey na, maja aŋga may. Maaya na, anja cek masa kah ma zəma na, aa
zəɗda məlmakw ba.
16 Da ka wulkey cek aha aŋga maaya ŋga key, ama ka nəka ndəhay fa
pamara ŋga cek maaya ba na, ŋgene, ka da ka ba.
17 Mewey ŋga Bay Gazlavay da ray ndəhay na, ara mey da ray cek
mezəmey ta cek mesey ba. Ama mewey ŋga Gazlavay da ray ndəhay
na, ara menjey maaya fa Gazlavay, menjey daa zazay, asaya, menjey daa
meesəmey masa Mesəfney aŋga ma vəldərwa.
18 Yaw, da ndaw a kar sləra a Kəriste anda keɗe na, a mbafar a Gazlavay
la, asaya, ndəhay aa həmdamara ndaw a la may.

14:5 14.5 Gal 4.10 **14:6 14.6** 1Tm 4.3-5 **14:7 14.7-9** 2Kwr 5.14-15; Gal 2.19-20 **14:10 14.10** 2.6 **14:11 14.11** Iz 45.23-24 **14:12 14.12** Gal 6.5 **14:13 14.13** 1Kwr 10.32; 1Jŋ 2.10 **14:14 14.14** 14.23; Mt 15.11; SNM 10.15; Tit 1.15 **14:15 14.15** 1Kwr 8.1, 11-13; 13; Gal 6.10 **14:17 14.17** Mt 6.31-33; 1Kwr 8.8; Gal 5.22-24

19 Maja ŋgene, kakwa gədaŋ ŋga key cek ma handawa zazay ta ŋga key
cek ma jənndakwar ŋga hətey gədaŋ daa mey ŋga Gazlavay da wuzlah
aləkwa.
20 Ka da nəsmara sləra ŋga Gazlavay ta cek mezəmey ba. Ahaw, fara
fara cek mezəmey cəpa na, aŋga maaya, ama da cek mezəmey a da həlda
məlmakw ŋga key mebərey na, ŋgene, ŋgama kah ma zəma ba.
21 Ŋgama na, ka zəmam aslaw ba, ka sam wuzam ba. Kwa cek wura
wura masa ma həlda məlmakw ŋga key mebərey na, mbəkdamara.
22 Mey masa akwar ma təɓmara da ray mezəmey cek ta da ray mezəmey
cek ba na, ka da wuzdamara a ndaw ba, si akwar ta Gazlavay gway. Ndaw
masa ma key cek ta mevel aŋga cəpa, a wulkey cew cew ba na, maaya ŋga
Gazlavay aa da ray a.
23 Ama ndaw masa fa wulkey cew cew da ray cek mezəmey, a zəma cek
aha na, ŋgene, Gazlavay a kar sariya la ŋgaa zəɗda maja ta zəma cek aha
ta mevel pal daa ba. Yaw, kwa meeme masa ndaw ma ka ta mevel cew
cew na, a key ŋgene, a key mebərey.

15

Mey da ray mekey maaya ŋgada ndəhay

1 Aləkwa ndəhay masa ta gədaŋ daa mey ŋga Gazlavay *, maaya na, ya
jəntakwa ndəhay masa ta gədaŋ pəreh daa mey a. Ya da kakwa cek masa
ma mbafandakwar daada ba.
2 Maaya na, kwa waawa a key cek masa ma mbafatar a ndəhay amba a
jənta ndəhay ŋga hətey gədaŋ daa mey ŋga Gazlavay a dey a, a dey a.
3 Ya sərkwa fara fara, *Kəriste na, ta key cek masa ma mbafar ŋgada ray
aŋga na, daa ba. Ama anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, ma
ləvey: «Ndəhay ta cəɗmaka la, kah Gazlavay, ama mecəɗey a ta vəhwa
sem a ray aɗaw †.»
4 Cek hay tabiya masa mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay zleezle
na, ara ŋgaa sərkadandakwar mey masa fara fara, amba ya pakwa
leŋgesl fa cek masa Gazlavay ma ləvey a vəldandakwara la heyey. Ya
pakwa leŋgesl na, maja mey mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay
fa vəlndakwar gədaŋ, asaya, fa jənndakwar amba ya ɓəskwa banay.
5 Anja Gazlavay ndaw ma vəltar gədaŋ a ndəhay ta ma dəktar mevel a
ndəhay ŋga vəlkwar mewulkey maaya amba ka njam akwar macəmkaya
ɗay pal anda Yesu Kəriste ma wuɗey.
6 Anda keɗe, akwar tabiya daa slam a, ka da cəmdamara ɗay akwar pal
ŋga həlmey Gazlavay papaŋ ŋga Bay aləkwa Mahura, Yesu Kəriste.

Mey da ray ndəhay cəpa ma da həlmamara Bay Gazlavay

7 Təɓmata ndəhay siya hay anda *Kəriste ma təɓkwar. Təɓmata amba
a həslmar ray a Gazlavay.
8 Ya fa ləvkwar fara fara, Kəriste a sawa a bəla na, ŋga katar sləra ŋgada
*Jəwif hay amba a wuzdatara Gazlavay na, ara ndaw ma mbərzley ba. A
sawa na, ŋga key cek masa Gazlavay ma ləvtar a papaŋ ŋga papa ata hay
zleezle a katara la heyey.

14:21 14.21 1Kwr 8.13 **14:23 14.23** 14.14 * **15:1 15.1** ndəhay masa ta gədaŋ daa mey ŋga Gazlavay: Feɗe Pawl a wuɗey ŋga ləvey ndəhay masa ta gədaŋ na, ara ndəhay ma səpam kwakwas ŋga Mawiz saba, ama ara ndəhay ma pamara Yesu ŋga ndaw ata fara fara. **15:1 15.1-2** 14.1-2; 1Kwr 8.1-2; 10.23-24 † **15:3 15.3** mecəɗey a ta vəhwa sem a ray aɗaw: Feɗe a wuɗey ŋga ləvey «mecəɗey a vəhwa a ray Yesu Kəriste». **15:3 15.3** Ps 69.10 **15:4 15.4** 1Kwr 10.11; 2Tm 3.16 **15:5 15.5** 12.16; Fəl 2.2-5 **15:7 15.7** 14.1 **15:8 15.8** Mt 15.24; SNM 3.25-26

9 Asaya, a sawa na, amba ndəhay masa Jəwif hay ba a həslmar ray
a Gazlavay maja maaya aŋga, anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga
Gazlavay zleezle, ma ləvey:
«Ara maja keɗe, yah ma da həslka ray
fa mey ŋga ndəhay masa Jəwif hay ba hay.
Ya da həlmaka ta walay.»
10 Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay saya, a ləvey:
«Akwar ndəhay masa Jəwif hay ba,
sasəmam daa slam a ta ndəhay ŋga Gazlavay.»
11 Mawuzlalakaya saya, a ləvey:
«Akwar ndəhay Jəwif hay ba, həlmamara Bay Gazlavay.
Anja kwa ndaw daa səkway wura wura
ŋga həlma Bay Gazlavay.»
12 *Izay, *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay taa guzley la saya, a ləvey:
«Ndaw a yawa la daa səkway ŋga Jese,
a da key bay ŋga ndəhay masa Jəwif hay ba may.
Ndəhay masa Jəwif hay ba na,
mewulkey ata aa da ray ndaw aha amba a ləhdata.»
13 Anja Gazlavay, ndaw ma vəltar gədaŋ a ndəhay amba a pam leŋgesl a
ray a heyey na, ŋgaa səmdakwar mandaw mandaw, anja ŋga njadakwar
daa zazay maja akwar ma pamara ŋga ndaw akwar fara fara. Anda keɗe,
cek masa aŋga ma da vəldakwara ha na, akwar fa səkwmara ta gədaŋ ŋga
*Mesəfney ŋga Gazlavay.

Mey da ray sləra ŋga Pawl

14 Məlma aɗaw hay, yah ta ray aɗaw ya fa ləvkwar, ya səra, fara fara
akwar na, ndəhay ma wuɗam ŋga key cek maaya. Ka sərmara mey masa
fara fara, ka gwamara ŋga kətmata ndəhay mekele ta mey a.
15 Ta ŋgene he cəpa, daa leeter aɗaw keɗe, mey hay masa akwar ma
cəndamara cay dəga zleezle na, ya sərfadakwara saya, ya zlurey ba. Ya
zlurey ba na, maja Gazlavay ma kaya maaya la,
16 a paya ŋga key sləra ŋga Yesu *Kəriste ŋgada ndəhay masa *Jəwif hay
ba hay. Yah ma vəlda ray aɗaw la fara fara ŋgada Gazlavay ŋga wuzey
Mey aŋga maaya mawiya. Ya wuzdatara mey a, a ndəhay masa Jəwif hay
ba, amba a təram ŋga cek mavəldakaya ŋgada aŋga masa ma mbafar
kalah, cek masa *Mesəfney ŋga Gazlavay ma pa wal ŋgada Gazlavay a.
17 Anda keɗe, ya faa səmey ga da ray sləra ŋga Gazlavay masa yah ma
ka maja yah na, macəmkaya ta Yesu Kəriste.
18 Kwa ya fa da gwa ŋgaa guzley da ray cek mekele na, daa ba, si da
ray sləra masa Kəriste ma ka ta fa yah, amba a handatərwa ndəhay masa
Jəwif hay ba hay ŋga namar ray a Gazlavay. A handatərwa na, ta fa mey
masa yah ma wuzda leŋ ta fa cek masa yah ma kata.
19 Asaya, a handatərwa na, ta fa maazla hay mekele mekele ma rəzley
ndaw masa aŋga ma kata leŋ ta fa gədaŋ ŋga Mesəfney aŋga. Anda keɗe,
yah ma wuzda *Mey-maaya-mawiya ŋga Kəriste la dəga da *Jeruzelem
haa kasl aa hwayak ŋga Iliri. Ya ta wuzda mey a la tabiya maaya maaya
daa slam hay a ŋgene.
20 Anda meləvey, ya wuzey mey a na, daa hwayak hay masa ndəhay ma
cəndamara mey da ray Kəriste daa ba araŋ. Ya wuɗey ŋga wuzey mey a

15:9 15.9 Ps 18.50; Rm 11.13 **15:10 15.10** Mew 32.43 **15:11 15.11** Ps 117.1 **15:12 15.12** Iz 11.10 **15:13 15.13** 5.1-2; 8.14-16, 24-28; 12.12 **15:15 15.15-16** 1.5 **15:16 15.16** Fəl 2.17 **15:18 15.18** 2Kwr 3.5 **15:19 15.19** Mk 16.17; 2Kwr 12.12

daa hwayak hay masa ndəhay ma cəndamara mey da ray Kəriste cay ba,
maja ndəhay a da wulkam ara anda ya ləmey way a ray salay ŋga way
masa ndaw mekele ma pa.
21 Ya ka anda keɗe na, ya wuɗey ŋga key anda mawuzlalakaya daa
ɗerewel ŋga Gazlavay, ma ləvey:
«Ndəhay masa ta wuzdamatara mey
da ray a daa ba araŋ na, a hətmar la ta dey ata.
Ndəhay masa kwa ta cənam mey
da ray a daa ba na, a cəndamara mey a la.»

Pawl a wuɗey ŋga daw a Rawm

22 Yah ma wulkey la dey ga ŋga daw fa akwar a *Rawm, ama ya ta hətey
har daa ba maja slərа ha keɗe.
23 Mevey ga, ya ta wuɗey la ŋga daw fa akwar, ama slərа ta təkya sem.
Wure keɗe na, yah ma ndəvda slərа aɗaw cay daa hwayak hay feɗe.
24 Ya wuɗey ŋga daw fa akwar dəɓa ŋga njawa nekəɗey ŋga kawa
matakwam akwar. Fa dəɓa ha, ya daw la aa hwayak ŋga Espay. Yaw,
ya wuɗey ka jənmaya ŋga daw ŋgadaa hwayak a.
25 Ama wure keɗe na, ya wuɗey ŋga daw fa ndəhay ŋga Gazlavay da
*Jeruzelem ɗagay ŋga jəntərwa,
26 maja ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu da Masadəwan
ta da Akay ta cakalam dala la ŋga jəney masa-viya hay daa mecəmey-ray
ŋga ndəhay ŋga Yesu da Jeruzelem e.
27 Ara mevel ata ma wuɗey ŋga cekeley dala ha. Ama fara fara si a
jənmata ndəhay a maja ara cek anda dəvaz. Ya ləvey anda keɗe na, maja
ndəhay da Masadəwan ta da Akay a ata *Jəwif hay ba, ama ta hətam
maaya ŋga Gazlavay la ta fa Jəwif hay. Anda keɗe, aŋga maaya amba
ndəhay Jəwif hay ba hay a, a jənmata ndəhay Jəwif hay ta zleley ata hay
may.
28 Da yah ma ndəvdərwa slərа ha cay da Jeruzelem e, asaya, da yah ma
vəldatara dala macakalakaya heyey cay a ndəhay feteɗe na, ŋgene, ya
daw aa hwayak ŋga Espay dəɓa, ama ya da daw na, ta fa akwar.
29 Ya sərа, da yah ma wusey la fa akwar na, *Kəriste a pəskwar mey la
maja yah ma daw a.
30 Məlma aɗaw hay, ambahw, kakwa gədaŋ ŋga dərey daŋgay a
Gazlavay ta mevel aləkwa cəpa maja yah. Yaa cəfɗakwar kaa na,
ta mezəley ŋga Bay Mahura Yesu Kəriste, asaya, yaa cəfɗakwar maja
mewuɗey-vaw masa *Mesəfney ŋga Gazlavay ma handərwa a wuzlah
aləkwa.
31 Dəram daŋgay na, amba ndəhay ma sərа Yesu Kəriste ba da *Jude
a sərdamaya banay ba. Dəram daŋgay saya, amba cek masa yah ma
da handatara a ndəhay ŋga Yesu da Jeruzelem heyey na, a təɓmara ta
meesəmey.
32 Anda keɗe, da Gazlavay ta təɓa la na, ya wusey la fa akwar ta
meesəmey. Da yah ma wusey la na, ya məskey vaw la nekəɗey da wuzlah
akwar.
33 Anja Gazlavay, ndaw ma handawa zazay mandaw mandaw a ray
ndəhay, ŋga njey ta akwar tabiya. *Amen.

15:20 15.20 1Kwr 3.10-12; 2Kwr 10.15-16 **15:21 15.21** Iz 52.15 **15:22 15.22-24** 1.9-13 **15:25 15.25** SNM 19.21; 20.22; 24.17 **15:26 15.26** 1Kwr 16.1; 2Kwr 8.1-9; Gal 2.10 **15:27 15.27** 1Kwr 9.11 **15:30 15.30** 2Kwr 1.11; Ef 6.18-19; Kwa 4.3; 2Tes 3.1-2 **15:31 15.31** SNM 21.10-11; 1Tes 2.14-15 **15:32 15.32** 1.7 **15:33 15.33** 1Tes 5.23

16

Pawl a catar har a ndəhay siya da Rawm

1 Ya faa guzlkwar da ray dam-mama aləkwa Febe, ŋgwas ma jənta
ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu da Senkəre.
2 Təɓmara ŋgwas aha maaya maaya ta mezəley ŋga Bay aləkwa Mahura.
Təɓmara na, anda ndəhay ŋga Yesu ma təɓam ndəhay. Da cek fa vəɗa daa
ba na, jənmara maja aŋga ta jəney ndəhay la ga. Kwa yah may, ta jənya
la.
3 Camatar har ŋgada ata Pəriska ta zel e Akilas. Ara ndəhay masa ala
ma kam sləra ŋga Yesu *Kəriste bama.
4 Ara ndəhay masa ma vəldamara ray ata la amba a ləhdamaya daa
meməcey. Ya fa katar suse ga. Ma katar suse he na, yah daada ba, ama
ndəhay cəpa masa daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu Kəriste masa
*Jəwif hay ba fa kamatar suse may.
5 Camatar har a ndəhay ŋga Yesu masa ma kusam da way ata.
Camar har a Epayinet, jam aɗaw masa yah ma wuɗa kalah, ndaw masa
ma təɓa mey ŋga Kəriste ŋgeeme daa hwayak ŋga Azi.
6 Camar har a *Mari, ŋgwas masa ma kakwar sləra la ga.
7 Camatar har ŋgada ata Andərawnikus ta Juniyas. Ara səkway aɗaw
hay, ya ta zəmam daŋgay la bama. Ata na, ara ndəhay meslərey ŋga
Yesu masa ndəhay ma sərmata maaya maaya. Ata na, a təɓmara mey
ŋga Kəriste teeseɗ da ray aɗaw.
8 Camar har a Ampəliyatus, jam aɗaw masa yah ma wuɗa kalah daa
mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu Bay Mahura.
9 Camar har a Urbeŋ, ndaw masa aləkwa ma kakwa sləra ŋga Kəriste
bama. Camar har saya ŋgada jam aɗaw Estakis.
10 Camar har a Apel, ndaw masa ma sərey banay ga maja Kəriste, ama
ta njey la aŋga ndaw ŋga Yesu fara fara cəŋga.
Camatar har ŋgada ndəhay da way Aristawbul may.
11 Camar har a səkway aɗaw Herawdiyaŋw.
Camatar har ŋgada ndəhay daa səkway ŋga Narsis ma təɓmara mey
ŋga Bay Mahura.
12 Camatar har ŋgada ata Tərifen ta Tərifawz, ndəhay masa ma kam
sləra la ga ŋgada Bay Mahura.
Camar har may ŋgada jam aɗaw Persit, masa yah ma wuɗa kalah. Ara
ŋgwas ma key sləra la ga ŋgada Bay Mahura.
13 Camar har ŋgada Rufus, ndaw masa fa səpa mey ŋga Gazlavay ta
cəveɗ e. Camar har a mamaha masa ma wadaya vaw anda aŋga
mamay.
14 Camatar har ŋgada ata Asinkərit, Fəlegwaŋ, Hermes, Patərawbas,
Hərmas, asaya, camatar har ŋgada məlmaŋ hay daa mecəmey-ray
ŋga ndəhay ŋga Yesu masa ata bama.
15 Camatar har ŋgada Filalagw, Juley leŋ Nere ta dam-mamaha. Camar
har ŋgada Awlimpas, asaya, camatar har ŋgada ndəhay ŋga Yesu
masa ata bama.
16 Cam har da wuzlah akwar cəpa pal pal, akwar məlmaŋ hay daa Yesu
Kəriste. Ndəhay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Kəriste cəpa a
camakwar har.

Mey ŋga madagway-dakw

16:1 16.1 SNM 18.18 **16:3 16.3** SNM 18.2, 18-19, 26 **16:5 16.5** 1Kwr 16.15, 19; Kwa 4.15; Flm 2
16:13 16.13 Mk 15.21 **16:16 16.16** 1Kwr 16.20; 2Kwr 13.12; 1Tes 5.26; 1Pi 5.14

17 Məlma aɗaw hay ya fa kakwar ambahw, pam leŋgesl ta ndəhay
ma handamawa mewuɗkey-ɗay a wuzlah akwar maja a da nəsmara
meesərkey masa akwar ma cəndamara da ray *Kəriste. Ka da njam ta
ata daa slam a ba.
18 Fara fara, səkway ŋga ndəhay anda ŋgene na, fa kamar sləra a Kəriste
Bay aləkwa Mahura daa ba, ama a kam sləra na, maja hwaɗ ata daada
gway. Faa zəɗdamata ndəhay masa ma səra cek ba ta mey ata hay maaya
maaya masa ma betey ndəhay.
19 Ndəhay tabiya a sərmara akwar fa namar ray ŋgada Bay Mahura, ara
maja ŋgene, ya faa səmey ga da ray akwar. Cek mahura na, pam leŋgesl
ŋga wunkey cek masa maaya ta maaya ba. Cek masa maaya ba na, ka da
kamara ba.
20 Gazlavay, ndaw ma handawa zazay a ndəhay na, a fəna *Sataŋ la
ta gədaŋ, a da pa Sataŋ a asi salay akwar. Anja maaya ŋga Bay aləkwa
Mahura Yesu ŋga njey ta akwar.
21 Timawte, ndaw masa ala ma kam sləra cew e, a cakwar har. Ndəhay
aɗaw hay ata Lusiyus, Jasaŋw leŋ Sawsipater a camakwar har may.
22 Yah Tertiyus, ndaw ma wuzlala mey ŋga Pawl tabiya daa leeter keɗe,
ya fa cakwar har ta mezəley ŋga Bay Mahura Yesu, ndaw masa ma
cəmndakwar.
23 Gayus, ndaw masa yah ma njey da way aŋga a cakwar har. Ara ndaw
masa ndəhay ŋga Yesu ma kusam da way aŋga ŋga dərey daŋgay. Eraste,
ndaw ma kərza dala ŋga ŋgwamna daa berney feɗe, ta məlma aləkwa
Kartus a camakwar har may.
[
24 Anja maaya ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ŋga njey ta akwar
tabiya. *Amen.]

Mehəlmey Gazlavay

25 Həlmakwa Bay Gazlavay. Aŋga na, a gwa a vəlkwar gədaŋ ŋga
njey daa cəveɗ aŋga ta fa *Mey-maaya-mawiya masa yah ma wuzdatara
a ndəhay da ray Yesu *Kəriste. Zleezle na, Mey-maaya-mawiya ha
maƀadakaya fa dey ŋga ndəhay.
26 Ama wure keɗe na, mey a ta wuzwa cay ta fa ndəhay ma təla mey
aŋga ma wuzlalamara zleezle da ray Kəriste. Anda keɗe, səkway hay masa
*Jəwif hay ba da bəla tabiya ta jəkam sləmay fa mey a la anda Gazlavay
ma ləvey, Gazlavay masa aa ta dey ŋga sərmataw. A wuɗey ndəhay tabiya
a jəkam sləmay fa Mey-maaya-mawiya ha, amba a təƀmara, a namar ray.

27 Anja ndəhay ŋga həlmamara Gazlavay ŋga sərmataw! Ara aŋga pal
taava aŋga, ndaw ma səra cek. Həlmakwa maja Yesu Kəriste. *Amen.

16:17 16.17 Mt 7.15; 2Tes 3.6; Tit 3.9-10; 2Jŋ 10 **16:18 16.18** Fəl 3.19; Kwa 2.4 **16:19 16.19** 1.8 **16:20 16.20** 1.7 **16:21 16.21** Timawte: SNM 16.1 **16:23 16.23** Eraste: 2Tm 4.20 **16:25 16.25** Ef 1.9; 3.4-5; Kwa 1.26 **16:26 16.26** 1.2, 5 **16:27 16.27** 11.36; Fəl 4.19-20; 1Tm 1.17; Jud 25; CWJ 4.11

Leeter masa Pawl ma wuzlala ŋgeeme a Kwarinti hay

Mey da ray

Leeter ŋgeeme ŋgada Kwarinti hay

Pawl a wuzlala leeter ŋgada ndəhay daa mecəmey-ray ŋga Yesu daa berney ŋga Kwarinti na, daa masa aŋga daa berney ŋga Efez. (SNM 18.1-21).

Kwarinti na, ara berney mahura daa hwayak ŋga Gərek hay. Berney aha aa da mey-bəlay mahura. Anda keɗe daa berney a, ndəhay ga ma samawa daa hwayak hay mekele mekele daha, a ragadam ŋgada kuley hay mekele mekele may. Menjey ata na, maaya ba. Cek hay maaya ba masa ata ma kamara na, fa nəsta ndəhay daa mecəmey-ray ŋga Yesu. Maja ŋgene, Pawl a wuzlalatar leeter hay məfaɗ. Da wuzlah leeter hay a na, cew ata daha daa Ɗerewel ŋga Gazlavay haa wure keɗe, cew hay may taa zəɗam sem.

Pawl a wuzlala leeter e maja a cənda na, da wuzlah ndəhay daa mecəmey-ray ŋga Yesu, mey mekele mekele daha: fa təram vaw da wuzlah ata (fasəlawal 1 haa 4), fa kam cek malamba (fasəlawal 5), fa wudam vaw da wuzlah ata (fasəlawal 6), mey da ray meley ŋgwas (fasəlawal 7), mey da ray menjey da wuzlah ndəhay ma ta kuley hay, ma zəmamara aslaw ŋga kuley a (fasəlawal 8 haa 10), mey da ray mezəmey ɗaf ŋga sərfedey meməcey ŋga Yesu (fasəlawal 11), mey da ray gədaŋ ŋga Mesəfney ŋga Gazlavay masa Gazlavay ma vəlda a ndaw a, ndaw a, ŋga key sləra mekele mekele daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu (fasəlawal 12 haa 14), leŋ mey da ray ndəhay ŋga Yesu ma da sləkɗamawa daa meməcey (fasəlawal 15).

Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Mewuɗey-vaw (fasəlawal 13)

Mey da ray gədaŋ masa Mesəfney ŋga Gazlavay ma vəldatara a ndəhay aŋga hay ŋga key sləra aŋga. (fasəlawal 12 haa 14)

Mecey-har

1 Ara yah Pawl ma wuzlalakwara leeter keɗe, yah ndaw masa *Gazlavay
ma wala ŋga key *ndaw-meslərey ŋga *Yesu *Kəriste. Ya wuzlalamara na,
ala ta məlma aləkwa Sawsten.
2 Ya wuzlalamara leeter keɗe ŋgada akwar, ndəhay daa *mecəmey-
ray ŋga ndəhay ŋga Yesu masa daa berney ŋga Kwarinti, akwar masa
Gazlavay ma walakwar wal amba ka njam macəmkaya ta Yesu Kəriste. A
walakwar bama ta ndəhay tabiya masa fa dərmar daŋgay a Bay aləkwa
Mahura Yesu Kəriste, kwa daa wura daa wura. Aŋga na, Bay ata Mahura,
asaya, aŋga na, Bay ala Mahura may.
3 Anja Papa aləkwa, Bay Gazlavay, ta Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste
ŋga pəsmakwar mey, asaya, ŋga njadamakwar daa zazay.

Mey da ray maaya ŋga Gazlavay da ray ndəhay aŋga hay daa berney ŋga Kwarinti

---

1:1 1.1 Gal 1.1; ***Sawsten:*** SNM 18.17 **1:2 1.2** 2Kwr 1.1; SNM 18.1

4 Ya fa kar suse a Gazlavay aɗaw mandaw mandaw maja maaya aŋga
ma pawa salay a ray akwar ta fa Yesu *Kəriste.
5 Daa masa akwar macəmkaya ta Yesu Kəriste na, Gazlavay ta kakwar
maaya la ga amba ka kamar sləra. Anda keɗe, ta vəlkwar gədaŋ ŋga
wuzey mey aŋga a ndəhay la, asaya, ta vəlkwar leŋgesl la ŋga cənda mey
aŋga hay tabiya.
6 Mey da ray Kəriste masa ala ma wuzdamakwara na, aa daa mevel
akwar mandaw mandaw.
7 Anda keɗe, akwar masa fa səkwmara Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste
ma da wuzwa vaw na, Gazlavay ta vəlkwar gədaŋ la ŋga key sləra wura
wura tabiya.
8 Ara Gazlavay ma da vəlkwar gədaŋ aŋga ŋga njey maaya fa mey aŋga
haa pas masa Bay aləkwa Mahura ma da vəhwa ŋga key sariya amba a
hətfakwar manjar mebərey.
9 Gazlavay ta zəlkwar la amba ka njam macəmkaya ta Bəzey aŋga, Yesu
Kəriste, Bay aləkwa Mahura. Gazlavay na, cek masa aa ma ləvey a ka la
na, a ka la fara fara.

Ndəhay ŋga Yesu da Kwarinti a wuɗkam ɗay

10 Məlma aɗaw hay, ya fa kakwar ambahw ta mezəley ŋga Bay aləkwa
Mahura Yesu *Kəriste amba ka cəmam ɗay. Ka da wuɗkam ɗay da wuzlah
akwar ba. Njam macəmkaya ta mevel letek, ta mewulkey letek.
11 Məlma aɗaw hay, yaa guzley anda keɗe na, maja ndəhay daa səkway
ŋga Keləwe ta kadamiwa la, a ləvmaya, akwar fa təram vaw ta tərey da
wuzlah akwar.
12 Ehe, jəkam sləmay fa cek masa yah ma wuɗey ŋgaa guzlkwar. Akwar
ta mewulkey wal wal da wuzlah akwar. Ndəhay siya a ləvam a səpam na,
yah, Pawl. Siya hay a ləvam a səpam na, Apalaws. Siya hay a ləvam a
səpam na, *Piyer. Siya hay mekele saya a ləvam a səpam na, Kəriste.
13 Ka wulkam na, Kəriste aŋga mawunkakaya weewe daw? Yah, Pawl
na, ya ta məcey la fa hwadam mazlaŋgalakaya maja akwar daw? Akwar
ta hətam *baptem ta mezəley aɗaw la daw?
14 Ya fa kar suse a Gazlavay maja ya ta key baptem ŋgada ndaw da
wuzlah akwar daa ba, ama si ŋgada ata Kərispus ta Gayus daada gway.
15 Anda keɗe, kwa ndaw pal fa da ləvey ta hətey baptem la ta mezəley
aɗaw na, daa ba.
16 A', fara, ya ta katar baptem la ŋgada ata Estefanas ta ndəhay da way
aŋga. Ayəwa, da ya ta key baptem ŋgada ndəhay mekele la kwa, ya səra
ba.
17 Kəriste a slərdiwa na, ŋga katar baptem a ndəhay ba, ama a slərdiwa
ŋga wuzey *Mey-maaya-mawiya. Daa masa ya fa wuzda Mey-maaya-
mawiya na, ya wuzda ta mewulkey ŋga ndaw-magədaŋ ba. Ya ka anda
keɗe na, amba meməcey ŋga Kəriste da ray hwadam mazlaŋgalakaya a
tərey ŋga cek ŋga tede ba.

Yesu Kəriste a wuzdərwa gədaŋ ta leŋgesl ŋga Gazlavay

18 Ndəhay masa ma zlaŋgaɗam sem daa cəveɗ ŋga Gazlavay na, a
wulkam mey da ray meməcey ŋga *Kəriste fa hwadam mazlaŋgalakaya
na, ara mey ŋga tede. Ama ŋgada aləkwa, ndəhay masa Gazlavay ma

---

1:5 1.5 2Kwr 8.7 **1:7 1.7** 2Tes 1.7; Tit 2.13 **1:8 1.8** Fəl 1.6; 1Tes 3.13; 5.23 **1:9 1.9** 10.13; 1Tes 5.24; 2Tes 3.3 **1:10 1.10-11** 3.3; 11.18; 2Kwr 12.20; Ef 4.2-6; Fəl 2.2; Jaŋ 17.21-23 **1:12 1.12** 3.4; ***Apalaws:*** 3.5-6, 22; 4.6; 16.12; SNM 18.24; 19.1; ***Piyer:*** 1Kwr 3.22; 9.5; 15.5; Gal 2.911-14; 2Kwr 10.7 **1:14 1.14** Kərispus: SNM 18.8; ***Gayus:*** Rm 16.23-24 **1:16 1.16** Estefanas: 16.15

ləhdata cay na, ya sərkwa meməcey ŋga Kəriste a wuzwa gədaŋ ŋga
Gazlavay ŋga ləhdata ndəhay.
19 Mey ŋga Gazlavay a ləvey:
«Ndəhay ma sərmara cek na,
ya da tərda mesərey cek ata ha ŋga cek ŋga tede.
Ndəhay masa ta leŋgesl na,
ya da tərda leŋgesl ata ha ŋga cek ŋga tede.»
20 Da kəne na, ndəhay ma sərmara cek na, mesərey cek ata ha, a da vəltar
me? Yaw, *ndəhay maa sərkada kwakwas ŋga Mawiz na, meesərkedey ata
ha a jənta fa mey ŋga Gazlavay la daw? Ndəhay ma ka yawa wure keɗe
kaa na, mekey yawa ata ha a vəltar me? Gazlavay ta wuzda cay, mesərey
cek da bəla kaa na, ara cek ŋga tede, a ləhey ndaw ba.
21 Ndəhay da bəla keɗe a səram cek hay mekele mekele. Ta hətmar cek
masa Gazlavay ma ka ta leŋgesl aŋga la, ama kwa ta sərmara Gazlavay
daa ba. Maja ŋgene, a mbafar a Gazlavay amba ndəhay ma təɓa mey
aŋga a ləham na, ta fa mey masa ala ma wuzdamara da ray meməcey ŋga
Yesu fa hwadam mazlaŋgalakaya. Mey masa ala ma wuzdamara ha na,
ndəhay da bəla a padamara ŋga cek ŋga tede.
22 Anda keɗe, *Jəwif hay a wuɗam ŋga hətey maazla amba a sərmara
mey masa ala ma wuzdamara na, ara mey fara fara. Gərek hay na, a
wuɗam ŋga sərey cek ta leŋgesl ata gway.
23 Ama ala na, ya wuzam mey da ray Kəriste ma məcey fa hwadam
mazlaŋgalakaya. Jəwif hay ma cəndamara mey a na, a cam mevel, a
wulkam a key ya cəɗmara Gazlavay. Ndəhay masa Jəwif hay ba ma
cəndamara mey a na, a ləvam ara mey ŋga tede.
24 Ama ndəhay masa Gazlavay ma zəlta, kwa Jəwif hay, kwa Jəwif hay
ba, ŋgada ata na, Kəriste a wuzwa gədaŋ ŋga Gazlavay, asaya, a wuzwa
leŋgesl maaya ŋga Gazlavay.
25 Cek ŋga Gazlavay masa ndəhay ma wulkam ara cek ŋga tede na, cek
aha, aŋga ta leŋgesl maaya a fəna leŋgesl ŋga ndaw-magədaŋ. Sləra ŋga
Gazlavay masa ndəhay ma wulkam a ka anda ndaw masa-bəle na, sləra
ha, makakaya ta gədaŋ ma fəna gədaŋ ŋga ndaw-magədaŋ.
26 Məlma aɗaw hay, wulkam cey. Akwar masa Gazlavay ma zəlkwar na,
akwar səkway ŋga ndəhay wura? Fa dey ŋga ndəhay da bəla na, ndəhay
ta leŋgesl ga da wuzlah akwar daa ba. Asaya, ndəhay ta gədaŋ, leŋ ndəhay
mahura hay da wuzlah akwar ga daa ba.
27 Sasəkar jak, Gazlavay a weley na, ndəhay masa ndəhay da bəla * ma
wulkam ara cek hay ŋga tede amba a patar hwaray a ndəhay masa ta
leŋgesl. Gazlavay a weley na, ndəhay masa ndəhay ma wulkam ata masa-
bəle hay amba a patar hwaray a ndəhay masa ta gədaŋ.
28 Gazlavay a weley na, ndəhay saw ŋga tede masa ndəhay ma rəsmata
amba aa zəɗdata ndəhay mahura hay.
29 Maja ŋgene, kwa ndaw pal fa da zlepey fa mey ŋga Gazlavay daa ba.
30 Yaw, ara maja sləra masa Gazlavay ma ka, akwar macəmkaya ta Yesu
Kəriste. Gazlavay a vəlndakwar leŋgesl na, ta fa Kəriste he. Ara ta fa Yesu

---

1:18 1.18 Rm 1.16; 2Kwr 4.3 **1:19 1.19** Iz 29.14; Jəw 12.13, 17; Iz 19.12-14; 44.25 **1:19 1.19-20** 3.18-20; Mt 11.25; Rm 1.22 **1:21 1.21** Rm 1.19-20 **1:22 1.22** Mt 12.38; Jaŋ 4.48; SNM 17.18, 32 **1:23 1.23** 2.14; Gal 3.1; 5.11 **1:24 1.24** 1.18; 2.5; Kwa 2.3 **1:25 1.25** 2Kwr 13.4 **1:26 1.26** Jaŋ 7.48 * **1:27 1.27** ndəhay da bəla: Ara ndəhay ma namar ray a Gazlavay ba. Nəka 1Kwr 5.10. **1:27 1.27-28** Rm 12.16; Jak 2.5; Lk 1.51-53; 6.20

Kəriste he saya, Gazlavay ma pandakwar ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga,
a walandakwar wal ŋgada aŋga, asaya, a ləhdandakwar daa meməcey.
31 Anda keɗe, a key anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, ma
ləvey: «Da ndaw a wuɗey ŋga zlepey na, ŋga zlepey da ray sləra masa
Bay Gazlavay ma ka gway.»

2

Pawl a wuzey mey da ray meməcey ŋga Yesu

1 Məlma aɗaw hay, masa yah ma daw fa akwar ŋga wuzdakwara
mey maɓadakaya ŋga Gazlavay heyey na, ya taa guzley ta mey masa
mazləɗkaya daa ba, asaya, ya taa guzley ta mey masa ma həɓkwar ray
daa ba.
2 Daa masa yah da wuzlah akwar na, ya ta kərza mevel la ŋga wulkey
si da ray Yesu *Kəriste ma məcey fa hwadam mazlaŋgalakaya gway.
3 Daa ŋgene, yah masa-bəle, mandərzay fa kaya, ya faa wesey.
4 Masa ya fa wuzdakwara mey ŋga Gazlavay na, ya taa guzley ta
mewulkey ŋga ndaw-magədaŋ amba ka təɓmara mey aɗaw na, daa ba.
Ama ara gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay ma wuzdakwara mey aɗaw
a na, ara mey fara fara.
5 Da ray ŋgene, ka pamara Yesu ŋga ndaw akwar fara fara na, ara maja
leŋgesl ŋga ndəhay ba, ama ara maja gədaŋ ŋga Gazlavay.

Mey da ray leŋgesl maaya ŋga Gazlavay

6 Ta ŋgene he cəpa, ala faa sərkadamata ndəhay ma təɓmara mey
ŋga Gazlavay maaya maaya ta leŋgesl masa fara fara da ray a. Yaa
sərkadamata na, ŋga sərey cek ta leŋgesl ŋga ndaw-magədaŋ ba, asaya,
ta leŋgesl ŋga bay hay da bəla keɗe ba, bay hay masa Gazlavay ma daa
zəɗdata.
7 Ama mesərey cek masa ala maa guzlam da ray a keɗe na, ara ta leŋgesl
ŋga Gazlavay. Ara cek maɓadakaya dəga zleezle fa dey ŋga ndəhay. Dəga
bəla ta zley daa ba araŋ na, Gazlavay ta wuɗey la ŋga ləhdandakwar ta
fa leŋgesl e amba ya mbəzkwa aa slam aŋga meweɗey.
8 Bay hay ma wam da bəla keɗe ta sərmara leŋgesl e daa ba. Da ta
sərmara la na, anja ta dərmara Bay aləkwa Mahura, ndaw masa ta gədaŋ,
fa hwadam mazlaŋgalakaya daa ba.
9 Cek masa Gazlavay ma ka ha na, aŋga anda mawuzlalakaya daa
ɗerewel ŋga Gazlavay ma ləvey:
«Cek masa Gazlavay ma ɗiya
ŋgada ndəhay masa aa ma wuɗta na,
ara cek ma fəna mewulkey ŋga ndaw-magədaŋ.
Kwa ndaw pal ta hətar cek aha ta dey aŋga daa ba,
kwa ndaw pal ta cənda ta sləmay aŋga daa ba may.»
10 Ara ŋgada aləkwa Gazlavay ma wuzdandakwara cek aha ŋgene ta fa
Mesəfney aŋga. Mesəfney a, a sərta cek hay tabiya, kwa mewulkey ŋga
Gazlavay maɓadakaya na, a səra.
11 Ndaw na, a səra mewulkey ŋga ndaw mekele daw? Si ndaw aha ray
aŋga ma səra mewulkey aŋga, ba diya? Aŋga letek ta Gazlavay may, ma
səra mewulkey ŋga Gazlavay na, wa? Si Mesəfney aŋga.

1:30 1.30 2Kwr 5.21 **1:31 1.31** 1.29; 2.2; 4.7; Jer 9.22-23; 2Kwr 10.17; 11.30; 12.5; Ef 2.9 **2:1 2.1** 1.17 **2:2 2.2** 1.23; Gal 6.14 **2:3 2.3** SNM 18.9; 2Kwr 10.1, 10 **2:4 2.4** 4.20; 1Tes 1.5 **2:5 2.5** 1.18, 24 **2:7 2.7** Rm 5.2; 2Kwr 3.18; 4.17; Kwa 1.26 **2:8 2.8** Lk 23.34 **2:9 2.9** Iz 52.15

12 Mesəfney masa da ray aləkwa na, a sawa ta fa ndəhay magədaŋ
ba, ama ara Mesəfney masa Gazlavay ma vəldandakwara amba ya
sərmatakwa cek hay maaya tabiya masa Gazlavay ma vəldandakwara.
13 Daa masa ala faa guzlmatar a ndəhay na, yaa guzlmatar ta mey masa
ndəhay maa sərkadamandar ta leŋgesl ata ba, ama ara *Mesəfney ŋga
Gazlavay maa sərkadandar ŋgaa guzley. Anda kedɗe, ala fa wuzdamara
mey masa fara fara da ray Gazlavay. Ya wuzdamara na, ŋgada ndəhay
masa ta Mesəfney ŋga Gazlavay da ray ata.
14 Ndaw masa ta Mesəfney ŋga Gazlavay da ray a daa ba na, a gwa ŋga
təɓa mey ŋga Mesəfney ŋga Gazlavay ba. A cənda mey a ba, a wulkey ara
mey ŋga tede, maja ma gwa ŋga nəka mey a ta ma gwa ŋga cənda na, si
ndaw ta Mesəfney ŋga Gazlavay da ray a gway.
15 Ndaw ta Mesəfney ŋga Gazlavay na, a gwa ŋga nəkta cek hay tabiya,
a sərta cek hay maaya ta maaya ba. Ama ndaw aha na, ndaw ma gwa ŋga
saŋgala daa ba.
16 Aŋga letek anda mey ŋga Gazlavay mawuzlalakaya ma ləvey:
«Ma səra mewulkey ŋga Bay Gazlavay na, wa?
Ma da slar yawa a Bay Gazlavay na, wa?»
Ama aləkwa * na, mewulkey aləkwa letek ta ŋga Kəriste.

3

Mey da ray ndəhay ma ka sləra ŋga Gazlavay

1 Məlma aɗaw hay, ŋgaa guzley ŋgada akwar anda yah maa guzley
ŋgada ndəhay masa ta *Mesəfney ŋga Gazlavay da ray na, ya gwa ba. Ama
yaa guzlkwar na, anda ŋgada ndəhay da bəla ma kam cek anda ata ma
wuɗam gway, maja akwar anda bəza hay mecəhe daa cəveɗ ŋga *Kəriste.

2 Yaa sərkadakwar na, cek masa ta gəra ba araŋ. Aŋga letek anda bəzey
ma sey ɗəwa ma zəmey ɗaf ba araŋ. Akwar may, kwa wure kedɗe, mey
masa ta gəra na, ka cəndamara ba araŋ anda bəzey ma gwa ŋga zəmey
ɗaf ba araŋ,
3 maja leŋgesl akwar na, anda ŋga ndəhay da bəla daada gway. Akwar
fa kam səleŋ da wuzlah akwar, akwar fa təram vaw da wuzlah akwar. Da
ray ŋgene, mewulkey akwar na, anda ŋga ndəhay da bəla daada gway.
Menjey akwar na, anda ŋga ndəhay da bəla gway may.
4 Da ndaw da wuzlah akwar a ləvey: «Ya səpey na, Pawl,» ndaw mekele
a ləvey: «Ya səpey na, Apalaws,» mey hay a kedɗe na, ara mewulkey ŋga
ndaw da bəla, ba daw?
5 Apalaws na, wa? Yah Pawl na, wa? Ala na, ndəhay ma ka sləra ŋga
Gazlavay gway. A slərdandərwa amba ka təɓmara mey da ray Kəriste.
Kwa waawa da wuzlah ala, a key sləra masa Gazlavay ma vəldara.
6 Ala na, anda ndəhay mehəvey *. Yah na, ndaw ma sləka cek, Apalaws
na, ndaw ma mbəɗar yam. Ama Gazlavay na, ndaw ma gəlda cek aha.

2:12 2.12 Rm 8.15 **2:13 2.13** 2.4; 12.10 **2:14 2.14** 1.18, 23; Jaŋ 3.5-12; 2Kwr 3.14-18 * **2:16 2.16** aləkwa: Pawl ta ndəhay mekele ta Mesəfney ŋga Gazlavay da ray ata. **2:16 2.16** Iz 40.13; Rm 11.34 **3:1 3.1** Jaŋ 16.12 **3:2 3.2** Heb 5.12-13; 1Pi 2.2 **3:3 3.3** 1.10-11; Gal 5.19-20 **3:4 3.4-5** 1.12 * **3:6 3.6** ndəhay mehəvey: Pawl a wuɗey ŋga ləvey ara aŋga ma zlar ŋga wuzey mey ŋga Gazlavay da Kwarinti. Fa dəɓa ha, Apalaws a daw, a vəltar gədaŋ ta mey a saya. Ama ara Gazlavay ma gwa ŋga jənta ndəhay da Kwarinti amba a diyam fa mey fa mey daa cəveɗ ŋga Gazlavay. **3:6 3.6** SNM 18.4, 11, 24-28

7 Maja ŋgene, ndaw ma sləka cek ta ndaw ma mbəɗar yam na, ara
ndəhay ŋga tede. Ara Gazlavay pal ma gwa ŋga gəlda cek aha, ara aŋga
ma wey da ray a.
8 Ndaw ma sləka cek ta ndaw ma mbəɗar yam na, ata letek, Gazlavay a
da pəlar kwa ŋgada waawa təɗe fa sləra aŋga.
9 Ala cew e na, ala fa kam sləra ŋgada Gazlavay. Akwar na, anda ley
ŋga Gazlavay.
Asaya, akwar na, anda way ŋga Gazlavay maləmkaya.
10 Gazlavay ta vəlya gədaŋ la ŋga zley sləra ha. Yah na, anda ndaw
meləmey way, ma pa salay ŋga way maaya maaya ta aŋgwa. Wure keɗe,
ndaw mekele ta sawa la ŋga ləma way a. Ama si kwa waawa a pey leŋgesl
maaya maaya daa meləmey way a.
11 Salay ŋga way mapakaya cay, ara Yesu Kəriste. Ndaw ma gwa ŋga
pey salay ŋga way mekele daa saba.
12 Da ray salay ŋga way a na, ndəhay siya a ləmamara way a ta ɓərey
maaya, siya hay ta aŋgwa maaya, ndəhay mekele may a kəɗmara ta
hwadam, siya hay a kərcamara ta guzer, da daa ba, ta panay.
13 Ta pas masa Gazlavay ma da ka sariya na, sləra ŋga kwa waawa a
wuzwa la fa dey ŋga ndəhay, maja ta pas a ŋgene na, awaw magəɗkaya
a wuzdərwa sləra maaya ta maaya ba ŋga ndaw a ŋga ndaw a la.
14 Da way masa ndaw ma ləma taa wurey daa ba na, ŋgene, a hətey
mawurɓay ŋga sləra aŋga la.
15 Da way masa ndaw ma ləma taa wurey sem na, ŋgene, a hətey
mawurɓay ŋga sləra aŋga daa ba. Ndaw aha na, a ləhey la, ama meləhey
a na, ta banay, anda ndaw meləhey daa awaw.
16 Ka sərmara fara fara, akwar na, anda way masa Gazlavay ma njey da
hwaɗ a, asaya, Mesəfney ŋga Gazlavay aa da mevel akwar.
17 Ndaw ma bəzla way masa Gazlavay ma njey da hwaɗ a na, Gazlavay
aa zəɗda ndaw aha la may, maja way a, ara way ŋgada Gazlavay taava
aŋga. Way masa Gazlavay ma njey da hwaɗ a ha na, ara akwar, ray akwar.
18 Wam vaw, ka da batam ray akwar ba. Da ndaw da wuzlah akwar, a
wulkey a sərey cek kalah da bəla keɗe na, ŋga key anda a səra cek ba,
amba a tərey ndaw ma səra cek masa fara fara.
19 Yaa guzley anda keɗe na, maja mesərey cek da bəla keɗe na, ara cek
ŋga tede fa mey ŋga Gazlavay. Maja ŋgene, mey ŋga Gazlavay aa guzley
a ləvey: «Gazlavay a kərzata ndəhay ma səra cek hay la anda ndaw ma
kərzey cek ta gadaŋ. A kərzata na, maja wewer ata maaya ba masa ata
ma kamara ŋgene.»
20 Mey ŋga Gazlavay faa guzley saya, a ləvey: «Bay Gazlavay na, a səra
mewulkey ŋga ndəhay ma səra cek hay. A səra mewulkey ata ha na, ara
cek ŋga tede.»
21 Anda keɗe, ndaw a da zlepey maja ndaw ba, maja cek hay tabiya na,
ŋgada akwar.
22 Anda meləvey, yah Pawl, Apalaws leŋ *Piyer na, ala tabiya ŋgada
akwar. Bəla keɗe, menjey ta dey, leŋ meməcey na, ara ŋgada akwar.
Asaya, cek hay ma kam wure keɗe ta cek hay ma da kam ŋgada fa mey
na, ara ŋgada akwar.

3:8 3.8 4.5 **3:9 3.9** Mt 13.3-9; Ef 2.20-21; 1Pi 2.4-6 **3:10 3.10** 1Kwr 15.10 **3:11 3.11** Iz 28.16; SNM 4.11-12 **3:13 3.13-15** Rm 2.6; 2Kwr 5.10 **3:15 3.15** Jud 23 **3:16 3.16** 6.19; Rm 8.9, 11, 15; 2Kwr 6.16; Gal 5.25; 1Pi 2.5 **3:18 3.18** 4.10 **3:19 3.19** Jəw 5.12-13; 1Kwr 1.20 **3:20 3.20** Ps 94.11 **3:22 3.22** Rm 8.38

23 Ama akwar na, ŋgada Kəriste, Kəriste may, ŋgada Gazlavay.

4

Mey da ray ndəhay meslərey ŋga Yesu Kəriste

1 Sərmara, ala na, ndəhay ma ka sləra ŋga *Kəriste. Mey ŋga Gazlavay
masa maɓadakaya na, Gazlavay ta mbəkdandara la a har ala amba ya
wuzdamatara a ndəhay.
2 Da a mbəkam cek a har ndaw amba a nəkey dey fa vəɗa na, si ndaw
aha a nəkfar dey fara fara anda ndaw ma mbəkdara ha ma ləvar.
3 Da akwar, da daa ba, ndəhay ma ka sariya da bəla keɗe, fa nəkmara
sləra aɗaw anda maaya ba, ŋgada yah na, a təɗya mevel ba. Kwa yah
may, ya gwa ŋga nəka sləra aɗaw ba.
4 Cek masa yah ma ka maaya ba na, ya səra ba, ama ŋga ləvey yah ndaw
maaya na, ya gwa ŋga ləvey kəne ba may, maja ma da ɗəsla mey da ray
aɗaw na, ara Bay Mahura pal taava aŋga.
5 Maja ŋgene, ka daa guzlam maaya ba da ray sləra ŋga ndəhay ba.
Səkwmara ɗar masa Bay Mahura Yesu ma da ka sariya. Ta pas masa aa
ma da vəhwa na, a wuzdatərwa cek hay maɓadatakaya masa daa ləvaŋ la a
palah. Cek hay masa ndəhay ma wulkam daa mevel ata na, a wuzdatərwa
la may. Anda keɗe, Gazlavay a da həlma kwa waawa təɗe fa sləra masa
aa ma ka.
6 Məlma aɗaw hay, ya ta wuzkwar cek la da ray ala ta Apalaws amba a
jənkwar ŋgaa sərkey cek hay maaya maaya. Ya wuɗey ka kam anda ala,
anda mey a daha, ma ləvey: «Mey majəwkaya masa mawuzlalakaya cay
na, ndaw a da zləŋgey ta ray a ba.» Anda keɗe, ka da həslmar ray a ndaw
laŋgar, ka rəsmara ndaw laŋgar na, kəne ba.
7 Ma pa kwa waawa da wuzlah akwar ŋga ndaw mahura da ray ndəhay
siya na, wa? Ma vəldakwara cek hay tabiya na, ara Bay Gazlavay, ba diya?
Da ara Gazlavay ma vəldakwara na, kaa ka zlapam anda ara Gazlavay ma
vəldakwara ba, kwara?
8 Ka wulkam akwar ta hətam cek hay tabiya cay! Akwar na, ndəhay
masa-zleley hay dəɓa! Akwar na, bay hay, ama ala na, bay hay ba.
Mewulkey akwar a ŋgene na, fara daw? Da akwar bay hay fara na, ara
cek maaya amba ya zəmkwa bay a bama daa slam a.
9 Ala ndəhay meslərey ŋga Yesu Kəriste na, ya wulkey Gazlavay ta
pandar sem ŋga ndəhay mecəhe hay. Ala na, anda ndəhay masa sariya ta
kərzata sem, ma da kadamata wasa ŋga kəɗey vagay fa mey ŋga ndəhay
tabiya. A kamara kəne fa mey ŋga ndəhay da bəla ta fa mey ŋga maslaŋ
hay ŋga Gazlavay.
10 Ndəhay a pamandar ŋga ndəhay ma ka cek hay saw maja ala fa
wuzam mey da ray Kəriste. Ama akwar na, ndəhay ta leŋgesl maja akwar
macəmkaya ta Kəriste. Ala anda ndəhay masa-bəle hay, ama akwar na,
masa-gədaŋ hay. Ala na, ndəhay a hətmandar fa dey ba, ama akwar na,
ndəhay fa həslmakwar ray.
11 Haa wure keɗe, may fa candar, yam fa kandar, zana fa vaw ala
gwanjaɗa-ɗay-ɗay, ndəhay fa sərdamandar banay, ala fa pəkam saw, way
ala hay daa ba,

3:23 3.23 15.28; Rm 14.7-9 **4:2 4.2** Lk 12.42 **4:4 4.4** Ps 143.2 **4:5 4.5** 3.8; Ps 139.1-12; Rm 2.16 **4:7 4.7** Gal 6.3 **4:9 4.9** Rm 8.36; Heb 10.33 **4:10 4.10** 3.18 **4:10 4.10-13** 2Kwr 11.23-29

12 ya kam slərа ta gədaŋ ala ŋga hətey cek ŋga zəmey. Da ndəhay a
cəɗmandar na, yaa cəfɗamara Gazlavay ŋga katar maaya. Da ndəhay a
sərdamandar banay na, ya ɓəsmara gway.
13 Da ndəhay aa guzlam maaya ba da ray ala na, yaa guzlmatar ta mey
maakwaɗ a. Haa wure keɗe, fa dey ŋga ndəhay na, ala anda cek hay
makwiydakaya da ray-təkal, ala anda cek hay ŋga tede.
14 Ya wuzlalakwara mey keɗe na, ŋga pakwar hwaray ba, ama amba ya
kətkwar anda akwar bəz aɗaw hay masa yah ma wuɗta kalah.
15 Kwa ndəhay ga a sləfam ba faa sərkadamakwar da ray Kəriste, ama
papakw akwar na, ara yah pal gway. Yah anda papakw akwar na, maja
akwar macəmkaya ta Yesu Kəriste daa masa yah ma wuzdakwara *Mey-
maaya-mawiya.
16 Anda keɗe, ya kakwar ambahw, kam cek anda yah ma ka.
17 Ara maja ŋgene, ya fa slərdakwara Timawte, bəz aɗaw masa yah ma
wuɗa kalah, aŋga ndaw ma key slərа ta cəveɗ e daa mecəmey-ray ŋga
Bay Mahura. Ya slərdakwara na, amba aa sərkadakwara cek masa yah ma
ka daa menjey aɗaw daa cəveɗ ŋga Kəriste saya. A daa sərkadakwara na,
anda yah maa sərkadata ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu
mandaw mandaw kwa daa wura daa wura cəpa.
18 Ndəhay siya da wuzlah akwar fa zlapam maja a wulkam na, ya fa da
vəhey fa akwar daa saba.
19 Ama da Gazlavay ta təɓa la na, gweegwe ya vəhey fa akwar saya. Da
masa yah ma wusey la na, ya hətfatar ndəhay ma zlapam hay a la. Anda
keɗe, ya da saŋgalawa na, mey masa ata maa guzldamara daada ba, ama
ya da saŋgalawa slərа masa ata ma kamara may.
20 Ya fa sərkwa, mewey ŋga Bay Gazlavay da ray ndəhay na, a wuzwa
ta fa gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay, ba na, a wuzwa ta fa mey
meeguzley gway ba.
21 Akwar, ka wuɗam na, kwara? Ka wuɗam ya sawa fa akwar ta laway
da har daw? Da daa ba, ya sawa ta mevel maaya amba ya wuzdakwara ya
fa wuɗkwar daw?

5

Mey da ray ndaw ma key cek malamba

1 Ya fa cənda fa ndəhay daa wura daa wura, a ləvam ndaw da wuzlah
akwar daha fa ley vaw saw. Kwa ndəhay ma sərmara Gazlavay ba na, fa
kam cek anda aŋga ma ka ŋgene daa ba. A ləvmaya ndaw a fa ney ta
ŋgwas ŋga papaha.
2 Sasəkar ka təwam ba jak daw? Ka zlapam na, kwara? Ndaw ma key
cek anda ŋgene na, si ka ɓəlmara la da wuzlah akwar *.
3 Yah na, yah da wuzlah akwar feteɗe ba, ama mevel aɗaw aa ta akwar.
Ya ta ɗəsla mey da ray ndaw ma key cek malamba anda ŋgene cay anda
yah da wuzlah akwar.
4 Ya ɗəsla mey a na, ta mezəley ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu. Anda
keɗe, ta pas masa akwar macəmkaya daa slam a na, mevel aɗaw a da

---

4:12 4.12 Lk 6.28; SNM 7.60; Rm 12.14; ***slərа ŋga Pawl:*** SNM 18.3 **4:13 4.13** Mwy 3.45 **4:15 4.15** Gal 4.19 **4:16 4.16** 11.1; Fəl 3.17; 1Tes 1.6 **4:17 4.17** Timawte: 16.10; SNM 16.1; 2Kwr 1.1 **4:19 4.19** da Gazlavay ta təɓa la: SNM 18.21; Jak 4.15 **4:20 4.20** 2.4; 15.24 **4:21 4.21** 2Kwr 1.23; 13.10 **5:1 5.1** Lev 18.8 * **5:2 5.2** da wuzlah akwar: A wuɗey ŋga ləvey, daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu. **5:2 5.2** 6.12; 10.23 **5:3 5.3-4** Kwa 2.5

njey ta akwar, asaya, gədaŋ ŋga Bay aləkwa Mahura a da njey ta akwar may.
5 Daa mecəmey akwar a ŋgene, vəldamara ndaw aha a bay-malula ŋga
sərda banay ta vaw aŋga, amba Gazlavay a ləhda mesəfney aŋga ta pas
masa Bay aləkwa Mahura ma da vəhwa.
6 Ka zlapam na, maja me? Mezlepey na, ara cek maaya ba. Ka sərmara
cek ma həsla hapa ŋga makala kuset kəɗey na, a gwa ŋga həsla hapa ŋga
makala maɗakaya ga, ba diya? Aŋga letek kəne, mebərey ŋga ndaw pal
na, a gwa ŋga nəsa mecəmey-ray akwar tabiya.
7 Anda ala *Jəwif hay maa zakadamara cek ma həsla peŋ da way ala hay
masa gwagway ŋga *Pak gweegwe cay na, akwar may, ɓəlmara ndaw aha
la maja aŋga na, anda cek ma həsla peŋ maaya ba da wuzlah akwar. Anda
keɗe, ka da təram anda hapa ŋga makala maɗakaya təlam manjar cek ma
həsla da hwaɗ a. Ya səra fara fara Gazlavay ta tərdakwar sem manjar
mebərey ta fa meməcey ŋga *Kəriste. Anda Jəwif hay ma hərmara bəz-
təɓaŋ ŋgada Gazlavay ta gwagway ŋga Pak na, Kəriste na, aŋga anda
bəz-təɓaŋ aləkwa ma məcey maja aləkwa.
8 Anda keɗe, kakwa gwagway! Ama ya kakwa gwagway a na, ta peŋ
manjar cek ma həsla da hwaɗ a. Anda meləvey, mbəkdakwa mekey
maagway. Tərkwa ndəhay manjar mebərey, ndəhay maaya masa ma ka
cek ta cəveɗ e.
9 Daa leeter aɗaw laŋgar daha na, ya ta wuzlalakwar la, ya ləvkwar ka
da cəmam ɗay ta ndəhay ma lam vaw saw ba.
10 Yaa guzley na, da ray ndəhay ŋga bəla keɗe ba. Da bəla keɗe na,
ndəhay ma lam vaw saw, ndəhay ma kam dey fa cek hay ŋga ndəhay,
mayal hay leŋ ndəhay ma tam kuley hay daha. Da ndaw a ləvey a njey ta
ndəhay a daa slam a ba na, ŋgene si a mbəkda bəla keɗe kwa.
11 Ama yaa guzley na, da ray ndəhay ma səpam cəveɗ ŋga Yesu Kəriste.
Da ndaw a ləvey aŋga fa səpa cəveɗ ŋga Yesu, fa dəɓa ha, a ley vaw saw,
da daa ba, a key dey fa cek ŋga ndaw, da daa ba, a tey kuley hay, da daa
ba, a cəɗey ndaw, da daa ba, a sey wuzam, a wey, da daa ba, a leley na,
ŋgene, ka da njam ta ndaw aha daa slam a ba. Kwa ɗaf na, ka da zəmam
daa slam a ba may.
12-13 Ndəhay ma səpam cəveɗ ŋga Yesu ba na, ara yah ma da katar sariya
ba. Ara Gazlavay ma da katar sariya. Ama akwar na, si ka saŋgalamata
ndəhay da wuzlah akwar, ba diya? Mey ŋga Gazlavay mawuzlalakaya, a
ləvey: «Ndaw ma key cek malamba na, ɓəlmara la da wuzlah akwar.»

6

Mey da ray sariya

1 Da ndaw da wuzlah akwar ta təram vaw la ta ndaw mekele da wuzlah
akwar na, ndaw aha a wuda fa ndəhay ma ka sariya masa ma sərmara
Gazlavay ba na, kwara? A da wuda fa ndəhay a ŋgene ba səlak. Anja
maaya na, a wuda fa ndəhay ŋga Gazlavay.
2 Ka sərmara, ma da ka sariya ŋgada ndəhay da bəla tabiya na, ara
ndəhay ŋga Gazlavay, ba diya? Da ara akwar ndəhay ŋga Gazlavay ma
da kamatar sariya a ndəhay da bəla na, kaa cek mecəhe anda ŋgene, ka
gwamara ŋga ɗəslmara mey da ray a ba na, kwara?

5:5 5.5 1Tm 1.20 **5:6 5.6** Gal 5.9 **5:7 5.7** Mab 12.1-15; 13.7; Jaŋ 1.29; 1Pi 1.19 **5:9 5.9** Mt 18.17; 2Tes 3.14 **5:11 5.11** 6.9-10; 2Tes 3.6; Tit 3.10; 2Jŋ 10 **5:12-13 5.12-13** Mew 13.6 **6:2 6.2-3** Rm 5.17; 2Pi 2.4; Jud 6; CWJ 1.6

3 Sərmara, kwa maslaŋ hay ŋga Gazlavay da vaď * na, ara aləkwa ma da
kamatakwar sariya. Yaw, da ara anda keďe na, kaa ya gwakwa ŋga ďəsley
mey hay da bəla keďe ba na, maja me?
4 Ndəhay masa ma sərmara Gazlavay ba na, mey ata ta akwar, ndəhay
ma təɓa mey ŋga Yesu, daa ba. Da kəne na, ka handamara mey ma key
da wuzlah akwar ŋgada fa ata amba a ďəslmakwara na, kwara?
5 Yaa guzlkwar anda keďe na, amba hwaray a kakwar. Fara fara, ndaw
pal masa ta leŋgesl da wuzlah akwar ŋga ďiykwara mey hay na, daa ba
daw?
6 Nəkmara cek masa akwar ma kamara! Akwar fa wudam vaw da
wuzlah akwar, asaya, ka wudam vaw a na, fa mey ŋga ndəhay ma sərmara
Gazlavay ba. Ŋgene na, ara cek maaya daw?
7 Fara fara, akwar fa wudam vaw da wuzlah akwar. Mewudey vaw
akwar a ŋgene a wuďey ŋga ləvey akwar fa kam cek maaya anda Gazlavay
ma wuďey na, daa ba səlak. Da ndaw a kakwar cek maaya ba, da daa ba,
a lalakwar na, maaya na, ka ɓəsmara gway, ka da wudmara ba.
8 Ma kam cek maaya ba ŋgada ndəhay na, ara akwar ta ray akwar jak.
Kwa məlmakw akwar hay siya daa cəveď ŋga Yesu na, akwar fa lalamatara
cek ata hay.
9 Ka sərmara fara fara, ndəhay ma kam cek maaya ba na, fa da mbəzam
aa slam masa Gazlavay fa wey da vaď na, daa ba. Pam leŋgesl, ka da
fəcam ray akwar ba. Sərmara, ndəhay ma kam cek malamba, ndəhay ma
ta kuley hay, ndəhay ma lam vaw saw da palah, zel hay ma lam vaw ta zel
cəla ta ŋgusay ma lam vaw ta ŋgwas cəla,
10 ndəhay ma lalam cek hay ŋga ndəhay mekele, ndəhay ma kam dey
fa cek ŋga ndəhay, ndəhay ma sam wuzam ma wam, ndəhay ma kam
mbaďa fa ndəhay leŋ ndəhay ma bəzla ndəhay, fa da mbəzam aa slam
masa Gazlavay fa wey da vaď na, daa ba.
11 Zleezle na, ndəhay da wuzlah akwar fa kam cek maaya ba kəne.
Ama wure keďe na, Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste ta *Mesəfney
ŋga Gazlavay aləkwa ta pərmakwar sem, akwar manjar mebərey, ta
walamakwar sem wal ŋgada Gazlavay, ta tərdamakwar sem ŋga ndəhay
maaya fa mey ŋga Gazlavay.

Mey da ray menjey maaya ma mbafar a Gazlavay

12 Ndəhay siya da wuzlah akwar fa wulkam, a ləvam: «Cek matəkakaya
ŋga key na, daa ba.» Ahaw fara, cek matəkakaya daa ba, ama cek hay siya
fa da jənkwar daa ba. Ya wulkey yah ta cəveď ŋga key cek wura wura
tabiya, ama ya fa da vəlda ray aďaw ŋga tərey beke ŋga cek hay a na, daa
ba.
13 Akwar fa wulkam saya, ka ləvam: «Gazlavay a karawa cek mezəmey
maja hwaď, a karawa hwaď may maja cek mezəmey.» Ahaw fara, ama
Gazlavay a ka la amba a ndəvdata cek hay a cewete. Gazlavay a ləmrawa
vaw ŋga ndaw na, ŋga key cek malamba ta aŋga ba. Ama a ləmrawa
na, amba ya səpkwa Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste. Asaya, ara Bay
Mahura ma wey da ray vaw ŋga ndaw.
14 Gazlavay ta sləkďadərwa Bay aləkwa Mahura Yesu sem daa meməcey,
aləkwa may, a da sləkďandakurwa daa meməcey ta gədaŋ aŋga.

---

* **6:3 6.3** maslaŋ hay ŋga Gazlavay da vaď: Ara maslaŋ hay siya masa ma rəsmara Gazlavay zleezle. Nəka Jud 6; 2Pi 2.4. **6:7 6.7** Mt 5.39-40; Rm 12.17 **6:9 6.9-10** 15.50; Gal 5.19-21 **6:11 6.11** Tit 3.3-7; Heb 9.14; 1Jŋ 1.7 **6:12 6.12** 8.9; 10.23; Gal 5.13; 1Pi 2.16 **6:13 6.13** Mt 15.17-19; 1Tes 4.3 **6:14 6.14** 15.15, 20; Rm 6.4; 8.11; 2Kwr 4.14

15 Ka sərmara vaw akwar hay na, ata anda mezəvey hay ŋga vaw ŋga
Kəriste, ba daw? Ya gwa ya cəmda mezəvey hay ŋga vaw ŋga Kəriste a
dey ŋga ŋgwas-barlaw daw? Kəne na, fa da key daa ba səlak.
16 Ndaw ma nam ta ŋgwas-barlaw na, vaw ata ta tərey sem anda ndaw
pal na, ka sərmara ba daw? Ara anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga
Gazlavay, ma ləvey: «Ata cewete, a təram anda ndaw pal.»
17 Ndaw ma vəlda ray aŋga a Bay Mahura Yesu na, mevel aŋga ta ŋga
Bay Mahura ha na, ata letek.
18 Maja ŋgene, ka da lam vaw saw ba. Mebərey hay mekele cəpa masa
ndəhay ma kamara na, a njey fa vaw ata ba. Ama ndaw ma ley vaw saw
na, a key ŋgene, a nəsa vaw aŋga.
19 Vaw akwar ara slam-menjey ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay na, ka
sərmara ba daw? Gazlavay a vəldakwara Mesəfney aŋga amba a njey daa
akwar. Vaw akwar hay na, ara akwar ma wamara ba, ama ara Gazlavay
ma wa.
20 Gazlavay ta mbəɗkurwa sem ŋgada aŋga ta cek maaya ŋga
ləhdakwar daa mebərey. Maja ŋgene, həslmar ray a Gazlavay ta cek masa
akwar ma kamara ta vaw akwar.

7

Mey da ray meley ŋgwas

1 Wure keɗe, amba ya mbəɗdakwara aa mey masa akwar maa
cəfɗamaya daa leeter akwar heyey. Ka ləvmaya, maaya na, ndaw a ley
ŋgwas ba.
2 Ama, maja ndəhay fa lam vaw saw ŋgene na, ŋgama kwa waawa ŋga
ley ŋgwas, ŋgwas may, ŋga ley zel.
3 Maaya na, zel a vəldara vaw a ŋgwas aŋga, ŋgwas may, a vəldara vaw
a zel e.
4 Ŋgwas na, a gwa ŋga wa vaw aŋga ba, ama ara zel e ma wa. Ndaw-
mezəle may, a gwa ŋga wa vaw aŋga ba, ama ara ŋgwas aŋga ma wa.
5 Anda keɗe, ka da təkam vaw da wuzlah akwar ba, si daa maɗay akwar
ŋga ɗar nekəɗey amba ka dəram daŋgay a Gazlavay kwa. Fa dəɓa ha,
kamara anda maamandaw cəŋga. Da daa ba na, akwar fa da gwamara
ŋga jəɗmara vaw akwar daa ba, *Sataŋ a da batakwar.
6 Yaa guzlkwar anda keɗe na, a key, ya təkakwar ɗay ba, ama a key, ya
vəlkwar cəveɗ amba ka kamara kəne.
7 Da anda yah ma wuɗey na, ya wuɗey ndəhay tabiya a njam manjar
ŋgwas anda yah. Ama Gazlavay a vəlda gədaŋ ŋgada ndəhay na, wal wal.
Ŋgada ndaw laŋgar a vəlar gədaŋ ŋga ley ŋgwas, ŋgada ndaw laŋgar, a
vəlar gədaŋ ŋga njey manjar ŋgwas.
8 Wure keɗe na, ya wuɗey ŋgaa guzltar ŋgada ndəhay masa manjar
ŋgusay ta ŋgada ŋgwas-vagay hay. Maaya na, ka njam kəne manjar
ŋgwas anda yah, da daa ba, manjar zel.
9 Ama da ka gwamara ŋga ɓəsmara ba na, maaya na, zel a ley ŋgwas,
da daa ba, ŋgwas a ley zel. Ŋgama zel a ley ŋgwas, da daa ba, ŋgwas a
ley zel da ray mewuɗey ŋga ley vaw saw ŋgene ma da fənkwar ray.
10 Yaw, wure keɗe ya wuɗey ŋgaa guzltar a ndəhay masa ta ŋgusay,
asaya, a ŋgusay masa ta zel hay masa ata daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay

6:15 6.15 12.27 **6:16 6.16** MC 2.24; Mt 19.5; Ef 5.31 **6:17 6.17** Jaŋ 17.21-23; Rm 8.9-11; 2Kwr 3.17-18; Gal 2.20 **6:19 6.19** 3.16 **6:20 6.20** 7.23; Rm 13.14; 1Pi 1.18-19 **7:2 7.2** 1Tes 4.3-4 **7:3 7.3** Ef 5.21-29 **7:7 7.7** Mt 19.11-12; 1Kwr 12.11 **7:9 7.9** 1Tm 5.14

ŋga Yesu. Yaa guzley na, ara mey aɗaw ba, ama ara Yesu Bay Mahura maa guzley, a ləvey: ŋgwas a da bey dasi zel e ba.
11 Da ŋgwas a mbəkda zel e na, ŋga njey kwa a ley zel mekele ba. Da a wuɗey ŋga ley zel saya na, ŋga vəhey asi zel e magurma ŋga ɗiymərwa mey ata aa slam a. Zel may, a da ɓəla ŋgwas aŋga ba.
12 Wure keɗe, ya wuɗey ŋgaa guzley ŋgada ndəhay mekele. Mey masa yah ma daa guzlda keɗe na, ara mey ŋga Bay Mahura saba, ama ara mey aɗaw gway. Ya fa ləvkwar, da ndaw ma təɓa mey ŋga Yesu *Kəriste aa ta ŋgwas masa ma təɓa mey ŋga Yesu Kəriste ba, asaya, da ŋgwas a ta təɓa la ŋga njey ta aŋga na, a da ɓəla ŋgwas aha ba.
13 Aŋga letek kəne may, da ŋgwas ma təɓa mey ŋga Yesu aa ta zel masa ma təɓa mey ŋga Yesu ba, asaya, da zel e ta təɓa la ŋga njey ta aŋga na, ŋgwas aha a da bey ba.
14 Yaa guzley anda keɗe na, maja ndaw masa ma təɓa mey ŋga Yesu daa ba araŋ kaa na, aŋga gweegwe ta Gazlavay maja aŋga macəmkaya ta ŋgwas aŋga masa ma təɓa mey ŋga Yesu sem. Ŋgada ŋgwas masa ma təɓa mey ŋga Yesu daa ba araŋ kwa kəne may, aŋga gweegwe ta Gazlavay maja zel e. Da daa ba na, bəz ata hay fa da njam maaya fa mey ŋga Gazlavay daa ba. Ama fara fara bəz ata hay na, ata da wuzlah ndəhay ŋga Gazlavay.
15 Ama da ndaw ma təɓa mey ŋga Yesu ba fa wuɗey ŋga ɓəla ŋgwas aŋga ma təɓa mey ŋga Yesu na, mbəkdamara ŋga ɓəla. Anda keɗe, ndaw ma təɓa mey ŋga Yesu, kwa da ara zel, kwa da ara ŋgwas na, ata macəmkaya daa saba. Mbəkdamata ŋga wunkam ta zazay, maja Gazlavay a zəlkurwa na, ŋga njey daa zazay.
16 Kah, ŋgwas ma təɓa mey ŋga Yesu, ka səra fara fara, zel akah a ləhey la daa mebərey maja kah daw? Kah, ndaw ma təɓa mey ŋga Yesu, ka səra fara fara, ŋgwas akah a ləhey la daa mebərey maja kah daw?

Mey da ray menjey ŋga ndəhay masa Gazlavay ma zəlta

17 Cek mahura daa mey a keɗe na, ara mey masa yah maa sərkadatara a ndəhay ŋga Yesu daa mecəmey-ray hay tabiya. Maaya na, kwa waawa a ka sləra masa Gazlavay ma vəldara ŋga ka, asaya, ŋga njey anda daa masa Gazlavay ma zəla.
18 Da Gazlavay a zəla ndaw ta sla mandawal daa ba araŋ na, ŋgene, a da sla mandawal saba. Yaw, da Gazlavay a zəla ndaw ta sla mandawal sem na, ŋga njey ta mandawal aŋga maslakaya ha, kwa a key cek ba.
19 Kwa mandawal maslakaya, kwa manjar ŋga sley na, ara cek ŋga tede, maja a jəney ndaw fa mey ŋga Gazlavay ba. Cek mahura na, ara meney ray a *mewey ŋga Gazlavay.
20 Si kwa waawa a njey anda daa masa Gazlavay ma zəla.
21 Daa masa Gazlavay ma zəlka na, kah beke daw? Da kəne na, ka da wulkey ba. Ama da kah ta cəveɗ amba ka pəska ray akah daa beke na, səpa cəveɗ e.
22 Beke masa Bay Mahura *Kəriste ma zəla na, ta bawa sem daa beke maja aŋga macəmkaya ta Bay Mahura ha. Yaw, ndaw-beke ba masa Kəriste ma zəla may, ta tərey sem beke ŋga Kəriste he.
23 Gazlavay ta mbəɗkurwa sem ŋgada aŋga ta cek maaya ŋga ləhdakwar daa mebərey. Ka da təram beke ŋga ndəhay saba.

7:10 7.10-11 Mt 5.32; 19.9 **7:14 7.14** Rm 11.16 **7:15 7.15** menjey daa zazay: 14.33; Rm 12.18; 14.19; 2Kwr 13.11; Kwa 3.15; Heb 12.14 **7:16 7.16** 1Pi 3.1 **7:18 7.18** Gal 5.1 **7:19 7.19** Rm 2.25-29; Gal 5.6 **7:22 7.22** Ef 6.6; Flm 16; 1Pi 2.16 **7:23 7.23** 6.20

24 Məlma aɗaw hay, kwa waawa ŋga njey anda daa masa Gazlavay ma zəla.

Mey ŋgada ndəhay manjar ŋgwas leŋ ŋgada ŋgwas-vagay hay

25 Wure keɗe, ya wuɗey ŋgaa guzltar ŋgada ndəhay masa manjar ŋgusay, ta ŋgada ŋgusay masa manjar zel hay. Mey a na, ara Bay Mahura ma wuzdiwa ba, ama ara mewulkey aɗaw gway. Ta ŋgene he cəpa, jəkfamaya sləmay cəŋga maja yah na, Gazlavay ta sərfaya dey-ceceh la, amba yaa guzley mey masa fara fara ta gədaŋ ŋga Bay Mahura.

26 Maaya na, ndəhay a njam anda ata manjatakaya gway. Yaa guzley anda keɗe, maja wure keɗe banay hay kalah.

27 Da ndaw aŋga ta ŋgwas na, a da ɓəla ŋgwas aŋga ha ba. Da ndaw ŋgwas aŋga daa ba na, a da ley ŋgwas ba.

28 Ama da ndaw a ley ŋgwas na, ara mebərey ba, da saɓara a ley zel na, ara mebərey ba. Sərmara, ndəhay ma lam ŋgwas, da daa ba, ŋgusay ma lam zel na, a səram banay la ga da bəla keɗe. Ya fa wuɗey banay a, a sawa a ray akwar ba.

29 Məlma aɗaw hay, ya fa ləvkwar, ɗar ŋga key sləra ŋga Gazlavay ga daa saba. Anda keɗe, dəga wure keɗe, ndəhay ta ŋgusay na, ŋga njam anda ata ta ŋgusay daa ba.

30 Ndəhay masa fa təwam na, ŋga njam anda ata daa matəway daa ba. Ndəhay daa meesəmey, ŋga njam anda ata daa meesəmey daa ba. Ndəhay ma həɗkam cek, ŋga njam anda cek hay masa ata ma həɗkamata ha ŋgene na, ara ŋgada ata ba.

31 Ndəhay ma kam sləra ta cek hay da bəla keɗe, ŋga njam anda ata fa kam sləra ta cek hay a daa ba. Ya ləvkwar anda keɗe, maja bəla keɗe fa da njey ga daa ba.

32 Ya wuɗey na, ray akwar a həɓey ba. Ndaw masa ta ley ŋgwas daa ba na, mewulkey aŋga aa da ray Bay Mahura, a wuɗey ŋga key cek ma mbafar a Bay Mahura.

33 Ama ndaw masa ta ŋgwas na, mewulkey aŋga aa da ray cek hay da bəla, a wuɗey ŋga key cek ŋga mbafar a ŋgwas aŋga.

34 Anda keɗe, leŋgesl aŋga fa həɓey. Asaya, ŋgwas manjar zel, da daa ba, saɓara na, mewulkey aŋga aa da ray Bay Mahura. A wuɗey ŋga vəlda mevel aŋga ta vaw aŋga cəpa a Gazlavay. Ŋgwas masa ta zel na, mewulkey aŋga aa da ray cek hay da bəla. A wuɗey ŋga kar cek ma mbafar a zel e.

35 Yaa guzlkwar anda keɗe na, ŋga jənkwar, ba na, a key ya təkakwar ɗay ba. Ama ya wuɗey na, ka kam cek ta cəveɗ e, asaya, ka kamar sləra a Bay Mahura ta mevel pal.

36 Ya wuɗey ŋgaa guzlkwar wure keɗe da ray bəz-gula ta kwakwa aŋga masa ta larawa a way daa ba araŋ. Da bəz-gula ha, a wulkey aŋga fa kar cek maaya ba a kwakwa aŋga, maja fa zənar vaw ŋga larawa, asaya, da aŋga fa wuɗey ŋga ney ta aŋga na, ŋga larawa a way aŋga anda aa ma wuɗey, ara mebərey ba.

37 Ama da bəz-gula ha fa wulkey daa ray aŋga, a ləvey, maaya na, a la kwakwa aŋga ba, asaya, da ndaw a təkar ɗay ba, da a ɓəsa ŋga njey kəne na, ŋgene, ara cek maaya.

38 Yaw, ndaw ma ley kwakwa na, a key ŋgene, a key cek maaya. Ndaw ma ley kwakwa ba na, a key ŋgene, a key cek maaya ma fəna saya.

7:25 7.25 1Tm 1.12-14 **7:26 7.26** Jer 16.1-4; SNM 14.22; 1Tes 1.6; 3.3-4 **7:28 7.28** Lk 21.23 **7:29 7.29-31** Rm 13.11-13; 1Pi 4.7; Fəl 4.5 **7:31 7.31** 1Jŋ 2.17 **7:33 7.33** Lk 14.20

39 Ŋgwas masa zel e ta məcey daa ba araŋ na, aŋga ta cəveď ŋga ley zel
mekele daa ba. Ama da zel e ta məcey sem na, aŋga ta cəveď ŋga ley zel
mekele anda aa mewuďey, ama ŋga ley na, ndaw masa ma təɓa mey ŋga
Yesu *Kəriste.
40 Ama fa yah na, ŋgama a ley zel ba, maja da aŋga pal taava aŋga na, a
da njey maaya maaya da ray masa aŋga da way zel. Keďe he ara mewulkey
aďaw. Ya wulkey yah may, yah ndaw masa ta *Mesəfney ŋga Gazlavay da
ray.

8

Mey da ray aslaw ŋga kuley

1 Wure keďe na, ya daa guzley da ray aslaw ŋga kuley. Fara fara, aləkwa
tabiya, ya sərkwa cek anda akwar ma ləvam. Mesərey cek na, fa zlapadata
ndəhay. Ama mewuďey-vaw na, fa vəltar gədaŋ a ndəhay daa *mecəmey-
ray ŋga ndəhay ŋga Yesu.
2 Da ndaw a zlepey, a wulkey a sərey cek kalah, ŋgene, cek masa
Gazlavay ma wuďey na, a səra ba araŋ.
3 Ama ndaw ma wuďa Gazlavay ta mevel aŋga pal na, Gazlavay a səra
ndaw aha.
4 Yaw, aslaw ŋga kuley na, ya zəmkwa daw? Ya zəmkwa ba daw? Ya
sərkwa kuley na, ara cek ŋga tede. Asaya, ya sərkwa Bay Gazlavay na,
aŋga pal.
5 Fara fara, cek hay da gazlavay da vaď ta da bəla daha masa ndəhay fa
ragadamatar anda ŋgada Gazlavay. Cek hay a na, ara kuley hay. Kuley hay
a na, ata ga. Asaya, bay hay mekele mekele daha fa wam da ray ndəhay,
anda ata na, gazlavay ŋga ndəhay a.
6 Ama ŋgada aləkwa na, Gazlavay aŋga pal letek, ara Papa aləkwa. Cek
hay tabiya da bəla na, ara aŋga ma katərwa. Menjey aləkwa na, ara
ŋgada aŋga. Bay Mahura na, aŋga pal may, ara Yesu *Kəriste. Gazlavay
a katərwa cek hay tabiya ta fa aŋga. Ara aŋga ma vəlndakwar heter.
7 Ama ndəhay siya da wuzlah akwar a sərmara mey masa fara fara ha
keďe ba. Haa wure keďe fa zəmam aslaw ŋga kuley, anda ata fa tam kuley
cəŋga. Ata ta gədaŋ daa cəveď ŋga Gazlavay daa ba araŋ. Maja ŋgene, a
wulkam aslaw ŋga kuley masa ata ma zəmamara na, ta nəsta sem fa mey
ŋga Gazlavay.
8 Sərmara, cek mezəmey na, fa da tərdandakwar ŋga ndəhay maaya
fa mey ŋga Gazlavay na, daa ba. Da ya zəmkwa aslaw ŋga kuley na, a
jənndakwar ba, da ya zəmkwa ba na, a nəsey cek ba may.
9 Akwar na, ta cəveď ŋga zəmey kwa meeme anda akwar ma wuďam.
Ama pam leŋgesl! Da daa ba, ndəhay masa ta gədaŋ pəreh daa mey ŋga
Gazlavay na, a da kam mebərey maja akwar.
10 Yaw, wulkey da ray ndaw masa ta gədaŋ pəreh daa mey ŋga Gazlavay.
Da a hətka, kah, ndaw masa ma səra cek, ka fa zəmey aslaw daa way ŋga
kuley na, ŋgene, a həlda ndaw aha ŋga zəmey aslaw ŋga kuley a daa ba
daw?
11 Maja ŋgene, məlmakw masa ta gədaŋ pəreh ŋgene, masa Kəriste ma
məcey maja aŋga na, a da zleŋgeďey daa cəveď masa maaya maja mesərey
cek akah ha ŋgene.

7:39 7.39 Rm 7.2-3 **8:1 8.1** SNM 15.29; Rm 12.16; ***mewuďey-vaw:*** 13.1-7; 14.1; 16.14; Jaŋ 13.34; Rm 15.1-2; 2Kwr 8.7-8, 24; Gal 6.10; Ef 5.2 **8:1 8.1-13** Rm 14.1–15.6 **8:3 8.3** 13.12; Gal 4.9 **8:4 8.4** 10.19-20; Mew 4.35, 39; 6.4-5; Gal 4.8-9 **8:6 8.6** 12.5-6; Jaŋ 1.3-4; Ef 4.5-6; Kwa 1.16 **8:7 8.7-12** 10.23-33 **8:8 8.8-9** Rm 14.13, 15, 17, 21; Gal 5.13

12 Da akwar fa kamara kəne na, ŋgene a key ka kamatar cek maaya ba a
məlmakw akwar hay masa ta gədaŋ pəreh, asaya, a key ka dakalamatara
mevel ata. Ka kam cek maaya ba ŋgene na, ŋgada məlmakw akwar hay
daada ba, ama a key ka kamar cek maaya ba ŋgada Kəriste ray aŋga may.
13 Maja ŋgene, da məlma aɗaw a zleŋgeɗey daa cəveɗ masa maaya
maja cek masa yah ma zəma na, ŋgene, ya fa da zəmey aslaw daa saba
səlak amba məlma aɗaw a zleŋgeɗey ba.

9

Mey da ray ndəhay meslərey ŋga Yesu

1 Yah na, ndaw ma waya ba, ya key cek anda yah ma wuɗey, ba diya?
Yah na, *ndaw-meslərey ŋga Yesu. Ya ta hətar Bay aləkwa Mahura Yesu la
ta dey aɗaw *, ba diya? Fara fara, ara maja sləra aɗaw ŋgada Bay Mahura
Yesu, akwar ma təɓmara mey aŋga.
2 Kwa da ndəhay siya a təɓmara yah na, ndaw-meslərey ŋga Yesu ba,
ama akwar na, ka sərmara fara fara yah ndaw-meslərey ŋga Yesu. Akwar
macəmkaya ta Bay Mahura Yesu maja yah ma wuzdakwara *Mey-maaya-
mawiya. Ŋgene, fa wuzdərwa yah na, ndaw-meslərey ŋga Yesu fara fara.
3 Ndəhay maa guzlam mey maaya ba a ray aɗaw na, ya da mbəɗdatara
ŋgada ata, ya ləvtar:
4 yah ta cəveɗ ŋga hətey cek mezəmey ta ŋga sey cek maja sləra masa
yah ma ka, ba daw?
5 Ndəhay meslərey hay mekele ŋga Bay Mahura Yesu *Kəriste ta
məlmaha hay leŋ *Piyer ata ta ŋgusay, fa pəkam bama. Kaa yah na, ta
cəveɗ ŋga ley ŋgwas ma təɓa mey ŋga Yesu, ya pəkam cew e, ba daw?
6 Ma da key sləra ŋga hətey cek mezəmey na, si ala ta *Barnabas gway
daw?
7 Ndaw-sewje ma hətey mawurɓay ŋga sləra aŋga ba, daha daw? Ndaw
ma rəvey wudez, cek ma təka ŋga zəmey babəza ŋga wudez e daha daw?
Mecəkwer ŋga gənaw hay, cek ma təka ŋga sey ɗəwa ŋga gənaw hay a
daha daw?
8 Mey masa yah maa guzlda keɗe na, ara mewulkey ŋga ndəhay
magədaŋ daada ba, kwa *kwakwas ŋga Mawiz na, faa guzley kəne may.
9 Mawiz ta wuzleley la, a ləvey: «Daa masa sla fa key sləra da ley na, ka
da par bebeŋ a mey ba.» Ka wulkam, Gazlavay fa wulkey na, da ray sla
hay daada daw?
10 Kay, kəne ba! Gazlavay aa guzley anda keɗe na, ŋgada aləkwa. Ndaw
mehəvey na, a wulkey a da hətey cek mezəmey. Maaya na, a zəmey cek
masa aŋga ma həva ha may. Ndaw ma ɗəgey daw na, maaya na, a zəmey
daw a may.
11 Ala fa wuzdamakwara mey ŋga Gazlavay anda ndaw ma sləkey hulfaɗ
a ley. Yaw, da ka vəlmandar cek maja na, a kafakwar kalah daw?
12 Da ndəhay mekele ata ta cəveɗ ŋga hətey cek mezəmey fa akwar
na, ala may, ala ta cəveɗ ŋga hətey cek mezəmey fa akwar ma fənta, ba
diya? Anja ŋga key na, kəne, ama kwa ala taa cəfɗafamakwar cek ŋga
jənndar daa ba. Sasəkar jak, banay hay tabiya na, ala fa ɓəsmara, maja

* **9:1 9.1** Gazlavay a wuzar cek a Pawl, a hətar Bay Mahura daa masa aŋga fa dərey daŋgay da Jeruzelem. (SNM 22.14, 18; Gal 1.16) **9:1 9.1-2** 4.9, 15; 15.8-10; 2Kwr 2.14-17; 3.1-3; 5.18-20; 10.7-8, 13; 11.5, 13; 12.11-13; Gal 1.1 **9:4 9.4** Lk 10.7-8; Mt 10.10 **9:6 9.6** Barnabas: SNM 4.36; 11.22-26; ***sləra masa Pawl ma key ŋga hətey cek mezəmey:*** SNM 18.3 **9:9 9.9** Mew 25.4; 1Kwr 10.11; 1Tm 5.18 **9:11 9.11** 9.4; Rm 15.27; Gal 6.6

ala ta wuɗam ŋga key cek ma təkta ndəhay ŋga cəndamara Mey-maaya-mawiya da ray Kəriste na, daa ba.
13 Ka sərmara ndəhay ma ka sləra daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay na, fa hətam cek mezəmey fa sləra masa ata ma kamara ha ŋgene. Ndəhay ma həram gənaw ŋga vəley a Gazlavay na, a gwamara ŋga zəmam aslaw masa ata ma vəldamara a Gazlavay a ŋgene may.
14 Aŋga letek kəne ŋgada ndəhay ma wuzdamara Mey-maaya-mawiya may, maja Bay aləkwa Mahura Yesu ta ləvey la, ndəhay ma wuzdamara Mey-maaya-mawiya na, ŋga hətam cek mezəmey fa sləra ata ha.
15 Ama, yah na, ya taa cəfɗey cek daa ba səlak. Ka wulkam ya wuzlalakwara leeter keɗe na, amba ka slərmaya cek daw? Kay, kəne ba! Da yaa cəfɗafakwar cek maja sləra aɗaw na, kwa ya fa da hətey cek amba ya zlepey daa saba. Anda keɗe, ŋgama yah ma məcey.
16 Ŋgada yah na, mewuzey Mey-maaya-mawiya ara cek amba ya zlepey ta aŋga ba, maja ara sləra masa Gazlavay ma təkya ɗay ŋga ka. Da ya wuzda Mey-maaya-mawiya ha ba na, banay a hətfaya la.
17 Da ara mewulkey aɗaw taava aɗaw ŋga wuzey Mey-maaya-mawiya a ndəhay na, anja ŋgene na, maaya a pəlmiwa mawurɓay ŋga sləra aɗaw. Ama ara Gazlavay ma təkya ɗay ŋga ka sləra ha. Anda keɗe, ya key na, sləra masa mavəldakaya ŋgada yah ŋga key gway.
18 Kaa, mawurɓay aɗaw na, daa ba daw? Mawurɓay aɗaw na, daha. Ara mewuzey Mey-maaya-mawiya ŋga tede. Yah ta cəveɗ ŋgaa cəfɗafatar cek hay fa ndəhay maja ya fa wuzda Mey-maaya-mawiya, ama kwa ya taa cəfɗey cek daa ba səlak.

Mey da ray Mey-maaya-mawiya ma daw fa mey fa mey

19 Yah na, kwa ndaw ma təkya ɗay ŋga key cek na, daa ba. Ama, ya ta vəlda ray aɗaw la ŋga tərey beke ŋga ndəhay tabiya amba ya jəney ndəhay ga ma fəna ma fəna ŋga təɓey mey da ray Yesu *Kəriste.
20 Daa masa yah da wuzlah *Jəwif hay na, ya njey, ya key cek anda ata ma kamara, amba ya jənta ŋga təɓey mey da ray Yesu Kəriste. Kwakwas ŋga *Mawiz na, aŋga ta gədaŋ da ray aɗaw daa ba, ama da yah da wuzlah ndəhay ma səpa kwakwas a na, si ya key cek anda ata ma kamara, amba ya jənta ŋga təɓey mey da ray Yesu Kəriste.
21 Da yah da wuzlah ndəhay ma səpam kwakwas ŋga Mawiz ba na, ya key cek anda ata ma kamara, amba ya jənta ŋga təɓey mey da ray Kəriste may. Ya ta ləvey ya səpa *mewey ŋga Gazlavay ba na, daa ba, maja fara fara, ya fa səpa mewey ŋga Kəriste.
22 Daa masa yah da wuzlah ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu masa ta gədaŋ pəreh na, si ya key cek anda ata ma kamara, amba ya jənta ŋga təɓey mey da ray Yesu Kəriste. Ya kata cek hay wal wal tabiya anda ndəhay tabiya ma kamara, amba ndəhay mekele mekele a ləham.
23 Ya kata cek hay a tabiya keɗe na, amba *Mey-maaya-mawiya a daw fa mey fa mey, asaya, amba Gazlavay a pəsya mey, anda aŋga ma pəstar mey a ndəhay mekele may.
24 Daa kwakurɗa ŋga mahway na, ndəhay ga ma hwam, ama ndaw ma da key bay-gula ŋga hətey cek na, ndaw pal gway. Yaw, akwar may, kam gədaŋ ŋga hway anda bay-gula daa kwakurɗa ha amba ka hətey cek.

9:12 9.12 SNM 20.34-35; 2Kwr 11.9 **9:13 9.13** Mesl 18.8-19 **9:14 9.14** 9.4 **9:15 9.15** SNM 18.3 **9:16 9.16** Jer 20.9 **9:17 9.17** 4.1 **9:19 9.19** Mt 20.26-27 **9:19 9.19-22** 10.23-24, 32-33; Rm 15.1 **9:20 9.20** SNM 16.3; 21.20-26 **9:21 9.21** Gal 2.3-4 **9:22 9.22** Rm 1.13; 2Kwr 5.11; 11.29 **9:24 9.24-25** Fəl 3.12-14; 2Tm 2.4-6; 4.7-8; Jak 1.12; 1Pi 5.4; CWJ 2.10

25 Kwa waawa ma wuɗey ŋga key kwakurɗa na, si a vəlda ray aŋga, a
mbəkdata cek hay mekele mekele ma nəsa ndaw, aa sərkey maaya maaya
la ɗagay. A vəlda ray aŋga anda keɗe na, ŋga key bay-gula, ŋga hətey
cek. Ama cek masa aŋga ma da hətar fa mawurɓay aŋga ŋgene na, fa da
njey ga daa ba. Aləkwa na, ya vəldakwa ray aləkwa anda ŋgene amba ya
hətkwa cek masa ma da njey ŋga sərmataw.
26 Maja ŋgene, yah na, ya hway saw daa kwakurɗa ba. Asaya, yah na,
anda ndaw meweɗey har. Har aɗaw a daw a ley ba.
27 Yah na, ya fa sərda banay ta vaw aɗaw, ya fa kəta vaw aɗaw ta gədaŋ
ta gədaŋ, ya fa wey da ray vaw aɗaw amba yah, ndaw masa ma wuzda
Mey-maaya-mawiya a ndəhay na, Gazlavay a kəzlaya ta cakay ba.

10

Mey da ray kuley hay

1 Məlma aɗaw hay, ya wuɗey ka sərfadamara cek masa Gazlavay ma
ka ta papaŋ ŋga papa aləkwa hay zleezle daa masa ata fa səpmar wurzay
ŋga *Mawiz. Gazlavay ta sərtata la ta mekwtene * tabiya ata. Asaya, ata
tabiya ta zləŋgam la ta daa Bəlay Magaza.
2 Ata tabiya, Gazlavay ta katar *baptem la daa mekwtene leŋ daa bəlay
a, amba a cəmta ta Mawiz.
3 Ata tabiya, ta zəmam cek ma sawa ta fa Gazlavay la daa slam a,
4 asaya, ta sam yam ma sawa ta fa Gazlavay la may. Yam masa ata ma
samara ha na, a bawa daa pəraɗ masa Gazlavay ma vəldatara. Pəraɗ aha
fa daw asi ata. Pəraɗ aha na, ara *Kəriste.
5 Ta ŋgene he cəpa, ndəhay ga da wuzlah ata, a kam cek ma mbafar a
Gazlavay ba. Maja ŋgene, ta məcam sem da wuzlah-ley.
6 Cek hay a ma kam ŋgene na, a pandakwar leŋgesl amba cek hay
malamba masa papaŋ ŋga papa aləkwa hay ma kamara ŋgene na, ya
kakwa ba.
7 Ndəhay siya da wuzlah ata ta tam kuley hay la. Aŋga letek anda ma
wuzlalakaya zleezle daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey: «Da mey kuley,
ndəhay a njam ŋga zəmey cek ta ŋga sey wuzam. Fa dəɓa ha, a lacam, a
gərvam da mey kuley a.» † Akwar na, ka da tam kuley anda ata ba.
8 Ndəhay siya da wuzlah ata ta lam vaw saw la da palah, maja ŋgene,
ndəhay gabal kwakwar cew a ray a maakar (23.000) ta məcam la pas pal.
Aləkwa na, ya da lakwa vaw saw da palah anda ata ba.
9 Ndəhay siya da wuzlah ata ta jadamara Bay Gazlavay la, haa zezekw
hay a zamata, ta', a məcam. Aləkwa na, ya da jadakwa Bay Mahura Kəriste
anda ata ma jadamara Bay Gazlavay ba.
10 Ndəhay siya da wuzlah ata taa ŋguram mey la ‡, maja ŋgene, maslaŋ
ŋga Bay Gazlavay masa ma kəɗey ndaw vagay ta kəɗta sem vagay. Akwar
na, ka daa ŋguram mey anda ata ba.
11 Cek hay maaya ba ma hətfatar papaŋ ŋga papa aləkwa hay a ŋgene
na, amba ndəhay a pam leŋgesl. Ta wuzlalamata cek hay a ma kam ŋgene

---

* **9:27 9.27** Rm 8.13; 13.14 **10:1 10.1** Nəka Mab 13.21 ta 14.22-29. Mekwtene he a wuzwa Gazlavay aa ta ata. Mezləŋgey bəlay a wuzwa Gazlavay ma ləhdata sem. **10:1 10.1** Mab 13.21; 14.21-29 **10:3 10.3** Mab 16.13-35; Mew 8.3; Ps 78.24-25 **10:4 10.4** Mab 17.6; Mesl 20.11; Ps 78.15 **10:5 10.5** Mesl 14.29-30; Ps 78.31; Heb 3.17; Jud 5 **10:6 10.6** Mesl 11.4, 34; Ps 106.14 † **10:7 10.7** Megərvey ata ŋgene, a həldata ŋga ley vaw saw da palah. Nəka Mab 32.6. **10:8 10.8** Mesl 25.1-9 **10:9 10.9** Mesl 21.5-6 ‡ **10:10 10.10** Nəka Mesl 16.41; 17.5, 10. **10:10 10.10** Mesl 14.2, 36; 16.41; 17.6-15; Ps 106.25-27; Heb 3.17-18

la aa ɗerewel ŋga Gazlavay amba a pandakwar leŋgesl, aləkwa masa ta dey da bəla masa fa da ndəvey keɗe.
12 Maja ŋgene, ndaw ma wulkey aa majarakaya na, si a wey vaw, da daa ba na, a da təɗey.
13 Banay ma sawa a ray akwar ŋga jadakwar na, aa letek ta banay ma sawa a ray ndəhay tabiya. Gazlavay na, cek masa aa ma ləvey a ka la na, a ka fara fara. Gazlavay a, a jənkwar la, anda keɗe, cek ma da jadakwar ŋga fənkwar ta gədaŋ daa ba. Da masa banay fa sawa a ray akwar ŋga jadakwar na, Gazlavay a da vəlkwar gədaŋ amba ka ɓəsmara banay a, asaya, a vəlkwar cəveɗ amba ka ləham.
14 Anda keɗe, jam aɗaw hay, hwam dəreŋ ta kuley hay.
15 Yaa guzlkwar anda keɗe kaa na, maja ya səra akwar ndəhay ta leŋgesl. Mey masa yah maa guzlda keɗe na, ara mey fara fara. Akwar ta ray akwar, wulkam da ray mey a cey!
16 Daa masa aləkwa fa zəmkwa ɗaf ŋga sərfedey meməcey ŋga Kəriste na, aləkwa fa kakwa suse a Gazlavay maja cek mesey daa vəley, ya sərkwa aləkwa macəmkaya ta Kəriste maja mambaz aŋga. Daa masa aləkwa fa zəmkwa peŋ na, ya sərkwa aləkwa macəmkaya ta Kəriste maja vaw aŋga.

17 Ma zəmamara peŋ e na, aləkwa ga, ama peŋ e na, aŋga pal gway. Maja ŋgene, aləkwa macəmkaya pal.
18 Wulkam da ray ndəhay *Israyel hay zleezle, ata fa həram gənaw hay da ray slam-mefəkey cek a Gazlavay. Ndəhay ma zəmam aslaw mavəldakaya ŋgada Gazlavay na, ata macəmkaya ta Gazlavay.
19 Yaw, mey a keɗe, a wuɗey ŋga ləvey na, kwara? A wuɗey ŋga ləvey, kuley ta aslaw ŋga kuley a na, ara cek hay fara fara ba.
20 Ama da ndəhay ma sərmara Gazlavay ba fa tam kuley na, a vəldamara aslaw a, a mesəfney maaya ba hay, ba na, a Gazlavay ba. Ya wuɗey na, ka cəmam ta mesəfney maaya ba hay a ba.
21 Ka sam cek masa mavəldakaya ŋgada mesəfney maaya ba hay, asaya, ka sam cek ŋga sərfedey meməcey ŋga Bay Mahura saya na, kwara? Ka zəmam ɗaf masa mavəldakaya ŋgada mesəfney maaya ba hay, asaya, ka zəmam ɗaf ŋga sərfedey meməcey ŋga Bay Mahura saya na, kwara?
22 Da ya kakwa kəne na, Bay Mahura a da cey mevel a ray aləkwa, ba diya? Ka wulkam na, ya fənkwa Bay Mahura ta gədaŋ daw?

Mey da ray cek ma da jənta ndəhay ŋga səpey mey ŋga Gazlavay

23 Ndəhay siya da wuzlah akwar, fa wulkam, a ləvam: «Cek matəkakaya ŋga key na, daa ba.» Ahaw, fara, cek matəkakaya daa ba, ama cek hay tabiya maaya ŋga key ba. «Cek matəkakaya ŋga key na, daa ba.» Ama cek hay tabiya a gwamara ŋga jənmata ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu ba.
24 Ka da nəkam dey fa cek hay ma jənmakwar daada ba, ama nəkam dey fa cek hay ma jənam ndəhay mekele may.
25 Aslaw tabiya masa akwar ma hətam daa luma na, ka gwamara ŋga həɗkamara, ka zəmamara. Ka da wulkam da ray a ba səlak, ka daa cəfɗamara ara aslaw ŋga me ba.

10:11 10.11 7.29-31; Rm 15.4 **10:12 10.12** Gal 6.1 **10:13 10.13** 1.9; Jak 1.13-14 **10:14 10.14** 1Jŋ 5.21 **10:16 10.16** 11.24-25; Lk 22.17-20 **10:17 10.17** 12.27 **10:18 10.18** Lev 7.11-21 **10:19 10.19** 8.4 **10:20 10.20** Mew 32.17; Ps 106.37; CWJ 9.20 **10:21 10.21** 2Kwr 6.15-16 **10:22 10.22** Mew 32.21 **10:23 10.23** 6.12; 8.7-12 **10:23 10.23-33** Rm 14.1–15.6 **10:24 10.24** 10.32; 13.5; Rm 15.1-2; Fəl 2.4 **10:25 10.25** Rm 14.2

26 Yaa guzley anda keɗe na, maja mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga
Gazlavay, a ləvey: «Bəla ta cek hay da hwaɗ a tabiya na, ara ŋga Bay
Gazlavay.»
27 Anda keɗe, da ndaw ma təɓa mey ŋga Yesu *Kəriste ba ta zəlkwar
la ŋga zəmey ɗaf da way aŋga, da akwar ma təɓmara la ŋga daw a way
aŋga ha na, ɗaf masa ata ma vəldamakwara na, zəmamara, ka da wulkam
da ray a ba səlak, ka daa cəfɗamara ara aslaw ŋga me ba.
28 Ama da ndaw a ləvkwar: «Aslaw keɗe, ara aslaw ŋga kuley» na,
ŋgene, ka da zəmamara ba. Ka zəmamara ba maja ndaw ma kadakwara
ŋgene, a da wulkey.
29 Yaa guzley na, maja mewulkey akwar ba, ama maja mewulkey ŋga
ndaw aha. Fara fara, cek matəkakaya ŋga zəmey na, daa ba. Kaa, ya da
key cek anda mewulkey ŋga ndaw mekele na, maja me?
30 Da ya zəmey cek na, ya kar suse a Gazlavay maja cek aha. Kaa ndaw
aa guzley maaya ba da ray aɗaw maja yah ma zəma cek masa yah ma kar
suse sem a Gazlavay maja na, kwara?
31 Maja ŋgene, kwa ka zəmam cek, kwa ka sam cek, kwa ka kam cek
wura wura na, kamara amba sləmay ŋga Bay Gazlavay a zəley.
32 Ka da kam cek masa ma həldata ndəhay ŋga kam mebərey ba, kwa
ŋgada ndəhay *Jəwif hay, kwa ŋgada ndəhay masa Jəwif hay ba hay, kwa
ŋgada ndəhay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, ka da kam ba.
33 Njam anda yah, cek hay tabiya masa yah ma ka na, ya wuɗey amba a
mbafatar a ndəhay tabiya. Ya nəkey dey na, fa cek ma da jənya yah taava
aɗaw ba, ama ya fa nəkey dey fa cek ma da jəney ndəhay ga may, amba
Gazlavay a ləhdata daa mebərey.

11

1 Yah na, ya fa key cek anda Kəriste. Akwar may, kam cek anda yah ma
ka.

Mey da ray ŋgwas ta zel fa mey ŋga Gazlavay

2 Ya fa həlmakwar maja akwar fa sərfadamaya mandaw mandaw, asaya,
maja akwar fa kamata cek hay anda yah maa sərkadakwara.
3 Ama ya wuɗey na, ka sərmara, *Kəriste na, aŋga *bay-ray ŋga ndəhay
tabiya, zel na, aŋga bay-ray ŋga ŋgwas aŋga, Gazlavay may, aŋga bay-ray
ŋga Kəriste.
4 Da ndaw-mezəle fa dərar daŋgay a Gazlavay, asaya, fa wuzey mey ŋga
Gazlavay fa mey ŋga ndəhay ta jikwew da ray na, ŋgene a key a rəsa
Kəriste, ndaw masa ma wa.
5 Ŋgwas may, da aŋga fa dərar daŋgay a Gazlavay, da daa ba, fa wuzey
mey ŋga Gazlavay fa mey ŋga ndəhay na, a da mbəkda ray ɓa' kəne ba,
ŋga jəwey adikwaw a ray, da daa ba na, a key ŋgene, a rəsa zel e. Ŋgwas
aha na, hwaray a da kar anda ŋgwas masa ray mahəjkaya.
6 Da ŋgwas a jəwey adikwaw a ray ba na, ŋga həja ray * aŋga. Ama,
maja mehəjey ray, da daa ba, mesley ray, a key hwaray na, ŋgene ŋga
jəwey adikwaw a ray.
7 Da ndaw-mezəle fa da dərar daŋgay a Gazlavay na, a da pey jikwew a
ray ba, maja aŋga na, a lawa Gazlavay, asaya, aa fa wuzdərwa gədaŋ ŋga
Gazlavay. Ama ŋgwas na, aa fa wuzdərwa gədaŋ ŋga zel e.

10:26 10.26 Ps 24.1; 89.12 **10:28 10.28** 8.7 **10:30 10.30** Rm 14.6; 1Tm 4.4 **10:31 10.31** Kwa 3.17 **10:32 10.32** Rm 14.13 **10:33 10.33** 9.19-22 **11:1 11.1** 4.16 **11:2 11.2** 2Tes 2.15; 3.6 **11:3 11.3** 3.23; MC 3.16; Ef 5.23 * **11:6 11.6** a həja ray: a həza ray **11:7 11.7** MC 1.26-27

8 Gazlavay ta ley tetesl daa vaw ŋga ŋgwas ŋga ləmey ndaw-mezəle na,
daa ba. Ama a ley na, tetesl daa vaw ŋga ndaw-mezəle ŋga ləmey ŋgwas.

9 Gazlavay ta ləma ndaw-mezəle maja ŋgwas na, daa ba, ama a ləma
ŋgwas maja ndaw-mezəle.
10 Maja ŋgene, ŋgwas na, si a jəwey adikwaw a ray maja maslaŋ hay
ŋga Gazlavay † da vaɗ. Mejəwey adikwaw a ray ŋgene a wuzwa aŋga fa
nar ray a zel e.
11 Ama daa menjey aləkwa ta Bay Mahura na, ŋgwas a wa ray aŋga ba,
ndaw-mezəle may, a wa ray aŋga ba.
12 Kwa Gazlavay a ləma ŋgwas ta tetesl ŋga ndaw-mezəle na, ama ara
ŋgwas ma yarawa ndaw-mezəle cəŋga. Ata cewete na, ara Gazlavay ma
ləmtərwa, Gazlavay masa ma katərwa cek hay tabiya.
13 Akwar ta ray akwar, wulkam cey: ŋgwas na, a dərar daŋgay a
Gazlavay ray ɓa' kəne fa mey ŋga ndəhay na, maaya daw?
14 Kwa waawa a səra da ndaw-mezəle aŋga ta eŋgwec fa ray ga na, ara
hwaray ŋgada ndaw aha.
15 Ama ŋgwas, da aŋga ta eŋgwec fa ray səlep səlep na, ara cek maaya
kalah ŋgada aŋga, maja Gazlavay a vəldara eŋgwec maazəma na, amba
a bərɗa ray aŋga.
16 Da ndaw fa key yawa da ray mey a na, si a səra kwakwas ala mekele
da ray mey a keɗe na, daa ba. Kwa kwakwas mekele ŋga ndəhay daa
*mecəmey-ray hay ŋga Yesu da ray mey a na, daa ba may.

Mey da ray mezəmey ɗaf ŋga sərfedey meməcey ŋga Bay Mahura Yesu (Matiye 26.26-29; Mark 14.22-25; Luk 22.14-20)

17 Ehe, ya wuɗey ŋgaa guzlkwar mey mekele daha. Ya fa da kakwar suse
maja mey a daa ba. Mekusey akwar tabiya na, fa ɗiykwar daa ba, ama a
key a nəskwar jak.
18 Cek ŋgeeme na, ya fa cənda fa ndəhay, a ləvam daa mekusey akwar
ŋga dərey daŋgay a Gazlavay na, akwar fa walam vaw ta weley da wuzlah
akwar. Ya wulkey taa slam laŋgar na, akwar fa kamara kəne fara.
19 Yaw, maaya na, mewuɗkey-ɗay a key da wuzlah akwar amba ndəhay
ma səpmara mey ŋga Yesu ta cəveɗ e, a səram kwa.
20 Daa mekusey akwar akwar fa zəmam ɗaf, ama ara ŋga sərfedey
meməcey ŋga Bay Mahura fara fara ba,
21 maja kwa waawa fa wusey vaw ŋga zəma ɗaf aŋga. Anda keɗe,
ndəhay siya, may fa catar, ama siya hay, fa wam.
22 Akwar na, ta way akwar hay, ba diya? Zəmamatərwa ɗaf a,
samatərwa cek akwar hay a da way akwar hay gway taw. Ka wuɗam
ŋga rəsmata ndəhay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu daw? Ka
wuɗam ŋga pamatar hwaray a ndəhay masa-viya hay daw? Ka wuɗam
yaa guzlkwar na, kwara? Ka wulkam na, ya kakwar suse la daw? Kay! Ya
fa da kakwar suse daa ba səlak.
23 Cek masa yah maa sərkadakwara keɗe na, ara Bay Mahura Yesu maa
sərkadiwa. Dasi tavaɗ masa ata ma da vəldamara Bay Mahura Yesu a har
masa-gəra aŋga hay ŋga sərdamara banay na, Yesu a, leŋ! a ley peŋ,

---

11:8 11.8-9 MC 2.18-23; 1Tm 2.13 † **11:10 11.10** maja maslaŋ hay ŋga Gazlavay: Ndəhay a wulkam Pawl a wuɗey ŋga ləvey maslaŋ hay ŋga Gazlavay na, ata da wuzlah ndəhay daa medərey-daŋgay. Anda keɗe, a wuɗam cek hay tabiya a kam ta cəveɗ e. Ndəhay mekele a wulkam a ləvam maslaŋ hay na, fa sərtamara ray ata fa mey ŋga Gazlavay may. Nəka Iz 6.2. **11:18 11.18** 1.10-11 **11:19 11.19** Mew 13.2-4; 1Jŋ 2.19 **11:22 11.22** Jak 2.5-6 **11:23 11.23-25** 10.16; Mt 26.26-28

24 a kar suse a Gazlavay maja, a wunka, ta', aa guzley, a ləvey: «Kɛɗe
he, ara vaw aɗaw mavəldakaya ŋgada akwar. Kamara anda kɛɗe amba
ka sərfadamaya.»
25 Masa ata ma ndəvdamara mezəmey ɗaf la na, leŋ! a la vəley ta cek
mesey da hwaɗ a, ta', aa guzley saya, a ləvey: «Kɛɗe he na, ara mambaz
aɗaw. Ta fa mambaz a, Gazlavay a jəwey mey mawiya ta ndəhay aŋga
hay. Da akwar fa da samara na, kamara anda yah ma ka kɛɗe amba ka
sərfadamaya.»
26 Anda kɛɗe, ta pas masa akwar fa zəmamara peŋ kɛɗe ta akwar
fa samara cek aha kɛɗe na, ŋgene, akwar fa wuzdamara mey da ray
meməcey ŋga Bay Mahura, dəga wure kɛɗe haa kasl ma vəhwa aŋga.

27 Anda kɛɗe, da ndaw a zəma peŋ, a sa cek mesey ŋga Bay Mahura saw
saw na, a key ŋgene, a key mebərey maja aŋga ma rəsa vaw ta mambaz
ŋga Bay Mahura ha.
28 Da ray ŋgene, si ndaw a nəka ray aŋga la ɗagay, fa dəɓa ha, a gwa
ŋga zəmey peŋ e, ta ŋga sey cek mesey a.
29 Ndaw ma zəma peŋ ta ma sey cek mesey a ta meney ray ba na, ŋgene,
ta wulkey da ray meməcey ŋga Bay Mahura daa ba. Anda kɛɗe, Gazlavay
a da cey mevel da ray a.
30 Ara maja ŋgene, masa-macay hay ta masa-bəle hay ga da wuzlah
akwar daha. Asaya, siya hay ga ta məcam sem.
31 Da kwa waawa da wuzlah aləkwa a nəka ray aŋga la ɗagay, wara cay
a zəmey ɗaf ŋga sərfedey meməcey ŋga Bay Mahura na, ŋgene, Gazlavay
fa da cey mevel a ray aləkwa daa ba.
32 Ama, da Bay Gazlavay fa sərdandakwar banay na, a key ŋgene, a
kətndakwar amba ta pas masa Gazlavay ma da katar sariya a ndəhay da
bəla na, sariya ha, a kərzandakwar anda ndəhay siya hay ba.
33 Anda kɛɗe, məlma aɗaw hay, da masa akwar ta kusam la ŋga zəmey
ɗaf ŋga sərfedey meməcey ŋga Bay Mahura na, səkwam vaw da wuzlah
akwar la ɗagay.
34 Da ndaw may fa car na, ŋga zəmwa ɗaf da way aŋga la ɗagay, amba
daa masa akwar makustakaya na, Gazlavay a cey mevel a ray akwar ba.
Da ray mey hay mekele na, da masa ya ta wusey la fa akwar na, ya ɗiyta
mey hay a la.

12

Mey da ray gədaŋ masa Mesəfney ŋga Gazlavay ma vəldatara a ndəhay

1 Məlma aɗaw hay, wure kɛɗe ya daa guzlkwar da ray gədaŋ mekele
mekele masa *Mesəfney ŋga Gazlavay ma vəlda ŋgada ndaw a, ndaw a
maja mewuɗey-vaw aŋga. Ya wuɗey na, ka cəndamara mey da ray gədaŋ
a maaya maaya.
2 Ka sərmara daa masa akwar ta təram ndəhay ŋga Yesu *Kəriste daa ba
araŋ na, akwar fa tam kuley hay. Kuley hay na, aa guzlam ba, ama akwar
fa vəldamara ray akwar a kuley hay ŋga wamakwar ma fəna ma fəna, ka
gwamara ŋga jaram ba.
3 Maja ŋgene, ya wuɗey na, ka sərmara fara fara, da ndaw aŋga ta
Mesəfney ŋga Gazlavay da ray a na, ndaw aha, a gwa ŋgaa guzley, a ləvey:

11:25 11.25 mejəwey-mey: Jer 31.31-34; Lk 22.20; 2Kwr 3.6; Heb 8.6; ***mambaz:*** Mab 24.6-8; Heb 9.12 **11:26 11.26** Mt 26.29 **11:27 11.27** 11.20-22; Heb 10.29 **11:28 11.28** 2Kwr 13.5 **11:32 11.32** Heb 12.5-6; CWJ 3.19 **12:2 12.2** 8.4-6; Iz 44.9-20; Gal 4.8

«Kuse! Yesu ŋga nəsey» na, daa ba. Ama, da ndaw aa guzley, a ləvey:
«Yesu ara Bay aləkwa Mahura» na, ŋgene, ndaw aha aa guzley ta gədaŋ
ŋga Mesəfney ŋga Gazlavay.
4 Gədaŋ masa Mesəfney ŋga Gazlavay ma vəldatara a ndəhay ŋga key
slərа aŋga na, a wuzwa wal wal fa ndaw a fa ndaw a, ama ara Mesəfney
a pal ŋgene ma vəldatara a ndəhay.
5 Slərа hay masa Bay Mahura Yesu ma vəldatara ŋgada ndəhay na, ata
wal wal may, ama ya kakwa slərа ŋgada Bay Mahura pal gway.
6 Gazlavay a vəltar gədaŋ wal wal ŋgada ndəhay ŋga key slərа aŋga,
ama ara Gazlavay pal ma vəlda gədaŋ ŋga key slərа hay a tabiya.
7 Gədaŋ ŋga Mesəfney ŋga Gazlavay fa wuzwa vaw wal wal ŋgada kwa
waawa da wuzlah akwar. A key anda ŋgene na, ŋga jəney ndəhay tabiya.

8 Mesəfney ŋga Gazlavay a vəlar leŋgesl maaya ŋgada ndaw ŋgaa
guzley maaya. Ŋgada ndaw laŋgar, Mesəfney a, a vəlar gədaŋ ŋga sərey
cek hay amba a wuzdatara a ndəhay.
9 Ŋgada ndaw laŋgar saya, Mesəfney ŋga Gazlavay a vəlar gədaŋ ŋga
təɓey mey ŋga Yesu fara fara aa mevel aŋga. A səra a gwa a key cek ma
fəna gədaŋ aŋga ta fa Mesəfney ŋga Gazlavay a. Ŋgada ndaw mekele,
Mesəfney ŋga Gazlavay a vəlar gədaŋ ŋga mbəley masa-macay hay. Ara
Mesəfney ŋga Gazlavay a pal ŋgene ma vəlda gədaŋ ŋga key slərа hay a.
10 A vəlar ŋgada ndaw laŋgar gədaŋ ŋga key maazla hay. Ŋgada ndaw
mekele, a vəlar gədaŋ ŋga təley mey masa Gazlavay ma wuzdara. Ŋgada
ndaw mekele, a vəlar gədaŋ ŋga sərey slərа ŋga Mesəfney ŋga Gazlavay
ta ŋga sərey slərа ŋga mesəfney maaya ba. Ŋgada ndaw laŋgar saya, a
vəlar gədaŋ ŋgaa guzley ta mey hay mekele mekele masa aŋga ma cənda
ba. Ŋgada ndaw laŋgar saya, a vəlar gədaŋ ŋga mbəɗdey mey masa ndaw
ma cənda ba.
11 Ara Mesəfney ŋga Gazlavay a pal taava aŋga ma gwa ŋga vəlda gədaŋ
ŋga key slərа hay a tabiya. Mesəfney a, a wunkey gədaŋ mekele mekele
anda aa ma wuɗey ŋgada kwa waawa.

Mey da ray mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Kəriste

12 Yaw, vaw ŋga ndaw-magədaŋ na, aŋga pal, ama mezəvey hay mekele
mekele daha. Kwa mezəvey hay ga fa ndaw daha, ama vaw na, aŋga pal
gway. *Kəriste na, aa kəne may.
13 Daa masa aləkwa ma hətkwa *baptem na, aləkwa tabiya ta tərkwa
vaw pal sem ta gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay pal. Aləkwa tabiya,
kwa *Jəwif hay, kwa ndəhay masa Jəwif hay ba, kwa beke hay, kwa beke
hay ba, Gazlavay a vəlndakwar na, Mesəfney aŋga ha ŋgene pal.
14 Vaw ŋga ndaw na, aŋga ta mezəvey pal daada ba, ama aŋga ta
mezəvey hay ga.
15 Da salay a ləvey: «Yah mezəvey ŋga vaw ba maja yah na, har ba»,
kwa da aa guzley kəne na, aŋga mezəvey ŋga vaw ba fara daw?
16 Da sləmay a ləvey: «Yah mezəvey ŋga vaw ba, maja yah na, dey ba»,
kwa da aa guzley kəne na, aŋga mezəvey ŋga vaw ba fara daw?
17 Da vaw ŋga ndaw ara dey daada na, ŋgene ndaw aha a da jəkey
sləmay ta me? Da vaw ŋga ndaw, ara sləmay daada na, ŋgene ndaw aha
a da cənda mezey ŋga cek hay ta me?

12:3 12.3 1Jŋ 4.2-3; Rm 10.9 **12:4 12.4-11** 12.27–14.40; Rm 12.6-8; Ef 4.4 **12:5 12.5** 12.28-30 **12:7 12.7** 14.26 **12:10 12.10** 14.5; SNM 2.4 **12:11 12.11** 7.7; Rm 12.3; Ef 4.7; 1Pi 4.10 **12:12 12.12-26** 12.27 **12:13 12.13** Gal 3.27-28

18 Ama Gazlavay ta katərwa mezəvey hay ŋga vaw la tabiya aa slam
aŋga, aa slam aŋga, anda aa ma wuɗey.
19 Da Gazlavay a pey mezəvey ŋga vaw pal daada na, ŋgene, ara vaw
ba.
20 Ya sərkwa, mezəvey hay ŋga vaw na, ata ga, ama vaw na, aŋga pal
gway.

21 Anda keɗe, dey a gwa a ləvey: «Walay aɗaw ta har daa ba» na, kəne
ba. Asaya, ray a gwa a ləvey: «Walay aɗaw ta salay daa ba» na, kəne ba.
22 Sasəkar jak, mezəvey ŋga vaw masa kah ma pa ŋga cek ŋga tede
ŋgene, da mezəvey a daa ba na, ka məcey.
23 Mezəvey hay ŋga vaw masa ma mbafandakwar ba na, ya wakwa vaw
ta aŋga jak, ba diya? Mezəvey hay ŋga vaw masa aləkwa ma ɓadatakwa
fa dey ŋga ndəhay na, ya pakwa leŋgesl kalah na, a ray ata jak, ba diya?
24 Mezəvey hay ŋga vaw masa ma mbam na, ŋga ata, ya pakwa leŋgesl
a ray ata ba. Gazlavay a pata mezəvey ŋga vaw ŋga ndaw cəpa, a həsltar
ray. A həsltar ray ma fəna na, ŋgada mezəvey hay masa ma nəkam anda
cek ŋga tede.
25 A patərwa mezəvey hay tabiya aa slam a na, amba vaw a wunkey ba,
asaya, amba mezəvey hay a jənam vaw da wuzlah ata.
26 Da mezəvey ŋga vaw pal fa sərey banay na, mezəvey hay ŋga vaw
tabiya a səram banay asiya may. Da fa həslmar ray a mezəvey ŋga vaw
pal na, mezəvey hay siya tabiya aa səmam may.

27 Yaw, akwar na, vaw ŋga Kəriste. Kwa waawa na, aŋga mezəvey pal
ŋga vaw ŋga Kəriste he.
28 Daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu na, Gazlavay ta pey ndəhay
la mekele mekele ŋga key slərа aŋga. Ŋgeeme na, a pey ndəhay meslərey
ŋga Yesu. Ŋga dey cew e na, a pey ndəhay ma təla mey aŋga. Ŋga dey
maakar a na, a pey ndəhay maa sərkada ndəhay. Asaya, ŋgada ndəhay
mekele a vəltar gədaŋ ŋga key maazla hay. Ŋgada ndəhay mekele, a vəltar
gədaŋ ŋga mbəley masa-macay hay. Ŋgada ndəhay mekele, a vəltar gədaŋ
ŋga jəney ndəhay. Ŋgada ndəhay mekele, a vəltar gədaŋ ŋga key *bay-
ray. Ŋgada ndəhay mekele saya, a vəltar gədaŋ ŋgaa guzley ta mey hay
mekele mekele masa ata ma sərmara ba.
29 Ndəhay tabiya na, ata ndəhay meslərey ŋga Yesu daw? Ndəhay tabiya
na, fa təlam mey ŋga Gazlavay daw? Ndəhay tabiya na, faa sərkadamatara
mey ŋga Gazlavay a ndəhay daw? Ndəhay tabiya na, fa kam maazla hay
daw?
30 Ndəhay tabiya na, fa mbəlam ndəhay daa macay daw? Ndəhay tabiya
na, faa guzlam ta mey hay masa ata ma sərmara ba daw? Ndəhay tabiya
na, fa mbəɗdamara mey hay masa ndəhay ma cəndamara ba a ndəhay
mekele daw?
31 Ama slərа hay masa Mesəfney ŋga Gazlavay ma vəldatara a ndəhay
ma fənta siya hay na, kamara ta mevel pal.

Mey da ray mewuɗey-vaw

Wure keɗe, ya da wuzkwar cəveɗ maaya ma fənta cəveɗ hay mekele.

12:26 12.26 Rm 12.15; 2Kwr 11.29 **12:27 12.27** 6.15; 10.17; 12.12; Rm 12.4-5; Ef 4.4, 16; 5.30
12:28 12.28 12.8-10; 14.1-4; SNM 13.1; 15.32; Ef 4.11-12 **12:31 12.31** 14.1

13

1 Kwa yaa guzley ta mey hay mekele mekele, kwa yaa guzley ta mey ŋga
maslaŋ hay ŋga Gazlavay, ama da ya wuɗey ndaw ba na, ŋgene, yah na,
letek ta gwaŋgwaŋw, da daa ba, ta mawiyar ma wurzley sləmay.
2 Da Gazlavay a vəlya gədaŋ ŋga təley mey aŋga a ndəhay, kwa ya sərta
cek hay tabiya, kwa ya cənda mey hay ŋga Gazlavay masa maɓadatakaya,
kwa ya təɓa mey ŋga Gazlavay kalah haa ya gwa ya ləvar ŋgada aŋgwa:
«Sləkɗey, daw», fa dəɓa ha, aŋgwa ha a daw na, kwa ta ŋgene he cəpa,
da ya wuɗey ndaw ba na, ŋgene, yah cek ŋga tede.
3 Da ya wunkatara cek aɗaw hay tabiya a ndəhay masa-viya hay, kwa
da ya vəlda ray aɗaw ŋga wewurey maja ndəhay, ama da ya wuɗey ndaw
ba na, ŋgene kwa fa da jənya daa ba.
4 Ndaw ma wuɗey ndaw na, a ɓəsta ndəhay tabiya, a key cek hay maaya
ŋgada ndəhay, a key səleŋ fa ndəhay ba, a zlepey ba, a gəlda ray aŋga ba.
5 Ndaw ma wuɗey ndaw na, a key cek ma ka hwaray ba, a wulkey da ray
cek hay ŋgada aŋga taava aŋga ba, a cey mevel ba, a pey mey aa mevel
ba.
6 Ndaw ma wuɗey ndaw na, aa səmey da ray cek hay maaya ba hay ba,
ama aa səmey da ray cek hay masa maaya fara fara.
7 Ndaw ma wuɗey ndaw na, a ɓəsa cek ma key maaya ba tabiya fa mey
aŋga, a wuzda ba, a təɓa mey ŋga Gazlavay mandaw mandaw, a wulkey
Gazlavay a da ɗiyta cek hay tabiya, asaya, a ɓəsta cek hay wura wura cəpa.
8 Mewuɗey-vaw na, fa da ndəvey daa ba səlak. Ama, metəley-mey ŋga
Gazlavay na, a ndəvey la. Gədaŋ ŋgaa guzley mey hay mekele mekele
masa ndəhay ma cəndamara ba na, a ndəvey la. Yaw, mesərey-cek may, a
ndəvey la.
9 Fara fara, cek hay a, a ndəvam la, maja mesərey-cek aləkwa ta metəley-
mey ŋga Gazlavay na, a wuzdatərwa cek hay cəpa ba, si nekəɗey gway.
10 Ama ta pas masa Gazlavay ma da wuzdandakwara cek masa maaya
tabiya na, cek masa aləkwa ma sərkwa nekəɗey heyey na, a ndəvey la.
11 Daa masa yah daa bəzey na, ya faa guzley anda bəza hay, ya fa wulkey
anda bəza hay, asaya, ya fa cəndata cek hay anda bəza hay. Ama wure keɗe
na, ya ta tərey ndaw mahura sem, ya ta mbəkda mekey cek hay anda bəza
hay sem.
12 Wure keɗe, aləkwa fa hətmatakwa cek hay maaya maaya daa ba, ya
nəktakwa cek hay anda ndaw ma nəkey cek daa baŋgəra manəskaya. Ama
pas pal na, ya da hətmatakwa cek hay tabiya fa dey aləkwa maaya maaya.
Wure keɗe na, mesərey-cek aɗaw, aŋga nekəɗey gway. Pas a, a wuswa
la masa yah ma da sərta cek hay tabiya maaya maaya anda Gazlavay ma
sərya maaya maaya keɗe may.
13 Yaw, cek hay maakar daha fa da ndəvam daa ba. Cek hay a na, ara
metəɓey-mey ŋga Gazlavay, mesəkwey cek fa Gazlavay, leŋ mewuɗey-vaw.
Cek hay maakar ata keɗe na, fa da ndəvam daa ba, ama cek mahura da
wuzlah ata na, ara mewuɗey-vaw.

14

Mey mekele saya da ray gədaŋ masa Mesəfney ŋga Gazlavay ma vəldatara a ndəhay

---

13:1 13.1 2Kwr 12.3-4 **13:1 13.1-7** 8.1; Rm 13.8-10 **13:2 13.2** 12.8; Mt 7.22; 17.20 **13:3 13.3** Dan 3.19-20; Mt 19.21 **13:5 13.5** 10.33; MM 10.12; Fəl 2.4 **13:8 13.8** 12.10; 14.1-5 **13:12 13.12** Rm 8.24; 2Kwr 5.7; ***Gazlavay ma sərya:*** 8.3; Gal 4.9 **13:13 13.13** Kwa 1.4-5, 23; 1Tes 1.2-3; Tit 2.2; Heb 10.22-24; 1Jŋ 4.16

1 Teeseď na, səpam ŋga wuďey vaw da wuzlah akwar. Asaya, vəldamara
ray akwar may ŋga hətey gədaŋ masa *Mesəfney ŋga Gazlavay ma
vəldatara ŋgada ndəhay ŋga key sləra aŋga. Vəldamara ray akwar kalah
na, ŋga hətey gədaŋ ŋga təley mey masa Gazlavay ma wuzdara ŋgada
ndəhay.
2 Ndaw maa guzley mey hay masa ma cəney ba na, a key ŋgene,
aa guzlar a Gazlavay, ba na, aa guzley ŋgada ndəhay ba, maja ndəhay
a cəndamara mey masa aŋga maa guzlda ha ba. Aa guzley ŋgene
na, ta gədaŋ ŋga Mesəfney ŋga Gazlavay, aa guzley da ray cek hay
maɓadatakaya.
3 Ama *ndaw ma təla mey masa Gazlavay ma wuzdara na, a key ŋgene,
aa guzltar a ndəhay. Mey aŋga a vəltar gədaŋ a ndəhay, a jənta amba a
təɓmara mey ŋga Gazlavay maaya maaya, asaya, a dəktar mevel.
4 Ndaw maa guzley mey masa ndəhay ma cəndamara ba na, ŋgene,
mey a, a jəney aŋga ray aŋga gway. Ndaw ma təla mey masa Gazlavay ma
wuzdara na, a key ŋgene, a jənta ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay
ŋga Yesu tabiya.
5 Ya wuďey na, akwar tabiya, kaa guzlam ta mey masa ndəhay ma
cəndamara ba, ama ya wuďey ma fəna saya na, ka təlam mey masa
Gazlavay ma wuzdakwara may. Da ndaw aa guzley ta mey masa ndəhay
ma cəndamara ba, maaya na, ndaw ŋga mbəďda mey a daha amba mey a,
a jənta ndəhay tabiya daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu. Da ndaw
ŋga mbəďda mey a daa ba na, ŋgene, ndaw ma təla mey masa Gazlavay
ma wuzdara na, a jənta ndəhay a fəna ndaw maa guzley ta mey masa
ndəhay ma cəndamara ba.
6 Məlma aďaw hay, da ya daw fa akwar, yaa guzlkwar ta mey mekele
mekele masa akwar ma cəndamara ba, ŋgene, mey a, a da jənkwar
na, kwara? Da ya kadakwara mey maɓadakaya ŋga Gazlavay ba, da
ya wuzdakwara cek hay mekele ba, da ya təley mey masa Gazlavay ma
wuzdiwa ba, asaya, da yaa sərkadakwar ba na, ŋgene, a key ya jənkwar
daw?
7 Aŋga letek ta cek hay ma ka walay anda sləlam ta ganjaval. Da ka fa
sləlam saw na, ndaw a da cənda ďay ŋga walay masa kah ma fa ha na,
kwara? Da ka kəďa ganjaval saw na, ndaw a da cənda ďay ŋga walay
masa kah ma kəďa ha na, kwara?
8 Mefey taalam ŋga zəley ndəhay ŋgadaa vəram na, kəne may. Da ndaw
ma fa taalam a maaya maaya daa ba na, ndaw fa da səra ara madaw
ŋgadaa vəram na, daa ba.
9 Ŋgada akwar may kəne. Da kaa guzlam mey masa ndəhay ma
cəndamara ba, ndəhay a da cəndamara mey masa akwar maa guzldamara
ha na, kwara? Anda keďe, mey akwar a, a da tərey ŋga cek ŋga tede.
10 Mey hay mekele mekele ga daha da bəla. Kwa səkway wura wura faa
guzley ta mey aŋga na, a cənda.
11 Anda keďe, da ndaw aa guzlya ta mey aŋga, ama ya cənda mey a ba
na, ndaw a ŋgene aŋga ndaw-məlak fa mey aďaw. Yah may, yah məlak fa
mey aŋga.
12 Yaw, maja akwar fa wuďam ŋga hətey gədaŋ ŋga key sləra hay masa
Mesəfney ŋga Gazlavay ma vəldatara ŋgada ndəhay aŋga hay na, maaya
na, ka səpam ŋga hətey teeseď na, gədaŋ ŋga key sləra hay ma gwa ŋga
jənmata ndəhay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu.

14:1 14.1 13.8 **14:2 14.2** 12.10 **14:4 14.4** 14.26 **14:5 14.5** Mesl 11.29

13 Maja ŋgene, ndaw masa ta gədaŋ ŋgaa guzley ta mey masa ndəhay
ma cəndamara ba na, ŋga dərey daŋgay a Gazlavay amba Mesəfney ŋga
Gazlavay a vəlar gədaŋ ŋga mbəɗda mey a ta mey masa ndəhay ma
cəndamara.
14 Da ya dərar daŋgay a Gazlavay ta mey masa yah ma cənda ba na, fara
fara mevel aɗaw fa dərey daŋgay, ama yah na, kwa ya cənda ba səlak.
15 Anda keɗe, ya da key na, kwara? Ya da dərey daŋgay ta mey masa
yah ma cənda ba ta gədaŋ ŋga Mesəfney ŋga Gazlavay, asaya, ya da dərey
daŋgay ta mey aɗaw ta leŋgesl aɗaw may. Ya da zley walay ta mey masa
yah ma cənda ba ta gədaŋ ŋga Mesəfney ŋga Gazlavay, asaya, ya da zley
walay ta mey aɗaw ta leŋgesl aɗaw may.
16 Da kah, ka fa kar suse a Gazlavay ta mey masa ndəhay ma cəndamara
ba na, ndaw ma səra mey ŋga Gazlavay ba da wuzlah akwar na, a gwa
ŋga təɓa, a ləvey: «*Amen» na, kwara? A gwa ba, maja a cənda mey masa
kah maa guzlda ha ba.
17 Kwa ka fa kar suse a Gazlavay maaya maaya daa medərey-daŋgay a
na, ama medərey-daŋgay a, a gwa ŋga jəna ndaw aha ba.
18 Ya fa kar suse a Gazlavay maja ya faa guzley mey hay ga masa ndəhay
ma cəndamara ba a fənkwar.
19 Ama, da masa yah da wuzlah ndəhay ŋga Yesu makustakaya na,
ŋgama yah maa guzley mey pal ta mey masa ndəhay ma cəndamara amba
yaa sərkadata, da ray yah ma daa guzley ga ta mey masa ndəhay ma
cəndamara ba.
20 Məlma aɗaw hay, daa menjey akwar na, ka da wulkam anda bəza
hay ba, ama wulkam anda ndəhay ma sərmara mey ŋga Gazlavay maaya
maaya. Ka da kam cek malamba daa slərа akwar ba. Təram anda bəza
hay da mey ɗəwa masa ma sərmara ŋga key cek malamba ba.
21 Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey:
«Bay Gazlavay a ləvey:
“Ya daa guzltar a ndəhay aɗaw hay ta mey
masa ata ma cəndamara ba.
Ahaw, ya daa guzltar ta mey ŋga ndəhay
daa hwayak mekele.
Ama ta ŋgene he cəpa na, ndəhay aɗaw hay
fa da jəkfamaya sləmay daa ba cəŋga.”»
22 Anda keɗe, ŋgada ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu ba, meeguzley ta
mey masa ndəhay ma cəndamara ba na, ara cek ma wuzwa ŋgada ata,
Gazlavay a katar sariya la. Ŋgada ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu na, kəne
ba. Ŋgada ata, metəley-mey ŋga Gazlavay na, ara cek ma wuzwa Gazlavay
aa da wuzlah ata. Ŋgada ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu ba na, kəne ba.
23 Wulkam cey: da masa akwar ndəhay ŋga Gazlavay makustakaya
tabiya, ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu ba, da daa ba, ndəhay ma samawa
ŋga jəkam sləmay saw a samawa a wuzlah akwar, a hətfamakwar akwar
faa guzlam ta mey hay masa ndəhay ma cəndamara ba na, a padamakwar
ŋga ndəhay ta malula da ray, daa ba daw?
24 Ama da akwar tabiya fa təlam mey masa Gazlavay ma wuzdakwara,
ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu ba ta ndəhay ma samawa ŋga jəkam sləmay
saw a samawa, a hətfamakwar na, mey a, a da wuzdatara mebərey ata.
Asaya, mey akwar a, a da vəltar mewulkey da ray menjey ata maaya ba,

---

14:16 14.16 Amen: 2Kwr 1.20 **14:20 14.20** Ef 4.14 **14:21 14.21** Iz 28.11-12; Mew 28.49 **14:23 14.23** SNM 2.13

25 cek hay maƀadatakaya daa mevel ata, a da wuzwa a palah. Maja
ŋgene, a da ragadamar a Gazlavay, a da həlmamara, asaya, a da ləvam:
«Fara fara, Gazlavay aa da wuzlah akwar.»

Mekey cek ta cəveď e daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu

26 Maja ŋgene, məlma aďaw hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga
Yesu, ka da kam na, kwara? Da masa akwar makustakaya daa slam a na,
ndaw pal da wuzlah akwar ŋga zley walay, ndaw mekele ŋgaa sərkadata
ndəhay ta mey ŋga Gazlavay, ndaw mekele ŋga wuzda cek masa Gazlavay
ma wuzdara a ndəhay, ndaw mekele ŋgaa guzley ta mey masa ndəhay
ma cəndamara ba, ndaw mekele saya ŋga mbəďda mey a, a ndəhay. Ka
kamata cek hay tabiya ŋgene na, ŋga jəney ndəhay daa mecəmey-ray ŋga
ndəhay ŋga Yesu amba a diyam fa mey fa mey.
27 Da ndaw aa guzley ta mey masa ndəhay ma cəndamara ba na, ndəhay
cew, da daa ba, maakar gway ŋgaa guzlam pal pal, ndaw pal ŋga mbəďda
mey masa ata maa guzldamara ha a ndəhay.
28 Da ndaw ŋga mbəďda mey a daa ba na, ŋgene, ndaw maa guzley ta
mey masa ndəhay ma cəndamara ba ha na, a daa guzley ta gədaŋ fa mey
ŋga ndəhay ba, ama ŋgaa guzley da hwaď da hwaď ŋgada ray aŋga ta
ŋgada Gazlavay gway.

29 Ŋgada ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay na, ndəhay cew, da daa ba,
maakar ŋgaa guzlam gway, ndəhay siya na, ŋga jəkam sləmay da mey a
ara mey ŋga Gazlavay fara fara kwa.
30 Daa masa ndaw masa faa guzley na, da Gazlavay a wuzar mey a ndaw
mekele daa mekusey akwar na, maaya na, ndaw masa ŋgeeme a njey teete
ďagay.
31 Akwar tabiya akwar, akwar ta cəveď ŋga təley mey ŋga Gazlavay, ama
gwaguzlam pal pal amba ndəhay tabiya aa sərkam maaya maaya, asaya,
amba a hətam gədaŋ.
32 Ndaw masa aa ta gədaŋ ŋga təley mey ŋga Gazlavay na, ara aŋga ma
wey da ray gədaŋ aha,
33 maja mekey cek ta cəveď e ba na, a mbafar a Gazlavay ba. Gazlavay
a wuďey na, ya njakwa ta zazay.

Njam anda ndəhay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu siya.
34 Masa akwar makustakaya daa slam a na, ŋgusay ŋga njam teete.
Ata ta cəveď ŋgaa guzley daa ba, ŋga namatar ray a zel hay anda
mawuzlalakaya daa *mewey ŋga Gazlavay.
35 Da mey daha masa ata ma cəndamara ba na, a daa cəfďamara daa
mekusey a ba, ama ŋgaa cəfďamata fa zel ata hay da way. Ŋgwas aa
guzley daa mekusey ŋga ndəhay ŋga Yesu na, maaya ba.

36 Ka wulkam mey ŋga Gazlavay a zlawa na, fa akwar gway daw? Ka
wulkam mey ŋga Gazlavay a wusey na, fa akwar daada daw?
37 Da ndaw a wulkey aa ta gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay, da daa
ba, aa ta gədaŋ ŋga wuzey mey ŋga Gazlavay na, ŋga səra, mey masa yah
ma wuzlalakwara keďe na, ara mey masa Bay Mahura ma wuzdiwa.
38 Da ndaw aha a jəkey sləmay fa mey masa yah ma wuzlalakwara keďe
ba na, ŋgene, Gazlavay fa da səra ndaw aha daa ba.

14:25 14.25 Iz 45.14; Jaŋ 4.17-19 **14:26 14.26** 8.1; 12.7-10; 14.4; Ef 4.11-13 **14:29 14.29** SNM 17.11; 1Tes 5.21 **14:33 14.33** 7.15 **14:34 14.34-35** 11.3; Ef 5.22; 1Tm 2.12 **14:37 14.37** 1Jŋ 4.6

39 Da ray ŋgene, məlma aɗaw hay, səpam teeseɗ na, gədaŋ ŋga təley
mey ŋga Gazlavay. Asaya, da ndəhay faa guzlam ta mey hay masa ndəhay
ma cəndamara ba na, ka da təkmata ba.
40 Cek masa mahura na, si ka kamata cek hay tabiya daa mekusey akwar
maaya maaya, asaya, ka kamata ta cəveɗ e.

15

Mey da ray masləkɗawa ŋga Yesu Kəriste daa meməcey

1 Məlma aɗaw hay, ya wuɗey ŋgaa guzlkwar saya da ray *Mey-maaya-
mawiya masa yah ma wuzdakwara zleezle masa akwar ma təɓmara.
Ahaw, akwar ta təɓmara mey a la fara fara aa mevel akwar.
2 Ta fa metəɓey Mey-maaya-mawiya ha na, Gazlavay a ləhdakwar la,
ama si akwar fa təɓmara anda yah ma wuzdakwara, ka mbəkdamara ba.
Da daa ba na, metəɓey mey a ŋgada akwar na, ara cek ŋga tede.
3 Ya taa sərkadakwara mey masa Yesu maa sərkadiwa la. Mey masa
mahura da hwaɗ a na, ara *Kəriste ma məcey maja mebərey aləkwa anda
mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay.
4 Ta jəhmara la, ŋga ɗar maakar a ta sləkɗawa sem daa meməcey anda
mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay.
5 Masa aŋga ma sləkɗawa cay daa meməcey a na, ta wuzar vaw la a
*Piyer, asaya, ta wuztar vaw la a ndəhay aŋga hay meslərey siya.
6 Fa dəɓa ha, ndəhay aŋga hay a fəna temere zlam ta hətmar la ata cəpa
daa slam a may. Ndəhay ma hətmar na, har-gədaŋ da wuzlah ata, ata daha
ta dey ɗagay, ama siya hay ta məcam sem.
7 Ta wuzar vaw la a *Jak. Fa dəɓa ha, ta wuztar vaw la a ndəhay aŋga
hay meslərey tabiya saya.
8 Fa dəɓa ata tabiya, kwa yah anda bəzey masa ma yawa rav-baŋ na, ta
wuzya vaw la may.
9 Dasi ndəhay meslərey ŋga Yesu Kəriste tabiya na, yah mecəhe da
wuzlah ata. Yah na, ya wusa amba a zəlmaya *ndaw-meslərey ba, maja
ya ta sərdata banay la ta ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu
Kəriste.
10 Ama maja mepəsey-mey ŋga Gazlavay da ray aɗaw na, ya ta tərey
ndaw masa akwar ma hətmar wure keɗe la. Mepəsey-mey aŋga ha na,
ara cek ŋga tede ŋgada yah ba, sasəkar jak, ya ta key slərа la ga, ma fəna
ndəhay meslərey mekele. Ma ka slərа ha na, ara yah ta gədaŋ aɗaw ba,
ama fara fara ara maja mepəsey-mey ŋga Gazlavay aa da ray aɗaw.
11 Anda keɗe, kwa da ara yah ma wuzda Mey-maaya-mawiya, kwa da
ara ndəhay meslərey mekele na, ara cek letek. Ala tabiya ala, ya wuzam
mey letek masa akwar ma təɓmara aa mevel akwar.

Mey da ray ndəhay ma da sləkɗamawa daa meməcey

12 Ala fa wuzdamara ya ləvam *Kəriste ta sləkɗawa sem daa meməcey.
Kaa, ndəhay siya da wuzlah akwar a ləvam ndəhay fa da sləkɗamawa daa
meməcey daa ba na, kwara?
13 Da fara fara ndəhay fa da sləkɗamawa daa meməcey daa ba na,
ŋgene, Kəriste ta sləkɗawa daa meməcey daa ba may.

14:39 14.39 14.1, 5 **14:40 14.40** 14.33 **15:1 15.1** Gal 1.11 **15:2 15.2** Gal 2.1-2 **15:3 15.3** 11.23; Iz 53.5-12 **15:4 15.4** Jaw 1.17; Mt 12.40; Jaŋ 20.9; SNM 2.24-31 **15:5 15.5** Mt 28.16-17; Lk 24.34, 36; Jaŋ 20.19 **15:7 15.7** Lk 24.50 **15:8 15.8** 9.1; Gal 1.15-16; SNM 9.3-6 **15:9 15.9** Ef 3.8; Gal 1.13-14 **15:9 15.9-10** 1Tm 1.12-16 **15:10 15.10** 2Kwr 11.23 **15:11 15.11** 1.12; Gal 1.17-18; 2.6-9

14 Da fara fara Kəriste ta sləkɗawa daa meməcey daa ba na, ŋgene, mey
ŋga Gazlavay masa ala ma wuzdamara na, ara mey ŋga tede, ka təɓmara
mey a ŋga tede may.
15 Da kəne na, ala ta mbərzlam sem a ray Gazlavay maja ala ta ləvmatar
la a ndəhay, Gazlavay ta sləkɗadərwa Kəriste sem daa meməcey. Ama da
ndəhay fa da sləkɗamawa daa meməcey daa ba na, ŋgene, Gazlavay ta
sləkɗadərwa Kəriste daa meməcey daa ba may.
16 Da Gazlavay fa da sləkɗadatərwa ndəhay daa meməcey daa ba na,
ŋgene, Kəriste may, Gazlavay ta sləkɗadərwa daa meməcey daa ba.
17 Da Gazlavay ta sləkɗadərwa Kəriste daa meməcey daa ba na, ŋgene,
ka təɓmara mey aŋga ŋga tede, asaya, akwar ta mebərey cəŋga.
18 Anda meləvey saya, ndəhay ma təɓmara mey ŋga Kəriste masa ma
məcam sem na, taa zəɗam sem.
19 Da aləkwa fa pakwa Kəriste ŋga ndaw ma da jənndakwar fara fara,
ama da a jənndakwar daa masa aləkwa da bəla daada na, ŋgene, anja
matəway daa dey aləkwa a fəna ŋga ndəhay mekele la.
20 Ama fara fara na, Kəriste ta sləkɗawa sem daa meməcey. Aŋga na,
ara ndaw masa ma sləkɗawa teeseɗ daa meməcey. Anda keɗe, a wuzwa
fara fara ndəhay mekele a sləkɗamawa la daa meməcey may.
21 Meməcey a sawa a bəla na, ta fa ndaw pal, mezəley *Adam. Yaw, ma
wura cəveɗ amba ndəhay a sləkɗamawa daa meməcey na, ara ndaw pal
may, mezəley Yesu Kəriste.
22 Ndəhay tabiya a məcam maja ata macəmkaya ta Adam aha. Ama
ndəhay tabiya masa macəmkaya ta Kəriste na, a sləkɗamawa la daa
meməcey anda aŋga may.
23 Ama kwa waawa a da sləkɗawa daa meməcey na, fa dəle fa dəle.
Kəriste ta sləkɗawa sem teeseɗ daa meməcey. Ta pas masa aa ma da
vəhwa na, ndəhay aŋga hay a sləkɗamawa la daa meməcey may.
24 Fa dəɓa ha, bəla a ndəvey la. Kəriste a daa zəɗdata mesəfney hay
maaya ba hay ta gədaŋ ŋga bay ata hay tabiya. A da key bay-gula da ray
bay hay ma wam da bəla. Fa dəɓa ha, a da vəldara bay aŋga a Gazlavay
Papaŋ aa slam a.
25 Ama si Kəriste a wey da ray cek hay tabiya haa kasl Gazlavay Papaŋ
ma pata masa-gəra aŋga hay tabiya asi salay aŋga ɗagay.
26 Masa-gəra ŋga madagway-dakw masa Gazlavay ma daa zəɗda na, ara
meməcey.
27 Yaw, mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey: «Gazlavay
ta pata cek hay tabiya la asi har ŋga Bəzey aŋga.» Ahaw, mawuzlalakaya
anda ŋgene, ama fara fara, Gazlavay na, fa da njey asi har ŋga Bəzey aŋga
daa ba, maja ara aŋga ma pata cek hay tabiya asi har ŋga Bəzey aŋga ha.

28 Masa Gazlavay Papaŋ ta pata cek hay tabiya cay asi har ŋga Bəzey
aŋga na, Bəzey aŋga ha may, a da vəlda ray aŋga asi har ŋga Papaha
masa ma vəldara cek hay tabiya. Anda keɗe, Gazlavay Papaŋ a da wey
maaya maaya da ray cek hay tabiya.
29 Wulkam da ray ndəhay siya da wuzlah akwar ma hətam *baptem
maja ndəhay maməctakaya cey. Da fara fara ndəhay maməctakaya a

---

15:15 15.15 SNM 1.22; 4.33; 5.30-32 **15:17 15.17** 15.3; Rm 4.25 **15:18 15.18** 1Tes 4.13 **15:20 15.20** 6.14; Kwa 1.18 **15:21 15.21-22** 15.45-49; MC 3.17-19; Rm 5.12, 14, 18 **15:22 15.22** 2Kwr 5.17 **15:23 15.23** 15.51-52; 1Tes 4.16 **15:24 15.24** Dan 2.44 **15:25 15.25** Ps 110.1; Mt 22.44 **15:26 15.26** CWJ 1.18; 20.14; 21.4 **15:27 15.27** Ps 8.6 **15:28 15.28** Rm 11.36

sləkɗamawa daa meməcey daa ba na, a hətam baptem maja ndəhay
maməctakaya na, maja me?
30 Asaya, da ndəhay maməctakaya fa sləkɗamawa daa ba na, ala ta ray
ala, ya fa vəldamara ray ala ŋga sərey banay mandaw mandaw na, maja
me?
31 Ahaw, mandaw mandaw ya fa hətar meməcey ta dey aɗaw. Məlma
aɗaw hay, ya kadakwara cek hay tabiya keɗe na, maja fara fara ya faa
səmey da ray akwar, akwar masa macəmkaya ta Yesu Kəriste Bay aləkwa
Mahura.
32 Feɗe da Efez, masa-gəra hay ga daha, ya ta kəɗey vaw la ta ata anda ta
cek hay ŋga ley masa-həma. Da ya kəɗey vaw anda ŋgene maja mewulkey
ŋga ndaw-magədaŋ daada na, mekəɗey-vaw a, a da jənya na, kwara? Da
ndəhay maməctakaya a sləkɗamawa daa ba na, ŋgene, a key anda mey
daha ma ləvey: «Zəmkwa cek, sakwa cek, mandaw na, aləkwa daa saba.»

33 Pam leŋgesl, maja da akwar fa pəkam ta ndəhay ma kam cek
malamba na, akwar may ka kam cek malamba la anda ata.
34 Kam cek ta cəveɗ e, ka da kam cek malamba saba. Ndəhay siya da
wuzlah akwar daha masa ma sərmara Gazlavay ba. Yaa guzlkwar anda
keɗe na, ŋga pakwar hwaray.

Mey da ray vaw ŋga ndaw ma sləkɗawa daa meməcey

35 Da kwa ndaw a gwa a wulkey daa ray aŋga, a ləvey: «Gazlavay a da
sləkɗadərwa ndaw daa meməcey na, kwara? Vaw ŋga ndaw ma sləkɗawa
daa meməcey, a da nəkey na, kwara?»
36 Ndaw ma wulkey anda ŋgene na, ara ndaw manjar leŋgesl. Hulfaɗ
masa kah ma sləka a ley na, a pəcwa ama masa masləkakaya cəma na, a
zey.
37 Hulfaɗ masa kah ma sləka, kwa ara daw, kwa ara meeme na, ka sləkey
na, babəza daada gway, ka sləka ta panay a tabiya ba.
38 Hulfaɗ hay na, ata wal wal, gwaslaf hay a may, ata wal wal. Masa
kah ma sləka la na, Gazlavay a pəcrawa, a key gwaslaf anda Gazlavay ma
wuɗey.
39 Cek hay tabiya masa ta mesəfney na, ata ta vaw wal wal may. Anda
meləvey, vaw ŋga ndaw-magədaŋ na, aŋga wal ta ŋga gənaw hay, wal ta
ŋga ɗiyaŋ hay, asaya, wal ta ŋga ewet hay.
40 Cek hay da gazlavay da vaɗ daha, cek hay da bəla daha may. Membey
ŋga cek hay da gazlavay da vaɗ aŋga wal ta membey ŋga cek hay da bəla.
41 Meweɗey ŋga pas na, aŋga wal, meweɗey ŋga kiya na, aŋga wal may.
Meweɗey ŋga wurzla hay aŋga wal saya, kwa da wuzlah wurzla hay na,
meweɗey ata wal wal.
42 Masləkɗawa daa meməcey na, kəne may. Vagay masa ta pəshamara
cay na, aŋga anda hulfaɗ, a da zey. Vaw masa ma sləkɗawa daa meməcey
na, fa da zey daa ba səlak.
43 Masa ta pəshamara vagay cay aa cəvay na, vagay a, a da zey, ara
cek ŋga tede, asaya, a mbey fa dey ba. Ama masa ta sləkɗawa cay daa
meməcey na, a zey ba, a njey aŋga ta gədaŋ, asaya, a mbey fa dey kalah.
44 Da a pəsham vagay na, a pəsham ŋgene, aslaw ŋga vaw gway. Masa
ta sləkɗawa cay na, a tərey vaw masa *Mesəfney ŋga Gazlavay ma ləma

15:30 15.30 Rm 8.36 **15:31 15.31** 2Kwr 4.10-11 **15:32 15.32** Iz 22.13; Lk 12.19-20; 2Kwr 1.8
15:34 15.34 Mt 22.29; Rm 13.11-14; Ef 5.6-17 **15:36 15.36-37** Jaŋ 12.24 **15:38 15.38** MC 1.11
15:43 15.43 Fəl 3.20-21

mawiya. Aləkwa ta vaw da bəla keɗe, ba diya? Sərmara, ya hətkwa vaw
mekele la masa Mesəfney ŋga Gazlavay ma ləma.
45 Ara anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, ma ləvey:
«*Adam masa ŋgeeme na, ara ndaw-magədaŋ masa Gazlavay ma vəlar
heter.» Adam masa ŋga madagway-dakw na, ara *Kəriste ma tərey ŋga
Mesəfney ma vəltar heter mawiya a ndəhay.
46 Vaw masa Mesəfney ŋga Gazlavay ma ləma na, ara vaw ŋgeeme ba.
Anda keɗe, masa ŋgeeme na, ara vaw ŋga ndaw-magədaŋ da bəla keɗe
ɗagay, fa dəɓa ha, vaw masa Mesəfney ŋga Gazlavay ma ləma.
47 Adam, ndaw ŋgeeme na, ara ndaw-magədaŋ masa Gazlavay ma ləma
ta hwiyak. Ama Adam ŋga dey cew e na, a pawa salay da gazlavay da vaɗ.
48 Ndəhay magədaŋ na, vaw ata anda vaw ŋga ndaw masa Gazlavay ma
ləma ta hwiyak. Ndəhay da gazlavay da vaɗ na, vaw ata anda vaw ŋga
ndaw ma pawa salay da gazlavay da vaɗ may.
49 Wure keɗe na, vaw aləkwa anda vaw ŋga ndaw masa Gazlavay ma
ləma ta hwiyak. Pas pal na, vaw aləkwa a da tərey anda vaw ŋga ndaw
ma pawa salay da gazlavay da vaɗ.
50 Məlma aɗaw hay, ya fa ləvkwar, aa slam masa Gazlavay fa wey da
vaɗ na, ndaw fa da mbəzey a hwaɗ a ta vaw masa da bəla keɗe daa ba.
Cek hay ma da zam na, a gwa ŋga cəmam ta cek hay ma da njam ŋga
sərmataw ba.
51 Jəkam sləmay, ya daa guzlkwar da ray cek maɓadakaya *: ndəhay
siya da wuzlah aləkwa tabiya fa da məcam daa ba, ama aləkwa tabiya,
vaw aləkwa a da mbəɗey.
52 A da key na, daa masa fa famara taalam ŋga madagway-dakw. Vaw
aləkwa a da mbəɗey fiyaw fiyaw anda ndaw ma kəɓcey dey. Masa
ta famara taalam cay na, ndəhay maməctakaya a sləkɗamawa la daa
meməcey ta vaw masa ma da məcey saba. Aləkwa siya masa ta dey,
aləkwa tabiya vaw aləkwa a da mbəɗey.
53 Anda meləvey, vaw aləkwa ma da zey na, a da tərey ŋga vaw ma da
zey saba. Ahaw, vaw aləkwa ma da məcey na, a da tərey ŋga vaw ma da
məcey saba.
54 Masa vaw aləkwa ta mbəɗey cay kəne na, ŋgene, mey mawuzlalakaya
daa ɗerewel ŋga Gazlavay a da key fara fara anda mawuzlalakaya ha. Mey
a, a ləvey: «Meməcey daa saba, Gazlavay ta fəna meməcey sem ta gədaŋ.»

55 «Haya, bay-meməcey, gədaŋ akah na,
aŋga ama dəɓa ama?
Haya, bay-meməcey, ləvat akah
masa kah ma məlta ndəhay ta aŋga na,
aŋga ama dəɓa ama?»
56 Ləvat ma məlta ndəhay ŋga məcam na, ara mebərey. Kwakwas ŋga
*Mawiz na, fa vəlar gədaŋ a mebərey ŋgaa zəɗdata ndəhay.
57 Ama həlmakwa Gazlavay, maja ara aŋga ma vəlndakwar gədaŋ ŋga
fəna meməcey ta fa Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste.
58 Maja ŋgene, məlma aɗaw hay mawuɗtakaya, kam gədaŋ, kwa cek
a da vəhdakwar ŋgada fa dəɓa ba. Kamara sləra ŋga Bay Mahura Yesu

---

15:45 15.45 MC 2.7; Jaŋ 6.63; 2Kwr 3.6, 17 **15:45 15.45-49** 15.21-22 **15:49 15.49** MC 5.3
* **15:51 15.51** cek maɓadakaya: Pawl aa guzley da ray pas masa Kəriste ma da vəhwa. **15:51 15.51** 1Tes 4.15 **15:52 15.52** taalam: Mt 24.31; 1Tes 4.16 **15:53 15.53** 2Kwr 5.4 **15:54 15.54** Iz 25.8 **15:55 15.55** Aw 13.14 **15:56 15.56** Rm 4.15; 6.14 **15:57 15.57** Rm 7.24-25

mandaw mandaw ta mevel pal. Ka sərmara sləra masa akwar ma kamara ta gədaŋ aŋga na, ara cek masa ŋga tede ba.

16

Mey da ray mecekeley dala ŋgada ndəhay da Jeruzelem

1 Ya daa guzlkwar wure keɗe na, da ray mey ŋga dala masa akwar ma da cakalamara ŋgada ndəhay ŋga Yesu da *Jeruzelem. Ka da kamara anda yah ma ləvtar ŋgada ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu da Galati may.
2 Fa luma ha, fa luma ha na, kwa waawa da wuzlah akwar ŋga ley dala daa dey masa aŋga ma hətar təɗe ta gədaŋ aŋga, ŋga cakala, amba da masa yah ma wusey la fa akwar na, ka cakalam dala mekele saba.
3 Yah ma wusey la fa akwar na, ya slərdata ndəhay masa akwar ma walamata ŋga handamara dala akwar a, a Jeruzelem la. Ya slərdata la ta leeter da har masa yah ma da wuzlalatara da ray dala ha.
4 Da maaya ya daw may na, ŋgene, ya diyam la bama daa slam a.

Mey da ray cek masa Pawl ma da ka

5 Ya fa da daw aa hwayak ŋga Masadəwan amba ya cam ray ta ndəhay daa mecəmey-ray hay ŋga Yesu feteɗe. Fa dəɓa ha, ya wusey la fa akwar.

6 Ayəwa, da ya njey la fa akwar nekəɗey kwa, da ya ndəvda kiya ŋga memeɗ la fa akwar kwa. Anda keɗe, masa ya fa da mbəkdakwar cay na, ka jənmaya la kwa ŋga daw aa slam wura wura mekele.
7 Da ya wusey fa akwar amba ya njey nekəɗey gway na, ya wuɗey ba. Ama da Bay Mahura ta təɓa la na, ya wuɗey ŋga njey fa akwar ga.
8 Ya njey la da Efez haa kasl gwagway ŋga *Pantekwat ma wuswa,
9 maja ya ta hətey har la ga ŋga key sləra maaya ŋga Gazlavay, asaya, masa-gəra hay ga feɗe daha.
10 Da Timawte ta wusey la fa akwar na, təɓmara maaya maaya, amba a njey ta mandərzay daa dey ba, maja aŋga fa key sləra ŋga Bay Mahura anda yah may.
11 Kwa ndaw a da rəsa ba səlak. Jənmara amba a vəhwa fa yah ta zazay, maja ya fa səkwta feɗe, aŋga ta məlmaŋ hay mekele *.
12 Da ray məlma aləkwa Apalaws na, ya ta kar ambahw la dey weewe, ya ləvar, maaya na, a daw ta məlmaŋ hay mekele ma da diyam fa akwar, ama a wuɗey ŋga daw wure keɗe ba səlak. Ama, da masa ta hətey har la na, a daw la.

Mey ŋga madagway-dakw

13 Ka da nam ɗar ba, njam maaya maaya daa cəveɗ ŋga Gazlavay, ka da zluram ba, kam gədaŋ.
14 Cek hay tabiya masa akwar ma kamata na, kamara ta mewuɗey-vaw.

15 Məlma aɗaw hay, ka sərmara Estefanas ta ndəhay da way aŋga, ba diya? Ata na, ndəhay masa ŋgeeme ma təɓmara mey ŋga Yesu *Kəriste

---

15:58 15.58 16.13 **16:1 16.1** SNM 11.29-30; 2Kwr 8.1-9 **16:5 16.5** SNM 15.21; 2Kwr 1.15-16 **16:6 16.6** Rm 15.24 **16:7 16.7** 4.19 **16:8 16.8-9** SNM 19.8-10 **16:10 16.10** Timawte: 4.17
* **16:11 16.11** Ndəhay mekele a wulkam na, mey Gərek a ləvey: «maja ala ta məlmaŋ hay mekele fa səkwmara feɗe.» **16:12 16.12** Apalaws: 1.12 **16:13 16.13** 15.38; Ps 31.25; Ef 6.10 **16:14 16.14** 8.1; Jaŋ 13.34; Rm 13.8-10; 2Kwr 6.6; Gal 6.10; Ef 5.2

daa hwayak ŋga Akay. Ta vəldamara ray ata la ŋga jəney ndəhay ŋga
Yesu. Ya kakwar ambahw,
16 ndəhay anda ŋgene na, namatar ray. Asaya, namatar ray a ndəhay
ma kam sləra bama ta ata.
17 Ya faa səmey da ray ata Estefanas, Fartunatus leŋ Akaykus ma samawa
fa yah. Masa yah ma hətatar na, anda ya hətey ŋgene na, akwar tabiya
akwar.
18 Ta dəkmaya mevel la anda ata ma dəkmakwar mevel may. Səkway
ŋga ndəhay anda ŋgene na, həslmatar ray.
19 Ndəhay ŋga Yesu daa mecəmey-ray hay daa slam hay mekele mekele
daa hwayak ŋga Azi a camakwar har. Ata Akilas ta ŋgwas aŋga Pəriska
†, leŋ ndəhay ŋga Yesu masa ma kusam da way ata na, a camakwar har
maaya maaya ta mezəley ŋga Bay Mahura Yesu.
20 Ndəhay ŋga Yesu tabiya feɗe, a camakwar har may. Akwar tabiya,
cam har da wuzlah akwar cəpa pal pal, anda akwar məlmaŋ hay.
21 *Yah, Pawl, ya cakwar har.* Ara yah ta har aɗaw, ma wuzlalakwara
mecey-har a keɗe.
22 Ndaw ma wuɗa Bay Mahura ba na, anja Gazlavay ŋga nəsa.
«Maranata.» Anja Bay aləkwa Mahura ŋga sawa.
23 Anja maaya ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu ŋga njey ta akwar.
24 Akwar ndəhay ŋga Yesu Kəriste, ya fa wuɗkwar, akwar tabiya akwar.

16:15 16.15 Rm 16.5; ***Estefanas:*** 1.16 **16:18 16.18** Fəl 2.29; 1Tes 5.12 † **16:19 16.19** Pəriska: A zəlmara daa slam mekele Pəresil. Nəka SNM 18.2. **16:19 16.19** Rm 16.5; ***Azi:*** CWJ 1.4, 11 **16:20 16.20** Rm 16.16 **16:21 16.21** Gal 6.11; Kwa 4.18; 2Tes 3.17; Flm 19 **16:22 16.22** Gal 1.8-9; CWJ 22.20; ***Maranata:*** Jud 14; CWJ 1.7 **16:24 16.24** 4.21; 2Kwr 2.4; 11.11; 12.15; Fəl 1.8; 2.17; 1Tes 2.8; 3.12; 2Tm 3.10; Flm 9

Leeter masa Pawl ma wuzlala ŋga dey cew a Kwarinti hay

Mey da ray

Leeter ŋga dey cew ŋgada Kwarinti hay

Leeter e keɗe na, ara Pawl ma wuzlalatara ŋgada ndəhay daa mecəmey-ray ŋga Yesu daa berney ŋga Kwarinti. A wuzlalatara na, daa masa aŋga daa hwayak ŋga Masadəwan (2.13; 7.5; 9.2).

Pawl a wuzlala leeter keɗe na, maja a wuɗey ŋga vəhey a Kwarinti saya ŋga dey maakar. A da vəhey a na, maja aŋga ma cəney mey hay mekele mekele feteɗe ma daw ba. Asaya, Pawl a wuɗey wuskwaa a da wusey a Kwarinti na, ta ɗiymata mey hay a cay.

Da wuzlah ndəhay daa mecəmey-ray ŋga Yesu da Kwarinti a na, ndəhay maa sərkada ndəhay ta cəveɗ e ba daha (11.3-6). Ndəhay a fa pamara ray ata ŋga ndəhay meslərey ŋga Yesu ma fəna Pawl. A ləvam Pawl fa key sləra ta cəveɗ e daa ba (1.15-18). A mbərzlafamar a ray Pawl, a ləvam ta zəma dala masa ata ma cakalamara ŋgada masa-viya hay da Jeruzelem heyey sem (12.16-18). Anda keɗe, Pawl a wuzdatara daa leeter e keɗe, menjey aŋga na, aa maaya daa masa aŋga da wuzlah ata, fa key sləra ta cəveɗ e. (1.12; 12.12).

Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Gazlavay a wuzdərwa gədaŋ aŋga mahura ta fa aləkwa ndəhay ma təɓa mey aŋga (4.1-17)

Meweɗey ta ləvaŋ na, a cəmam ba (6.14-18)

Mecey-har

1 Ara yah Pawl, masa *Gazlavay ma walaya ŋga key ndaw-meslərey ŋga *Yesu *Kəriste. Ara ala ta Timawte ma wuzlalamakwara leeter keɗe.

Ya wuzlalamakwara ŋgada akwar ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu daa berney ŋga Kwarinti, asaya, ŋgada akwar ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu daa hwayak ŋga Akay * tabiya.

2 Anja Papa aləkwa, Bay Gazlavay, ta Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ŋga pəsmakwar mey, asaya, ŋga njadamakwar daa zazay.

Pawl a kar suse a Gazlavay

3 Həlmakwa Gazlavay, Papaŋ ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste. Ara Gazlavay Papaŋ ma sərey dey-ceceh fa ndəhay mandaw mandaw, asaya, ara aŋga ma dəktar mevel a ndəhay kwa daa banay wura wura cəpa.

4 Daa banay tabiya masa ala fa sərmara keɗe na, Gazlavay fa vəlndar gədaŋ. A ka kəne na, amba ya dəkmatar mevel a ndəhay siya ma səram banay mekele mekele anda aŋga ma dəkndar mevel may.

5 Ya sərmara Kəriste ta sərey banay la ga, ala may, fa səram banay. Anda keɗe, Gazlavay fa dəkndar mevel daa banay a maja ala macəmkaya ta Kəriste.

---

* **1:1 1.1** Akay: Ara hwayak mahura ŋga Gərek hay, Kwarinti ara berney da hwaɗ a. **1:1 1.1** Gal 1.1; ***Timawte:*** 1Kwr 4.17 **1:3 1.3** Ef 1.3; 1Pi 1.3 **1:5 1.5** 4.10; Ps 34.20; 94.19; Kwa 1.24

6 Da ala fa səram banay na, ara amba Gazlavay a vəlkwar gədaŋ, asaya,
amba a ləhdakwar daa mebərey. Fara fara, da Gazlavay fa vəlndar gədaŋ
na, ara amba a vəlkwar gədaŋ ŋga ɓəsey banay masa ala ma ɓəsmara
may.
7 Wure keɗe, ya ta sərmara cay, akwar ta mbəkdamara cəveɗ ŋga
Gazlavay daa ba səlak, asaya, akwar ta ɓəsmara banay la anda ala. Da
ray ŋgene, Gazlavay fa vəlkwar gədaŋ anda aŋga ma vəlndar gədaŋ may.
8 Məlma aɗaw hay, maaya na, ka sərmara ala ta səram banay la daa
hwayak ŋga Azi. Fara fara, ala ta səram banay la ga. Banay a, ta fənndar
ray sem. Ala ta wulkam amba ya njam ta dey na, daa ba.
9 Ya ləvam na, ya da məcmawa feteɗe. Ama cek aha a key kəne na, amba
ya sərmara gədaŋ ala daada na, a wusa ba, si gədaŋ ŋga Gazlavay, maja
ara aŋga ma sləkɗadatərwa ndəhay daa meməcey.
10 Gazlavay ta ləhdandar sem daa meməcey a ŋgene. Asaya, a ləhdandar
la daa banay hay mekele mekele. Ahaw, mewulkey ala aa da ray a, fara
fara a ləhdandar la daa banay hay mekele mekele.
11 Akwar may, maaya na, ka jənmandar daa medərey-daŋgay. Anda
keɗe, ara ndəhay ga ma da dəram daŋgay maja ala. Yaw, Gazlavay a təɓa
medərey-daŋgay a la, maja ŋgene, ndəhay ga a da kamar suse.

Pawl a mbəɗda mewulkey aŋga

12 Ya sərmara, daa menjey ala da bəla keɗe na, ala fa kam cek ta cəveɗ
e ŋgada ndəhay tabiya. Ahaw, ya kam cek ta cəveɗ e ma fəna na, da
wuzlah akwar. Ala fa səpam ŋga key cek ma mbafar a Gazlavay mandaw
mandaw, ya ɓam mey ta ɓey ba. Keɗe he ara cek maa səmdandar. Akwar
ma sərmara menjey ala da wuzlah akwar la. Yaw, ara Gazlavay ma jənndar
ŋga ka kəne. Ma jənndar ŋga njey a na, ara mewulkey ŋga ndaw-magədaŋ
ba, ama ara mepəsey-mey ŋga Gazlavay ma vəlndar gədaŋ.
13-14 Sərmara mey masa ala ma wuzlalamakwara daa leeter ala hay na,
mey maɓadakaya da hwaɗ a daa ba, ka gwamara ŋga cəndamara mey a
maaya maaya. Ama haa wure keɗe na, akwar ma cəndamara mey a tabiya
daa ba araŋ. Yaw, ya wulkam maaya na, ka cəndamara mey keɗe maaya
maaya. Ya wuɗam ka cəndamara ta pas masa Bay Mahura Yesu ma da
vəhwa na, kaa səmam la da ray ala, anda ala ma daa səmam da ray akwar
may.
15-16 Fara fara, ya səra, ka cəndamara mey aɗaw la. Anda keɗe, ya ta
wuɗey la ŋga daw fa akwar a Kwarinti, fa dəɓa ha, ya daw a Masadəwan.
Anja ya da vəhwa da Masadəwan na, ta fa akwar saya, amba ka jənmaya
ŋga daw aa hwayak ŋga *Jude. Anda keɗe, da masa yah ma daw ŋga dey
cew la na, ya jənkwar la dey cew. Ama ya ta hətey har ŋga daw fa akwar
daa saba.
17 Yah ma wuɗey ŋga daw fa akwar a saba na, ŋga maaya daw? Kay,
ŋga maaya ba. Maja da yah, Pawl, ya ta wulkey la ŋga key cek na, ara
anda ndəhay da bəla keɗe ma wulkam ba. Yah na, ndaw ma wulkey cew
cew ma ləvey: «Ahaw, ya ka cek keɗe la,» fa dəɓa ha, «Kay, ya ka saba»
na, kəne ba.
18 Gazlavay ta ray aŋga a səra mey masa yah ma kadakwara na, ara mey
cew cew ba.

1:6 1.6-7 4.15, 17 **1:8 1.8** 4.8; SNM 19.23; 1Kwr 15.32 **1:9 1.9** Rm 4.17 **1:10 1.10** 2Tm 4.18 **1:11 1.11** 4.15; Rm 15.30 **1:12 1.12** 2.17; 1Kwr 1.17, 19, 31; 2.13; Heb 13.18 **1:13-14 1.14** 5.12; Fəl 2.16 **1:15-16 1.15-16** 1Kwr 16.5-6 **1:17 1.17** 1Kwr 4.18-19 **1:18 1.18** 1.23

19 Maja Yesu *Kəriste, Bəzey ŋga Gazlavay, masa yah Pawl, Silas leŋ
Timawte ma wuzmakwar mey da ray a na, aa guzley mey cew cew ba, aa
guzley mandaw mandaw na, mey masa fara fara.
20 Ara ta fa Yesu, Gazlavay ma ləvey «Ahaw», a da kata cek hay tabiya
masa aa ma ləvey. Ara maja Yesu a, aləkwa fa ləvkwa «*Amen» ŋga həlma
Bay Gazlavay.
21 Asaya, ara Gazlavay ma vəlndakwar gədaŋ amba ya njakwa daa
mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Kəriste. Ara aŋga ma walandakwar.
22 Ta slərdərwa Mesəfney aŋga la a ray aləkwa. Mesəfney aŋga ha,
ara anda cek matəhkaya fa daŋgay aləkwa ŋga wuzey aləkwa na, ndəhay
aŋga hay, amba a vəlndakwar cek hay maaya mekele masa aa ma ɓadata
ŋgada aləkwa.
23 Wure kedɛ ya fa ləvey fa mey ŋga Gazlavay, da ya mbərzley na,
Gazlavay ŋga kəɗya. Yah ma vəhey fa akwar a Kwarinti daa saba na,
ara maja ya wuɗey ŋga sərdakwar banay saba.
24 Sləra ala na, ara ŋga təkmakwar ɗay ŋga təɓey mey ŋga Yesu daw?
Kay! Kəne ba, maja akwar fa təɓmara mey ŋga Yesu Kəriste maaya maaya,
akwar fa mbəkdamara daa ba. Cek masa ala ma wuɗam fa akwar na, ara
ŋga key sləra daa slam a bama, amba kaa səmam.

2

1 Da ray ŋgene, ya wulkey ŋga vəhey fa akwar saba na, maja ka da
wulkam kalah saya.
2 Yaw, da ka da wulkam kalah maja yah ma daw feteɗe na, yah may, ya
daa səmey na, kwara? Kwa ndaw pal ma daa səmdaya daa ba, maja akwar
ta ray akwar faa səmam daa ba may.
3 Maja ŋgene, ya ta wuzlalakwar leeter mekele la, maja yah ma daw fa
akwar daa saba ha. Anja da yah ma daw la na, ya fa daa səmey da ray
akwar daa ba. Kaa anja ma daa səmdaya na, akwar, ba diya? Ta ŋgene he
cəpa na, ya fa pakwar ŋga ndəhay aɗaw hay cəŋga. Ya səra fara fara da
ya faa səmey na, akwar may ka daa səmam.
4 Daa masa ya fa wuzlalakwara leeter e na, yah ta matəway daa dey,
mevel fa təɗya, mewulkey fa da kəɗya. Ya wuzlalakwara na, amba ka
cam mevel ba, ama amba ka sərmara ya fa wuɗkwar kalah cəŋga.

Mey da ray ndaw daha ma key mebərey

5 Məlma aɗaw hay, da ndaw da wuzlah akwar ta key cek malamba la
na, a ka cek aha ŋgada yah ba, ama ŋgada akwar tabiya may. Da ta
membərzley da hwaɗ a daa ba na, a ka cek aha ŋgada har-gədaŋ ŋga
ndəhay da wuzlah akwar.
6 Ndaw aha na, ndəhay ga ta kətmara la, ta mbəɗmar ray la. Ama wure
kedɛ na, cay dəɓa.
7 Maja ŋgene, si ka mbəkdamara mebərey aŋga, dəkmar mevel, da daa
ba na, mevel aŋga a da təɗey, mewulkey a da kəɗa.
8 Anda kedɛ, ya faa cəfɗakwar, kamar cek amba a səra, akwar fa
wuɗmara cəŋga.
9 Yah ma wuzlalakwara leeter heyey na, amba ya səra da akwar fa
təɓmara mey masa yah ma kadakwara heyey tabiya kwa. Ahaw, akwar fa

---

1:19 1.19 SNM 18.5 **1:22 1.22** 5.5; Rm 8.15-16, 23; Ef 1.13-14 **1:23 1.23** 11.31; 13.2; Rm 1.9; Fəl 1.8; 1Tes 2.5; 2Tes 2.10 **1:24 1.24** 1Pi 5.3 **2:1 2.1** 12.21; 1Kwr 4.21 **2:3 2.3** 13.10 **2:4 2.4** 7.8; SNM 20.31; 1Kwr 16.24 **2:6 2.6** 7.11 **2:7 2.7** Kwa 3.13

təɓmara mey aɗaw maja akwar ma kətmara ndaw aha. Wure keɗe, si ka
mbəkdamara mebərey aŋga.
10 Yaw, da akwar ma mbəkdamara mebərey ŋga ndaw la na, yah may,
ya mbəkdara la. Anda meləvey, da ndaw ta kaya cek maaya ba la na, cay
gway, ya mbəkdara mebərey aŋga. Ya mbəkdara mebərey aŋga fa mey
ŋga *Kəriste na, maja akwar.
11 Ya mbəkdara mebərey aŋga na, amba *Sataŋ, bay-malula, a hətey
gədaŋ da ray aləkwa saba. Ya sərkwa bay-malula ha na, aŋga ta wewer
kalah.

Pawl daa berney ŋga Tərwas

12 Yah Pawl, ya sləkɗey daa hwayak ŋga Azi, ta', ya daw aa berney ŋga
Tərwas ŋga wuzey *Mey-maaya-mawiya da ray *Kəriste. Feteɗe na, ya
nəka Yesu Bay Mahura ta ɗiyawa cəveɗ maaya maaya ŋga wuzey mey
aŋga cay.
13 Ama mevel aɗaw ta təɗey sem maja yah ma hətar məlma aləkwa Tit
feteɗe daa ba. Da ray ŋgene, ya ta mbəkdatərwa ndəhay da Tərwas a
sem, ta', ya daw aa hwayak ŋga Masadəwan.
14 Ama ta ŋgene he cəpa na, həlmakwa Gazlavay. Ara aŋga ma
njadandakwar macəmkaya ta Kəriste. A ləgdandar a wuzlah ndəhay aŋga
hay ŋga wuzdatara a ndəhay, Kəriste na, fa key bay-gula da ray masa-gəra
aŋga hay. Fa slərdandar aa wura aa wura ŋga wuzey mey da ray Yesu
Kəriste amba ndəhay a sərmara Yesu a. Mesərey Yesu na, aŋga anda cek
mezey maaya, ma zey aa wura aa wura cəpa.
15 Ahaw, ala na, anda cek mezey maaya masa Kəriste ma vəldara a
Gazlavay. Cek mezey maaya ha na, ara ŋgada ndəhay tabiya maja ala fa
wuzdamara mey ŋga Kəriste ŋgada ndəhay masa Gazlavay ma da ləhdata
daa mebərey leŋ ŋgada ndəhay ma daa zəɗam.
16 Ŋgada ndəhay masa Gazlavay ma da ləhdata ŋgene na, ala ma təram
sem anda cek mezey maaya. Anda keɗe, a təɓmara mey ala la, asaya, a
hətam heter mendəvey ba la. Yaw, ŋgada ndəhay masa faa zəɗam na, ala
anda cek maməckaya ma zafatar. Anda keɗe, mezey a faa zəɗdata. Kaa ta
gədaŋ ala daada na, ya gwamara ŋga key cek anda keɗe daw?
17 Ndəhay ga fa wuzam mey ŋga Gazlavay amba a hətam dala anda
ndəhay ma ka filaw hay. Ala na, anda ata ba. Ara Gazlavay ma slərdandar
ŋga key sləra aŋga. Ya wuzdamara mey ŋga Gazlavay ta mevel pal fa mey
aŋga, ta gədaŋ ŋga Kəriste.

3

Mey da ray sləra ŋga Pawl daa Mejəwey-mey Mawiya

1 Da ray mey a keɗe na, ndəhay da wuzlah akwar a da ləvam, ala
fa zlapam saya daw? Kay, kəne ba! Yaw, akwar fa wuɗam amba ya
wuzlalamakwar leeter ŋga wuzey ala na, ndəhay meslərey ŋga Yesu daw?
Asaya, amba ndəhay mekele a sərmara ala ndəhay meslərey ŋga Yesu na,
ala fa wuɗam ka wuzlalamandar leeter da ray a daa ba. Ndəhay mekele
hay na, fa wuɗam leeter hay anda ŋgene, ama ala na, anda ata ba.

2:9 2.9 7.15; 10.6 **2:11 2.11** 1Pi 5.8 **2:12 2.12** 1Kwr 16.9 **2:13 2.13** 1Tes 3.1; ***Tit:*** 2Kwr 7.6, 13-14; 8.6, 16, 23; 12.18; Gal 2.1, 3; 2Tm 4.10; Tit 1.4; ***Masadəwan:*** 7.5; SNM 20.1 **2:15 2.15** 1Kwr 1.18 **2:16 2.16** ya gwamara ŋga key cek daw?: 3.5-6 **2:17 2.17** 4.2; Fəl 1.15-17; 1Tes 2.3, 5, 10; 1Pi 4.11 **3:1 3.1** 5.12; 10.12; SNM 18.27

2 Aa slam a ŋga leeter e na, ara akwar ray akwar. Akwar anda leeter da
har ala, mawuzlalakaya daa mevel ala amba kwa waawa a gwa ŋga jaŋga,
a səra.
3 Ahaw fara, akwar na, anda leeter masa *Kəriste ma wuzlala, masa
aa ma slərdərwa ta fa ala. Ta wuzlala leeter e ta har daa ba, ama a
wuzlala ta fa *Mesəfney ŋga Gazlavay, Gazlavay ndaw masa aŋga daha
ta dey ŋga sərmataw. Asaya, leeter e mawuzlalakaya fa beeler * ba, ama
mawuzlalakaya daa mevel ŋga ndəhay.
4 Ala ma ləvam anda keɗe na, maja ala fa pamara Gazlavay ŋga ndaw
ala fara fara ta fa Kəriste.
5 Ala ta ray ala na, ya ta wusmara ŋga ka sləra ha daa ba, ama ara
Gazlavay ma vəlndar gədaŋ ŋga ka.
6 Fara fara, ara aŋga ma vəlndar gədaŋ ŋga ka sləra ha ŋga wuz-
damatara *Mejəwey-mey Mawiya masa Gazlavay ma jəwa ta ata ŋgada
ndəhay. Mejəwey-mey Mawiya ha na, ara anda kwakwas mawuzlalakaya
zleezle heyey saba, ama ara meney ray ŋgada Mesəfney ŋga Gazlavay.
Nəka, kwakwas mawuzlalakaya zleezle na, aa zəɗey ndaw. Ama Mesəfney
ŋga Gazlavay na, a vəley heter mendəvey ba ŋgada ndaw.
7 Zleezle *mewey hay kuraw daa *kwakwas ŋga Mawiz na, mawu-
zlalakaya fa beeler. Daa ŋgene, Gazlavay fa wuzda meweɗey aŋga a
ndəhay. Yaw, meweɗey a ta waɗawa la a ray *Mawiz ara mey ba, haa
*Israyel hay a gwamara ŋga nəkmara Mawiz a saba maja a latar dey. Ama
meweɗey a ta njey ga daa ba. Fara fara, kwakwas ŋga Mawiz na, aa zəɗey
ndaw. Ama fa wuzdərwa meweɗey ŋga Gazlavay a ndəhay cəŋga.
8 Kaa sləra ŋga Mesəfney ŋga Gazlavay a wuzwa meweɗey ŋga Gazlavay
ma fəna kwakwas ŋga Mawiz ba kwara?
9 Nəka, kwakwas a, a katar sariya ŋgaa zəɗdata. Anja da kwakwas ma
key sariya ha ta wuzdərwa meweɗey ŋga Gazlavay la na, kaa Mejəwey-
mey Mawiya a fəna ba kwara? Ara ta fa vəɗa Gazlavay ma pandakwar
ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga, ba diya?
10 Anda keɗe, meweɗey ma sawa ta fa kwakwas zleezle na, ata letek ta
meweɗey masa mawiya keɗe ba. Meweɗey masa mawiya a fəna ta gədaŋ,
a tərda masa magurma ŋga cek ŋga tede.
11 Ahaw, kwakwas masa zleezle na, a njey nekəɗey gway, ama ta
wuzdərwa meweɗey ŋga Gazlavay la. Yaw, anja da kwakwas a ŋgene
a gwa ŋga wuzdərwa meweɗey ŋga Gazlavay na, kaa Mejəwey-mey
Mawiya, ma da njey ŋga sərmataw, a wuzdərwa meweɗey ŋga Gazlavay
ma fəna kwakwas a daa ba daw?
12 Maja ŋgene, daa meesərkey ala na, ala faa guzlam ta mandərzay daa
dey daa ba, maja ya sərmara mey a, ara mey fara fara.
13 Zleezle Mawiz ta sərta dey aŋga la ta zana maja a nəka meweɗey ŋga
Gazlavay da ray a fa ndəvey. Anda keɗe, a wuɗey Israyel hay ŋga sərmara
meweɗey a fa ndəvey ba. Ala na, ya ɓam cek anda aŋga ba.
14 Israyel hay a na, a gəmam ŋga cəndamara ba. Kwa haa wure keɗe, ray
ata maŋgərɗakaya cəŋga. Ahaw, da fa jaŋgam mey daa ɗerewel hay ŋga
*Mejəwey-mey Magurma na, a cəndamara ba, anda dey ata masərtakaya

---

3:2 3.2 1Kwr 9.1-2 * **3:3 3.3** beeler: Pawl a wulkey a ray mewey hay kuraw ŋga Gazlavay mawuzlalakaya fa beeler ŋgada Mawiz. (Nəka Mab 24.12.) Jeremey ta ləvey la mewey mawiya na, mawuzlalakaya daa mevel ŋga ndəhay. (Nəka Jer 31.33.) **3:3 3.3** Mab 24.12; Jer 31.33; Ez 36.26 **3:5 3.5** 2.16; Rm 15.18 **3:6 3.6** Jaŋ 6.36; Rm 7.5-6; 8.2, 6, 10; 1Kwr 11.25 **3:7 3.7** Mab 34.29-30 **3:9 3.9** Rm 8.2, 33; Gal 3.10 **3:13 3.13** Mab 34.33-35

ta zana cəŋga. Ndaw masa ta zana masərtakaya daa dey na, si Kəriste ma gwa ŋga la zana masərtakaya ha amba a cənda mey a.
15 Haa wure keɗe, da fa jaŋgam daa ɗerewel hay ŋga Mawiz na, a cəndamara ba cəŋga, anda leŋgesl ata masərtakaya ta zana.
16 Ama da ndaw ta mbəɗda menjey aŋga sem, a sawa asi Bay Mahura na, zana ma sərta dey aŋga ŋgene ta ley sem.
17 A key anda keɗe maja Bay Mahura na, Mesəfney ŋga Gazlavay aa da ray a. Nəka, da Mesəfney ŋga Gazlavay aa da ray kwa waawa na, ndaw aha fa da njey beke ŋga kwakwas ŋga Mawiz daa saba.
18 Anda keɗe, aləkwa tabiya ma təɓa mey ŋga Yesu na, dey aləkwa masərtakaya ta zana daa saba. Aləkwa fa wuzdakurwa meweɗey ŋga Bay Mahura Yesu amba ndəhay a hətmar. Ta fa meweɗey a na, aləkwa ma tərkwa sem letek ta aŋga. Yaw, meweɗey a na, fa sawa ta gədaŋ ta gədaŋ a ray aləkwa. Keɗe he ara sləra masa Bay Mahura ma ka ta fa Mesəfney ŋga Gazlavay.

4

Pawl a wuzey mey ŋga Gazlavay

1 Gazlavay ta sərfandar dey-ceceh la. Ta', a vəlndar sləra masa ala fa kamara keɗe. Ara maja ŋgene, ala fa məcmara vaw daa ba, kwa ala fa da mbəkdamara sləra ha daa ba.
2 Ala na, fa da ndəkwdamara ray ala aa cek hay ma ka hwaray masa ndəhay maɓadamata ta ɓey na, daa ba. Ala fa səpam cəveɗ ŋga fəcey ndəhay daa ba, asaya, ala fa jahaɗamara mey ŋga Gazlavay ta mey hay membərzley na, daa ba. Ama ala na, fa kam sləra amba ndəhay a sərmara mey masa fara fara maaya maaya. Anda keɗe, ta fa sləra ala masa Gazlavay ma səra aŋga maaya na, ya wuɗam ndəhay tabiya ŋga pamandar ŋga ndəhay ma ka sləra ta cəveɗ e.
3 Ndəhay mekele fa cəndamara *Mey-maaya-mawiya masa ala ma wuzdamara na, daa ba. Ata anda dey ata masərtakaya ta zana. Ndəhay a ŋgene na, ara ndəhay daa cəveɗ maa zəɗey ndaw.
4 Ndəhay a, a cəndamara Mey-maaya-mawiya ba na, maja *Sataŋ, bay-malula, ma wa bəla keɗe, a tərdata ndəhay a ŋga ndəhay manjar leŋgesl, a njam daa ləvaŋ. Anda keɗe, ndəhay a fa da hətmar meweɗey ŋga Mey-maaya-mawiya daa ba. Meweɗey a na, fa wuzdərwa gədaŋ ŋga *Kəriste. Kəriste he na, a lawa Gazlavay kəraɗ!
5 Daa sləra ala ŋga mewuzey mey ŋga Gazlavay na, yaa guzlam da ray ala, ray ala ba, ama yaa guzlam na, da ray Yesu Kəriste. Aŋga na, Bay Mahura da ray ndəhay tabiya. Ala na, ndəhay ma ka sləra ŋgada akwar maja Yesu.
6 Daa masa Gazlavay ma ləma bəla na, a ləvey: «Anja slam-ləvaŋ ŋga weɗey.» Yaw, ara Gazlavay a ŋgene ma handərwa meweɗey aŋga a ray ala may. A ka anda keɗe amba ya hətmar meweɗey a fa weɗey fa dey ŋga Kəriste. Ara maja ŋgene, ala fa wuzdamara Mey-maaya-mawiya ŋga Kəriste ŋgada ndəhay.
7 Ala na, ndəhay magədaŋ gway, gədaŋ fa ala daa ba, anda maŋgayak ŋga hahay. Ama meweɗey a na, aa da ray ala, aŋga maaya kalah. Gazlavay

---

3:14 3.14 Iz 6.10 **3:16 3.16** Mab 34.34 **3:17 3.17** Jaŋ 8.32, 36; Rm 8.2; Gal 5.1, 13 **3:18 3.18** 4.6; 1Kwr 2.7 **4:1 4.1** 3.4, 6 **4:2 4.2** 2.17; 6.4 **4:3 4.3** 1Kwr 1.18 **4:4 4.4** bay-malula, ma wa bəla keɗe: Jaŋ 12.31; Ef 2.2; ***a lawa Gazlavay kəraɗ!:*** Kwa 1.15; Heb 1.3 **4:5 4.5** 1.24 **4:6 4.6** MC 1.3; Iz 9.1; 2Kwr 3.18; 1Pi 2.9

a ka anda keɗe ŋga wuzwa gədaŋ mahura ŋga ka sləra ha na, a sawa ta fa vəɗa, ba na, ta fa ala ba.
8 Ala ta səram banay la mekele mekele, ama banay a ta fənndar ray daa ba. Ala ta zluram la, ama ala ta məcmara vaw daa ba.
9 Masa-gəra ala hay fa sərdamandar banay, ama Gazlavay aa ta ala cəŋga. Fa bəɗslamandar a hwayak, ama ala ma məcam daa ba.
10 Ndəhay fa səpmandar ŋga kəɗey vagay anda ata ma kəɗmara Yesu heyey. Ama ala ta dey cəŋga, amba ndəhay a sərmara Yesu may, aŋga ta dey.
11 Ahaw, daa menjey ala na, ndəhay fa səpmandar ŋga kəɗey vagay maja ala fa səpmara cəveɗ ŋga Yesu. Kwa ala ndəhay magədaŋ ma da məcam na, ama ala ta dey cəŋga. Anda keɗe, ndəhay a sərmara Yesu may, aŋga ta dey.
12 Da ray ŋgene, ala fa səram banay haa kasl fa meməcey maja Mey-maaya-mawiya, amba ka hətam heter mendəvey ba.
13 Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey: «Yah ma pa Gazlavay ŋga ndaw aɗaw fara fara la, ara maja ŋgene, yah ma wuzda mey aŋga.» Ala na, kəne may, ala fa pamara Gazlavay ŋga ndaw ala fara fara. Ara maja ŋgene, ala fa wuzdamara mey a, a ndəhay.
14 Ya sərmara ara Gazlavay ma sləkɗadərwa Bay Mahura Yesu daa meməcey, yaw, a sləkɗadandərwa la may amba ya njakwa bama ta Yesu a. A da handandakwar, aləkwa cəpa, fa mey ŋga Yesu a.
15 Sləra masa ala ma kamara, ta banay masa ala ma ɓəsmara keɗe na, ara maja akwar, amba maaya ŋga Gazlavay a sawa a ray ndəhay ma fəna ma fəna. Anda keɗe, ndəhay ga a da kamar suse a Gazlavay, a həlmamara.

Pawl a mbəkda sləra ŋga Gazlavay ba na, maja me?

16 Ara maja ŋgene, ala fa da mbəkdamara sləra ha daa ba səlak. Kwa gədaŋ ala pəreh, ama daa mevel ala na, ala fa hətam gədaŋ ŋga Gazlavay a dey a saya mandaw mandaw.
17 Nəka, banay masa ala ma sərmara kaa na, a ndəvey la pas pal. Yaw, ya hətam meweɗey la a ray ala maja banay a. Meweɗey a na, a fənta cek hay cəpa, a da njey ŋga sərmataw. Da masa meweɗey a, aa da ray ala na, banay masa ala ma sərmara keɗe na, ya wulkam ara cek mecəhe gway.
18 Mewulkey ala na, aa da ray cek hay da bəla keɗe ba, ama ya wulkam da ray cek ŋga Gazlavay masa ndaw ma gwa ŋga hətar ta dey ba. Ya sərkwa cek hay masa aləkwa ma hətmatakwa ta dey da bəla keɗe na, a da njam nekəɗey gway, ama cek hay ma hətam ta dey ba na, a njam ŋga sərmataw.

5

1 Da bəla keɗe, vaw aləkwa fa da njey ga daa ba. Vaw aləkwa na, aŋga anda way-mekərcey ma da pərey dey pal. Ama ya sərkwa Gazlavay a vəlndakwar vaw mekele mawiya la da gazlavay da vaɗ, aŋga anda way ma da njey ŋga sərmataw. Way a na, ara ndaw-magədaŋ ma ləma ba, ama ara Gazlavay ma ləma.

4:8 4.8 1.8; 7.5; 11.23-29 **4:10 4.10** 1.5; Rm 6.8; Gal 6.17; Fəl 3.10-11 **4:11 4.11** Rm 8.35-36; 1Kwr 15.31 **4:12 4.12** Kwa 1.24 **4:13 4.13** Ps 116.10 **4:14 4.14** 1Kwr 6.14; Rm 8.11 **4:15 4.15** 1.5-6, 11; 9.11, 15 **4:16 4.16** Ef 3.16 **4:17 4.17** 3.18; Rm 5.2; 1Pi 1.6-7 **4:18 4.18** Rm 8.25; Heb 11.1 **5:1 5.1** Jəw 4.21; 2Pi 1.14

2 Nəka, wure keɗe da bəla kaa na, aləkwa fa təwkwa. Fara fara, aləkwa
fa wuɗkwa amba Gazlavay a vəldandakwara way masa da gazlavay da
vaɗ a.
3 Anda keɗe, ta pas masa aləkwa ma mbəzkwa la aa way a na, mesəfney
aləkwa fa da njey taava aŋga manjar vaw na, daa ba.
4 Daa masa aləkwa ta vaw aləkwa anda way-mekərcey da bəla keɗe
na, ya fa njarakwa anda ndaw meley cek maadakw a. Ta ŋgene he cəpa
na, aləkwa fa wuɗkwa ŋga cəkwakwa vaw aləkwa masa ma da məcey
keɗe anda ndaw mecəkwey zana fa vaw na, daa ba. Ama ya wuɗkwa
na, Gazlavay a vəlndakwar vaw mekele masa ma da njey ŋga sərmataw
anda ndaw mekəzley zana mawiya. Anda keɗe, vaw masa ma da njey ŋga
sərmataw, a njey aa slam a ŋga vaw masa ma da məcey.
5 Yaw, ara Gazlavay ma ɗiyndakwar amba ya hətkwa vaw mawiya kəne.
Ta slərdərwa Mesəfney aŋga la teeseɗ a ray aləkwa ŋga wuzwa a da
vəldandakwara vaw mawiya maaya masa aŋga ma ɓada ŋgada aləkwa.
6 Ara maja ŋgene, aləkwa fa kərzakwa mevel mandaw mandaw daa
menjey aləkwa da bəla. Ya sərkwa daa masa aləkwa ta vaw aləkwa da
bəla keɗe na, aləkwa dəreŋ ta Yesu Bay Mahura.
7 Anda meləvey na, ya ta hətkwar Yesu a ta dey aləkwa daa ba araŋ,
ama aləkwa fa pakwa ŋga ndaw aləkwa fara fara cəŋga.
8 Ahaw, aləkwa fa kərzakwa mevel mandaw mandaw daa menjey
aləkwa da bəla. Ama ya wuɗkwa na, ya mbəkdakwa vaw aləkwa da bəla
keɗe amba ya nakwa, ya njakwa ta Bay Mahura bama.
9 Yaw, maja ŋgene kwa masa aləkwa ta vaw aləkwa da bəla keɗe araŋ,
da daa ba, kwa masa aləkwa ma wuskwa cay fa vəɗa na, cek masa aləkwa
ma wuɗkwa kalah na, ara ŋga kar cek masa ma mbafar.
10 Maja aləkwa cəpa na, ya wuskwa la fa mey ŋga *Kəriste amba a
kandakwar sariya. A da nəkta cek hay maaya ta maaya ba masa aləkwa
ma kakwa da bəla. Yaw, a da pəlar mawurɓay a ndaw a, a ndaw a, təɗe
fa slərа aŋga.

Mey da ray Yesu ma cəmtar ɗay ŋga ndəhay ta Gazlavay

11 Ya sərkwa, Bay Mahura Yesu a kandakwar sariya la. Maja ŋgene,
ala fa namar ray ta mevel ala cəpa. Anda keɗe, si ya səpam cəveɗ ŋga
jənmata ndəhay ŋga sərey mey masa fara fara. Gazlavay na, a sərndar
maaya maaya. Asaya, ya wulkey na, akwar may, ka sərmaya fara fara.
12 Mey tabiya masa ala maa guzldamara keɗe na, ndəhay da wuzlah
akwar a wulkam, a key ya zlapam cəŋga daw? Kay, kəne ba. Ama ya
wuzmakwar na, mey da ray ala amba kaa səmam da ray slərа ala. Fa dəɓa
ha, da ndəhay siya fa slam mey a ray ala na, ka gwamara ŋga lacafamandar
a ray, ka kam sede da ray ala. Ndəhay ma slam mey a ray ala ha na, ara
ndəhay ma zlapam fa slərа ata da bəla keɗe gway, a wulkam fa cek hay
masa daa mevel ata ba.
13 Ndəhay siya a wulkam ala na, ndəhay manjar leŋgesl. Yaw, da ala
ndəhay manjar leŋgesl na, ara maja ala ma vəldamara ray ala ŋgada
Gazlavay. Ama da ala ndəhay ta leŋgesl na, ara ŋga jənmakwar.
14 Fara fara, slərа masa ala ma kamara na, ya kamara maja *Kəriste fa
wuɗndakwar kalah. Aləkwa fa sərkwa, aŋga na, ta məcey sem aa slam a

5:2 5.2 Rm 8.23-24 **5:4 5.4** 1Kwr 15.53-54 **5:5 5.5** 1.22 **5:7 5.7** 1Kwr 13.12; 1Pi 1.8-9 **5:8 5.8** Fəl 1.23 **5:9 5.9** Kwa 1.10; 1Tes 4.1 **5:10 5.10** 11.15; Iz 2.12; Dan 7.9-10; 12.2; SNM 17.31; Rm 2.6; 1Kwr 3.13-15; 4.5; Fəl 3.19; 2Tes 1.7-10 **5:11 5.11** 4.2; 6.4; 1Kwr 9.22 **5:12 5.12** 1.14; 3.1

ŋga ndəhay tabiya. Anda meləvey, ndəhay tabiya ta məcam sem ta aŋga may.
15 Fara fara, Yesu a məcey aa slam a ŋga ndəhay tabiya na, amba ndəhay
da bəla a njam anda ata ma wuɗam saba, ama amba a njam ŋga səpey
cəveɗ ŋga Yesu. A səpmara cəveɗ ŋga Yesu a na, maja aŋga ma məcey,
ta aŋga ma sləkɗawa daa meməcey maja ata.
16 Ara maja keɗe, ya sərmata ndəhay ta fa cek ata hay da bəla saba.
Ahaw, fara fara zleezle na, ya sərmara Kəriste na, anda ndəhay magədaŋ
ma wulkam, ama wure keɗe, ala fa wulkam da ray a kəne saba.
17 Ndaw masa macəmkaya ta Kəriste na, ta tərey sem ŋga ndaw mawiya.
Menjey aŋga masa zleezle ta mbəɗey sem, ta tərey sem mawiya.
18 Ara Gazlavay ma ka cek aha tabiya. Ara Gazlavay ma cəmndakwar
ta aŋga ray aŋga ta fa meməcey ŋga Kəriste. Wure keɗe, Gazlavay ma
vəlndar sləra la. Sləra ha na, ara ŋga wuzey mey ŋgada ndəhay mekele
masa Gazlavay ma wuɗey ŋga cəmey ta ata.
19 Anda meləvey, Gazlavay a slərdərwa Kəriste na, maja a wuɗey ŋga
cəmey ta ndəhay tabiya. A sləfa mebərey ata saba. Anda keɗe, a
slərdandar na, ŋga wuzey mey a ndəhay masa Gazlavay ma wuɗey ŋga
cəmey ta ata ha.
20 Ala na, ndəhay meslərey ŋga Kəriste. Ara anda Gazlavay ta ray aŋga
ma zəlkwar maja ara aŋga ma balandar mey. Anda keɗe, ya kamakwar
ambahw ta mezəley ŋga Kəriste, samawa asi har ŋga Gazlavay, amba ka
cəmam ta aŋga.
21 Yesu Kəriste na, ta key mebərey daa ba səlak. Ama Gazlavay ta pa sem
ŋga ndaw ta mebərey aa slam a ŋga aləkwa, amba da aləkwa macəmkaya
ta Kəriste he na, Gazlavay a pakwar ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga.

6

Mey da ray sləra ŋga ndaw-meslərey ŋga Yesu

1 Wure keɗe, Gazlavay aa ta ala daa sləra masa ala ma kamara cəpa.
Gazlavay ma kakwar maaya la. Anda keɗe, ala fa kamakwar ambahw, ka
da tərdamara maaya ŋga Gazlavay a ŋga cek ŋga tede ba.
2 Wulkam fa mey ŋga Gazlavay maa guzley zleezle, ma ləvey:
«Ta pas masa amba ya kakwar maaya na,
ya ta jəkfakwar sləmay la.
Ta pas masa amba ya ləhdakwar na,
ya ta jənkwar la.»
Nəkmara dəɓa taw, wure keɗe pas a ta wuswa cay amba Gazlavay a
kakwar maaya, fara fara pas a ta wuswa cay amba a ləhdakwar.
3 Ala fa wuɗam ŋga key cek kwa wura wura ŋga təkta ndəhay ŋga
təɓmara mey ŋga Gazlavay na, daa ba, maja ya wuɗam ndəhay a slam
mey a ray sləra ala ba.
4 Ama daa sləra ala ha cəpa na, ala fa wuzdamara, ala na, ndəhay ma
ka sləra ŋga Gazlavay fara fara.
Kwa ala daa banay,
kwa fa pamandar dey a ray daa ba,
kwa cek fa fənndar ray,

5:14 5.14 Jaŋ 17.23; Rm 8.35; Gal 2.20; Ef 3.19; 5.2, 25; 1Jŋ 3.16 **5:15 5.15** Rm 6.3-4; 7.4; 14.7-9 **5:17 5.17** Iz 43.19; Rm 6.4; Gal 6.15; Ef 4.24; CWJ 21.5 **5:18 5.18** Rm 5.10 **5:19 5.19** Rm 3.24-26; Kwa 1.20 **5:20 5.20** Mt 10.40; Iz 52.7 **5:21 5.21** Jaŋ 8.46; Rm 8.3; 1Kwr 1.30; Gal 3.13; Heb 4.15 **6:1 6.1** Rm 5.2; 1Kwr 15.10 **6:2 6.2** Iz 49.8; Lk 4.19-21

ala fa ɓəsmara gway.
5 Nəka, ta kəɗmandar la,
ta handamandar la aa fərsəne,
asaya, ta həldamata ndəhay la ŋga key həma a ray ala.
Ahaw, sləra ta fənndar ray la haa ya gwamara ŋga ney ba,
asaya, ya gwamara ŋga hətey cek mezəmey ba.
6 Fara fara, ala na, fa kam cek ma mbafar a Gazlavay,
ya sərmara mey ŋga Gazlavay fara fara,
ala ndəhay meekweɗ-mey, mevel ala maaya,
*Mesəfney ŋga Gazlavay aa da ray ala.
Asaya, ya wuɗmata ndəhay ta mevel pal.
7 Ala fa wuzdamara mey masa fara fara a ndəhay,
maja Gazlavay fa vəlndar gədaŋ.
Yaw, ta fa cek hay a keɗe tabiya na, ala fa wuzdamara,
ala na, ndəhay ma ka sləra ŋga Gazlavay fara fara.
Cek ala ma ka vəram ta masa-gəra ala hay,
ta cek ala ma jəɗndar fa masa-gəra ala hay na,
ara mekey cek ta cəveɗ e keɗe fa mey ŋga Gazlavay.
8 Ndəhay siya faa həmdamandar,
siya hay may, fa rəsmandar.
Ndəhay siya saya fa namandar ray,
siya hay may, fa cəɗmandar.
Ala na, ndəhay maa guzlam mey masa fara fara,
ama ta ŋgene he cəpa, a padamandar
ŋga ndəhay membərzley.
9 A ləvam saya, ala na, ndaw ma sərndar daa ba,
ama anja ndəhay tabiya a sərmandar jak, ba diya?
Ndəhay a wulkam na,
ala fa da njam ga da bəla daa ba,
ama nəkmara taw, ala daha ta dey cəŋga.
Ta sərdamandar banay la ga,
ama ta kəɗmandar vagay daa ba.
10 Ata fa kamandar cek ma ka matəway aa dey,
ama ala mandaw mandaw daa meesəmey cəŋga.
Ndəhay a nəkmandar na, ala anda masa-viya hay,
ama ala fa jənam ndəhay ga
ŋga hətey menjey maaya fa Gazlavay.
Ndaw a nəkndar anda cek ala daa ba,
ama fara fara cek ma həcndar na, daa ba səlak.
11 Akwar ndəhay da Kwarinti, ala na, ma kadamakwara mey daa mevel ala la cəpa, kwa ya ta cam mey fa akwar daa ba səlak.
12 Ala na, ya wuɗmakwar kalah, ama ma wuɗmandar ba na, akwar jak.
13 Ehe, ya faa guzlkwar anda akwar bəz aɗaw hay, wuɗmandar anda ala ma wuɗmakwar may, wuɗmandar ma fəna ma fəna ta mevel pal.

Meweɗey ta ləvaŋ na, a cəmam daw?

14 Ya fa ləvkwar fara fara, ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu ba na, ka da cəmam ɗay ta ata ba. Cek maaya ta cek maaya ba a cəmam aa slam a daw? Meweɗey ta ləvaŋ na, a cəmam aa slam a daw?

6:4 6.4 4.2 **6:5 6.5-10** 11.23-29 **6:6 6.6** 8.24; Rm 12.9; 1Kwr 13.4-7; Gal 5.22-23; 1Tm 4.12 **6:7 6.7** 10.4-5; Rm 13.12; 1Kwr 2.4 **6:9 6.9** 4.10 **6:10 6.10** matəway: 7.4; Rm 5.3; 12.12; ***meesəmey:*** 8.9; Fəl 2.17; 4.12-13; 1Tes 1.6 **6:13 6.13** 1Kwr 4.14 **6:14 6.14-16** 1Kwr 6.9-13; 10.21; Ef 5.5-11

15 Ata *Kəriste ta *Sataŋ, bay-malula na, a cəmam ɗay daw? Yaw, ndaw
ma təɓa mey ŋga Yesu ta ndaw ma təɓa mey ŋga Yesu ba na, cəveɗ ata
letek daw?
16 Asaya, kuley hay na, slam ata daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay
daha daw? Aləkwa na, anda Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, Gazlavay,
ndaw masa aŋga daha ta dey ŋga sərmataw. Ara anda aa ma ləvey: «Yah,
Gazlavay, ya da njey ta ndəhay aɗaw hay. Yah na, Gazlavay ata, ata may,
ndəhay aɗaw hay.»
17 Ara maja ŋgene, Bay Gazlavay a maa guzltar a ndəhay aŋga hay, a
ləvtar:
«Wuɗkam ta ndəhay malamba hay,
ka da njam daa slam a saba.
Njam manjar mebərey,
anda keɗe, yah na, ya təɓkwar la ŋga ndəhay aɗaw hay.
18 Yah na, Papakw akwar,
akwar may, bəz aɗaw hay, mezəle hay ta maŋgusa hay.
Ara Bay Gazlavay masa ta gədaŋ
ma fənta cek hay cəpa maa guzley anda keɗe.»

7

1 Ahaw, jam aɗaw hay, mey hay tabiya masa Gazlavay ma ləvey keɗe
na, a kandakwara la anda aa ma ləvey. Anda keɗe, si ya mbəkdakwa cek
hay tabiya masa ma zləɓa, kwa vaw aləkwa, kwa mesəfney aləkwa *. Si
ya nakwar ray a Gazlavay, anda keɗe, ya da njakwa maaya fa mey aŋga.

Pawl aa səmey da ray Kwarinti hay

2 Wuɗmandar maaya maaya dəɓa. Ala ta kam cek maaya ba ŋgada
ndaw pal dasi akwar na, daa ba. Ala ma nəsam ndaw daa cəveɗ ŋga
Gazlavay na, daa ba. Ala ta fəcam cek ŋga ndaw pal dasi akwar na, daa
ba.
3 Yaa guzley anda keɗe na, a key ya mbəɗkwar ray ba. Ara anda yah
ma ləvey, ala fa wuɗmakwar kalah, kwa cek fa da wunkandakwar na, daa
ba səlak. Kwa da ara ŋga njey ta dey, kwa da ara ŋga məcey na, aləkwa
bama cəŋga.
4 Ahaw, ya səra na, akwar ndəhay aɗaw hay fara fara. Ya faa səmey da
ray akwar. Yah na, ya ta sərey banay la ga, ama mevel aɗaw ta dəkey la,
ya faa səmey ga cəŋga.
5 Kwa daa masa ala ma wusmawa a Masadəwan feɗe na, ya ta hətam
cəveɗ ŋga məskey vaw daa ba, maja banay hay mekele mekele daha.
Ndəhay ta cakalafamandar mey la, asaya, ray ala ta həɓey la da ray cek
hay mekele mekele.
6 Ama Gazlavay na, ara ndaw ma dəkar mevel a ndaw masa leŋgesl
aŋga ta mbəɗey sem maja banay ma hətfar. Ara aŋga ma slərdərwa Tit
ŋga dəkndar mevel may.
7 Ma dəkndar mevel e na, ara masawa ŋga Tit e daada ba, ama ara
mey masa aŋga ma kadandara da ray akwar may. Ahaw, Tit e, a ləvndar
akwar ta dəkmar mevel la may, asaya, akwar fa wuɗam ŋga hətmaya fa
dey cəŋga. Akwar fa zəlam marava da ray cek maaya ba masa akwar ma

---

6:16 6.16 Lev 26.12; Jer 32.38; Ez 37.27; 1Kwr 3.16 **6:17 6.17** Iz 52.11; CWJ 18.4 **6:18 6.18** 2Sam 7.14; Iz 43.6; Am 4.13; CWJ 11.17 * **7:1 7.1** cek masa ma zləɓa mesəfney aləkwa: Ara mewulkey ŋga zlepey, ŋga key maagway, da daa ba, ŋga key cek hay maaya ba mekele mekele. **7:1 7.1** 1Jŋ 3.3 **7:2 7.2** 6.13; 12.17 **7:3 7.3** 6.11; Fəl 1.7 **7:4 7.4** 6.10 **7:5 7.5** 2.13; 4.8 **7:6 7.6** 1.3-4; ***Tit:*** 2.13

kamara, asaya, akwar fa wuɗam ŋga key gədaŋ ŋga jənmaya fa masa-gəra
aɗaw hay. Masa yah ma cənda mey a keɗe na, yah daa meesəmey ara mey
ba.
8 Leeter masa yah ma wuzlalakwara heyey na, ya səra ta wulkadakwar
la ga. Anja dey pal daha, ya da zəley marava da ray a, maja leeter e ŋgene
ta wulkadakwar la. Ama ya fa da zəley marava da ray leeter e daa saba.
9 Wure keɗe, ya faa səmey da ray leeter e. Yaa səmey maja leeter e ma
wulkadakwar da ray malamba akwar hay daada ba, ama yaa səmey maja
mewulkey akwar a ta mbəɗdakwara menjey akwar sem. Mewulkey akwar
a ŋgene a mbafar a Gazlavay. Anda keɗe, leeter ala ha na, ta kakwar cek
maaya ba na, daa ba səlak.
10 Anda meləvey, da ndaw fa wulkey da ray menjey aŋga maaya ba
amba a mbəɗda anda Gazlavay ma wuɗey na, mewulkey aŋga ŋgene na,
a mbəɗdara menjey aŋga la. Ara anda keɗe, Gazlavay ma da ləhda ndaw
a daa mebərey. Kwa waawa ma wulkey anda ŋgene, a zəley marava da
ray a daa ba. Ama da mewulkey ŋga ndaw anda ŋga ndəhay da bəla ma
mbəɗdamara menjey ata ba na, ŋgene he, ara mewulkey ma hendey ndaw
aa meməcey.
11 Fara fara, mewulkey akwar ŋgene a mbafar a Gazlavay. Nəkmara cek
masa aŋga ma ka fa akwar dəɓa taw. Wure keɗe, akwar ma mbəɗdamara
menjey akwar cay. Ka wuɗam ŋga wuzdamara, akwar na, da wuzlah
ndəhay ma kam mebərey ba. Akwar ma cam mevel la da ray mebərey
ŋga ndəhay da wuzlah akwar. Akwar ma zluram la. Akwar fa wuɗam
ŋga hətmaya fa dey saya. Yaw, ka wuɗam ŋga key cek masa Gazlavay ma
wuɗey dəɓa, ka wuɗam ŋga kətmara ndaw masa ma key cek maaya ba
heyey. Wure keɗe, daa mey a keɗe, akwar fa wuzdamara kwa ta fa meeme
na, akwar ta zay da mey.
12 Ya fa ləvkwar, fara fara leeter masa yah ma wuzlalakwara heyey na,
ara maja ndaw ma key cek maaya ba ŋgene daada ba, asaya, ara maja
ndaw masa ndaw a ma kar cek maaya ba ŋgene daada ba may. Ama ya
wuzlala na, amba ya wuzdakwara fara fara fa mey ŋga Gazlavay, akwar
fa wuɗmaya ta mevel pal.
13 Ara maja ŋgene, mevel ala ma dəkey cay wure keɗe. Ahaw, mevel
ala ma dəkey cay, ama yaa səmam ma fəna ma fəna na, maja Tit aa daa
meesəmey maja ray aŋga fa həɓey da ray akwar tabiya feteɗe daa saba.
14 Nəka, daa masa yah ma slərda Tit e fa akwar na, yah maa həmdakwar
la meedey aŋga. Anda keɗe, akwar ta pamaya hwaray daa ba. Mey masa
ala ma ləvmakwar mandaw mandaw na, ara mey masa fara fara. Anda
keɗe, cek masa yah maa həmdakwar fa mey ŋga Tit maja na, akwar fa
wuzdamara fa mey ŋga Tit e ta fa sləra akwar, meehəmey a, ara aŋga
fara.
15 Daa masa Tit ma wusey fa akwar na, akwar ma təɓmara la maaya
maaya, ka namar ray, ka cənmar mey. Anda keɗe, daa masa aŋga fa
sərfada cek masa akwar ma kamar tabiya na, a wuɗkwar ma fəna ma
fəna.
16 Yah Pawl may, ya faa səmey da ray akwar maja akwar ndəhay aɗaw
hay fara fara.

8

Dala ŋga jəney ndəhay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu

7:8 7.8 2.4 **7:11 7.11** 2.5-6 **7:12 7.12** 2.5-10 **7:14 7.14** 8.24 **7:15 7.15** 2.9

1 Məlma aɗaw hay, ya wuɗam ŋga kadamakwara cek masa ndəhay ŋga
Yesu daa hwayak ŋga Masadəwan ma kamara. Cek aha fa wuzdərwa na,
maaya ŋga Gazlavay aa da ray ata.
2 Ndəhay a ta səram banay la, ama ata daa meesəmey cəŋga. Ata cəpa
masa-viya hay, ama a vəlam ta har cew cew, ta vəlam dala la ga ŋga key
sləra ŋga Gazlavay.
3 Ya fa ləvkwar fara fara, ata ta vəlam dala la təɗe ta gədaŋ ata, haa a
fəna gədaŋ ata ha. Ara ata ta ray ata ma samawa fa ala,
4 a kamandar ambahw, aa cəfɗamandar amba ya vəlmatar cəveɗ ŋga
jənmata ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu da *Jeruzelem
may.
5 Nəka, cek masa ata ma kamara na, ta fəna masa ala ma wulkam da ray
a sem. Teeseɗ na, a vəldamara ray ata ŋgada Bay Mahura, fa dəɓa ha, a
təɓmara mey ala amba a kamara cek anda Gazlavay ma wuɗey.
6 Da fa akwar na, Tit ta zlarawa cay ŋga cakalarawa dala ha. Ara maja
ŋgene, ala ma ləvmar amba a vəhey fa akwar saya ŋga ndəvdərwa sləra
masa maaya ŋgene.
7 Akwar na, fa huram cek daa ba. Anda meləvey, akwar ma təɓmara mey
ŋga *Kəriste la maaya maaya, akwar fa wuzdamara *Mey-maaya-mawiya
ta cəveɗ e. Gazlavay ta wurkwara leŋgesl la ŋga sərey mey masa fara
fara. Akwar ma vəldamara ray akwar la cəpa ŋga key sləra aŋga, asaya,
ka wuɗmandar kalah. Yaw, maja akwar fa huram cek daa ba keɗe na,
maaya na, ka wuzdamara akwar ta meesəmey ŋga vəley dala ha ta har
cew cew.
8 Məlma aɗaw hay, yah maa guzley anda keɗe na, a key ya təkakwar ɗay
ŋga vəley dala ba. Ama yaa guzlkwar da ray ndəhay siya hay maa səmam
ŋga vəley dala, amba ka hətam gədaŋ, ka wuzdamərwa mewuɗey-vaw
akwar ŋgada ndəhay siya hay may.
9 Ka sərmara Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste na, ta kakwar maaya la.
Aŋga na, aa daa wiya fa Bay Gazlavay da vaɗ, ama ta mbəkdərwa wiya ha
la, a sawa a bəla, a tərey ŋga ndaw masa-viya, maja akwar. A tərey ŋga
ndaw masa-viya na, amba ka hətam wiya da gazlavay da vaɗ may.
10 Yah maa guzley keɗe na, a key ya təkakwar ɗay ba. Ama ya wuɗey
ka sərmara mewulkey aɗaw da ray mevəley dala ha. Ŋga mevəɗey ara
akwar ma wulkam teeseɗ ŋga vəley dala. Ara akwar ma cakalamara dala
ha teeseɗ. Maaya na, ka ndəvdamara mecekeley dala ha dəɓa.
11 Wure keɗe, kamara sləra ha ta mevel akwar cəpa anda akwar ma
zlamara ŋgeeme, ndəvdamara mecekeley dala ha la. Vəlam dala ha na,
təɗe ta gədaŋ akwar.
12 Maja da ndaw a vəley cek a Gazlavay ta meesəmey, ta mevel aŋga
cəpa, asaya, təɗe ta gədaŋ aŋga na, Gazlavay a təɓa la. Ama da cek aŋga
daa ba na, Gazlavay a səra.
13 Ka da wulkam a key ya sərdakwar banay amba ndəhay siya a njam
daa wiya na, kəne ba. Ama ya wuɗey na, ndəhay tabiya ŋga njam kal kal.
14 Wure keɗe na, cek mezəmey fa akwar suha. Anda keɗe, aŋga maaya
amba ka jənmata ndəhay masa cek mezəmey fa ata pəreh. Yaw, ta pas
masa cek mezəmey fa akwar pəreh, ama fa ata suha na, a jənmakwar
may. Anda keɗe, ka da njam kal kal.
15 Mey aɗaw keɗe na, aa letek ta mey ŋga Gazlavay maa guzley da ray
cek mezəmey ma kəzlwa ta da vaɗ zleezle, a ləvey:

8:1 8.1-4 SNM 11.29-30; Rm 15.26 **8:6 8.6** Tit: 2.13 **8:7 8.7** 1Kwr 1.5; 16.1-3, 24; Gal 6.10 **8:9 8.9** Mt 8.20; Fəl 2.6-7 **8:10 8.10** 1Kwr 7.25 **8:12 8.12** Mk 12.43

«Ndəhay masa ma həlmawa cek mezəmey a ga la na,
ta katar kalah daa ba.
Ndəhay ma həlmawa nekəɗey na,
ta katar pəreh daa ba may.»

Tit a da diyam ta mandala aŋga hay a Kwarinti

16 Ya kamar suse a Gazlavay maja Tit ta wuɗey la ŋga jənkwar anda ala
may. Ta wuɗey la ŋga jənkwar ta mevel pal. Ara Gazlavay ma ka amba
Tit e, a təɓa ŋga jənkwar.
17 Tit e ta təɓa la anda ala ma ləvmar ŋga daw fa akwar saya. Ara maja
ala ma ləvmar daada ba, ama ara aŋga ta ray aŋga ma wuɗey ŋga daw
fa akwar a.
18 Ya sləram ndaw pal da wuzlah ala la ŋga diyam cew e. Ndaw aha na,
ndəhay daa mecəmey-ray hay ŋga Yesu tabiya faa həmdamara kalah maja
sləra aŋga maaya daa mewuzey *Mey-maaya-mawiya.
19 Ala ma da slərdamara na, ara maja keɗe daada ba. Ama ara ndəhay
daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu ma walamara amba ya pəkam
bama ŋga jənndar daa mecekeley dala heyey. Sləra maaya masa ala ma
kamara keɗe na, ya kamara ŋga həslar ray a Bay Mahura, ray aŋga, asaya,
ŋga wuzwa na, ya wuɗam ŋga jəney ndəhay kalah.
20 Ala fa wam vaw ŋga kərzey dala masa akwar ma cakalamərwa ga
keɗe amba ndəhay a slam mey a ray sləra ala ha ba.
21 Anda keɗe, ya wuɗam ŋga key sləra maaya na, fa dey ŋga Bay
Gazlavay daada ba, ama fa dey ŋga ndəhay may.
22 Ya sləram ndaw mekele la da wuzlah ala, asi ata Tit e saya. Ndaw a
na, ala ta saŋgalamara la dey weewe daa sləra hay masa aŋga ma kata.
Anda keɗe, ya sərmara, aŋga ta vəlda ray aŋga la ŋga key sləra ŋgada
Gazlavay. Wure keɗe, ta vəlda ray aŋga la ma fəna saya ŋgada akwar
maja aa ma cəney mey maaya da ray akwar.
23 Tit na, ala mandaw mandaw cew e, ara ndaw masa ala fa kam sləra
cew e ŋga jənkwar. Yaw, ndəhay cew ma diyam ta Tit e na, ara ndəhay
masa ndəhay daa mecəmey-ray hay ŋga Yesu ma slərdamata fa akwar. A
kam sləra ha na, amba ndəhay a həslmar ray a *Kəriste.
24 Wuɗmata fa mey ŋga ndəhay tabiya amba ndəhay daa mecəmey-ray
hay ma slərdamata heyey a cəndamara, asaya, amba a sərmara masa ala
maa həmdamakwar heyey na, anja fara.

9

Mey da ray mevəley cek a Gazlavay ta meesəmey

1 Məlma aɗaw hay, kwa yah maa guzlkwar da ray dala masa ala ma da
slərdamara ŋgada ndəhay ŋga Yesu da *Jeruzelem heyey daa saba na, cay
gway.
2 Ya səra na, akwar may, fa wuɗam ŋga jənmata. Yah ma kadatara
mewulkey akwar ŋga jənmata ndəhay da Jeruzelem sem a ndəhay daa
hwayak ŋga Masadəwan, ya ləvtar: «Ndəhay daa hwayak ŋga Akay * ta
zlamar cay dəga ŋga mevəɗey ŋga jəney ndəhay ŋga Yesu da Jeruzelem.»
Masa ndəhay da Masadəwan ma cəndamara sləra akwar masa maaya
ŋgene na, a vəltar gədaŋ a ndəhay ga da wuzlah ata ŋga jəney ndəhay da
Jeruzelem e may.

8:15 8.15 Mab 16.18 **8:23 8.23** Tit: 2.13 **8:24 8.24** 7.14; 8.7-8 **9:1 9.1** 8.1-4; Rm 15.26 * **9:2 9.2** Akay: Ara hwayak mahura ŋga Gərek hay, Kwarinti ara berney da hwaɗ a.

3 Ehe, ya fa slərdakwara ata Tit ta ndəhay cew ŋgene ŋga jənmakwar
ŋga cekeley dala ha taazak, amba yah maa həmdakwar keɗe na, a tərey
ŋga cek ŋga tede ba. Anda keɗe, da ala ma wusam la fa akwar na, ya
hətfamar cek hay tabiya maɗiytakaya cay, anda yah ma ləvey.
4 Da masa ala ma wusam la fa akwar ta ndəhay da Masadəwan a, asaya,
da dala ha manjar ŋga cekeley na, hwaray a da kaya fa mey ata, maja ya ta
ləvtar cay ka cakalamara dala ha la fara fara. Ŋgada akwar may, hwaray
a kakwar la.
5 Ara maja ŋgene, yah ma wulkey ŋga slərdata ndəhay maakar ŋgene
teeseɗ fa mey aɗaw. Ya wuɗey amba a jənmakwar ŋga cekeley dala ha
taazak, anda akwar ma ləvmandar. Anda keɗe, wuskwaa ya da wusey na,
akwar ma cakalamara cay. Ŋgene, mecekeley dala ha a da wuzwa na, ara
akwar ma wuɗam ŋga cakalamara ta mevel pal, ba na, ta menjərɓey-mey
ba.
6 Sərfadamara, mey daha a ləvey: «Ndaw ma sləkey nekəɗey na, a da
hətey cek nekəɗey may. Yaw, da a sləkey ga na, a da hətey cek ga may.»
7 Anda keɗe, si ndaw a vəley cek anda aa ma wuɗey. Ka da vəldamara
ta menjərɓey-mey ba. Ndaw a da təkakwar ɗay ta təkey ba may. Ama
vəldamara na, ta meesəmey, maja Gazlavay a wuɗey na, ndaw masa ma
vəley cek ta meesəmey.
8 Sərmara, Gazlavay na, aŋga ta gədaŋ ŋga vəlkwar cek hay ga. Anda
keɗe, kwa meeme fa da həckwar daa ba səlak. Ka da hətam cek hay masa
ma fəna amba ka vəldamara ŋga key sləra ma mbafar a Gazlavay.
9 Ara anda mey ŋga Gazlavay mawuzlalakaya, ma ləvey:

«Ndaw masa maaya na,
har aŋga mawurkaya ŋga jəney masa-viya hay.
Maaya aŋga masa aŋga ma ka ŋgene,
aŋga daha ŋga sərmataw.»

10 Ma vəlda hulfaɗ ŋga sləkey ta ma vəlda ɗaf ŋga zəmey a ndəhay na,
ara Gazlavay. A da vəlkwar hulfaɗ hay cəpa masa akwar ma wuɗam ŋga
sləkey may. Hulfaɗ a, a da pəcwa, a da yey ga. Anda keɗe, ka da kamatar
maaya ŋgada ndəhay ma fəna ma fəna.
11 Fara fara, a vəlkwar cek hay la ga mekele mekele amba ka gwamara
ŋga jənmata ndəhay siya hay ma fəna ma fəna. Anda keɗe, ndəhay ga a
da həlmamara Gazlavay maja cek masa akwar ma vəldamatara ta har ala
amba ya handamatara.
12 Cek masa akwar ma vəldamara ŋgene na, ara ŋga jənta ndəhay ŋga
Gazlavay da Jeruzelem masa daa banay daada ba, ama amba ndəhay ga a
kamar suse a Gazlavay maja may.
13 Ndəhay ma da hətmar cek masa akwar ma da kamara ŋgene na, a da
həlmamara Gazlavay maja akwar fa cənmar mey a Gazlavay. Anda keɗe,
akwar fa wuzdamara na, akwar fa təɓmara *Mey-maaya-mawiya ŋga
*Kəriste. Yaw, ndəhay a da həlmamara Gazlavay maja akwar ndəhay masa
har mawurkaya ŋga jəney ndəhay ŋga Gazlavay da Jeruzelem, asaya, maja
akwar ndəhay ma jənam ndəhay cəpa.
14 A da wuɗmakwar kalah maja maaya ŋga Gazlavay ga da ray akwar.
Anda keɗe, a da dəram daŋgay maja akwar.
15 Həlmakwa Gazlavay maja maaya aŋga kalah.

9:3 9.3 8.22, 24 **9:6 9.6** MM 11.24; 19.17; 28.27 **9:9 9.9** Ps 112.9 **9:10 9.10** Iz 55.10; Aw 10.12
9:11 9.11 1.11; 4.15 **9:15 9.15** 9.11

10

Mey da ray gədaŋ ŋga Pawl maja aŋga ndaw-meslərey ŋga Yesu

1 Yah, Pawl, ta ray aɗaw, ambahw, ya wuɗey ŋgaa guzlkwar cey. Ndəhay
faa guzlam da ray aɗaw, a ləvam, da masa yah da wuzlah akwar na, ya
zlurey ta akwar. Ama da ya ta ŋgəchey sem nekəɗey ta akwar na, yaa
bəcey taa bəcey, mandərzay a kaya ba. Fara fara, yah na, ya wuɗey ŋga
key ndaw maaya meekweɗ-mey anda *Kəriste.
2 Anda keɗe, ya kakwar ambahw, maaya na, ka mbəɗdamara menjey
akwar, amba da yah ma wusey la fa akwar na, ka təkmaya ɗay ŋgaa
bəckwar ba. Asaya, ndəhay ga da wuzlah akwar a wulkam saw, a ləvam
ya key sləra na, anda ndəhay ŋga bəla gway. Ndəhay ma ləvam anda
ŋgene na, ya daa bəctar taa bəcey.
3 Fara fara, ala ndəhay magədaŋ, ama daa sləra ŋga Gazlavay na, ya
kam vəram anda ndəhay magədaŋ ba.
4 Cek ala hay ma ka vəram a na, a sawa da bəla keɗe ba, ama ara
Gazlavay ma vəldandara. Cek hay a na, ata ta gədaŋ ŋga pəlhata slam
hay masa masa-gəra ŋga Gazlavay ma ɓam a hwaɗ a. Asaya, ta cek hay
a na, ya gwamara ŋga gərcamatara mey ŋga ndəhay maa guzlam saw ta
membərzley.
5 Asaya, ta cek hay a na, ya gwamara ŋga nəsmara mey ŋga ndəhay ma
zlapam saw, ma təkmata ndəhay ŋga sərey Gazlavay. Ta cek hay a na, ya
wuɗam ŋga mbəɗdamara mewulkey ata maaya ba tabiya amba a təɓmara
mey ŋga Kəriste.
6 Da akwar fa wuzdamara, akwar fa namar ray fara fara a Kəriste na,
anda keɗe, ya da kətmata ndəhay siya masa ma namar ray ba.
7 Nəka, akwar na, ka wulkam fa cek hay masa ma hətey fa dey gway.
Da ndaw a ləvey, aŋga ndaw ŋga Kəriste na, maaya a səra ala na, ndəhay
ŋga Kəriste anda aŋga may.
8 Bay Mahura Yesu ma pandar ŋga mahura na, a pandar amba ya
nəsmakwar ba, ama amba ya jənmakwar. Kwa ya fa zlepey kalah maja
na, hwaray fa da kaya daa ba.
9 Yaw, ka da wulkam a key ya zluradakwar ta leeter aɗaw hay ba.
10 Ndəhay siya fa ləvam: «Daa leeter hay ŋga Pawl na, Pawl a təktar ɗay
a ndəhay ŋga key cek masa ta banay ŋga key, asaya, aa bəcey taa bəcey.
Ama da aa da wuzlah aləkwa na, a pəskey vaw ba, a gucey ta gucey, mey
masa aŋga maa guzlda na, ara mey ŋga tede.»
11 Ndaw maa guzley anda ŋgene na, si a wulkey maaya maaya, a səra
cek masa ala ma wuzlalamara ta wuzleley kaa na, ya kamara la da masa
ala ma wusam la fa akwar.
12 Ndəhay siya fa pamata ray ata ŋga mahura hay. Fara fara ya gwa ŋga
wa ray aɗaw, ya ləvey yah letek ta ata ba. A nəkam dey na, fa ray ata
gway, a ləvam ndaw ma fənta daa ba. Ata na, ndəhay manjar leŋgesl.
13 Ala na, ya fa zlapam anda ŋgene daa ba. Ama ya zlapam na, da ray
sləra masa Gazlavay ma vəldandara ŋga key gway. Daa masa Gazlavay
ma wusdandar fa akwar heyey na, ya ta zləŋgdamara kwakway ŋga sləra
ala daa ba. Ya zlapam na, da ray sləra masa Gazlavay ma vəldandara ha
gway.

10:1 10.1 10.10; 1Kwr 2.3 **10:1 10.1-18** 1Kwr 9.3 **10:2 10.2** 13.10; 1Kwr 13.2 **10:4 10.4** 6.7; Rm 13.12; Ef 6.13-17 **10:5 10.5** Iz 2.12-17 **10:6 10.6** 2.9 **10:7 10.7** 1Kwr 1.12 **10:8 10.8** 13.10 **10:11 10.11** 13.1-2 **10:12 10.12** 3.1 **10:13 10.13** Rm 12.3

14 Daa masa ala ma diyam fa akwar na, ya ta zləŋgdamara slam masa
Gazlavay ma vəlndar cəveď ŋga key sləra da hwaď a na, daa ba. Fara fara,
ala ta wusam la teeseď fa akwar ŋga kadakwara *Mey-maaya-mawiya ŋga
Kəriste.
15 Anda keďe, ala fa da zlapam da ray sləra masa ndəhay mekele ma
kamara na, daa ba, maja sləra ata ha na, wal ta masa ŋga Gazlavay ma
vəldandara. Ala fa səkwam na, amba ka təɓmara mey ŋga Yesu ma fəna
ma fəna, amba sləra ala da wuzlah akwar a key maaya ma fəna saya. Ta
ŋgene he cəpa, ala fa da zləŋgdamara slam masa Gazlavay ma slandara
na, daa ba.
16 Fa dəɓa ha, ya gwamara ŋga diyam aa hwayak hay mekele masa dəreŋ
ta akwar ŋga wuzwa Mey-maaya-mawiya ŋgada ndəhay feteďe. A da key
anda keďe maja sləra masa ndəhay mekele ma kamara sem daa slam masa
Gazlavay ma vəldatara na, ya wuďam ŋga zlepey da ray a ba.
17 Yaw, mawuzlalakaya daa ďerewel ŋga Gazlavay, a ləvey: «Da ndaw a
wuďey ŋga zlepey na, ŋga zlepey da ray sləra masa Bay Gazlavay ma ka
gway.»
18 Ahaw, fara fara ndaw maaya na, ara ndaw masa Gazlavay maa həmda,
ba na, ara ndaw masa maa həmda ray aŋga ba.

11

Mey da ray ndəhay ma pamara ray ata ŋga ndəhay meslərey ŋga Yesu

1 Ambahw, vəlmaya cəveď wure keďe amba yaa guzlkwar anda ndaw
manjar-leŋgesl cey. Fara fara, yaa cəfďakwar, ɓəsmara mey aďaw.
2 Mevel fa caya da ray ndəhay ma batamakwar ŋgene, maja ya wuďkwar
kalah anda Gazlavay ma wuďkwar. Ka sərmara yah na, anda papakw
akwar, ya ta pakwar la anda dam-saɓara masəpkaya ŋgada ndaw pal daha.
Ndaw aha na, ara *Kəriste masa yah ma da handakwar fa vəďa, akwar
maaya maaya manjar ŋga nəsey.
3 Ama ya fa zlurey, da a da mbəďdamakwara leŋgesl ŋga wuďkakwar
ta Kəriste amba ka səpmara maaya maaya saba kwa. A da key anda *Ev
ma təɓa mey ŋga zezekw ma bata zleezle heyey.
4 Kwa waawa ma sawa ŋgaa sərkadakwar mey masa fara fara ba na, ka
vəlmar cəveď na, kwara? Ndəhay anda ŋgene na, aa guzlam da ray Yesu
mekele, ba na, da ray Yesu masa ala maa guzlam da ray a ba. Mesəfney
masa akwar ma hətam fa ata na, ara *Mesəfney ŋga Gazlavay masa
akwar ma hətam heyey ba. Asaya, ata fa wuzam *Mey-maaya-mawiya
wal ta masa akwar ma təɓmara heyey. Ama ta ŋgene he cəpa, akwar fa
jəkfamatar sləmay cəŋga na, kwara?
5 Ndəhay masa akwar ma wulkam ara ndəhay meslərey maaya ŋgene
na, a fənmaya ba səlak.
6 Ayəwa, da maja yah na, ya səra meeguzley maaya maaya ba kwa, ama
ya sərta cek hay masa yah maa guzley da ray a cəŋga. Cek masa yah ma
səra na, ya ta wuzdakwara la maaya maaya dey weewe.
7 Zleezle masa yah ma wuzdakwara Mey-maaya-mawiya ŋga Gazlavay
heyey na, yah maa cəfďafakwar cek daa ba, ba diya? Anda keďe, ya ta nada
ray aďaw la fa mey akwar amba ya gəldakwar daa mey ŋga Gazlavay. Ya
key ŋgene na, ara mebərey daw?

10:15 10.15-16 SNM 19.21; Rm 15.20 **10:17 10.17** Jer 9.22-23; 1Kwr 1.31 **10:18 10.18** 1Kwr 4.4-5 **11:2 11.2** Ef 5.25-27 **11:3 11.3** MC 3.1-5, 13 **11:4 11.4** Gal 1.8-9 **11:5 11.5** 12.11; 1Kwr 15.10; Gal 2.6, 9 **11:6 11.6** 1Kwr 2.6-16; Ef 3.4 **11:7 11.7** 12.13; 1Kwr 9.12, 18

8 Daa masa ya fa wuzey mey fa akwar heyey na, ma jənmaya ta dala
na, ara ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu daa slam mekele.
Yaw, ya ta həley dala ata la amba ya jənkwar.
9 Daa ŋgene na, mərga fa kaya, ama yah taa cəfɗafakwar cek daa ba,
maja ndəhay ŋga Yesu da Masadəwan ta samawa la ŋga vəlmaya cek hay
mekele mekele masa fa yah daa ba. Anda keɗe, ya taa cəfɗafakwar cek
daa ba. Kaazla kwa ya fa daa cəfɗafakwar cek daa ba may.
10 Fara fara, kwa ndaw da slala wura wura masa daa hwayak akwar
Akay ma gwa ŋga təkya ŋga zlepey maja yah maa cəfɗafakwar cek ba
na, daa ba. Ya ləvkwar anda keɗe na, ta mezəley ŋga Kəriste, ndaw masa
aŋga daha ta yah.
11 Ka wulkam yah maa cəfɗafakwar cek daa ba heyey na, a key ya
wuɗkwar ba daw? Kay, kəne ba. Kwa Gazlavay ta ray aŋga na, a səra
ya fa wuɗkwar.
12 Mewulkey aɗaw kaa na, ya fa da mbəɗda daa ba cəŋga. Anda keɗe,
ndəhay maa sərkadam mey masa fara fara ba fa da hətam dabaray ŋga
zlepey da ray ala daa ba. A gwamara ŋga ləvey sləra ala letek na, daa ba.
13 Ndəhay a ŋgene na, ara ndəhay meslərey masa fara fara ba. A
mbərzlam kalah daa sləra ata. A pamara ray ata ŋga ndəhay meslərey
ŋga Kəriste.
14 Mey a keɗe, a rəzley ndaw ba, maja kwa ta pas laŋgar na, *Sataŋ,
bay-malula, ray aŋga, fa pa ray aŋga ŋga maslaŋ ŋga Gazlavay meweɗey.
15 Yaw, da Sataŋ, ray aŋga, fa ka anda keɗe na, kaa wara ndəhay ma
ka sləra aŋga, a pamara ray ata ŋga ndəhay ŋga Gazlavay ma ka cek ta
cəveɗ e, ba kwara? Ta pas masa Gazlavay ma da ka sariya na, a sərdata
banay la fa sləra ata ha.

Mey da ray banay ŋga Pawl

16 Ambahw, yaa guzlkwar saya, ndaw a da wulkey, yah na, ndaw manjar-
leŋgesl ba. Da akwar fa wulkam kəne na, vəlmaya cəveɗ amba ya zlepey
nekəɗey may.
17 Fara fara, mey masa yah maa guzlda keɗe na, a mbafar a Bay Mahura
ba. Da ya fa zlepey na, ya daa guzley anda ndaw manjar-leŋgesl.
18 Ndəhay ga fa zlapam kalah da ray cek hay da bəla. Yah may, ya wuɗey
ŋga zlepey kəne.
19 Akwar na, ka wulkam ka ləvam akwar ndəhay ma səra cek hay, ba
diya? Kaa ka ɓəsmara ndaw manjar-leŋgesl na, kwara?
20 Ahaw, ndəhay fa tərdamakwar ŋga beke hay, faa fiymakwara cek
akwar hay, fa lalamakwara cek hay cəpa, fa rəsmakwar, asaya, fa
sləŋgmakwar matapa-har. Ta ŋgene he cəpa, akwar fa ɓəsmara gway.
21 Ambahw, yah na, hwaray fa kaya ŋga ləvkwar, maja vaw aɗaw ta
pəskey ŋga kakwar kwa meeme anda ata daa ba.
Wure keɗe, amba yaa guzley anda ndaw manjar-leŋgesl. Ya zlepey da
ray cek hay anda ndəhay mekele ma zlapam may.
22 Ndəhay a ləvam ata na, *Hebəre hay. Kaa yah na, ndaw Hebəre he
may. A ləvam ata na, *Israyel hay. Kaa yah na, ndaw Israyel ehe may. A
ləvam ata na, ndəhay daa səkway ŋga *Abəraham. Yaw, yah may, ndaw
daa səkway ŋga Abəraham a, ba diya?

11:8 11.8-9 Fəl 4.15-18 **11:10 11.10** 1Kwr 9.15-18 **11:11 11.11** 1Kwr 16.24 **11:12 11.12** 11.5; 12.11 **11:13 11.13** Fəl 3.2; CWJ 2.2 **11:15 11.15** 4.10; Rm 2.6 **11:16 11.16** 12.6 **11:22 11.22** Fəl 3.5; Rm 11.1

23 Asaya, a ləvam, ata na, ndəhay ma ka sləra ŋga *Kəriste. Yah may,
yah ndaw ma ka sləra ŋga Kəriste ma fənta jak, ba diya? Ya faa guzlkwar
wure kedɛ na, anda ndaw manjar-leŋgesl fara fara. Ya ləvey, yah na, ya
fa ka sləra ŋga Gazlavay ma fənta. Yah na, ta kəzlamaya la aa fərsəne dey
ga ma fənta, ta kəɗmaya la dey ga ma fənta, asaya, ya ta sərey banay la
ga haa kasl fa meməcey.
24 Mahura hay ŋga *Jəwif hay ta sləɗmaya la, laway kwakwar maakar
a ray a zlam-letek haa dey zlam.
25 Mahura hay daa hwayak ŋga *Rawm ta kəɗmaya la ta zlanday dey
maakar. Pas pal daha, ndəhay ta hazakamaya la ta aŋgwa haa kasl fa
meməcey. Asaya, kwambiwal ta təɗdaya la aa yam dey maakar. Dey pal
daha na, a mbəkdiwa daa yam a, ya vərndawa, ya nawa daa yam a.
26 Ya ta pəkey la aa hwayak hay ga. Ya ta sərey banay la. Anda meləvey,
wayam a wuɗey ŋga laya dey weewe, mayal hay a wuɗam ŋga lalamata
cek aɗaw hay, a wuɗam ŋga kəɗmaya. Ndəhay Jəwif hay səkway aɗaw
hay leŋ ndəhay masa Jəwif hay ba ta sərdamaya banay la. Fara fara,
yah ma sərey banay la daa wura daa wura, kwa daa berney hay, kwa
da wuzlah-ley, kwa daa bəlay, yah ma sərey banay la ga. Asaya, ndəhay
ma mbərzlam, ma ləvam ata na, ndəhay ŋga Yesu, ta sərdamaya banay la
may.
27 Ahaw, yah ma key sləra la haa ya sərey banay ga. Ta pas laŋgar ya
ney ba, may fa caya, yam fa kaya. Ta pas laŋgar si ya key *daliyam. Asaya,
ya hətey zana ŋga kəsley fa vaw ba, memeɗ a wuɗey ŋga kəɗya.
28 Banay mekele mekele daha, ama ya fa da kadatərwa siya daa saba.
Daa ŋgene na, mewulkey aɗaw aa da ray cek pal daha. Ya wulkey mandaw
mandaw da ray ndəhay daa mecəmey-ray hay ŋga Yesu tabiya,
29 maja yah na, da ndaw aŋga masa-bəle daa mey ŋga Gazlavay na, bəle
aŋga ha a wusfaya may. Da ndaw a key mebərey na, a gəɗya fa mevel
anda awaw.
30 Da ya ləvey si ya həsley ray na, ŋgene ya da həsley ray da ray bəle
aɗaw.
31 Gazlavay, Papaŋ ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu, a səra yah na, ya
mbərzley ba. Anja ndəhay ŋga həlmamara ŋga sərmataw.
32 Zleezle masa yah daa berney ŋga Damas, Aretas, bay ŋga hwayak a
na, ta pey ndaw la ŋga wey da ray berney a. Ndaw ma wey da ray berney
a ta', a weley ndəhay ŋga lacam aa cəveɗ ma bawa daa berney a amba a
kərzamaya.
33 Ama ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu feteɗe a pamaya aa lelek, a jəwam
zeweɗ fa vəɗa, a təldamaya ŋgada dəbay taa maŋgalaw ŋga mahwal ŋga
berney a. A bərŋgadamaya a hwayak, a dəɓa berney a. Anda kedɛ, yah
ma ləhwa sem dasi har ŋga ndəhay a.

12

Yesu Bay Mahura a wuzar cek hay a Pawl

1 Wure kedɛ si ya zlepey cəŋga. Ahaw, ya səra na, mezlepey a ara cek
ŋga tede. Ama ya wuɗey ŋgaa guzley da ray cek hay masa yah ma hətatar
ta dey aɗaw, masa Bay Mahura ma wuzdatiwa.

11:23 11.23 sləra: 1Kwr 15.10; ***fərsəne:*** SNM 16.23 **11:23 11.23-29** 4.8-12; 1Kwr 4.11-13; 12.26 **11:24 11.24** Mew 25.3 **11:25 11.25** SNM 14.19; 16.22 **11:26 11.26** SNM 9.23; 14.5 **11:27 11.27** 6.5 **11:29 11.29** 1Kwr 9.22; Gal 6.2 **11:30 11.30** 12.5; 1Kwr 1.31 **11:31 11.31** 1.23 **11:32 11.32-33** SNM 9.23-25

2 Ya sərey ndaw pal daha *, ara ndaw ŋga Kəriste. Gazlavay a la fa vəɗa
a vaɗ, cay, ta', a vəhwa. Aŋga kaa mevey kuraw a ray a məfaɗ fa dəɓa
ha. Ayəwa, da ndaw aha ma daw la a vaɗ ta vaw aŋga fara, da daa ba,
da ara cek anda mesəfney ma kar kwa, yah na, ya səra ba, si Gazlavay ma
səra gway.
3-4 Ahaw, fara fara Gazlavay ta la ndaw a la a vaɗ a cakay a. Da ndaw
aha ta daw la ta vaw aŋga fara, da daa ba, da ara cek anda mesəfney ma
kar kwa, yah na, ya səra ba, si Gazlavay ma səra gway. Mey masa aŋga
ma cəndərwa da vaɗ a na, ndaw-magədaŋ a gwa ŋgaa guzlda mey a ba.
Ara mey masa ndaw-magədaŋ aa ta cəveɗ ŋga wuzda daa ba may.
5 Anda keɗe, ya da zlepey da ray cek aha ma key ŋgene. Ama maja cek
mekele masa ma hətfaya na, ya fa da zlepey da ray a daa ba, si da ray cek
ma wuzda yah na, ndaw masa-bəle.
6 Kwa anja da ya fa zlepey na, ya faa guzley saw anda ndaw manjar-
leŋgesl daa ba, maja ya fa zlepey da ray cek hay masa fara fara. Ama ya
da njey teete amba ndəhay a pamaya ŋga ndaw ga ma fəna cek masa ata
ma hətmar fa yah ba, da daa ba, ma fəna cek masa ata ma cəndamara fa
yah ba may.
7 Nəka, yah na, anja təɗe ya zlepey da ray cek hay masa Bay Mahura
ma wuzdatiwa keɗe. Ama ya ta zlepey daa ba maja cek fa caya mandaw
mandaw. Cek aha a sləkya anda hatak. Ara meslərey ŋga *Sataŋ, bay-
malula, ŋga kəɗdaya vaw. Cek ma caya ha na, ara amba ya zlepey saba.

8 Haa ya dərar daŋgay dey maakar a Bay Mahura ŋga ŋgəchada banay
keɗe la dəreŋ ta yah.
9 Ama a mbəɗdiwa, a ləvya: «Maaya aɗaw da ray akah na, a wusa amba
ka ɓəsa banay a gway, maja da ndaw, aŋga masa-bəle na, gədaŋ aɗaw a
key sləra la daa ndaw aha maaya maaya jak.» Da ara anda keɗe na, yah
daa meesəmey, ya zlepey da ray bəle aɗaw keɗe amba gədaŋ ŋga *Kəriste
a njey daa yah.
10 Ara maja keɗe mevel aɗaw ma dəkey kwa da ray bəle aɗaw a, kwa a
cəɗmaya, kwa a cakalafamaya mey, kwa a sərdamaya banay dey ga, kwa
yah ta mewulkey kalah maja Kəriste na, ya daa səmey cəŋga. Ya səra, da
yah masa-bəle na, Kəriste a da vəlya gədaŋ ma fəna jak.

Mewulkey ŋga Pawl da ray ndəhay Kwarinti hay na, kwara?

11 Nəka, ya ta zlepey la, ya taa həmda ray aɗaw la anda ndaw manjar-
leŋgesl, ama ara akwar ma kamara, ba na, ara mebərey aɗaw ba. Anja
ma daa həmdamaya na, akwar jak ba diya? Kwa anja ka ləvam ya sərey
cek ba, ama ndəhay masa akwar ma wulkam ara ndəhay meslərey masa
maaya heyey na, a fənmaya ba səlak.
12 Daa masa yah da wuzlah akwar heyey na, ya ta ɓəsa la ŋga key sləra
mandaw mandaw ta akwar cəŋga. Gazlavay ta jənya la ŋga key maazla
hay mekele mekele. Maazla hay a, a wuɗam ŋga ləvey na, yah *ndaw-
meslərey ŋga Yesu fara fara.
13 Yaw, cek hay maaya masa yah ma katara ŋgada ndəhay ŋga Yesu daa
hwayak hay mekele na, yah ma kakwara daa ba daw? Ayəwa, da maja
yah maa cəfɗafakwar cek ŋga jənya daa ba heyey kwa. Da ŋgene ara
mebərey na, ambahw, mbəkdamiwa mebərey a.

---

* **12:2 12.2** ndaw pal daha: Ndaw aha na, ara Pawl a, ray aŋga. A wuzda ray aŋga feɗe ba na, maja a wuɗey ŋga zlepey kalah ba. **12:5 12.5-6** 11.16, 30; 12.1; 1Kwr 1.31 **12:7 12.7** Gal 3.13-14; Jəw 2.6 **12:9 12.9** Iz 40.29-31; Rm 5.2; Fəl 4.13 **12:12 12.12** SNM 13.6-12; 14.8-10; 16.16-18; 19.11-16; Rm 15.19 **12:13 12.13** 11.7-9

14 Wure keɗe, ya ta ɗiya vaw cay ŋga daw fa akwar saya, ŋga dey
maakar. Masa yah ma wusey la na, ya fa daa cəfɗafakwar cek ŋga jənya
daa ba cəŋga. Ya daw na, maja zleley akwar ba, ama maja akwar ray
akwar gway. Nəka, yah na, anda papakw akwar. Ma vəlmatar cek ŋga
zəmey a bəza hay mecəhe na, ara papa ata hay, ba na, ara bəza hay ma
vəlmatar ŋgada papa ata hay ba.
15 Kwa yaa zəɗda dala aɗaw cəpa maja akwar, kwa ya vəlda ray aɗaw
cəpa kasl fa meməcey maja akwar, ŋgada yah na, a kaya cek ba. Ya daa
səmey cəŋga. Ayəwa, ka wuɗmaya saba kaa na, maja da ya fa wuɗkwar
kalah kwa.
16 Akwar na, ka sərmara ya ta sərdakwar banay amba ka vəlmaya cek
ŋgada yah na, daa ba. Ama ndəhay siya da wuzlah akwar fa ləvam: «Pawl
na, a pa ray aŋga ŋga ndaw maaya, ama aŋga ndaw masa-wewer. Ta
təknandakwara dala aləkwa sem.»
17 Kaa ya təknakwara dala akwar ha na, kwara? Ndaw pal dasi ndəhay
masa yah ma slərdata fa akwar heyey na, ta təknakwara cek akwar hay
daa ba, ba diya?
18 Nəka, ya ta kar ambahw la a Tit ŋga daw fa akwar, ata ta məlma
aləkwa laŋgar masa akwar ma sərmara maaya maaya heyey. Kaa Tit e ta
təknakwara cek akwar hay sem daw? Cek masa Tit ma karawa fa akwar
ŋgene na, ara cek letek ta masa yah ma ka may, ba diya? Mewulkey ala
na, letek.
19 Dəga zleezle, ka wulkam a key ya wuɗam ŋga məɗey ray ala daa
mey hay a keɗe daw? Ara kəne ba! Yaa guzlam na, fa mey ŋga Gazlavay
anda *Kəriste ma wuɗey. Jam aɗaw hay, ala faa guzlmakwar na, maja
ya wuɗam amba ka hətam gədaŋ ŋga daw fa mey fa mey daa cəveɗ ŋga
Gazlavay.
20 Ya fa zlurey da ya da wusey fa akwar a na, menjey akwar a da mbafaya
ba kwa. Da ara anda ŋgene na, menjey aɗaw a da mbafakwar ba may. Ya
zlurey ya da hətfakwar, akwar fa təram vaw ta tərey, siya hay fa kam
səleŋ fa ndəhay siya, akwar fa cam mevel da wuzlah akwar, asaya, akwar
fa wuɗkam ɗay, akwar fa cəɗam vaw ta cəɗey, akwar fa slam mey ta sley
da wuzlah akwar, akwar fa zlapam, asaya, akwar fa kam cek saw.
21 Ayəwa, yah ma da vəhey fa akwar a na, ya zlurey, da Gazlavay aləkwa
a da paya hwaray fa mey akwar kwa. Ya fa zlurey saya maja da ya da
hətfey ndəhay malamba hay ga fa kam mebərey anda zleezle cəŋga kwa.
Anda meləvey, ata ta mbəkdamara mewulkey ata maaya ba ŋgene daa ba.
A wulkam mandaw mandaw ŋga key cek ma nəsa ndaw, a lam vaw saw,
asaya, a kam cek ma ka hwaray cəŋga. Da ata ta mbəɗdamara mewulkey
ata hay maaya ba ŋgene daa ba na, ya da təway fa mey akwar maja ata.

13

Pawl a patar leŋgesl a Kwarinti hay ŋga madagway-dakw

1 Ya da daw fa akwar kaa na, ŋga dey maakar, ba diya? Da yah ma
wusey la na, ya da zəlmatakurwa ndəhay ma kam cek malamba hay. Ya
daa cəfɗamatakwa anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, ma
ləvey: «Kwa cek wura wura maaya ba masa ndaw ma ka, ŋga sərey mey
da ray a fara fara na, maaya na, ndəhay cew, da daa ba, maakar a nəkmara
mey a, a kam sede da ray mey a.»

12:14 12.14 13.1 **12:15 12.15** 1Kwr 16.24 **12:17 12.17** 7.2 **12:18 12.18** 2.13; 8.6, 16-17 **12:20 12.20** 1.23; 1Kwr 1.10-11 **12:21 12.21** 13.2 **13:1 13.1** 12.14; Mew 19.15; Mt 18.16; 1Tm 5.19

2 Daa masa yah ma daw fa akwar ŋga dey cew heyey na, yah ma patar
leŋgesl la ŋgada ndəhay ma kam mebərey ta ŋgada ndəhay siya cəpa.
Ahaw, wure keɗe na, yah dəreŋ ta akwar ama ya ləvkwar saya, da yah
ma wusey la fa akwar ŋga dey maakar na, ya fa da sərfatar dey-ceceh a
ndəhay cəpa ma kam mebərey daa ba.
3 Akwar na, ka wuɗam ya wuzdakwara ara *Kəriste ma balaya mey
ŋgaa guzley daw? Fara fara, ya fa wuzdakwara, Kəriste he na, ara ndaw
masa-bəle fa mey akwar ba, ama aa fa key sləra da wuzlah akwar ta gədaŋ
aŋga.
4 Fara fara, daa masa ata ma dərmara Kəriste fa hwadam ma-
zlaŋgalakaya heyey na, ta tərey sem ŋga ndaw masa-bəle, ama ta
sləkɗawa sem daa meməcey ta gədaŋ ŋga Gazlavay. Anda keɗe,
ala macəmkaya ta aŋga keɗe na, ala masa-bəle hay may. Ama ya
wuzdamakwara la, ala daha ta dey bama ta aŋga ta gədaŋ ŋga Gazlavay.
5 Wulkam da ray menjey akwar, nəkmara ray akwar cey, akwar fa
pamara Yesu ŋga ndaw akwar fara fara daw? Akwar fa sərmara na, Yesu
Kəriste aa ta akwar, ba diya? Da ka sərmara aŋga ta akwar ba na, ŋgene,
akwar fa pamara Yesu ŋga ndaw akwar fara fara daa ba.
6 Asaya, ya wuɗey na, ka sərmara fara fara, ala fa pamara Yesu ŋga
ndaw ala fara fara ta fa cek masa ala ma kamara.
7 Ya dəram daŋgay a Gazlavay amba cek masa maaya ba na, ka kamara
ba səlak. Ya wuɗam ŋga pamara ray ala ŋga ndəhay ma ka cek ta cəveɗ e
na, daa ba. Kwa da akwar fa sərmara cek hay masa ma wuzda ala ndəhay
meslərey ŋga Yesu ba na, ya wuɗam amba ka kam cek masa maaya ŋgada
ndəhay cəŋga.
8 Anda keɗe, ya kəɗam vaw na, amba mey masa fara fara a daw fa mey
fa mey gway. Mey masa fara fara ha na, ya wuɗam ŋga nəsmara ba.
9 Ahaw, da akwar ta gədaŋ daa cəveɗ ŋga Gazlavay na, kwa anja gədaŋ
ala pəreh na, ya daa səmam cəŋga. Anda keɗe, ala fa dərmar daŋgay a
Gazlavay amba a jənkwar ŋga daw fa mey fa mey daa cəveɗ aŋga.
10 Məlma aɗaw hay, ka sərmara yah ma wuzlalakwara mey hay masa
daa leeter keɗe teeseɗ na, maja me daw? Ara maja ta pas masa yah ma
da wusey fa akwar na, maaya na, ndəhay tabiya ta mbəɗdamara menjey
ata cay. Anda keɗe, ya fa da kakwar mey ta key na, daa saba. Fara fara,
Gazlavay ta vəlya gədaŋ la ŋga kakwar mey, amba ka diyam fa mey fa
mey daa cəveɗ aŋga, ama ta vəlya gədaŋ amba ya nəskwar na, daa ba
səlak.

Mey ŋga madagway-dakw

11 Məlma aɗaw hay, wure keɗe mey aɗaw daa saba. Njam daa
meesəmey. Maaya na, ka diyam fa mey fa mey daa cəveɗ ŋga Gazlavay,
ka vəlmatar gədaŋ a ndəhay mekele da wuzlah akwar, ka cəmam ɗay, ka
njam daa zazay. Anda keɗe, Gazlavay ndaw ma wuɗa ndaw, ndaw ma
njadata ndəhay daa zazay, a nəkfakwar dey la may.
12 Cam har da wuzlah akwar cəpa pal pal, anda akwar məlmaŋ hay. Yaw,
ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu cəpa feɗe a camakwar har may.
13 Anja maaya ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste ŋga njey ta
akwar, anja mewuɗey-vaw ŋga Gazlavay ŋga njey ta akwar, asaya, anja
*Mesəfney ŋga Gazlavay ŋga cəmkwar ray tabiya.

13:2 13.2 1.23; 10.11; 12.20; 13.10 **13:4 13.4** 12.9-10; 1Kwr 1.25; Fəl 2.7-8 **13:10 13.10** 13.2; 10.8; 1Kwr 4.21 **13:11 13.11** Jaŋ 14.27; Rm 15.33; 1Kwr 7.15; Ef 6.23; Fəl 4.9; 1Tes 5.23; 2Tes 3.16; Heb 13.20; 1Pi 5.14 **13:12 13.12** 1Kwr 16.20 **13:13 13.13** Mk 13.11; Rm 8.26, 39; Gal 6.18

Leeter masa Pawl ma wuzlalatara a Galat hay

Mey da ray leeter ŋgada Galat hay

Leeter e keɗe na, ara Pawl ma wuzlalatara ŋgada ndəhay daa mecəmey-ray ŋga Yesu daa hwayak ŋga Galati fa dəɓa masawa aŋga fa ata (SNM 16.6; 18.23). Daa leeter keɗe na, Pawl a ləvey: «Cek mahura na, ara mepey Yesu Kəriste ŋga ndaw fara fara ta mewuɗey ndəhay mekele.» (5.6)

Da wuzlah ndəhay ŋga Yesu da Galati na, Jəwif hay daha, Jəwif hay ba hay daha may. Jəwif hay siya a ləvam si ndəhay Jəwif hay ba hay a təɓmara mewey hay tabiya ŋga Jəwif hay, si a slam mandawal anda Jəwif hay amba a təram ndəhay ŋga Yesu. Pawl a ləvey, mey ata ha ŋgene, ara mey ŋga Gazlavay ba, maja ndaw a gwa ŋga tərey ndaw maaya fa mey ŋga Gazlavay ta fa cek masa aŋga ma ka ba, ama si ta fa mepey Yesu ŋga ndaw fara fara gway. (2.15-21)

Daa fasəlawal 5 haa 6, Pawl a ləvey si ndəhay ŋga Yesu a njam maaya maaya, a jənam vaw da wuzlah ata maja mewuɗey-vaw ŋga Kəriste. Gazlavay ta vəlndakwar Mesəfney aŋga la ŋga jənndakwar ŋga njey maaya kəne may.

Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Kwakwas ŋga Mawiz a gwa ŋga tərda ndaw maaya fa mey ŋga Gazlavay ba, ama ara Yesu ma tərda ndaw maaya fa mey ŋga Gazlavay (3.10-14)

Mey da ray cek hay maaya ma sawa ta fa Mesəfney ŋga Gazlavay (5.22-23)

Mecey-har

1 Ara yah, Pawl, ma wuzlalakwara leeter keɗe. Yah *ndaw-meslərey ŋga
*Yesu *Kəriste. Ara ndaw ma walaya ŋga key ndaw-meslərey a ba, asaya,
ara ndəhay ma slərdamiwa ba. Ma pamaya ŋga ndaw-meslərey na, ara
Yesu Kəriste he ta ray aŋga leŋ *Gazlavay Papaŋ ma sləkɗadərwa Yesu a
daa meməcey.
2 Ala macəmtakaya ta məlma aləkwa hay siya feɗe, ya camakwar har,
akwar ndəhay daa mecəmey-ray hay ŋga Yesu daa hwayak ŋga Galati.
3 Anja Papa aləkwa, Bay Gazlavay, ta Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste
ŋga pəsmakwar mey, asaya, ŋga njadamakwar daa zazay.
4 Kəriste ta vəlda ray aŋga la maja mebərey aləkwa, amba a
ləhdandakwar da bəla masa maaya ba keɗe. Kəriste he ma ka anda keɗe
na, a key a nar ray a mey masa Gazlavay Papa aləkwa ma wuɗey.
5 Anja ndəhay ŋga həlmamara Gazlavay ŋga sərmataw. *Amen.

Mey da ray Mey-maaya-mawiya

6 Gazlavay ma zəlkwar amba ka səpmara na, menjey a ga daa ba. A
zəlkwar na, maja aa ma sərey dey-ceceh fa akwar ta fa mewuɗey-vaw
ŋga *Kəriste. Wure keɗe, akwar fa mbəkdamara Gazlavay a, akwar fa
təɓam *Mey-maaya-mawiya mekele. Ya fa rəzley ga da ray akwar maja.

1:1 1.1 1.11-12; Rm 1.5; 1Kwr 9.1-2 **1:2 1.2** 1Kwr 16.1 **1:4 1.4** 2.20; Mt 20.28; Jaŋ 1.29; 2Kwr 5.21; Ef 5.2; 1Tm 2.6; Tit 2.14; Heb 9.12-14, 26; 1Jŋ 5.19 **1:6 1.6** Heb 12.15

7 Fara fara Mey-maaya-mawiya mekele na, daa ba. Ama ndəhay mekele
daha fa həɓmakwar ray. A wuɗam ŋga nəsmara Mey-maaya-mawiya ŋga
Kəriste.
8 Ala ta wuzdamakwara Mey-maaya-mawiya ha la. Anda keɗe, da ndaw
mekele, kwa ala, kwa maslaŋ ŋga Gazlavay da vaɗ, a wuzkwar Mey-
maaya-mawiya mekele wal na, anja Gazlavay ŋga nəsa.
9 Ala ta kadamakwara la, ama ya kadakwara wure keɗe saya. Da ndaw
a wuzkwar Mey-maaya-mawiya mekele wal ta masa akwar ma təɓmara
keɗe na, anja Gazlavay ŋga nəsa ndaw aha.
10 Yaw, wure keɗe ka wulkam na, ya fa səpey amba ndəhay aa
həmdamaya daw? Kay, kəne ba! Ya səpey na, amba Gazlavay aa həmdaya.
Asaya, ka wulkam ya fa səpey amba ya mbafatar a ndəhay daw? Kay, kəne
ba, maja da ya fa səpey amba ya mbafatar a ndəhay cəŋga na, anja ŋgene,
ya fa da key ndaw ma ka sləra ŋga Kəriste daa ba.

Pawl a tərey ndaw-meslərey ŋga Yesu na, kwara?

11 Məlma aɗaw hay, ya wuɗey ka sərmara *Mey-maaya-mawiya masa
yah ma wuzdakwara na, ara mewulkey ŋga ndəhay ba.
12 Mey a na, ara ndaw ma kadiwa ba, ara ndaw maa sərkadiwa ba, ama
ara Yesu *Kəriste ma wuzdiwa mey a.
13 Akwar ta cəndamara mey da ray menjey aɗaw zleezle la, daa masa
ya fa səpey kwakwas ŋga *Jəwif hay. Daa ŋgene, ya ta sərdata banay la
ga kalah ta ndəhay daa mecəmey-ray hay ŋga Yesu. Ya ta wuɗey la ŋgaa
zəɗdata cəpa.
14 Ya ta nar ray la a kwakwas ŋga Jəwif hay ma fənta Jəwif hay mekele
masa mandala aɗaw hay. Ya ta vəlda mevel aɗaw la cəpa a kwakwas ŋga
papaŋ ŋga papa ala hay zleezle.
15 Ama Gazlavay ta sərfaya dey-ceceh la, ta walaya sem dəga ya ta yawa
daa ba araŋ, ta zəlya la amba ya tərey ndaw ma ka sləra aŋga maja a
mbafar.
16 Gazlavay ta wuryawa dey la, ta wuzdiwa Bəzey aŋga la amba ya
wuzdatara Mey-maaya-mawiya da ray a, a ndəhay masa Jəwif hay ba hay.
Daa ŋgene, kwa ya taa cəfɗey ndaw ŋga slaya yawa daa ba.
17 Asaya, ya ta daw a *Jeruzelem ŋga jəkey sləmay fa ndəhay meslərey
ŋga Yesu masa ŋgeeme daa ba may. Ama wure wure ŋgene, ya ta daw la
aa hwayak ŋga Arap hay. Fa dəɓa ha, ta', ya vəhwa aa berney ŋga Damas.
18 Fa dəɓa ha, mevey maakar na, ya ta daw la aa berney ŋga Jeruzelem
amba ya camawa ray ta *Piyer, ya sərmawa vaw. Ya njamawa cew e luma
cew gway.
19 Feteɗe, ya ta hətey *ndaw-meslərey mekele daa ba, si *Jak, məlmaŋ
ŋga Bay aləkwa Mahura gway.
20 Mey masa yah ma wuzlalakwara keɗe na, ara mey fara fara. Gazlavay
a səra a key ya mbərzley ba.
21 Fa dəɓa ha, ta', ya daw aa hwayak ŋga Siri ta ŋga Silisi.
22 Maja ŋgene, ndəhay daa mecəmey-ray hay ŋga ndəhay ŋga Kəriste
daa hwayak ŋga *Jude ta hətmaya ta dey ata daa ba.
23 Ama ata fa cənam mey masa ndəhay mekele maa guzlam da ray aɗaw
ma ləvam: «Ndaw ma sərdandakwar banay zleezle heyey na, wure keɗe
fa wuzda Mey-maaya-mawiya masa aa ma wuɗey ŋga nəsa heyey.»

1:7 1.7 5.8, 10; 2.4; SNM 15.1, 24 **1:8 1.8-9** 1Kwr 16.22 **1:10 1.10** 1Tes 2.4-6 **1:11 1.11-12** 1.1 **1:13 1.13-14** SNM 8.3; 9.1; Fəl 3.5-6; 1Kwr 15.9 **1:15 1.15-16** Jer 1.5; SNM 9.3-5; 22.21; Rm 1.5; 1Kwr 9.1; 15.10 **1:18 1.18** SNM 9.26-28 **1:19 1.19** Mt 13.55 **1:21 1.21** SNM 9.30

24 Ta’, ndəhay a, a həlmamara Gazlavay maja yah.

2

Ndəhay meslərey ŋga Yesu a təɓmara Pawl

1 Fa dəɓa ha, mevey kuraw a ray a məfaɗ, ta’, ya diyam ta *Barnabas a
*Jeruzelem saya. Ya ta ŋgəla Tit la may.
2 Yah ma daw a Jeruzelem e na, maja Gazlavay ma ləvya, maaya na, ya
daw. Feteɗe, ala ta gucam la ta cakay ta *bay-ray hay ŋga ndəhay ma təɓa
mey ŋga Yesu. Ya ta kadatara mey da ray *Mey-maaya-mawiya masa yah
ma wuzdatara a ndəhay masa *Jəwif hay ba la, maja ya wuɗey sləra aɗaw
masa yah ma ka ta masa ya fa ka wure keɗe a tərey ŋga cek ŋga tede ba.
3 Tit masa ma ləgdaya na, ara ndaw Gərek. Ama kwa ta təkmar ɗay ŋga
sley mandawal anda Jəwif hay na, daa ba.
4 Ama ndəhay ma təɓmara mey ŋga Yesu fara fara ba ta samawa la a
wuzlah ala, a wuɗam ŋga təkmar ɗay a Tit e ŋga sley mandawal. Ndəhay
a, a samawa a wuzlah ala na, ta mayal a, amba a saŋgalamandar da ala
fa wam ray ala maja ala macəmkaya ta Yesu *Kəriste kwa. A wuɗam ŋga
tərdamandar beke hay ŋga kwakwas ŋga Jəwif hay cəŋga.
5 Ala ta təɓmatara mey ata kwa ŋga menjey nekəɗey daa ba səlak. Mey-
maaya-mawiya masa fara fara keɗe na, ya wuɗam a nəsmara ba, amba a
njey ŋga mey masa fara fara ŋgada akwar.
6 Daa masa ya fa kadatara mey da ray Mey-maaya-mawiya masa yah ma
wuzdatara a ndəhay na, bay-ray hay heyey masa ata ma zəlmata mahura
hay ta pam mey mekele a ray Mey-maaya-mawiya ha daa ba. Yaw, da ata
mahura hay, da ata mahura hay ba, ŋgada yah na, ara cek ŋga tede, maja
fa mey ŋga Gazlavay na, ndəhay tabiya ata letek.
7 Ama sasəkar jak, a sərmara Gazlavay ta vəlya sləra la ŋga wuzey Mey-
maaya-mawiya anda aa ma vəldara ŋgada *Piyer. Ŋgada yah na, a ləvya
ŋga wuzey Mey-maaya-mawiya a ndəhay masa Jəwif hay ba hay, ŋgada
Piyer may, a ləvar ŋga wuzey Mey-maaya-mawiya a ndəhay Jəwif hay.
8 Yaw, ara Gazlavay ma vəlar gədaŋ a Piyer ŋga tərey *ndaw-meslərey
ŋga Yesu ŋgada fa Jəwif hay. Ara Gazlavay a ma vəlya gədaŋ ŋga tərey
ndaw-meslərey ŋga Yesu ŋgada fa ndəhay Jəwif hay ba hay may.
9 Ata *Jak ta Piyer leŋ *Jaŋ masa ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu ma
zəlmata bay-ray ata hay na, a sərmara Gazlavay ta vəldiwa sləra keɗe la
fara fara ŋga key maja maaya aŋga. Maja ŋgene, a gagazamandar har
ŋgada ala ta Barnabas, anda meləvey, mey ala ta ata letek. Ala ta wulkam
la daa slam a ta ata amba ala ta Barnabas ya diyam ŋga wuzdamatara
Mey-maaya-mawiya a ndəhay masa Jəwif hay ba hay. Ata may, a diyam a
wuzdamatara ŋgada ndəhay Jəwif hay.
10 Aa cəfɗamandar na, cek pal gway. Ara ŋga jəney masa-viya hay daa
*mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu da Jeruzelem. Ara cek masa yah ma
ka ta mevel aɗaw cəpa.

Mey da ray ata Piyer ta Pawl daa berney ŋga Antiyaws

11 Fa dəɓa ha, *Piyer a sawa aa berney ŋga Antiyaws daa hwayak ŋga
Siri. Ya ta mbəɗar ray la maja aa ma key cek maaya ba.
12 Yaw, daa masa Piyer ma wuswa a Antiyaws na, aa fa zəmey ɗaf ta
ndəhay masa *Jəwif hay ba hay. Ama fa dəɓa ha, ndəhay Jəwif hay masa

2:1 2.1-2 1Kwr 15.2; Fəl 2.16; ***Barnabas:*** SNM 4.36; ***Tit:*** 2Kwr 2.13 **2:1 2.1-10** SNM 15.1-19 **2:2 2.2** 2.6, 9 **2:4 2.4** 1.7; 5.1, 13; SNM 15.1, 24; 1Kwr 9.21 **2:6 2.6** Rm 2.11 **2:7 2.7** 1.15-16; Rm 1.5 **2:10 2.10** Rm 15.26

da cakay *Jak ma wusmawa na, Piyer a mbəkda mezəmey ɗaf ta ndəhay Jəwif hay ba ha, a ŋgəchey ta cakay. A ka anda keɗe na, maja a zlurey ta Jəwif hay ma ləvam si ndəhay masa Jəwif hay ba tabiya a slam mandawal.

13 Anda keɗe, Piyer na, ara ndaw masa ta neneh cew. Ndəhay Jəwif hay mekele ma təɓa mey ŋga Yesu ta təram ndəhay masa ta neneh cew la anda Piyer e may. Kwa *Barnabas ta ray aŋga ta tərey ndaw masa ta neneh cew sem anda ata may.
14 Daa masa yah ma hətatar ata fa nəsmara *Mey-maaya-mawiya masa fara fara daa menjey ata ŋgene na, ta', yaa guzlar ŋgada Piyer fa mey ŋga ndəhay tabiya: «Kah ndaw Jəwif, ama ka ta səpa kwakwas ŋga ndəhay Jəwif hay na, daa ba. Ka ta key cek la anda ndəhay masa Jəwif hay ba ma kamara. Anda keɗe, ka ləvtar a ndəhay masa Jəwif hay ba ŋga səpey kwakwas ŋga Jəwif hay na, maja me?»

Ndaw a tərey maaya fa mey ŋga Gazlavay na, kwara?

15 Ala na, *Jəwif hay fara fara ma yey ta yey. Ala na, wal ta ndəhay daa səkway hay mekele. Ndəhay a na, fa səpmara *kwakwas ŋga Mawiz daa ba, ata ndəhay ta mebərey.
16 Ama ya sərmara ndaw aa maaya fa mey ŋga Gazlavay maja aa fa səpa kwakwas ŋga Mawiz na, kəne ba, si aa fa pa Yesu ŋga ndaw aŋga fara fara. Ala may, ya ta pamara Yesu *Kəriste he la ŋga ndaw ala fara fara amba ya təram ndəhay maaya fa mey ŋga Gazlavay. Ala maaya fa mey ŋga Gazlavay na, maja ala fa səpmara kwakwas ŋga Mawiz daa ba, ama maja ala fa təɓmara mey ŋga Kəriste. Mesəpey kwakwas ŋga Mawiz na, a tərda ndaw maaya fa mey ŋga Gazlavay ba səlak.
17 Ala Jəwif hay ma təɓmara mey ŋga Yesu na, ala fa pamara Kəriste ŋga ndaw ala fara fara amba ya təram ndəhay maaya fa mey ŋga Gazlavay. Daa masa ala fa pamara Kəriste ŋga ndaw ala fara fara na, a padamandar ŋga ndəhay ta mebərey maja ala fa səpmara kwakwas ŋga Mawiz daa saba. Da anda keɗe na, Kəriste fa mbəzdandar aa mebərey daw? Kay, kəne ba səlak.
18 Da ndaw a mbəkda meney ray a kwakwas ŋga Mawiz maja a səra fa da jəna daa ba, ama fa dəɓa ha, a vəhwa ŋga nar ray cəŋga na, anda keɗe, ndaw aha ta key mebərey sem.
19 Daa mesəpey kwakwas ŋga Mawiz na, ya ta tərey la anda ndaw maməckaya. Anda meləvey, kwakwas ŋga Mawiz na, ara cek ŋga tede ŋgada yah. Ara kwakwas a ma tərdaya anda ndaw maməckaya amba ya njey ta dey ŋga kar sləra ŋgada Gazlavay. Daa masa ata ma dərmara Kəriste fa hwadam mazlaŋgalakaya ŋga məcey na, ara anda a dəram na, yah, ŋga məcey may.
20 Anda meləvey, menjey aɗaw masa anda zleezle na, daa saba, ama wure keɗe Kəriste aa ta yah. Maja ŋgene, cek hay tabiya masa yah ma kata daa masa yah ta dey da bəla keɗe na, ya kata ta meney ray a Bəzey ŋga Gazlavay. A wuɗya kalah, a vəlda heter aŋga ŋga məcey maja yah.
21 Gazlavay a pandakwar ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga na, ara maja aləkwa fa səpkwa kwakwas ŋga Mawiz ba, ama ara maja dey-ceceh aŋga gway. Ya fa da rəsa maaya ŋga Gazlavay a keɗe daa ba. Da ndaw a gwa ŋga tərey maaya fa mey ŋga Gazlavay maja aa fa səpa kwakwas ŋga Mawiz na, anja ŋgene na, meməcey ŋga Kəriste ara cek ŋga tede.

2:12 2.12 SNM 11.3 **2:16 2.16** 3.10-12; Rm 3.20-30 **2:17 2.17** Rm 2.17–3.20 **2:19 2.19** 6.14; Rm 7.6; 6.2-4 **2:20 2.20** 1.4; Jaŋ 17.23; Rm 8.10-11; 2Kwr 5.14

3

Gazlavay a da ləhda ndaw na, kwara?

1 Akwar Galat hay na, manjar leŋgesl. Ta wuzdamakwara mey da ray
meməcey ŋga Yesu *Kəriste fa hwadam mazlaŋgalakaya la maaya maaya
fa mey akwar tabiya, ba diya? Kaa ma batakwar na, wa?
2 Ya wuɗey ŋgaa cəfɗakwar mey pal. Gazlavay ta vəlkwar Mesəfney
aŋga la. A vəldakwara na, maja akwar ma səpmara *kwakwas ŋga Mawiz
daw? Kay, kəne ba. Aa ma vəldakwara na, maja akwar ma jəkam sləmay
fa *Mey-maaya-mawiya, asaya, maja akwar ma təɓmara mey a, aa mevel
akwar.
3 Daa masa akwar ma zlamar ŋga səpey cəveɗ ŋga Yesu, ka səpmara
na, ta gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay, ba diya? Kaa wure keɗe, ka
mbəkdamara Mesəfney ŋga Gazlavay a, ka kam sləra ta gədaŋ akwar
daada na, maja me? Akwar ndəhay manjar leŋgesl anda keɗe na, kwara?
4 Akwar ta səram banay la ga amba ka təɓmara mey ŋga Yesu. Mesərey
banay akwar a ŋgene na, ara cek ŋga tede daw? Anja ŋga tərey ŋga cek
ŋga tede ba.
5 Yaw, Gazlavay a vəlkwar Mesəfney aŋga na, maja akwar ma səpmara
kwakwas ŋga Mawiz daw? Kay, kəne ba. Gazlavay a key maazla hay da
wuzlah akwar na, maja akwar ma səpmara kwakwas ŋga Mawiz daw?
Kay, kəne ba. Ama Gazlavay a vəlkwar Mesəfney aŋga, a key maazla hay
da wuzlah akwar na, maja akwar ma jəkam sləmay fa Mey-maaya-mawiya
ta akwar ma təɓmara mey a, aa mevel akwar.
6 Wulkam da ray *Abəraham taw, mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga
Gazlavay, a ləvey: «Abəraham a pa Gazlavay ŋga ndaw aŋga fara fara.
Ara maja ŋgene, Gazlavay ma pa ŋga ndaw maaya.»
7 Anda keɗe na, sərmara, ndəhay ma pamara Gazlavay ŋga ndaw ata
fara fara na, ara bəza hay ŋga Abəraham fara fara.
8 Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay zleezle da ray cek ma da
key, a ləvey Gazlavay a tərdata ndəhay masa *Jəwif hay ba ŋga ndəhay
maaya fa mey aŋga. A ka anda keɗe na, maja ata ma pamara Gazlavay
a ŋga ndaw ata fara fara. Mey maaya keɗe na, Gazlavay taa guzldara
la dəga zleezle a Abəraham, a ləvar: «Ndəhay daa səkway hay tabiya a
hətam mepəsey-mey aɗaw la ta fa kah.»
9 Abəraham ta pa Gazlavay la ŋga ndaw aŋga fara fara, maja ŋgene,
Gazlavay ta pəsar mey la. Yaw, ndəhay tabiya masa ma pamara Gazlavay
ŋga ndaw ata fara fara na, Gazlavay ta pəstar mey la may anda Abəraham
a.
10 Ndəhay tabiya ma wulkam ata maaya fa mey ŋga Gazlavay maja
ata fa səpmara kwakwas ŋga Mawiz na, Gazlavay a nəsta la. Ara anda
mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay ma ləvey: «Kwa waawa ma
səpa kwakwas ŋga Mawiz tabiya masa mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga
Gazlavay mandaw mandaw ba na, Gazlavay a nəsa la.»
11 Fara fara, ndaw fa da tərey maaya fa mey ŋga Gazlavay maja aŋga fa
səpa kwakwas ŋga Mawiz na, daa ba. Yaa guzley anda keɗe na, maja mey
ŋga Gazlavay a ləvey: «Ndaw masa maaya fa mey ŋga Gazlavay na, ara
ndaw ma pa Gazlavay ŋga ndaw aŋga fara fara. Anda keɗe, a hətey heter
mendəvey ba la.»

3:1 3.1 5.7 **3:2 3.2-5** 4.6; Rm 8.9-16; 2Kwr 3.6, 17 **3:4 3.4** 4.11 **3:6 3.6** MC 15.6; Rm 4.3 **3:7 3.7** Rm 4.11-12 **3:8 3.8** MC 12.3 **3:9 3.9** Rm 4.16 **3:10 3.10** Mew 27.26; Jak 2.10 **3:11 3.11** Hab 2.4; Rm 1.17; 3.20

12 Ama mawuzlalakaya saya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey: «Kwa
waawa ma səpa kwakwas ŋga Mawiz mandaw mandaw, ma rəsa ba səlak
na, a hətey heter la.» Mey a, a wuɗey ŋga ləvey, mesəpey kwakwas ŋga
Mawiz na, ara cek wal ta mepey Gazlavay ŋga ndaw fara fara.
13 Yaw, Gazlavay ta nəsndakwar sem maja aləkwa fa səpkwa kwakwas
ŋga Mawiz ta cəveɗ e daa ba. Ama Kəriste ta sawa la a bəla, ta la menəsey
aləkwa sem a ray aŋga amba a ləhdandakwar daa menəsey a. Ara anda
mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, ma ləvey: «Ndaw masa ata ma
ləwmara fa hwadam * na, Gazlavay ta nəsa sem.»
14 Yesu Kəriste a ka cek aha anda keɗe na, amba Gazlavay a pəstar mey a
ndəhay masa Jəwif hay ba, letek anda Gazlavay ma pəsar mey a Abəraham
heyey. Asaya, kwa waawa ma pa Kəriste ŋga ndaw aŋga fara fara na, a
hətey Mesəfney ŋga Gazlavay la masa aa ma ləvey zleezle a da vəldatara
a ndəhay aŋga hay heyey.

Kwakwas ŋga Mawiz na, a gwa ŋgaa vəsa mey masa Gazlavay ma jəwa daw?

15 Məlma aɗaw hay, ya wuɗey ya wakwara mey masa Gazlavay ma jəwa
ta cek ma key mandaw mandaw daa menjey aləkwa. Yaw, da ndəhay cew,
a jəwam mey ta cəveɗ e fa mey ŋga ndəhay na, kwa ndaw a gwa ŋgaa
vəsa mey a ba, kwa ndaw a gwa ŋga pey a dey a ba.
16 Fara fara, Gazlavay ta ləvar la a *Abəraham a da pəsar mey ŋgada
aŋga ta ŋgada bəzey ma da yawa da hwaɗ aŋga. Mawuzlalakaya daa
ɗerewel ŋga Gazlavay, ta ləvey ŋgada bəza hay ma da yamawa da hwaɗ
aŋga cəpa na, daa ba. Anda meləvey, ndəhay ga ba. Ama aa guzley na, da
ray bəzey da hwaɗ aŋga pal letek gway, anda meləvey *Kəriste.
17 Ehe, mabara ŋga mey masa yah ma wuɗey ŋgaa guzldakwara ha:
Gazlavay ta jəwey mey la ta Abəraham, asaya, ta ka la amba mey ata
majəwkaya ha a pəskey ba. Fa dəɓa ha, mevey temere məfaɗ ta kwakwar
maakar na, Gazlavay a wuztar *mewey aŋga a *Jəwif hay amba a səpmara.
Mewey a, fa da pəska *mejəwey-mey ŋga ata Gazlavay ta Abəraham daa
ba, fa da nəsa mejəwey-mey a daa ba may.
18 Yaw, da Gazlavay a pəskwar mey la maja akwar ma səpmara
*kwakwas ŋga Mawiz na, anja ŋgene ara mepəsey-mey masa aŋga
meləvey heyey saba. Ama a da pəskwar mey na, maja aŋga ma ləvey
a pəskwar mey la. Anda keɗe, Gazlavay a kar maaya a Abəraham † na,
maja aa ma ləvey a kara la.
19 Da anda keɗe na, Gazlavay a wuzdatara mewey a, a Jəwif hay na,
maja me? Gazlavay a wuzdatara mewey a na, amba ndəhay a sərmara
cek maaya ba masa ata ma kamara. Gazlavay a wuzdatara mewey a na,
ŋga njey nekəɗey haa kasl masawa ŋga bəzey da hwaɗ Abəraham heyey.
Ara bəzey masa Gazlavay ma ləvar a Abəraham a da pəsar mey heyey.
Gazlavay ta wuzdərwa kwakwas a la ta fa maslaŋ aŋga hay da vaɗ. Maslaŋ

3:12 3.12 Lev 18.5; Rm 10.5 * **3:13 3.13** ma ləwmara fa hwadam: Mawuzlalakaya daa Mew 21.22-23, a ləvey, da masa a kəɗam ndaw vagay maja aa ma key cek maaya ba na, a ləwmara vagay a fa hwadam ŋga par hwaray. Pawl a wuɗey ŋga ləvey na, meməcey ŋga Yesu fa hwadam mazlaŋgalakaya na, aa kəne. **3:13 3.13** Mew 21.23; Rm 8.3; 2Kwr 5.21 **3:14 3.14** 3.2-5; Jwl 3.1-2 **3:16 3.16** MC 12.7; 17.7-8 **3:17 3.17** Mab 12.40 † **3:18 3.18** Gazlavay a kar maaya a Abəraham: Nəka Galat hay 3.14ta SNM 2.17, Gazlavay a ləvey: «Ya vəltar Mesəfney aɗaw la a ndəhay tabiya.» **3:18 3.18** Rm 4.14; 11.6

aŋga hay a ta wuzdamərwa la ta fa ndaw ma cəmtar ɗay a ndəhay ta Gazlavay ‡.
20 Ndaw ma cəma ɗay na, a ɗiyey mey da wuzlah ndəhay cew. Ama daa masa Gazlavay ma jəwey mey ta Abəraham na, ara aŋga pal taava aŋga ma ka gway, ndaw ma cəmtar ɗay na, daa ba.

Kwakwas ŋga Mawiz a jənta ndəhay na, kwara?

21 *Kwakwas ŋga Mawiz na, aa guzley wal ta mey daa *mejəwey-mey ŋga Gazlavay daw? Kay, kəne ba! Da fara fara kwakwas ŋga Mawiz a vəltar heter mawiya a ndəhay na, anja Gazlavay a pata ndəhay ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga la ta fa kwakwas a may.
22 Ama mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay na, ndəhay tabiya da bəla, mebərey fa wey da ray ata. Ara anda keɗe amba Gazlavay a vəldatara cek masa aa ma ləvey a da vəldatara a ndəhay ma təɓmara mey ŋga Yesu *Kəriste. A vəldatara na, maja ata fa pamara Yesu ŋga ndaw ata fara fara.

23 Zleezle daa masa ala ndəhay *Jəwif hay ma təɓmara mey ŋga Kəriste daa ba araŋ na, kwakwas ŋga Mawiz ta jəɗndar la anda ndəhay daa fərsəne haa kasl Gazlavay ma wuzdandara cəveɗ ŋga təɓey mey ŋga Kəriste.
24 Ara anda keɗe, kwakwas ŋga Mawiz ma jəɗndar haa kasl masawa ŋga Kəriste a bəla. A sawa na, amba ya təram ndəhay maaya fa mey ŋga Gazlavay, maja ala ma pamara Kəriste he ŋga ndaw ala fara fara.
25 Wure keɗe na, ala fa təɓmara mey ŋga Kəriste, kwakwas ŋga Mawiz fa da jəɗndar daa saba.
26 Akwar tabiya bəza hay ŋga Gazlavay maja akwar fa təɓmara mey ŋga Yesu Kəriste, anda meləvey, akwar macəmkaya ta Yesu Kəriste.
27 Akwar ta hətam *baptem la, maja ŋgene, akwar macəmkaya ta Kəriste. Wure keɗe, akwar ta təram sem anda Kəriste he ta ray aŋga.

28 Wure keɗe, ndəhay Jəwif hay ta ndəhay Jəwif hay ba na, ata letek fa mey ŋga Gazlavay. Kwa beke hay ta ndəhay ma wam ray ata, kwa zel hay ta ŋgusay, ata letek fa mey ŋga Gazlavay. Anda meləvey, akwar tabiya, akwar letek fa mey ŋga Gazlavay maja akwar macəmkaya ta Yesu Kəriste.
29 Yaw, da akwar ndəhay ŋga Kəriste na, anda keɗe, akwar bəza hay ma yamawa da hwaɗ *Abəraham may. Maja ŋgene, Gazlavay a da pəskwar mey anda aa ma ləvey a da pəsar mey ŋgada Abəraham ta ŋgada bəza hay da hwaɗ aŋga heyey.

4

Gazlavay a pata ndəhay ŋga bəz aŋga hay na, kwara?

1 Ehe, ya wuɗey ŋgaa guzlkwar saya: wulkam da ray bəzey ma da wa zleley ŋga papaha taw. Daa masa aŋga bəzey ɗagay na, kwa zleley tabiya masa mapakaya ŋgada aŋga na, a gwa a wa ba araŋ, aŋga anda beke.
2 Daa ŋgene, ndəhay a nəkfamar dey, asaya, a nəkfamar dey fa cek aŋga hay may. A nəkfamar dey na, haa kasl pas masa papaha ma ləvey bəzey a ta gəley cay.

---

‡ **3:19 3.19** Ndaw ma cəmtar ɗay a ndəhay ta Gazlavay feɗe na, ara Mawiz. **3:19 3.19** Rm 4.15; ***maslaŋ ŋga Gazlavay da vaɗ:*** SNM 7.38, 53; Heb 2.2 **3:20 3.20** Mew 6.4 **3:21 3.21** Rm 7.13; 8.2 **3:22 3.22** Rm 3.9-30; 11.32 **3:23 3.23** 4.3 **3:24 3.24-25** Rm 10.4 **3:26 3.26** 4.5, 7; Jaŋ 1.12; Rm 8.14-17 **3:27 3.27** Rm 6.3; Ef 4.24 **3:27 3.27-28** Rm 10.12; 1Kwr 12.13; Kwa 3.9-11 **3:29 3.29** 3.7, 14, 18; 4.7

3 Aləkwa na, anda bəzey a may. Daa masa aləkwa ma sərkwa cek masa
Gazlavay ma wuɗey fara fara daa ba araŋ na, aləkwa beke hay ŋga cek
hay mekele mekele masa ndəhay ma namatar ray da bəla keɗe.
4 Ama daa masa Gazlavay ma wusdərwa ɗar a cay na, ta', a slərdərwa
bəzey aŋga a bəla. Bəzey a, a tərey ŋga ndaw-magədaŋ, a yawa da hwaɗ
ŋgwas. Ta səpa *kwakwas ŋga Mawiz la.
5 Gazlavay a ka anda keɗe na, amba bəzey aŋga ha a ləhdata ndəhay ma
səpmara kwakwas ŋga Mawiz a, asaya, amba Gazlavay a, a tərdandakwar
ŋga bəz aŋga hay.
6 Ahaw, akwar na, bəz aŋga hay fara fara. Ya sərkwa maja Gazlavay ta
slərwa Mesəfney ŋga Bəzey aŋga la a ray aləkwa tabiya. Ara Mesəfney
a, ma mbəzey aa aləkwa amba ya zəlkwa Gazlavay «Aba,» anda meləvey,
Papay.
7 Yaw, maja cek hay tabiya masa Gazlavay ma kakwara keɗe na, akwar
beke hay saba, ama akwar bəza hay ŋga Gazlavay. Asaya, maja akwar
bəza hay ŋga Gazlavay na, Gazlavay a da vəlkwar cek hay maaya tabiya
masa aa ma ɗiytara ŋgada bəz aŋga hay.

Menjey ŋga Galat hay a həɓar ray a Pawl

8 Zleezle, daa masa akwar ma sərmara mey fara fara da ray Gazlavay
daa ba araŋ na, akwar beke hay, akwar fa nam ray ŋgada mesəfney hay
ma samawa ta fa Gazlavay ba.
9 Ama wure keɗe, ka sərmara mey fara fara da ray Gazlavay, ŋgama
ya ləvey, Gazlavay a sərkwar fara fara. Kaa, ka vəham ŋga səpey
mesəfney hay a, kwara dəɓa wura? Ara cek hay masa-bəle, a gwamara
ŋga jənmakwar ba. Ka wuɗam ŋga tərey beke ata hay saya na, maja me?

10 Akwar fa walam ɗar hay mekele ma fənta siya hay, asaya, akwar fa
walam kiya hay, ta gwagway hay leŋ mevey hay ma fənta siya hay ŋga key
kwakwas.
11 Ray aɗaw fa həɓey fa menjey akwar, maja sləra aɗaw masa yah ma
ka da wuzlah akwar a da tərey ŋga cek ŋga tede kwa.
12 Məlma aɗaw hay, ya fa kakwar ambahw, təram anda yah, beke ŋga
*kwakwas ŋga Mawiz saba, maja ya ta tərey la anda akwar ndəhay masa
*Jəwif hay ba hay. Zleezle na, akwar ta kamaya cek maaya ba daa ba.
13 Akwar fa sərfadamara yah ma wuzdakwara *Mey-maaya-mawiya
ŋgeeme na, maja vaw fa caya.
14 Daa ŋgene, macay aɗaw a, ta sərdakwar banay la. Ama kwa akwar
ta rəsmaya daa ba, akwar ta ɓəldamaya mey daa ba. Sasəkar jak, akwar
ta təɓmaya la anda yah na, *maslaŋ ŋga Gazlavay da vaɗ, da daa ba, anda
yah na, Yesu *Kəriste.
15 Daa ŋgene, akwar ta meesəmey ga, ama wure keɗe, kaa səmam saba
na, kwara? Ya səra fara fara daa ŋgene anja da ka gwamara na, akwar ta
wuzlkamatərwa dey akwar hay la ŋgada yah.
16 Kaa wure keɗe, ya ta tərey masa-gəra akwar sem maja ya faa guzlkwar
mey fara fara daw?
17 Ndəhay ma wuɗam amba ka səpam kwakwas ŋga Mawiz heyey na,
fa ɗaɗamakwar amba mewulkey akwar a tərey anda ŋga ata. Ama a

---

4:3 4.3 4.9-10 **4:4 4.4-5** 3.13; Jaŋ 1.14 **4:6 4.6** Rm 8.15-16 **4:7 4.7** Rm 4.13; 8.17 **4:8 4.8** 1Kwr 8.4-6 **4:9 4.9** 1Kwr 8.3; Kwa 2.15 **4:9 4.9-10** Ef 1.21; Kwa 2.8-23 **4:10 4.10** Mew 4.19; SNM 7.42; Rm 14.5 **4:12 4.12** 1Kwr 9.19-21 **4:13 4.13** SNM 16.6; 2Kwr 12.7

kamara anda ŋgene na, ŋga nəskwar, ba na, ŋga ɗiykwar ba. A wuɗam
ka wuɗkam ta yah, ka mbəkdamaya, ka təɓam mewulkey ata.
18 Da ndəhay a cəmam ɗay ta akwar ŋga key cek maaya na, ŋgene, ara
cek maaya mandaw mandaw, kwa daa masa yah da wuzlah akwar, kwa
daa masa yah da wuzlah akwar daa ba.
19 Akwar masa anda bəz aɗaw hay, ya fa sərey banay maja akwar saya.
Mesərey banay aɗaw a na, anda hwaɗ ma car ŋgada ŋgwas ma da yey.
Ya da sərey banay a haa kasl mewulkey akwar ma tərey anda ŋga Kəriste.

20 Ya wuɗey ŋga daw ŋga njey ta akwar wure keɗe amba ya slakwar
yawa. Fara fara, ray aɗaw fa həɓey, maja ya səra cek masa yah ma da
kakwara ba.

Mey da ray bəza hay cew ŋga Abəraham

21 Akwar ndəhay ma wuɗam ŋga ney ray a *kwakwas ŋga Mawiz, ya
wuɗey ŋgaa cəfɗakwar: akwar ta cəndamara kwakwas ŋga Mawiz maa
guzley na, daa ba daw?
22 Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey na, *Abəraham
aŋga ta bəza hay cew. Bəzey laŋgar na, ara ŋgwas beke mezəley Agar
ma yarawa. Bəzey laŋgar may, ara ŋgwas masa beke ba mezəley Sara ma
yarawa.
23 Bəzey ma yawa ta ŋgwas beke na, a yawa ta fa mewulkey ŋga ndaw-
magədaŋ. Ama bəzey ma yawa ta ŋgwas masa beke ba na, a yawa maja
Gazlavay ma ləvar a Abəraham a da vəlar bəzey.
24 Ya gwa ya wata ŋgusay cew keɗe ta *mejəwey-mey hay cew masa
Gazlavay ma jəwa ta ndəhay. Agar ŋgwas beke na, a wuzwa mejəwey-
mey ŋga Gazlavay ta *Mawiz daa aŋgwa ŋga Sinay zleezle. Bəza hay
masa Agar ma yatərwa a təram beke anda aŋga.
25 Agar a na, mapakaya anda mejəwey-mey ŋga Gazlavay masa aa ma
jəwa daa aŋgwa ŋga Sinay daa hwayak ŋga Arap hay heyey. Aa mapakaya
saya anda berney ŋga *Jeruzelem wure keɗe, maja ndəhay daa berney a,
ata beke ŋga kwakwas ŋga Mawiz.
26 Ama Jeruzelem masa da gazlavay da vaɗ na, aŋga anda Sara, ŋgwas
masa beke ba. Ara aŋga mama aləkwa.
27 Ara anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay ma ləvey:
«Sesəmey Jeruzelem, kah anda ŋgwas-dərlay
masa ta yey bəzey daa ba.
Wudey ta meesəmey, kah anda ŋgwas
masa hwaɗ ta car ŋga mayawa bəzey daa ba,
Maja ŋgwas-dərlay masa zel e a wuɗa saba na,
a da hətey bəza hay ga ma fəna ŋga ŋgwas ta zel e.»
28 Məlma aɗaw hay, akwar na, bəza hay ŋga Gazlavay anda *Izak, bəzey
ŋga ŋgwas masa beke ba masa Gazlavay ma ləvey zleezle a da vəldara a
Abəraham heyey.
29 Daa ŋgene, bəzey ma yawa ta fa mewulkey ŋga ndaw-magədaŋ na,
fa sərda banay ta bəzey masa ma yawa ta fa gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga
Gazlavay. Wure keɗe, ndəhay fa kamara kəne may.
30 Ama mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey na, kwara?
A ləvey na: «Bəla ŋgwas beke la ta bəzey aŋga. Bəzey ŋga ŋgwas masa

4:17 4.17 1.7 **4:19 4.19** 1Kwr 4.15 **4:22 4.22** MC 16.15; 21.3 **4:23 4.23** MC 17.18-19; Rm 4.17-20; 9.7-9 **4:24 4.24** Mab 19–20; Gal 3.23; 4.1; 5.1; ***Agar:*** MC 16.1 **4:26 4.26** Heb 12.22; CWJ 21.2 **4:27 4.27** Iz 54.1 **4:29 4.29** MC 21.9

beke ba na, a da zəma way ŋga papaha tabiya, ama bəzey ŋga ŋgwas beke
na, kwa fa da zəmey cek ŋga papaha daa ba səlak.»
31 Yaw, ŋgwas beke na, aləkwa bəz aŋga hay ba, ama aləkwa bəza
hay ŋga ŋgwas masa beke ba ma yamawa ta gədaŋ ŋga Mesəfney ŋga
Gazlavay.

5

Ndəhay ŋga Yesu a da təram beke ŋga kwakwas ŋga Mawiz saya na, kwara?

1 *Kəriste ta pəskandakurwa sem dasi har ŋga *kwakwas ŋga Mawiz
amba ya wakwa ray aləkwa fara fara. Da ray ŋgene, kam gədaŋ, wam
ray akwar, ka da vəlmar cəveď a ndaw ŋga tərdakwar beke ŋga kwakwas
ŋga Mawiz saba.
2 Jəkfamaya sləmay, yah Pawl, ya faa guzlkwar, da ka slam mandawal
amba ka səpam kwakwas ŋga Mawiz saya na, ŋgene, cek masa Kəriste
ma ka ŋgada akwar na, ara cek ŋga tede.
3 Yaw, ya fa kətkwar saya, kwa waawa ma təɓa ŋga sla mandawal na, si
a səpa kwakwas ŋga Mawiz a tabiya, kwa a mbəkey kwakwas a pal ba.
4 Da akwar fa səpam ŋga tərey maaya fa mey ŋga Gazlavay ta fa
kwakwas ŋga Mawiz na, ŋgene, ka ta wuďkam sem ta Kəriste. Maaya
ŋga Gazlavay aa da ray akwar daa ba səlak.
5 Ala na, ya sərmara Gazlavay a pandar ŋga ndəhay maaya la fa mey
aŋga maja ala fa pamara Kəriste ŋga ndaw ala fara fara. Ta fa gədaŋ ŋga
*Mesəfney ŋga Gazlavay ala fa səkwmara amba Gazlavay a pandar ŋga
ndəhay maaya fa mey aŋga ha.
6 Yaw, ŋgada ndaw macəmkaya ta Yesu Kəriste na, ta sla mandawal la,
kwa ta sla daa ba na, fa da mbəďey cek fa aŋga daa ba. Cek mahura na,
ara mepey Yesu Kəriste ŋga ndaw fara fara ta mewuďey ndəhay mekele.
7 Zleezle na, akwar fa kam gədaŋ ŋga daw fa mey fa mey daa cəveď ŋga
Yesu. Kaa wure keďe, ma təkakwar ŋga səpa mey masa fara fara na, wa
dəɓa wa?
8 Mey hay masa ndəhay maa guzldamara ŋga batakwar na, mey hay a,
ara mey hay ŋga Gazlavay ba, maja ara Gazlavay a ma walakwar.
9 Mey hay maaya ba ŋgene a da zəvey fa mey fa mey, anda cek ma həsla
hapa ŋga makala na, aŋga kuset kəďey, ama a həsla hapa ŋga makala
maďakaya cəpa.
10 Ta ŋgene he cəpa, ya səra mewulkey akwar na, fa da key wal ta ŋga
yah daa ba, maja aləkwa tabiya macəmkaya ta Yesu Kəriste. Ndaw masa
ma həɓkwar ray na, kwa da ara waawa na, Gazlavay a kar sariya la.
11 Məlma aďaw hay, ndəhay fa mbərzlafamaya, a ləvam ya fa wuzey
mey, ya ləvey si ndəhay a slam mandawal cəŋga. Kaa da anda keďe na, a
sərdamaya banay maja me dəɓa me? Ndəhay fa sərdamaya banay cəŋga
keďe na, a wuzwa fara fara yaa sərkadata ndəhay amba a ləham na, si ta
fa meməcey ŋga Kəriste fa hwadam mazlaŋgalakaya gway.
12 Ndəhay ma həɓmakwar ray da ray *mesley mandawal na, anja ŋga
njam anda gənaw hay maaŋgwaďatakaya.
13 Məlma aďaw hay, Gazlavay a zəlkwar na, amba ka təram ndəhay ma
wam ray ata. Ama mewey ray akwar aha na, ta vəlkwar cəveď ŋga key

4:30 4.30 MC 21.10 **5:1 5.1** 2.4; 4.5, 9; 5.3 **5:3 5.3** 3.10, 12; Rm 2.25 **5:5 5.5** 2.16; Rm 8.23-25 **5:6 5.6** 3.28; 5.22; 6.15; Rm 4.11; 1Kwr 7.19; Ef 6.23 **5:8 5.8** 1.6-7 **5:9 5.9** 1Kwr 5.6 **5:10 5.10** 1.7 **5:11 5.11** 6.12, 14; 1Kwr 1.23

cek hay maaya ba ma bawa daa mewulkey ŋga ndaw-magədaŋ na, daa ba.
Sasəkar jak, wuɗam vaw da wuzlah akwar, asaya, jənam vaw da wuzlah
akwar.
14 Kwakwas ŋga Mawiz cəpa na, macəmkaya tabiya daa mewey pal ma
ləvey: «Si ka wuɗa meseembew akah anda kah ma wuɗa ray akah.»
15 Ama da akwar fa zam vaw da wuzlah akwar, asaya, akwar fa zəmam
vaw da wuzlah akwar anda gənaw hay masa-həma na, si ka pam leŋgesl,
ka mbəkdamara cek hay a ŋgene, da daa ba na, ka daa zəɗam ray akwar.

Mey da ray mewulkey ŋga ndaw-magədaŋ ta sləra ŋga Mesəfney ŋga Gazlavay

16 Ehe, jəkam sləmay, ya fa ləvkwar, vəlmar cəveɗ a *Mesəfney ŋga
Gazlavay ŋga wey da ray akwar. Anda keɗe, akwar fa da kam cek hay
maaya ba ma bawa daa mewulkey ŋga ndaw-magədaŋ na, daa saba.
17 Cek hay maaya ba masa mevel ŋga ndaw-magədaŋ ma wuɗey ŋga ka
na, ata wal ta cek hay masa Mesəfney ŋga Gazlavay ma wuɗey ya kakwa.
Asaya, cek hay masa Mesəfney ŋga Gazlavay ma wuɗey ya kakwa na, ata
wal ta cek hay masa mevel ŋga ndaw-magədaŋ ma wuɗey ŋga ka. Cek
hay a na, ata wal wal, a cəmam ba. Ara maja ŋgene, ka gwamara ŋga key
cek mandaw mandaw anda akwar ma wuɗam ba.
18 Ama da Mesəfney ŋga Gazlavay fa wey da ray akwar na, ŋgene
*kwakwas ŋga Mawiz fa da wey da ray akwar daa saba.
19 Ya sərkwa fara fara, cek hay masa mevel ŋga ndaw-magədaŋ ma
wuɗey ŋga ka na, ara meley-vaw saw, mewulkey mandaw mandaw da
ray cek hay ma nəsa ndaw, leŋ mekey cek hay ma ka hwaray.
20 Asaya, cek hay masa mevel ŋga ndaw-magədaŋ ma wuɗey ŋga ka
na, ara meney ray a kuley hay, mekey maazla hay maaya ba, merəsey
vaw, mewuɗkey ɗay, mekey səleŋ, mecey-mevel kalah, mesəpey ŋga
fəney ndaw mekele, meweley vaw ta weley, leŋ mewuɗkey ɗay ta ndəhay
mekele.
21 Yaw, cek hay masa mevel ŋga ndaw-magədaŋ ma wuɗey ŋga ka na,
mekele daha saya, ara mekey maagway fa cek ŋga ndaw, mewey ta wuzam,
mekusey daa slam a ŋga key cek hay malamba leŋ mekey cek hay mekele
mekele masa malamba anda keɗe hay. Ya ta kətkwar la, ama wure keɗe,
ya kətkwar saya, ndəhay ma kam cek anda keɗe hay na, fa da njam da
wuzlah ndəhay masa Gazlavay fa wey da ray ata na, daa ba.
22 Ama da Mesəfney ŋga Gazlavay fa wey da ray ndaw na, ndaw a, a
key sləra maaya, aŋga anda wudez ta slaslalay maaya ma yey babəza.
Cek hay maaya ma sawa ta fa Mesəfney ŋga Gazlavay na, ara mewuɗey-
vaw, meesəmey, zazay, meƀəsey banay, mesərey dey-ceceh fa ndaw, mekey
maaya, mekey cek ta cəveɗ e mandaw mandaw,
23 metərey ŋga ndaw meekweɗ-mey, leŋ mewey vaw fa mekey cek hay
saw. Yaw, kwakwas ŋga Mawiz na, a təkta ndəhay ŋga key cek hay anda
keɗe ba.
24 Ndəhay ŋga Yesu *Kəriste na, ta mbəkdamara cek hay maaya ba masa
ata ma wuɗam ŋga kamara sem. A mbəkdamara na, ara anda a dərmata
cek hay maaya ba ha fa hwadam mazlaŋgalakaya.

5:13 5.13 1Kwr 6.12; 10.23-24; 1Pi 2.16 **5:14 5.14** Lev 19.18; Rm 13.9 **5:15 5.15** Jak 4.1-2 **5:16 5.16** 5.25; Rm 8.2-13 **5:17 5.17** Rm 7.13-23 **5:18 5.18** Rm 6.14; 7.4 **5:19 5.19-21** Rm 1.28-32; 1Kwr 6.9-10; Ef 5.3-5; Kwa 3.5-8; 1Tm 1.9-10; 2Tm 3.2-5; 1Pi 4.3; CWJ 22.15 **5:22 5.22** Ef 5.9 **5:23 5.23** 1Tm 1.9; 2Pi 1.6 **5:24 5.24** 2.19; 6.14; Rm 6.6; Kwa 3.5; 1Jŋ 3.6

25 Ara Mesəfney ŋga Gazlavay ma vəlndakwar menjey mawiya. Da ray
ŋgene, vəlkwar cəveď a Mesəfney ŋga Gazlavay a ŋga wey da ray aləkwa.

26 Ya da gəlkwa ray ba, ya da padatakwa ndəhay mekele ŋga cek hay
saw ba, asaya, ya da kakwa səleŋ da wuzlah aləkwa ba may.

6

Mey da ray ndəhay ŋga Yesu ma da jənam vaw

1 Məlma aďaw hay, da ka hətam ndaw da wuzlah akwar fa key mebərey
na, ara akwar ndəhay masa ta *Mesəfney ŋga Gazlavay da ray keďe ma
da jənmara ndaw aha, ma da vəhdamərwa aa cəveď maaya. Ama ka da
jənmara ha na, ta mevel maaya ta mey maakwaď a. Kwa waawa da wuzlah
akwar ŋga wey vaw maja a da təďey aa mebərey ŋga ndaw aha.
2 Da banay da wuzlah akwar daha na, jənam vaw. Da masa akwar fa
kamara kəne na, a key ŋgene, ka namar ray a mewey ŋga *Kəriste.
3 Da ndaw a wulkey aŋga mahura, anja aŋga mahura ba na, a key ŋgene,
a bəmey ray aŋga.
4 Kwa waawa ŋga nəka menjey aŋga. Da a nəka aa maaya na, ŋgaa
səmey da ray menjey aŋga ha gway, ba na, a da wulkey da ray menjey
ŋga ndaw mekele ba.
5 Yaw, kwa waawa ŋga nəkey dey fa sləra aŋga masa Gazlavay ma
vəldara.
6 Asaya, kwa waawa maa sərkey mey ŋga Gazlavay na, maaya a
wunkamara cek aŋga hay ta ndaw maa sərkada ha.

Mey-meŋgey da ray menjey ŋga ndaw ta makawa cek hay da ley

7 Ka da bəmam ray akwar ba, Gazlavay a wuďey ndaw ŋga kada wasa
ba. Cek wura wura masa ndaw ma sləka a ley na, a da kawa da ley a na,
cek aha.
8 Anda meləvey, da ndaw a key cek ma mbafar a vaw aŋga daada
gway na, ŋgene, a daa zəďda ray aŋga. Ama da a key cek ma mbafar
a *Mesəfney ŋga Gazlavay na, ŋgene, a da hətey heter mendəvey ba ma
sawa ta fa Mesəfney ŋga Gazlavay a.
9 Da anda keďe na, si ya kakwa cek hay maaya ŋgada ndəhay, ya da
gərkwa ba. Fara fara, da masa ya ta gərkwa daa ba, pas a ma wuswa cay
na, ya hətkwa mawurɓay ŋga sləra aləkwa la.
10 Anda keďe, daa masa aləkwa ma hətkwa har la kaa na, kakwa maaya
a ndəhay tabiya. Kakwa maaya ma fəna saya na, ŋgada ndəhay ma təɓa
mey ŋga Yesu *Kəriste.

Mey ŋga madagway-dakw

11 Nəkmara, mey ŋga madagway-dakw keďe na, mawuzlalakaya mahura
mahura, *ara yah ma wuzlalakwara ta har aďaw.*
12 Ndəhay daha fa təkmakwar ďay ŋga səpey *kwakwas ŋga Mawiz ta
fa *mesley mandawal. A təkmakwar ďay a na, maja mewulkey ŋga ndaw-
magədaŋ gway. A kamara anda keďe na, a wuďam ndəhay aa həmdamata.
Asaya, a wuďam ŋga wuzey mey da ray meməcey ŋga *Kəriste fa hwadam
mazlaŋgalakaya ba, maja ndəhay *Jəwif hay a da sərdamata banay.

5:25 5.25 5.16; 1Kwr 6.19; Ef 4.30 **5:26 5.26** Rm 12.10; Fəl 2.3 **6:1 6.1** Mt 18.15; Jak 5.19; 1Kwr 10.12 **6:2 6.2** 1Kwr 9.21; 2Kwr 11.29 **6:3 6.3** 1Kwr 4.7 **6:5 6.5** Rm 2.6; 14.12 **6:6 6.6** 1Kwr 9.11, 14 **6:8 6.8** Jaŋ 3.6; 6.63; Rm 8.6, 13 **6:9 6.9** 2Tes 3.13 **6:10 6.10** Jaŋ 13.34; Rm 12.10; 13.8; 14.15; 1Kwr 8.1; ***fasəlawal*** 13; 2Kwr 8.7-8; Gal 5.6, 13-14; Ef 5.2; Fəl 2.2; 1Tes 3.12; 4.9; 1Tm 1.5; Heb 13.1; 2Pi 1.7 **6:11 6.11** 1Kwr 16.21 **6:12 6.12** 5.2, 11

13 Kwa ndəhay ma sla mandawal hay a ta ray ata na, fa namar ray a
kwakwas ŋga Mawiz tabiya daa ba. A wuɗam si ka slam mandawal na,
amba a zlapam da ray akwar maja akwar ma təɓmara mey ata.
14 Yah na, ya faa səmey si da ray meməcey ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu
Kəriste fa hwadam mazlaŋgalakaya gway, kwa ya faa səmey da ray cek
mekele na, daa ba. Maja meməcey ŋga Yesu Kəriste fa hwadam a na, ya
nəkta cek hay da bəla keɗe anda cek hay ŋga tede fa mey aɗaw. Yah may,
anda ndaw ma məcey fa hwadam mazlaŋgalakaya masa ta mbəkdata cek
hay da bəla sem.
15 Kwa ndaw ta sla mandawal la, kwa ta sla daa ba na, fa da mbəɗey
cek daa ba. Cek mahura na, ara Gazlavay ma tərdandakwar ŋga ndəhay
mawiya.
16 Anja Gazlavay ŋga vəltar zazay, ŋga sərfatar dey-ceceh a ndəhay ma
səpmara mey a keɗe, leŋ a ndəhay daa səkway ŋga *Israyel masa ma
təɓmara mey ŋga Gazlavay fara fara.
17 Dəga wure keɗe, anja ndaw ŋga həɓya ray saba maja vevek * ŋga
mbəlek fa vaw aɗaw fa wuzdərwa yah ndaw ŋga Yesu.
18 Məlma aɗaw hay, anja maaya ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste
ŋga njey ta akwar tabiya. *Amen.

6:14 6.14 1Kwr 1.23, 29, 31; 2.2; Gal 2.19 **6:15 6.15** 5.6; Rm 6.3-4; 2Kwr 5.17; Ef 4.24 **6:16 6.16** Ps 125.4-5 * **6:17 6.17** vevek: vavay, vevəlek **6:17 6.17** 2Kwr 4.10 **6:18 6.18** Fəl 4.23; 2Tes 3.18; 2Tm 4.22; Flm 25; CWJ 22.21

Leeter masa Pawl ma wuzlalatara a Efez hay

Mey da ray

Leeter ŋgada Efez hay

Leeter e keɗe na, ara Pawl ma wuzlalatara ŋgada ndəhay daa mecəmey-ray ŋga Yesu daa berney ŋga Efez, asaya ŋgada ndəhay daa mecəmey-ray hay mekele mekele ŋga Yesu daa berney hay gweegwe ta Efez e. Pawl a wuzlala leeter e na, daa masa aŋga daa fərsəne. A kəzlamara aa fərsəne he na, maja aŋga ma wuzey Mey-maaya-mawiya. Ma handa leeter e a Efez na, ara Tisik (6.21).

Pawl a sərta ndəhay mekele mekele daa mecəmey-ray ŋga Yesu da Efez na, maja ta wuzey mey ŋga Gazlavay la feteɗe mevey maakar (SNM 19-20).

Mey mahura masa daa leeter keɗe na, ara cek masa Gazlavay ma wuɗey ŋga ka (1.10). «Cek masa aa ma wuɗey ŋga ka ha na, ara mecəmey ray ŋga cek hay da gazlavay da vaɗ ta cek hay da bəla tabiya asi har ŋga Bay pal, Kəriste.» Cek masa aa ma wuɗey ŋga ka ha, a da key na, ta fa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu.

Daa leeter keɗe na, Pawl aa guzley da ray Gazlavay ma wuɗta ndəhay kalah (1-2.10). Fa dəɓa ha, aa guzley da ray Jəwif hay ta Jəwif hay ba hay ma təram ŋga səkway pal ta fa Kəriste (2.11–3.13). Pawl a kətata Efez hay amba a njam maaya maaya, a təɓmara mey ŋga Yesu ma fəna ma fəna, a njam anda ata ma njam zleezle saba (fasəlawal 4 haa 6).

Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Gazlavay ta kandakwar maaya la ta fa Yesu Kəriste (fasəlawal 1 haa 2)

Si zel hay a wuɗmata ŋgwas ata hay, ŋgusay a namatar ray a zel ata hay (5.22-33)

Mey da ray ma key vəram ta bay-malula (6.10-20)

Mecey-har ŋga Pawl a Efez hay

1 Ara yah, Pawl, ma wuzlalakwara leeter keɗe, yah ndaw masa *Gazlavay
ma wala ŋga key *ndaw-meslərey ŋga *Yesu *Kəriste.
Leeter keɗe ara ŋgada akwar, ndəhay ŋga Gazlavay daa berney ŋga
Efez, akwar macəmkaya ta Yesu Kəriste, asaya, akwar ma təɓmara mey
aŋga ta mevel pal.
2 Anja Papa aləkwa, Bay Gazlavay, ta Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste
ŋga pəsmakwar mey, asaya ŋga njadamakwar daa zazay.

Cek hay maaya masa Gazlavay ma vəldatara a ndəhay ta fa Yesu Kəriste

3 Həlmakwa Gazlavay, Papaŋ ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste.
Mepəsey-mey aŋga kwa wura wura ma sawa ta da vaɗ, aa da ray aləkwa.
Ya hətkwa mepəsey-mey a na, maja aləkwa macəmkaya ta Kəriste.
4 Sərfadamara, dəga Gazlavay ta ləma bəla daa ba araŋ na, ta
walandakwar sem ŋga cəmey ta Kəriste, amba ya tərkwa ndəhay maaya
fa mey aŋga, ndəhay masa ta mebərey ba. Gazlavay a wuɗndakwar kalah,

---

1:1 1.1 ndaw-meslərey: Gal 1.1; ***Efez:*** SNM 18.19-21; 19.1 **1:3 1.3** 2.6; 2Kwr 1.3 **1:4 1.4** 5.27; Jaŋ 15.16; 17.24; 2Tes 2.13

5 maja ŋgene, ta walandakwar sem dəga zleezle ŋga tərey bəz aŋga hay
ta fa Yesu Kəriste. Gazlavay a ka kəne na, maja ta mbafar la, a wuɗey ŋga
ka kəne.
6 Da ray ŋgene, həlmakwa Gazlavay maja aa ma wuɗndakwar kalah. A
wuzdərwa mewuɗey-vaw a na, ta fa sləra masa Bəzey aŋga mawuɗkaya
kalah ma ka ŋgada aləkwa.
7 Maja aləkwa macəmkaya ta Kəriste na, Gazlavay ta ləhdandakurwa
sem dasi har ŋga bay-malula, asaya, ta mbəkdandakwara mebərey sem
ta fa mambaz ŋga Yesu ma mbəɗwa daa meməcey aŋga. Anda keɗe,
Gazlavay a wuzdandakwara mesərey dey-ceceh aŋga ta mewuɗey-vaw
aŋga ha na, aa ga kalah ŋgada aləkwa.
8 Ta kandakwar maaya la ga kalah, ta vəlndakwar leŋgesl maaya la,
9 ta wuzdandakwara cek masa maɓadakaya dəga zleezle sem, anda
meləvey, cek masa aa ma wuɗey ŋga ka ta fa Kəriste.
10 Ta pas masa ɗar a ta wuswa cay na, a da ndəvda cek masa aa ma
wuɗey ŋga ka ha. Cek masa aa ma wuɗey ŋga ka ha na, ara ŋga cəmtar
ray a cek hay da gazlavay da vaɗ ta cek hay da bəla tabiya asi har ŋga Bay
pal, Kəriste.
11 Gazlavay ta wuɗey sem amba cek hay tabiya a kam maaya maaya
anda aŋga ma wuɗey ŋga ka. Ta wuɗey sem dəga zleezle ŋga walandar
ala *Jəwif hay wal amba ya təram ndəhay aŋga hay macəmkaya ta Kəriste.

12 Da ray ŋgene, ala ndəhay masa ŋgeeme ma pamara Kəriste ŋga ndaw
ala fara fara na, ala fa həlmamara Bay Gazlavay maja maaya aŋga kalah.
13 Akwar ndəhay masa Jəwif hay ba hay may, akwar ta cəndamara *Mey-
maaya-mawiya la. Ara mey maaya fara fara ma ləhdakwar maja akwar
ma pamara Kəriste ŋga ndaw akwar fara fara. Maja ŋgene, Gazlavay ta
vəlkwar Mesəfney aŋga la a ray akwar anda aa ma ləvey zleezle a da
vəldatara a ndəhay aŋga hay. Mesəfney a na, ara anda cek matəhkaya fa
daŋgay ŋga sərey akwar na, ndəhay aŋga hay.
14 Maja aləkwa ma hətkwa *Mesəfney ŋga Gazlavay na, ya sərkwa fara
fara Gazlavay a da vəldandakwara cek hay maaya tabiya masa aŋga ma
ləvey a da vəldatara a ndəhay aŋga hay heyey. Ya da hətkwa cek hay a
na, daa masa aləkwa ta ləhkwa cay daa cek hay maaya ba da bəla keɗe *.
Anda keɗe, həlmakwa Bay Gazlavay maja aa ta gədaŋ.

Pawl a kar suse a Gazlavay daa medərey-daŋgay

15 Anda keɗe, dəga yah ma cənda akwar fa təɓmara mey ŋga Bay aləkwa
Mahura Yesu, ta akwar fa wuɗmata ndəhay ŋga Gazlavay cəpa na,
16 ya fa key suse a Gazlavay maja akwar mandaw mandaw. Daa masa
ya fa dərey daŋgay a Gazlavay na, ya fa sərfadakwar.
17 Ya fa dərey daŋgay a Gazlavay ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste.
Gazlavay a, ara Papaŋ ta gədaŋ. Yaa cəfɗa amba a vəlkwar leŋgesl, a
wuzdakwara ray aŋga amba ka sərmara maaya maaya.
18 Asaya, ya faa cəfɗa Gazlavay amba a pa meweɗey aŋga aa mevel
akwar, amba ka sərmara cek hay maaya kalah masa aa ma da vəldakwara.

1:5 1.5 Jaŋ 1.12 **1:6 1.6** Mt 3.17; Rm 5.2; Kwa 1.13 **1:7 1.7** meləhey dasi har ŋga bay-malula: Kwa 1.13-14; ***mambaz:*** Ef 2.13; Rm 3.25-26; Kwa 1.20; 1Jŋ 5.7; ***mewuɗey-vaw aŋga ga kalah:*** Ef 2.7 **1:9 1.9-10** 1.22; Kwa 1.16, 20 **1:11 1.11** 1.4; Rm 8.28-29 **1:13 1.13** 4.30; 2Kwr 1.22; Kwa 1.5
* **1:14 1.14** Ya da hətkwa cek hay maaya tabiya masa Gazlavay ma ləvey a da vəlndakwara na, ta pas masa Bay Mahura Yesu ma da vəhwa a bəla (Rm 8.23). **1:14 1.14** 4.30; 2Kwr 1.22 **1:16 1.16** Kwa 1.3 **1:17 1.17** 5.17; MM 2.6; Kwa 1.9-10

Da ray ŋgene, cek hay maaya kalah ha na, akwar fa səkwmara maja ka
sərmara ka hətam la fara fara. Ka hətam la fara fara, maja Gazlavay a
zəlkwar ŋga tərey bəz aŋga hay. Ya faa cəfɗa saya amba ka sərmara
mepəsey-mey aŋga masa maaya ara mey ba, masa aa ma ɗiya amba a
vəldatara a ndəhay aŋga hay.
19 Asaya, ya faa cəfɗa Gazlavay amba ka sərmara gədaŋ aŋga ma
jənndakwar, aləkwa ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu. Gədaŋ aŋga ha na, a
fənta gədaŋ hay ŋga cek hay tabiya.
20 Ara gədaŋ masa ma sləkɗadərwa Kəriste daa meməcey. Ara gədaŋ a
saya ma təpda Kəriste he a vaɗ ŋga njey aa slam maaya ta har-zəmay ŋga
Gazlavay.
21 Feteɗe, Kəriste he fa wey da ray mesəfney hay maaya ta maaya ba hay
tabiya masa ma wam da ray cek hay tabiya da vaɗ ta da bəla. Gədaŋ ŋga
Yesu na, a fənta gədaŋ ŋga bay hay tabiya ma wam wure keɗe da bəla ta
ŋga bay hay tabiya ma da wam ŋgada fa mey.
22 Ahaw, Gazlavay ta pata cek hay tabiya sem asi har ŋga Kəriste. Asaya
a pa Kəriste ŋga *bay-ray ŋga mecəmey-ray ŋga ndəhay aŋga hay.
23 Yaw, mecəmey-ray ŋga ndəhay aŋga hay na, ara anda vaw aŋga.
Kəriste fa wuzwa vaw a ndəhay tabiya da bəla. A wuzwa vaw na, ta fa
mecəmey-ray ŋga ndəhay aŋga hay a. Ara aŋga ma vəltar heter a cek hay
tabiya kwa daa wura daa wura cəpa.

2

Gazlavay a vəlndakwar heter na, ta fa Yesu

1 Zleezle masa akwar ta təɓmara mey ŋga *Kəriste daa ba araŋ na, akwar
anda ndəhay maməctakaya, maja akwar ta mebərey, akwar fa kam cek hay
malamba.
2 Daa ŋgene, menjey akwar na, maaya ba, anda ndəhay da bəla keɗe
ma sərmara Gazlavay ba. Akwar fa təɓmara mey ŋga *Sataŋ, bay-malula,
ma wey da ray mesəfney maaya ba hay ma pəkam daa memeɗ da bəla.
Bay-malula ha na, aŋga fa wata ndəhay ma rəsmara mey ŋga Gazlavay
haa wure keɗe.
3 Daa masa aləkwa ma təɓkwa mey ŋga Kəriste daa ba araŋ na, aləkwa
kəne may, maja daa ŋgene na, ya kakwa cek hay maaya ba tabiya anda
mevel aləkwa ma wuɗey. Aləkwa fa kakwa cek hay tabiya anda leŋgesl
aləkwa ta vaw aləkwa ma wuɗey. Maja cek hay maaya ba hay a na,
Gazlavay a da cey mevel ga a ray aləkwa anda aa ma cey mevel a ray
ndəhay siya may.
4 Ama Gazlavay na, ara ndaw ma sərey dey-ceceh fa ndaw. Ta
wuɗndakwar la ga kalah.
5 Da ray ŋgene, kwa daa masa aləkwa anda ndəhay maməctakaya maja
mebərey aləkwa na, Gazlavay ta cəmndakwar la ta Kəriste, ta vəlndakwar
heter mawiya la. Sərfadamara, ara ta fa maaya ŋga Gazlavay a, akwar ma
ləham daa mebərey.

1:18 1.18 4.4; Kwa 1.12 **1:19 1.19-20** 2Kwr 13.4; Kwa 2.12 **1:20 1.20** SNM 2.33; Kwa 3.1 **1:21 1.21** 6.12; Rm 8.38; Gal 4.8-9; Kwa 1.13, 16, 20; 2.9-10, 15, 20 **1:22 1.22** 1.10; 4.15; 5.23; Ps 8.7; Kwa 1.18; 2.19 **1:23 1.23** mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu ara anda vaw aŋga: 2.16; 4.1-16, 25; 5.30; 1Kwr 12.4-11, 27; Kwa 2.19; ***Kəriste aa daa mecəmey-ray ŋga ndəhay aŋga hay:*** 2.14, 18; 4.1-6; Kwa 3.15; ***Gazlavay a njey ta ndəhay aŋga hay:*** 3.19; 4.10 **2:1 2.1** 2.5 **2:2 2.2** 6.12; Jaŋ 12.31; 14.30; SNM 26.18; 1Jŋ 2.16 **2:3 2.3** 5.6, 8; Rm 1.28; Kwa 3.6 **2:4 2.4** Rm 8.39; 9.16; Jak 5.11 **2:5 2.5** 2.8; Rm 3.24; 6.13; Kwa 2.12-13

6 Gazlavay ta sləkɗadandakurwa sem daa meməcey daa slam a ta
Yesu Kəriste na, maja aləkwa macəmkaya ta Kəriste he. Asaya, ta
njadandakwar sem daa slam a ta aŋga da gazlavay a vaɗ ŋga wey da
ray cek hay tabiya.
7 A wuzdərwa maaya aŋga ŋgada aləkwa ta fa Yesu Kəriste anda keɗe
na, amba a wuzdatara a ndəhay ŋgada fa mey, mesərey dey-ceceh aŋga
ta mewuɗey-vaw aŋga ha na, aŋga ga kalah.
8 Yaw, ara ta fa maaya aŋga ha Gazlavay ma ləhdakwar daa mebərey
maja akwar ma təɓmara mey ŋga Yesu. Akwar ma ləham a na, ara ta
gədaŋ akwar ba, ama ara Gazlavay ma vəldakwara gədaŋ ŋga ləhey a.
9 Gazlavay ma ləhdakwar na, ara maja slərа akwar maaya masa akwar
ma kamara ba. Anda keɗe, ka da zlapam maja ba.
10 Yaw, ara Gazlavay ma ka amba ya cəmkwa ta Yesu Kəriste. Da ray
ŋgene, Gazlavay ta vəlndakwar heter mawiya la amba ya kakwa slərа
hay masa maaya kalah. Slərа hay masa maaya hay a na, Gazlavay ta
ɗiyndakwara cay amba ya kakwa.

Jəwif hay ta Jəwif hay ba hay macəmkaya pal ta fa Yesu Kəriste

11 Da ray ŋgene, wulkam, zleezle akwar na, kwara? Akwar ta yamawa
daa səkway ŋga *Jəwif hay daa ba. Jəwif hay a, a zəlmakwar na, ndəhay
manda-sla mandawal hay. Ata na, a ləvam ata ndəhay maslatakaya
mandawal. Ama *mesley mandawal na, ara cek masa ndəhay ma kamara
fa vaw ata hay gway.
12 Ahaw, daa ŋgene na, akwar dəreŋ ta *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay
ma wala ŋga ləhdata ndəhay. Akwar na, ndəhay daa səkway ŋga *Israyel
hay ba, akwar məlak hay. Akwar daa *mejəwey-mey ŋga Gazlavay ta
Israyel hay daa ba. Daa mejəwey-mey a, Gazlavay a ləvtar a da njey ta ata
ŋga mandaw mandaw. Akwar manjatakaya da bəla, Gazlavay aa ta akwar
daa ba, ka njam na, ŋga ray akwar gway.
13 Ama akwar masa dəreŋ ta Gazlavay heyey na, wure keɗe, akwar
macəmkaya ta Yesu Kəriste. Gazlavay ta ŋgəchadakurwa la a cakay a,
ta fa mambaz ŋga Kəriste ma mbəɗwa daa meməcey aŋga.
14 Fara fara, ara Kəriste ta ray aŋga ma handərwa zazay a wuzlah
aləkwa. A handərwa zazay a daa masa aŋga ma cəmtar ɗay a ndəhay
Jəwif hay ta ndəhay Jəwif hay ba hay, ŋga key səkway pal. Zleezle na,
ndəhay Jəwif hay ta ndəhay Jəwif hay ba hay a ŋgəlam vaw ba. Meŋgəley-
vaw ata ba ŋgene na, ta tərey sem anda zleŋger da wuzlah ata ma
wunkata. Anda keɗe, ta fa meməcey ŋga Yesu na, zleŋger e, ta pəlhey
sem.
15 *Kwakwas ŋga Mawiz na, mewey hay ga da hwaɗ a daha. Ama Kəriste
ta ŋgəchada kwakwas a sem ta cakay, amba a cəmtar ɗay ŋga ndəhay
Jəwif hay ta ndəhay Jəwif hay ba hay ŋga tərey səkway pal macəmkaya
ta aŋga. Ara maja ŋgene, zazay daha da wuzlah səkway hay cew e.
16 Ta fa meməcey aŋga fa hwadam mazlaŋgalakaya na, Kəriste ta vavəsa
meŋgəley-vaw ba da wuzlah səkway hay cew keɗe heyey sem ŋga tərey

---

2:6 2.6 1.3; Kwa 2.12; 3.1 **2:7 2.7** 1.7; Rm 5.20 **2:8 2.8** Mt 20.15; Jaŋ 4.10; SNM 15.11; Gal 2.16 **2:9 2.9** Rm 3.28; 1Kwr 1.31; 2Tm 1.9; Tit 3.5 **2:10 2.10** Tit 2.14 **2:11 2.11** 5.8; ***mesley mandawal:*** Gal 5.6; Fəl 3.3 **2:11 2.11-13** Rm 11.17 **2:12 2.12** Rm 9.4; 1Kwr 15.19; Kwa 1.21-22; 1Tes 4.13; ***Gazlavay aa ta akwar ba:*** 2.19 **2:13 2.13** akwar masa dəreŋ ta Gazlavay: 2.17; 3.6; ***mambaz:*** 1.7; Gal 1.4 **2:14 2.14** zazay: 2.16; 4.3; Kwa 1.20; ***aləkwa səkway pal maja Yesu:*** 1.23; Rm 10.12; 1Kwr 12.13; Gal 3.28 **2:15 2.15** 2Kwr 5.17; Kwa 2.14

səkway pal. Anda keɗe, ta fa meməcey aŋga ha na, ta cəmtar ɗay cay ta Gazlavay.

17 Kəriste a sawa na, ŋga wuzey *Mey-maaya-mawiya ma handawa zazay ŋgada akwar Jəwif hay ba hay ma sərmara Gazlavay ba zleezle, ta ŋgada ala Jəwif hay masa ma sərmara Gazlavay.

18 Yaw, ara ta fa Kəriste he aləkwa cəpa ma hətkwa cəveɗ ŋga daw a cakay Gazlavay, Papaŋ, ta fa gədaŋ ŋga Mesəfney aŋga pal.

19 Anda keɗe, akwar ndəhay masa Jəwif hay ba hay na, akwar məlak hay saba, akwar maslah hay saba. Ama wure keɗe na, akwar səkway pal ta ndəhay ŋga Gazlavay, akwar ndəhay daa vəgeɗ ŋga way pal ta ndəhay ŋga Gazlavay.

20 Akwar na, anda aŋgwa hay ma ɗəzla way. Salay ŋga way a na, ara ndəhay meslərey ŋga Yesu ta ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay. Yesu Kəriste ta ray aŋga na, ara aŋgwa mahura ma vəlar gədaŋ a way a.

21 Ara ta fa Yesu Kəriste he, way a ma njey maaya maaya ta gədaŋ, a səkey, a key mahura amba way a, a tərey way ŋga Bay Gazlavay.

22 Maja akwar macəmkaya ta Kəriste na, Kəriste he ta cəmkwar la ta ndəhay aŋga hay mekele amba akwar may, ka təram anda way a. Ara way masa Gazlavay ma njey da hwaɗ a ta fa Mesəfney aŋga.

3

Pawl a wuzey Mey-maaya-mawiya ŋgada ndəhay Jəwif hay ba hay

1 Ara maja ŋgene, yah Pawl, ya fa dərey daŋgay maja akwar mandaw mandaw. Yah daa fərsəne maja sləra ŋga Yesu *Kəriste, masa yah ma ka ŋgada akwar *Jəwif hay ba hay.

2 Akwar ma cəndamara mey da ray sləra masa Gazlavay ma vəldiwa ŋga key maja akwar la, ba diya? A vəldiwa sləra ha na, maja maaya aŋga.

3 Gazlavay ta wuzdiwa mey masa maɓadakaya dəga zleezle sem amba ya səra mey a. Yaw, daa leeter keɗe na, ya taa guzlkwar la nekəɗey da ray mey maɓadakaya ha.

4 Masa akwar fa jaŋgamara leeter he na, ka sərmara la, yah na, ya səra mey masa maɓadakaya da ray Kəriste maaya maaya.

5 Zleezle na, Gazlavay ta wuzdatara mey maɓadakaya ha a ndəhay daa ba. Ama wure keɗe, ta wuzdatara la ta fa Mesəfney aŋga ŋgada ndəhay masa aa ma walata wal ŋga tərey ndəhay meslərey ŋga Yesu ta ŋga tərey ndəhay ma təla mey aŋga hay.

6 Ehe, mey maɓadakaya ha na, a ləvey Jəwif hay ba hay na, a hətam cek hay maaya masa Gazlavay ma ɗiytara ŋgada ndəhay aŋga hay la letek ta ndəhay Jəwif hay. Jəwif hay ba hay ta Jəwif hay na, ta təram sem anda vaw pal ta fa Kəriste. Asaya, cek masa Gazlavay ma ləvey a da vəldatara a ndəhay aŋga hay na, ndəhay Jəwif hay ba hay a da hətam letek anda ndəhay Jəwif hay may. A hətam cek hay maaya keɗe na, maja ata ma təɓmara *Mey-maaya-mawiya, asaya, maja ata macəmkaya ta Yesu Kəriste.

2:16 2.16 1.23; Rm 5.10; Kwa 1.20-22 **2:17 2.17** Iz 57.18-19; SNM 2.39 **2:18 2.18** 3.12; Rm 5.2 **2:19 2.19** 2.12; 3.6; Heb 12.22-23 **2:20 2.20** Mt 16.18; 1Kwr 3.10-11; CWJ 21.14 **2:21 2.21** 1Kwr 3.16 **2:22 2.22** 1Pi 2.5 **3:1 3.1** fərsəne: 4.1; Fəl 1.7; Kwa 4.18; Flm 1, 9 **3:1 3.1-3** Kwa 1.25 **3:3 3.3** 3.6 **3:4 3.4** Rm 16.24; 2Kwr 11.6 **3:5 3.5** Kwa 1.26 **3:6 3.6** mey maɓadakaya: 1.9-10; 2.13-14, 18-19; 3.9-11; Rm 16.25; Kwa 1.26-27

7 Mey-maaya-mawiya ha na, Gazlavay ta paya la ŋga wuzda a ndəhay
maja maaya aŋga. Ara ta fa gədaŋ aŋga, yah ma tərey ndaw ma ka sləra
aŋga ha.
8 Yah na, ndaw mecəhe da wuzlah ndəhay ŋga Gazlavay tabiya. Ta
ŋgene he cəpa, Gazlavay ta sərfaya dey-ceceh la, ta paya la ŋga wuzey
Mey-maaya-mawiya a ndəhay Jəwif hay ba hay. Ya fa wuzdatara mepəsey-
mey ma sawa ta fa Kəriste. Cek maaya daa mepəsey-mey a tabiya na,
ndaw-magədaŋ a gwa a səra ba.
9 Asaya, a paya ŋga wuzda mey maɓadakaya zleezle heyey a ndəhay
tabiya, amba a sərmara cek hay a, a da kam na, kwara. Ara Gazlavay,
ndaw ma ləma slam da vaɗ ta slam da hwayak, ma ɓada mey a dəga
zleezle.
10 Ama wure keɗe ta wuzdərwa sem ta fa ndəhay daa *mecəmey-ray
ŋga ndəhay ŋga Yesu. A wuzdərwa ta fa ata na, amba maslaŋ aŋga hay
da vaɗ ta *bay-ray ata hay a sərmara leŋgesl maaya ŋga Gazlavay ma
sərey cek hay mekele mekele cəpa.
11 Dəga bəla ta zlar ŋga ləmey daa ba araŋ na, Gazlavay a, a ka kəne
maja ta wuɗey sem. A ka na, ta fa Yesu Kəriste, Bay aləkwa Mahura.
12 Anda keɗe, ya gwakwa ŋga ŋgəchakwa asi har ŋga Bay Gazlavay ta
mandərzay daa dey daa ba maja aləkwa macəmkaya ta Yesu Kəriste, asaya,
maja aləkwa ndəhay ma pamara Yesu ŋga ndaw aləkwa fara fara.
13 Maja ŋgene, ya kakwar ambahw, ka da məcmara vaw akwar maja
yah ma sərey banay maja akwar ba. Banay yah ma səra keɗe na, sasəkar
jak a da kakwar maaya ŋgada fa mey.

Mey da ray mewuɗey-vaw ŋga Yesu Kəriste

14 Ara maja ŋgene, yah ma regedey fa mey ŋga Gazlavay Papaŋ, ŋga
dərar daŋgay maja akwar.
15 Ara aŋga ma patar mezəley a səkway hay da gazlavay da vaɗ ta da
bəla cəpa, maja aŋga Papa aləkwa.
16 Gazlavay aa ta gədaŋ, cek hay tabiya ata dasi har aŋga. Da ray ŋgene,
ya fa dərar daŋgay amba a vəlkwar gədaŋ ta fa Mesəfney aŋga. Anda
keɗe, gədaŋ aŋga ha ŋga njey daa akwar ma fəna ma fəna.
17 Anja *Kəriste ŋga njey daa mevel akwar maja aŋga ndaw akwar fara
fara. Asaya, anja akwar ŋga wuɗmara Gazlavay, anja akwar ŋga wuɗam
vaw da wuzlah akwar. Da akwar fa wuɗam vaw kəne na, ka da hətam
gədaŋ anda wudez masa slaslalay a dəreŋ daa vəgeɗ, da daa ba, anda way
maləmkaya maaya maaya wurza ha mapakaya ta aŋgwa.
18 Anda keɗe, akwar ta ndəhay ŋga Gazlavay siya, ka sərmara la, Yesu
Kəriste na, fa wuɗndakwar kalah. Ka sərmara la, mewuɗey-vaw aŋga ha
na, kwakway a daa ba.
19 Ahaw, mewuɗey-vaw aŋga ha na, ta fəna leŋgesl ŋga ndaw-magədaŋ
sem. Ama ya fa dərey daŋgay amba ka sərmara mewuɗey-vaw aŋga
ha fara fara cəŋga. Anda keɗe, ka da hətam menjey maaya letek anda
ŋga Gazlavay, asaya, Gazlavay a, ray aŋga, a da njey ta akwar mandaw
mandaw.

3:8 3.8 ndaw mecəhe: 1Kwr 15.8-10; Gal 1.13-16; Fəl 3.6-8; 1Tm 1.12-16 **3:9 3.9** 1.4 **3:10 3.10** 1.21, 23 **3:12 3.12** Rm 5.2; Heb 4.16; 10.19 **3:13 3.13** Kwa 1.24 **3:14 3.14** 6.18-19 **3:16 3.16** Kwa 1.11 **3:17 3.17** Jaŋ 14.23; Ef 5.2; Kwa 1.23; 2.7 **3:18 3.18** Kwa 2.2 **3:19 3.19** 1.23; 5.2, 25; 2Kwr 5.14; Kwa 2.9-10

20 Yaw, Gazlavay a, a gwa ŋga vəlndakwar cek ma fəna masa aləkwa maa
cəfɗafakwar, asaya, a gwa ŋga kandakwar cek masa ma fəna mewulkey
aləkwa, maja aŋga fa key sləra daa mevel aləkwa ta gədaŋ aŋga.
21 Həlmakwa Bay Gazlavay maja ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay
ŋga Yesu leŋ maja Yesu Kəriste he ray aŋga. Anja ndəhay ŋga həlmamara
Gazlavay ŋga sərmataw. *Amen.

4

Mey da ray mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu

1 Maja cek hay tabiya masa Gazlavay ma kakwara ta fa *Kəriste na,
yah Pawl, ya fa kətkwar, yah ndaw masa daa fərsəne maja Bay aləkwa
Mahura. Akwar masa Gazlavay ma zəlkwar ŋga tərey bəz aŋga hay na,
ya fa kətkwar amba menjey akwar a key anda aa ma wuɗey.
2 Anda meləvey, daa cek hay masa akwar ma kamara cəpa na, kamara
ta meney ray, ta meekweɗ-mey, ka da cam mevel saw saw ba. Da ndəhay
da wuzlah akwar ta kamakwar cek hay maaya ba la na, ɓəsmara gway,
wuɗam vaw da wuzlah akwar.
3 *Mesəfney ŋga Gazlavay ta cəmkwar ray la pal. Anda keɗe, kam gədaŋ
amba ka njam macəmkaya daa zazay.
4 Aləkwa ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu na, aləkwa
ma tərkwa sem anda vaw pal. Ara Mesəfney ŋga Gazlavay pal da ray
aləkwa. Asaya, aləkwa masa Gazlavay ma zəlndakwar na, aləkwa fa
səkwakwa cek hay maaya letek masa Gazlavay ma da vəldatara a ndəhay
aŋga hay.
5 Bay aləkwa Mahura, aŋga pal. Mey masa aləkwa ma təɓkwa, aŋga pal.
*Baptem, aŋga pal.
6 Gazlavay masa aləkwa ma nakwar ray may, aŋga pal. Aŋga Papa
aləkwa tabiya, fa wey da ray aləkwa tabiya, fa key sləra da wuzlah aləkwa
tabiya, asaya, aa daa mevel aləkwa tabiya.
7 Ama Kəriste ta vəlndakwar gədaŋ la wal wal ŋga key sləra aŋga. A
vəldandakwara gədaŋ a na, ta har cew cew, anda aa ma wuɗey ŋga vəlda
sləra a ndaw a, a ndaw a.
8 Ara maja ŋgene, mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey:
«Daa masa aŋga ma təpey a vaɗ na,
Ta handata masa-gəra aŋga hay
masa aa ma kərzatərwa daa vəram la.
Fa dəɓa ha, ta', a vəley cek hay mekele mekele a ndəhay.»
9 Yaw, mey ma ləvey: «Aŋga ma təpey a vaɗ na,» a wuɗey ŋga ləvey
kwara? Mey a, a wuɗey ŋga ləvey na, Kəriste ta pawa salay la a bəla feɗe
ɗagay.
10 Kəriste ma pawa salay a bəla heyey na, ara aŋga saya ma təpey a vaɗ
haa a wusey a cakay Bay Gazlavay, amba a wey da ray cek hay kwa daa
wura daa wura cəpa.
11 Gədaŋ masa wal wal a na, ara Kəriste he ta ray aŋga ma vəltar
a ndəhay. A vəltar gədaŋ a siya hay ŋga tərey ndəhay meslərey aŋga
hay, siya hay ŋga tərey ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay, siya hay may
ŋga wuzey *Mey-maaya-mawiya a ndəhay. Siya hay saya a vəltar gədaŋ

3:20 3.20 Kwa 1.29 **4:1 4.1** 3.1 **4:2 4.2** 5.2; Rm 8.13; Gal 6.8; Kwa 3.9; Kwa 3.12-13 **4:3 4.3** 2.14-16; Kwa 3.14-15 **4:4 4.4** 1.23; 2.18 **4:5 4.5** Jaŋ 10.16; 1Kwr 8.6; ***baptem:*** Mt 28.19; Rm 6.3-4 **4:6 4.6** 1Kwr 12.6 **4:7 4.7** Rm 12.3, 6; 1Kwr 12.11 **4:8 4.8** Ps 68.19 **4:9 4.9** Jaŋ 3.13 **4:10 4.10** 1.23

ŋga tərey anda mecəkwer hay ŋga ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu, aa
sərkadamata ndəhay da ray mey ŋga Gazlavay.
12 Kəriste he a ka kəne na, amba ndəhay a, a jənmata ndəhay ŋga
Gazlavay ŋga key sləra ŋgada aŋga. Anda keɗe, ndəhay daa mecəmey-
ray ŋga ndəhay ŋga Kəriste, a hətam gədaŋ daa mey ŋga Gazlavay la ma
fəna ma fəna.
13 Ahaw, aləkwa tabiya ya cəmkwa ray la pal daa metəɓey-mey pal
ŋga Bəzey ŋga Gazlavay, asaya, ya da sərkwa Bəzey a fara fara. Da ray
ŋgene, ya da tərkwa ndəhay maŋgaratakaya daa mey ŋga Gazlavay, anda
meləvey, ya da tərkwa ndəhay maaya kalah anda Kəriste.
14 Anda keɗe, aləkwa anda bəza hay saba, aləkwa anda hwahwayak
masa memeɗ ma həla saw saw saba. Yaw, ndəhay ma mbərzlam fa
da gwamara ŋga batamandakwar ta meesərkedey ata, amba ya təɓkwa
membərzley ata ha ŋgaa zəɗdandakwar na, daa saba.
15 Maaya na, ya mbərzlakwa ba, ya wuzkwa mey maaya fara fara da ray
Gazlavay, asaya, ya wuɗkwa vaw da wuzlah aləkwa. Da aləkwa fa kakwa
kəne na, ya nakwa la fa mey fa mey haa ya tərkwa anda Kəriste. Aŋga
na, *bay-ray ŋga ndəhay daa mecəmey-ray aŋga.
16 Ara aŋga ma cəmtar ray ŋga ndəhay aŋga hay anda vaw ŋga ndaw
pal maləmkaya ta mezəvey hay mekele mekele. Da mezəvey ŋga vaw hay
cəpa ata wurwer na, ŋgene vaw tabiya a gəley, a hətey gədaŋ. Ara kəne
may ŋgada ndəhay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu. Da ndəhay
a, fa wuɗam vaw da wuzlah ata, asaya, da kwa waawa fa ka sləra aŋga
na, mecəmey-ray a, a hətey gədaŋ la ma fəna ma fəna.

Pawl a kətata Efez hay ŋga mbəɗdamara menjey ata

17 Ara maja ŋgene, yah, Pawl, ya fa kətkwar, asaya, ya fa pakwar leŋgesl
ta mezəley ŋga Bay aləkwa Mahura, ya ləvkwar: ka da njam anda ndəhay
ma sərmara Gazlavay ba saba. Mewulkey ŋga ndəhay a na, saw kəne.
18 Ata daa ləvaŋ. Cek masa Gazlavay ma wuɗey na, a gwamara ŋga
cəndamara ba. Ata məlak hay fa mey ŋga Gazlavay, ta hətam heter
mendəvey ba na, daa ba, maja a gəmam ŋga cəndamara ba səlak, a
sərmara Gazlavay ba.
19 Hwaray daa dey ata daa ba, a kam cek anda mevel ata ma wuɗey. Fa
lam vaw saw da palah mandaw mandaw, fa kam cek hay malamba mekele
mekele may.
20 Ama akwar na, aa sərkadamakwar da ray *Kəriste na, anda ŋgene ba.
21 Akwar ta cəndamara mey da ray Kəriste la, ba diya? Akwar masa
macəmkaya ta Yesu na, taa sərkadamakwara mey fara fara masa Yesu a
ma wuzdandakwara la, ba diya?
22 Zleezle na, ka wuɗam ŋga key cek hay malamba ma bata ndaw. Cek
hay malamba hay a ta nəskwar sem. Yaw, maaya na, ka mbəkdamara
menjey akwar masa zleezle ŋgene, anda ndaw ma mbəkda zana magurma.
23 Mbəɗdamara mevel akwar ta leŋgesl akwar tabiya.
24 Təɓmara menjey mawiya masa Gazlavay ma ɗiykwara anda ndaw
ma kəzley zana mawiya fa vaw. Menjey a na, ara menjey maaya ta cəveɗ
e, ma mbafar a Gazlavay anda mey ŋga Gazlavay masa fara fara maa
sərkadandakwara.

4:11 4.11 1Kwr 12.28 **4:12 4.12** 1Kwr 14.26 **4:13 4.13** Kwa 1.28 **4:14 4.14** 1Kwr 14.20; Heb 5.13-14; Jak 1.6 **4:15 4.15** 1.22 **4:15 4.15-16** 5.2 **4:16 4.16** 1.23; 2.21-22; 4.13, 25; Kwa 2.19 **4:17 4.17-18** 5.8; Rm 1.21; 1Pi 1.14 **4:19 4.19** Kwa 3.5 **4:23 4.23** Rm 12.2 **4:24 4.24** MC 1.26-27; 2Kwr 5.17; Kwa 3.10

25 Da ray ŋgene, ka da mbərzlam saba. Maaya na, kwa waawa ŋgaa
guzley mey maaya fara fara a ndaw, maja aləkwa tabiya macəmkaya anda
vaw pal.
26 Da mevel fa cakwar na, wam vaw, ka kam mebərey ba. Ka da vərndam
daa mecey-mevel haa pas a kəzley ba.
27 Ka da vəlmar cəveď ŋgada bay-malula ŋga wey da ray akwar ba.
28 Da ndaw fa leley na, anja ŋga leley saba. Ama maaya na, ŋga key
sləra maaya ta har aŋga, amba a hətey cek, a jəney ndəhay masa-viya hay
may.
29 Ka daa guzlam mey malamba a ndəhay ba. Ama da akwar faa guzlam
na, gwaguzlam mey maaya ma jənta ndəhay daa mey ŋga Gazlavay, mey
maaya ma ďiyta ndəhay masa ma jəkfamakwar sləmay.
30 Ka da kam cek ma car mevel a *Mesəfney ŋga Gazlavay ba, maja
Mesəfney a, ara anda cek matəhkaya fa daŋgay akwar ŋga sərey akwar
na, ndəhay ŋga Gazlavay. Mesəfney a, a da njey a ray akwar haa ta pas
masa Gazlavay ma da ləhdakwar daa cek hay maaya ba da bəla keďe.
31 Mbəkdamara mepəley cəhwal ta mepey mey aa mevel da ray ndaw,
leŋ mecey-mevel da ray ndaw. Mbəkdamara mekey baazlam da wuzlah
akwar ta mekey mbaďa fa ndaw. Cek hay malamba tabiya anda keďe na,
ŋgəcham dəreŋ ta ata.
32 Anda keďe, təram ndəhay maaya, wuďam vaw, səram dey-ceceh da
wuzlah akwar. Mbəkdamatara mebərey ŋga ndəhay da wuzlah akwar
anda Gazlavay ma mbəkdakwara mebərey akwar ta fa Kəriste may.

5

Mey da ray menjey maaya ŋga ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu

1 Wure keďe, akwar na, bəza hay ŋga Gazlavay mawuďtakaya. Da ray
ŋgene, kam cek maaya anda Gazlavay ma ka.
2 Daa menjey akwar tabiya na, wuďam vaw da wuzlah akwar anda
*Kəriste ma wuďndakwar. Ta vəlda ray aŋga la ŋga məcey maja aləkwa,
anda gənaw masa ndəhay ma hərmara zleezle ŋga vəley a Gazlavay. Anda
keďe, a mbafar a Gazlavay anda cek mezey maaya.
3 Akwar na, ndəhay ŋga Gazlavay. Da ray ŋgene, da wuzlah akwar
na, aŋga maaya ba ŋga ley vaw saw da palah, ta ŋga key cek hay ma
ka hwaray, leŋ ŋga key dey fa cek ŋga ndaw. Səkway ŋga cek hay anda
ŋgene na, kwa ŋga cəney da wuzlah akwar ba səlak.
4 Ka daa guzlam mey hay saw ba, asaya, ka daa guzlam mey hay ma ka
hwaray ba. Mey hay anda ŋgene na, maaya ba. Maaya na, ka kam suse a
Gazlavay.
5 Sərmara maaya maaya, ndəhay ma lam vaw saw da palah, ta ndəhay
ma kam cek hay ma ka hwaray na, fa da mbəzam aa slam masa Kəriste
ta Gazlavay fa wam da vaď na, daa ba. Fa da hətam cek hay maaya masa
Gazlavay ma da vəldatara a ndəhay aŋga hay na, daa ba. Asaya, ndəhay
ma kam dey fa cek ŋga ndaw na, fa da mbəzam aa slam aha daa ba may,
maja da fa kam dey fa cek ŋga ndaw na, a ragadamar a cek aha aa slam a
ŋga Gazlavay.

4:25 4.25 4.16; Zak 8.16-17; Kwa 3.8-9 **4:26 4.26** Jak 1.19-20 **4:28 4.28** 1Tes 4.11 **4:29 4.29** 5.4; Kwa 3.8; 4.6; Jak 3.10 **4:30 4.30** 1.13-14; Iz 63.10; Rm 8.23; Gal 5.25 **4:32 4.32** Mt 6.14; 18.22-35; Kwa 3.12-13 **5:1 5.1** Mt 5.48; 1Jŋ 3.1 **5:2 5.2** 3.17-18; 4.2, 15-16; 1Kwr 8.1; 2Kwr 5.14; Gal 6.10; Fəl 2.2; Kwa 2.2; 3.14-15; ***a vəlda ray aŋga:*** Gal 1.4; Heb 10.5-10 **5:3 5.3** Kwa 3.5 **5:3 5.3-5** Gal 5.19-21 **5:4 5.4** 4.29; Kwa 3.8 **5:5 5.5** Rm 5.17

6 Ara maja cek hay malamba hay ŋgene, Gazlavay ma da cey mevel a ray
ndəhay ma namar ray ba. Da ray ŋgene, ka da vəlmatar cəveď a ndəhay
ŋga batamakwar ta mey hay saw ba.
7 Kwa ka da cəmam ta ndəhay anda ŋgene ba səlak.
8 Zleezle na, akwar daa ləvaŋ. Ama wure keďe na, akwar daa slam-
meweďey maja akwar macəmkaya ta Bay Mahura. Anda keďe, kam cek
anda ndəhay ma njam daa slam-meweďey,
9 maja ndəhay ma njam daa slam-meweďey na, a kam cek maaya, a kam
cek ta cəveď e, a mbərzlam ba.
10 Səpam ŋga key cek masa ma mbafar a Gazlavay.
11 Ka da kam cek hay malamba anda ndəhay daa ləvaŋ ma kamara ba.
Cek hay masa ata ma kamara ŋgene na, ara cek ŋga tede. Ama wuzdamara
cek masa ata ma kamara maaya ba ha ŋgene.
12 Fara fara, kwa ŋgaa guzley da ray cek hay masa ata ma kamara ta
meɓey a ŋgene na, a key hwaray.
13 Ama da cek malamba maɓadakaya ta wuzwa sem a palah na, ndəhay
a hətmar maaya maaya, a sərmara ara cek malamba.
14 Anda meləvey, daa slam-meweďey na, cek malamba a hətey maaya
maaya. Ara maja ŋgene mey daha fa ləvey:
«Kah, ndaw masa manakaya,
Sləkďey daa ďar.
Kah, ndaw masa maməckaya,
Sləkďawa daa meməcey a.
Amba meweďey ŋga Kəriste a sawa a ray akah.»
15 Da ray ŋgene, wam vaw fa menjey akwar, ka da kam cek hay anda
ndəhay manjar leŋgesl hay ba. Ama kam cek hay anda ndəhay ta leŋgesl
maaya.
16 Da akwar ma hətam har la ŋga key cek maaya na, kamara, maja wure
keďe na, ndəhay fa kam cek hay malamba kalah.
17 Anda keďe, ka da rəzlam ba, ama səpam na, ŋga sərey cek maaya
masa Bay Mahura ma wuďey fa akwar.
18 Ka da sam wuzam ŋga wey ba, maja wuzam na, a nəsa menjey ŋga
ndaw. Ama vəlmar cəveď a *Mesəfney ŋga Gazlavay ŋga njey daa mevel
akwar mandaw mandaw.
19 Zlam walay da wuzlah akwar ta meesəmey, walay hay masa Mesəfney
ŋga Gazlavay ma vəlkwar gədaŋ ŋga zla. Zlam walay hay daa *Pəsam hay
*, ta walay hay mekele ma həlma Bay Gazlavay. Zlamar walay hay ŋga
həlma Bay akwar Mahura, həlmamara ta mevel akwar cəpa.
20 Kamar suse a Gazlavay Papa aləkwa maja cek hay tabiya. Kamar suse
mandaw mandaw ta mezəley ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste.

Mey da ray menjey ŋga ŋgwas ta zel e

21 Akwar ndəhay masa ma namar ray a *Kəriste na, nam ray a ndaw a,
a ndaw a da wuzlah akwar may.

5:6 5.6 Rm 1.18; Ef 2.3; Kwa 2.4, 8; 3.6 **5:8 5.8** ləvaŋ: 2.3, 11-12; 4.17-18, 22; Kwa 3.7; Tit 3.3; ***slam-meweďey:*** Jaŋ 8.12; Kwa 1.13; 1Pi 2.9 **5:9 5.9** Gal 5.22-23 **5:10 5.10** Rm 12.2; 1Tes 5.22 **5:13 5.13** Jaŋ 3.20-21 **5:14 5.14** Iz 26.19; 60.1; Rm 13.11; Jak 5.8 **5:16 5.16** Kwa 4.5 **5:17 5.17** 1.17; Rm 12.2 **5:18 5.18** MM 23.31-35; Rm 13.13 * **5:19 5.19** Pəsam hay na, ara walay hay masa Bay Davit ta ndəhay Jəwif hay mekele ma zlamata zleezle. Walay hay a na, mawuzlalatakaya daa mey ŋga Gazlavay ŋga *Mejəwey-mey Magurma. Ta mey Pəlta a zəlmara «*Jabuura*». **5:19 5.19-20** Ps 33.2-3; Kwa 3.16-17; Heb 13.15 **5:21 5.21** 1Pi 5.5 **5:21 5.21–6.9** Kwa 3.18–4.1; 1Pi 2.18–3.7; 1Tm 2.1-13; Tit 2.1-10; 1Jŋ 2.12-17

22 Akwar ŋgusay, namatar ray a zel akwar hay, ara cek ma mbafar a Bay
Mahura.
23 Maja zel na, ara *bay-ray ŋga ŋgwas, anda Kəriste ma key bay-ray ŋga
ndəhay daa mecəmey-ray aŋga. Mecəmey-ray ŋga ndəhay aŋga hay a na,
ara anda vaw aŋga. Ara Kəriste he ma ləhdata ndəhay daa mecəmey-ray
aŋga ha daa mebərey.
24 Da ray ŋgene, anda ndəhay daa mecəmey-ray ŋga Kəriste ma namar
ray a Kəriste he na, akwar ŋgusay may, namatar ray a zel akwar hay daa
cek hay tabiya masa akwar ma kamara.
25 Akwar zel hay may, wuɗmata ŋgwas akwar hay anda Kəriste ma
wuɗta ndəhay daa mecəmey-ray aŋga. Ta vəlda ray aŋga la ŋga məcey
maja ata,
26 amba a tərdata ŋga ndəhay maaya manjar mebərey ta fa yam ŋga
*baptem, asaya, ta fa mey aŋga.
27 Kəriste a vəlda ray aŋga na, amba a təɓta ndəhay daa mecəmey-ray
aŋga anda ndaw ma ley kwakwa membey, asaya, amba ndəhay aŋga hay
a, a təram ndəhay mapərtakaya, kwa mebərey ta cek maaya ba fa ata na,
daa ba.
28 Ara anda keɗe, zel may, si a wuɗa ŋgwas aŋga anda aŋga ma wuɗa
ray aŋga. Ndaw ma wuɗa ŋgwas aŋga na, a key ŋgene, a wuɗey ray
aŋga.
29 Fara fara, ndaw ma wuɗa ray aŋga ba na, daa ba. Ama kwa waawa fa
zəmey cek, fa wey vaw ta ray aŋga anda Kəriste ma wey vaw ta ndəhay
daa mecəmey-ray aŋga may.
30 Kaa aləkwa na, ndəhay daa mecəmey-ray ŋga Kəriste, ba diya?
31 Mawuzlalakaya daa mey ŋga Gazlavay, a ləvey: «Maja ŋgene, ndaw-
mezəle a mbəkda papaha ta mamaha, amba a cəmam ta ŋgwas aŋga, a
təram anda ndaw pal.»
32 Mey a keɗe na, mey mahura maɓadakaya da hwaɗ a daha. Yah na, ya
fa ləvkwar, mey a keɗe aa guzley da ray Kəriste ta ndəhay daa mecəmey-
ray aŋga.
33 Mey a faa guzley may ŋgada akwar. Anja kwa waawa da wuzlah
akwar ŋga wuɗa ŋgwas aŋga anda aŋga ma wuɗa ray aŋga. Akwar
ŋgusay may, kwa waawa ŋga nar ray a zel e.

6

Menjey ŋga bəza hay da cakay papa ata hay ta mama ata hay na, kwara?

1 Akwar bəza hay, akwar macəmkaya ta Bay Mahura, cənmatar mey a
papakw akwar hay ta mamakw akwar hay maja ara cek maaya.
2-3 *Mewey ŋga Gazlavay daha fa ləvey: «Natar ray ŋgada ata papakw
ta mamakw.» Mewey a keɗe na, ara mewey ŋgeeme daa masa Gazlavay
ma ləvey a da kandakwar cek maaya, da aləkwa ta səpkwa mey a la. Cek
maaya ha na, ara «Ka hətam zazay la, ka njam la ga da bəla keɗe.»
4 Akwar papaŋ hay may, ka da kam cek ŋga catar mevel a bəz akwar
hay ba. Ama, kətmata, sasərkadamata maaya maaya anda Bay Mahura
ma wuɗey.

Mey da ray beke hay ta ndəhay ma wamata

5:22 5.22 1Kwr 14.34-35 **5:22 5.22-24** Kwa 3.18; Tit 2.5; 1Pi 3.1 **5:23 5.23** 1.22; 1Kwr 11.3 **5:25 5.25** 3.19 **5:25 5.25-28** 1.23; Kwa 3.19; 1Pi 3.7 **5:26 5.26** baptem: Rm 6.3-4; Tit 3.5; Heb 10.22 **5:27 5.27** 1.4; 2Kwr 11.2; Fəl 1.10; Kwa 1.22 **5:30 5.30** 1.23; 1Kwr 12.27 **5:31 5.31** MC 2.24 **5:32 5.32** CWJ 19.7 **6:1 6.1** Kwa 3.20 **6:2-3 6.2-3** Mew 5.16 **6:4 6.4** Kwa 3.21

5 Akwar beke hay, namatar ray a bay akwar hay da bəla keɗe ta mevel
pal, cənmatar mey. Namatar ray anda akwar ma namar ray a *Kəriste.
6 Ka da cənmatar mey na, fa dey ata daada amba aa həmdamakwar ba,
ama kam cek masa Gazlavay ma wuɗey ta gədaŋ akwar cəpa, maja akwar
na, anda beke hay ŋga Kəriste.
7 Kamatar sləra a bay akwar hay ta meesəmey anda ka kamara na, ŋgada
Bay Mahura, ba na, ŋgada ndaw-magədaŋ ba.
8 Sərmara, da ndaw ta key sləra maaya la kwa aŋga beke, kwa aŋga
beke ba na, Bay Mahura a pəlra mawurɓay aŋga la.
9 Yaw, akwar ndəhay ma wamata beke hay may, kərzamata beke akwar
hay ta cəveɗ e, ka da həlmatar dey ba. Si ka sərmara na, akwar ta beke
akwar hay a na, Bay akwar pal da gazlavay da vaɗ daha. Aŋga na, a weley
ndaw ta weley ba, a nəkta ndəhay tabiya letek fa mey aŋga.

Ma da key vəram ta bay-malula na, ta me?

10 Ehe, mey aɗaw mekele ŋgada akwar: Njam macəmkaya ta Bay
Mahura amba ka hətam gədaŋ aŋga masa mahura.
11 Jəwmata vaw akwar hay ta cek hay ma ka vəram masa Gazlavay ma
vəldakwara. Anda keɗe, ta pas masa bay-malula fa da batakwar na, ka
hətam gədaŋ la ŋga fəna wewer aŋga.
12 Ya da kakwa vəram na, ta ndəhay magədaŋ ba, ama ta *bay-ray hay
ŋga mesəfney maaya ba hay masa ta gədaŋ ga, ma wam da ray cek hay
daa ləvaŋ da bəla keɗe. Asaya, ya da kakwa vəram na, ta mesəfney maaya
ba hay ma wam da vaɗ.
13 Ara maja ŋgene, lamata cek hay tabiya ma ka vəram masa Gazlavay
ma vəldakwara heyey. Anda keɗe, da masa pas ŋga vəram ta wuswa cay
na, ka jaram la fa masa-gəra akwar hay. Ka da kam vəram ta masa-gəra
akwar hay a haa mendəvey a. Fa dəɓa ha, ka da lacam deŋ e! akwar
bay-gula hay.
14 Jəwmata vaw akwar hay maaya maaya, anda meləvey, njam ta mey
masa fara fara ta membərzley da hwaɗ a daa ba. Mey masa fara fara ha
na, ara anda senter masa ndaw-sewje ma jəwda vaw amba a key vəram
ta gəra ba. Kam cek ta cəveɗ e. Mekey cek ta cəveɗ e na, ara anda zana
ŋga ɓərey masa sewje ma bərɗa fa dadak ŋga key vəram.
15 Ɗiyam vaw ŋga wuzey *Mey-maaya-mawiya ma handawa zazay.
Meɗiyey vaw a na, ara anda tarak masa sewje ma pa a salay amba a jerey.

16 Daa cek hay masa akwar ma kamata cəpa na, pamara Yesu ŋga ndaw
akwar fara fara mandaw mandaw. Ka kamara kəne na, ara anda mbaray
masa sewje ma kərza a har. Ta mbaray a, ka da jaram fa ləvat hay tabiya
ta awaw da mey a masa bay-malula ma da məlkwar ta aŋga.
17 Sərmara na, Gazlavay ta ləhdakwar cay. Meləhey a ŋgene na, ara
anda jikwew ŋga ɓərey masa sewje ma pa a ray ŋga key vəram. Mey
ŋga Gazlavay masa Mesəfney aŋga ma vəldakwara na, kərzamara maaya
maaya, ara anda dəlaw ŋga key vəram ta bay-malula.
18 Dəram daŋgay mandaw mandaw ta gədaŋ masa *Mesəfney ŋga
Gazlavay ma vəldakwara. Cacəfɗamara Gazlavay ŋga jənkwar kwa daa
meeme tabiya. Daa medərey-daŋgay akwar na, ka da gəram ba, mayaɗ a

---

6:5 6.5-8 Kwa 3.22-25; 1Tm 6.1-2; Tit 2.9-10; 1Pi 2.18-21 **6:6 6.6** 1Kwr 7.22 **6:8 6.8** 2Kwr 5.10; Kwa 3.24-25 **6:9 6.9** Kwa 3.25; 4.1; Jak 2.1 **6:10 6.10** Jaŋ 15.5; 1Kwr 16.13 **6:11 6.11** Jak 4.7 **6:11 6.11-17** 2Kwr 10.4; 1Tes 5.8; Iz 59.17 **6:12 6.12** 1.21; 2.2; 1Pi 5.8-9 **6:13 6.13** Rm 13.12 **6:14 6.14** Iz 11.5 **6:15 6.15** Iz 52.7; Rm 10.15 **6:17 6.17** Iz 40.2; Heb 4.12

da kakwar ba. Dəram daŋgay maja ndəhay tabiya ma təɓmara mey ŋga Gazlavay.

19 Daa medərey-daŋgay akwar a na, sərfadamaya may, amba Gazlavay a balaya mey hay maaya maaya ta pas masa yah ma daa guzley fa mey ŋga ndəhay. Cacəfɗamara Gazlavay amba yaa sərkadatara mey maɓadakaya daa Mey-maaya-mawiya a ndəhay ta mandərzay daa dey daa ba.

20 Yesu *Kəriste ta walaya la ŋga key ndaw aŋga meslərey, amba ya wuzda Mey-maaya-mawiya ha. Ara maja ŋgene, ata ma kəzlamaya aa fərsəne. Da ray ŋgene, dəram daŋgay maja yah, amba ya wuzda Mey-maaya-mawiya fa mey ŋga ndəhay ta cəveɗ e, anda Gazlavay ma wuɗey.

Mey ŋga madagway-dakw

21 Ya fa wuɗey amba ka sərmara menjey aɗaw feɗe. Da ray ŋgene, Tisik masa məlma aləkwa daa cəveɗ ŋga *Kəriste, a kadakwara sləra aɗaw ta menjey aɗaw ha la. Aŋga ndaw masa yah ma wuɗa kalah, aŋga fa key sləra ŋga Bay Mahura ta mevel pal.

22 Maja ŋgene, ya fa slərdakwara Tisik e amba ka sərmara menjey ala feɗe, asaya, amba a vəlkwar gədaŋ.

23 Akwar məlma aɗaw hay, anja Gazlavay Papa aləkwa ta Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ŋga njadamakwar daa zazay, ŋga handamawa mewuɗey-vaw a wuzlah akwar, asaya, ŋga njadamakwar daa metəɓey-mey.

24 Anja maaya ŋga Gazlavay ŋga njey ta ndəhay tabiya ma wuɗmara Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ta mewuɗey-vaw masa fara fara mendəvey ba.

6:18 6.18-19 3.14; Lk 18.1; SNM 4.29; Rm 15.30; Kwa 4.2-4 **6:20 6.20** 3.2; 2Kwr 5.20; Kwa 4.4 **6:21 6.21-22** Tisik: SNM 20.4; Kwa 4.7-8; 2Tm 4.12; Tit 3.12 **6:23 6.23** zazay, mewuɗey-vaw: 2Kwr 13.11 **6:24 6.24** Gal 6.18; 1Pi 1.8

Leeter masa Pawl ma wuzlalatara a Fəlepi hay

Mey da ray

Leeter ŋgada Fəlepi hay

Egəliz daa berney ŋga Fəlepi na, ara Pawl ma pa. A pa daa masa aŋga fa pəkey ŋga dey cew ŋga wuzey Mey-maaya-mawiya (SNM 16.6-40). Pawl a wuzlalatara leeter keɗe a Fəlepi hay na, daa masa aŋga daa fərsəne. A wuɗey ŋga katar suse maja mejəney ata (1.13).

Har-gədaŋ ŋga ndəhay a wulkam Pawl aa daa fərsəne da Rawm, siya a ləvam aa daa fərsəne da Sezere, siya hay saya a ləvam aa daa fərsəne da Efez.

Fəlepi hay a, a cəndamara Pawl aa daa fərsəne. Da ray ŋgene ta', a cakalam dala, a slərdamara Epafərawdit ŋga handara a Pawl. Asaya, a ləvmar a Epafərawdit e ŋga njamawa ta Pawl amba a jəna daa sləra (4.10-20). Feteɗe vaw ta car la ga a Epafərawdit. Aŋga ma key ŋgama la na, ta', Pawl a ləvar ŋga vəhwa fa Fəlepi hay ŋga katar suse.

Mey mahura ŋga Pawl daa leeter e keɗe na, ara mey da ray Yesu (2.6-11). Yesu ta mbəkdərwa bay aŋga ta meweɗey aŋga sem da vaɗ amba a nar ray a Gazlavay, a key cek anda Gazlavay ma wuɗey. Maja ŋgene, Gazlavay ta', a pa ŋga ndaw mahura da ray cek hay tabiya. Maja ŋgene, Pawl a ləvtar a Fəlepi hay ŋga ɓəsmara banay amba a hətam cek maaya ma fəna.

Kwa Pawl aŋga daa fərsəne, ta sərey banay la ga maja Yesu, ama ta ŋgene he cəpa, a ləvey aŋga ta meesəmey maja aa ma pa Yesu ŋga ndaw aŋga fara fara. Meesəmey a ŋgene daha da wuzlah ndəhay masa macəmkaya ta Bay Mahura, kwa ata daa banay kwa ata ta gədaŋ pəreh.

Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Mey da ray menjey ŋga Yesu (2.5-11)
Mey da ray menjey ŋga ndəhay ŋga Yesu (2.14-15)
Mey da ray ma daw fa mey fa mey daa mey ŋga Gazlavay (3.12-14)
Mey da ray meesəmey mandaw mandaw (4.4)
Ka da wulkam ba səlak (4.6, 19)

Mecey-har

1 Ara yah Pawl leŋ Timawte, ndəhay ma ka sləra ŋga *Yesu *Kəriste, ma wuzlalamakwara leeter keɗe.

Ya wuzlalamakwara ŋgada akwar, ndəhay ŋga *Gazlavay tabiya daa berney ŋga Fəlepi, akwar masa macəmkaya ta Yesu Kəriste. Asaya, ta ŋgada akwar, *bay-ray hay, ta ndəhay ma jəna ndəhay ŋga Yesu.

2 Anja Papa aləkwa, Bay Gazlavay, ta Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ŋga pəsmakwar mey, asaya, ŋga njadamakwar daa zazay.

Pawl a key ambahw a Gazlavay maja Fəlepi hay

3 Daa masa ya fa wulkey da ray akwar na, ya fa kar suse a Papay Bay Gazlavay maja akwar.

4 Daa masa ya fa dərey daŋgay a Gazlavay maja akwar na, ya faa səmey,

---

1:1 1.1 Timawte: 1Kwr 4.17 **1:3 1.3** Rm 1.8-10; 1Kwr 1.4; 1Tes 1.2-3

5 maja dəga akwar ma təɓmara mey ŋga Yesu haa wure keɗe, akwar fa
jənmaya ŋga wuzey *Mey-maaya-mawiya.
6 Gazlavay ta zla slərа maaya ha la da wuzlah akwar. Ya sərа fara fara a
handa la fa mey fa mey, haa aa mendəvey a ta pas masa Yesu *Kəriste ma
da vəhwa.
7 Masa ya fa wulkey da ray akwar tabiya ta meesəmey kaa na, ara cek
maaya kalah, maja ya fa wuɗkwar kalah. Akwar ta vəlmaya gədaŋ la.
Ŋgene, kwa wure keɗe yah daa fərsəne, kwa yah fa mey ŋga ndəhay ma
ka sariya, ya fa wuzdatara Mey-maaya-mawiya na, ara mey fara fara. Maja
ŋgene, akwar tabiya ta hətam mepəsey-mey ŋga Gazlavay la anda yah.
8 Ahaw, ya fa wuɗkwar tabiya ta mewuɗey-vaw ma sawa ta fa Yesu
Kəriste. Gazlavay a sərа, mey aɗaw keɗe ara mey masa fara fara.

9 Daa medərey-daŋgay aɗaw a Gazlavay maja akwar na, ya faa cəfɗa
amba ka wuɗam vaw ma fəna ma fəna, amba ka sərmara mey masa fara
fara maaya maaya, asaya, amba ka sərmara cek masa maaya ŋga key.
10 Anda keɗe, ka sərmara ŋga wunkey cek maaya ta maaya ba la amba
ta pas masa Kəriste ma da vəhwa na, a hətfakwar, akwar ndəhay maaya,
manjar mebərey.
11 Asaya, ka da kam cek maaya ta cəveɗ e mandaw mandaw ta gədaŋ
ŋga Yesu Kəriste. Anda keɗe, ndəhay a da namar ray a Gazlavay, a da
həlmamara.

Cek ma təka Mey-maaya-mawiya ŋga daw fa mey fa mey na, daha daw?

12 Məlma aɗaw hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, ya wuɗey
ka sərmara kwa ya fa sərey banay na, banay a, ta jəna *Mey-maaya-
mawiya la ŋga daw fa mey fa mey.
13 Fara fara, ndəhay tabiya ma jəɗmara way ŋga bay, ta ndəhay mekele
tabiya feɗe, a sərmara yah daa fərsəne na, maja *Kəriste.
14 Asaya, har-gədaŋ ŋga məlma aɗaw hay ta pamara Bay Mahura Yesu
la ŋga ndaw ata ma fəna ma fəna maja yah daa fərsəne. Da ray ŋgene,
ta hətam gədaŋ la ŋga wuzdamara mey ŋga Gazlavay fa mey fa mey, ta
mandərzay daa dey daa ba.

15 Ya sərа fara fara, ndəhay siya hay da wuzlah ata, a wuzdamara mey
da ray Kəriste ta səleŋ maja yah, a wuɗam ŋga nəsmara mezəley aɗaw.
Ama siya hay na, a wuzdamara mey a ta mevel maaya.
16 Ndəhay a, a kamara anda keɗe na, maja fa wuɗmaya, a sərmara Bay
Gazlavay ma slərdiwa feɗe amba ya wuzdatara Mey-maaya-mawiya na,
ara mey masa fara fara.
17 Ndəhay masa səleŋ hay heyey, a wuzdamara mey da ray Kəriste na,
a key ŋgene, a wuɗam ŋga key slərа ŋga Gazlavay ta cəveɗ e ba, ama a
wuɗam ŋga sərdamaya banay saya a ray masa yah daa fərsəne keɗe.

18 Kwa a wuzdamara mey ŋga Kəriste ta mevel maaya, kwa ta mevel
maaya ba na, mey aɗaw da hwaɗ a me? Kwa a wuzdamara kwara kwara
na, yah na, ya faa səmey maja mey ŋga Kəriste fa daw fa mey fa mey.
Ahaw, yaa səmey la ma fəna,

1:6 1.6 2.13; ***pas masa Kəriste ma da vəhwa:*** 1.10 **1:7 1.7** 2Kwr 7.3; Ef 3.1 **1:8 1.8** 1Kwr 16.24; 2Kwr 5.14 **1:9 1.9** Kwa 1.9-10 **1:10 1.10** Rm 12.2; Ef 5.27; Heb 5.14; ***pas masa Kəriste ma da vəhwa:*** 1Kwr 1.8; 2Kwr 5.10; Fəl 1.6; 2.16 **1:11 1.11** Jaŋ 15.8; Jak 3.17 **1:12 1.12** Ef 3.1; 2Tm 2.9 **1:15 1.15-17** 2Kwr 2.17

19 maja ya səra, banay hay a ŋgene a da ka amba ya ləhey * maja
medərey-daŋgay akwar ŋgada Bay Gazlavay maja yah, ta mejəney ma
sawa ta fa Mesəfney ŋga Yesu Kəriste †.
20 Cek masa yah ma səkwa, masa yah ma wuɗey kalah na, ya wuɗey
hwaray a kaya da ray menjey aɗaw ba səlak. Anda keɗe, ya wuɗey ya
njey ta gədaŋ dəga wure keɗe haa ŋga sərmataw amba ndəhay a namar
ray a Kəriste maja yah, kwa yah ta dey, kwa a kəɗmaya vagay.
21 Ŋgada yah, cek mahura daa menjey aɗaw na, ara Kəriste. Yaw,
meməcey na, ara cek aɗaw mehətey.
22 Ama da yah ta dey na, ya gwa ya key sləra maaya ŋga jəney ndəhay
la saya. Wure keɗe, ya səra cəveɗ masa yah ma da ley saba.
23 Ya fa wulkey cew cew. Ya wuɗey kalah na, ya mbəkda bəla keɗe amba
ya daw ya njam ta Kəriste. Ara cek maaya kalah.
24 Ama cek mahura ma fəna saya na, si ya njey ta dey amba ya jənkwar
ɗagay.
25 Maja ŋgene, ya fa səra fara fara ya njey da bəla keɗe la ɗagay, asaya,
ya səra ya da njey ta akwar tabiya amba ya jənkwar ŋga təɓa mey ŋga
Gazlavay ma fəna ma fəna, asaya, amba kaa səmam daa cəveɗ aŋga.
26 Ta pas masa yah ma da daw fa akwar saya na, ka həlmamara Yesu
Kəriste la ma fəna saya, maja yah ta akwar.

Si menjey akwar a key letek anda Mey-maaya-mawiya ma ləvey

27 Cek mahura na, si menjey akwar a key letek anda *Mey-maaya-mawiya
ŋga *Kəriste ma ləvey. Kwa ya ta hətey har la ŋga daw fa akwar, kwa ya
ta hətey har daa ba, ya wuɗey ya cənda na, akwar manjatakaya maaya
maaya daa mey ŋga Gazlavay, mevel akwar macəmkaya letek, akwar fa
kəɗam vaw ta mevel pal, amba ndəhay a təɓmara Mey-maaya-mawiya ha
ta mevel maaya.
28 Ka da zluram ta masa-gəra akwar hay ba səlak. Akwar ma zluram ba
ŋgene na, fa wuzda masa-gəra akwar hay a ata daa cəveɗ ŋga meezəɗey,
ama akwar na, daa cəveɗ ŋga meləhey. Ara cek masa Gazlavay ma ka.
29 Ahaw, Bay Gazlavay ta kakwar maaya la amba ka təɓmara mey ŋga
Kəriste. Ŋga təɓey mey aŋga daada ba, ama amba ka səram banay maja
aŋga may.
30 Zleezle daa masa yah da cakay akwar na, akwar ma hətmaya la ya
fa kəɗey vaw ta masa-gəra hay daa sləra ŋga Yesu. Wure keɗe, akwar fa
cəndamara ya fa kəɗey vaw saya. Akwar may fa kəɗam vaw daa sləra ha
anda yah.

2

Kam cek anda Yesu Kəriste ma ka

1 Akwar macəmkaya ta *Kəriste keɗe na, fa vəlkwar gədaŋ, ba diya?
Mewuɗey-vaw aŋga fa vəlkwar gədaŋ, ba diya? Akwar macəmkaya ta
*Mesəfney ŋga Gazlavay, ba diya? Akwar fa səram dey-ceceh fa ndəhay,
ba diya?

---

* **1:19 1.19** ya ləhey: Pawl a ləvey mey letek ta masa daa Jəw 13.16.Ndəhay a wulkam Pawl fa wulkey da ray meləhey dasi har ŋga ndəhay ma nəsmara mezəley aŋga, da daa ba, a gwa a bawa daa fərsəne, da daa ba, a daw a njey ta Yesu da vaɗ. † **1:19 1.19** Mesəfney ŋga Yesu Kəriste: Ara Mesəfney ŋga Gazlavay. Ara Yesu Kəriste ma slərdərwa. Nəka Jaŋ 14.16. **1:19 1.19** Rm 15.30 **1:21 1.21** Gal 2.20; Kwa 3.3-4 **1:23 1.23** 2Kwr 5.8-9 **1:27 1.27** Kwa 1.10; 1Tes 2.12 **1:30 1.30** SNM 16.19-40; Fəl 1.13

2 Anda keɗe, ya fa ləvkwar, wuɗam vaw, cəmdamara ɗay akwar letek,
cəmdamara mevel akwar letek, mewulkey akwar letek, amba yaa səmey
ma fəna ma fəna.
3 Ka da kam cek maja ray akwar daada ba. Ka da pamata ray akwar ŋga
mahura hay ba, ama nəkmata ndəhay anda a fənmakwar, namatar ray.
4 Kwa waawa a da səpey cek ŋga jəna ray aŋga daada ba, ama ŋga jəney
ndəhay mekele da wuzlah akwar may.
5 Da wuzlah akwar na, kam cek anda Yesu Kəriste ma ka.
6 Aŋga na, letek ta Gazlavay, ama ta ŋgene he cəpa,
ta səpey cəveɗ amba a pa ray aŋga
anda Gazlavay daa ba.
7 Ama mbak! a mbəkdərwa bay * aŋga
ta meweɗey aŋga da vaɗ,
a pa ray aŋga ŋga ndaw ma ka sləra ŋga ndəhay,
a yawa, aŋga ndaw-magədaŋ.
Daa masa aŋga ndaw-magədaŋ na,
8 a pa ray aŋga ŋga mecəhe,
a nar ray a Gazlavay mandaw mandaw
haa a vəlda ray aŋga ŋga məcey,
kwa fa hwadam mazlaŋgalakaya †.
9 Ara maja ŋgene, Gazlavay leŋ! a la aa slam da vaɗ,
slam maaya ma fənta slam hay tabiya.
A par mezəley ma fəna mezəley ŋga cek hay cəpa.
10 Da ray ŋgene, cek hay tabiya kwa da vaɗ,
kwa da bəla keɗe, kwa ndəhay maməctakaya hay,
a da həslmar ray a Yesu a,
a da ragadamata mereŋgwez ata hay fa mey aŋga.
11 Asaya, ndəhay tabiya a da wuzdamara Yesu Kəriste na,
ara Bay Mahura.
Anda keɗe, a da həlmamara Gazlavay Papaŋ maja.

Waɗam anda wurzla hay ma waɗam da gazlavay da vaɗ

12 Jam aɗaw hay, daa masa yah da wuzlah akwar na, akwar fa cənmar
mey a Gazlavay mandaw mandaw. Ŋgene ara cek maaya. Ama kwa wure
keɗe yah da wuzlah akwar daa ba keɗe na, cənmar mey mandaw mandaw
anda yah da wuzlah akwar cəŋga. Ŋgene ara cek maaya ma fəna saya. Da
ray ŋgene, kamara sləra masa Gazlavay ma vəldakwara haa mendəvey a,
ta meney ray ga fa mey aŋga. Anda keɗe, akwar fa wuzdamara Gazlavay
ta ləhdakwar sem.
13 Kamara anda keɗe maja ara Gazlavay ma ka sləra aŋga daa mevel
akwar, amba ka wuɗam ŋga key cek masa ma mbafar, asaya, amba ka
hətam gədaŋ ŋga key cek maaya masa aŋga ma wuɗey ŋga key.
14 Daa menjey akwar tabiya na, ka da kam cek ta meeŋgurey-mey ba, ta
meyey-mey ba,

2:2 2.2 Jaŋ 13.34; 1Kwr 1.10-11; Gal 6.10; Ef 5.2; 1Jŋ 4.12 **2:3 2.3** Rm 12.10; Gal 5.26 **2:4 2.4** 1Kwr 10.24 **2:5 2.5** Jaŋ 13.15; Rm 13.14; 15.5 **2:6 2.6** Jaŋ 1.1-2; 17.5; Heb 1.3 * **2:7 2.7** mbak! a mbəkdərwa bay aŋga: Nəka Jaŋ 17.5. **2:7 2.7** Jaŋ 1.14; Rm 8.3; 2Kwr 8.9; Heb 2.14, 17 † **2:8 2.8** hwadam mazlaŋgalakaya: Ŋga Jəwif hay na, meməcey fa hwadam mazlaŋgalakaya na, ara cek ma key hwaray kalah. Nəka Gal 3.13. **2:8 2.8** Jaŋ 10.17; Heb 5.8; 12.2 **2:9 2.9** SNM 2.33; Ef 1.21; Heb 1.4 **2:10 2.10-11** Iz 45.23; Jaŋ 5.23; Rm 10.9; CWJ 5.13 **2:13 2.13** 1.6; Jaŋ 15.5; Rm 7.18; 15.18; 1Kwr 12.6; 15.10; 2Kwr 3.5

15 amba ka təram ŋga ndəhay masa mey da ray ata daa ba, manjar
mebərey. Anda meləvey, da wuzlah ndəhay manjar ŋga kətey ta ndəhay
manəstakaya hay da bəla keɗe na, ka da njam, akwar bəza hay ŋga
Gazlavay, mebərey fa akwar daa ba. Anda keɗe, ka da waɗam da wuzlah
ata anda wurzla hay ma waɗam da gazlavay da vaɗ,
16 maja akwar fa wuzdamatara mey ma vəltar heter mendəvey ba. Da
akwar fa kamara anda keɗe na, ta pas masa *Kəriste ma da vəhwa, ŋgene
ya gwa ya həsley ray la fa mey ŋga Gazlavay maja akwar. Ŋgene, a
wuzdərwa sləra aɗaw masa yah ma ka ta gədaŋ la a palah, ara sləra saw
ba.
17 Metəɓey mey akwar ara anda cek mevəley a Gazlavay. Kwa da ndəhay
a kəɗmaya vagay, meməcey aɗaw a tərey anda cek mevəley a Gazlavay a
dey cek masa akwar ma vəldamara a Gazlavay. Da anda keɗe na, ya faa
səmey, ya wuɗey amba akwar may kaa səmam anda yah.
18 Akwar may, maaya na, kaa səmam kəne, anda keɗe, sasəmkwa daa
slam a.

Mey da ray ata Timawte ta Epafərawdit

19 Ya fa wulkey fara fara, da Bay Mahura Yesu ta wuɗey la na, daa ɗar a
keɗe ya slərda Timawte la fa akwar. Masa ta vəhwa cay na, a kadiwa mey
masa aa ma cəndərwa fa akwar, amba mey a, a vəlya gədaŋ.
20 Ndaw fa wulkey da ray akwar anda yah na, daa ba, si Timawte pal.
Aŋga na, fa wulkey fara fara da ray akwar.
21 Ndəhay siya hay tabiya a səpam cek si ŋgada ata gway, a wulkam da
ray cek masa Yesu *Kəriste ma wuɗey ba.
22 Ama Timawte na, ka sərmara ya kam sləra cew e amba *Mey-maaya-
mawiya a daw fa mey fa mey. Aŋga ta jənya la ga anda bəzey ma kam
sləra ta papaha. Da ray ŋgene, akwar ta saŋgalamara la, ka sərmara aŋga
ndaw ma ka sləra ta cəveɗ e.
23 Anda keɗe, ya wuɗey ŋga slərey fa akwar na, aŋga. Ya da slərda na,
ta pas masa ta ɗəslmara sariya aɗaw cay.
24 Asaya, ya wulkey da Bay Mahura ta wuɗey la na, yah may, gweegwe
cay, ya daw fa akwar.
25 Məlma aləkwa Epafərawdit, ndaw masa akwar ma slərdamiwa amba
a sawa a jənya daa cek hay masa yah ma wuɗey heyey na, ala ta kam sləra
la cew e. Aŋga ta jənya la, anda ndaw ma jəney mandala aŋga daa vəram.
Ama wure keɗe, ya wulkey si ya slərdakwara,
26 maja matakwam akwar tabiya fa kar, a wuɗey ŋga hətkwar fa dey. Ta
wulkey la ga, maja akwar ma cəndamara vaw ta car la.
27 Fara fara vaw ta car la ga, nekəɗey a məcey. Ama Gazlavay ta sərfar
dey-ceceh la, ta mbəlda sem. A sərey dey-ceceh na, fa aŋga pal ba, ama fa
yah may. A wuɗey amba ya sərey banay ma fəna ma fəna ba.
28 Yaw, ya wuɗey ya slərdakwara fiyaw fiyaw amba da masa akwar ma
hətmar la saya na, kaa səmam. Anda keɗe, yah kwa, ya gwa ya wulkey ga
saba.
29 Ta pas masa ta wusey la na, təɓmara ta meesəmey ga, maja aŋga
məlmakw akwar daa mecəmey-ray ŋga Bay Mahura. Həslmar ray ŋgada
ndaw masa anda ŋgene,

2:15 2.15-16 1.10; Mew 32.5; Dan 12.3; Mt 5.14; 10.16; 1Kwr 1.31; 2Kwr 1.14; Gal 2.1-2; Ef 5.8; 1Tes 2.19 **2:17 2.17** Rm 15.16; 2Tm 4.6; 1Jŋ 3.16 **2:18 2.18** 3.1; 4.4 **2:19 2.19** 1.1 **2:20 2.20** SNM 16.2 **2:21 2.21** 2Tm 4.10 **2:25 2.25** 4.18 **2:29 2.29** 1Kwr 16.16, 18

30 maja nekəɗey a məcey daa sləra ŋga Kəriste. Ta təɓa la ŋga vəlda
kwa heter aŋga amba a jənya maja akwar tabiya.

3

Gazlavay a pata ndəhay ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga na, kwara?

1 Məlma aɗaw hay, ehe, ya ləvkwar saya, sasəmam maja akwar
macəmkaya ta Bay Mahura Yesu. Yah na, ya gərey ba ŋga wuzlalakwar
mey masa ya ta wuzdakwara sem, amba a jənkwar ŋga njey daa cəveɗ
maaya.
2 Pam leŋgesl ta ndəhay ma ka cek hay maaya ba hay, makəwtakaya
anda gədey hay. Ata na, ara ndəhay ma ləvam si ka slam mandawal *
amba Gazlavay a təɓkwar anda ndəhay aŋga hay.
3 Ndəhay maslakaya mandawal fara fara na, ara aləkwa, maja aləkwa
ndəhay ŋga Gazlavay. Aləkwa fa dərkwa daŋgay a Gazlavay ta gədaŋ ŋga
Mesəfney aŋga. Asaya, aləkwa fa həslkwa ray maja Yesu *Kəriste. Aləkwa
fa pakwa leŋgesl aləkwa a ray kwakwas masa ndəhay ma kamara na, daa
ba.
4 Da kwakwas a ara cek maaya na, anja ŋgene yah may, ya pa leŋgesl
aɗaw la a ray a. Da ndaw a wulkey a ləhey la maja kwakwas a na, yah
may, ya fəna ndaw a ŋgene la ga ta mewulkey.
5 Yah ndaw *Israyel, daa səkway ŋga Benjameŋ. Yah na, ndaw *Hebəre
masa fara fara maja papay ta mamay na, ara ndəhay Hebəre hay fara
fara. Ya yawa, ya key luma pal, a slamiwa mandawal. Ndəhay ma səpa
*kwakwas ŋga Mawiz fara fara na, yah da wuzlah ata, maja yah ndaw
Fariza.
6 Ya ta səpa kwakwas ŋga Mawiz la maaya maaya kalah haa ya sərdata
banay ga ta ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu. Da ndaw a wulkey Gazlavay a
pa ŋga ndaw maaya fa mey aŋga maja aa ma səpa kwakwas ŋga Mawiz
na, anja daa ŋgene, yah ndaw maaya, mey da ray aɗaw daa ba.
7 Cek hay masa yah ma kata zleezle ŋgene na, ya nəkta anda cek hay
ma jənmaya. Ama wure keɗe, yah ndaw ŋga Kəriste kaa na, ya nəkta cek
hay a anda cek hay ŋga tede.
8 Fara fara, ya nəka kwa meeme anda cek ŋga tede. Ya nəka anda cek
ŋga tede na, maja cek maaya ma fəna cek hay tabiya daha. Cek maaya ha
na, ara mesərey Yesu Kəriste, Bay aɗaw. Ara maja aŋga, yah ma mbəkdata
cek hay tabiya, ya nəkta anda zay ŋga tede, amba ya tərey ndaw ŋga
Kəriste,
9 ya njam ala macəmkaya cew e. Zleezle ya ləvey, yah, ndaw maaya fa
mey ŋga Gazlavay maja ya fa səpa kwakwas ŋga Mawiz. Ama wure keɗe,
ya fa da ləvey kəne daa saba. Gazlavay a paya ŋga ndaw maaya fa mey
aŋga na, maja yah ma təɓa mey ŋga Kəriste. Ara Gazlavay ma paya ŋga
ndaw maaya fa mey aŋga, maja yah ma pa Kəriste ŋga ndaw aɗaw fara
fara.
10 Kwa cek mekele masa yah ma wuɗey na, daa ba. Ya wuɗey na, si ŋga
sərey Kəriste ta gədaŋ aŋga masa ma sləkɗadərwa daa meməcey. Asaya,
ya wuɗey ya sərey banay anda aŋga ma səra, ya wuɗey ya tərey anda
aŋga daa masa aŋga ma məcey.

3:1 3.1 2.18 * **3:2 3.2** ndəhay ma ləvam si ka slam mandawal: Ndəhay a ara ndəhay maaya ba maja a slam mandawal ŋga tərey maaya fa Gazlavay ama mevel ata na, ta mbəɗdamara daa ba. **3:2 3.2** 2Kwr 11.13 **3:3 3.3** Rm 2.28-29 **3:4 3.4** 2Kwr 11.18, 21 **3:5 3.5** Lk 1.59; Rm 11.1 **3:6 3.6** SNM 8.3; 22.4; 26.9-11 **3:7 3.7** Mt 13.44, 46 **3:9 3.9** Rm 1.17 **3:10 3.10-11** Rm 6.8-11; ***ya sərey banay:*** 2Kwr 4.10-11; ***mesləkɗey daa meməcey:*** SNM 4.2; Rm 5.1-7

11 Da anda keɗe na, ya wulkey Gazlavay a sləkɗadiwa la daa meməcey
anda Kəriste.

Mekey gədaŋ ŋga daw fa mey fa mey daa cəveɗ ŋga Gazlavay

12 Ya gwa ya ləvey ya ta tərey sem anda *Kəriste na, daa ba. Anda
meləvey, ya gwa ya ləvey ya key mebərey saba na, kəne ba. Ama ya fa
key gədaŋ ma fəna ma fəna amba ya təɓa Kəriste ta har cew cew, maja
Yesu Kəriste ta təɓya sem ŋgada aŋga.
13 Məlma aɗaw hay, ya gwa ya ləvey ya ta tərey sem anda Kəriste na,
daa ba araŋ. Ama wure keɗe, ya fa key gədaŋ ŋga key cek pal daha, ya
wulkey da ray cek fa dəɓa aɗaw ba, ama ya wuɗey ŋga daw fa mey fa
mey. Ya hway ta gədaŋ anda ndəhay ma kam kwakurɗa, amba ya hətey
cek masa ya ta hətar daa ba araŋ.
14 Ya hway ta cəveɗ e, kasl aa mendəvey a, maja Gazlavay fa zəlya da
vaɗ amba a vəldiwa cek ŋga mahway aɗaw maja Yesu Kəriste.
15 Yaw, aləkwa masa mawiya daa cəveɗ ŋga Gazlavay saba kaa na, si ya
kakwa kəne. Da akwar fa səpam ŋga key cek wal na, Gazlavay a jənkwar
la ŋga səra cek masa maaya ŋga key ta cəveɗ e.
16 Cek mahura na, nakwa mandaw mandaw taa cəveɗ ŋga Gazlavay
masa ŋgeeme aləkwa ma nakwa da hwaɗ a.
17 Məlma aɗaw hay, akwar tabiya kam cek anda yah. Nəkam dey fa
ndəhay ma kam cek anda ala, kamara kəne.
18 Ndəhay ga menjey ata fa wuzdərwa ata na, masa-gəra hay ŋga Kəriste
† ma məcey fa hwadam mazlaŋgalakaya. Ya ta kadakwara mey a keɗe la
dey ga. Wure keɗe, ya fa kadakwara saya ta matəway daa dey.
19 Pas masa ɗar ata daa saba na, Bay Gazlavay a da kəzlata aa awaw
magaza. A wuɗam cəveɗ ŋga Bay Gazlavay ba səlak, ama leŋgesl ata,
mapakaya mandaw mandaw da ray cek hay masa mevel ata ma wuɗey. A
kam cek hay ma ka hwaray, ama faa səmam da ray cek hay a. A wulkam
si da ray cek hay da bəla keɗe gway.
20 Ama ŋgada aləkwa na, wulkakwa da ray slam da vaɗ, way aləkwa
menjey fara fara. Aləkwa fa səkwakwa Yesu Kəriste, Bay aləkwa Mahura
ma da sawa da vaɗ. Ara ndaw ma da ləhdandakwar.
21 Vaw aləkwa masa ta gədaŋ daa ba, ma da məcey keɗe na, Yesu a da
tərda ŋga vaw masa ta gədaŋ, letek ta vaw aŋga. A da tərda vaw aləkwa
na, ta gədaŋ masa aŋga ma da wey da ray cek hay tabiya ta aŋga.

4

1 Da ray ŋgene, məlma aɗaw hay mawuɗtakaya, njam maaya maaya
daa cəveɗ ŋga Bay Mahura anda yah ma ləvkwar. Ya fa wuɗkwar kalah,
matakwam akwar fa kaya, ya wuɗey ŋga hətkwar fa dey saya. Ya faa
səmey da ray akwar, maja akwar ma wuzdamara sləra aɗaw ara sləra
maaya.

Cek hay maaya ŋga key

2 Waa Evawdi ta Sintik, ŋgusay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu,
ya kakwar ambahw, cəmam ɗay maja akwar macəmkaya ta Bay Mahura.

3:12 3.12 1Tm 6.12; 2Tm 4.7; Heb 12.1 **3:14 3.14** 1Kwr 9.24-25 **3:16 3.16** Gal 6.15-16 **3:17 3.17** 1Kwr 4.16; 1Pi 5.3 † **3:18 3.18** masa-gəra ŋga Kəriste: Ndəhay a wulkam Pawl aa guzley da ray ndəhay ma ləvam ata ndəhay ŋga Yesu ama mey da ray meməcey ŋga Yesu a tərdata ndəhay maaya fa Gazlavay na, a cəndamara ba. A wulkam si ndaw a səpa kwakwas ŋga Mawiz amba a tərey maaya fa Gazlavay. Nəka 3.2. **3:18 3.18** 1Kwr 1.23; Gal 6.12 **3:19 3.19** Rm 16.18 **3:20 3.20** Ef 2.6; Heb 13.14 **3:21 3.21** Rm 8.29; 1Kwr 15.25, 28, 43-53; Kwa 3.4 **4:1 4.1** 1Tes 2.19-20

3 Yaw, kah Sizige *, məlma aɗaw maaya masa yah ma kakwa sləra cew
e, ya kaka ambahw may, jənta ŋgusay a amba a njam daa zazay. Ya
ləvka anda keɗe na, maja ala ta kəɗam vaw la ga bama ta ŋgusay a daa
sləra, amba ndəhay mekele mekele a təɓmara Mey-maaya-mawiya. Ala ta
ŋgusay a, ya ta kam sləra la bama ta ata Kəlemaŋ leŋ ndəhay mekele hay
ma jənmaya daa sləra ha. Gazlavay ta wuzlala mezəley ata sem cəpa aa
ɗerewel ŋga ndəhay ma da hətam heter mendəvey ba.
4 Sasəmam mandaw mandaw maja akwar macəmkaya ta Bay Mahura.
Ya fa ləvkwar saya, sasəmam.
5 Kam cek maaya amba ndəhay tabiya a nəkmakwar akwar ndəhay
meekweɗ-mey hay. Kamara kəne maja gweegwe † Bay Mahura a vəhwa.
6 Ka da wulkam ba səlak, ama daa cek hay tabiya ma fənkwar ray na,
kadamara a Gazlavay, dərmar daŋgay, cacəfɗamara ŋga jənkwar, kamar
suse.
7 Da akwar fa kamara anda keɗe na, Gazlavay a njadakwar la daa zazay,
maja akwar macəmkaya ta Yesu *Kəriste. Zazay a, a fəna leŋgesl ŋga
ndaw. Da zazay a daha na, akwar fa da wulkam daa ba.

Kam cek hay maaya

8 Məlma aɗaw hay, ya wuɗey ya ndəvda mey aɗaw dəɓa. Ya ləvkwar,
pamara leŋgesl akwar a ray cek hay maaya, masa ndəhay maa səmam
da ray a. Anda meləvey, mey masa fara fara, cek masa ndəhay maa
həmdamara, cek masa ta cəveɗ e, cek manjar ŋga zləɓey, cek ma mbafatar
a ndəhay, leŋ cek masa ndəhay maa guzlam da ray a maaya.
9 Cek hay a tabiya masa yah maa sərkadakwara, leŋ masa akwar ma
təɓmara, masa akwar ma cəndamara fa yah, ta masa akwar ma hətmar
fa yah na, kadamara sləra. Da akwar ta kadamara sləra ta cek hay a cəpa
la na, Gazlavay, ndaw ma njadata ndəhay daa zazay, a njey la ta akwar.

Pawl a katar suse a Fəlepi hay

10 Ya fa kar suse a Bay Mahura Yesu, ya faa səmey ga maja akwar ta
hətam cəveɗ ŋga jənmaya la saya. Zleezle, akwar fa wulkam da ray aɗaw
fara fara ŋga jənmaya, ama menjey ga, akwar ta hətam cəveɗ daa ba, si
wure keɗe.
11 Ya ləvkwar anda keɗe na, a key ya rəkey maja viya fa kaya ba. Yah
na, ya taa sərkey sem ŋga njey ta meesəmey da ray cek da har aɗaw gway.

12 Anda meləvey, kwa yah daa viya, kwa zleley aɗaw ga, ya səra menjey
kəne. Kwa cek mezəmey daha, kwa may fa caya, kwa ya ta cek hay ga ma
fənmaya ta gədaŋ, kwa cek a wusya ba na, ya taa sərkey menjey ta zazay
cay. Kwa daa banay, kwa daa wiya,
13 ya gwa ya key cek tabiya maja *Kəriste fa vəlya gədaŋ.
14 Ta ŋgene he cəpa na, akwar ta jənmaya la ga daa banay aɗaw cəŋga.
15-16 Akwar, Fəlepi hay, sərfadamara zleezle masa yah ma zlar ŋga wuzey
*Mey-maaya-mawiya ŋgeeme feteɗe heyey. Daa masa yah da Tesalawnik
na, akwar ta slərmaya cek hay la dey ga ŋga jənya. Masa yah ma

---

* **4:3 4.3** Sizige: Ara mezəley ta mey Gərek ma wuɗey ŋga ləvey «mandala daa sləra». **4:3 4.3** SNM 3.5 **4:4 4.4** 2.18 † **4:5 4.5** gweegwe: Mey Gərek a ləvey: «Bay Mahura gweegwe.» Ndaw a gwa ŋga cənda anda mawuzlalakaya, da daa ba, a gwa ŋga cənda «Bay Mahura aa gweegwe ta aləkwa mandaw mandaw». **4:5 4.5** 1.10; Rm 13.11-12; 1Kwr 16.22; Heb 10.25; Jak 5.8; 1Tes 5.1-2 **4:6 4.6** Ps 37.5; Mt 6.25; 1Pi 5.7 **4:7 4.7** Jaŋ 14.27; Kwa 3.15 **4:8 4.8** Rm 12.17-18 **4:9 4.9** 3.17; 1Kwr 13.11 **4:11 4.11** 1Tm 6.6-8; Heb 13.5 **4:13 4.13** 2Kwr 12.9-10

mbəkdərwa hwayak ŋga Masadəwan tabiya la na, ndəhay daa Egəliz hay
mekele ta jənmaya daa ba, si akwar gway.
17 Ka da wulkam a key ya səpey dala fa akwar ba, ama ya wuɗey ka
kamara anda keɗe maja ya səra Bay Gazlavay a pəskwar mey la maja cek
hay a masa akwar ma vəldamiwa.
18 Ya fa ləvkwar, cek hay tabiya masa akwar ma slərdamiwa ta har
Epafərawdit na, ta wusdərwa la. Cek aha ta wusya la haa a fəna masa
yah ma wuɗey. Wure keɗe na, cek ma həcya daa saba. Cek hay masa
akwar ma vəldamiwa ha na, aa maaya kalah a mbafar a Gazlavay anda
cek hay mevəley ŋgada aŋga masa mezey maaya.
19 Gazlavay aləkwa aŋga ta zleley masa ma ndəvey ba. Da ray ŋgene,
cek masa da har akwar daa ba na, a vəlkwar la, maja akwar macəmkaya
ta Yesu Kəriste.
20 Anja ndəhay ŋga həlmamara Gazlavay Papa aləkwa mandaw mandaw
ŋga sərmataw. *Amen.

Mey ŋga madagway-dakw

21 Camatar har a ndəhay ŋga Gazlavay tabiya macəmkaya ta Yesu
*Kəriste. Məlma aləkwa hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu
masa ala bama feɗe a camakwar har may.
22 Asaya, ndəhay ŋga Yesu tabiya, a camakwar har. Fara fara ma
camakwar har a ga kalah na, ndəhay ma ka sləra da way bay da *Rawm.
23 Anja maaya ŋga Bay Mahura Yesu Kəriste ŋga njey ta akwar.

4:15-16 4.15 2Kwr 11.8-9 **4:15-16 4.16** SNM 17.1 **4:17 4.17** 1Kwr 9.11 **4:18 4.18** 2.25; Lev 1.9, 12-13, 17; 2.2; 3.5 **4:23 4.23** Gal 6.18; Ef 6.24

Leeter masa Pawl ma wuzlalatara a Kwalaws hay

Mey da ray

Leeter ŋgada Kwalaws hay

Leeter e keɗe na, Pawl a wuzlala daa masa aŋga daa fərsəne (4.3, 10, 18). Ndəhay ga a wulkam aŋga daa berney ŋga Rawm. Pawl a wuzlalatara leeter e keɗe ŋgada ndəhay ŋga Yesu daa berney ŋga Kwalaws. Ara Pawl ma handa Mey-maaya-mawiya fa ndəhay a ba, ama ara Epafəras (1.7). Pawl a wuzlala leeter e na, maja Epafəras ta sawa la fa Pawl a, a ləvar ndəhay fa batamata ndəhay ta meesərkey maaya ba (Fəl 1.23). Ara ata Tisik ta Awnezim ma handamara leeter e a ndəhay da Kwalaws (4.7-8). Daa ŋgene ta wuzlalatar la ŋgada ndəhay ŋga Yesu daa berney ŋga Efez leŋ a Filemaŋw may.

Da wuzlah ndəhay daa Egəliz da Kwalaws a na, ndəhay mekele mekele daha faa sərkadam ndəhay saw. Jəwif hay siya aa sərkadam ndəhay saw, a ləvam: «Da ndaw fa təɓa mey ŋga Yesu fara fara na, si ndaw a, a səpa kwakwas ŋga Jəwif hay may.» Gərek hay na, a wulkam saw, a ləvam Gazlavay, aŋga maaya, ama ara aŋga ma wa bəla ba. A wulkam Yesu na, ndaw ta vaw anda aləkwa ba, da daa ba, aŋga ndaw saw gway. Pawl a wuzlala leeter keɗe ŋga ləvtar mewulkey ŋga Jəwif hay ta Gərek hay ŋgene na, aŋga maaya ba.

Daa leeter e keɗe Pawl a ləvtar mey masa fara fara na, ara Kəriste, ndaw masa Gazlavay ma wala ŋga ləhdata ndəhay. Yesu Kəriste aa ta gədaŋ da ray cek hay tabiya, «maja ara ta fa aŋga, Gazlavay ma ləmta cek hay tabiya da vaɗ ta cek hay tabiya da bəla…» (1.16). Kəriste ta məcey la fa hwadam mazlaŋgalakaya, ta sləkɗawa sem daa meməcey. Anda keɗe, a wuzwa aa ta gədaŋ da ray cek hay tabiya (2.14-15). Si Jəwif hay a təɓmara mey ŋga Yesu amba a ləham, maja kwakwas ata fa da ləhdata daa ba (2.20-23). Daa mendəvey ŋga leeter e na, Pawl aa guzltar da ray menjey maaya ŋga ndəhay ŋga Yesu, kwa da wuzlah ndəhay daa Egəliz, kwa da way ata hay, kwa da wuzlah ndəhay da bəla.

Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Yesu na, a lawa Gazlavay kəraɗ! (1.13-20)
Menjey ta Yesu (2.6-7)
Mezley walay a Gazlavay (3.16)
Mekətey ŋgada ŋgusay, ŋgada zel hay, leŋ ŋgada bəza hay (3.18-21)

Mecey-har

1 Ara yah, Pawl, ma wuzlalakwara leeter keɗe, yah ndaw masa *Gazlavay
ma wala ŋga key *ndaw-meslərey ŋga *Yesu *Kəriste. Ya wuzlalamara na,
ala ta məlma aləkwa Timawte.
2 Leeter e keɗe, ara ŋgada akwar, ndəhay ŋga Gazlavay daa berney
ŋga Kwalaws, akwar, məlma aɗaw hay macəmkaya ta Kəriste, masa ma
təɓmara mey aŋga ta mevel pal.

Anja Papa aləkwa, Bay Gazlavay, ŋga pəskwar mey, ŋga njadakwar daa zazay.

1:1 1.1 ndaw-meslərey ŋga Yesu: Gal 1.1

Pawl a kar suse a Gazlavay maja Kwalaws hay

3 Daa masa ala fa dəram daŋgay a Gazlavay, Papaŋ ŋga Bay aləkwa
Mahura Yesu *Kəriste, maja akwar na, ala fa kamar suse mandaw mandaw.

4 Ya kamar suse na, maja ya cəndamara akwar fa pamara Yesu Kəriste
ŋga ndaw akwar fara fara. Asaya, ya kamar suse maja akwar fa wuɗmata
ndəhay ŋga Gazlavay cəpa.
5 Yaw, ka təɓmara mey ŋga Yesu, ka wuɗam vaw da wuzlah akwar na,
maja akwar fa səkwmara cek hay masa ka sərmara fara fara ka hətam
la, cek hay masa Gazlavay ma ɗiykwara da vaɗ. Zleezle masa akwar ma
cəndamara *Mey-maaya-mawiya, masa fara fara na, akwar taa sərkam la
da ray cek hay masa akwar ma da hətmatar da vaɗ a.
6 Mey-maaya-mawiya ha, fa daw fa mey fa mey da bəla tabiya, fa
mbəɗda mevel ŋga ndəhay amba a kam cek maaya. Anda keɗe,
fa mbəɗdakwara mevel akwar amba ka kam cek maaya may. A
mbəɗdakwara mevel akwar a na, dəga ta pas masa akwar ma cəndamara
mey a, ta masa akwar ma sərmara fara fara, maaya ŋga Gazlavay aa da
ray akwar.
7 Ara Epafəras, mandala aləkwa masa yah ma wuɗkwa kalah, maa
sərkadakwara mey da ray maaya ŋga Gazlavay a. Ya kam sləra daa slam
a. Ara ndaw ma key sləra ŋga Kəriste ta cəveɗ e aa slam ala.
8 Ara aŋga maa guzlndar da ray mewuɗey-vaw da wuzlah akwar masa
*Mesəfney ŋga Gazlavay ma vəldakwara.
9 Maja ŋgene, dəga ta pas masa Epafəras ma wuzdandara mey da ray
akwar na, ala ta mbəkdamara medərey-daŋgay a Gazlavay maja akwar
daa ba. Yaa cəfɗamara Gazlavay amba cek masa ma mbafar na, ka
sərmara maaya maaya. Asaya, yaa cəfɗamara Gazlavay amba Mesəfney
aŋga a vəlkwar leŋgesl, a jənkwar ŋga cəney cek hay da ray Gazlavay
maaya maaya.
10 Anda keɗe, daa menjey akwar, ka da kam cek hay masa Bay Mahura
Yesu ma wuɗey, ka da kam cek hay ma mbafar mandaw mandaw. Maja
ŋgene, ka da kam sləra wura wura tabiya maaya, ka da sərmara Gazlavay
ma fəna ma fəna.
11 Ya dəram daŋgay saya na, amba Gazlavay, ndaw manjakaya daa slam-
meweɗey, a vəlkwar gədaŋ aŋga mahura, amba ka ɓəsmara banay ta dək-
vaw.
12 Anda keɗe, ka da kamar suse a Gazlavay, Papa aləkwa, ta meesəmey.
Ara aŋga ma wurkwara cəveɗ, amba akwar may, ka hətam cek masa aa
ma ɓada ŋgada ndəhay aŋga hay daa slam aŋga mawaɗakaya.
13 Papa aləkwa a badandakurwa daa ləvaŋ ŋga bay-malula, a pandakwar
a har Bəzey aŋga mawuɗkaya kalah.
14 Ara Bəzey aŋga ha ma vəlda heter aŋga, amba a pəskandakwar dasi
har ŋga bay-malula, asaya, Gazlavay a mbəkdandakwara mebərey aləkwa
ta fa Bəzey aŋga ha.

Yesu Kəriste, aŋga mahura da ray cek hay tabiya

15 Kwa ndaw pal ta hətar Gazlavay daa ba,
ama Bəzey aŋga, Yesu *Kəriste, masa ndəhay ma hətmar na,
a lawa Gazlavay a, a key cek anda aŋga.

1:3 1.3 Ef 1.16; 1Tes 1.2-3 **1:4 1.4** Ef 1.15 **1:5 1.5** 1Pi 1.3-4; Ef 1.13 **1:6 1.6** SNM 2.41; Rm 1.13; 1Tm 3.16 **1:7 1.7** Epafəras: 4.12; Flm 23 **1:8 1.8** 1Kwr 8.1 **1:9 1.9-10** Ef 1.17; Fəl 1.9 **1:10 1.10** Ef 4.1; 2.10; Fəl 1.27 **1:11 1.11-12** Rm 5.2; Ef 1.18 **1:13 1.13-14** Jaŋ 5.18; Lk 22.53; SNM 26.18; Ef 1.6, 7, 21; 2.2; 6.12

Yesu a, ara Bəzey mahura ŋga Gazlavay,
ara aŋga mahura da ray cek hay tabiya
masa Gazlavay ma ləmtərwa.
16 Aŋga mahura maja ara ta fa aŋga,
Gazlavay ma ləmta cek hay tabiya da vaɗ
ta cek hay tabiya da hwayak,
cek hay tabiya masa aləkwa ma gwakwa
ŋga nəktakwa ta dey
leŋ cek hay tabiya masa ma hətam ba.
Ta fa Bəzey aŋga ha, aa ta ləmtərwa cek hay
masa ta gədaŋ la,
kwa maslaŋ aŋga hay da vaɗ, kwa bay hay da bəla,
ta *bay-ray hay ŋga mesəfney maaya ba hay leŋ kuley hay.
Yaw, Gazlavay a ləmtərwa cek hay a tabiya na,
ta fa har ŋga Bəzey aŋga ha,
asaya, a ləmtərwa ŋgada Bəzey aŋga ha *.
17 Kəriste he na, aŋga daha dəga bəla ta zley daa ba araŋ.
Ara ta fa aŋga, cek hay tabiya mapatakaya
daa slam ata hay ta cəveɗ e.
18 Ara aŋga bay-ray ŋga ndəhay daa Egəliz.
A wey da ray ndəhay daa Egəliz a
anda ray ŋga ndaw ma wey da ray vaw aŋga.
Ndəhay daa Egəliz na, ara anda vaw aŋga.
Heter mawiya na, a zley ta fa aŋga.
Aŋga na, ara Bəzey mahura,
ara aŋga ma sləkɗawa teeseɗ daa meməcey.
Maja ŋgene, a fənta cek hay tabiya.
19 Kəriste aŋga mahura da ray cek hay tabiya na,
maja ta mbafar la a Gazlavay amba mevel ŋga Kəriste he
a key letek ta mevel aŋga.
20 Asaya, Gazlavay ta slərdərwa Bəzey aŋga ha la
amba a cəmtar ɗay kwa a cek hay da vaɗ,
kwa a cek hay da hwayak, cəpa ta aŋga.
Ta handawa zazay la, a handərwa na,
ta fa mambaz ŋga Bəzey aŋga ma mbəɗwa
fa hwadam mazlaŋgalakaya.
21 Zleezle akwar na, ta mbəɗmar dəɓa la a Gazlavay, akwar masa-gəra aŋga hay maja akwar ta mewulkey maaya ba, asaya, maja akwar ma kam cek hay maaya ba.
22 Ama wure keɗe, Gazlavay ta cəmkwar ɗay la ta fa Bəzey aŋga, maja Bəzey aŋga ha ta tərey ndaw-magədaŋ la, ta məcey la fa hwadam mazlaŋgalakaya. A cəmkwar ɗay na, amba ka təram ndəhay maaya fa mey aŋga manjar mebərey, masa ndaw a gwa ma mbəɗkwar ray ba.
23 Anda keɗe, si ka pamara Yesu ŋga ndaw akwar fara fara mandaw mandaw, ka da njam ta mevel cew cew ba, ama njam ta mevel pal. Cek hay masa ka sərmara fara fara ka hətam la da vaɗ na, səkwmara, ka da

---

1:15 1.15 Jaŋ 1.18; 2Kwr 4.4; 1Tm 6.16; Heb 1.3 * **1:16 1.16** ta fa har[…]ŋgada Bəzey aŋga: Nəka 1Kwr 8.6ta Rm 11.36. **1:16 1.16** 1.13; Jaŋ 1.3, 19; Heb 1.2 **1:17 1.17** Jaŋ 1.1; 8.58 **1:18 1.18** bay-ray ŋga ndəhay daa Egəliz: 2.19; 3.15; Ef 1.22-23; ***teeseɗ:*** SNM 4.2; 26.23; 1Kwr 15.20; CWJ 1.5 **1:19 1.19** 2.9-10; Jaŋ 1.16; Ef 1.23 **1:20 1.20** Rm 3.25-26; Ef 1.9-10, 21; 2.13-16 **1:21 1.21-22** Rm 5.10; Ef 2.12-13; 5.27

mbəkdamara ba. Cek hay masa akwar ma səkwmara ha na, ara anda akwar ma cəndamara daa *Mey-maaya-mawiya. Mey-maaya-mawiya ha, ara mey masa ndəhay ma wuzdamara a ndəhay da bəla cəpa. Kwa yah, Pawl, sləra aɗaw na, ara ŋga wuzey mey a may.

Sləra masa Pawl ma ka ŋgada Egəliz

24 Wure keɗe, ya faa səmey da ray banay ma sawa a ray aɗaw maja akwar. Zleezle *Kəriste ta sərey banay la. Yah fa sərey banay may maja mecəmey-ray ŋga Egəliz masa anda vaw ŋga Kəriste he. Ya sərey banay a na, amba ya ndəvda sləra aŋga.
25 Ya ta tərey ndaw ma ka sləra ŋgada ndəhay daa Egəliz la, maja ara Gazlavay ma vəldiwa sləra ha a har aɗaw amba ya wuzdakwara mey aŋga tabiya ŋgada akwar masa *Jəwif hay ba hay.
26 Mey a na, zleezle maɓadakaya. Ndəhay a sərmara mey a ba. Ama wure keɗe, Gazlavay ta wuzdərwa la a ndəhay aŋga hay.
27 Gazlavay a wuɗey ŋga wuzdatara cek masa aa ma wuɗey ŋga ka. Cek aha na, ara cek maaya kalah ma handawa mepəsey-mey a ray səkway hay tabiya. Mey a masa maɓadakaya ma wuzwa a palah na, ara Yesu Kəriste ma njey aa mevel akwar. Ara maja Yesu a, akwar fa sərmara Gazlavay a da mbəzdakwar aa slam aŋga maaya.
28 Anda keɗe, mey masa ala ma wuzdamara a ndəhay tabiya na, ara mey da ray Kəriste. Da ray ŋgene, ala fa kətmata ndəhay tabiya, ala faa sərkadamatar cek hay ta leŋgesl masa Gazlavay ma vəldandara. Ya kam sləra anda keɗe na, amba ndəhay tabiya masa daa cəveɗ ŋga Kəriste, a təram ndəhay maŋgaratakaya daa mey ŋga Gazlavay.
29 Ara maja keɗe, ya key sləra ta gədaŋ tabiya masa Kəriste ma vəldiwa, amba ya ndəvda sləra ha.

2

1 Yaw, ya wuɗey na, ka sərmara ya fa key gədaŋ maja akwar Kwalaws hay, maja ndəhay da Lawdise, leŋ maja ndəhay mekele masa ma sərmaya ba.
2 Ya fa key gədaŋ, maja akwar tabiya na, amba ya vəlkwar gədaŋ ŋga təɓey mey ŋga Gazlavay ma fəna ma fəna, asaya amba ka wuɗam vaw da wuzlah akwar ta mevel pal. Ya fa key gədaŋ maja ya wuɗey ka sərmata cek hay masa Gazlavay ma wuzdatərwa da ray Kəriste, amba ka wulkam cew cew da ray cek hay a ba. Ya wuɗey ka sərmara maaya maaya anda keɗe na, amba Gazlavay a pəskwar mey ta mepəsey-mey mekele mekele tabiya. Anda keɗe, ka da sərmara mey maɓadakaya ŋga Gazlavay maaya maaya. Mey maɓadakaya ha na, ara Kəriste.
3 Ara ta fa Kəriste he, ya gwakwa ŋga hətkwa leŋgesl, ya gwakwa ŋga sərkwa cek maaya masa maɓadatakaya da har aŋga.
4 Yaa guzlkwar anda keɗe na, amba ndaw a batakwar ta mey hay ma mbəɗda leŋgesl ŋga ndaw ba.
5 Kwa yah da wuzlah akwar daa ba na, ama mevel aɗaw aa ta akwar mandaw mandaw cəŋga. Ya faa səmey maja ya səra, akwar fa kam cek hay ta cəveɗ e, asaya, akwar fa pamara Kəriste ŋga ndaw akwar fara fara, akwar fa wulkam cew cew daa ba.

1:23 1.23 2.7; Ef 3.17; 1Tm 3.16; Heb 3.6 **1:24 1.24** 2Kwr 1.5; 11.23-29; Ef 3.13 **1:25 1.25** Ef 3.1-3 **1:26 1.26-27** 2.2; 4.4; Ef 3.6 **1:27 1.27** maaya ŋga Gazlavay: 3.4; Rm 5.2; Ef 1.18 **1:28 1.28** Ef 4.13 **1:29 1.29** Ef 3.20; Fəl 4.13 **2:2 2.2** 1.26-27; Ef 5.2 **2:3 2.3** MM 2.4-5; 1Kwr 1.24, 30; Ef 3.19 **2:4 2.4** 2.8; Rm 16.18 **2:5 2.5** 1Kwr 5.3

Pam leŋgesl ta ndəhay ma wuɗam ŋga batamakwar

6 Wure keɗe, akwar ta təɓmara Yesu *Kəriste la amba a key Bay akwar
Mahura. Anda keɗe, njam, kam cek anda aŋga ma wuɗey.
7 Yaw, njam ta aŋga, anda wudez masa slaslalay a dəreŋ daa vəgeɗ.
Təɓmara mey ŋga Yesu ma fəna ma fəna anda ata maa sərkadamakwara.
Kamar suse a Gazlavay mandaw mandaw.
8 Pam leŋgesl ta ndəhay maa guzlam saw maja a da batamakwar ta
meesərkey ata hay. Meesərkey a, a sawa ta fa Kəriste ba, ama a sawa ta
fa kwakwas hay masa ndəhay ma kamara leŋ ta fa cek hay mekele mekele
masa ndəhay ma namatar ray da bəla keɗe.
9 Si ka jəkam sləmay fa Kəriste gway, maja kwa daa masa aŋga ma njey
da bəla na, a lawa Papaha Bay Gazlavay, mevel aŋga na, letek ta ŋga aŋga.

10 Akwar macəmkaya ta Kəriste ŋgene na, ka hətam heter mawiya ma
sawa ta fa aŋga la, heter e ŋgene a həckwar daa ba. Kəriste he aŋga
mahura da ray ndəhay, aŋga mahura da ray kuley hay, aŋga mahura da
ray maslaŋ hay ŋga Bay Gazlavay da vaɗ, aŋga mahura kwa da ray cek
hay tabiya.
11 Zleezle na, Gazlavay ta ləvtar la a *Jəwif hay ŋga slam mandawal amba
a wuzdamara fara fara ata ndəhay aŋga hay. Ama daa mecəmey akwar
ta Kəriste na, Gazlavay ta kakwar cek mekele la anda *mesley mandawal
a. Cek aha na, ara membəɗey mevel akwar maaya ba ma həldakwar ŋga
key mebərey. Gazlavay a ka ta fa har ŋga ndaw ba, ama ta fa Kəriste.
12 Masa ata ma kamakwar *baptem na, ta pas ŋgene ara anda akwar daa
cəvay ta Yesu Kəriste daa slam a. Daa masa akwar fa bamawa daa yam
ŋga baptem e na, aŋga anda akwar ta sləkɗamawa daa meməcey sem
ta Kəriste he, maja ka sərmara Gazlavay aa ta gədaŋ ŋga sləkɗadatərwa
ndəhay daa meməcey. Gazlavay ta wuzdərwa gədaŋ aŋga ha la ta pas
masa aa ma sləkɗadərwa Kəriste daa meməcey.
13 Zleezle na, akwar anda ndəhay maməctakaya maja akwar ta mebərey,
asaya, maja akwar da wuzlah ndəhay ŋga Gazlavay ba, ka səpmara
*mewey ŋga Gazlavay ba. Ama wure keɗe, Gazlavay ta sləkɗadakurwa
sem ta Kəriste amba a vəlkwar heter mawiya.
Gazlavay ta mbəkdandakwara mebərey aləkwa hay sem cəpa.
14 Zleezle na, aləkwa ta mebərey
maja aləkwa ma zləɓkwa mewey ŋga Gazlavay.
Ama Gazlavay ta mbəkdandakwara mebərey aləkwa ha sem.
A mbəkdandakwara na,
anda ndaw ma pəley dəvaz da ray ndaw mekele.
A mbəkdandakwara ta fa Kəriste
masa aa ma məcey fa hwadam mazlaŋgalakaya.
15 Maja meməcey aŋga ha na,
Gazlavay ta təɓa gədaŋ da har kuley hay
ta da har madərlam hay ŋga bay-malula sem.
Ta key bay-gula la da ray ata.
Ta wuzda la fa mey ŋga ndəhay tabiya a fənta ta gədaŋ.
16 Yaw, anda keɗe, ka da jəkam sləmay fa ndaw ma wuɗey ŋga həɓkwar
ray ta mey ŋga kwakwas da ray cek mezəmey ta da ray cek mesey ba.
Asaya, ka da jəkam sləmay fa ndaw ma həɓkwar ray da ray mekey

---

2:7 2.7 1.23 **2:8 2.8** 1Tm 6.20 **2:9 2.9-10** 1.19; 2.15, 20; Ef 1.21 **2:11 2.11** Ef 2.11 **2:12 2.12** 3.1; Rm 6.3-4; Ef 1.19-20; 2.6 **2:13 2.13** Ef 2.1, 5 **2:14 2.14** Ef 2.15-16; 1Pi 2.24 **2:15 2.15** 2.9-10

gwagway ŋga Jəwif hay ba, kwa da ray mekey gwagway ŋga maslawa ŋga kiya ba, kwa da ray *pas meməskey-vaw ba.
17 Kwakwas hay a ŋgene na, ata anda meezeď ŋga cek fara fara ma da sawa. Cek aha fara fara na, ara Kəriste.
18 Ndəhay mekele fa kam cek amba ndəhay a wulkam ata ndəhay meekweď-mey hay. Ata fa dəram daŋgay a maslaŋ hay ŋga Gazlavay. Mandaw mandaw ata fa zlapam, a ləvam Gazlavay fa wuztar cek. Da fa ləvmakwar akwar daa cəveď maaya ba na, ka da təɓmara ba! Ndəhay a ŋgene, ata fa zlapam ŋga tede, mewulkey ata na, ara mewulkey ŋga ndaw-magədaŋ.
19 Ndəhay a ŋgene, ata macəmkaya ta Kəriste ba. Kəriste na, ara *bay-ray ŋga ndəhay daa Egəliz. A wey da ray ndəhay daa Egəliz a anda ray ŋga ndaw ma wey da ray vaw tabiya. Ndəhay ma təɓmara mey aŋga na, ata anda vaw aŋga. Ndəhay macəmkaya ta aŋga na, fa hətam gədaŋ ta fa aŋga. Ata macəmkaya daa slam a na, anda vaw ŋga ndaw mazəvkaya ta dəmbazl hay. Ndəhay a, fa hətam gədaŋ ta fa Gazlavay ŋga təɓey mey aŋga ma fəna ma fəna, anda aŋga ma wuďey.
20-21 Ka sərmara, akwar maməctakaya ta Kəriste. Da ray ŋgene, gədaŋ ŋga cek hay mekele mekele masa ndəhay ma namatar ray da bəla keďe fa da wam da ray akwar daa saba. Yaw, akwar fa njam, ka kam cek hay anda ndəhay ma sərmara Yesu ba na, maja me? Kwakwas ata hay fa ləvam: “Ka da lamara cek keďe ba!”, “Ka daa cəkdamara cek keďe ba!”, da daa ba, “Ka da wusmara cek keďe ba!” Ka namatar ray a kwakwas ata hay a ŋgene na, maja me?
22 Da ndəhay fa səpmara kwakwas hay a ŋgene na, kwakwas hay a, aa zəďam la. Kwakwas hay a na, ara mey hay matəktakaya ta meesərkey masa ndəhay magədaŋ ma kamara.
23 Fara fara, ndəhay a wulkam kwakwas hay a, ara cek maaya ma vəley leŋgesl, maja fa dəram daŋgay anda mevel ata ma wuďey, fa nam ray, fa səram banay ta vaw ata hay. Da ray ŋgene, ndəhay a nəkmata kwakwas hay a anda cek maaya. Ama kwakwas hay a, a gwamara ŋga jənmara ndaw ba, maja a gwamara ŋga jənmara ndaw ŋga wey da ray leŋgesl aŋga ba, a gwamara a təkmara ndaw ŋga key cek malamba ba.

3

Gazlavay a vəlkwar menjey mawiya ta fa Kəriste

1 Ka sərmara Gazlavay ta sləkďadandakurwa sem daa meməcey ta *Kəriste daa slam a. Da ray ŋgene, pamara leŋgesl akwar a ray cek hay ŋga Gazlavay da vaď, daa slam masa Kəriste manjakaya da hwaď a, ta har-zəmay ŋga Gazlavay.
2 Mandaw mandaw wulkam da ray cek hay ŋga Gazlavay da vaď a. Ka da wulkam da ray cek hay da bəla ba.
3 Ka pamara leŋgesl akwar a ray cek hay da vaď a na, maja menjey akwar zleezle daa masa akwar ta sərmara Kəriste daa ba araŋ na, ta ndəvey sem, ama wure keďe, menjey akwar mawiya aa maɓadakaya da har Kəriste maja akwar macəmkaya ta Gazlavay.

2:16 2.16 Rm 14.1-6 **2:17 2.17** Heb 8.5 **2:18 2.18** Ef 1.21 **2:19 2.19** 1.18; Ef 4.16 **2:20-21 2.20** 2.9-10; Gal 4.3-5, 9 **2:20-21 2.21-22** Iz 29.13; Mt 15.9; 1Tm 4.3; Heb 13.9 **3:1 3.1** 2.12; Ef 1.20 **3:2 3.2** Mt 6.33 **3:3 3.3** Rm 6.4; 2Kwr 5.14

4 Ta pas masa Kəriste, ndaw ma vəlkwar heter, ma da wuzwa vaw na,
akwar may, ka da wuzmawa vaw ta aŋga daa meweɗey aŋga.
5 Yaw, da ray ŋgene, mbəkdamara mekey cek hay maaya ba da bəla.
Anda meləvey, mbəkdamara meley vaw saw, mewulkey ŋga key cek
maaya ba ma nəsa ndaw, mesəpey ŋga key cek hay maaya ba ma ka
hwaray, mesəpey ŋga key cek malamba, asaya, mekey dey fa cek ŋga
ndəhay. Mekey dey fa cek ŋga ndəhay na, ara anda mepey cek aha, aa
slam a ŋga Gazlavay.
6 Keɗe na, ara cek hay maaya ba hay masa Gazlavay ma da cey mevel a
ray ndəhay ma namar ray ba.
7 Zleezle daa masa akwar fa kam cek hay malamba fa mey ŋga Gazlavay
na, menjey akwar a, ta key la anda ŋga ata ha may.
8 Ama wure keɗe, mbəkdamara mecey-mevel, mekey cek ŋga cey
mevel a ndaw, mekey maagway, mecəɗey-vaw, meeguzley mey saw.
Mbəkdamata cek hay keɗe tabiya.
9 Asaya, ka da mbərzlam da wuzlah akwar ba, maja akwar
ta mbəkdamara menjey akwar zleezle sem, asaya, maja akwar ta
mbəkdamara slərа masa akwar ma kamara zleezle sem may.
10 Akwar ndəhay mawiya. Gazlavay ta vəlndakwar menjey mawiya la,
aa fa ɗiya menjey a mandaw mandaw amba a tərey anda ŋga aŋga, amba
ka sərmara Gazlavay maaya maaya.
11 Anda keɗe, cek ma wunkata ndəhay *Jəwif hay ta səkway hay mekele
daa saba, cek ma wunkata ndəhay maslatakaya mandawal ta ndəhay
manda-slam mandawal na, daa saba. Kwa ndəhay marəzltakaya hay, kwa
ndəhay ma səra cek ba, kwa beke hay, leŋ ndəhay masa beke hay ba na,
ata letek fa mey ŋga Gazlavay. Ama cek mahura na, ara Kəriste. Aŋga daa
mevel ŋga ndəhay aŋga hay tabiya.
12 Gazlavay a walakwar, a tərdakwar ndəhay aŋga hay. Aŋga fa
wuɗkwar. Da ray ŋgene, daa menjey akwar cəpa na, səram dey-ceceh
fa ndəhay, njam ta mevel maaya, kam sləra ta meney ray, təram ndəhay
meekweɗ-mey, ka da cam mevel saw saw ba.
13 Ka da cam mevel da wuzlah akwar ba. Da ndaw ma kaka cek maaya
ba la na, mbəkdara mebərey aŋga ha. Mbəkdamatara mebərey ŋga
məlmakw akwar hay anda Bay aləkwa Mahura Yesu ma mbəkdandakwara
mebərey aləkwa hay may.
14 Cek mahura na, wuɗam vaw da wuzlah akwar, maja da akwar fa
wuɗam vaw da wuzlah akwar na, ka da njam macəmkaya tabiya daa slam
a ta mevel pal.
15 Anja zazay ŋga Kəriste ŋga wa mevel akwar. Gazlavay a zəlkwar ŋga
njey daa slam a na, amba ka hətam zazay aŋga ha ŋgene. Kamar suse
mandaw mandaw.
16 Pamara mey ŋga Kəriste aa mevel akwar maaya maaya. Sasərkam
da wuzlah akwar ŋga njey maaya ta Gazlavay. Kətam vaw da wuzlah
akwar ta leŋgesl fara fara. Zlamar walay ŋga *Pəsam hay, zlamar walay
ŋga həlma, asaya, zlamar walay hay masa Mesəfney aŋga ma kadakwara.
Zlamar walay a Gazlavay ta mevel akwar cəpa, kamar suse.

3:4 3.4 Gal 2.20; Fəl 1.21; ***meweɗey ŋga Gazlavay:*** 1.27; Fəl 3.21; 1Kwr 15.43; 1Jŋ 3.2 **3:5 3.5** Rm 6.6, 11; Gal 5.24; Ef 4.19; 5.3 **3:5 3.5-8** Gal 5.19-21 **3:6 3.6** Ef 5.6 **3:7 3.7** Rm 1.18; Ef 5.8 **3:8 3.8** Ef 4.29; 5.4 **3:9 3.9** Ef 4.22, 25 **3:10 3.10** MC 1.26-27; Ef 4.24 **3:11 3.11** 2.11; Gal 3.28; 1Kwr 12.13 **3:12 3.12-15** Ef 4.2-4 **3:13 3.13** Ef 4.32 **3:14 3.14** Ef 5.2 **3:15 3.15** 1.18, 20; 2Kwr 13.11; Ef 1.23; 4.4 **3:16 3.16-17** Ef 5.19-20; Heb 13.15

17 Daa cek hay cəpa masa akwar ma kamara ta mey hay cəpa masa
akwar maa guzlam na, kamara ta mezəley ŋga Bay Mahura Yesu. Kamara
ta mekey suse a Gazlavay, Papa aləkwa, maja Yesu.

Mey da ray menjey ŋga ndəhay ŋga Yesu

18 Akwar ŋgusay, namatar ray a zel akwar hay, maja meney ray na, ara
cek maaya ma mbafar a Bay Mahura Yesu.
19 Akwar zel hay may, wuɗmata ŋgwas akwar hay, ka da kam həma a
ray ata ba.
20 Akwar bəza hay, cənmatar mey a papakw akwar hay ta a mamakw
akwar hay daa cek hay cəpa, maja mecəney-mey akwar a ŋgene na, a
mbafar a Bay Mahura Yesu.
21 Akwar papaŋ hay, ka da kam cek ŋga catar mevel a bəz akwar hay
ba, maja har ata a da rəwey ŋga key cek maaya.
22 Akwar beke hay, namatar ray a bay akwar hay da bəla keɗe daa cek
hay tabiya. Ka namatar ray na, daa masa ata da cakay akwar ŋga mbafatar
daada ba, ama namatar ray kwa da masa ata da cakay akwar daa ba may.
Sasəkar jak, kamatar sləra ta mevel pal maja akwar fa namar ray a Bay
aləkwa Mahura Yesu.
23 Kwa sləra wura wura masa akwar ma kamara na, kamara ta mevel
pal, kamara sləra ha anda ŋgada Bay aləkwa Mahura, ba na, anda ŋgada
ndaw-magədaŋ ba.
24 Ka sərmara Bay Mahura masa akwar ma kamar sləra na, ara *Kəriste.
Ara Bay Mahura ha ma da pəlkwara mawurɓay ŋga sləra akwar a, a da
vəldakwara cek masa aa ma ɓada da vaɗ ŋgada ndəhay aŋga hay.
25 Ama ndəhay ma kam maagway na, Gazlavay a pəltara la anda sləra
masa ata ma kamara. Gazlavay na, a weley ndaw ta weley ba.

4

1 Akwar bay hay, kamatar cek a beke akwar hay ta cəveɗ e. Sərfadamara
Bay akwar da vaɗ daha may.

Ndəhay ŋga Gazlavay a da kam na, me?

2 Mandaw mandaw dərmar daŋgay a Gazlavay. Mayaɗ a da kakwar daa
medərey-daŋgay akwar ba, asaya, kamar suse.
3 Daa medərey-daŋgay akwar, sərfadamandar may, cacəfɗamara Ga-
zlavay ŋga ɗiyndara cəveɗ maaya ŋga wuzey mey aŋga amba yaa
sərkadamatara mey maɓadakaya da ray *Kəriste a ndəhay. Ka sərmara,
wure keɗe yah daa fərsəne na, maja mey a.
4 Dəram daŋgay a Gazlavay ŋga jənya daa mewuzey mey a, amba yaa
guzltar a ndəhay na, a cəndamara mey a maaya maaya, anda Gazlavay ma
ləvya ŋga ka sləra ha.
5 Wam vaw maaya maaya fa menjey akwar da wuzlah ndəhay ma
təɓmara mey ŋga Yesu Kəriste ba. Mandaw mandaw da masa akwar ta
hətam har la na, jənmata ndəhay a ŋga sərmara mey ŋga Kəriste may.
6 Da masa akwar faa guzlam na, gwaguzlam mey hay maaya masa
ndəhay ma wuɗam ŋga jəkey sləmay fa vəɗa. Anda keɗe, da ndaw
aa cəfɗakwar da ray Yesu na, ka sərmara mey masa akwar ma da
mbəɗdamara.

Mecey-har ŋga madagway-dakw

3:18 3.18–4.1 Ef 5.21–6.9 **3:24 3.24** Ef 6.8 **3:25 3.25** Jak 2.1 **4:1 4.1** Lev 25.43 **4:2 4.2** Fəl 4.6; 1Tes 5.17 **4:2 4.2-4** Rm 15.30; Ef 6.18-19 **4:3 4.3** Rm 15.30 **4:4 4.4** 1.26 **4:5 4.5** Ef 5.16 **4:6 4.6** Ef 4.29; 1Pi 3.15

7 Tisik, masa məlma aləkwa daa cəveď ŋga Yesu *Kəriste, ndaw masa
yah ma wuďa kalah, aŋga fa key sləra ŋga Bay Mahura Yesu ta mevel
pal. Ala cew ala ndəhay ma ka sləra ŋga Bay Mahura ha. Tisik e na, a
kadakwara cek hay cəpa la da ray aďaw.
8 Maja ŋgene, ya fa slərdakwara amba ka sərmara menjey ala feďe,
asaya, amba a vəlkwar gədaŋ.
9 Ya fa slərdata ta Awnezim, məlma aləkwa mawuďkaya daa *mecəmey-
ray ŋga ndəhay ŋga Yesu. Aŋga na, ara ndaw ma səpa cəveď ŋga
Yesu Kəriste ta mevel pal. Ara ndaw ma sawa fa akwar. Ata cewete, a
kadamakwara mey da ray cek hay feďe la cəpa.
10 Aristarke, masa aŋga wure keďe daa fərsəne ta yah, fa cakwar har.
*Mark, ndaw daa səkway ŋga *Barnabas, fa cakwar har may. Ara ndaw
masa yah maa guzlkwar da ray a heyey. Yaw, da masa ta wusey la fa akwar
na, təɓmara maaya maaya.
11 Jesəwe *, masa ata ma zəlmara Justus, fa cakwar har may. Ndəhay
maakar a keďe, ara Jəwif hay ma təɓmara mey ŋga Yesu masa ma jənmaya
daa sləra amba ndəhay a təɓmara Gazlavay ŋga bay ata. A vəlmaya gədaŋ
ga. Wure keďe, Jəwif hay mekele fa jənmaya feďe na, daa ba, si ara ndəhay
maakar a keďe, ma jənmaya gway.
12 Epafəras, ndaw akwar, fa cakwar har may. Aŋga ndaw ma ka sləra
ŋga Yesu Kəriste fara fara. Mandaw mandaw fa dərey daŋgay a Gazlavay
ta mevel pal maja akwar. Fa dərey daŋgay amba ka mbəkdamara metəɓey
mey ŋga Yesu ba, ka təram ndəhay maŋgaratakaya daa mey ŋga Gazlavay,
asaya, amba ka sərmara maaya maaya cek masa ma mbafar a Gazlavay.
13 Fara fara ya fa səra Epafəras aha fa sərey banay daa sləra maja akwar,
asaya, maja ndəhay ŋga Yesu da Lawdise ta ndəhay da Hirapawlis.
14 *Luk, dakwter masa ala ma wuďmara kalah, leŋ Demas fa camakwar
har may.
15 Camatar har a ndəhay ŋga Yesu da Lawdise, asaya, camar har a Nimfa,
leŋ a ndəhay ŋga Yesu ma kusam da way aŋga.
16 Masa akwar ma jaŋgamara leeter masa yah ma wuzlalakwara keďe
la na, slərdamatara a ndəhay daa Egəliz da Lawdise amba a jaŋgamara
may. Ndəhay daa Egəliz da Lawdise ŋga slərdamakwara leeter masa yah
ma wuzlalatara amba ka jaŋgamara may.
17 Ləvmar a Arkip ŋga pey leŋgesl fa sləra masa Bay Mahura Yesu ma
vəldara, ŋga key gədaŋ amba a ndəvda.
18 *Ara yah, Pawl, ta har aďaw, ma wuzlalakwara mecey-har a keďe.*
Sərfadamara yah na, yah daa fərsəne. Anja maaya ŋga Gazlavay ŋga njey
ta akwar.

4:7 4.7 Tisik: Ef 6.21-22 **4:9 4.9** Awnezim: Flm 10-12 **4:10 4.10** Aristarke: SNM 19.29; 27.2; Flm 24; ***Mark:*** SNM 12.12 * **4:11 4.11** Jesəwe: Ta mey Gərek mawuzlalakaya «Yesu». Jesəwe ara Yesu ta mey Hebəre. **4:12 4.12** Epafəras: 1.7; Flm 23 **4:14 4.14** Luk: 2Tm 4.11; Flm 24; ***Demas:*** 2Tm 4.10 **4:15 4.15** Lawdise: CWJ 3.14 **4:17 4.17** Arkip: Flm 2 **4:18 4.18** 1Kwr 16.21; Ef 1.1; 3.1

Leeter masa Pawl ma wuzlala ŋgeeme a Tesalawnik hay

Mey da ray

Leeter masa Pawl ma wuzlala ŋgeeme a Tesalawnik hay

Leeter e keɗe, ara Pawl ma wuzlalatara a Tesalawnik hay. Ndəhay ga a wulkam ara ɗerewel mawuzlalakaya teeseɗ da ray siya hay daa Mejəwey-mey Mawiya. Pawl a wuzlalamara leeter e na, ata bama ta ata Silas leŋ Timawte. Ara maja ŋgene, Pawl ma ləvey: «Ala, ala» dey weewe (1.1).

Tesalawnik na, ara berney masa ndəhay fa kam filaw ga da hwaɗ a. Ara maja ŋgene, Jəwif hay ta ndəhay daa hwayak hay mekele mekele daa berney a daha. Masa Pawl aa daa berney a na, Jəwif hay siya ta təɓmara meesərkedey aŋga daa ba. Da ray ŋgene, mevel a catar, a wuɗam mey aŋga ba. Anda keɗe, ndəhay daa mecəmey-ray ŋga Yesu feteɗe, a səhwdamata ata Pawl ta Silas aa berney ŋga Bere ta tavaɗ (SNM 17.10). Fa dəɓa ha, Pawl a daw a Aten.

Masa Pawl aŋga daa berney ŋga Aten na, ta', a slərda Timawte fa Tesalawnik hay amba a cəndərwa mey da ray menjey ata daa cəveɗ ŋga Yesu (3.1-3). Timawte a vəhwa a hətfar Pawl da Kwarinti. A ləvar a Pawl, ndəhay da Tesalawnik fa təɓmara mey ŋga Yesu ma fəna ma fəna. Ta ŋgene he cəpa na, ndəhay a, a wulkam Yesu a da vəhwa ta vara. Ndəhay ma məcam masa aŋga ta vəhwa daa ba araŋ na, a da diyam ama? Pawl ta mbəɗdatara la aa mey ata ha daa leeter e keɗe daa fasəlawal 4 ta 5. Ama teeseɗ na, a ləvtar a wuɗta kalah, a wuɗey ŋga hətatar fa dey saya (1.2–3.13). Asaya a vəltar gədaŋ ŋga njey daa cəveɗ ŋga Yesu, ŋga daw fa mey fa mey daa cəveɗ e (4.1-12).

Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Menjey maaya ma mbafar a Gazlavay (4.1)
Yesu a vəhwa la (4.13–5.11)
Cek hay maaya masa ndəhay ŋga Yesu ma da kamara (5.12-22)
Cek masa Gazlavay ma wuɗey fa ndəhay (5.16-18)

Mecey-har

1 Ara yah, Pawl, ma wuzlala leeter keɗe. Ala ta ata Silas leŋ Timawte, ya camakwar har, akwar ndəhay daa Egəliz da Tesalawnik, akwar masa macəmkaya ta *Gazlavay Papa aləkwa leŋ ta Bay aləkwa Mahura *Yesu *Kəriste.

Anja Gazlavay ŋga pəskwar mey, asaya ŋga njadakwar daa zazay.

Pawl a kar suse a Gazlavay maja Tesalawnik hay

2 Daa masa ala fa dəram daŋgay a Gazlavay na, ala fa wulkam da ray akwar mandaw mandaw, ala fa kamar suse a Gazlavay maja akwar tabiya.

3 Asaya, daa medərey-daŋgay ala a Gazlavay Papa aləkwa na, ala fa sərfadamara slərа masa akwar ma kamara, maja akwar fa pamara Yesu

---

1:1 1.1 Silas: 2Kwr 1.19; 2Tes 1.1; 1Pi 5.12; ***Timawte:*** 1Kwr 4.17; ***Tesalawnik:*** SNM 17.1 **1:2 1.2-3** 2.13; Fəl 1.3; Kwa 1.3; 2Tes 1.3; 2.13

ŋga ndaw akwar fara fara. Ala fa sərfadamara akwar fa kam sləra ta gədaŋ maja ka wuɗmara Yesu, asaya, akwar fa pam leŋgesl mandaw mandaw a ray cek masa ka sərmara ka hətam la ta fa Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste.
4 Məlma aɗaw hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, ya sərmara Gazlavay a wuɗkwar kalah, asaya, ta walakwar la ŋga key ndəhay aŋga hay.
5 Sərmara daa masa ala fa wuzdamakwara *Mey-maaya-mawiya na, mey a, a wusey fa akwar na, ara ta mey meeguzley daada ba, ama ta gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay may. Mey masa ala maa guzldamara na, ya sərmara ara mey fara fara. Daa masa ala da wuzlah akwar na, ka sərmara menjey ala. Ya ta kam cek la ŋga jənkwar.
6 Akwar na, akwar fa kam cek anda ala, asaya, akwar fa kam cek anda Bay Mahura Yesu. Akwar ta səram banay la ga, ama ka ta təɓmara mey ŋga Gazlavay la cəŋga, ka təɓmara ta meesəmey, meesəmey masa Mesəfney ŋga Gazlavay ma vəldakwara.
7 Anda keɗe, akwar fa kam cek maaya haa ndəhay ŋga Gazlavay tabiya da Masadəwan leŋ da Akay a nəkam dey fa akwar, a kamara kəne.
8 Fara fara mey ŋga Bay aləkwa Mahura a zlawa na, fa akwar haa a wusey fa ndəhay da Masadəwan leŋ da Akay. Asaya, kwa ndəhay daa wura, daa wura, fa cəndamara akwar fa təɓmara mey ŋga Gazlavay. Da ray ŋgene, ala fa daa guzlmatar da ray metəɓey-mey akwar na, daa saba,

9 maja ndəhay a fa zəldamakwar sləmay, a ləvam akwar ta təɓmandar la maaya maaya daa masa ala da wuzlah akwar. Asaya, a ləvam akwar ta mbəkdamara metey kuley sem amba ka səpam Gazlavay masa ta dey, Gazlavay masa fara fara.
10 Anda keɗe, akwar fa səkwmara Bəzey ŋga Gazlavay ma da vəhwa da gazlavay da vaɗ. Bəzey a na, ara Yesu masa Bay Gazlavay ma sləkɗadərwa daa meməcey heyey. Ara aŋga ma da ka amba Gazlavay a cey mevel a ray aləkwa ba ta pas masa Gazlavay ma da ka sariya.

2

Mey da ray sləra ŋga Gazlavay masa Pawl ma ka da Tesalawnik

1 Məlma ala hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, akwar ta ray akwar, ka sərmara ala ma diyam fa akwar heyey na, ara ŋga tede ba.
2 Asaya, ka sərmara daa masa ala ma wusam fa akwar daa ba araŋ na, ndəhay daa berney ŋga Fəlepi ta sərdamandar banay la, ta cəɗmandar la. Masa ala ma wusam la fa akwar na, ndəhay ga ta kam həma la a ray ala may. Ama Gazlavay ta vəlndar gədaŋ la, amba ya wuzdamakwara Mey aŋga maaya mawiya cəŋga.
3 Masa ala fa wuzam mey da ray cəveɗ maaya a ndəhay na, ya wuzdamara na, ta membərzley da hwaɗ a daa ba, asaya, ala fa kam sləra ta mevel maaya, ala fa batam ndəhay daa ba.
4 Ama Gazlavay ta saŋgalandar la, ta səra la, ala ndəhay aŋga hay fara fara. Anda keɗe, ta vəldandara *Mey-maaya-mawiya ha la amba ya wuzdamara a ndəhay. Maja ŋgene, yaa guzlam na, amba a mbafatar a ndəhay ba, ama amba a mbafar a Gazlavay ma səra mevel ala.

1:3 1.3 5.1-2 **1:4 1.4** 2Tes 2.13, 16 **1:5 1.5** 1Kwr 4.20 **1:6 1.6** SNM 17.5-9; 2Kwr 6.10; 2Tes 3.7, 9 **1:8 1.8** Rm 1.8 **1:9 1.9** Jaŋ 17.3; SNM 14.15 **1:10 1.10** 5.1-2, 9; Rm 5.9 **2:1 2.1** 1.5, 9 **2:2 2.2** SNM 16.19-24; 17.1-9 **2:3 2.3** 2Kwr 4.2 **2:4 2.4** Jer 11.20; 1Tm 1.11; Gal 1.10; Ef 3.2

5 Ka sərmara daa masa ala da wuzlah akwar na, ala faa guzlam mey
maaya maaya ŋga mbafakwar ŋga fəcmakwar daa ba, ala fa wulkam amba
ya batam cek fa ndəhay na, daa ba. Mey masa ala ma kadamara, kwa
Gazlavay na, a səra ara mey fara fara.
6 Ala ta wuɗam amba kwa waawa a həlmandar na, daa ba. Kwa akwar,
kwa ndəhay mekele, ala ta wuɗam amba ndaw a həlmandar na, daa ba.
7 Ala na, ya gwamara ŋga wey da ray akwar maja ala ndəhay meslərey
ŋga Yesu. Ama ala ta kamara kəne daa ba. Ala na, ndəhay meekweɗ-mey
da wuzlah akwar anda mamaŋ maaya ma nəkey dey fa bəz aŋga hay.
8 Ala fa wuɗmakwar kalah. Da ray ŋgene, ala ta wuzdamakwara Mey-
maaya-mawiya ŋga Gazlavay la. Ama ala ta meesəmey ŋga key cek mekele
ma fəna saya. Ala ta meesəmey ga ŋga vəldamara kwa ray ala maja akwar,
maja ala ta wuɗmakwar sem kalah.
9 Məlma ala hay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, sləra masa ala
ma kamara ta gədaŋ ta gədaŋ ŋgada akwar na, akwar fa sərfadamara, ba
diya? Daa masa ala fa wuzdamakwara Mey-maaya-mawiya ŋga Gazlavay
na, ala ta məskam vaw daa ba, ala ta kam sləra la taa vaɗ, taa pas, amba
ya njam fa har akwar ba.
10 Daa masa ala da wuzlah akwar, akwar ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu
na, menjey ala aŋga maaya na, maja ala fa jəkam sləmay si fa Gazlavay,
ala fa kam cek ta cəveɗ e, asaya, kwa ndəhay faa guzlam mey maaya ba
da ray ala daa ba. Kwa akwar na, ka sərmara menjey ala. Gazlavay may,
a səra.
11 Asaya, ka sərmara ala ta kam cek la kwa ŋgada waawa da wuzlah
akwar anda papaŋ ma key cek ŋgada bəz aŋga hay.
12 Ala fa vəlmakwar gədaŋ, ala fa dəkmakwar mevel, asaya, ala faa
guzlmakwar mandaw mandaw amba ka njam, ka kam cek anda Gazlavay
ma wuɗey. Ara aŋga ma zəlkwar ŋga njey a wuzlah ndəhay masa aŋga
fa wey da ray ata amba ka sərmara maaya aŋga.
13 Yaw, ala fa kamar suse a Gazlavay mandaw mandaw saya na, maja daa
masa ala fa wuzdamakwara mey ŋga Gazlavay na, akwar ta jəkam sləmay
la. Akwar ta təɓmara mey a anda mey ŋga ndəhay magədaŋ daa ba, ama
ka təɓmara na, anda mey ŋga Gazlavay. Fara fara mey a, ara mey ŋga
Gazlavay. Mey a, a vəlkwar gədaŋ ŋgada akwar ndəhay ŋga Gazlavay.
14 Məlma ala hay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, ndəhay akwar
hay ta sərdamakwar banay la anda *Jəwif hay ma sərdamata banay ta
ndəhay daa Egəliz hay ŋga Gazlavay daa hwayak ŋga *Jude. Anda keɗe,
akwar anda ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu *Kəriste daa hwayak ŋga Jude
he masa Jəwif hay ma sərdamata banay.
15 Jəwif hay na, ta kəɗmata ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay la zleezle.
Jəwif hay mekele hay ta kəɗmara Bay Mahura Yesu la vagay. Asaya, Jəwif
hay mekele hay saya ta sərdamandar banay la may. Ndəhay a ŋgene,
Gazlavay faa səmey da ray ata daa ba. Ata masa-gəra hay ŋga ndəhay
tabiya.
16 A təkmandar ŋga wuzey mey ŋga Gazlavay a ndəhay masa Jəwif hay
ba hay, mey masa ma da ləhdata. Jəwif hay a, ata ta mebərey ga, ama ata
fa kam mebərey mandaw mandaw a dey a, a dey a. Anda keɗe, Gazlavay
a ɓəsa mebərey ata ha saba, a cey mevel a ray ata, a katar sariya.

2:5 2.5 2.10; SNM 20.33; 2Kwr 1.23 **2:6 2.6** Jaŋ 5.41, 44 **2:9 2.9** 2Tes 3.7-9; SNM 18.3 **2:10 2.10** 2.5 **2:11 2.11** SNM 20.31 **2:12 2.12** 4.1; Rm 5.2; Fəl 1.27 **2:13 2.13** 1.2-3; Gal 1.11-12 **2:14 2.14** SNM 17.5 **2:15 2.15** SNM 2.23; 9.23, 29; 13.45, 50; 14.2, 5, 19; 17.5, 13; Rm 11.28; 2Kwr 11.23-29 **2:16 2.16** Mt 23.31-33

Pawl a wuɗey ŋga daw ŋga nəktərwa Tesalawnik hay saya

17 Məlma ala hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, ala na, ta
wuɗkam la ta akwar ŋga ɗar nekəɗey, ama mevel ala aŋga ta akwar
cəŋga. Ala ta kam gədaŋ la ŋga vəhey fa akwar, maja ala fa wuɗam
ŋga hətmakwar fa dey saya.
18 Ara maja ŋgene, ala ta wuɗam la ŋga vəhey fa akwar. Fara fara yah,
Pawl, ta ray aɗaw, ya ta kəɗey vaw la dey weewe ŋga daw fa akwar, ama
*Sataŋ ta təkndar sem.
19 Ya wuɗam ŋga vəhey fa akwar na, maja akwar ndəhay masa ala
fa pamara mewulkey ala a ray akwar, akwar ndəhay ma vəlmandar
meesəmey, asaya, ara akwar ma da wuzdamandara ala ta kam sləra maaya
la. Maja ŋgene, ya daa səmam fa mey ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu ta
pas masa aŋga ma da vəhwa.
20 Fara fara ala fa həlmamara Bay aləkwa Mahura maja akwar, asaya,
ala faa səmam maja akwar.

3

1 Masa ala ma cənam mey da ray akwar daa ba heyey na, ya gwamara
ŋga ɓəsmara ba. Anda keɗe, ala ta wulkam la, maaya na, ya njam da Aten
taava ala,
2 ya slərdamara Timawte fa akwar. Timawte he na, ara məlma aləkwa
daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, ala ma kam sləra ŋga Gazlavay
bama ŋga wuzey *Mey-maaya-mawiya da ray *Kəriste. Da ray ŋgene, ya
ta slərdamara la fa akwar ŋga jənkwar, asaya, ŋga vəlkwar gədaŋ daa
mey ŋga Yesu.
3 Ya slərdamara na, amba banay masa akwar ma sərmara na, a mbəɗda
leŋgesl kwa ŋga waawa da wuzlah akwar ba. Akwar na, ka sərmara
maaya maaya, banay hay a na, ara cek ma key daa menjey aləkwa, aləkwa
ndəhay ŋga Gazlavay.
4 Daa masa ala da wuzlah akwar na, ya ta ləvmakwar la, ya da sərkwa
banay. Ka sərmara fara fara banay a, ta wuswa la.
5 Da ray ŋgene, daa masa ala ma gwamara ŋga vəhey fa akwar daa ba
heyey na, ya gwamara ŋga ɓəsmara ba. Ta', ya slərda Timawte fa akwar
amba ya cənda mey da ray akwar, da akwar fa təɓmara mey ŋga Yesu
cəŋga may kwa. Ya zlurey maja Sataŋ a da batakwar. Da ta batakwar sem
na, sləra masa ala ma kamara da wuzlah akwar heyey na, a da tərey ŋga
cek ŋga tede.
6 Timawte ta daw la fa akwar, wure keɗe ta vəhwa cay fa ala. Taa
guzlndar mey maaya la da ray akwar, a ləvey akwar ta gədaŋ daa mey ŋga
Yesu, asaya, akwar fa wuɗam vaw da wuzlah akwar. A ləvey saya, akwar
fa sərfadamandar maaya maaya cəŋga. Akwar fa wuɗam ŋga hətmandar
saya anda ala ma wuɗam ŋga hətmakwar saya may.
7 Məlma ala hay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, ala fa səram
banay kalah, ama daa masa ala ma cəndamara, akwar ta gədaŋ daa mey
ŋga Yesu na, mey a ta vəlndar gədaŋ la ga.
8 Wure keɗe, ala ta meesəmey ma fəna ma fəna maja akwar fa təɓmara
mey ŋga Bay Mahura ta mevel pal.

2:17 2.17 3.10 **2:19 2.19-20** 1Kwr 9.24-25; Fəl 4.1; 2Tes 1.4 **3:1 3.1** SNM 17.15 **3:2 3.2** Timawte: 1.1 **3:3 3.3** Ef 3.13; 2Tes 1.4; 2Tm 3.12 **3:4 3.4** SNM 14.22 **3:5 3.5** Fəl 2.16 **3:6 3.6** SNM 18.5; 2Tes 1.3; 1Tm 1.5; Flm 5-7; Gal 5.6 **3:7 3.7** 2Tes 1.4

9 Fara fara, ala faa səmam ga maja akwar. Ala fa kamar suse a Gazlavay,
ama kwa ya kamar suse həma kwara na, suse ala ha a wusa ba.
10 Ala fa dəram daŋgay taa vaɗ, taa pas mandaw mandaw ta mevel pal
amba ya hətmakwar fa dey, asaya, amba yaa sərkadamakwar cek masa
akwar ma sərmara daa ba araŋ da ray cəveɗ ŋga Gazlavay.
11 Anja Gazlavay Papa aləkwa ta ray aŋga leŋ Bay aləkwa Mahura Yesu
ŋga wurmandara cəveɗ amba ya diyam fa akwar.
12 Asaya, anja Bay aləkwa Mahura ŋga ka amba ka wuɗam vaw da
wuzlah akwar ma fəna ma fəna, asaya, amba ka wuɗmata ndəhay tabiya
anda ala ma wuɗmakwar may.
13 Anja Bay aləkwa Mahura ŋga vəlkwar gədaŋ amba cek malamba a
njey aa mevel akwar ba, asaya, amba ta pas masa aŋga ma da vəhwa a
bəla ta ndəhay aŋga hay na, akwar ndəhay maaya manjar mebərey fa
mey ŋga Gazlavay Papa aləkwa.

4

Mey da ray menjey maaya ma mbafar a Gazlavay

1 Məlma ala hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, wure keɗe
ya wuɗam ŋgaa guzlmakwar da ray cek mekele. Zleezle na, ala taa
sərkadamakwar la da ray menjey maaya ma mbafar a Gazlavay. Fara
fara menjey akwar a, aa kəne. Ama wure keɗe, ala faa cəfɗamakwar ta
mezəley ŋga Bay Mahura Yesu, ala faa cəfɗamakwar ta mevel pal amba
ka səpam menjey maaya ma mbafar a Gazlavay ma fəna ma fəna.
2 Ala taa sərkadamakwar la da ray cek hay ŋga key, maja ara Bay
Mahura Yesu ma pandar ŋgaa sərkada. Ka sərmara cek hay masa ala
maa sərkadamakwara ha, ba diya?
3 Gazlavay a wuɗey na, ka təram ndəhay manjar mebərey, ka da lam
vaw saw ba.
4 Maaya na, kwa waawa da wuzlah akwar a səra ŋga njey maaya maaya
ta ŋgwas aŋga anda Gazlavay ma wuɗey, amba ndəhay aa guzlam maaya
ba da ray menjey akwar ba.
5 Ka da səpam ŋga key cek malamba ba. Ma kam cek anda ŋgene na,
ara ndəhay ma sərmara Gazlavay ba.
6 Da ray mey a keɗe na, ndaw a da kar cek maaya ba a məlmaha ba, a
da bata ba səlak, maja Bay aləkwa Mahura a da sərdata banay ta ndəhay
ma kam cek malamba anda ŋgene. Ala ta kətmakwar la zleezle da ray cek
aha.
7 Yaw, Gazlavay ta zəlndakwar ŋga key cek hay malamba daa ba, ama a
zəlndakwar na, amba ya tərkwa ndəhay maaya fa mey aŋga.
8 Ndaw ma rəsa mey a keɗe na, a rəsey ŋgene na, ndaw ba, ama a
rəsey Gazlavay ma vəlkwar Mesəfney aŋga. Mesəfney aŋga ha na, maaya,
manjar mebərey.
9 Akwar fa wuɗam vaw da wuzlah akwar. Da ray ŋgene, ala fa da
wuzlalamakwar da ray mewuɗey-vaw na, daa saba, maja Bay Gazlavay
taa sərkadakwar cay ŋga wuɗey vaw da wuzlah akwar.
10 Fara fara, akwar fa wuɗam vaw da wuzlah akwar, akwar fa wuɗmata
ndəhay ŋga Yesu tabiya masa daa hwayak ŋga Masadəwan. Məlma ala

3:10 3.10 2.17 **3:12 3.12** Gal 6.10 **3:13 3.13** 5.1-2; Fəl 1.10 **4:1 4.1** 2.13; Kwa 1.10; 2Tes 3.6 **4:3 4.3** 5.23; 1Kwr 6.13; Heb 10.10 **4:7 4.7** 4.3; 1Pi 1.15-16 **4:8 4.8** 1Kwr 6.19-20 **4:9 4.9** Jer 31.33-34; Gal 6.10; Ef 5.2

hay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, ya kamakwar ambahw amba
ka wuɗam vaw ma fəna ma fəna saya.
11 Asaya, kam gədaŋ amba ka njam daa zazay, amba kwa waawa a nəkey
dey fa sləra masa fa mey aŋga, amba kwa waawa a zəmey cek si ta fa
mawurɓay aŋga, anda ala ma kətmakwar zleezle.
12 Da akwar fa kamara kəne na, ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu ba a
namakwar ray la. Asaya, akwar fa da rəkam cek fa ndəhay daa ba.

Mey da ray pas masa Bay Mahura Yesu ma da vəhwa

13 Məlma ala hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, ya wuɗam
ka sərmara cek ma da key da ray ndəhay ŋga Yesu maməctakaya amba
ka təwam anda ndəhay mekele ba. Ndəhay mekele he na, fa pam leŋgesl
ŋga hətey heter ŋga njey ta Yesu ŋga sərmataw daa ba.
14 Ya sərkwa Yesu ta məcey sem, fa dəɓa ha, ta sləkɗawa sem
daa meməcey. Da ray ŋgene, sərmara fara fara ndəhay ŋga Yesu
maməctakaya na, Gazlavay a sləkɗadatərwa la daa meməcey amba a njam
ta Yesu a.
15 Mey masa ala ma daa guzlmakwar wure keɗe na, ara mey masa Bay
Mahura Yesu maa sərkadatara a ndəhay. Mey a, a ləvey, ta pas masa Yesu
ma da vəhwa a bəla na, aləkwa masa ta dey da bəla keɗe, aləkwa fa da
nakwa teeseɗ da ray ndəhay maməctakaya ŋga cey ray ta aŋga daa ba.
16 Anda meləvey, ta pas ŋgene, Gazlavay aa guzlwa la ta gədaŋ. Maslaŋ
aŋga mahura a wudey la ta gədaŋ, ɗay ŋga taalam ŋga Gazlavay a cənwa
la. Fa dəɓa ha, Bay aləkwa Mahura Yesu ta ray aŋga, a pawa salay da
vaɗ. Ndəhay aŋga hay maməctakaya na, a sləkɗamawa la daa meməcey
teeseɗ,
17 fa dəɓa ha, aləkwa masa ta dey na, Gazlavay a həlndakwar la ta
ndəhay maməctakaya heyey aa mekwtene, amba ya cakwa ray ta Yesu daa
memeɗ da vaɗ. Anda keɗe, ya da njakwa ŋga sərmataw ta Bay aləkwa
Mahura Yesu.
18 Maja ŋgene, dəkam mevel da wuzlah akwar ta mey a keɗe.

5

Ma da ɗiyey vaw ŋga səkwey Yesu ma da vəhwa na, kwara?

1 Məlma ala hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, mey da ray
pas masa Yesu ma da vəhwa na, ala fa da wuzlalamakwar da ray a daa ba,
2 maja akwar ta ray akwar, ka sərmara pas masa Yesu ma da vəhwa na,
a sərey ba, aŋga anda pas masa ndaw-mayal ma da mbəzey a way ndaw
ta tavaɗ ma sərey ba.
3 Da masa ndəhay fa ləvam: «Ala daa zazay, cek ma da hətfandar daa
ba» na, ŋgene, banay a da sawa a ray ata dərfafay anda hwaɗ ma car
ŋgada ŋgwas ma da yawa. Ndəhay ma wulkam anda ŋgene na, fa da
ləham daa ba səlak.
4 Ama, akwar, məlma ala hay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu na,
akwar ndəhay masa ma njam daa ləvaŋ ba. Da ray ŋgene, pas masa Yesu
ma da vəhwa na, fa da hətfakwar dərfafay anda ndaw-mayal ma hətfey
ndaw na, daa ba.

4:10 4.10 2Tes 3.4 **4:11 4.11** 2.9; Ef 4.28; 2Tes 3.10, 12 **4:12 4.12** 1Kwr 5.12-13; Kwa 4.5 **4:13 4.13** 1Kwr 15.18-19; Ef 2.12 **4:13 4.13-17** 5.1-2; 1Kwr 15.51-52 **4:14 4.14** Rm 14.9; 1Kwr 15.3-4, 12, 20 **4:15 4.15** 1Kwr 7.10, 25 **4:16 4.16** 1Kwr 15.23 **4:17 4.17** Jaŋ 12.26; Rm 5.17; Fəl 3.20 **5:2 5.2** 1.2-3, 10; 2.19; 3.13; 5.23; Mt 24.36; Fəl 4.5; 2Tes 1.7, 10; 2.1-2; ***anda pas masa ndaw-mayal ma sawa:*** Mt 24.43; 2Pi 3.10; CWJ 3.3; 16.15 **5:3 5.3** Jer 6.14-15; Mt 24.39

5 Akwar tabiya na, ndəhay ma njam daa slam-meweɗey, ma səkwmara
pas ŋga Yesu ma da vəhwa. Aləkwa ndəhay ma njam daa ləvaŋ ba, asaya,
aləkwa ndəhay ŋga tavaɗ ba.
6 Maja ŋgene, ya da njakwa anda ndəhay mekele ba. Ya da nakwa ɗar
ba, ama njakwa ta mewey vaw, asaya, pakwa leŋgesl fa ray aləkwa.
7 Ndəhay a nam na, ta tavaɗ. Ndəhay a sam wuzam, a wam na, ta tavaɗ
may.
8 Ama aləkwa na, ndəhay ma səkwmara pas ŋga Yesu ma da vəhwa. Da
ray ŋgene, pakwa leŋgesl fa ray aləkwa. Njakwa mandaw mandaw daa
metəɓey-mey ŋga Yesu, asaya, wuɗkwa vaw da wuzlah aləkwa. Menjey
anda keɗe na, ara anda ndaw ma bərɗa dadak aŋga ta zana ŋga ɓərey
ŋga key vəram. Pakwa leŋgesl fa meləhey masa aləkwa ma hətkwa ta fa
Yesu. Mepey leŋgesl fa meləhey a na, ara anda ndaw ma pey jikwew ŋga
ɓərey ŋgadaa vəram.
9 Yaw, Gazlavay a walandakwar na, amba a sərdandakwar banay ba.
Ama a walandakwar amba a ləhdandakwar ta fa Bay aləkwa Mahura Yesu
*Kəriste.
10 Yesu Kəriste he ta məcey la maja aləkwa amba ya njakwa daa slam
a ta aŋga. Pas masa aa ma da vəhwa, kwa aləkwa ta dey, kwa aləkwa
maməctakaya na, ya njakwa la daa slam a ta aŋga.
11 Da ray ŋgene, vəlam gədaŋ da wuzlah akwar, jənam vaw da wuzlah
akwar ŋga təɓey mey ŋga Yesu ma fəna ma fəna anda akwar ma kamara
wure keɗe.

Mey ŋga madagway-dakw

12 Məlma ala hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, ya kamakwar
ambahw, namatar ray a ndəhay ma kam sləra ŋga Gazlavay da wuzlah
akwar. Ata na, ara ndəhay masa Bay Mahura ma pata ŋga *bay-ray hay
da wuzlah akwar, amba a kətmakwar ŋga səpey cəveɗ aŋga.
13 Namatar ray maaya maaya, asaya, wuɗmata maja ata fa kam sləra
ŋga Gazlavay. Njam ta zazay da wuzlah akwar.
14 Məlma ala hay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, ya kamakwar
ambahw, kətmata masa-mayaɗ hay, vəlmatar gədaŋ a ndəhay masa ta
mandərzay daa dey, jənmata ndəhay masa-bəle daa mey ŋga Gazlavay.
Ɓəsmata ndəhay tabiya.
15 Wam vaw! Da ndaw a kakwar cek maaya ba na, ka da kamar cek
maaya ba kəne ba. Ama daa menjey akwar na, kam gədaŋ mandaw
mandaw amba ka kam cek hay maaya da wuzlah akwar, asaya, amba ka
kam cek maaya ŋgada ndəhay tabiya.
16 Njam mandaw mandaw daa meesəmey.
17 Dəram daŋgay a Gazlavay mandaw mandaw, ka da gəram ba.
18 Kamar suse a Gazlavay, kwa daa meeme cəpa, maja a wuɗey amba
akwar ndəhay ŋga Yesu *Kəriste na, ka kamara kəne.
19 Ka da təkmara sləra ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay ba.
20 Ka da rəsmara mey hay ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay ba.
21 Saŋgalamata mey hay a maaya maaya ɗagay. Da mey hay a, a samawa
ta fa Gazlavay fara fara na, ŋgene, təɓmara mey hay a, aa mevel akwar.
22 Ka da kam cek malamba ba səlak.

5:5 5.5-8 Rm 13.11-12; Ef 5.8-9 **5:8 5.8** Ef 6.11-17 **5:9 5.9** 1.10; 2Tes 2.14 **5:10 5.10** 4.14; Rm 14.8-9 **5:12 5.12** 1Kwr 16.15-18; 1Tm 5.17 **5:14 5.14** 2Tes 3.6, 11, 15 **5:15 5.15** Rm 12.17; Fəl 1.10 **5:16 5.16** Fəl 4.4 **5:17 5.17** 5.25; Lk 18.1; Rm 12.12; Ef 6.18; Kwa 4.2 **5:18 5.18** Ef 5.19-20 **5:19 5.19** Ef 4.30 **5:21 5.21** 1Kwr 14.29; Ef 5.10; 1Jŋ 4.1

23 Anja Gazlavay ta ray aŋga, ndaw ma njadata ndəhay daa zazay, ŋga ka
amba ka təram ndəhay manjar mebərey, ŋga jəɗa mesəfney akwar, heter
akwar, ta vaw akwar cəpa maaya maaya, amba ta pas masa Bay aləkwa
Mahura Yesu Kəriste ma da vəhwa na, a hətfakwar manjar mebərey.
24 Gazlavay ma zəlkwar ŋga njey ta aŋga na, a ndəvda sləra ha la fara
fara, maja cek masa aŋga ma ləvey a ka la na, a ka la.
25 Məlma ala hay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, dəram daŋgay
a Gazlavay maja ala may.
26 Camatar har maaya maaya a məlmaŋ hay daa mecəmey-ray ŋga
ndəhay ŋga Yesu tabiya.
27 Ya kakwar ambahw ta mezəley ŋga Bay Mahura, jaŋgamara leeter
keɗe fa mey ŋga ndəhay ŋga Yesu tabiya.
28 Anja maaya ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ŋga njey ta akwar.

5:23 5.23 5.1-2; 2Kwr 13.11 **5:24 5.24** 1Kwr 1.8-9; Fəl 1.6; 2Tes 3.3 **5:25 5.25** 1.2-3; Rm 15.30
5:26 5.26 Rm 16.16 **5:27 5.27** Kwa 4.16

Leeter masa Pawl ma wuzlala ŋga dey cew a Tesalawnik hay

Mey da ray

Leeter masa Pawl ma wuzlala ŋga dey cew a Tesalawnik hay

Leeter e keɗe ara Pawl ma wuzlalatara a Tesalawnik hay. A wuzlalatara na, maja ndəhay daa Egəliz da Tesalawnik ta cəndamara mabara ŋga mey daa leeter ŋgeeme masa aa ma wuzlalatara na, daa ba.

Ndəhay faa sərkadamata ndəhay, a ləvam gweegwe Yesu a vəhwa. Ndəhay siya da Tesalawnik ma cəndamara meesərkey a na, a ləvam, da gweegwe Yesu a vəhwa na, kaa mekey slərа keme seme? Daa leeter ŋga dey cew keɗe na, ara mey hay masa Pawl maa guzldata cay daa leeter ŋgeeme.

A wuɗey kwa fa sərdamata banay ta ndəhay daa berney ŋga Tesalawnik na, si ndəhay a, a pamara Yesu Kəriste ŋga ndaw ata fara fara cəŋga (1.4-12).

Ta wuzda cek ma da key daa masa Yesu ma da vəhwa la maaya maaya (2.1-5). A ləvey, Yesu a da vəhwa na, si ndaw masa-həma a sawa la ɗagay, ndaw a, a təkta ndəhay ŋga namar ray a Gazlavay (2.3-4).

Pawl a wuɗey na, ndəhay a sərmara Gazlavay fa wuɗta fara fara, asaya ta ləhdata sem maja ata ma təɓmara Mey-maaya-mawiya, a kam cek ma mbafar a Gazlavay. Si a ɓəsmara banay maja Yesu Kəriste (2.13–3.5).

Pawl a kətata maja ata masa-mayaɗ hay, a mbəzam aa mey masa mey ata da hwaɗ a daa ba. Anda keɗe, Pawl a wuɗey a mbəɗdamara menjey ata maaya ba ha ŋgene (3.6-15).

Daa leeter e keɗe na, mey hay maakar daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay da ray mepəsey-mey (2.16-17; 3.5; 3.16)

Mecey-har

1 Ara yah, Pawl, ma wuzlalakwara leeter keɗe. Ala ta ata Silas leŋ Timawte, ya camakwar har, akwar ndəhay daa Egəliz da Tesalawnik, akwar masa macəmkaya ta *Gazlavay Papa aləkwa leŋ ta Bay aləkwa Mahura *Yesu *Kəriste.

2 Anja Papa aləkwa, Bay Gazlavay, ta Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ŋga pəsmakwar mey, asaya, ŋga njadamakwar daa zazay.

Pawl a vəltar gədaŋ a Tesalawnik hay ŋga ɓəsmara banay

3 Məlma ala hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, si ya kamar suse a Gazlavay mandaw mandaw maja akwar. Ara cek maaya amba ya kamar suse anda keɗe, maja akwar fa təɓmara mey ŋga Yesu ma fəna ma fəna, asaya, maja akwar fa wuɗam vaw da wuzlah akwar ma fəna ma fəna.

4 Maja ŋgene, da ala da wuzlah ndəhay mekele daa Egəliz hay ŋga Gazlavay na, ala faa guzlam da ray akwar ta meesəmey, maja kwa ndəhay

1:1 1.1 1Tes 1.1 **1:3 1.3** 2.13; 1Tes 1.2-3

fa sərdamakwar banay kwara kwara na, akwar fa ɓəsmara banay a, akwar fa təɓmara mey ŋga Yesu *Kəriste cəŋga.
5 Menjey akwar a ŋgene, fa wuzda Gazlavay na, ara ndaw ma da katar
sariya a ndəhay təɗe fa sləra ata. Ahaw, ara maja menjey akwar a ŋgene,
Gazlavay ma da tərdakwar ŋga ndəhay maaya ma da njam da wuzlah
ndəhay masa aŋga fa wey da ray ata. Akwar fa ɓəsmara banay a na,
maja.
6 Fara fara, Gazlavay na, fa key cek ta cəveɗ e. Anda keɗe, Gazlavay a
da sərdata banay ta ndəhay ma sərdamakwar banay may.
7 Akwar ndəhay masa fa səram banay wure keɗe kaa na, Gazlavay a da
məskadakwar vaw, ala may kəne. Gazlavay a da məskadandakwar vaw
na, ta pas masa Bay aləkwa Mahura Yesu ma da pawa salay da vaɗ ta
maslaŋ aŋga hay ma da wuzdamərwa gədaŋ aŋga.
8 A da sawa na, ta awaw magəɗkaya, a da sərdata banay ta ndəhay ma
sərmara Gazlavay ba leŋ ta ndəhay ma təɓmara *Mey-maaya-mawiya da
ray Bay aləkwa Mahura Yesu ba.
9 A sərdata banay la, a daa zəɗdata ŋga sərmataw, a da njadata dəreŋ
ta Bay aləkwa Mahura, asaya, dəreŋ ta slam aŋga menjey meweɗey.
10 Cek hay a keɗe a da kam na, ta pas masa Bay aləkwa Mahura Yesu
ma da vəhwa. A da vəhwa amba ndəhay aŋga hay, a həlmamara maja
sləra aŋga, asaya, amba ndəhay tabiya masa ma təɓmara mey aŋga a
həslmar ray. Akwar may, akwar da wuzlah ndəhay a ŋgene, maja akwar
ma təɓmara mey masa ala ma wuzdamakwara.
11 Ara maja ŋgene, ala ma dəram daŋgay mandaw mandaw a Gazlavay
maja akwar. Ala faa cəfɗamara Gazlavay amba a tərdakwar ndəhay maaya
təɗe ŋga hətey heter mendəvey ba masa aa ma zəlkwar maja. Ala faa
cəfɗamara amba a jənkwar ŋga key cek hay maaya tabiya masa akwar
ma wuɗam ŋga kamara, asaya, amba a jənkwar daa sləra masa akwar ma
kamara maja akwar ma pamara ŋga ndaw akwar fara fara. Yaa cəfɗamara
ŋga jənkwar na, ta gədaŋ aŋga.
12 Da ray ŋgene, ndəhay a da həlmamara Bay aləkwa Mahura Yesu maja
akwar. Asaya, Bay aləkwa Mahura Yesu a da həslkwar ray may. Cek aha a
da key na, maja mepəsey-mey ŋga Gazlavay aləkwa ta Bay aləkwa Mahura
Yesu Kəriste aa da ray akwar.

2

Mey da ray cek ma da key teeseɗ da ray Yesu ma da vəhwa

1-2 Məlma aɗaw hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, ya wuɗey
ŋgaa guzlkwar da ray pas masa Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste ma da
vəhwa, asaya, da ray aləkwa ma da kuskwa fa mey aŋga. Ndəhay fa ləvam
ɗar masa Bay Mahura ma da vəhwa heyey na, ta wuswa cay. Ama ya fa
kakwar ambahw, ka da həɓam ray maja ba. Kwa ndəhay a ləvam ara
Gazlavay ma wuzdatara mey da ray ɗar a, kwa ndəhay ta wuzam mey la
da ray a, ka da təɓmara ba. Asaya, kwa ndaw a ləvey ta jaŋga la daa leeter
masa ala ma wuzlalamara na, ka da təɓmara mey a ba, ka da zluram ba.
3 Ka da vəlmar cəveɗ kwa ŋgada waawa ŋga batakwar ba səlak. Ɗar a
fa da wuswa daa ba araŋ, si ndəhay ga ma mbəɗmar dəɓa la a Gazlavay

1:4 1.4 1Tes 2.19-20; 3.3, 7 **1:5 1.5** Fəl 1.28 **1:6 1.6** Rm 12.19; CWJ 18.6 **1:7 1.7** Mt 25.31; 1Tes 5.1-2 **1:8 1.8** Iz 66.15; Rm 2.8; 1Pi 4.17 **1:11 1.11** 1Tes 1.2-3; 5.24 **2:1-2 2.1-2** 1Tes 4.15-17; 5.1-2 **2:1-2 2.2** 1Tm 1.10; 4.14

ɗagay, asaya, si ndaw masa-həma * a sawa la ɗagay, ndaw masa Gazlavay
ma daa zəɗda aa awaw.
4 Ndaw masa-həma ha, a da təkta ndəhay ŋga ney ray, kwa ŋgada
Gazlavay, kwa ŋgada meeme cəpa. A da ləvey aŋga mahura da ray cek hay
a tabiya. Anda keɗe, a da mbəzey aa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay
amba a njey aa slam maaya daa way a, a da ləvey aŋga na, Gazlavay.
5 Daa masa yah da wuzlah akwar heyey na, ya taa guzlkwar la da ray
cek hay a, ba diya? Ka sərfadamara saba daw?
6 Wure keɗe, cek fa təka ndaw masa-həma ha ŋga sawa. Ka sərmara
cek ma təka ha. Ndaw aha fa da wuzwa vaw wure keɗe na, daa ba araŋ,
si pas a ma wuswa.
7 Fara fara, gədaŋ ŋga ndaw masa-həma ha na, fa həldata ndəhay ga
ŋga kam cek hay malamba, ama gədaŋ a maɓadakaya. Ndaw manjakaya
ŋga təka gədaŋ a † na, daha. A da təka gədaŋ a haa ta pas masa aŋga
manjakaya daa slam aŋga daa saba.
8 Fa dəɓa ha, ndaw masa-həma heyey a da wuzwa vaw dəɓa. Ama daa
masa Bay Mahura Yesu ma da vəhwa daa meweɗey aŋga na, a kəɗa la
vagay ta memeɗ ma bawa da mey aŋga, aa zəɗda la kuɗap! ta gədaŋ
aŋga.
9 Masa Yesu ma vəhwa a bəla daa ba araŋ keɗe na, ndaw masa-həma
ma da sawa heyey na, a sawa la, a da key sləra ta gədaŋ ŋga *Sataŋ, bay-
malula. A da key maazla hay mekele mekele, a da batata ndəhay ta fa
maazla hay leŋ ta fa cek hay ma rəzla ndaw.
10 A da sawa ŋga key cek hay malamba mekele mekele ŋga batata
ndəhay ma daa zəɗam. A daa zəɗam na, maja ata ma təɓmara mey masa
fara fara ba, asaya, maja ata ma rəsmara mey a. Anja da ta təɓmara mey
masa fara fara ha la na, Gazlavay a ləhdata la.
11 Yaw, a təɓmara mey masa fara fara ba, da ray ŋgene, Gazlavay a
vəltar mewulkey maaya ba, amba a təɓam mey membərzley.
12 Da ray ŋgene, ndəhay ma təɓmara mey masa fara fara ba, asaya, ma
wuɗam ŋga key cek hay malamba kalah na, sariya ŋga Gazlavay a təɗdata
la.

Mey da ray ndəhay masa Gazlavay ma walata ŋga ləhey daa mebərey

13 Akwar, məlma ala hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu na,
Bay aləkwa Mahura fa wuɗkwar kalah. Daa masa bəla ta ləmey daa ba
araŋ na, Gazlavay ta walakwar sem ŋga ləhey daa mebərey. A ləhdakwar
na, ta gədaŋ ŋga Mesəfney aŋga. Mesəfney a, a tərdakwar ŋga ndəhay
ŋga Gazlavay ma kam cek ma mbafar a Gazlavay. A ləhdakwar maja
akwar ma təɓmara mey masa fara fara. Da ray ŋgene, si ya kamar suse a
Gazlavay mandaw mandaw maja akwar.
14 Gazlavay a zəlkwar ŋga tərey ndəhay aŋga hay na, ta fa *Mey-maaya-
mawiya masa ala ma wuzdamakwara. A zəlkwar amba a həslkwar ray
anda aŋga ma həslar ray a Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste.

---

* **2:3 2.3** ndaw masa-həma: Ara Sataŋ ba, ama ara masa-gəra mahura ŋga Kəriste. Nəka 1Jŋ 2.18, 22. **2:3 2.3** 1Tm 4.1; 1Jŋ 2.18 **2:4 2.4** Ez 28.2; Dan 11.36; CWJ 13.5-6 † **2:7 2.7** Ndaw manjakaya ŋga təka gədaŋ a: Daa 2.6Pawl a ləvey: «cek fa təka ndaw masa-həma ha.» Daa 2.7a ləvey ara ndaw ma təka. Pawl a wuɗey ŋga ləvey na, kwara? Ndəhay siya a wulkam ara bay mahura ŋga Rawma hay, da daa ba, ara mewey ŋga hwayak ŋga Rawm. Ndəhay mekele saya a wulkam ara Mesəfney ŋga Gazlavay, da daa ba, Egəliz. Ndəhay siya saya a wulkam ara Mey-maaya-mawiya maasərkadakaya ŋgada ndəhay tabiya daa ba araŋ ma təka (Mt 24.14). **2:8 2.8** Iz 11.4; CWJ 19.15 **2:9 2.9** Mt 24.24; CWJ 13.11-13 **2:11 2.11** 2Tm 4.4 **2:12 2.12** 1.6-8 **2:13 2.13** 1.3 **2:14 2.14** 1Tes 5.9

15 Da ray ŋgene, akwar məlma ala hay, mey masa ala ma wuzdamak-
wara kwa ta mey gway, kwa ta daa leeter na, pamara mey a aa leŋgesl
akwar, təɓmara ma fəna ma fəna.
16 Gazlavay, Papa aləkwa, a wuɗndakwar, aa fa dəkndakwar mevel
mandaw mandaw, asaya, a ka amba ya pakwa leŋgesl a ray cek maaya
masa aŋga ma da vəldandakwara. A dəkndakwar mevel na, ta fa maaya
aŋga. Asaya, a ka amba ya pakwa leŋgesl a ray cek maaya ha na, ta fa
maaya aŋga may. Anja Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ta ray aŋga, leŋ
Gazlavay Papa aləkwa
17 ŋga dəkmakwar mevel, ŋga vəlmakwar gədaŋ amba ka kam cek hay
mandaw mandaw tabiya masa maaya, asaya, amba kaa guzlam mey masa
maaya mandaw mandaw.

3

Pawl aa cəfɗey medərey-daŋgay

1 Məlma ala hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, wure keɗe,
ya wuɗam ŋgaa guzlmakwar da ray cek mekele. Yaa cəfɗamakwar ŋga
dərey daŋgay maja ala, amba mey ŋga Bay Mahura Yesu a daw fa mey fa
mey, kwa ndaw a gwa ŋga təka ba, asaya, amba ndəhay a təɓmara mey a,
aa həmdamara anda akwar may.
2 Dəram daŋgay maja ala saya, amba Gazlavay a jəɗndar fa ndəhay
malamba hay, maja ndəhay ga fa təɓmara mey ŋga Gazlavay daa ba.
3 Ya sərkwa Bay Mahura na, ara ndaw ma mbəkda ndaw aŋga ba. A da
vəlkwar gədaŋ, asaya, a da jəɗkwar amba *Sataŋ a zlaŋgaɗadakwar ba.
4 Aləkwa macəmkaya ta Bay Mahura Yesu, anda keɗe, ya sərmara fara
fara akwar fa kamara cek masa ala maa sərkadamakwara, asaya, ka da
kamara mandaw mandaw.
5 Anja Bay Mahura ŋga jənkwar amba ka sərmara Gazlavay fa wuɗkwar
kalah, asaya, amba ka ɓəsmara banay anda *Kəriste ma ɓəsa.

Mey da ray mekey sləra

6 Məlma ala hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, yaa guzl-
makwar ta mezəley ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste, ya ləvmakwar,
ndəhay masa-mayaɗ hay * masa daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu
na, ka da cəmam ta ata ba. Masa-mayaɗ hay a na, a təɓmara cek masa ala
maa sərkadamakwara ba.
7 Akwar ta ray akwar, ka sərmara, maaya na, ka kam cek anda ala ma
kamara. Daa masa ala da wuzlah akwar na, ala ta kam mayaɗ daa ba,
8 ala maa cəfɗam cek mezəmey fa ndaw ŋga maaya daa ba. Sasəkar jak,
ala ta kam sləra la ga, taa vaɗ, taa pas, amba ya njam fa har akwar ba.
9 Daa masa ala fa wuzdamakwara mey ŋga Gazlavay na, ala ta cəveɗ
ŋgaa cəfɗamakwar cek mezəmey, ama ala taa cəfɗamakwar daa ba. Ya
kam sləra ta har ala na, amba yaa sərkadamakwar ŋga key sləra anda ala.

10 Masa ala da wuzlah akwar heyey na, ya taa guzlmakwar la, ya ləvam:
«Ndaw ma wuɗey ŋga key sləra ba na, ka da vəlmar cek mezəmey ba
may.»

2:15 2.15 3.6; 1Kwr 11.2 **2:16 2.16** 1Tes 1.4 **3:1 3.1** SNM 2.4; Rm 15.30; 1Tes 5.25 **3:3 3.3** 1Kwr 10.13; 1Jŋ 5.18 **3:4 3.4** 1Kwr 4.16; Gal 5.10 * **3:6 3.6** ndəhay masa-mayaɗ hay: Ara ndəhay masa ma kam sləra ba, maja ata masa-mayaɗ fara fara, da daa ba, ara ndəhay masa ray ata fa həɓey da ray mavəhwa ŋga Yesu gweegwe cay. **3:6 3.6** 3.12; 1Tes 5.14 **3:8 3.8** 1Tes 2.9 **3:9 3.9** SNM 18.3; 1Tes 1.6; ***aa cəfɗamakwar cek mezəmey:*** 1Kwr 9.4 **3:10 3.10** 1Tes 4.11

11 Yaa guzlmakwar anda keɗe na, maja ya cəndamara a ləvam, ndəhay
siya da wuzlah akwar ata masa-mayaɗ hay. A wuɗam ŋga kam sləra ba,
ama a mbəzam aa mey hay ŋga ndəhay mekele masa mey ata da hwaɗ a
daa ba.
12 Səkway ŋga ndəhay anda ŋgene na, ala fa kətmata ta mezəley ŋga
Bay Mahura Yesu Kəriste, ya ləvmatar: «Kam sləra ta cəveɗ e, amba ka
zəmam cek ta fa mawurɓay akwar.»
13 Akwar, məlma ala hay na, kam cek maaya ta cəveɗ e cəŋga, ka da
gəram ba.
14 Da ndaw da wuzlah akwar a təɓa mey masa ala ma wuzlalamara daa
leeter keɗe ba na, wam vaw ta ndaw aha, ka da kam jam ta aŋga ba, amba
hwaray a kar.
15 Ama ndaw a na, ka da pamara ŋga masa-gəra akwar ba, ama sasəkar
jak, kətmara anda məlmakw akwar cəŋga.

Mey ŋga madagway-dakw

16 Bay Mahura na, ara ndaw ma njadata ndəhay daa zazay. Anja aŋga,
ta ray aŋga, ŋga njadakwar mandaw mandaw daa zazay, kwa daa cek hay
wura wura tabiya. Anja Bay Mahura ŋga njey ta akwar, akwar tabiya.
17 *Ara yah, Pawl, ta har aɗaw, ma wuzlalakwara mecey-har a keɗe.* Ya
wuzlala mezəley aɗaw ta har aɗaw daa mendəvey ŋga leeter aɗaw hay
tabiya anda keɗe amba ka sərmara ara yah ma wuzlala ta har aɗaw.
18 Anja maaya ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste ŋga njey ta akwar
ndav.

3:11 3.11 1Tm 5.13 **3:12 3.12** Ef 4.28 **3:13 3.13** Gal 6.9 **3:14 3.14** 1Kwr 5.9, 11 **3:15 3.15** Mt 18.15-17; 1Tes 5.14 **3:16 3.16** 2Kwr 13.11 **3:17 3.17** 1Kwr 16.21 **3:18 3.18** Gal 6.18

Leeter masa Pawl ma wuzlala ŋgeeme a Timawte

Mey da ray

Leeter masa Pawl ma wuzlala ŋgeeme a Timawte

Leeter e keɗe ara Pawl ma wuzlala ŋgada Timawte. Timawte na, ara bəzey ŋga ndaw Gərek. Mamaha na, ara ŋgwas ma təɓa mey ŋga Yesu, ara dam Jəwif ma yey ta yey. Pawl a səram vaw ta Timawte na, daa mepəkey aŋga ŋga dey cew (SNM 16.1-3). Maa sərkada Timawte ŋga wuzey mey ŋga Gazlavay na, ara Pawl. Ara maja ŋgene, aŋga anda bəzey da hwaɗ aŋga. Pawl ta vəlar sləra la ga mekele mekele a Timawte, ta slərda la a Tesalawnik leŋ a Kwarinti. A pa ŋga bay-ray ŋga Egəliz hay.

Masa ata ma pəskamərwa Pawl la ŋgeeme daa fərsəne na, ta', a daw a wuzey mey ŋga Gazlavay cəŋga. A wuzlalara leeter a Timawte na, masa aŋga daa hwayak ŋga Masadəwan. Daa leeter e na, Pawl a kəta Timawte da ray mekey sləra daa Egəliz ŋga Yesu.

Pawl a wuzlalar leeter a Timawte na, dey cew. Daa masa ŋgeeme keɗe na, a kətata ndəhay daa mecəmey-ray ŋga Yesu, a kətata bay-ray hay (3.1-13). Asaya, a kəta Timawte he, a ləvar ŋga njey ndaw ma ka sləra ŋga Yesu Kəriste maaya. A ləvar ŋga nəkey dey fa ndəhay daa mecəmey-ray hay ŋga Yesu.

Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Medərey-daŋgay (2.1-8)
Metəɓey mey ŋga Yesu na, a fəna mesəpey zleley (6.6-10)
Mesəpey ŋga key cek maaya (6.11-12)

Mecey-har

1 Ara yah Pawl ma wuzlalakawa leeter keɗe, yah, *ndaw-meslərey ŋga
*Yesu *Kəriste. Ara *Gazlavay ndaw ma ləhdandakwar, ta Yesu Kəriste
ndaw masa aləkwa ma pakwa leŋgesl aləkwa a ray a, ma pamaya ŋga
ndaw-meslərey.
2 Ya wuzlala na, ŋgada kah, Timawte, ndaw masa ma tərey sem ŋga bəz
aɗaw fara fara, maja kah ma təɓa mey ŋga Yesu Kəriste masa yah ma
wuzdakawa.
Anja Gazlavay, Papa aləkwa ta Yesu Kəriste, Bay aləkwa ŋga pəsmaka
mey, ŋga sərfamaka dey-ceceh, asaya, ŋga njadamaka daa zazay.

Mey da ray ndəhay maa sərkadam ndəhay ta membərzley

3 Daa masa ya fa da daw aa hwayak ŋga Masadəwan na, ya ta ləvka la
ŋga njey daa berney ŋga Efez. Anda keɗe, ya wuɗey ka njey feteɗe cəŋga
amba ka təkta ndəhay maa sərkadam ndəhay ta membərzley.
4 Si ndəhay a, a mbəkdamara ŋga həɓey ray da ray mamba hay saw ta
da ray mezəley hay ŋga papaŋ ŋga papa ata hay zleezle ma gərey ndaw

---

1:1 1.1 ndaw-meslərey: 2.7; ***ndaw na ləhdandakwar:*** Tit 3.4; ***aləkwa ma pakwa leŋgesl:*** Kwa 1.26-27 **1:2 1.2** Timawte: 1Kwr 4.17; ***bəz aɗaw:*** 1Kwr 4.15; 1Tes 2.11; Tit 1.4 **1:3 1.3** Efez: SNM 20.1; ***ndəhay maa sərkadam ndəhay ta membərzley:*** 4.1-10; 6.3-5, 20-21; 2Tm 2.16-18, 23-26; Tit 1.10-16; 3.9-11

ŋga tede ŋgene. Mey hay a ŋgene na, fa handawa yawa ga, fa da jənta
ŋga sərey cek masa Gazlavay ma wuɗey ŋga ka ŋga ləhey ndəhay na, daa
ba. Ya sərkwa cek aha na, maja aləkwa ma təɓkwa mey ŋga Gazlavay.
5 Yaa cəfɗaka ŋga təkta ndəhay a ŋgene na, maja ya wuɗey ndəhay a
ŋga wuɗam vaw da wuzlah ata. Anda meləvey, si a njam ta mevel maaya,
a kam cek maaya, asaya, a təɓmara mey ŋga Gazlavay fara fara.
6 Ndəhay siya ta zlaŋgaɗam sem daa cəveɗ maaya. Ata fa kam yawa da
ray mey hay saw kəne.
7 A wuɗam ŋgaa sərkadamatara *kwakwas ŋga Mawiz a ndəhay. Aa
sərkadamatara ha na, anda ndəhay ma səra cek, ama ata ta ray ata, a
cəndamara mey masa ata ma wuzdamatara ha ba.

Kwakwas ŋga Mawiz mapakaya na, ŋgada wa hay wa?

8 Ya sərkwa da aləkwa fa səpkwa *kwakwas ŋga Mawiz fara fara na,
kwakwas a, aa maaya.
9 Sərmara, ndəhay maaya fa mey ŋga Gazlavay na, kwakwas a ara
ŋgada ata ba. Ama, kwakwas a na, ara ŋgada ndəhay ma cənmar mey
a Gazlavay ba, ŋgada ndəhay ma cənam mey ba, ŋgada ndəhay masa-
maagway, ŋgada ndəhay ta mebərey, ŋgada ndəhay ma namar ray ba, ta
ŋgada ndəhay maa saŋgəram da ray cəveɗ ŋga Gazlavay. Asaya, kwakwas
a na, ara ŋgada ndəhay ma kəɗmata papa ata hay, da daa ba, ma kəɗmata
mama ata hay vagay, ta ŋgada ndəhay ma kəɗam ndəhay vagay,
10 ŋgada ndəhay ma lam vaw saw, ta ŋgada zel hay ma lam vaw ta
zel cəla ta ŋgada ŋgusay ma lam vaw ta ŋgwas cəla, leŋ ŋgada ndəhay
ma həɗkadam ndəhay ŋga beke. Kwakwas a saya na, ara ŋgada ndəhay
ma mbərzlam, ta ŋgada ndəhay ma mbaɗam saw kəne. Yaw, anda keɗe
kwakwas a na, ara ŋgada kwa waawa ma key cek maaya ba wura wura
cəpa, masa wal ta meesərkedey aləkwa masa maaya.
11 Meesərkedey aləkwa ha na, aa daa *Mey-maaya-mawiya. Mey-maaya-
mawiya ha na, a wuzdandakwara Gazlavay aa ta gədaŋ, aa daa wiya
mandaw mandaw. Ara aŋga ma vəldiwa Mey-maaya-mawiya ha amba
ya wuzdatara a ndəhay.

Pawl a kar suse a Yesu Kəriste

12 Ya fa kar suse a Yesu *Kəriste, Bay aləkwa Mahura. Ya fa kar suse
maja a wulkey yah na, yah təɗe ŋga ka sləra aŋga. Da ray ŋgene, ta paya
la ŋga ndaw ma ka sləra aŋga. Ara aŋga ma vəlya gədaŋ ŋga ka sləra
aŋga ha.
13 Zleezle na, ya faa guzley mey maaya ba da ray aŋga, ya fa sərdata
banay ta ndəhay aŋga hay, ya fa key həma a ray ndəhay aŋga hay a. Ama
aŋga na, ta sərfaya dey-ceceh la, maja a səra cek hay masa yah ma kata
na, a key ya səra ba. Ya səra ba na, maja yah ma təɓa mey aŋga daa ba
araŋ.
14 Bay aləkwa Mahura ta pəsya mey la ga. A vəlya gədaŋ amba ya təɓa
mey aŋga, asaya, amba ya wuɗta ndəhay.
15 Mey masa yah ma daa guzlda kaa na, ara mey masa fara fara. Maaya
na, ndəhay cəpa a təɓmara mey a ta mevel pal. Ya fa ləvkwar, Yesu Kəriste

---

1:4 1.4 4.7; 6.20; 2Tm 2.16, 23; 4.4; Tit 1.14 **1:5 1.5** 1.14, 19; 2.15; 4.12; Rm 12.9; 13.10; 1Kwr 8.1; Gal 6.10; 2Tm 1.3, 13; 3.10; Tit 1.15 **1:6 1.6** 1.4; 6.4, 20; Tit 1.10 **1:8 1.8** Rm 7.12, 16 **1:9 1.9-10** Gal 5.19-21 **1:10 1.10** 4.6; 6.3; 2Tm 1.13; 2.2, 15; 3.14; 4.2-3; Tit 1.9; 2.1, 7-8 **1:11 1.11** 1Tes 2.4 **1:12 1.12** Gal 1.15-16 **1:12 1.12-17** 2.7 **1:13 1.13** SNM 8.3; 9.1-5; 1Kwr 15.9; Gal 1.13 **1:14 1.14** 1.5; 1Kwr 15.10

na, ta sawa la a bəla amba a ləhdata ndəhay daa mebərey. Ndaw ma fənta
ndəhay ta mekey mebərey na, ara yah.
16 Fara fara yah, ndaw ma fənta ndəhay ta mekey mebərey, ama Yesu
Kəriste ta sərfaya dey-ceceh la cəŋga. A ka kəne na, amba a wuzdatara
a ndəhay, aŋga ndaw meekweɗ-mey fara fara. A wuzdatara anda keɗe
na, ŋga vəltar gədaŋ a ndəhay ma da təɓmara mey aŋga, amba a hətam
heter mendəvey ba.
17 Anja Bay Gazlavay ŋga zəma bay aŋga ŋga sərmataw.
Ara ndaw masa ta dey, a məcey ba səlak.
Ndaw a gwa ŋga hətar ta dey ba.
Aŋga na, Gazlavay pal.
Anja ndəhay ŋga həslmar ray,
ŋga həlmamara ŋga sərmataw. *Amen.

Pawl a vəlar gədaŋ a Timawte

18 Timawte, bəz aɗaw, ya mbəkdakawa mey keɗe a har akah. Mey a
na, aa letek ta mey masa ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay maa guzlam
da ray sləra masa kah ma da ka. Sərfadərwa mey ata ha, amba ka hətey
gədaŋ ŋga key sləra maaya maaya.
19 Anda keɗe, ya wuɗey ka ka sləra ha ta mevel maaya, asaya, ka pa
Gazlavay ŋga ndaw akah fara fara. Ndəhay siya hay a wuɗam ŋga kamara
kəne ba. Maja ŋgene, fa pamara Gazlavay ŋga ndaw ata fara fara daa
saba.
20 Ata Himene ta Alekzandəre na, ata da wuzlah ndəhay a may. Ya ta
vəldata sem a har *Sataŋ *, bay-malula, amba a pam leŋgesl, aa guzlam
mey maaya ba da ray Gazlavay saba.

2

Mey da ray menjey daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu

1 Cek ŋgeeme, masa yah ma wuɗey ŋga ləvey na, ndəhay ŋga dərmar
daŋgay a Gazlavay ŋga cacəfɗafamar cek, ŋga kamar ambahw, asaya, ŋga
kamar suse maja ndəhay tabiya. 2 Maaya na, a dəram daŋgay a Gazlavay
maja bay hay, ta mahura hay tabiya ma wa hwayak hay, amba ya sərkwa
banay ba, ya njakwa ta zazay. Da ray ŋgene, ya nakwa ray a Gazlavay,
asaya, ya njakwa ta mekey cek maaya.
3 Medərey-daŋgay a na, ara cek maaya ma mbafar a Gazlavay, ndaw ma
ləhdandakwar.
4 A mbafar na, maja a wuɗey ndəhay cəpa ŋga ləham, asaya, a wuɗey
ndəhay cəpa a sərmara mey masa fara fara.
5 Mey a keɗe aa ŋgada ndəhay tabiya.
Fara fara Gazlavay na, aa pal gway.
Ma cəma ndaw-magədaŋ ta Gazlavay na, ndaw pal.
Ndaw a na, ara Yesu Kəriste.

1:15 1.15 Lk 15.2; 19.10; Rm 5.8 **1:16 1.16** Ef 3.7-9; Kwa 1.25 **1:17 1.17** Rm 16.27 **1:18 1.18** 4.14; 6.12; 1Kwr 9.24-25; 2Tm 4.7-8; Jud 3 **1:19 1.19** 1.5 * **1:20 1.20** a har Sataŋ: Ndəhay a wulkam Pawl a wuɗey ŋga ləvey: «Ya ta ɓəlta ata Himene ta Alekzandəre sem daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu.» Nəka 1Kwr 5.13. **1:20 1.20** Himene: 2Tm 2.17; ***Alekzandəre:*** 2Tm 4.14; ***Sataŋ:*** 1Kwr 5.5 **2:1 2.1** Ef 6.18-19; Fəl 4.6 **2:2 2.2** Es 6.10 **2:3 2.3** Tit 3.4 **2:4 2.4** Ez 18.23; 2Tm 2.25-26; 2Pi 3.9 **2:5 2.5** Mew 6.4-5; 1Kwr 8.6; Rm 3.29-30; 10.12-13

6 Ta sawa la, ta vəlda heter aŋga la ŋga ləhey ndəhay tabiya daa mebərey.
Ta ka la anda keɗe ta pas masa Gazlavay ma wuɗey, amba a wuzdatara
fara fara Bay Gazlavay a wuɗey ŋga ləhdata ndəhay tabiya.
7 Bay Gazlavay ta paya la ŋga maslaŋ aŋga, ta ŋga ndaw aŋga meslərey.
A slərdiwa na, ŋga wuzdatara mey masa fara fara a ndəhay masa *Jəwif
hay ba hay, amba a təɓmara. Yaa guzlkwar keɗe na, fara fara, ya mbərzley
ba.
8 Yaw, ya wuɗey na, zel hay ŋga dərmar daŋgay a Gazlavay kwa daa
wura daa wura. Daa medərey-daŋgay a na, ŋga baŋgaɗamata har ata
hay a vaɗ ta mevel maaya, ta mecey-mevel ba, ta metərey-vaw ba.
9 Ya wuɗey na, ŋgusay may a da pam zana ŋga zlepey ba, a da pam
zana ma kəɗtar dey a ndəhay ba. A da tərɗamata ray ata hay ŋga zlepey
ba. Daŋgwa hay ta bersle hay, leŋ zana hay masa dala kalah ma həɗkey
ba na, a da pamara ba.
10 Ama ŋga wuzdamərwa membey ata ta fa slərа maaya masa ata ma
kamara. Yaw, ŋgusay ma ləvam fa namar ray a Gazlavay na, si a kamara
kəne.
11 Daa meesərkey daa way ŋga Gazlavay na, si ŋgusay a njam teete, a
jəkam sləmay ta meney ray fa ndaw maa sərkadata.
12 Ya vəltar cəveɗ a ŋgusay ŋgaa sərkadamata zel hay ba. A da lam ray
da ray zel hay ba, ama si a njam teete.
13 Ya ləvey anda keɗe, maja Bay Gazlavay a ləmwa teeseɗ na, zel,
mezəley *Adam. Fa dəɓa ha, a ləmwa ŋgwas, mezəley *Ev.
14 Asaya, *Sataŋ, bay-malula, ta bata Adam ŋga key mebərey na, daa ba,
ama a betey na, ŋgwas. Anda keɗe, ara ŋgwas ma cənar mey a Gazlavay
ba.
15 Kwa ta ŋgene he cəpa, ŋgusay a ləham la ta fa mayawa bəza hay, ama
a da ləham na, si ata fa təɓmara mey ŋga Gazlavay mandaw mandaw, fa
wuɗam vaw, a njam maaya fa mey ŋga Gazlavay, asaya, a zlapam ba.

3

Bay-ray hay ŋga ndəhay daa Egəliz na, wa hay wa?

1 Ehe, mey masa yah ma daa guzlda kaa na, ara mey masa fara fara.
Ndaw ma wuɗey ŋga key *bay-ray ŋga ndəhay daa Egəliz na, a key ŋgene,
a səpey ŋga key sləra masa maaya.
2 Yaw, ŋga key bay-ray na, si ndaw maaya masa ndəhay faa guzlam mey
maaya ba da ray a daa ba, si ndaw masa ta ŋgwas pal. Ndaw a, a da wey
ba. A da key cek hay saw ba. A wey vaw fa ray aŋga, menjey aŋga, aa
maaya fa dey ŋga ndəhay. A təɓey məlak hay a way aŋga. A gwa ŋgaa
sərkadata ndəhay maaya maaya.
3 Ara ndaw ma vəlda ray aŋga ŋgada wuzam ba, ndaw ma kəɗey vaw
ba, ama ndaw meekweɗ-mey, ma wuɗey mey ba, ma səpey dala kalah ba.

4 Si a kərza way aŋga maaya maaya, amba bəz aŋga hay a cənmar mey
ta meney ray mandaw mandaw.
5 Ya ləvey anda keɗe na, maja da ndaw a səra ma kərza way aŋga ba
na, a da key bay-ray ŋga ndəhay daa Egəliz na, kwara?

2:6 2.6 Mk 10.45; 2Kwr 5.15; Gal 1.4; Tit 2.14; 1Jŋ 3.16; ***pas masa Gazlavay ma wuɗey:*** Gal 4.4; Tit 1.3 **2:7 2.7** ndaw-meslərey: 1.11-17; Gal 1.1; 2.7-8; Ef 3.7; 2Tm 1.11 **2:8 2.8** 1Pi 3.7 **2:9 2.9** 1Pi 3.3-5 **2:10 2.10** 5.10 **2:11 2.11-12** 1Kwr 14.34 **2:13 2.13** MC 2.7, 21-22; 1Kwr 11.8-9 **2:14 2.14** MC 3.1-6, 13; 2Kwr 11.3 **3:2 3.2-7** Tit 1.6-9; 1Pi 5.1-4 **3:3 3.3** 2Tm 2.24

6 Ŋga key bay-ray na, ka da pam ndaw ma təɓa mey ŋga Yesu təlam ba.
Da kaa təɗe, a da zlepey * kwa, fa dəɓa ha, Bay Gazlavay a da kar sariya
anda aa ma kar sariya a Sataŋ.
7 Asaya, ndaw aha na, si ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu ba faa
həmdamara may. Anda keɗe, fa da rəsmara daa ba, asaya, ndaw aha
fa da kəzley aa gadaŋ ŋga *Sataŋ daa ba may.

Ma jəna ndəhay daa Egəliz na, wa hay wa?

8 Ndəhay ma jəna ndəhay daa Egəliz na, si ndəhay maaya ta leŋgesl.
Si aa guzlam ta cəveɗ e, a daa guzlam ta neneh cew cew ba. A da sam
wuzam ga ba, a da səpam dala ta cəveɗ malamba ba.
9 Si a təɓmara mey fara fara masa Gazlavay ma wuzdandakwara, a
kərzamara mey a ta mevel maaya.
10 Ŋga pey ndəhay ma jəna ndəhay daa Egəliz na, si ka saŋgalamata la
ɗagay. Da cek maaya ba fa ata daa ba na, ka pamata ŋga ndəhay ma jəna
ndəhay daa Egəliz.
11 Ŋgwas ata hay may †, si a pam leŋgesl kəne. A daa guzlam mey saw a
ray ndəhay ba, a da wam ba, ama si a kam cek hay maaya maaya ta cəveɗ
e.
12 Ndaw ma jəna ndəhay daa Egəliz na, si ndaw masa ta ŋgwas pal. Si
a kərzata bəz aŋga hay ta ndəhay da way aŋga hay maaya maaya.
13 Da ndəhay ma jəna ndəhay daa Egəliz fa kamara slərа ata maaya
maaya na, ndəhay a həslmatar ray la. Asaya, a hətam gədaŋ la ga, maja
ata fa pamara Yesu *Kəriste ŋga ndaw ata fara fara.

Mey da ray mey fara fara masa Bay Gazlavay ma wuzdərwa a ndəhay

14 Ya fa wulkey, menjey nekəɗey feɗe, ya daw la fa kah, ama ya fa
wuzlalakawa mey keɗe cəpa ɗagay.
15 Da ya ta wusey gweegwe daa ba na, mey masa yah ma wuzlalakawa
daa leeter keɗe na, ya wuzlalakawa amba ka səra, ndəhay ŋga Gazlavay
a da njam na, kwara. Ndəhay aŋga hay a na, ara ndəhay daa *mecəmey-
ray ŋga ndəhay ŋga Yesu macəmkaya ta Gazlavay, ndaw masa aa daha
ta dey ŋga sərmataw. Ndəhay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu a,
faa sərkadamata ndəhay ta mey masa fara fara da ray Gazlavay, fa lacam
maaya maaya da ray mey a.
16 Ahaw, fara fara, mey a masa aləkwa ma təɓkwa na, aa mahura. Mey
a zleezle maɓadakaya, ama Gazlavay ta wuzdərwa la a palah. Mey a fa
ləvey:
Kəriste ta sawa la a bəla, a yawa aŋga ndaw-magədaŋ,
Mesəfney ŋga Gazlavay ta wuzdərwa la
aŋga na, ndaw maaya ma key cek ta cəveɗ e.
*Maslaŋ hay ŋga Bay Gazlavay da vaɗ
ta hətmar la ta dey ata.
Ndəhay ta wuzdamara mey da ray a la
a ndəhay daa səkway hay mekele mekele.
Ndəhay siya da bəla ta pamara la
ŋga ndaw ata fara fara.
Bay Gazlavay ta la sem a vaɗ aa slam-meweɗey.

---

* **3:6 3.6** a da zlepey: A wuɗey a ləvey: «A da gəley ray». **3:7 3.7** 2Kwr 8.21; SNM 6.3 † **3:11 3.11** Ŋgwas ata hay may: Ta mey Gərek a gwa a cəney may «Ŋgusay ma jəna ndəhay daa Egəliz». **3:11 3.11** Tit 2.3 **3:15 3.15** Ef 1.23; 2.19-22 **3:16 3.16** Mt 28.18-19; Mk 16.19; Jaŋ 1.14; SNM 2.33; Ef 1.20-21; Fəl 2.6-11; Kwa 1.6, 23; 2Tm 4.17

4

Mey da ray ndəhay maa sərkadam ndəhay ta membərzley

1 *Mesəfney ŋga Gazlavay ta kada la maaya maaya, a ləvey: ta pas masa
bəla gweegwe a ndəvey na, ndəhay siya a mbəkdamara metəɓey mey ŋga
Yesu la. Ndəhay a ŋgene, a da cənmatar mey ŋgada mesəfney maaya ba
hay ma bata ndəhay, a da təɓmara meesərkedey ata masa ta membərzley.

2 A da təɓmara mey a na, ta mey ndəhay masa ta neneh cew maa guzlam
si ta membərzley. Ndəhay ta neneh cew e, a sərmara ŋga wunkey cek
maaya ta maaya ba saba. Ara anda leŋgesl ata ta mbəɗey sem.
3 A təkmata ndəhay ŋga ley ŋgwas. Asaya, a vəlam cəveɗ a ndəhay
ŋga zəmey cek hay mekele mekele ba. Ama Gazlavay a katərwa cek hay a
ŋgene na, ŋga zəmey. Anda keɗe, ndəhay ma təɓa mey aŋga ma sərmara
mey masa fara fara na, ŋga zəmamara ta mekey suse a Gazlavay.
4 Cek hay tabiya masa Gazlavay ma katərwa na, aa maaya. Cek ŋga
mbəkey na, daa ba, ama ndəhay ŋga kamar suse a Gazlavay maja.
5 Fara fara, mey ŋga Gazlavay ta medərey-daŋgay na, a tərdata cek hay
a maaya fa mey ŋga Gazlavay.

Mey da ray ndaw ma ka sləra maaya ŋga Yesu Kəriste

6 Si kaa sərkadatara cek hay keɗe ŋgada məlmakw hay daa Egəliz. Da
ka faa sərkadata na, kah ndaw ma ka sləra maaya ŋga Yesu *Kəriste. Ka fa
hətey gədaŋ daa cəveɗ ŋga Gazlavay maja mey aŋga masa kah ma təɓa,
ta meesərkey maaya masa kah ma səpa.
7 Ama mamba hay saw na, a mbafar a Gazlavay ba, ka da jəkey sləmay
fa vəɗa ba. Daa menjey akah na, si ka key cek maaya mandaw mandaw,
anda Gazlavay ma wuɗey.
8 Da ndaw a hway amba vaw aŋga a pəskey na, ara cek ma jəna nekəɗey.
Ama da ndaw aha fa nar ray a Gazlavay na, ŋgene ara cek maaya ma fəna
cek tabiya, maja a səra a da hətey heter mendəvey ba wure keɗe ta ŋgada
fa mey.
9 Mey masa yah ma daa guzlda kaa na, ara mey masa fara fara. Maaya
na, ndəhay cəpa a təɓmara mey a ta mevel pal.
10 Fara fara, aləkwa fa sərkwa banay daa sləra, aləkwa fa kakwa gədaŋ
daa sləra ha maja mewulkey aləkwa aa da ray Gazlavay, ndaw masa aa
daha ta dey ŋga sərmataw. A gwa a ləhdata ndəhay cəpa ndav, ama a da
ləhey fara fara na, ndəhay ma təɓmara mey ŋga Kəriste.
11 Ləvtar a ndəhay ŋga kamara cek hay a keɗe, sasərkadata mandaw
mandaw da ray a.
12 Kwa anja kah gula ɗagay na, ndaw a da rəska ba. Ama ka sləra akah
amba ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu Kəriste, a nəkam dey fa kah. Ka
wuzdatara ta fa mey akah meeguzley, ta fa menjey akah, ta fa mewuɗey-
vaw akah, ta fa kah ma təɓa mey ŋga Yesu, leŋ ta fa kah ma səpa *mewey
ŋga Gazlavay ta mevel pal.
13 Vəlda ray akah ŋga jeŋgey mey ŋga Gazlavay fa mey ŋga ndəhay
mandaw mandaw. Vəltar gədaŋ, sasərkadata haa kasl pas masa yah ma
wusey fa kah. 14 Sərfada gədaŋ masa *Mesəfney ŋga Gazlavay ma
vəldakawa. A vəldakawa gədaŋ a na, ta pas masa ndəhay ma təla mey

---

4:1 4.1 2Tm 3.1 **4:1 4.1-11** 1.10 **4:3 4.3** ŋga ley ŋgwas: 1Kwr 7.1; ***cek mezəmey:*** MC 9.3; Rm 14.2; Kwa 2.21; Heb 13.9; ***mekey suse:*** Rm 14.6; 1Kwr 10.30 **4:4 4.4** MC 1.31; SNM 10.15 **4:6 4.6** 1.10 **4:7 4.7** 1.4 **4:8 4.8** 6.6 **4:10 4.10** Tit 3.4 **4:12 4.12** 1.5; Tit 2.7 **4:13 4.13** 2Tm 3.15-16

ŋga Gazlavay maa guzlam da ray akah, ta *bay-ray hay ŋga ndəhay daa
*mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu ma pamaka har a ray heyey.
15 Kata cek hay a keɗe tabiya maaya maaya, vəlda ray akah ŋga ka sləra
keɗe tabiya. Anda keɗe, ndəhay tabiya a da hətmaka, ka fa daw fa mey
fa mey daa sləra akah.
16 Wey vaw fa ray akah, asaya, wey vaw fa mey masa kah maa
sərkadatara a ndəhay, kata cek hay a keɗe mandaw mandaw. Da ka fa
ka anda keɗe na, ka ləhda ray akah la, asaya, ka ləhdata ndəhay ma
jəkfamaka sləmay la.

5

Mey da ray menjey ŋga Timawte da wuzlah ndəhay ŋga Yesu

1 Da ndaw-maraw ta key cek maaya ba la na, ka daa bəcar taa bəcey ba,
ama gwaguzlar ta dək-vaw anda ŋgada papakw. Kətata mezəle hay anda
ara məlmakw hay.
2 Gwaguzltar a madaŋgwas hay anda kaa guzley ŋgada mamakw. Kətata
ŋgusay siya ta saɓara hay, njey ta ata, ta mevel maaya anda dam-mamakw
hay.

Mey da ray ŋgwas-vagay hay

3 Dəktar mevel a ŋgwas-vagay hay, jənta daa masa ndaw ŋga jənta daa
ba səlak.
4 Da ŋgwas-vagay bəz aŋga hay mahura daha, da daa ba bəza hay ŋga
bəz aŋga hay daha na, si bəza hay a, aa sərkam ŋga key cek anda Gazlavay
ma wuɗey ŋgada ndəhay da way ata hay ɗagay, a nəkfamatar dey. Maaya
na, a jənmata ndəhay da way ata masa ma gəlmata zleezle he. Da fa
kamara kəne na, a mbafar a Gazlavay.
5 Ŋgwas-vagay manjakaya taava aŋga fara fara masa ndaw ŋga jəna
daa ba na, mewulkey aŋga aa da ray Gazlavay. A dərar daŋgay, a kar
ambahw taa vaɗ, taa pas amba a jəna.
6 Ama ŋgwas-vagay ma key cek saw masa ma mbafar gway na, kwa
aŋga ta dey na, aŋga anda ndaw maməckaya.
7 Sasərkadatara mey a keɗe amba ndəhay aa guzlam mey maaya ba da
ray ata ba.
8 Yaw, maaya na, ndaw ma təɓa mey ŋga Yesu a jənta ndəhay daa səkway
aŋga. Teeseɗ na, a jəney ndəhay da way aŋga hay ɗagay. Da a jənta ba
na, a key ŋgene, a rəsa cəveɗ ŋga Gazlavay. Anda keɗe, ta key cek maaya
ba sem, a fəna ndaw masa ma təɓa mey ŋga Yesu ba.
9 Ka da wuzleley a wuzlah mezəley ŋga ŋgwas-vagay hay masa akwar
ma jənmata na, si mezəley ŋga ŋgwas-vagay masa mevey kwakwar
maakwaw, da daa ba, ma fəna. Si ŋgwas aha na, zel e meməcey heyey pal
gway, kwa ta ley mekele daa ba,
10 asaya, si ŋgwas masa ndəhay faa həmdamara sləra aŋga. Anda
meləvey, ta gəlta bəz aŋga hay la maaya maaya, ndəhay ma samawa a way
aŋga na, ta təɓta la maaya maaya. Asaya, ta pərtara salay ŋga ndəhay ma
təɓa mey ŋga Yesu la, ta jənta ndəhay ma səram banay la, ta key cek hay
maaya la mekele mekele.
11 Ama ŋgwas-vagay hay masa seɓeleŋ hay na, ka da wuzlalata mezəley
ata hay ba, maja da kaa təɗe a da lam zel saya kwa. Da mezəley ata hay

4:14 4.14 1.18; 5.22; SNM 6.6; 2Tm 1.6; 2.2 **4:16 4.16** 1.10; 4.12; 2Tm 2.22; 3.10 **5:1 5.1** Lev 19.32 **5:5 5.5** Lk 2.37; 18.7 **5:10 5.10** 2.10; Heb 13.2; Jaŋ 13.14

mawuzlalatakaya, ama da ta wuɗam sem ŋga ley zel saya na, ŋgene a da
mbəkdamara cəveɗ ŋga *Kəriste.
12 Anda keɗe, sariya a kərzata la, maja ata ma zləɓmara mey masa ata
ma jəwmara zleezle ŋga njey taava ata heyey sem ŋga key sləra ŋga Yesu.
13 Asaya, anja kwa ŋgwas-vagay hay masa seɓeleŋ hay ta lam zel hay
daa ba, da ka ta wuzlalata mezəley ata hay la na, a da təram masa-mayaɗ
hay ŋga pəkey way ŋga ndəhay saw fa mey-mbew e, fa mey-mbew e.
Ama cek maaya ba masa ma fəna saya na, a da təram masa baazlam hay,
a ndəkwdamata ray ata hay aa mey ŋga ndəhay, aa guzlam da ray cek hay
masa ata ta cəveɗ ŋgaa guzley da ray a daa ba.
14 Ara maja ŋgene, ya wuɗey na, ŋgwas-vagay hay masa seɓeleŋ hay na,
si a lam zel, a yamawa bəza hay, a wam daa hejek ata hay, amba masa-gəra
aləkwa hay a hətam mey ŋgaa guzley a ray aləkwa ba.
15 Yah ma ləvey anda keɗe na, maja ŋgwas-vagay hay seɓeleŋ hay
mekele mekele ta mbəkdamara cəveɗ maaya sem, ŋga səpey cəveɗ ŋga
*Sataŋ.
16 Da ŋgwas-vagay hay daa səkway ŋga ŋgwas ma təɓa mey ŋga
Yesu daha na, ŋgwas aha ŋga jənta. A da mbəkdata amba ndəhay daa
*mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu a jənmata ba. Anda keɗe, ndəhay
ŋga Yesu a da jənam na, ŋgwas-vagay hay masa kwa ndaw ŋga jənta daa
ba səlak.

Mey da ray bay-ray hay daa Egəliz

17 *Bay-ray hay ma kam sləra maaya maaya daa Egəliz na, ata təɗe ŋga
hətey mawurɓay ŋga sləra ata da mey cew. Fara fara təɗe ŋga hətey
mawurɓay na, *bay-ray hay ma kam gədaŋ ŋga wuzdamakwara mey ŋga
Gazlavay ta ŋgaa sərkadamakwar.
18 Yaw, mey ŋga Gazlavay fa ləvey: «Daa masa sla fa key sləra da ley na,
ka da par bebeŋ a mey ba.» Mey ŋga Gazlavay fa ləvey saya: «Ndaw ma
ka sləra na, aa təɗe ŋga hətey mawurɓay ŋga sləra aŋga.»
19 Da ndaw a handaka mey maaya ba da ray bay-ray ŋga ndəhay daa
Egəliz na, ka da təɓa ba. Ka da təɓa na, si ndəhay cew, da daa ba, maakar,
ma kam sede la da ray mey a.
20 Da ndaw a key mebərey na, mbəɗar ray fa mey ŋga ndəhay tabiya,
amba ndəhay siya hay a kam mandərzay ŋga key mebərey.
21 Ya fa kaka ambahw fa mey ŋga Gazlavay, fa mey ŋga Yesu *Kəriste,
ta fa mey ŋga maslaŋ hay ŋga Gazlavay da vaɗ masa aa ma walata, təɓa
mey a keɗe. Daa sləra masa kah ma ka na, ka da weley ndəhay ta weley
ba, wuɗta ndəhay tabiya letek.
22 Ka da wusey vaw ŋga pey har a ray ndaw amba a key sləra daa Egəliz
ba, saŋgala la ɗagay, ka da mbəzda ray akah aa mebərey ŋga ndəhay ba.
Anda keɗe, jəɗa ray akah maaya maaya.
23 Yaw, ka da sey yam daada ba, ama sey wuzam * nekəɗey, amba hwaɗ
ma caka mandaw mandaw ŋgene, a caka saba, vaw akah a key ŋgama.
24 Mebərey ŋga ndəhay siya, kwa manjar ŋga seŋgeley na, ndəhay
tabiya a sərmara. Ama mebərey ŋga ndəhay siya, ndəhay a da sərmara
na, si ata ma saŋgalamata la ɗagay.

5:13 5.13 2Tes 3.11 **5:14 5.14** 1Kwr 7.9 **5:17 5.17** 1Tes 5.12 **5:18 5.18** Mew 25.4; Lk 10.7; 1Kwr 9.9, 12-14 **5:19 5.19** Mew 19.15; Mt 18.16; 2Kwr 13.1 **5:20 5.20** Gal 2.14; Ef 5.11 **5:22 5.22** 4.14 * **5:23 5.23** wuzam: Ara wuzam anda masa Mafaw hay ma samara ba, ama ara wuzam mekele masa Pawl ma wuɗey Timawte ŋga sa anda slalak.

25 Ara kəne may, cek masa ndaw ma ka maaya na, a ɓey ba. Kwa aa
maɓadakaya, nekəɗey a na, a wuzwa la a palah.

6

Mey da ray beke hay

1 Maaya na, beke hay cəpa a namatar ray ŋgada bay ata hay maaya
maaya, amba ndəhay aa guzlam mey maaya ba da ray Gazlavay ba, asaya,
amba aa guzlam mey maaya ba da ray mey masa aləkwa maa sərkadakwa
ba.
2 Beke hay siya na, bay ata hay fa təɓmara mey ŋga Yesu. Anda keɗe,
ata cəpa məlmaŋ hay ta bay ata hay a, daa mey ŋga Yesu. Ama beke hay
a, da a namatar ray ba maja a ləvam ata məlmaŋ hay na, ŋgene maaya
ba. Sasəkar jak, maaya na, a kamatar slərа ma fəna ma fəna. A kamatara
slərа kəne na, maja bay ata hay masa ata ma jənmata daa slərа ha na, ara
ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu masa Gazlavay ma wuɗta kalah.

Mey da ray meesərkey maaya ba ta da ray mesəpey zleley

Yaw, cek hay masa yah ma wuzdatakawa cəpa keɗe, si kaa sərkadatara
a ndəhay, vəltar gədaŋ ŋga kamara kəne.
3 Ama ndəhay siya faa sərkadam mey mekele wal. A gəmam ŋga
təɓmara mey fara fara ŋga Yesu *Kəriste Bay aləkwa Mahura ba. Mey
masa aləkwa maa sərkadakwa da ray menjey maaya ta Gazlavay na, a
gəmam ŋga təɓmara ba.
4 Ndəhay ŋgene a zlapam kalah, a səram cek ba, mewulkey ata maaya
ba. A wuɗam ŋga key yawa saw, ta ŋga tərey vaw kalah da ray mey hay.
Cek hay masa ata ma kamata ŋgene na, a handawa səleŋ, metərey-vaw,
ta mecəɗey-vaw, leŋ mewulkey maaya ba da ray ndəhay.
5 Ata fa təram vaw mandaw mandaw maja mewulkey ata maaya ba, a
sərmara cek masa fara fara saba. A wulkam maaya ba, a ləvam mesəpey
cəveɗ ŋga Gazlavay na, ara cəveɗ ŋga hətey zleley.
6 Ahaw, mesəpey cəveɗ ŋga Gazlavay na, ara zleley mahura, ama si
ndaw ma səpa cəveɗ e aa səmey da ray cek masa aa ma hətar da bəla,
kwa aa ga daa ba.
7 Fara fara, ya yakurwa a bəla na, ta cek da har ba, ya da məckwa na,
kəne may.
8 Anda keɗe, da aləkwa fa hətkwa cek ŋga zəmey ta zana ŋga kəzley fa
vaw na, ŋgene mak.
9 Ndəhay ma səpam zleley na, bay-malula fa batata ŋga key mebərey, a
təɗam asi har aŋga anda cek ma kəzley aa gadaŋ. Ndəhay a, a səpam cek
hay saw ma nəsa ndəhay, masa maa zəɗdata.
10 Mewuɗey dala kalah na, a handawa cek hay maaya ba tabiya. Ndəhay
mekele a mbəkdamara cəveɗ ŋga Gazlavay maja ata fa səpam dala kalah,
fa handamawa banay ta mewulkey kalah a ray ata.

Pawl a kəta Timawte

11 Ama kah Timawte, ndaw ŋga Gazlavay, hway la dəreŋ ta cek hay
maaya ba ŋgene tabiya. Maaya na, ka səpey ŋga key cek ta cəveɗ e, ka
njey ta Gazlavay mandaw mandaw, ka təɓa mey ŋga Yesu maaya maaya,
ka wuɗta ndəhay tabiya, ka ɓəsa banay, ka tərey ndaw meekweɗ-mey.

6:1 6.1-2 Ef 6.5; Tit 2.9-10; Flm 8-20; 1Pi 2.18 **6:3 6.3** 1.10; Gal 1.6-9 **6:3 6.3-10** 1.3-7 **6:4 6.4** 1.4; 6.20; 2Tm 2.14 **6:5 6.5** Jaŋ 10.12; SNM 20.33-34; 1Tes 2.5; Tit 1.11; 1Pi 2.14; 5.2 **6:6 6.6** 4.8; Fəl 4.11; Heb 13.5 **6:7 6.7** Jəw 1.21; Ekz 5.14 **6:8 6.8** MM 30.8-9

12 Key gədaŋ daa cəveď ŋga Gazlavay amba ka hətey heter mendəvey
ba masa Gazlavay ma zəlka maja. Ara anda kah ma wuzda fa mey ŋga
ndəhay ga, kah ndaw ma təɓa Yesu *Kəriste sem.
13 Ehe, ya wuzdakawa mey keďe fa mey ŋga Gazlavay ma vəltar
mesəfney a cek hay tabiya, ta fa mey ŋga Yesu Kəriste ma key sede maaya
maaya fa mey ŋga Bay *Pawns Pilat.
14 Ya fa ləvka, nar ray a mewey masa Gazlavay ma vəldakawa. Ka da
zləɓa ba, daa menjey akah na, ndaw a da mbəďka ray ba, haa kasl pas
masa Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ma da vəhwa.
15 A da vəhwa na, ta pas masa Gazlavay ma wuďey.
Bay Gazlavay na, aŋga pal ma wata cek hay tabiya,
aa daa wiya mandaw mandaw.
Aŋga Bay Mahura da ray bay hay cəpa.
16 Aŋga pal, ndaw masa ta dey ŋga sərmataw, a məcey ba.
Aŋga na, manjakaya daa slam-meweďey.
Meweďey aŋga kalah,
ndaw a gwa ŋga ŋgəchey a cakay a ba.
Kwa ndaw pal ta hətar Gazlavay ta dey aŋga na, daa ba,
kwa fa da gwa ŋga hətar daa ba.
Anja ndəhay ŋga həlmamara.
Anja ŋga zəma Bay aŋga ŋga sərmataw. Amen.

Pawl a kətata ndəhay masa-zleley hay

17 Ləvtar a ndəhay masa-zleley hay da bəla keďe, a da zlapam ba. Zleley
ata masa ma da ndəvey ŋgene na, ləvtar a da pamara leŋgesl ata a ray a
ba, maja ara cek ma da jənta ba. Ama ləvtar ŋga pam leŋgesl na, a ray
Gazlavay, ndaw ma da vəlndakwar cek tabiya ta har cew cew amba yaa
səmkwa.
18 Ləvtar ŋga kam cek maaya mandaw mandaw. Mekey cek maaya ha
na, ara anda zleley ata. Ləvtar ŋga təram ndəhay mevəley ta har cew cew.
19 Da fa kamara kəne na, a key ŋgene, a ɓəcam zleley menəsey ba ŋgada
fa mey, amba a hətam heter masa fara fara.

Mey ŋga madagway-dakw

20 Waa Timawte, wey vaw maaya maaya fa mey masa Gazlavay ma
mbəkdakawa a har akah. Ka da ndəkwda ray akah aa mey hay saw ba.
Meesərkey masa ndəhay ma wulkam ara mey fara fara, anja ara mey fara
fara ba ŋgene na, ka da ndəkwda ray akah a hwaď a ba.
21 Ndəhay siya hay a ləvam ata na, a təɓmara meesərkey a ŋgene. Anda
keďe, ta mbəkdamara cəveď ŋga Gazlavay sem.
Anja maaya ŋga Gazlavay ŋga njey ta akwar.

6:12 6.12 1.18; 4.14 **6:13 6.13** Mt 27.11-26; Jaŋ 18.28–19.16 **6:14 6.14** 1.3, 18; Fəl 1.10; 1Tes 5.1-2 **6:15 6.15** SNM 1.7; 2Pi 3.3-9; CWJ 17.14 **6:16 6.16** Mab 33.20; Ps 104.2; Jaŋ 1.18; Kwa 1.15; 1Jŋ 4.12 **6:17 6.17** Ps 62.11; Lk 12.15, 20; Jak 5.1 **6:19 6.19** Mt 6.20 **6:20 6.20** 1.4; 6.4; 2Tm 1.14 **6:21 6.21** maaya ŋga Gazlavay: Gal 6.18

Leeter masa Pawl ma wuzlala ŋga dey cew a Timawte

Mey da ray

Leeter masa Pawl ma wuzlala ŋga dey cew a Timawte

Pawl a wuzlala leeter keɗe na, daa masa aŋga daa fərsəne da Rawm saya (1.8). Fara fara aŋga daa banay, a nəka na, ndaw mekele da cakay a daa ba, si Luk taava aŋga gway. Asaya, a wulkey a da məcey. A wuzlala leeter e na, ŋgada Timawte, ndaw masa aŋga ma wuɗa kalah anda bəzey aŋga. Timawte he na, aŋga da Efez ŋga vəltar gədaŋ a ndəhay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu feteɗe.

Pawl a wuzlala leeter e keɗe na, amba Timawte a daw a hətfar fiyaw. Pawl a, a wuɗey ŋga vəlar gədaŋ, asaya, ŋga kəta da ray sləra ŋga key ŋgada fa mey, maja a wulkey aŋga na, Rawma hay fa da kəɗmara vagay.

Mey mahura daa leeter e keɗe na, ara mey da ray menjey maaya daa cəveɗ ŋga Yesu. Menjey maaya daa cəveɗ ŋga Yesu na, ara anda ndaw-sewje mejerey daa vəram. Ŋga njey maaya ha na, si ndaw a ɓəsa banay, asaya, si a pa Yesu ŋga Bay aŋga Mahura, a key hwaray maja ba. Pawl a wuɗey Timawte a key baazlam da ray mey hay saw ba, a mbəɗtar dəɓa ŋgada ndəhay ma ka cek malamba hay, asaya, a wuɗey amba a key cek anda Pawl ma ka. Pawl a wuɗey meesərkedey aŋga ta meesərkedey maaya ŋga bay-ray hay mekele mekele na, Timawte a mbəkda ba.

Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Mekey hwaray ŋga kedey mey da ray Bay aləkwa Mahura ba (1.8-10)
Maaya na, gula hay a hwam dəreŋ ta cek maaya ba (2.22)
Derewel ŋga Gazlavay aa ta gədaŋ ŋga jənta ndəhay (3.16)

Mecey-har

1 Ara yah, Pawl, ma wuzlalakawa leeter keɗe. Yah na, *ndaw-meslərey
ŋga *Yesu *Kəriste anda *Gazlavay ma wuɗey. Gazlavay a slərdaya fa
ndəhay amba ya wuzdatara mey da ray heter mendəvey ba masa Gazlavay
ma ləvey a da vəldatara a ndəhay macəmkaya ta Yesu Kəriste heyey.
2 Ya wuzlala leeter keɗe na, ŋgada kah, Timawte, bəz aɗaw masa yah
ma wuɗa kalah.
Anja Gazlavay, Papa aləkwa ta Yesu Kəriste, Bay aləkwa ŋga pəsmaka
mey, ŋga sərfamaka dey-ceceh, asaya, ŋga njadamaka daa zazay.

Pawl a kar suse a Gazlavay maja Timawte

3 Ya fa sərfadaka mandaw mandaw taa vaɗ, taa pas daa medərey-daŋgay
aɗaw. Ya fa kar suse a Gazlavay maja kah. Ya fa nar ray ta mevel maaya
anda papaŋ ŋga papa ala hay ma namar ray zleezle.
4 Masa kah ma təway * heyey na, ya fa sərfada. Anda keɗe, matakwam
akah fa kaya. Ya wuɗey ŋga hətka fa dey amba yaa səmey ga.

1:1 1.1 1Tm 2.7 **1:2 1.2** Timawte: 1Tm 1.2; 1Kwr 4.17 **1:3 1.3** Fəl 3.5; 1Tm 1.5 * **1:4 1.4** ma təway: Daa masa Pawl fa da mbəkdata ndəhay da Efez na, Timawte ta təway la maja. Nəka SNM 20.37ta 1Tm 1.3.

5 Ya kar suse a Gazlavay maja ya fa sərfada, ka ta pa Yesu *Kəriste la
ŋga ndaw akah fara fara ta mevel pal, anda mamaŋ ŋga mamakw Lawis
ta mamakw Enis ma pamara ŋga ndaw ata fara fara teeseɗ da ray akah.
Ahaw, ya səra ka fa pa Yesu ŋga ndaw akah fara fara may.
6 Da ray ŋgene, ya fa ləvka saya: key sləra ma fəna ma fəna ta gədaŋ
masa Gazlavay ma vəldakawa daa masa yah ma paka har a ray heyey.
7 Fara fara, Mesəfney masa Gazlavay ma vəldandakwara na, ara
Mesəfney ŋga key sləra ta mandərzay daa dey ba. Mesəfney aŋga ha, a
vəlndakwar gədaŋ, a jənndakwar ŋga wuɗey vaw, a pandakwar leŋgesl
ŋga wey vaw.
8 Da ray ŋgene, ka da key hwaray ŋga kedey mey da ray Bay aləkwa
Mahura ba. Fara fara yah daa fərsəne maja aŋga. Anda keɗe, ka da key
hwaray ŋga kedey mey da ray aɗaw ba may. Ama maja *Mey-maaya-
mawiya na, ɓəsa banay ta gədaŋ masa Gazlavay ma vəldakawa anda yah
ma ɓəsa.
9 Gazlavay ta ləhdandakwar la, ta zəlndakwar la amba ya tərkwa ŋga
ndəhay aŋga hay. A ka anda keɗe na, maja cek hay maaya hay masa
aləkwa ma kakwa ba, ama maja aa ma wuɗey ŋga pəsndakwar mey
cəŋga. Daa masa bəla ta zlawa daa ba araŋ, Gazlavay a wuɗey ŋga
pəsndakwar mey maja sləra masa Yesu Kəriste ma da ka.
10 Wure keɗe, mepəsey-mey a ta wuswa cay, maja Yesu Kəriste, ndaw
ma ləhdandakwar, ma sawa a bəla. Ara maja aŋga, gədaŋ ŋga meməcey
daa saba, asaya, ara aŋga ma vəltar heter mendəvey ba a ndəhay ta fa
Mey-maaya-mawiya.
11 Yah na, Gazlavay ta paya la ŋga ndaw aŋga meslərey, amba ya
wuzdatara Mey-maaya-mawiya keɗe a ndəhay, yaa sərkadata.
12 Da ray ŋgene, ya fa sərey banay daa fərsəne keɗe. Ama hwaray fa
kaya maja daa ba, maja ya səra ndaw masa yah ma pa ŋga ndaw aɗaw
fara fara. Ya səra fara fara aŋga na, aa ta gədaŋ ŋga jəɗa Mey-maaya-
mawiya masa aa ma mbəkdiwa a har aɗaw haa kasl pas masa aa ma da
vəhwa.
13 Da masa ka fa wuzey mey ŋga Gazlavay na, wuzey mey hay maaya
fara fara letek ta mey hay masa yah ma wuzdatakawa maaya. Təɓa mey a
amba ka hətey gədaŋ daa mey ŋga Yesu ma fəna ma fəna, wuɗta ndəhay
maja kah macəmkaya ta Yesu Kəriste.
14 Mey-maaya-mawiya masa Gazlavay ma mbəkdakawa a har akah keɗe
na, ka da vəley cəveɗ a ndaw ŋga mbəɗda mey a wal ba. Ka da ka anda
keɗe ta gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay masa aa daa mevel aləkwa.

Mey da ray Awnesifar

15 Ka səra, ndəhay tabiya ma təɓa mey ŋga Gazlavay daa hwayak
ŋga Azi na, ta mbəkdamaya sem. Kwa ata Figel ta Hərmawzen may, ta
mbəkdamaya sem.
16 Ama Awnesifar na, ta pas laŋgar fa sawa ŋga vəlya gədaŋ. Anja Bay
Gazlavay ŋga pəstar mey a ndəhay da way aŋga. Awnesifar na, kwa ta
key hwaray ta ndəhay ŋga nəkyawa daa fərsəne na, daa ba. 17 Ama,
sasəkar jak, aŋga ma sawa aa berney ŋga *Rawm feɗe na, ta', a səpya ta
dək-vaw haa aa ma hətya.

1:5 1.5 SNM 16.1 **1:6 1.6** a paka har a ray: 1Tm 4.14; 5.22 **1:7 1.7** Rm 8.15 **1:8 1.8** 2.9; Rm 1.16 **1:9 1.9** Ef 2.8-9; Tit 3.5 **1:10 1.10** Jaŋ 1.14; Tit 3.6; ***meməcey, heter mendəvey ba:*** 1Kwr 15.20, 55, 57; Heb 2.14-15 **1:11 1.11** 1Tm 2.7 **1:13 1.13** 1.5; 1Tm 1.10 **1:14 1.14** 1Tm 6.20 **1:15 1.15** 4.16 **1:16 1.16** Awnesifar: 4.19

18 Ka fa səra maaya maaya aŋga ta jənya la ga daa masa yah da Efez.
Anja Bay Gazlavay ŋga sərfar dey-ceceh ta pas sariya.

2

Mey da ray ndaw ŋga Yesu ma key sləra maaya

1 Bəz aɗaw, jerey maaya maaya amba Gazlavay a vəlka gədaŋ ma fəna
ma fəna ta fa maaya aŋga masa aləkwa ma hətkwa fa Yesu *Kəriste.
2 Mey masa kah ma cənda fa yah zleezle masa yah ma wuzda fa mey
ŋga ndəhay ga heyey na, wuzdatara a ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu ta
mevel pal ma gwamara ŋgaa sərkadamatara a ndəhay mekele.
3 Da banay a hətfaka maja Yesu Kəriste na, ɓəsa banay a anda kah na,
sewje aŋga masa maaya.
4 Da sewje masa maaya, aŋga daa vəram, a wuɗey amba bay aŋga aa
həmda na, kwa a wulkey ta cek hay mekele ba, si ta vəram a gway.
5 Wulkey may, da ray ndəhay ma kam kwakurɗa. Da ndaw ta ka ta cəveɗ
e daa ba na, a gwa ŋga hətey cek maja aŋga ma fənta ndəhay mekele na,
daa ba.
6 Wulkey da ray ndaw mehəvey, fa sərey banay kalah. Anja maaya na,
aŋga ma da zəma cek masa aŋga ma həva ha teeseɗ.
7 Yaw, wulkey da ray mey aɗaw hay masa yah ma kadakawa keɗe. Anda
keɗe, Bay aləkwa Mahura a vəlka leŋgesl la ŋga cənda mabara ŋga mey
aɗaw hay a tabiya.
8 Wulkey da ray Yesu Kəriste, səkway ŋga Bay *Davit. Ta məcey la, ama
ta sləkɗawa sem daa meməcey. Keɗe ara *Mey-maaya-mawiya masa yah
ma wuzdatara a ndəhay.
9 Ara maja Mey-maaya-mawiya ha, wure keɗe ya fa sərey banay haa
a jəwmaya ta calalaw aa fərsəne, anda yah ndaw-mayal ma sla ɗay ŋga
ndaw. Ama mey ŋga Gazlavay na, majəwkaya daa ba. Ndəhay mekele fa
wuzdamara cəŋga.
10 Da ray ŋgene, ya fa ɓəsa banay tabiya ma sawa a ray aɗaw, amba
ndəhay masa Gazlavay ma walata, a ləham ta fa Yesu Kəriste, a njam ta
Gazlavay daa slam aŋga meweɗey ŋga sərmataw.
11 Ehe, mey masa yah ma daa guzlda kaa na, ara mey masa fara fara:
«Da aləkwa ta məckwa ta Yesu la na,
ya sləkɗakurwa la ŋga njey ta dey ta aŋga may.
12 Da aləkwa ta ɓəskwa banay a la na,
ya da wakwa da ray cek hay bama ta aŋga may.
Ama da aləkwa ta ləvkwa sem ya sərkwa ba na,
aŋga may, a da ləvey a sərndakwar ba.
13 Kwa da ya mbəkdakwa mey aŋga na,
ama aŋga na, fa da mbəkda mey aŋga daa ba,
maja a gwa ŋga nəsa ray aŋga ba.»

Mey da ray sləra ma mbafar a Gazlavay

14 Wurtar sləmay da ray mey keɗe a ndəhay. Kətata ta mezəley ŋga
Gazlavay, amba a kam baazlam saw da ray mey hay ba. Fara fara, mekey
baazlam saw na, ara cek ŋga tede, a nəsta ndəhay ma jəkam sləmay fa
baazlam a.

2:2 2.2 1Tm 1.10; 4.14 **2:5 2.5** 4.7-8 **2:8 2.8** Rm 1.3-4; 1Kwr 15.4 **2:9 2.9** 1.8; Ef 3.1; Fəl 1.12-14 **2:10 2.10** Rm 5.2; Kwa 1.24 **2:11 2.11** Rm 6.8 **2:12 2.12** Mt 10.32-33; Rm 5.17 **2:13 2.13** Rm 3.3-4 **2:14 2.14** 1Tm 1.3-7; 6.4; Tit 3.9

15 Kah na, key gədaŋ, amba Gazlavay aa səmey da ray akah. Ka sləra
akah maaya anda ndaw ma key sləra ma par hwaray ba. Anda meləvey,
wuzdatara mey masa fara fara a ndəhay ta cəveď e.
16 Yaw, baazlam mehursley na, ka da ndəkwey a hwaď a ba, maja ara
cek ma mbafar a Bay Gazlavay ba. Ndəhay ma kam baazlam anda ŋgene
na, faa zəďam daa cəveď ŋga Bay Gazlavay ma fəna ma fəna.
17 Mey masa ata ma wuzdamara na, a bədhey anda mbəlek gurleŋ. Ata
Himene ta Filet na, ata da wuzlah ndəhay ma kam baazlam a.
18 Ta mbəkdamara mey masa fara fara sem, a mbərzlam, a ləvam
Gazlavay ta sləkďadatərwa ndəhay daa meməcey cay. Da ray ŋgene,
ndəhay mekele hay, ta mbəkdamara cəveď ŋga Gazlavay sem maja mey
ata ha.
19 Ama mey masa Gazlavay ma kada na, aa fara fara, a mbəďey ba. Mey
a na, anda salay ŋga way masa ta gədaŋ. Ehe, mey mawuzlalakaya da ray
a, a ləvey: «Bay Gazlavay a sərta ndəhay aŋga hay.» Mawuzlalakaya saya,
a ləvey: «Kwa waawa ma zəla Gazlavay Bay aŋga na, si a mbəkda mekey
cek hay maaya ba hay.»
20 Da way ndaw mahura na, ka hətfey cek hay mezəmey cek na, taasa
hay ŋga ɓərey maaya daada ba. Ama vəley hay ta gandaf hay daha may.
Siya, ŋga zəmey cek ta pas gwagway. Siya, ŋga zəmey cek ta pas mabara.

21 Yaw, da ndaw ta mbəkdata cek hay maaya ba tabiya sem na, aŋga anda
taasa ŋga ɓərey maaya, aŋga mapakaya wal ŋgada Bay aŋga. Ndaw a na,
aŋga maaya ŋga kar sləra ŋgada Bay aŋga. Aŋga maďiykaya vaw ŋga
kar sləra tabiya masa maaya.
22 Yaw, hway dəreŋ ta cek hay maaya ba masa gula hay ma wuďam ŋga
kamara. Key cek ta cəveď e, təɓa mey ŋga Yesu ma fəna ma fəna, wuďey
ndaw. Njam ta zazay ta ndəhay ma dəram daŋgay a Bay aləkwa Mahura
Yesu ta mevel maaya.
23 Da ndəhay fa kam yawa saw na, ka da ndəkwey a hwaď a ba, maja
ka səra mekey yawa saw na, a handawa mekəďey-vaw.
24 Ndaw ma ka sləra ŋga Gazlavay na, a key baazlam ba. Si a katar
maaya ŋgada ndəhay tabiya, a tərey ndaw ma wuzey mey maaya, a ɓəsa
cek ma key maaya ba tabiya fa mey aŋga.
25 Ndəhay ma təɓmara mey aŋga ba na, si aa sərkadata ta dək-vaw. Da
kaa təďe Gazlavay a jənta la kwa, amba a mbəďdamara mevel ata ŋga
sərey cəveď masa maaya fara fara.
26 Da ray ŋgene, a mbəďdamara mewulkey ata maaya ba ŋgene, a ləham
daa gadaŋ ŋga bay-malula masa ma kərzata amba a kamar cek anda aa
ma wuďey heyey.

3

Mey da ray banay ta pas masa bəla gweegwe a ndəvey

1 Səra maaya maaya, ta pas masa bəla gweegwe a ndəvey na, banay a
sawa la a ray ndəhay,
2 maja ndəhay a da wuďam na, si ray ata hay gway. A da wuďam dala
kalah, a da zlapam, a da cəďmara Gazlavay, fa da təɓmara mey ŋga papa

2:15 2.15 1Tm 1.10 **2:16 2.16** 1Tm 1.4 **2:17 2.17** Himene: 1Tm 1.20 **2:19 2.19** Mesl 16.5; Jaŋ 10.14 **2:20 2.20** Rm 9.21 **2:21 2.21** 3.17 **2:22 2.22** 1Tm 6.11 **2:23 2.23** 2.16 **2:24 2.24** 1Tm 3.3; Tit 2.7-8 **2:25 2.25-26** 1Tm 2.4 **3:1 3.1** 1Tm 4.1; 2Pi 3.3; 1Jŋ 2.18; Jud 18

ata hay ta mama ata hay daa saba, fa da kam suse a ndaw daa saba. Cek
maaya ŋga Gazlavay na, a da rəsmara,
3 fa da wuɗam ndəhay daa saba, kwa ndəhay da way ata hay na, fa da
wuɗmata daa ba, fa da səram dey-ceceh fa ndəhay daa saba, a da kam
mbaɗa fa ndəhay, fa da wam vaw fa ray ata daa saba, a da təram ndəhay
masa-həma. Cek hay masa maaya na, fa da wuɗam daa ba,
4 a daa dəɗam mey a ray ndəhay, a da kam cek hay saw, a da zlapam
kalah. Fa da wuɗmara Gazlavay daa ba, ama a da kam na, si cek hay masa
ma mbafatar gway.
5 A da pamara ray ata anda ndəhay ŋga Gazlavay, ama a da rəsmara
gədaŋ ŋga Gazlavay. Ama kah na, hway la ta ndəhay ŋgene.
6 Kwa wure keɗe, ndəhay da wuzlah ata fa diyam a way ndəhay ŋgaa
sərkadamata. A mbəzam anda ndəhay maaya, amba ŋgusay manjar
leŋgesl a təɓmatara mey ata. Ŋgusay a ŋgene ta kam mebərey la ga.
A wuɗam ŋga cəney mey hay mekele mekele masa ma mbafatar.
7 Mandaw mandaw, a wuɗam ŋgaa sərkey cek, ama a gwamara ŋga
sərmara mey masa fara fara ba səlak.
8 Ndəhay ma səpmata way hay ŋgene, a wuɗam mey masa fara fara
ba, anda ata Janes ta Jambəres * zleezle ma təram masa-gəra ŋga Mawiz.
Ndəhay ma səpmata way hay a na, mewulkey ata maaya ba, a pamara
Gazlavay ŋga ndaw ata fara fara ba.
9 Ama fa da gwamara ŋga diyam fa mey fa mey daa ba, maja mewulkey
ata maaya ba ŋgene a wuzwa la a palah, anda mewulkey maaya ba ŋga
ata Janes ta Jambəres ma wuzwa zleezle.

Pawl a kəta Timawte

10 Ama kah na, ka səra cek masa yah maa sərkadatara tabiya a ndəhay.
Ka səra menjey aɗaw maaya maaya. Ka səra mewulkey aɗaw da ray cek
hay masa yah ma da kata tabiya. Ka səra ya fa pa Gazlavay ŋga ndaw
aɗaw fara fara. Ka səra yah ndaw meekweɗ-mey, ya fa wuɗey ndaw, yah
malacakaya deŋ e da ray mey ŋga Gazlavay.
11 Ka səra ndəhay ta sərdamaya banay la. Ka səra yah daa banay ga. Ka
səra cek maaya ba masa ndəhay ma kamiwa daa hwayak ŋga Antiyaws
ta daa hwayak ŋga Ikwaniyum, ta daa hwayak ŋga Listəra. Ahaw, ta
sərdamaya banay la ga, ama mandaw mandaw Bay Gazlavay fa ləhdaya
dasi har ata.
12 Yaw, kwa waawa macəmkaya ta Yesu *Kəriste, ma wuɗey ŋga səpa
cəveɗ ŋga Gazlavay fara fara na, si a sərey banay dasi har ŋga ndəhay.
13 Ama ndəhay maaya ba ta ndəhay ma mbərzlam na, menjey ata fa
nəsey ta gədaŋ ta gədaŋ, fa fəcam ray ata, asaya, fa fəcmata ndəhay
mekele hay may.
14 Ama kah na, lecey deŋ e da ray mey hay masa ndəhay ŋga Gazlavay
maa sərkadamakawa masa kah ma təɓa ta mevel pal. Lecey deŋ e da ray
mey hay a maja ka sərta ndəhay maa sərkadamaka na, aa sərkadamaka
ta cəveɗ e.

3:2 3.2-4 Gal 5.19-21 **3:5 3.5** Mt 7.15, 21; Rm 2.19-20; Tit 1.16 **3:6 3.6** Tit 1.11 * **3:8 3.8** Janes ta Jambəres na, daa mewulkey ŋga Jəwif hay, ara ndəhay Ejip hay ma kam maazla merəzley ndəhay fa mey ŋga Bay Ejip amba a nəsmara mey ŋga ata Mawiz ta Araŋw. Nəka daa ɗerewel ŋga Mab 7.11, 22. **3:8 3.8** Mab 7.11, 22; 8.3, 14; 1Tm 6.4-5 **3:10 3.10** Rm 16.24; 1Tm 1.5 **3:11 3.11** SNM 13.50; 14.5; 14.19; ***banay:*** Ps 34.20; 2Kwr 11.23-29 **3:12 3.12** Mt 16.24; Jaŋ 15.20; SNM 14.22; 1Tes 3.3 **3:14 3.14** 2.2; 1Tm 1.10

15 Asaya, lecey deŋ e da ray mey hay a maja ka səra mey daa ɗerewel
ŋga Gazlavay dəga kah daa bəzey. Mey hay a, a gwa a paka leŋgesl ŋga
pey Yesu Kəriste ŋga ndaw akah fara fara, amba Gazlavay a ləhdaka.
16 Mey tabiya mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay na, a sawa
ta fa Mesəfney aŋga. A jənndakwar ŋga sərey cəveɗ masa fara fara.
A kətndakwar da ray cek hay maaya ba. A wuzdandakwara cek masa
aləkwa ma kakwa maaya ba amba ya mbəɗdakwa menjey aləkwa. Asaya,
a pandakwar leŋgesl amba ya sərkwa ŋga key cek maaya ta cəveɗ e.
17 Da ray ŋgene, ndaw ŋga Gazlavay a gwa ŋga key slərа tabiya masa
maaya, maja vaw aŋga maɗiykaya ŋga ka slərа ha.

4

Pawl a kəta Timawte ŋga wuzey mey ŋga Gazlavay

1 Yesu *Kəriste a vəhwa la ŋga zəma bay aŋga, ta ŋga katar sariya a
ndəhay maməctakaya hay ta masa ta dey hay. Da ray ŋgene, ya fa ləvka
saya fa mey ŋga Gazlavay, ta fa mey ŋga Yesu Kəriste,
2 wuzdatara mey ŋga Gazlavay a ndəhay. Kwa fa wuɗam ŋga
cəndamara, kwa fa wuɗam ŋga cəndamara daa ba na, wuzdatara mey a
mandaw mandaw cəŋga. Da ndəhay fa kam cek maaya ba na, wuzdatara
mebərey ata ha, patar leŋgesl. Vəltar gədaŋ amba a kam cek maaya.
Sasərkadata ta mevel maaya.
3 Ya ləvka anda keɗe maja pas a, a wuswa la, masa ndəhay ma da gəmam
ŋga cəndamara mey ŋga ndəhay maa sərkadamatara mey masa fara fara
saba. Ama a da səpam ŋga key cek maaya ba anda mevel ata ma wuɗey.
A da kusam ndəhay mekele mekele ga ŋgaa sərkadamata. Ndəhay maa
sərkadamata ha, a da wuzmatar na, cek hay masa ma mbafatar ŋga cəney.

4 Fa da jəkam sləmay fa mey masa fara fara daa saba. A da jəkam sləmay
si fa mamba hay saw.
5 Ama kah na, jəɗa ray akah kwa daa meeme cəpa, ɓəsa banay,
wuzdatara *Mey-maaya-mawiya a ndəhay, ka slərа akah masa Bay
Gazlavay ma vəldakawa haa mendəvey a.

Pawl a ndəvda slərа aŋga

6 Yah na, anda cek ma vəley ŋgada Gazlavay, pas aɗaw ta wuswa cay,
mamba ya da məcey.
7 Ya ta ka slərа ŋga Yesu *Kəriste la ta mevel aɗaw ndav anda ndaw ma
key bay-gula daa wuɗay *. Ya ta ndəvda slərа masa Gazlavay ma vəldiwa
ŋga key sem anda ndaw ma key kwakurɗa maaya. Da ray mey hay masa
aləkwa ma təɓkwa na, kwa ya ta mbəkey mey pal daa ba səlak.
8 Wure keɗe, mawurɓay ŋga slərа aɗaw masa yah ma da hətar na, fa
səkwya da vaɗ maja yah ma kar slərа ta cəveɗ e a Bay Mahura. Ara aŋga
ma da katar sariya a ndəhay tabiya ta cəveɗ e. A da vəldiwa mawurɓay a
ta pas masa aŋga ma da ka sariya. A da vəlda na, ŋgada yah taava aɗaw
ba, ama a da vəlda ŋgada ndəhay tabiya masa ma səkwmara mavəhwa
aŋga ta meesəmey.

Mey da ray ndəhay mekele

9 Wuswa vaw, sawa, hətfaya,

3:15 3.15-16 Jaŋ 5.39; Rm 15.4; 1Tm 4.13; 2Pi 1.21 **3:17 3.17** 2.21 **4:1 4.1** SNM 10.42; 2Kwr 5.10; 1Pi 4.5 **4:2 4.2** SNM 20.20, 31; Tit 1.13 **4:3 4.3** 1Tm 1.10; 4.1 **4:4 4.4** 1Tm 1.4 **4:6 4.6** Fəl 2.17; 2Pi 1.14 * **4:7 4.7** wuɗay: megərtey-vaw, mewekey-vaw **4:7 4.7-8** 1Kwr 9.24-25; Fəl 3.12-14; 1Tm 1.18

10 maja Demas ta mbəkdaya sem. A wuɗey ŋga səpey cek hay masa da
bəla keɗe kalah. Aŋga sem a Tesalawnik. Kəresens aŋga sem a Galati, Tit
aŋga sem a Dalmati.
11 Wure keɗe na, si ala ta *Luk gway. Da ka fa sawa na, ŋgələrwa *Mark
a har maja a jənya la daa sləra.
12 Ya ta slərda Tisik sem a Efez.
13 Da masa ka fa sawa na, sawa ta daa berney ŋga Tərwas, təɓyawa
zana aɗaw ŋga memeɗ da har Karpus. Latərwa ɗerewel hay a har saya.
Ya wuɗey kalah na, ɗerewel masa ŋga ambal.
14 Alekzandəre, ndaw-mbəzla, ta sərdaya banay la ga. Bay Gazlavay a
sərda banay la təɗe fa sləra aŋga ha may.
15 Wey vaw, ba na, a da sərdaka banay kəne may, maja aŋga masa-gəra
aləkwa, a təɓa mey masa aləkwa ma wuzdakwa a ndəhay ba səlak.
16 Ata ma handamaya ŋgeeme fa mey ŋga ndəhay ma ka sariya amba
ya mbəɗda mey aɗaw na, kwa ndaw ta sawa ŋga jənya daa ba. Ndəhay
tabiya ta mbəkdamaya sem. Anja Gazlavay ŋga mbəɗtar ray maja ba.
17 Ama Bay Mahura na, aa ta yah, fa jənya. Ta vəlya gədaŋ la ŋga
wuzda mey aŋga tabiya, amba ndəhay masa *Jəwif hay ba ma samawa daa
hwayak hay mekele mekele ga a cəndamara mey a. Asaya, Bay Mahura ta
ləhdaya la da mey mabar.
18 Ya səra Bay Mahura a ləhdaya la daa cek hay maaya ba tabiya, a jəɗya
la amba ya daw aa slam masa aŋga ma wey da ray ndəhay da vaɗ. Anja
ndəhay ŋga həlmamara Bay Mahura ŋga sərmataw! *Amen.

Mey ŋga madagway-dakw

19 Catar har ŋgada ata Pəresil † ta Akilas. Catar har a ndəhay da way
Awnesifar may.
20 Eraste, a lawa da Kwarinti. Tərawfim na, ya mbəkdərwa da Mile maja
vaw fa car.
21 Wuswa vaw, wuskwaa kiya ŋga memeɗ a da wuswa na, kah ma sawa
cay.
Ata Ebulus, Pudens, Linus, leŋ Kəlawdiya ta məlma aləkwa hay daa
mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu mekele tabiya feɗe a camaka har.
22 Anja Bay aləkwa Mahura ŋga njey ta kah. Anja maaya ŋga Gazlavay
ŋga njey ta akwar.

4:10 4.10 Fəl 2.21; ***Demas:*** Kwa 4.14; Flm 24; 1Jŋ 2.15; Tit: 2Kwr 2.13 **4:11 4.11** Luk: Kwa 4.14; ***Mark:*** Kwa 4.10 **4:12 4.12** Tisik: Kwa 4.7-8 **4:13 4.13** SNM 20.6 **4:14 4.14** Mt 16.27; ***Alekzandəre:*** 1Tm 1.20 **4:16 4.16** 1.15 **4:17 4.17** Dan 6.21; Ps 22.22; SNM 1.8; 23.11 **4:18 4.18** 2Kwr 1.10; Fəl 1.19-20 † **4:19 4.19** Pəresil: A zəlmara daa slam mekele Pəriska. Nəka SNM 18.2. **4:19 4.19** Pəresil ta Akilas: SNM 18.2; ***Awnesifar:*** 2Tm 1.16-17 **4:20 4.20** Eraste: SNM 19.22; Rm 16.23; ***Tərawfim:*** SNM 21.29 **4:22 4.22** Gal 6.18

Leeter masa Pawl ma wuzlalara a Tit

Mey da ray leeter ŋgada Tit

Leeter keɗe ara Pawl ma wuzlala ŋgada Tit. Tit na, ara ndaw Jəwif ba (Gal 2.3). Ta jəna Pawl la daa sləra aŋga. Daa masa Pawl fa sərey banay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu da Kwarinti na, Tit ta jəna la ga. Pawl a wuzlalara leeter e keɗe daa masa Tit aa daa hwayak ŋga Kəret, fa jənta ndəhay daa mecəmey-ray ŋga Yesu feteɗe amba a njam maaya maaya (1.5).

Pawl a kəta Tit gweegwe letek ta aŋga ma kəta Timawte daa leeter aŋga ŋgeeme. A wuɗey na, Tit a kətata ndəhay daa mecəmey-ray ŋga Yesu maaya maaya, ndəhay masəkakaya hay, ŋgusay meecər e, zariya hay ta beke hay (2.1-15). Pawl a wuzda Yesu Kəriste na, ta vəlda heter aŋga la amba ndəhay a ləham daa mebərey (2.14). Pawl a ləvar na, ŋga njey maaya amba ndəhay ŋga Yesu a nəkam dey fa vəɗa, a kam cek letek anda aŋga.

Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndəhay (2.11-14)

Mesəfney ŋga Gazlavay aa da ray aləkwa (3.4-8)

Mecey-har

1 Ara yah Pawl ma wuzlalakawa leeter keɗe. Yah, ndaw ma ka sləra ŋga
*Gazlavay, asaya, yah, *ndaw-meslərey ŋga *Yesu *Kəriste.

Gazlavay ta slərdaya la ŋga wuzey mey aŋga a ndəhay masa aa ma
walata amba a pamara Yesu ŋga ndaw ata fara fara, asaya, amba a sərmara
mey masa fara fara. Mey masa fara fara ha na, aa sərkadata ndəhay ŋga
njam anda Gazlavay ma wuɗey.

2 Anda keɗe, ndəhay a sərmara fara fara a da hətam heter mendəvey ba.
Ya sərkwa fara fara na, maja dəga bəla ta zley daa ba araŋ na, Gazlavay
a ləvey a da vəltar heter mendəvey ba ha a ndəhay. Yaw, Gazlavay na, a
mbərzley ba səlak,

3 ta wuzdərwa heter mendəvey ba ha la daa ɗar masa aa ma pa. A
wuzdərwa na, ta mey ndəhay maa sərkadamara mey aŋga a ndəhay. Ta
vəldiwa sləra ŋga mewuzey mey aŋga ha la may. Anda keɗe, ya wuzda
mey a, a ndəhay mekele maja ara Gazlavay, ndaw ma ləhdandakwar, ma
ləvya ŋga wuzda mey a.

4 Ya wuzlala leeter e keɗe ŋgada kah, Tit. Kah na, ka ta tərey sem ŋga
bəz aɗaw fara fara, maja kah ma təɓa mey ŋga Yesu Kəriste anda yah.

Anja Gazlavay, Papa aləkwa, ta Yesu Kəriste, ndaw masa ma
ləhdandakwar, ŋga pəsmaka mey, asaya ŋga njadamaka daa zazay.

Sləra masa Pawl ma vəldara a Tit ŋga key da Kəret

5 Ya ta mbəkdakawa la da Kəret amba ka ɗiyta cek hay masa manjar ŋga
ɗiyam, asaya, amba ka pey ndəhay ŋga key *bay-ray ŋga *mecəmey-ray
ŋga ndəhay ŋga Yesu fa slala ha, fa slala ha tabiya anda yah ma ləvka.

1:1 1.1-3 ndaw-meslərey: 1Tm 2.7 **1:2 1.2** 1Pi 1.3-5; Gal 3.6, 17-18 **1:3 1.3** 3.4; ***daa ɗar masa aa ma pa:*** 1Tm 2.6 **1:4 1.4** Tit: 2Kwr 2.13; ***bəz aɗaw:*** 1Tm 1.2 **1:5 1.5** SNM 14.23

6 Yaw, ndaw ma da key bay-ray na, si aŋga ndaw maaya masa ndəhay
a gwamara ŋga mbəɗmar ray ba, si aa ta ŋgwas pal gway, si bəz aŋga
hay, a təɓmara mey ŋga Yesu, si menjey ŋga bəz aŋga hay a, a key maaya
amba ndəhay tabiya a sərmara, ata fa kam cek malamba daa ba, asaya,
ata fa jəkam sləmay fa mey ŋga ndəhay mandaw mandaw.
7 Yaw, bay-ray ŋga mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, a key slərа na,
ŋga Gazlavay. Maja ŋgene, si aŋga ndaw maaya masa ndəhay a gwamara
ŋga mbəɗmar ray ba. A da zlepey fa mey ŋga ndəhay ba, a da cey mevel
saw saw ba, a da vəlda ray aŋga ŋgada wuzam ba, a da kəɗey vaw ba,
asaya, a da səpey dala ta cəveɗ malamba ba.
8 Ama si a təɓta ndəhay ma samawa a way aŋga maaya maaya, si a
wuɗey mekey cek mandaw mandaw masa maaya, si aŋga ndaw masa ta
mewulkey maaya, si a key cek ta cəveɗ e, si a njey ndaw manjar mebərey,
asaya, si a wey vaw fa ray aŋga.
9 Mey fara fara masa aləkwa maa sərkadakwa a ndəhay na, si bay-ray
a, a təɓa mey a maaya maaya aa mevel aŋga. Anda keɗe, a gwa a vəltar
gədaŋ a ndəhay ta mey a. Asaya, ŋgada ndəhay masa ma təɓmara mey a
ba na, a da wuzdatara mewulkey ata, aŋga maaya ba.
10 Ndəhay ga, a wuɗam ŋga jəkey sləmay fa ndəhay mekele ba. Ndəhay
a, faa guzlam mey saw kəne, fa batamata ndəhay. Yaa guzley har-gədaŋ
na, da ray *Jəwif hay ma təɓmara mey ŋga Yesu.
11 Si ka təkmata amba aa sərkadamata ndəhay saba, maja fa nəsmata
ndəhay tabiya da way hay mekele mekele. Aa sərkadam a ndəhay na, mey
masa ta cəveɗ e ba, maja a wuɗam dala gway.
12 Ndaw Kəret pal da wuzlah ata daha, masa-kəleŋ. Ndaw aha, zleezle
a ləvey: «Ndəhay da Kəret na, ara ndəhay membərzley, ata anda cek ŋga
ley hay, ata ndəhay masa-mayaɗ hay, a wulkam na, ŋga zəmey cek gway.»
13 Yaw, ndaw masa-kəleŋ e taa guzley la fara fara. Maja ŋgene, katar
mey a ndəhay maa guzlam mey saw kəne ŋgene, amba a təɓmara mey
masa fara fara ta mevel pal,
14 a mbəkdamara mejəkey sləmay fa mey ŋga Jəwif hay maa guzlam
saw. Asaya, katar mey amba a mbəkdamara mejəkey sləmay fa mewey
ŋga ndəhay masa ma rəsmara mey masa fara fara ha sem.
15 Da ndaw, aŋga ta mevel maaya na, cek hay tabiya masa aŋga ma kata
na, ata maaya may. Ama ndəhay masa mevel maaya ba, masa ma təɓmara
mey ŋga Gazlavay ba na, cek hay tabiya masa ata ma kamata na, maaya
ba. Ata fa wulkam mandaw mandaw da ray cek hay maaya ba, asaya, kwa
masa ata fa kam cek hay maaya ba ha na, hwaray a katar ba.
16 Ata fa ləvam a sərmara Gazlavay, ama cek hay maaya ba masa ata ma
kamara na, fa wuzdərwa a sərmara Gazlavay ba. Ata fa jəkam sləmay fa
mey ŋga Gazlavay daa ba. Ata fa kam cek masa Gazlavay ma wuɗey ŋga
hətar fa dey ba. Asaya, cek masa maaya na, a gwamara ŋga kamara ba.

2

Ndəhay a da səpmara mey ŋga Gazlavay na, kwara?

1 Ama kah Tit na, sasərkadata ndəhay fara fara anda mey ŋga Gazlavay
ma ləvey.

1:6 1.6-9 1Tm 3.2-7; 1Pi 5.1-4 **1:9 1.9** 2.1; 1Tm 1.10 **1:10 1.10** 1Tm 1.6 **1:10 1.10-16** 3.9-11; 1Tm 1.3-7 **1:11 1.11** 1Tm 6.5; 2Tm 3.6 **1:13 1.13** 2Tm 4.2 **1:14 1.14** 3.9; 1Tm 1.14 **1:15 1.15** 1Tm 1.5; Mt 15.11; Rm 14.14, 20 **1:16 1.16** 2Tm 3.5; 1Jŋ 2.4 **2:1 2.1** 1Tm 1.10 **2:1 2.1-9** Ef 5.21–6.9

2 Ləvtar a ndəhay masəktakaya a da wam ba, ŋga kam slərа ta cəveď e
amba ndəhay a namatar ray, ŋga təram ndəhay masa ta mewulkey maaya,
ŋga təƀmara mey ŋga Gazlavay maaya maaya aa mevel ata, ŋga wuďmata
ndəhay ta mevel pal, asaya, ŋga pamara Gazlavay ŋga ndaw ata fara fara
kwa ata daa banay.
3 Ŋgada ŋgusay masəktakaya may, ləvtar kəne, amba a njam fara
fara anda Gazlavay ma wuďey. Anda meləvey, a daa guzlam mey saw
a ray ndəhay ba, a da vəldamara ray ata ŋgada wuzam ba. Ŋgusay
masəktakaya ha ŋga kətmata
4 ŋgusay meecər e *, amba ŋgusay meecər e hay a, aa sərkam ŋga
wuďmata zel ata hay ta bəz ata hay.
5 Ŋgusay masəktakaya ha ŋga kətmata ŋgusay meecər e amba a təram
ŋgusay masa ta mewulkey maaya, masa mazləƀtakaya ba, asaya, amba a
kam slərа maaya maaya da way ata hay, a kam cek maaya a ndəhay, a
təram ŋgusay ma nam ray a zel ata hay. Maaya na, ŋgusay a, a kamara
kəne amba ndəhay aa guzlam mey maaya ba da ray mey ŋga Gazlavay ba.

6 Ŋgada gula hay na, ləvtar kəne may, vəltar gədaŋ ŋga təram ndəhay
masa ta mewulkey maaya
7 da ray cek hay tabiya.
Kah may, si ka key cek hay na, masa maaya hay gway, amba ndəhay
a nəkam dey fa cek masa kah ma ka, a kamara kəne. Yaw, masa ka faa
sərkadata ndəhay na, sasərkadatar mey fara fara ta cəveď e.
8 Gweguzley mey masa fara fara amba kwa waawa a gwa ŋga mbəďka
ray da ray mey a ba. Da ray ŋgene, ndəhay ma wuďam ŋgaa guzley maaya
ba da ray mey akah na, hwaray a da katar maja ta hətam mey maaya ba
da ray aləkwa daa ba.
9 Ŋgada beke hay na, ləvtar ŋga namatar ray mandaw mandaw a bay
ata hay. Daa slərа ata hay tabiya na, ŋga kam cek masa ma mbafamatar
a bay ata hay. Asaya, a da kam yawa ta bay ata hay a ba.
10 A da lalamatara cek hay ŋga bay ata hay a ba, ama ŋga kam cek masa
maaya mandaw mandaw, amba bay ata hay a, a pamata ŋga ndəhay fara
fara. Da ray ŋgene, ndəhay a da namar ray a meesərkey da ray Gazlavay,
ndaw ma ləhdandakwar.
11 Maaya na, ndəhay ŋga Gazlavay a kamara cek masa yah maa guzlda
keďe maja Gazlavay ta wuzdərwa maaya aŋga la a ndəhay tabiya, amba
a ləhdata daa mebərey.
12 Gazlavay ma wuzdərwa maaya aŋga na, amba ya sərkwa ŋga mbəkey
mekey cek hay masa ma mbafar ba, asaya, ŋga mbəkey mesəpey cek hay
malamba da bəla. Yaw, masa aləkwa da bəla keďe na, si ya njakwa ndəhay
masa ta mewulkey maaya, si ya njakwa ndəhay ma kam cek ta cəveď e,
masa ma jəkam sləmay ta mevel pal fa Gazlavay.
13 Anda keďe, ya njakwa, ya səkwakwa pas maaya masa Yesu *Kəriste,
ndaw ma ləhdandakwar, ma da vəhwa, ma da wuzdərwa gədaŋ aŋga. Ara
aŋga Bay Gazlavay aləkwa mahura.
14 Ta vəlda heter aŋga la, ta məcey la maja aləkwa amba a ləhdandakwar
daa mebərey, amba a tərdandakwar ndəhay manjar mebərey, amba a

---

2:2 2.2 1Kwr 13.13 **2:3 2.3** 1Tm 3.11; 1Pi 3.1-5 * **2:4 2.4** ŋgusay meecər e: Ŋgusay meecər e na, ara ŋgusay masa ma kam ŋgwas təlam. **2:5 2.5** Ef 5.22-24 **2:6 2.6** 1Jŋ 2.14 **2:7 2.7** 1Tm 4.12; Fəl 3.17 **2:8 2.8** 1Pi 2.15 **2:9 2.9-10** 1Tm 6.1-2 **2:10 2.10** 3.4 **2:12 2.12** Ef 1.4; 1Jŋ 2.16 **2:13 2.13** 1Kwr 1.7; 1Tes 1.10

tərdandakwar ŋga ndəhay aŋga hay, ndəhay ma wuɗam ŋga key sləra maaya mandaw mandaw.
15 Sasərkadatara cek masa yah ma wuzlalakawa keɗe a ndəhay. Vəltar gədaŋ, kətata ndəhay masa ma jəkam sləmay maaya maaya ba. Gwaguzltar ta gədaŋ masa Gazlavay ma vəldakawa. Anda keɗe, anja ndəhay ŋga rəsmaka maja meesərkey akah keɗe ba.

3

Ndəhay ŋga Yesu a njam da bəla na, kwara?

1 Ləvtar saya a ndəhay ŋga Yesu ŋga namatar ray a mahura hay ŋga ŋgwamna, ŋga jəkfamatar sləmay, ŋga kam cek hay tabiya masa maaya.
2 Asaya, ləvtar a da slam mey a ray ndəhay ba, a da təram vaw ba, ama ŋga njam ndəhay meekweɗ-mey, masa ma kam cek maaya ŋgada ndəhay tabiya.
3 Gwaguzltar ŋga kamara anda keɗe maja zleezle na, aləkwa ndəhay marəzltakaya may, aləkwa fa jəkakwa sləmay fa ndəhay daa ba, aləkwa fa zləɓkwa cəveɗ masa fara fara, ya wuɗkwa na, ŋga key cek hay malamba masa ma mbafamandakwar gway. Aləkwa fa kakwa maagway, aləkwa fa kakwa dey fa cek ŋga ndəhay, ya wuɗkwa ŋga hətey ndəhay fa dey ba, ndəhay mekele a wuɗam ŋga hətmandakwar fa dey ba may.
4 Ta ŋgene he cəpa na, Gazlavay, ndaw ma ləhdandakwar, ta wuzdərwa la, aŋga fa key maaya ŋgada ndəhay, aŋga fa wuɗta ndəhay kalah.
5 Anda meləvey, Gazlavay ta ləhdandakurwa la maja maaya aŋga. A ləhdandakwar maja aləkwa ma kakwa cek maaya ta cəveɗ e daw? Ara maja ŋgene ba. Ama a ləhdandakwar maja aa ma sərey dey-ceceh fa aləkwa. A ləhdandakwar na, a pərndakwara mevel aləkwa ta gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay ma yandakurwa mawiya, ma vəlndakwar heter mendəvey ba.
6 Bay Gazlavay ta pa Mesəfney aŋga ha la ga a ray aləkwa ta fa Yesu *Kəriste, ndaw ma ləhdandakwar,
7 amba ya hətkwa heter mendəvey ba. Heter mendəvey ba ha, aləkwa fa sərkwa, Gazlavay a da vəldandakwara. A pa Mesəfney aŋga a ray aləkwa, a vəlndakwar heter mendəvey ba na, maja ta sərfandakwar dey-ceceh la, ta tərdandakwar ŋga ndəhay aŋga hay maaya fa mey aŋga la.
8 Mey masa yah ma daa guzlda kaa na, ara mey masa fara fara. Ya wuɗey na, kaa sərkadatara mey a keɗe dey ga mandaw mandaw ŋgada ndəhay, amba ndəhay masa ma təɓmara mey ŋga Gazlavay na, a kam cek mandaw mandaw maaya. Mey hay masa aləkwa maa sərkadatakwara a ndəhay na, ara mey hay maaya masa ma jəney ndəhay.
9 Da ndəhay fa kam yawa saw na, ka da ndəkwey aa mey a ba. Da ndəhay daa səkway aɗaw, *Jəwif hay, fa kam yawa da ray papaŋ ŋga papa ala hay zleezle na, ka da ndəkwey aa mey a ba, ka da key baazlam ta ata ba. Asaya, ka da key yawa da ray *kwakwas ŋga Mawiz ba. Mekey yawa ha ŋgene, ara cek ŋga tede, a jəney ndaw ba.
10 Da ndaw a handawa mewuɗkey-ɗay a wuzlah ndəhay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu na, kəta ndaw aha. Da aŋga fa ka cek aha cəŋga

---

2:14 2.14 3.14; Mab 19.5; Ez 11.20; Gal 1.4; Ef 2.10; 1Tm 2.6; Heb 13.12; 1Pi 2.9; 1Jŋ 3.16 **3:1 3.1** Rm 13.1-7; 1Pi 1.13-17 **3:3 3.3** 1Kwr 6.11; Ef 5.8 **3:4 3.4** 1.3; 2.10-11; 1Tm 1.1; 2.3; 4.10; Tit 3.6 **3:5 3.5** Jaŋ 3.5; Rm 6.4; Ef 2.8-9; 5.26; 2Tm 1.9; 1Pi 1.3 **3:6 3.6** Rm 8.9-16; 1Kwr 6.11; Gal 5.25; ***ndaw ma ləhdandakwar:*** 2.13; Fəl 3.20; 2Tm 1.10; Tit 3.4; 2Pi 1.11; 1Jŋ 4.14 **3:7 3.7** Rm 3.24 **3:9 3.9** 1.14; 1Tm 1.4 **3:9 3.9-11** 1.10-16

na, kəta dey pal saya. Ama da a jəkey sləmay ba cəŋga na, ka da cəmam
ta ndaw aha ba.
11 Ka səra səkway ŋga ndəhay anda ŋgene na, ara ndəhay masa
maazəɗtakaya daa cəveɗ ŋga Gazlavay. Ata fa kam cek mandaw mandaw
maaya ba, slərа ata fa wuzda mebərey ata.

Mey ŋga madagway-dakw

12 Ya da slərka *Artemas, da daa ba, Tisik. Da ndaw pal dasi ata ta wusey
la fa kah na, key gədaŋ ŋga sawa a Nikwapawlis a cakay aɗaw. Ya wulkey
ta kiya memeɗ na, ya da daw feteɗe.
13 Zenas, ndaw ma səra mewey ŋga ŋgwamna, ta Apalaws fa pəkam *.
Da masa ata fa da sləkɗam da slala akwar na, jənta daa mepəkey ata ha
amba cek a həctar ba.
14 Ndəhay masa ma təɓa mey ŋga Yesu anda aləkwa na, ŋgaa sərkam
ŋga key cek maaya mandaw mandaw, amba a jənmata ndəhay masa daa
banay. Da ray ŋgene, ndəhay aləkwa, a da njam ta mekey cek masa maaya.

15 Ndəhay tabiya masa da cakay aɗaw feɗe, a camaka har. Catar har
ŋgada jam aləkwa hay ma təɓmara mey ŋga Yesu feteɗe.
Anja maaya ŋga Gazlavay ŋga njey ta akwar tabiya.

3:10 3.10 Mt 18.15-17 **3:12 3.12** Tisik: Kwa 4.7-8 * **3:13 3.13** fa pəkam: Zenas ta Apalaws fa pəkam ŋga wuzey mey ŋga Gazlavay. Nəka SNM 15.3ta 1Kwr 16.6. **3:13 3.13** Apalaws: 1Kwr 1.12 **3:14 3.14** 2.14; 2Kwr 8.8-9; Gal 5.22; Ef 4.28; Kwa 1.10

Leeter masa Pawl ma wuzlalara a Filemaŋw

Mey da ray leeter ŋgada Filemaŋw

Pawl a wuzlalara leeter keɗe a Filemaŋw na, daa masa aŋga fa wuzlalatar a ndəhay Kwalaws hay. (Kwa 4.10-17; Flm 23-24.) A wuzlala leeter e, daa masa aŋga daa fərsəne. Ndəhay a wulkam leeter e na, ara Tisik ma handara a Filemaŋw cewete ta leeter ŋgada Kwalaws hay (Kwa 4.7-9).

Filemaŋw na, ara jam ŋga Pawl, a njey daa berney ŋga Kwalaws. Pawl a wuzar Mey-maaya-mawiya, ta', a təɓa, a tərey ndaw ŋga Yesu (aya 2). Aŋga na, ara ndaw masa-zleley, beke aŋga hay daha. Beke aŋga pal daha mezəley Awnezim. Ta hway la da way bay aŋga ha. A hətfar Pawl daa fərsəne, ta', a təɓa mey ŋga Yesu, a tərey ndaw ŋga Yesu may (aya 10). Fa dəɓa ha, Pawl a slərdərwa Awnezim e fa bay aŋga ta leeter e keɗe. Daa mewey ŋga Rawma hay, beke masa ma hway sem na, bay aŋga a gwa a kəɗa vagay. Ara maja ŋgene, Pawl a wuzlalara leeter keɗe a jam aŋga Filemaŋw amba aa cəfɗa ŋga sərfar dey-ceceh a Awnezim, a təɓa anda məlmaŋ daa mey ŋga Yesu (aya 16).

Mecey-har

1 Ara yah Pawl, ndaw daa fərsəne maja sləra ŋga *Yesu *Kəriste ma wuzlalakawa leeter keɗe, ala ta məlma aləkwa Timawte.

Ya wuzlalamakawa ŋgada kah, Filemaŋw, jam ala masa aləkwa ma kakwa sləra ŋga *Gazlavay bama.

2 Asaya, ya wuzlalamatara ŋgada dam-mama aləkwa Apiya, leŋ ŋgada Arkip, ndaw masa ma jənndakwar daa cəveɗ ŋga Yesu anda ndaw ma jəney ndaw daa vəram. Ya wuzlalamatara ŋgada ndəhay ŋga Yesu ma kusam da way akah may.

3 Anja Papa aləkwa, Bay Gazlavay, ta Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ŋga pəsmakwar mey, asaya, ŋga njadamakwar daa zazay.

Pawl a key suse a Gazlavay maja Filemaŋw

4 Mandaw mandaw masa ya fa dərey daŋgay a Gazlavay na, ya fa sərfadaka, Filemaŋw. Ya fa kar suse maja kah,

5 maja ya cənda kah fa wuɗta ndəhay ŋga Gazlavay tabiya, ka fa pa Bay Mahura Yesu ŋga ndaw akah fara fara.

6 Da masa ya fa dərey daŋgay na, ya faa cəfɗa Gazlavay ŋga jənndakwar ŋga sərey mepəsey-mey aŋga tabiya masa aləkwa ma hətkwa ta fa *Kəriste maja aləkwa macəmkaya, aləkwa fa pakwa Yesu ŋga ndaw aləkwa fara fara.

7 Məlma aɗaw, mewuɗey-vaw akah taa səmdaya la, ta vəlya gədaŋ la kwa ara mey ba, maja kah ma dəktar mevel a ndəhay ŋga Gazlavay.

Pawl fa kar ambahw a Filemaŋw maja Awnezim

1:1 1 Timawte: 1Kwr 4.17 **1:2 2** Rm 16.5; ***Arkip:*** Kwa 4.17 **1:4 4** Rm 1.8 **1:5 5** 1Tes 3.6 **1:6 6** Fəl 1.9; Kwa 1.9-10 **1:7 7** Rm 12.10; 2Kwr 7.4; Heb 13.1

8 Yaw, yaa cəfɗaka ŋga key cek masa yah ma da ləvka keɗe maja ka
wuɗta ndəhay ŋga Yesu. Yah təɗe ŋga təkaka ɗay ŋga ka cek aha maja
yah na, *ndaw-meslərey ŋga *Kəriste.
9 Ama ya təkaka ɗay ba. Maja ya wuɗka kalah, maaya na, yaa cəfɗaka
taa cəfɗey. Ara yah, Pawl, ndaw-maraw masa majəwkaya daa fərsəne
maja yah ma wuzey mey ŋga Yesu Kəriste, maa cəfɗaka,
10 ya fa kaka ambahw maja Awnezim. Aŋga ta tərey sem anda bəzey
aɗaw daa fərsəne keɗe, maja ara yah ma ka amba a təɓa mey ŋga
Gazlavay.
11 Zleezle na, Awnezim e ta jənka daa ba, ama wure keɗe na, a jənka la
anda aa ma jənya.
12 Wure keɗe ya fa slərdakawa, aŋga masa anda mevel aɗaw.
13 Yah daa fərsəne maja yah ma wuzda *Mey-maaya-mawiya. Ya wuɗey
na, anja a njey da cakay aɗaw mandaw mandaw daa masa yah daa fərsəne
keɗe amba a jənya aa slam a ŋga akah.
14 Ama ya wuɗey ŋga ndəvda mey da ray Awnezim e yah taava aɗaw
ba, si kah ma təɓa mewulkey aɗaw da ray a la ɗagay. Ŋga key cek maaya
na, ya wuɗey ŋga təkaka ɗay ta təkey ba, ama si ka key cek masa maaya
anda mevel akah ma wuɗey.
15 Da Awnezim e ta mbəkdaka sem ŋga ɗar nekəɗey, amba fa dəɓa ha
a vəhey, ka njam ŋga tar kwa.
16 Kwa aŋga beke akah na, wure keɗe aŋga beke daada saba, maja aŋga
məlma aləkwa mawuɗkaya kalah daa mey ŋga Yesu. Yah na, ya wuɗa
kalah, ama ya səra ka da wuɗa ma fənya. Ka da wuɗa maja aŋga beke
akah, asaya, ka da wuɗa maja aŋga məlmakw daa mey ŋga Bay Mahura
Yesu.
17 Anda keɗe, da ka fa paya ŋga mandala akah daa sləra ŋga Yesu na,
təɓa Awnezim e anda kah ma təɓya.
18 Da ta kaka cek maaya ba la, da ta zəmka dəvaz akah la na, ŋgene,
mey a tabiya a ray aɗaw.
19 Ehe, ya wuzlalakawa mey keɗe ta har aɗaw, *yah Pawl ma da pəlkawa.*
Kah may, dəvaz aɗaw da ray akah daha. Ara yah ma ka amba ka təɓa mey
ŋga Yesu ŋga hətey heter mendəvey ba na, ka sərfada saba daw?
20 Ambahw məlma aɗaw, kayawa cek keɗe maja mewuɗey-vaw ŋga Bay
Mahura Yesu. Dəkya mevel maja aləkwa macəmkaya ta Kəriste.
21 Daa masa ya fa wuzlalakawa leeter kaa na, ya səra fara fara ka pey
sləmay la fa mey aɗaw, ka da ka anda yah ma wuɗey. Ya səra cek masa
kah ma da ka na, a fəna cek masa yah maa cəfɗaka ŋga key.
22 Ya fa wuɗey ŋgaa cəfɗaka cek pal saya, ɗiyaya slam ŋga ney da
way akah, maja ya wulkey Gazlavay a cənda medərey-daŋgay akwar la, a
vəhdaya la fa akwar saya.

Mecey-har ŋga madagway-dakw

23 Epafəras masa ala daa fərsəne cew e maja Yesu *Kəriste, a cakwar har
ha.
24 Yaw, *Mark, Aristarke, Demas, leŋ *Luk, ndəhay masa ala ma kam
sləra ŋga Gazlavay bama, a camakwar har may.
25 Anja maaya ŋga Bay Mahura Yesu Kəriste ŋga njey ta akwar.

1:8 8-20 1Tm 6.1-2 **1:9 9** aya 1; Ef 3.1 **1:10 10** Awnezim: Kwa 4.9; ***bəzey:*** 1Tm 1.2 **1:13 13** Fəl 2.30 **1:14 14** 2Kwr 9.7; 1Pi 5.2 **1:16 16** 1Kwr 7.22; 1Tm 6.2 **1:19 19** 1Kwr 16.21 **1:23 23** Epafəras: Kwa 4.12 **1:24 24** Mark: SNM 12.12; 2Tm 4.11; ***Aristarke:*** Kwa 4.10; ***Demas leŋ Luk:*** Kwa 4.14 **1:25 25** Gal 6.18

Leeter ŋgada
Hebəre hay
Mey da ray
Leeter ŋgada Hebəre hay

Leeter ŋgada Hebəre hay na, ndaw ma səra mezəley ŋga ndaw ma wuzlala daa ba. Hebəre hay na, ara ndəhay Jəwif hay. Ndaw ma wuzlala leeter e keɗe a wuɗey ŋga vəltar gədaŋ ŋgada Jəwif hay masa ma təɓmara mey ŋga Yesu. A vəltar gədaŋ ŋga təɓey mey ŋga Yesu ma fəna ma fəna kwa ata daa banay.

Ndaw ma wuzlala leeter e na, a wuzda Yesu na, a fənta maslaŋ hay ŋga Gazlavay, a fənta ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle, asaya, a fəna Mawiz, maja aŋga na, Bəzey ŋga Gazlavay (fasəlawal 1 haa 3). Asaya, a wuzda aŋga na, ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay masa fara fara. A da njey ndaw ma ka kwakwas ŋga sərmataw. Aŋga ta vəlda ray aŋga la dey pal ŋga məcey maja mebərey ŋga ndəhay tabiya. Anda keɗe, Yesu ta handawa Mejəwey-mey Mawiya la aa slam a ŋga Mejəwey-mey Magurma masa Gazlavay ma jəwa ta ndəhay aŋga hay ta fa Mawiz.

Ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu na, ata daa cəveɗ mawiya dəɓa. A gwamara ŋga səpey cəveɗ magurma saba. Maaya na, a sərfadamata ndəhay masa zleezle ma pamara Gazlavay ŋga ndaw ata fara fara, ata masa ma hətam gədaŋ daa cəveɗ aŋga. (Nəka fasəlawal 11.) Mey madagway-dakw daa leeter e na, ara mey da ray menjey ŋga ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu. Si a njam maaya maaya daa mecəmey-ray ŋga Yesu.

Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Mey ŋga Gazlavay aa ta gədaŋ ŋga key sləra daa ndaw (4.12)
Mey da ray mejəwey-mey mawiya (8.8-13)
Mey da ray ndəhay zleezle ma pamara Gazlavay ŋga ndaw ata fara fara (11.1–12.13)
Nəkakwa dey na, si fa Yesu gway (12.2)

Mey da ray Yesu, ndaw ma wuzdərwa meweɗey ŋga Gazlavay

1 Zleezle na, *Gazlavay taa guzltar la ŋgada papaŋ ŋga papa aləkwa hay
dey ga ta cəveɗ hay mekele mekele ta mey ndəhay ma təla mey aŋga hay
weewe.
2 Ama wure keɗe daa masa bəla gweegwe a ndəvey keɗe na, taa
guzlndakwar la ta mey Bəzey aŋga. Gazlavay a ləma bəla ta slam da
vaɗ cəpa na, ta fa Bəzey aŋga ha, asaya, Gazlavay ta wala la ŋga wey da
ray cek hay tabiya.
3 Ma wuzdərwa meweɗey ŋga Gazlavay na, ara aŋga. Bəzey a na, a
lawa Gazlavay kəraɗ! Mey aŋga na, aa ta gədaŋ. Ara ta mey aŋga ha aa
ma kərza bəla ta slam da vaɗ. Masa aŋga ma ɗiytara cəveɗ cay * a ndəhay
amba a njam manjar mebərey fa mey ŋga Gazlavay na, ta', a təpey a vaɗ,
a njey ta har-zəmay ŋga Bay Gazlavay ma wey da ray cek hay tabiya.

1:2 1.2 Bəzey aŋga: 3.6; 5.8; ***a ləma bəla ta slam da vaɗ:*** Jaŋ 1.2; Kwa 1.16; Heb 11.3 * **1:3 1.3** ma ɗiytara cəveɗ cay: A wuɗey ŋga ləvey Yesu a ɗiytara cəveɗ ŋga ndəhay na, ta fa meməcey aŋga fa hwadam mazlaŋgalakaya. **1:3 1.3** 2Kwr 4.4; Kwa 1.15; ***har-zəmay:*** 8.1

Yesu a fənta maslaŋ hay ŋga Gazlavay tabiya

4 Bəzey a na, a fənta maslaŋ hay ŋga Gazlavay. Mezəley masa Gazlavay
ma vəldara na, a fəna ŋga maslaŋ hay a may.
5 Sərmara, Gazlavay ta ləvar kwa ŋgada maslaŋ aŋga pal:
«Kah na, Bəzey aɗaw,
dəga tasana yah Papakw»
na, daa ba səlak. Asaya, taa guzley da ray maslaŋ aŋga pal, a ləvey:
«Yah na, Papaha,
aŋga na, Bəzey aɗaw,»
na, daa ba may.
6 Ama masa aŋga fa da slərdərwa Bəzey aŋga maa-mey-ndaw † a bəla
na, taa guzley la, a ləvey:
«Akwar, maslaŋ aɗaw hay tabiya, ragadamar!»
7 Da ray maslaŋ aŋga hay na, aa guzley, a ləvey:
«Maslaŋ aɗaw hay na, ara ndəhay ma ka sləra aɗaw hay.
Ata anda memeɗ, asaya, ata anda neneh ŋga awaw.»
8 Ama ŋgada Bəzey aŋga na, taa guzlar la, a ləvey:
«Kah na, Bay Gazlavay, ka da zəma bay akah ŋga sərmataw.
Ka da wey da ray ndəhay akah hay ta cəveɗ e.
9 Ka wuɗey na, mekey cek ta cəveɗ e, ba na,
mekey cek ta zlaɓay ba.
Maja ŋgene, ya ta walaka la, yah, Gazlavay akah.
Ya taa səmdaka la,
asaya, ya ta vəlka gədaŋ la
ma fəna ŋga ndəhay mekele masa akwar bama.»
10 Gazlavay aa guzley da ray Bəzey aŋga saya, a ləvey:
«Bay Mahura, ara kah ma ləma bəla dəga daa mezley a.
Ara kah ma ləma slam da vaɗ ta har akah.
11 Cek hay a cəpa a ndəvam la, ama kah na,
ka da njey ŋga sərmataw.
Ahaw, cek hay a tabiya a da nəsam
anda zana magurma.
12 Ka da takwamata
anda ndaw ma tekwemey zana magurma.
Cek hay a cəpa, ka da mbəɗdata
anda ndaw ma mbəɗey zana manəskaya.
Ama kah na, ka da njey kəne, ka fa da mbəɗey daa ba,
kah daha ŋga sərmataw.»
13 Gazlavay aa guzlar ŋgada Bəzey aŋga, a ləvar:
«Sawa njey ta har-zəmay aɗaw
amba ya wakwa da ray ndəhay
haa ta pas masa yah ma pata masa-gəra akah hay cay
asi salay akah.»
Ama taa guzley anda ŋgene kwa ŋgada maslaŋ aŋga pal na, daa ba səlak.

1:4 1.4 Ef 1.21; Fəl 2.9 **1:5 1.5** Ps 2.7; 2Sam 7.14; Mt 3.17; SNM 13.33; Heb 5.5 † **1:6 1.6** Bəzey aŋga maa-mey-ndaw: A wuɗey ŋga ləvey Gazlavay aŋga ta bəzey hay mekele mekele na, kəne ba, ama a wuɗey ŋga ləvey Yesu fa wey da ray cek hay tabiya ŋga Gazlavay anda bəzey maa-mey-ndaw ma wey da ray cek ŋga papaha. Nəka 2.11-13; Kwa 1.15, 18, leŋ Rm 8.29. **1:6 1.6** Ps 89.28; 97.7 **1:7 1.7** Ps 104.4 **1:8 1.8-9** Ps 45.7-8 **1:10 1.10-12** Ps 102.26-28 **1:13 1.13** 8.1; Ps 110.1

14 Kaa maslaŋ hay ŋga Gazlavay na, wa hay wa? Maslaŋ hay ŋga
Gazlavay na, ara mesəfney hay ma ka sləra ŋga Gazlavay gway. Gazlavay
fa slərdata ŋga jəney ndəhay masa ma da ləham.

2

Ya da rəskwa mey ŋga Gazlavay ba

1 Gazlavay taa guzlndakwar la ta mey Bəzey aŋga. Anda keɗe, si ya
wakwa vaw ma fəna ma fəna fa mey masa aləkwa ma cəndakwa ha, da
daa ba na, ya zlaŋgaɗakwa la aa cəveɗ mekele.
2 Mey masa maslaŋ hay ŋga Gazlavay ma kadamara zleezle na, ta wuzwa
la ara mey fara fara. Ndəhay masa ma rəsmara mey a, ma təɓmara ba na,
Gazlavay ta sərdata banay la təɗe fa mebərey ata ha.
3 Ama aləkwa na, aləkwa ta cəndakwa mey da ray meləhey la ma fəna
mey masa maslaŋ hay ŋga Gazlavay ma kadamara ha. Anda keɗe, da
aləkwa fa rəskwa mey a, ya təɓkwa ba na, ŋgene, ya da ləhkwa na, kwara?
Ara Bay Mahura ta ray aŋga ma wuzda mey da ray meləhey a teeseɗ. Fa
dəɓa ha, ndəhay masa ma cəndamara mey a na, ta wuzdamandakwara la
ara mey fara fara.
4 Gazlavay may, ta wuzda la ara mey fara fara ta fa gədaŋ aŋga leŋ ta fa
maazla hay mekele mekele masa aŋga ma kata. Asaya, Gazlavay ta vəltar
gədaŋ ŋga Mesəfney aŋga la a ndəhay ŋga key sləra mekele mekele anda
aa ma wuɗey.

Yesu a məcey na, maja wa hay wa?

5 Yaa guzlam na, da ray menjey ŋga ndəhay da bəla mawiya ŋgada fa
mey. Daa menjey a na, Gazlavay fa da vəltar cəveɗ ŋgada maslaŋ aŋga
hay ŋga wam da ray ndəhay daa ba.
6 Sasəkar jak, mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey:
«Ndaw-magədaŋ na, wa may wa
amba kah, Bay Gazlavay, ka wulkey da ray a na!
Ndaw-magədaŋ na, wa may wa
amba ka nəkfar dey na!
7 Ka ta tərda la ŋga mecəhe da ray maslaŋ akah hay
ŋga menjey nekəɗey,
fa dəɓa ha, ka ta həlma la, ka ta həslar ray la anda bay.
8 Ka ta vəldata cek hay sem cəpa asi har aŋga *.»
Yaw, Gazlavay ta vəldata cek hay sem cəpa asi har ŋga ndaw-magədaŋ,
kwa cek pal masa aŋga ma wey da ray a ba na, daa ba. Ta ŋgene he cəpa
wure keɗe, aləkwa fa hətkwa ndaw-magədaŋ fa wey da ray cek hay tabiya
na, daa ba.
9 Ama ya sərkwa *Yesu na, ta tərey la ŋga mecəhe da ray maslaŋ hay ŋga
Gazlavay ŋga menjey nekəɗey, amba a məcey maja ndəhay tabiya maja
dey-ceceh ŋga Gazlavay. Ahaw, ya sərkwa Yesu na, Gazlavay fa həlma, fa
həslar ray ga. A ka kəne na, maja aa ma sərey banay daa meməcey.
10 Ara Gazlavay ma kata cek hay tabiya. Cek hay a tabiya a njam na, maja
aŋga. Anda keɗe, ta mbafar la a Gazlavay amba a tərda Yesu ŋga ndaw
ma gwa ŋga kata cek hay tabiya maaya maaya ta fa banay masa aa ma
səra. Gazlavay a ka anda keɗe na, amba ndəhay ga a təram ŋga bəz aŋga

---

1:14 1.14 Ps 34.8; 91.11 **2:1 2.1-3** 6.4-6 **2:2 2.2** SNM 7.38, 53; Gal 3.19 **2:3 2.3** 10.29; 12.25 **2:4 2.4** Jaŋ 2.11; SNM 2.22; 1Kwr 12.4-11; 2Kwr 12.12 **2:6 2.6-8** Ps 8.5-7 * **2:8 2.8** asi har aŋga: Ta mey Gərek na, a ləvey: «asi salay aŋga». **2:8 2.8** 1Kwr 15.27 **2:9 2.9** Fəl 2.8-9

hay, a mbəzdata aa slam aŋga meweďey, maja ara Yesu ma da handata
ŋga ləhey.
11 Yesu fa tərdata ndəhay ŋga ndəhay maaya manjar mebərey fa mey
ŋga Gazlavay. Ndəhay maaya ha na, Papa ata letek ta Yesu a. Ara maja
ŋgene, Yesu ma zəlta «məlma aďaw hay». Kwa hwaray a kar ŋga zəlta
kəne ba.
12 Yesu a ləvar a Gazlavay:
«Ya daa guzltar a məlma aďaw hay
da ray cek masa kah ma ka.
Ya da həlmaka fa mey ŋga ndəhay akah hay tabiya.»
13 Aa guzley saya, a ləvey:
«Yah na, ya da pa Gazlavay
ŋga ndaw aďaw mandaw mandaw.»
A ləvey saya:
«Yah keďe, yah ta ndəhay aďaw hay
masa Gazlavay ma vəldatiwa.»
14 Ndəhay aŋga hay a na, ata ndəhay magədaŋ. Ara maja ŋgene, Yesu
ma tərey ŋga ndaw-magədaŋ anda ata may. A ka kəne na, amba ta fa
meməcey aŋga aa zəďda *Sataŋ, bay-malula, ma handərwa meməcey a
bəla.
15 Ndəhay da bəla keďe na, ata anda beke hay daa menjey ata tabiya
maja fa zluram ta meməcey. Ara maja ŋgene, Yesu a məcey na, amba a
pəskatərwa ndəhay daa beke he, a zluram ta meməcey saba.
16 Yaw, Yesu a sawa a bəla na, ŋga jəney maslaŋ hay ŋga Gazlavay ba,
ama a sawa ŋga jəney ndəhay daa səkway ŋga *Abəraham.
17 Ara maja ŋgene, si a tərey ŋga ndaw-magədaŋ anda məlmaha hay
daa cek hay tabiya. A ka kəne na, amba a tərey ŋga *ndaw mahura da ray
ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, ndaw masa ma sərey dey-ceceh fa
ndaw, ma ka slərа ŋga Gazlavay ta cəveď e. Slərа aŋga na, ara ŋga vəley
ray aŋga ŋga məcey amba a mbəkdatara mebərey ŋga ndəhay.
18 Fara fara, daa masa Yesu fa sərey banay na, Sataŋ ta jada la ŋga bata.
Anda keďe, Yesu a gwa ŋga jənta ndəhay masa Sataŋ fa jadata ŋga betey.

3

Yesu a fəna Mawiz

1 Məlma aďaw hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu, Gazlavay
ta zəlkwar la ŋga tərey ndəhay aŋga hay. Anda keďe, wulkam da ray
Yesu, ndaw masa Gazlavay ma slərdərwa ŋga key ndaw mahura da ray
ndəhay ma ka kwakwas aŋga. Ara ta fa aŋga aləkwa ma təƀkwa mey ŋga
Gazlavay, aləkwa fa wuzdakwa mey a fa mey ŋga ndəhay tabiya.
2 Ara Gazlavay ma pa ŋga ka slərа ha. A ka slərа ha na, ta cəveď e anda
*Mawiz ma ka slərа aŋga ta cəveď e ŋgada ndəhay ŋga Gazlavay tabiya
zleezle may.
3 Yesu na, si ndəhay aa həmdamara ma fəna Mawiz. Ara kəne may,
ndaw ma ləma way na, aa həmdamara a fəna way a.
4 Ka sərmara, kwa way wura wura na, ndaw ma ləma daha. Ama ma
katərwa cek hay tabiya na, ara Gazlavay.

2:10 2.10 1Kwr 8.6; 12.2; SNM 3.15 **2:11 2.11** Mt 25.40; 12.50; Jaŋ 20.17 **2:12 2.12** Ps 22.23 **2:13 2.13** Iz 8.17-18 **2:14 2.14** 2.17; Jaŋ 1.14; ***bay-malula:*** Jaŋ 8.44; 12.31; 1Jŋ 3.8; CWJ 12.10 **2:15 2.15** Rm 8.21 **2:16 2.16** Iz 41.8-9 **2:17 2.17** 4.14; 5.2; Fəl 2.7; 1Jŋ 2.2 **2:18 2.18** 4.15; Mt 4.1-11 **3:1 3.1** 4.14 **3:2 3.2** Mesl 12.7

5 Mawiz na, ara ndaw ma ka sləra ta cəveď e da wuzlah ndəhay ŋga
Gazlavay tabiya. Ara aŋga ma wuzdatara mey masa Gazlavay ma daa
guzlda ŋgada fa mey.
6 Ama ma wey da ray ndəhay ŋga Gazlavay tabiya ta cəveď e na,
ara *Kəriste, Bəzey ŋga Gazlavay. Da aləkwa fa jarakwa maaya maaya
daa mey ŋga Gazlavay masa aləkwa ma təƀkwa, asaya, da aləkwa fa
səkwakwa cek masa Gazlavay ma da vəldandakwara ta meesəmey na,
ŋgene, aləkwa ndəhay aŋga hay.

Mey da ray meməskey-vaw ŋga ndəhay ŋga Gazlavay

7 Maja ŋgene, *Mesəfney ŋga Gazlavay a ləvey:
«Da akwar fa cəndamara ďay ŋga Gazlavay tasana na,
8 ka da dəzlmata sləmay akwar hay ba.
Ka da kamara anda papaŋ ŋga papakw akwar hay zleezle
ma kam həma a ray Gazlavay ba.
Daa ŋgene, ata da wuzlah-ley, ta jadamara Gazlavay la.»
9 Gazlavay aa guzley, a ləvey:
«Da wuzlah-ley a, ta hətmatar cek hay maaya tabiya
masa yah ma kata daa mevey kwakwar məfaď la.
Ama ta ŋgene he cəpa, ta jadamaya la cəŋga.
10 Ara maja ŋgene, yah ma cey mevel a ray ata.
Ta', yaa guzley, ya ləvey: "Mewulkey ata, aŋga maaya ba,
cek masa yah ma wuďey amba a kamara na,
ta sərmara daa ba."
11 Daa masa yah ma cey mevel heyey na,
ya ta mbeďey la, ya ləvey:
"Kwa fa da mbəzam aa slam masa yah ma ďiytara
ŋga məskey vaw na, daa ba səlak."»
12 Məlma aďaw hay, wam vaw! Ndəhay masa ta mevel maaya ba, ma
təƀa mey ŋga Gazlavay ba na, kwa ndaw pal da wuzlah akwar a da tərey
anda ata ba, maja mevel maaya ba anda ŋgene na, a da zlaŋgaďadakwar
ta Gazlavay, ndaw masa aŋga daha ta dey ŋga sərmataw.
13 Ama maaya na, ka dəkam mevel da wuzlah akwar mandaw mandaw,
amba *Sataŋ a batakwar ŋga key mebərey ba, kwa ndaw pal da wuzlah
akwar fa da dəzla sləmay daa ba. Ahaw, dəkam mevel da wuzlah akwar,
maja tasana keďe, Gazlavay a wuďey ŋgaa guzlndakwar saya.
14 Mey ŋga Gazlavay masa aləkwa ma təƀkwa dəga ŋga mezley a haa
mendəvey a na, da aləkwa fa jarakwa maaya maaya daa mey a na, ŋgene,
aləkwa ndəhay ŋga *Kəriste.
15 Mawuzlalakaya daa ďerewel ŋga Gazlavay, a ləvey:
«Da akwar fa cəndamara ďay ŋga Gazlavay tasana na,
ka da dəzlmata sləmay akwar hay ba.
Ka da kamara anda papaŋ ŋga papakw akwar hay zleezle
ma kam həma a ray Gazlavay ba.»
16 Ma cəndamara ďay ŋga Gazlavay ta ma kam həma a ray a na, wa hay
wa? Ara ndəhay tabiya masa *Mawiz ma badatərwa daa hwayak ŋga
*Ejip.

3:6 3.6 Bəzey ŋga Gazlavay: 5.8; ***aləkwa fa səkwakwa cek:*** 3.14; 4.14; 6.18-19; 9.28; 10.22-24, 35; 13.14; Kwa 1.23; Fəl 3.20; 2Tm 4.8 **3:7 3.7-11** Ps 95.7-11 **3:8 3.8** Mab 17.7; Mesl 20.2-5 **3:11 3.11** Mesl 14.21-23 **3:14 3.14** 3.6 **3:16 3.16-18** Mesl 14.1-35

17 Gazlavay a cey mevel mevey kwakwar məfaɗ na, da ray wa hay wa? A
cey mevel na, da ray ndəhay a ma kam mebərey. Anda keɗe, ata cəpa ta
məcam sem da wuzlah-ley.
18 Gazlavay ta mbeɗey la, a ləvey: «Kwa fa da mbəzam aa slam masa yah
ma ɗiytara ŋga məskey vaw na, daa ba səlak.» A mbeɗey kəne na, maja
wa hay wa? A mbeɗey na, maja ndəhay a ma cənmar mey ba.
19 Fara fara, ya sərkwa ta hətam ŋga mbəzey aa slam meməskey-vaw a
daa ba, maja ata ma təɓmara mey ŋga Gazlavay daa ba.

4

1 Zleezle na, Gazlavay taa guzley la amba ya mbəzkwa aa slam masa
aŋga ma ɗiyndakwara ŋga məskey vaw. Mey a na, aa daha cəŋga. Anda
keɗe, wakwa vaw, anja ndaw pal da wuzlah akwar ŋga mbəkey fa dəɓa
ba.
2 Ta wuzdamandakwara mey maaya ŋga Gazlavay la anda ata ma
wuzdamatara a papaŋ ŋga papa aləkwa hay zleezle may. Ama ata na,
mey a ta jənta daa ba, maja ata ma təɓmara mey a ta mevel pal daa ba.
Anda keɗe, ta hətam ŋga mbəzey aa slam meməskey-vaw masa Gazlavay
ma ɗiytara daa ba.
3 Ama aləkwa na, ya ta təɓkwa mey a la. Anda keɗe, ya hətkwa ŋga
mbəzey aa slam meməskey-vaw a la. Gazlavay taa guzley la da ray ndəhay
masa ma təɓmara mey a ba, a ləvey:

«Daa masa yah ma cey mevel heyey na,
ya ta mbeɗey la, ya ləvey:
“Kwa fa da mbəzam aa slam masa yah ma ɗiytara
ŋga məskey vaw na, daa ba səlak.”»

Ama Gazlavay na, ta ndəvda sləra aŋga sem dəga ŋga mezley ŋga bəla,
ba diya?
4 Ya sərkwa na, maja mawuzlalakaya da ray *pas meməskey-vaw daa
ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey: «Gazlavay ta kata sləra aŋga hay la tabiya
ɗar maakwaw, ŋga ɗar maasala ha na, a məskey vaw.»
5 Anda mawuzlalakaya heyey saya, a ləvey: «Kwa fa da mbəzam aa slam
masa yah ma ɗiytara ŋga məskey vaw na, daa ba səlak.»
6 Ndəhay ma cəndamara mey maaya ŋga Gazlavay teeseɗ na, ta hətam
ŋga mbəzey aa slam masa Gazlavay ma ɗiytara ha na, daa ba, maja ata
ma cənmar mey ba. Anda keɗe, ndəhay mekele a hətam ŋga mbəzey la
aa slam meməskey-vaw a cəŋga.
7 Maja ŋgene, Gazlavay ta pey ɗar mekele la, a zəla ɗar a «tasana». Fa
dəɓa ha mevey ga, taa guzley la da ray ɗar a ta mey *Davit. Mey a na, ara
mey makadakaya heyey ma ləvey:

«Da akwar fa cəndamara ɗay ŋga Gazlavay tasana na,
ka da dəzlmata sləmay akwar hay ba.»

8 Da fara fara Jesəwe ta handata papaŋ ŋga papa aləkwa hay la aa slam
meməskey-vaw masa Gazlavay ma ɗiytara na, anja ŋgene, Gazlavay fa
daa guzley da ray ɗar meməskey-vaw mekele fa dəɓa ha na, daa saba.
9 Anda keɗe, ya sərkwa, ŋgada ndəhay ŋga Gazlavay na, meməskey-vaw
daha. Meməskey-vaw a na, ara anda Gazlavay ma məskey vaw ŋga ɗar
maasala ha.

3:17 3.17 Mesl 14.29; 1Kwr 10.5, 10 **3:18 3.18** Mesl 14.1-4 **4:4 4.4** MC 2.2 **4:5 4.5** 3.11 **4:7 4.7** 3.7-8; 3.15 **4:8 4.8** Mew 31.7; Jes 22.4

10 Yaw, kwa waawa ma mbəzey aa slam meməskey-vaw ŋga Gazlavay a
na, a da məskey vaw fa dəɓa ŋga sləra aŋga anda Gazlavay ma məskey
vaw fa dəɓa ŋga sləra aŋga may.
11 Maja ŋgene, kakwa gədaŋ amba ya hətkwa membəzey aa slam
meməskey-vaw masa Gazlavay ma ɗiya ha. Wakwa vaw amba kwa ndaw
pal da wuzlah aləkwa a key həma a ray Gazlavay anda papaŋ ŋga papa
aləkwa hay ba. Da daa ba na, ndaw aha a daa zəɗey.
12 Mey ŋga Gazlavay na, aa ta gədaŋ, fa key sləra daa ndaw, a zəmey
a fəna dəlaw masa mey a cew. Mey a na, a mbəzey kasl aa mevel ŋga
ndaw anda dəlaw ma wunka mezəvey hay ŋga tetesl ma mbəzey kasl aa
sasəraɓ. A wuzdərwa mewulkey daa mevel ŋga ndaw, asaya, a wuzdərwa
cek masa ndaw ma wuɗey ŋga ka.
13 Cek maɓakaya fa dey ŋga Gazlavay na, daa ba. Cek hay tabiya masa
aŋga ma kata na, fa hətam fa dey aŋga maaya maaya. Cek hay tabiya
masa aləkwa ma kakwa na, ya wuzdakwa la fa mey aŋga.

Yesu aŋga ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay

14 Ndaw aləkwa mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay
masa ma təpey a cakay Gazlavay a vaɗ na, daha. Ara Yesu, Bəzey ŋga
Gazlavay. Maja ŋgene, jarakwa maaya maaya daa mey ŋga Gazlavay masa
aləkwa ma təɓkwa ta masa aləkwa ma wuzdakwa fa mey ŋga ndəhay
tabiya.
15 Ndaw aləkwa mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay
a ta sərfandakwar dey-ceceh la daa banay aləkwa maja aləkwa ndəhay
masa-bəle hay. Aŋga na, ta sərey banay la anda aləkwa, ta jadamara la
ŋga betey dey weewe ta fa cek hay mekele mekele ŋga key mebərey, ama
kwa ta key mebərey daa ba.
16 Anda keɗe, ŋgəchakwa ŋgada fa Bay Gazlavay, ndaw masa ma
wuɗta ndəhay kalah. Ŋgəchakwa ta mandərzay daa dey daa ba amba a
sərfandakwar dey-ceceh, a kandakwar maaya, a jənndakwar ta pas masa
aləkwa daa banay.

5

1 Kwa *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay
wura wura, a walamara na, da wuzlah ndəhay. Sləra aŋga na, ara mekey
kwakwas ŋga Gazlavay maja ndəhay. A vəlar cek a Gazlavay, asaya, a
hərar gənaw ŋgada Gazlavay, amba Gazlavay a mbəkdatara mebərey ŋga
ndəhay.
2 *Ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay na, aŋga
ray aŋga, aŋga ndaw-magədaŋ anda ndəhay mekele may. Anda keɗe, a
gwa ŋga jəkfatar sləmay fa ndəhay ma sərmara cek ba ta ndəhay masa fa
zlaŋgaɗam la daa cəveɗ masa maaya.
3 Maja aŋga ndaw-magədaŋ na, a hərey gənaw ŋga vəley ŋgada
Gazlavay maja mebərey ŋga ndəhay daada ba, ama maja mebərey aŋga
may.
4 Ndaw a gwa a pa ray aŋga ŋga ndaw mahura da ray ndəhay ma ka
kwakwas ŋga Gazlavay ta ray aŋga ba. Si Gazlavay ma pa anda aa ma pa
*Araŋw.

4:10 4.10 4.4 **4:12 4.12** Iz 49.2; 55.11; Jer 17.10; Jaŋ 12.48; Ef 6.17; 1Pi 1.23; CWJ 1.16 **4:14 4.14** 5.8; 8.1; ***ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay:*** 2.17-18; 3.1; 5.1, 4-6; 7.24-28; 8.3; 9.7, 11 **4:15 4.15** 2.18; 5.2; 7.26; 9.12; 1Jŋ 3.5 **4:16 4.16** 10.19 **5:1 5.1** 4.14 **5:2 5.2** 2.17-18; 4.15; 7.28 **5:3 5.3** 7.27; 9.7; Lev 9.7; 16.6, 15 **5:4 5.4** Araŋw: Mab 28.1

5 *Kəriste may ta pa ray aŋga ŋga ndaw mahura da ray ndəhay ma ka
kwakwas ŋga Gazlavay ta ray aŋga na, daa ba. Ama ara Gazlavay ma pa,
aa guzlar, a ləvar:
«Kah na, Bəzey aɗaw,
dəga tasana yah Papakw.»
6 Daa slam laŋgar, mawuzlalakaya saya, Gazlavay a ləvar:
«Ka da njey ndaw ma ka kwakwas aɗaw ŋga sərmataw
anda Melkisedek.»
7 Daa masa Yesu Kəriste aŋga da bəla na, a səra Gazlavay aa ta gədaŋ
ŋga ləhda daa meməcey. Anda keɗe, ta dərar daŋgay la ta mewudey, ta
matəway daa dey a Gazlavay. Gazlavay ta jəkfar sləmay la, ta sləkɗadərwa
la daa meməcey, maja aa ma nar ray.
8 Kwa aŋga Bəzey ŋga Gazlavay na, taa sərkey ŋga ney ray la ta fa banay
masa aa ma səra.
9 Masa Gazlavay ma tərda ŋga ndaw ma gwa ŋga kata cek hay tabiya
maaya maaya cay na, ndəhay ma namar ray tabiya a hətam meləhey la ta
fa vəɗa ŋga sərmataw.
10 Yesu a gwa a ləhdata, maja Gazlavay ma pa ŋga ndaw mahura da ray
ndəhay ma ka kwakwas aŋga anda Melkisedek.

Ka da mbəkdamara mey ŋga Gazlavay ba

11 Mey hay ga daha ŋgaa guzley ŋgada akwar da ray *Kəriste, ndaw
aləkwa mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay. Ama aŋga
ta banay amba ya wuzdakwara mey da ray a maaya maaya, maja akwar
fa da cəndamara fiyaw fiyaw daa ba.
12 Pas a ta wuswa cay təɗe amba kaa sərkadamata ndəhay. Ama haa
wure keɗe, si ndəhay aa sərkadamakwar da ray mey hay ŋga Gazlavay
masa ŋgeeme masa akwar ma cəndamara cay cəŋga. Akwar na, anda
bəza hay ma sam ɗəwa ma wusmara ŋga zəmey ɗaf ba araŋ.
13 Kwa waawa ma sey ɗəwa daada na, aŋga bəzey mecəhe ɗagay. Cek
masa maaya ta maaya ba na, a gwa ŋga wunkata ba.
14 Ndəhay mahura hay a zəmam na, ɗaf. Ata na, makətatakaya, a
gwamara ŋga wunkey cek masa maaya ta maaya ba.

6

1 Maja ŋgene, nakwa fa mey fa mey, sasərkakwa cek masa ŋga ndəhay
mahura hay. Ya da njakwa daa meesərkey ŋga ndəhay masa ma sərmara
mey ŋga Kəriste təlam ba. Aləkwa taa sərkakwa cek hay masa ŋgeeme
daa metəɓey mey ŋga Yesu Kəriste cay. Anda meləvey, aləkwa taa
sərkakwa cay da ray membəkey mekey cek ma hendey ndaw aa meməcey,
asaya, da ray mepey Gazlavay ŋga ndaw fara fara.
2 Aləkwa taa sərkakwa cay da ray *baptem mekele mekele, da ray mepey
har a ray ndəhay *, da ray masləkɗawa ŋga ndəhay daa meməcey, leŋ da
ray sariya masa Gazlavay ma da ɗəsla ma da njey ŋga sərmataw.
3 Ahaw, nakwa fa mey fa mey! Da Gazlavay ta təɓa la na, ya daa
sərkakwa meesərkey ŋga ndəhay mahura hay dəɓa.

5:5 5.5 1.5 **5:6 5.6** Ps 110.4; Heb 6.20 **5:7 5.7** Mt 26.36-46 **5:8 5.8** 1.2; 4.14; 6.4-6; 7.3, 28; 10.29; Jaŋ 1.34; ***meney ray:*** 4.15; Fəl 2.8 **5:9 5.9** 7.27 **5:10 5.10** 5.6; 6.20 **5:12 5.12-13** 1Kwr 3.2 **5:14 5.14** 13.9; Rm 16.19; 1Kwr 14.20; Ef 4.14 **6:1 6.1** 9.14 * **6:2 6.2** mepey har a ray ndəhay: Ara cek mekey ŋga wuzda ndaw aha mapakaya wal ŋgada Gazlavay amba Mesəfney ŋga Gazlavay a sawa a ray a, kwa daa baptem, kwa daa sləra wura wura ŋgada Gazlavay. Nəka SNM 13.2-3; 1Tm 4.14. **6:2 6.2** Jaŋ 3.25-26; SNM 19.1-6

4 Ndəhay masa ma mbəɗmar dəɓa sem a Gazlavay na, a gwamara a vəhmawa ŋgaa cəfɗey ambahw fa Gazlavay saya na, kwara? Ta njam
la dey pal daa meweɗey ŋga Gazlavay. Cek da vaɗ masa Gazlavay ma
vəldatara ŋgada ndəhay aŋga hay na, taa cəkdamara la. *Mesəfney ŋga
Gazlavay ta sawa la a ray ata may.
5 Ta sərmara la mey ŋga Gazlavay na, ara mey maaya fara fara. Asaya,
ta sərmara maazla hay ma da kam ŋgada fa mey la.
6 Ama, ta ŋgene he cəpa, ta mbəɗmar dəɓa sem a Gazlavay cəŋga.
Ndəhay a, a gwamara ŋga vəhmawa ŋgaa cəfɗey ambahw fa Gazlavay
saba, maja da ndaw ta mbəɗar dəɓa sem a Gazlavay na, a key ŋgene,
anda a dəra Bəzey ŋga Gazlavay fa hwadam mazlaŋgalakaya saya. Asaya,
a key ŋgene, anda a cəɗa fa mey ŋga ndəhay.
7 Wulkakwa da ray ley cey! Ley masa var fa pey da hwaɗ a maaya maaya
na, cek daa ley a, a key maaya maaya ŋgada ndaw ŋga ley a. Anda keɗe,
a wuzwa maaya ŋga Gazlavay aa da ray ley a.
8 Ama da ley a, guzer ta hatak ta təɓa sem na, ŋgene ara ley maaya ba.
Ley a fa da njey ga daa ba, Gazlavay a da nəsa, a da mbəkda aa kusaf, fa
dəɓa ha, awaw a daa wura kəlmeɗek!
9 Jam aɗaw hay, kwa da yaa guzlmakwar anda keɗe na, ya sərmara fara
fara, akwar daa cəveɗ maaya masa ma da ləhdakwar.
10 Gazlavay na, ara ndaw ma key cek ta cəveɗ e, aa fa sərfada sləra
maaya masa akwar ma kamara. Asaya, aa fa sərfada akwar fa wuɗmara.
Akwar fa wuzdamərwa mewuɗey-vaw akwar a ta fa sləra masa akwar ma
kamara zleezle ŋgada ndəhay mekele daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga
Yesu. Kwa wure keɗe, akwar fa kamara kəne.
11 Ya wuɗam na, kwa waawa da wuzlah akwar a key gədaŋ ŋga njey
kəne haa mendəvey a, ka da gəram ba, amba ka hətam cek hay tabiya
masa akwar ma səkwmara.
12 Ka da təram ndəhay masa-mayaɗ hay ba, ama njam anda ndəhay ma
təɓa mey ŋga Gazlavay masa majaratakaya. Ata na, a hətam cek masa
Gazlavay ma ləvey a da vəldatara a ndəhay aŋga hay heyey la. Kam cek
anda ata.

Mey da ray Gazlavay ma da katar maaya ŋgada ndəhay aŋga hay

13 Masa Gazlavay ma ləvar a *Abəraham a da kar maaya heyey na, ta
mbeɗey la fara fara, a ka cek aha la. Ndaw ma fəna Gazlavay na, daa ba.
Anda keɗe, ta mbeɗey la ta mezəley aŋga.
14 A ləvey:
«Fara fara, ya da pəska mey,
ya da vəlka bəza hay ga ara mey ba.»
15 Masa Abəraham ma cənda mey a la na, ta', a səkwa ta dək-vaw. Anda
keɗe, Abəraham ta hətey cek masa Gazlavay ma ləvar a da kara heyey la.
16 Da ndəhay fa mbaɗam na, a mbaɗam ta mezəley ŋga ndəhay masa
mahura da ray ata hay. *Membeɗey na, a ɗəsla mey da wuzlah ndəhay.
17 Maja ŋgene, Gazlavay a mbeɗey amba ndəhay masa aa ma ləvey a
da katar maaya heyey na, a sərmara fara fara, a katara la, a mbəɗda
mewulkey aŋga ba. Anda keɗe, a mbeɗey, a ləvtar a da katar cek maaya.
18 Mey ma ləvey Gazlavay a da katar maaya ŋgada ndəhay aŋga hay,
leŋ membeɗey aŋga na, ara mey hay cew masa a mbəɗam ba, maja

6:4 6.4-6 2.1-3; 5.8; 10.26-29; 12.25; Mt 12.31; 1Jŋ 5.16 **6:8 6.8** Mt 13.7, 22 **6:10 6.10** 10.32-34; 13.1; 1Jŋ 4.7-12, 19-21 **6:12 6.12** 11.1-12; Lk 21.19 **6:13 6.13-14** MC 22.16-17; Heb 11.12 **6:16 6.16** Mab 22.10; Mt 5.34; 23.16-22

Gazlavay na, a mbərzley ba səlak. Aləkwa masa ta ŋgəchakwa sem ŋgada
fa Gazlavay keɗe na, mey hay a keɗe fa vəlndakwar gədaŋ ga amba ya
səkwakwa cek masa Gazlavay ma ləvey a da vəldandakwara heyey.
19 Cek masa aləkwa ma səkwakwa ha na, fa jarandakwar maaya maaya
amba ya njakwa majaratakaya fa mey ŋga Gazlavay. Maja ŋgene, *Slam
masa Gazlavay aa da hwaɗ a na, zana ma gərca slam aha a wurey la, anda
keɗe, ya mbəzkwa la a hwaɗ a, a cakay Gazlavay.
20 Yesu ta mbəzey sem aa slam aha ŋgene teeseɗ da ray aləkwa. A mbəzey
na, maja aləkwa, maja aŋga ta tərey sem ŋga *ndaw mahura da ray
ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ŋga sərmataw anda Melkisedek.

7

Mey da ray Melkisedek

1 Melkisedek na, ara bay daa berney ŋga Salem, asaya, aŋga *ndaw
ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, Gazlavay Mawaca-waca. Daa ŋgene na,
*Abəraham ta fəntərwa bay hay la ta gədaŋ daa vəram. Masa aŋga fa
vəhwa na, ta', Melkisedek a daw, a cadərwa ray, a pəsar mey.
2 Abəraham a wunka cek masa aŋga ma təɓtərwa daa vəram a, slam
kuraw, a la slam pal, a vəldara a Melkisedek e. Mezəley aŋga Melkisedek
na, a wuɗey ŋga ləvey «bay ma key cek ta cəveɗ e.» Asaya, Melkisedek e
aŋga «bay ma wuɗey zazay da wuzlah ndəhay,» maja aŋga bay ŋga Salem.
Salem na, a wuɗey ŋga ləvey «zazay».
3 Aŋga na, ɗerewel ŋga Gazlavay faa guzley da ray papaha ta mamaha,
leŋ da ray səkway aŋga hay na, daa ba. Asaya, faa guzley da ray mayawa
aŋga ta meməcey aŋga daa ba. Aŋga na, anda Yesu, Bəzey ŋga Gazlavay,
aŋga ndaw ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ŋga sərmataw.
4 Nəkmara cey! Melkisedek na, aŋga ndaw mahura, ba daw? Maja kwa
Abəraham zleezle, Papaŋ ŋga papa aləkwa hay na, ta wunka cek hay masa
aŋga ma təɓtərwa daa vəram la slam kuraw, ta vəldara slam pal sem.
5 Kwakwas ŋga *Mawiz a vəley cəveɗ a ndəhay daa səkway ŋga *Levi
masa ma ka kwakwas, ŋga təɓey cek pal daa kuraw ŋga cek hay tabiya
da har ndəhay *Israyel hay. Kwa Israyel hay a, ara məlma ata hay daa
səkway ŋga Abəraham. Ta ŋgene he cəpa, fa təɓam cek da har ata cəŋga.

6 Melkisedek na, aŋga daa *səkway ŋga Levi ba, ama ta ŋgene he
cəpa, ta təɓey cek pal daa kuraw la da har Abəraham. Abəraham masa
Gazlavay ma ləvar a da kar maaya heyey na, ara aŋga ma pəsar mey
ŋgada Melkisedek ba, ama ara Melkisedek ma pəsar mey a Abəraham.
7 Ka sərmara, ndaw ma pəsey mey a ndaw na, aa mahura da ray ndaw
aha. Anda keɗe, Melkisedek na, aa mahura da ray Abəraham.
8 Ndəhay ma ka kwakwas daa səkway ŋga Levi ma təɓam cek pal daa
kuraw na, ata ndəhay masa ma da məcam gway. Ama Melkisedek masa
ma təɓa cek pal daa kuraw da har Abəraham heyey na, aa ta dey ŋga
sərmataw, anda ɗerewel ŋga Gazlavay ma ləvey.
9 Ya gwakwa ya ləvkwa ndəhay daa səkway ŋga Levi masa ma təɓam
cek pal daa kuraw da har ndəhay mekele na, ta vəlmar la a Melkisedek
may, maja papaŋ ŋga papa ata Abəraham ma vəlar la.

6:18 6.18 Mesl 23.19 **6:19 6.19** 3.6; Rm 5.5; Heb 9.3 **6:20 6.20** 4.14; ***Melkisedek:*** Ps 110.4; Heb 5.6, 10; 7.1-4 **7:1 7.1** Melkisedek: MC 14.17-20; Heb 5.6 **7:5 7.5** Mesl 18.21

10 Anda meləvey, masa Abəraham ma vəlar cek a Melkisedek e na,
ta yawa bəzey daa ba araŋ. Ama kwa ta yawa bəzey daa ba araŋ na,
Abəraham a vəlar cek a Melkisedek e. Ara anda ata cewete ta Levi, bəzey
ma da yawa daa səkway aŋga may. Anda keɗe, a wuɗey ŋga ləvey
Melkisedek na, a fənta ndəhay daa səkway ŋga Levi.

Mey da ray Yesu, ndaw ma ka kwakwas anda Melkisedek

11 Daa *mewey ŋga *Israyel hay na, ndəhay ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay na, si ndəhay daa səkway ŋga *Levi gway. Sləra ŋga ndəhay
a ŋgene na, ara anda *Araŋw, papaŋ ŋga papa ata hay zleezle, ma ka.
Sləra ha na, a gwa ŋga ndəvda cek masa Gazlavay ma wuɗey ŋga ka ba.
Da a gwa ŋga ndəvda na, anja Gazlavay fa da pey ndaw ma ka kwakwas
mekele masa anda Melkisedek na, daa saba.
12 Da Gazlavay ta mbəɗda ndaw ma ka kwakwas aŋga sem na, ŋgene,
si mewey ŋga Israyel hay a mbəɗey may.
13 Bay aləkwa Mahura Yesu masa aləkwa maa guzlkwa da ray a keɗe na,
səkway aŋga wal ta *səkway ŋga Levi. Kwa ndaw daa səkway aŋga pal
masa aŋga *ndaw ma ka kwakwas ŋga Gazlavay na, daa ba.
14 Ya sərkwa fara fara Yesu na, a yawa daa səkway ŋga Juda. Daa masa
*Mawiz maa guzley da ray ndəhay ma ka kwakwas na, kwa taa guzley da
ray səkway a daa ba.
15 Ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay masa daa səkway ŋga Levi
na, a gwamara ŋga handamata ndəhay fa Gazlavay ba. Mey a keɗe, fa
wuzwa maaya maaya maja Gazlavay ta pey ndaw mekele la ŋga ndaw ma
ka kwakwas aŋga anda Melkisedek.
16 Ndaw a, a tərey ndaw ma ka kwakwas ŋga Gazlavay na, ta fa mewey
ŋga ndaw-magədaŋ ba, ama ta fa gədaŋ ŋga heter mendəvey ba,
17 maja mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey:
«Ka da njey ndaw ma ka kwakwas aɗaw ŋga sərmataw
anda Melkisedek.»
18 Anda keɗe, mewey masa zleezle na, mahazakadakaya sem maja ara cek
ŋga tede, a jəney ndaw ba.
19 Kwakwas ŋga Mawiz na, ta gwa ŋga ləhdata ndəhay daa ba. Ama wure
keɗe, aləkwa ma pakwa leŋgesl a ray cek mahura maaya masa aləkwa ma
səkwakwa heyey la. Ara ta fa cek aha aləkwa ma da ŋgəchakwa ŋgada fa
Gazlavay.
20-21 Asaya, Gazlavay a pa Yesu ŋga ndaw ma ka kwakwas aŋga na,
ta mbeɗey la maja. Ama ndəhay mekele ma təram ŋga ndəhay ma ka
kwakwas zleezle na, Gazlavay ta mbeɗey maja daa ba. Ahaw, Gazlavay ta
mbeɗey la maja Yesu, a ləvey:
«Yah, Bay Gazlavay akah, ya fa mbeɗey,
kwa ya fa da mbəɗda mey aɗaw daa ba səlak:
“Ka da njey ndaw ma ka kwakwas aɗaw ŋga sərmataw.”»
22 Maja ŋgene, ya sərkwa fara fara, Yesu na, ara aŋga ma handərwa
*mejəwey-mey maaya ma fəna masa zleezle.
23 Cek mekele daha saya, ndəhay ma ka kwakwas masa daa səkway ŋga
Levi na, ata ga maja fa məcam, fa pam mekele, fa məcam, fa pam mekele.
24 Ama Yesu na, aa daha ŋga sərmataw, sləra aŋga ŋga mekey kwakwas
na, fa da ndəvey daa ba.

7:14 7.14 MC 49.10; Mt 2.6; SNM 13.23; CWJ 5.5 **7:17 7.17** 5.6 **7:19 7.19** 9.9; Rm 3.20 **7:20-21 7.21** 7.17 **7:22 7.22** 8.6 **7:24 7.24-25** 6.20

25 Maja ŋgene, Yesu aa ta gədaŋ mandaw mandaw ŋga ləhdata ndəhay
masa ma ŋgəcham ŋgada fa Gazlavay ta fa aŋga. A gwa a ka kəne maja aa
ta dey ŋga sərmataw, aŋga fa dərar daŋgay mandaw mandaw a Gazlavay
maja ata.
26 Yesu na, ara *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay masa ma gwa ŋga jənndakwar. Aŋga na, aa maaya fa Gazlavay,
maŋgəra fa vəɗa daa ba, mebərey da ray a kwa nekəɗey daa ba. Gazlavay
a pa wal, aa da wuzlah ndəhay ta mebərey daa saba, a la a vaɗ a cakay a.

27 Yesu na, aŋga anda mahura hay da ray ndəhay ma ka kwakwas
ŋga Gazlavay mekele hay ba. Ata na, fa vəlam cek a Gazlavay mandaw
mandaw, ŋgeeme, maja mebərey ata, fa dəɓa ha, maja mebərey ŋga
ndəhay. Ama Yesu na, si a ka kəne na, daa ba. A vəlar cek a Gazlavay
dey pal gway na, mak, mekele daa ba. Cek aha na, ara aŋga ma vəlda ray
aŋga ŋga məcey.
28 Kwakwas ŋga Mawiz a pey ŋga ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay
na, ndəhay magədaŋ gway. Ndəhay a na, ara ndəhay ta mebərey. Ama daa
masa Gazlavay ma mbeɗey na, *membeɗey a, ta njey sem aa slam a ŋga
kwakwas ŋga Mawiz. Gazlavay a pey ŋga ndaw mahura da ray ndəhay
ma ka kwakwas aŋga na, Bəzey aŋga. A pa na, ŋga sərmataw. Gazlavay
ta tərda sem ŋga ndaw ma gwa ŋga kata cek hay tabiya maaya maaya.

8

Mey da ray Yesu, ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay

1 Fara fara ndaw aləkwa mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga
Gazlavay na, daha. Ara Yesu, aa manjakaya ta har-zəmay ŋga Bay Gazlavay
da vaɗ, fa wey da ray cek hay tabiya. Keɗe he ara *bay-ray ŋga mey masa
ala ma wuɗam ŋga ləvey.
2 Aŋga na, a ka sləra aŋga daa Way-mekərcey fara fara masa da vaɗ,
daa *Slam masa Gazlavay aa da hwaɗ a masa fara fara. Ara slam masa
Gazlavay ma ɗiya da vaɗ, ba na, ara slam masa ndaw ma ɗiya da hwayak
ba.
3 *Ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay wura
wura na, sləra aŋga ara ŋga vəley cek ta ŋga hərar gənaw a Gazlavay.
Anda keɗe, Yesu na, si a vəlar cek a Gazlavay may.
4 Da haa wure keɗe aŋga da bəla na, anja kwa fa da key *ndaw ma ka
kwakwas ŋga Gazlavay na, daa ba. Fa da key daa ba na, maja ndəhay ma
vəlam cek a Gazlavay anda *kwakwas ŋga Mawiz ma ləvey na, daha cay.
5 Ndəhay ma ka kwakwas a na, a kamara sləra ata daa way ŋga Gazlavay.
Ama sləra masa ata ma kamara ha na, ara anda meezeɗ e, ba na, ara
anda da gazlavay da vaɗ ba. Cek aha, ta key la kəne ta Mawiz may. Daa
masa fa da kərca way ŋgada Gazlavay na, Gazlavay a ləvar: «Jəkey sləmay
maaya maaya, kərca way a ta cəveɗ e anda yah ma ləvka daa aŋgwa
ŋga Sinay heyey.» 6 Ama wure keɗe, sləra masa Yesu ma ka na, a fəna
sləra masa ndəhay ma ka kwakwas a ma kamara. Asaya, Yesu a cəmtar
ɗay ŋga ndəhay ta Gazlavay amba Gazlavay a jəwey mey mawiya ta ata.
*Mejəwey-mey Mawiya ha na, a fəna mejəwey-mey masa zleezle maja cek

7:25 7.25 2.11; 10.14; Rm 8.34; 1Jŋ 2.1 **7:26 7.26** 4.15 **7:27 7.27** 5.3, 9; 7.25; 9.12, 26, 28; 10.10, 12; Rm 6.10; 1Pi 3.18 **7:28 7.28** 5.1-2, 8; 7.19; Ps 2.7 **8:1 8.1** 4.14; ***har-zəmay:*** 1.3, 13; 7.25; 10.12; 12.2, 25; Ps 110.1; Mt 22.44; SNM 2.33; Rm 8.34; Ef 1.20; Kwa 3.1 **8:2 8.2** 8.5 **8:5 8.5** 9.9; 10.1; Kwa 2.17; ***way mekərcey:*** 9.2; Mab 25.9, 40

masa Gazlavay ma ləvey a da katara a ndəhay daa mejəwey-mey mawiya na, a fəna cek masa aa ma ləvey daa mejəwey-mey masa zleezle.

Mey da ray mejəwey-mey mawiya

7 Da *mejəwey-mey ŋgeeme ta gwa ŋga ka cek tabiya anda Gazlavay ma wuɗey la na, anja ŋgene, Gazlavay fa da jəwey mey mekele daa saba.
8 Ama Gazlavay ta mbəɗtar ray sem a ndəhay aŋga hay maja mebərey ata. A ləvtar:
«Yah, Bay Gazlavay, ya ləvey: pas a, a wuswa la
masa yah ma da jəwey mey mawiya ta ndəhay Israyel hay
leŋ ta ndəhay daa səkway ŋga Juda.
9 Mejəwey-mey a na, fa da key anda mejəwey-mey
masa yah ma ka ta papaŋ ŋga papa ata hay zleezle
daa masa yah ma badatərwa
daa hwayak ŋga Ejip heyey na, daa ba.
Ndəhay a ta səpmara mejəwey-mey a ta cəveɗ e daa ba.
Ara maja ŋgene, yah ma mbəɗtar dəɓa.
10 Yah, Bay Gazlavay, ya ləvey:
Mejəwey-mey masa yah ma da ka
ta ndəhay *Israyel hay ŋgada fa mey na,
ara mewuzey kwakwas aɗaw ŋgada ata,
ahaw, ya wuzlalatara la aa mevel ata.
Ya da tərey Gazlavay ata,
ata may, a da təram ndəhay aɗaw hay.
11 Kwa ndaw ma daa sərkada ndaw daa hwayak aŋga,
da daa ba, məlmaha,
a ləvar: "Si ka səra Bay Gazlavay" na, daa ba,
maja ata tabiya, kwa bəza hay, kwa mahura hay na,
a sərmaya la.
12 Yaw, ya mbəkdatara maŋgəra ata la,
kwa ya fa da sərfada mebərey ata daa saba.»
13 Masa Gazlavay maa guzley da ray mejəwey-mey mawiya na, ta tərda mejəwey-mey masa ŋgeeme sem ŋga magurma. Cek wura wura masa magurma na, gweegwe cay aa zəɗey.

9

Mey da ray mejəwey-mey masa ŋgeeme

1 Daa *mejəwey-mey masa ŋgeeme, *mewey hay daha. Mewey hay a fa wuzdatara cəveɗ a ndəhay ŋga səpey Gazlavay. Asaya, slam daha ŋga dərey daŋgay masa ndəhay ma ɗiymara.
2 Ta kərcam way la, way a na, mawunkakaya ta zana slam cew. Slam masa ŋgeeme na, a zəlmara *Slam maaya ŋga Gazlavay. Daa slam aha na, petərla mahura ta neneh ŋga awaw hay maasala daha, asaya, taabal daha. Peŋ mavəldakaya ŋgada Gazlavay mapakaya da ray a. 3 Slam ta da dəɓa zana na, a zəlmara *Slam masa Gazlavay aa da hwaɗ a.
4 Daa slam aha na, slam-meewurey cek mezey maaya ŋgada Gazlavay daha, slam aha makakaya ta ɓərey magaza. Asaya, *akwatay ŋga hwadam daha, ɓərey magaza makakaya fa vəɗa. Daa akwatay a na, taasa makakaya

8:6 8.6 7.22; 8.2, 6, 13; 9.11, 15; 12.24; Iz 55.3; Jer 31.31-33; Ez 37.26; 1Kwr 11.25 **8:8 8.8-12** Jer 31.31-34; Heb 10.16-17 **8:13 8.13** 8.6 **9:2 9.2** way mekərcey: 8.5; 9.11-12; Mab 26.1-30; ***petərla:*** Mab 25.31-39; ***taabal:*** Mab 25.23-30 **9:3 9.3** Mab 26.31-33; Lev 16.2; Heb 6.19; 9.7, 12; 10.20

ta ɓərey magaza daha. Daa taasa ha na, cek mezəmey mezəley «*man» da hwaɗ a daha. Daŋgwar ŋga *Araŋw masa maa fekwey heyey aa daa akwatay a, asaya, beeler hay cew masa Gazlavay mawuzlala mewey aŋga hay fa vəɗa heyey, ata daa akwatay a may. *Akwatay a na, ara akwatay ŋga sərfedey mejəwey-mey ŋga Gazlavay ta ndəhay.

5 Da ray akwatay a na, cek hay cew daha ta zlara mavəɗtakaya ta ɓərey magaza. Cek hay a na, ata anda maslaŋ hay ŋga Gazlavay, fa wuzdamərwa Gazlavay aa daa slam aha. Fa ciymata zlara ata hay a ray slam mewucey mambaz amba Gazlavay a mbəkdatara mebərey ŋga ndəhay. Ama wure keɗe, ya gwa ŋga kada mey da ray cek hay masa daa slam aha cəpa ba.

6 Yaw, cek hay daa way a na, mapatakaya anda keɗe. Ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay fa mbəzam mandaw mandaw aa slam masa ŋgeeme ŋga key sləra ŋgada Gazlavay.

7 Aa slam masa ta dəɓa zana na, si ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ma mbəzey a hwaɗ a gway. A mbəzey na, dey pal fa mevey. A mbəzey na, si ta mambaz ŋga gənaw da har ŋga vəley ŋgada Gazlavay amba Gazlavay a mbəkdara mebərey * aŋga, asaya, amba a mbəkdatara mebərey ŋga ndəhay mekele.

8 *Mesəfney ŋga Gazlavay a wuɗey ŋga ləvey ta mey a keɗe na, slam masa ŋgeeme, da aa daha araŋ na, cəveɗ ŋga mbəzey aa Slam masa Gazlavay aa da hwaɗ a ta dəɓa zana a wurey ba araŋ.

9 Cek hay a cəpa keɗe na, ara anda mey-meŋgey ma wuzwa cek hay masa ma kam wure keɗe. Anda meləvey, cek masa ndaw ma vəldara a Gazlavay ta mehərey gənaw ŋgada Gazlavay na, a gwa ŋga tərda mevel ŋga ndaw aha maaya fa mey ŋga Gazlavay ba.

10 Cek hay a keɗe na, ara mewey hay da ray cek mezəmey, da ray cek mesey, leŋ da ray mesəpey kwakwas ŋga pərey cek amba a təram ndəhay ma zləɓa kwakwas saba gway. Ara na, mewey hay ŋga ndəhay magədaŋ gway, fa da njey ga daa ba. A da njey nekəɗey haa ta pas masa Gazlavay ma mbəɗdata cek hay cəpa mawiya.

Mey da ray Kəriste ma vəlda ray aŋga maja aləkwa

11 Wure keɗe *Kəriste ta sawa la. Aŋga na, *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ma handandakwara maaya aŋga masa aləkwa ma hətkwa wure keɗe. A ka sləra aŋga na, daa way mahura ma fəna Way-mekərcey masa zleezle. Way a na, aa maaya kalah, ara ndaw-magədaŋ ma ləma ba. Way a na, aa da bəla keɗe ba.

12 Masa Kəriste ma mbəzey aa *Slam masa Gazlavay aa da hwaɗ a heyey na, ta mbəzey ta mambaz ŋga kwakwaɓa daa ba, ta mbəzey ta mambaz ŋga bəz-sla daa ba. Ama a mbəzey na, ta mambaz aŋga, ray aŋga. A mbəzey na, dey pal gway ŋga sərmataw. Anda keɗe, ta ləhdandakwar sem daa mebərey ŋga sərmataw.

13 Anda kwakwas aləkwa ma ləvey na, da ndaw ta zləɓa kwakwas la na, si a wucmar mambaz ŋga kwakwaɓa, da daa ba, ŋga gusaŋ fa vaw. Da daa ba na, si a lam sla-bəlak, a ndəlmara, a kwiydamara bebəɗes e a ray

---

9:4 9.4 slam-meewurey cek: Mab 30.1-6; ***akwatay:*** Mab 25.10-16; ***man:*** Mab 16.32-35; ***daŋgwar ŋga Araŋw:*** Mesl 17.21-25; ***beeler hay cew:*** Mab 25.16 **9:5 9.5** Mab 25.18-22 **9:6 9.6** 10.11; Mesl 18.2-6 * **9:7 9.7** mebərey: Daa mewulkey ŋga Jəwif hay na, Gazlavay a mbəkey na, mebərey masa ndaw ma ka tesuɗe ba. **9:7 9.7** 5.3; 9.25; 13.11; Lev 16.2-16 **9:9 9.9** 7.19; 9.2 **9:10 9.10** Lev 11; 15; Mesl 19 **9:11 9.11** 4.14 **9:12 9.12** 7.27; 10.4; Lev 16.14-16; ***mambaz ŋga Kəriste:*** 9.25; 12.24; 13.12, 20; Mt 26.28; Rm 3.25-26; 1Pi 1.2, 18-19; 1Jŋ 1.7

ndaw aha. Anda keɗe, ndaw ma zləɓa kwakwas a na, a tərey ndaw ma səpa kwakwas a maaya maaya dəɓa.
14 Da anda keɗe na, mambaz ŋga Kəriste na, a fəna cek masa ata ma
kamara ŋgene ba daw? Mambaz aŋga na, a fəna mambaz ŋga gənaw hay
ba daw? Kəriste na, kwa ta key mebərey daa ba, ta vəlda ray aŋga la a
Gazlavay ta gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay masa mendəvey ba ŋga
sərmataw. Mambaz aŋga na, a pərndakwara mevel amba ya kakwa cek
malamba ŋga handandakwar aa meməcey saba. Anda keɗe, ya da kakwa
sləra ŋga Gazlavay, ndaw masa aŋga daha ta dey ŋga sərmataw.
15 Maja ŋgene, Kəriste na, ara ndaw ma cəmtar ɗay ŋga ndəhay ta
Gazlavay amba Gazlavay a jəwey mey mawiya ta ndəhay a. Anda keɗe,
ndəhay masa Gazlavay ma zəlta na, a hətam maaya aŋga masa aa ma
ləvtar a da vəldatara heyey la. Maaya aŋga ha a da njey da ray ata ŋga
sərmataw. A hətam la, maja Kəriste ta məcey la. Meməcey aŋga ha,
a ləhdata ndəhay daa mebərey masa ata ma kamara daa masa ata daa
*mejəwey-mey ŋgeeme heyey.
16 Yaw, ya sərkwa da ndaw a mbəɗey mey na, si ndaw aha a məcey la
ɗagay amba mey aha, a key.
17 Da ndaw aa ta dey na, membəɗey-mey aŋga ha a key ba araŋ, si ndaw
aha ma məcey la amba membəɗey-mey aŋga a key.
18 Ara maja ŋgene, kwa mejəwey-mey masa ŋgeeme a zley na, ta
mambaz.
19 Ta pas masa Gazlavay ma jəwa mey ta ndəhay *Israyel hay na, teeseɗ
na, *Mawiz a wuzdatara *mewey masa Gazlavay ma vəldatara a ndəhay
ɗagay. Fa dəɓa ha, a ley mambaz ŋga bəz-sla ta ŋga kwakwaɓa, a
jahaɗa ta yam. Asaya, a ley mey-har ŋga wudez, a ley eŋgwec ŋga təɓaŋ
mandəvkaya magaza. A paɗa eŋgwec e fa mey-har ŋga wudez heyey,
a jəhwɓa aa mambaz a. A wuca fa ɗerewel masa mewey ŋga Gazlavay
mawuzlalakaya fa vəɗa, asaya, a wuctara fa ndəhay tabiya.
20 Aa guzley, a ləvey: «Gazlavay a jəwey mey ta akwar na, ta fa mambaz
a keɗe. A ləvkwar ŋga namar ray a mewey hay daa mejəwey-mey a.»
21 Asaya, Mawiz a wucey mambaz heyey fa Way-mekərcey leŋ fa cek hay
tabiya mekey sləra daa way a may.
22 Anda kwakwas ŋga Mawiz ma ləvey na, har-gədaŋ ŋga cek hay a
təram maaya na, ta fa mambaz. Si mambaz a mbəɗwa la ɗagay amba
Gazlavay a mbəkdatara mebərey ŋga ndəhay.

Mey da ray Kəriste ma vəlda ray aŋga maja mebərey ŋga ndəhay

23 Ya taa guzlkwar la, ya ləvkwar cek masa *Mawiz maa sərkadatara
a ndəhay ŋga key na, anda meezeɗ ŋga cek hay masa fara fara da vaɗ
gway, ba na, ara cek hay a fara fara ba. Cek masa Mawiz maa sərkadatara
a ndəhay ŋga key na, aa fa tərdata cek hay cəpa maaya ta fa mehərey
gənaw hay ŋgada Gazlavay. Ama ŋgada cek hay da gazlavay da vaɗ na,
mehərey gənaw hay ŋgada Gazlavay na, ara cek ŋga tede. Si mekey cek
mekele ma fəna. Cek aha na, ara Yesu *Kəriste ma vəlda ray aŋga ŋga
kəɗey vagay.
24 Kəriste na, ta mbəzey aa *Slam masa Gazlavay aa da hwaɗ a daa
Way-mekərcey masa ndəhay magədaŋ ma kərcamara ta har ata na, daa
ba. Slam aha ŋgene na, ara anda meezeɗ e, ba na, ara Slam ŋga Gazlavay

---

9:13 9.13 Mesl 19.1-10, 17 **9:14 9.14** Rm 6.20-23; 8.2 **9:15 9.15** 8.6 **9:19 9.19-20** Mab 24.6-8; Heb 9.12-13; ***mey-har ŋga wudez:*** Lev 14.4, 6; Mesl 19.6 **9:22 9.22** Lev 17.11 **9:23 9.23-24** 8.5

fara fara ba. Ama Kəriste a mbəzey na, aa slam da gazlavay da vaɗ, Slam masa Gazlavay aa da hwaɗ a fara fara. Wure keɗe, aa daa slam aha fa dərar daŋgay a Gazlavay maja aləkwa.
25 Asaya, *ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay na, fa mbəzey fa mevey a fa mevey a aa Slam masa Gazlavay aa da hwaɗ a daa Way-mekərcey. A mbəzey na, ta mambaz ŋga gənaw da har. Ama Kəriste na, ta daw dey weewe aa Slam masa Gazlavay aa da hwaɗ a da vaɗ ŋga vəlda ray aŋga ŋga məcey maja aləkwa na, daa ba.
26 Da ta vəlda ray aŋga la dey weewe na, anja ŋgene, ta sərey banay la may dey weewe dəga ŋga mezley ŋga bəla. Ama ta wuzdərwa vaw aŋga la dey pal daa masa bəla fa da ndəvey keɗe. Ta vəlda ray aŋga la ŋga məcey amba a la mebərey ŋga ndəhay.
27 Ndaw-magədaŋ na, a da məcey dey pal gway, fa dəɓa ha, Gazlavay a kar sariya.
28 Kəriste may, ta vəlda ray aŋga la dey pal ŋga məcey kəne amba a la mebərey ŋga ndəhay ga da bəla. A da wuzwa vaw ŋga dey cew na, maja mebərey ŋga ndəhay saba, ama ŋga ləhdata ndəhay masa fa səkwmara.

10

1 Cek hay masa maaya ma da kam ŋgada fa mey na, kwakwas ŋga Mawiz na, fa wuzdandakwara maaya maaya daa ba. Ama a wuzndakwar na, cek anda meezeɗ e gway. Ndəhay ma səpmara Gazlavay ta fa kwakwas a na, kwa fa da təram maaya fa mey ŋga Gazlavay maja na, daa ba səlak. Kwakwas a, a wuɗey na, ndəhay a həram gənaw hay ŋgada Gazlavay fa mevey a, fa mevey a cəŋga.
2 Da mehərey gənaw a wusa ŋga tərdata ndəhay maaya fa mey ŋga Gazlavay ŋga sərmataw na, anja ŋgene, ndəhay fa da wulkam da ray mebərey ata daa saba, asaya, fa da həram gənaw mekele a Gazlavay daa saba.
3 Ama sasəkar jak, ta fa mehərey gənaw na, ndəhay fa wulkam da ray mebərey ata fa mevey a fa mevey a,
4 maja mambaz ŋga gusaŋ ta ŋga kwakwaɓa na, a gwa a la mebərey da ray ndaw ba səlak.
5 Maja ŋgene, daa masa Kəriste ma da sawa a bəla na, taa guzlar la a Gazlavay, a ləvar:
«Ka fa wuɗey amba ndaw a hərka gənaw,
a vəlka cek na, daa ba,
ama ka ta vəlya vaw ŋga ndaw-magədaŋ la.
6 Mehərey gənaw ma fəkmara da ray slam-mefəkey cek,
ta mehərey gənaw ŋgada kah
amba ka mbəkda mebərey na, a mbafaka ba.
Ka wuɗey na, ndəhay a namaka ray.
7 Anda keɗe, ya ta ləvka la: “Bay Gazlavay, ehe yah keɗe,
ya sawa a bəla na, ŋga key sləra masa kah ma wuɗey
anda mawuzlalakaya da ray aɗaw daa ɗerewel akah.”»
8 Kəriste aa guzlar teeseɗ ŋgada Gazlavay na, a ləvey:
«Ka fa wuɗey amba ndaw a hərka gənaw,
a vəlka cek na, daa ba.
Ka faa səmey da ray gənaw masa ma hərmara
ma fəkmara da ray slam-mefəkey cek na, daa ba.

9:26 9.26 7.27 **9:28 9.28** 3.6; 10.10; Iz 53.11-12; Mt 26.28; 1Kwr 15.50-53 **10:1 10.1** 8.5 **10:4 10.4** 9.12-13 **10:5 10.5-7** Ps 40.7-9

Asaya, mehərey gənaw ŋga mbəkey mebərey ŋga ndaw na,
a mbafaka ba may.»
Ta ŋgene he cəpa, kwakwas ŋga Mawiz a wuɗey na, si ndəhay a vəlam cek a Gazlavay anda ŋgene cəŋga.
9 Fa dəɓa ha, Kəriste a ləvey saya: «Ehe, yah keɗe, ya sawa a bəla na, ŋga key sləra masa kah ma wuɗey.» Kəriste aa guzley anda ŋgene na, a wuɗey ŋga ləvey ta vavəsa mekey kwakwas ta gənaw anda masa zleezle sem. Ta', a bawa kwakwas mekele mawiya.
10 Yesu Kəriste na, ta kar sləra la a Gazlavay anda Gazlavay a ma wuɗey. Ta vəlda ray aŋga la dey pal ŋga məcey maja aləkwa. Anda keɗe, ta tərdandakwar sem ŋga ndəhay manjar mebərey fa mey aŋga.
11 Ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay na, a kamara sləra ata mandaw mandaw ta melecey. Ata fa həram gənaw hay ŋga key kwakwas letek mandaw mandaw a Gazlavay. Ama mehərey gənaw ata ŋgene, a la mebərey da ray ndaw ba səlak.
12 Ama Kəriste na, ta vəlda ray aŋga la ŋga məcey dey pal amba a mbəkdatara mebərey ŋga ndəhay ŋga sərmataw. Fa dəɓa ha, ta', a daw a njey a har-zəmay ŋga Gazlavay.
13 Feteɗe, aa manjakaya fa səkwa pas masa Gazlavay ma da pata masa-gəra aŋga hay asi salay aŋga.
14 Ta tərdata ndəhay sem maaya fa mey ŋga Gazlavay manjar mebərey ŋga sərmataw, maja aa ma vəlda ray aŋga ŋga məcey. A vəlda ray aŋga ha na, dey pal gway.
15 *Mesəfney ŋga Gazlavay may, ta wuzdandakwara cek aha la maaya maaya. Teeseɗ na, aa guzley, a ləvey:
16 «Bay Mahura a ləvey:
"Ya da jəwey mey ta ata daa ɗar hay a ŋgene.
*Mejəwey-mey a na, ya da ka
amba kwakwas aɗaw a njey aa mevel ata,
asaya, ya da wuzlala aa leŋgesl ata."»
17 Fa dəɓa ha, aa guzley saya, a ləvey:
«Ya fa da wulkey da ray mebərey ata
leŋ da ray sləra ata maaya ba ŋgene na, daa saba.»
18 Maja ŋgene, da Gazlavay ta mbəkda mebərey ŋga ndaw sem na, mehərey gənaw ŋga mbəkey mebərey na, daa saba.

Mey da ray meŋgəchey fa Bay Gazlavay ta mevel maaya

19 Məlma aɗaw hay, maja mambaz ŋga Yesu ma mbəɗwa na, ya gwakwa ŋga mbəzey la aa *Slam masa Gazlavay aa da hwaɗ a.
20 Ta wurndakwar cəveɗ mawiya la masa ma da handandakwar aa heter mendəvey ba ta fa zana meŋgərey daa *Way ŋga Gazlavay heyey, anda meləvey, ta fa vaw ŋga *Kəriste masa ma məcey fa hwadam mazlaŋgalakaya heyey.
21 Ndaw aləkwa mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas daa Way ŋga Gazlavay na, daha. Aŋga na, *bay-ray ŋga way a.
22 Anda keɗe, si ya ŋgəchakwa fa Gazlavay ta mevel maaya, ta metəɓey mey ŋga Gazlavay ta mevel pal, ta mevel manjar mebərey, asaya, vaw aləkwa may mapərkaya ta yam masa maaya.

10:10 10.10 7.27 **10:11 10.11** 9.6; Mab 29.38 **10:12 10.12** 8.1 **10:13 10.13** Ps 110.1; 1Kwr 15.25 **10:16 10.16-17** Jer 31.33-34; Heb 8.10, 12 **10:19 10.19** 4.16; 9.8 **10:20 10.20** zana: 9.3; Mt 27.51; ***cəveɗ mawiya:*** 2.14-15; 9.14-15; Jaŋ 14.6 **10:21 10.21** 3.6; 4.14 **10:22 10.22** Ez 36.25; Ef 5.26

23 Gazlavay ta ləvey la, a da ləhdandakwar. Gazlavay na, a ka cek aha
la anda aa ma ləvey. Anda keɗe, aləkwa fa ləvkwa fa mey ŋga ndəhay
tabiya, aləkwa fa təɓkwa aa mevel aləkwa cek masa Gazlavay ma ləvey a
da ka heyey. Mbəkdakwa mewulkey cew cew.
24 Aləkwa cəpa si ya jənkwa vaw da wuzlah aləkwa amba ya vəlkwa
gədaŋ da wuzlah aləkwa ŋga wuɗey vaw, asaya, ŋga key cek maaya.
25 Ya da mbəkdakwa ŋga daw aa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu
anda ndəhay siya ma mbəkdamara na, kəne ba. Ama si ya vəlkwa gədaŋ
da wuzlah aləkwa ma fəna ma fəna, maja pas masa Bay Mahura ma da
sawa na, aŋga gweegwe cay.
26 Aləkwa taa sərkakwa la da ray mey masa fara fara. Ama fa dəɓa ha,
da ya kakwa mebərey tesuɗe na, kwa ya hərkwar gənaw na, cek mekele
ŋga vəley a Gazlavay ŋga mbəkey mebərey aləkwa daha daw? Daa ba
səlak.
27 Da kəne na, kwa cek mekele ŋga key daa ba, si mesəkwey sariya ta
mandərzay daa dey, sariya masa Gazlavay ma da ka ŋgaa zəɗdata masa-
gəra aŋga hay aa awaw menjem-njem e.
28 Kwa waawa ma rəsa *kwakwas ŋga Mawiz masa ndəhay cew, da daa
ba, ndəhay maakar ma kam sede da ray a la na, a da kəɗmara ndaw aha
vagay, fa da sərfamar dey-ceceh daa ba.
29 Da anda ŋgene na, ka wulkam na, kwara? Ndaw ma rəsa Bəzey
ŋga Gazlavay, ma pa mambaz ŋga Yesu ŋga cek ŋga tede, mambaz
ŋga *Mejəwey-mey Mawiya masa ma pəra mevel aŋga, asaya, ma cəɗa
*Mesəfney ŋga Gazlavay ma wuzdandakwara maaya ŋga Gazlavay na,
Gazlavay a da kada ndaw a na, kwara? A da sərda banay ta ndaw aha
ma fəna ŋgene saya.
30 Fara fara, ya sərkwa ndaw masa maa guzley, ma ləvey: «Cek masa
ata ma kamiwa maaya ba na, ya pəla la, ya da katar sariya.» Asaya, ndaw
a, aa guzley, a ləvey: «Bay Gazlavay a da katar sariya a ndəhay aŋga hay.»

31 Da sariya ŋga Gazlavay, ndaw masa aŋga daha ta dey ŋga sərmataw,
ta təɗda ndaw la na, ndaw aha a zəley marava la.
32 Sərfadamara menjey akwar zleezle daa masa akwar ma təɓmara ŋga
njey daa meweɗey ŋga Bay Gazlavay təlam. Fa dəɓa ha nekəɗey, akwar
ta səram banay la ga, ama akwar ta ɓəsmara banay a la.
33 Daa ŋgene, ta cəɗmata ndəhay siya da wuzlah akwar la fa mey ŋga
ndəhay ga, ta sərdamata banay la. Ndəhay siya da wuzlah akwar ta
dəkmatar mevel la a ndəhay ma cəɗmata ha ŋgene.
34 Ahaw, akwar ta səram dey-ceceh la fa ndəhay masa ata ma kəzlamata
aa fərsəne maja Yesu. Asaya, daa masa ndəhay fa vamakwara cek akwar
hay na, akwar ta mbəkdamatara la ta meesəmey ŋga təɓmara, maja
ka sərmara akwar ta cek hay maaya mekele ma fəna, ma da njey ŋga
sərmataw.
35 Maja ŋgene, pamara Gazlavay ŋga ndaw akwar fara fara cəŋga, ka
da mbəkdamara ba. Da akwar fa kamara kəne na, Gazlavay a pəlkwara
mawurɓay akwar la ma fəna.
36 Maaya na, ka ɓəsmara banay cəŋga amba ka kam anda Gazlavay
ma wuɗey, asaya, amba ka hətam cek masa Gazlavay ma ləvey a da
vəldakwara heyey.

10:23 10.23 3.6 **10:24 10.24** 13.1 **10:26 10.26** 6.4-6 **10:27 10.27** Iz 26.11 **10:28 10.28** Mew 19.15; 2Kwr 13.1 **10:29 10.29** 2.3; 5.8; 9.12; Mt 12.31 **10:30 10.30** Mew 32.35, 36 **10:32 10.32-34** 6.10 **10:33 10.33** 1Kwr 4.9 **10:34 10.34** 11.26; 13.14 **10:35 10.35-36** 3.6; 6.11-12

37 Yaa guzley anda keɗe na, maja
«menjey nekəɗey feɗe, fara fara mendərey nekəɗey gway,
ndaw ma da sawa heyey na, a sawa la,
aa fa sawa, fa da zənwa vaw daa ba səlak.»
38 Gazlavay aa guzley, a ləvey saya:
«Ndaw aɗaw maaya na, ara ndaw ma paya
ŋga ndaw aŋga fara fara.
Anda keɗe, a hətey heter mendəvey ba la.
Ama da ndaw a vəhey fa dəɓa na,
ya fa daa səmey da ray a daa ba.»
39 Aləkwa na, səkway ŋga ndəhay masa ma vəham sem fa dəɓa amba aa zəɗam na, kəne ba, ama aləkwa na, ndəhay ma pamara Gazlavay ŋga ndaw ata fara fara. Anda keɗe, Gazlavay a ləhdandakwar la.

11

Mepey Gazlavay ŋga ndaw fara fara na, a wuɗey ŋga ləvey kwara?

1 Mepey Gazlavay ŋga ndaw fara fara na, a wuɗey ŋga ləvey cek masa aləkwa ma səkwakwa fa Gazlavay na, ya sərkwa ya hətkwa la fara fara. Kwa aləkwa ta hətkwar ta dey aləkwa daa ba na, ya sərkwa ara cek fara fara.
2 Ara anda keɗe, ndəhay masa zleezle ma pamara Gazlavay ŋga ndaw ata fara fara. Ara maja ŋgene, Gazlavay maa həmdata.
3 Aləkwa fa pakwa Gazlavay ŋga ndaw aləkwa fara fara. Ara maja ŋgene, ya sərkwa Gazlavay a ləma slam da vaɗ ta slam da hwayak ta fa mey aŋga meeguzley gway. Anda meləvey, cek hay masa aləkwa ma hətatakwar ta dey aləkwa na, Gazlavay a katərwa ta fa cek masa aləkwa ma hətatakwar ta dey aləkwa ba.
4 Yaw, *Abel ta pa Gazlavay la ŋga ndaw aŋga fara fara. Anda keɗe, ta vəlar cek la a Gazlavay ta mevel pal ma fəna ŋga məlmaha *Kayin. Maja ŋgene, Gazlavay ta təɓa cek masa aŋga ma vəldara heyey la, a pa ŋga ndaw maaya fa mey aŋga. Kwa Abel e ta məcey sem na, aa faa guzlndakwar anda aa ta dey cəŋga, maja aa ma pa Gazlavay ŋga ndaw aŋga fara fara.
5 Henakw ta pa Gazlavay la ŋga ndaw aŋga fara fara. Da ray ŋgene, Gazlavay a la a vaɗ a cakay a, kwa ta məcey ta məcey daa ba, kwa ndaw ma hətar daa saba. Masa Gazlavay ta la Henakw a daa ba araŋ na, Henakw fa kar cek ma mbafar a Gazlavay, anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay.
6 Da ndaw ta pa Gazlavay ŋga ndaw aŋga fara fara daa ba na, ndaw aha fa da kar cek ma mbafar a Gazlavay daa ba. Kwa waawa ma wuɗey ŋga ŋgəchey ŋgada fa Gazlavay ŋga dərey daŋgay na, si a səra Gazlavay na, daha, asaya, si a səra Gazlavay fa katar maaya ŋgada ndəhay ma səpmara.
7 Nəwe ta pa Gazlavay la ŋga ndaw aŋga fara fara. Maja ŋgene, ta pas masa Gazlavay ma wuzdara cek hay ma da kam ŋgada fa mey masa kwa ta hətatar ta dey aŋga daa ba araŋ na, Nəwe he ta jəkfar sləmay la a Gazlavay cəŋga. Ta', aa ceɗey kwambiwal mahura anda way ŋga ləhda ray aŋga ta ndəhay da way aŋga hay. Nəwe ma pa Gazlavay ŋga ndaw aŋga fara fara ŋgene na, a wuzdərwa ndəhay siya da bəla fa pamara Gazlavay ŋga

10:37 10.37-38 Hab 2.3-4 **10:38 10.38** Rm 1.17; Gal 3.11 **11:1 11.1** Rm 8.24; 2Kwr 4.18 **11:3 11.3** MC 1.1; Ps 33.6, 9; Rm 4.17; 2Kwr 4.18 **11:4 11.4** MC 4.3-10 **11:5 11.5** MC 5.21-24

ndaw ata fara fara daa ba. Anda keɗe, Gazlavay may, a pa Nəwe ŋga ndaw maaya fa mey aŋga.

8 *Abəraham ta pa Gazlavay la ŋga ndaw aŋga fara fara. Maja ŋgene, daa masa Gazlavay a ma zəla heyey na, ta jəkfar sləmay la. Da ray ŋgene, ta', a daw aa hwayak masa Gazlavay ma ləvar a da vəldara heyey. Slam masa aŋga ma daw a hwaɗ a na, kwa ta səra feɗe na, daa ba.

9 Abəraham ta pa Gazlavay la ŋga ndaw aŋga fara fara, maja ŋgene ta', a daw a njey daa hwayak masa Gazlavay ma ləvar a da vəldara heyey, ama aŋga manjakaya anda ndaw-məlak. Anda keɗe, a njey daa way-mekərcey. Ata *Izak ta *Jakwap may, Gazlavay a ləvey a da vəldatara hwayak a anda aa ma ləvey a da vəldara a Abəraham. Ata may, a njam daa way-mekərcey anda Abəraham a.

10 Abəraham na, fa səkwa berney masa salay a mapakaya maaya maaya. Ara Gazlavay ta ray aŋga ma pa kwakway ŋga berney a, asaya, ara aŋga ma ləma berney a.

11 Yaw, Abəraham ta pa Gazlavay la ŋga ndaw aŋga fara fara. Da ray ŋgene, kwa aŋga maraw, asaya, kwa ŋgwas aŋga Sara aa dərlay na, ta key hwaɗ la cəŋga. Abəraham a səra Gazlavay ma ləvar a da vəlar bəzey heyey na, a mbərzley ba.

12 Ara anda keɗe, Abəraham, ndaw masa fa səkwey meməcey na, ta yawa bəza hay la, səkway aŋga ta key la ga anda wurzla hay da vaɗ, a sləfam ba anda mawurɓay da wayam.

13 Ndəhay a keɗe cəpa ta pamara Gazlavay la ŋga ndaw ata fara fara haa kasl fa meməcey ata. Ata ta hətam cek masa Gazlavay ma ləvey a da vəldatara heyey na, daa ba. Ama a sərmara pas pal na, Gazlavay a vəldatara la anda aa ma ləvey a. Da ray ŋgene, ata faa səmam da ray a, taa guzlam la, a ləvam ata na, ata anda məlak hay da bəla keɗe, fa da njam daa ba, kwa hwaray ta katar ŋga ləvey kəne na, daa ba.

14 Ndəhay a maa guzlam anda ŋgene na, a wuɗey ŋga ləvey ata fa səpam hwayak ŋgada ata ray ata.

15 Ta wulkam da ray hwayak masa ata ma mbəkdamərwa na, daa ba. Da ta wulkam la na, anja a vəham la aa hwayak a saya.

16 Fara fara a səpam na, hwayak masa maaya, anda meləvey slam da gazlavay da vaɗ. Ara maja ŋgene, Gazlavay ma ləvey, aŋga Gazlavay ata, kwa hwaray fa da kar ŋga ləvey kəne na, daa ba. Nəka, Gazlavay ta ɗiytar berney maaya la, ba diya?

17-18 Gazlavay aa guzlar a Abəraham, a ləvar: «Ara ta fa bəza hay ŋga bəz akah Izak, sləmay akah ma da zəley.» Fa dəɓa ha, Gazlavay a jada Abəraham a ŋga vəldara bəzey aŋga menduleŋ Izak ŋga hərey. Abəraham ta pa Gazlavay la ŋga ndaw aŋga fara fara, maja ŋgene, ta', a la bəzey a, a daw ŋga hərara ŋgada Gazlavay.

19 Abəraham a səra Gazlavay na, a gwa ŋga sləkɗadərwa ndaw daa meməcey. Anda keɗe, a hətar bəzey aŋga Izak na, ara anda a sləkɗawa daa meməcey.

20 Izak ta pa Gazlavay la ŋga ndaw aŋga fara fara, maja ŋgene, ta', a pəstar mey ŋgada ata Jakwap ta Ezayu da ray cek ma da kam ŋgada fa mey.

11:7 11.7 MC 6.13-22; Rm 4.3; 1Pi 3.20 **11:8 11.8** MC 12.1-2 **11:9 11.9** MC 35.12, 27 **11:10 11.10** 13.14 **11:11 11.11** MC 17.19; 18.11-14; 21.2; Rm 4.19-20 **11:12 11.12** MC 15.5 **11:13 11.13** 11.9; 13.14; MC 23.4; 47.9; Ps 39.13 **11:16 11.16** 13.14; Mab 3.6; Mt 22.32 **11:17-18 11.17-18** MC 21.12; 22.1-14; Jak 2.21 **11:19 11.19** Rm 4.17 **11:20 11.20** MC 27.27-29, 39-40

21 Jakwap may, ta pa Gazlavay la ŋga ndaw aŋga fara fara. Da ray ŋgene,
daa masa Jakwap a fa da məcey na, ta pəstar mey la ŋgada bəza hay ŋga
*Jawzef, fa dəɓa ha, a dəra daŋgay fa zlanday aŋga, a həlma Gazlavay.
22 Jawzef ta pa Gazlavay la ŋga ndaw aŋga fara fara. Maja ŋgene, daa
masa aŋga fa da məcey na, taa guzltar la a ndəhay *Israyel hay, a ləvtar,
cay na, a bam la daa hwayak ŋga *Ejip. Asaya, taa guzltar la da ray cek
masa ata ma da kam ta tetesl aŋga.
23 Ata papaŋ ŋga *Mawiz ta mamaha ta pamara Gazlavay la ŋga ndaw
ata fara fara. Anda keɗe, daa masa ata ma yamərwa Mawiz a na, ta
ɓadamara la ta ɓey kiya maakar da way. A nəkmara bəzey a na, a mbey
ara mey ba. Ata na, kwa ta zluram ta mey ŋga bay Ejip daa ba.
24 Masa Mawiz a ta gəley cay na, a wuɗey a zəlmara bəzey ŋga dam ŋga
bay *Farawaŋ, bay Ejip ba. A wuɗey ŋga zəley kəne ba na, maja aŋga fa
pa Gazlavay ŋga ndaw aŋga fara fara may.
25 A wuɗey ŋga sərey banay ta ndəhay ŋga Gazlavay da ray aa ma da
njey nekəɗey daa meesəmey daa mekey mebərey.
26 A wuɗey na, ndəhay a rəsmara maja *Kəriste, da ray aŋga ma da
hətey zleley ga da Ejip ŋgene. A wuɗey kəne na, maja aŋga fa səkwa
mawurɓay ŋga slərа aŋga masa Gazlavay ma da vəldara ŋgada fa mey.
27 Mawiz ta pa Gazlavay la ŋga ndaw aŋga fara fara, maja ŋgene, ta
bawa sem daa hwayak ŋga Ejip. Kwa mevel ŋga bay da Ejip e fa cey na,
ta ŋgene he cəpa, Mawiz ta zlurey daa ba səlak. Aŋga malacakaya deŋ e
anda ta hətar Gazlavay la, Gazlavay masa kwa ndaw ta hətar ta dey aŋga
daa ba səlak.
28 Mawiz ta pa Gazlavay la ŋga ndaw aŋga fara fara, maja ŋgene, a
zlar ŋga key gwagway mezəley «*Pak». A ləvtar a ndəhay Israyel hay
ŋga wucam mambaz ŋga gənaw fa mey-slam ata hay amba maslaŋ ŋga
Gazlavay masa ma kəɗta ndəhay vagay a sawa a kəɗta bəz ata hay maa-
mey-ndaw saba.
29 Israyel hay ta pamara Gazlavay la ŋga ndaw ata fara fara. Ara maja
ŋgene, daa masa ata ma zləŋgdamara bəlay magaza na, bəlay a, a wunkey
cew, daa cəveɗ ata na, yam da hwaɗ a daa ba. Ama ndəhay Ejip hay ma
səpmatar wurzay ma wuɗam ŋga zləŋgam may na, ta', yam a, a cəmey
aa slam a, a ɓaɓətata.
30 Asaya, Israyel hay ta pamara Gazlavay la ŋga ndaw ata fara fara.
Ara maja ŋgene, ata ma zlərmara mahwal ŋga berney ŋga Jerikwaw ɗar
maasala, ta', mahwal a, a bəzley.
31 *Rahap ŋgwas-barlaw daha, ta pa Gazlavay la ŋga ndaw aŋga fara
fara may. Maja ŋgene, aŋga ma təɓta ndəhay meslərey masa ma
slərdamatərwa ŋga seŋgeley berney a. Ara maja ŋgene, Gazlavay ta kəɗa
vagay anda aa ma kəɗta masa-gəra aŋga hay na, daa ba.
32 Yaw, ya daa guzley da ray *Zedeyaŋw, *Barak, *Samsaŋw, *Jefte,
*Davit, *Samiyel leŋ ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay na, kwara sura?
Ya fa da hətey har ŋgaa guzley da ray ata pal pal na, daa ba.
33 Ata may, ta pamara Gazlavay la ŋga ndaw ata fara fara, maja ŋgene,
ta fənmata hwayak hay mekele mekele la ta gədaŋ daa vəram. Ta kam
cek la ta cəveɗ e anda Gazlavay ma wuɗey. Ta hətam cek masa Gazlavay

---

11:21 11.21 MC 47.31–48.20 **11:22 11.22** MC 50.24-25; Mab 13.19 **11:23 11.23** Mab 1.22; 2.2 **11:24 11.24** Mab 2.10-12 **11:26 11.26** 12.2; 13.13 **11:27 11.27** Mab 2.15; 12.41 **11:28 11.28** Mab 12.1-14 **11:29 11.29** Mab 14.21-29 **11:30 11.30** Jes 6.12-21 **11:31 11.31** Jes 2.11-12; 6.21-25; Mt 1.5; Jak 2.25 **11:32 11.32** NMH 6.11–8.32; 4.6–5.31; 13.2–16.31; 11.1–12.7; 1Sam 16.1***haa*** 1Bay 2.11; 1Sam 1.1–25.1

ma ləvey a da vəldatara heyey la. Ta gərcamatara mey ŋga mabar hay la maja a da pəwmata.

34 Ta məcmara awaw masa ma gəɗey ta gədaŋ la. Ta ləham la daa masa fa da kəɗmata ta dəlaw. Ata na, ta təram la ŋga masa-bəle hay, ama Gazlavay ta vəltar gədaŋ la. Ta jaram la daa vəram, ta fənmata sewje hay ma samawa daa hwayak hay mekele mekele sem ta gədaŋ.

35 Ŋgusay may, ta pamara Gazlavay la ŋga ndaw ata fara fara. Ara maja ŋgene, ata ma hətmatar ndəhay maməctakaya fa sləkɗamawa daa meməcey.

Yaw, ndəhay siya ta səram banay la ga ta mekəɗey haa a məcam. Ama ta wuɗam ŋga ləhey daa banay a na, daa ba. A wuɗam ŋga məcey daa banay a amba Gazlavay a sləkɗadatərwa daa meməcey, a vəltar menjey masa ma fəna da bəla keɗe.

36 Ndəhay mekele na, ta ɓəsmara mecəɗey la, ta ɓəsmara laway la. Asaya, ta jəwmata la ta calalaw, ta gərcamata la aa fərsəne. Ama ta ŋgene he cəpa ta ɓəsmara la.

37 Siya hay da wuzlah ata na, taa zakamata la ta aŋgwa vagay, siya hay, ta ɗəslmata la cew cew. Siya hay, ta ŋgəmamata la ta dəlaw vagay. Ndəhay siya ta pəkam la saw kəne, ata masa-viya hay, a kəzlam fa vaw na, zana ŋga ambal ŋga ɗakw daa ba ŋga təɓaŋ, ta səram banay la ga.

38 Ndəhay maaya ŋgene na, slam da bəla keɗe təɗe ŋga njey ŋgada ata ba. Fa pəkam saw da wuzlah-ley, da daa ba, da aŋgwa, a nam daa bədam hay, da daa ba, daa vəgeɗ hay anda ndəhay masa ta ɓəlmata sem.

39 Ndəhay a keɗe tabiya ta pamara Gazlavay la ŋga ndaw ata fara fara. Ara maja ŋgene, Gazlavay ma pata ŋga ndəhay maaya fa mey aŋga. Ama ta hətam cek maaya masa Gazlavay ma ləvey a da vəldatara a ndəhay aŋga hay heyey na, daa ba.

40 Fara fara, Gazlavay ta ɓey cek la maaya kalah ŋgada aləkwa, amba ta pas masa ta ndəvda sləra aŋga cay na, a vəldandakwara cek aha ŋgada aləkwa ta ata bama da mey pal.

12

1 Ndəhay a tabiya ma pamara Gazlavay ŋga ndaw ata fara fara ŋgene, fa zlərmandakwar ray ŋga vəlmandakwar gədaŋ. Ata fa wuzdamandakwara, ya da pakwa Gazlavay ŋga ndaw aləkwa fara fara na, ta fa banay masa ata ma ɓəsmara ŋgene. Maja ŋgene, hazakadakwa cek hay ma təkndakwar ŋga daw fa mey fa mey cəpa. Hazakakwa ma fəna na, mebərey ma təkndakwar ŋga daw fa mey fa mey daa mey ŋga Gazlavay. Jarakwa, nakwa fa mey fa mey haa kasl mendəvey a.

2 Nəkakwa dey na, si fa Yesu. Ya da mbəkdakwa ba, maja ara aŋga ma pandakwara cəveɗ ŋga ləhey, asaya, ara aŋga ma da jəɗndakwar haa mendəvey a. Ta təɓa la ŋga kəɗmara fa hwadam mazlaŋgalakaya, kwa hwaray ta kar ŋga məcey daa ba. A təɓa maja a wulkey a da hətey meesəmey masa Gazlavay ma ɓadara ŋga vəldara fa dəɓa ha. Wure keɗe, aŋga manjakaya ta har-zəmay ŋga Gazlavay ma wey da ray cek hay cəpa.

3 Ahaw, wulkam da ray Yesu a. Ndəhay malamba hay ta rəsmara la, ta sərdamara banay la, ama ta ɓəsa la cəpa. Anda keɗe, ka da gəram ba, ka da məcmara vaw ba.

11:33 11.33 NMH 14.6-7; 1Sam 17.34-36; Dan 6.1-27 **11:34 11.34** Dan 3.23-25 **11:35 11.35** 1Bay 17.17-24; 2Bay 4.18-37 **11:36 11.36** Jer 20.2; 37.15 **11:37 11.37** 2Mev 24.21 **11:38 11.38** 1Sam 13.6 **12:1 12.1** 1Kwr 9.24 **12:2 12.2** 2.10; 8.1

Mey da ray mekətey ŋga Gazlavay

4 Akwar fa kəɗam vaw amba ka kam mebərey ba, ama kwa ndaw pal
da wuzlah akwar ta məcey daa mekəɗey-vaw a daa ba araŋ.
5 Akwar fa sərfadamara mey masa Gazlavay ma dəkakwar mevel ta aŋga
heyey, ba diya? Gazlavay aa guzlkwar anda aa maa guzltar ŋgada bəz
aŋga hay, a ləvey:
«Bəz aɗaw, da yah, Bay Gazlavay,
ya fa sərdaka banay ŋga kətka na, təɓa mekətey a.
Da ya fa mbəɗka ray na, ka da cey mevel ba.
6 Maja yah, Bay Gazlavay, ya kətey na,
ndaw masa yah ma wuɗa.
Ya sərdey banay na,
ta ndəhay cəpa masa yah ma pata ŋga bəz aɗaw hay.»
7 Gazlavay a sərdakwar banay na, a key a kətkwar. Anda keɗe, Gazlavay
a pakwar na, anda bəz aŋga hay. Bəzey masa papaha a kəta ba na, daha
daw?
8 Gazlavay na, fa kətata bəz aŋga hay cəpa. Anda keɗe, da aa fa kətkwar
daa ba na, ŋgene akwar bəz aŋga hay fara fara ba, akwar bəza hay manjar
papaŋ.
9 Yaw, papa aləkwa hay da bəla na, fa kətmandakwar, anda keɗe, aləkwa
fa namatakwar ray. Kaa wara ya nakwar ray a papa aləkwa Bay Gazlavay
ma fəna ba na, kwara? Da aləkwa fa nakwar ray na, ya da hətkwa heter
mendəvey ba.
10 Papa aləkwa hay masa da bəla keɗe a kətmandakwar ŋga menjey
nekəɗey gway anda mevel ata ma wuɗey. Ama papa aləkwa masa da
vaɗ na, a kətndakwar ŋga ɗiyndakwar amba ya tərkwa ndəhay aŋga hay
maaya anda aŋga ŋga sərmataw.
11 Daa masa Gazlavay fa kətndakwar na, a mbafandakwar ba, a
candakwar mevel. Ama, ndəhay ma təɓmara mekətey a na, a hətam
menjey maaya la ta zazay fa dəɓa ha.

Ndəhay ŋga Gazlavay a da njam na, kwara?

12 Anda keɗe, ka da məcmara vaw ba, kam gədaŋ ŋga daw fa mey fa
mey.
13 Maaya na, ka səpmara cəveɗ ŋga Gazlavay dər e amba ndəhay siya
da wuzlah akwar masa-bəle hay a mbəkdamara mey ŋga Gazlavay ba, a
səpmara Gazlavay maaya maaya.
14 Səpam ŋga njey ta zazay ta ndəhay tabiya, kam gədaŋ amba ka kam
cek ma mbafar a Gazlavay, da daa ba na, kwa ndaw fa da hətar Gazlavay
ta dey aŋga daa ba.
15 Wam vaw, kwa waawa da wuzlah akwar a da mbəɗar dəɓa a Gazlavay
masa fa wuɗndakwar kalah keɗe ba. Asaya, wam vaw amba kwa waawa
da wuzlah akwar a tərey anda slaslalay ŋga wudez masa meeɗəwek e *
ba, da daa ba na, a da pey har, a da nəsta ndəhay siya ta ɗeɗəwek aŋga
ha.
16 Wam vaw, kwa waawa da wuzlah akwar a da key cek malamba ba, a
da rəsa cek maaya ŋga Gazlavay anda Ezayu ba. Ezayu a na, ta ləvar la

---

12:5 12.5-6 MM 3.11-12; CWJ 3.19 **12:7 12.7** Mew 8.5 **12:10 12.10** Mt 5.48; Rm 5.2; Jak 3.17 **12:11 12.11** 12.14; Jak 3.17-18 **12:12 12.12** Iz 35.3 **12:13 12.13** MM 4.26 **12:14 12.14** 12.11; Mk 12.30-31; Ps 34.15; 1Kwr 7.15 * **12:15 12.15** slaslalay ŋga wudez masa meeɗəwek e: Mey a keɗe a patar leŋgesl a ndəhay da ray mesəpey kuley hay. (Nəka Mew 29.17.) Ndəhay siya hay a wulkam mey a keɗe a wuɗey ŋga ləvey mepey mey aa mevel. **12:15 12.15** Mew 29.17; Gal 1.6

a məlmaha mecəhe ŋga key mahura da ray a amba a vəlar cek mezəmey gway.
17 Ka sərmara fa dəɓa ha, Ezayu ta wuɗey la amba papaha a pəsar mey cəŋga, haa a səpa mepəsey-mey a ta matəway daa dey. Ama papaha ta pəsar mey daa saba, maja Ezayu a gwa ŋga mbəɗda cek maaya ba masa aŋga ma ka heyey saba.
18 Sərmara, daa masa *Israyel hay ata da wuzlah-ley na, ata ta ŋgəcham la a cakay aŋgwa ŋga Sinay, cek masa ndaw ma gwa ŋga gəsfar. Ama akwar na, ka ta ŋgəcham a cakay cek masa ndaw ma gwa ŋga gəsfar anda Israyel hay zleezle na, daa ba. Daa ray ŋga aŋgwa ha na, awaw fa gəɗey njem! njem! da ray a, ləvaŋ ɓək-ɓek asaya, bərgadaŋ fa key ta gədaŋ da ray a.
19 Asaya, daa aŋgwa ha na, taalam fa cənwa, ɗay fa cənwa. Israyel hay a ma cəndamara na, a təwam, a wuɗam amba Gazlavay aa guzltar saba,
20 maja mey masa ata ma cəndamara na, a fəntar gədaŋ. Gazlavay aa guzltar, a ləvtar: «Kwa ndaw, kwa cek ŋga ley ma gəsfar fa aŋgwa ha na, hazakamara ta aŋgwa haa a məcey.»
21 Cek masa ata ma hətmar a na, ta zluradata sem kalah. Kwa *Mawiz may, aa guzley, a ləvey: «Ya faa wesey maja mandərzay fa kaya.»
22 Ama akwar na, ka ta ŋgəcham la aa aŋgwa ŋga *Siyaŋw, aa berney ŋga Gazlavay, Gazlavay ndaw masa aŋga daha ta dey ŋga sərmataw. Berney a na, ara *Jeruzelem masa da gazlavay da vaɗ. Feteɗe maslaŋ hay ŋga Gazlavay makustakaya ga, a sləfam ba, fa kam gwagway.
23 Asaya, akwar ta ŋgəcham la a cakay bəza hay ŋga Gazlavay masa maa-mey-ndaw † makustakaya feteɗe may. Bəza hay a na, ara ndəhay masa Gazlavay ma wuzlalatara mezəley ata sem aa ɗerewel aŋga. Ata fa kam gwagway da vaɗ may. Akwar ta ŋgəcham la a cakay Gazlavay, Gazlavay masa ma katar sariya a ndəhay da bəla tabiya. Akwar ta ŋgəcham la a cakay ndəhay masa ma kam sləra ta cəveɗ e ma təram maaya kalah fa mey ŋga Gazlavay.
24 Akwar ta ŋgəcham la a cakay Yesu, ndaw masa ma mbəɗdərwa mambaz aŋga amba ya tərkwa ndəhay maaya fa mey ŋga Gazlavay. Yesu a na, ara ndaw ma handərwa *Mejəwey-mey Mawiya masa Gazlavay ma jəwa ta aləkwa. Mambaz masa aŋga ma mbəɗdərwa na, a wuzwa cek maaya ma fəna cek masa mambaz ŋga *Abel ‡ ma wuzdərwa.
25 Anda keɗe, wam vaw, jəkfamar sləmay a ndaw masa maa guzlkwar, ka da mbəɗmar dəɓa ba. Zleezle na, ndəhay ta jəkfamar sləmay a ndaw ma wuzdatara mey ŋga Gazlavay da bəla keɗe daa ba. Ara maja ŋgene, Gazlavay ma sərdata banay ta ndəhay a. Aləkwa masa fa cəndakwa ɗay ŋga Yesu, ndaw maa guzlndakwar ta da vaɗ keɗe, da ya jəkfakwar sləmay ba na, kaa ya da ləhkwa daa banay a kwara?
26 Zleezle na, ɗay ŋga Gazlavay ta cənwa la, hwiyak ta wusey la. Ama wure keɗe, Gazlavay aa guzley da ray cek masa aa ma da ka, a ləvey: «Ya

12:16 12.16 MC 25.29-34 **12:17 12.17** MC 27.30-40 **12:18 12.18-19** Mab 19.16-22; 20.18-21 **12:20 12.20** Mab 19.12-13 **12:22 12.22** 13.14; Gal 4.26; CWJ 5.11; 21.2 † **12:23 12.23** bəza hay ŋga Gazlavay masa maa-mey-ndaw: Ara ndəhay tabiya ma təɓa mey ŋga Yesu manjatakaya da cakay Gazlavay. **12:23 12.23** Lk 10.20 ‡ **12:24 12.24** Mambaz ŋga Yesu a fəna ŋga Abel na, kwara? Ndəhay siya a ləvam mambaz ŋga Yesu na, a wuzwa dey-ceceh ta mewuɗey-vaw ŋga Gazlavay, ama mambaz ŋga Abel na, a wuzwa Abel ma wuɗey ŋga kəɗey ndəhay malamba hay. Ndəhay siya a ləvam mambaz ŋga Yesu a fəna mebərey ta gədaŋ. **12:24 12.24** 8.6; 9.12; Abel: MC 4.10. **12:25 12.25** 6.4-6; 8.1; Mab 20.22

wusa hwiyak la dey pal saya. Ya da wusey na, hwiyak daada ba, ama slam da gazlavay da vaɗ may.»
27 Mey masa ma ləvey «dey pal saya» a wuzwa cek hay tabiya masa Gazlavay ma katərwa na, a wusam la. Asaya, cek hay a, aa zəɗam la. A ka kəne amba cek hay masa ma wusam ba na, aa zəɗam ba, a njam kəne.
28 Anda keɗe, kakwar suse a Gazlavay maja aa ma vəlndakwar berney masa ma pəlhey ba, slam masa Gazlavay fa wey da ray ndəhay aŋga hay ŋga sərmataw. Kakwar cek masa ma mbafar, nakwar ray.
29 Sərmara, Gazlavay masa aləkwa ma həlmakwa na, aŋga anda awaw maa wurey cek.

13

Mey da ray menjey maaya ŋga ndəhay ŋga Gazlavay

1 Akwar ndəhay ŋga Gazlavay, wuɗam vaw da wuzlah akwar cəŋga anda akwar məlmaŋ hay.
2 Anda keɗe, sərfadamara ŋga təɓey məlak hay a way akwar hay ta meesəmey. Ndəhay mekele ta təɓam məlak hay la kəne, anja a təɓam na, maslaŋ hay ŋga Gazlavay, kwa ta sərmara daa ba.
3 Wulkam ta ndəhay daa fərsəne, anda akwar bama ta ata daa fərsəne he may. Asaya, wulkam ta ndəhay masa fa sərdamata banay, anda akwar may, fa səram banay bama ta ata.
4 Kwa waawa ŋga jəkey sləmay fa mey masa Gazlavay ma ləvey da ray meley ŋgwas. Anda keɗe, kwa waawa a da ley vaw saw da palah ba. Sərmara, Gazlavay a katar sariya la ŋgada ndəhay ma lam vaw saw da palah ta ŋgada ndəhay ma kam cek hay malamba.
5 Kwa waawa a da wulkey kalah da ray dala ba. Sasəmam ta cek masa da har akwar gway, maja Gazlavay ta ray aŋga taa guzley la, a ləvey: «Ya fa da mbəɗka dəɓa daa ba. Kwa ya fa da mbəkdaka daa ba.»
6 Anda keɗe, kwa waawa da wuzlah aləkwa a gwa ŋga ləvey ta mandərzay daa dey daa ba:
«Bay Gazlavay na, ara ndaw ma jənya.
Maja ŋgene, ya fa da zlurey kwa ta meeme daa ba,
maja ndaw ma gwa ŋga kaya cek maaya ba na, daa ba.»
7 Wulkam ta *bay-ray akwar hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu masa ma wuzdamakwara mey ŋga Gazlavay zleezle. Yaw, wulkam da ray menjey ata, asaya, da ray meməcey ata. Pamara Gazlavay ŋga ndaw akwar fara fara anda ata.
8 Yesu *Kəriste na, a mbəɗey ba dəga zleezle haa wure keɗe, aŋga daha ŋga sərmataw.
9 Wam vaw maja ndəhay faa sərkadamata ndəhay ta meesərkey mekele mekele masa wal ta meesərkey masa fara fara ŋga Gazlavay. Ndəhay a ŋgene, a da zlaŋgaɗadamakwar ta meesərkey ata da ray mesəpey kwakwas da ray cek mezəmey. Ama kwakwas da ray cek mezəmey a na, kwa ta jənta ndəhay masa ma səpmara kwakwas a na, daa ba səlak. Aŋga maaya amba ndəhay a hətam gədaŋ daa cəveɗ ŋga Gazlavay ta fa maaya ŋga Gazlavay, da ray mesəpey kwakwas da ray cek mezəmey.

12:26 12.26 Mab 19.18; Hag 2.6, 21 **12:28 12.28** 13.14 **12:29 12.29** Mew 4.24 **13:1 13.1** 6.10; 10.24; 13.16; 1Pi 1.22 **13:2 13.2** MC 18.1-8; 19.1-3; Jəw 31.32; Rm 12.13; 1Tm 3.2; 5.10; 1Pi 4.9; 3Jŋ 8 **13:3 13.3** 10.34; Mt 25.36 **13:4 13.4** 1Kwr 7.2-4; 1Tes 4.3-8 **13:5 13.5** Mew 31.6, 8; Fəl 4.11-12; 1Tm 6.7-10 **13:6 13.6** Ps 118.6 **13:7 13.7** 6.12; 1Kwr 4.16 **13:9 13.9** Rm 14.2; Kwa 2.20-22; 1Tm 4.3

10 Aləkwa na, ta slam aləkwa mefəkey cek * ŋgada Gazlavay, ama
ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ata ta cəveď ŋga zəmey cek da
ray slam aha daa ba.
11 Ata na, a həram gənaw. *Ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas
ŋga Gazlavay na, a mbəzey ta mambaz a aa *Slam masa Gazlavay aa da
hwaď a ŋga vəldara a Gazlavay ŋga mbəkey mebərey ŋga ndəhay. Aslaw
a na, a badamara ta cakay, aa wurmara feteďe.
12 Yesu na, kəne may, a da kəďmara na, ta', a badamara la daa berney
ŋga *Jeruzelem ta cakay. A sərey banay anda ŋgene na, amba a tərdata
ndəhay ŋga ndəhay maaya manjar mebərey ta fa mambaz aŋga.
13 Da anda keďe na, ya da səpkwa kwakwas ŋga *Jəwif hay saba. Bakwa
la ta cakay, nakwa fa Yesu amba a pamandakwar hwaray bama ta aŋga.
14 Da bəla keďe na, aləkwa manjatakaya daa berney masa ma da njey
ŋga sərmataw ba, ama ya səpkwa ta səpey na, berney masa Gazlavay ma
da ləma ŋgada fa mey.
15 Anda keďe, kakwa suse a Gazlavay mandaw mandaw ta mezəley ŋga
Yesu. Mekey suse a ŋgene na, ara anda cek mevəley ŋgada Gazlavay ma
bawa da mey aləkwa ŋga həlma.
16 Maaya na, ka kam cek masa maaya da wuzlah akwar, asaya, ka jənam
vaw. Mekey cek anda ŋgene na, ara anda mevəley cek masa ma mbafar a
Gazlavay.
17 Maaya na, ka namatar ray a bay-ray akwar hay, ka cənmatar mey. Ara
ata ma nəkfamakwar dey daa menjey akwar, maja Gazlavay a daa cəfďata
da ray sləra ata masa ata ma kamara ŋgada akwar. Anda keďe, da akwar
fa namatar ray na, a kamara sləra ata la ta meesəmey, da daa ba na, har a
da rəwtar. Da har ta rəwtar sem na, ŋgene, fa da jənkwar daa ba səlak.
18 Ambahw, dəram daŋgay a Gazlavay maja ala. Ya sərmara fara fara,
mevel ala maaya, ya wuďam ŋga key cek ta cəveď e mandaw mandaw.
19 Yaa cəfďakwar kalah na, ŋga dərey daŋgay a Gazlavay amba a vəlya
cəveď ŋga vəhey fa akwar wure keďe.

Mepəsey-mey

20 Ara Gazlavay ma vəlndakwar zazay. Ara aŋga ma sləkďadərwa Bay
aləkwa mahura Yesu da wuzlah ndəhay maməctakaya. Yesu a na, ta tərey
la anda mecəkwer aləkwa mahura ma nəkfandakwar dey, maja aŋga ma
məcey maja aləkwa. Ta fa mambaz aŋga ma mbəďwa na, Gazlavay ta
jəwey mey la ta aləkwa ŋga sərmataw.
21 Anja Gazlavay ŋga vəlkwar gədaŋ amba ka kam cek tabiya maaya
anda aa ma wuďey. Anja ŋga ka sləra aŋga ta aləkwa ta gədaŋ ŋga Yesu
*Kəriste, amba ya tərkwa ndəhay maaya fa mey aŋga. Anja ndəhay ŋga
həlmamara ŋga sərmataw. *Amen.

Mey ŋga madagway-dakw

22 Məlma aďaw hay, ya fa kakwar ambahw, təßmara mey aďaw masa
ma da vəlkwar gədaŋ daa leeter keďe ta meesəmey. Leeter keďe na, aa
zazam daa ba.

---

* **13:10 13.10** slam aləkwa mefəkey cek: Feďe a wuďey ŋgaa guzley da ray Slam masa Gazlavay aa da hwaď a da vaď. Ara slam masa Kəriste ma mbəzey a hwaď a. **13:11 13.11** 9.7; Lev 16.27 **13:12 13.12-13** 11.26; Mt 27.31-33 **13:14 13.14** 11.9-10, 13, 16; 12.22, 28; Fəl 3.20; 2Kwr 5.6; 1Pi 2.11; CWJ 21.2 **13:15 13.15** Ef 5.19-20; Ps 50.14, 23 **13:16 13.16** Gal 6.10; Fəl 4.18 **13:17 13.17** Ez 3.17; SNM 20.28-31; 1Kwr 16.16 **13:18 13.18** 10.22; Rm 15.30; 2Kwr 1.12; SNM 24.16 **13:20 13.20** zazay: 12.14; Rm 5.1; 2Kwr 13.11; ***mejəwey-mey:*** 8.6; ***mambaz:*** 9.12 **13:21 13.21** Ef 2.10; Fəl 2.12-13

23 Yaw, ya wuɗey ŋga wuzdakwara, məlma aləkwa Timawte na, ta bawa
cay daa fərsəne. Da ta wuswa la fiyaw feɗe na, ya da diyam cew e fa akwar.

24 Camatar har a *bay-ray akwar hay ta a ndəhay ŋga Yesu feteɗe tabiya
may. Məlma aləkwa hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu daa
hwayak ŋga Itali a camakwar har may.
25 Anja Gazlavay ŋga pəskwar mey, akwar tabiya ndav.

13:23 **13.23** Timawte: 1Kwr 4.17 **13:25** **13.25** Gal 6.18

Leeter masa
Jak
ma wuzlala
Mey da ray

Leeter masa Jak ma wuzlala

Ma wuzlala leeter keɗe na, ara Jak, «ndaw ma ka sləra ŋga Gazlavay leŋ ŋga Bay Mahura Yesu Kəriste.» (1.1) Ndəhay ga a wulkam Jak a ara məlmaŋ ŋga Yesu (Mt 13.55). Ara ndaw pal dasi bay-ray hay daa Egəliz da Jeruzelem (Gal 2.9; SNM 15.13-21). Ta vəlda ray aŋga la ŋga wuzey mey ŋga Gazlavay ŋgada Jəwif hay feteɗe.

Jak a wuzlala leeter keɗe ŋgada ndəhay ŋga Gazlavay daa səkway hay kuraw a ray a cew maakwacatakaya ray da bəla tabiya. (1.1; SNM 8.1-3; 11.19). Ara maja ŋgene, ndəhay ma ləvam a wuzlala leeter e na, ŋgada Jəwif hay gway. Ndəhay siya a wulkam Jak a wuzlala na, ŋgada Jəwif hay daada ba, ama ŋgada ndəhay ŋga Yesu tabiya (2.1). Leeter e na, faa sərkadata ndəhay, asaya, fa vəltar gədaŋ amba a kam cek anda mey ŋga Gazlavay ma ləvey. Jak a wuɗey ndəhay a wuzdamərwa ata ndəhay ŋga Yesu na, ta fa sləra masa ata ma kamara, ba na, ta fa mey masa ata ma təɓmara daada ba.

Daa leeter keɗe na, mey hay mahura maakar daha:

Da ndaw a ləvey aŋga ndaw ŋga Yesu na, si a njey anda Yesu (fasəlawal 1, 2, 4)

Meweley ndaw ta weley na, ara cek maaya ba (2.1-13; 5.1-6)

Ndaw ŋga Yesu na, si a wey vaw fa mey masa aŋga maa guzlda (3.1-12; 4.11-12)

Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Meɓəsey banay ta meesəmey (1.2)

Mewey vaw fa meeguzley saw (3.1-12)

Vəram ta metərey-vaw da wuzlah ndəhay a sawa na, dama? (4.1-4)

Mey da ray medərey-daŋgay (5.13-15)

Mecey-har

1 Yah, *Jak, ndaw ma ka sləra ŋga *Gazlavay leŋ ŋga Bay Mahura *Yesu *Kəriste, ya fa cakwar har, akwar ndəhay ŋga Gazlavay daa səkway hay kuraw a ray a cew maakwacatakaya ray da bəla tabiya.

Mey da ray meesəmey daa banay

2 Məlma aɗaw hay, da banay hay mekele mekele a hətfakwar na, sasəmam ga cəŋga,
3 maja ka sərmara na, Gazlavay a wuɗey ŋga jadakwar ta fa banay hay a, da akwar fa təɓmara mey aŋga fara fara kwa. Anda keɗe, ka da hətam gədaŋ ma fəna ŋga njey daa cəveɗ ŋga Gazlavay.
4 Ɓəsmara banay a haa aa mendəvey a, amba ka təram ndəhay masa maaya kalah, manjar mebərey, ndəhay ŋga Gazlavay fara fara.

Mey da ray medərey-daŋgay

1:1 1.1 Jak: Mt 13.55; SNM 12.17; 15.13; 21.18; 1Kwr 15.7; Gal 1.19; 2.9; 1Pi 1.1 **1:2 1.2-3** Rm 5.3-5; 1Pi 1.6-7

5 Da ndaw da wuzlah akwar a səra cek maaya masa aa ma da ka ba na,
ŋgaa cəfɗa Gazlavay, amba a wuzdara cek aha, maja Gazlavay a fa vəley
leŋgesl maaya mandaw mandaw a kwa waawa maa cəfɗa. Ŋgada ndaw
maa cəfɗafar leŋgesl na, a mbəɗar ray ba.
6 Ama si ndaw a, aa cəfɗa ta mevel pal, si a səra daa mevel aŋga, fara
fara Gazlavay a vəldara cek aha la. Da ndaw a, aa ta mewulkey cew cew
na, aŋga anda yam daa bəlay masa memeɗ ma cawasla saw kəne.
7 A da wulkey daa ray aŋga amba a hətey cek da har Bay Gazlavay ba,
8 maja aa ta mewulkey cew cew daa cek hay tabiya masa aŋga ma ka, a
gwa ŋga njey daa cəveɗ pal ba.

Ndaw masa-zleley ta ndaw masa-viya ata letek fa mey ŋga Gazlavay

9 Anja məlma aləkwa hay masa-viya hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay
ŋga Yesu ŋgaa səmam maja Gazlavay a tərdata la ŋga ndəhay mahura hay
fa mey aŋga da vaɗ.
10 Asaya, anja ndaw ŋga Yesu masa-zleley, kwa Gazlavay ta tərda sem
ŋga mecəhe na, ŋgaa səmey cəŋga. A səra a da məcey * anda meefekwey
masa ma da ɓetey fiyaw fiyaw.
11 Da pas fa tey na, a ɓata meefekwey a, a kəzley a hwayak, membey
aŋga daa saba, ta nəsey sem. Yaw, ndaw masa-zleley may, a da ndəvey
dey pal kəne, kwa daa mekey sləra aŋga.

Mey da ray meɓəsey banay

12 Maaya ŋga Gazlavay aa da ray ndaw masa ma ɓəsa banay tabiya ma
hətfar. Fa dəɓa ŋga banay a na, Bay Gazlavay a da pa ŋga ndaw maaya,
maja aŋga ta key bay-gula sem. A da vəlar heter mendəvey ba masa aa
ma ləvey a vəldatara la a ndəhay masa ma wuɗmara heyey.
13 Da ndaw a wuɗey ŋga key cek maaya ba na, ŋgene ndaw a, a da ləvey:
«Ara Gazlavay ma handaya amba ya ka cek aha» na, kəne ba. Fara fara,
ndaw a gwa ŋga bata Gazlavay ba, asaya, Gazlavay fa hendey ndaw ŋga
key cek maaya ba na, daa ba.
14 Da ndaw a wuɗey ŋga key cek maaya ba na, ara mewulkey aŋga
maaya ba ma bata, ma zlaŋgaɗada daa cəveɗ masa maaya.
15 Fa dəɓa ha, mewulkey aŋga maaya ba ha a handa ndaw a ŋga key
mebərey. Mebərey a, a da wey da ray ndaw a haa aa zəɗda.
16 Məlma aɗaw hay mawuɗtakaya, ka da təɓmara mey masa ndəhay ma
ləvmakwar ma fəna mey aɗaw keɗe ba.
17 Sərmara, cek hay maaya tabiya masa ma jənmandakwar na, fara fara
a sawa da vaɗ fa Gazlavay Papaŋ ma kata cek hay ma waɗam da vaɗ, anda
meləvey, pas ta kiya leŋ wurzla hay. Gazlavay na, a mbəɗey ba səlak. Anda
pas ma kəzley ma key ləvaŋ na, Gazlavay a mbəɗey kəne ba.
18 Ta mbafar la a Gazlavay amba a vəlndakwar heter mendəvey ba ta fa
mey aŋga masa fara fara. Gazlavay a ka kəne amba aləkwa ndəhay aŋga
hay na, ya tərkwa mahura da ray cek hay tabiya masa aa ma katərwa.

Mey da ray mecəney mey ŋgada Gazlavay

1:5 1.5 MM 2.6 **1:6 1.6** 5.13; Mt 7.7; 21.21-22; Ef 4.14 **1:9 1.9** 2.5 * **1:10 1.10** A səra a da məcey: Ndaw masa-zleley a səra a da məcey, a gwa ŋga la zleley aŋga a har ba. Anda keɗe, ndaw masa-zleley ma təɓa mey ŋga Yesu na, aa səmey maja a səra a da hətey cek ma fəna zleley aŋga ha. **1:10 1.10** 5.1 **1:10 1.10-11** Jəw 14.2; Ps 90.5-6; Iz 40.6-8 **1:12 1.12** 5.11; 1Kwr 9.24-25 **1:13 1.13** MM 19.3; 1Kwr 10.13 **1:14 1.14-15** Rm 6.19-21; 7.7-10; 1Jŋ 2.16-17 **1:17 1.17** MC 1.14-18; Mt 7.11 **1:18 1.18** Jaŋ 1.13; Rm 8.19-23; 1Pi 1.23

19 Məlma aďaw hay mawuďtakaya, maaya na, kwa waawa ŋga wusey
vaw ŋga cənda mey masa ndaw maa guzlda, a daa guzley fiyaw fiyaw ba,
asaya, a da cey mevel fiyaw fiyaw ba may.
20 Fara fara, da ndaw mevel fa car na, a gwa a key sləra ma mbafar a
Gazlavay ba.
21 Da ray ŋgene, mbəkdamara cek hay maaya ba ma nəsmakwar. Asaya,
mbəkdamara mekey mebərey. Təßmara mey masa Gazlavay ma pakwara
aa mevel akwar ta mey maakwaď a, maja mey a keďe na, a gwa ŋga
ləhdakwar.
22 Ka da wulkam ŋga jəkey sləmay fa mey ŋga Gazlavay daada gway na,
kəne ba. Maaya na, ka kam cek anda mey a maa guzley. Da daa ba na, a
key ŋgene, ka bəmam ray akwar.
23 Ahaw, da ndaw a jəkey sləmay fa mey ŋga Gazlavay gway, ama a ka
cek anda mey a maa guzley ba na, ŋgene, ndaw a, ta tərey sem anda ndaw
ma nəka dey aŋga daa baŋgəra.
24 A nəka dey aŋga maaya maaya, fa dəßa ha, masa ta la dey sem na, a
daw, a sərfada dey aŋga ha saba.
25 Ama da ndaw a saŋgala kwakwas ŋga Gazlavay ta dək-vaw, asaya,
da ndaw aha a jəkey sləmay fa kwakwas a, a sərfada, a səpa na, ŋgene
Gazlavay a kar maaya la maja. Fara fara, Gazlavay a kar maaya la maja
kwakwas a, aŋga maaya kalah, a gwa ŋga ləhda ndaw daa mebərey.

Mey da ray menjey maaya ma mbafar a Gazlavay

26 Yaw, da ndaw a wulkey daa mevel aŋga, aŋga ndaw ma səpa mey ŋga
Gazlavay ta cəveď e, ama a wey vaw fa mey masa aŋga maa guzlda ba na,
ŋgene mesəpey mey ŋga Gazlavay a ŋgada aŋga na, ara cek ŋga tede, a
key a bəmey ray aŋga.
27 Ama fa Gazlavay Papa aləkwa na, amba ndaw a səpa mey aŋga fara
fara, a mbafar a Gazlavay a na, si ndaw aha a nəkey dey fa matawak hay
ta ŋgwas-vagay hay daa banay ata. Asaya, si ndaw aha a wey vaw fa ray
aŋga maja mebərey da bəla keďe a da zləßa.

2

Meweley vaw ta weley ara cek maaya daw?

1 Məlma aďaw hay, akwar masa fa təßmara mey ŋga Yesu *Kəriste Bay
aləkwa Mahura, ndaw masa ta gədaŋ ma fənta cek hay tabiya ŋgene na,
ka da walam vaw ta weley da wuzlah akwar ba.
2 Wulkam cey! Ndəhay cew a mbəzam a wuzlah akwar daa mekusey,
laŋgar ta zana fa vaw maaya ta daŋgwa da har maaya, laŋgar ndaw masa-
viya, aŋga ta zana maaya ba maŋgərkaya.
3 Ka camar har ŋgada ndaw ta zana maaya heyey, ka ləvmar: «Ndaw
mahura, njey fa jaŋga maaya keďe», ama ŋgada ndaw masa-viya heyey
na, ka ləvmar: «Lecey ta lecey», da daa ba, ka ləvmar: «Njey feteďe a
hwayak.»
4 Da akwar fa kamara kəne na, a key ŋgene, ka walam vaw ta weley, ba
daw? Anda keďe, meweley vaw ta weley ŋgene na, a sawa daa mewulkey
akwar maaya ba ŋgene.

1:19 1.19 3.2; MM 15.1; Ekz 7.8-9 **1:21 1.21** Kwa 3.8; 1Pi 2.1 **1:22 1.22** 2.17; Mt 7.24, 26; Rm 2.13 **1:25 1.25** 2.12, 24; Ps 19.8; Jaŋ 13.17; Rm 8.2; Gal 6.2 **1:26 1.26** 3.2, 10; Ps 34.14; 141.3 **1:27 1.27** Ps 10.14, 18; Iz 1.17; Mt 25.35-36 **2:1 2.1** 2.1-9; Mew 1.17; 10.17; 16.19; 2Mev 19.7; Jəw 34.19; Ps 82.2; MM 24.23; Mt 5.45; SNM 10.34; Rm 2.11; 10.12; Gal 2.6; Ef 6.9; Kwa 3.25; 1Pi 1.17

5 Məlma aɗaw hay mawuɗtakaya, jəkam sləmay maaya maaya. Gazlavay ta walata masa-viya hay da bəla keɗe sem amba a pamara Yesu ŋga ndaw ata fara fara, a ləham. Asaya, ta walata sem amba a mbəzam aa slam masa Gazlavay fa wey da vaɗ, slam masa aa ma ləvey a da vəldatara ŋgada ndəhay ma wuɗmara heyey.
6 Ama akwar na, ka ta rəsmata masa-viya hay sem. Akwar fa sərmara, masa-zleley hay fa sərdamakwar banay kalah da bəla keɗe, ba diya? Asaya, ara ata ma ɗaɗamakwar ŋgada fa mey ŋga ndəhay ma ka sariya, ba diya?
7 Yaw, maa saŋgəram da ray mezəley maaya ŋga Yesu Kəriste masa aŋga ma vəldakwara na, ara ata, ba diya?
8 Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey: «Si ka wuɗa meseembew akah anda kah ma wuɗa ray akah.» Da akwar fa namar ray ŋgada *mewey ŋga Bay Gazlavay a keɗe na, ŋgene ara cek maaya.
9 Ama da ka walam vaw ta weley da wuzlah akwar na, ŋgene ara mebərey. Anda keɗe, mewey a, aa zəɗdakwar la maja akwar ma zləɓmara.

10 Kwa ndaw a nar ray a kwakwas ŋga Gazlavay cəpa, ama da ta mbəkda mewey pal sem daa kwakwas a na, ŋgene ta key mebərey sem da ray kwakwas a cəpa.
11 Ya ləvey anda keɗe na, maja mewey pal ma ləvey: «Ka da ley vaw saw da palah ba», mekele saya a ləvey: «Ka da kəɗey ndaw vagay ba». Da ka ta ley vaw saw da palah daa ba, ama da ka ta kəɗey ndaw vagay sem na, ŋgene ka ta zləɓa kwakwas ŋga Gazlavay a sem.
12 Maja ŋgene, ya fa ləvkwar, wam vaw fa mey masa akwar ma daa guzldamara, asaya, wam vaw fa menjey akwar da bəla, maja akwar na, ndəhay masa Gazlavay ma da katar sariya ta fa mewey aŋga, mewey masa ma gwa ŋga badakurwa daa mebərey.
13 Da ndaw ta sərey dey-ceceh fa ndəhay siya daa ba na, Gazlavay fa da kar sariya ta dey-ceceh daa ba may. Ama da ndaw ta sərey dey-ceceh la fa ndəhay na, ŋgene ndaw a, fa da zlurey fa Gazlavay ta pas sariya na, daa ba.

Mey da ray ndaw ma wuzda metəɓey-mey aŋga ta fa sləra aŋga

14 Məlma aɗaw hay, da ndaw a ləvey aŋga fa təɓa mey ŋga Gazlavay, ama a ka cek anda Gazlavay ma ləvar ŋga ka ba na, ŋgene metəɓey-mey ŋga ndaw aha ta tərey sem ŋga cek ŋga tede, fa da ləhda daa mebərey daa ba səlak.
15 Yaw, da məlmakw, da daa ba, dam-mamakw daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu zana ata daa ba, a hətam cek ŋga zəmey mandaw mandaw ba,
16 ka ləvtar: «Anja ka njam daa zazay, anja ka hətam zana fa vaw, asaya, anja ka hətam cek mezəmey haa ka rəham», ama da ka ta vəltar cek masa ŋga jənta daa ba na, mey akah ŋgene ara mey ŋga tede, ba diya?
17 Anda keɗe, metəɓey mey ŋga Gazlavay na, aa kəne may. Da ka təɓa mey ŋga Gazlavay, ama da ka kada sləra ta mey a ba na, metəɓey mey ŋga Gazlavay ŋgene ara cek ŋga tede ŋgada kah.
18 Ama da kwa ndaw a gwa a ləvya: «Ndaw laŋgar a təɓa mey ŋga Gazlavay gway, laŋgar saya a kar sləra maaya ŋgada Gazlavay.» Ŋgada

2:5 2.5 1.9; Lk 6.20-21; 1Kwr 1.26-28; CWJ 2.9 **2:8 2.8** Lev 19.18; Mt 22.39; Rm 13.9 **2:9 2.9** 2.1 **2:10 2.10** Mt 5.19; Gal 3.10; 5.3 **2:11 2.11** Mab 20.13-14 **2:12 2.12** 1.25 **2:13 2.13** Mt 5.7; 7.1; 18.32-35 **2:14 2.14** Mt 7.21; 1Jŋ 3.17 **2:15 2.15** Mt 25.35-36 **2:17 2.17** Gal 5.6, 16, 22-24; 1Jŋ 3.18

ndaw ma ləvey kəne na, yah, *Jak, ya da mbəɗdara, ya ləvar: «Ka gwa
ŋga wuzdiwa metəɓey mey ŋga Gazlavay manjar sləra daw? Ama yah na,
ya gwa ŋga wuzdakawa metəɓey-mey aɗaw ta fa sləra masa yah ma ka.»
19 Asaya, ka fa təɓa Gazlavay na, aŋga pal, ba diya? Ŋgene, ara cek
maaya. Ama kwa mesəfney hay maaya ba na, fa təɓmara mey a kəne
may, a zluram ta mey a.
20 Fara fara, da ndaw ta təɓa mey ŋga Gazlavay sem, ama a key sləra ma
mbafar a Gazlavay ba na, ŋgene, metəɓey mey a, ta tərey sem ŋga cek
ŋga tede. Kah ndaw marəzlkaya, ka wuɗey ya wuzdakawa mey a saya
daw?
21 Sərfada *Abəraham, papaŋ ŋga papa aləkwa zleezle taw. Gazlavay a
pa ŋga ndaw maaya fa mey aŋga na, kwariya? A pa ŋga ndaw maaya na,
ta fa cek maaya masa aa ma ka. Cek aha na, ara aa ma vəlda bəzey aŋga
*Izak ŋga sley ɗay a ŋgada Gazlavay heyey.
22 Anda keɗe, ka səra Abəraham ta təɓa mey ŋga Gazlavay la. Metəɓey-
mey aŋga ta cəmam la aa slam a ta sləra masa aa ma ka ŋgada Gazlavay.
Sləra masa Abəraham ma ka ha fa vəlar gədaŋ ŋga təɓey mey ŋga
Gazlavay ma fəna ma fəna.
23 Cek aha keɗe a key anda mey mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga
Gazlavay zleezle, ma ləvey: «Abəraham a pa Gazlavay ŋga ndaw aŋga
fara fara. Ara maja ŋgene, Gazlavay ma pa ŋga ndaw maaya.» Da ray
ŋgene, Gazlavay a zəla Abəraham a «jam aɗaw.»
24 Anda keɗe, ya sərkwa na, Gazlavay a gwa ŋga pa kwa waawa ŋga
ndaw maaya fa mey aŋga maja ndaw a ma təɓa mey aŋga daada ba, ama
maja sləra maaya masa aa ma ka may.
25 Asaya, wulkam da ray ŋgwas-barlaw *Rahap. Ta təɓta ndəhay
meslərey hay ŋga *Israyel hay la a way aŋga, ta jənta la ŋga badatərwa da
slala Jerikwaw taa cəveɗ mekele. Anda keɗe, Rahap a, Gazlavay ta pa sem
ŋga ndaw maaya fa mey aŋga maja sləra maaya masa aa ma ka ŋgene.
26 Fara fara, da ndaw fa səfney daa saba na, ŋgene ta məcey sem.
Metəɓey-mey ŋga Gazlavay na, aa kəne may. Da ndaw a ləvey aa fa təɓa
mey ŋga Gazlavay, ama a kada sləra ba na, metəɓey mey aŋga ha ŋgene
ara cek ŋga tede.

3

Mey da ray mewey vaw fa meeguzley saw

1 Məlma aɗaw hay, ka da təram cəpa ŋga ndəhay maa sərkadam mey
ŋga Gazlavay a ndəhay ba, maja ala ndəhay maa sərkadam ndəhay na, ta
pas sariya, Gazlavay a daa cəfɗandar ma fəna ndəhay siya hay.
2 Aləkwa cəpa fa kakwa mebərey mekele mekele mandaw mandaw. Ama
da ndaw fa key mebərey daa meeguzley aŋga daa ba na, ŋgene ara ndaw
maaya fara fara ma gwa ŋga wa vaw aŋga cəpa.
3 Nəka, pəles na, aŋga mahura, ama aləkwa fa ndəkwakwa lagambal,
cek mecəhe, a mey amba a cənndakwar mey. Anda keɗe, ya gwakwa ya
handakwa aa slam masa anda aləkwa ma wuɗkwa. 4 Asaya, wulkam
da ray kwambiwal mahura masa memeɗ ma handa ta gədaŋ. Ara cek
mahura, ama ndaw ma hwada kwambiwal a na, a hwada ta hwadam
mecəhe, a gwa a handa aa slam masa aa ma wuɗey.

2:19 2.19 Mew 6.4; ***mesəfney hay maaya ba:*** Mt 8.29; Mk 1.24 **2:21 2.21** MC 22.9, 12; Rm 4.1-5, 13-16, 19-22; Heb 11.17 **2:23 2.23** MC 15.6; 2Mev 20.7; Rm 4.3 **2:25 2.25** Jes 6.17; Mt 1.5; Heb 11.31 **2:26 2.26** 2.17, 20 **3:2 3.2** 1.26 **3:2 3.2-10** Ps 141.3; MM 10.19 **3:3 3.3** Ps 32.9

5 Yaw, neneh may, aa kəne. Ara cek mecəhe da wuzlah mezəvey ŋga
vaw hay tabiya, ama ta neneh na, ndaw a gwa aa guzley mey maadakw a
ma nəsa ndaw.
Nəkmara, zay-awaw ndez kəɗey na, a gwa a gəɗey, aa kəra sidam da
ley * tabiya.
6 Neneh na, aŋga anda awaw maa wura slam. Ara mezəvey pal da
wuzlah mezəvey ŋga vaw aləkwa hay, ama a gwa a nəsa vaw tabiya maja
mey hay malamba da bəla tabiya na, ara aŋga ma badatərwa. A nəsa
ndaw dəga mayawa aŋga haa meməcey aŋga. Neneh na, aa wura ndaw
kəlmeɗek! ta awaw magaza.
7 Ndaw a gwa a wey da ray cek hay tabiya: cek hay da ley ta ɗiyaŋ hay
ta cek hay ma diyam ta hwaɗ ta hwaɗ, leŋ ewet hay daa yam cəpa. Ahaw,
a wey da ray ata tabiya.
8 Ama ŋga neneh na, ndaw a gwa a wa ba səlak. Ara cek malamba, a
wusey kalah, aŋga marəhkaya ta mewer, a gwa a kəɗey ndaw.
9 Ta neneh aləkwa na, aləkwa fa həlmakwa Bay Gazlavay, Papa aləkwa.
Yaw, aləkwa fa sərkwa Gazlavay a ləmta ndəhay na, kəraɗ! anda aŋga.
Ama ta ŋgene he cəpa, aləkwa fa cəɗkwa ndəhay ta neneh e cəŋga.
10 Mepəsey-mey leŋ mey menəsey ndaw na, a gwa ŋga bawa da mey
ndaw pal. Məlma aɗaw hay, ya da kakwa kəne ba.
11 Daa wurak ŋga yam pal na, yam mawuryayak a ta yam mecərey a
gwamara a gəcwa daa slam a daw?
12 Məlma aɗaw hay, gudav a gwa a yey səkeɗ daw? Asaya, wudez mekele
may a gwa a yey gudav daw? Wurak ŋga yam mawuryayak a na, a gwa
ŋga gəcwa yam maaya daw?

Mey da ray leŋgesl masa Gazlavay ma vəlda a ndəhay aŋga hay

13 Da ndaw ta leŋgesl ma səra cek da wuzlah akwar daha na, si a wuzda
menjey aŋga maaya ta fa sləra masa aa ma ka ta mey maakwaɗ a, leŋ ta
leŋgesl masa Gazlavay ma vəldara.
14 Ama da akwar fa kam səleŋ kalah, asaya, da akwar fa wuɗkam ɗay,
ŋgene, kwa ka da zlapam maja leŋgesl akwar a ba. Da daa ba na,
mezlepey akwar ta səleŋ akwar ŋgene na, fa tərda mey masa fara fara
ŋga mey membərzley.
15 Leŋgesl akwar ŋgene na, a sawa ta fa Gazlavay da vaɗ ba, ara leŋgesl
ŋga bəla keɗe, ara leŋgesl ŋga ndəhay magədaŋ gway, a sawa ta fa *Sataŋ,
bay-malula.
16 Nəka, da ndəhay fa kam səleŋ, fa wuɗkam ɗay na, ŋgene ndəhay a,
a kam cek ta cəveɗ e saba, cek hay maaya ba hay cəpa fa ata daha.
17 Ama leŋgesl ma sawa ta fa Gazlavay da vaɗ na, mebərey da hwaɗ
a daa ba, fa handawa zazay leŋ meeguzley ta mey maakwaɗ a, a wuzlah
ndəhay, a sərey dey-ceceh fa ndəhay, a cəmtar ɗay a ndəhay, a key sləra
maaya mandaw mandaw, a weley ndaw ta weley ba, asaya, a betey ndaw
ba.
18 Ndəhay ma cəmamatar ɗay a ndəhay na, fa handamawa zazay a
wuzlah ndəhay. Mawurɓay ŋga sləra ata na, ara menjey maaya fa mey
ŋga Gazlavay.

---

* **3:5 3.5** sidam da ley: slam da ley masa wudez kəɓ-keɓ! **3:6 3.6** MM 10.19; Mt 15.11, 18-19 **3:7 3.7** MC 9.2 **3:8 3.8** Ps 140.4; Rm 3.13; Ef 4.29 **3:9 3.9** MC 1.26-27 **3:12 3.12** Mt 7.16 **3:13 3.13** Rm 12.16 **3:14 3.14** 1Kwr 3.1-3; Gal 5.20–6.4 **3:15 3.15** 1.5, 17 **3:17 3.17** Mt 5.48; 1Kwr 13.4-7; Gal 5.22-23; Fəl 1.9-11 **3:18 3.18** Mt 5.9

4

Ka da kam jam ta bəla ba

1 Mecekeley-mey ta mekəɗey-vaw da wuzlah akwar a sawa na, dama?
A sawa na, daa mevel akwar ma kəɗey vaw ŋga key cek hay maaya ba.
2 Akwar fa wuɗam ŋga hətey cek hay mekele mekele, ama ka hətam
ba. Ara maja ŋgene akwar fa kəɗam ndəhay vagay. Asaya, akwar fa
kam səleŋ, akwar fa səpam cek, ama ka hətam ba. Da ray ŋgene, akwar
fa təram vaw, akwar fa kəɗam vaw da wuzlah akwar. Ka hətam cek
masa akwar ma wuɗam ba na, maja akwar faa cəfɗamara cek aha fa Bay
Gazlavay daa ba.
3 Da akwar faa cəfɗam cek fa Gazlavay, ka hətam ba na, ara maja akwar
ta mewulkey maaya ba. Anda meləvey, kaa cəfɗam na, cek masa ma
mbafakwar daada gway.
4 Akwar ndəhay ma mbəkdamara Gazlavay sem, anda ŋgwas ma
mbəkda zel e ma ley vaw saw! Akwar ma təɓmara mewulkey ŋga bəla
keɗe, a key ka rəsmara Gazlavay na, ka sərmara ba daw? Fara fara,
kwa waawa ma təɓa mewulkey ŋga bəla keɗe na, a tərey masa-gəra ŋga
Gazlavay la.
5 Mey ŋga Gazlavay a ləvey: «Gazlavay a wuɗey cek mekele a key sləra
daa mevel aləkwa ba, si Mesəfney aŋga masa aa ma pa a ray aləkwa gway.»
Ka wulkam na, mey a keɗe aa guzley ŋga tede daw?
6 Ama fa kandakwar maaya ma fəna ma fəna cəŋga. Ara anda
mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, ma ləvey: «Ndəhay masa ma
zlapam na, Gazlavay a mbəɗtar dəɓa la. Ama ndəhay meekweɗ-mey na,
Gazlavay a katar maaya la.»
7 Da ray ŋgene, namar ray a Gazlavay, jaram maaya maaya amba *Sataŋ
a batakwar ba, ŋgene Sataŋ a, a hway la dəreŋ ta akwar.
8 Ŋgəcham fa Gazlavay *, aŋga may, a ŋgəchawa la fa akwar. Akwar
masa ta mebərey ŋgene, təram ndəhay maaya manjar mebərey. Akwar
ndəhay masa ta mewulkey cew cew ŋgene, pərmara mevel akwar.
9 Sərmara akwar na, ndəhay maaya ba. Wudam, təwam maja mebərey
akwar. Anja meeseŋgərey akwar ŋga tərey ŋga matəway. Ka daa səmam
saba, ama ndərɓam dey.
10 Pamara ray akwar ŋga mecəhe fa mey ŋga Gazlavay, anda keɗe,
Gazlavay a gəldakwar la.

Ka da slam mey a ray ndəhay ba

11 Məlma aɗaw hay, ka da slam mey a ray ndəhay anda akwar ndəhay
ma ka sariya ba. Ndaw ma sley mey a ray məlmaha, asaya, a mbəɗar ray
na, ŋgene aŋga letek ta ndaw maa guzley mey maaya ba da ray *mewey
ŋga Gazlavay, a pa mewey a ŋga vagas. Da ka ka anda ŋgene na, ka fa nar
ray a mewey a daa saba, ama ka ta tərey sem ŋga ndaw ma rəsa mewey
a.
12 Ara Gazlavay taava aŋga ma vəldandakwara mewey a, asaya, ara aŋga
pal ma gwa ŋga katar sariya a ndəhay. Anda keɗe, ara aŋga pal ma gwa
ŋga ləhda ndaw daa sariya ha, ara aŋga pal ma gwa ŋgaa zəɗda may. Kah
na, wa, amba ka sley mey a ray məlmakw anda ndəhay ma ka sariya na!

4:1 4.1 Rm 7.5; 1Pi 2.11 **4:2 4.2** 1Jŋ 3.16 **4:4 4.4** Mt 6.24; Jaŋ 15.18-19; 1Jŋ 2.15 **4:6 4.6** 4.10; MM 3.34; Mt 23.12; 1Pi 5.5 **4:7 4.7** Ef 6.12; 1Pi 5.8-9 * **4:8 4.8** ŋgəcham fa Gazlavay: A wuɗey ŋga ləvey mesəpey mewey aŋga ta medərey-daŋgay ŋgada aŋga. **4:8 4.8** Ps 18.21, 25; Iz 1.16; Zak 1.2-3; Mal 3.6-7 **4:9 4.9** Lk 6.25 **4:10 4.10** 4.6; 1Pi 5.6 **4:11 4.11** Ps 101.5; 1Pi 2.1 **4:12 4.12** Rm 14.4; 1Kwr 4.5

Mekətey da ray mezlepey

13 Jəkfamaya sləmay, akwar ndəhay ma ləvam: «Tasana, da daa ba, mandaw na, ya diyam la a slala daha, ya kamawa mevey pal, feteɗe ya mbəɗmawa har, ya hətam dala ga.»
14 Akwar maa guzlam anda keɗe na, ka sərmara cek ma da key mandaw ba, maja ka sərmara menjey akwar da bəla keɗe ba. Menjey akwar a ara anda kakas mecəhe ma wuzwa vaw nekəɗey, fa dəɓa ha, aa zəɗey caca'!, kwa a hətey saba.
15 Maaya na, ka ləvam: «Da Bay Gazlavay ta təɓa la, ala daha ta dey na, ya da kam cek kəɗey ta kəɗey.»
16 Ama wure keɗe akwar fa zlapam daa meeguzley akwar kalah. Mezlepey anda ŋgene na, maaya ba.
17 Yaw, kwa waawa ma səra mekey maaya a ndaw, ama da ta ka daa ba na, ŋgene ta key mebərey sem.

5

Mey da ray masa-zleley hay

1 Jəkfamaya sləmay wure keɗe, akwar ndəhay masa-zleley hay. Təwam, wudam, maja banay mahura a sawa la a ray akwar.
2 Zleley akwar hay a, ta zam sem. Maaca ta zəmta zana akwar hay sem.

3 Dala akwar ta key maadar sem. Maadar a ŋgene na, a wuzdərwa mebərey akwar la ta pas mekey sariya. Kwa aslaw ŋga vaw akwar na, aa zəɗey la cəpa daa sariya ha, maja maadar a ŋgene. Fara fara, kaa zəɗam la anda cek maa wurey kəlmeɗek! Menjey nekəɗey, bəla a ndəvey la, ama akwar na, ka wulkam si ŋga ɓəcey zleley ga da bəla keɗe gway.
4 Nəka, mawurɓay ŋga ndəhay ma ka sləra da ley akwar hay na, akwar ta pəlmatara daa ba. Cəndamara matəway ŋga ndəhay a. Matəway a, ta wusey sem kasl fa Bay Gazlavay Mawaca-waca.
5 Akwar fa kam wiya da bəla keɗe, akwar fa kam cek anda akwar ma wuɗam. Akwar faa ɓəldamara vaw akwar anda gənaw hay ŋga hərey.
6 Akwar fa kamatar sariya ŋgada ndəhay manjar mebərey, ka kəɗmata vagay, kwa ta kam həma a ray akwar daa ba.

Mey da ray mesəkwey Yesu ta dək-vaw

7 Da ray ŋgene, məlma aɗaw hay, səkwakwa ta dək-vaw pas ŋga Bay Mahura Yesu ma da vəhwa. Nəkmara, ndaw mehəvey cey! A səkwa mey-var, amba a sləkey. Fa dəɓa ha, a səkwa daw aŋga ha ta dək-vaw amba a nəhey maaya maaya haa kasl fa var ŋga madagway-dakw.
8 Akwar may, si ka səkwmara Bay aləkwa Yesu ta dək-vaw. Ka da gəram ba, maja pas masa aŋga ma da vəhwa na, gweegwe cay.
9 Məlma aɗaw hay, ka daa ŋguram mey da ray ndəhay ba, daa ba na, Gazlavay a da kakwar sariya. Kwa wure keɗe, aa fa mey-slam ŋga way mekey sariya, fa da mbəzey aa way a ŋga key sariya.
10 Məlma aɗaw hay, sərfadamara ndəhay ma təla mey hay maa guzlam anda Bay Gazlavay ma ləvtar. Banay ma hətfatar la, ta ɓəsmara banay a la. Anda keɗe, ɓəskwa banay anda ata ma ɓəsmara ŋgene may.

4:13 4.13-14 MM 27.1; Lk 12.18-20 **4:14 4.14** Jəw 7.9-10; Ps 39.6 **4:15 4.15** SNM 18.21; Rm 1.10; 1Kwr 4.19; 16.7 **4:16 4.16** 1Tm 6.17; 1Jŋ 2.16 **4:17 4.17** Lk 12.47 **5:1 5.1** 1.10; Lk 6.24 **5:1 5.1-6** MM 15.6; Iz 5.8-10; Am 6.3-7 **5:2 5.2-3** Mt 6.19-20 **5:4 5.4** Mab 3.7; Lev 19.13; Jer 22.13; Mal 3.5 **5:5 5.5** Jer 12.3; 25.34 **5:7 5.7** Jwl 2.23; 2Pi 3.3 **5:8 5.8** Rm 13.11-12; 1Tes 5.5-8; Heb 10.25, 37 **5:9 5.9** Mt 7.1-2 **5:10 5.10** Mt 5.12; Heb 11.32-38

11 Aləkwa fa ləvkwa, anja maaya ŋga Gazlavay ŋga njey a ray ndəhay
ma ɓəsmara banay ma hətfatar. Sərfadamara mey da ray Jəwab ma ɓəsa
banay zleezle. Yaw, sərmara daa mendəvey ŋga banay a na, Gazlavay ta
kar maaya la, maja Bay Gazlavay a na, ara ndaw ma sərey dey-ceceh fa
ndəhay, asaya, fa katar maaya.
12 Məlma aɗaw hay, cek mahura na, ka da mbaɗam ba səlak, kwa ta
slam da vaɗ, kwa ta slam da hwayak, kwa ta meeme, maja Gazlavay a da
kakwar sariya. Da ahaw na, ləvam «ahaw», da kəne ba na, ləvam «kəne
ba». Ŋgene, a wusa gway.

Mey da ray medərey-daŋgay

13 Ndaw masa fa sərey banay da wuzlah akwar daha daw? Ŋga dərey
daŋgay a Gazlavay. Ndaw masa ta meesəmey da wuzlah akwar daha daw?
Ŋga həlma Gazlavay ta walay.
14 Ndaw masa-macay da wuzlah akwar daha daw? Ŋga zəlwa *bay-
ray hay daa Egəliz amba a dəram daŋgay a Gazlavay maja aŋga, a
takwaɗamar mal ta mezəley ŋga Bay Mahura.
15 Daa medərey-daŋgay ata ha na, da ta təɓmara la aa mevel ata
Gazlavay a mbəlda ndaw a la na, ŋgene, a mbəlda la. Bay Gazlavay a
sləkɗadərwa la daa macay aŋga ha. Asaya, da ndaw a, ta key mebərey la
na, Gazlavay a mbəkdara la.
16 Da ray ŋgene, wuzdamata mebərey akwar hay da wuzlah akwar,
dərmar daŋgay pal pal da wuzlah akwar a Gazlavay amba ka mbəlam
daa macay. Medərey-daŋgay ŋga ndaw masa maaya fa mey ŋga Gazlavay
na, aa ta gədaŋ ga.
17 Nəka, *Eli na, aŋga ndaw-magədaŋ anda aləkwa. Ta dərar daŋgay
la a Gazlavay ta mevel pal amba var a pawa ba. Da ray ŋgene, mevey
maakar ta kiya maakwaw var ta pawa daa ba səlak.
18 Fa dəɓa ha, a dərar daŋgay a Gazlavay saya amba var a pawa. Maja
ŋgene, var ta', a pawa dəɓa, cek hay da ley ta kam la.

Mey da ray ndaw ma vəhdərwa ndaw ta mebərey aa cəveɗ ŋga Gazlavay

19 Məlma aɗaw hay, da ndaw da wuzlah akwar ta zleŋgeɗey sem daa
cəveɗ masa fara fara na, maaya na, ndaw mekele a vəhdərwa aa cəveɗ
ehe.
20 Sərmara, kwa waawa ma vəhdərwa ndaw ta mebərey aa cəveɗ masa
fara fara na, ŋgene, a key a ləhda heter ŋga ndaw a. Kwa ndaw a, aa ta
mebərey ga na, Gazlavay a mbəkdara la.

5:11 5.11 1.12; Mab 34.6; Jəw 1.21-22; 2.10; 42.10-17 **5:12 5.12** Mt 5.34-37 **5:13 5.13** 1.5-6; SNM 16.25 **5:14 5.14** Mk 6.13 **5:15 5.15** Mt 9.2; Mk 16.18 **5:16 5.16** Ps 32.3-5; 38.4-6; MM 28.13; 1Jŋ 1.8-9 **5:17 5.17** 1Bay 17.1 **5:18 5.18** 1Bay 18.42-45 **5:19 5.19** Gal 6.1 **5:20 5.20** 1Pi 4.8

Leeter masa
Piyer
ma wuzlala ŋgeeme
Mey da ray
Leeter masa Piyer ma wuzlala ŋgeeme

Leeter keɗe ara Simaŋw Piyer, ndaw-meslərey ŋga Yesu Kəriste, ma wuzlala. Mezəley Piyer a na, ara Yesu ma para (Luk 6.14). Jak, Jaŋ leŋ Piyer e na, ata jam maa-səɓa-dey ŋgaa gwar. Daa mezley ŋga mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu na, Piyer e ta key bay-ray la ŋga ndəhay ŋga Yesu (SNM 2.14; 15.7).

Piyer a ləvey aŋga da Babilaŋw (5.13). Ndəhay ga a wulkam aŋga da Rawm, ama a wa berney a ta Babilaŋw, berney masa Jəwif hay zleezle ma njam da hwaɗ a anda məlak hay da wuzlah ndəhay ma səra Gazlavay ba. A wuzlalatara leeter e ŋgada ndəhay ŋga Yesu maakwacatakaya ray daa hwayak hay mekele mekele (1.1). Ata na, ndəhay fa rəsmata, fa sərdamata banay maja ata ndəhay ŋga Yesu. Piyer a wuɗey ŋga vəltar gədaŋ amba a ɓəsmara banay a, a diyam fa mey fa mey daa cəveɗ ŋga Yesu (5.12). A vəltar gədaŋ, a ləvtar ŋga pamara mewulkey ata a ray maaya ŋga Gazlavay masa ata ma da hətmar ta pas masa Yesu ma da vəhwa. Asaya, a ləvtar ŋga kam cek maaya anda Gazlavay ma wuɗey, maja ata na, ara səkway masa Gazlavay ma wala (2.9).

Daa leeter e na, Piyer aa guzltar ŋgada ndəhay ŋga Yesu masa zleezle ma səpam kwakwas hay mekele mekele. Anda meləvey, aa guzley ŋgada Jəwif hay ta ŋgada ndəhay masa Jəwif hay ba hay ma səpam kwakwas ŋga Mawiz leŋ ŋgada ndəhay ma tam kuley hay. Ata na, ta hətam heter mawiya cay, anda keɗe, menjey ata, aŋga anda ŋga papaŋ ŋga papa ata hay zleezle saba. Asaya, menjey ata, aŋga anda ŋga ndəhay da cakay ata ba may (1.13–2.4). Ata fa ɓəsmara banay maja Yesu.

Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Mey da ray meɓəsey banay (1.7; 3.13-17)
Mey da ray Yesu Kəriste, aŋga anda aŋgwa maaya meləmey way (2.4; 2.6)
Mey da ray aləkwa, ndəhay ŋga Gazlavay (2.9-10)
Mey da ray banay masa Kəriste ma ɓəsa maja aləkwa (1.3; 2.21; 2.23; 3.18–4.46)

Mecey-har

1 Ara yah *Piyer ma wuzlalakwara leeter keɗe, yah *ndaw-meslərey ŋga
*Yesu *Kəriste.

Ya wuzlalakwara ŋgada akwar ndəhay masa *Gazlavay ma walakwar
sem, akwar ndəhay masa məlak hay maakwacatakaya ray daa hwayak ŋga
Paŋw, daa hwayak ŋga Galati, daa hwayak ŋga Kapadəwas, daa hwayak
ŋga Azi, leŋ daa hwayak ŋga Bitini.

2 Dəga zleezle na, Gazlavay Papaŋ ta walakwar cay ŋga tərey ndəhay
aŋga hay anda aa ma wuɗey. A pakwar wal ta fa Mesəfney aŋga amba
ka namar ray a Yesu Kəriste, asaya, amba ka təram ŋga ndəhay aŋga hay
maaya manjar mebərey ta fa mambaz aŋga.

1:1 1.1 2.11; Jak 1.1

Anja maaya ŋga Gazlavay ta zazay aŋga ŋga njey ta akwar ma fəna ma fəna.

Mey da ray meləhey

3 Həlmakwa Gazlavay, Papaŋ ŋga Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste. Ta sərfandakwar dey-ceceh la ga, ta yandakurwa la ŋga dey cew ta fa aa ma sləkɗadərwa Yesu Kəriste daa meməcey. Ara maja ŋgene, aləkwa fa sərkwa daa mevel aləkwa, ya sləkɗakurwa la daa meməcey may.
4 Anda keɗe, akwar fa səkwmara cek hay maaya masa Gazlavay ma ɓadata ŋgada ndəhay aŋga hay. A ɓadatara cek hay a na, da gazlavay da vaɗ. Feteɗe na, cek hay a, a zam ba, a nəsam ba, a mbəɗam ba.
5 Gazlavay na, ndaw masa ta gədaŋ. A jəɗkwar la amba a ləhdakwar maja akwar fa pamara ŋga ndaw akwar fara fara. Meləhey a ŋgene, Gazlavay a da wuzdərwa fara fara na, ta pas masa bəla ma da ndəvey.
6 Ara maja ŋgene, kwa wure keɗe, masa akwar daa banay wura wura ma da njey nekəɗey keɗe na, sasəmam cəŋga.
7 Banay a ŋgene na, fa wuzdərwa akwar fa pamara Gazlavay ŋga ndaw akwar fara fara daw, daa ba daw? Nəka ɓərey magaza cey, kwa ara cek maaya na, a nəsey la. Ama ŋga sərey aŋga maaya na, si a pamara aa awaw. Aŋga letek kəne ta akwar ma pamara Gazlavay ŋga ndaw akwar fara fara. Mepey Gazlavay ŋga ndaw fara fara na, a fəna ɓərey magaza ta maaya, ba daw? Ta ŋgene he cəpa, fa jadamakwar ŋga sərey, da akwar fa pamara Gazlavay ŋga ndaw akwar fara fara kwa. Anda keɗe, ta pas masa Yesu Kəriste ma da wuzwa vaw na, Gazlavay a həslkwar ray la, a həlmakwar la, aa həmdakwar la maja akwar ma pamara ŋga ndaw akwar fara fara ha.
8 Akwar ma hətmar Yesu ta dey akwar daa ba, ama akwar fa wuɗmara cəŋga. Akwar fa hətmar wure keɗe daa ba, ama akwar fa pamara ŋga ndaw akwar fara fara cəŋga. Ara maja ŋgene, akwar ta meesəmey, meesəmey a ga ara mey ba, kwa ndaw a gwa ŋga ləvey ba.
9 Akwar ta meesəmey ga na, maja Gazlavay ta ləhdakwar sem. Meləhey a na, ara mawurɓay masa akwar ma hətam maja akwar ma pamara Yesu ŋga ndaw akwar fara fara.
10 Zleezle ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay ta səpam cəveɗ la mekele mekele amba a sərmara Gazlavay a da ləhdata ndəhay daa mebərey anda aa ma ləhdakwar na, kwara. Ndəhay a taa guzlam la da ray maaya ŋga Gazlavay masa aa ma da vəldandakwara.
11 Ndəhay a na, Mesəfney ŋga Kəriste aa da ray ata. Mesəfney a ta wuzdatara banay masa Kəriste ma da ɓəsa la. Asaya, ta wuzdatara gədaŋ masa Kəriste ma da hətar la fa dəɓa ŋga banay a. Ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay a ta səpam cəveɗ la ŋga sərey cek hay a, a da kam na, ta vara, asaya, a da kam na, kwara.
12 Gazlavay ta wuzdatara la, a ləvey, mey masa ata ma wuzdamara da ray cek hay a na, ara ŋgada ata ba, ama ŋgada akwar. Wure keɗe, ndəhay ma wuzda *Mey-maaya-mawiya fa wuzdamakwara mey da ray cek hay a. A wuzdamakwara mey a na, ta gədaŋ ŋga *Mesəfney ŋga Gazlavay ma sawa da gazlavay da vaɗ. Kwa maslaŋ hay ŋga Gazlavay da vaɗ may, a wuɗam ŋga sərmata cek hay a.

1:2 1.2 2.9; Rm 8.29; Ef 1.4; 2Tes 2.13; 2Pi 1.10; ***mambaz:*** 1.19 **1:3 1.3** 1.23; 2Kwr 1.3; Tit 3.5 **1:6 1.6-7** 2Kwr 4.17; Jak 1.2-3 **1:7 1.7** Jəw 23.10; Ps 66.10; Iz 48.10; 1Kwr 3.13 **1:8 1.8** Jaŋ 20.29; 2Kwr 5.7 **1:9 1.9** Rm 5.2; 6.22; Ef 1.14 **1:10 1.10-11** Lk 24.46; 1Kwr 15.3-4; 2Pi 1.19-21 **1:12 1.12** Ef 3.9-10

Mey da ray menjey maaya ma mbafar a Gazlavay

13 Maja ŋgene *, ɗiyam vaw maaya maaya ŋga key slǝra ŋgada
Gazlavay. Wam vaw, pamara mewulkey akwar a ray maaya ŋga Gazlavay
masa akwar ma da hǝtam ta pas masa Yesu Kǝriste ma da wuzwa vaw.
14 Namar ray mandaw mandaw a Papakw akwar Bay Gazlavay da vaɗ.
Zleezle daa masa ka sǝrmara Yesu *Kǝriste ba araŋ na, akwar fa kam cek
hay maaya ba saw masa ma mbafakwar gway. Ama wure keɗe na, ka da
kamata cek hay a saba.
15 Gazlavay ta zǝlkwar la ŋga tǝrey ndǝhay aŋga hay. Aŋga na, ndaw
maaya manjar mebǝrey. Akwar may, daa menjey akwar cǝpa na, tǝram
ndǝhay maaya manjar mebǝrey anda aŋga.
16 Ya lǝvkwar anda keɗe na, maja mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga
Gazlavay, Gazlavay a lǝvey: «Njam manjar mebǝrey, maja yah na, yah
ndaw manjar mebǝrey.»
17 Daa masa akwar fa dǝram daŋgay na, ka zǝlmara Gazlavay «Papaŋ».
Maja ŋgene, daa menjey akwar mambǝkakaya da bǝla keɗe na, namar
ray a Gazlavay maaya maaya. Aŋga na, ndaw ma ka sariya ŋgada ndaw
a, ndaw a, ta cǝveɗ e tǝɗe fa slǝra masa aŋga ma ka, kwa a weley ndaw
ta weley ba.
18 Akwar fa sǝrmara, Gazlavay ta mbǝɗkurwa sem amba ka lǝham daa
menjey ŋga papakw akwar hay zleezle. Menjey akwar anda ŋga papakw
akwar hay zleezle ŋgene na, ara cek ŋga tede, fa da jǝnkwar ŋga lǝhey
daa ba. Gazlavay ta mbǝɗkurwa ta cek anda dala masa ma da ndǝvey na,
daa ba.
19 Ama, a mbǝɗkurwa na, ta mambaz ŋga Kǝriste ta ray aŋga, ndaw
masa ta gǝdaŋ. Kǝriste he na, aŋga ta mebǝrey daa ba, aŋga anda bǝz-
tǝɓaŋ maaya masa wurwer ŋga hǝrey ŋga vǝley ŋgada Gazlavay.
20 Gazlavay ta wala la ŋga mǝcey dǝga bǝla ta lǝmey daa ba araŋ.
Wure keɗe daa masa bǝla fa da ndǝvey keɗe na, ta wuzdǝrwa la amba
a lǝhdakwar.
21 Ka pamara Gazlavay ŋga ndaw akwar fara fara na, ta fa Yesu Kǝriste.
Ara Gazlavay a ma slǝkɗadǝrwa daa memǝcey, asaya, ara aŋga ma hǝslar
ray. Anda keɗe, akwar fa pamara Gazlavay ŋga ndaw akwar fara fara,
asaya akwar fa sǝrmara ara aŋga pal ma da jǝnkwar.
22 Akwar ta tǝram sem ŋga ndǝhay manjar mebǝrey fa mey ŋga
Gazlavay maja akwar ma namar ray a mey masa fara fara, amba ka
wuɗmata mǝlmakw akwar hay maaya maaya ta mevel pal. Anda keɗe,
wuɗam vaw maaya maaya ta mevel akwar cǝpa.
23 Ka sǝrmara, akwar na, ta hǝtam heter mawiya la ta fa mey ŋga
Gazlavay. Mey a na, a da njey ŋga sǝrmataw, a vǝltar heter mawiya a
ndǝhay. Ka hǝtam heter e na, ta fa ndaw masa ma da mǝcey ba, ama ta fa
Gazlavay, ndaw masa aŋga daha ta dey ŋga sǝrmataw.
24 Anda mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay ma lǝvey:
«Ndǝhay magǝdaŋ na, ata anda kwakwas ma pǝcwa da ley.
Membey ata, aŋga anda meefekwey da ley.
Kwakwas na, a kweley la, meefekwey may, a kǝzley la,

---

* **1:13 1.13** maja ŋgene: «Maja ŋgene» a wuɗey ŋga lǝvey «maja melǝhey ta maaya ŋga Gazlavay» Nǝka 1.10. **1:14 1.14** Rm 12.2; Ef 2.3; 4.17-18 **1:15 1.15-16** Lev 19.2 **1:17 1.17** Iz 63.16; Jer 3.19; Mt 6.9; 16.27; Rm 2.6; Jak 2.1; 1Pi 4.5 **1:18 1.18** Mt 20.28; 1Kwr 7.23; 6.20 **1:19 1.19** 1.1-2; Jaŋ 1.29; SNM 20.28; 1Kwr 5.7; Ef 1.7; Heb 9.12 **1:20 1.20** Ef 1.4 **1:21 1.21** ma hǝslar ray: 5.1; Rm 5.2 **1:22 1.22** 2.17; 3.8; 4.8; Rm 12.9; Gal 6.10; 2Pi 1.7; 1Jŋ 4.11 **1:23 1.23** Jaŋ 1.13; Heb 4.12; Jak 1.18 **1:24 1.24-25** Iz 40.6-8; Jak 1.10-11

25 ama mey ŋga Bay Gazlavay na, a da njey ŋga sərmataw.»
Mey a na, ara Mey-maaya-mawiya masa ata ma wuzdamakwara heyey.

2

1 Anda keɗe, mbəkdamara mekey cek maaya ba tabiya, ka da fəcam
ndaw ba səlak, ka da təram ndəhay masa ta neneh cew ba, ka da təram
ndəhay masa səleŋ hay ba, ka daa guzlam mey maaya ba da ray ndəhay
ba səlak.
2 Anda bəza hay da mey ɗəwa ma wuɗam ŋga sey ɗəwa amba a gəlam
na, akwar may, təɓmara mey ŋga Gazlavay masa fara fara amba ka gəlam
ta mey a, ka ləham.
3 Si ka kamara kəne maja «akwar ta sərmara cay fara fara Bay Mahura
na, aa maaya.»

Mey da ray ndəhay masa Gazlavay ma walata

4 Ŋgəcham ŋgada fa Bay Mahura. Ara aŋga ma vəltar heter a ndəhay.
Aŋga na, anda aŋgwa mahura meləmey way masa ndəhay ma kəzlamara
ta cakay. Ama Gazlavay ta wala sem. A nəka na, aŋga maaya kalah.
5 Akwar na, təram anda Bay Mahura, ndaw masa ta dey, amba akwar
ndəhay masa ta dey anda aŋga na, Gazlavay a lakwar, a ləmdakwar way
ŋgada Mesəfney aŋga. Fa dəɓa ha, ka təram ŋga ndəhay aŋga hay ma
ka kwakwas, ka vəldamara ray akwar ŋgada aŋga ta mevel pal anda
*Mesəfney ŋga Gazlavay ma wuɗey. Kwakwas a, a mbafar la a Gazlavay
maja Yesu *Kəriste.
6 Maja mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey:
«Ehe, ya ta weley aŋgwa masa maaya la,
ya ta pa la aa berney ŋga Siyaŋw *,
ara aŋgwa mahura masa bay-ray.
Kwa waawa ma zlembey ta aŋgwa ha na,
a zəley marava daa ba səlak.»
7 Ŋgada akwar ndəhay masa ma pamara Yesu ŋga ndaw ata fara fara
na, aŋgwa ha aa maaya a fənta cek hay tabiya. Ama ŋgada ndəhay ma
pamara Yesu ŋga ndaw ata fara fara ba na, aa kəne ba. Mawuzlalakaya
daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey:
«Aŋgwa meləmey way masa ndəhay ma ləma way
ma kəzlamara ta cakay na,
ara aŋgwa maaya meləmey way ma fənta siya hay jak.»
8 Mawuzlalakaya daa slam mekele saya, a ləvey:
«Aŋgwa ha na, ara aŋgwa mekey mecembeɗey a ndəhay,
ara aŋgwa ma təɗdata ndəhay.»
A təɗdata ndəhay na, maja ta gəmam ŋga təɓmara mey ŋga Gazlavay daa
ba. Zleezle na, Gazlavay ta ləvey la, si a təɗam kəne.
9 Ama akwar na, səkway masa Gazlavay ma wala, akwar ndəhay ma ka
kwakwas ŋga Gazlavay, akwar ndəhay mapatakaya wal ŋgada Gazlavay,
akwar səkway masa Gazlavay ma pa ŋgada aŋga ray aŋga. Gazlavay
ta badakurwa sem daa ləvaŋ ŋgadaa slam aŋga meweɗey masa maaya

---

2:1 2.1 Ef 4.25; Jak 1.21; 4.11 **2:2 2.2** 1Kwr 3.2 **2:3 2.3** Ps 34.9 **2:4 2.4** Ps 118.22; Iz 28.16 **2:5 2.5** 2.9; Rm 12.1; Ef 2.21-22 * **2:6 2.6** Siyaŋw: Ara mezəley mekele ŋga berney ŋga Jeruzelem. Ama feɗe, a wuɗey ŋga ləvey ndəhay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu. **2:6 2.6** Iz 28.16; Rm 9.33 **2:7 2.7** Ps 118.22; Mt 21.42; SNM 4.11 **2:8 2.8** Iz 8.14; Rm 9.33

kalah, amba ka wuzdamara ŋgada ndəhay cek hay mahura masa aŋga
ma kata.
10 Zleezle na, akwar ndəhay ŋga Gazlavay ba, ama wure keɗe, akwar
ndəhay aŋga hay. Zleezle na, Gazlavay fa sərfakwar dey-ceceh daa ba,
ama wure keɗe, fa sərfakwar dey-ceceh dəɓa.

Mey da ray menjey maaya da wuzlah ndəhay ma təɓa mey ŋga Gazlavay ba

11 Jam aɗaw hay, sərmara, akwar na, anda məlak hay da bəla keɗe. Slam
akwar menjey na, da bəla feɗe ba. Maja ŋgene, ya fa ləvkwar, ambahw,
cek hay maaya ba masa mevel akwar ma wuɗey gway na, ka da kamara
saba. Cek hay a na, a daa zəɗda heter akwar.
12 Akwar da wuzlah ndəhay ma sərmara Gazlavay ba, njam, kam cek
maaya mandaw mandaw. Anda keɗe, kwa aa dəɗfamakwar mey, a ləvam
akwar ndəhay maaya ba na, a həlmamara Gazlavay la ta pas masa aŋga
ma da sawa, maja ata ma hətmar slərа maaya masa akwar ma kamara.
13 Namatar ray a *bay-ray hay cəpa maja Yesu Bay aləkwa Mahura. Anda
meləvey, namar ray ŋgada bay ŋga hwayak maja aŋga mahura da ray
ndəhay siya hay,
14 asaya, namatar ray a mahura hay ŋga hwayak maja ara ndəhay
meslərey ŋga bay ŋga hwayak. Aŋga fa slərdata ŋga kətata ndəhay ma
ka cek ta cəveɗ e ba ta ŋga həsltar ray a ndəhay ma ka cek ta cəveɗ e.
15 Ta fa slərа akwar maaya ŋgene na, Gazlavay a wuɗey ka gərcamatara
mey ŋga ndəhay marəzltakaya ma sərmara Gazlavay ba, maa guzlam mey
saw kəne ŋgene.
16 Akwar ndəhay ŋga Yesu na, akwar beke hay ba. Ama ka da ləvam
akwar beke ba kaa na, ka kam cek maaya ba anda mevel akwar ma wuɗey
na, kəne ba. Sasəkar jak, təram ndəhay ma ka slərа ŋga Gazlavay.
17 Namatar ray a ndəhay tabiya. Wuɗmata məlmakw akwar hay daa
mey ŋga Gazlavay. Namar ray maaya maaya a Gazlavay. Cənmar mey a
bay ŋga hwayak.

Mey da ray meɓəsey banay anda Yesu ma ɓəsa

18 Akwar ndəhay ma ka slərа ŋga ndəhay, namatar ray maaya maaya a
*bay-ray akwar hay. Ka da nam ray na, ŋgada bay-ray hay masa maaya
ma wuɗmakwar daada ba. Ama namatar ray a bay-ray hay masa maaya
ba hay may.
19 Da akwar fa ɓəsmara banay hay mekele mekele ma sawa a ray akwar
lək-lak maja ka wuɗam ŋga namar ray a Gazlavay na, ŋgene, ara cek
maaya ma mbafar a Gazlavay.
20 Da a kəɗmakwar maja akwar ma kam cek maaya ba, ka ɓəsmara na,
ma daa həmdakwar maja na, wa? Ama da ka kam cek maaya, fa dəɓa ha,
a sərdamakwar banay lək-lak gway, asaya, da akwar fa ɓəsmara banay a
na, ŋgene, ara cek maaya ma mbafar a Gazlavay.
21 Ahaw, Gazlavay a zəlkwar na, ŋga key kəne, maja *Kəriste may, ta
sərey banay la maja akwar. Anda keɗe, ta wuzkwar cəveɗ la amba ka
kam cek anda aŋga ma ka.

2:9 2.9 1.2; Mab 19.5-6; Lev 19.2; Mew 4.20; 7.6; 14.2; Iz 9.1; 43.21; 61.6; SNM 26.18; Rm 5.17; 2Kwr 4.6; Ef 5.8; Tit 2.14; Heb 13.12; 1Pi 2.5; CWJ 1.6; 20.4 **2:10 2.10** Aw 2.25; Rm 9.25 **2:11 2.11** 1.1, 17; Ps 39.13; Rm 7.15, 17-23; Gal 5.17; Heb 13.14 **2:12 2.12** Iz 10.3; Mt 5.16; 2Kwr 5.10 **2:13 2.13-14** Rm 13.1-7; Tit 3.1 **2:15 2.15** 3.16 **2:16 2.16** 1Kwr 6.11, 19-20; Gal 5.13 **2:17 2.17** 1.22; 3.16; MM 24.21; Mt 22.21; Gal 6.10; Fəl 2.12 **2:18 2.18** Ef 6.5-8 **2:18 2.18–3.7** Ef 5.21–6.9 **2:19 2.19-20** 5.12 **2:20 2.20** 4.14 **2:21 2.21** Mt 16.24; 20.26-28; Jaŋ 13.15; Rm 15.5

22 Yesu na, ta key mebərey daa ba səlak, ta mbərzley kwa dey pal daa
ba.
23 Daa masa fa cəɗmara na, ta cəɗta daa ba. Daa masa fa sərdamara
banay na, kwa ta key həma a ray ata daa ba. Ama a pa mewulkey aŋga
na, a ray Gazlavay, ndaw ma ka sariya ta cəveɗ e.
24 Daa masa ata fa dərmara fa hwadam mazlaŋgalakaya na, ta la
mebərey aləkwa sem cəpa a ray aŋga. A ka kəne na, amba ya mbəkdakwa
mekey mebərey, ya kakwa cek ta cəveɗ e anda Gazlavay ma wuɗey. Ara
ta fa banay aŋga ha ŋgene, aləkwa ma ləhkwa.
25 Ahaw, zleezle na, akwar anda təɓaŋ hay maazəɗtakaya, ama wure
keɗe, Gazlavay ta vəhdakurwa sem asi har ŋga mecəkwer akwar ma da
jəɗkwar.

3

Mey da ray ŋgusay ta da ray zel hay

1 Anda ndəhay ma namatar ray a bay ata hay na, akwar ŋgusay may,
namatar ray a zel akwar hay. Anda keɗe, da zel hay ma təɓa mey
ŋga Gazlavay ba daha na, a mbəɗdamara mevel ata la, a təɓmara mey
ŋga Gazlavay la maja menjey akwar, aŋga maaya. Kwa anja akwar taa
guzlmatar mey pal daa ba na, a təɓmara mey ŋga Gazlavay la,
2 maja zel akwar hay fa nəkmara menjey akwar masa maaya, asaya, a
sərmara akwar fa namatar ray.
3 Ka da wulkam a ray meɗiyey vaw ŋga mbey ba. Anda meləvey,
metərɗey ray ŋga zlepey, mepey daŋgwa ŋga ɓərey magaza ta bersle ma
həɗkey ba, asaya, mepey zana ŋga sləmay.
4 Ama maaya na, membey akwar a bawa ta daa mevel akwar. Anda
meləvey, təram ŋgusay meekweɗ-mey, ŋgusay ta zazay ta ndəhay. Keɗe
he ara cek maaya ma ndəvey ba. Ara cek ma mbey fa dey ŋga Gazlavay
ma fənta cek hay tabiya.
5 Ara anda keɗe, ŋgusay masa zleezle ma səpmara cəveɗ ŋga Gazlavay
ta mevel pal ma təram ŋga ŋgusay ma mbam. A namatar ray a zel ata
hay,
6 anda zleezle Sara ma nar ray a zel e, *Abəraham. A zəla «Bay aɗaw».
Anda keɗe, da akwar fa kam sləra maaya ta mandərzay daa dey daa ba
na, akwar anda dam aŋga hay.
7 Akwar zel hay may, si ka kamatar maaya a ŋgwas akwar hay. Sərmara
ata na, gədaŋ pəreh. Həslmatar ray, maja ata may, Gazlavay ta vəltar heter
la anda aa ma vəldakwara maja maaya aŋga. Da akwar fa kamara kəne
na, kwa cek fa da təka Gazlavay ŋga təɓa medərey-daŋgay akwar na, daa
ba.

Mey da ray mesərey banay maja mekey cek ta cəveɗ e

8 Yaw, mey aɗaw mekele daha saya. Maaya na, akwar cəpa ka cəmam
ɗay, ka səram dey-ceceh da wuzlah akwar, ka wuɗam vaw da wuzlah
akwar maja akwar məlmaŋ hay daa mey ŋga Gazlavay. Kam maaya a
ndəhay. Ka da pamara ray akwar ŋga mahura da ray ndəhay ba.
9 Da ndaw fa kakwar cek maaya ba na, ka da madamara ba. Da ndaw
fa cəɗkwar na, ka da cəɗmara ba. Sasəkar jak, ləvmar a ndaw aha na,

---

2:22 2.22 Iz 53.9; Jaŋ 8.46; Heb 4.15 **2:23 2.23** 3.9; Iz 53.7; Mt 26.55-56, 67; 27.14, 27-31 **2:24 2.24** Iz 53.4, 5; Rm 6.2, 11; Kwa 2.14; Heb 9.28 **2:25 2.25** Iz 53.6; Ez 34.5-6; Mt 9.36; Jaŋ 10.16; Heb 13.20 **3:1 3.1** 1Kwr 7.16; Ef 5.22-24 **3:3 3.3** 1Tm 2.9 **3:7 3.7** Ef 5.25-28; 1Tm 2.8 **3:8 3.8** 1.22; Ef 4.2-3; Fəl 2.2-3

«Gazlavay ŋga kaka maaya», maja daa masa Gazlavay ma zəlkwar ŋga
tərey ndəhay aŋga hay na, ta ləvkwar la a da kakwar maaya.
10 Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey:
«Ndaw ma wuɗey ŋga njey maaya ta meesəmey na,
si a kərza megewec ŋga mey aŋga
amba aa guzley mey malamba ba,
si a mbəkda membərzley.
11 Asaya, ŋga mbəkda mekey cek maaya ba,
ŋga key cek maaya,
ŋga səpey amba a njey ta zazay ta ndəhay
mandaw mandaw.»
12 Fara fara, Bay Gazlavay fa nəkfatar dey
fa ndəhay ma ka cek ta cəveɗ e,
aa fa jəkfatar sləmay daa medərey-daŋgay ata.
Ama ndəhay ma ka mebərey na,
Bay Gazlavay a mbəɗtar dəɓa.
13 Anda keɗe, da akwar fa kam cek maaya ta cəveɗ e ta mevel akwar
cəpa na, ma da gwa ŋga kakwar cek maaya ba na, wa?
14 Kwa da akwar fa səram banay maja akwar ma kam cek ta cəveɗ e na,
ŋgene, maaya ŋga Gazlavay aa da ray akwar. Anda keɗe, ka da zluram ta
ndəhay ma da sərdamakwar banay ba, ray akwar a da həɓey ba.
15 Ama daa mevel akwar na, həslmar ray ŋgada *Kəriste pal taava aŋga.
Aŋga na, Bay akwar Mahura. Njam vaw maɗiykaya mandaw mandaw
amba da aa cəfɗamakwar ka pamara mewulkey akwar a ray Kəriste maja
me na, ka mbəɗdamatara maaya maaya.
16 Ka mbəɗdamatara na, ta mey maakwaɗ a, ta meney ray, ta mevel
maaya. Anda keɗe, da faa guzlam mey maaya ba da ray menjey akwar
maaya daa cəveɗ ŋga Kəriste na, hwaray a katar la.
17 Fara fara, da Gazlavay a wuɗey ka sərey banay na, ŋgama mesərey
banay da ray mekey cek maaya, da ray mesərey banay da ray mekey cek
maaya ba.
18 Ahaw, Kəriste ta ray aŋga ta sərey banay la, ta vəlda ray aŋga la dey
pal ŋga məcey ŋga mbəkey mebərey ŋga ndəhay tabiya. Aŋga na, ara
ndaw manjar mebərey, a məcey a na, maja ndəhay ta mebərey. A ka kəne
amba a handata ndəhay fa Gazlavay. A kəɗmara vagay na, daa masa aŋga
ndaw-magədaŋ, ama ara *Mesəfney ŋga Gazlavay ma sləkɗadərwa.
19 Anda keɗe, ta fa Mesəfney a na, ta daw la ŋga wuztar mey ŋga
Gazlavay a mesəfney hay magərcatakaya *.
20 Mesəfney hay a ŋgene na, ara mesəfney ŋga ndəhay masa zleezle
ma cənmar mey a Gazlavay ba. Gazlavay fa səkwta ta dək-vaw daa masa
Nəwe faa caɗa kwambiwal mahura heyey. Daa ŋgene, ndəhay ta mbəzam
la aa kwambiwal a, yam ta handata la, ta ləham la. Ma ləham a na, ndəhay
ga daa ba, ndəhay daaŋgafaɗ gway.
21 Ŋgene na, a wuzwa *baptem ma ləhdakwar daa mebərey wure keɗe.
Mekey baptem na, ara ŋga pərey dəlay fa vaw ba, ama ara ŋga jəwey mey

---

3:9 3.9 2.23; Jəw 31.30; Mt 5.44; Rm 12.17 **3:10 3.10-12** Ps 34.13-17; Jak 1.26 **3:13 3.13** Rm 13.3 **3:14 3.14** 4.14; Mt 5.10 **3:15 3.15** 1.3-5; Kwa 4.6 **3:16 3.16** 2.15 **3:18 3.18** 2.21; Rm 5.6-8; 6.10; Heb 4.15; 7.27 * **3:19 3.19** mesəfney hay magərcatakaya: Ara mesəfney ŋga ndəhay masa ma təɓmara mey ŋga Nəwe ba, da daa ba, ara maslaŋ hay ma cənmar mey a Gazlavay saba. Ata daa slam mesəkwey sariya ŋga Gazlavay. **3:19 3.19-20** MC 6.2; 2Pi 2.4; Jud 6 **3:20 3.20** MC 6.14-22

ta Gazlavay ta mevel maaya mapərkaya. Baptem e, a ləhdakwar na, maja
Yesu Kəriste ma sləkɗawa daa meməcey.
22 Yesu Kəriste he na, ta təpey sem a vaɗ, manjakaya ta har-zəmay ŋga
Gazlavay. Fa wey da ray maslaŋ hay ta cek hay mekele mekele masa ta
gədaŋ da gazlavay da vaɗ.

4

Mey da ray menjey zleezle ta masa wure keɗe

1 Ya sərkwa daa masa *Kəriste aŋga ndaw-magədaŋ na, ta sərey banay
la ga. Maja ŋgene, akwar may, kam gədaŋ, wulkam letek anda aŋga da
ray mesərey banay, maja kwa waawa ma ɓəsa banay na, a key mebərey
saba.
2 Dəga wure keɗe haa kasl fa meməcey akwar na, ka da kam cek anda
mevel ŋga ndaw-magədaŋ ma wuɗey ba, ama kam cek anda Gazlavay ma
wuɗey.
3 Menjey akwar masa zleezle na, aŋga anda menjey ŋga ndəhay ma səra
Gazlavay ba. Ka ta njam la ga daa mekey cek ma ka hwaray, daa mekey
dey fa cek ŋga ndaw, daa mewey, daa mekey wasa malamba, daa mesey
wuzam kalah. Asaya, akwar ta nam ray la ŋgada kuley hay mekele mekele.
Ŋgene, ara cek maaya ba kalah, mak dəɓa.
4 Fara fara wure keɗe, ndəhay ma səra Gazlavay ba fa rəzlam ga da ray
akwar, maja akwar fa kam cek hay malamba ta ata daa saba. Maja ŋgene,
ata fa cəɗmakwar.
5 Ama pas pal na, a kadamara cek hay maaya ba masa ata ma kamara
ha ŋgene la a Gazlavay, ndaw masa ta ɗiya vaw cay ŋga katar sariya a
ndəhay masa ta dey leŋ a ndəhay masa maməctakaya.
6 Ara maja ŋgene, Kəriste ma wuzda *Mey-maaya-mawiya kwa ŋgada
ndəhay maməctakaya. Ahaw, Gazlavay ta katar sariya sem, anda aŋga ma
katar sariya a ndəhay tabiya *. Ama, a wuztar Mey-maaya-mawiya ha na,
amba Mesəfney ŋga Gazlavay a vəltar gədaŋ ŋga njey maaya maaya anda
Gazlavay.

Mey da ray menjey da wuzlah ndəhay ma təɓa mey ŋga Gazlavay

7 Gweegwe cay bəla a ndəvey. Anda keɗe, wam vaw, pam leŋgesl fa ray
akwar, amba ka gwamara ŋga dərmar daŋgay a Gazlavay.
8 Cek mahura na, wuɗam vaw da wuzlah akwar ta mevel pal, maja
da mewuɗey-vaw daha na, ka gwamara ŋga mbəkdamara mebərey ŋga
ndəhay dey ga †.
9 Təɓmata ndəhay ma samawa a way akwar maaya maaya ta meesəmey
ta menjərɓey-mey ba.
10 Kwa waawa na, Gazlavay ta vəlar gədaŋ la wal ŋga key cek. Kwa
waawa ŋga kada sləra ta gədaŋ a ŋga jəney ndəhay mekele. Anda keɗe, ka
da təram ndəhay ma ka sləra hay maaya ta gədaŋ wal wal masa Gazlavay
ma vəlda a ndaw a, a ndaw a.

3:21 3.21 Rm 6.3-4; Heb 10.22 **3:22 3.22** SNM 1.9; Ef 1.21; ***har-zəmay:*** Mt 22.44; Rm 8.34; SNM 2.33 **4:1 4.1** 2.24; 2Kwr 4.10; Gal 5.24 **4:2 4.2** 2.21 **4:3 4.3** Gal 5.19-21; Ef 2.3; Tit 3.3 **4:5 4.5** 1.17; 2Tm 4.1 * **4:6 4.6** katar sariya a ndəhay tabiya: Sariya a wuɗey ŋga ləvey meməcey. Ndəhay tabiya a məcam la dey pal. Nəka CWJ 20.6. **4:7 4.7** 1Kwr 10.11; 1Tes 5.5-8; 1Jŋ 2.18 † **4:8 4.8** Nəka 1Kwr 13.5; Ef 4.32ta Mt 18.21-22.Ndəhay mekele a wulkam mey a, a gwa ŋga ləvey «…da ka wuɗam ndəhay na, Gazlavay a da mbəkdandakwara mebərey aləkwa.» Nəka Mt 5.7. **4:8 4.8** 1.22; Jak 5.20 **4:9 4.9** Heb 13.2 **4:10 4.10** Rm 12.6-8

11 Da ndaw aa ta gədaŋ ŋgaa guzley na, ŋga wuzey mey ŋga Gazlavay.
Da ndaw a wuɗey ŋga jəney ndəhay na, ŋga jənta ta gədaŋ masa Gazlavay
ma vəldara. Kamara kəne amba ndəhay tabiya a həlmamara Gazlavay ta
fa Yesu *Kəriste maja cek hay tabiya masa akwar ma kamara. Ara aŋga
ndaw masa ta gədaŋ, ndaw masa fa həlmamara ŋga sərmataw. *Amen.

Mey da ray mesərey banay maja Yesu Kəriste

12 Jam aɗaw hay, da banay hay maadakw a mekele mekele a sawa a ray
akwar na, ka da rəzlam maja ba. Banay a, a sawa na, ŋga jadakwar amba
Gazlavay a nəka mevel akwar, da akwar fa təɓmara mey aŋga fara fara
kwa. Ara cek merəzley ndaw ba.
13 Da masa akwar fa səram banay anda *Kəriste ma səra na, ŋgene
sasəmam. Anda keɗe, ta pas masa ndəhay tabiya ma da hətmar gədaŋ
aŋga ma da wuzwa na, kaa səmam la ga ma fəna saya.
14 Da a cəɗmakwar maja akwar ndəhay ŋga Kəriste na, ŋgene, maaya
ŋga Gazlavay aa da ray akwar, maja *Mesəfney ŋga Gazlavay, Mesəfney
masa ta gədaŋ ma fənta cek hay tabiya aa da ray akwar.
15 Da ndaw da wuzlah akwar a sərey banay maja aa ma key cek maaya
ba, da daa ba, aa ma kəɗey ndaw vagay, aa ma leley, da daa ba, aa ma
ndəkwey aa mey ŋga ndəhay na, ŋgene, ndaw fa daa həmda maja banay
a daa ba.
16 Ama da ndaw a sərey banay maja aŋga ndaw ŋga Kəriste na, ŋgene,
hwaray a da kar maja ba. Sasəkar jak, ŋga həlma Gazlavay maja ata ma
zəlmara ndaw ŋga Kəriste he.
17 Pas a ta wuswa cay amba Gazlavay a katar sariya a ndəhay. A da zlar
na, ta fa aləkwa ndəhay aŋga hay. Da a zlar ta fa aləkwa ndəhay aŋga
hay na, kaa wara ndəhay ma təɓa *Mey-maaya-mawiya ŋga Gazlavay ba
na, a da kam kwara?
18 Mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey:
«Da ndəhay ma ka cek maaya ta cəveɗ e
a da ləham ta gəra na,
kaa wara ndəhay maaya ba ma rəsmara Gazlavay na,
a da kam kwara?»
19 Da anda keɗe na, ndəhay ma səram banay fa cek masa Gazlavay ma
wuɗey na, ŋga vəldamara ray ata tabiya ŋgada Gazlavay, ndaw ma
ləmtərwa, ma nəkfatar dey mandaw mandaw. Asaya, ŋga kam cek maaya
mandaw mandaw.

5

Mekətey ŋgada ndəhay ŋga Yesu

1 Wure keɗe, ya faa guzltar a *bay-ray hay ŋga Egəliz da wuzlah akwar.
Yah may, yah bay-ray anda ata. Daa masa *Kəriste fa sərey banay na, ya
ta hətar la ta dey aɗaw. Asaya, ya mbəzey la a wuzlah ndəhay masa ma
da hətam meweɗey ŋga Kəriste masa Gazlavay ma da wuzdərwa.
2 Da ray ŋgene, akwar bay-ray hay, ya fa kakwar ambahw, nəkfamatar
dey fa ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu masa Gazlavay ma pata asi
har akwar, anda ndaw-mecəkwer ma nəkey dey fa gənaw aŋga hay.
Nəkfamatar dey ta mevel akwar cəpa anda Gazlavay ma wuɗey, ta

4:11 4.11 Rm 12.7; 1Kwr 10.31; 12.8; Jak 3.1 **4:12 4.12** 1.7 **4:13 4.13** 5.1; 2Kwr 4.10; Rm 5.2 **4:14 4.14** 2.20; 3.14; Mt 5.10-12; Mk 13.11; SNM 7.55 **4:16 4.16** 2Tm 1.8 **4:17 4.17** Jer 25.29; Ez 9.6; 2Tes 1.8 **4:18 4.18** MM 11.31 **4:19 4.19** Ps 31.6 **5:1 5.1** 1.21

metəkey ɗay ba. Ka da kamara sləra ha maja dala ba, ama kamara maja
ka wuɗmata ndəhay a.
3 Ka da wam da ray ndəhay masa Gazlavay ma pata asi har akwar a ta
maagway ba, ama təram ndəhay maaya fa mey ata amba a nəkam dey fa
akwar.
4 Anda keɗe, ta pas masa Yesu Kəriste, mecəkwer mahura, ma da vəhwa
na, a pəlkwara mawurɓay akwar la, a da njadakwar aa slam-meweɗey ma
da njey ŋga sərmataw.
5 Akwar gula hay, ya fa ləvkwar, namatar ray a ndəhay mahura hay da
wuzlah akwar. Akwar cəpa, kwa waawa ŋga nar ray a ndaw a, a ndaw a da
wuzlah akwar, asaya, jənam vaw da wuzlah akwar, maja mawuzlalakaya
daa ɗerewel ŋga Gazlavay, a ləvey:
«Ndəhay masa ma zlapam na, Gazlavay a mbəɗtar dəɓa la.
Ama ndəhay meekweɗ-mey na, Gazlavay a katar maaya la.»
6 Da anda keɗe na, namar ray a Gazlavay, ndaw ma wey da ray cek hay
tabiya amba a pakwar ŋga mahura hay ta pas aŋga ma wuɗey.
7 Kwa meeme ma həɓkwar ray na, mbəkdamara tabiya a har aŋga, maja
aŋga na, ara ndaw ma nəkfakwar dey.
8 Wam vaw, ka da nam ɗar ba! Masa-gəra akwar, *Sataŋ, bay-malula, fa
pəkey ta wura ta wura ŋga kərzey kwa waawa, anda mabar ma key həma
ŋga kərzey cek amba a hambəɗa. 9 Jaram, ka da vəlmar cəveɗ ŋga wey
da ray akwar ba. Pamara Gazlavay ŋga ndaw akwar fara fara mandaw
mandaw. Sərmara, məlmakw akwar hay ma təɓa mey ŋga Yesu da bəla
tabiya ta səram banay la anda akwar may.
10 Banay akwar a na, fa da njey ŋga sərmataw daa ba. Ama Gazlavay
ndaw ma kandakwar maaya mandaw mandaw ta zəlndakwar la ŋga
njey daa meweɗey aŋga ŋga sərmataw daa masa aləkwa macəmkaya ta
Kəriste. Anda keɗe, Gazlavay ta ray aŋga, a da tərdakwar ŋga ndəhay
masa ta gədaŋ, majaratakaya, kwa daa meeme, kwa ndaw ma da gwa ŋga
təɗdakwar daa ba.
11 Anja ŋga njey aŋga ndaw masa ta gədaŋ ŋga sərmataw. *Amen.

Mecey-har ŋga madagway-dakw

12 Silas ta jənya la ŋga wuzlalakwara leeter mecəhe keɗe. Aŋga
na, ara məlma aləkwa masa yah ma pa ŋga ndaw aɗaw fara fara.
Ya wuzlalakwara na, amba ya vəlkwar gədaŋ, asaya, ya wuɗey ŋga
wuzdakwara fara fara maaya ŋga Gazlavay aa da ray akwar. Njam ta
maaya ŋga Gazlavay, ka da mbəkdamara ba səlak.
13 Məlma aləkwa hay daa *mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu feɗe da
*Babilaŋw * masa Gazlavay ma walata anda akwar, a camakwar har. Yaw,
Mark masa yah ma pa anda bəzey aɗaw, a cakwar har may.
14 Cam har da wuzlah akwar maaya maaya anda akwar məlmaŋ hay.
Anja Gazlavay ŋga njadakwar daa zazay, akwar tabiya, ndəhay masa
ŋga Kəriste.

5:2 5.2 Jaŋ 21.15-17; SNM 20.28; 1Tm 6.5 **5:3 5.3** 2Kwr 1.24; Fəl 3.17; Tit 2.7 **5:4 5.4** 1Kwr 9.24-25; 1Pi 1.4 **5:5 5.5** MM 3.34; 29.23; Ef 5.21; Jak 4.6 **5:6 5.6** Jak 4.10 **5:7 5.7** Ps 55.23; Mt 6.25-30; Fəl 4.6 **5:8 5.8** Ps 22.14; 1Tes 5.5-8 **5:9 5.9** Ef 6.11-12; Jak 4.7 **5:10 5.10** 1Tes 2.12 **5:12 5.12** Silas: 1Tes 1.1 * **5:13 5.13** Babilaŋw: Har-gədaŋ ŋga ndəhay a wulkam «Babilaŋw» ara Rawm, berney mahura masa bay Rawma ma njey da hwaɗ a. Nəka CWJ 17.5. **5:13 5.13** Mark: Flm 24 **5:14 5.14** Rm 16.16; 2Kwr 13.11

Leeter masa
Piyer
ma wuzlala ŋga dey cew
Mey da ray

Leeter masa Piyer ma wuzlala ŋga dey cew

Ara Simaŋw Piyer, ndaw-meslərey ŋga Yesu Kəriste, ma wuzlala saya. A wuzlalatara ŋgada ndəhay ŋga Yesu daa Egəliz hay da bəla tabiya.

A wuzlala leeter e na, maja a səra gweegwe cay a məcey. A wuɗey fa dəɓa aŋga na, ndəhay a sərfadamara meesərkedey aŋga (1.13-14). Daa ŋgene, ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu ŋgeeme ga ta məcam sem, ama kwa Yesu ta vəhwa daa ba araŋ. Da ray ŋgene, ndəhay ga ray ata fa həɓey maja. Asaya, ndəhay maa sərkada ndəhay ta membərzley leŋ ndəhay maaya ba hay ta samawa la a wuzlah ndəhay daa Egəliz. Aa saŋgəram a ray ndəhay ma ka cek ta cəveɗ e.

Daa fasəlawal 1 Piyer a ləvtar ŋga kam gədaŋ ŋga njey daa metəɓey mey ŋga Gazlavay anda Gazlavay ma zəlta. Daa fasəlawal 2 a ləvtar ŋga pam leŋgesl ta ndəhay maa sərkadam mey masa fara fara ba, asaya, ŋga pam leŋgesl ta ndəhay maaya ba hay. Daa fasəlawal 3 a ləvtar ŋga wam vaw fa menjey ata, si a vəldamara ray ata fara fara a Gazlavay maja Yesu fa da vəhwa. Yesu a wuswa vaw fiyaw ba na, maja a wuɗey ndəhay a mbəɗdamara menjey ata, asaya, a wuɗey kwa ndaw pal aa zəɗey ba (3.9, 11).

Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Mey da ray Gazlavay ma vəlndakwar cek hay cəpa ŋga jənndakwar (1.3-4)

Mey da ray ndəhay ma da təram ŋga ndəhay majaratakaya masa ta gədaŋ (1.5-8)

Mey da ray ɗar pal ta mevey pal, ata letek fa Gazlavay (3.8)

Mecey-har

1 Ara yah *Simaŋw *Piyer ma wuzlalakwara leeter keɗe, yah ndaw ma
ka sləra ŋga *Yesu *Kəriste, asaya, yah ndaw aŋga meslərey.
Leeter e keɗe ara ŋgada akwar ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu. Daa
metəɓey mey a na, akwar ta hətam cek maaya la anda ala. Ya təɓkwa
mey ŋga Yesu na, maja Yesu a vəley cəveɗ ŋgada kwa waawa ŋga ləhey,
a weley ndaw ta weley ba. Yesu Kəriste na, ara Gazlavay, ndaw ma
ləhdandakwar.
2 Anja *Gazlavay ŋga pəskwar mey, ŋga njadakwar daa zazay aŋga ma
fəna ma fəna maja akwar ma sərmara Gazlavay ta Bay aləkwa Mahura
Yesu maaya maaya cay.

Ndəhay ŋga Gazlavay a da njam na, kwara?

3 Gazlavay ta vəlndakwar cek hay cəpa la ta fa gədaŋ aŋga amba ya
njakwa macəmkaya ta aŋga, ya kakwa cek fara fara anda aa ma wuɗey.
Ara Gazlavay a ma wuzdandakwara ndaw masa ma zəlndakwar amba ya
sərkwa gədaŋ aŋga fara fara, asaya, amba ya hətkwa maaya aŋga.

1:2 1.2 Jud 2 **1:3 1.3** 1.16-17; Ef 1.3

4 Ara ta fa gədaŋ aŋga leŋ ta fa maaya aŋga ha, aŋga ma vəlndakwar cek
hay maaya mahura masa aa ma ləvey a da vəldandakwara dəga zleezle
heyey. Cek hay a na, maaya kalah, a fəna cek hay tabiya. A ka anda kedɗe
na, amba ta fa cek hay a kedɗe na, ka ləham fa mewulkey maaya ba ma
nəsa ndaw da bəla kedɗe. Asaya, a ka anda kedɗe amba ka təram ndəhay
ta mevel maaya anda aŋga.
5 Maja ŋgene, kam gədaŋ. Daa menjey akwar na, kam cek ta cəveɗ
e maja akwar ma pamara Yesu *Kəriste ŋga ndaw akwar fara fara. Da
masa akwar fa kamara kəne na, kam gədaŋ saya ŋga sərey Gazlavay ta
ŋga sərey cek masa aa ma wuɗey.
6 Da akwar ma sərmara cek hay masa Gazlavay ma wuɗey la na, maaya,
ka wam vaw fa ray akwar may. Da akwar ma wam vaw la fa ray akwar na,
maaya, ka ɓəsmara banay hay tabiya may. Da akwar ma ɓəsmara banay
hay tabiya la na, maaya, ka vəldamara ray akwar fara fara a Gazlavay
anda aŋga ma wuɗey may.
7 Da akwar fa vəldamara ray akwar fara fara a Gazlavay na, maaya, ka
wuɗam vaw da wuzlah akwar anda məlmaŋ hay may. Da akwar fa wuɗam
vaw da wuzlah akwar na, maaya, ka wuɗmata ndəhay mekele hay may.
8 Da akwar fa kamata cek hay a kedɗe ma fəna ma fəna na, ŋgene, ka
təram ndəhay masa ta gədaŋ ma ka cek maaya la. Anda kedɗe, ka sərmara
Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste la ma fəna.
9 Ama ndəhay ma kamata cek hay a kedɗe ba na, a hətmar dey maaya
maaya ba, ata anda wulaf hay. Ndəhay a ŋgene, Bay Gazlavay ta
mbəkdatara mebərey ata masa zleezle sem na, a sərfadamara saba daw?
10 Məlma aɗaw hay, Gazlavay ta zəlkwar sem, ta walakwar sem. Maja
ŋgene, kam gədaŋ ma fəna saya amba ka njam maaya maaya anda
Gazlavay ma zəlkwar, ta aa ma walakwar ŋgene. Da akwar fa kam cek
hay anda ŋgene na, ka zlaŋgaɗam daa cəveɗ ŋga Gazlavay daa ba.
11 Anda kedɗe, Gazlavay a vəlkwar cəveɗ la ta meesəmey amba ka
mbəzam aa mewey ŋga Yesu Kəriste ma da njey ŋga sərmataw. Yesu
Kəriste na, Bay aləkwa Mahura, ndaw ma ləhdandakwar.
12 Ara maja ŋgene, kwa ka sərmata cek hay a, asaya, kwa akwar fa
təɓmara mey fara fara masa akwar maa sərkadamara cay maaya maaya
na, ya fa sərfadakwara cek hay a cəŋga.
13 Anda kedɗe, daa masa yah daha ta dey da bəla kedɗe na, maaya na, ya
sərfadakwara cek hay a saya amba kaa zəɗdamara daa ray ba.
14 Ya fa səra mamba cay ya məcey anda Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste
ma wuzdiwa.
15 Anda kedɗe, ya kəɗey vaw la ta gədaŋ aɗaw cəpa amba kwa daa
masa yah daa saba na, ka gwamara ŋga sərfadamara cek hay a mandaw
mandaw.

Mey da ray meweɗey ma sawa a ray Yesu

16 Ahaw, zleezle, ala ta kadamakwara mey da ray masawa ŋga Yesu
*Kəriste Bay aləkwa Mahura la, ndaw masa ta gədaŋ. Ya kadamakwara
ha na, anda ndəhay ma kam mamba saw kəne ba, ama ala ta dey ala, ya
ta hətmar gədaŋ aŋga la, gədaŋ a, aa mahura.

1:4 1.4 Rm 5.2; Jak 1.14-15 **1:5 1.5-6** Tit 2.11-12 **1:6 1.6** Gal 5.22-23 **1:7 1.7** Gal 6.10 **1:11 1.11** 2Tm 4.18; ***ndaw ma ləhdandakwar:*** 2.20; 3.18; Tit 3.6 **1:12 1.12** Jud 5 **1:14 1.14** 2Kwr 5.1; 2Tm 4.6; Jaŋ 21.18-19 **1:16 1.16-18** Mt 17.1-8

17 Fara fara, Gazlavay Papaŋ ta həslar ray la, ta slərwa meweɗey la a ray
a daa masa ɗay ŋga Gazlavay Mawaca-waca ma cənwa, ma ləvey: «Kеɗe
he, ara Bəzey aɗaw masa yah ma wuɗa kalah, ya faa səmey ga da ray a.»
18 Daa masa ala bama ta ata Yesu a daa ray ŋga aŋgwa ŋga Gazlavay na,
ɗay a ma cənwa da gazlavay da vaɗ la, ala ma cəndamara la ta sləmay
ala.
19 Ala ma cəndamara ɗay a ŋgene na, ta vəlndar gədaŋ la saya ŋga təɓey
mey ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay ma kadamara zleezle. Maaya
na, ka pam leŋgesl fa mey ata ha maja mey a na, aŋga anda petərla ma
weɗey daa slam-ləvaŋ haa slam ma wurey, haa batay * ma bawa. Fa dəɓa
ha, ka da hətmatar cek hay tabiya maaya maaya.
20 Ya fa ləvkwar, mey ŋga ndəhay ma təla mey daa ɗerewel ŋga Gazlavay
zleezle na, kwa ndaw pal ma gwa ŋga wuzda ta gədaŋ aŋga daada na, daa
ba. Kеɗe ara mey mahura ŋga sərey teeseɗ ɗagay.
21 Mey ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay daa ɗerewel e na, ara
mewulkey ŋga ndaw-magədaŋ ba, ama ara *Mesəfney ŋga Gazlavay ma
vəltar gədaŋ ŋga wuzda mey ma sawa ta fa Gazlavay.

2

Mey da ray ndəhay maa sərkada ndəhay ta membərzley

1 Zleezle na, ndəhay ma pamara ray ata ŋga ndəhay ma təla mey ŋga
Gazlavay daha da wuzlah ndəhay *Israyel hay. Ndəhay maa sərkada
ndəhay ta membərzley a samawa la a wuzlah akwar kəne may. A da
samawa na, ŋgaa sərkadamakwar mey membərzley ŋgaa zəɗdakwar.
Anda keɗe, a da rəsmara Bay Mahura Yesu, ndaw ma ləhdata. Maja ŋgene,
Gazlavay a sərdata banay la fiyaw, aa zəɗdata la.
2 Ndəhay ga a təɓmatara mey ata la, a da kam cek malamba anda ata.
Ndəhay a daa guzlam mey maaya ba da ray cəveɗ masa fara fara ŋga
Gazlavay maja ata fa kam cek malamba anda ndəhay ma mbərzley heyey.
3 Ndəhay maa sərkada ndəhay ta membərzley ŋgene na, a kam dey fa
cek ŋga ndəhay kalah. A fəcmakwara cek akwar hay cəpa ta mey ata hay
membərzley ŋgene. Dəga zleezle Gazlavay ta ɗəsla sariya ata cay. Anda
keɗe, a daa zəɗdata fiyaw.
4 Ya ləvey anda keɗe maja kwa maslaŋ hay ŋga Gazlavay da vaɗ masa
ma kam mebərey ma!, Gazlavay ta sərfatar dey-ceceh daa ba, ta kəzlata
sem aa slam mesərey banay. Feteɗe, majəwtakaya daa ləvaŋ ta calalaw,
fa səkwmara pas masa Gazlavay ma da ɗəsla sariya da ray ata.
5 Kwa ndəhay masa zleezle ma kam mebərey may, Gazlavay ta sərfatar
dey-ceceh daa ba. Gazlavay ta pawa var la mahura, yam ta rəhda bəla
la, bəla masa ndəhay malamba ga da hwaɗ a, yam ta həlta sem cəpa. Si
Nəwe, ndaw maa guzltar a ndəhay ŋga kam cek ta cəveɗ e, ta ndəhay da
way aŋga hay maasala ma ləham gway.
6 Asaya, Gazlavay ta katar sariya la ŋgada ndəhay daa berney ŋga
*Sadawm ta ŋga *Gwamar. Ta wawurta berney hay a sem ta ndəhay da
hwaɗ a cəpa kəlmeɗek! Anda keɗe, Gazlavay fa wuzda ŋgada ndəhay
masa malamba na, a da sərdata banay kəne.

---

* **1:19 1.19** batay: Ara «wurzla-baŋgay» ta mey Məkaŋ. A wuɗey ŋga ləvey Kəriste. Nəka daa CWJ 22.16.Aa guzley da ray mavəhwa ŋga Yesu a bəla, da daa ba, da ray pas masa ndaw ma təɓa Yesu aa mevel aŋga. **1:19 1.19** Ps 119.105; Rm 1.2; 13.12; 1Pi 1.10-11 **1:21 1.21** 2Tm 3.15-16 **2:1 2.1** Mt 7.15 **2:1 2.1-22** Jud 4-13 **2:3 2.3** 1Tm 6.5 **2:4 2.4** 1Tm 3.6; Jud 6; CWJ 20.1-3; Jud 6 **2:5 2.5** 3.6; 1Pi 3.20 **2:6 2.6** MC 19.24-25; Lk 17.29; Jud 7

7 Ndaw daa berney ŋga Sadawm a daha, mezəley *Lut. Aŋga ndaw
maaya ma ka cek ta cəveď e. Mevel aŋga fa cey kalah da ray ndəhay ma
kam cek malamba. Aŋga na, Gazlavay ta ləhda sem daa berney a
8 maja aŋga ndaw maaya. Aa manjakaya ta way da wuzlah ndəhay a,
aŋga fa hətatar cek hay malamba masa ndəhay a ma kamara, asaya, fa
cənda mey hay maaya ba masa ndəhay a maa guzldamara. Cek hay a
tabiya keďe fa car mevel kalah mandaw mandaw maja aŋga na, ndaw ma
ka cek ta cəveď e.
9 Anda keďe, Bay Gazlavay aa ta gədaŋ ŋga ləhdata ndəhay masa ma
namar ray. Asaya, aa ta gədaŋ ŋga pata ndəhay ma kam cek malamba ta
cakay amba a sərdata banay ta pas masa aŋga ma da katar sariya.
10 Ma da səram banay kalah na, ndəhay ma kam cek malamba saw anda
vaw ata ma wuďey, a təƀmara Bay Gazlavay ŋga wey da ray ata ba.
Ndəhay maa sərkada ndəhay ta membərzley heyey na, a kam cek anda
ata ma wuďam, a zlapam. A zluram ŋga cəďmata maslaŋ hay ŋga
Gazlavay daa slam-meweďey da vaď * ba.
11 Maslaŋ hay ŋga Gazlavay da vaď na, a fənmata ndəhay maa sərkada
ndəhay ta membərzley heyey ta gədaŋ. Ama maslaŋ hay a fa cəďmata
ndəhay mahura hay a fa mey ŋga Bay Gazlavay daa ba.
12 Ndəhay a na, a kam cek hay saw anda cek hay ŋga ley manjar leŋgesl
masa makatakaya ŋga kərzey ta ŋga kəďey. A cəďam cek hay masa ata
ma sərmara ba. Anda keďe, a da məcam saw anda cek hay ŋga ley.
13 Ta sərdamata banay la ta ndəhay. Anda keďe, Gazlavay a da sərdata
banay maja may. Maa səmdata na, ara mekey cek malamba fa mey ŋga
ndəhay gway, kwa taa pas. Daa masa akwar fa zəmam cek bama, ata faa
səmam ŋga batamakwar na, ara cek maaya ba, ma ka hwaray.
14 A wulkam na, si ŋga ley vaw saw da palah gway. Mekey mebərey na, a
ƀəltar mey ba. A batam ŋga key mebərey na, ndəhay masa ta gədaŋ pəreh
daa mey ŋga Gazlavay. Ara ndəhay ma wuďam cek mandaw mandaw na,
si ŋgada ata gway. Ndəhay a na, Gazlavay ta nəsta sem.
15 Ta zlaŋgaďam sem daa cəveď ŋga Gazlavay, a lam cəveď masa maaya
ba anda ŋga ndaw mezəley Balam, bəzey ŋga Bawzar. Balam a na, ara
ndaw zleezle ma key cek maaya ba ŋga hətey dala.
16 Balam a na, ara *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay. Ama Gazlavay ta
mbəďar ray la maja aa ma nar ray ba, haa madi-zəŋgwaw, cek ma gwa
ŋgaa guzley ba ma! aa guzlar anda ndaw. Aa guzlar na, ŋga təka sləra
aŋga maaya ba saw ŋgene.
17 Ndəhay maa sərkada ndəhay ta membərzley a na, ata anda wurak
masa yam maa səkey sem da hwaď a. Asaya, ata anda gazlavay ŋga var
masa memeď ma təra, ma pey var ba. Gazlavay ta ďiytar slam cay daa
ləvaŋ meƀək-ƀek e.
18 Ata faa guzlam mey hay mezlepey saw kəne. A kam cek malamba saw
anda ata ma wuďam. Anda keďe, fa batamata ndəhay masa ma ləhmawa
təlam dasi har ŋga ndəhay masa ma sərmara cəveď ŋga Gazlavay ba.
19 Ndəhay maa sərkada ndəhay ta membərzley a na, a ləvmatar a
ndəhay kwa waawa a da wey ray aŋga. Anja ŋgene, ata ray ata ha na, ata

---

2:7 2.7 MC 19.1-16 **2:9 2.9** Jəw 4.7; 1Kwr 10.13; CWJ 3.10 * **2:10 2.10** maslaŋ hay ŋga Gazlavay daa slam-meweďey da vaď: Ndəhay siya a wulkam ara maslaŋ hay ŋga Gazlavay, siya hay a wulkam ara maslaŋ hay maaya ba ma rəsmara Gazlavay zleezle. Nəka Jud 8-10. Ndəhay mekele a wulkam ara ndəhay mahura hay masa da cakay Gazlavay. **2:10 2.10** Jud 7-8 **2:11 2.11** Jud 9 **2:12 2.12** Jud 10 **2:13 2.13** Jud 12 **2:14 2.14** Mt 5.28; 2Tm 3.6 **2:15 2.15** Mesl 22.7, 17; Jud 11 **2:16 2.16** Mesl 22.28-31 **2:17 2.17** Jud 13

beke hay ŋga mebərey, maja kwa cek wura wura fa wa ndaw na, ndaw aha aŋga beke ŋga cek aha.
20 Ndəhay ma səpa Yesu *Kəriste Bay aləkwa Mahura, ndaw ma ləhdandakwar na, ta ləham cay daa cek hay maaya ba cəpa da bəla ma nəsa ndaw. Ama fa dəɓa ha, da ndəhay a, a mbəkdamara ray ata ŋga key cek maaya ba ha cəŋga na, ŋgene, cek aha fa wata. Anda kedɛ, menjey ata a da nəsey ma fəna masa ŋgeeme.
21 Ŋgada ata na, ŋgama ta sərmara cəveɗ maaya ŋga Gazlavay kedɛ daa ba səlak, da ray masa ata ma sərmara cay, a mbəkdamara aa walaŋ, a namar ray a *mewey ŋga Gazlavay saba.
22 Cek aha kedɛ aŋga letek anda mey a daha ma ləvey: «Gədey a kərɗadərwa cek, fa dəɓa ha, a vəhey, a zəma saya.» Asaya, anda mey a daha ma ləvey: «Vetem mapərkaya maaya maaya na, a vəhey, a ney aa ndəleɓ.»

3

Mey da ray mavəhwa ŋga Bay Mahura

1 Jam aɗaw hay, kedɛ he ara leeter ŋga dey cew e masa yah ma wuzlalakwara. Daa leeter hay cewete kedɛ na, ya fa sərfadakwara mey masa akwar ma sərmara cay amba ka wulkam maaya maaya da ray a.
2 Ya wuɗey na, ka sərfadamara mey masa ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay zleezle ma wuzdamara. Asaya, sərfadamara mewey hay ŋga Bay aləkwa Mahura, ndaw ma ləhdandakwar. Aa guzlkwar ta mey ndəhay aŋga hay meslərey masa aŋga ma slərdata fa akwar ŋgaa sərkadamakwara.
3 Teeseɗ na, ya wuɗey ka sərmara, masa gweegwe cay bəla a ndəvey na, ndəhay ma kam cek saw anda ata ma wuɗam a samawa la. A daa saŋgəram a ray akwar,
4 a da ləvam: «Naa! Yesu a ləvey a vəhwa la, kaa aa dama dəɓa ama? Haa papaŋ ŋga papa aləkwa hay a məcam, ama ta vəhwa daa ba. Yaw, dəga ŋga mezley ŋga bəla haa wure kedɛ kwa cek ta mbəɗey daa ba.»
5 Ndəhay maa guzlam anda kedɛ na, cek pal daha ta sərfadamara daa ba tesuɗe. Cek a na, ara Gazlavay ma ləma slam da vaɗ ta slam da hwayak dəga zleezle ta fa mey aŋga masa aŋga maa guzlda. A ləma slam da hwayak na, ta yam. A wunkata yam ta hwiyak wal wal.
6 Asaya, Gazlavay a pasla bəla zleezle, a rəhda ta yam. A ka kəne na, ta fa mey aŋga meeguzley.
7 Ara ta fa mey aŋga meeguzley a, slam da vaɗ ta slam da hwayak masa wure kedɛ a njey haa pas masa Gazlavay ma da katar sariya ŋgada ndəhay ta mebərey ŋgaa zəɗdata. Ta pas a ŋgene, slam da vaɗ ta slam da hwayak a daa wurey ta awaw.
8 Ama jam aɗaw hay, cek pal daha na, si ka sərfadamara. Sərmara, fa Bay Gazlavay na, ɗar pal anda mevey gabal, mevey gabal may anda ɗar pal.
9 Ndəhay siya a wulkam cek masa Bay Gazlavay ma ləvey a ka la heyey na, a wusey vaw ŋga ka ba. Ara kəne ba. Aŋga fa səkwakwar ta dək-vaw maja a wuɗey kwa ndaw pal aa zəɗey ba. Ama a wuɗey na, kwa waawa a mbəɗda menjey aŋga, a mbəkda mekey mebərey.

2:19 2.19 Jaŋ 8.34; Rm 6.16 **2:20 2.20** 1.11; Mt 12.45 **2:21 2.21** Lk 12.47-48 **2:22 2.22** MM 26.11 **3:1 3.1** 1Pi 1.1 **3:2 3.2** Jud 17 **3:3 3.3** Jud 18; 2Tm 3.1 **3:4 3.4** Jer 17.15; Ez 12.22; Mt 24.27, 48-51 **3:5 3.5** MC 1.6-9; Heb 11.3 **3:6 3.6** 2.5; MC 7.11-21; Mt 24.37-39 **3:8 3.8** Ps 90.4 **3:9 3.9** 3.15; 1Tm 2.4

10 Pas masa Bay Mahura ma da vəhwa na, a da sawa dərfafay, anda
ndaw-mayal. Ta pas a ŋgene, ndəhay a da cənam cek ma rəvey ta gədaŋ.
Daa ŋgene, slam da vaɗ a da yeyihey. Awaw a da wawurta cek hay da
gazlavay da vaɗ tabiya. Asaya, bəla ta cek hay da hwaɗ a cəpa a da yeyihey
*.
11 Da cek hay a tabiya a daa zəɗam anda keɗe na, maaya menjey akwar
a mbafar a Gazlavay. Si ka vəldamara ray akwar fara fara a Gazlavay anda
aŋga ma wuɗey, ka səpmara Gazlavay a ta cəveɗ e.
12 Akwar na, fa səkwmara pas masa Gazlavay ma da sawa ŋga kar sariya
a bəla. Anda keɗe, kam cek ta gədaŋ akwar cəpa amba ɗar a, a wuswa
fiyaw fiyaw. Ta pas a ŋgene, slam da vaɗ a da wewurey, aa yihey cəpa,
awaw a da wawurta cek hay da gazlavay da vaɗ tabiya.
13 Gazlavay ta ləvndakwar la a da vəlndakwar slam da vaɗ ta slam da
hwayak mekele mawiya masa cek hay cəpa da hwaɗ a, a da key ta cəveɗ
e. Keɗe he ara cek masa aləkwa ma səkwakwa.
14 Ara maja ŋgene, jam aɗaw hay, ya fa ləvkwar, daa masa akwar fa
səkwmara ɗar a ŋgene na, kam gədaŋ amba ka njam akwar ndəhay
manjar mebərey, ndəhay maaya fa mey ŋga Gazlavay, asaya, amba ka
njam daa zazay ta aŋga.
15 Sərmara dəɓa taw, Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste na, fa
səkwakwar ta dək-vaw, ta vəhwa fiyaw daa ba, maja a wuɗey ndəhay
tabiya a mbəɗdamara menjey ata amba a ləham daa mebərey. Keɗe he
ara cek masa məlma aləkwa Pawl, ndaw masa aləkwa ma wuɗkwa kalah,
ma wuzlalakwara daa leeter aŋga hay. A wuzlalakwara na, ta leŋgesl
masa Gazlavay ma vəldara.
16 Daa leeter hay masa aa ma wuzlalata cəpa na, da aa faa guzley da ray
mey a keɗe na, aa guzley letek kəne. Daa leeter aŋga hay a na, mey hay
ta banay daha ŋga cəney. Anda keɗe, ndəhay marəzltakaya leŋ ndəhay
ma səra cek maaya maaya ba na, a mbəɗdamara mey a wal, a wuzdamara
ta cəveɗ e ba, anda ata ma wuzdamara mey hay mekele daa ɗerewel ŋga
Gazlavay ta cəveɗ e ba may. Ara anda keɗe, ata ma handamawa mey a
ray ata ŋgaa zəɗdata.

Mey ŋga madagway-dakw

17 Jam aɗaw hay, akwar na, ka sərmara, ala ma pamakwar leŋgesl cay
da ray cek hay a. Da ray ŋgene, wam vaw fa ndəhay ma nəsa mey ŋga
Gazlavay. Ka da vəlmatar cəveɗ ŋga batamakwar ba. Da daa ba na, a
da zlaŋgaɗadamakwar daa cəveɗ masa akwar majaratakaya da hwaɗ a
ŋgene †.
18 Ama səpmara Yesu *Kəriste Bay aləkwa Mahura, ndaw ma
ləhdandakwar, anda akwar ma kamara mandaw mandaw, amba a slərwa
maaya aŋga a ray akwar ma fəna ma fəna, asaya, amba ka sərmara Yesu a
ma fəna ma fəna. Anja ndəhay ŋga həlmamara dəga wure keɗe haa ŋga
sərmataw. [*Amen.]

---

* **3:10 3.10** a da yeyihey: Ndəhay siya a wulkam mey Gərek a ləvey: «bəla ta cek hay da hwaɗ a cəpa na, Gazlavay a da katar sariya.» **3:10 3.10** 1Tes 5.1-2; 1Pi 4.7 **3:12 3.12-13** Iz 60.21; 1Kwr 6.9; CWJ 21.1, 27 **3:15 3.15** 3.9; Rm 2.4 † **3:17 3.17** cəveɗ masa akwar majaratakaya da hwaɗ a ŋgene: A wuɗey ŋgaa guzley da ray metəɓey-mey ata. **3:17 3.17** Mk 13.5; 1Kwr 10.12; 1Pi 4.7 **3:17 3.17-18** Jud 24-25 **3:18 3.18** 1.11

Leeter masa
Jaŋ
ma wuzlala ŋgeeme
Mey da ray

Leeter masa Jaŋ ma wuzlala ŋgeeme

Leeter keɗe kwa mezəley ŋga ndaw da hwaɗ a daa ba na, ndəhay a wulkam ara Jaŋ ma wuzlala. Asaya, ara aŋga ma wuzlala leeter ŋga dey cew e ta ŋga dey maakar a. Daa leeter hay a maakar ata na, mey da hwaɗ a, a səram ba ta mey daa *Mey-maaya-mawiya masa Jaŋ ma wuzlala.* Ara Jaŋ a ma wuzlala *Cek ma wuzar a Jaŋ* may.

Jaŋ ma wuzlalata leeter hay a keɗe na, aŋga maraw cay. A njey da Efez. Daa ŋgene Egəliz hay daa wura daa wura daha. Ndəhay mekele mekele fa pəkam ŋga wuzey mey a ndəhay daa berney hay. Ndəhay siya da wuzlah ata a wuzam mey maaya ba wal ta Mey-maaya-mawiya. Da ray ŋgene, ndəhay a təɓmara Mey-maaya-mawiya na, ara mey ŋga Gazlavay fara fara saba. A wulkam mebərey da ray ata daa ba. Yesu Kəriste ta sawa la a bəla anda ndaw-magədaŋ na, a təɓmara ba. Kwa a wuɗam mey ŋga Yesu ba. Meməcey aŋga na, ara cek ŋga tede ŋgada ata.

Da ray ŋgene, Jaŋ a wuzlala leeter e keɗe na, a ləvey ndəhay a gwamara ŋga sərmara Gazlavay, ray aŋga, ta Bəzey aŋga Yesu Kəriste. Ndaw ŋga Yesu fara fara na, ara ndaw ma wuɗta ndəhay ŋga Yesu siya hay.

Daa leeter e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Gazlavay na, ara aŋga ma waɗa slam. Maaya na, ya njakwa daa meweɗey a (1.5-7)
Da yaa cəfɗakwa ambahw fa Gazlavay maja mebərey aləkwa na, a mbəkdandakwara la (1.8-10)
Ya da sərkwa aləkwa bəza hay ŋga Gazlavay na, maja aləkwa fa wuɗkwa vaw (3.1-3)
Mey da ray mewuɗey-vaw ŋga Gazlavay (4.7-10)
Mey da ray heter mendəvey ba (5.11-12)
Gazlavay fa jəkfatar sləmay fa bəz aŋga hay (5.14-15)

Mey da ray Yesu, ndaw ma vəltar heter a ndəhay

1 Ya wuzlalakwara mey keɗe, da ray ndaw mezəley Mey * ŋga Gazlavay
ma vəltar heter a ndəhay. Dəga bəla ta zley daa ba araŋ na, aŋga daha.
Ndaw a na, ala ta cəndamara mey aŋga la ta sləmay ala, ala ta hətmar la
ta dey ala. Fara fara, ala ta hətmar la, ala ta gəsfamar la ta har ala.
2 Daa masa ndaw ma vəltar heter a ndəhay a ma wuzwa vaw na, ala ta
hətmar la. Da ray ŋgene, ala fa kam sede da ray a, ala fa wuzdamakwara
mey da ray heter mendəvey ba masa aŋga ma vəlda ha. Ndaw aha, aŋga
da cakay Papa aləkwa Bay *Gazlavay, aŋga ta wuzndar vaw la.
3 Cek masa ala ma hətmar ta masa ala ma cəndamara na, ya wuz-
damakwara may amba ya njakwa macəmkaya pal. Ya njakwa macəmkaya
pal, asaya, aləkwa macəmkaya ta Papa aləkwa leŋ ta Bəzey aŋga, *Yesu
*Kəriste.

---

* **1:1 1.1** Mey: Feɗe na, «mey» ara Kəriste. Gazlavay a wuztar vaw a ndəhay na, ta fa Kəriste. Nəka Jaŋ 1.1. **1:1 1.1** 2.13-14; Jaŋ 1.1-2, 14; ***heter:*** 4.14; 6.35; 8.12; 11.25 **1:2 1.2** sede: Jaŋ 15.27

4 Ya wuzlalamakwara mey a keɗe amba ya njakwa daa meesəmey masa
fara fara.

Mey da ray slam-meweɗey

5 Gazlavay na, ara aŋga ma waɗa slam, ləvaŋ fa vəɗa kwa nekəɗey
daa ba. Keɗe ara mey masa ala ma cəndamərwa fa Yesu *Kəriste, ya
kadamakwara.
6 Da ya ləvkwa aləkwa macəmkaya ta aŋga, anja aləkwa daa ləvaŋ
cəŋga na, a key ŋgene, ya mbərzlakwa, aləkwa fa kakwa cek masa ta
cəveɗ e daa ba.
7 Ama da aləkwa daa slam-meweɗey anda Gazlavay manjakaya daa
slam-meweɗey na, aləkwa macəmkaya pal. Ŋgene, mambaz ŋga Yesu,
Bəzey aŋga, fa pərndakwara mebərey aləkwa tabiya.
8 Da ya ləvkwa aləkwa ndəhay ta mebərey ba na, ŋgene, a key ya
təknakwa ray aləkwa ta har aləkwa, mey masa fara fara daa mevel aləkwa
daa ba.
9 Ama da aləkwa fa wuzdakwa mebərey aləkwa a Gazlavay na, anda
keɗe, a mbəkdandakwara mebərey aləkwa la, asaya, a pərndakwara
mevel aləkwa, cek hay maaya ba tabiya fa aləkwa daa saba, maja aŋga
na, a mbərzley ba, a kata cek hay tabiya ta cəveɗ e.
10 Da ya ləvkwa aləkwa ta kakwa mebərey daa ba na, ya pakwa Gazlavay
ŋga ndaw membərzley, mey aŋga daa mevel aləkwa daa ba.

2

1 Bəz aɗaw hay, ya wuzlalakwara mey keɗe amba ka kam mebərey saba.
Ama, da ndaw ta key mebərey la na, ndaw ma lacafandakwar a ray daha
da cakay Papa aləkwa. Ndaw aha ara Yesu Kəriste, ndaw manjar mebərey.

2 Ara aŋga ma vəlda ray aŋga ŋga məcey amba Gazlavay a
mbəkdandakwara mebərey aləkwa. A məcey maja mebərey aləkwa daada
ba, ama a məcey maja mebərey ŋga ndəhay da bəla tabiya.

Mey da ray mewuɗey-vaw

3 Da aləkwa fa nakwa ray a *mewey ŋga Gazlavay na, ŋgene, ya sərkwa
Gazlavay fara fara.
4 Da ndaw a ləvey a səra Gazlavay, ama a key cek anda Gazlavay ma
wuɗey ba na, ŋgene, ndaw aha a key a mbərzley, mey masa fara fara daa
mevel aŋga daa ba.
5 Ama ndaw ma key cek anda Gazlavay ma wuɗey na, ndaw a, a wuɗa
Gazlavay fara fara. Ŋgene, ya sərkwa aləkwa macəmkaya pal ta Gazlavay.

6 Ndaw masa ma ləvey aŋga macəmkaya mandaw mandaw ta Gazlavay
na, si menjey aŋga a key anda ŋga Yesu.
7 Jam aɗaw hay, mey da ray mekey cek masa Gazlavay ma wuɗey masa
yah ma wuzlalakwara keɗe na, ara mewey mawiya ba, ama ara mewey
zleezle, masa ka sərmara dəga akwar ma təɓmara mey ŋga Yesu təlam.
Mewey masa zleezle keɗe na, ara mey masa akwar ma cəndamara cay.
8 Ama ta ŋgene he cəpa, mewey masa yah ma wuzlalakwara keɗe na, ara
mewey mawiya. Mey masa fara fara da ray mewey a ta wuzwa cay ta fa
menjey ŋga *Kəriste. Akwar may, menjey akwar ta mbəɗey sem mawiya.

1:4 1.4 Jaŋ 15.11 **1:5 1.5** 1Tm 6.16 **1:5 1.5-7** Jaŋ 8.12 **1:6 1.6** 2.4 **1:7 1.7** 3.5; Iz 2.5; Heb 9.12; CWJ 1.5 **1:9 1.9** Ps 32.3-5 **2:1 2.1** Rm 8.34; Heb 7.25 **2:2 2.2** 4.10; Jaŋ 1.29 **2:4 2.4** 1.6; 4.6; Jaŋ 3.21; 8.44; 16.13 **2:5 2.5** 2.17; 5.3; Jaŋ 14.15; 2Jŋ 6 **2:6 2.6** Jaŋ 13.15; 15.5 **2:7 2.7** 2.24; 3.11 **2:7 2.7-8** 4.11; Jaŋ 13.34

A sərey ara mewey mawiya na, maja ləvaŋ fa ndəvey, slam-meweɗey fara
fara ta zlar cay ŋga weɗey.
9 Ndaw masa ma ləvey aŋga manjakaya daa slam-meweɗey, ama a wuɗa
məlmaha ba na, ŋgene, aŋga daa ləvaŋ cəŋga.
10 Ndaw masa ma wuɗa məlmaha na, ara ndaw masa daa slam-
meweɗey, kwa cek ma gwa ŋga təɗda ndaw a aa mebərey daa ba.
11 Ama ndaw ma wuɗa məlmaha ba na, aŋga daa ləvaŋ, fa daw daa
ləvaŋ, a səra slam masa aŋga ma daw a hwaɗ a ba, maja ləvaŋ ta tərda
sem ŋga wulaf.
12 Bəz aɗaw hay, ya wuzlalakwara leeter keɗe na, maja Gazlavay ta
mbəkdakwara mebərey akwar sem, maja Yesu Kəriste.
13 Akwar masa papaŋ ŋga bəza hay, ya wuzlalakwara maja ka sərmara
Yesu Kəriste, aŋga daha dəga bəla ta zley daa ba araŋ. Akwar masa gula
hay, ya wuzlalakwara maja akwar ta fənmara bay-malula sem ta gədaŋ.
14 Bəz aɗaw hay, ya wuzlalakwara maja ka sərmara Gazlavay, Papa
aləkwa. Akwar, papaŋ ŋga bəza hay, ya wuzlalakwara maja ka sərmara
Yesu Kəriste aŋga daha dəga bəla ta zley daa ba araŋ. Akwar, gula hay,
ya wuzlalakwara maja akwar ta gədaŋ, mey ŋga Gazlavay aa daa mevel
akwar, akwar ta fənmara bay-malula sem ta gədaŋ.
15 Ka da səpam ŋga njey anda ndəhay da bəla keɗe ba, kwa cek hay da
bəla * ha na, ka da wuɗam ba. Da ndaw a wuɗey cek hay da bəla keɗe
na, a wuɗa Gazlavay Papa aləkwa ba.
16 Bəla na, aa kwara? Ndəhay fa səpam cek hay maaya ba anda ata
ma wuɗam. Cek masa ata ma hətam fa ndaw na, a wuɗam ŋgada ata.
A zlapam da ray zleley ata hay. Cek hay a tabiya keɗe na, a sawa ta fa
Gazlavay, Papa aləkwa ba, ama ara cek hay ŋga bəla.
17 Sərmara bəla keɗe na, a ndəvey la, ta cek hay da hwaɗ a tabiya
masa ndəhay ma wuɗam kalah. Ama ndaw ma key cek anda Gazlavay
ma wuɗey na, a da njey ŋga sərmataw.

Mey da ray masa-gəra hay ŋga Kəriste

18 Bəz aɗaw hay, bəla gweegwe cay a ndəvey. Anda akwar ma
cəndamara na, masa-gəra mahura ŋga *Kəriste a sawa la. Kwa wure keɗe,
masa-gəra hay ŋga Kəriste ga daha. Maja ŋgene, ya sərkwa bəla gweegwe
cay a ndəvey.
19 Ndəhay a ŋgene, a bam da wuzlah aləkwa, ama mevel ata anda ŋga
aləkwa ba. Da mevel ata anda ŋga aləkwa na, anja a njam macəmkaya
ta aləkwa la, fa da bam daa ba. Ama ta bam sem. Mebey ata ŋgene, a
wuzwa ata tabiya ara ndəhay aləkwa hay ba.
20 Akwar na, Kəriste ta slərkwar *Mesəfney ŋga Gazlavay la a ray akwar
amba a pakwar ŋgada aŋga. Anda keɗe, akwar tabiya ka sərmara mey
masa fara fara da ray Kəriste he.
21 Ya wuzlalakwara na, maja ka sərmara mey masa fara fara ba daw?
Kay! maja ŋgene ba. Ya wuzlalakwara na, maja ka sərmara mey masa
fara fara, asaya, ka sərmara membərzley daa mey masa fara fara ha na,
daa ba.

2:8 2.8 Jaŋ 1.9-10; 8.12; Rm 13.12 **2:9 2.9** 3.10, 15; 4.20 **2:10 2.10** Ps 119.165; Rm 14.13 **2:11 2.11** Jaŋ 12.35-36 **2:12 2.12** SNM 4.12 **2:13 2.13-14** 1.1-2 * **2:15 2.15** bəla: Feɗe «bəla» a wuɗey ŋga ləvey cek hay cəpa ma mbafamar a Gazlavay ba. Nəka Jak 4.4. **2:15 2.15** Jak 4.4 **2:16 2.16** MM 27.20; Rm 13.14; Ef 2.3; Jak 4.16 **2:17 2.17** Mt 7.21; 1Kwr 7.31 **2:18 2.18** 4.3; Mt 7.15; 2Jŋ 7 **2:19 2.19** SNM 20.30 **2:20 2.20** 2.27

22 Ndaw membərzley na, ara wa? Ara ndaw masa ma ləvey Yesu na, ara
Kəriste ba. Ndaw a ŋgene na, ara masa-gəra mahura ŋga Kəriste. Ndaw
a, a rəsa Papa aləkwa Bay Gazlavay, asaya, a rəsa Bəzey aŋga.
23 Kwa waawa ma rəsa Bəzey ŋga Gazlavay na, a key ŋgene, a rəsa Bay
Gazlavay Papaŋ may. Ama kwa waawa ma təɓa Yesu, ma ləvey fa mey
ŋga ndəhay Yesu ara Bəzey ŋga Gazlavay na, ndaw a ŋgene, a təɓa Bay
Gazlavay Papaŋ la may.
24 Akwar na, wam vaw da ray mey masa akwar ma cəndamara dəga
akwar ma təɓmara mey ŋga Yesu təlam, anja mey a ŋga njey aa mevel
akwar mandaw mandaw. Mey masa akwar ma təɓmara ha, da aa daa
mevel akwar na, akwar may, ka njam la macəmkaya ta Bəzey ŋga Gazlavay
leŋ ta Papaha.
25 Fara fara, Kəriste ta ləvey la a da vəlndakwar cek. Cek a na, ara heter
mendəvey ba.
26 Ya wuzlalakwara mey keɗe da ray ndəhay ma səpam cəveɗ ŋga
zlaŋgaɗadamakwar.
27 Akwar na, Kəriste ta slərkwar Mesəfney ŋga Gazlavay la a ray akwar
amba a walakwar ŋgada aŋga. Da Mesəfney aŋga, aa da ray akwar na,
ka səpam ndaw mekele ŋgaa sərkadakwar daa saba. Mesəfney a faa
sərkadakwara cek hay tabiya. Cek masa aa maa sərkadakwara ha na,
ara cek fara fara, membərzley da hwaɗ a daa ba. Da ray ŋgene, təɓmara
meesərkey aŋga, njam macəmkaya ta Kəriste.
28 Ahaw, bəz aɗaw hay, Kəriste a wuzwa vaw la. Njam macəmkaya pal
ta aŋga amba pas a ma wuswa la na, ya zlurakwa fa mey aŋga ba, hwaray
a kandakwar ba.
29 Ka sərmara Kəriste na, ara ndaw maaya ma ka cek ta cəveɗ e. Anda
keɗe, ka sərmara kwa waawa ma key cek ta cəveɗ e kəne na, ara ndaw
masa Gazlavay ma tərda sem ŋga bəzey aŋga.

3

Ya da sərkwa aləkwa bəza hay ŋga Gazlavay na, kwara?

1 Nəkmara, Gazlavay Papa aləkwa ma wuɗndakwar cey. A wuɗndakwar
kalah, haa a ləvey aləkwa bəz aŋga hay. Fara fara aləkwa bəz aŋga
hay. Ndəhay da bəla keɗe a sərmara Gazlavay ba. Ara maja ŋgene, a
sərmandakwar aləkwa bəz aŋga hay ba may.
2 Jam aɗaw hay, aləkwa wure keɗe bəza hay ŋga Gazlavay. Gazlavay
a da tərdandakwar ŋgada fa mey kwara na, ya sərkwa ba araŋ. Ama ya
sərkwa fara fara pas masa *Kəriste ma da wuzwa vaw na, ya da tərkwa
letek anda aŋga, maja ya hətkwar la fara fara aŋga na, kwara.
3 Kwa waawa ma pa mewulkey aŋga a ray mey a keɗe na, si a wey vaw,
a key mebərey ba anda Yesu Kəriste ma key mebərey ba.
4 Kwa waawa ma key mebərey na, a key ŋgene, a key həma a ray
Gazlavay. Mekey mebərey na, ara mekey həma a ray Gazlavay.
5 Ka sərmara Yesu Kəriste a sawa a bəla keɗe na, ŋga ley mebərey ŋga
ndəhay. Aŋga na, mebərey fa aŋga daa ba səlak.

2:22 2.22 4.3; 2Jŋ 7 **2:23 2.23** 4.15; 5.1; Jaŋ 5.23; 15.23; 2Jŋ 9 **2:24 2.24** 2.7 **2:25 2.25** Jaŋ 5.24 **2:27 2.27** Jer 31.34; Jaŋ 14.16; 16.13 **2:28 2.28** 3.21; 4.17; Jaŋ 5.22; 15.5 **2:29 2.29** 3.10 **3:1 3.1** 3.10; 4.6; Jaŋ 1.12; 3.16 **3:2 3.2** 2Kwr 3.18; Fəl 3.21 **3:5 3.5** 1.7; 2.2; 4.10; Iz 53.9; Jaŋ 1.29; 8.46; 2Kwr 5.21; Heb 4.15; 9.14; 1Pi 1.19; 2.22, 24; 3.18

6 Anda keɗe, kwa waawa macəmkaya ta aŋga na, a key mebərey saba.
Ama ndaw masa fa key mebərey na, ta hətar Yesu daa ba, ta səra Yesu fara
fara daa ba.
7 Bəz aɗaw hay, ka da mbəkdamara ray akwar amba ndəhay a
zlaŋgaɗadamakwar ba. Ndaw ma key cek ta cəveɗ e na, aŋga ndaw maaya
anda Yesu Kəriste aŋga ndaw maaya, ma ka cek ta cəveɗ e.
8 Ndaw ma key mebərey mandaw mandaw na, aŋga dasi har ŋga bay-
malula, maja bay-malula a zlar mekey mebərey na, dəga bəla ta zley daa
ba araŋ. Yesu, Bəzey ŋga Gazlavay, a sawa a bəla keɗe na, ŋga nəsa sləra
ŋga bay-malula ha.
9 Kwa waawa ma tərey sem bəzey ŋga Gazlavay na, a key mebərey saba,
maja *Mesəfney ŋga Gazlavay fa key sləra daa aŋga *. A gwa ŋga key
mebərey saba, maja Gazlavay ta tərda sem ŋga bəzey aŋga.
10 Ma wunkata bəza hay ŋga Gazlavay, ta bəza hay ŋga bay-malula na,
me? Sərmara, ndaw ma key cek ta cəveɗ e ba, da daa ba, ma wuɗa
məlmaha ba na, aŋga bəzey ŋga Gazlavay ba.

Mey da ray mewuɗey-vaw

11 Məlma aɗaw hay, wuɗkwa vaw. Yaw, mey a keɗe na, ara mey masa
akwar ma cəndamara dəga akwar ma təɓmara mey ŋga Yesu təlam.
12 Wulkam da ray ndaw daha mezəley *Kayin †. Ka da kam cek
anda aŋga ba. Aŋga na, aa dasi har ŋga bay-malula, a kəɗa məlmaha,
mambaray a vagay. A kəɗa na, maja me? A kəɗa maja cek masa Kayin
aha ma ka na, maaya ba fa dey ŋga Gazlavay, ama cek masa məlmaha ma
ka na, maaya fa dey ŋga Gazlavay.
13 Məlma aɗaw hay, da masa ndəhay da bəla keɗe a ŋgəldamakwar ba
na, ka da rəzlam ba.
14 Ya sərkwa aləkwa anda ndəhay maməctakaya saba, ama aləkwa ma
hətkwa heter mendəvey ba cay. Ya sərkwa na, maja ya wuɗmatakwa
məlma aləkwa hay. Ndaw masa ma wuɗey vaw ba na, aŋga anda ndaw
maməckaya cəŋga.
15 Ndaw masa ma wuɗa məlmaha ba na, ara ndaw ma kəɗey ndaw
vagay. Ka sərmara ndaw ma kəɗey ndaw vagay na, aa ta heter mendəvey
ba daa ba.
16 Yesu *Kəriste ta vəlda ray aŋga la maja aləkwa. Anda keɗe, ya sərkwa
mewuɗey-vaw na, ta fa vəɗa. Yaw, anda aŋga ma vəlda ray aŋga ŋgada
aləkwa na, si ya vəldakwa ray aləkwa ŋgada məlma aləkwa hay may.
17 Da ndaw cek aŋga daha, a hətar məlmaha cek aŋga daa ba, ama a
sərfar dey-ceceh ba, a vəlar cek ba na, a da wuɗa Gazlavay na, kwara?
18 Bəz aɗaw hay, ka da wuzdamara mewuɗey-vaw akwar ta fa mey
meeguzley maaya maaya daada ba. Ama si ka wuzdamara mewuɗey-vaw
akwar fara fara ta fa sləra masa akwar ma kamara.
19-20 Da ray ŋgene, ya sərkwa aləkwa ta təɓkwa mey masa fara fara la.
Da mevel aləkwa a candakwar da ray cek masa aləkwa ma kakwa maaya
ba na, ya sərkwa Gazlavay a fəna mewulkey aləkwa, a səra cek tabiya daa

---

3:6 3.6 3.9; 5.18; Jaŋ 15.5; Rm 6.2, 14 **3:8 3.8** Mt 12.26-29; Jaŋ 8.44 * **3:9 3.9** Mesəfney ŋga Gazlavay fa key sləra daa aŋga: Ta mey Gərek, a ləvey «hulfaɗ ŋga Gazlavay aa daa ndaw.» Ndəhay a ləvam «hulfaɗ» a wuɗey ŋga ləvey «Mesəfney ŋga Gazlavay». Ndəhay mekele a wulkam a ləvam hulfaɗ ara «Mey ŋga Gazlavay», da daa ba, ara «Heter mawiya». **3:10 3.10** 2.9, 29 **3:11 3.11** 2.7-8; 4.11; Jaŋ 13.34 † **3:12 3.12** Kayin: Ara bəzey mahura ŋga ata Adam ta Ev. **3:12 3.12** MC 4.8 **3:13 3.13** Jaŋ 15.18 **3:14 3.14** 2.11; Jaŋ 5.24; 13.35 **3:15 3.15** Mt 5.21-22; CWJ 21.8 **3:16 3.16** Jaŋ 15.13; Gal 1.4; Fəl 2.17; 1Tes 2.8 **3:17 3.17** Mew 15.7 **3:18 3.18** Jak 2.15-17

mevel aləkwa. Anda kedɗe, a dəkndakwar mevel la daa masa aləkwa fa dərkwa daŋgay.
21 Yaw, jam aɗaw hay, da mevel aləkwa fa candakwar daa ba na, ya da dərkwa daŋgay a Gazlavay ta mandərzay daa dey daa ba.
22 Ya gwakwa yaa cəfɗakwa kwa meeme fa aŋga, a vəlndakwar la maja aləkwa fa təɓkwa *mewey aŋga hay, asaya, aləkwa fa kakwa sləra masa ma mbafar.
23 Mewey aŋga mahura na, ara mepey Bəzey aŋga, Yesu Kəriste, ŋga ndaw aləkwa fara fara, asaya, ara mewuɗey-vaw da wuzlah aləkwa, anda Kəriste ma ləvndakwar.
24 Kwa waawa ma təɓa mewey hay ŋga Gazlavay, ma key cek anda mewey hay a ma ləvey na, ndaw a macəmkaya ta Gazlavay, Gazlavay may, aa ta aŋga. Ya sərkwa Gazlavay aa ta aləkwa na, ta fa me? Ya sərkwa ta fa Mesəfney aŋga masa aŋga ma vəldandakwara.

4

Mesəfney ŋga Gazlavay a da səram ta mesəfney membərzley ndaw na, kwara?

1 Jam aɗaw hay, ndəhay tabiya ma ləvam ata ta *Mesəfney ŋga Gazlavay na, ka da təɓmara mey ata ba. Si ka saŋgalamata la ɗagay, amba ka sərmara da ata ta Mesəfney ŋga Gazlavay fara fara kwa. Ya ləvkwar anda kedɗe na, maja ndəhay ma pamara ray ata ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay ga daa wura daa wura da bəla kedɗe daha.
2 Yaw, kwa waawa ma ləvey Yesu *Kəriste a sawa ta fa Gazlavay da vaɗ, ta tərey la ŋga ndaw-magədaŋ na, ndaw a ŋgene, aa ta Mesəfney ŋga Gazlavay. Ara anda kedɗe, akwar ma da sərmara ndaw ta Mesəfney ŋga Gazlavay.
3 Ama kwa waawa ma təɓa mey a kedɗe ba na, aa ta Mesəfney ŋga Gazlavay daa ba. Mesəfney masa da ray aŋga na, ara mesəfney ŋga masa-gəra mahura ŋga Kəriste. Akwar ta cəndamara la masa-gəra mahura ŋga Kəriste a sawa la. Wure kedɗe, ta sawa cay, aŋga da bəla cay.
4 Ama bəz aɗaw hay, akwar na, ndəhay ŋga Gazlavay. Akwar ta kam bay-gula sem da ray ndəhay ma pamara ray ata ŋga ndəhay ma təla mey ŋga Gazlavay, maja Mesəfney masa da ray akwar na, a fəna mesəfney ŋga bay-malula da ray ndəhay da bəla kedɗe ta gədaŋ.
5 Ndəhay ma pamara ray ata ŋga ndəhay ma təla mey na, ata ndəhay ŋga bəla. Da ray ŋgene, aa guzlam mey ŋga bəla. Ndəhay masa ŋga bəla fa cənmatar mey.
6 Ama aləkwa na, ndəhay ŋga Gazlavay. Ndaw ma səra Gazlavay na, a cənndakwar mey. Ndaw masa ŋga Gazlavay ba na, a cənndakwar mey ba. Ya sərkwa ndaw masa ta Mesəfney fara fara ŋga Gazlavay da ray, ta ndaw masa ta mesəfney membərzley ndaw na, anda kedɗe.

Mey da ray mewuɗey-vaw ŋga Gazlavay

7 Jam aɗaw hay, wuɗkwa vaw da wuzlah aləkwa, maja mewuɗey-vaw na, a sawa ta fa Gazlavay. Ndaw ma wuɗey vaw na, Gazlavay ta tərda sem ŋga bəzey aŋga, a səra Gazlavay.
8 Ndaw ma wuɗey vaw ba na, a səra Gazlavay ba, maja cek masa Gazlavay ma ka tabiya na, a ka ta mewuɗey-vaw.

3:21 3.21 2.28 **3:22 3.22** Jaŋ 15.16 **3:23 3.23** Jaŋ 2.23; 13.34 **3:24 3.24** 4.13; Jaŋ 14.16; 15.5; Rm 8.5, 9, 14 **4:1 4.1** 2.18; Mt 7.15; 1Tes 5.21 **4:2 4.2** Jaŋ 1.14; Rm 10.9; 1Kwr 12.3 **4:3 4.3** 2.18, 22 **4:4 4.4** 5.5 **4:5 4.5** Jaŋ 3.31 **4:6 4.6** 2.4; 3.1; Jaŋ 8.47; 18.37 **4:8 4.8** 4.16

9 Gazlavay ta slərdərwa Bəzey aŋga menduleŋ la a bəla, amba ya hətkwa
heter mendəvey ba ta fa aŋga. Anda keɗe, aŋga fa wuzdərwa fara fara
aa fa wuɗndakwar.
10 Ara aləkwa ma wuɗkwa Gazlavay teeseɗ ba, ama ara aŋga ma
wuɗndakwar teeseɗ. A slərwa Bəzey aŋga, amba Bəzey aŋga ha a vəlda
ray aŋga ŋga məcey amba Gazlavay a mbəkdandakwara mebərey aləkwa.
Mewuɗey-vaw na, anda keɗe.
11 Jam aɗaw hay, Gazlavay a wuɗndakwar kalah. Anda keɗe maaya na,
aləkwa may, si ya wuɗkwa vaw da wuzlah aləkwa.
12 Gazlavay na, kwa ndaw ta hətar ta dey aŋga daa ba. Ama da aləkwa
fa wuɗkwa vaw da wuzlah aləkwa na, a wuzwa Gazlavay aa ta aləkwa,
asaya, a wuzwa aləkwa fa wuɗkwa vaw fara fara anda Gazlavay ma
wuɗndakwar.
13 Gazlavay ta vəlndakwar Mesəfney aŋga la. Maja ŋgene, ya sərkwa
aləkwa macəmkaya ta Gazlavay, aŋga may, aa ta aləkwa.
14 Papa aləkwa ta slərdərwa Bəzey aŋga la amba a ləhdata ndəhay da
bəla. Ala ta hətmar la ta dey ala, ala fa kam sede da ray a.
15 Da ndaw a ləvey Yesu ara Bəzey ŋga Gazlavay na, Gazlavay aa ta ndaw
a, ndaw a may, macəmkaya ta Gazlavay.
16 Aləkwa na, ya sərkwa Gazlavay fa wuɗndakwar, aləkwa fa təɓkwa aa
mevel aləkwa, aa fa wuɗndakwar fara fara.
Gazlavay a ka sləra aŋga tabiya ta mewuɗey-vaw. Ndaw ma wuɗey vaw
na, aa macəmkaya ta Gazlavay, Gazlavay may, aa ta aŋga.
17 Da ya wuɗkwa vaw fara fara anda Gazlavay ma wuɗndakwar na, ta
pas masa Gazlavay ma da ka sariya na, ya zlurakwa daa ba, maja menjey
aləkwa da bəla keɗe aŋga letek ta ŋga *Kəriste.
18 Ndaw ma wuɗey ndaw na, fa da zlurey ta sariya ŋga Gazlavay daa
ba. Mewuɗey-vaw masa fara fara na, a ɓəla mandərzay daa dey. Da ndaw
fa zlurey na, ŋgene, mewuɗey-vaw ŋga Gazlavay fa key sləra daa aŋga
anda Gazlavay ma wuɗey daa ba, maja ndaw ta mandərzay na, fa zlurey
ta banay ma da hətfar fa dəɓa ŋga sariya.
19 Ya wuɗkwa vaw na, ara maja Gazlavay ma wuɗndakwar teeseɗ.
20 Da ndaw a ləvey a wuɗa Gazlavay, ama a wuɗa məlmaha ba na, a key
ŋgene, a mbərzley. Da a wuɗa məlmaha masa aŋga fa hətar ba na, a da
wuɗa Gazlavay masa ta hətar ta dey aŋga daa ba səlak na, kwara?
21 Ndaw ma wuɗa Gazlavay na, si a wuɗa məlmaha may. Keɗe ara
*mewey masa Kəriste ma vəldandakwara.

5

Ya fənkwa bəla keɗe ta gədaŋ

1 Kwa waawa ma təɓa Yesu ara *Kəriste, *ndaw masa Gazlavay ma
wala ŋga ləhdata ndəhay na, aŋga ta tərey sem bəzey ŋga Gazlavay.
Kwa waawa ma wuɗa Gazlavay Papa aləkwa na, a wuɗta bəza hay ŋga
Gazlavay may.
2 Da ya wuɗkwa Gazlavay, asaya, da ya kakwa cek anda *mewey aŋga
hay ma ləvey na, ŋgene, ya sərkwa aləkwa fa wuɗmatakwa bəza hay ŋga
Gazlavay.

4:9 4.9-10 Jaŋ 3.16 **4:10 4.10** 2.2; 3.5; Rm 5.8, 10 **4:11 4.11** 3.11; 4.21; Mt 5.44-45; 18.33; Jaŋ 13.34; 2Jŋ 5 **4:12 4.12** 2.5; 4.17; Jaŋ 1.18 **4:13 4.13** 3.24 **4:14 4.14** Jaŋ 15.27 **4:15 4.15** 2.23 **4:16 4.16** 4.8-10; Jaŋ 15.5 **4:17 4.17** 2.28; 4.12 **4:20 4.20** 2.9 **4:21 4.21** 4.11; Mt 22.34-40 **5:1 5.1** 1Pi 1.22-23

3 Da ya kakwa cek anda mewey ŋga Gazlavay ma ləvey na, a key ŋgene,
ya wuɗkwa Gazlavay fara fara. Mewey aŋga ha, aa ta gəra ŋga səpey
ŋgada aləkwa ba,
4 maja bəza hay ŋga Gazlavay tabiya na, a fənmara bəla ta gədaŋ. Ya
fənkwa bəla keɗe ta gədaŋ na, kwara? Ya fənkwa bəla keɗe na, maja
aləkwa fa pakwa Yesu Kəriste ŋga ndaw aləkwa fara fara.
5 Ma fəna bəla na, wa? Ma fəna bəla na, si ndaw ma təɓa, Yesu na, ara
Bəzey ŋga Gazlavay.

Ma wuzda mey da ray Yesu Kəriste fara fara na, me hay me?

6 Yesu *Kəriste na, ara ndaw masa ma sawa a bəla. A sawa na, ta hətey
*baptem la ta yam. Mambaz aŋga ta mbəɗwa la daa meməcey aŋga. A
hətey na, baptem ta yam daada ba, ama mambaz aŋga ta mbəɗwa la daa
meməcey aŋga may. Asaya, *Mesəfney ŋga Gazlavay ta wuzda la fara fara
cek hay a ta kam la. Mesəfney a, a mbərzley ba səlak.
7 Anda keɗe, cek hay maakar daha fa wuzdamərwa mey fara fara da ray
Yesu.
8 Cek hay a na, ara Mesəfney ŋga Gazlavay, yam ŋga baptem, leŋ
mambaz aŋga. Ata maakar ata, mey ata letek.
9 Aləkwa fa təɓkwa mey masa ndəhay ma wuzdamara da ray cek masa
ata ma hətmar. Mey masa Gazlavay ma wuzda na, a fəna mey ŋga ndəhay
ma wuzdamara. Ara Gazlavay ta ray aŋga ma wuzda mey a da ray Bəzey
aŋga.
10 Anda keɗe, ndaw masa ma təɓa Yesu, aŋga Bəzey ŋga Gazlavay na, a
səra daa mevel aŋga mey a ara mey masa fara fara. Ama ndaw masa ma
təɓa mey ŋga Gazlavay ba na, a pada Gazlavay ŋga ndaw membərzley,
maja ta təɓa mey masa Gazlavay ma wuzda da ray Bəzey aŋga daa ba.
11 Cek masa Gazlavay ma wuzdandakwara na, wura? Cek masa
Gazlavay ma wuzdandakwara na, ara heter mendəvey ba masa aŋga ma
vəldandakwara ta har Bəzey aŋga.
12 Ndaw masa macəmkaya pal ta Bəzey ŋga Gazlavay na, aŋga ta heter
mendəvey ba. Ndaw masa ta cəmey ta Bəzey ŋga Gazlavay daa ba na, aa
ta heter mendəvey ba daa ba may.

Mey da ray heter mendəvey ba

13 Ya wuzlalakwara leeter keɗe ŋgada akwar ma pamara Yesu, Bəzey
ŋga Gazlavay, ŋga ndaw akwar fara fara amba ka sərmara maaya maaya
akwar ta hətam heter mendəvey ba cay.
14 Da aləkwa fa dərkwa daŋgay a Gazlavay na, ya zlurakwa ba maja ya
sərkwa fara fara, da aləkwa faa cəfɗafakwar cek masa mevel aŋga ma
wuɗey na, ya hətkwa la.
15 Anda aləkwa ma sərkwa aŋga fa jəkfandakwar sləmay daa medərey-
daŋgay aləkwa na, ya sərkwa ya hətkwa cek masa aləkwa maa cəfɗakwa
fa vəɗa la may.
16 Da ndaw a hətar məlmaha fa key mebərey, da mebərey a, ara mebərey
ma hendey ndaw aa meməcey ba na, si a kar ambahw a Gazlavay maja
aŋga. Da mebərey ŋga məlmaha ara mebərey ma hendey ndaw aa
meməcey ba na, ŋgene, Gazlavay a vəlar heter la. Mebərey ma hendey

---

5:3 5.3 2.5; Mew 30.11; Mt 11.30 **5:4 5.4** Jaŋ 16.33 **5:5 5.5** 4.4; Rm 8.37 **5:6 5.6** Jaŋ 16.13; 19.34 **5:7 5.7-9** Jaŋ 5.36-37 **5:10 5.10** Rm 8.16; Gal 4.6 **5:11 5.11** Jaŋ 3.16-18 **5:12 5.12** Jaŋ 3.36; 5.24 **5:13 5.13** Jaŋ 20.31 **5:14 5.14** Jaŋ 15.16

ndaw aa meməcey na, daha. Ŋgene, ya ta ləvey ŋga key ambahw a
Gazlavay maja mebərey a daa ba.
17 Cek hay maaya ba hay tabiya masa ndaw ma ka na, ara mebərey. Ama
mebərey siya na, a hendey ndaw aa meməcey ba.
18 Ya sərkwa kwa waawa ma tərey sem ŋga bəzey ŋga Gazlavay na, a
key mebərey saba, maja Yesu, Bəzey ŋga Gazlavay, fa jəɗa. Anda keɗe,
bay-malula fa da gwa ŋga kar cek daa ba.
19 Ya sərkwa aləkwa na, ndəhay ŋga Gazlavay, asaya, ya sərkwa ndəhay
da bəla keɗe tabiya ata dasi har ŋga bay-malula.
20 Ya sərkwa Bəzey ŋga Gazlavay na, ta sawa la a bəla, ta vəlndakwar
leŋgesl la amba ya sərkwa Bay Gazlavay, ndaw masa fara fara. Aləkwa
macəmkaya pal ta Gazlavay, ndaw masa fara fara ha, ta fa Bəzey aŋga,
Yesu *Kəriste. Aŋga na, ara Gazlavay ndaw masa fara fara, ara aŋga ma
vəltar heter mendəvey ba a ndəhay.
21 Bəz aɗaw hay, wam vaw, ka da səpam mey ŋga kuley hay ba.

5:16 5.16 Mt 12.31; Heb 6.4-6 **5:18 5.18** 3.6, 9-10; ***bay-malula:*** Jaŋ 17.15; 2Tes 3.3 **5:19 5.19** Jaŋ 12.31; Gal 1.4 **5:20 5.20** Jaŋ 1.14, 18; 11.25; 17.3; 20.28 **5:21 5.21** 1Kwr 10.14

Leeter masa
Jaŋ
ma wuzlala ŋga dey cew
Mey da ray
Leeter masa Jaŋ ma wuzlala ŋga dey cew

Leeter ŋga Jaŋ ŋga dey cew e keɗe na, ara ŋgada Dam-mamaha ta bəz aŋga hay. Anda meləvey, ŋgada ndəhay daa mecəmey-ray ŋga Yesu (aya 1). Mey daa leeter e keɗe na, aŋga gweegwe anda leeter masa ŋgeeme. A ləvtar da ya wuɗkwa Bay Gazlavay fara fara na, ya wuɗkwa vaw da wuzlah aləkwa la may (aya 4 haa 6). Asaya, a ləvtar ŋga wam vaw fa ray ata amba aa zəɗdamara mawurɓay ŋga sləra ata ba (aya 7 haa 11). Jaŋ a vəltar gədaŋ amba a pamara Yesu ŋga ndaw ata fara fara mandaw mandaw. A ndəvda leeter aŋga ha, a ləvtar a sawa la fa ata amba a kam maɗay dey ta dey. A kadatara ndəhay daa Egəliz mekele ma camatar har (aya 12 haa 13).

Mecey-har

1 Ara yah, ndaw-maraw * da wuzlah bay-ray hay ŋga ndəhay ŋga Yesu
ma wuzlala ɗerewel keɗe.
Ya wuzlalakawa ŋgada kah, Dam-mama aɗaw † masa Gazlavay ma wala
leŋ ŋgada bəz akah hay, akwar masa yah ma wuɗkwar fara fara. Ara yah
taava aɗaw ma wuɗkwar daada ba, ama ndəhay tabiya ma sərmara mey
ŋga Gazlavay masa fara fara, a wuɗmakwar may. Ya wuɗmakwar na,
2 maja mey fara fara ha aa daa mevel aləkwa. A da njey ta aləkwa ŋga
sərmataw.
3 Anja *Gazlavay, Papa aləkwa, ta *Yesu *Kəriste, Bəzey ŋga Papa
aləkwa ha, ŋga pəsmandakwar mey, ŋga sərfamandakwar dey-ceceh, ŋga
njadamandakwar daa zazay, aləkwa masa ma təɓkwa mey masa fara fara,
asaya, aləkwa masa ma wuɗkwa vaw da wuzlah aləkwa.

Mey da ray mewuɗey-vaw fara fara

4 Ya faa səmey ga maja ya nəka na, bəz akah hay siya fa səpmara mey
masa fara fara anda Papa aləkwa ma ləvndakwar.
5 Yaw, Dam-mama aɗaw, ehe wure keɗe, ya fa kaka ambahw, ya ləvka,
wuɗkwa vaw da wuzlah aləkwa. Ya wuzlalaka keɗe na, ara *mewey
mawiya ba, ama ara mewey masa aləkwa ma sərkwa dəga aləkwa ma
təɓkwa mey ŋga Yesu təlam.
6 Gazlavay a ləvkwar, wuɗam vaw da wuzlah akwar. Keɗe ara mewey
masa akwar ma cəndamara dəga akwar ma təɓmara mey ŋga Yesu təlam.

Mey da ray masa-gəra hay ŋga Kəriste

7 Ndəhay ma mbərzlam hay ga daa wura daa wura da bəla keɗe daha.
Yesu *Kəriste ta tərey sem ŋga ndaw-magədaŋ na, ndəhay ma mbərzlam
hay a ŋgene a təɓmara mey a ba. Ndəhay ma təɓmara ba ha na, ara
ndəhay ma mbərzlam, ata masa-gəra hay ŋga Kəriste.

---

* **1:1 1.1** ndaw-maraw: Ndəhay a wulkam «ndaw-maraw» na, ara Jaŋ. † **1:1 1.1** Dam-mama aɗaw: Har-gədaŋ ŋga ndəhay a wulkam «dam-mama aɗaw» a wuɗey ŋga ləvey Egəliz. Anda keɗe, «bəz akah hay» ara ndəhay daa Egəliz e. **1:1 1** 3Jŋ 1 **1:4 4** 3Jŋ 3 **1:5 5-6** Jaŋ 13.34; 1Jŋ 4.11 **1:6 6** Jaŋ 14.15; 1Jŋ 2.5; 5.3 **1:7 7** 1Jŋ 2.18

8 Maja ŋgene, wam vaw fa ray akwar, amba kaa zəɗdamara mawurɓay
ŋga sləra akwar ba. Anda keɗe, cek hay tabiya masa Gazlavay ma ɗiya
maja akwar na, ka hətam la.
9 Sərmara, mey masa Kəriste maa sərkadandakwara na, kwa waawa
ma səpa mey a ta cəveɗ e ba, a pey mey mekele a dey a na, ndaw a
macəmkaya ta Gazlavay daa ba. Ama ndaw ma səpa mey masa Kəriste
maa sərkadandakwara na, ndaw a macəmkaya ta Gazlavay, Papa aləkwa,
leŋ ta Bəzey aŋga.
10 Ara maja ŋgene, ya fa ləvkwar, da ndaw a sawa fa akwar, a wuzkwar
mey mekele wal da ray Kəriste na, ka da təɓmara ndaw a, a way akwar
ba, kwa ka da camar har ba.
11 Sləra maaya ba masa ndaw a ma ka na, ndaw ma car har na, anda a
kamara cew e.

Mey ŋga madagway-dakw

12 Yaw, ya wuɗey ŋgaa guzlkwar da ray cek hay ga, ama ya wuɗey
ŋga wuzlalakwara fa ɗerewel ba. Ya wulkey ŋga daw fa akwar, yah ta
ray aɗaw, ya da njakwa cew e, ya kakwa maɗay, amba ya njakwa daa
meesəmey masa fara fara.
13 Bəza hay ŋga Dam-mamakw ‡ masa Gazlavay ma wala a camaka har.

1:9 9 1Jŋ 2.23 **1:10 10** Rm 16.17 **1:12 12** 3Jŋ 13-14 ‡ **1:13 1.13** Bəza hay ŋga Dam-mamakw: Feɗe a wuɗey ŋga ləvey ndəhay daa Egəliz ŋga ata Jaŋ.

Leeter masa
Jaŋ
ma wuzlala ŋga dey maakar
Mey da ray

Leeter masa Jaŋ ma wuzlala ŋga dey maakar

Leeter ŋga Jaŋ ŋga dey maakar a na, ara ŋgada ndaw ŋga Yesu daha mezəley Gayus. Aŋga ndaw daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu masa ndəhay da hwaɗ a fa cəmam ɗay daa ba. Jaŋ aa həmda Gayus maja aŋga fa təɓa mey ŋga Gazlavay, a mbəkda ba (aya 2 haa 3).

Daa leeter e Jaŋ taa guzley la saya da ray Diyawtəref leŋ da ray Demetəriyus. Diyawtəref na, a wuɗey ŋga key bay-ray, ama aa guzley mey saw da ray Jaŋ, a təɓta ndəhay ŋga Yesu masa məlak hay ma diyam a way aŋga ba, asaya, a ɓəlta ndəhay ma təɓmata məlak hay a daa mecəmey-ray a (aya 9 haa 10). Ama Demetəriyus na, ndəhay faa həmdamara, aŋga fa key cek maaya (aya 12).

Daa leeter keɗe na, mey hay mahura maakar daha:
Metəɓey ndəhay ŋga Yesu masa məlak hay
Mey da ray mewuɗey-vaw
Menjey daa mey ŋga Gazlavay mandaw mandaw.

Mecey-har

1 Ara yah, ndaw-maraw * da wuzlah bay-ray hay ŋga ndəhay ŋga Yesu
ma wuzlala ɗerewel keɗe.
Ya wuzlala ŋgada kah, Gayus, jam aɗaw masa yah ma wuɗa fara fara.
2 Jam aɗaw, ya səra menjey akah daa cəveɗ ŋga *Gazlavay aŋga maaya.
Ya wuɗey ka njey ta zazay, cek ŋga kaka ba.
3 Ya taa səmey la ga ta pas masa məlma aləkwa hay ma samawa, maja ta
kam sede la da ray kah, a ləvmaya, kah ndaw ma səpa cəveɗ ŋga Gazlavay
fara fara, ka fa key cek mandaw mandaw anda mey masa fara fara ma
ləvey.
4 Yaw, cek maa səmdaya ma fəna na, ara yah ma cənda bəz aɗaw hay
fa səpmara mey masa fara fara.

Mey da ray mejəney ndəhay ma ka sləra ŋga Kəriste

5 Jam aɗaw, ka fa jənta məlma aləkwa hay daa *mecəmey-ray ŋga
ndəhay ŋga *Yesu, kwa məlak hay may. Ŋgene ara cek ma wuzda kah
ndaw ma key cek ta cəveɗ e.
6 Məlmaŋ hay a ta kadamara la fa mey ŋga ndəhay daa mecəmey-ray
feɗe, a ləvam kah ta wuɗta la kalah. Ya fa kaka ambahw amba ka jənta
daa mepəkey ata. Ka da jənta ha na, anda Gazlavay ma wuɗey.
7 Səra, ata na, ta mbəkdamata way ata hay sem, fa pəkam ŋga key sləra
ŋgada *Kəriste. Daa mepəkey ata ha na, cek da har ndəhay ma təɓa mey
ŋga Yesu ba na, ta təɓam daa ba.
8 Anda keɗe, aləkwa na, maaya ya jəntakwa ndəhay a, amba ya cəmkwa
daa slam a ŋga wuzey mey masa fara fara.

Mey da ray ata Diyawtəref ta Demetəriyus

---

* **1:1 1.1** ndaw-maraw: Ndəhay a wulkam «ndaw-maraw» na, ara Jaŋ. **1:1 1** 2Jŋ 1 **1:3 3** 2Jŋ 4 **1:5 5-8** Heb 13.2 **1:6 6** Tit 3.13

9 Ya ta wuzleley leeter mecəhe la a ndəhay daa mecəmey-ray akwar, ama
Diyawtəref a wuɗey ŋga təɓa mey a ba, maja a wuɗey ŋga key *bay-ray
ŋga ndəhay tabiya.
10 Da ray ŋgene, ta pas masa yah ma wusey la fa akwar na, ya kadakwara
slərа hay maaya ba tabiya masa aŋga ma ka la. Anda meləvey, ya da
kadakwara mey hay saw masa aŋga maa guzlda ta səleŋ masa aŋga ma
ka da ray ala. Cek hay maaya ba masa aŋga ma ka na, ara keɗe daada
ba. A gəmey ŋga təɓta məlma aləkwa hay masa məlak hay ma diyam a
way aŋga ba. Asaya, a təkta ndəhay daa mecəmey-ray masa ma wuɗam
ŋga təɓmata məlak hay a. A ɓəlta ndəhay ma təɓmata məlak hay a daa
mecəmey-ray.
11-12 Ama Demetəriyus na, ndəhay tabiya faa həmdamara. Menjey aŋga
daa cəveɗ fara fara fa wuzdərwa, aŋga ndaw maaya. Kwa ala may, ya
ləvam kəne da ray a. Yaw, ka səra mey masa ala maa guzldamara na, ara
mey fara fara. Jam aɗaw, ndəhay ma kam cek hay maaya ba na, ka da key
cek anda ata ba, ama key cek anda ndəhay ma kam cek maaya. Ndaw ma
key cek maaya na, aŋga ndaw ŋga Gazlavay, ama ndaw ma key cek maaya
ba na, a səra Gazlavay ba.

Mey ŋga madagway-dakw

13 Ya wuɗey ŋgaa guzlka da ray cek hay ga, ama ya wuɗey ŋga
wuzlalakawa ta wuzleley ba.
14 Ya fa wuɗey ŋga daw fa kah daa ɗar hay a keɗe. Anda keɗe, ya da
njakwa cew e, ya kakwa maɗay.
15 Anja Gazlavay ŋga njadaka daa zazay.
Jam akah hay feɗe a camaka har. Catar har a jam aləkwa hay feteɗe pal
pal tabiya may.

1:11-12 11 1Jŋ 2.29 **1:13 13-14** 2Jŋ 12

Leeter masa
Jud
ma wuzlala
Mey da ray

Leeter masa Jud ma wuzlala

Leeter keɗe ara Jud ma wuzlalatara ŋgada ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu tabiya. Jud a na, ara məlmaŋ ŋga Jak (aya 1). Ndəhay a wulkam ara Jud masa məlmaŋ ŋga Yesu Kəriste (Mt 13.55).

Jud a wuzlala leeter e na, maja ndəhay faa sərkadam ndəhay ta membərzley, asaya, maja ndəhay fa kam cek səfteleh kəne (aya 3 haa 4). Anda keɗe a wuɗey ŋga təkta. Daa aya 6 haa 13 na, mey a ata gweegwe letek ta daa 2 Piyer 2.1 haa 3.3.

Jud a wuzlala na, fa lawa mey hay mekele mekele daa Mejəwey-mey Magurma. A wuzda banay ma da sawa a ray ndəhay ma təɓmara mewuɗey-vaw ŋga Gazlavay ba (aya 3 haa 13), banay ma da sawa a ray ndəhay ma kam cek hay malamba (aya 4, 7, 16) leŋ a ray ndəhay ma fəcmatara cek hay ŋga ndəhay mekele (aya 11, 16). A wuzey mey da ray cek ma key ta ndəhay da Sadawm ta Gwamar zleezle. Jud a vəltar gədaŋ a ndəhay ŋga Yesu amba a nam ray a meesərkedey masa ata ma cəndamara ŋgeeme.

Daa leeter e keɗe na, mey maaya daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Menjey ta Yesu na, kwara (aya 20 haa 21)

Mecey-har

1 Ara yah, Jud, ma wuzlalakwara leeter keɗe. Yah na, ndaw ma ka sləra
ŋga *Yesu *Kəriste, asaya, yah məlmaŋ ŋga *Jak *.
Ya wuzlala leeter keɗe ŋgada akwar, ndəhay masa mazəltakaya ta fa
Gazlavay, Papa aləkwa, akwar masa Gazlavay fa wuɗkwar, masa Yesu
Kəriste fa nəkfakwar dey.
2 Anja *Gazlavay ŋga sərfakwar dey-ceceh, ŋga njadakwar daa zazay,
asaya, ŋga wuɗkwar ma fəna ma fəna.

Jud a wuzlala ɗerewel keɗe na, maja me?
(2 Piyer 2.1-17)

3 Jam aɗaw hay, ya fa kəɗey vaw ŋga wuzlalakwar da ray heter
mendəvey ba masa Gazlavay ma vəldandakwara. Ama ya nəka na, si ya
wuzlalakwara leeter keɗe amba ya vəlkwar gədaŋ ŋga təɓey *Mey-maaya-
mawiya ŋga Gazlavay mandaw mandaw, amba ndəhay a zləɓmara mey
a ba. Mey-maaya-mawiya ha, ara mey masa aləkwa ma təɓkwa, masa
Gazlavay ma vəlda ŋgada ndəhay aŋga hay. Mey a, a mbəɗey ba səlak, a
da njey kəne ŋga sərmataw.
4 Ya ləvkwar anda keɗe na, maja ndəhay masa ma namar ray a Gazlavay
ba ta mbəzam la a wuzlah akwar ta mayal a. A mbəɗdamara mabara ŋga
mey da ray maaya ŋga Gazlavay amba a kam cek saw anda mevel ata
mewuɗey. Da ray ŋgene, a ləvam Gazlavay a vəley cəveɗ a ndaw ŋga key

* **1:1 1** Jak: Jud ma ləvey aŋga məlmaŋ ŋga Jak na, anda meləvey aŋga məlmaŋ ŋga Yesu Kəriste (Mk 6.3). Jud ta ləvey «yah məlmaŋ ŋga Yesu» na, daa ba. A ləvey «yah məlmaŋ ŋga Jak» maja a wuɗey ŋga zlepey ba. Jak a na, ara ndaw ma wuzlala leeter ŋga Jak. **1:1 1** Mt 13.55; Mk 6.3 **1:2 2** 2Pi 1.2 **1:3 3** 1Tm 1.18

cek malamba. Asaya, Yesu *Kəriste, ndaw pal ma wey da ray aləkwa, masa
Bay aləkwa Mahura pal na, a rəsmara, a təɓmara saba. Ndəhay ma namar
ray a Gazlavay ba kəne na, mawuzlalakaya dəga zleezle daa ɗerewel ŋga
Gazlavay, Gazlavay a da katar sariya.

Mey da ray cek ma da sawa a ray ndəhay ma zləɓmara mey ŋga Gazlavay

5 Ya wuɗey yaa guzlkwar da ray cek masa akwar ta sərmara cay.
Akwar fa sərfadamara Bay Gazlavay ma ləhdatərwa ndəhay aŋga hay daa
hwayak ŋga *Ejip, ba diya? Ama, fa dəɓa ha, ndəhay da wuzlah ata masa
ma rəsmara mey aŋga na, Gazlavay ta kəɗta sem vagay.
6 Asaya, sərfadamara maslaŋ hay ŋga Gazlavay da vaɗ siya. Slərа maaya
masa Gazlavay ma vəldatara na, ta rəsmara sem, ta mbəkdamara sem,
asaya, ta mbəkdamara slam ata menjey sem. Da ray ŋgene, Gazlavay a
pata aa slam-ləvaŋ daa vəgeɗ, a jəwta ta calalaw ŋga sərmataw, amba a
katar sariya ta pas ŋga sariya mahura.
7 Asaya, sərfadamara berney hay ŋga *Sadawm ta ŋga *Gwamar leŋ
slala hay mekele ta cakay. Ndəhay daa slam hay a ŋgene, fa kam cek
maaya ba anda maslaŋ hay ŋga Gazlavay heyey. A kam cek malamba, a
səpam ŋga ley vaw ta cek saw masa ŋga key ba. Gazlavay ta sərdata banay
la ta awaw mendəvey ba. Banay ata ha, a wuzwa cek masa Gazlavay ma
da ka ŋgada ndəhay malamba hay.
8 Yaw, ndəhay ma zləɓmara mey ŋga Gazlavay a ŋgene na, fa kam
cek malamba anda ndəhay daa berney hay a. Daa masa ata fa nam na,
mesəfney fa katar, fa vəltar mewulkey ŋga ley vaw saw, a təɓmara Bay
Gazlavay ŋga wey da ray ata ba, a cəɗmata maslaŋ hay ŋga Gazlavay daa
slam-meweɗey da vaɗ.
9 Kwa Misel, maslaŋ mahura ŋga Gazlavay da vaɗ na, ta cəɗa *Sataŋ daa
ba. Misel e, ta kam mey la ta Sataŋ da ray vagay ŋga *Mawiz. Daa masa
ata fa kam mey na, Misel e, a wuɗey ŋga key cek ma fənar ray ba, anda
keɗe ta cəɗa daa ba, ama a ləvar na, «Bay Gazlavay ŋga sərdaka banay!»

10 Ama ndəhay ma zləɓmara mey ŋga Gazlavay a na, faa guzlam maaya
ba da ray cek masa ata ma sərmara ba. Ata anda cek hay ŋga ley masa
ma sərmara mewulkey ba. Da ray ŋgene, ndəhay a, aa zəɗdamata ray ata
maja cek hay masa ata ma sərmara ba ha.
11 Banay a da hətfatar, maja ata fa kam mebərey anda *Kayin †. Asaya,
ata fa kam cek malamba ŋga hətey dala anda Balam ‡ ma ka zleezle. A
təɓmara mewey ŋga Gazlavay ba anda Kware § ma təɓa ba may. Da ray
ŋgene, a məcam la anda Kware may.
12 Masa akwar ndəhay ma təɓa mey ŋga Yesu, fa zəmam ɗaf daa slam
a na, ndəhay a, a samawa ŋga key gwagway ta akwar ta hwaray daa dey
daa ba, a nəsmara, a nəkam dey na, fa ray ata gway. Da ray ŋgene, ata

---

1:4 4 Gal 5.13; 2Pi 2.1 **1:4 4-13** 2Pi 2.1-22 **1:5 5** Mab 12.51; Mesl 14.29-30; 1Kwr 10.5; 2Pi 1.12-13 **1:6 6** 1Pi 3.19-20; 2Pi 2.4 **1:7 7** MC 19.1-24; 2Pi 2.6 **1:8 8** 2Pi 2.10 **1:9 9** Mew 34.6; Zak 3.2; 2Pi 2.11; ***Misel:*** CWJ 12.7 **1:10 10** 2Pi 2.12 † **1:11 11** Kayin: Ara ndaw ma vəlar cek ŋgada Gazlavay ta mevel maaya ba. Gazlavay a təɓa cek aŋga ha ba. A cey mevel a ray Gazlavay, ta', a kəɗa məlmaha Abel vagay. (MC 4.3-8.) ‡ **1:11 11** Balam: Ara ndaw ma wuɗey ŋga nəsa səkway ŋga Israyel, ama Gazlavay ta vəlar cəveɗ daa ba. A wuɗey ŋga ka anda keɗe maja Balak, bay ŋga Mawap hay, fa da vəlar dala. (Mesl 22.1-35.) § **1:11 11** Kware: Ara ndaw Jəwif daa səkway ŋga Levi. A wuɗey ata Mawiz ta Araŋw ŋga kam bay-ray ba. A wuɗey ŋga key anda ndaw ma ka kwakwas ŋga Gazlavay, ama masa ta zla slərа ha daa ba araŋ na, Gazlavay taa zəɗdata sem ta ndəhay da way aŋga hay tabiya aa vəgeɗ. (Mesl 16.1-35.) **1:11 11** Kayin: MC 4.3-8; 1Jŋ 3.12; ***Balam:*** Mesl 22.7, 17; 1Pi 2.15; ***Kware:*** Mesl 16.1-34

na, anda gazlavay ŋga var masa memeɗ ma handa, ama a pey var ba. Ata
na, anda wudez hay, masa kwa ta kiya ma yey babəza na, wudez hay a,
a yam ba. Ata na, anda wudez hay makwalatakaya masa maɗəslkaya da
wurza.
13 Ata na, a wam vaw ba anda vaŋgwala ŋga yam ma cewesley saw
kəne. Mebərey ata a wuzwa anda maŋgwafakw da ray yam. Ata na,
fa mbəkdamara cəveɗ ŋga Gazlavay anda wurzla hay ma məɗam da
gazlavay da vaɗ. Maja ŋgene, Gazlavay ta ɗiytar slam la, matara ləveŋ
ləveŋ ŋgada ata ŋga sərmataw.
14 Zleezle Henakw, ndaw daa səkway ŋga *Adam ŋga dey maasala, taa
guzley la da ray cek ma da katar a ndəhay malamba hay a. A ləvey: «Ehe,
Bay Gazlavay a sawa la ta maslaŋ aŋga hay ga da vaɗ masa ndaw ma gwa
ŋga sləfta ba.
15 A sawa na, ŋga key sariya a ndəhay tabiya. A sərdata banay la ta
ndəhay ta mebərey tabiya. A da sərdata banay na, maja ata ma namar ray
a Gazlavay ba, maja cek malamba tabiya masa ata ma kamara ma mbafar
a Gazlavay ba, asaya, maja ata maa guzlam maaya ba da ray a.»
16 Ndəhay a na, mevel fa catar mandaw mandaw, faa ŋguram mey a
ray ndəhay siya. A kam cek maaya ba anda ata ma wuɗam, a zlapam, a
fəcmatara cek hay ŋga ndəhay ŋgada ata.

Cek masa ndəhay daa cəveɗ ŋga Yesu ma da kamara

17 Jam aɗaw hay, akwar fa sərfadamara mey masa ndəhay meslərey ŋga
Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste ma wuzdamakwara zleezle da ray cek
ma da key heyey, ba diya?
18 A ləvmakwar na, ta pas masa bəla gweegwe a ndəvey na, ndəhay a
samawa la ŋgaa seŋgərey a ray akwar, akwar ndəhay ma səpa cəveɗ ŋga
Gazlavay. Fa da namar ray a Gazlavay daa ba, a da kam cek maaya ba
masa mevel ata ma wuɗey.
19 Yaw, ara ndəhay a ma da handamawa mewuɗkey-ɗay a wuzlah
ndəhay. Mewulkey ŋga bəla fa wata, *Mesəfney ŋga Gazlavay da ray ata
daa ba.
20 Ama akwar, jam aɗaw hay na, kam gədaŋ da wuzlah akwar amba
ka təɓmara *Mey-maaya-mawiya ŋga Gazlavay ma fəna ma fəna. Dəram
daŋgay ta gədaŋ ŋga Mesəfney ŋga Gazlavay.
21 Sərmara, Gazlavay fa wuɗkwar kalah, njam daa maaya aŋga.
Səkwmara pas masa Bay aləkwa Mahura Yesu Kəriste ma da vəlndakwar
heter mendəvey ba maja maaya aŋga ta dey-ceceh aŋga.
22 Səram dey-ceceh fa ndəhay ma wulkam cew cew da ray mey ŋga
Gazlavay, jənmata.
23 Vamatərwa daa awaw, ləhdamatərwa. Ŋgada ndəhay mekele saya
na, sərfamatar dey-ceceh, ama wam vaw ta ata amba aa zəɗdamakwar
ba. Zana ata hay na, ata ta dəlay maja mebərey ata. Anda keɗe, kwa ka
da gəsfamatar har ba.

Həlmakwa Bay Gazlavay

24 Kakwa suse a Gazlavay, Gazlavay masa aŋga ta gədaŋ ŋga jəɗkwar
amba ka mbəkdamara cəveɗ aŋga ba. A mbəkdakwara mebərey akwar,
a gwa a handakwar manjar mebərey aa slam-meweɗey fa mey aŋga ta
meesəmey ga.

1:12 12 2Pi 2.13, 17 **1:13 13** Iz 57.20; 2Pi 2.17 **1:14 14** Mt 25.31; ***Henakw:*** MC 5.18, 21-24; Heb 11.5 **1:17 17** 2Pi 3.2 **1:18 18-19** 2Pi 3.3; 2Tm 3.1; 3.2-6 **1:20 20** Kwa 2.7 **1:22 22** 1Tes 5.11 **1:23 23** Zak 3.2 **1:24 24** Fəl 1.10; 1Tes 5.23

25 Kakwa suse a Gazlavay, ara aŋga pal Bay Gazlavay. Ara aŋga ma
ləhdandakurwa ta fa Bay aləkwa Mahura Yesu *Kəriste. Anja ndəhay
tabiya ŋga həlmamara. Aŋga Gazlavay Mawaca-waca ta gədaŋ ma wey da
ray ndəhay tabiya, dəga bəla ta zley daa ba araŋ, haa wure keɗe, asaya,
haa ŋga sərmataw. *Amen.

1:25 25 Rm 16.27

Cek
masa Yesu Kəriste
ma wuzar a Jaŋ

Mey da ray ɗerewel ŋga
Cek ma wuzar a Jaŋ

Jaŋ a wuzlala mey daa ɗerewel keɗe ŋgada ndəhay ŋga Gazlavay na, daa masa ata fa səram banay maja mey ŋga Yesu Kəriste. Bay Rawma zleezle a pa ray aŋga na, ŋga Gazlavay, a kəɗdata vaw ta ndəhay daa mecəmey-ray ŋga Yesu, maja a gəmam ŋga pamara anda Gazlavay ba. Anda keɗe, Jaŋ a wuɗey ŋga vəltar gədaŋ a ndəhay ŋga Gazlavay, amba a mbəkdamara Yesu ba. Asaya, Jaŋ a wuɗey ŋga ləvtar na, fara fara, Yesu Kəriste a fənta masa-gəra aŋga hay la cəpa ta gədaŋ.

Daa ɗerewel e keɗe na, Jaŋ a wuzey cek hay ga ma rəzla ndaw. Cek hay a na, Jaŋ a hətatar anda mesəfney ma kar. Ara Yesu Kəriste ma wuzdara. Fa dəɓa ha, a wuzlalatərwa cek hay a. Cek hay masa aŋga ma hətatar na, mawatakaya ta cek hay mekele mekele. Pəles mabara, da daa ba, aŋgwa mabara a wuɗey ŋga ləvey «mekey bay-gula». Pəles magaza ta kiya magaza a wuɗey ŋga ləvey «meməcey, vəram, banay». Bəlay a wuɗey ŋga ləvey, slam-menjey ŋga masa-gəra ŋga Gazlavay (13.1). Gədem a wuɗey ŋga ləvey Sataŋ, bay-malula (20.2-3). Berney ŋga Babilaŋw a wuɗey ŋga ləvey slam masa ndəhay fa kam cek hay maaya ba da hwaɗ a. Daa slam mekele mekele cek hay masa aŋga ma hətatar na, ata maasala (nəka 1.4; 1.12; 1.16; 5.1; 5.6; 8.2; 10.3; 12.3, leŋ 15.6). Fa Jəwif hay na, cek hay maasala a wuɗey ŋga ləvey cek hay a «makatakaya maaya maaya, mambəkakaya daa ba.»

Daa fasəlawal 1 haa 3 na, leeter hay maasala daha mawuzlalatakaya ŋgada ndəhay ŋga Yesu daa berney hay maasala masa daa hwayak ŋga Azi. Daa fasəlawal 4 ta 5 aa guzley da ray Yesu, Bəz-təɓaŋ ŋga Gazlavay na, ara ndaw pal taava aŋga ma wusa ŋga wura ɗerewel mapaɗakaya masa maslərɓakaya ta tebeɗ. Daa fasəlawal hay siya na, Jaŋ aa guzley da ray cek ma da key ta pas masa Yesu ma wura ɗerewel mapaɗakaya heyey sem. Ɗerewel keɗe fa wuzda ta fa Yesu Kəriste na, Gazlavay a fənta masa-gəra aŋga hay la cəpa ta gədaŋ, leŋ Sataŋ, bay ata.

Daa ɗerewel e keɗe na, mey mekele mekele daha ŋga vəley gədaŋ a ndəhay:

Yesu fa zəley fa mey-slam ŋga ndaw a, ndaw a (3.20)

Maaya ŋga Gazlavay ma da sawa a ray ndaw ma jəkey sləmay fa mey aŋga (1.3)

Ndəhay ta maslaŋ hay masa da vaɗ a həlmamara Bay Gazlavay na, kwara (fasəlawal 4 haa 5)

Da Jeruzelem mawiya ndəhay fa da səram banay daa saba (22.3-4)

Mey ŋgeeme

1 Ɗerewel keɗe a wuzdərwa cek masa *Yesu *Kəriste ma wuzdatara ŋgada ndəhay ma ka sləra aŋga hay. *Gazlavay a ləvar a Yesu: «Wuzdatara cek hay masa yah ma da ka ŋgada fa mey nekəɗey.» Da ray ŋgene, Yesu Kəriste ta', a slərwa maslaŋ aŋga da vaɗ ŋgada fa ndaw ma ka sləra aŋga *Jaŋ, amba a wuzdara cek hay a keɗe tabiya.

1:1 1.1 4.1; 22.6

2 Cay, Jaŋ ta', a key sede da ray cek masa aŋga ma hətar tabiya. Anda
meləvey, a wuzdatara a ndəhay, a ləvey: «Keɗe he ara mey ŋga Gazlavay
fara fara, ara Yesu Kəriste ma wuzdərwa.»
3 Maaya ŋga Gazlavay a sawa la a ray ndaw ma da jaŋga ɗerewel e keɗe
fa mey ŋga ndəhay. Maaya ŋga Gazlavay a sawa la a ray ndəhay ma jəkam
sləmay fa mey a keɗe. Mey a na, a wuzda cek ma da key. Asaya, maaya
ŋga Gazlavay a sawa la a ray ndəhay ma təɓmara mey mawuzlalakaya ha
maja cek hay a tabiya daa ɗerewel e keɗe gweegwe cay a kam.

Jaŋ a catar har a ndəhay daa Egəliz hay maasala

4 Ara yah, *Jaŋ, ma wuzlala leeter keɗe. Ya cakwar har ŋgada akwar
ndəhay ŋga Yesu daa *mecəmey-ray hay maasala daa hwayak ŋga Azi.
Anja Gazlavay ŋga pəskwar mey, asaya, ŋga njadakwar daa zazay. Aŋga
na, aa daha dəga bəla ta ləmey daa ba araŋ, haa kasl wure keɗe, aŋga
daha, asaya, a sawa la a bəla. Anja mesəfney hay maasala masa ma
njam fa mey ŋga slam-menjey ŋga Bay Gazlavay ŋga pəsmakwar mey,
ŋga njadamakwar daa zazay may.
5 Asaya, anja Yesu *Kəriste, ndaw ma key sede da ray Gazlavay fara fara
ta cəveɗ e, ŋga pəskwar mey, ŋga njadakwar daa zazay. Aŋga na, ara
ndaw ŋgeeme ma sləkɗawa daa meməcey. Aŋga na, Bay ma wey da ray
bay hay cəpa da bəla.
Yesu Kəriste he, a wuɗndakwar kalah. Ta məcey la maja aləkwa. Ta
fa mambaz aŋga ma mbəɗwa daa meməcey aŋga, a ləhdandakwar daa
mebərey.
6 Aŋga na, ta cəmndakwar ray la amba a tərdandakwar ŋga ndəhay
aŋga hay, a key bay aləkwa. Anda keɗe, aləkwa ndəhay ma ka kwakwas
ŋga Bay Gazlavay, Papaha. Ara aŋga ndaw masa ta gədaŋ, ndaw masa fa
həlmamara ŋga sərmataw. *Amen.
7 Nəkmara, Yesu a fa sawa daa mekwtene. Kwa waawa a hətar la ta dey
aŋga. Kwa ndəhay masa ma sləkmara ta zəwet * a hətmar la may. Ndəhay
da bəla tabiya, a təwam la maja aŋga. Fara fara cek aha a da key kəne.
Amen.
8 Bay Gazlavay masa ta gədaŋ ma fənta cek hay cəpa, a ləvey: «Yah na,
ndaw masa ŋgeeme, asaya yah ndaw madagway-dakw.» Aŋga na, aa daha
dəga bəla ta ləmey daa ba araŋ, haa kasl wure keɗe, aŋga daha, asaya, a
sawa la a bəla.

Yesu a wuzar vaw a Jaŋ

9 Ara yah, *Jaŋ, məlmakw akwar. Aləkwa macəmkaya ta Yesu, aləkwa
fa sərkwa banay anda aŋga, aləkwa fa ɓəskwa banay anda aŋga, aŋga
fa wey da ray aləkwa tabiya. Yah na, ta kərzamaya la, ta', a kəzlamaya a
Patmaws, hwayak da wuzlah bəlay, maja yah ma wuzey mey ŋga Gazlavay,
asaya, maja yah ma wuzda Yesu *Kəriste na, ara cəveɗ masa fara fara.
10 Pas pal daha, ara ta pas mesərfedey Bay Mahura Yesu, *Mesəfney ŋga
Gazlavay ta sawa la a ray aɗaw. Daa ŋgene, ya cəney ɗay maa guzlya ta
fa dəɓa aɗaw, anda taalam ma fey ta gədaŋ.

1:2 1.2 6.9 **1:3 1.3** 14.13 **1:4 1.4** 4.5 **1:5 1.5** 2.26; 7.14; 19.15; Kwa 1.18; Heb 9.14; 1Jŋ 1.7 **1:6 1.6** 5.10; 20.4, 6; 22.5; Mab 19.6; 1Pi 2.9 * **1:7 1.7** ndəhay masa ma sləkmara ta zəwet: A wuɗey ŋga ləvey sewje pal masa ma sləka heyey daada ba. Ama a wuɗey ŋgaa guzley da ray ndəhay tabiya masa ma cəmdamara ɗay ata ŋga kəɗey Yesu, kwa Jəwif hay, kwa mahura hay ŋga Jəwif hay, kwa bay-ray hay ŋga Rawm may. **1:7 1.7** 1.13; Dan 7.13; Mt 24.30; Jaŋ 19.34, 37; 1Tes 4.17 **1:8 1.8** 1.4, 8; 2.8; 4.8; 11.17; 16.5; 21.6; 22.13; Mab 3.14; Iz 44.6 **1:9 1.9** 22.8 **1:10 1.10** 17.3

11 Ɗay a, aa guzlya, a ləvey: «Cek masa kah ma hətar keɗe, maaya na, ka
wuzlala aa ɗerewel amba ka slərdatara ŋgada mecəmey-ray hay maasala
ŋga ndəhay ŋga Yesu daa berney ŋga Efez, daa berney ŋga Səmirna, daa
berney ŋga Pərgam, daa berney ŋga Tiyatir, daa berney ŋga Sardes, daa
berney ŋga Filadelfi, leŋ daa berney ŋga Lawdise.» 12 Masa ɗay a maa
guzlya la na, pəla! ya mbəɗwa dey a fa dəɓa, amba ya hətar ndaw masa
maa guzlya heyey. Ama ya da nəkey dey na, a ray petərla hay ŋga ɓərey
magaza maasala ma waɗam pəlŋgeɗ pəlŋgeɗ.
13 Da wuzlah petərla hay a na, ya hətey cek anda ndaw. Aŋga ta zana
maazəma fa vaw kasl a dəɓa salay. Daa dadak aŋga na, cek anda zeweɗ
ŋga ɓərey magaza majəwkaya.
14 Eŋgwec ŋga ray ŋga ndaw aha a weɗey mabara ndəɗ-ndeɗ anda
gagəmay. Bəz ŋga dey aŋga, a ley dey anda awaw.
15 Asaya, salay aŋga a weɗey njəlay njəlay anda ɓərey ma bawa daa
awaw. Aa guzley ɗay mahura, a cəney anda yam daa maajərav mahura.
16 Ndaw aha, aŋga ta wurzla hay maasala makərzatakaya da har-zəmay
aŋga. Dəlaw masa mey a makəɗkaya dey cew e cew e fa bawa da mey
aŋga. Dey aŋga a weɗey anda pas ma weɗey ta wuzlah-pas.
17 Masa yah ma hətar la anda keɗe na, taɗ! ya təɗey asi salay aŋga anda
ya ta məcey sem. Aŋga may, ta', a təldərwa har-zəmay aŋga, a pa a ray
aɗaw, a ləvya: «Ka da zlurey ba! maja yah na, ndaw masa ŋgeeme, asaya
yah ndaw madagway-dakw.
18 Yah na, ndaw masa ta dey. Ya ta məcey la, ama nəkmara, ya ta
sləkɗawa sem daa meməcey. Ya da njey ta dey ŋga sərmataw. Yah ta
gədaŋ ŋga wey da ray meməcey, asaya yah ta gədaŋ ŋga wey da ray slam
masa ndəhay maməctakaya ma njam da hwaɗ a.
19 Ya fa ləvka saya, wuzlalata cek hay masa kah ma hətatar. Wuzlalata
cek hay masa kah ma hətatar wure keɗe, asaya wuzlalata cek hay masa
ma da kam kwa ŋgada fa mey cəpa may.
20 Ehe, mabara ŋga mey da ray wurzla hay da har-zəmay aɗaw ta petərla
hay maasala heyey. Wurzla hay maasala a wuɗey ŋga ləvey, maslaŋ
hay masa Gazlavay ma slərdatərwa ta da vaɗ, ma pata pal pal aa Egəliz
maasala heyey. Yaw, petərla hay maasala may a wuɗey ŋga ləvey Egəliz
hay maasala.»

2

Mey masa Yesu ma slərdatara ŋgada ndəhay daa Egəliz da Efez

1 Ndaw a heyey aa guzlya saya, a ləvey: «Kah, *Jaŋ, wuzlala mey aɗaw
masa yah ma daa guzldakawa keɗe amba ka slərdara ŋgada maslaŋ ŋga
Gazlavay ma jəɗa mecəmey-ray ŋga ndəhay aɗaw hay daa berney ŋga
Efez. Ləvtar na,
keɗe he ara mey aɗaw, yah, ndaw ta wurzla hay maasala da har-zəmay.
Asaya, yah, ndaw ma pəkey da wuzlah petərla hay maasala ma waɗam.

2 Yaw, ya səra menjey akwar, ya səra akwar fa kəɗdamara vaw ta menjey
a, asaya ya səra akwar fa ɓəsmara banay. Ya səra akwar fa vəlmatar cəveɗ
ŋgada ndəhay malamba hay ŋga samawa a wuzlah akwar daa ba. Ndəhay
malamba hay a, a ləvam, ata ndəhay aɗaw hay meslərey, anja ŋgene, ara

1:11 1.11 4.5 **1:12 1.12** Zak 4.2 **1:13 1.13** Dan 7.13; 10.5 **1:14 1.14** Dan 7.9; 10.6 **1:15 1.15** 14.2 **1:16 1.16** maasala: 4.5; ***dəlaw:*** 2.12; 9.15; Heb 4.12 **1:17 1.17** 1.8; Dan 8.17-18 **1:18 1.18** Rm 14.9; 1Kwr 15.3-4, 25-26 **2:1 2.1** 1.16, 20; Ef 1.1

ndəhay aɗaw hay meslərey ba. Akwar ta saŋgalamara mey ata la, ka
sərmara na, ara ndəhay membərzley.
3 Akwar ta ɓəsmara banay la maja yah, ka ta gəram daa ba.
4 Ama mey pal daha. Akwar fa wuɗmaya * anda ŋgeeme daa saba. Maja
ŋgene, ya wuɗey ŋga mbəɗkwar ray da ray a.
5 Wulkam da ray menjey akwar masa maaya zleezle. Nəkmara taw,
wure keɗe akwar ta vəhmawa sem a dəɓa. Anda keɗe, si ka mbəɗdamara
menjey akwar, ka səpmara Gazlavay ta mevel pal, amba menjey akwar a,
a key anda zleezle cəŋga. Da daa ba na, ya sawa la ŋga la petərla akwar
daa slam aha.
6 Ama taa slam laŋgar na, ya faa həmdakwar ara mey ba, maja akwar
fa wuɗam ŋga jəkey sləmay fa meesərkedey ŋga ndəhay ŋga Nikwala †
daa ba səlak. Yah may, ya wuɗey meesərkedey ata ba.
7 «Anda keɗe, da ndaw, aŋga ta sləmay na, si a jəkey sləmay ŋga cəney
mey masa *Mesəfney ŋga Gazlavay ma wuzdatara ŋgada mecəmey-ray
hay ŋga ndəhay aɗaw hay. Da ndaw ta fəna bay-malula sem ta gədaŋ
na, ya da vəlar cəveɗ ŋga zəmey babəza ŋga wudez masa daa jerne ŋga
Gazlavay ma vəley heter mendəvey ba.»

Mey masa Yesu ma slərdatara ŋgada ndəhay daa Egəliz da Səmirna

8 Ndaw a heyey aa guzlya saya, a ləvey: «Kah, *Jaŋ, wuzlala mey aɗaw
masa yah ma daa guzldakawa keɗe amba ka slərdara ŋgada maslaŋ ŋga
Gazlavay ma jəɗa mecəmey-ray ŋga ndəhay aɗaw hay daa berney ŋga
Səmirna. Ləvtar na,
keɗe he ara mey aɗaw, yah na, ndaw masa ŋgeeme, asaya yah ndaw
madagway-dakw. Yah, ndaw masa ta məcey la, ama ya ta sləkɗawa sem
daa meməcey a.
9 Ya səra banay akwar, ya səra akwar ndəhay masa-viya hay. Ama fara
fara, ya kadakwara, akwar ndəhay masa-zleley hay. Ya səra ndəhay faa
guzlam mey maaya ba da ray akwar may. Ndəhay a ŋgene a padamara
ray ata ŋga *Jəwif hay, ama ara Jəwif hay ba, ara ndəhay ŋga *Sataŋ,
bay-malula.
10 Menjey nekəɗey feɗe ka da səram banay, ama ka da zluram ta banay
a ba. Nəkmara, Sataŋ, bay-malula, a da kəzlata ndəhay siya da wuzlah
akwar aa fərsəne, amba a jadakwar. Da ray ŋgene, ka səram banay la haa
ɗar kuraw. Njam majaratakaya maaya maaya haa kasl fa meməcey akwar,
anda keɗe, ya vəlkwar heter mendəvey ba la maja akwar ta kam bay-gula
sem.
11 «Anda keɗe, da ndaw, aŋga ta sləmay na, si a jəkey sləmay
ŋga cəney mey masa *Mesəfney ŋga Gazlavay ma wuzdatara ŋgada
mecəmey-ray hay ŋga ndəhay aɗaw hay. Yaw, da ndaw ta fəna bay-
malula sem ta gədaŋ na, fa da məcey ŋga dey cew daa saba səlak.»

Mey masa Yesu ma slərdatara ŋgada ndəhay daa Egəliz da Pərgam

12 Ndaw a heyey aa guzlya saya, a ləvey: «Kah, *Jaŋ, wuzlala mey aɗaw
masa yah ma daa guzldakawa keɗe amba ka slərdara ŋgada maslaŋ ŋga

---

2:2 2.2 2Kwr 11.13; 1Jŋ 4.1 * **2:4 2.4** akwar fa wuɗmaya: Ndəhay mekele a cəndamara mewuɗey-vaw ara mewuɗey-vaw da wuzlah ndəhay daa mecəmey-ray ŋga ndəhay ŋga Yesu. **2:5 2.5** 2.16, 22; 3.3, 19 † **2:6 2.6** ndəhay ŋga Nikwala: Ara ndəhay maa sərkadam mey ŋga Yesu ta cəveɗ e ba. A batamata ndəhay ŋga key cek malamba. **2:7 2.7** 22.2, 14, 19; MC 2.8-9; 3.22; Ez 28.13; 31.8; Mt 13.9, 43 **2:8 2.8** 1.8, 18 **2:9 2.9** 2Kwr 6.10; Jak 2.5; ***Sataŋ:*** 3.9; 2Kwr 11.14-15 **2:10 2.10** Mt 10.28; 1Kwr 9.24-25 **2:11 2.11** 20.6, 14; 21.8

Gazlavay ma jəɗa mecəmey-ray ŋga ndəhay aɗaw hay daa berney ŋga Pərgam. Ləvtar na,

keɗe he ara mey aɗaw, yah, ndaw masa ta dəlaw masa mey a makəɗkaya dey cew e cew e.

13 Ya səra berney masa akwar da hwaɗ a ŋgene. Ara berney masa *Sataŋ, bay-malula, fa wey da hwaɗ a. Akwar ndəhay ma pamaya ŋga ndaw akwar fara fara, akwar fa təɓmaya anda Bay akwar cəŋga, kwa ta pas ata ma kəɗmara Antipas vagay fa mey akwar na, akwar ta mbəkdamaya daa ba. Yaw, Antipas na, ara ndaw masa ma gərey ba ŋga key sede da ray aɗaw.

14 Ama mey hay siya daha na, ya wuɗey ŋga mbəɗkwar ray nekəɗey da ray a cəŋga. Ndəhay siya da wuzlah akwar fa təɓmara meesərkedey ŋga ndaw mezəley Balam zleezle. Balam a taa sərkada bay daha la mezəley Balak ŋga təknata *Israyel hay ŋga zəmey aslaw ŋga kuley, ta ŋga ley vaw saw da palah.

15 Ndəhay mekele hay da wuzlah akwar fa kam anda Balam a may, fa təknam ndəhay ta meesərkedey ŋga ndəhay ŋga Nikwala.

16 Anda keɗe, si ka mbəɗdamara menjey akwar da bəla. Da daa ba na, menjey nekəɗey feɗe, ya sawa la a wuzlah akwar ŋga kəɗey vaw ta ndəhay a ŋgene ta dəlaw ma bawa da mey aɗaw heyey.

17 «Anda keɗe, da ndaw, aŋga ta sləmay na, si a jəkey sləmay ŋga cəney mey masa *Mesəfney ŋga Gazlavay ma wuzdatara ŋgada mecəmey-ray hay ŋga ndəhay aɗaw hay. Da ndaw ta fəna bay-malula sem ta gədaŋ na, ya vəlar cek mezəmey la masa yah ma da ɓada ŋgada aŋga. Asaya, ya da vəlar ŋgada ndaw a, ndaw a aŋgwa mabara kerew kerew, masa mezəley mawiya mawuzlalakaya fa vəɗa. Mezəley ŋgene kwa ndaw ma səra daa ba. Ma səra na, si ndaw masa mezəley a mavəldakaya ŋgada aŋga.»

Mey masa Yesu ma slərdatara ŋgada ndəhay daa Egəliz da Tiyatir

18 Ndaw a heyey aa guzlya saya, a ləvey: «Kah, *Jaŋ, wuzlala mey aɗaw masa yah ma daa guzldakawa keɗe amba ka slərdara ŋgada maslaŋ ŋga Gazlavay ma jəɗa mecəmey-ray ŋga ndəhay aɗaw hay daa berney ŋga Tiyatir. Ləvtar na,

keɗe he ara mey aɗaw, yah, Bəzey ŋga Gazlavay. Bəz ŋga dey aɗaw, a ley dey anda awaw. Salay aɗaw hay na, a waɗam njəlay njəlay anda ɓərey maakulɗakaya.

19 Ya səra slərа akwar. Fara fara ya səra na, akwar fa wuɗam vaw da wuzlah akwar. Asaya, akwar fa təɓmara mey aɗaw, akwar fa ɓəsmara banay maja yah. Akwar fa jənam vaw da wuzlah akwar. Cek hay a tabiya masa akwar ma kamata ŋgene, ta fənmara masa akwar ma kamata zleezle sem.

20 Ama mey pal daha na, ya wuɗey ŋga mbəɗkwar ray da ray a, maja akwar fa vəlmar cəveɗ a ŋgwas mezəley Jezebel ŋgene ŋga təknakwar. A pa ray aŋga anda *ndaw ma təla mey ŋga Gazlavay ŋgaa sərkadata ndəhay ma ka slərа aɗaw hay. Meesərkey a ŋgene, fa təknata ŋga ley vaw saw da palah ta ŋga zəmey aslaw ŋga kuley.

21 Ya ta vəlar ɗar nekəɗey la ŋgada Jezebel e ŋga mbəɗda menjey aŋga da bəla, ama ta gəmey daa ba, fa key cek hay malamba cəŋga.

2:12 2.12 1.16 **2:14 2.14** 2.20; Mesl 24.25; 25.1-3; 31.16; 2Pi 2.15 **2:17 2.17** Ps 78.23-25; Jaŋ 6.48-51; ***aŋgwa:*** Zak 3.9; ***mezəley mawiya:*** 3.12; Iz 62.2; 65.15 **2:18 2.18** 1.14-15 **2:20 2.20** Mesl 25.1-8; 1Bay 16.31; 2Bay 9.22, 30; SNM 15.20

22 Anda keɗe, ya da kəzla ŋgwas aha fa guzer ŋga macay amba a sərey
banay. Yaw, ndəhay ma lam vaw saw ‡ ta aŋga may, ya da sərdata banay
ga anda aŋga. Da daa ba na, si a mbəɗdamara menjey ata da bəla, si a
mbəkdamara mejəkey sləmay fa mey ŋga Jezebel e kwa.
23 Asaya, ya da kəɗta bəz aŋga hay vagay amba mecəmey-ray hay ŋga
ndəhay aɗaw hay cəpa a sərmara ara yah ma gwa ŋga nəka mewulkey
ŋga ndəhay ta cek hay ma mbafatar. Akwar cəpa, ya pəlkwara mawurɓay
akwar la təɗe fa sləra ŋga ndaw a, ndaw a.
24 «Akwar ndəhay siya daa mecəmey-ray ŋga ndəhay aɗaw hay daa
berney ŋga Tiyatir, akwar ta təɓmara mey ŋga ŋgwas Jezebel ŋgene
heyey daa ba, akwar taa sərkadamara mey ŋga *Sataŋ masa ndəhay
ma zəlmara "mey maɓadakaya", daa ba may. Ya fa da kətkwar fa cek
mekele daa ba,
25 si ka təɓmara mey masa akwar ma cəndamara keɗe aa mevel akwar,
haa kasl pas masa yah ma da vəhwa a bəla.
26 Anda keɗe, da ndaw ma fəna Sataŋ, bay-malula, sem ta gədaŋ,
asaya, da ta təɓa mey aɗaw la haa mendəvey ŋga bəla na, ya da pa
amba a wey da ray ndəhay daa hwayak hay tabiya.
27-28 Gədaŋ masa yah ma da vəlar a ndaw a ŋgene na, ara gədaŋ masa
Papay ma vəldiwa. Ta fa gədaŋ a, a da tərey ŋga bay masa ta gədaŋ anda
zlanday ŋga ɓərey. Da ray ŋgene, a da kəɗta ndəhay malamba hay anda
ndaw ma wuhey maŋgayak hay. Asaya, ndaw ma sərey banay maja yah
na, ya da vəlar batay § ma weɗey njuzl a ta slam ŋgaa pərek.
29 «Anda keɗe, da ndaw, aŋga ta sləmay na, si a jəkey sləmay
ŋga cəney mey masa *Mesəfney ŋga Gazlavay ma wuzdatara ŋgada
mecəmey-ray hay ŋga ndəhay aɗaw hay.»

3

Mey masa Yesu ma slərdatara ŋgada ndəhay daa Egəliz da Sardes

1 Ndaw a heyey aa guzlya saya, a ləvey: «Kah, *Jaŋ, wuzlala mey aɗaw
masa yah ma daa guzldakawa keɗe amba ka slərdara ŋgada maslaŋ ŋga
Gazlavay ma jəɗa mecəmey-ray ŋga ndəhay aɗaw hay daa berney ŋga
Sardes. Ləvtar na,
keɗe he ara mey aɗaw, yah, ndaw ta mesəfney hay maasala ŋga
Gazlavay, leŋ ta wurzla hay maasala makərzatakaya da har.
«Ya səra sləra akwar. Ndəhay a ləvam, akwar ndəhay masa ta dey,
ama akwar anda ndəhay maməctakaya.
2 Fara fara, sləra akwar fa mey ŋga Gazlavay ŋgene na, a həcey. Anda
keɗe, sləkɗam, kam gədaŋ, amba kaa zəɗam ŋga sərmataw fa mey ŋga
Gazlavay ba.
3 Sərfadamara mey ŋga Gazlavay masa akwar ma cəndamara zleezle,
mey masa akwar ma təɓmara. Təɓmara mey a aa mevel akwar, namar
ray. Mbəɗdamara menjey akwar da bəla, səpmara Gazlavay ta mevel pal.
Da akwar ta sləkɗam daa ba na, ya sawa la a wuzlah akwar dərfafay anda
ndaw-mayal, akwar fa da sərmara pas a masa yah ma da sawa ha daa ba.

‡ **2:22 2.22** Meley-vaw saw da palah feɗe kaa na, a wuɗey ŋga ləvey meney ray ŋgada cek mekele aa slam a ŋga Gazlavay. **2:23 2.23** 22.12; Jer 11.20 **2:25 2.25** 3.11 **2:26 2.26-27** 12.5; 19.15; Ps 2.8-9 § **2:27-28 2.27-28** batay: wurzla-baŋgay. A wuɗey ŋga ləvey ndaw aha ta tərey bay-gula sem. **2:27-28 2.28** 22.16 **3:1 3.1** 1.4, 16 **3:3 3.3** 16.15; Mt 24.43; 1Tes 5.1-2

4 Ama ta ŋgene cəpa, ndəhay siya hay da wuzlah akwar feteɗe da
Sardes, ta dakalamata zana ata hay daa ba. Ya da pəkam daa slam a ta
zana mabara, maja ya nəkta na, ata təɗe ŋga pəkam ta yah.
5 Anda keɗe, ndaw ma fəna bay-malula sem ta gədaŋ na, ya da kəzlar
zana mabara fa vaw. Mezəley aŋga mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga
ndəhay ma da hətam heter mendəvey ba na, ya fa da vavəsa daa ba. Ya
da ləvey ta gədaŋ fa mey ŋga Papay, Bay Gazlavay, ta maslaŋ aŋga hay
na, keɗe he, ara ndaw aɗaw.
6 «Anda keɗe, da ndaw, aŋga ta sləmay na, si a jəkey sləmay ŋga cəney
mey masa *Mesəfney ŋga Gazlavay ma wuzdatara ŋgada mecəmey-ray
hay ŋga ndəhay aɗaw hay.»

Mey masa Yesu ma slərdatara ŋgada ndəhay daa Egəliz da Filadelfi

7 Ndaw a heyey aa guzlya saya, a ləvey: «Kah, *Jaŋ, wuzlala mey aɗaw
masa yah ma daa guzldakawa keɗe amba ka slərdara ŋgada maslaŋ ŋga
Gazlavay ma jəɗa mecəmey-ray ŋga ndəhay aɗaw hay daa berney ŋga
Filadelfi. Ləvtar na,
keɗe he ara mey aɗaw, yah, ndaw ŋga Gazlavay, yah ndaw ma mbərzley
ba səlak. Yah ndaw ma kərza lekəle ma wura mey-slam ŋga slam masa
Bay Davit ma wa. Da ya ta wura mey-slam a la na, kwa ndaw mekele
ma gwa ma gərca daa saba. Yaw, da ya ta gərca sem may, kwa ndaw
mekele ma gwa ŋga wura daa ba səlak.
8 «Ya səra sləra akwar. Asaya, ya səra, akwar ta gədaŋ nekəɗey gway.
Ama ta ŋgene he cəpa, akwar fa təɓmara mey aɗaw ta mevel pal cəŋga,
akwar ta mbəkdamara mey aɗaw daa ba. Ehe, ya ta wurkwar mey-slam
la, kwa ndaw pal ma gwa ŋga gərca daa ba.
9 Jəkam sləmay maaya maaya fa cek masa yah ma da katara ŋgada
ndəhay daa mecəmey-ray ŋga *Sataŋ, bay-malula. Ndəhay a ŋgene a
padamara ray ata ŋga *Jəwif hay, ama a mbərzlam, ata Jəwif hay ba.
Nəkmara, cek masa yah ma da ka: ya da təktar ɗay a ndəhay a, amba
a samawa, a ragadam fa mey akwar. Anda keɗe, a da sərmara ya fa
wuɗkwar kalah.
10 Akwar ndəhay aɗaw hay, akwar ta təɓmara mey aɗaw la, akwar ta
ɓəsmara banay la maja yah. Da ray ŋgene, ta pas masa banay ma da sawa
a ray ndaw a, ndaw a, amba Gazlavay a nəka mevel ŋga ndəhay cəpa da
bəla na, ya nəkfakwar dey la.
11 Fara fara, menjey nekəɗey feɗe ya sawa la. Anda keɗe, si ka pamara
mey masa akwar ma cəndamara keɗe aa mevel akwar maaya maaya,
amba ndaw a gwa ŋga vakwara mawurɓay masa yah ma da vəldakwara
ba. Mawurɓay a na, ara heter mendəvey ba.
12 Anda keɗe, ndaw ma fəna bay-malula sem ta gədaŋ na, ya da njada
a cakay Gazlavay ŋga sərmataw. Kwa cek ma da badərwa a palah daa ba
səlak. Ya da wuzlala mezəley ŋga Gazlavay aɗaw fa vəɗa leŋ mezəley ŋga
berney ŋga Gazlavay aɗaw. Anda meləvey, berney a na, ara *Jeruzelem
mawiya, berney masa Gazlavay ma da slərdərwa ta da vaɗ. Asaya, ya
wuzlala mezəley aɗaw masa mawiya la fa ndaw a ŋgene.
13 «Anda keɗe, da ndaw, aŋga ta sləmay na, si a jəkey sləmay
ŋga cəney mey masa *Mesəfney ŋga Gazlavay ma wuzdatara ŋgada
mecəmey-ray hay ŋga ndəhay aɗaw hay.»

3:4 3.4 6.11 **3:5 3.5** Mt 10.32; ***ɗerewel:*** 13.8; 17.8; 20.15; 21.27; Mab 32.32; Ps 69.29; Iz 4.3; Lk 10.20 **3:7 3.7** Iz 22.22; Mt 16.19 **3:9 3.9** 2.9; Iz 49.23; 60.14 **3:10 3.10** 1.9; Lk 21.19; 1Kwr 10.13; 2Pi 2.9 **3:11 3.11** 2.10, 25; 22.7, 12, 20; Zak 2.14 **3:12 3.12** 2.17; 14.1; 21.2; 22.4; Ez 48.35

Mey masa Yesu ma slərdatara ŋgada ndəhay daa Egəliz da Lawdise

14 Ndaw a heyey aa guzlya saya, a ləvey: «Kah, *Jaŋ, wuzlala mey aɗaw
masa yah ma daa guzldakawa keɗe amba ka slərdara ŋgada maslaŋ ŋga
Gazlavay ma jəɗa mecəmey-ray ŋga ndəhay aɗaw hay daa berney ŋga
Lawdise. Ləvtar na,
keɗe he ara mey aɗaw, yah, ndaw mezəley Amen. Asaya, ara yah, ndaw
ma key sede da ray Gazlavay fara fara ta cəveɗ e, ya mbərzley ba səlak.
Gazlavay a katərwa cek hay tabiya na, ta fa yah.
15 Ya səra sləra akwar. Sləra akwar a, a mbafaya ba, maja akwar fa
səpmara cəveɗ aɗaw ta mevel pal daa ba. Akwar fa wuɗmaya maaya
maaya daa ba, asaya akwar fa rəsmaya daa ba, akwar na, baŋ ta baŋ
gway. Kay, yah na, ya wuɗey ka njam baŋ ta baŋ kəne ba.
16 Da ka njam baŋ ta baŋ ta yah, anda keɗe na, ya da kəzlakwar a hwayak
ta gədaŋ, anda ndaw ma kərɗawa cek maaya ba da mey.
17 «Ka wulkam na, akwar ndəhay masa-zleley hay, akwar ta zleley ara
mey ba. Asaya, ka wulkam na, cek ma həcfakwar daa ba səlak. Ama fara
fara akwar ndəhay masa-viya hay na, ka sərmara, ba daw? Ya nəkakwar
na, ka kamaya dey-ceceh. Akwar masa-viya hay ta vaw ɓa' kəne. Akwar
wulaf hay.
18 Anda keɗe, ya fa kətkwar. Samawa, həɗkam ɓərey magaza ma
weɗey njəlay njəlay fa yah, amba ka təram ndəhay masa-zleley fara fara.
Samawa, həɗkam zana hay mabara ŋga kəzley fa vaw amba ndəhay a
hətmakwar akwar vaw ɓa' kəne saba. Anda keɗe, hwaray fa da kakwar
daa saba. Asaya, samawa, həɗkam slalak ŋga dey, amba ka hətmar dey
njəɗ-njeɗ, akwar wulaf hay saba.
19 Kwa waawa masa yah ma wuɗa na, ya mbəɗar ray, ya kəta. Da ara
anda keɗe na, si akwar, ndəhay da Lawdise, ka kam gədaŋ ŋga mbəɗey
menjey akwar da bəla, ka səpmara Gazlavay ta mevel pal.
20 Ehe, wure keɗe ya fa lecey fa mey-slam ŋga ndaw, ya fa zəley fa
mey-slam a. Yaw, da ndaw a, ta cənda ɗay aɗaw la, asaya, da ta wuryawa
mey-slam a la na, ya da mbəzey fa aŋga amba ya zəmam ɗaf daa slam a,
yah ta aŋga, aŋga ta yah.
21 Yah, ndaw ma fəna bay-malula sem ta gədaŋ, ala manjatakaya ta
Papay, Bay Gazlavay daa slam aŋga menjey. Anda keɗe, da ndaw ma fəna
bay-malula sem ta gədaŋ na, ya da vəlar cəveɗ amba a sawa, ya njam cew
e aa slam aɗaw menjey.
22 «Anda keɗe, da ndaw, aŋga ta sləmay na, si a jəkey sləmay
ŋga cəney mey masa *Mesəfney ŋga Gazlavay ma wuzdatara ŋgada
mecəmey-ray hay ŋga ndəhay aɗaw hay.»

4

Mehəsley-ray ŋgada Bay Gazlavay da vaɗ

1 Fa dəɓa ha, yah, *Jaŋ, ya hətey cek mekele saya. Ya hətey na, mey-slam
da vaɗ mawurkaya. Ya cənda ɗay ŋga ndaw maa guzlya ŋgeeme heyey.
Ɗay a, a cənwa ŋga gədaŋ anda taalam ma fey, a ləvya: «Təpwa feɗe a
vaɗ amba ya wuzdakawa cek masa ma da key ŋgada fa mey.»

3:14 **3.14** 1.5; 19.11; Jaŋ 1.3; 2Kwr 1.20 **3:17** **3.17** Aw 12.9; 1Kwr 4.8 **3:18** **3.18** 6.11; 16.15
3:19 **3.19** MM 3.11-12; Heb 12.5-6 **3:20** **3.20** Mt 8.11; Jaŋ 14.23 **3:21** **3.21** 1.6; Mt 22.44; Heb 8.1

2 Menjey nekəɗey na, *Mesəfney ŋga Gazlavay ta', a sawa a ray aɗaw.
Feteɗe da gazlavay da vaɗ, ya da nəkey dey na, a ray slam-menjey ŋga
bay. Ndaw manjakaya da ray a.
3 Ndaw aha a mbey kalah anda aŋgwa hay maaya ma waɗam pəlŋgeɗ
pəlŋgeɗ daa pas. Slam-menjey a mazlərkaya ta kwalay. Kwalay a, a weɗey
kalah may anda aŋgwa maaya ma weɗey pəlŋgeɗ pəlŋgeɗ mezəley
«emerat».
4 Slam-menjey hay mekele kwakwar cew a ray a məfaɗ a zlərmar ray
ŋga slam-menjey heyey. *Bay-ray hay kwakwar cew a ray a məfaɗ *
manjatakaya da ray slam-menjey hay a ŋgene. Ndəhay a, ata ta zana
mabara fa vaw. Jikwew hay ŋga bay-gula mapatakaya da ray. Jikwew hay
a ŋgene makatakaya ta ɓərey magaza ma weɗey.
5 Var a zəmey wəɗ-weɗ, wəɗ-weɗ daa slam-menjey da wuzlah heyey.
Asaya, var aa bəcey ta gədaŋ təzlaw! təzlaw! daa slam-menjey a. Daa
slam a ŋgene, awaw hay maasala fa gəɗam ŋgəler ŋgəler. Awaw hay
maasala hay a ara mesəfney hay maasala ŋga Gazlavay heyey.
6 Asaya, cek anda dəhwa fa mey ŋga slam-menjey a daha, fa weɗey
pəlŋgeɗ pəlŋgeɗ anda baŋgəra, dey a hətey gurgwar a wurza.
Asaya, cek hay mekele daha məfaɗ ta dey, fa zlərmar ray ŋga slam-
menjey da wuzlah heyey. Vaw ata cəpa na, dey hay wurcacak-cak.
7 Ray ŋga cek ŋgeeme, a nəkey anda ray ŋga mabar. Ŋga cek ŋga dey
cew e na, a nəkey anda ray ŋga bəz-sla. Ŋga cek ŋga dey maakar a, a
nəkey anda ray ŋga ndaw. Asaya, ŋga cek ŋga dey məfaɗ a, a nəkey anda
ray ŋga bərgaday mahura masa fa jəvey.
8 Cek hay məfaɗ a, ata ta kərpasl maakwaw maakwaw. Vaw ata cəpa na,
dey wurcacak-cak gway, kwa dasi kərpasl may. Cek hay a fa zlam walay
taa vaɗ, taa pas, a gəram ba, a ləvam:
Kah pal, Bay Gazlavay.
Kah pal, Bay Gazlavay.
Ahaw, kah pal, Bay Gazlavay.
Fara fara, kah, Bay Gazlavay,
ndaw ta gədaŋ ma fənta cek hay cəpa.
Kah na, kah daha dəga bəla ta ləmey daa ba araŋ,
haa kasl wure keɗe,
kah daha.
Asaya, ka sawa la a bəla.
9 Anda keɗe, cek hay məfaɗ ta dey heyey fa zlamar walay ŋgada Bay
Gazlavay manjakaya daa slam-menjey aŋga heyey, ara aŋga ndaw masa
ta dey ŋga sərmataw. A zlamar walay kəne na, ŋga həslmar ray, ŋga
həlmamara, ta ŋga kamar suse.
10 Daa masa fa kamara kəne na, *bay-ray hay kwakwar cew a ray a
məfaɗ heyey fa ragadam fa mey ŋga Gazlavay, ndaw masa ta dey ŋga
sərmataw, masa manjakaya daa slam-menjey aŋga heyey. Bay-ray hay a

---

4:2 4.2-3 5.7; Ps 11.4; 103.19 **4:3 4.3** Ez 1.26-28 * **4:4 4.4** Bay-ray hay kwakwar cew a ray a məfaɗ: Ndəhay a wulkam a wuɗey ŋgaa guzley da ray səkway ŋga Israyel hay kuraw a ray a cew leŋ da ray ndəhay meslərey ŋga Yesu kuraw a ray a cew. Anda keɗe, bay-ray hay kwakwar cew a ray a məfaɗ keɗe na, mapatakaya anda ndəhay masa Gazlavay ma ləhdata daa mebərey maja mejəwey-mey ŋga Gazlavay magurma ta mawiya. **4:4 4.4** Bay-ray hay: 5.5, 8, 10; 7.11, 13; 11.16; 14.3; 19.4; Iz 24.23; ***mabara:*** 6.11 **4:5 4.5** 8.5; 11.19; 16.18; 17.9; Mab 9.24; 19.16; Ez 1.13-14 **4:6 4.6** 15.2; Ez 1.22; ***cek hay məfaɗ:*** 5.6, 8, 11; 6.1; 7.11; 14.3; 15.7; 19.4; Ez 1.5-12; 10.14 **4:8 4.8** 1.17; 11.17; Iz 6.2-3; Ez 1.18; 10.12

ŋgene fa həlmamara Gazlavay na, a pəkwmata jikwew ata hay heyey, a pamata fa mey ŋga slam-menjey ŋga Bay Gazlavay heyey, a ləvam:
11 Bay ala Gazlavay, gədaŋ tabiya a sawa ta fa kah.
Kah təɗe amba ndəhay a həlmamaka, a həslmaka ray,
asaya kah təɗe ŋga wey da ray cek hay tabiya
maja kah ma katərwa cek hay tabiya.
Cek hay tabiya da bəla daha
ara maja kah ma wuɗey ŋga katərwa.

5

Mey da ray ɗerewel mapaɗakaya leŋ da ray Bəz-təɓaŋ

1 Masa yah, *Jaŋ, ya fa nəkey dey saya na, ya hətey ɗerewel daha makərzakaya da har ndaw masa manjakaya daa slam-menjey da wuzlah heyey. Ɗerewel e aa da har-zəmay. Mawuzlalakaya dey cew e cew e, ama mapaɗakaya zlec! daa slam pal. Mey a maslərɓakaya ta tebeɗ slam maasala, amba ndaw a gwa ŋga wura ba. 2 Fa dəɓa ha, ya hətey maslaŋ ŋga Gazlavay masa ta gədaŋ. Aa fa wudey, a ləvey: «Ma gwa ŋga pəslta tebeɗ ma slərɓa ɗerewel keɗe na, wa? Ma wusa ŋga wura ɗerewel e keɗe na, wa?»
3 Ama, kwa ndaw pal ma gwa ŋga wura daa ba səlak. Kwa ndaw ma pawa salay da vaɗ, kwa ndaw ma sawa dama dama da bəla keɗe, kwa ndaw ma bawa daa vəgeɗ ma gwa ŋga wura ɗerewel e amba a nəkey dey a hwaɗ a na, daa ba səlak.
4 Anda keɗe, yah, Jaŋ, ya ta təway la ga, maja kwa ndaw pal ma wusa ŋga wura ɗerewel e amba a nəkey dey a hwaɗ a daa ba.
5 Da ray ŋgene, ndaw pal da wuzlah *bay-ray hay kwakwar cew a ray a məfaɗ heyey aa guzlya, a ləvey: «Ka təway ba. Nəka mabar ŋgene. A bawa daa səkway ŋga Juda. Ara ndaw ma yawa daa səkway ŋga Bay *Davit. Mabar a ŋgene ta fənta cek hay cəpa sem ta gədaŋ. Da ray ŋgene, a gwa ŋga pəslta tebeɗ maslərɓakaya slam maasala ŋgene, a wura ɗerewel e.»
6 Daa ŋgene, ya hətey ndaw malacakaya da wuzlah slam-menjey heyey ta bay-ray hay leŋ cek hay məfaɗ ta dey heyey. Ndaw a, a nəkey anda bəz-təɓaŋ maslakaya ɗay a, ama aa ta dey cəŋga. Aa ta dəram maasala * da ray, leŋ ta dey hay maasala †. Dey hay maasala a ŋgene ara mesəfney hay maasala masa Gazlavay ma slərdata aa slam wura wura da bəla cəpa.

7 Ndaw anda Bəz-təɓaŋ heyey ta', a ŋgəchawa, a təɓa ɗerewel da har-zəmay ŋga ndaw manjakaya daa slam-menjey da wuzlah kaa heyey.
8 Masa aŋga ma təɓa ɗerewel e cay na, ta', cek hay məfaɗ ta dey, leŋ bay-ray hay kwakwar cew a ray a məfaɗ heyey a ragadam fa mey ŋga ndaw anda Bəz-təɓaŋ a. Ata cəpa ta ganjaval da har, ta taasa hay ŋga ɓərey magaza marəhkaya ta cek meeŋgəsey mezey maaya. Cek meeŋgəsey a, aa mapakaya anda medərey-daŋgay ŋga ndəhay ŋga Gazlavay.

4:11 4.11 MC 1.1, 31; CWJ 5.9, 12; 11.15, 17; 12.10; 15.3-4; 19.6 **5:1 5.1** 10.2; Iz 29.11; Ez 2.9-10; Dan 12.4, 9 **5:5 5.5** 4.4; MC 49.9; Mt 1.1; Rm 1.3-4; Heb 7.14 * **5:6 5.6** dəram maasala: Daa ɗerewel ŋga Gazlavay «dəram» a wuɗey ŋga ləvey «cek ta gədaŋ». Nəka Mew 33.17; Dan 7.7, 24. «Maasala» a wuɗey ŋga ləvey «cek makakaya maaya maaya, mambəkakaya daa ba». † **5:6 5.6** dey hay maasala: Anda Jak 4.10ma ləvey «dey hay» a wuɗey ŋga ləvey «mesərey cek hay cəpa». **5:6 5.6** 4.6-7; ***bəz-təɓaŋ:*** 5.9, 12; 6; 7.17; 12.11; 13.8; Iz 53.7; Jer 11.19; Jaŋ 1.29; 1Pi 1.19; ***mesəfney hay maasala:*** 4.5; Zak 3.9 **5:7 5.7** 4.2, 9; 5.1, 13; 6.16; 7.10, 15; 19.4; 20.11; 21.5; 1Bay 22.19; Iz 6.1; Ez 1.26-28; 10.1 **5:8 5.8** 8.3-4; Ps 141.2; ***ganjaval:*** 15.2

9 Mahura hay ta cek hay məfaɗ ta dey heyey a zlamar walay mawiya
ŋgada ndaw anda Bəz-təɓaŋ kaa heyey, a ləvmar:
«Kah na, ka wusa ŋga la ɗerewel keɗe
ŋga pəslta tebeɗ fa vəɗa
maja ta kəɗmaka la vagay.
Mambaz akah ta mbəɗwa la.
Anda keɗe, ka ta mbəɗtərwa ndəhay la
dasi har ŋga Sataŋ
amba a təram ndəhay ŋga Gazlavay.
Kwa ndəhay masa daa səkway wura wura cəpa,
masa maa guzlam ta mey wura wura cəpa,
ta ndəhay daa wura daa wura cəpa
masa daa hwayak hay cəpa na,
ka ta mbəɗtərwa sem.
10 Ka ta tərdata la ŋga ndəhay
masa kah ma wey da ray ata,
ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay,
mapatakaya ŋga key sləra ŋgada Gazlavay.
Anda keɗe, ndəhay a, a da wam da ray ndəhay da bəla.»
11 Fa dəɓa ha yah, Jaŋ, ya cəney ɗay ŋga maslaŋ hay ŋga Bay Gazlavay
da vaɗ ga, a sləfam ba. Ya hətatar fa zlərmar ray ŋga slam-menjey ŋga Bay
Gazlavay heyey, ŋga cek hay məfaɗ ta dey, leŋ ŋga bay-ray hay kwakwar
cew a ray a məfaɗ heyey.
12 Maslaŋ hay a, fa zlam walay ta gədaŋ, a ləvam:
«Bəz-təɓaŋ masa ma kəɗmara vagay heyey na,
aa təɗe ŋga wey da ray cek hay tabiya,
ŋga hətey zleley,
ŋga hətey leŋgesl,
ta ŋga hətey gədaŋ.
Asaya, aa təɗe amba ndəhay tabiya a həslmar ray,
aa səmam da ray meweɗey aŋga,
a həlmamara.»
13 Fa dəɓa ha, ya cənda ɗay ŋga cek hay tabiya masa Gazlavay ma
katərwa. Cek hay da vaɗ, da bəla, daa vəgeɗ leŋ daa bəlay cəpa fa zlam
walay, a ləvam:
Anja ndəhay ŋga həlmamara Gazlavay
manjakaya daa slam aŋga menjey,
leŋ Bəz-təɓaŋ may.
Anja ndəhay ŋgaa həmdamata,
ŋga həslmatar ray,
ŋgaa səmam da ray meweɗey aŋga,
anja ŋga wam da ray cek hay tabiya ŋga sərmataw!
14 Cek hay məfaɗ ta dey heyey a mbəɗdamatara, a ləvam: «*Amen,
ŋga key kəne.» *Bay-ray hay kwakwar cew a ray a məfaɗ heyey may a
ragadam fa mey ata, a həlmamata.

6

Mey da ray ɗerewel maslərɓakaya

5:9 5.9 4.11; 5.6; 7.9; 14.3; Ps 96.1 **5:10 5.10** 1.6 **5:11 5.11** maslaŋ hay: Jəw 1.6; Dan 7.10; Heb 12.22 **5:12 5.12** 4.11 **5:13 5.13** Ps 150.6; Fəl 2.10

1 Masa yah, *Jaŋ, ya fa nəkey dey saya na, ya hətar Bəz-təɓaŋ ma la
ɗerewel maslərɓakaya slam maasala heyey fa wura. Masa aŋga fa pəslta
tebeɗ daa slam masa ŋgeeme na, ya cənda ɗay ŋga cek pal da wuzlah cek
hay məfaɗ ta dey heyey. A wudey ta gədaŋ anda var maa bəcey, a ləvey:
«Hawa feɗe.»
2 Ya da nəkey dey na, a ray pəles mabara fa bawa. Ndaw da ray pəles
e. Ndaw aha aa ta lalaŋ makərzakaya da har. Ta', a vəlmar jikwew ŋga
bay-gula. Aa fa daw ŋga key bay-gula da ray masa-gəra hay ŋga Gazlavay
saya.

3 Ta', Bəz-təɓaŋ kaa heyey, a pəslta tebeɗ daa slam ŋga dey cew e. Masa
aŋga fa pəslta tebeɗ daa slam ŋga dey cew e na, ya cənda ɗay ŋga cek ŋga
dey cew e da wuzlah cek hay məfaɗ masa ta dey heyey, ɗay a aa guzley, a
ləvey: «Hawa feɗe.»
4 Daa ŋgene, pəles mekele ta', a bawa. Pəles e magaza. A pəskamar mey
a ndaw da ray a, amba a daw a wuɗkatar ɗay ŋga ndəhay da bəla, amba
a kəɗam vaw da wuzlah ata vagay vagay. Ta', a vəlmar dəlaw maazəma
a har.
5 Ta', Bəz-təɓaŋ heyey a pəslta tebeɗ daa slam ŋga dey maakar a. Masa
aŋga fa pəslta tebeɗ daa slam ŋga dey maakar a na, ya cənda ɗay ŋga
cek ŋga dey maakar a da wuzlah cek hay məfaɗ masa ta dey heyey, faa
guzlwa, a ləvey: «Hawa feɗe.» Ya da nəkey dey na, a ray pəles matara fa
bawa. Ndaw da ray pəles e na, aŋga ta kəlew ma wey cek da har.
6 Asaya, ya cəney ɗay maa guzlwa da wuzlah cek hay məfaɗ masa ta dey
heyey. Ɗay a, aa guzley, a ləvey: «Dala masa ndaw ma hətar daa sləra fa
ɗar pal na, a da həɗkey daw-zlaraway təraɓ-har gway. Da ara salaway na,
a da key təraɓ təraɓ-har maakar. Ama mal ta wuzam * na, ka da wusmata
ba, ara cek hay ŋga nəsam ba.»

7 Ta', Bəz-təɓaŋ heyey a pəslta tebeɗ daa slam ŋga dey məfaɗ a. Masa
aŋga fa pəslta tebeɗ daa slam ŋga dey məfaɗ a na, ya cənda ɗay ŋga cek
ŋga dey məfaɗ a da wuzlah cek hay məfaɗ masa ta dey heyey, faa guzlwa,
a ləvey: «Hawa feɗe.»
8 Ya da nəkey dey na, a ray pəles fa bawa. Vaw ŋga pəles e bərfakw
a. Ndaw masa da ray a na, a zəlmara Meməcey, maja ara aŋga ma kəɗta
ndəhay vagay. Slam masa ndəhay maməctakaya ma njam da hwaɗ a fa
səpar wurzay. Ŋgada ata cewete, ta', a vəlmatar gədaŋ ŋga kəɗey ndəhay
reta ŋga reta da bəla vagay. A da ŋgəmamata ta dəlaw. Siya hay na, may
a da kəɗta vagay. Siya hay saya, macay ma da kəɗta vagay. Asaya, siya
hay, cek hay da ley ma da pəwmata.

9 Cay, Bəz-təɓaŋ heyey a pəslta tebeɗ daa slam ŋga dey zlam a. Masa
aŋga fa pəslta tebeɗ daa slam ŋga dey zlam a na, ya hətatar mesəfney
ŋga ndəhay maməctakaya dasi slam-mefəkey cek ŋgada Gazlavay †. A
kəɗmata ndəhay a ŋgene vagay maja ata ma təɓmara mey ŋga Gazlavay,
asaya maja ata ma kam sede fa mey ŋga ndəhay da ray mey ŋga Yesu.
10 Mesəfney hay ŋga ndəhay kaa heyey a wudam ta gədaŋ, a ləvam:
«Bay Mahura, kah na, Bay Gazlavay pal. Kah ndaw ma mbərzley ba.

6:2 6.2-8 19.11, 14; Zak 1.8; 6.1-7 * **6:6 6.6** mal ta wuzam: Wuzam a na, ara yam ŋga babəza ŋga wudez maməslkaya. Cek mezəmey na, ndəhay a hətam ta banay maja daw a həɗkey ba. Ama «ka da wusmata ba» ta mevey ŋga may a ŋgene a wuɗey ŋga ləvey mal ta wuzam daha. **6:8 6.8** Jer 14.12; Ez 14.21; Aw 13.14 † **6:9 6.9** dasi slam-mefəkey cek ŋgada Gazlavay: Anda meləvey, ata da cakay Gazlavay, aa fa nəkfatar dey. **6:9 6.9** 1.2, 9; 12.11, 17; 19.10; 20.4; 1Jŋ 1.1-2

Ndəhay da bəla ma kəɗmandar vagay na, ka da katar sariya na, ta vara?
Ka da sərdata banay na, ta vara?»
11 Fa dəɓa ha, ta', a vəlmatar jəbe mabara ŋgada ndəhay maməctakaya
kaa heyey, a ləvmatar: «Njam feɗe, məskam vaw nekəɗey. Məskam vaw
haa ata ma kəɗmata məlmakw akwar hay masa ma kam sləra da bəla
ŋgada Gazlavay anda akwar la ɗagay. Ata na, mapatakaya ŋga məcey
anda akwar. Fa dəɓa ha, sariya ŋga Gazlavay a key la.»
12 Masa yah, Jaŋ, ya fa nəkey dey saya na, ya hətar Bəz-təɓaŋ heyey fa
pəslta tebeɗ daa slam ŋga dey maakwaw a. Masa aŋga ma pəslta tebeɗ
daa slam ŋga dey maakwaw a cay na, hwiyak a wusey ta gədaŋ. Pas a
mbəɗey matara təlekw təlekw. Kiya may a mbəɗey magaza anda mambaz.

13 Asaya, wurzla hay aa kwacamawa kurtata-ta' da gazlavay da vaɗ anda
babəza ŋga wudez maŋgurlakw a masa memeɗ ma kwiydərwa a hwayak.
14 Slam da gazlavay da vaɗ taa yihey sem anda ndaw ma peɗey ɗerewel,
ma la, ma pa aa slam mekele. Aŋgwa hay ta hwayak hay da wuzlah bəlay
ta ŋgəcham sem daa slam ata.
15 Ndəhay da bəla cəpa ta ɓam sem. Kwa bay hay, kwa ndəhay mahura
hay, kwa *bay-ray ŋga sewje hay, kwa masa-zleley hay, kwa masa-gədaŋ
hay, leŋ beke hay ta ndəhay masa beke ba hay, ndəhay cəpa ta hwam sem
ŋga ɓamawa aa bədam hay, a dəɓa hutkwam hay da aŋgwa.
16 Ndəhay a keɗe a wudam ŋgada aŋgwa hay ta ŋgada hutkwam
hay masa ata ma ɓam asiya kaa heyey, a ləvam: «Bəzlmawa a ray ala,
ɓadamandar amba ndaw manjakaya daa slam-menjey da wuzlah heyey a
hətndar ba, asaya, amba Bəz-təɓaŋ heyey a kərzandar ta sariya aŋga ba.
17 Fara fara ɗar a masa ata cewete ma da kamara sariya ha keɗe na, ta
wuswa sem. Da ray ŋgene, kwa ndaw fa da gwa ŋga ləhey ta pas a ŋgene
daa ba.»

7

Mey da ray cek matəhkaya fa daŋgay ŋga ndəhay Israyel hay gabal temere ta kwakwar məfaɗ a ray a məfaɗ

1 Fa dəɓa ha, yah, *Jaŋ, ya hətey maslaŋ hay mekele məfaɗ ŋga Gazlavay.
Ata malacatakaya pal pal ta mey cakay hay məfaɗ * ŋga bəla. Fa təkmara
memeɗ ma kawa ta mey cakay hay a amba memeɗ e, a key saba. Anda
meləvey, a key da hwayak saba, a key kwa da ray bəlay saba, kwa da ray
wudez hay saba.
2 Cay, ya hətey maslaŋ pal mekele fa sawa ta wurza. Aŋga ta cek masa
Bay Gazlavay, ndaw masa aŋga daha ta dey ŋga sərmataw, ma da təhtara
† fa daŋgay ŋga ndəhay aŋga hay. Ta', a zəltərwa maslaŋ hay məfaɗ masa
Gazlavay ma vəltar gədaŋ ŋga nəsey hwayak ta bəlay heyey. A zəltərwa
ta gədaŋ, a ləvtar:

6:10 6.10 18.24; Ps 13.2-3; Mew 32.43; Lk 18.7 **6:11 6.11** jəbe mabara: 3.5, 18; 4.4; 7.9, 13; 19.8, 14; Iz 61.10 **6:12 6.12-13** 8.5, 12; 11.13, 19; 16.18; Jwl 2.10; Mt 24.29 **6:14 6.14** 16.20; 20.11; Iz 34.4; Heb 1.11-12 **6:15 6.15** Iz 2.10, 19, 21; 24.21 **6:16 6.16** 5.7; Aw 10.8; Lk 23.30 **6:17 6.17** Jwl 2.11; Nah 1.6; Saw 1.14-18; Mal 3.2 * **7:1 7.1** cakay hay məfaɗ: «Məfaɗ» a wuɗey ŋga ləvey da bəla tabiya. **7:1 7.1** 9.14-15; Jer 49.36; Dan 7.2 † **7:2 7.2** cek masa Bay Gazlavay ma da təhtara: Cek masa Gazlavay ma təhtara na, a wuzdərwa ndəhay a ara ndəhay ŋga Gazlavay. Da daa ba, a wuzdərwa ndəhay a, Gazlavay ta ləhdata sem, fa nəkfatar dey. Nəka Ez 9.4.

3 «Ka da nəsmata hwayak ta bəlay leŋ wudez hay ba ɗagay. Si wara ala
ma təhmatar cek fa daŋgay ŋga ndəhay ma ka sləra ŋga Gazlavay aləkwa
la ɗagay.»
4 Fa dəɓa ha, a wuzdamatiwa ndəhay masa ta cek matəhtakaya fa
daŋgay kaa heyey tabiya. Ya cənda na, ata gabal temere ta kwakwar
məfaɗ a ray a məfaɗ. Ndəhay a ŋgene, ata daa səkway hay tabiya ŋga
*Israyel.
5 Ndəhay a na,
ata gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga Juda,
gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga Ruben,
gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga Gat,
6 gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga Aser,
gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga Naftali,
gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga Manase,
7 gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga Simeyaŋw,
gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga *Levi,
gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga Isakar,
8 gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga Zabulaŋw,
gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga *Jawzef,
leŋ gabal kuraw a ray a cew daa səkway ŋga Benjameŋ.

Mey da ray ndəhay da bəla tabiya makustakaya

9 Fa dəɓa ha masa yah ma hətatar ndəhay *Israyel hay la na, ta', ya hətey
ndəhay mekele ga makustakaya saya, a sləfam ba. A samawa da wuzlah
ndəhay daa wura daa wura cəpa, daa hwayak hay cəpa, a bamawa daa
səkway wura wura cəpa, aa guzlam mey hay wal wal cəpa. Ata tabiya fa
mey ŋga slam-menjey ŋga Bay Gazlavay leŋ fa mey ŋga Bəz-təɓaŋ ŋga Bay
Gazlavay heyey. Ata cəpa ta jəbe mabara fa vaw, ta mey-har ŋga gendew
da har ŋga həsley ray a Bay Gazlavay ta Bəz-təɓaŋ aŋga.
10 Ndəhay a faa guzlam ta gədaŋ, a ləvam: «Ma ləhdamandar na, ara
Gazlavay aləkwa manjakaya daa slam aŋga menjey ta Bəz-təɓaŋ aŋga ha
keɗe.»
11 Slam-menjey masa da wuzlah heyey ta *bay-ray hay leŋ cek hay məfaɗ
ta dey heyey na, maslaŋ hay tabiya ŋga Bay Gazlavay, a zlərmatar ray.
Maslaŋ hay a, a ragadam, daŋgay dar! a hwayak fa mey ŋga slam-menjey
heyey, a həlmamara Gazlavay,
12 a ləvam:
«Amen, Bay Gazlavay aləkwa.
Anja ndəhay ŋga həlmamaka, ŋgaa həmdamaka,
kah ndaw masa ta leŋgesl.
Anja ndəhay ŋga kamaka suse, ŋga həslmaka ray,
kah ndaw ma wey da ray cek hay tabiya,
kah ndaw masa ta gədaŋ.
Cek hay a keɗe ŋga key kəne ŋga sərmataw. Amen.»
13 Ndaw pal dasi bay-ray hay kwakwar cew a ray a məfaɗ heyey aa
cəfɗaya, a ləvey: «Ka sərta ndəhay ta jəbe mabara keɗe daw? A samawa
na, dama?»
14 Ya mbəɗdara, ya ləvar: «Ara kah ma səra, Bay aɗaw. Yah na, ya səra
ba.»

7:3 7.3 9.4; 14.1, 3; 22.4; Ez 9.4, 6 **7:4 7.4-8** 14.1, 3; 21.12-13 **7:9 7.9** 5.9; 6.11; Lev 23.40 **7:10 7.10** 5.7 **7:11 7.11** 4.4, 6 **7:12 7.12** 4.11 **7:13 7.13** 6.11; 7.9

A mbəɗdiwa, a ləvey: «Ara ndəhay ma bamawa cay daa banay mahura
da bəla. Ta pərmata jəbe ata hay la daa mambaz ŋga Bəz-təɓaŋ ŋga tərey
mabara.
15 Ara maja ŋgene, ndəhay a ma lacam fa mey ŋga slam-menjey ŋga
Bay Gazlavay heyey. Fa həlmamara Gazlavay taa vaɗ, taa pas daa Way-
mekey-kwakwas aŋga da vaɗ. Ndaw masa manjakaya daa slam-menjey
da wuzlah heyey, fa nəkfatar dey, fa bərɗata.
16 May fa da catar ŋgada ndəhay a ŋgene daa saba, yam fa da katar daa
saba may. Kwa pas fa daa wurwa ŋga ndəlta daa ba, kwa meeme fa da
ndəlta daa ba,
17 maja Bəz-təɓaŋ masa daa slam-menjey heyey, a da tərey ŋga
mecəkwer ata. A da handata aa wurak ŋga yam ma vəley heter mendəvey
ba. Asaya, Gazlavay a da takwaɗatara matəway daa dey ata cəpa.»

8

Mey da ray ma pəsltey tebeɗ ŋga dey maasala ha

1 Fa dəɓa ha, Bəz-təɓaŋ heyey a pəslta tebeɗ ŋga dey maasala ha. Daa
masa aa ma pəslta la, cek hay tabiya da gazlavay da vaɗ manjatakaya teete
haa mənet kwakwar maakar.
2 Yah, *Jaŋ, ya da nəkey dey na, ya hətey maslaŋ hay maasala ŋga
Gazlavay malacatakaya fa mey aŋga. Ta', a vəlmatar taalam hay maasala
a maslaŋ hay a.
3 Daa ŋgene, maslaŋ mekele daha fa kərzey taasa ŋga ɓərey magaza.
Taasa ha maamandaw na, faa ŋgəsam cek mezey maaya ŋgada Gazlavay
da hwaɗ a ŋga dərmar daŋgay. Maslaŋ a, a sawa, deŋ! a lecey gweegwe
ta slam-meewurey cek mezey maaya ŋgada Gazlavay makakaya ta ɓərey
magaza. Ta', a vəlmar cek mezey maaya ga ŋgaa ŋgəsey amba kakas aha
ta medərey-daŋgay ŋga ndəhay ŋga Gazlavay tabiya a wusam fa vəɗa.
Anda keɗe, a pa cek mezey maaya heyey a ray slam aha, aa ŋgəsa fa mey
ŋga slam-menjey ŋga Bay Gazlavay heyey. 4 Daa masa maslaŋ faa ŋgəsa
cek mezey maaya kaa heyey, kakas a, a bawa daa taasa da har maslaŋ a,
ta', aa ŋgəsey, a wusey fa mey ŋga Gazlavay a vaɗ ta medərey-daŋgay
ŋga ndəhay ŋga Gazlavay heyey.
5 Masa maslaŋ ŋga Gazlavay heyey ma ka cek aha la, anda keɗe na, leŋ!
a la taasa heyey, a hərcawa awaw da ray slam-meewurey cek heyey, ta', a
kwiydərwa awaw a, a bəla. Menjey nekəɗey, var ta', a zəmey wəɗ-weɗ,
wəɗ-weɗ, ta', aa bəcey təzlaw! təzlaw! Hwiyak a wusey ta gədaŋ gədek
gədek anda aŋgwa ma bəzley.

Mey da ray taalam hay məfaɗ ŋgeeme

6 Fa dəɓa ŋga cek hay a ŋgene, maslaŋ hay maasala ta taalam hay da
har a ɗiyam vaw amba a famata taalam hay a.
7 Maslaŋ ŋgeeme ta', a fa taalam aŋga. Lanja a kwiywa a bəla
majahaɗakaya ta awaw ta mambaz. Bəla ha a wunkey slam maakar. Slam
pal awaw a wawura ta wudez hay da hwaɗ a cəpa. Kusaf masa meendəɓek
e cəpa ta wewurey sem.

7:14 7.14 1.5; 22.14; Ps 51.9; Dan 12.1; Mt 24.21 **7:15 7.15** 21.3 **7:16 7.16** Iz 49.9-10 **7:17 7.17** 5.6; 21.6; Jaŋ 10.10, 11; Ez 34.11-16, 23-24; ***matəway daa dey:*** 21.4; Ps 126.5-6; Iz 25.8 **8:1 8.1** Zak 2.17; Hab 2.20 **8:2 8.2** taalam hay: Jes 6.4, 6; Mt 24.31 **8:3 8.3** 5.8; Mab 30.1, 3 **8:5 8.5** 4.5; 6.12-13; Lev 16.12; Ez 10.2 **8:7 8.7** Mab 9.23-25 **8:7 8.7-12** 9.15, 18; Ez 5.2, 12

8 Cay, maslaŋ ŋga dey cew e, ta', a fa taalam aŋga may. Cek anda aŋgwa
mahura, awaw fa gəɗey njəm-njem da ray a, a kəzlwa təzlem! aa bəlay.
Bəlay a, a wunkey slam maakar. Slam pal a tərey ŋga mambaz.
9 Cek hay masa daa yam a, a wunkey slam maakar. Slam pal, cek hay a
cəpa a məcam. Kwambiwal hay ma pəkam da ray yam a, a wunkam slam
maakar. Slam pal, kwambiwal hay a cəpa a nəsam.
10 Cay, maslaŋ laŋgar ta', a fa taalam aŋga. Ara maslaŋ ŋga dey maakar
a. Wayam hay leŋ wurak hay ŋga yam a wunkam slam maakar. Slam pal,
wurzla mahura fa gəɗey njəm-njem anda awaw, a kəzlwa a hwaɗ a.
11 Mezəley ŋga wurzla ha «Wurzla-Ɗeɗəwek». Masa aa ma kəzlwa la
aa wayam kaa heyey na, ta', wayam hay a, a wunkam slam maakar. Slam
pal, yam da hwaɗ a ta tərey sem ɗeɗəwek. Ndəhay ga ta məcam sem maja
yam meeɗəwek ehe, aa ta mewer da hwaɗ a.
12 Cay, maslaŋ mekele saya a fa taalam aŋga may. Ara maslaŋ ŋga dey
məfaɗ a. Masa aa ma fa la na, cek a təɓzla meweɗey ŋga pas, meweɗey
ŋga kiya, leŋ ŋga wurzla hay. Meweɗey ŋga pas, ŋga kiya, leŋ ŋga wurzla
hay a wunkey slam maakar. Slam pal a weɗey saba. Anda keɗe, ləvaŋ a
key nekəɗey. Anda meləvey daa mevərndey na, pas a tey ɓərey daaŋgafaɗ
gway. Dasi tavaɗ na, kiya ta wurzla hay a waɗam ɓərey daaŋgafaɗ gway
may.

Mey da ray banay ma da sawa

13 Fa dəɓa ha, ya da nəkey dey na, ya hətey bərgaday fa jəvey dəreŋ da
vaɗ. Ya cənda fa wudey ta gədaŋ, a ləvey: «Waay! Waay! Banay a sawa
la a ray ndəhay cəpa da bəla. Maslaŋ hay maakar daha ta famata taalam
ata hay daa ba araŋ. Da ta famata cay na, banay a sawa la ga.»

9

Mey da ray taalam ŋga dey zlam a

1 Cay, maslaŋ mekele ta', a fa taalam aŋga may. Ara maslaŋ ŋga dey
zlam a. Menjey nekəɗey, yah, *Jaŋ, ya hətey wurzla ma kəzlwa da vaɗ a
hwayak. A vəlmar lekəle amba a wura vəgeɗ meseleleŋ e *.
2 Ta', wurzla ha a wura vəgeɗ e. Kakas a bawa da hwaɗ a anda ndaw
ma ndəley meləmey hay ga daa wurak mahura. Sərat! a sərta pas. Ləvaŋ
təɓzlelem! a key.
3 Ta', ayakw hay a bamawa daa kakas a, a bəla, a hətam gədaŋ ŋga zey
ndəhay anda arac.
4 A ləvmatar a ayakw hay a amba a zəmam kwa guzer ba, kwa wudez
pal ba, asaya, a da zəmam cek mekele ma pəcwa daa hwiyak ba. Ama a
da zam na, si ndəhay masa Gazlavay ma təhtar cek fa daŋgay ata hay daa
ba səlak.
5 Asaya, a ləvmatar a ayakw hay a ŋga kəɗmata ndəhay vagay ba. Si a
sərdamata banay gway haa kiya zlam. Mezey ŋga ayakw hay a na, a da
catar anda mecey ŋga arac.
6 Daa kiya zlam a keɗe, ndəhay a, a daa cəfɗam meməcey amba a səram
banay saba, ama fa da hətam meməcey daa ba. Fara fara a wuɗam ŋga
məcey, ama kwa fa da hətam slam ŋga məcey daa ba səlak.

8:8 8.8 16.3-4; Mab 7.20, 21 **8:11 8.11** Jer 8.14 **8:12 8.12** 6.12-13; Iz 13.10; Ez 32.7-8 * **9:1 9.1** Vəgeɗ meseleleŋ e na, ara vəgeɗ masa mesəfney hay ŋga bay-malula matəɓzlatakaya da hwaɗ a. **9:1 9.1** vəgeɗ meseleleŋ e: 11.7; 20.1; Jəw 26.6; 28.22; Lk 8.31; 2Pi 2.4 **9:2 9.2** MC 19.28; Mab 19.18 **9:3 9.3-11** Mab 10.12-20 **9:4 9.4** 7.2-3 **9:6 9.6** Jəw 3.21; Jer 8.3

7 Ayakw hay kaa a nəkam anda pəles hay masa ma jəwmata cay ŋga
daw aa vəram. Ata ta cek anda jikwew ŋga bay-gula da ray, makakaya ta
ɓərey magaza. Dey ata na, anda ŋga ndəhay.
8 Eŋgwec da ray ayakw hay a, maazəma səlep səlep anda ŋga ŋgusay.
Sler ata hay yiŋ-yeŋ anda ŋga mabar.
9 Ayakw hay a, dadak ata hay masərtatakaya ta cek anda zana ŋga ɓərey
masa ma kəzlamata ŋgadaa vəram. Zlara ata hay a mbam mey anda seret
hay ga masa pəles hay ma hwadamara ŋgadaa vəram.
10 Asaya, kwetel ata cəɓ-ceɓ anda ŋga arac. A zam ndaw anda arac may.
Ara kwetel hay a ŋgene ma vəlmatar gədaŋ ŋgada ayakw hay a, amba a
zamata ndəhay daa kiya zlam heyey.
11 Bay ŋga ayakw hay a na, ara maslaŋ ŋga bay-malula masa ma
wa vəgeɗ masa seleleŋ heyey. Ta mey *Hebəre a zəlmara maslaŋ a
«Abadaŋw», ta mey Gərek a zəlmara «Apaliyaŋw». Mezəley hay cewete
keɗe a wuɗey ŋga ləvey: «cek ma nəsey cek hay mandaw mandaw.»
12 Anda keɗe, banay ŋgeeme na, ta ndəvey cay. Ama wam vaw, maja
banay hay mekele cew daha a samawa la saya.

Mey da ray taalam ŋga dey maakwaw a

13 Ta', maslaŋ masa ŋga dey maakwaw a, a fa taalam aŋga may. Fa dəɓa
ha, yah, *Jaŋ, ya cəney ɗay maa guzlwa ta cakay hay məfaɗ ŋga slam-
meewurey cek mezey maaya ŋgada Gazlavay heyey. Slam aha makakaya
ta ɓərey magaza, aŋga fa mey ŋga Gazlavay.
14 Ɗay heyey ta', aa guzlar ŋgada maslaŋ ŋga dey maakwaw a masa ta
taalam da har heyey, a ləvar: «Pəskata maslaŋ hay ŋga bay-malula məfaɗ
masa majəwtakaya da mey-wayam mahura ŋga Efərat ŋgene.»
15 Maslaŋ hay məfaɗ ŋgene maɗiytakaya vaw dəga zleezle ŋga kəɗmata
ndəhay da bəla vagay. Ta', maslaŋ a, a daw a pəskata maslaŋ hay a məfaɗ
ata. A pəskata na, amba a kam sləra, ta ləmla keɗe, daa kiya ha keɗe, ta
pas a keɗe, asaya, daa ler e keɗe may. Gazlavay a wunkata ndəhay da bəla
slam maakar. Slam pal na, maslaŋ hay a, a kəɗmata vagay.
16 Ta', ya hətey sewje hay da ray pəles hay fa samawa. A kadamiwa
sewje hay a, ata na, we. A ləvam ata maliyaŋw temere cew.
17 Anda yah ma hətar daa cek masa Yesu ma wuzdiwa na, sewje hay a,
ata ta zana ŋga vəram fa vaw. Zana hay a magaza anda awaw, matara
təlekw təlekw anda ləvaŋ ŋga var, asaya maa kuray-bəzey. Ray ŋga pəles
hay a, a səram ba ta ray ŋga mabar hay. Awaw ta kakas matara leŋ aŋgwa
maa kuray-bəzey, ma gəɗey njəm-njem † a bawa da mey pəles hay a.
18 Ndəhay da bəla mawunkakaya slam maakar. Slam pal na, banay hay
maakar a keɗe a kəɗmata vagay. Anda meləvey, ara awaw ta kakas matara
leŋ aŋgwa maa kuray-bəzey, ma gəɗey njəm-njem, ma bawa da mey ata
heyey ma kəɗmata ndəhay a vagay.
19 Anda keɗe, ara cek hay a ŋgene ma bamawa da mey pəles hay a,
ma vəltar gədaŋ ŋga sərdata banay ta ndəhay. Asaya, kwetel ata hay fa
sərdamata banay may. Kwetel hay a na, a nəkam anda zezekw hay, maja
mey ŋga kwetel hay a na, ata anda ray ŋga zezekw hay. Da ray ŋgene,
pəles hay a, a zam ndəhay ta kwetel ata hay a.

9:7 9.7 Jəw 39.19-20; Jwl 2.4 **9:8 9.8** Jwl 1.6 **9:9 9.9** Jwl 2.5 **9:13 9.13** 8.3; Mab 30.1-3 **9:14 9.14** 7.1; Mew 1.7 **9:15 9.15** 8.7-12 † **9:17 9.17** aŋgwa maa kuray-bəzey, ma gəɗey njəm-njem: Ara aŋgwa kuray-bəzey makərkaya ma gəɗey awaw kalah mezəley ta mey Pəlta «*baruudu*», ta mey Nasara «*soufre*». **9:17 9.17** Jəw 41.10-12

20 Ndəhay masa ma məcam ta fa banay hay maakar kaa heyey daa ba na,
kwa ta mbəkdamara sləra ata maaya ba daa ba cəŋga. Ata fa namatar ray
ŋgada mesəfney maaya ba hay ma bamawa ta fa bay-malula, leŋ ŋgada
kuley hay. Kuley hay a siya hay makatakaya ta ɓərey magaza, siya hay
ta ɓərey mekele mekele, siya hay ta aŋgwa, siya hay may ta hwadam
maacaɗakaya. Kuley hay a cəpa ŋgene a hətmar dey ba, a cənam sləmay
ba, asaya, a gwamara ŋga diyam ba. Ama ta ŋgene he cəpa, fa namatar
ray gway.
21 Ndəhay a ŋgene fa kəɗam ndəhay mekele hay vagay, fa kam maazla
hay maaya ba, fa lam vaw saw da palah, asaya fa lalam. Ata fa kamata cek
hay a cəŋga, kwa ta mbəɗdamara menjey ata da bəla daa ba səlak.

10

Mey da ray maslaŋ ta ɗerewel mecəhe da har

1 Fa dəɓa ha, yah, *Jaŋ, ya hətey maslaŋ mekele masa ta gədaŋ fa pawa
salay da gazlavay da vaɗ. Aŋga masərtakaya ta gazlavay ŋga var. Ray
aŋga matulakakaya ta kwalay. Dey aŋga a weɗey anda pas. Salay aŋga
hay a nəkam anda neneh ŋga awaw maazəma.
2 Maslaŋ a, aa ta ɗerewel mecəhe mawurkaya da har. Salay aŋga hay
maazlakatakaya, salay ŋga zəmay aa da ray bəlay, salay ŋga gula aa da
ray hwiyak.
3 Maslaŋ a, a wudey ta gədaŋ, anda mabar maa zlehey. Masa aa ma
wudey cay na, ya cəney var maa bəcey dey maasala ŋga mbəɗdara mey
a, a maslaŋ a.
4 Masa var a maa bəcey ta meeguzley cay na, anja ya da wuzlala mey
a. Ama, ya cəney ɗay ŋga ndaw mekele da gazlavay da vaɗ maa guzlya,
a ləvey: «Ka da wuzlala cek masa var maa guzldərwa ŋgene ba. Ka da
kada a ndaw ba.»
5 Ta', maslaŋ masa ma pa salay aŋga pal a ray yam, laŋgar a ray hwiyak
heyey, a baŋgaɗa har-zəmay ŋgada vaɗ,
6 a mbeɗey ta mezəley ŋga Gazlavay, ndaw masa aa daha ŋga sərmataw,
ara aŋga ma ləma slam da vaɗ ta cek hay da hwaɗ a cəpa, leŋ slam da
hwayak ta cek hay da hwaɗ a cəpa. Asaya, ara aŋga ma katərwa bəlay
hay ta cek hay da hwaɗ a cəpa. A mbeɗey, a ləvey: «Cek ma da key heyey
na, cek ma da təka daa saba.
7 Yaw, daa masa maslaŋ ŋga dey maasala ha ma da fa taalam aŋga keɗe
na, Gazlavay a da ndəvda cek maɓadakaya masa aa ma wulkey ŋga ka.
Cek maɓadakaya ha na, ara cek masa aŋga ma wuzdatara ŋgada ma ka
sləra aŋga hay, ndəhay ma təla mey aŋga hay zleezle.»

8 Cay, ɗay masa yah, Jaŋ, yah ma cənda da gazlavay kaa heyey aa guzlya
saya, a ləvey: «Daw ta təɓa ɗerewel mawurkaya heyey masa da har
maslaŋ, salay pal da ray yam, laŋgar da ray hwiyak katay.»

9 Fa dəɓa ha, ta', ya daw fa maslaŋ a heyey dəɓa, ya ləvar: «Vəldiwa
ɗerewel mecəhe keɗe.» Maslaŋ a, a mbəɗdiwa, a ləvey: «Ehe, zəma. A

9:20 9.20 Dan 5.4, 23; Ps 135.15-17; Iz 44.9-20 **9:20 9.20-21** 16.9; Mab 20.13-15 **10:1 10.1** 4.3
10:2 10.2 5.1; 10.8 **10:3 10.3** Jer 25.30-31; Aw 11.10 **10:6 10.6** Ps 146.6; Dan 12.7; SNM 4.24
10:7 10.7 22.6; Jer 25.4; Am 3.7-8 **10:8 10.8-10** Ez 2.8–3.3

da cərfaka da mey anda amam, ama da ka ta nda la a hwaɗ na, a da kaka ɗeɗəwek *.»
10 Cay, ta', ya təɓa ɗerewel mecəhe kaa heyey, zam! ya zəma. Fara fara
ta cərfaya la anda amam, ama daa masa yah ma nda la a hwaɗ na, ta tərey
sem ɗeɗəwek.
11 Asaya, a ləvya: «Si ka daw dey pal saya, ŋga wuzda mey masa
Gazlavay maa guzlda da ray cek ma da key da ray səkway hay ga, da ray
ndəhay daa wura daa wura, da ray hwayak hay ga maa guzlam ta mey hay
mekele mekele, asaya, da ray bay hay ga.»

11

Mey da ray ndəhay ma ka sede cew

1 Menjey nekəɗey, ta', a vəlmaya zlanday. Ara zlanday ma wey cek ta
aŋga. Cay, ndaw daha aa guzlya, a ləvey: «Sləkɗey, daw ta wa megəley
ŋga *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay, leŋ slam-mefəkey cek ŋgada
Gazlavay. Asaya, sləfta ndəhay masa ma dəram daŋgay daa way a *.
2 Ama ka da wa slam daa ambaw ba, mbəkda maja slam a ŋgene aa
mapakaya ŋgada səkway hay tabiya ma sərmara Bay Gazlavay ba, maja
ndəhay a ŋgene a da wam da ray *Jeruzelem, berney ŋga Gazlavay, a da
nəsmara, haa kiya kwakwar məfaɗ a ray a cew †.
3 Asaya, ya da slərdata ndəhay aɗaw hay cew daha ŋga key sede da ray
mey aɗaw fa mey ŋga ndəhay. Ndəhay cew e na, a da kəzlam zana ma
təwa vagay fa vaw, amba a təwam maja mebərey ŋga ndəhay a. Fa dəɓa
ha, a wuzdamara mey aɗaw masa yah maa guzlda la haa kiya kwakwar
məfaɗ a ray a cew e keɗe.»
4 Ndəhay a cew keɗe na, ata malacatakaya fa mey ŋga Bay Gazlavay ma
wa bəla tabiya. Ara wudez hay cew ma zəley *Awliviye. Asaya, ata cewete
petərla hay.
5 Da ndəhay masa-gəra ata hay a wuɗam ŋga kamatar cek maaya ba na,
awaw a da bawa da mey ŋga ndəhay cew e, asaya, awaw a, a da takwarata
masa-gəra ata hay a kəlmeɗek! Ara anda keɗe, ndəhay masa-gəra ata hay
a, ma da məcam. Kwa fa da hətam dabaray ŋga ləhey daa ba səlak.
6 Daa masa ndəhay cew e fa təlam mey ŋga Gazlavay na, a gwamara
ŋga təkey var ma da pawa haa kasl ata ma ndəvdamara metəley-mey a.
Yaw, ata ta gədaŋ ŋga tərdamara yam ŋga mambaz. Asaya, ata ta gədaŋ
ŋga handawa banay hay mekele mekele a ray ndəhay da bəla, kwa ta ɗar
wura wura anda ata ma wuɗam.
7 Da ndəhay cew e keɗe ta ndəvdamara metəley-mey ŋga Gazlavay cay
na, cek ŋga ley mahura a bawa la daa vəgeɗ meselelеŋ e heyey, a da
kərzata ndəhay cew e. A da fənta ta gədaŋ, a da kəɗta vagay.

---

* **10:9 10.9** A da cərfaka…a da kaka ɗeɗəwek: Ndəhay a wulkam «A da cərfaka anda amam» a wuɗey ŋga ləvey «metəɓey mey ŋga Gazlavay aa maaya maja aa guzley da ray meləhey ŋga ndaw». «A da kaka ɗeɗəwek» a wuɗey ŋga ləvey «mey ŋga Gazlavay a wuzwa sariya masa Gazlavay ma da ka», da daa ba, a wuɗey ŋga ləvey «ndəhay a da səram banay maja mey a». * **11:1 11.1** wa megəley ŋga Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay[…]sləfta ndəhay: A wuɗey ŋga ləvey cek masa aŋga ma wa ta ndəhay masa aŋga ma sləfta na, Gazlavay fa nəkfatar dey. Ndəhay masa ma dəram daŋgay na, ara ndəhay ŋga Gazlavay. **11:1 11.1** 21.15 † **11:2 11.2** kiya kwakwar məfaɗ a ray a cew: A wuɗey ŋga ləvey «ɗar 1260». **11:2 11.2** Ps 79.1; Lk 21.24; ***kiya kwakwar məfaɗ a ray a cew:*** 12.6, 14; 13.5; Dan 7.25; 12.7 **11:4 11.4** Zak 4.1-3, 11-14; Jaŋ 8.17 **11:5 11.5** 2Bay 1.10; Ps 97.3; Jer 5.14 **11:6 11.6** Mab 7.17-19; 1Bay 17.1; Jak 5.17 **11:7 11.7** 13.1-2; 17.8

8 Vagay hay a, a da njam makwiydatakaya daa bəwal ŋga berney
mahura, slam masa Bay ata Mahura Yesu ma məcey da hwaď a fa
hwadam mazlaŋgalakaya heyey. Berney a ŋgene a, a pamar sləmay-
wazlay *Sadawm, da daa ba, *Ejip ‡.
9 Ndəhay daa hwayak hay tabiya, daa səkway hay tabiya, maa guzlam ta
mey hay tabiya, ndəhay mekele mekele tabiya a da nəkmata vagay hay a
daa bəwal haa ďar maakar ta reta. Fa da vəlmatar cəveď ŋga pəshamata
na, daa ba.
10 Ndəhay maaya ba hay cəpa da bəla aa səmam la ara mey ba da ray
vagay hay a. A da kam gwagway ta mevəley cek hay da wuzlah ata. Aa
məlkam la fa meməcey ŋga ndəhay cew ma təlam mey ŋga Gazlavay keďe,
maja ata ta sərdamata banay la kalah ta ndəhay da bəla.
11 Fa dəɓa ŋga ďar maakar ta reta kaa heyey, Bay Gazlavay a da fətatar
mesəfney a ndəhay cew maməctakaya kaa heyey, amba a mbəlam. Ta', a
sləkďam, a lacam ta lecey. Ndəhay masa ma hətmar cek aha na, a rəzlam
ga, mandərzay a katar.
12 Fa dəɓa ha, ndəhay cew heyey a cənam ďay maa guzlwa ta gədaŋ da
vaď, a ləvtar: «Samawa, təpmawa fa yah feďe a gazlavay.» Cay, a təpam
a vaď, gazlavay ŋga var a sərtata meedey masa-gəra ata hay heyey.
13 Daa ŋgene, hwiyak a wusey ta gədaŋ gədek gədek, anda aŋgwa ma
bəzley. Da wuzlah slam hay kuraw ŋga berney a na, pal a pəlhey. Hwiyak
a ma wusey na, ta kəďey ndəhay gabal maasala vagay la. Ndəhay siya
masa ta dey na, a zluram ga, a həlmamara Bay Gazlavay da vaď.
14 Ara anda keďe, banay ŋga dey cew e ma ndəvey. Ama wam vaw, maja
menjey nekəďey feďe banay mekele ŋga dey maakar a, a sawa la saya.

Mey da ray taalam masa ŋga dey maasala ha

15 Fa dəɓa ŋga banay ŋga dey cew e keďe, maslaŋ ŋga Gazlavay ŋga
dey maasala ha, a fa taalam aŋga may. Ďay hay a cənmawa ta gədaŋ da
gazlavay, a ləvam: «Wure keďe, Bay Gazlavay aləkwa leŋ *Kəriste, ndaw
aŋga masa aa ma wala, fa wam da ray bəla. A da wam ŋga sərmataw.»
16 Masa ďay hay a maa guzlam la na, *bay-ray hay kwakwar cew a ray a
məfaď manjatakaya daa slam-menjey hay fa mey ŋga Gazlavay heyey, ta', a
ragadam, daŋgay dar! dar! a hwayak fa mey ŋga Gazlavay, a həlmamara,

17 a ləvam:
Bay Gazlavay, kah Gazlavay ta gədaŋ
ma fənta cek hay tabiya.
Kah na, kah daha
dəga bəla ta ləmey daa ba araŋ,
haa kasl wure keďe,
kah daha ŋga sərmataw.
Ala fa kamaka suse,
maja wure keďe ka fa wuzdərwa gədaŋ akah mahura.
Ka fa wey da ray cek hay tabiya dəɓa.

‡ **11:8 11.8** Sadawm ta Ejip: Sadawm ara berney masa ndəhay da hwaď a, a kam cek malamba kalah. Da ray ŋgene, Gazlavay ta pəlha sem. Ejip na, ara hwayak masa ndəhay Israyel hay zleezle ma kamawa beke da hwaď a. Ara hwayak masa ndəhay da hwaď a, a wuďmara Gazlavay ta ndəhay aŋga hay ba səlak, a nam ray a kuley hay. **11:8 11.8** Lk 13.33-34; ***Sadawm:*** MC 18.20; Iz 1.10; Ez 16.46; ***Ejip:*** Mab 3.16-19; 7.3-5 **11:10 11.10** Jaŋ 16.20 **11:11 11.11** Ez 37.9-10 **11:12 11.12** 2Bay 2.11; SNM 1.9 **11:13 11.13** 6.12-13; Ez 38.19-20 **11:15 11.15** 4.11; Mab 15.18; Ps 22.29-30; Dan 2.44; 1Kwr 15.24-28 **11:16 11.16** 4.4 **11:17 11.17** 1.8; 4.8; 15.3; 16.7; 19.6, 15; 21.22; Am 4.13; 2Kwr 6.18

18 Səkway hay tabiya ta cam mevel la da ray akah.
Ama wure keɗe na, ara kah, Bay Gazlavay,
ma cey mevel da ray ata dəɓa.
Pas masa kah ma da katar sariya
ŋgada ndəhay maməctakaya tabiya ta wuswa cay.
Ara pas masa kah ma da pəltara mawurɓay ŋga sləra
ŋga ndəhay ma ka sləra akah hay,
masa ma təla mey akah hay.
Asaya, ka pəltara mawurɓay
ŋga ndəhay akah hay ma namaka ray,
kwa ŋgada ndəhay mahura hay ta mecəhe hay.
Ama ŋgada ndəhay masa ma nəsmara bəla na,
ara pas masa kah ma daa zəɗdata.
19 Masa bay-ray hay a ŋgene maa guzlam cay na, *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay da vaɗ bəɗaŋ! a wurey haa kwa waawa a hətar *akwatay § ŋga *mejəwey-mey ŋga Gazlavay ta Israyel hay daa way a. Asaya, var a zəmey wəɗ-weɗ, wəɗ-weɗ, aa bəcey təzlaw! təzlaw! dey ga. Hwiyak a wusey anda aŋgwa ma bəzley. Asaya, lanja mahura mahura a kwiymawa a hwayak.

12

Mey da ray ata ŋgwas ta gədem mahura

1 Fa dəɓa ŋga cek hay a ma kam ŋgene, cek daha merəzley ndaw a wuzwa vaw da gazlavay da vaɗ. Ara ŋgwas. Ŋgwas aha pas masərtakaya fa vaw aŋga anda zana. Kiya aa dasi salay aŋga. Adikwaw ŋga wurzla kuraw a ray a cew da ray, anda jikwew ŋga bay-gula.
2 Ŋgwas aha aa ta hwaɗ, fa da yey. Fa wudey maja hwaɗ a, fa car, fa sərey banay ga.
3 Cek mekele daha merəzley ndaw, a wuzwa vaw da vaɗ saya. Ara cek ŋga ley mahura magaza. A səram ba ta gədem mahura. Cek aha, aa ta ray hay maasala leŋ gursaw ŋga bay hay maasala da ray hay a. Asaya, cek aha, aa ta dəram hay kuraw da ray. 4 Gədem e vey! a vawa wurzla hay ga da vaɗ ta kwetel aŋga. Daa wurzla hay makustakaya slam maakar, a vawa slam pal, a hazakadatərwa fakw! fakw! a hwayak. Ta', a lecey fa mey ŋga ŋgwas heyey, amba da ŋgwas aha ma yey cay na, a la bəzey a, a zəma.
5 Daa ŋgene, ŋgwas a, ta', a yawa bəzey mezəle. Ara bəzey a ma da wey da ray hwayak hay tabiya ta gədaŋ. Daa masa aa ma yarawa cay, ta', a lamara bəzey a, a vaɗ a cakay Gazlavay manjakaya daa slam-menjey aŋga.
6 Ŋgwas aha na, ta', a hway a wuzlah-ley aa slam masa Gazlavay ma ɗiya amba a vəlar cek mezəmey da hwaɗ a. A da njey daa slam aha kiya kwakwar məfaɗ a ray a cew *.

11:18 11.18 19.5; Ps 2.1-5; 110.5-6 § **11:19 11.19** Daa akwatay a na, aŋgwa hay cew masa mejəwey-mey ŋga Gazlavay ta Israyel hay mawuzlalakaya fa vəɗa daha. Daa Way-mekey-kwakwas magurma da bəla na, akwatay ŋga mejəwey-mey ŋga Gazlavay maɓadakaya daa Slam masa Gazlavay aa da hwaɗ a. Ndaw a gwa ŋga hətar ba səlak, si ndaw mahura da ray ndəhay ma ka kwakwas ŋga Gazlavay ma hətar dey pal daa mevey gway. Nəka Heb 9.1-7. **11:19 11.19** 4.5; 6.12-13; 8.7; 15.5; Jəw 38.22-23; ***akwatay:*** 1Bay 8.1, 6 **12:1 12.1** Iz 7.14; 26.17 **12:3 12.3** gədem: 12.7, 9, 13; 13.2; 16.13; 20.2; Dan 7.7, 24 **12:4 12.4** Dan 8.10 **12:5 12.5** 19.15; Ps 2.9 * **12:6 12.6** kiya kwakwar məfaɗ a ray a cew: A wuɗey ŋga ləvey «ɗar 1260». **12:6 12.6** 1Bay 17.1-7; 19.5-7; Mt 2.13; ***ɗar 1260:*** 11.2

7 Fa dəɓa ha, vəram a key da gazlavay da vaɗ. Misel, mahura ŋga maslaŋ
hay ŋga Gazlavay, leŋ maslaŋ aŋga hay siya a kəɗam vaw ta gədem heyey.
Gədem may ata ta maslaŋ aŋga hay daa vəram a.
8-9 Ata Misel ta fənmata gədem ta maslaŋ aŋga hay sem ta gədaŋ, leŋ! a
lamatərwa, fakw! fakw! a hazakadamərwa a palah, maja Bay Gazlavay a
wuɗey a njam da vaɗ saba. Gədem e na, ara zezekw masa ma təknata
ndəhay da bəla dəga zleezle. Mezəley aŋga, *Sataŋ, bay-malula. Ta
kəzlamərwa sem da vaɗ ŋgada hwayak ta maslaŋ aŋga hay cəpa.
10 Menjey nekəɗey, ya cəney ɗay ŋga ndaw maa guzlwa ta gədaŋ da
vaɗ, a ləvey: «Wure keɗe Gazlavay aləkwa ta ləhndandakwar cay fara
fara daa banay. Aŋga fa wuzdərwa *mewey aŋga, a fənta cek hay cəpa
ta gədaŋ. Asaya, wure keɗe, *Kəriste, ndaw aŋga masa aa ma wala ŋga
ləhdata ndəhay, fa zəma bay aŋga. Ta hazakadamərwa Sataŋ, ndaw maa
dəɗfatar mey a məlma aləkwa hay sem. Ara ndaw maa dəɗfatar mey taa
vaɗ, taa pas fa mey ŋga Gazlavay aləkwa.
11 Ama məlma aləkwa hay a, ta fənmara Sataŋ sem ta gədaŋ ta fa
mambaz ŋga *Bəz-təɓaŋ ŋga Gazlavay ma mbəɗwa. Asaya, ta fənmara
sem ta gədaŋ, maja ata ma kam sede da ray Yesu fa mey ŋga ndəhay ta
mandərzay daa dey ba, ta zluram ta meməcey daa ba.
12 Da ray ŋgene, meesəmey ŋga key da gazlavay da vaɗ. Akwar ndəhay
masa da gazlavay da vaɗ, sasəmam. Ama, akwar, ndəhay da ray hwayak
ta ndəhay da ray bəlay, akwar na, banay a sawa la a ray akwar maja Sataŋ,
bay-malula, ta kəzlamərwa sem a wuzlah akwar, fa cey mevel ga, maja a
səra na, pas aŋga mendərey nekəɗey gway.»
13 Daa masa ta hazakadamərwa gədem sem a bəla na, ta', gədem e a
wusey vaw, a səpar wurzay ŋga ŋgwas ma yawa bəzey mezəle heyey.
14 Ama ta', a vəlmar zlara hay cew ŋga bərgaday mahura a ŋgwas aha
amba a jəvey ta aŋga a wuzlah-ley, aa slam masa Gazlavay ma da vəlar cek
mezəmey heyey, amba a njey feteɗe haa mevey maakar ta reta. Gədem
kaa heyey a gwa a hətfar feteɗe saba.
15 Ta', gədem e a vəŋgwa yam ga da mey, a vevey anda wayam ma ley,
a səpar wurzay ŋga ŋgwas aha amba a la.
16 Ama hwiyak ta jəna ŋgwas aha la. Hwiyak a, ɓazl! a ɓəzley anda
ndaw ma wura mey, ndərɓac! a sa yam masa gədem ma vəŋgwurwa
heyey.
17 Daa masa gədem kaa heyey ma hətar hwiyak ma sa yam keɗe la na,
a cey mevel ga a ray ŋgwas aha. Da ray ŋgene, a vəhwa amba a daw ŋga
kawa vəram ta bəz aŋga hay siya. Bəza hay a na, ara ndəhay ma namar
ray a mewey hay ŋga Bay Gazlavay, asaya, ara ndəhay ma kam sede da
ray Yesu fa mey ŋga ndəhay.
18 Cay, ta', gədem kaa heyey a daw a lecey a mey-bəlay.

13

Mey da ray cek hay ŋga ley hay cew

1 Fa dəɓa ha, yah, *Jaŋ, ya hətey cek ŋga ley fa bawa daa bəlay. Cek
aha aa ta ray hay maasala, dəram aŋga hay kuraw. Gursaw ŋga bay hay

12:7 12.7 Dan 10.13; Jud 9 **12:8-9 12.9** 20.2; MC 3.1; Iz 14.12; 27.1; Lk 10.18; Jaŋ 12.31 **12:10 12.10** 4.11; 11.15; ***ndaw maa dəɗfatar mey:*** Jəw 1.9-11; Zak 3.1 **12:11 12.11** 6.9; Mt 16.25; ***Bəz-təɓaŋ:*** 5.6; 1Jŋ 2.14; 5.4 **12:12 12.12** 18.20 **12:14 12.14** mevey maakar ta reta: 11.2 **12:17 12.17** 6.9; 11.7; 13.7; Dan 7.21

macəƀtakaya da ray dəram hay kuraw ata. Mezəley maaya ba ŋga cəɗey
Gazlavay mawuzlalakaya fa ray aŋga hay a.
2 Cek ŋga ley masa yah ma hətar a na, a səram ba ta dəva. Ama salay
aŋga hay na, zlelek da mey a maazəma yiŋ-yeŋ *. Mey aŋga may, a səram
ba ta mey ŋga mabar. Gədem heyey a vəldara gədaŋ aŋga ta bay aŋga
amba a wey da ray bəla, a key cek ta gədaŋ. 3 Ray ŋga cek ŋga ley a pal
dasi maasala hay heyey, a nəkey na, anda ta ŋgəmamara la haa a məcey.
Ama, cek ŋga ley a ta', a mbəlwa daa meməcey, mbəlek e kaf! a kəfey.
Maja ŋgene, ndəhay cəpa da bəla a rəzlam da ray a, ta', a səpmara.
4 Ata cəpa a ragadamar ŋgada gədem maja aa ma vəlar gədaŋ ŋgada cek
ŋga ley kaa heyey. Asaya, a ragadamar ŋgada cek ŋga ley a, a ləvam: «Ma
fəna cek ŋga ley keɗe ta mahura na, wa? Ma gwa ŋga fəna ta mekəɗey-
vaw na, wa? Kwa ndaw pal ma gwa daa ba səlak.»
5 Daa ŋgene, a vəlmar cəveɗ a cek ŋga ley a ŋga həsley ray ga ta
ŋga cəɗa Gazlavay. A hətey gədaŋ ŋga cəɗa Gazlavay haa kiya kwakwar
məfaɗ a ray a cew.
6 Anda keɗe, aa guzley maaya ba da ray Gazlavay, a cəɗa. Asaya, a cəɗa
slam-menjey aŋga leŋ ndəhay da vaɗ tabiya.
7 Fa dəƀa ha, a vəlmar cəveɗ a cek ŋga ley a amba a kəɗam vaw ta
ndəhay ŋga Gazlavay, a fənta ta gədaŋ. Asaya, a fənta səkway hay cəpa,
ndəhay daa wura daa wura cəpa, maa guzlam ta mey wura wura cəpa, leŋ
hwayak hay cəpa, a fənta ta gədaŋ. Ata cəpa dasi har ŋga cek ŋga ley a.
8 Ndəhay cəpa da bəla a dərmar daŋgay la a cek ŋga ley a. Ara ndəhay
masa mezəley ata mawuzlalatakaya daa ɗerewel ŋga ndəhay masa fa da
hətam heter mendəvey ba daa ba. Ɗerewel ŋga ndəhay ma da hətam
heter mendəvey ba na, mawuzlalakaya dəga zleezle masa bəla ta ləmey
daa ba araŋ, ara ɗerewel ŋga Bəz-təƀaŋ masa ma slamara ɗay a heyey.
9 Yah, Jaŋ, ya fa ləvey: «Da ndaw aa ta sləmay, si a jəkey sləmay maaya
maaya fa mey masa yah ma kada keɗe.
10 Ndaw masa mapakaya ŋga kərzey na, si a kərzamara kəne. Ndaw
masa mapakaya ŋga kəɗey vagay ta dəlaw na, si a kəɗmara kəne. Anda
keɗe, si ndəhay ŋga Gazlavay a ƀəsmara banay, a pamara Gazlavay ŋga
ndaw ata fara fara cəŋga.»
11 Fa dəƀa ha, ya hətey cek ŋga ley mekele ma bawa daa vəgeɗ. Aŋga
ta dəram da ray cew. Dəram aŋga hay a na, ata anda ŋga bəz-təƀaŋ. Ɗay
aŋga a cəney anda gədem.
12 Cek ŋga ley a keɗe fa key cek ta gədaŋ tabiya anda ŋga cek ŋga ley
ŋgeeme heyey. A ka sləra ha fa mey ŋga cek ŋga ley ŋgeeme. A təktar
ɗay ŋgada ndəhay cəpa da bəla ŋga ragadamar ta meney ray ŋgada cek
ŋga ley ŋgeeme masa ray maŋgəmkaya haa a məcey, mbəlek ma kəfey
heyey.
13 Cek ŋga ley mecew e a key maazla ga haa a kwiywa awaw da gazlavay
da vaɗ a hwayak fa mey ŋga ndəhay cəpa.
14 A təknata ndəhay cəpa da bəla ta fa maazla hay masa Gazlavay ma
vəlar cəveɗ ŋga key fa mey ŋga cek ŋga ley ŋgeeme kaa heyey. Ta fa
maazla hay a na, a həldata ndəhay da bəla cəpa ŋga ləmam cek ma səram

---

13:1 13.1 bəlay: Dan 7.3; ***cek ŋga ley:*** 11.7; 13.11-17; 16.10; 17.3, 7-13; 19.20; Dan 7.3-8, 21, 25
* **13:2 13.2** Ta mey Gərek a ləvey «salay hay na, a səram ba ta salay hay ŋga *ours*.» «*Ours*» ta mey Nasara na, ara cek ŋga ley mahura masa-həma kalah. **13:2 13.2** 2Tes 2.9 **13:3 13.3** 17.8 **13:4 13.4** Ps 89.7 **13:5 13.5-6** Dan 7.25; 11.36; ***kiya 42:*** 11.2 **13:7 13.7** 12.17 **13:8 13.8** 3.5; ***Bəz-təƀaŋ:*** 5.6 **13:10 13.10** 14.12; Jer 15.2; 43.11; Lk 8.15 **13:11 13.11** Mt 7.15 **13:13 13.13** 16.14; 20.8

ba ta cek ŋga ley ŋgeeme masa ma ŋgəmamara ta dəlaw haa a məcey, ama aŋga ta dey cəŋga. A həldata ndəhay ŋga həsley ray a cek aha.
15 Fa dəɓa ha, Gazlavay a vəlar cəveď a cek ŋga ley mecew e ŋga fətey memeď a cek maləmkaya ha, amba a səfney, aa guzley, a kəďta ndəhay masa ma ragadamar ba vagay.
16 Asaya, cek ŋga ley a, a təktar ďay ŋgada ndəhay tabiya, kwa bəza hay, kwa ndəhay mahura hay, kwa masa-zleley hay, kwa masa-viya hay, asaya, kwa beke hay ta ndəhay masa beke ba hay, amba a təhtar cek fa daŋgay, da daa ba, fa har-zəmay ata.
17 Ndaw masa cek matəhkaya fa vəďa daa ba na, a gwa a həďkey cek saba, asaya, a gwa a həďkedey cek saba may. Cek matəhkaya ha na, ara mezəley ŋga cek ŋga ley masa ŋgeeme, da daa ba, ara lamba mapakaya anda mezəley a.
18 Anda keďe, yah, Jaŋ, ya fa ləvey: «Maaya na, ndəhay a wulkam maaya maaya da ray mey a. Ndaw ta leŋgesl na, si a pey leŋgesl fa cek masa lamba ha ma wuďey ŋga wuzdərwa. Lamba ha na, aa mapakaya anda mezəley ŋga ndaw, ara temere maakwaw ta kwakwar maakwaw a ray a maakwaw.»

14

Mey da ray Yesu ma mbəďtərwa ndəhay da wuzlah ndəhay da bəla

1 Daa masa yah, *Jaŋ, ya fa nəkey dey saya na, ya hətar Bəz-təɓaŋ heyey malacakaya da ray aŋgwa mezəley *Siyaŋw. Ndəhay masa mezəley ŋga Bəz-təɓaŋ ta mezəley ŋga Bay Gazlavay Papaha mawuzlalatakaya fa daŋgay ata na, ata tabiya malacatakaya ta Bəz-təɓaŋ a, daa slam a. Ndəhay a tabiya, ata gabal temere ta kwakwar məfaď a ray a məfaď.
2 Asaya, ya cəney ďay maa guzlwa ta gədaŋ da gazlavay da vaď. Aa guzley ďay mahura, a mbey mey ta gədaŋ anda yam ma vavawa daa maajərav mahura. Asaya, aa bəcey ta gədaŋ anda var. Ďay a masa yah ma cənda ŋgene, a cəney anda ndəhay ma kəďam ganjaval ga daa slam a.
3 Ndəhay gabal temere ta kwakwar məfaď a ray a məfaď heyey malacatakaya fa mey ŋga cek hay məfaď ta dey heyey, leŋ fa mey ŋga *bay-ray hay heyey. Ata tabiya fa mey ŋga slam-menjey ŋga Bay Gazlavay. Ata fa zlam walay mawiya masa kwa ndaw mekele ma səra ŋga zla daa ba səlak, si ndəhay masa gabal temere ta kwakwar məfaď a ray a məfaď heyey, masa Yesu ma mbəďtərwa da wuzlah ndəhay da bəla.
4 Ata na, ara ndəhay masa ta har-dəlay ba, maja ta nam ta ŋgusay daa ba səlak. Kwa aa slam wura wura masa Bəz-təɓaŋ ma daw na, ndəhay a, fa səpmar wurzay. Ara ata, ndəhay masa aŋga ma mbəďtərwa teeseď da wuzlah ndəhay da bəla, amba a njam ŋgada Gazlavay ta ŋgada aŋga, anda cek ma key da ley teeseď masa ndəhay ma vəldamara a Gazlavay ta ŋgada Bəz-təɓaŋ a.
5 Kwa ndaw ta cəney membərzley pal da mey ata daa ba səlak, asaya, kwa mebərey fa ata daa ba.

Mey da ray maslaŋ hay ŋga Gazlavay maakar

13:15 13.15-16 14.9, 11; 15.2; 16.2; 19.20; 20.4; Iz 44.5; Dan 3.5 **13:17 13.17** 13.18; 15.2 **14:1 14.1** 22.4; ***aŋgwa mezəley Siyaŋw:*** Iz 4.5; Jwl 3.5; ***ndəhay 144.000:*** 3.12; 7.3-4 **14:2 14.2** 1.15; 15.2; 19.6; Ez 1.24-25 **14:3 14.3** 4.4, 6; ***walay mawiya:*** 5.9 **14:4 14.4** Jaŋ 10.4-5 **14:5 14.5** Iz 53.9; Saw 3.12-13

6 Cay, yah, *Jaŋ, ya hətey maslaŋ ŋga Gazlavay mekele fa pəkey dəreŋ
da gazlavay da vaɗ. *Mey-maaya-mawiya masa fara fara ma da njey ŋga
sərmataw na, aa daha da har aŋga. A da wuzdatara ŋgada ndəhay da
bəla cəpa, kwa ndəhay daa hwayak wura wura, daa səkway wura wura
hay cəpa, leŋ ŋgada ndəhay masa maa guzlam ta mey hay wura wura
cəpa.
7 Ta', maslaŋ ŋga Gazlavay a, aa guzltar ta gədaŋ, a ləvtar: «Namar ray a
Gazlavay, həlmamara, maja pas masa aa ma da katar sariya ŋgada ndəhay
na, ta wuswa cay. Həslmar ray, ara aŋga ma ləmərwa slam da vaɗ ta da
hwayak, ara aŋga ma katərwa bəlay hay leŋ wurak hay ŋga yam cəpa.»

8 Fa dəɓa ha, yah, Jaŋ, ya hətar maslaŋ ŋga dey cew e fa səpar wurzay
ŋga maslaŋ ŋgeeme heyey, a ləvey: «Berney mahura ŋga *Babilaŋw
heyey ta pəlhey sem. Fara fara ta pəlhey sem pəlah! pəlah!, maja
Babilaŋw aha ta ley vaw saw la, taa sərkadata səkway hay tabiya sem
ŋga mbəkdamara cəveɗ ŋga Gazlavay amba a kam cek hay maaya ba
mekele mekele anda aŋga. Ara anda aa ma vəltar wuzam ŋga sey mandaw
mandaw ŋga nəsta.»

9 Fa dəɓa ha, yah, Jaŋ, ya hətar maslaŋ ŋga dey maakar a fa səptar
wurzay ŋga maslaŋ hay cew heyey. A wudey ta gədaŋ, a ləvey: «Ḱwa
waawa ma nar ray ŋgada cek ŋga ley ma bawa daa bəlay keɗe, ta ŋgada
cek maləmkaya anda aŋga heyey, asaya, kwa waawa ma təɓa amba cek
aha a təhar cek fa daŋgay, da daa ba, fa har na,
10 ŋgene, Gazlavay a sərda banay la. A cey mevel la a ray a. Maja
ŋgene, a da sərey banay, anda ndaw ma sey cek meeɗəwek e marəhkaya
pece pece daa vəley, kwa cek meedeɗek e da hwaɗ a daa ba səlak. Fara
fara, Gazlavay a da sərda banay daa awaw, fa gəɗey njəm-njem. A da
sərda banay kəne fa mey ŋga maslaŋ aŋga hay ta fa mey ŋga Bəz-təɓaŋ
aŋga.
11 Kakas ŋga awaw a, faa ŋgəsey ŋga sərmataw. Ndəhay a, ta namar ray
la ŋgada cek ŋga ley heyey, leŋ ŋgada cek maləmkaya anda aŋga, asaya,
ta təɓmara la amba cek aha a wuzlalatar mezəley aŋga fa ata. Anda keɗe,
fa da hətam meməskey-vaw daa ba səlak. A da səram banay taa vaɗ, taa
pas maja awaw a.»

12 Yah, Jaŋ, ya fa ləvey: «Akwar ndəhay ŋga Gazlavay ma namar ray
ŋgada kwakwas aŋga, asaya, ma təɓmara mey ŋga Yesu, banay masa
akwar ma sərmara da bəla ŋgene na, si ka ɓəsmara gway.»

13 Fa dəɓa ha, ya cəney ɗay maa guzlya dəga da vaɗ, a ləvey: «Wuzlala
mey a keɗe: Ndəhay ma məcam daa sləra ŋga Bay Mahura na, maaya
ŋga Gazlavay aa da ray ata dəga wure keɗe haa ŋga sərmataw.» Ta',
*Mesəfney ŋga Gazlavay a mbəɗdara a ɗay maa guzlya heyey, a ləvey:
«Ahaw, wure keɗe, sləra ata ta ndəvey cay, a da məskam vaw maja banay
masa ata ma ɓəsmara da bəla heyey ta sləra maaya masa ata ma kamara
na, fa wuzdərwa ata ndəhay ma kam cek maaya.»

Mey da ray mendəvey ŋga bəla

14 Fa dəɓa ha, yah, *Jaŋ, ya da nəkey dey na, a ray mekwtene mabara.
Ndaw anda Bəz ŋga Ndaw manjakaya da ray mekwtene he. Ndaw aha,

---

14:6 14.6 Mt 24.14 **14:7 14.7** Ps 146.6 **14:8 14.8** 17.2; 18.2 **14:9 14.9** 13.15 **14:10 14.10** 15.7; 16.1, 19; 19.20; MC 19.24; Ps 11.6; Jer 25.15; Ez 38.22; Mt 25.41 **14:11 14.11** 19.3; Iz 34.10 **14:12 14.12** 13.10 **14:13 14.13** 1.3; 16.15; 19.9; 20.6; 22.7, 14; Heb 4.9-10

jikwew ŋga bay-gula da ray. Jikwew a makakaya ta ɓərey magaza. Asaya,
ndaw aha aa ta ɓeɓey da har, mey a makəɗkaya maaya maaya.
15 Menjey nekəɗey, maslaŋ mekele a bawa daa *Way-mekey-kwakwas
ŋga Gazlavay da vaɗ, aa guzlar ta gədaŋ ŋgada ndaw da ray mekwtene
he, a ləvar: «La ɓeɓey akah amba ka ŋgəma daw, maja pas a ta wuswa
cay. Cek hay da bəla ta nəham cay.»
16 Da ray ŋgene, ndaw manjakaya da ray mekwtene kaa heyey leŋ! a la
ɓeɓey aŋga, ŋgam! ŋgam! a ŋgəma daw * da bəla.
17 Cay, ya hətey maslaŋ mekele ma bawa daa Way-mekey-kwakwas ŋga
Gazlavay da vaɗ heyey saya. Aŋga ta ɓeɓey da har, mey a makəɗkaya
maaya maaya may.
18 Fa dəɓa ŋga maslaŋ a keɗe, maslaŋ ŋga Gazlavay mekele a sawa
da cakay slam-mefəkey cek ŋgada Gazlavay. Ara maslaŋ ma wey da ray
awaw. Aa guzlar ta gədaŋ ŋgada maslaŋ masa ɓeɓey da har heyey, a ləvar:
«La ɓeɓey akah, daw ta slatərwa babəza ŋga wudez ma vevey ta vevey
da bəla, babəza masa yam a ma kam wuzam † ta aŋga, daw ta slatərwa
da bəla cəpa, maja ta nəham cay.»
19 Anda keɗe, maslaŋ kaa heyey leŋ! a la ɓeɓey aŋga ta', a daw a
slatərwa babəza ŋga wudez hay heyey ‡, kway! a kwiyda aa slam masa
ndəhay ma mbərzlamara ŋga ɗəcey yam a. A wuɗey ŋga ləvey na,
Gazlavay fa cey mevel ga a ray ndəhay siya da bəla.
20 Slam masa aa ma mbərzlamara babəza ŋga wudez e na, aa da dəɓa
berney a §. Masa fa mbərzlamara ŋga ɗəcey yam a, ama ma da bawa
na, ara mambaz. A vevey, a ley wayam anda yam haa a daw dəreŋ a key
kəlemeeter temere maakar. Da pəles a ndəkwey a hwaɗ a na, mambaz a,
a kərza kasl aa mey.

15

Mey da ray maslaŋ hay maasala ŋga Gazlavay ma da sərdamata banay ta ndəhay

1 Fa dəɓa ha, yah, *Jaŋ, ya hətey cek maaya mekele ma rəzley ndaw a
wuzwa vaw da gazlavay da vaɗ. Ara maslaŋ hay ŋga Gazlavay maasala ma
da sərdamata banay mekele mekele ta ndəhay haa dey maasala. Banay hay
a ŋgene, ara mecey-mevel ŋga Gazlavay madagway-dakw a ray ndəhay da
bəla.
2 Cay, ta', ya hətey cek mekele saya anda dəhwa ma weɗey pəlŋgeɗ
pəlŋgeɗ anda baŋgəra, ta awaw da hwaɗ a, dey a hətey gurgwar a wurza.
Ndəhay malacatakaya da mey dəhwa ha, ata ta ganjaval masa Gazlavay
ma vəldatara da har. Ara ndəhay ma fənmara cek ŋga ley ta gədaŋ, ma
namar ray ŋgada cek maləmkaya anda aŋga heyey ba, ma təɓmara amba
a hətam lamba aŋga heyey fa daŋgay ata ba səlak.

14:14 14.14 1.7, 13 **14:14 14.14-20** Dan 7.3-14; Jwl 4.13; Mt 13.39-40; 17.5; 24.30; SNM 1.9 * **14:16 14.16** a ŋgəma daw: «Meŋgəmey daw» feɗe (14.15-16) a wuɗey ŋga ləvey mekusey ndəhay maaya fa mey ŋga Gazlavay ŋga hətey heter mendəvey ba. Daa 14.17-20a wuɗey ŋga ləvey sariya ŋgada ndəhay siya. † **14:18 14.18** wuzam: A tam wuzam keɗe ta yam ŋga babəza ŋga wudez mezəley «*raisin*» ta mey Nasara. ‡ **14:19 14.19** Babəza ŋga wudez hay keɗe mapatakaya anda ndəhay ta mebərey masa Gazlavay ma da katar sariya. **14:19 14.19** 19.15; Iz 63.1-6 § **14:20 14.20** berney a: Ndəhay a wulkam, berney a na, ara Jeruzelem. **15:1 15.1** 4.5; 15.7; 16.1; 17.1; 21.9 **15:2 15.2** 4.6; 5.8; 13.15, 18; 14.2

3 Fa zlam walay masa *Mawiz, ndaw ma ka sləra ŋga Gazlavay ma zla
zleezle. Ŋgene he, ara walay ŋga *Bəz-təɓaŋ ŋga Gazlavay may *. Ndəhay
a, a zlam walay, a ləvam:

Bay Gazlavay, kah Gazlavay ta gədaŋ
ma fənta cek hay tabiya.
Sləra akah masa kah ma ka keɗe na,
aa kwakwaɗ ba, aa maaya ara mey ba.
Kah na, Bay ma wey da ray hwayak hay cəpa.
Cek hay masa kah ma kata na, ka kata ta cəveɗ e,
membərzley da hwaɗ a daa ba səlak.
4 Bay Gazlavay, ndaw ma zlurey ta kah ba na, wa?
Ndaw ma ləvey a həslka ray ba na, ndaw a dama?
Kah na, kah Gazlavay pal.
Ndəhay daa hwayak hay cəpa a samawa la fa mey akah
ŋga həslmaka ray ta meregedey,
maja ata ma hətmar sləra akah makakaya ta cəveɗ e.

5 Menjey nekəɗey, yah, Jaŋ, ya hətar *Way-mekey-kwakwas ŋga
Gazlavay da vaɗ mawurkaya. Slam-mekərcey ta ambal aa da hwaɗ a.
*Akwatay ŋga *mejəwey-mey ŋga Gazlavay ta ndəhay aŋga hay aa daa
slam-mekərcey a.
6 Cay, ya hətatar maslaŋ hay maasala ma da sərdamata banay ta ndəhay
haa dey maasala heyey, fa bamawa daa way a. Ata ta zana fa vaw mabara,
ma ley dey. Asaya, zəwet hay ŋga ɓərey magaza ma weɗey pəlŋgeɗ
pəlŋgeɗ majəwtakaya fa dadak ata hay †.
7 Cek hay məfaɗ ta dey heyey, pal da wuzlah ata ta', a vəltar taasa hay
ŋga ɓərey magaza pal pal a maslaŋ hay a maasala heyey. Taasa hay a
marəhdatakaya ta mecey-mevel ŋga Gazlavay, Gazlavay ndaw masa ta dey
ŋga sərmataw.
8 Daa ŋgene, kakas fa bawa, fa bawa haa a rəhda way a heyey. Kakas
a, a bawa daa meweɗey ŋga Gazlavay ta daa gədaŋ aŋga. Ndaw a gwa
ŋga mbəzey aa way a ba səlak, si banay hay maasala masa maslaŋ hay
maasala ma handamərwa heyey ma ndəvam la cəpa ɗagay.

16

Mey da ray banay hay ŋga madagway-dakw

1 Fa dəɓa ŋga cek hay ma kam keɗe, yah, *Jaŋ, ya cəney ɗay maa guzlwa
ta gədaŋ daa *Way-mekey-kwakwas ŋga Gazlavay da vaɗ heyey. Ɗay a, aa
guzlwa ŋgada maslaŋ hay ŋga Gazlavay maasala heyey, a ləvtar: «Diyam
ta mbəɗdamara mecey-mevel ŋga Gazlavay daa taasa hay maasala keɗe
cəpa a bəla.»

---

* **15:3 15.3** Walay keɗe ara walay ŋga bay-gula. Anda Mawiz ta ndəhay Israyel hay ma zlamara walay da mey Bəlay Magaza maja Gazlavay ma ləhdata dasi har ŋga sewje hay ŋga Ejip heyey na, ndəhay malacatakaya da mey dəhwa keɗe fa zlam walay maja Bəz-təɓaŋ ma ləhdata may. **15:3 15.3** 16.5-6; 19.2; 22.12; Mew 32.4; Ps 145.17; ***walay:*** Mab 15.1; Ps 111.2; 139.14 **15:3 15.3-4** 4.11 **15:4 15.4** 14.7; Ps 86.9; 98.2-3; Iz 2.2-3; Jer 10.6-7 **15:5 15.5** 11.19; Mab 40.34; SNM 7.44

† **15:6 15.6** zəwet hay ŋga ɓərey magaza…fa dadak ata hay: A wuɗey ŋga ləvey ata ta gədaŋ ŋga Gazlavay ŋga key sləra. **15:6 15.6** 1.13; Dan 10.5 **15:7 15.7** 4.6; 14.10; 16.1 **15:8 15.8** Mab 40.34-35; Iz 6.4; Ez 44.4 **16:1 16.1** 15.1; Ps 69.25; Iz 66.6; Jer 10.25

2 Anda keɗe, maslaŋ masa ŋgeeme ta', a daw a mbəɗda masa daa taasa
aŋga a ray bəla. Daa ŋgene, mbəlek hay ma cey kalah a bamawa njaɓa-
njaɓa fa ndəhay masa lamba ŋga cek ŋga ley matəhtakaya fa vaw ata,
masa ma namar ray ŋgada cek maləmkaya anda cek ŋga ley a heyey.
3 Fa dəɓa ha, maslaŋ masa ŋga dey cew e ta', a mbəɗda masa daa taasa
aŋga may aa bəlay. Daa ŋgene, yam daa bəlay a, a tərey anda mambaz
ŋga ndaw maməckaya ma bawa. Anda keɗe, cek hay daa yam a cəpa ta
məcam sem.
4 Ta', maslaŋ masa ŋga dey maakar a, a mbəɗda masa daa taasa aŋga
may aa wayam hay ta aa wurak ŋga yam hay. Anda keɗe, yam daa wayam
hay a ta daa wurak hay a ta tərey sem anda mambaz may.
5 Cay, yah, Jaŋ, ya cənda ɗay ŋga maslaŋ ŋga Gazlavay ma wey da ray
yam fa həslar ray ŋgada Gazlavay, a ləvey: «Kah na, Bay Gazlavay pal
taava akah. Kah daha dəga zleezle haa wure keɗe. Ka ta ka sariya keɗe
la ta cəveɗ e.
6 Ndəhay ma kəɗmata ma təla mey akah hay vagay, ta ndəhay ma
kəɗmata ndəhay akah hay siya na, ka ta vəltar mambaz la ŋga sey. Ŋgene
he, ara cek təɗe fa sləra ata.»
7 Cay, ya cəney ɗay mekele maa guzlwa ta gədaŋ da cakay slam-
meewurey cek ŋgada Gazlavay, a ləvey: «Ahaw, Bay Gazlavay, ndaw masa
ta gədaŋ ma fənta cek hay cəpa. Ka fa katar sariya a ndəhay ta cəveɗ e,
membərzley da hwaɗ a daa ba səlak.»
8 Menjey nekəɗey, maslaŋ ŋga dey məfaɗ a, ta', a mbəɗda masa daa
taasa aŋga may a ray pas. Anda keɗe, pas a hətey cəveɗ ŋga cey ŋgulca-
ca haa a ndəlta ndəhay.
9 Daa masa pas a fa ndəlta ndəhay a ŋgene, ta', a cəɗmara Gazlavay,
maja ara aŋga ma slərdərwa banay a keɗe. Ama ta mbəɗdamara menjey
ata da bəla daa ba, a namar ray a Gazlavay ba cəŋga.
10 Fa dəɓa ha, maslaŋ ŋga dey zlam a, ta', a mbəɗda masa daa taasa
aŋga may a ray slam-menjey ŋga cek ŋga ley heyey. Daa ŋgene, ləvaŋ a
key daa slam masa cek ŋga ley a ma wa cəpa. Ndəhay cəpa daa slam aha
aa pəɗam sler maja fa səram banay.
11 Ama ta banay ŋgene cəpa na, kwa ndəhay a ta mbəɗdamara menjey
ata daa ba, ata fa kam cek maaya ba hay cəŋga. A cəɗmara Gazlavay da
vaɗ maja banay ata ta mbəlek hay mekele mekele ma catar.
12 Cay, maslaŋ ŋga dey maakwaw a, ta', a mbəɗda masa daa taasa aŋga
aa wayam mahura ŋga Efərat. Yam daa wayam a, taa səkey sem mbasl!
amba bay hay ma da samawa ta daa dana a hətam cəveɗ ŋga zləŋgey a
dey laŋgar.
13 Fa dəɓa ha, ta', yah, Jaŋ, ya hətey mesəfney hay maaya ba maakar.
Ata a səram ba ta kakəraŋ hay. Mesəfney a pal a bawa da mey gədem
heyey. Laŋgar a bawa da mey cek ŋga ley heyey. Laŋgar may, a bawa da
mey *ndaw ma təla mey ta membərzley.
14 Mesəfney hay a ŋgene a samawa ta fa bay-malula. Fa kam maazla
hay mandaw mandaw ŋga rəzley ndəhay. Fa diyam a way bay hay da
bəla cəpa ŋga kusmatərwa amba a kam vəram ta Gazlavay ta pas masa
Gazlavay, ndaw ma fənta cek hay cəpa, ma da wuzdərwa gədaŋ aŋga.

16:2 16.2 13.15; Mab 9.10 **16:3 16.3-4** 8.8; Mab 7.17-21; Ps 78.44 **16:6 16.6** 17.6; 18.24; 19.2; Mew 32.43; Ps 79.3, 10; Mt 23.35, 37 **16:7 16.7** 15.3 **16:9 16.9** 9.20-21; 16.11, 21 **16:10 16.10** 13.1-2; ***ləvaŋ:*** Mab 10.21-22; Iz 8.22 **16:12 16.12** Iz 11.15; 44.27; 46.11 **16:13 16.13-14** 12.3; 13.1-2; Mab 8.2; Ps 78.45 **16:14 16.14** 11.17; 13.13-14; 19.20; Mt 24.24; 2Tes 2.9; ***vəram:*** 19.11-21

15 Da ray ŋgene, Bay Mahura a ləvey: «Wam vaw maaya maaya, maja
ya da sawa na, dərfafay anda ndaw-mayal. Maaya ŋga Gazlavay aa da ray
ndaw ma jəɗa vaw aŋga, a ney ba, ma wada vaw ta zana aŋga, amba ɗar
masa yah ma da sawa na, ndaw a, a gwa ŋga pəkey ta vaw ɓa' kəne ba,
asaya, hwaray fa da kar maja ndəhay a da hətmar vaw ɓa' kəne na, daa
ba.»
16 Ta', mesəfney hay maaya ba maakar ma diyam a way bay hay
heyey, a kusmata bay hay a aa slam daha mezəley ta mey *Hebəre
«Harmagwadaŋw».
17 Fa dəɓa ha, maslaŋ masa ŋga dey maasala ha, ta', a mbəɗda masa
daa taasa aŋga aa memeɗ. Day a cənwa ŋga gədaŋ daa slam-menjey ŋga
Bay Gazlavay daa Way-mekey-kwakwas aŋga, a ləvey: «Banay hay a, ta
kam cay.»
18 Da ray ŋgene, var a zəmey wəɗ-weɗ, wəɗ-weɗ, aa bəcey ta gədaŋ
təzlaw! təzlaw! Hwiyak a wusey ga anda aŋgwa ma bəzley. Dəga Gazlavay
ma zlar ŋga ləmtərwa ndəhay a bəla na, hwiyak ta wusey anda ŋgene daa
ba səlak.
19 Ta', hwiyak a ɓəzley, berney mahura * heyey a wunkey slam maakar.
Berney hay cəpa da bəla a pəlham pəlah! pəlah! may. Gazlavay a
sərfadərwa berney mahura ŋga Babilaŋw, ta', a cey mevel a ray a, a sərda
banay ga, anda ndaw ma sa cek meeɗəwek e marəhkaya pece pece daa
vəley.
20 Daa ŋgene, hwayak hay da wuzlah bəlay cəpa, yam aa zəɗdata. Asaya,
aŋgwa hay a yayiham.
21 Lanja ga a kwiywa da vaɗ a ray ndəhay. Lanja ha pal na, mahura
anda hutkwam. Maja ŋgene, ndəhay a cəɗmara Gazlavay maja lanja ha
fa sərdamata banay ga kalah.

17

Mey da ray ŋgwas-barlaw

1 Fa dəɓa ha, maslaŋ pal dasi maslaŋ hay ŋga Gazlavay maasala masa
ta taasa hay da har heyey, ta', a sawa, aa guzlya ŋgada yah, *Jaŋ, a ləvey:
«Sawa feɗe amba ya wuzdakawa banay masa ŋgwas-barlaw daha ma da
səra. Ŋgwas * a na, mapakaya anda berney mahura masa gweegwe ta
wayam hay mahura mahura.
2 Bay hay cəpa da bəla ta lam vaw la ta aŋga. Asaya, ndəhay ma sam
wuzam aŋga la haa a wam. Anda meləvey, ndəhay a ta lam vaw † la ta
aŋga may.»
3 Ta', *Mesəfney ŋga Gazlavay a sawa a ray aɗaw. Fa dəɓa ha, maslaŋ
kaa heyey a handaya a ley. Daa masa yah da ley a na, ya hətey ŋgwas
manjakaya da ray cek ŋga ley. Cek ŋga ley a na, aa magaza anda mambaz,
ta ray hay maasala, dəram hay kuraw cegwegw e da ray hay a. Vaw aŋga
cəpa mawuzlalakaya ta mezəley hay ma cəɗey Gazlavay.

16:15 16.15 3.3, 18 **16:17 16.17-21** 16.1; Iz 66.6 **16:18 16.18** 4.5; 6.12-13 * **16:19 16.19** Berney mahura: A wuɗey ŋga ləvey na, berney ŋga Babilaŋw daa mewulkey ŋga ndəhay mekele. Nəka 14.8.Siya hay na, a wulkam, a ləvam na, ara berney ŋga Jeruzelem. **16:19 16.19** 14.10; 18.2 **16:21 16.21** 11.19; 16.9 * **17:1 17.1** Ŋgwas: Feɗe na, ŋgwas aha mapakaya anda berney ŋga Babilaŋw. Ara berney gweegwe ta wayam hay cew mahura. **17:1 17.1** Jer 51.13 † **17:2 17.2** Meley-vaw saw da palah feɗe kaa na, a wuɗey ŋga ləvey meney ray ŋgada cek mekele aa slam a ŋga Gazlavay. **17:2 17.2** 14.8; 17.18; 18.3; Jer 51.7; Nah 3.4 **17:3 17.3** Mesəfney ŋga Gazlavay: 1.10; 21.10; Ez 8.3; 40.2; ***cek ŋga ley:*** 13.1-2

4 Ŋgwas aha na, aa ta zana fa vaw. Zana ha magaza ləmter e ta magaza
anda mambaz. Asaya, aŋga ta cek hay ŋga ɓərey magaza mekele mekele
ta aŋgwa hay ma waɗam pəlŋgeɗ pəlŋgeɗ ma həɗkam ba leŋ bersle hay
fa vaw. Asaya, taasa ŋga ɓərey magaza makərzakaya da har. Taasa ha na,
marəhdakaya ta cek hay maaya ba ma zləɓa ndaw daa meley-vaw aŋga
saw da palah heyey.
5 Fa daŋgay aŋga mezəley ŋga cek masa ndəhay ma sərmara ba
mawuzlalakaya daha. Mezəley a, a wuɗey ŋga ləvey:
«Keɗe he, berney mahura ŋga Babilaŋw, ara mamaŋ ŋga ŋgwas-barlaw
hay ta mamaŋ ŋga cek hay maaya ba da bəla cəpa.»
6 Ya hətar ŋgwas aha fa wey ta mambaz ŋga ndəhay ŋga Gazlavay, ndəhay
ma kam sede da ray Yesu.

Daa masa yah ma hətar na, ya rəzley ga da ray a.
7 Da ray ŋgene, maslaŋ ŋga Gazlavay heyey aa cəfɗaya, a ləvey:
«Ka rəzley na, maja me? Jəkfaya sləmay amba ya wuzdakawa mey
maɓadakaya da ray ŋgwas keɗe ta da ray cek ŋga ley masa ta ray maasala
leŋ dəram hay kuraw, masa ŋgwas a, aa da ray a ŋgene.
8 Yaw, cek ŋga ley masa kah ma hətar keɗe na, aŋga na, aa ta dey, ama
wure keɗe, ta məcey sem. Menjey nekəɗey feɗe na, a sləkɗawa la daa
vəgeɗ meseleleŋ e. Fa dəɓa ha, Gazlavay a daa zəɗda. Ndəhay da bəla
masa mezəley ata mawuzlalatakaya dəga bəla ta ləmey daa ba araŋ daa
ɗerewel ŋga ndəhay ma da hətam heter mendəvey ba, daa ba na, a hətmar
cek ŋga ley a ŋgene na, a rəzlam la da ray a. A da rəzlam maja zleezle cek
aha aŋga ta dey, wure keɗe aa ta məcey sem, ama a lacawa la daa vəgeɗ
e cəŋga.»

9 Maslaŋ a, a ləvya saya: «Si ndaw a pey leŋgesl ŋga səra mey da ray
cek hay a keɗe maaya maaya. Ray hay maasala ŋga cek ŋga ley a ŋgene
na, a wuzwa aŋgwa maasala masa ŋgwas a ma njey a ray a ‡. Ray hay a
ŋgene may a wuzwa bay hay maasala.
10 Dasi bay hay maasala ha ŋgene na, zlam ata daa bay daa saba, pal
na, aa daa bay, laŋgar ta sawa ŋga zəma bay aŋga daa ba araŋ. Ama pas
masa aŋga ma sawa cay na, fa da njey daa bay a ga daa ba.
11 Ŋga cek ŋga ley masa zleezle aa ta dey, ama wure keɗe, aŋga daa
saba heyey na, a da key bay ŋga dey daaŋgafaɗ a. Aŋga na, aa da wuzlah
bay hay maasala heyey may, Gazlavay a daa zəɗda.

12 «Dəram hay kuraw ŋga cek ŋga ley masa kah ma hətatar ŋgene, a
wuzwa bay hay kuraw ma da samawa. Ata na, fa zəmamara bay ata daa ba
araŋ. Ata ta cek ŋga ley heyey a hətam gədaŋ la ŋga wey da ray ndəhay,
ama ŋga menjey nekəɗey gway.
13 Bay hay a, a cəmam ɗay la pal, amba a kamar sləra a cek ŋga ley a
ŋgene ta gədaŋ ata cəpa.
14 A kam vəram la ta Bəz-təɓaŋ heyey. Ama Bəz-təɓaŋ a, a fənta la ta
gədaŋ, maja aŋga na, ara Bay Mahura da ray mahura hay, aŋga Bay da
ray bay hay cəpa. Asaya, ndəhay masa aa ma zəlta, aa ma walata, ndəhay
masa ma təɓmara mey aŋga ta mevel pal na, a cəmam la ta Bəz-təɓaŋ a,
a kam bay-gula la da ray bay hay a ta cek ŋga ley a heyey.»

17:4 17.4 18.3, 16; Jer 51.7; Ez 28.13 **17:5 17.5** Jer 2.20; Aw 1.2 **17:6 17.6** 16.6 **17:7 17.7-8** 13.1-2 **17:8 17.8** 13.3; ▯***erewel:*** 3.5 ‡ **17:9 17.9** Feɗe na, ŋgwas aha mapakaya anda berney ŋga Rawm. Berney a na, aa maləmkaya da ray aŋgwa hay maasala. **17:9 17.9** 13.18 **17:12 17.12** Dan 7.7, 24 **17:14 17.14** 19.16, 19; Mew 10.17; Ps 136.3; Dan 2.47; 1Tm 6.15

15 Ta', maslaŋ ŋga Gazlavay kaa heyey aa guzlya saya, a ləvey: «Yam
masa kah ma hətar ŋgwas-barlaw manjakaya gweegwe ta aŋga ŋgene na,
a wuzwa ndəhay ga, səkway ŋga ndəhay wura wura masa maa guzlam ta
mey wura wura, asaya, hwayak wura wura.
16 Ama, dəram hay kuraw masa kah ma hətatar ta cek ŋga ley a ray aŋga
na, a da rəsmara ŋgwas-barlaw kedə. A təɓmara cek aŋga hay tabiya la,
a cəkwmata zana aŋga hay fa vaw la cəpa ta gədaŋ, amba a njey vaw ɓa'
kəne. Fa dəɓa ha, a kəɗmara vagay la, a zəmamara aslaw ŋga vaw aŋga
la. Siya ŋga aslaw a, ma da gərey na, a da ndəlmara daa awaw.
17 Ara Gazlavay ma da ka amba bay hay kuraw a, a cəmam ɗay pal ŋga
key sləra ŋgada cek ŋga ley heyey. Bay hay a, a pamara gədaŋ ata asi har
ŋga cek ŋga ley a, amba a wam da ray ndəhay tabiya haa kasl mey masa
Gazlavay maa guzlda zleezle heyey a key fara fara.
18 Anda kedə, ŋgwas masa kah ma hətar heyey na, ara berney mahura
masa ma wey da ray bay hay cəpa da bəla.»

18

Mey da ray berney ŋga Babilaŋw ma da pəlhey

1 Fa dəɓa ŋga cek hay a ŋgene, yah, *Jaŋ, ya hətey maslaŋ mekele fa
pawa salay da vaɗ. Aŋga ta gədaŋ ga. Mewedəy aŋga ta waɗa bəla la
cəpa.
2 Maslaŋ a, a wudey ta gədaŋ, a ləvey: «*Babilaŋw, berney mahura
heyey, ta pəlhey sem. Ta pəlhey sem pəlah! pəlah! fara fara. Berney a,
ta tərey sem ŋga way ŋga mesəfney maaya ba wura wura cəpa. Asaya,
ɗiyaŋ hay maaya ba hay masa ndəhay ma zəmamara ba səlak, ata cəpa
daa slam aha.
3 Babilaŋw ta pəlhey sem maja ta ley vaw saw sem, taa sərkadata ndəhay
daa hwayak hay tabiya sem ŋga mbəkdamara cəved ŋga Gazlavay amba
a kam cek hay maaya ba mekele mekele anda aŋga. Ara anda aa ma
vəltar wuzam ŋga sey mandaw mandaw ŋga nəsta. Asaya, bay hay cəpa
da bəla ta lam vaw saw la ta aŋga. Ndəhay ma ka filaw hay cəpa da bəla,
ta hətam dala la ga, maja cek hay maaya ma mbafar kalah masa ata ma
hədkadamara.»
4 Ta', ya cəney ɗay faa guzlwa ta gədaŋ da vaɗ, a ləvey: «Akwar ndəhay
aɗaw hay, bamawa da wuzlah ndəhay daa berney a ŋgene, amba ka kam
mebərey anda ata ba. Bamawa amba ka səram banay anda ata ba.
5 Fara fara, bamawa daa berney a, maja mebərey ata ga kalah,
mambakaya kasl a gazlavay a vaɗ. Yaw, Gazlavay fa sərfada sləra ata
maaya ba masa ata ma kamara cəŋga.
6 Sərdamata banay ta ndəhay daa berney a anda ata ma sərdamata
banay ta ndəhay siya hay. Cek masa ata ma kamara a ndəhay siya ha na,
ka da kamatara ma fəna ŋgene. Da ta vəlmatar cek meedəwek e vəley
pal ŋga sey la na, ka da vəlmatar ŋgada ata vəley cew.
7 Sərdamata banay ga ta ndəhay daa berney a amba a cam mevel, anda
ata ma pamara vaw ata zleezle ŋga ŋgwas ta gədaŋ ga, anda ata ma njam
ga daa wiya. Asaya, anda ata ma ləvam: "Yah manjakaya fedə daa bay.

17:15 17.15 17.1 **17:16 17.16** 17.2; 18.8; Lev 21.9; Ez 23.29; Aw 2.5 **17:17 17.17** 17.13 **18:1 18.1-24** Iz 13; 47; Ez 27 **18:2 18.2** 14.8; 16.19; Iz 13.20-22; 21.9; 34.11, 14; Jer 50.39-40; 51.8 **18:3 18.3** 17.2; 18.11-19; Iz 23.8; Ez 27.22-23, 33 **18:4 18.4** Iz 48.20; Jer 51.45; 2Kwr 6.17 **18:5 18.5** MC 18.20 **18:6 18.6** Ps 137.8; Jer 50.29

Yah ŋgwas-vagay ba, kwa ndaw aɗaw fa da məcey amba ya təway na, daa ba.”

8 «Da ray ŋgene, banay a da sawa a ray ndəhay daa Babilaŋw a cəpa dey pal. Anda keɗe, macay mepesley ndəhay, meməcey leŋ may a sawa la a ray ndəhay a ta pas pal. Asaya, awaw a daa wura berney a kəlmeɗek! maja Bay Gazlavay na, aŋga ndaw ta gədaŋ, ara aŋga pal ma da katar sariya a ndəhay a.»

9 Bay hay cəpa da bəla ma lam vaw saw da palah * daa berney a heyey, ta ma njam daa wiya a heyey, a da hətmar kakas ŋga awaw ma daa wura berney aha na, a təwam la, aa huram la.

10 Bay hay a, a da lacam dəreŋ ta berney a, maja banay da hwaɗ a ta zluradata sem. A ləvam: «Waay! Waay! Babilaŋw, kah berney mahura masa ta gədaŋ heyey, ka ta pəlhey sem pəlah! pəlah! ler pal gway. Sariya akah ta njey ga daa ba.»

11 Asaya, ndəhay cəpa da bəla ma kam filaw, a təwam la, aa huram la, maja berney a ma pəlhey sem. Kwa ndaw pal fa da həɗkey cek ata hay ŋga filaw daa saba.

12 Cek ŋga həɗkedey hay a na, ara ɓərey hay ma həɗkam ba, aŋgwa hay ma waɗam pəlŋgeɗ pəlŋgeɗ ma həɗkam ba ta bersle hay, zana mabara ma ley dey, zana masa magaza ləmter e ta magaza anda mambaz ma həɗkey ba, leŋ zana səwal ma weɗey wurek! wurek! Cek hay mekele ŋga filaw a na, ara anda hwadam mezey maaya, cek hay maacaɗakaya ŋga sler ŋga begəney, hwadam ma həɗkey ba leŋ cek hay mekele mekele ŋga ɓərey ta ŋga aŋgwa meekuleɗ e.

13 Asaya, ndəhay ŋga filaw a fa həɗkadam cek hay mezey maaya anda ɓərdey, mal ma tekweɗey fa vaw, slalak mezəley «*mir» leŋ matəway ŋga wudez mezey maaya. Cek hay mekele na, ara wuzam, mal metey lar, hapa leŋ daw. Fa həɗkadam saya sla hay, təɓaŋ hay, pəles hay leŋ seret hay. Kwa beke hay, kwa ndəhay ma kərzawa daa vəram na, ndəhay a ŋgene fa həɗkadamata may. Cek hay cəpa kaa na, kwa ndaw pal ŋga həɗkata da Babilaŋw a daa saba səlak.

14 Da ray ŋgene, ma ka filaw hay a, a təwam la, a daa guzlmar aa berney a, a ləvmar: «Cek hay masa ma mbafamaka kalah heyey na, taa wuram sem cəpa. Zleley akah hay ta wiya masa kah ma ka heyey na, daa saba. Anda keɗe, kwa ka fa da hətatar daa saba may.»

15 Ma ka filaw hay masa ma kam zleley ga daa berney a heyey, a da lacam dəreŋ ta berney a, maja banay da hwaɗ a ta zluradata sem. A təwam la ta gədaŋ, aa huram la,

16 a da ləvam: «Waay! Waay! Babilaŋw, berney mahura heyey, ta pəlhey sem pəlah! pəlah! Aŋga anda ŋgwas ta zana mabara fa vaw ma ley dey, asaya, ta zana masa magaza ləmter e ta magaza anda mambaz ma həɗkey ba. Asaya, aa ta daŋgwa ŋga ɓərey magaza leŋ ta bersle ma həɗkey ba.

17 Zleley hay a ga keɗe a nəsam tabiya dey pal gway, kwa ta njey ga daa ba.»

Ndəhay ma hwadamara kwambiwal hay ta bay-ray ata, leŋ ndəhay ma ka filaw ta kwambiwal hay a, asaya, ndəhay tabiya masa ma diyam a məlak ta kwambiwal hay a na, a lacam la dəreŋ ta Babilaŋw heyey,

---

18:7 18.7-8 Iz 47.8-9 **18:8 18.8** 17.16 * **18:9 18.9** Meley-vaw saw da palah feɗe kaa na, a wuɗey ŋga ləvey meney ray ŋgada cek mekele aa slam a ŋga Gazlavay. **18:9 18.9-10** Ez 26.16-17; 27.30-35 **18:12 18.12-13** Ez 27.12-24 **18:15 18.15** Iz 47.15; Ez 27.36 **18:16 18.16** 17.4

18 a wudam la maja ata ma hətmar kakas ŋga awaw a maa wura berney
a, a ləvam: «Berney mahura ma fəna kedə daha saya daw?»
19 Ndəhay a, a da pətkwalam da hwayak ta matəway, a daa huram, a
da wudam ta gədaŋ, a ləvam: «Waay! Waay! Babilaŋw, berney mahura
heyey na, ta pəlhey sem. Ara berney masa ndəhay ta kwambiwal hay ma
hətam zleley ga da hwaɗ a. Berney a na, a pəlhey pəlah! pəlah!, a nəsey
ler pal gway, kwa ta njey ga daa ba.»
20 Yaw, maslaŋ ŋga Gazlavay heyey a ləvey: «Akwar ndəhay da gazlavay
da vaɗ, sasəmam maja Babilaŋw a ma pəlhey kedə. Akwar ndəhay ŋga
Gazlavay ta ndəhay meslərey leŋ ndəhay ma təla mey aŋga hay, sasəmam
may, maja Gazlavay ta kar sariya sem a berney a kedə, fa cek maaya ba
masa aŋga ma kakwara.»
21 Fa dəɓa ha, maslaŋ ŋga Gazlavay masa ta gədaŋ daha ta', a daw, a
lawa aŋgwa mahura masa dadakw anda lavar. Təzlem! a kəzla aa bəlay
kuɗap! aa zəɗey. A ləvey: «Babilaŋw, berney mahura, a da pəlhey anda
kedə may. Kwa ndaw fa da hətar fa dey daa saba.
22 Da Babilaŋw a, ndəhay fa da cənam ɗay ŋga ndəhay ma kəɗam
ganjaval, ma zlam walay, leŋ ma fam sləlam ta taalam hay na, daa saba.
Asaya, ndaw fa da hətey ndaw ma ɗiya cek hay membey kwa pal daa saba.
Kwa ndaw fa da cəney ɗay ŋga cek mekərey daw daa berney a daa saba
may.
23 Da Babilaŋw a, petərla hay fa da waɗam daa saba. Kwa ndaw fa da
cəney meesəmey ŋga meley kwakwa daa berney a daa saba. A key daa
saba na, maja me? Ara maja, zleezle ndəhay ma ka filaw da Babilaŋw a,
a zlapam ta zleley ata hay ma fənmata siya hay da bəla, asaya, ta təknata
ndəhay tabiya da bəla la ta mekey maazla hay maaya ba.»
24 Gazlavay a kar sariya a Babilaŋw anda kedə maja aa ma hətar
mambaz ŋga ndəhay ma təla mey aŋga da hwaɗ a. Asaya, maja aa ma
hətar mambaz ŋga ndəhay aŋga hay siya da hwaɗ a. Asaya, ndəhay
makəɗtakaya vagay daa wura daa wura da bəla na, Gazlavay ta hətar
mambaz ata la daa berney a may.

19

1 Fa dəɓa ha, yah, Jaŋ, ya cəney ɗay hay masa maa guzlmawa ta gədaŋ
da vaɗ anda ndəhay ga maa guzlam daa slam a, a ləvam: «*Aleluya!
Həlmamara Bay Gazlavay! Ara Gazlavay aləkwa ma ləhdata ndəhay daa
banay. Ara aŋga ndaw masa ndəhay ma həslmar ray, ara aŋga ndaw ma
wey da ray cek hay tabiya.
2 Aŋga fa katar sariya a ndəhay ta cəveɗ e, membərzley da hwaɗ a daa
ba səlak. Da ray ŋgene, ta kar sariya cay ŋgada ŋgwas-barlaw masa ma
nəsa bəla, ma batata ndəhay ŋga lam vaw saw da palah * heyey. Gazlavay
ta sərda banay la ta ŋgwas aha maja aa ma kəɗta ma ka sləra aŋga hay
vagay.»
3 Day hay masa yah ma cəndatərwa ŋgene fa həlmamara Gazlavay, a
ləvam: «Aleluya! Həlmamara Bay Gazlavay, maja kakas masa faa ŋgəsey
daa berney a ŋgene, a da njey ŋga sərmataw, kwa fa da ndəvey daa ba
səlak.»

18:18 18.18-19 Ez 27.28-34 **18:20 18.20** 12.12; Jer 51.48 **18:21 18.21** Jer 51.63-64 **18:22 18.22** Iz 16.10; 24.8; Ez 26.13 **18:23 18.23** Iz 23.8; 47.12; Jer 7.34 **18:24 18.24** 16.6; Iz 26.21; Jer 51.49; Ez 24.7-8 **19:1 19.1** 4.11 * **19:2 19.2** Meley-vaw saw da palah feɗe kaa na, a wuɗey ŋga ləvey meney ray ŋgada cek mekele aa slam ŋga Gazlavay. **19:2 19.2** 15.3; 16.6; 22.12; Mew 32.43; Ps 79.10 **19:3 19.3** kakas: 14.11; Iz 34.10

4 Daa ŋgene, *bay-ray hay kwakwar cew a ray a məfaɗ heyey leŋ cek hay
məfaɗ ta dey heyey a ragadam fa mey ŋga Gazlavay daa slam aŋga menjey,
a həlmamara, a ləvam: «*Amen. Aleluya! Həlmamara Bay Gazlavay!»

Mey da ray mekey məlak ŋga kwakwa ŋga Bəz-təɓaŋ

5 Fa dəɓa ha, ɗay mekele aa guzlwa ta daa slam-menjey ŋga Bay
Gazlavay, a ləvey: «Həlmamara Gazlavay aləkwa, akwar ndəhay ma ka
sləra aŋga hay tabiya, akwar ndəhay masa ma namar ray, kwa bəza hay,
kwa ndəhay mahura hay.»
6 Ta', ya cəney ɗay hay mekele saya faa guzlmawa ta gədaŋ anda ndəhay
ga maa guzlam daa slam a. Asaya, ɗay hay a, a mbam mey ta gədaŋ anda
yam ma vavawa daa maajərav mahura. A cənmawa anda var maa bəcey
may. Ya cənda ɗay hay a na, fa ləvam: «*Aleluya! Həlmamara Gazlavay,
maja Bay Gazlavay aləkwa, ndaw masa ta gədaŋ ma fənta cek hay tabiya,
fa wey da ray cek hay tabiya fara fara.
7 Wure keɗe, njakwa daa meeməlkey, sasəmkwa, həlmakwa Gazlavay,
maja gwagway ŋga Bəz-təɓaŋ † ma ley kwakwa ta wuswa cay. Kwakwa
ha ta ɗiya vaw cay,
8 maja ta vəlmar zana ma weɗey ma ley dey mabara manjar dəlay cay.»
(Zana ha ŋgene a wuzwa sləra maaya masa ndəhay ŋga Gazlavay ma
kamara.)
9 Cay, maslaŋ heyey a ləvya saya: «Wuzlala mey masa yah ma da
kadakawa keɗe aa ɗerewel: Maaya ŋga Gazlavay a sawa la a ray ndəhay
cəpa mazəltakaya a gwagway ŋga kwakwa ŋga Bəz-təɓaŋ a.» Maslaŋ a,
a ləvya saya: «Mey masa yah ma kadakawa keɗe na, ara mey fara fara,
maja mey a ara mey ŋga Gazlavay.»
10 Masa maslaŋ a maa guzlya cay na, ta', ya regedey fa mey aŋga amba ya
həlma. Daa ŋgene, a ləvya: «Ka regedey fa mey aɗaw anda keɗe na, maja
me? Yah na, yah ndaw ma ka sləra ŋga Gazlavay anda kah ta məlmakw
hay, ma təɓmara mey masa Yesu ma handərwa a bəla may. Maaya ka
regedey, ka dərey daŋgay na, ŋgada Gazlavay gway.» Mey masa Yesu
ma handərwa a bəla na, ara *Mesəfney ŋga Gazlavay ma vəltar gədaŋ a
ndəhay ma təla mey ŋga wuzdamara mey a.

Ndaw da ray pəles mabara

11 Cay, yah, *Jaŋ, ya da nəkey dey na, slam da gazlavay da vaɗ
mawurkaya. Ya hətey pəles mabara ta ndaw da ray a. A zəlmara ndaw
aha na, «Ndaw ma ka cek anda aa ma ləvey, ma mbərzley ba.» Aŋga na,
ndaw ma ka sariya a ndəhay ta cəveɗ e, asaya, aŋga ndaw ma key vəram
ŋga ɗiyey cek ta cəveɗ e.
12 Bəz ŋga dey ŋga ndaw aha na, ŋgəler ŋgəler anda awaw magəɗkaya.
Aŋga ta gursaw hay ga da ray. Mezəley mawuzlalakaya fa vaw aŋga daha,
kwa ndaw mekele ma gwa ŋga səra mezəley a daa ba səlak, si aŋga gway.

19:4 19.4 4.4, 6; 5.7; Ps 106.48 **19:5 19.5** 11.18; Ps 22.25; 115.13; 134.1; 135.1 **19:6 19.6** 11.17; 14.2; Ps 47.6-10; 96.7-10; Zak 14.9 † **19:7 19.7** Bəz-təɓaŋ: Feɗe Bəz-təɓaŋ ara Yesu Kəriste. Kwakwa aŋga na, ara ndəhay cəpa ma təɓmara mey aŋga. Gwagway may, ara pas masa ndəhay ma da cəmam ray ta Yesu da vaɗ ŋga sərmataw, anda kwakwa ta zel e ma da njam cewete haa mendəvey ŋga ɗar ata. **19:7 19.7** 21.2 **19:8 19.8** 6.11 **19:9 19.9** 14.12; Iz 25.6; Mt 22.2; Lk 14.15-16; ***mey fara fara:*** 21.5; 22.6 **19:10 19.10** 6.9; 22.8-9 **19:11 19.11** 4.1; 19.2; Ps 72.1-14; 98.9; Iz 11.4; Ez 1.1-3; SNM 7.56 **19:12 19.12** 1.14-15; 2.17

13 Zana aŋga fa vaw na, magwacakaya ta mambaz ‡. Mezəley ŋga ndaw
a na: «Mey ŋga Gazlavay.»
14 Asaya, maslaŋ hay ga ŋga Gazlavay da vaɗ fa səpmar wurzay ŋga
ndaw aha anda ndəhay ma diyam ŋgadaa vəram. Ata ta zana mabara fa
vaw ma ley dey manjar dəlay. Ata da ray pəles mabara hay.
15 Da mey ndaw aha na, dəlaw masa mey a makəɗkaya ŋga kəɗta
ndəhay daa hwayak hay da bəla daha. A da wey da ray hwayak hay tabiya
ta gədaŋ. A da bacata anda ndaw ma becey babəza ŋga wudez fa pəraɗ
ŋga ɗəcey yam a, ŋga tey wuzam ta aŋga. Anda keɗe, a da wuzdərwa
mecey-mevel ŋga Bay Gazlavay, ndaw masa ta gədaŋ ma fənta cek hay
tabiya.
16 Fa zana ŋga ndaw a, leŋ fa tatəwal na, mezəley mawuzlalakaya daha.
Mawuzlalakaya ha a ləvey: «Bay Mahura da ray bay mahura hay, Bay da
ray bay hay cəpa.»
17 Fa dəɓa ha, yah, Jaŋ, ya hətey maslaŋ ŋga Gazlavay mekele
malacakaya da ray pas. Maslaŋ a, aa guzley ta gədaŋ, a zəltərwa ɗiyaŋ
hay cəpa masa ma jəvam dəreŋ da gazlavay da vaɗ, a ləvtar: «Kusmawa
ŋga zəmey ɗaf daa gwagway mahura masa Gazlavay ma da ka.
18 Samawa amba ka zəmam aslaw ŋga vaw ŋga bay hay, ŋga *bay-ray
hay ŋga sewje hay, ta ŋga sewje hay a, leŋ ŋga pəles hay ta ndəhay da ray
a keɗe. Samawa ŋga zəmey aslaw kwa ŋga waawa: ŋga beke hay ta ŋga
beke hay ba hay, ŋga ndəhay mahura ta ŋga ndəhay mecəhe hay tabiya.»

19 Fa dəɓa ha, ya hətar cek ŋga ley heyey, leŋ bay hay cəpa da bəla.
Sewje ata hay makustakaya daa slam a, amba a kam vəram ta ndaw da
ray pəles mabara heyey, leŋ ta sewje aŋga hay may.
20 Cay, ta', ndaw da ray pəles mabara kaa heyey a sawa, kaw! a kərza
cek ŋga ley a, leŋ *ndaw ma təla mey ta membərzley, fakw! fakw! a
hazakadata ta dey aa dəhwa ŋga awaw masa ta aŋgwa maa kuray-bəzey,
ma gəɗey njəm-njem. Ndaw ma təla mey ta membərzley a na, ta key
maazla ga fa mey ŋga cek aha ŋga təknata ndəhay da bəla masa ta lamba
ŋga cek ŋga ley matəhtakaya fa vaw ata heyey ta ma namar ray ŋgada
cek maləmkaya anda cek ŋga ley a heyey.
21 Sewje hay masa ŋga cek ŋga ley a na, ndaw da ray pəles e heyey ta
kəɗta sem vagay ta dəlaw maŋgəkakaya da mey aŋga heyey. Ta', ɗiyaŋ
hay heyey cəpa a samawa, a zəmamara aslaw ŋga vaw ŋga sewje hay a,
haa a rəham.

20

Mey da ray Sataŋ majəwkaya haa mevey gabal

1 Fa dəɓa ha, yah, *Jaŋ, ya hətey maslaŋ ŋga Gazlavay mekele fa pawa
salay da vaɗ. Aa ta lekəle da har ŋga wurey vəgeɗ meseleleŋ e heyey.
Asaya, maslaŋ a, aa ta calalaw meegureɗ e da har.
2-3 Cay, maslaŋ a ta', a daw, kaw! a kərzarawa gədem heyey, jəw! a
jəwa ta calalaw a. Gədem e ara zezekw masa zleezle heyey, anda meləvey,

‡ **19:13 19.13** mambaz: Mambaz keɗe ara mambaz ŋga masa-gəra hay ŋga Yesu masa aŋga ma key bay-gula da ray ata, da daa ba, ara mambaz aŋga masa aa ma mbəɗda ŋga ləhdandakwar.
19:13 19.13 Jaŋ 1.1 **19:13 19.13, 15** Iz 63.1-6 **19:14 19.14** 6.2-8, 11 **19:15 19.15** 1.16; 2.26-27; 11.17; 14.14-20; Jer 25.30-31 **19:16 19.16** 17.14 **19:17 19.17-18** Ez 39.4-5, 17-19 **19:18 19.18** 13.16 **19:19 19.19** 17.12-14; Ps 2.2; Ez 38.2-9, 14-16; Zak 14.2 **19:20 19.20** 13.1-2, 13, 15; ***aŋgwa maa kuray-bəzey:*** 14.10; 20.10, 14; 21.8; Iz 30.33 **20:1 20.1** 10.1; 18.1; ***vəgeɗ meseleleŋ e:*** 9.1

*Sataŋ, bay-malula. Daa masa aa ma jəwa cay, a kəzla kem! aa vəgeď
meseleleŋ e heyey, a gərca mey a ta lekəle, sləraß! a slərßey tebeď * fa
mey a. A ka kəne amba gədem e a təknata ndəhay daa hwayak hay da
bəla saba. A da njey majəwkaya daa vəgeď e haa mevey gabal. Fa dəßa
ha, a pəskamərwa la a bəla, ama a da njey nekəďey gway.
4 Fa dəßa ha, ya hətey slam-menjey hay ŋga bay, ndəhay manjatakaya
da ray a. Gazlavay ta vəltar gədaŋ la amba a kamatar sariya ŋgada ndəhay
da bəla. Asaya, ya hətey mesəfney hay ŋga ndəhay maməctakaya, masa
ma kəďmata vagay, ma ďəslmata ray ata, maja ata ma kam sede, ma
ləvam Yesu na, ara cəveď masa fara fara, asaya maja ata ma wuzam mey
ŋga Gazlavay. Ata na, ta namar ray ŋgada cek ŋga ley, ta ŋgada cek
maləmkaya anda aŋga heyey daa ba. Asaya, ta təßmara amba cek ŋga ley
a, a təhtar cek fa daŋgay, da daa ba, fa har na, daa ba səlak. Ya nəkta
na, ata maməctakaya, ama ta sləkďamawa sem daa meməcey a. Ata ta
*Kəriste na, ta wam la da ray bəla, haa mevey gabal.
5 Keďe he ara ndəhay ŋgeeme ma sləkďamawa daa meməcey. Ndəhay
siya na, ta sləkďamawa daa ba araŋ, si mevey gabal a cəhwey la ďagay.
6 Fara fara, maaya ŋga Gazlavay a sawa la a ray ndəhay masa ma
sləkďamawa teeseď daa meməcey. Ata na, ndəhay ŋga Gazlavay. Fa da
məcam ŋga dey cew daa ba səlak. Ndəhay a, a da təram ndəhay ma ka
kwakwas ŋgada Gazlavay leŋ ŋgada Kəriste. Ndəhay a na, a da wam ta
Kəriste da ray bəla, haa mevey gabal.

Mey da ray vəram ŋga madagway-dakw

7 Masa *Sataŋ, bay-malula, ta key cay daa calalaw mevey gabal daa vəgeď
heyey na, fa dəßa ha, a pəskamərwa daa vəgeď e.
8 A daw la aa wura aa wura aa hwayak hay da bəla cəpa amba a batata
ndəhay. A zəlmata ndəhay daa hwayak hay a ŋgene na, Gakw ta Magakw
†. Sataŋ a, a da kusta səkway hay a tabiya aa slam a, amba a kam vəram
ta Gazlavay. Ndəhay a ata ga, a sləfam ba, anda mawurßay da wayam.
9 Daa masa yah ma hətatar na, ata fa samawa təlßeŋ e daa wura daa
wura cəpa, a zlərmara slam masa ndəhay aŋga hay manjatakaya da hwaď
a, berney masa Gazlavay ma wuďey. Daa masa ata ma zlərmara berney a
sem na, awaw ßa', a kəzlwa da gazlavay, aa wurta kəlmeďek!
10 Bay-malula, ndaw ma batata ndəhay daa hwayak hay tabiya heyey
na, ta', a kərzamara, a kəzlamara aa dəhwa ŋga awaw masa ta kakas maa
kuray-bəzey mezey maaya ba, ma gəďey njəm-njem heyey. A kəzlamara
ha na, a cakay ata cek ŋga ley leŋ *ndaw ma təla mey ta membərzley
heyey. Daa awaw aha na, ata cəpa a da səram banay taa vaď, taa pas ŋga
sərmataw.

Mey da ray sariya ŋga bəla

11 Fa dəßa ha, yah, *Jaŋ, ta', ya hətey slam-menjey mahura ŋga bay.
Slam-menjey aha mabara, ndaw manjakaya da ray a. Slam da vaď ta da
hwayak taa zəďam sem kuďap! fa mey ŋga ndaw aha. Fa da hətmatar
daa saba səlak.

---

* **20:2-3 20.2** a slərßey tebeď: A slərßey tebeď fa mey a na, amba a patar leŋgesl a ndəhay ŋga wurmara ba. Tebeď e a wuzda ara ndaw mahura ma gərca slam aha. **20:2-3 20.2** 12.3, 9 **20:4 20.4** 6.9; 13.15; Dan 7.9, 22; Lk 22.30; 1Kwr 6.2 **20:6 20.6** 1.6; 2.11 † **20:8 20.8** Gakw daa ďerewel ŋga Ezekiyel ara bay ŋga hwayak ŋga Magakw (Ez 38.2). Feďe na, mapatakaya anda səkway hay tabiya da bəla masa ma da kam vəram ta Gazlavay. **20:8 20.8** 13.14; Jes 11.4; Ez 38.2, 10-12 **20:9 20.9** Mesl 2; 2Bay 1.10, 12; Ps 78.68; Ez 38.22; 39.6 **20:10 20.10** 19.20 **20:11 20.11** 5.7; 6.14; 21.1; Ps 114.3, 7; Mt 24.35; 2Pi 3.10

12 Asaya, ya hətatar ndəhay masa maməctakaya. Kwa ndəhay mahura
hay, kwa mecəhe hay, ata cəpa malacatakaya fa mey ŋga slam-menjey a.
Cay, ya hətey ndaw fa wurey ɗerewel hay. Ara ɗerewel hay masa sləra
ŋga ndəhay tabiya ma kamara mawuzlalatakaya da hwaɗ a. Fa dəɓa ha,
ya hətey ndaw fa wurey ɗerewel mekele. Daa ɗerewel e, mezəley ŋga
ndəhay ma da hətam heter mendəvey ba mawuzlalatakaya da hwaɗ a.
Anda keɗe, Gazlavay a katar sariya ŋgada ndəhay maməctakaya ha təɗe
fa sləra ata mawuzlalatakaya daa ɗerewel hay a.
13 Asaya, kwa ndəhay masa yam daa bəlay ma ɓaɓətata na, yam a
ta badatərwa sem a ray-ɗəgar. Kwa ndəhay maməctakaya daa Slam
masa ndəhay maməctakaya ma njam da hwaɗ a na, ta bamawa sem daa
meməcey a. Ata cəpa, Gazlavay a katar sariya fa sləra ata.
14 Cay, a kəzlamata ata bay-meməcey ta slam ŋga ndəhay maməctakaya
aa dəhwa ŋga awaw heyey. Dəhwa ŋga awaw aha na, ara slam masa
ndəhay ma da məcam ŋga dey cew da hwaɗ a.
15 Kwa waawa masa mezəley aŋga mawuzlalakaya daa ɗerewel ŋga
ndəhay ma da hətam heter mendəvey ba ha daa ba na, a kəzlamara aa
dəhwa ŋga awaw a.

21

Mey da ray cek hay tabiya masa Gazlavay ma da katərwa mawiya

1 Fa dəɓa ha, yah, *Jaŋ, ya da nəkey dey na, ya hətey slam da gazlavay
da vaɗ ta slam da hwayak mekele mawiya. Hwiyak ta slam da vaɗ masa
ŋgeeme heyey na, daa saba. Aa slam ata na, cek hay cəpa mawiya. Asaya,
bəlay hay tabiya na, taa zəɗam sem.
2 Asaya, ya hətar *Jeruzelem, berney ŋga Gazlavay. Berney a, a pey
mawiya, fa sawa ta fa Gazlavay da vaɗ ŋgada hwayak. Gazlavay ta ka
berney a la maaya maaya, a mbey kalah anda dam ma ɗiyey vaw cay
ŋgada way zel.
3 Asaya, ya cəney ɗay faa guzlwa ta gədaŋ daa slam-menjey ŋga bay
heyey, a ləvey: «Nəkmara, Gazlavay aa manjakaya da wuzlah ndəhay.
Gazlavay a, ta ray aŋga, a da njey ta ndəhay a. Ndəhay a ŋgene may, a da
təram ŋga ndəhay aŋga hay. Aŋga na, a da njey ŋga Gazlavay ata.
4 A takwaɗatara matəway daa dey ata la cəpa. Ndəhay fa da məcam
daa saba. Anda keɗe, matəway-vagay daa saba. Ndəhay fa daa huram daa
saba may. Kwa vaw fa da catar a ndəhay daa saba səlak, maja cek hay
masa ŋgeeme taa zəɗam sem cəpa.»
5 Fa dəɓa ha, ndaw masa manjakaya daa slam-menjey heyey aa guzley, a
ləvey: «Nəkmara, ya da katərwa cek hay tabiya mekele.» Menjey nekəɗey,
a ləvya: «Wuzlala cek masa yah ma wuzdakawa keɗe, maja ara mey masa
fara fara, membərzley da hwaɗ a daa ba səlak.»
6 Cay, ndaw a, a ləvya saya: «Sləra ha ta ndəvey cay. Yah na, ndaw masa
ŋgeeme, asaya yah ndaw madagway-dakw. Yah ndaw ma katərwa cek
hay tabiya, asaya, yah ma ndəvdata. Ndəhay masa yam fa katar na, ya da
vəltar yam ŋga maaya daa wurak, yam masa ma vəley heter mendəvey
ba.

20:12 20.12 Mab 32.32 **20:12 20.12-13** 3.5; 22.12; Dan 7.9-10 **20:14 20.14** 20.10; 1Kwr 15.26; ***meməcey ŋga dey cew:*** 2.11 **20:15 20.15** 3.5 **21:1 21.1** 21.5; Iz 65.17; 2Pi 3.13 **21:2 21.2** 3.12; 19.7; 21.9–22.5; 22.17; Iz 52.1; Mt 22.2; Gal 4.26; Heb 11.16; 12.22 **21:3 21.3** 7.15; Lev 26.12; Ez 37.26-28; Zak 2.9; 2Kwr 6.16 **21:4 21.4** 7.17; Iz 26.19; 35.10 **21:5 21.5** 5.7; 21.1; Iz 43.19; 2Kwr 5.17; ***mey fara fara:*** 19.9 **21:6 21.6** 1.8; 7.17; 22.1; Iz 55.1; Zak 14.8; Jaŋ 7.37

7 Kwa waawa ma fəna *Sataŋ, bay-malula, ta gədaŋ na, ya da vəldara
cek hay a keɗe cəpa. Yah, Gazlavay, ya nəkfar dey la fa ndaw aha. Ya da
njey ŋga Gazlavay aŋga. Aŋga may, a da tərey ŋga bəzey aɗaw.
8 Ama ndəhay masa ta mandərzay daa dey, ndəhay masa ma
mbəkdamaya sem, ta ndəhay masa mazləɓkaya, leŋ ndəhay ma kəɗam
ndaw vagay, ndəhay masa ma lam vaw saw da palah, leŋ ndəhay ma ka
maazla hay maaya ba ta ma ta kuley hay, asaya, ndəhay ma mbərzlam
hay tabiya, slam ata na, daa dəhwa ŋga awaw masa ta aŋgwa maa kuray-
bəzey, ma gəɗey njəm-njem. Ŋgene, ara meməcey ŋga dey cew.»

Mey da ray Jeruzelem, berney masa Gazlavay ma ləma mawiya

9 Fa dəɓa ha, maslaŋ ŋga Gazlavay pal a ŋgəchawa ŋgada fa yah. Ara
maslaŋ pal da wuzlah maasala hay masa taasa hay ta banay hay ŋga
madagway-dakw marəhdatakaya da hwaɗ a heyey. Masa aa ma ŋgəchawa
la fa yah na, ta', a ləvya: «Sawa feɗe amba ya wuzdakawa kwakwa ŋga
Bəz-təɓaŋ.»
10 Masa yah ma wusey fa aŋga cay na, *Mesəfney ŋga Gazlavay ta', a
sawa a ray aɗaw. Cay, maslaŋ ŋga Gazlavay ta', a handaya aa ray ŋga
aŋgwa maazəma, a wuzdiwa *Jeruzelem, berney ŋga Gazlavay, fa pawa
salay da vaɗ, da fa Gazlavay.
11 Berney a, a weɗey kulŋgwaɗ kulŋgwaɗ ta meweɗey ma sawa ta fa
Gazlavay. Meweɗey a aŋga anda aŋgwa maaya ma həɗkey ba. A mbey
kalah anda aŋgwa hay maaya ma waɗam pəlŋgeɗ pəlŋgeɗ anda baŋgəra
daa pas.
12 Berney a, ray a mazlərkaya teleleŋ ta mahwal meeɓer e, magəlkaya
maazəma. Mey-slam hay ŋga mahwal ŋga berney a na, ata kuraw a ray
a cew. Maslaŋ hay kuraw a ray a cew fa jəɗmata mey-slam hay a. Asaya,
mezəley ŋga səkway ŋga *Israyel kuraw a ray a cew mawuzlalatakaya pal
pal fa mey-slam hay a.
13 Mahwal ŋga berney a na, ata dey məfaɗ. Yaw, ta dey məfaɗ ata na,
mey-slam hay maakar maakar daha.
14 Vərza ŋga mahwal a na, makakaya ta aŋgwa hay mahura mahura
kuraw a ray a cew. Mezəley ŋga ndəhay meslərey ŋga Bəz-təɓaŋ
mawuzlalatakaya pal pal fa aŋgwa hay a.
15 Maslaŋ ŋga Gazlavay masa maa guzlya heyey na, aa ta zlanday ŋga
ɓərey magaza da har. Ara zlanday ma wey megəley ŋga cek hay. A da wa
berney a, leŋ mey-slam hay ta mahwal ŋga berney a may.
16 Mahwal ŋga berney a na, maləmkaya zeedere, dey məfaɗ ata rək-rak.
Zazam ŋga berney a, a key kəlemeeter gabal cew ta temere cew *. Megəley
a may, ata letek.
17 Fa dəɓa ha, maslaŋ heyey ta', a wa megəley ŋga mahwal ŋga berney
a. Megəley a na, meeter kwakwar maasala a ray a maakwaw. A wa anda
ndəhay ma wam cek hay mandaw mandaw.
18 Mahwal a na, maləmkaya ta aŋgwa mezəley «jaspa», ma weɗey ŋgəl-
ŋgel. Berney a may, maləmkaya ta ɓərey magaza masa maaya ma weɗey
anda baŋgəra.

21:7 21.7 2Sam 7.14; Ez 11.20 **21:8 21.8** 2.11; 19.20; 21.27 **21:9 21.9** 15.1 **21:9 21.9–22.5** Iz 54.1-17 **21:10 21.10** 17.3; Ez 40.2; Mt 4.8 **21:11 21.11** 21.18, 23; Iz 60.1-3, 19; Ez 43.2 **21:12 21.12-13** 7.5-8; MC 35.22-26; Mab 28.21; Ez 48.30-35 **21:14 21.14** Heb 11.10; Ef 2.20 **21:15 21.15** 11.1; Ez 40.3 * **21:16 21.16** kəlemeeter gabal cew ta temere cew: Ta mey Gərek a ləvey, «a key *stadiya* gabal kuraw a ray a cew.» Lamba kuraw a ray a cew a wuɗey ŋga ləvey cek manjar ŋga zləɓey. **21:16 21.16** Ez 48.16-17 **21:18 21.18-21** 21.11; Iz 54.11-12; Ez 28.13

19 Vərza ŋga mahwal a na, mapakaya ta aŋgwa hay mekele mekele
ma həɗkey ba. Aŋgwa ŋga wurza ma pey ŋgeeme na, mezəley «jaspa».
Aŋgwa ŋga dey cew e mezəley «safir», ŋga dey maakar a mezəley «agat»,
ŋga dey məfaɗ a mezəley «emerat».
20 Aŋgwa ŋga dey zlam a mezəley «awnikis», ŋga dey maakwaw
a, «sardəwan», ŋga dey maasala a, «kərizawlit», ŋga dey daaŋgafaɗ
a, «beril», ŋga dey zlam-letek a, «tawpaz», ŋga dey kuraw a,
«kərisawpəraz», ŋga dey kuraw a ray a letek e, «turkwaz», leŋ aŋgwa
ŋga dey kuraw a ray a cew e, mezəley «ametista» †.
21 Mey-slam hay kuraw a ray a cewete na, makatakaya ta aŋgwa ma
mbey kalah, kuleɗ kuleɗ anda bersle. Mey-slam pal na, makakaya ta
aŋgwa ha pal may. Bəwal mahura daa berney a na, makakaya ta ɓərey
magaza masa maaya anda kwalaba masa ndaw a gwa a nəkey dey a dey
laŋgar.
22 Daa berney a, yah, *Jaŋ, ya ta hətar *Way-mekey-kwakwas ŋga
Gazlavay daa ba, maja aa slam ŋga way a na, ara Bay Gazlavay, Gazlavay
masa ta gədaŋ ma fənta cek hay tabiya, leŋ Bəz-təɓaŋ aŋga.
23 Asaya, berney a, fa wuɗey pas ta kiya ŋga waɗamawa a ray a daa
saba, maja meweɗey ŋga Gazlavay fa waɗa, Bəz-təɓaŋ heyey na, fa waɗa
berney a anda petərla.
24 Səkway hay cəpa da bəla a da pəkam daa meweɗey aŋga ha. Bay hay
masa sləmay ata fa zəley, a da samawa ta cek ata hay masa maaya ŋgadaa
berney a.
25 Mey-slam hay ŋga berney a, a da njam mawurtakaya hipas. Kwa ndaw
fa da gərcata daa saba səlak, maja feteɗe he na, tavaɗ a key daa saba.
26 Ndəhay daa hwayak hay cəpa da bəla masa sləmay ata fa zəley a da
handamərwa cek hay mekele mekele maaya hay ŋgadaa berney a, amba
a həslmar ray a Gazlavay.
27 Ama kwa cek masa ta dəlay na, fa da mbəzey aa berney a daa ba.
Asaya, ndəhay ma mbərzlam ta ndəhay ma kam cek hay maaya ba mekele
mekele cəpa fa da mbəzam daa ba may. Ma da mbəzam na, si ndəhay
masa mezəley ata hay mawuzlalatakaya daa ɗerewel ŋga ndəhay ma da
hətam heter mendəvey ba, ɗerewel masa ŋga Bəz-təɓaŋ heyey.

22

1 Fa dəɓa ha, maslaŋ heyey a wuzdiwa wayam ŋga yam masa ma vəley
heter mendəvey ba. Yam a kəlar kəlar, dey a hətey gurgwar a wurza, a
bawa daa slam-menjey ŋga Bay Gazlavay ta ŋga Bəz-təɓaŋ.
2 Yam a, a vevey da wuzlah bəwal ŋga berney heyey. Ta dey cewete ŋga
wayam a na, wudez daha ma vəley heter mendəvey ba *, a yam babəza
dey kuraw a ray a cew fa mevey. Anda keɗe, a yam dey pal fa kiya. Gwaslaf
ŋga wudez e, ara slalak masa ma mbəldata ndəhay daa hwayak hay tabiya.

3 Daa berney a, cek hay masa Gazlavay ma nəsta sem na, kwa pal daa
ba səlak. Daha na, slam-menjey ŋga Bay Gazlavay ta ŋga Bəz-təɓaŋ, leŋ
ndəhay ma ka sləra aŋga hay fa namar ray.

---

† **21:20 21.20** Aŋgwa hay a cəpa na, ara aŋgwa hay maaya ma həɗkam ba, meweɗey ata wal wal. **21:22 21.22** 11.17 **21:23 21.23** 22.5; Iz 60.1-2, 19-20; 24.23 **21:24 21.24** Ps 68.30; Iz 60.3 **21:25 21.25-26** Iz 60.11 **21:27 21.27** 21.8; 22.15; Iz 35.8; 52.1; Ez 44.9; 1Kwr 6.9-10; 2Pi 3.13; ***ɗerewel ŋga ndəhay ma da hətam heter mendəvey ba:*** 3.5 **22:1 22.1-2** 21.6; Ez 47.1-12 * **22:2 22.2** wudez ma vəley heter mendəvey ba: Nəka MC 1.9; 3.22. **22:2 22.2** 21.21; ***wudez:*** 2.7 **22:3 22.3** 7.15; Jer 3.17

4 Ndəhay a, a hətmar dey ŋga Gazlavay la. Asaya, Gazlavay a wuzlala
mezəley aŋga la fa daŋgay ata.
5 Daa berney a, tavaɗ fa da key daa saba. Pas ta petərla hay na, sləra ata
daa saba may, maja ara Bay Gazlavay ta ray aŋga ma da waɗata ndəhay
da hwaɗ a. A da wam da ray cek hay tabiya ŋga sərmataw.

Mey da ray Yesu ma da vəhwa a bəla

6 Cay, maslaŋ ŋga Gazlavay heyey a ləvya saya: «Mey hay tabiya masa
kah ma cəndata keɗe na, ara mey hay fara fara, kwa membərzley da hwaɗ
a daa ba səlak. Bay Gazlavay ta vəltar Mesəfney aŋga la ŋgada ndəhay
ma təla mey aŋga, ŋga wuzdamara mey aŋga. Ara aŋga ma slərdərwa
maslaŋ aŋga ŋga wuzdatara cek masa ma da key ŋgada fa mey nekəɗey
a ma ka sləra aŋga hay.»
7 Yesu a ləvey: «Wam vaw, menjey nekəɗey feɗe, ya vəhwa la. Maaya
ŋga Gazlavay a sawa la a ray ndəhay ma təɓmara mey hay daa ɗerewel
keɗe, ara mey masa Gazlavay ma wuzdərwa da ray cek ma da key.»
8 Yaw, ara yah, *Jaŋ, ma cənda mey hay a keɗe tabiya ta sləmay aɗaw.
Asaya, ara yah ma hətatar cek hay tabiya ma kam keɗe ta dey aɗaw. Masa
yah ma cənda mey a ta yah ma hətatar cek hay a cay na, ta', ya regedey
fa mey ŋga maslaŋ masa ma wuzdatiwa cek hay a keɗe cəpa, amba ya
həlma.
9 Daa ŋgene, a ləvya: «Ka regedey fa mey aɗaw anda keɗe na, maja
me? Yah na, ndaw ma ka sləra ŋga Gazlavay anda kah ta məlmakw hay
ma təlam mey ŋga Gazlavay, leŋ ndəhay siya hay ma təɓmara mey daa
ɗerewel keɗe aa mevel ata. Maaya ka regedey, ka dərey daŋgay na, ŋgada
Gazlavay gway.»
10 Fa dəɓa ha, maslaŋ ŋga Gazlavay aa guzlya saya, a ləvey: «Mey masa
Gazlavay ma wuzdakawa, kah ma wuzlala aa ɗerewel ŋgene na, ka da
ɓada aa mevel akah ba, ama wuzdatara a ndəhay, maja cek hay masa mey
hay a ma wuzdamatərwa ŋgene na, a kam la fiyaw.
11 Anda keɗe, ndəhay ma ka cek ta cəveɗ e ba na, ŋga kamara kəne
cəŋga. Ndəhay ma kam cek maaya ba ma ka hwaray na, ŋga kamara
kəne cəŋga. Yaw, ndəhay masa ma kam sləra maaya na, ŋga kamara
kəne cəŋga. Asaya, ndəhay masa ma vəldamara ray ata ŋgada Gazlavay
ma njam manjar mebərey na, ŋga njam kəne.»
12 Cay, Yesu ta', aa guzley, a ləvey: «Wam vaw, maja menjey nekəɗey
feɗe, ya vəhwa la. Ya da sawa ta cek da har, amba ya wurkara mawurɓay
ŋga ndaw a, ndaw a təɗe fa sləra masa aa ma ka.
13 Yah na, ndaw masa ŋgeeme, asaya yah ndaw madagway-dakw. Yah
ndaw ma katərwa cek hay tabiya, asaya, yah ma ndəvdata.»
14 Maaya ŋga Gazlavay a sawa la a ray ndəhay masa ma pərmata zana
ata hay. Ata na, ata ta cəveɗ ŋga mbəzey aa berney ŋga Gazlavay ta daa
mey-slam hay ŋga mahwal ŋga berney a. Asaya, ata ta cəveɗ ŋga zəmey
babəza ŋga wudez ma vəley heter mendəvey ba.
15 Yaw, ndəhay ma kam cek maaya ba ma ka hwaray, ndəhay ma kam
maazla maaya ba hay leŋ ndəhay ma lam vaw saw da palah na, fa da
mbəzam aa berney a daa ba səlak. Asaya, ndəhay masa ma kəɗam

22:4 22.4 14.1; Ps 17.15; Mt 5.8 **22:5 22.5** 1.6; 21.23; Dan 7.18, 27 **22:6 22.6** 1.1; 10.7; 19.9; SNM 11.27-28; 13.1 **22:7 22.7** 3.11; 22.12, 20 **22:8 22.8** 1.9; 19.10 **22:10 22.10** Dan 12.4 **22:11 22.11** Iz 56.1; Ez 3.27; Dan 12.10 **22:12 22.12** 2.23; 6.10; 15.3; 16.5-6; 19.2, 11; 20.12-13; 22.7; Ps 28.4; MM 24.12; Jer 17.10; Mt 16.27 **22:13 22.13** 1.8 **22:14 22.14** 7.14; Ps 118.19-20; ***wudez:*** 22.2

ndaw vagay, ndəhay ma ta kuley hay, leŋ ndəhay ma mbərzlam mandaw
mandaw na, a da njam daa ambaw, fa da mbəzam daa ba may.
16 «Yah, Yesu, ya ta slərdərwa maslaŋ aɗaw la ŋga wuzdatara mey a
keɗe ŋgada ndəhay daa mecəmey-ray hay ŋga ndəhay aɗaw hay. Yah na,
ndaw ma yawa daa səkway ŋga Bay *Davit. Yah, batay ma weɗey njuzl a
ta slam ŋgaa pərek.»
17 Ata *Mesəfney ŋga Gazlavay ta kwakwa mawiya heyey a ləvmar a
Yesu: «Vəhwa.»
Akwar masa ma jəkam sləmay fa mey hay a keɗe, si ka ləvmar may:
«Vəhwa.»
Yaw, ndəhay masa yam fa katar, ŋga samawa ŋga sam yam. Kwa waawa
ma wuɗey ŋga sey yam na, ŋga sey yam ma vəley heter mendəvey ba ŋga
maaya.

Mendəvey ŋga mey hay a

18 Yah, *Jaŋ, ya fa kətata ndəhay tabiya ma cəndamara mey masa
Gazlavay ma wuzdərwa daa ɗerewel e keɗe: da ndaw ta pey mey mekele
la a ray masa daa ɗerewel keɗe na, Gazlavay a da pa ndaw aha ŋga sərey
banay anda mawuzlalakaya daa ɗerewel e keɗe heyey.
19 Yaw, da ndaw ta guhey mey a pal masa Gazlavay ma wuzdərwa
daa ɗerewel e keɗe la na, Gazlavay fa da vəlar cəveɗ ŋga zəmey
babəza ŋga wudez ma vəley heter mendəvey ba heyey daa ba səlak,
anda mawuzlalakaya daa ɗerewel e keɗe. Asaya, ndaw aha fa da hətey
cəveɗ ŋga mbəzey aa berney ŋga Gazlavay keɗe daa ba səlak, anda
mawuzlalakaya daa ɗerewel e keɗe.
20 Yesu, ndaw ma key sede fara fara ta cəveɗ e da ray mey hay a keɗe,
aa guzley, a ləvey: «Ahaw, ya fa vəhwa wure keɗe.»
Amen. Yesu, Bay Mahura, sawa!
21 Anja maaya ŋga Bay Mahura Yesu ŋga njey ta ndəhay tabiya.

22:15 22.15 21.27; Ef 5.5 **22:16 22.16** 1.1; 5.5; ***batay ma weɗey njuzl a ta slam ŋgaa pərek:*** 2.28; Mesl 24.17 **22:17 22.17** 21.2, 6 **22:18 22.18** Mew 29.19 **22:18 22.18-19** Mew 4.2; 13.1 **22:19 22.19** wudez: 2.7; ***ɗerewel:*** Mab 32.32 **22:20 22.20** 3.11; 22.6; 1Kwr 16.22 **22:21 22.21** Gal 6.18